Gul 10. 4 e

P. PAPINII STATII
SILVARUM
LIBRI QUINQUE.

EX VETUSTIS EXEMPLARIBUS
RECENSUIT
ET
NOTAS atque EMENDATIONES
ADJECIT

JER. MARKLANDUS
Coll. Sti. Petri Cantabrig. Socius.

Non poteſt ſublime quidquam & in arduo poſitum contingere mens, *quamdiu apud ſe eſt. deſciſcat oportet a ſolito, & efferatur, & mordeat frenos, & rectorem rapiat ſuum; eóque ferat, quo per ſe timuiſſet eſcendere.* Seneca de Tranquill. Animi. c. XV.

LONDINI:
Typis GUILIELMI BOWYER. MDCCXXVIII.

12

MVSEVM
BRITAN
NICVM

REVERENDO admodum PRAESULI

Et ERUDITISSIMO Viro

Dno. *FRANCISCO HARE,*

S. T. P.

EPISCOPO ASAPHENSI,

S. D.

JER. MARKLANDUS.

CUI ſtudiorum meorum Primitias olim detuli, eidem provectum eorum adprobare jam cupio: Tibi nimirum, CLARISSIME VIR, qui de Literis longo Uſu & Experientia Judicium rectum ferre didiciſti. Hinc Te in ſummum ordinem Literatorum hujus ſaeculi adſcivit Eruditorum Conſenſus: quam Dignitatem non ſolum tueri & ornare, verum etiam augere optimè intelligis. Hinc etiam Te in Sacros Eccleſiae Honores (& majora Tibi indies ominamur) evexit REX prudentiſſimus: unde jam ex Superiore loco Religioni iſti propugnare poſſis, quam ex aequo tam feliciter antehac defendiſti. Poſt haec tam magna Meritis tuis col-

lata, cum Munuſculo meo irridebor, qui tanto Tibi adſtruere geſtio Poëtae Opuſculum, P. PAPINII STATII SILVAS: quae tamen Viris cordatis ſemper gratae fuerunt; & erunt, donec Eruditioni, Candori, Benevolentiae & Humanitati (ex quibus conſtant) ſuus manebit honos: ideo & Tibi gratae erunt. Hoc ſolum excuſat & deprecatur infelix Poëta, quod in ea tempora incideret in quibus neceſſe erat *Adulari*: quam Fortunae ejus & Saeculi culpam ſi illi remiſeris, nullo alio nomine quemquam offendet Vates mitiſſimus. Sed ex hac praecipue Sententia Tibi, ILLUSTRISSIME PRAESUL, ſe commendatum vult Statius, quòd * QUI BONA FIDE DEOS COLIT, AMAT ET SACERDOTES. Hoc igitur, ſive Munuſculum, ſive Debitum, accipias rogo, conatibus meis (opinor) illuſtratum; quibus ſi vel minimum adprobationis contuleris Tu, conferes forte quantum merentur; certe, quod maxime cupiunt. Vale.

* Praef. Lib. V. Silvarum.

LONDINI. Idibus April.
A. D. 1728.

LECTORI

LECTORI S.

LIBUIT experiri quid efficere poſſem in reſtituendis Statii Silvis. Et primo quidem pedetentim & timide & quaſi Rem Sacram tacturus acceſſi; veritus nempe huic Luco immittere ſecurim poſt labores Gronovii, Gevartii, Barthii, Domitii, Morelli, Crucei, Tiliobrogae, & aliorum;

motuſque verenda
Majeſtate loci, ſi robora *ſacra ferirem*
In mea credebam redituram membra ſecurim.

Lucanus III, 429.

Poſtea, deprehenſo uno vel altero loco in quo iis quoque humanitùs aliquid acciderat, audacior factus, ad cetera eorum examinanda, & ſimul diligentem Poëtae ipſius lectionem me accinxi: ex qua hoc ſtatim aſſecutus ſum, Ut vix decem verſus perpetuos in ulla harum Eclogarum me adhuc intellexiſſe, non ſine admiratione, perſpicerem. Hinc enim obturbabat *Latinitas*, falſa vel ſuſpecta; illinc, *Senſus* nullus, crebrae *Abſurditates*, *Contradictiones* non paucae, *Mos* & *Compoſitio* minime *Poëtica:* denique, Οὐδὲν ὑγιὲς. Atrox, inquies, accuſatio. & eſt ſane: ſed manedum, Lector; & niſi in Notis veram praeſtitero, non intercedo quo minus Impudentiſſimis & Mendaciſſimis mortalium me adcenſeas.

His igitur difficultatibus magis incenſus, denuo adortus ſum; hoc fine, ut ad *Senſum* & *Propoſitum* Auctoris quoquo modo pervenirem: ſperans fore, (quod in aliis Auctoribus ſolenne noveram) ut, ſi Rem providiſſem, Verba & verae Lectiones non invitae ſequerentur; diverſae quidem illae, attamen a Vulgatis non multum diſcrepantes; calami ſaltem ductibus, & literarum apicibus adludentibus. At, Dii boni, quantum in hac quoque parte falſus fui! Statim enim deprehendi, non cum Punctis & Apicibus & Minutiis hiſce Criticis rem mihi futuram; ſed debellanda eſſe *monſtra horrenda*, *informia*, *ingentia*, & (ut ille ait) quibus omne *lumen ademtum*. Non enim leviter

leviter aut more ſolito in his Silvis graſſatae ſunt Ignorantia & Depravatio: ſed penitus, & in imas medullas deſcendit peſtis, non ſine ferro & cautere extirpanda. Notatis igitur nonnullis locis quae non intellexi, & de quibus ſiluerant Interpretes, lectioni Statianae diligentius incubui; experturus ſcilicet, an lucem aliquam ſibi ipſi foeneraret Vates obſcuriſſimus. Hoc tandem modo ſeſe primùm aperuit: donec aliud ex alio arripiens, & Statium ſibi ipſi comparans, adblandiente profectu, in hanc perſuaſionem devenerim, ut ex *Quingentis* locis quae non intellexeram, jam non reſtent *Quadraginta* de quibus deſperem.

Et illa quidem facile tolerari & tolli potuerunt Librariorum errata, quae naſcebantur ex poſitione vocis alicujus pro diverſa ejuſdem quantitatis & quae ab eadem litera inciperet. Planius loquar: Obvium fuit, ſaltem non adeo difficile, SENSU neceſſariò poſtulante, & LITERIS *praeeuntibus*, pro *et fervent compita flammis*, ſubſtituere *effulgent*; pro *verbere crudo*, *crebro*; pro *docto numine*, *dextro*; pro *admirante Fortuna*, *adverſante*; pro *ſerenam*, *ſedentem*; pro *munera ceſſant*, *munera censûs*; pro *Sic tota cum veſte ruit*, *Sicut erat cum veſte ruit*; pro *pudor inde novae mentis*, *ingenuae mentis*; pro *aut*, *atria*; pro *illi*, *hilari*; pro *cura*, *cultu*; quae omnia (& multo plura poſſem) ex duobus prioribus Libris harum Silvarum excerpſi: haec, inquam, & ſimilia non multum fortè negotii faceſſerent attento Lectori, & qui Senſui inhaeret, & mentem Auctoris & veſtigia ſubſequitur: quid vero dices, cum inveneris *lecto* pro *furto*; *domus alta* pro *Venus alma*; *menſas* pro *nymphas*; *curvatus* pro *nudatus*; *bibit* pro *tulit*; *Diſcite*, pro *Vivite*; *Libertas* pro *Nobilitas*; *poſt crimina formae* pro *diſcrimina*; *carmen vitae* pro *limine*; & haec omnia (quae itidem ex duobus prioribus libris deſumta ſunt) a viris Doctis aut tranſmiſſa, aut, quod aeque miraberis, defenſa & explicata? Quid denique, cum ad illa monſtra veneris, *peraravit auro* pro *decoravit*; *vadoſae Africae* pro *doloſae*; *Ruſticus* pro *Troaſin*: *perpetuis faſtis* pro *centenis faſtis*; *Atque tibi moreſque tuos* pro *Meque habitus moreſque tuos*; *foſſa* pro *campo*; *oculis* pro *lacrimis*; iterum *oculis* pro *rogis*; *metas* pro *armas*; *Silva una* pro *Si conjunx*; *vexo tecum* pro *verſo Phoebo*

bo; &, ut uno exemplo omnia portenta complectar, quid, cum ex hiſce duobus verſiculis Lib. IV. 3. v. 20.

Hic ſcenis populi vias gravatas
Et campis iter omne detinentes,

ut nunc vulgo leguntur, & a Viris Doctiſſimis explicati fuerunt; cum ex his, inquam, *decem* vocibus, *ſex*, & in nonnullis Editionibus *ſeptem* depravatas probavero? Habebiſne fidem, Lector, his miraculis? an potius paratus eris *non credere etiamſi credideris?*

Atque hoc loco deſtinaram aliquid dicere de *Mendis Statianis*, & exemplis ex MSS. & antiquis auctoribus prolatis originem hujuſmodi errorum detegere: ſed diffundente ſe latiùs materia, & in Capita plura ſurgente, commodius viſum eſt hic omittere; praeſertim cum in Notis plerumque, quando opus eſt, hoc facturus ſim. Interea de Conditione harum Silvarum ſic habe: Scripti earum Codices rariſſimi ſunt. duos habuit Barthius; (unum literis Capitalibus exaratum, qui utinam exſtaret) neutri eorum niſi perpaucis horis uti illi licuit, propter flammas manſioni ejus injectas; quibus tamen elapſos illos ſuſpicatus eſt. Alium laudat Juſtus Zinzerlingius, Promuls. Critica: alium, Lipſianum, Bernartius in Notis paſſim: alium Gebhardus Lib. III. Curar. Juvenilium: Senenſis vero & Medicei Excerptis utebatur Gronovius; & poſtea, uno Joannis Rhodii, Chartaceo; altero Archiepiſcopi Saltzburgenſis, Membranaceo. Nic. Heinſius ex MSS. (non dicit quibus) nonnulla loca emendat. Fr. Tiliobroga mentionem facit Codicis Puteanei, alterius Nic. Fabri, unius P. Petavii. Facile vero fieri poteſt, ut aliquot ex his qui diverſis nominibus a viris doctis appellantur, ſint unus tantum idemque Codex, titulum cum poſſeſſore mutans. Extat tamen in Bibliotheca Chriſtianiſſ. Regis Galliae Codex ſatis antiquus harum Silvarum, prout me monuit a peregrinationibus redux Vir Eruditiſſimus *Thomas Bentleius* LL. D. tam ſuo quam Patrui nomine bene jam notus, & olim noſcendus. Hujus collationem ex majore parte Ipſe Lutetiae commorans abſolverat; ſed infortunio meo Schedas Romae reliquerat: & longius proceſſerat Prelum quam ut commode & mature ἀνλιβολὴν Pariſiis poſſem accerſere: in quo tamen operam ſuam amicè praeſtare paratus erat Vir benevolentiſſimus.

entiſſimus. Si vero hujus Codicis aliquando compos fuero, & ſi tanti videbitur, Curas Secundas huic operi non pigebit impendere.

Ex his vero Libris, quos ſupra memoravi, in locis difficilioribus & manifeſto depravatis rarò quidquam aut multum auxilii; ſaepius nullum. Ex qua conſpiratione poſſum concludere, aut menda Statiana admodum vetuſta eſſe, aut Codices ex quibus profluxerunt quotquot extant harum Silvarum exemplaria, non fuiſſe valde vetuſtos. hos vero non adeo vetuſtos fuiſſe hinc colligo, quod pleraeque depravationes ejus generis ſunt, ut vix proficiſci potuerint niſi a Libris Minuto Charactere ſeu *Literis Longobardicis* (ut vulgo dicuntur) conceptis: hoc vero ſcribendi genus ante Saeculum a Chriſto nato *Octavum* vel *Nonum* non obtinuiſſe norunt Eruditi. Ex hujuſmodi Codice vel Codicibus tranſcripta eſſe quotquot extant Silvarum exemplaria admodum veriſimile eſt, quia plurimae voces in alias demigrarunt ſimilitudine ductuum calami. ita *bibit* pro *tulit:* quoniam calami ductus in utroque vocabulo iidem paene ſunt, ſi iſto charactere ſcribatur; magis diverſi ſi literis Uncialibus concipiantur voces BIBIT, TULIT. Idem dicendum de *tibi* pro *bibe* Silv. V, 2. Sic *turbes* pro *tingas*, cum *tur* & *tin* idem ſint, *b* vero & *g* ſaepiſſime pervertantur. Ita *terrae* pro *cervae*, cum *t* & *c* ſimillimae ſint, & niſi ſenſu vix dignoſcendae: diſſimiliores aliquanto, ſi Capitalibus ſcribas, TURBES, TINGAS; TERRAE, CERVAE. In ſingulis paginis exempla hujuſce generis habebis; cum perpetuo commutetur *a* in *u*; *e* in *i*; *o* in *u* & *c*; *u* in *ic:* & hae omnes vice verſa. ſic *r* in *i* & *t* & *s:* *c* in *s* & *l:* *te* in *a* coaluit; unde pro *ſerenam* reſtitui *ſerentem*, hoc eſt, *ſedentem*. contra *et* pro *a*; unde pro *bile feret*, feci *fera*. Sed hujuſce generis praecipua eſt reſtitutio loci Silv. II, 6. v. 27.

Nec Paris Oebalios talis viſurus amores
Ruſticus inviſas dejecit in aequora pinus.

ubi probo ſcribi debere, *Troaſin inviſas* pro *Ruſticus*. Vide autem initium & progreſſum hujus mendi. ultima ſyllaba *in* amiſſa erat in voce proxime ſequente, *inviſas*, ut ſaepe fit. inde *troas* ceperunt pro *ticus*, cum literarum differentia in iſto charactere minima ſit, & niſi peritis vix dignoſcenda. adjecerunt

runt deinde vel ex voce praecedente, vel ex ingenio, ſyllabam *rus:* & ſic concinnarunt vocem *ruſticus*, quae abſurda eſt & falſa.

Infinitum eſſet ſi omnia in hanc rem dicenda exſequerer: deſinam igitur, ſi prius notavero aliud mendorum genus ex hac praecipuè ſcriptione & charactere profluens: hoc eſt, cum *totae voces*, non literae tantum una & altera, pro aliis ſubſtituuntur. non quin & antiquioribus Libris, & literis majuſculis ſcriptis, hoc uſuvenerit; ſed non tam frequenter, nec tam facili erroris occaſione. Quippe interdum Interpolatores, interdum feſtinantes Librarii, quorum lucro erat Libros quam celerrime tranſcribere, cum nacti eſſent Exemplar aliquod, vel literis minuſculis & Abbreviationibus, vel Vetuſtate aut multo uſu & manuum tractatione obſcurius, non ſemper Fidei litabant; ſed poſthabita Veteri & vera Lectione, cui indagandae aliquod temporis forte eſſet inſumendum, aliam de ſuo benigni impingebant; de ſenſu ſecuri, modò ne violaretur Metrum, & Exemplarium ſuorum Venuſtas. Hoc autem ſemel admiſſo, ſaepe accidit ut reliqua pars versûs immutanda eſſet, ut Senſum inductitiae voci congruentem haberet: quo pacto, error unus Interpolatoris vel Librarii anſam dedit duobus vel tribus aliorum in eodem verſu. Huic Scribarum feſtinationi, vel Interpolatorum audaciae, refero, quod Silv. I, 2. pro *vota preceſque* vulgo legitur *dona:* & tale aliquid accidiſſe ſuſpicor I, 3. v. 21. ubi Anio fluvius dicitur *Saxeus*. Hinc etiam venit *partem* pro *noctem*; *Libertas* pro *Nobilitas*; *nube* pro *laude*; *fateor* pro *pariter*; *Moribus* pro *Faſcibus:* hinc *carmine* pro *numine*; *carmen* pro *limine*; *carmina* pro *tempora*; *carmina* pro *munera*; *jugera* pro *munera*; *vulnera* pro *munera*; *funera* pro *vulnera*; *vulnera* pro *murmura*; *funera* pro *fulmina*; *pulvere* pro *fulgure*; *pectora* pro *lumina:* quae omnia loca reſtitui ex hac certiſſima Regula, quod hinc ſtabant Senſus & Elegantia & Uſitata Mutatio, illinc plerumque Abſurditas. Quippe notandum eſt in hac parte, Non ſolum apud Statium, ſed & ceteros omnes poëtas, voces *munera*, *vulnera*, *nomina*, *limina*, *lumina*, *flamina*, *flumina*, *fulgura*, *fulmina*, *funera*, *numina*, *murmura*, *carmina*, *tempora*, *germina*, *gramina*, & ſimilia triſyllaba dactylica, ſaepe in MSS. Codd.

pro ſe invicem ſubſtitui. nec dubito quin Aeneïd. XII, 518. ubi nunc legitur,

piſcoſae cui circum flumina Lernae
Ars fuerat, pauperque domus; nec nota potentum
MUNERA,

Virgilius ſcripſerit LIMINA; ut apud Martialem Epigr. XII, 18.

Dum per LIMINA *te* POTENTIORUM &c.

& Claudianum in Pr. Conſ. Stilich. I, 42.

nullis haerere POTENTUM
LIMINIBUS;

& alios ſine numero locos in utriuſque generis ſcriptoribus. & quod propius eſt, Servius videtur pro varia lectione inveniſſe *munia*; inter quam vocem & *limina*, detractâ literâ *l*, utpote initio versûs, parum eſt differentiae; cum ductus calami fere iidem ſint in *munia* & *imina:* & has voces *munera* & *limina* alibi commutatas ſaepe obſervavi. Nam Georg. IV. 520. pro *munere* legendum eſſe *nomine*, extra omnem controverſiam poſitum puto, poſt ea quae dixi ad Silv. III, 3. v. 87. Sic *limina* & *moenia* commutantur in MSS. apud Ovid. Met. VI, 600. & XIV, 456. *lumina* & *tempora* Ibide v. 32. *pectore* & *lumine* Seneca Herc. Fur. v. 219. *tempora* & *moenia* Horatio Art. Poët. v. 140. *ſanguine* & *litore* Sil. Italico V, 273. Idem X, 133. de Annibale,

Ni leto det cuncta virûm, jungatque parenti
CORPORA, & *excidat miſeros cum ſtirpe penates:*

ita in omnibus, opinor, legitur: ſenſus vero & Oppoſitio plane poſtulant, *jungatque parenti* PIGNORA, id eſt, *natos*. Propertius IV, 4. de Tarpeia:

Dixit, & incerto permiſit BRACHIA *ſomno:*

ita vulgo legitur. Sed an aliquis unquam intellexit quid ſit *permittere* BRACHIA *ſomno?* certe legendum vel LUMINA, vel quod propius eſt, PECTORA; ut apud Noſtrum Silv. III, 2. *quos nunc ego* PECTORE ſomnos, *Quoſve queam perferre dies?* Ita apud Rutilium Numatianum Itinerar. I, 229.

Praeſidet exigui formatus imagine ſaxi
Qui paſtorali NOMINA *fronte gerit:*

loquitur de *Caſtro Inui*, oppido in Italia; cujus oppidi praeſtes erat *Inuus*, idem qui *Pan*. jam verò quid eſt *gerere* NOMINA *paſtorali fronte?* Lege:

Qui

Qui paſtorali CORNUA *fronte gerit:*

ita enim fingebatur *Pan* vel *Inuus:* Macrobius Saturnal. I, 22. *Ergo* Inui CORNUA *barbaeque prolixa demiſſio naturam lucis oſtendunt* &c. Nemini dubium eſſe poteſt quin ita ſcripſerit Rutilius: & ſi iſtud poëma editurus eſſem, ſine haeſitatione in Contextum reciperem CORNUA pro NOMINA. Sic *tempora* & *munera* commutantur Manilio IV, 205. *nomina* & *praemia* Ovid. Faſt. V, 205. *gurgite* & *litore* Claudiano in Rufin. I, 186. *omine* & *pectore* Catullo de Nupt. Pel. & Thet. ad finem. Val. Flaccus II, 324.

Venus ipſa volens dat TEMPORA *jungi,*
Dum vires utero, maternaque ſufficit aetas:

de *connubiis* loquitur; unde patet eum ſcripſiſſe, *dat* FOEDERA *jungi:* cujus phraſeos vide exempla apud Cl. Burmannum ad Ovid. Met. VII, 403. & ubique occurrit. Poſſem tibi, credo, (nec ex Poëtis ſolum) *Quadringenta* hujuſmodi mutationum exempla proferre: haec pauca adduxi, ne nimium mireris quando in Contextu hujus Editionis legeris *munera* pro eo quod erat *vulnera*, Epiced. Patr. v. 45. vel *munera* pro *carmina* Epiced. Puer. v. 14. vel *vulnera* pro *funera* ibid. v. 46. & hujuſmodi nonnulla. Ubi enim res erat manifeſtae Veritatis & ſummae Neceſſitatis, admiſi in Contextum (cur enim mihi negaretur, quod niſi aliis conceſſum antehac foret, vix duos verſus continuos in his Silvis potuiſſes intelligere?) non aliorum ſolùm, ſed etiam meas Conjecturas: in hac parte ſecutus conſilium ſummi magiſtri, Gronovii. " Cur enim (in-
" quit Ille, Praefat. ad Senecam) tantus labor inſumitur eruen-
" dae doctrinae Veterum, & operibus redintegrandis, ſi nul-
" lus inde ad *Ipſos* redeat fructus? Quid juvat toties novare
" Editiones, ut eaedem corruptelae in ſingulis maneant? Ita-
" que fit ſaepenumero, ut lector in facilibus intellectu, ſi bo-
" no conſilio adſumta e Criticorum ſcriptis (quae omnibus e-
" volvere non ſemper vacat) genuina manus Auctori reddita
" eſſet, quia vulgatum retinetur ulcus, crucietur; potiorem
" partem aut non perceptam aut male, tranſeat; & nihil quod
" imitari tuto poſſit, inveniat." Haec Ille, optima ſane, & utiliſſima ſi adhibeatur Judicium; cui, quantum valui, intendi: & hoc temperamentum ſecutus ſum, Ut ſi in vulgata le-

ctione aliquid ſit *Abſurdi*, vel *Falſi*, vel *Inelegantis*; contra vero, in Conjectura ſive mea, ſive alîus cujuſpiam, *Ratio*, *Auctoritas* ipſius Statii & optimorum Scriptorum, una cum *Minima* vel *Uſitata Diſcrepantia* a vulgari ſcriptura; iſtud ejiciam, hoc in Contextum adſumam. Atqui, dicunt, ſi hoc ſemel concedatur, actum eſt de Antiquitate, & pro Statio legemus Neſcio Quem. Immo, reſpondeo, pro Neſcio Quo leges Statium. Si enim Tu, levi vel uſitata mutatione vocum, ex eo quod Abſurdum erat vel non intelligendum, efficere potes Senſum perſpicuum & vividum, Filum poëmatis & ſermonem apte connexum praecedentibus & ſubſequentibus, Numeros aequabiles, & ceteris ejuſdem Poetae pares & ſimiles; denique, cui nihil ab ulla parte objici poſſit; ſtatim exclamabo, ἑυρηκας; atque hoc, non iſto modo, Poëtam ſcripſiſſe credam. Quid enim ſi Centum Codices conſentiant in hoc Virgilii loco Aeneid. VII, 593.

Multa Deos ARAS*que pater teſtatus inanes,*
Frangimur heu ventis, inquit, ferimurque procella:

anne ideo dubitares in Contextum admittere, ex Conjectura,

Multa Deos ARAS*que pater teſtatus inanes?*

Praeſertim cum in iſto nullus ſit ſenſus; & Ipſe alibi eandem ſententiam iiſdem fere verbis proferat, Aeneïd. XII, 496.

Multa Jovem & *laeſi* teſtatus *foederis* ARAS:

quem locum exſcribit perpetuus ejus imitator Sil. Italicus XVII, 87.

caſtas polluti foederis ARAS
Teſtatus:

Et VI, 692.

pollutas foederis ARAS
Deceptumque Jovem.

Quis tam inepte fautor Veterum Lectionum, ut non hoc concedat? nemo certè; niſi ſi quis tam durus reperiri queat, ut fateatur ſe Vetera & Falſa quàm Recentia & Vera malle: cujus Siniſteritatem pro Judicio ſuſpicere, nae eſſet indicium mentis infirmae, & Veritatis Numine parum contactae. " Re-
" vereor ſane (ut Ille ait, ad Livium XXIV, 25.) Veteres Li-
" bros; ita tamen ut illorum ſcripturam nunquam praevertam
" ei quam ipſos auctores reliquiſſe credibile eſt." Quando igitur

igitur in Textum admitto *Parthenopeque* pro *Major et inde*, *Si conjunx* pro *Silva una*, *Meque habitus moreſque* pro *Atque tibi moreſque*, *lacrimis* pro *oculis*, *decoravit* pro *peraravit*, & Centum alia ejuſdem audaciae & veritatis; ſcito, Lector, me adeo non petere veniam, ut etiam tibi imputem. Atque utinam pari Certitudine (paene Mathematica) in ceteris difficilibus locis verſari potuiſſem! omnia uno ordine habuiſſem, Catienis mille ducentis reclamantibus. Quid enim refert a qua parte veniat, modò venerit, Veritas? eadem eſt Dea, ſive a me & Cruceo, ſive ab Heinſio & Gronovio in lucem proferatur. niſi nobiſmetipſis tam maligni, & iniqui judices eſſe volumus, ut quod ab aliis profectum pro *Vero* ſtatim amplecteremur; id, quia noſtrum eſt, inter *Dubia* rejiciamus. quae quidem Diffidentia a Judicio & vero Profectu aeque longe remota eſt, ac Oppoſitum ejus Φιλαωτία. *Haec* ſemper ſibi applaudit, &, licet *fallatur*, rem bene geſtam autumat: *Illa* ſemper pendet & fluctuat etiam in *veris*. certe autem tam peccat qui *Nihil* credit quàm qui *Omnia*: & ſi ab alterutro perire neceſſe ſit, felicior videtur ſors *Copiâ* quàm *Fame* pereuntium. Sed mediam viam inſiſtit Judicium; neque ultra Verum progreditur, neque citra deficit.

Non tamen mihi in hac parte Conjecturali, quae cuique maxime adblanditur, ſemper indulſi: ſed ubicunque erat dubitationi locus, Conjecturam ad imam paginam plerumque detruſi: unde petas licet, ſi non ipſum Statium, Senſum tamen vulgato potiorem, & cujus in Notis rationem reddam; quas quia non otium aut animus tibi forte fuerit conſulendi, ſtatui hoc pacto decidere cum deliciis & faſtidio tuo. Extra hos fines ſi me evagantem unquam deprehenderis, injicias, quaeſo, manum, & in viam reducas; leniter tamen & ſine acerbitate, prout decet Muſarum non Duelli & Diſcordiae ſacris operatos. neque enim, ſi calculum recte ponas, tanti ſunt allucinationes meae ut propterea Tu Humanitatem exuas; & longe ante tibi denuntio, ſi me errantem coargueris ex *Ratione Rei* & *Veterum Auctoritatibus*, (quomodo tecum ago,) me primo intuitu manus daturum, & faſſurum ſine flagro & verberibus, quae procul amoventor a *Liberalibus Diſciplinis*; in quibus quicunque Ingenue verſatur, *Civis Romanus* eſt. Et quid ſi

ego

ego erraverim? quis hoc a me exigit, aut quando promiſi futurum, ut nunquam fallerer? an ſi *decem* locis (ut Gronòvii verbis utar) *ter* excidiſſem, malles Tu *ſepties* falſa & obſcura lectione torqueri, quàm *tres* mihi lapſus & monſtrare & condonare? non, opinor; ſi Hominem te memineris. Neve haec gratis dicta putes, hac occaſione ſtuporem meum ultro agnoſco; qui alio Opuſculo (Epiſt. Critic. p. 39.) in loco L. Flori II, 2. pro, *Africam & Syrtes omnium* IMPERIA GENTIUM, *inſularum litora replevit*, legebam, *Syrtes* & *omnium* IN EO MARI JACENTIUM *inſularum litora*; cum verum eſſet, *Syrtes* & *omnium* INTERJACENTIUM *inſularum litora*; prout me comiter monuerunt Summi Viri Franciſcus Hare & Ricardus Bentleius, & Eruditus Vir Daniel Walterus, Tutor olim meus: quibus viris praeſtantiſſimis, & hoc, & multis aliis nominibus, obſtrictum me profiteri gaudeo. Idem dictum volo de loco Ciceronis de Nat. Deor. III, 35. ubi pro *vi timpanitis rogo illatus eſt*, legebam, *in triumphantis toga elatus eſt:* quod falſum eſt, cum de Dionyſio *Siculo* ſermo fiat, cui non competit *toga*, quae *Romanorum* eſt. Sed ad rem.

De prioribus harum Silvarum Editoribus parum dicam, ne eorum exiſtimationem vero, aut mei ipſius falſo Judicio laedam. Hoc ſolum audebo dicere, eos nimis negligenter huic operi adſiluiſſe; dum unum quemvis locum arripientes in quo aliqua eſſet Codicum aut Editionum diſcrepantia, huic Uni catervatim incubuerunt, de Decem obſcurioribus & depravatioribus ſecuri, & ne verbum quidem facientes. Quid aliud quam Negligentes (viros aliàs acutiſſimos) dixeris, qui Centies forte relegerint locum Auctoris, in quo Matres in luctu dicuntur *ferre cineres & carmina oculis*; vel ubi infans dicitur *implicare gemitum* alicui; vel ubi Tithonia dicitur *ſpargere* aliquem *flagello*; vel ubi *lanugo* dicitur *carpere genas*; vel ubi *Tibris* & *Lucanus ager* dicuntur *torquere aquas:* qui haec, inquam, & Ter centum talia relegere potuerint & edere, ſine ulla vel ſenſûs explicatione, vel Abſurditatis mentione? Atque haec eſt Statii in his Silvis ſors; ea Editorum ſecuritas. Nimirum, illis non videtur ſuboluiſſe de tam prodigioſa horum librorum depravatione; & *Mendorum Conſenſum* pro *Sanitate* acceperunt. Ni ita ſe haberet, quomodo fieri potuit ut tot Abſurditatibus acquieſceret (non dico

dico Gevartius & Barthius, ſed) ſummus Ille Gronovius, ſine ulla vel ſuſpicionis ſuae mentione? Nec hoc dico ut mea majoris aeſtimentur, aut ut famae & meritis illius detraham; (quorum neutrum aut in animo aut in poteſtate mea ſitum eſt) ſed ut hinc perſpicias quàm diverſae res ſint *Linguam Latinam* & *Poëtas Latinos* optime & accurate intelligere: quorum iſtud, ſi cuiquam mortalium, Gronovio contigit; hoc, *(accurate* dico) vix uni & alteri, quod ſciam, (vivos enim praetereo, utpote quos Libitina nondum ſacraverit) praeter Nic. Heinſium, verum Phoebi alumnum, & Calliopes ſinu innutritum: qui aliud agens paene plura loca, certe difficiliora, in his Silvis reſtituit, quàm omnes alii ſimul ſumti (Gronovio excepto) qui ex profeſſo inſudarunt huic operi. nec dubito quin multo plura lateant in margine Exemplaris ejus; quod a Burmanno aliquoties citatum video, Not. ad Ovidium; & meminit Graevius in Epiſt. ad Bentleium, Not. ad Horat. Carm. I, 23. v. 5. Nec tamen hoc Gronovio vitio vertendum duxerim; non hercle magis quàm quod *Gallus* vel *Britannus* non fuerit; non magis quàm quod *Spectandus nigris oculis nigroque capillo* forte non fuerit. Hoc enim donum eſt Naturae, & illis ſolis contigit quos *Naſcentes placido lumine viderit* Melpomene. Multo altiora & forte utiliora novit & excoluit Vir ille verè Maximus; quorum innumera ſpecimina exhibet in praeclara *Diatribe in Statii Silvas:* in quo tamen opere multa ad poëtarum locos ſpectantia mutaſſet, ſat ſcio, Heinſius, ſi ad illius judicium res fuiſſet exigenda. Interea, inde ſe ſolari poteſt Gronovius, quòd hoc (neſcio an dicam *Infortunium)* commune habuerit cum Viris in aliis Eruditionis partibus longe ſummis. Hinc etiam ſe tueri poteſt, quod haec DIATRIBE *primum* ejus *tentamen*, & *opus juvenile* fuit: juvenile quidem illud, ſed GRONOVII juvenis, & quale non perfectius elaborare potuerint multi qui hiſce literis totam aetatem impenderunt. etiam errores iſtius Viri quiddam eruditius habent quam aliorum διορθώματα. Et in univerſum, hoc quaſi ex Phoebi tripode effatum ſume, *Nunquam interituram eſſe Veram Eruditionem, donec Gronovii Opera legentur.*

At periculoſum erat a tanto Viro diſſentire. Erat quidem: ſed, ut puto, ducem Rationem ſequebar; cujus rei, Tu, Lector, conſti-

conſtitutus es Judex. Et quid facerem? hinc, ut mihi videbatur, ſtetit Veritas; illinc, Gronovius. anne difficilis electio? Gronovio certe, quantumvis magno, major Veritas. Nec cuipiam unquam fraudi fuit a quopiam cum Ratione diſſenſiſſe; praeſertim in his Studiis; in quibus non ad Formulam adſtringimur, & idem Jus eſt Maevio quod Titio. abſit modò Livor, & Petulantia; quorum cauſas procul habeo. Etiam ab ipſo Heinſio ſaepiſſime in hoc opere diſſentio: nec tamen propterea vel de Illo pejus, vel de meipſo melius exiſtimo.

Moles hujus Voluminis obſtitit quo minus ederem praeclaram hanc Gronovii Diatriben, (cujus exemplaria jam rariora ſunt) & ſimul *Papinianas Lectiones* Jani Caſperii Gevartii, cultiſſimum opus, & Eruditis bene notum. & licet Gevartius in Re Critica nihil fuerit ad Gronovium, feliciter tamen in hoc opere verſatus eſt, & Statium luculenter explicavit, & non raro emendavit: ut proinde multum illi debeant Papinianae Litterae. Barthii Editionem Statii nondum vidi: ſeptem tamen vel octo emendationes (quae in Edit. Varior. occurrebant) parvas quidem, ſed indubitatas, admiſi. Bernartius, Morellus, Cruceus, quicquid contulerint, ſuis locis memorabitur. Hi omnes (& alii aliquot) ediderunt has Silvas. Janus Parrhaſius, (monente Barthio) Argumento Praefat. in Lib. I. Claudiani *de Raptu Proſerpinae*, pollicetur Commentaria in Silvas; quod & facit Politianus Epiſt. VI, 1. ubi etiam teſtatur ſe publice *praelegiſſe* hos Libros. Joſ. Scaliger. Caſtigat. in Propertii Lib. II. p. 185. Edit. Patiſſon. memorat ſe enarraſſe totos quinque libros Silvarum Ludovico Caſtanaeo, Equiti Regio. Sed privatae, opinor, hae Scaligeri, non publicae, aut ſcriptis commiſſae Praelectiones; quod tamen innuere videtur Barthius. Alii quoque multi lucem & ſanitatem huic Opuſculo obiter contulerunt: ut ſane dubitem, an inter omnia Antiquorum Scripta ullus ſit libellus qui tot medicas manus experta ſit. quippe in Contextu hujus Editionis habes certiſſimas Emendationes Virorum ad minimum *Quadraginta* in Re Litteraria Principum. Nec tamen, ut mihi videtur, dimidiam partem mendorum abſtulerunt, aut locorum difficilium explicarunt. unde magno emerim ſcire, quibus rationibus ſibi ipſis impoſuerint Viri in aliis Auctoribus perſpicaciſſimi; vel quo modo interpretaturi fuerint

fuerint Ter centum loca quae ex his Silvis poſſem proponere, & quorum illi nullam rationem habuerunt.

Cum primùm hoc opus adgreſſus eram, ad manus fuerunt Editiones (Libri enim MSS. in Britannia nulli) quae vulgo habentur praeſtantiſſimae, Aldi An. MDII. Gronovii, Gevartii, Bernartii, Crucei, Graſſeri, Veenhuſii, & aliae minorum gentium: Tiliobrogae quoque Variantes Lectiones Veteris Codicis, qui in pleriſque cum Edit. Rom conſentit. Gronovii Diatribe ſuppeditavit Lectiones Codicum Senenſis & Florentini, & Editionum Rom. & Aldinae & Venetae MCCCCXC. De quibus libris ait, (Praefat. ad Diatriben.) *Se ſumma cum diligentia eos contuliſſe, cum religione & fide optima citare.* Anno 1653 Idem edidit Statium, & una cum illo *Reliqua ad Silvas:* haec praebebant Varietates nonnullas optimas duorum aliorum Codicum, *Rhodiani* & *Saltzburgenſis*. Excuſſi quoque Notas omnium quotquot nanciſci poteram, qui in hunc Auctorem ſcriptitarunt.

Tandem maximo beneficio, & quod multorum MSS. inſtar habuit, me mactavit Praeclariſſimus & in his Studiis ſummus Vir Franciſcus Hare, Epiſcopus Aſaphenſis; qui ex Bibliotheca Illuſtriſſimi Comitis Sunderlandiae Editiones Parmenſem & Romanam mihi impetravit; hanc, Anni MCCCCLXXV; illam, MCCCCLXXIII: utramque ex diverſis Codicibus, Parmenſem ex optimis expreſſam, prout teſtatur N. Heinſius alicubi ad Claudianum; & res ipſa fidem fecit. Quippe hujus ſolius ope nonnulla loca reſtitui, quae, abſque hac foret, nulla Conjectura aſſequi poſſet. Sic Glauc. Ated. v. 193. pro VOLVENTEM Parm. TERGENTEM; quod verum eſt. Herc. Surrent. v. 16. pro DUCTAVIT *ſcopulos* Parm. DIVISIT: & ibid. v. 152. pro ADDISCIS Parm. ADSCISES; unde feci ADSCISCIS. Ita pro GERES reſtitui PATER, ex Parmenſi, quae habet GETAE: pro RARAM *quietem*, NAVAM: pro NITIDAS *ſpeculas* Parm. VIDES; unde feci VIGILES: pro LABENTE *manu* reſtitui TREPIDANTE: pro FISSA *buxo*, FOEDA: pro CYDA LABOR *nomenque fuit*, Epiced Patr. v. 94, loco notiſſimo, Parmenſis CIDALIBEN *nomenque fuit*; unde feci, CURA LYRE, *nomenque fuit*. Epiced. Puer. ad fin. pro EXERCERE *genas*, Parm. EXCEPERE; unde feci EXCEPISSE. Hae ſunt egregiae reſtitutiones, huic libro debitae. mitto multas alias, quas per totum opus ſparſas videbis. Liber ipſe eſt *in Folio*,

(quemadmodum loquuntur) Charactere nitidiſſimo, & opinor, ad ſcripturam Codicum unde deſumptus eſt, accedente. Magni eum fecit Heinſius: paſſim citat, & ex illo Statii loca emendat. Mihi hoc praecipue nomine gratus fuit, quòd nulli antea Editorum, quantum novi, hunc vidiſſe contigerat: & magis magiſque gratus, poſtquam Conjecturas meas ab illo confirmatas comperiſſem; quam voluptatem multis in locis cepi. Ad finem hujus Editionis legitur haec notabilis Epigraphe: " P. Pa-
" pinii Statii liber qnt⁹ explicit: quãq̃ non deſint qui velint e-
" piſtolam quae ſcribitur Abaſcantio Priſcillae Marito non
" eſſe principium quinti, ſed interpoſitam in quarto; & ſilvas
" ſolum in libros quatuor eſſe diviſas. quod quidem conſtare
" videtur ex his verbis poëtae: Quare plura in Quarto Silva-
" rum quam in prioribus. Correctum p. d. (opinor, *per do-*
" *minum)* Franciſcum Puteolanum: & vere, ultra impreſſio-
" nem Venetiis factam, in III millibus locis emendatum, SS.
" Catullum & Silvas: ut tu Lector ambobus exemplaribus ex-
" periri poteris: itaque nullo mõ intelligi poſſit: & caetera.
" Impreſſum Parmae per me Stephanum Corallum. Anno
" Chriſti MCCCCLXXIII. ſecundo Cal. Septembris." Franciſcus hic Puteolanus (ut hoc obiter addam) praeceptor fuit viri magis noti, Philippi Beroaldi, prout diſco ex Gevartio Papin. Lect. III, 6. Idem, opinor, eſt Puteolanus, cujus meminit Politianus, Epiſtolar. II, 14. Hinc vero patet, antiquiorem hac Parmenſi fuiſſe Venetam aliam, quam forte innuit Gevartius Papin. Lect. I, 13. ubi citat Principem Edit. Venetam ad confirmandam Lectionem NYMBO pro THYMBRA; cum tamen THYMBRA ſit in Veneta Anni MCCCCXC, ut notat Gronovius Praefat. Diatribes: & proinde neceſſe ſit aliam eſſe Venetam illa vetuſtiorem. Immo *trium* Venetarum antiquiorum mentionem invenio; unius nempe, An. 1483. apud Cl. Fabricium Bibliotheca Latin. Lib. II. cap. 16. & Supplement. p. 712. Alterius, An. 1475. apud Gronovium *Reliq. ad Statii Silvas.* Tertiae, Parmenſi vetuſtioris, in Epigraphe modo adducta. Erravi igitur ſiquando Parmenſem omnium antiquiſſimam dixerim. Cum de hac Veneta Editione quaererem, admonitus eram illam ſervari in Bibliotheca Celſiſſimi Ducis DEVONIAE, egregii Literarum fautoris: a quo (interventu Nobiliſſimi cujuſdam Amici) theſaurum hunc impetravi: quorum adeo Hu-

manitati & comitati utinam pares gratias referre poſſem. Et jam video, omnia quae de praeſtantia Edit. Parm. praedicaveram, ad hanc potiori jure transferenda eſſe. quippe Parmenſis ex hac plane expreſſa fuiſſe videtur, mutatis nonnullis (& frequenter in pejus) vel ex aliis Codicibus, vel forte ex libitu correctoris, Franciſci Puteolani: & quaecunque egregia habet Parmenſis, haec quoque habet; & multa praeterea, quae in *Addendis* videas: adeo ut abſque hac omnino manca fuiſſet noſtra Editio. Liber eſt pulcherrimus, *in Folio:* in eodem volumine continentur *Catullus*, *Tibullus* & *Propertius*. Uno anno Parmenſem praeceſſit, impreſſus Venetiis An. 1472. Non dubito quin haec ſit omnium antiquiſſima harum Silvarum Editio: certe, omnium rariſſima eſt; neque mentionem ejus alibi invenio praeterquam in obſcuro iſto angulo Editionis Parmenſis; iſtius quoque perquam rarae.

Romana quoque Editio, licet ab aliis praeflorata, nonnihil novi ex ſuo contulit, & lectiones Parmenſis & Venetae Editt. confirmavit; quod paſſim videbis. Huic praefuit Domitius Calderinus, ex ſcriptis in diverſos Auctores bene notus, &, ut illo aevo, vir ſane doctiſſimus. Multa ille Statio feliciter reſtituit; in multis pueriliter erravit. hoc tamen nomine maximè culpandus, quod ſi quid non intellexerit, ſtatim mutavit; etiam abſurde nonnunquam; ſaepe etiam, quod valde ſuſpicor, nulla mentione facta. Utilis tamen Editio, quod diverſorum Codicum ſcripturam repraeſentet; cum jam paene certus ſim, Domitium, quando iſtam evulgaret, non vidiſſe aut Parmenſem, aut Libros ex quibus Parmenſis expreſſa fuit: de quo aliquando incertus eram.

Sed dudum ante nactos hos libros ſuſpicatus eram, quod poſtea verum comperi, non multum auxilii exſpectandum eſſe a duobus vel tribus exemplaribus quibuſvis. quippe altius adactum erat vulnus; & poſt omnia quae invenire potui a Viris doctis reſtituta vel e Libris vel Ingenio, reſtabant adhuc paene innumera quae nullo modo erant intelligenda. His igitur incumbebam, haec premebam, & omnes ſtrophas vertebam. & interdum Veritas primo diſcurſu ſeſe ingerebat; aliquando res erat moroſioris diſquiſitionis. In ſumma: ſi quid in his rebus Certi ſit, paene auſim in me recipere & praeſtare, Te jam le-

gere poſſe Statii Silvas plus quàm *Ter centum* locis reſtitutas ex Conjectura; partim *Senſu* praeeunte & neceſſariò poſtulante has emendationes, partim *Literis* & *Calami ductibus* ad veras Lectiones ducentibus: adeo ut jam non reſtent *Quadraginta* loca de quibus deſperem. Juveniliter nimis dictum hoc tibi fortè videbitur: ſpondeo, dictum eſſe citra Affectationem aut Jactantiam; quarum occaſiones, ut mihi videtur, ab his Studiis longiſſime excluduntur. bene enim ſcio, quo pretio haec & omnia hujuſmodi aeſtimanda ſunt: quae tunc demum tolerabilia fieri incipiunt, cum ab animo ſimplici & candido proficiſcuntur. ſin minus, reponenda ſunt inter Flacci *nugas* quae *ſeria ducunt in mala.*

Nonnulla in his Silvis depravatiſſima puto, & ſine aliis Exemplaribus nunquam reſtituenda, utpote forte mutila: velut hoc Epiced. Phileti v. 64.

Seu Lucanus ager, ſeu Tibridis impetus altas
In dextrum torſiſſet aquas.

Arb. Ated. v. 69.

Et ſecrete palam, qui digeris ordine vitam.

Ad Uxor. v. 49.

Et quamquam ſaevi fecerunt Maenada planctus.

Ad Marcell. v. 83.

proavitaque toto
Rura abiiſſe mari.

Et 102.

nec enim Tirynthius almae
Pectus amicitiae.

Quae omnia, (praeter iſtud Epiced. Phileti, de quo omnes tacent) ſummi Viri Gronovius & Gevartius ſaniſſima putant, & explicare conantur. ego non poſſum mihi in tantum imponere; & ſimpliciter fateor me non intelligere iſta loca. quod utinam facerent omnes qui Veterum Auctorum Editiones procurant. & ſane facere debent, & facerent, niſi puderet fateri ſe aliquid non intelligere. qua diſſimulatione nihil Studiis eſt damnoſius. Hinc enim Lector non adeo eruditus (qui plures numero) cum in tale aliquid inciderit, incuſat primò ſtuporem ſuum, per quem non intelligit quod caeteros omnes putat intelligere; cum tamen forte ejuſmodi ſit quod nemo unquam aut intellexit aut intel-

intellecturus est. statim sequitur *Incertitudo* in Studiis; & hanc excipit *Desperatio*; & novissimè, *Contemtus*. Fideliter igitur indicavi (certe volui) omnia loca de quibus mihi non liquet. & nonnullis interdum forte opitulari possem, nisi taederet conjecturis indulgere in locis quae tribus vel quatuor modis refingi possint: cum ea sola pro certis habeam ad quae unus tantum est aditus. Si quid tamen hujusmodi incideret, fidi Editoris erat Lectorem monere; nec monere solum, sed & remedium tentare: nec enim ferendus esset Medicus qui Aegroto tantùm diceret, *Aegrotus es*, absque ulteriore cura aut conatu eum sanandi. Tentavi igitur: & interdum forte verum vidi; saepius, opinor, peccavi.

De ipso Statio omnia sunt vulgata: nec quidquam novi habui, nisi ut refellerem opinionem magnorum virorum qui statuunt eum victum fuisse in Agone Capitolino in commissione *Thebaïdos* suae: quod nec minimum verisimilitudinis habere, nec ab eorum Argumentis probari, doceo ad Epiced. Patr. v. 231. De Ἀκρασία & *Tumore*, quae Statio saepe objiciuntur, aptior erit alius dicendo locus. Notandus obiter fuit eorum error qui *Sellium* seu *Epirotam* faciunt Nostri Patrem; cum ille plane fuerit *Neapolitanus*; Gens vero *Papinia*, ex *Velia* Lucaniae oppido.

Restat a te petam, Lector, ut ignoscas longitudini Notarum, cui aliquoties forte nimis indulsi ubi per se perspicua res fuit. Atque utinam Exemplorum numerus multis in locis circumcideretur. Sed hanc Garrulitatem mox (si nihil interpellat, & si Eruditioribus tanti videbitur) compensabo brevitate Notarum & Emendationum in *Propertium*, cui jam cum maxime incumbo: & proxima foetura excludet *Statii Thebaïda* & *Achilleïda*; quas cum Libris MSS. collatas edere destino. in quam rem Viros Eruditos exoratos velim, ut mihi transmittere dignentur si quid huic proposito accommodum penes se habeant. reddam vicem, si reposcant; reddam, & si non reposcant.

De *Virgilii Aeneïde*, quibusdam in locis, (praecipue p. 302. Col. 1.) liberius quàm mos est, opinatus sum. Hujus opinionis audaciam expavet eruditus quidam Amicus meus: cujus causâ, & ut quod censeo sine ambagibus proferam, addo, Plurima esse in isto poëmate, quae, si ego (pessimus omnium poëta) versus

verſus ſcriberem, nollem in meis conſpici. & licet numero infinita ultra humanae imitationis metas in illo emineant, nonnulla tamen ſunt contradictoria, multa languida, exilia, nugatoria, ſpiritu & majeſtate Carminis Heroïci defecta: quae ſi Perfecti Operis ſigna ſunt, ſit per me quantumlibet perfecta Virlii *Aeneïs*. Et de *Georgicis* quidem quantum vult concedo; de *Aeneïde* verò, renuo negitoque. Non ſolus ita cenſeo: immo hoc ſenſiſſe videtur IpſeVirgilius, optimus certe ſui judex; aut quare *flammis aboleri juſſit* hoc opus? Sed & ſolus, ita cenſebo, donec Senſus Communis & Rerum Notiones animo haerebunt. Impudentiam vel Dementiam meam miraris? quod dixi, praeſtare paratus ſum; & in hanc rem, non mediocrem Silvam jam in mundo habeo; cujus ſpecimen in Notis paſſim videbis. O Virgili, quale te numen habere dicerem, ſi ſic omnia ſcripſiſſes quemadmodum multa in Secundo, Quarto, & Sexto Libris! Et tu quidem ſic omnia ſcripſiſſes, ſi tibi permiſiſſent Tempus & male feriati Homines: ſed nunc pars minima es Ipſe Tui. Vale, Lector,&, ſi minus recte de his rebus ſentiam, docere me vel redarguere, ſi tanti ſit, ne dedigneris.

ERRATA in CONTEXTU.

Pag.	*Verſ.*	*Errat.*	*Lege*
6.	93.	tum	dum
27.	16.	crimen	crinem.
46.	34.	Baccheïdos	Baccheiados.
47.	68.	Ithmiacis	Iſthmiacis.
51.	6.	diſcite	dicite
	14.	Caelica	Coelica.
55.	ad imam pag.	SICANIOSQUE CROCOS	SICANIISQUE CROCIS.
77.	41.	Amphonia	Amphiona.
79.	98.	Atridiae	Atridae.
101.	16.	hac	haec.
103.	16.	hac	haec.
108.	59.	Lechio	Lecheo.
137.	ad im. pag.	ADSIBILAT	OBSIBILAT.
140.	214.	Cynareiaque	Cinyreaque.
148.	165.	Omnia	Omina.
162.	20.	languine.	lanugine.

Alia nonnulla forte occurrent in Orthographia; velut *Milvius* pro *Mulvius*, *Polycletaeis* pro *Polycleteis*, *Bacchaeo* pro *Bacchëo*, & ſimilia: quae Lector Eruditus facile emendabit & excuſabit; ineruditum non morabuntur.

Si

Si quis hos SILVARUM LIBROS posthac editurus sit, consilium do ut in Contextum admittat haec quae sequuntur, partim ex Libris, partim ex certissima emendatione.

Pag.	*Vers.*	*pro*	*Admitt. in Context.*
3.	18.	amplior	altius.
5.	67.	Famosus	Famosi
		servat	servant.
8.	27.	mendaces	mordaces
	32.	Noctis	Sortis.
	41.	justum	tanti.
10.	98.	Hinc	Sic.
19.	42.	et	aut
22.	10.	questu	questum.
	11.	legesque	leges.
23.	29.	Cum-cum	Qua-qua.
25.	83.	promissa	permissa.
	93.	admirante	adversante.
26.	111.	Deus	Deos.
27.	4.	Tuque inimica	Tu quoque muta.
28.	28.	Crescit	Cessit.
30.	15.	caunis	cannis.
31.	42.	tardum	tantum
	43.	vescitur	vescimur.
	55.	ferumque	ferumve.
32.	73.	quaeque	quique.
	74.	permutat	permutant.
33.	92.	adivit	abit in.
37.	27.	vexo	verso.
40.	130.	arctare	jactare.
44.	223.	meruitve	renuitve.
47.	52.	hic	his
50.	151.	avidique	avidive.
51.	10.	haec	ea.
53.	55.	scrutatur	tutatur.
59.	65.	dextram	dextrum.
60.	82.	saevius	secius
	96.	saevis	seris.
61.	105.	amari	amorem.
	14	patet aut	patulam.
63.	67.	Et	Quod.
64.	92.	saeva	laeva.
65.	112.	meritum	merito.
	1b.	reclusae	reclusum.
68.	15.	poteramus	poteram.
72.	97.	erat	erant.
74.	148.	fixam	cinctam.
80.	103.	multisono	mulcisono.

Pag.	*Vers.*	*pro*	*Admitt. in Context.*
	110.	stagnata	signata.
	123.	hic-armis	his arvis.
81.	129.	At-vastos	Hoc versos?
82.	21.	nigras	pigras.
84.	61.	quod	quo.
85.	112.	haudquamquam	haud unquam.
86.	119.	est sanguine	a sanguine.
88.	181.	gemens	fremens.
91.	27.	aram	aras.
92.	70.	haud ullo	& nullo.
94.	11.	vultu	vultus.
96.	59.	amplectens,	amplexusque.
	60.	terit viduo cubili,	tenet viduum cubile.
97.	75.	mundi	mundo.
102.	31.	Latio	Latios.
	45.	omnes patuere,	omen plausere.
103.	4.	multo	lento.
106.	19.	culmen	caelum.
108.	67.	uvidum	humidum.
109.	88.	Ne	Nec.
	89.	obruat	obruet.
111.	150.	Quos	Quot.
	151.	Quos	Quot.
114.	49.	vitae	miti.
	63	metuendaque	metuendave.
115.	99.	feret	feram.
117.	37.	Haec	Nec.
119.	32.	castae	festae.
127.	53.	que	ve.
129.	47.	mihi	nihil.
132.	17.	volucris	volucrem.
133.	33.	Sipylcia fertur	Sipylea feretur.
135.	81.	Arctos	Auster.
140.	220.	Noctis	Sordis.
	222.	nascitur	surgitur.
141.	252.	placidos	placidus.
	256.	aperire	laxare.
142.	4.	guttas	guttae.
	11.	etiamne	et nunc
	21.	jugera	munera.

Pag.	*Verſ.*	*pro*	*Admitt. in Context.*
150.	35.	labente	trepidante.
153.	104.	ſemirutos ſubito de pulvere	ſemiuſtos Ve-ſuvino fulgure
	107.	Munychiae	Monychiae.
	112.	praeſtrinxit	preſſit ſua.
156.	191.	certaſſet	certaſſent.
161.	8.	reviſunt	recurſant.
164.	10.	ſpargit	tangit.
	19.	leviter	levior.
	67.	ve	que.
165.	84.	blandoque ſinu	blandique ſinus.
	85.	Exercere	Excepiſſe.

TITULI ſingularum ECLOGARUM.

LIB. I.

I. *Equus maximus Domitiani.*
II. *Epithalamion Stellae & Violantillae.*
III. *Villa Tiburtina Manlii Vopiſci.*
IV. *Soteria Rutilii Gallici.*
V. *Balneum Claudii Etruſci.*
VI. *Calendae Decembres.*

LIB. II.

I. *Glaucias Atedii Melioris delicatus.*
II. *Villa Surrentina Pollii Felicis.*
III. *Arbor Atedii Melioris.*
IV. *Pſittacus Melioris.*
V. *Leo manſuetus Imperatoris.*
VI. *Conſolatio ad Flavium Urſum de amiſſione pueri delicati.*
VII. *Genethliacon Lucani.*

LIB. III.

I. *Hercules Surrentinus Pollii Felicis.*
II. *Propempticon Metio Celeri.*
III. *Lacrimae Claudii Etruſci.*
IV. *Capilli Flavii Earini.*
V. *Ad Claudiam Uxorem.*

LIB. IV.

I. XVII *Conſulatus Imp. Aug. Germanici Domitiani.*
II. *Euchariſticon ad Imp. Auguſt. Germanicum Domitianum.*
III. *Via Domitiana.*
IV. *Ad Victorium Marcellum Epiſtola.*
V. *Carmen Lyricum ad Sept. Severum.*
VI. *Hercules Epitrapezios Nonii Vindicis.*
VII. *Lyricum ad Maximum Junium.*
VIII. *Ad Julium Menecratem, ob prolem.*
IX. *Riſus Saturnalitius, ad Plotium Gryphum.*

LIB. V.

I. *Abaſcantii in Priſcillam pietas.*
II. *Protrepticon ad Criſpinum.*
III. *Epicedion in Patrem ſuum.*
IV. *Ad Somnum.*
V. *Epicedion in Puerum ſuum.*

P. PAPINII STATII
SILVARUM
LIBER PRIMUS.

AD STELLAM.

*DIU multumque dubitavi, Stella juvenis optime, & in ſtudiis noſtris eminentiſſime qua parte voluiſti, an hos libellos, qui mihi ſubito calore & quadam feſtinandi voluptate fluxerant, cum ſinguli de ſinu meo prodiiſſent, congregatos ipſe dimitterem. Quid enim? **** quoque autoritate editionis onerari, quum adhuc pro Thebaide mea (quamvis me reliquerit) timeo? Sed & Culicem legimus, & Batrachomyomachiam etiam agnoſcimus: nec quiſquam eſt illuſtrium poëtarum, qui non aliquid operibus ſuis ſtilo remiſſiore praeluſerit. Quid? quod haec ſerum erat continere, cum illa vos certe quorum honori data ſunt, haberetis. Sed apud ce-*

Lin. 6. Vulg. Quid enim OPORTET HUJUS quoque. 7. QUOD adhuc. 11. L. operibus SERIIS.

teros neceſſe eſt multum illis pereat ex venia, cum ami-
ſerint, quam ſolam habuerunt, gratiam celeritatis.
nullum enim ex illis biduo longius tractum; quædam
& ſingulis diebus effuſa: quamvis metuo, ne verum
iſtuc verſus quoque ipſi de ſe probent. Primus li-
bellus ſacroſanctum habet teſtem: ſumendum enim
erat a Jove principium. Ceterum hos verſus, quos
in Equum Maximum feci, indulgentiſſimo Imperato-
ri, poſtero die quam dedicatum erat opus, tradere
juſſus ſum. Potuiſti illud (dicet aliquis) & ante vi-
diſſe. Reſpondebis illi tu, Stella cariſſime, qui Epi-
thalamion tuum, quod mihi injunxeras, ſcis biduo
ſcriptum. Audacter mehercule; ſed tamen CCLXXII
hexametros habet. At fortaſſe tu pro collega men-
tieris. Manlius certe Vopiſcus, vir eruditiſſimus, &
qui praecipue vindicat a ſitu literas jam pene fugien-
tes, ſolet ultro quoque nomine meo gloriari, & villam
Tiburtinam ſuam deſcriptam a nobis uno die. Sequi-
tur libellus Rutilio Gallico Valenti dedicatus: de quo
nihil dico, ne videar defuncti teſtis occaſione mentiri.
Nam Claudii Hetruſci teſtimonium eſt, qui Balneolum
a me ſuum intra moram cenae recepit. In fine ſunt
Calendae Decembres; quibus utique creditur: noctem
enim illam feliciſſimam habent, & voluptatibus pub-
licis inexpertam.

Lin.22.Vulg. DEDICAVERAT. 27. ET fortaſſe. 34.L.EXTAT, qui. 36.L.CREDETUR.

EQUUS

I.

Equus Max. Domitiani.

Quae superimposito moles geminata colosso
Stat Latium complexa forum? Caelone peractum
Fluxit opus? Siculis an conformata caminis
Effigies, lassum Steropem Brontemque reliquit?
An te Palladiae talem, Germanice, nobis
Effinxere manus, qualem modo frena tenentem
Rhenus & attoniti vidit domus ardua Daci?
Nunc age, fama prior notum per saecula nomen
Dardanii miretur equi, cui vertice sacro
Dindymon, & caesis decrevit frondibus Ida:
Hunc neque divisis cepissent Pergama muris,
Nec grege permixto pueri innuptaeque puellae,
Ipse nec Aeneas, nec magnus duceret Hector.
Adde, quòd ille nocens, saevosque amplexus Achivos;
Hunc mitis commendat eques: juvat ora tueri
Mixta notis belli, placidamque gerentia pacem.
Nec veris majora putes; par forma decorque,
Par honor; exhaustis Martem non amplior armis
Bistonius portat sonipes, magnoque superbit
Pondere; nec tardo raptus prope flumina cursu
Fumat, & ingenti propellit Strymona flatu.
Par operi sedes: hinc obvia limina pandit
Qui fessus bellis, adscitae munere prolis

℣. 11. Vulg. DISCISSIS COEPISSENT. 20. L. TANTO. 23. L. FISUS. ibid. Vulg. ADSERTAE.

Primus iter noſtris oſtendit in aethera Divis.
Diſcitur e vultu quantum tu mitior armis;
Qui nec in externos facilis ſaevire furores
Das Cattis Daciſque fidem: te ſigna ferente
Et minor in leges iret gener, & Cato caſtris.
At laterum paſſus hinc Julia tecta tuentur,
Illinc belligeri ſublimis regia Pauli.
Terga Pater, blandoque videt Concordia vultu.
Ipſe autem puro celſum caput aëre ſeptus
Templa ſuperfulges, & proſpectare videris
An nova contemptis ſurgant pallatia flammis
Pulchrius: an tacita vigilet face Troïcus ignis,
Atque exploratas jam laudet Veſta miniſtras.
Dextra vetat pugnas: laevam Tritonia virgo
Non gravat, & ſectae praetendit colla Meduſae,
Ceu ſtimulis accendat equum. nec dulcior uſquam
Lecta deae ſedes; nec ſi, Pater, ipſe teneres.
Pectora, quae mundi valeant evolvere curas,
Et quîs ſe totis Temeſe dedit hauſta metallis.
It tergo demiſſa chlamys: latus enſe quieto
Securum; magnus quanto mucrone minatur
Noctibus hibernis, & ſidera terret Orion.
At ſonipes, habitus animoſque imitatus equeſtres,
Acrius attollit vultus, curſumque minatur:
Cui rigidis ſtant colla jubis, vivuſque per armos
Impetus; & tantis calcaribus ilia late
Suffectura patent. vacuae pro ceſpite terrae

v. 28. Forte, Cato JUSTAS. 29. Vulg. TEMPLA. 40. SIC. 42. CUI.

Aerea

Aerea captivi crinem terit ungula Rheni.
Hunc & Adraſtaeus viſum extimuiſſet Arion;
Et pavet aſpiciens Ledaeus ab aede propinqua
Cyllarus: hic domini nunquam mutabit habenas
Perpetuus frenis; atque uni ſerviet aſtro.
Vix ſola ſufficiunt, inſeſſaque pondere tanto
Subter anhelat humus: nec ferro aut aere laborat
Sed Genio; teneat quamvis aeterna crepido,
Quae ſuperingeſti portaret culmina montis,
Caeliferique attrita genu duraſſet Atlantis.
Nec longae traxere morae: juvat ipſa labores
Forma Dei praeſens; operique intenta juventus
Miratur plus poſſe manus. ſtrepit ardua pulſu
Machina continuo: ſeptem per culmina montes
It fragor, & magnae vincit vaga murmura Romae.
Ipſe loci cuſtos, cujus ſacrata vorago
Famoſuſque lacus nomen memorabile ſervat,
Innumeros aeris ſonitus, & verbere crebro
Ut ſenſit mugire forum, movet horrida ſancto
Ora ſitu, meritaque caput venerabile quercu.
Ac primùm ingentes habitus, lucemque coruſcam
Expavit majoris equi; terque ardua merſit
Colla lacu trepidus: laetus mox praeſide viſo;
Salve, magnorum proles genitorque deorum,
Auditum longe numen mihi! nunc mea felix,
Nunc veneranda palus, cum te prope noſſe, tuumque
Immortale jubar vicina ſede tueri

℣. 51. Vulg. AENEA. 55. PERPETUIS. 57. LABORANT. 64. CONTINUUS. ibid. L. MULTUS. 65. FINGIT. 68. CRUDO.

Conceſſum

Conceſſum. ſemel autor ego, inventorque ſalutis
Romuleae; tu bella Jovis, tu praelia Rheni,
Tu civile nefas, tu tardum in foedera montem
Longo Marte domas. quod ſi te noſtra tuliſſent
Saecula, tentaſſes, me non audente, profundos
Ire lacus; ſed Roma tuas tenuiſſet habenas.
Cedat equus, Latiae qui contra templa Diones,
Caeſarei ſtat ſede fori; [*quem tradere es auſus*
Pellaeo Liſyppe duci, mox Caeſaris ora
Aurata cervice tulit] vix lumine feſſo
Explores quam longus in hunc deſpectus ab illo.
Quis rudis uſque adeo, qui non, ut viderit ambos,
Tantum dicat equos, quantum diſtare regentes?
Non hoc imbriferas hyemes opus, aut Jovis ignem
Tergeminum, Aeolii non agmina carceris horret,
Annorumve moras: ſtabit tum terra, poluſque,
Dum Romana dies. huc & ſub nocte ſilenti,
Cum Superis terrena placent, tua turba relicto
Labetur caelo, miſcebitque oſcula juxta:
Ibit in amplexus natus, fraterque paterque
Et ſoror: una locum cervix dabit omnibus aſtris.
Utere perpetuùm populi magnique ſenatus
Munere: Apelleae cuperent te ſcribere cerae,
Optaſſetque novo ſimilem te ponere templo
Atticus Elaei ſenior Jovis; & tua mitis
Ora Taras, tua ſidereas imitantia flammas
Lumina, contempto mallet Rhodos aſpera Phoebo.
Certus ames terras, & quæ tibi templa dicamus

Ipſe

Ipſe colas: nec te caeli juvet aula; tuoſque
Laetus hüic dono videas dare tura nepotes.

II.

EPITHALAMION STELLAE ET VIOLANTILLAE.

UNDE ſacro Latii ſonuerunt carmine montes?
Cui, Paean, nova plectra moves, humeroq; comanti
Facundum ſuſpendis ebur? procul ecce canoro
Demigrant Helicone deae, quatiuntque novena
Lampade ſolennem thalamis coëuntibus ignem,
Et de Pieriis vocalem fontibus undam.
Quas inter vultu petulans Elegia propinquat,
Celſior aſſueto; divaſque hortatur, & ambit
Alternum factura pedem; decimamque videri
Se cupit, & medias fallit permixta ſorores.
Ipſa manu nuptam genitrix Aeneïa ducit
Lumina demiſſam, & dulci probitate rubentem:
Ipſa toros, & ſacra parat; cinctuque Latino
Diſſimulata deam, crinem vultumque genaſque
Temperat, atque nova geſtit minor ire marita.
Noſco diem cauſaſque ſacri: te concinit iſte
(Pande fores) te, Stella, chorus: tibi Phoebus & Evan
Et de Maenalia volucer Tegeaticus umbra
Serta ferunt: nec blandus Amor nec Gratia ceſſat

✱. 13. Vulg. COETU.

Amplexum

Amplexum niveos optatae conjugis artus
Floribus innumeris & olenti ſpargere nimbo.
Tu modo fronte roſas, violis modo lilia mixta
Excipis, & dominae niveis a vultibus obſtas.
Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere, quo Stellae Violantillaeque profeſſus
Clamaretur Hymen. cedant curaeque metuſque,
Ceſſent mendaces obliqui carminis aſtus,
Fama tace: ſubiit leges, & frena momordit
Ille ſolutus amor: conſumpta eſt fabula vulgi,
Et narrata diu viderunt oſcula cives.
Tu tamen attonitus (quamvis data copia tantae
Noctis) adhuc optas, permiſſaque numine dextro
Vota paves. Pone o dulcis ſuſpiria vates,
Pone, tua eſt: licet expoſitum per limen aperto
Ire, redire, gradu: jam nuſquam janitor, aut lex,
Aut pudor: amplexu tandem ſatiare petitae
Conjugis, & duras pariter reminiſcere noctes.
Digna quidem merces, & ſi tibi Juno labores
Herculeos, Stygiis & ſi concurrere monſtris
Fata darent, ſi Cyaneos raperere per aeſtus.
Hanc propter juſtum Piſaea lege trementem
Currere, & Oenomai fremitus audire ſequentis.
Nec ſi Dardania paſtor temerarius Ida
Sediſſes, haec dona forent: nec ſi alma per auras
Te potius prenſa veheret Tithonia biga.
Sed quae cauſa toros inopinaque gaudia vati

℣ 21. Vulg. THYMBRA. 27. L. MORDACES. 32. L. SORTIS, adhuc. ibid. Vulg. PROMISSA. 36. PETITO. 41. TUTUM. 45 L. PRESSA.

Attulit,

Attulit, hic mecum dum fervent agmine poſtes
Atriaque, & multa pulſantur limina virga,
Hic, Erato jucunda, doce: vacat apta movere
Colloquia, & docti norunt audire Penates.
Forte ſerenati qua ſtat plaga lactea caeli,
Alma Venus thalamo, pulſa modo nocte, jacebat,
Amplexu duro Getici reſoluta mariti.
Fulcra, toroſque deae tenerum premit agmen Amorum:
Signa petunt, quas ferre faces, quae pectora figi
Imperet; an terris ſaevire, an malit in undis,
An miſcere deos, an adhuc vexare Tonantem.
Ipſi animus nondum; nec cordi fixa voluntas:
Fuſa jacet ſtratis, ubi quondam conſcia culpae
Lemnia repſerunt deprenſo vincula furto.
Hic puer e turba volucrum, cui plurimus ignis
Ore, manuque levi nunquam fruſtrata ſagitta,
Agmine de medio, tenera ſic dulce profatus
Voce: (pharetrati preſſere ſilentia fratres:)
Scis ut, mater, ait, nulla mihi dextera ſegnis
Militia; quemcunque hominum divumque dediſti,
Uritur: at tandem lacrimis & ſupplice dextra
Et votis precibuſque viri concede moveri,
O genitrix; duro nec enim ex adamante creati,
Sed tua turba ſumus. clarus de gente Latina
Eſt juvenis, quem patritiis majoribus ortum
Nobilitas gaviſa tulit; praeſagaque formae
Protenus e noſtro poſuit cognomina caelo.

℣. 59. Vulg. FESSA. 60. LECTO. 67. QUONDAM. 68. VIRUM.

Hunc egomet tota quondam (tibi dulce) pharetra
Improbus, & denſa trepidantem cuſpide fixi.
Quamvis Auſoniis multum gener ille petitus
Matribus, edomui victum, dominaeque potentis
Ferre jugum, & longos juſſi ſperare per annos.
Aſt illam ſumma leviter (ſic namque jubebas)
Lampade, parcentes, & inerti ſtrinximus arcu.
Ex illo quantos juvenis premat anxius ignes
Teſtis ego, attonitus quantum me nocte dieque
Urgentem ferat: haud ulli vehementior unquam
Incubui, genitrix, iterataque vulnera fixi.
Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo
Hippomenem, nec ſic meta pallebat in ima:
Vidi & Abydeni juvenis certantia remis
Brachia, laudavique manus, & ſaepe natanti
Praeluxi: minor illecalor, quo ſaeva tepebant
Aequora. tu veteres, juvenis, tranſgreſſus amores:
Ipſe ego te tantos ſtupui duraſſe per aeſtus,
Firmavique animos, blandiſque madentia plumis
Lumina deterſi. quoties mihi queſtus Apollo
Sic vatem moerere ſuum! jam, mater, amatos
Indulge thalamos. noſter comes ille piuſque
Signifer armiferos poterat memorare labores,
Claraque facta virûm & torrentes ſanguine campos;
Hinc tibi plectra dedit, mitiſque incedere vates
Maluit, & noſtra laurum ſubtexere myrto.
Hic juvenum lapſus, ſuaque, haud extrema, revolvit

ℳ. 80. Vulg. INERMI. 86. IPSA. 89. PRAELUSI. 91. SUPERESSE. 100. EXTERNA.

Vulnera

Vulnera. pro quanta eſt Paphii reverentia, mater,
Numinis! hic noſtrae deflevit fata Columbae.
Dixerat; & tenera matris cervice pependit
Blandus, & admotis tepefecit pectora pennis.
Illa refert, vultu non aſpernata rogari:
Grande quidem, rarumque viris quos ipſa probavi,
Pierius votum juvenis capit: hanc ego, formae
Egregium mirata decus, cui gloria patrum
Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, fovique ſinu; nec colla genaſque
Comere, nec pingui crinem deducere amomo
Ceſſavit mea, nate, manus: mihi dulcis imago
Proſiluit. celſae procul aſpice frontis honores,
Suggeſtumque comae; Latias, metire, quid ultra
Emineat matres: quantum Latonia nymphas
Virgo premit, quantumque egomet Nereïdas exto.
Haec & caeruleis mecum conſurgere digna
Fluctibus, & noſtra potuit conſidere concha:
Et ſi flammiferas potuiſſet ſcandere ſedes
Haſque intrare domos, ipſi erraretis, Amores.
Huic quamvis cenſus dederim largita beatos,
Vincit opes animo. queritur jam Seras avaros
Auguſtum ſpoliaſſe nemus, Clymeneaque deeſſe
Germina, nec virides ſatis illachrymare ſorores:
Vellera Sidonio jam pauca rubeſcere tabo,
Raraque longaevis nivibus cryſtalla gelari.
Huic Hermum, fulvoque Tagum decurrere limo,

℣. 105. L. ROGANTEM. 107. Vulg. CUPIT. 123. SPOLIARE.

(Nec ſatis ad cultus) huic Inda monilia Glaucum,
Proteaque, atque omnem Nereïda quaerere juſſi.
Hanc ſi Theſſalicos vidiſſes, Phoebe, per agros,
Erraret Daphne ſecura: in litore Naxi
Theſeum juxta foret haec conſpecta cubile,
Gnoſida deſertam profugus liquiſſet & Evan.
Quod niſi me longis placaſſet Juno querelis,
Falſus huïc pennas & cornua ſumeret aethrae
Rector, in hanc vero cecidiſſet Juppiter auro.
Sed dabitur juveni, cui tu, mea ſumma poteſtas
Nate, cupis: thalami quamvis juga ferre ſecundi
Saepe neget moerens. ipſam jam cedere ſenſi,
Inque vicem tepuiſſe viro. Sic fata, levavit
Sidereos artus; thalamique egreſſa ſuperbum
Limen, Amyclaeos ad frena citavit olores.
Jungit Amor, laetamque vehens per nubila matrem
Gemmato temone ſedet. Jam Tybridis arces
Iliacae: pandit nitidos Venus alma Penates,
Claraque gaudentes plauſerunt limina cycni.
Digna deae ſedes, nitidis nec ſordet ab aſtris.
Hic Libycus, Phrygiuſque ſilex, hic dura Laconum
Saxa virent: hic flexus onyx, & concolor alto
Vena mari, rupeſque nitent, quîs purpura ſaepe
Oebalis, & Tyrii moderator livet aheni.
Pendent innumeris faſtigia nixa columnis;
Robora Dalmatico lucent ſatiata metallo:
Excludunt radios ſilvis decuſſa vetuſtis

℣. 145. Vulg. DOMUS ALTA. 150. L. purpura CEDIT. 152. L. SPLENDENT.

Frigora;

Frigora; perſpicui vivunt in marmore fontes.
Nec ſervat Natura vices: hicSirius alget,
Bruma tepet; verſumque domus ſibi temperat annum.
Exultat viſu, tectiſque potentis alumnae
Non ſecus alma Venus, quam ſi Paphon aequore ab alto,
Idaliasve domos, Erycinave templa ſubiret.
Tunc ipſam ſolo reclinem affata cubili:
Quonam hic uſque ſopor, vacuique modeſtia lecti,
O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
Quis morum, fideique modus? nunquamne virili
Submittere jugo? veniet jam triſtior aetas:
Exerce formam, & fugientibus utere donis.
Non ideo tibi tale decus, vultuſque ſuperbos,
Meque dedi, viduos ut tranſmittare per annos
Ceu non cara mihi: ſatis, o, nimiumque, priores
Deſpexiſſe procos. at enim hic tibi ſanguine toto
Deditus, unam omnes inter miratur amatque,
Nec formae, nec ſtirpis egens: nam docta per urbem
Carmina, qui juvenes, quae non didicere puellae?
Hunc & biſſenos (ſic indulgentia pergat
Praeſidis Auſonii) cernes attollere faſces
Ante diem: certe jam nunc Cybeleia novit
Limina, & Euboïcae carmen legit ille Sibyllae.
Jamque parens Latius (cujus praenoſcere mentem
Fas mihi) purpureos habitus, juvenique curule
Indulgebit ebur: Dacas (quae gloria major)
Exuvias, lauroſque dabit celebrare recentes.

℣. 160. Vulg. Idaliasque, &; Erycinaque. 162. L. PUDOR.

Ergo

Ergo age, junge toros, atque otia deme juventae.
Quas ego non mentes, quae non face corda jugavi?
Alituum pecudumque mihi, durique ferarum
Non renuere greges: ipſum in connubia terrae
Aethera, cum pluviis rareſcunt nubila, ſolvo:
Sic rerum ſeries, mundique revertitur aetas.
Unde novum Trojae decus, ardentumque deorum
Raptorem, Phrygio ſi non ego juncta marito?
Lydius unde meos iteraſſet Tybris Iülos?
Quis ſeptemgeminae poſuiſſet moenia Romae
Imperii Latiale caput, niſi Dardana furto
Cepiſſet Martem, nec me prohibente, ſacerdos?
His mulcet dictis, tacitumque inſpirat amorem
Connubii. redeunt animo jam vota preceſque,
Et lacrimae, vigileſque viri prope limina queſtus,
ASTERIS &, vati totam cantata per urbem;
Aſteris ante dapes, nocte Aſteris, Aſteris ortu,
Quantum non clamatus Hylas. jamque aſpera coepit
Flectere corda libens, & jam ſibi dura videri.
Macte toris, Latios inter placidiſſime vates,
Qui durum permenſus iter coeptoſque labores,
Prendiſti portus. tumidae ſic transfuga Piſae
Amnis, in externos longe flammatus amores,
Flumina demerſo trahit intemerata canali;
Donec Sicanios tandem prolatus anhelo
Ore bibat fontes: miratur dulcia Naïs
Oſcula, nec credit pelago veniſſe maritum.

℣. 183. Vulg. GENTES. 189. RAPTOR ERAT. 195. DONA. 197. VATIC. 202. QUOD. &, COEPTIQUE LABORIS.

Quis

Quis tibi tunc alacri, caeleſtum munere, clare
Stella, dies? quanto ſalierunt pectora voto
Dulcia cum dominae dexter connubia vultus
Annuit? ire polo, nitidoſque errare per axes
Viſus. Amyclaeis minus exultavit arenis
Paſtor, ad Idaeas Helena veniente carinas:
Theſſala nec talem viderunt Pelea Tempe,
Cum Thetin Aemoniis Chiron accedere terris
Erecto proſpexit equo. quam longa morantur
Sidera! quam ſegnis votis Aurora maritis!
At procul ut Stellae thalamos ſenſere parari
Latöus vatum pater, & Semeleïus Evan;
Hic movet Ortygia, movet hic rapida agmina Nyſa;
Huic Lycii montes, gelidaeque umbracula Thymbrae,
Et, Parnaſſe, ſonas; illi Pangea reſultant,
Iſmaraque, & quondam genialis litora Naxi.
Tunc caras iniere fores, comitique canoro
Hic chelyn, hic flavam maculoſo nebrida tergo,
Hic thyrſos, hic plectra, ferunt: hic enthea lauro
Tempora, Minoa crinem premit ille corona.
Vixdum emiſſa dies, & jam ſocialia praeſto
Omina; jam feſta fervet domus utraque pompa:
Fronde virent poſtes, effulgent compita flammis,
Et pars immenſae gaudet celeberrima Romae.
Omnis honos, cuncti veniunt ad limina faſces:
Omnis plebeio teritur praetexta tumultu:
Hic Eques, hic juvenum coetu ſtola mixta laborat.

ỳ. 209. Vulg. CLARO. 218. MARITI. 223. PARNASSUS HONOS. 227. FERIT. 231. ET FERVENT. 235. QUESTUS.

Felices utroſque vocant: ſed in agmine plures
Invidere viro. Jamdudum poſte reclinis
Quaerit Hymen thalamis intactum dicere carmen,
Quo vatem mulcere queat: dat Juno verenda
Vincula, & inſigni geminat Concordia taeda.
Hic fuit ille dies: noctem canat ipſe maritus,
Quantum noſſe licet. Sic victa ſopore doloſo
Martia fluminea poſuit latus Ilia ripa:
Non talis niveos ſtrinxit Lavinia vultus,
Cum Turno ſpectante rubet; non Claudia talis
Reſpexit populos mota jam virgo carina.
Nunc opus, Aonidum comites, tripodumque miniſtri,
Diverſis certare modis: eat enthea vittis
Atque hederis redimita cohors, ut pollet ovanti
Quiſque lyra. ſed praecipue qui nobile greſſu
Extremo fraudatis epos, date carmina feſtis
Digna toris. hunc ipſe, Coo plaudente, Philetas
Callimachuſque ſenex, Umbroque Propertius antro
Ambiſſent laudare diem; nec triſtis in ipſis
Naſo Tomis, diveſque foco lucente Tibullus.
Me certe non unus amor, ſimplexque canendi
Cauſa trahit: tecum ſimiles junctaeque Camoenae
Stella mihi, multumque pares bacchamur ad aras,
Et ſociam doctis haurimus ab amnibus undam.
At te naſcentem gremio mea prima recepit
Parthenope, dulciſque ſolo tu gloria noſtro
Reptaſti. nitidum conſurgat ad aethera tellus

ℳ. 251. Vulg. OPUS. 252. CHORO.

Eubois,

Euboïs, & pulchra tumeat Sebetos alumna:
Nec tibi ſulfureis Lucrinae Naïdes antris,
Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni.
Eia age, praeclaros Latio properate nepotes,
Qui leges, qui caſtra legant, qui carmina ludant.
Acceleret partu decimum bona Cynthia menſem:
Sed parcat Lucina precor. tuque ipſe parenti
Parce, puer; ne mollem uterum, ne ſtantia laedas
Pectora. cumque tuos tacito Natura receſſu
Formarit vultus, multum de patre decoris,
Plus de matre feras. At tu, pulcherrima forma
Italidum, tandem merito poſſeſſa marito,
Vincla diu quaeſita fove. ſic damna decoris
Nulla tibi; longae virides ſic flore juventae
Perdurent vultus, tardeque haec forma ſeneſcat.

III.

VILLA TIBURTINA MANLII VOPISCI.

CERNERE facundi Tibur glaciale Vopiſci,
Si quis, & inſerto geminos Aniene penates,
Aut potuit ſociae commercia noſcere ripae,
Certanteſque ſibi dominum defendere villas;
Illum nec calido latravit Sirius aſtro,
Nec gravis aſpexit Nemees frondentis alumnus:

v. 264. Vulg. SIBI. 267. L. REGANT. 276. VIRIDIS.

Talis hiems tectis, frangunt ſic improba ſolem
Frigora, Piſaeoque domus non aeſtuat anno.
Viſa manu tenera tectum ſcripſiſſe Voluptas;
Tunc Venus Idaliis unxit faſtigia ſuccis,
Permulſitque comis, blandumque reliquit honorem
Sedibus, & volucres vetuit diſcedere natos.
O longum memoranda dies! quae mente reporto
Gaudia! quam laſſos per tot miracula viſus!
Ingenium quam mite ſolo! quae forma beatis
Arte manus conceſſa locis! non largius uſquam
Indulſit Natura ſibi. nemora alta citatis
Incubuere vadis; fallax reſponſat imago
Frondibus, & longas eadem fugit unda per umbras.
Ipſe Anien (miranda fides) infraque, ſuperque
Saxeus, hic tumidam rabiem, ſpumoſaque ponit
Murmura, ceu placidi veritus turbare Vopiſci
Pierioſque dies, & habentes carmina ſomnos.
Litus utrumque domi: nec te mitiſſimus amnis
Dividit; alternas ſervant praetoria ripas
Non externa ſibi, fluviumve obſtare queruntur.
Seſtiacos nunc fama ſinus, pelaguſque natatum
Jactet, & audaci junctos delphinas ephebo:
Hic aeterna quies, nullis hic jura procellis,
Nuſquam fervor aquis. datur hic tranſmittere viſus,
Et voces, & pene manus. ſic Chalcida fluctus
Expellunt fluvii: ſic diſſociata profundo
Bruttia Sicanium circumſpicit ora Pelorum.

v. 8. Vulg. PISAEUM. ANNUM. 9. IPSA. 11. COMAS. 19. UMBRA per UNDAS. 23. AVENTES. 32. L. DISPELLUNT REFUGI.

Quid

Quid primum, mediumve canam; quo fine quieſcam?
Auratasne trabes, an Mauros undique poſtes,
An picturata lucentia marmora vena
Mirer, an emiſſas per cuncta cubilia nymphas?
Huc oculis, huc mente trahor. venerabile dicam
Lucorum ſenium? te, quae vada fluminis infra
Cernis? an ad ſilvas quae reſpicis, aula, jacentes?
Qua tibi tota quies, offenſaque turbine nullo
Nox ſilet, & teneros invitant murmura ſomnos.
An quae graminea ſuſcepta crepidine fumant
Balnea, & impoſitum ripis algentibus ignem?
Quique vaporiferis junctus fornacibus amnis
Ridet anhelantes vicino flumine nymphas?
Vidi artes, Veterumque manus, variiſque metalla
Viva modis. labor eſt auri memorare figuras,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
Quicquid & argento primum vel in aere Myronis
Luſit, & enormes manus eſt experta coloſſos.
Dum vagor aſpectu, viſuſque per omnia duco,
Calcabam necopinus opes: nam ſplendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aëra teſtae
Monſtravere ſolum; varias ubi picta per artes
Gaudet humus ſuperare novis aſarota figuris.
Expavere gradus. Quid nunc ingentia mirer,
Aut quid partitis diſtantia tecta trichoris?
Quid te, quae mediis ſervata penatibus, arbor,

ỽ. 37. Vulg. LYMPHAS. 40. TACENTES. 42. NIGROS IMITANTIA. 45. QUAQUE 50. L. argento MENTOR. 51. L. ZEUXIDIS AUT VARIO manus eſt experta COLORE. 56. SUBERANTQUE. 58. L. ATRIA? quid PARIBUS.

Tecta per & poſtes liquidas emergis in auras?
Quo non ſub domino ſaevas paſſura bipennes?
Et nunc ignarae forſan vel lubrica Naïs
Vel non abruptos tibi debet Hamadryas annos.
Quid referam alternas gemino ſuper aggere nymphas,
Albenteſque lacus, altoſque in gurgite fontes?
Teque per obliquum penitus quae laberis amnem,
Marcia, & audaci tranſcurris flumina plumbo?
Non ſolum Ioniis ſub fluctibus Elidis amnem
Dulcis ad Aetnaeos deducit ſemita portus.
Illis ipſe antris Anienus fonte relicto,
Nocte ſub arcana glaucos exutus amictus,
Huc illuc fragili proſternit pectora muſco:
Aut ingens in ſtagna cadit, vitreaſque natatu
Plaudit aquas: illa recubat Tiburnus in umbra,
Illic ſulfureos cupit Albula mergere crines.
Haec domus, Aegeriae Nemoralem abjungere Phoeben,
Et Dryadum viduare choris algentia poſſit
Taygeta, & ſilvis arceſſere Pana Lycaeis.
Quod ni templa darent alias Tirynthia ſortes,
Et Praeneſtinae poterant migrare ſorores.
Quid bifera Alcinoi laudem pomaria? voſque,
Qui nunquam vacui prodiſtis in aethera, rami?
Cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni
Jugera, Lucrinaeque domus, lituſque cruenti
Antiphatae: cedant vitreae juga perfida Circes
Dulichiis ululata lupis, arceſque ſuperbi

V. 62. Vulg. IGNARO. 63. DEMET. 64. MENSAS. 67. MARTIA. 68. AN. 69. DEDUCAT. 86. SUPERBAE.

Anxuris

Anxuris, & ſedes Phrygio quas mitis alumno
Debet anus: cedant quae te, jam ſolibus arctis,
Antia nimboſa revocabunt litora bruma.
Scilicet hic illi meditantur pondera mores:
Hic premitur fecunda quies, virtuſque ſerena
Fronte gravis, ſanuſque decor, luxuque carentes
Deliciae, quas ipſe ſuis digreſſus Athenis
Mallet deſerto ſenior Gargettius horto.
Haec per & Aegeas hiemes, Pliadumque nivoſum
Sidus, & Oleniis dignum petiiſſe ſub aſtris.
Si Maleae credenda ratis, Siculoſque per aeſtus
Sit via, cur oculis ſordet vicina voluptas?
Hic tua Tiburtes Faunos chelys, & juvat ipſum
Alciden, dictumque lyra majore Catillum:
Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris,
Sive chelyn tollas Heroa ad robora, ſive
Liventem Satiram nigra rubigine turbes:
Seu tibi non alta ſplendeſcat Epiſtola cura.
Digne Midae, Croeſique bonis, & Perſide gaza,
Macte bonis animi! cujus ſtagnantia rura
Debuit & flavis Hermus tranſcurrere ripis,
Et limo ſplendente Tagus. ſic docta frequentes
Otia; ſic omni deterſus pectora nube
Finem Neſtoreae precor egrediare ſenectae.

ỳ. 89. Vulg. AVIA. 90. L. hic HILARI MISCENTUR PONDERE. 103. L. TINGAS. 104. TUA. 109. DETECTUS.

IV. SOTE-

IV.

SOTERIA RUTILII GALLICI.

ESTIS, io Superi, nec inexorabile Clotho
Volvit opus: videt alma pios Aſtraea, Jovique
Conciliata redit; dubitataque ſidera cernit
Gallicus. Es caelo, Dîs es, Germanice, cordi,
Quis neget? erubuit tanto ſpoliare miniſtro
Imperium Fortuna tuum. ſtat proxima cervix
Ponderis immenſi, damnoſaque fila ſenectae
Exuit, atque alios melior revireſcit in annos.
Ergo alacres, quae ſigna colunt urbana, cohortes,
Inque ſinum quae ſaepe tuum fora turbida queſtu
Confugiunt, legeſque, urbeſque ubicunque togatae
Quae tua longinquis implorant jura querelis,
Certent laetitia; noſſeque ex ordine collis
Confremat, & ſileant pejoris murmura famae:
Quippe manet, longumque aevo redeunte manebit,
Quem penes intrepidae mitis cuſtodia Romae.
Nec tantum induerint fatis nova ſaecula crimen,
Aut inſtaurati peccaverit ara Terenti.
Aſt ego nec Phoebum (quanquam mihi ſurda ſine illo
Plectra) nec Aonias decima cum Pallade divas,
Aut mitem Tegeae, Dirceſve hortabor alumnum;
Ipſe veni, vireſque novas animumque miniſtra,

℣. 3. Vulg. CADIT. 13. ita MSS. Vulg. NOSTERQUE.

Qui

Qui caneris: dextro nec enim ſine numine tantus
Auſoniae decora ampla togae, centumque dediſti
Judicium mentemque, viris. licet enthea vatis
Excludat Pimplea ſitim, nec conſcia detur
Pirene, largos potior mihi gurges in hauſtus
Qui rapitur de fonte tuo: ſeu plana ſolutis
Cum ſtruis orſa modis, ſeu cum tibi dulcis in artem
Frangitur, & noſtras curat facundia leges.
Quare age, ſi Cereri ſua dona merumque Lyaeo
Reddimus, & dives praedae, tamen accipit omni
Exuvias Diana tholo, captivaque tela
Bellipotens; nec tu, quando tibi, Gallice, majus
Eloquium, fandique opibus ſublimis abundas,
Sperne coli tenuiore lyra. vaga cingitur aſtris
Luna, & in oceanum rivi cecidere minores.
Quae tibi ſollicitus perſolvit praemia morum
Urbis amor? quae tum Patrumque Equitumque notavi
Lumina, & ignarae plebis lugere potentes?
Non labente Numa timuit ſic curia felix,
Pompeio nec celſus eques, nec femina Bruto.
Hoc illud; triſtes invitum audire catenas,
Parcere verberibus, nec qua jubet alta poteſtas
Ire, ſed armatas multum ſibi demere vires,
Dignarique manus humiles, & verba precantum;
Reddere jura foro, nec proturbare curules,
Et ferrum mulcere toga. ſic itur in alta
Pectora, ſic mixto reverentia ſe dat amori.

℣. 23 Vulg. DOCTO — CARMINE. 49. FIDIT.

Ipſa

Ipſa etiam cunctos gravis inclementia fati
Terruit, & ſubiti praeceps juvenile pericli,
Nil cunctante malo. non illud culpa ſenectae,
(Quippe ea biſſenis vix dum orſa excedere luſtris)
Sed labor intendens, animique in membra vigentis
Imperium, vigileſque ſuo pro Caeſare curae,
Dulce opus. hinc feſſos penitus ſubrepſit in artus
Inſidioſa quies, & pigra oblivia vitae.
Tunc Deus, Alpini qui juxta culmina dorſi
Signat Apollineo ſanctos cognomine lucos
Reſpicit, heu tanti pridem ſecurus alumni
Perpeſſuſque moras: Huc mecum, Epidauria proles,
Huc, altis gaudens; datur aggredienda facultas
Ingentem recreare virum: teneamus adorti
Tendentes jam fila colos: nec fulminis atri
Sit metus; has ultro laudabit Juppiter artes:
Nam neque plebeiam, aut dextro ſine numine cretam
Servo animam. atque adeo, breviter, dum tecta ſubimus,
Expediam. genus ipſe ſuis, praemiſſaque retro
Nobilitas: nec origo latet, ſed luce ſequente
Vincitur, & magno gaudet ceſſiſſe nepoti.
Prima togae virtus: illa quoque clarus, & ingens
Eloquio: mox innumeris exercita caſtris,
Occiduas, primaſque domos, & ſole ſub omni
Promeruit jurata manus. nec in otia pacis
Permiſſum laxare animos, ferrumque recingi:

℣. 57. Vulg. PIGRAE. 59. APOLLINEOS SANCTO. 61. PRAEGRESSUSQUE. 62. HINC ALTI. 63. TENTEMUS. 64. TENDATIS 65. LAUDARIT. 74. PERMERUIT.

Hunc Galatia vigens auſa eſt inceſſere bello:
Hunc quoque perque novem timuit Pamphylia meſſes,
Pannoniuſque ferox, arcuque horrenda fugaci
Armenia, & patiens Latii jam pontis Araxes.
Quid geminos faſces, magnaeque iterata revolvam
Jura Aſiae? velit illa quidem ter habere, quaterque
Hunc ſibi; ſed revocant faſti majorque curulis,
Nec promiſſa ſemel. Libyci quid mira tributi
Obſequia, & miſſum media de pace triumphum
Laudem, & opes quantas nec qui mandaverat auſus
Expectare fuit? gaudet Traſimenus & Alpes
Cannenſeſque animae: primuſque inſigne tributum
Ipſe palam lacera poſcebat Regulus umbra.
Non vacat Arctoas acies, Rhenumque rebellem,
Captivaeque preces Veledae, & (quae maxima nuper
Gloria) depoſitam Dacis pereuntibus arcem
Pandere; cum tanti, lectus, rectoris habenas
Gallice, Fortuna non admirante, ſubiſti.
Hunc igitur (ſi digna loquor) rapiamus iniquo
Nate, Jovi. rogat hoc Latiae pater inclytus urbis:
Et meruit (neque enim fruſtra mihi nuper honora
Carmina patritio pueri ſonuiſtis in oſtro)
Si qua ſalutifero gemini Chironis in antro
Herba, tholo quodcunque tibi Trojana recondit
Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis
Educat; Idaea profert quam Creta ſub umbra
Dictamni florentis opem, quoque anguis abundat

V. 84. L. JUSTUM. 85. Vulg. opes TANTAS? nec. 88. L. PLAUDEBAT.
91. URBEM. 93. L. ADVERSANTE. 94. RAPIEMUS.

Spumatu. jungam ipſe manus, atque omne benignum
Virus, odoriferis Arabum quod doctus in arvis,
Aut Amphryſiaco paſtor de gramine carpſi.
Dixerat: inveniunt poſitos jam ſegniter artus,
Pugnantemque animam. ritu ſe cingit uterque
Paeonio, monſtrantque ſimul, parentque volentes;
Donec letiferas vario medicamine peſtes,
Et ſuſpecta mali ruperunt nubila ſomni.
Adjuvat ipſe Deus, morboque valentius omni
Occupat auxilium. citius non arte refectus
Telephus Aemonia; nec quae metuentis Atridae
Saeva Machaonio coïerunt vulnera ſucco.
Quis mihi, tot queſtus inter populique patrumque,
Sit curae, votique locus? tamen ardua teſtor
Sidera, teque, pater vatum Thymbraee, quis omni
Luce mihi, quis nocte timor; dum poſtibus haerens
Aſſiduus, nunc aure vigil, nunc lumine, cuncta
Aucupor. immenſae veluti connexa carinae
Cymba minor, cum ſaevit hyems, pro parte, furentes
Parva receptat aquas, & eodem volvitur Auſtro.
Nectite nunc laetae candentia fila ſorores,
Nectite: nemo modum tranſmiſſi computet aevi,
Hic vitae natalis erit. tu Troïca dignus
Saecula, & Euboïci tranſcendere pulverис annos,
Neſtoreoſque ſitus. Qua nunc tibi pauper acerra
Digna litem? nec ſi vacuet Mevania valles,
Aut praeſtent niveos Clitumna novalia tauros,

℣. 103. Vulg. BENIGNE. III. VALENTIOR. 115. COETUS. 120. AUGUROR.

Sufficiam.

Sufficiam. ſed ſaepe Deis hos inter honores
Ceſpes, & exiguo placuerunt farra ſalino.

V.

BALNEUM CLAUDII ETRUSCI.

NOn Helicona gravi pulſat chelys enthea plectro,
Nec laſſata voco toties mihi numina Muſas.
Et te, Phoebe, choris, & te dimittimus Evan:
Tuque inimica ferae, volucer Tegeaee, ſonorae
Terga premas: alios poſcunt mea carmina coetus.
Naïdas undarum dominas, regemque coruſci
Ignis, adhuc feſſum, Siculaque incude rubentem
Elicuiſſe ſatis. paulum arma nocentia, Thebae,
Ponite; dilecto volo laſcivire ſodali.
Junge puer cyathos, ſed ne numerare labora,
Cunctantemque intende chelyn: diſcede, laborque,
Curaque, dum nitidis canimus gemmantia ſaxis
Balnea; dumque procax, myrtis ederiſque ſoluta
Fronte, verecundo Clio mea ludit Etruſco.
Ite, deae virides, liquidoſque advertite vultus,
Et vitreum teneris crimen redimite corymbis,
Veſte nihil tectae: quales emergitis altis
Fontibus, & viſu Satyros torquetis amantes.
Non vos quae culpa decus infamaſtis aquarum
Sollicitare juvat: procul hinc, & fonte doloſo

ỽ. 4. Ita MSS. Vulg. TU QUOQUE MUTA ferae. L. TU QUOQUE AMICA.
10. ATQUE enumerare.

Salmacis, & viduae Cebrenidos arida luctu
Flumina, & Herculei praedatrix cedat alumni.
Vos mihi quae Latium, ſeptenaque culmina Nymphae
Incolitis, Tybrimque novis attollitis undis,
Quas praeceps Anien, atque exceptura natatus
Virgo juvat, Marſaſque nives & frigora ducens
Marcia, praecelſis quarum vaga molibus unda
Creſcit, & innumero pendens tranſmittitur arcu,
Veſtrum opus aggredimur; veſtra eſt quam carmine molli
Pando domus. non unquam aliis habitaſtis in antris
Ditius. ipſa manus tenuit Cytherea mariti,
Monſtravitque artes: neu vilis flamma caminos
Ureret, ipſa faces volucrum ſuccendit Amorum.
Non huc admiſſae Thaſos, aut undoſa Caryſtos;
Moeret onyx longe, queriturque excluſus ophites:
Sola nitet flavis Nomadum deciſa metallis
Purpura, ſola cavo Phrygiae quam Synnados antro
Ipſe cruentavit maculis liventibus Attys:
Quaſque Tyrus niveas ſecat, & Sidonia rupes.
Vix locus Eurotae, viridis cum regula longo
Synnada diſtinctu variat. non limina ceſſant,
Effulgent camerae, vario faſtigia vitro
In ſpecies animoſque nitent. ſtupet ipſe beatas
Circumplexus opes, & parcius imperat ignis.
Multus ubique dies, radiis ubi culmina totis
Perforat, atque alio ſol improbus uritur aeſtu.
Nil ibi plebeium: nuſquam Temeſaea notabis

ỳ. 27. Vulg. MARTIA. 38. LUCENTIBUS. 47. TEMESEA.

Aera;

Aera; ſed argento felix propellitur unda,
Argentoque cadit, labriſque nitentibus inſtat
Delicias mirata ſuas, & abire recuſat.
Extra autem niveo qui margine coerulus amnis
Vivit, & in ſummum fundo patet omnis ab imo,
Cui non ire lacu, pigroſque exolvere amictus
Suadeat? hoc mallet naſci Cytherea profundo;
Hic te perſpicuum melius, Narciſſe, videres;
Hic velox Hecate velit & deprenſa lavari.
Quid nunc ſtrata ſolo referam tabulata, crepantes
Auditura pilas, ubi languidus ignis inerrat
Aedibus, & tenuem volvunt hypocauſta vaporem?
Nec ſi Baianis veniat novus hoſpes ab oris,
Talia deſpiciat; (fas ſit componere magnis
Parva) Neronea nec qui modo lotus in unda,
Hic iterum ſudare neget. Macte, oro, nitenti
Ingenio, curaque, puer: tecum iſta ſeneſcant,
Et tua jam melior diſcat fortuna renaſci.

VI.

CAL. DECEMBRES [SATURNALES.]

ET Phoebus Pater, & ſevera Pallas,
Et Muſae procul ite feriatae:
Jani vos revocabimus Calendis.
Saturnus mihi compede exoluta,

V. 64. L. CULTUque. 65. Vulg. MELIUS.

Et

Et multo gravidus mero December,
Et ridens Jocus, & Sales protervi
Adſint, dum refero diem beatam
Laeti Caeſaris, ebriamque noctem.
Vix Aurora novos movebat ortus,
Jam bellaria adorea pluebant.
* Hunc rorem veniens profudit Eos.
Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Foecundis cadit aut jugis Idumes,
Quod ramis pia germinat Damaſcus,
Et quod percoquit Eboſia caunis,
Largis gratuitum cadit rapinis.
Molles caſeoli, lucunculique,
Et maſſis Amerina non peruſtis,
Et muſtaceus, & latente palma
Praegrandes caryotides cadebant.
Non tantis Hyas inſerena nimbis
Terras obruit, aut ſoluta Pleias,
Quali per cuneos hiems Latinos
Plebem grandine concutit ſedentem.
Ducat nubila Juppiter per orbem,
Et laetis pluvias minetur agris,
Dum noſtri Jovis hi ferantur imbres.
Ecce autem caveas ſubit per omnes,
Inſignis ſpecie, decora cultu
Plebes altera, non minor ſedente.

V. 8. Vulg. PARTEM. 11. EURUS. 15. QUAS PRAECOQUIT EBUSIA CANNAS. 17. CAIOLI LAGUNCULIQUE. 20. PRAEGNANTES. 22. PLIAS. 23. QUALIS. 24. SERENAM. 26. LATIS.

Hi panaria, candidaſque mappas
Subvectant, epulaſque lautiores;
Illi marcida vina largiuntur:
Idaeos totidem putes miniſtros.
Orbem, qua melior ſeveriorque eſt,
Et gentes alis inſimul togatas;
Et cum tot populos beata paſcas,
Hunc, Annona, diem ſuperba neſcis.
I nunc ſaecula compara, Vetuſtas,
Antiqui Jovis, Aureumque tempus:
Non ſic libera vina tunc fluebant,
Nec tardum ſeges occupabat annum.
Una veſcitur omnis ordo menſa,
Parvi, Femina, Plebs, Eques, Senatus.
Libertas reverentiam remiſit.
Et tu quin etiam (quis hoc rogare
Quis promittere poſſet hoc Deorum?)
Nobiſcum ſocias dapes iniſti.
Jam ſe (quiſquis is eſt) inops, beatus
Convivam ducis eſſe gloriatur.
Hos inter fremitus, novoſque luxus,
Spectandi levis effugit voluptas.
Stat ſexus rudis, inſciuſque ferri,
Et pugnas capit improbus viriles.
Credas ad Tanaim, ferumque Phaſin,
Thermodontiacas calere turmas.
Hic audax ſubit ordo pumilonum,

V. 33. L. MASSICA. 42. L. TANTUM. 46. HUC VOCARE 47. POSSIT.

Quos

Quos Natura brevi ſtatu peractos
Nodoſum ſemel in globum ligavit.
Edunt vulnera, conſeruntque dextras,
Et mortem ſibi (qua manu!) minantur.
Ridet Mars pater, & cruenta Virtus:
Caſuraeque vagis grues rapinis,
Mirantur pumilos ferociores.
Jam noctis propioribus ſub umbris
Dives ſparſio quos agit tumultus!
Huc intrant faciles emi puellae:
Hic agnoſcitur omne quod theatris
Aut forma placet, aut probatur arte.
Hoc plaudunt grege Lydiae tumentes,
Illo cymbala, tinnulaeque Gades:
Illic agmina confremunt Syrorum,
Hic plebs ſcenica, quaeque comminutis
Permutat vitreis gregale ſulfur.
Inter quae, ſubito cadunt volatu
Immenſae volucrum per aſtra nubes,
Quas Nilus ſacer, horriduſque Phaſis,
Quas udo Numidae legunt ſub Auſtro.
Deſunt qui rapiant; ſinuſque pleni
Gaudent, dum nova lucra comparantur.
Tollunt innumeras ad aſtra voces,
SATURNALIA PRINCIPIS ſonantes;
Et dulci DOMINUM favore clamant:
Hoc ſolum vetuit licere Caeſar.

℣. 58. Vulg. STATIM PERACTO. 71. ILLIC.

Vixdum

Vixdum coerula nox ſubibat orbem,
Deſcendit media nitens arena
Denſas flammeus orbis inter umbras,
Vincens Gnoſiacae facem coronae.
Collucet polus ignibus, nihilque
Obſcurae patitur licere nocti.
Fugit pigra Quies; inerſque Somnus
Haec cernens, alias adivit urbes.
Quis ſpectacula, quis jocos licentes,
Quis convivia, quis dapes inemptas,
Largi flumina quis canat Lyaei?
Jamjam deficio, tuoque Baccho
In ſerum trahor ebrius ſoporem.
Quos ibit procul hic dies per annos!
Quam nullo ſacer exoleſcet aevo!
Dum montes Latii, paterque Tybris,
Dum ſtabit tua Roma, dumque terris
Quod reddis Capitolium manebit.

P. PAPINII STATII
SILVARUM
LIBER SECUNDUS.

Ad Meliorem Atedium.

Et familiaritas noſtra, qua gaudeo, Melior vir optime, nec minus in judicio literarum, quam in omni vitae colore terſiſſime, & ipſa opuſculorum quae tibi trado conditio ſic poſita eſt, ut totus hic alter liber meus etiam ſine epiſtola expectetur. Primum enim habet Glauciam noſtrum, cujus gratiſſimam infantiam, & qualem plerumque infelices ſortiuntur, apud te complexus amabam. Jam vero tibi hujus amiſſi recens vulnus (ut ſcis) Epicedio proſecutus ſum, adeo feſtinanter, ut excuſandam habuerim affectibus tuis celeritatem. nec nunc eam apud te jacto, qui noſti, ſed & ceteris indico;

Lin. 8. L. complexus ADMIRABAR.

ne

ne quis asperiore lima carmen examinet, & a confuso scriptum, & dolenti datum; cum pene supervacua sint tarda solatia. Pollii mei Villa Surrentina quae sequitur, debuit a me vel in honorem eloquentiae ejus diligentius dici: sed amicus ignovit. In arborem certe tuam, Melior, & Psittacum, scis a me leves libellos quasi epigrammatis loco scriptos. Eandem exigebat stili facilitatem Leo mansuetus, quem in Amphitheatro prostratum, frigidum erat sacratissimo Imperatori ni statim traderem. Ad Ursum quoque nostrum, juvenem candidissimum, & sine jactura desidiae doctissimum, scriptam de puero amisso Consolationem, super ea, quae ipsi debeo, huic libro libenter inserui, quia honorem ejus tibi laturus acceptum. Excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria carissima uxorum, cum hunc diem forte consecraremus, imputari sibi voluit. Ego non potui majorem tanti autoris habere reverentiam, quam quod laudes ejus dicturus hexametros meos timui. Haec qualiacunque sunt, Melior carissime, si tibi non displicuerint, a te publicum accipiant; sin minus, ad me revertantur.

Lin. 25. L. laturus EST acceptum.

I.

GLAUCIAS ATEDII MELIORIS DELICATUS.

QUOD tibi praerepti, Melior, ſolamen alumni,
Improbus ante rogos, & adhuc vivente favilla
Ordiar? abruptis etiamnum flebile venis
Vulnus hiat, magnaeque patet via lubrica plagae.
Cum jam egomet cantus, & verba medentia ſaevis
Confero, tu planctus, lamentaque fortia mavis,
Odiſtique chelyn, ſurdaque averteris aure.
Intempeſta cano: citius me tigris abactis
Foetibus, orbatique velint audire leones.
Nec ſi tergeminum Sicula de virgine carmen
Affluat, aut ſilvis chelys intellecta, feriſque,
Mulceat inſanos gemitus. ſtat pectore demens
Luctus, & admoto latrant praecordia tactu.
Nemo vetat, ſatiare malis; aegrumque dolorem
Libertate doma. jam flendi expleta voluptas?
Jamne preces feſſus non indignaris amicas?
Jamne canam? lacrimis en & mea carmina in ipſo
Ore natant, triſteſque cadunt in verba liturae.
Ipſe etenim tecum nigrae ſolennia pompae,
Spectatumque urbi ſcelus, & puerile feretrum
Produxi: & ſaevos damnati thuris acervos,
Plorantemque animam ſupra ſua funera vidi:

V. 5. Vulg. SAEVUS. 6. CONSERO. 9. Forte, ORBATAE——LEAENAE.

Teque

Teque patrum gemitus ſuperantem, & brachia matrum,
Complexumque rogos, ignemque haurire parantem
Vix tenui ſimilis comes, offendique tenendo.
Et nunc (heu) vittis, & frontis honore ſoluto,
Infauſtus vates, vexo mea pectora tecum:
Plango lyra. en! duri comitem ſociumque doloris
(Si merui, luctuſque tui conſortia ſenſi)
Jam lenis patiare precor. me fulmine in ipſo
Audivere patres: ego juxta buſta profuſis
Matribus, atque piis cecini ſolatia natis,
Et mihi; cum proprios gemerem defectus ad ignes
(Quem, Natura!) patrem. nec te lugere ſeverus
Arceo, ſed confer gemitus, pariterque fleamus.
Jamdudum dignos aditus, laudumque tuarum
O merito dilecte puer, primordia quaerens
Diſtrahor. hinc anni ſtantes in limine vitae,
Hinc me forma rapit, rapit inde modeſtia praecox,
Et pudor, & tenero probitas maturior aevo.
O ubi purpureo ſuffuſus ſanguine candor,
Sidereique orbes, radiataque lumina caelo,
Et caſtigatae collecta modeſtia frontis,
Ingenuique ſuper crines, molliſque decorae
Margo comae? blandis ubinam ora arguta querelis,
Oſculaque impliciti vernos redolentia flores,
Et mixtae riſu lacrimae, penituſque loquentis
Hyblaeis vox tincta favis? cui ſibila ſerpens
Poneret, & ſaevae vellent ſervire novercae.

℣. 28. Vulg. ET DIRI. 48. MIXTA.

Nil

Nil veris affingo bonis. ubi lactea colla,
Brachiaque & nunquam domini ſine pondere cervix?
O ubi venturae ſpes non longinqua juventae,
Atque genis optatus honos, jurataque multum
Barba tibi? cuncta in cineres gravis intulit hora,
Hoſtiliſque dies: nobis meminiſſe relictum.
Quis tua colloquiis hilaris mulcebit amatis
Pectora? quis curas, mentiſque arcana remittet?
Accenſum quis bile fera, famuliſque tumentem
Leniet, ardentique in ſe deflectet ab ira?
Inceptas quis ab ore dapes, libataque vina
Auferet, & dulci turbabit cuncta rapina?
Quis matutinos abrumpet murmure ſomnos
Impoſitus ſtratis, abituſque morabitur arctis
Nexibus, aque ipſo revocabit ad oſcula poſte?
Obvius intranti rurſus quis in ora, manuſque,
Proſiliet, brevibuſque humeros circundabit ulnis?
Muta domus pariter deſolatique penates,
Et ſitus in thalamis, & moeſta ſilentia menſis.
Quid mirum, tanto ſi te pius altor honorat
Funere? tu domino requies, portuſque ſenectae;
Tu modo deliciae, dulces modo pectore curae.
Non te barbaricae verſabat turbo cataſtae,
Nec mixtus Phariis venalis mercibus infans,
Compoſitoſque ſales, meditataque verba locutus
Quaeſiſti laſcivus herum, tardeque paraſti:
Hinc domus, hinc ortus; dominique penatibus olim

ỳ. 50. Vulg. HEU lactea 56. Forte, colloquiis, MELIOR, mulcebit. 58. FERET. 67. FATEOR. 72. VERNA cataſtae.

Carus

Carus uterque parens, atque in tua gaudia liber,
Ne quererere genus. raptum te protinus alvo
Suſtulit exultans, ac prima lucida voce
Aſtra ſalutantem dominus ſibi mente dicavit,
Amplexuſque ſinu tulit, & genuiſſe putavit.
Fas mihi ſanctorum venia dixiſſe parentum,
Tuque oro, Natura, ſinas, cui prima per orbem
Jura animis ſociare datum; non omnia ſanguis
Proximus, aut ſerie generis demiſſa propago,
Alligat: interius nova ſaepe, adſcitaque ſerpunt
Pignora connexis. natos genuiſſe neceſſe eſt,
At legiſſe juvat. tenero ſic blandus Achilli
Semifer Aemonium vincebat Pelea Chiron.
Nec genitor Peleus natum comitatus in arma
Troïca, ſed caro Phoenix haerebat alumno.
Optabat longe reditus Pallantis ovantes
Evander, fidus pugnas ſpectabat Acoetes.
Cumque procul nitidis genitor ceſſaret ab aſtris,
Fluctivagus volucrem comebat Perſea Dictys.
Quid referam altricum victos pietate parentes?
Quid te poſt cineres, deceptaque fulmina matris,
Tutius Inoo reptantem pectore, Bacche?
Jam ſecura parens Thuſcis regnabat in undis
Ilia, portantem laſſabat Romulus Accam.
Vidi ego tranſertos aliena in robora ramos,
Altius ire ſuis. Et te jam fecerat illi
Mens, animuſque patrem; nec dum moreſve, decorve:

V. 90. Vulg. SENIOR. 94. L. TOLLEBAT. 97. FUNERA 101. ALIENO in ROBORE.

Tu

Tu tamen & motas etiam tum in murmura voces,
Vagitumque rudem, fletuſque infantis amabas.
Ille, velut primos expiraturus ad Auſtros
Mollibus in pratis alte flos improbus extat,
Sic tener, ante diem, vultu greſſuque ſuperbo
Vicerat aequales, multumque reliquerat annos.
Sive catenatis nudatus membra palaeſtris
Staret, Amyclaea conceptum matre putares;
Oebaliden illo praeceps mutaret Apollo,
Alcides penſaret Hylan: ſeu Graius amictu
Attica facundi decurreret orſa Menandri,
Laudaret gaviſa ſonum, crinemque decorum
Preſſiſſet roſea laſciva Thalia corona:
Maeonium ſive ille ſenem, Trojaeque labores
Diceret, aut caſus tarde remeantis Ulixi;
Ipſe pater ſenſus, ipſi ſtupuere magiſtri.
Scilicet infauſta Lacheſis cunabula dextra
Attigit, & gremio puerum complexa fovebat
Invidia. illa genas, & adultum comere crinem,
Et monſtrare artes, & verba refringere, quae nunc
Plangimus. Herculeos annis aequare labores
Coeperat aſſurgens, & adhuc infantia juxta;
Jam tamen & validi greſſus, menſuraque major
Cultibus; & viſae puero decreſcere veſtes.
Cum tibi, quas veſtes, quae non geſtamina mitis
Feſtinabat herus? brevibus conſtringere laenis
Pectora, & anguſta telas arctare lacerna

ỽ. 104. Vulg. MUTAS etiam tum MURMURE. 110. CURVATUS. 116. FREGISSET. 125. SED adhuc —— MIXTA.

Enormi

Enormi non ille ſinens, ſed ſemper ad annos
Texta legens, modo Puniceo velabat amictu,
Nunc herbas imitante ſinu, nunc dulce rubenti
Murice, nunc vivis digitos incendere gemmis
Gaudebat. non turba comes, non munera cenſus,
Sola verecundo deerat praetexta decori.
Haec fortuna domus: ſubitas inimica levavit
Parca manus. quo diva feros gravis exeris ungues?
Non te forma movet? non te lacrimabilis aetas?
Hunc nec ſaeva viro potuiſſet carpere Procne,
Nec fera crudeles Colchis duraſſet in iras,
Editus Aeolia nec ſi foret iſte Creuſa:
Torvus ab hoc Athamas inſanos flecteret arcus.
Hunc, quamquam Hectoreos cineres, Trojamq; peroſus,
Turribus e Phrygiis fleſſet miſſurus Ulixes.
Septima lux: & jam frigentia lumina torpent,
Jam complexa manu crinem tenet Infera Juno.
Ille tamen, Parcis fragiles urgentibus annos,
Te vultu moriente videt, linguaque cadente
Murmurat: in te omnes vacui jam pectoris efflat
Relliquias: ſolum meminit, ſolumque vocantem
Exaudit: tibique ora movet, tibi verba relinquit,
Et prohibet gemitus, conſolaturque dolentem.
Gratum eſt, Fata, tamen, quod non mors lenta jacentis
Exedit puerile decus, maneſque ſubivit
Integer, & nullo temeratus corpora damno,
Qualis erat. Quid ego exequias, & prodiga flammis

v. 131. Vulg. ENORMES SINUS. 135. CESSANT. 138. ANGUES. 143. AD HUNC. 150. OMNIS.

Dona loquar, moeſtoque ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo triſtis torus aggere crevit:
Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi,
Quodque Arabes, Phariique, Palaeſtinique liquores
Arſuram lavere comam. cupit omnia ferre
Prodigus, & totos Melior ſuccendere cenſus,
Deſertas exoſus opes: ſed non capit ignis
Invidus, atque artae deſunt in munera flammae.
Horror habet ſenſus: qualem te funere ſummo,
Atque rogum juxta, Melior placidiſſime quondam,
Extimui! tune ille hilaris, comiſque videri?
Unde animi, ſaevaeque manus, & barbarus horror?
Tu modo fuſus humi, lucem averſaris iniquam;
Nunc torvus, pariter veſtes & pectora rumpis,
Dilectoſque premis viſus, & frigida libas
Oſcula. erant illic genitor, materque jacentis
Moeſta; ſed attoniti te ſpectavere parentes.
Quid mirum? plebs cuncta nefas, & praevia flerunt
Agmina, Flaminio quae limite Milvius agger
Tranſvehit, immeritus flammis dum triſtibus infans
Traditur, & gemitum formaque aevoque meretur.
Talis in Iſthmiacos prolatus ab aequore portus
Naufragus impoſita jacuit ſub matre Palaemon:
Sic & in anguiferae ludentem gramine Lernae
Praeciſum ſquammis rabidus tulit anguis Ophelten.
Pone metus, letique minas deſiſte vereri:
Illum nec terno latrabit Cerberus ore,

V. 159. Vulg. ROGUS. 161. PALAM EST VIDIQUE liquores. 168. VIDERIS. 172. LAMBIS. 181. L. UMBRIFERAE. 182. AVIDUS—BIBIT.

Nulla

Nulla ſoror flammis, nulla aſſurgentibus hydris
Terrebit. quin ipſe avidae trux navita cymbae
Interius ſteriles ripas, & aduſta ſubibit
Litora, ne puero dura aſcendiſſe facultas.
Quid mihi gaudenti proles Cyllenia virga
Nuntiat? eſtne aliquid tam ſaevo in tempore laetum?
Noverat effigiem, generoſique ardua Blaeſi
Ora puer, dum ſaepe domi nova ſerta ligantem
Te videt, & ſimiles tergentem pectore curas.
Hunc ubi Lethaei luſtrantem gurgitis oras
Auſonios inter proceres ſeriemque Quirini
Agnovit, timide primum veſtigia jungit
Acceſſu tacito, ſummoſque laceſſit amictus:
Inde magis ſequitur; neque enim magis ille trahentem
Spernit, & ignota credit de ſtirpe nepotum.
Mox ubi delicias, & rari pignus amici
Senſit, & amiſſi puerum ſolatia Blaeſi;
Tollit humo, magnaque ligat cervice, diuque
Ipſe manu gaudens vehit; &, quae munera mollis
Elyſii, ſteriles ramos, mutaſque volucres
Pôrxit, & obtuſo pallentes germine flores.
Nec prohibet meminiſſe tui; ſed pectora blandus
Miſcet, & alternum puero partitur amorem.
Hic finis rapto. quin tu jam vulnera ſedas,
Et tollis merſum luctu caput? omnia functa,
Aut moritura vides. obeunt noctesque, dieſque,
Aſtraque, nec ſolidis prodeſt ſua machina terris.

ỳ. 193. Vulg. VOLVENTEM. 198. L. neque JAM——SEQUENTEM. 205. L. LUMINE. 207. PUERI.

Nam populos, mortale genus, plebiſque caducae
Quis fleat interitus? Hos bella, hos aequora poſcunt:
His amor exitio, furor his, & ſaeva cupido;
Ut ſileam morbos. hos ora rigentia Brumae,
Illos implacido letalis Sirius igni,
Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.
Quicquid habent ortus, finem timet. ibimus omnes,
Ibimus: immenſis urnam quatit Aeacus ulnis.
Aſt hic quem gemimus, felix, hominesque, deoſque,
Et dubios caſus & caecae lubrica vitae
Effugit, immunis fati. non ille rogavit,
Non timuit, meruitve mori. Nos anxia plebes,
Nos miſeri, quibus unde dies ſuprema, quis aevi
Exitus, incertum; quibus inſtet fulmen ab aſtris,
Quae nubes fatale ſonent. Nil flecteris iſtis?
Sed flectere libens. Ades huc emiſſus ab atro
Limine, cui ſoli cuncta impetrare facultas,
Glaucia; (nam inſontes animas, nec portitor arcet,
Nec dirae comes ille ferae) tu pectora mulce,
Tu prohibe manare genas; nocteſque beatas
Dulcibus alloquiis, & vivis vultibus imple:
Et periiſſe nega, deſolatamque ſororem,
Qui potes, & miſeros perge inſinuare parentes.

℣. 219. Vulg. UMBRIS. 223. L. RENUITVE. 234. QUA.

VILLA

II.

VILLA SURRENTINA POLLII FELICIS.

EST inter notos Sirenum nomine muros,
Saxaque Tyrrhenae templis onerata Minervae,
Celsa Dicarchei speculatrix villa profundi,
Qua Bromio dilectus ager, collesque per altos
Uritur, & praelis non invidet uva Falernis.
Huc me post patrii lactum quinquennia lustri,
Cum stadio jam pigra quies, canusque sederet
Pulvis, ad Ambracias conversa gymnade frondes,
Trans gentile fretum placidi facundia Polli
Detulit, & nitidae juvenilis gratia Pollae,
Flectere jam cupidum gressus, qua limite noto
Appia longarum teritur regina viarum.
Sed juvere morae. Placido lunata recessu
Hinc atque hinc curvas perrumpunt aequora rupes:
Dat Natura locum; montique intervenit udum
Litus, & in terras, scopulis pendentibus, exit.
Gratia prima loci, gemina testudine fumant
Balnea, & e terris occurrit dulcis amaro
Nympha mari. levis hic Phorci chorus, udaque crines
Cymodoce, viridisque cupit Galatea lavari.
Ante domum tumidae moderator coerulus undae

v. 7. L. PARTA quies. 15. Vulg. UNUM. 16. L. ULTERIUS.

Excubat

Excubat, innocui cuſtos laris: hujus amico
Spumant templa ſalo: felicia rura tuetur
Alcides: gaudet gemino ſub numine portus.
Hic ſervat terras, hic ſaevis fluctibus obſtat.
Mira quies pelagi: ponunt hic laſſa furorem
Aequora, & inſani ſpirant clementius Auſtri.
Hic praeceps minus audet hyems, nulloque tumultu
Stagna modeſta jacent, dominique imitantia mores.
Inde per obliquas erepit porticus arces,
Urbis opus; longoque domat ſaxa aſpera dorſo.
Qua prius obſcuro permixti pulvere ſoles,
Et feritas inamoena viae, nunc ire voluptas:
Qualis, ſi ſubeas Ephyres Baccheïdos altum
Culmen, ab Inoo fert ſemita tecta Lechaeo.
Non, mihi ſi cunctos Helicon indulgeat amnes,
Et ſuperet Pimplea ſitim, largeque volantis
Ungula ſe det equi, reſeretque arcana pudicos
Phaemonoë fontes, vel quos meus, auſpice Phoebo,
Altius immerſa turbavit Pollius urna,
Innumeras valeam ſpecies, cultuſque locorum
Pieriis aequare modis. vix ordine longo
Suffecere oculi, vix, dum per ſingula ducor,
Suffecere gradus. quae rerum turba! locine
Ingenium, an domini mirer prius? haec domus ortus
Proſpicit, & Phoebi tenerum jubar; illa cadentem
Detinet, exactamque negat dimittere lucem,
Cum jam feſſa dies, & in aequora montis opaci

*. 46. Vulg. ASPICIT.

Umbra

Umbra cadit, vitreoque natant praetoria ponto.
Haec pelagi clamore fremunt; haec tecta ſonoros
Ignorant fluctus, terraeque ſilentia malunt.
His favit Natura locis: hic victa, colenti
Ceſſit, & ignotos docilis manſuevit in uſus.
Mons erat hic, ubi plana vides: haec luſtra fuerunt,
Quae nunc tecta ſubis. ubi nunc nemora ardua cernis,
Hic nec terra fuit. domuit poſſeſſor, & illum
Formantem rupes, expugnantemque ſecuta
Gaudet humus. nunc cerne jugum diſcentia ſaxa,
Intranteſque domos, juſſumque recedere montem.
Jam Methymnaei vatis manus, & chelys una
Thebais, & Getici cedat tibi gloria plectri.
Et tu ſaxa moves, & te nemora alta ſequuntur.
Quid referam veteres ceraeque aeriſque figuras?
Si quid Apellei gaudent animaſſe colores;
Si quid adhuc vacua tamen admirabile Piſa
Phidiacae raſere manus: quod ab arte Myronis,
Aut Polycletaeo juſſum eſt quod vivere caelo,
Aeraque ab Ithmiacis auro potiora favillis;
Ora ducum, & vatum, ſapientumque ora priorum,
Quos tibi cura ſequi, quos toto pectore ſentis
Expers turbarum, atque animum virtute quieta
Compoſitus, ſemperque tuus. Quid mille revolvam
Culmina, viſendique vices? ſua cuique voluptas,
Atque omni proprium thalamo mare: tranſque jacentem
Nerea diverſis ſervit ſua terra feneſtris.

ỳ. 71. Vulg. CURARUM,

Haec

Haec videt Inarimen, illi Prochyta aſpera paret:
Armiger hinc magni patet Hectoris: inde malignum
Aëra reſpirat pelago circumflua Neſis:
Inde vagis omen felix Euploea carinis,
Quaeque ferit curvos exerta Megalia fluctus.
Angitur & domino contra recubante procul qui
Surrentina tuus ſpectat praetoria Limon.
Ante tamen cunctas procul eminet una diaetas
Quae tibi Parthenopen directo limite ponti
Ingerit. hic Graiis penitus defecta metallis
Saxa: quod Eoae reſpergit vena Syenes;
Synnade quod moeſta Phrygiae fodere ſecures
Per Cybeles lugentis agros, ubi marmore picto
Candida purpureo diſtinguitur area gyro.
Hic & Amyclaei caeſum de monte Lycurgi
Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas.
Hic Nomadum lucent flaventia ſaxa, Thaſoſque,
Et Chios, & gaudens fluctu certare Caryſtos.
Omnia Chalcidicas turres obverſa ſalutant.
Macte animo quod Graia probas, quod Graia frequentas
Arva: nec invideant quae te genuere Dicarchi
Moenia: nos docto melius potiemur alumno.
Quid nunc ruris opes, pontoque novalia dicam
Injecta, & madidas Bacchaeo nectare rupes?
Saepe per autumnum, jam pubeſcente Lyaeo,
Conſcendit ſcopulos, noctiſque occulta ſub umbra
Palmite maturo rorantia lumina terſit

ỳ. 77. Vulg. HAC. 81. PROCULQUE. 83. UNA tamen CUNCTIS—DIAETIS. 86. QUOT. 87. QUOT. 93. FLUCTUS SPECTARE. 95. GRATA probas quod GRATA.

Nereïs,

Nereïs, & dulces rapuit de collibus uvas.
Saepe & vicino ſparſa eſt vindemia fluctu;
Et Satyri cecidere vadis, nudamque per undas
Dorida montani cupierunt prendere Panes.
Sis felix, tellus, dominis ambobus in annos
Mygdonii, Pyliique ſenis; nec nobile mutes
Servitium; nec te cultu Tirynthia vincat
Aula, Dicarcheique ſinus: nec ſaepius iſtis
Blanda Therapnaei placeant vineta Galeſi.
Hic ſeu ſiderias exercet Pollius artes,
Seu volvit monitus quos dat Gargettius autor,
Seu noſtram quatit ille chelyn, ſeu diſſona nectit
Carmina, ſive minax ultorem ſtringit iambon;
Hinc levis e ſcopulis meliora ad carmina Siren
Advolat, hinc motis audit Tritonia criſtis.
Tunc rabidi ponunt flatus, maria ipſa vetantur
Obſtrepere: emergunt pelago, doctamque trahuntur
Ad chelyn, & blandi ſcopulis delphines aderrant.
Vive, Midae gazis & Lydo ditior auro,
Troïca, & Euphrataea ſuper diademata felix:
Quem non ambigui faſces, non mobile vulgus,
Non leges, non caſtra tenent: qui pectore magno
Spemque metumque domas, vitio ſublimior omni,
Exemptus fatis, indignantemque refellens
Fortunam: dubium quem non in turbine rerum
Deprendet ſuprema dies; ſed abire paratum,
Ac plenum vita. Nos, vilis turba, caducis

V. 122. Vulg. EUPHRATE SUPRA. 126. REFELLIS. 127. DUBIO.

Deſervire bonis, ſemperque optare parati,
Spargimur in caſus: celſa tu mentis ab arce
Deſpicis errantes, humanaque gaudia rides.
Tempus erat cum te geminae ſuffragia terrae
Diriperent, celſuſque duas veherere per urbes:
Inde Dicarcheis multum venerande colonis,
Hinc aſcite meis; pariterque his largus, & illis,
Ac juvenile calens, plectrique errore ſuperbus.
At nunc diſcuſſa rerum caligine, verum
Aſpicis. illo alii rurſus jactentur in alto;
At tua ſecuros portus, blandamque quietem
Intravit non quaſſa ratis. ſic perge; nec unquam
Emeritam in noſtras puppem dimitte procellas.
Vivite ſecuri, quorum de pectore mixtae
In longum coïere faces, ſanctuſque pudicae
Servat amicitiae leges amor. ite per annos
Saeculaque, & priſcae titulos praecedite famae.
Tuque, nurus inter longe pulcherrima, cujus
Non frontem vertere minae, ſed candida ſemper
Gaudia, & in vultu curarum ignara voluptas:
Non tibi ſepoſitas infelix ſtrangulat arca
Divitias, avidique animum diſpendia torquent
Foenoris: expoſiti cenſus, & docta fruendi
Temperies. non ulla Deo meliore cohaerent
Pectora, non alias decuit Concordia mentes.

℣. 37. L. plectrique DECORE. 139. Vulg. JACTANTUR. 142. DEMITTE. 143. DISCITE.

ARBOR

III.

ARBOR ATEDII MELIORIS.

STAT, quae perſpicuas nitidi Melioris opacat
Arbor aquas, complexa lacus. ea robore ab imo
Curvata, enodis redit inde, cacumine recto
Ardua; ceu mediis iterum naſcatur ab undis,
Atque habitet vitreum tacitis radicibus amnem.
Quid Phoebum tam parva rogem? vos diſcite cauſſas
Naïdes, & faciles (ſatis eſt) date carmina Fauni.
Nympharum tenerae fugiebant Pana catervae:
Ille quidem it, cunctas tanquam velit, it tamen unam
In Pholoen. ſilvis haec fluminibuſque ſequentis
Nunc hirtos greſſus, nunc improba cornua vitat.
Jamque & belligerum Jani nemus, atraque Caci
Rura, Quirinaleſque fuga ſuſpenſa per agros
Caelica tecta ſubit. tum demum victa labore,
Feſſa metu, qua nunc placidi Melioris aperti
Stant ſine fraude lares, fluidos collegit amictus
Arctius, & niveae poſuit ſe margine ripae.
Inſequitur velox pecorum Deus, & ſua credens
Connubia, ardenti jamjam ſuſpiria librat
Pectore, jam praedae levis imminet. ecce citatos
Advertit Diana gradus, dum per juga ſeptem
Errat, Aventinaeque legit veſtigia cervae.

ỳ. 2. Vulg. QUAE robore. 3. IN NODOS. 14. IBI demum. 16. FLAVOS. 22. TERRAE. 18. CREDIT.

Poenituit vidiſſe Deam; converſaque fidas
Ad comites: Nunquamne avidis arcebo rapinis
Hoc petulans, foedumque pecus? ſemperne pudici
Decreſcet mihi turba chori? ſic deinde locuta
Depromit pharetra telum breve, quod neque flexis
Cornibus, aut ſolito torquet ſtridore; ſed una
Emiſit contenta manu, laevumque ſoporem
Naïdos averſa fertur tetigiſſe ſagitta.
Illa Deam pariter ſurgens hoſtemque protervum
Vidit, & in fontem, niveos ne panderet artus,
Sicut erat cum veſte ruit; ſtagniſque ſub altis,
Pana ſequi credens, ima latus implicat alga.
Quid faceret ſubito deceptus praedo? nec altis
Credere corpus aquis hirtae ſibi conſcius audet
Pellis, & a tenero nandi rudis. omnia queſtus,
Immitem Brimo, ſtagna invida, & invida tela;
Primaevam viſu platanum, cui longa propago
Innumeraeque manus, & iturus in aethera vertex,
Depoſuit juxta, vivamque aggeſſit arenam,
Optatiſque aſpergit aquis, & talia mandat:
VIVE diu noſtri pignus memorabile voti,
Arbor; & haec durae latebroſa cubilia nymphae
Tu ſaltem declinis ama, & preme frondibus undam.
Illa quidem meruit; ſed ne, precor, igne ſuperno
Aeſtuet, aut dura feriatur grandine; tantum
Spargere tu laticem, & foliis turbare memento.
Tunc ego teque diu recolam, dominamque benignae

℣. 33. Vulg. SIC TOTA. 38. BROMIUM. 45. DECLIVIS ama, preme.

Sedis,

Sedis, & illaeſa tutabor utramque ſenecta.
Et Jovis, & Phoebi frondes, & diſcolor umbra
Populus, & noſtrae ſtupeant tua germina pinus.
Sic ait. Illa Dei veteres imitata calores,
Uberibus ſtagnis obliquo pendula trunco
Incubat, atque umbris ſcrutatur amantibus undas.
Sperat & amplexus; ſed aquarum ſpiritus arcet,
Nec patitur tactus. tandem eluctata ſub auras
Libratur fundo, rurſuſque enode cacumen
Ingenioſa levat, veluti deſcendat in imos
Stirpe lacus alia. jam nec Phoebeïa Naïs
Odit, & excluſos invitat gurgite ramos.
Haec tibi, parva quidem, genitali luce paramus
Dona, ſed ingenti forſan victura ſub aevo,
Tu, cujus placido poſuere in pectore ſedem
Blandus Honos, hilariſque (tamen cum pondere) Virtus:
Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec ſpes
Improba; ſed medius per honeſta, & dulcia limes:
Incorrupte fidem, nulloſque experte tumultus,
Et ſecrete palam: qui digeris ordine vitam;
Idem auri facilis contemptor, & optimus idem
Comere divitias, opibuſque immittere lucem.
Hac longum florens animi morumque juventa,
Iliacos aequare ſenes, & vincere perſta
Quos pater Elyſio, genitrix quos detulit annos.
Hoc illi duras exoravere ſorores:

℣. 53. Vulg. ANIMATA. 62. GENIALI. 71. CONDERE.

Hoc

Hoc, quae te ſub teſte, ſitum fugitura tacentem
Ardua magnanimi revireſcit gloria Blaeſi.

IV.

PSITTACUS MELIORIS.

PSITTACE, dux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanae ſolers imitator Pſittace linguae,
Quis tua tam ſubito praecluſit murmura fato?
Heſternas, miſerande, dapes moriturus iniſti
Nobiſcum; & gratae carpentem munera menſae,
Errantemque toris mediae plus tempore noctis
Vidimus. affatus etiam meditataque verba
Reddideras. at nunc aeterna ſilentia Lethes
Ille canorus habes. cedat Phaëtontia vulgi
Fabula; nec ſoli celebrant ſua funera cycni.
At tibi quanta domus rutila teſtudine fulgens,
Connexuſque ebori virgarum argenteus ordo,
Argutumque tuo ſtridentia limina cornu?
En querulae jam ſponte fores! vacat ille beatus
Carcer, & anguſti nuſquam convicia tecti.
Huc doctae ſtipentur aves, quîs nobile fandi
Jus Natura dedit. plangat Phoebeïus ales:
Auditaſque memor penitus demittere voces
Sturnus, & Aonio verſae certamine picae;
Quique refert jungens iterata vocabula perdix;

ỳ. 14. Vulg. ET. 19. L. VICTAE.

Et

Et quae Biſtonio queritur ſoror orba cubili,
Ferte ſimul gemitus, cognataque ducite flammis
Funera, & hoc cunctae miſerandum addiſcite carmen:
OCCIDIT aëriae celeberrima gloria gentis
Pſittacus, ille plagae viridis regnator Eöae;
Quem non gemmata volucris Junonia cauda
Vinceret, aſpectu gelidi non Phaſidis ales,
Nec quas humenti Numidae rapuere ſub Auſtro.
Ille ſalutator regum, nomenque locutus
Caeſareum, & queruli quondam vice functus amici:
Nunc conviva levis, monſtrataque reddere verba
Tam facilis: quo tu, Melior dilecte, recluſo,
Nunquam ſolus eras. at non inglorius umbris
Mittitur: Aſſyrio cineres adolentur amomo,
Et tenues Arabum reſpirant gramina plumae,
Sicanioſque crocos: ſenio nec feſſus inerti
Scandit odoratos Phoenix felicior ignes.

V.

LEO MANSUETUS IMP.

QUID tibi conſtrata manſueſcere profuit ira?
Quid ſcelus, humanaſque animo dediſcere caedes,
Imperiumque pati, & domino parere minori?
Quid, quod abire domo, rurſuſque in clauſtra reverti
Suetus, & a capta jam ſponte recedere praeda,

V. 32. L. RELICTO. 35. Vulg. GERMINE. 36. SICANIOSQUE CROCOS.

Inſer-

Inſertaſque manus laxo dimittere morſu?
Occidis, altarum vaſtator ſaeve ferarum,
Non grege Maſſylo, curvaque indagine clauſus,
Non formidato ſupra venabula ſaltu
Incitus, aut caeco foveae deceptus hiatu,
Sed victus fugiente fera. ſtat cardine aperto
Infelix cavea, & clauſis circum undique portis
Hoc licuiſſe nefas pavidi timuere leones.
Tunc cunctis cecidere jubae, puduitque relatum
Aſpicere, & torvas duxere in lumina frontes.
At te non primo fuſum novus obruit ictu
Ille pudor; manſere animi, virtuſque cadenti
A media jam morte redit: nec protenus omnes
Terga dedere minae. ſicut ſibi conſcius alti
Vulneris, adverſum moriens it miles in hoſtem,
Attollitque manum, & ferro labente minatur:
Sic piger ille gradu, ſolitoque exutus honore
Firmat hians oculos animumque, hoſtemque requirit.
Magna tamen ſubiti tecum ſolatia leti,
Victe, feres, quod te moeſti Populuſque Patreſque,
Ceu notus caderes triſti gladiator arena,
Ingemuere mori: magni quod Caeſaris ora
Inter tot Scythicas, Libycaſque, & litore Rheni,
Et Pharia de gente feras, quas perdere vile eſt,
Unius amiſſi tetigit jactura leonis.

℣. 7. Vulg. DOCTE. 15. TOTAS. 23. ANIMAMQUE.

CONSO-

VI.

CONSOLATIO AD FLAVIUM URSUM DE AMISSIONE PUERI DELICATI.

SAEVE nimis, lacrimis quiſquis diſcrimina ponis,
Lugendique modos. miſerum eſt primaeva parenti
Pignora, ſurgenteſque (nefas) accendere natos:
Durum & deſerti, praerepta conjuge, partem
Conclamare tori: moeſta & lamenta ſororum,
Et fratrum gemitus. arcte tamen, & procul intrat
Altius in ſenſus, majoraque vulnera vincit
Plaga minor. Famulum (quoniam rerum omnia caeca
Sic miſcet Fortuna manu, nec pectora novit)
Sed famulum gemis, Urſe, pium: ſed amore, fideq;
Has meritum lacrimas; cui major ſtemmate juncto
Nobilitas ex mente fuit. ne comprime fletus,
Ne pudeat: rumpat frenos dolor iſte, (Deiſque
Si tam dura placent) hominem gemis (hei mihi, ſubdo
Ipſe faces) hominem, Urſe, tuum cui dulce volenti
Servitium, cui triſte nihil; qui ſponte, ſibique
Imperioſus erat. Quiſnam haec in funera miſſos
Caſtiget luctus? gemit inter bella peremptum
Parthus equum, fidoſque canes flevere Moloſſi,
Et volucres habuere rogum, cervuſque Maronis.
Quid ſi nec famulus? vidi ipſe animoſque notavi

℣. 12. Vulg. LIBERTAS. 21. HABITUS QUE.

Te tantum capientis herum: ſed major in ore
Spiritus, & tenero manifeſti in ſanguine mores.
Optarent multum Graiae, cuperentque Latinae
Sic peperiſſe nurus. non talem Creſſa ſuperbum
Callida ſollicito revocavit Theſea filo:
Nec Paris Oebalios talis viſurus amores
Ruſticus inviſas dejecit in aequora pinus.
Non fallo, aut cantus aſſueta licentia ducit:
Vidi, & adhuc video, qualem nec bella caventem
Litore virgineo Thetis occultavit Achillem:
Nec circum ſaevi fugientem moenia Phoebi
Troïlon Aemoniae deprendit lancea dextrae.
Qualis eras procul heu! cunctis pueriſque viriſque
Pulchrior, & tantum domino minor! illius unus
Ante decor, quantum praecedit clara minores
Luna faces, quantumque alios premit Heſperus ignes.
Non tibi foemineum vultu decus, oraque ſupra
Mollis honos; (quales dubiae diſcrimina formae
De ſexu tranſire jubent) parvoque virilis
Gratia, nec petulans acies, blandique ſevero
Igne oculi; (qualis bellis jam caſſide miſſa
Parthenopaeus erat) ſimplexque horrore decoro
Crinis, & obſeſſae nondum, primoque micantes
Flore genae. talem Ledeo gurgite pubem
Educat Eurotas; teneri ſic integer aevi
Elin adit, primoſque Jovi puer approbat annos.
Nam pudor ingenuae mentis, tranquillaque morum

v. 22. Vulg. CUPIENTIS. 28. L. TROASIN inviſas. 34. ERAT. 39. POST CRIMINA. 48. INDE NOVAE.

Tempe-

Temperies, teneroque animus maturior aevo,
Carmina quae donaſſe queant? Saepe ille volentem
Caſtigabat herum, ſtudioque altiſque juvabat
Conſiliis; tecum triſtiſque, hilariſque, nec unquam
Ille ſuus, vultumque tuo ſumebat ab ore:
Dignus & Aemonium Pyladen praecedere fama,
Cecropiamque fidem. ſed laudum terminus eſto,
Quem fortuna ſinit. non mente fidelior aegra
Speravit tardi reditus Eumaeus Ulixi.
Quis Deus, aut quiſnam tam triſtia vulnera caſus
Eligit? unde manus Fatis tam certa nocendi?
O quam divitiis cenſuque exutus opimo
Fortior, Urſe, fores! ſi vel fumante ruina
Ructaſſent dites Veſuvina incendia Locros,
Seu Pollentinos merſiſſent flumina ſaltus;
Seu Lucanus ager, ſeu Tybridis impetus, altas
In dextram torſiſſet aquas, paterere ſerena
Fronte Deos: ſive alma fidem, meſſeſque negaſſet
Cretaque, Cyreneque, & qua tibi cunque beato
Larga redit Fortuna ſinu. ſed gnara dolorum
Invidia infelix animi vitalia vidit,
Laedendique vias. vitae modo limine adultae
Nectere tendebat juvenum pulcherrimus ille
Cum tribus Eleis unam trieterida luſtris.
Attendit torvo triſtis Rhamnuſia vultu:
Ac primum implevitque toros, oculiſque nitorem
Addidit, & ſolito ſublimius ora levavit,

℣. 50. L. CARMINE QUO NOTA ESSE QUEANT? 70. Vulg. CARMEN adultae. 71. TENTABAT.

(Heu! miſero letale favens) ſeſeque videndo
Torſit, & invitam mortem complexa, jacenti
Injecit nexus, carpſitque immitis adunca
Ora verenda manu. quinta vix Phoſphorus hora
Rorantem ſternebat equum, jam litora duri
Saeva, Philete, ſenis, dirumque Acheronta videbas,
Quo domini clamate ſono! non ſaevius atros
Nigraſſet planctu genitrix tibi ſaeva lacertos,
Nec pater: & certe qui vidit funera frater
Erubuit vinci. ſed nec ſervilis adempto
Ignis: odoriferos exhauſit flamma Sabaeos
Et Cilicum meſſes, Phariaeque exempta volucri
Cinnama, & Aſſyrio manantes gramine ſuccos,
Et domini fletus: hos tantum hauſere favillae,
Hos bibit uſque rogus. nec quod tibi Setia canos
Reſtinxit cineres, gremio nec lubricus oſſa
Quod vallavit onyx, miſeris acceptius umbris
Quam gemitus. ſed & ipſe juvat. Quid terga dolori,
Urſe, damus? quid damna foves; & pectore iniquo
Vulnus amas? ubi nota reis facundia raptis?
Quid caram crucias tam ſaevis luctibus umbram?
Eximius licet ille animi, merituſque dolorem,
Solviſti. ſubit ille pios, carpitque quietem
Elyſiam, caroſque illic fortaſſe parentes
Invenit: aut illi per amoena ſilentia Lethes
Forſan Avernales alludunt undique mixtae
Naïdes, obliquoque notat Proſerpina vultu.

℣. 77. Vulg. INVIDIAM MORTEMQUE AMPLEXA. 81. DURUMQUE. 82. L. non SECIUS. 83. L. genitrix INSANA. 98. CARPSITQUE.

Pone

Pone, precor, queſtus; alium tibi Fata Phileton
Forſan & ipſe dabit; moreſque, habituſque decoros
Monſtrabit gaudens, ſimilemque docebit amari.

VII.

GENETHLIACON LUCANI.

LUCANI proprium diem frequentet
Quiſquis collibus Iſthmiae Diones
Docto pectora concitatus oeſtro
Pendentis bibit ungulae liquorem.
Ipſi, quos penes eſt honor canendi,
Vocalis citharae repertor Arcas,
Et tu Baſſaridum rotator Evan,
Et Paean, & Hyantiae ſorores,
Laetae purpureas novate vittas:
Crinem comite, candidamque veſtem
Perfundant ederae recentiores.
Docti largius evagentur amnes,
Et plus Aoniae virete ſilvae.
Et ſi qua patet, aut diem recepit,
Sertis mollibus expleatur umbra.
Centum Theſpiacis odora lucis
Stent altaria, victimaeque centum,
Quas Dirce lavat, aut alit Cithaeron.
Lucanum canimus: favete linguis:

ỳ. 104. Vulg. HABITUMQUE DE CORIS. 105. AMOREM.

Veſtra

Veſtra eſt iſta dies; favete, Muſae,
Dum qui vos geminas tulit per artes
Et vinctae pede vocis, & ſolutae,
Romani colitur chori ſacerdos.
Felix heu nimis, & beata tellus,
Quae pronos Hyperionis meatus
Summis Oceani vides in undis,
Stridoremque rotae cadentis audis:
Quae Tritonide fertiles Athenas
Unctis, Baetica, provocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris;
Hoc plus quam Senecam dediſſe mundo,
Aut dulcem generaſſe Gallionem.
Attollat refluos in aſtra fontes
Graio nobilior Melete Baetis.
Baetin, Mantua, provocare noli.
Natum protenus, atque humum per ipſam
Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope ſinu recepit.
Tum primum poſito remiſſa luctu
Longos Orpheos exuit dolores:
Et dixit: PUER o dicate Muſis,
Longaevos cito tranſiture vates,
Non tu flumina, nec greges ferarum,
Nec plectro Geticas movebis ornos:
Sed Septem juga, Martiumque Tybrim,
Et doctos Equites, & eloquente

℣. 46. L. CELSOS Equites.

Cantu

Cantu purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alii Phrygum ruinas,
Et tarde reducis vias Ulixi
Et puppem temerariam Minervae,
Trita vatibus orbita, ſequantur:
Tu carus Latio, memorque gentis
Carmen fortior exeres togatum.
Ac primum, teneris adhuc in annis,
Ludes Hectora, Theſſaloſque currus:
Et ſupplex Priami potentis aurum.
Tu ſedes reſerabis Inferorum,
[*Ingratus Nero dulcibus theatris,*]
Et noſter tibi praeferetur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantes,
Infandos domini nocentis ignes.
Tu caſtae titulum decuſque Pollae
Jucunda dabis Allocutione.
Mox, coepta generoſior juventa,
Albos oſſibus Italis Philippos,
Et Pharſalica bella detonabis,
Et fulmen ducis inter arma Divi:
Libertate gravem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum.
Tu Peluſiaci ſcelus Canopi
Deflebis pius; & Pharo cruenta
Pompeio dabis altius ſepulcrum.
Haec primo juvenis canes ſub aevo,

℣. 49. Vulg. TARDI. 53. EXERIS. 57. ET ſedes. 59. L. REFERETUR.]

Ante

Ante annos Culicis Maroniani.
Cedet Muſa rudis ferocis Ennî
Et docti furor arduus Lucretî,
Et qui per freta ducit Argonautas,
Et qui corpora prima transfigurat.
Quin majus loquor; ipſa te Latinis
Aeneis venerabitur canentem.
Nec ſolum dabo carminis nitorem,
Sed taedis genialibus dicabo
Doctam, atque ingenio ſuo decoram:
Qualem blanda Venus, daretque Juno.
Forma, ſimplicitate, comitate,
Cenſu, ſanguine, gratia, decore.
Et veſtros Hymenaeon ante poſtes
Fauſtis cantibus ipſa perſonabo.
O ſaevae nimium, graveſque Parcae!
O nunquam data feſta longa ſummis!
Cur plus, ardua, caſibus patetis?
Cur ſaeva vice magna non ſeneſcunt?
Sic natum Naſamonii Tonantis
Poſt ortus obituſque fulminatos
Anguſto Babylon premit ſepulchro.
Sic fixum Paridis manu trementi
Peliden Thetis horruit cadentem.
Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum caput Orpheos ſequebar.
Sic & tu (rabidi nefas tyranni!)

ỽ. 77. Vulg. DUXIT. 83. TUO. 88. FESTIS. 92. F. LAEVA vice. 96. TREMENTIS.

Juſſus

Juſſus praecipitem ſubire Lethen,
Dum pugnas canis, arduaque voce
Das ſolatia grandibus ſepulchris,
(O dirum ſcelus! o ſcelus!) tacebis.
Sic fata eſt, leviterque decidentes
Abraſit lacrimas nitente plectro.
At tu, ſeu rapidum poli per axem
Famae curribus arduis levatus,
Qua ſurgunt animae potentiores,
Terras deſpicis, & ſepulchra rides:
Seu pacis meritum nemus recluſae
Felix Elyſiis tenes in oris,
Quo Pharſalica turba congregatur;
Et te nobile carmen inſonantem
Pompeii comitantur, & Catones:
Seu magna ſacer & ſuperbus umbra
Neſcis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidumque viſa
Matris lampade reſpicis Neronem,
Adſis lucidus; &, vocante Polla,
Unum, quaeſo, diem Deos ſilentum
Exores: ſolet hoc patere limen
Ad nuptas redeuntibus maritis.
Haec te non thiaſis procax doloſis
Falſi numinis induit figuras;
Ipſum ſed colit, & frequentat ipſum
Imis altius inſitum medullis:

℣. 116. Vulg. TU magna. 125. FIGURA.

Ac ſolatia vana ſubminiſtrat
Vultus, qui ſimili notatus auro
Stratis praenitet, excubatque ſomno
Securae. Procul hinc abite mortes;
Haec vitae genitalis eſt origo:
Cedat luctus atrox, geniſque manent
Jam dulces lacrimae; dolorque feſtus
Quicquid fleverat ante, nunc adoret.

V. 130. Vulg. INCUBATQUE. 132. GENIALIS.

P. PAPINII STATII SILVARUM LIBER TERTIUS.

STATIUS POLLIO SUO SAL.

TIBI certe, Polli dulciſſime, & hac, cui tam fideliter inhaeres, quiete digniſſime, non habeo probandam diu libellorum iſtorum temeritatem, cum ſcias multos ex illis in ſinu tuo ſubito natos, & hanc audaciam ſtili noſtri frequenter expaveas, quoties in illius facundiae tuae penetrale ſeductus, altius literas intro, & in omnes a te ſtudiorum ſinus ducor. Securus itaque tertius hic Silvarum noſtrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem & ſecundus teſtem; ſed hic habet authorem. Nam primum limen ejus Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo conſecratum, ſtatim ut videram, his verſibus adoravi. Sequitur libellus, quo ſplendidiſſimum & mihi jucundiſſimum juvenem, Metium

Celerem, a ſacratiſſimo Imperatore miſſum ad legionem Syriacam, quia ſequi non poteramus, ſic proſecutus ſum. Merebatur & Claudii Etruſci mei pietas aliquod ex ſtudiis noſtris ſolatium, cum lugeret veris (quod amariſſimum eſt) lacrimis ſenem patrem. Earinus praeterea, Germanici noſtri libertus, ſcit quandiu deſiderium ejus moratus ſim, cum petiiſſet ut Capillos ſuos, quos cum gemmata Pyxide & Speculo ad Pergamenum Aſclepium mittebat, verſibus dedicarem. Summa eſt Ecloga, qua mecum ſecedere Neapolim Claudiam meam exhortor. Hic, ſi verum dicimus, ſermo eſt; & quidem ſecurus, ut cum uxore, & qui perſuadere malit quam placere. Huic praecipue libello favebis, cum ſcias habere deſtinationem quietis meae, & tibi maxime intendere: meque non tam in patriam quam ad te ſecedere.

Lin. 19. Vulg. Germanici DEI noſtri. 24. ſermo eſt quidem. 26. ſcias HANC deſtinationem quietis meae tibi maxime intendere.

HERCULES

I.

HERCULES SURRENTINUS POLLII FELICIS.

INTERMISSA tibi renovat, Tirynthie, ſacra
Pollius; & cauſas deſignat deſidis anni
Quod coleris majore tholo; nec litora pauper
Nuda tenes, tectumque vagis habitabile nautis,
Sed nitidos poſtes, Graiiſque effulta metallis
Culmina; ceu taedis iterum luſtratus honeſti
Ignis, ab Oetaea conſcenderis aethera flamma.
Vix oculis, animoque fides: tune ille recluſi
Liminis, & parvae cuſtos inglorius arae?
Unde haec aula recens, fulgorque inopinus agreſti
Alcidae? ſunt fata Deum, ſunt fata locorum.
O velox pietas! ſteriles hic nuper arenas,
Aſperſum pelago montis latus, hirtaque dumis
Saxa, nec ulla pati faciles veſtigia terras
Cernere erat. quaenam ſubito fortuna rigentes
Diviſit ſcopulos? Tyrione haec moenia plectro,
An Getica venere lyra? ſtupet ipſe labores
Annus, & anguſto biſſeni limite menſes
Longaevum mirantur opus. Deus affuit, arces
Erexitque ſuas, atque obluctantia ſaxa
Summovit nitens, & magno pectore montem

℣. 16. Vulg. DUCTAVIT.

Reppulit

Reppulit; immitem credas juſſiſſe novercam.
Ergo age, ſeu patrios, liber jam legibus, Argos
Incolis, & merſum tumulis Euryſthea calcas:
Sive tui ſolium Jovis, & virtute parata
Aſtra tenes, hauſtumque tibi ſuccincta beati
Nectaris, excluſo melior Phryge, porrigit Hebe;
Huc ades, & genium templis naſcentibus infer.
Non te Lerna nocens, nec pauperis arva Molorchi,
Nec formidatus Nemees ager, antrave poſcunt
Thracia, nec Pharii polluta altaria regis;
Sed felix, ſimplexque domus, fraudumque malarum
Inſcia, & hoſpitibus Superis digniſſima ſedes.
Pone truces arcus, agmenque immite pharetrae,
Et regum multo perfuſum ſanguine robur,
Inſtratumque humeris dimitte gerentibus hoſtem.
Hic tibi Sidonio celſum pulvinar acantho
Texitur, & ſignis creſcit torus aſper eburnis.
Pacatus, mitiſque veni; nec turbidus ira,
Nec famulare timens; ſed quem te Maenalis Auge
Confectum thiaſis, & multo fratre madentem
Detinuit: qualemque vagae poſt crimina noctis
Theſtius obſtupuit, toties ſocer. hic tibi feſta
Gymnas, & inſontes juvenum ſine caeſtibus irae
Annua veloci peragunt certamina luſtro.
Hic templis inſcriptus, avo gaudente, ſacerdos
Parvus adhuc, ſimiliſque tui, cum prima novercae
Monſtra manu premeres, atque exanimata doleres.

℣. 30. Vulg. ANTRAQUE. 43. THESPIUS.

Sed

Sed quaenam ſubiti veneranda exordia templi,
Dic age, Calliope: ſocius tibi grande ſonabit
Alcides, tenſoque modos imitabitur arcu.
Tempus erat, caeli cum torrentiſſimus axis
Incumbit terris, ictuſque Hyperione multo
Acer anhelantes incendit Sirius agros.
Jamque dies aderat, profugis cum regibus aptum
Fumat Aricinum Triviae nemus, & face multa
Conſcius Hippolyti ſplendet lacus: ipſa coronat
Emeritos Diana canes, & ſpicula tergit,
Et tutas ſinit ire feras; omniſque pudicis
Itala terra focis Hecateias excolit idus.
Aſt ego, Dardaniae quamvis ſub collibus Albae
Rus proprium, magnique ducis mihi munere currens
Unda domi, curas mulcere aeſtuſque levare
Sufficerent; notas Sirenum nomine rupes,
Facundique larem Pollî non hoſpes habebam;
Aſſidue moreſque viri pacemque novoſque
Pieridum flores, intactaque carmina diſcens.
Forte diem Triviae dum litore ducimus udo,
Anguſtaſque fores aſſuetaque tecta gravati
Frondibus & patula defendimus arbore ſoles,
Delituit caelum, & ſubitis lux candida ceſſit
Nubibus, & tenuis graviore Favonius Auſtro
Immaduit; qualem Libyae Saturnia nimbum
Attulit, Iliaco dum dives Eliſſa marito
Donatur, teſteſque ululant per devia Nymphae.

℣. 69. Vulg. GRAVAMUS.

Diffugimus

Diffugimus, feſtaſque dapes, redimitaque vina
Abripiunt famuli: nec quo convivia migrent;
(Quamvis innumerae gaudentia rura ſuperne
Inſedere domus, & multo culmine dives
Mons nitet) inſtantes ſed proxima quaerere nimbi
Suadebant, laeſique fides reditura ſereni.
Stabat dicta ſacris tenuis caſa, nomine templi,
Et magnum Alciden humili lare parva premebat,
Fluctivagos nautas, ſcrutatoreſque profundi
Vix operire capax. huc omnis turba coïmus;
Huc epulae, diteſque tori, coetuſque miniſtrûm
Stipantur, nitidaeque cohors gratiſſima Pollae.
Non cepere fores, anguſtaque deficit aedes.
Erubuit, riſitque Deus, dilectaque Pollî
Corda ſubit, blandiſque animum complectitur ulnis:
TUNE, inquit, largitor opum, qui mente profuſa
Tecta Dicarcheae pariter, juvenemque repleſti
Parthenopen? noſtro qui tot faſtigia monti,
Tot virides lucos, tot ſaxa imitantia vultus,
Aeraque, tot ſcripto viventes lumine ceras
Fixiſti? quid enim iſta domus, quid terra, priuſquam
Te gauderet, erat? longo tu tramite nudos
Texiſti ſcopulos, fueratque ubi ſemita tantum,
Nunc ibi diſtinctis ſtat porticus alta columnis,
Ne ſorderet iter: curvi tu litoris ora
Clauſiſti calidas gemina teſtudine nymphas:
Vix opera enumerem: mihi pauper, & indigus uni

v. 82. Vulg. SACRI. 89. L. Erubuit VIDISSE Deus. 90. VIRUM. 92. DICARCHEI. 101. LYMPHAS.

Pollius? & tales hilaris tamen intro penates,
Et litus, quod pandis, amo. ſed proxima ſedem
Deſpicit, & tacite ridet mea numina Juno.
Da templum, dignaſque tuis conatibus aras,
Quas puppes velis nolint tranſire ſecundis:
Quo pater aetherius, menſiſque accita deorum
Turba, & ab excelſo veniat ſoror hoſpita tecto.
Nec te, quod ſolidus contra riget umbo maligni
Montis, & immenſo non unquam exciſus ab aevo
Terreat; ipſe adero, & conamina tanta juvabo,
Aſperaque invitae perfringam viſcera terrae.
Incipe, & Herculeis fidens hortatibus aude.
Non Amphioniae ſteterint velocius arces,
Pergameuſve labor. dixit, mentemque reliquit.
Nec mora, conſcripta formantur imagine templa:
Innumerae coiere manus. his caedere ſilvas,
Et levare trabes: illis immergere curae
Fundamenta ſolo. coquitur pars uvida terrae
Protectura hiemes, atque excluſura pruinas;
Indomituſque ſilex curva fornace liqueſcit.
Praecipuus ſed enim labor eſt excindere dextra
Oppoſitas rupes, & ſaxa negantia ferro.
Hic pater ipſe loci, poſitis Tirynthius armis
Inſudat, validaque ſolum deforme bipenni,
Cum grave nocturna caelum ſubtexitur umbra,
Ipſe fodit. dites Capreae, viridesque reſultant
Taurubulae, & terris ingens redit aequoris echo.

ỳ. 109. Vulg. TEMPLO. III. EXESUS. 117. FORMATUR imagine TELA. 124. RIGENTIA.

Non tam grande ſonat motis incudibus Aetna,
Cum Brontes Steropeſque ferit: nec major ab antris
Lemniacis fragor eſt, ubi flammeus aegida caelat
Mulciber, & caſtis exornat Pallada donis.
Decreſcunt ſcopuli, & roſea ſub luce reverſi
Artifices mirantur opus. vix annus anhelat
Alter, & ingenti dives Tirynthius arce
Deſpectat fluctus, & junctae tecta novercae
Provocat, & dignis invitat Pallada templis.
Jam placidae dant ſigna tubae, jam fortibus ardens
Fumat arena ſacris: hos nec Piſaeus honores
Juppiter, aut Cyrrhae pater aſpernetur opacae.
Nil his triſte locis. cedat lacrymabilis Iſthmos,
Cedat atrox Nemee: litat hic felicior infans.
Ipſae pumiceis virides Nereïdes antris
Exiliunt ultro, & ſcopulis uventibus haerent;
Nec pudet occulte nudas ſpectare palaeſtras.
Spectat & Icario nemoroſus palmite Gaurus,
Silvaque quae fixam pelago Neſida coronat;
Et placidus Limon, omenque Euploea carinis,
Et Lucrina Venus; Phrygioque e vertice Graias
Adſciſcis, Miſene, tubas: ridetque benigna
Parthenope gentile ſacrum, nudoſque virorum
Certatus, & parva ſuae ſimulachra coronae.
Quin age, & ipſe libens proprii certaminis actus
Invicta dignare manu: ſeu nubila diſco
Findere, ſeu volucres zephyros praevertere telo,

ℳ. 145. Vulg. HUMENTIBUS. 149. NUMENQUE. 151. ADDISCIS.

Seu

Seu tibi dulce manu liquidas nodare palaeſtras,
Indulge his ſacris: & ſi tibi poma ſuperſunt
Heſperidum, gremio venerabilis ingere Pollae;
Nam capit, & tantum non degener ambit honorem.
Quod ſi dulce decus virideſque reſumeret annos,
(Da veniam, Alcide) fors huic & penſa tuliſſes.
Haec ego naſcentes laetùm bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipſum in limine cerno
Solventem voces, & talia dicta ferentem:
MACTE animis opibuſque, meos imitate labores,
Qui rigidas rupes, infoecundaeque pudenda
Naturae deſerta domas, & vertis in uſum
Luſtra habitata feris, foedeque latentia profers
Numina. quae tibi nunc meritorum praemia ſolvam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamque colus: duram ſcio vincere mortem:
Avertam luctus, & triſtia damna vetabo,
Teque nihil laeſum viridi renovabo ſenecta;
Concedamque diu juvenes ſpectare nepotes:
Donec & hic ſponſae maturus, & illa marito;
Rurſus & ex illis ſoboles nova; grexque protervus
Nunc humeris irreptet avi, nunc agmine blando
Certatim placidae concurrat ad oſcula Pollae.
Nam templis nunquam ſtatuetur terminus aevi,
Dum me flammigeri portabit machina caeli.
Nec mihi plus Nemee, priſcumve habitabitur Argos,

ỳ. 157. Vulg. LIBYCAS NUDARE. 158. INDULGE SACRIS. 160. DEDIGNATUR, vel DEGENERABIT. 163. LAETUS bacchatus. 182. PRISCUMQUE.

Nec Tiburna domus, ſoliſve cubilia Gades.
Sic ait, & tangens ſurgentem altaribus ignem,
Populeaque movens albentia tempora ſilva,
Et Styga & aetherei juravit fulmina patris.

II.

PROPEMPTICON METIO CELERI.

DI, quibus audaces amor eſt ſervare carinas,
Saevaque ventoſi mulcere pericula ponti,
Sternite molle fretum, placidumque advertite votis
Concilium, & lenis non obſtrepat unda precanti.
Grande tuo rarumque damus, Neptune, profundo
Depoſitum. juvenis dubiae committitur alno
Metius, atque animae partem ſuper aequora noſtrae
Majorem transferre parat. proferte benigna
Sidera, & antennae gemino conſidite cornu,
Oebalii fratres: vobis pontuſque poluſque
Luceat: Iliacae longe nimboſa ſororis
Aſtra fugate, precor, totoque excludite caelo.
Vos quoque caeruleum, divae Nereides, agmen,
Quîs honor, & regni ceſſit fortuna ſecundi,
(Dicere quas magni fas ſit mihi ſidera ponti)
Surgite de vitreis ſpumoſae Doridos antris,
Baianoſque ſinus, & foeta tepentibus undis
Litora tranquillo certatim ambite natatu,

v. 183. Vulg. SOLISQUE. 6. DUBIO — ALTO. 9. CONSISTITE. 15. QUAE.

Quaerentes

Quaerentes ubi celſa ratis quam ſcandere gaudet
Nobilis Auſoniae Celer armipotentis alumnus.
Nec quaerenda diu: modo nam trans aequora terris
Prima Dicarcheis Pharium gravis intulit annum:
Prima ſalutavit Capreas, & margine dextro
Sparſit Tyrrhenae Mareotica vina Minervae.
Hujus utrumque latus molli praecingite gyro;
Partitaeque vices, vos ſtuppea tendite mali
Vincula, vos ſummis annectite ſuppara velis,
Vos Zephyris aperite ſinus: pars tranſtra reponat,
Pars demittat aquis curvae moderamina puppis.
Sint quibus exploret rupes gravis arte molybdis,
Quaeque ſecuturam religent poſt terga phaſelon,
Uncaque ſubmerſae penitus retinacula vellant.
Temperet haec aeſtus, pelaguſque inclinet ad ortus:
Officio careat glaucarum nulla ſororum.
Huic multo Proteus, geminoque huic corpore Triton
Praenatet; & ſubitis qui perdidit inguina monſtris
Glaucus, adhuc quoties patriis allabitur oris
Litoream blanda feriens Anthedona cauda.
Tu tamen ante omnes, diva cum matre Palaemon,
Annue, ſi veſtras amor eſt mihi pandere Thebas,
Nec cano degeneri Phoebeum Amphonia plectro.
Et pater, Aeolio frangit qui carcere ventos,
Cui varii flatus, omniſque per aequora ponti
Spiritus, atque hiemes nimboſaque nubila parent,
Arctius objecto Borean, Eurumque, Notumque

ỽ. 19. Vulg. QUA ſcandere. 26. ET PARTITE. 30. MOLOCHUS. 35. gemino HINC ET corpore. 43. MUNDI. 44. AC hiemes.

Monte

Monte premat: ſoli zephyro ſit copia caeli,
Solus agat puppes; ſummaſque ſupernatet undas
Aſſiduus pelago; donec tua, turbine nullo,
Laeta Paretoniis aſſignet carbaſa ripis.
Audimur: vocat ipſe ratem, nautaſque morantes
Increpat. inde meum timido jam frigore pectus
Labitur, & nequeo, quamvis movet ominis horror,
Claudere ſuſpenſos oculorum in margine fletus.
Jamque ratem terris diviſit fune ſoluto
Navita, & anguſtum dejecit in aequora pontem:
Saevus & e puppi longo clamore magiſter
Diſſipat amplexus, atque oſcula fida revellit,
Nec longum cara licet in cervice morari.
Attamen in terras e plebe noviſſimus omni
Ibo, nec egrediar niſi jam cedente carina.
Quis rude, & abſciſſum miſeris animantibus aequor
Fecit iter? ſolidaeque pios telluris alumnos
Expulit in fluctus, pelagoque immiſit hiantes?
Audax ingenii; nec enim temeraria virtus
Illa magis, ſummae gelidum quae Pelion Oſſae
Junxit, anhelantemque jugis bis preſſit Olympum.
Uſque adeone parum lentas tranſire paludes,
Stagnaque & anguſtos ſummittere pontibus amnes?
Imus in abruptum, gentileſque undique terras
Fugimus, exigua clauſi trabe, & aëre nudo.
Inde furor ventis, indignataeque procellae,
Et caeli fremitus, & fulmina plura Tonanti.

ỳ. 51. Vulg. ECCE. 56. UBI e puppi. 66. L. IMPRESSIT.

Ante

Ante rates, pigro torpebant aequora ſomno;
Nec ſpumare Thetis; nec ſpargere nubila fluctus
Audebant: viſis tumuerunt puppibus undae,
Inque hominem ſurrexit hiems. tunc nubila Pleias,
Oleniumque pecus; ſolito tunc pejor Orion.
Juſta queror: fugit ecce vagas ratis acta per undas
Paulatim minor, & longe ſervantia vincit
Lumina, tot gracili ligno complexa timores,
Teque ſuper reliquos, te, noſtri pignus amoris
Portatura, Celer. quos nunc ego pectore ſomnos,
Quoſve queam perferre dies? quis cuncta paventi
Nuntius, an facili te praetermiſerit unda
Lucani rabida ora maris: num torva Charybdis
Fluctuet, aut Siculi populatrix virgo profundi:
Quos tibi currenti praeceps ferat Adria mores:
Quae pax Carpathio: quali te ſubvehat aura
Doris Agenorei furtis blandita juvenci?
Sed merui queſtus: quid enim, te caſtra petente,
Non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos
Cimmeriumque Chaos? ſtarem prope bellica regis
Signa mei, ſeu tela manu, ſeu frena teneres,
Armatis ſeu jura dares; operumque tuorum
Etſi non ſocius, certe mirator adeſſem.
Si quondam magno Phoenix reverendus Achilli
Litus ad Iliacum, Thymbraeaque Pergama venit
Imbellis, tumidoque nihil juratus Atridiae,
Cur nobis ignavus amor? ſed pectore fido

ỳ. 81. Vulg. QUAEQUE. 84. NUNTIET. 96. SIC.

Nuſquam

Nuſquam abero, longiſque ſequar tua carbaſa votis.
Iſi, Phoroneis quondam ſtabulata ſub antris,
Nunc regina Phari, numenque Orientis anheli,
Excipe multiſono puppem Mareotida ſiſtro:
Ac juvenem egregium, Latius cui ductor Eoa
Signa, Palaeſtinaſque dedit frenare cohortes,
Ipſa manu placida per limina feſta, ſacroſque
Duc portus, urbeſque tuas. te praeſide, noſcat
Unde paludoſi foecunda licentia Nili:
Cur vada deſidant, & ripa coërceat undas
Cecropio ſtagnata luto: cur invida Memphis,
Curve Therapnaei laſciviat ora Canopi:
Cur ſervet Pharias Lethaeus janitor aras;
Vilia cur magnos aequent animalia Divos:
Quae ſibi praeſternat vivax altaria Phoenix:
Quos dignetur agros, aut quo ſe gurgite Nili
Mergat adoratus trepidis paſtoribus Apis.
Duc & ad Aemathios manes, ubi belliger urbis
Conditor Hyblaeo perfuſus nectare durat:
Anguiferamque domum, blando qua merſa veneno
Actias Auſonias fugit Cleopatra catenas.
Uſque & in Aſſyrias ſedes, mandataque caſtra
Proſequere, & Marti juvenem, Dea, trade Latino.
Nec novus hoſpes erit: puer hic ſudavit in armis
Notus adhuc tantum majoris munere clavi:
Jam tamen & turmas facili praevertere gyro
Fortis, & Eoas jaculo damnare ſagittas.
Ergo erit illa dies, qua te majora daturus

Caeſar ab emerito jubeat diſcedere bello?
At nos hoc iterum ſtantes in litore, vaſtos
Cernemus fluctus, aliaſque rogabimus auras.
O tum quantus ego! aut quanta votiva movebo
Plectra lyra! cum me magna cervice ligatum
Attolles humeris, atque in mea pectora primum
Incumbes e puppe novus, ſervataque reddes
Colloquia, inque vicem medios narrabimus annos:
Tu, rapidum Euphraten, & regia Bactra, ſacraſque
Antiquae Babylonis opes, & Zeugma, Latinae
Pacis iter: qua dulce nemus florentis Idumes;
Quo pretioſa Tyros rubeat, quo purpura fuco
Sidoniis iterata cadis; quo germine primum
Candida felices ſudent opobalſama virgae:
Aſt ego, devictis dederim quae juſta Pelaſgis,
Quaeque laboratas claudat mihi pagina Thebas.

III.

LACRIMAE *CLAUDII ETRUSCI.

SUMMA Deûm Pietas, cujus gratiſſima caelo
Rara profanatas inſpectant numina terras,
Huc vittata comam niveoque inſignis amictu,
Qualis adhuc praeſens nullaque expulſa nocentum
Fraude, rudes populos atque aurea regna colebas,
Mitibus exequiis ades; & lugentis Etruſci

℣. 129. L. litore, VERSOS &c. 139. Vulg. QUA—QUA purpura SUCCO. 140. VADIS: UBI germine. 142. BUSTA. 143. QUAEVE. *Vulg. omittitur vox CLAUDII.

Cerne pios fletus, laudataque lumina terge.
Nam quis inexpleto rumpentem pectora queſtu,
Complexumque rogos incumbentemque favillis
Aſpiciens, non aut primaevae funera plangi
Conjugis, aut nati modo pubeſcentia credat
Ora rapi flammis? pater eſt, qui fletur. adeſte
Dîque hominesq; ſacris. procul hinc, procul ite nocentes;
Si cui corde nefas tacitum, feſſique ſenectus
Longa patris; ſi quis pulſatae conſcius umbram
Matris, & inferna rigidum timet Aeacon urna:
Inſontes, caſtoſque voco. tenet ecce ſeniles
Leniter adplicitos vultus, ſanctamque parentis
Caniciem ſpargit lacrimis, animaeque ſupremum
Frigus amat: celeres genitoris filius annos,
(Mira fides) nigraſque putat properaſſe ſorores.
Exultent placidi Lethaea ad flumina manes,
Elyſiae gaudete domus: date ſerta per aras,
Feſtaque pallentes hilarent altaria lucos.
Felix, heu nimium felix, plorataque nato
Umbra venit. longe Furiarum ſibila, longe
Tergeminus cuſtos. penitus via longa pateſcat
Manibus egregiis. eat, horrendumque ſilentis
Accedat domini ſolium, grateſque ſupremas
Perferat, & totidem juveni roget anxius annos.
Macte pio gemitu! dabimus ſolatia dignis
Luctibus, Aoniaſque tuo ſacrabimus ultro
Inferias, Etruſce, ſeni. tu largus Eoa

℣. 15. Vulg. UNQUAM. 18. IMPLICITOS. 25. ET nimium. 32. AETERNASQUE ULTRO ſacrabimus UMBRIS. 33. SENIS.

Germina,

Germina, tu meſſes Cilicumque Arabumque ſuperbis
Merge rogis: ferat ignis opes haeredis, & alto
Aggere miſſuri nitido pia nubila caelo
Stipentur cineres: nos non arſura feremus
Munera; venturoſque tuus durabit in annos,
Me monſtrante, dolor: neque enim mihi flere parentem
Ignotum, & ſimiles gemui projectus ad ignes.
Ille mihi tua damna dies compeſcere cantu
Suadet; & ipſe tuli, quos nunc tibi confero, queſtus.
Non tibi clara quidem, ſenior placidiſſime, gentis
Linea, nec proavis demiſſum ſtemma: ſed ingens
Supplevit fortuna genus, culpamque parentum
Occuluit. neque enim dominos de plebe tuliſti;
Sed quibus occaſus pariter famulantur & ortus.
Nec pudor iſte tibi: quid enim terriſque poloque
Parendi ſine lege manet? vice cuncta reguntur,
Alterniſque regunt. propriis ſub regibus omnis
Terra: premit felix regum diademata Roma;
Hanc ducibus frenare datum: mox creſcit in illos
Imperium Superis. ſed habent & numina legem:
Servit & aſtrorum velox chorus, & vaga ſervit
Luna, nec injuſſi toties redit orbita ſolis.
Et (modo ſi fas eſt aequare jacentia ſummis)
Pertulit & ſaevi Tirynthius horrida regis
Pacta, nec erubuit famulantis fiſtula Phoebi.
Sed neque barbaricis Latio tranſmiſſus ab oris:
Smyrna tibi gentile ſolum, potuſque verendo

ỳ. 40. Vulg. Ignotum: SIMILIS——IGNEM. 50. PREMUNT. 55. INJUSSAE—LUCIS. 57. Forte, Pertulit EURYSTHEI.

Fonte Meles, Hermique vadum; quod Lydius intrat
Bacchus, & aurato reficit ſua cornua limo.
Laeta dehinc ſeries, variiſque ex ordine cutis
Auctus honos; ſemperque gradus prope numina, ſemper
Caeſareum coluiſſe latus, ſacriſque Deorum
Arcanis haerere datum. Tibereïa primum
Aula tibi, vix dum ora nova mutante juventa,
Panditur. hic, annis multa ſuper indole victis,
Libertas oblata venit. nec proximus heres
Immitis quanquam & furiis agitatus, abegit.
Hunc & in Arctoas tenuis comes uſque pruinas
Terribilem affatu paſſus viſuque tyrannum
Immanemque ſuis, ut qui metuenda ferarum
Corda domant, merſaſque jubent jam ſanguine tacto
Reddere ab ore manus, & nulla vivere praeda.
Praecipuos ſed enim merito ſubvexit in actus
Nondum ſtelligerum ſenior dimiſſus in axem
Claudius, & longo tranſmiſit habere Neroni.
Quis Superos metuens pariter tot templa, tot aras
Promeruiſſe datur? ſummi Jovis aliger Arcas
Nuntius: imbrifera potitur Thaumantide Juno:
Stat celer obſequio juſſa ad Neptunia Triton:
Tu toties mutata ducum juga rite tuliſti
Integer, inque omni felix tua cymba profundo.
Jamque piam lux alta domum, praeceſſaque toto
Intravit Fortuna gradu. jam creditur uni
Sanctarum digeſtus opum, ſparſaeque per omnes

℣. 61. Vulg. QUO. 68. Forte, MAGNA ſuper. 76. SUBREXIT. 77. DEMISSUS. 78. TRANSMITTIT—— NEPOTI. 87. PARTAEQUE.

Divitiae

Divitiae populos, magnique impendia mundi.
Quicquid ab auriferis ejectat Iberia foſſis,
Dalmatico quod monte nitet, quod meſſibus Afris
Verritur, aeſtiferi quicquid terit area Nili,
Quodque legit merſus pelagi ſcrutator Eoi,
Et Lacedaemonii pecuaria culta Galeſi,
Perſpicuaeque nives, Maſſylaque robora, & Indi
Dentis honos: uni parent commiſſa miniſtro,
Quae Boreas, quaeque Eurus atrox, quae nubilus Auſter
Invehit. hibernos citius numeraveris imbres,
Silvarumque comas. vigil iſte animique ſagacis
Exitus evolvit, quantum Romana ſub omni
Pila die, quantumque Tribus: quid templa: quid alti
Undarum curſus, quid propugnacula poſcant
Aequoris, aut longe ſeries porrecta viarum:
Quod Domini celſis niteat laquearibus aurum,
Quae Divum in vultus igni formanda liqueſcat
Maſſa; quid Auſoniae ſcriptum crepet igne monetae.
Hinc tibi rara quies, animoque excluſa voluptas,
Exiguaeque dapes, & nunquam laeſa profundo
Cura mero. ſed jura tamen genialia cordi,
Et mentem vincire toris, & jungere feſta
Connubia, & fidos domino genuiſſe clientes.
Quis ſublime decus formamque inſignis Etruſcae
Neſciat? haudquamquam proprio mihi cognita viſu,
Sed decus eximium formae par reddit imago
Vultibus, & ſimilis natorum gratia monſtrat.

℣. 109. L. MULCERE. 111. Vulg. GENUS. 112. HAUDQUAQUAM.

Nec

Nec vulgare genus: faſces, ſummamque curulem
Frater, & Auſonios enſes, mandataque fidus
Signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
Impulit, & magno gens eſt damnata triumpho.
Sic quicquid patrio ceſſatum eſt ſanguine, mater
Reddidit; obſcurumque latus clareſcere vidit
Connubio gaviſa domus. nec pignora longe:
Quippe bis ad partus venit Lucina, manuque
Ipſa levi gravidos tetigit fecunda labores.
Felix ah! ſi longa dies, ſi cernere vultus
Natorum virideſque genas tibi juſta dediſſent
Stamina! ſed media cecidere abrupta juventa
Gaudia, florenteſque manu ſcidit Atropos annos:
Qualia pallentes declinant lilia culmos,
Pubenteſve roſae primos moriuntur ad Auſtros,
Aut ubi verna novis expirat purpura pratis.
Illa ſagittiferi circumvolitaſtis, Amores,
Funera, maternoque rogos unxiſtis amomo:
Nec modus aut pennis laceris aut crinibus ignem
Spargere, collataeque pyram ſtruxere pharetrae.
Quas tunc inferias, aut quae lamenta dediſſes
Maternis, Etruſce, rogis, qui funera patris
Haud matura putas, atque hos pius ingemis annos?
Illum &, qui nutu ſuperas nunc temperat arces
Progeniem claram terris partitus & aſtris,
Laetus Idumaei donavit honore triumphi:
Dignatuſque loco victricis & ordine pompae

℣. 129. Vulg. Pubentes QUE. 134. COLLECTAEQUE.

Non

Non vetuit, tenueſque nihil minuere parentes.
Atque idem in cuneos populum cum duxit equeſtres,
Mutavitque genus, laevaeque ignobile ferrum
Exuit, & celſe natorum aequavit honori.
Dextra bis octonis fluxerunt ſaecula luſtris,
Atque aevi ſine nube tenor. Quam dives in uſus
Natorum, totoque volens excedere cenſu,
Teſtis adhuc largi nitor inde aſſuetus Hetruſci,
Cui tua non humiles dedit indulgentia mores.
Hunc ſiquidem amplexu ſemper revocante tenebas
Blandus, & imperio nunquam pater: hujus honori
Pronior ipſe etiam gaudebat cedere frater.
Quas tibi devoti juvenes pro patre renato,
Summe ducum, grates, aut quae pia vota rependant?
Tu (ſeu tarda ſitu, rebuſque exhauſta ſenectus
Erravit; ſeu blanda diu Fortuna regreſſum
Maluit) attonitum & venturi fulminis ictus
Horrentem, tonitru tantum lenique procella
Contentus monuiſſe ſenem: cumque horrida ſupra
Aequora, curarum ſocius procul Itala rura
Linqueret, hic molles Campani litoris oras,
Et Diomedeas concedere juſſus in arces,
Atque hoſpes, non exul erat. nec plura moratus
Romuleum reſeras iterum, Germanice, limen,
Moerentemque foves, inclinatoſque penates
Erigis. haud mirum, Ductor placidiſſime; quando
Haec eſt quae victis parcentia foedera Cattis,

℣. 145. CELSO natorum.

Quaeque

Quaeque ſuum Dacis donat clementia montem:
Quae modo Marcomanos poſt horrida bella, vagoſque
Sauromatas Latio non eſt dignata triumpho.
Jamque in fine dies, & inexorabile penſum
Deficit. hic moeſti pietas me poſcit Etruſci
Qualia nec Siculae moderantur carmina rupes,
Nec fati jam certus olor, ſaevique marita
Tereos. Heu quantis laſſantem brachia vidi
Planctibus, & prono fuſum ſuper oſcula vultu!
Vix famuli, comiteſque tenent, vix arduus ignis
Submovet. haud aliter gemuit perjuria Theſeus
Litore quo falſis deceperat Aegea velis.
Tunc immane gemens, foedatuſque ora, tepentes
Affatur cineres: Cur nos, fidiſſime, linquis
Fortuna redeunte, pater? modo numina magni
Praeſidis, atque breves Superum pacavimus iras,
Nec frueris; tantique orbatus muneris uſu
Ad manes, ingrate, fugis. nec flectere Parcas,
Aut placare malae datur aſpera numina Lethes?
Felix, cui magna patrem cervice vehenti
Sacra Mycenaeae patuit reverentia flammae!
Quique tener ſaevis genitorem Scipio Poenis
Abſtulit, & Lydi pietas temeraria Lauſi.
Ergo & Theſſalici conjux penſare mariti
Funus, & immitem potuit Styga vincere ſupplex
Thracius? ah quanto melius pro patre liceret!
Non totus rapiere tamen, nec funera mittam

V. 180. Vulg. QUI. 184. PLACAVIMUS. 186. IGNARE. 192. Ergo Theſſalici. 193. PHRYGA.

Longius:

Longius : hic manes, hic intra tecta tenebo.
Tu cuſtos, dominuſque laris ; tibi cuncta tuorum
Parebunt. ego rite minor, ſemperque ſecundus
Aſſiduas libabo dapes & pocula ſacris
Manibus, effigieſque colam: te lucida ſaxa,
Te ſimilem doctae referet mihi linea cerae:
Nunc ebur, & fulvum vultus imitabitur aurum.
Inde viam morum, longaeque examina vitae,
Affatuſque pios, monituraque ſomnia poſcam.
Talia dicentem genitor dulcedine laeta
Audit, & immites lente deſcendit ad umbras,
Verbaque dilectae fert narraturus Etruſcae.
Salve ſupremum, ſenior mitiſſime patrum,
Supremumque vale: qui nunquam, ſoſpite nato,
Triſte Chaos, moeſtique ſitus patiere ſepulchri.
Semper odoratis ſpirabunt floribus arae,
Semper & Aſſyrios felix bibet urna liquores,
Et lacrimas, qui major honos. hîc ſacra litabit
Manibus, inque tua tumulum tellure levabit.
Noſtra quoque, exemplo meritus, tibi carmina ſanxit,
Hoc etiam gaudens cinerem donaſſe ſepulchro.

℣. 199. Vulg. ASSIDUE. 203. Forte, SANCTAEQUE. 208. GENITOR. 210. MOESTIS—SEPULCHRIS. 214. EQUE. 215. MERITIS, & SANCIT.

IV.

*Capilli Flavii Earini.

Ite comae, facilemque precor tranſcurrite pontum:
Ite, coronato recubantes molliter auro:
Ite, dabit curſus mitis Cytherea ſecundos,
Placabitque Notos: fors & de puppe timenda
Transferet, inque ſua ducet ſuper aequora concha.
Accipe laudatos, juvenis Phoebeïe, crines
Quos tibi Caeſareus donat puer: accipe laetus,
Intonſoque oſtende patri. ſine dulce nitentes
Comparet, atque diu fratris putet eſſe Lyaei.
Forſan & ipſe comae nunquam labentis honorem
Proferet, atque alio clauſum tibi ponet in auro.
Pergame, pinifera multum felicior Ida!
Illa licet ſacrae placeat ſibi laude rapinae;
(Nempe dedit Superis illum, quem turbida ſemper
Juno videt, refugitque manum, nectarque recuſat)
At tu grata Deis, pulchroque inſignis alumno,
Miſiſti Latio placida quem fronte miniſtrum
Juppiter Auſonius pariter, Romanaque Juno
Aſpiciunt, & uterque probant. Nec tanta potenti
Terrarum Domino divum ſine mente voluptas.
Dicitur Idalios Erycis de vertice lucos
Dum petit, & molles agitat Venus aurea cycnos,

*Vulg. Coma Earini. 13. nube.

Pergameas

Pergameas intraſſe domos, ubi maximus aegris
Auxiliator adeſt, & feſtinantia ſiſtens
Fata ſalutifero mitis Deus incubat angui.
Hic puerum egregiae praeclarum ſidere formae
Ipſius ante Dei ludentem conſpicit aram.
Ac primum ſubita paulum decepta figura
Natorum de plebe putat: ſed non erat illi
Arcus, & ex humeris nullae fulgentibus umbrae.
Miratur puerile decus; vultumque comaſque
Aſpiciens, Tune Auſonias, ait, ibis ad arces,
Neglectus Veneri? tu ſordida tecta, jugumque
Servitii vulgare feres? procul abſit: ego iſti
Quem meruit, formae dominum dabo. vade age mecum,
Vade puer; ducam volucri per ſidera curru
Donum immane duci: nec te plebeia manebunt
Jura; Palatino famulus deberis amori.
Nil ego, nil, fateor, toto tam dulce ſub orbe
Aut vidi, aut genui. cedat tibi Latmius ultro
Sangariuſque puer; quemque irrita fontis imago
Et ſterilis conſumpſit amor. te coerula Nais
Mallet, & apprenſa traxiſſet fortius urna.
Tu, puer, ante omnes; ſolus formoſior ille
Cui daberis. Sic orſa, leves ſecum ipſa per auras
Tollit, olorinaque jubet conſidere biga.
Nec mora: jam Latii montes, veteriſque penates
Evandri, quos mole nova pater inclytus urbis
Excolit, & ſummis aequat Germanicus aſtris.

ỽ. 39. Vulg. JAM dulce. 47. VETERESQUE.

Tunc propior jam cura deae, quae forma capillis
Optima, quae veſtis roſeos accendere vultus
Apta; quod in digitis, collo quod dignius aurum.
Norat caeleſtes oculos ducis, ipſaque taedas
Junxerat, & plena dederat connubia dextra.
Sic ornat crines, Tyrios ſic fundit amictus;
Dat radios, ignemque ſuum. ceſſere priores
Deliciae, famulûmque greges: hic pocula magno
Prima duci, murraſque graves, cryſtallaque portat
Candidiore manu: creſcit nova gratia Baccho.
Care puer, Superis qui praelibare verendum
Nectar, & ingentem toties contingere dextram
Electus, quam noſſe Getae, quam tangere Perſae,
Armeniique, Indique petunt! O ſidere dextro
Edite, multa tibi divum indulgentia favit!
Olim etiam, ne prima genas lanugo nitentes
Spargeret, & pulchrae fuſcaret gratia formae,
Ipſe Deus patriae, celſam trans aequora liquit
Pergamon. haud ulli puerum mollire poteſtas
Credita; ſed tacita juvenis Phoebeïus arte
Leniter, haud ullo concuſſum vulnere corpus
De ſexu tranſire jubet. tamen anxia curis
Mordetur, puerique timet Cytherea dolores.
Nondum pulchra ducis clementia coeperat ortu
Intactos ſervare mares; nunc frangere ſexum,
Atque hominem mutare nefas; gaviſaque ſolos
Quos genuit Natura videt; nec lege ſiniſtra

ℳ. 66. Vulg. CARPERET. ibid. Forte, GAUDIA formae.

Ferre

Ferre timent famulae natorum pondera matres.
Tu quoque, nunc juvenis, genitus ſi tardius eſſes,
Umbratuſque genas, & adultos fortior artus,
Non unum gaudens Phoebea ad limina munus
Miſiſſes: patrias nunc vertex ſolus ad aras
Naviget. hunc multo Paphie ſaturabat amomo,
Hunc nova tergemina repetebat Gratia dextra.
Huic & purpurei cedat coma ſaucia Niſi,
Et quam Sperchio tumidus ſervabat Achilles.
Ipſi, cum primum niveam praecerpere frontem
Decretum eſt, humeroſque manu nudare nitentes,
Accurrunt teneri Paphia cum matre volucres,
Expediuntque comas, & ſerica pectore ponunt
Pallia. tunc junctis crinem incidere ſagittis,
Atque auro, gemmiſque locant: rapit ipſa cadentes
Mater, & arcanos iterat Cytherea liquores.
Tunc puer e turba, manibus qui forte ſupinis
Nobile gemmato ſpeculum portaverat auro,
Hoc quoque demus, ait; patriis nec gratius ullum
Munus erit templis, ipſoque potentius auro.
Tu modo fige aciem, & vultus hos uſque relinque.
Sic ait, & ſpeculum ſecluſit imagine rapta.
At puer egregias tendens ad ſidera palmas,
His mihi pro donis, hominum mitiſſime cuſtos,
(Si merui) longa dominum renovare juventa,
Atque orbi ſervare velis! hoc ſidera mecum,
Hoc undae, terraeque rogant. eat, oro, per annos

℣. 83. Vulg. PECTEBAT. 87. MODO. 88. Forte, Accurrunt PUERI &c. 97. HUC uſque. 98. RECLUSIT. 99. EGREGIUS.

Iliacos,

Iliacos, Pylioſque ſitus; proprioſque penates
Gaudeat, & ſecum Tarpeia ſeneſcere templa.
Sic ait, & motas miratur Pergamos aras.

V.

Ad Claudiam Uxorem.

Quid mihi moeſta die, ſociis quid noctibus, uxor,
Anxia, pervigili ducis ſuſpiria cura?
Non metuo ne laeſa fides, aut pectore in iſto
Alter amor: nullis in te datur ire ſagittis,
(Audiat infeſto licet haec Rhamnuſia vultu)
Non datur. & ſi egomet patrio de litore raptus
Quattuor emeritis per bella, per aequora, luſtris
Errarem, tu mille procos intacta fugares;
Non interſectas commenta retexere telas,
Sed ſine fraude palam, thalamiſque orbata negaſſes.
Dic tamen unde alia mihi fronte, & nubila vultu?
Anne quod Euboïcos feſſus remeare penates
Auguror, & patria ſenium componere terra?
Cur hoc triſte tibi? certe laſcivia cordi
Nulla, nec aut rapidi mulcent te praelia Circi,
Aut intrat ſenſus clamoſi turba theatri:
Sed probitas, & opaca quies, & ſordida nunquam
Gaudia. Quas autem comitem te rapto per undas?
Quamquam, & ſi gelidas irem manſurus ad Arctos,

¥. 104. Vulg. SIMUL. 9. INTERTEXTAS. 10. THALAMOSQUE ARMATA.

Vel

Vel ſuper Heſperiae vada caligantia Thules,
Aut ſeptemgemini caput haud penetrabile Nili,
Hortarere vias. Etenim tua, (nempe benigna
Quam mihi ſorte Venus junctam florentibus annis
Servet & in ſenium;) tua, (quae me vulnere primo
Intactum thalamis, & adhuc juvenile vagantem
Fixiſti) tua frena libens, dociliſque recepi;
Et ſemel inſertas non mutaturus habenas
Uſque premo. Ter me nitidis Albana ferentem
Dona comis, ſanctoque indutum Caeſaris auro
Viſceribus complexa tuis; ſertiſque dediſti
Oſcula anhela meis. Tu, cum Capitolia noſtrae
Inficiata lyrae, ſaevum ingratumque dolebas
Mecum victa Jovem: tu procurrentia primis
Carmina noſtra ſonis, motaſque in murmura voces
Aure rapis vigili: longi tu ſola laboris
Conſcia, cumque tuis crevit mea Thebaïs annis.
Qualem te nuper Stygias prope raptus ad undas,
Cum jam Lethaeos audirem comminus amnes,
Aſpexi! tenuique oculos jam morte cadentes.
Scilicet exhauſti Lacheſis mihi tempora fati
Te tantum miſerata dedit, Superique potentes
Invidiam timuere tuam. poſt iſta, propinquum
Nunc iter, optatoſque ſinus comes ire moraris?
Heu ubi nota fides, totque explorata per uſus,
Qua veteres Latias, Graiaſque Heroïdas aequas?
Iſſet ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)

℣. 22. Vulg. HAEC MENS tua. 28. VIDISTI. 29. COMES. 34. TOTASQUE IN MURMURE NOCTES. 37. MODO.

Penelope

Penelope gaviſa domos, ſi paſſus Ulixes.
Queſta eſt Aegiale, queſta eſt Meliboea relinqui,
Et quamquam ſaevi fecerunt Maenada planctus.
Nec minor his tu noſſe fidem, firmamque maritis
Reddere. ſic certe cineres, umbramque priorem
Quaeris adhuc: ſic exequias amplexa canori
Conjugis, ingentes iteras de pectore planctus,
Jam mea. Nec pietas alia eſt tibi, curaque natae:
Sic ut mater amas, ſic nunquam corde recedit
Nata tuo; fixamque animi penetralibus imis
Nocte, dieque tenes. non ſic Trachinia nidos
Alcyone veros, non ſic Philomela penates
Circuit amplectens, animamque in pignora transfert.
Et nunc illa terit viduo quod ſola cubili,
Otia tam pulchrae terit infecunda juventae:
Sed venient plenis, venient connubia, taedis.
Sic certe, formaeque bonis, animique meretur:
Sive chelyn complexa ferit, ſeu voce paterna
Diſcendum Muſis ſonat, & mea carmina flectit,
Candida ſeu molli diducit brachia motu;
Ingenium probitas, artemque modeſtia vincit.
Nonne leves pueros, non te, Cytherea, pudebat
Hoc ceſſare decus? Nec tantum Roma jugales
Conciliare toros, feſtaſque accendere taedas
Fertilis; & noſtra generi tellure dabuntur.
Non adeo Veſuvinus apex, & flammea diri
Montis hiems trepidas exhauſit civibus urbes:

ℳ. 53. Vulg. ITERASTI pectore. 56. Forte, ILLA tuo. 58. VERNOS. 60. HEU nunc. 64. PETIT.

Stant,

Stant, populiſque vigent. hic auſpice condita Phoebo
Tecta, Dicarchei portus, & litora mundi
Hoſpita: & hic magnae tractus imitantia Romae
Quae Capys advectis implevit moenia Teucris.
Noſtra quoque haud propriis tenuis, nec rara colonis
Parthenope; cui mite ſolum trans aequora vectae
Ipſe Dionaea monſtravit Apollo columba.
Has ego te ſedes (nam nec mihi barbara Thrace
Nec Libye natale ſolum) transferre laboro:
Quas & mollis hiems, & frigida temperat aeſtas:
Quas imbelle fretum torpentibus alluit undis.
Pax ſecura locis, & deſidis otia vitae,
Et nunquam turbata quies, ſomnique peracti.
Nulla foro rabies, aut ſtrictae jurgia leges
Norunt: jura viris ſolum, & ſine faſcibus, aequum.
Quid nunc magnificas ſpecies, cultuſque locorum,
Templaque, & innumeris ſpatia interſtincta columnis;
Et geminam molem nudi tectique theatri,
Et Capitolinis Quinquennia proxima luſtris;
Quid laudem riſus, libertatemque Menandri,
Quam Romanus honos & Graia licentia miſcent?
Nec deſunt variae circum oblectamina vitae:
Sive vaporiferas, blandiſſima litora, Baias,
Enthea fatidicae ſeu viſere tecta Sibyllae
Dulce ſit, Iliacoque jugum memorabile remo:
Seu tibi Bacchei vineta madentia Gauri
Teleboumque domos; trepidis ubi dulcia nautis

ỳ. 76. Vulg. AT hic. 78. ET propriis. 87. jurgia LEGIS. 88. MORUM jura viris.

Lumina noctivagae tollit Pharus aemula lunae:
Caraque non molli juga Surrentina Lyaeo,
Quae meus ante alios habitator Pollius auget:
Aenariaeque lacus medicos, Statinaſque renatas.
Mille tibi noſtrae referam telluris amores:
Sed ſatis hoc conjux, ſatis hoc dixiſſe, creavit
Me tibi, me ſocium longos aſtrinxit in annos:
Nonne haec amborum genitrix, altrixque videri
Digna? ſed ingratus qui plura adnecto, tuiſque
Moribus indubito: venies, cariſſima conjux,
Praevenieſque etiam: ſine me tibi ductor aquarum
Tybris, & armiferi ſordebunt tecta Quirini.

P. PAPINII STATII SILVARUM LIBER QUARTUS.

AD MARCELLUM.

INVENI librum, Marcelle cariſſime, quem pietati tuae dedicarem. Reor equidem aliter quam invocato numine maximi Imperatoris nullum opuſculum meum coepiſſe. Sed hic liber tres habet. Sequitur quarta, quae ad honorem tuum pertinet. Primo autem ſeptimum decimum Germanici noſtri conſulatum adoravi. Secundo gratias egi ſacratiſſimis ejus Epulis honoratus. Tertio Viam Domitianam miratus ſum, qua graviſſimam arenarum moram exemit: cujus beneficio tu quoque maturius epiſtolam eam accipies, quam tibi in hoc libro a Neapoli ſcribo. Proximum eſt Lyricum carmen ad Septimium Severum, juvenem (uti ſcis) inter ornatiſſimos ſecundi

Lin. 2. Vulg QUIDEM. 9. Epiſtolam MEAM.

ordinis, tuum quidem etiam condiſcipulum; ſed mihi contra hoc quoque jus, arctiſſime carum. nam Vindicis noſtri Herculem Epitrapezion, ſecundùm honorem quem de me, & de ipſis ſtudiis meretur, imputare etiam tibi poſſum. Maximum Junium dignitatis & eloquentiae nomine a nobis diligi, ſatis eram teſtatus epiſtola, quam ad illum de editione Thebaidos meae publicavi. ſed nunc quoque eum reverti maturius e Dalmatia rogo. Juncta eſt Ecloga ad municipem meum Julium Menecratem, ſplendidum Juvenem, & Pollii mei generum; cui gratulor quod Neapolim noſtram numero liberorum honeſtaverit. Plotio Grypho, majoris gradus juveni, dignius opuſculum reddam: ſed interim Hendecaſyllabos, quos Saturnalibus una riſimus, huic volumini inſerui. Quare ergo plura in quarto Silvarum, quam in prioribus? Ne ſe putent aliquid egiſſe, qui reprehenderunt (ut audio) quod hoc ſtili genus edidiſſem. Primum, ſupervacuum eſt diſſuadere rem factam. Deinde, multa ex illis jam Domino Caeſari dederam; & quanto hoc plus eſt, quam edere? Exercere autem jocos non licet? ſi ſecreto, inquit. Sed & ſphaeromachias ſpectamus, & pilaris luſio admittitur. noviſſime, quiſquis ex meis invidus aliquid legit, ſtatim ſe profitetur adverſum: itaque conſilio ejus accedam? In ſumma, nempe ego ſum qui traducor: taceat, & gaudeat. Hunc tamen librum tu, Marcelle, defendes. Et, ſi videtur, hactenus: ſin minus, reprehendemur.

Lin. 14. JAM. 33. SIC. 34. INVITUS.

XVII.

I.

XVII CONSULATUS IMP. AUG. GERMANICI *DOMITIANI.

LAETA bis octonis accedit purpura faſtis
Caeſaris, inſignemque aperit Germanicus annum,
Atque oritur cum ſole novo, cum grandibus aſtris,
Clarius ipſe nitens, & primo major Eoo.
Exultent leges Latiae: gaudete, curules;
Et ſeptemgemino jactantior aethera pulſet
Roma jugo: pluſque ante alias Evandrius arces
Collis ovet. ſubiere novi Palatia faſces,
Et requiem bis ſextus honos, precibuſque receptis
Curia Caeſareum gaudet viciſſe pudorem.
Ipſe etiam immenſi reparator maximus aevi
Attollit vultus, & utroque a limine grates
Janus agit: quem tu, vicina Pace ligatum,
Omnia juſſiſti componere bella, novique
In leges jurare fori. levat ecce ſupinas
Hinc atque inde manus, geminaque hac voce profatur:
SALVE, magne parens mundi; qui ſaecula mecum
Inſtaurare paras: talem te cernere ſemper
Menſe meo tua Roma cupit: ſic tempora naſci,
Sic annos intrare decet. da gaudia faſtis
Continua; hos humeros multo ſinus ambiat oſtro,

* Vulg. deeſt vox DOMITIANI. 9. Forte, Et REDIIT bis ſextus &c.

Et properata tuae manibus praetexta Minervae.
Aſpicis ut templis alius nitor, altior aris
Ignis, & ipſa meae tepeant tibi ſidera brumae.
Moribus atque tuis gaudent turmaeque, tribuſque,
Purpureique Patres; lucemque a conſule ducit
Omnis honos. quid tale, precor, prior annus habebat?
Dic age, Roma potens, & mecum longa Vetuſtas
Dinumera faſtos; nec parva exempla recenſe,
Sed quae ſola meus dignetur vincere Caeſar.
Ter Latio decieſque tulit, labentibus annis,
Auguſtus faſces; ſed coepit ſero mereri:
Tu juvenis praegreſſus avos. En quanta recuſas,
Quanta vetas! flectere tamen; precibuſque Senatus
Permittes hanc ſaepe diem. manet inſuper ordo
Longior, & totidem felix tibi Roma curules
Terque quaterque dabit. mecum altera ſaecula condes,
Et tibi longaevi revocabitur ara Terenti.
Mille trophaea feres; tantum permitte triumphos.
Reſtat Bactra novis, reſtat Babylona tributis
Frenari: nondum in gremio Jovis Indica laurus, (rem
Nondum Arabes, Sereſq; rogant; nondum omnis hono-
Annus habet, cupiuntque decem tua nomina menſes.
Sic Janus, clauſoque libens ſe poſte recepit.
Tunc omnes patuere fores, laetoque dederunt
Signa polo; longamque tibi, Dux magne, juventam
Annuit, atque ſuos promiſit Juppiter annos.

℣. 25. Forte, FASCIBUS ECCE tuis &c. 28. Forte, Roma PARENS. 33. Vulg. ET quanta. 38. PARENTIS. 41. nondum gremio. 45. Lege, Tunc OMEN PLAUSERE fores. 46. REX.

II. EUCHA-

II.

EUCHARISTICON AD IMP. AUGUST. GERMANICUM DOMITIANUM.

REGIA Sidoniae convivia laudat Eliſae
Qui magnum Aeneam Laurentibus intulit arvis:
Alcinoique dapes manſuro carmine monſtrat
Aequore qui multo reducem conſumpſit Ulixen:
Aſt ego, cui ſacrae Caeſar nova gaudia cenae
Nunc primum, dominaque dedit conſurgere menſa,
Qua celebrem mea vota lyra, quas ſolvere grates,
Sufficiam? non, ſi pariter mihi vertice laeto
Nectat adoratas & Smyrna & Mantua lauros,
Digna loquar. mediis videor diſcumbere in aſtris
Cum Jove, & Iliaca porrectum ſumere dextra
Immortale merum. ſteriles tranſmiſimus annos;
Haec aevi mihi prima dies, haec limina vitae.
Tene ego, regnator terrarum orbiſque ſubacti
Magne parens, te, ſpes hominum, te, cura deorum,
Cerno jacens? datur hac juxta, datur ora tueri
Vina inter, menſaſque, & non aſſurgere fas eſt? (nis,
Tectum auguſtum, ingens, non centum inſigne colum-
Sed quantae Superos caelumque, Atlante remiſſo,
Suſtentare queant. ſtupet hoc vicina Tonantis
Regia, teque pari laetantur ſede locatum

✱. 6. Forte, CONSIDERE.

Numina

Numina, ne magnum properes eſcendere caelum:
Tanta patet moles, effuſaeque impetus aulae
Liberior campi, multumque amplexus aperti
Aetheros, & tantum domino minor: ille penates
Implet, & ingenti Genio juvat. Aemulus illic
Mons Libys, Iliacuſque nitent, & multa Syene,
Et Chios, & glauca certantia Doride ſaxa,
Lunaque portandis tantum ſuffecta columnis.
Longa ſuper ſpecies: feſſis vix culmina prendas
Viſibus, auratique putes laquearia caeli.
Hic cum Romuleos proceres trabeataque Caeſar
Agmina mille ſimul juſſit diſcumbere menſis,
Ipſa ſinus accincta Ceres, Bacchuſque laborant
Sufficere. aetherei felix ſic orbita fluxit
Triptolemi: ſic vitifero ſub palmite nudos
Umbravit colles, & ſobria rura Lyaeus.
Sed mihi non epulas, Indiſve innixa columnis
Robora Maurorum, famulaſve ex ordine turmas;
Ipſum, ipſum cupido tantum ſpectare vacavit
Tranquillum vultus, & majeſtate ſerena
Mulcentem radios, ſummittentemque modeſte
Fortunae vexilla ſuae: tamen ore nitebat
Diſſimulatus honos. talem quoque barbarus hoſtis
Poſſet, & ignotae conſpectum agnoſcere gentes.
Non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit
Dimiſſis Gradivus equis: ſic lubrica ponit
Membra Therapnaea reſolutus gymnade Pollux:

ỹ. 22. Vulg. ASCENDERE. 24. Forte, Liberior SPATII. 25. AETHEREO & 38. IndiſQUE. 41. VULTU, SED.

Sic

Sic jacet ad Gangen, Indis ululantibus, Evan:
Sic gravis Alcides poſt horrida juſſa novercae
Gaudebat ſtrato latus acclinare leoni.
Parva loquor, nec dum aequo tuos, Germanice, vultus:
Talis ubi Oceani finem, menſaſque reviſit
Aethiopum, ſacros diffuſus nectare vultus
Dux ſuperûm, ſecreta jubet dare carmina Muſas,
Et Pallenaeos Phoebum laudare triumphos.
Dî tibi (namque animas ſaepe exaudire minores
Dicuntur) patriae bis terque exire ſenectae
Annuerint fines! rata numina miſeris aſtris,
Templaque des, habileſq; domos! ſaepe annua pandas
Limina, ſaepe novo Janum lictore ſalutes;
Saepe coronatis iteres Quinquennia luſtris!
Qua mihi felices epulas menſaeque dediſti
Sacra tuae, talis longo poſt tempore venit
Lux mihi, Trojanae qualis ſub collibus Albae
Cum modo Germanas acies, modo Daca ſonantem
Praelia, Palladio tua me manus induit auro.

III.

VIA DOMITIANA.

QUIS duri ſilicis graviſque ferri
Immanis ſonus aequori propinquum
Saxoſae latus Appiae replevit?

ℵ. 50. Vulg. REVERSUS. 54. SACRO. 60. HABITESQUE.

Certe non Libycae ſonant catervae,
Nec dux advena, pejerate bello,
Campanos quatis inquietus agros:
Nec frangit vada, montibuſque caeſis
Inducit Nero ſordidas paludes.
Sed qui limina bellicoſa Jani
Juſtis legibus, & foro coronat:
Qui caſtae Cereri diu negata
Reddit jugera, ſobriaſque terras:
Qui fortem vetat interire ſexum;
Et Cenſor prohibet mares adultos
Pulchrae ſupplicium timere formae:
Qui reddit Capitolio Tonantem;
Et Pacem propria domo reponit;
Qui genti patriae futura ſemper
Sancit limina, Flaviumque culmen;
Hic, coeno bibulo viam gravante,
Et campis iter amne detinente,
Longos eximit ambitus, novoque
Injectu ſolidat graves arenas;
Gaudens Euboïcae domum Sibyllae,
Gauranoſque ſinus, & aeſtuantes
Septem montibus admovere Baias.
Hic quondam piger axe vectus udo
Nutabat cruce pendula viator;
Sorbebatque rotas maligna tellus;
Et plebs in mediis Latina campis

℣. 5. Vulg. PEJERANTE. 6. QUATIT. 20. Hic SCENIS POPULI VIA GRAVATAS. 21. iter OMNE DETINENTES. 27. UNO.

Horrebat

Horrebat mala navigationis:
Nec curſus agiles, & impeditum
Tardabant iter orbitae tacentes,
Dum pondus nimium querens ſub alta
Repit languida quadrupes ſtatera:
At nunc, quae ſolidum diem terebat,
Horarum via facta vix duarum.
Non tenſae volucrum per aſtra pennae,
Nec velocius ibitis, carinae.
Hic primus labor inchoare ſulcos,
Et reſcindere limites, & alto
Egeſtu penitus cavare terras:
Mox, hauſtas aliter replere foſſas,
Et ſum no gremium parare dorſo,
Ne nutent ſola, ne maligna ſedes,
Et preſſis dubium cubile ſaxis.
Tunc umbonibus hinc & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantae pariter manus laborant!
Hi caedunt nemus, exuuntque montes,
Hi ferro ſcopulos trabeſque laevant;
Illi ſaxa ligant, opuſque texunt
Cocto pulvere ſordidoque topho:
Hi ſiccant bibulas manu lacunas,
Et longe fluvios agunt minores.
Hae poſſent & Athon cavare dextrae,
Et moeſtum pelagus gementis Helles

℣. 32. Vulg. SED impeditum. 51. trabeſque CAEDUNT.

Intercludere ponte non natanti.
His parvus, Lechio nihil vetante,
Inous freta miſcuiſſet Iſthmos.
Fervent litora, mobileſque ſilvae;
It longus medias fragor per urbes:
Atque Echo ſimul hinc & inde fractam
Gauro Maſſicus uvifer remittit.
Miratur ſonitum quieta Cyme,
Et Literna palus, pigerque Savo.
At flavum caput, uvidumque late
Crinem mollibus impeditus ulvis
Vulturnus levat ora, maximoque
Pontis Caeſarei reclinis arcu
Raucis talia faucibus redundat:
CAMPORUM bone conditor meorum,
Qui me vallibus aviis refuſum
Et ripas habitare neſcientem
Recti legibus alvei ligaſti:
Et nunc ille ego turbidus, minaxque,
Vix paſſus dubias prius carinas,
Jam pontem fero, perviuſque calcor;
Qui terras rapere, & rotare ſilvas
Aſſueram (pudet), Amnis eſſe coepi:
Et grates ago, ſervituſque tanti eſt,
Quod ſub te duce, te jubente, ceſſi;
Quod tu maximus arbiter, meaeque
Victor perpetuus legere ripae.

℣. 59. Vulg. LECHIAE NISI VETARENT. 61. NOBILESQUE. 66. LINTERNA. 67. HUMIDUMQUE. 68. ULMIS. 71. PANDIS. 81. SED grates.

Et

Et nunc limite me colis beato,
Nec ſordere ſinis, malumque late
Deterges ſterilis ſoli pudorem;
Ne me pulvereum, gravemque coeno
Tyrrheni ſinus obruat profundi;
(Qualis Cinyphius tacente ripa
Poenos Bagrada ſerpit inter agros)
Sed talis ferar, ut nitente curſu
Tranquillum mare proximumque poſſim
Puro gurgite provocare Lirim.
Haec Amnis: pariterque ſe levabat
Ingenti plaga marmorata dorſo:
Hujus janua, proſperumque limen
Arcus, belligeri Ducis trophaeis
Et totis Ligurum nitens metallis,
Quantus nubila qui coronat imbri.
Illic flectitur exitus viarum;
Illic Appia ſe dolet relinqui.
Tunc velocior acriorque curſus,
Tunc ipſos juvat impetus jugales.
Ceu feſſis ubi remigum lacertis
Primae, carbaſa ventilatis, aurae.
Ergo omnes, age, quae ſub axe primo
Romani colitis fidem parentis,
Prono limite commeate gentes.
Eoae citius venite laurus,
Nil obſtat cupidis, nihil moratur.

℣. 95. Vulg. LEVARAT. 100. L. QUO coronat IRIS. 101. EXCITUS VIATOR. 106. PRIMA——VENTILANTUR AURA.

Qui

Qui primo Tyberim reliquit ortu,
Primo veſpere navigat Lucrinum.
Sed quam fine viae recentis imo,
Qua monſtrat veteres Apollo Cumas,
Albam crinibus, infuliſque cerno?
Viſu fallimur? an ſacris ab antris
Profert Chalcidicas Sibylla laurus?
Cedamus; chely, jam repone cantus;
Vates ſanctior incipit; tacendum eſt.
En! & colla rotat, noviſque late
Bacchatur ſpatiis, viamque replet.
Tunc ſic virgineo profatur ore:
DICEBAM, veniet (manete campi,
Atque amnis) veniet, favente caelo,
Qui foedum nemus & putres arenas
Celſis pontibus, & via levabit.
En! hic eſt Deus; hunc jubet beatis
Pro ſe Juppiter imperare terris:
Quo non dignior has ſubit habenas,
Ex quo, me duce, praeſcios Averni
Aeneas avide futura quaerens
Lucos & penetravit, & reliquit.
Hic paci bonus, hic timendus armis,
Natura melior, potentiorque.
Hic ſi flammiferos teneret axes,
Largis, India, nubibus maderes,
Undaret Libye, teperet Aemus.

℣. 137. Vulg. MADERET.

Salve,

Salve, dux hominum, & parens deorum,
Praeviſum mihi, cognitumque numen.
Nec jam putribus evoluta chartis
Solemni prece Quindecim virorum
Perluſtra mea dicta; ſed canentem
Ipſam cominus (ut mereris) audi:
Vidi quam ſeriem morantis aevi
Pronectant tibi candidae ſorores:
Magnus te manet ordo ſaeculorum:
Natis longior abnepotibuſque,
Annos perpetua geres juventa,
Quos fertur placidos obiſſe Neſtor,
Quos Tithonia computat ſenectus,
Et quantos ego Delium popoſci.
Juravit tibi jam nivalis Arctos;
Nunc magnos Oriens dabit triumphos.
Ibis qua vagus Hercules, & Evan,
Ultra ſidera, flammeumque ſolem,
Et Nili caput, & nives Atlantis:
Et laudum cumulo beatus omni
Scandes belliger, abnueſque currus:
Donec Troïcus ignis, & renatae
Tarpeius Pater intonabit aulae;
Haec donec via, te regente terras,
Annoſa magis Appia ſeneſcat.

ỽ. 159. Vulg. OBVIOSQUE.

IV.

* AD VICTORIUM MARCELLUM EPISTOLA.

CURRE per Euboicos non ſegnis, epiſtola, campos;
Hac ingreſſa vias, qua nobilis Appia creſcit
In latus, & molles ſolidus premit agger arenas.
Atque ubi Romuleas velox penetraveris arces,
Continuo dextras flavi pete Tybridis oras,
Lydia qua penitus ſtagnum navale coërcet
Ripa, ſuburbaniſque vadum praetexitur hortis.
Illic egregium formaque animiſque videbis
Marcellum, & celſo praeſignem vertice noſces.
Cui primum ſolito vulgi de more ſalutem,
Mox incluſa modis haec reddere verba memento:
JAM terras volucremque polum fuga veris aquoſi
Laxat, & Icariis caelum latratibus urit:
Ardua jam denſae rareſcunt moenia Romae.
Hos Praeneſte ſacrum, nemus hos glaciale Dianae,
Algidus aut horrens, aut Tuſcula protegit umbra:
Tiburis hi lucos, Anienaque frigora captant.
Te quoque clamoſae quaenam plaga mitior urbi
Subtrahit? aeſtivos quo decipis aëre ſoles?
Quid, tuus ante omnes, tua cura potiſſima Gallus
Nec non noſter amor, (dubium morumne probandus

* Vulg. AD MARCELLUM.

Ingeniine

Ingeniine bonis) Latiis aeſtivat in oris?
Anne metalliferae repetit jam moenia Lunae
Tyrrhenaſque domos? quod ſi tibi proximus haeret,
Non ego nunc veſtro procul a ſermone recedo:
Certum eſt: inde ſonus geminas mihi circuit aures.
Sed tu, dum nimio poſſeſſa Hyperione flagrat
Torva Cleonaei juba ſideris, exue curis
Pectus, & aſſiduo temet furare labori.
Et ſontes operit pharetras, arcumque retendit
Parthus; & Elêos auriga, laboribus actis,
Alpheo permulcet equos: & noſtra fatiſcit
Laxaturque chelys. vires inſtigat, alitque
Tempeſtiva quies: major poſt otia virtus.
Talis cantata Briſeïde venit Achilles
Acrior, & poſitis erupit in Hectora plectris.
Te quoque flammabit tacite repetita parumper
Deſidia, & ſolitos novus exultabis in actus.
Certe jam Latiae non miſcent jurgia leges,
Et pacem piger annus habet; meſſeſque reverſae
Dimiſere forum. nec jam tibi turba reorum
Veſtibulo, querulive rogant exire clientes.
Ceſſat Centeni moderatrix Judicis haſta,
Qua tibi ſublimi jam nunc celeberrima fama
Eminet, & juvenes facundia praeterit annos.
Felix curarum! cui non Heliconia cordi
Serta, nec imbelles Parnaſi e vertice laurus:
Sed viget ingenium, & magnos accinctus in uſus

℣. 22. Vulg. Ingeniive. 31. Elabis——actos. 38. solidos. 42. querulique.

Fert animus quaſcunque vices. nos otia vitae
Solamur cantu, ventoſaque gaudia famae
Quaerimus. En egomet ſomnum, & geniale ſecutus
Litus, ubi Auſonio ſe condidit hoſpita portu
Parthenope, tenues ignavo pollice chordas
Pulſo, Maroneique ſedens in margine templi
Sumo animum, & magni tumulis accanto magiſtri:
At tu, ſi longi curſum dabit Atropos aevi,
(Detque, precor) Latiique ducis ſi numina pergent,
(Quem tibi poſthabito ſtudium eſt coluiſſe Tonante,
Quique tuos alio ſubtexit munere faſces,
Et ſpatia antiquae mandat renovare Latinae)
Forſitan Auſonias ibis frenare cohortes,
Aut Rheni populos, aut nigrae litora Thules,
Aut Iſtrum ſervare latus, metuendaque portae
Limina Caſpiacae. nec enim tibi ſola potentis
Eloquii virtus; ſunt membra accommoda bellis,
Quique gravem tardi ſubeant thoraca lacerti.
Seu campo pedes ire paras, eſt agmina ſupra
Nutaturus apex; ſeu frena ſonantia flectes,
Serviet aſper equus. Nos facta aliena canendo
Vergimur in ſenium: propriis tu pulcher in armis
Ipſe canenda geres, patriaeque exempla parabis.
Magna pater, dignoſque etiamnum belliger actus
Poſcit avus, praeſtatque domi noviſſe triumphos.
Surge agedum, juvenemque puer deprende parentem,
Stemmate materno felix, virtute paterna.

℣. 49. L. otia MITI. 57. Vulg. SIC numina PERGANT. 60. OBLIQUAE.
66. L. VALIDI ſubeant. 72. Magna GERES: dignoſque &c.

Jam

Jam te blanda ſinu Tyrio ſibi Curia felix
Educat, & cunctas gaudet ſpondere curules.
Haec ego Chalcidicis ad te, Marcelle, ſonabam
Litoribus, fractas ubi Vesbius erigit iras,
Aemula Trinacriis volvens incendia flammis.
Mira fides! credetne virum ventura propago,
Cum ſegetes iterum, cum jam haec deſerta virebunt,
Infra urbes populoſque premi, proavitaque toto
Rura abiiſſe mari? nec dum letale minari
Ceſſat apex. procul iſta tuis, Tifata, Teate,
Nec Marrucinos agat haec inſania montes.
Nunc ſi forte meis quae ſint exordia Muſis
Scire petis, jam Sidonios emenſa labores
Thebaïs optato collegit carbaſa portu:
Parnaſique jugis, ſilvaque Heliconide feſtis
Tura dedit flammis, & virginis exta juvencae,
Votiferaque meas ſuſpendit ab arbore vittas.
Nunc vacuos crines alio ſubit infula nexu:
Troja quidem, magnuſque mihi tentatur Achilles;
Sed vocat arcitenens alio pater, armaque monſtrat
Auſonii majora ducis. trahit impetus illo
Jam pridem, retrahitque timor. ſtabuntne ſub illa
Mole humeri? an magno vincetur pondere cervix?
Dic, Marcelle, feret? fluctus an ſueta minores
Noſſe ratis, nondum Ioniis credenda periclis?
Jamque vale, & penitus noti tibi vatis amorem
Corde exire veta. nec enim Tirynthius almae

℣. 76. Vulg. GLORIA. 79. EGERIT. 85. Forte, procul iſta TIBI SINT FATA, Teate. 99. FERAT fluctus ADSUETA.

*Pectus amicitiae. cedit tibi gloria fidi
Theseos, & lacerum qui circa moenia Trojae
Priamidem, caeso solatia traxit amico.

V.

* Carmen Lyricum ad Sept. Severum.

Parvi beatus ruris honoribus,
Qua prisca Teucros Alba colit lares,
Fortem atque facundum Severum
Non solitis fidibus saluto.
Jam trux ad Arctos Parrhasias hiems
Concessit altis obruta solibus:
Jam pontus, ac tellus renident,
Jam Zephyris Aquilo refractus.
Nunc cuncta vernans frondibus annuis
Crinitur arbos; nunc volucrum novi
Questus, inexpertumque carmen,
Quod tacita statuere bruma.
Nos parca tellus, pervigil & focus,
Culmenque multo lumine sordidum
Solantur, exemptusque testa
Qua modo ferbuerat Lyaeus.
Non mille balant lanigeri greges,
Nec vacca dulci mugit adultero:

* Vulg. deest CARMEN. 9. VERIS.

Unique

Unique ſi quando canenti
Mutus ager domino reclamat.
Sed terra primis poſt patriam mihi
Dilecta curis: hic mea carmina
Regina bellorum virago
Caeſareo decoravit auro:
Cum tu ſodalis dulce periculum
Conniſus omni pectore tolleres;
Ut Caſtor ad cunctos tremebat
Bebryciae ſtrepitus arenae.
Tene in remotis Syrtibus avia
Leptis creavit? jam feret Indicas
Meſſes, odoratiſque rara
Cinnama praeripiet Sabaeis.
Quis non in omni vertice Romuli
Reptaſſe dulcem Septimium putet?
Quis fonte Juturnae, relictis
Uberibus, neget eſſe paſtum?
Haec mira virtus. protenus Auſonum
Portus, doloſae neſcius Africae
Intras, adoptatuſque Tuſcis
Gurgitibus puer innataſti.
Hic parvus, inter pignora Curiae,
Contentus arto lumine purpurae,
Creſcis; ſed immenſos labores
Indole patricia ſecutus.
Non ſermo Poenus, non habitus tibi,

ỽ. 22. Vulg. HUIC. 24. PERARAVIT. 38. VADOSAE.

Exter-

Externa non mens: Italus, Italus.
  Sunt Urbe Romaniſque turmis
    Qui Libyam decorant alumni?
Eſt & frequenti vox habilis foro,
Venale ſed non eloquium tibi;
  Enſiſque vagina quieſcit
    Stringere ni jubeant amici.
Sed rura cordi ſaepius & quies,
Nunc in paternis ſedibus & ſolo
  Veiente, nunc frondoſa ſupra
    Hernica, nunc Curibus vetuſtis.
Hic plura pones vocibus & modis
Paſſu ſolutis: ſed memor interim
  Noſtri, verecundo latentem
    Barbiton ingemina ſub antro.

VI.

HERCULES EPITRAPEZIOS NONII VINDICIS.

FORTE remittentem curas, Phoeboque levatum
  Pectora, cum patulis tererem vagus otia Septis
Jam moriente die, rapuit me cena benigni
Vindicis. haec imos animi perlapſa receſſus
Inconſumpta manet. neque enim ludibria ventris
Hauſimus, aut epulas diverſo e ſole petitas,

V. 48. Vulg. DECEANT. 49. FREMENTI VOX HILARIS. 58. PASSIM.

Vinaque

Vinaque perpetuis ævo certantia faſtis.
Ah miſeri, quos noſſe juvat, quid Phaſidis ales
Diſtet ab hiberna Rhodopes grue: quis magis anſer
Exta ferat: cur Thuſcus aper generoſior Umbro:
Lubrica qua recubent conchylia mollius alga.
Nobis verus amor, medioque Helicone petitus
Sermo, hilareſque joci brumalem abſumere noctem
Suaſerunt, mollemque oculis expellere ſomnum;
Donec ab Elyſiis proſpexit ſedibus alter
Caſtor, & heſternas riſit Tithonia menſas.
O bona nox! junctaque utinam Tirynthia luna!
Nox, & Erythraeae Thetidis ſignanda lapillis,
Et memoranda diu, geniumque habitura perennem.
Mille ibi tunc ſpecies aeriſque eboriſque vetuſti,
Atque locuturas mentito corpore ceras
Edidici. quis namque oculis certaverit uſquam
Vindicis, artificum veteres cognoſcere ductus,
Et non inſcriptis auctorem reddere ſignis?
Hic tibi quae docto multum vigilata Myroni
Aera, laboriferi vivant quae marmora caelo
Praxitelis, quod ebur Piſaeo pollice raſum,
Quod Polycletaeis juſſum eſt ſpirare caminis,
Linea quae veterem longe fateatur Apellem,
Monſtrabit: namque haec, quoties chelyn exuit ille,
Deſidia eſt; hic Aoniis amor avocat antris.
Haec inter, caſtae Genius tutelaque menſae
Amphitryoniades, multo mea cepit amore

v. 18. Vulg. ERYTHRAEIS. 20. UBI. 23. AGNOSCERE. 28. VISUM eſt.

Pectora,

Pectora, nec longo ſatiavit lumina viſu:
Tantus honos operi, fineſque incluſa per artos
Majeſtas! Deus ille, Deus; ſeſeque videndum
Indulſit Lyſippe tibi, parvuſque videri
Sentirique ingens. & cum mirabilis intra
Stet menſura pedem, tamen exclamare libebit,
(Si viſus per membra feras) HOC pectore preſſus
Vaſtator Nemees; haec exitiale ferebant
Robur, & Argoos frangebant brachia remos.
Hoc ſpatio, tam magna, brevi, mendacia formae!
Quis modus in dextra, quanta experientia docti
Artificis curis, pariter geſtamina menſae
Fingere, & ingentes animo verſare coloſſos?
Tale nec Idaeis quicquam Telchines in antris,
Nec ſolidus Brontes, nec qui polit arma deorum
Lemnius, exigua potuiſſet ludere maſſa.
Nec torva effigies epuliſque aliena remiſſis;
Sed qualem parci domus admirata Molorchi,
Aut Aleae lucis vidit Tegeaea ſacerdos:
Qualis ab Oetaeis emiſſus in aſtra favillis
Nectar adhuc torva laetus Junone bibebat:
Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens
Hortetur menſas. tenet haec marcentia fratris
Pocula, at haec clavae meminit manus: aſpera ſedes
Suſtinet, occultum Nemeaeo tegmine ſaxum.
Digna operi fortuna ſacro: Pellaeus habebat
Regnator laetis numen venerabile menſis,

℣. 35. Vulg. FIRMOSQUE incluſa per ARTUS. 53. Qualis ET Oetaeis. 57. ADHUC SAEVAE meminit manus ALTERA CAEDIS.

Et

Et comitem Occaſus ſecum portabat & Ortus:
Prenſabatque libens modo qua diademata dextra
Abſtulerat dederatque, & magnas verterat urbes.
Semper ab hoc animos in craſtina bella petebat,
Huic acies victor ſemper narrabat opimas,
Sive catenatos Bromio detraxerat Indos,
Seu clauſam magna Babylona refregerat haſta,
Seu Pelopis terras libertatemque Pelaſgam
Obruerat bello: magnoque ex agmine laudum
Fertur Thebanos tantum excuſaſſe triumphos.
Ille etiam, magnos fatis rumpentibus actus,
Cum traheret letale merum, jam mortis opaca
Nube gravis, vultus alios in numine caro
Aeraque ſupremis tenuit ſudantia menſis.
Mox Naſamoniaco decus admirabile regi
Poſſeſſum; fortique Deo libavit honores
Semper atrox dextra perjuroque enſe ſuperbus
Annibal. Italicae perfuſum ſanguine gentis,
Diraque Romuleis portantem incendia tectis
Oderat, & cum epulas, & cum Lenaea dicaret
Dona, Deus caſtris moerens comes iſſe nefandis.
Praecipue cum ſacrilega face miſcuit arces
Ipſius, immeritaeque domos ac templa Sagunti
Polluit, & populis furias immiſit honeſtas.
Nec poſt Sidonii lethum ducis aere potita
Egregio plebeia domus: convivia Syllae
Comebat, ſemper claros intrare penates

℣. 65. Forte, REFERÉBAT opimas. 66. Forte, DEVICERAT. 74. Vulg. TIMUIT. 82. SACRILEGUS. 83. IMMERITASQUE. 87. ORNABAT.

Aſſuetum, & felix dominorum ſtemmate ſignum.
Nunc quoque (ſi mores humanaque pectora curae
Noſſe Deis) non aula quidem, Tirynthie, nec te
Regius ambit honos: ſed caſta, ignaraque culpae
Mens domini, cui priſca fides, coeptaeque perenne
Foedus amicitiae. ſcit adhuc florente ſub aevo
Par magnis Veſtinus avis, quem nocte dieque
Spirat, & in carae vivit complexibus umbrae.
Hic igitur tibi laeta quies, fortiſſime Divûm
Alcide: nec bella vides pugnaſque feroces,
Sed chelyn, & vittas, & amantes carmina laurus.
Hic tibi ſolenni memorabit carmine, quantus
Iliacas Geticaſque domos, quantuſque nivalem
Stymphalon, quantuſque jugis Erimanthon aquoſis
Terrueris: quem te pecoris poſſeſſor Iberi,
Quem tulerit ſaevae Mareoticus arbiter arae.
Hic penetrata tibi ſpoliataque limina Mortis
Concinet, & flentes Libyae, Scythiaeque puellas.
Nec te regnator Macetûm, nec barbarus unquam
Annibal, aut ſaevi poſſet vox horrida Syllae
His celebrare modis. certe tu muneris author
Non aliis malles oculis, Lyſippe, probari.

✱. 98. Forte, amantes TEMPORA laurus. 105. Vulg. SCYTHIAEVE.

VII. LYRI-

VII.

LYRICUM AD MAXIMUM JUNIUM.

JAMDIU lato ſpatiata campo
Fortis heroos Erato labores
Differ, atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.
Tuque regnator Lyricae cohortis
Da novi paulum mihi jura plectri,
Si tuas cantu Latio ſacravi,
Pindare, Thebas.
Maximo carmen tenuare tento:
Nunc ab intonſa capienda myrto
Serta; nec major ſitis; & bibendus
Caſtior amnis.
Quando te dulci Latio remittent
Dalmatae montes? ubi Dite viſo
Pallidus foſſor redit, erutoque
Concolor auro.
Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amoeno
Deſides Baiae, liticenve notus
Hectoris armis.
Torpor eſt noſtris ſine te Camoenis;
Tardius ſueto venit ipſe Thymbrae

V. 1. Vulg. SATIATA. 2. HEROIS. 11. NUNC major ſitis.

Rector, & primis meus ecce metis
Haeret Achilles.
Quippe, te fido monitore, noſtra
Thebais multa cruciata lima
Tentat audaci fide Mantuanae
Gaudia famae.
Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundaſti vacuos penates.
O diem laetum! venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda niſu,
Quam premit votis inimicus haeres,
Optimo poſcens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu.
Stat domo capta cupidus ſuperſtes
Imminens leti ſpoliis, & ipſum
Computat ignem.
Duret in longum generoſus infans,
Perque non multis iter expeditum
Creſcat in mores patrios, avumque
Provocet actis!
Tu tuos parvo memorabis enſes,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatae moderatus alae
Caſtore dextro:
Ille, ut invicti rapidum ſecutus
Caeſaris fulmen, refugis amaram

Sarmatis legem dederit, ſub uno
Vivere caelo.
Sed tuas artes puer ante diſcat,
Omne quîs mundi ſenium remenſus
Orſa Salluſti brevis, & Timavi
Reddis alumnum.

VIII.

AD JULIUM MENECRATEM OB PROLEM.

PANDE fores Superum, vittataque templa Sabaeis
Nubibus & pecudum fibris ſpirantibus imple
Parthenope: clari genus ecce Menecratis auget
Tertia jam ſoboles: procerum tibi nobile vulgus
Creſcit, & inſani ſolatur damna Veſevi.
Nec ſolum feſtas ſecreta Neapolis aras
Ambiat: & ſocii portus, dilectaque mitis
Terra Dicarcheae, nec non plaga cara madenti
Surrentina Deo ſertis altaria cingat;
Materni qua litus avi, quem turba nepotum
Circuit, & ſimiles contendit reddere vultus.
Gaudeat & Libyca praeſignis avunculus haſta;
Quaeque ſibi genitos putat, attollitque benigno
Polla ſinu. macte o juvenis, qui tanta merenti

ℳ. 51. Vulg. ſub IMO. 8. DICARCHEI.

Lumina

Lumina das patriae. dulci fremit ecce tumultu
Tot dominis clamata domus. procul atra recedat
Invidia, atque alio liventia pectora flectat.
His ſenium, longaeque decus virtutis, & alba
Atropos, & patrius lauros promittit Apollo.
Ergo quod Auſoniae pater auguſtiſſimus urbis
Jus tibi tergeminae dederat laetabile prolis,
Omen erat. venit toties Luciña, piumque
Intravit repetita larem. ſic fertilis oro
Stet domus, & donis nunquam nudata ſacratis.
Macte, quod & proles tibi ſaepius aucta virili
Robore: ſe juveni laetam dat virgo parenti:
Aptior his virtus, citius dabit illa nepotes.
Qualis maternis Helene jam digna palaeſtris
Inter Amyclaeos reptabat candida fratres:
Vel qualis caeli facies, ubi nocte ſerena
Admovere jubar mediae duo ſidera Lunae.
Sed queror haud faciles, juvenum rariſſime, queſtus,
Iraſcorque etiam, quantum iraſcuntur amantes.
Tantane me decuit vulgari gaudia fama
Noſcere? cumque tibi vagiret tertius infans,
Protinus ingenti non venit nuntia curſu
Litera, quae feſtos cumulare altaribus ignes,
Et redimire chelyn, poſteſque ornare juberet,
Albanoque cadum ſordentem promere fumo,
Et creta ſignare diem? ſed tardus inerſque
Nunc demum mea vota cano? tua culpa, tuuſque

℣. 15. Vulg. TREMIT. 19. PROMISIT. 24. MUTATA. 40. CANTU.

Hic

Hic pudor. ulterius ſed enim producere queſtus
Non licet: en hilaris circunſtat turba tuorum,
Defenſatque patrem. quem non hoc agmine vincas?
Di Patrii, quos auguriis ſuper aequora magnis
Litus ad Auſonium devexit Abantia claſſis;
Tu, ductor populi longe emigrantis, Apollo,
Cujus adhuc volucrem laeva cervice ſedentem
Reſpiciens blande felix Eumelis adorat;
Tuque, Actaea Ceres, curſu cui ſemper anhelo
Votivam taciti quaſſamus lampada myſtae:
Et vos, Tyndaridae, quos non horrenda Lycurgi
Taygeta, umbroſaeque magis coluere Therapnae,
Hos cum plebe ſua patrii ſervate Penates.
Sint qui feſſam aevo crebriſque laboribus urbem
Voce opibuſque juvent, viridique in nomine ſervent.
His placidos genitor mores, largumque nitorem
Monſtret avus; pulchrae ſtudium virtutis uterque.
Quippe & opes & origo ſinunt, hanc, lampade prima
Patritias intrare fores; hos, pube ſub ipſa
(Si modo prona bonis invicti Caeſaris adſint
Numina) Romulei limen pulſare Senatus.

℣. 59. Vulg. HAC. 60. HOC.

IX.

RISUS SATURNALITIUS AD PLOTIUM *GRYPHUM.

EST ſane jocus iſte, quòd libellum
Miſiſti mihi, Gryphe, pro libello.
Urbanum tamen hoc poteſt videri,
Si poſt hoc aliquid mihi remittas:
Nam ſi ludere, Gryphe, perſeveras,
Non ludis. licet, ecce, computemus:
Noſter purpureus novuſque charta,
Et binis decoratus umbilicis,
Praeter me, mihi conſtitit decuſſis.
Tu roſum tineis ſituque putrem,
Quales aut Libycis madent olivis,
Aut tus Niliacum, piperve ſervant,
Aut Byzantiacos olent lacertos;
Nec ſaltem tua dicta continentem
Quae trino juvenis foro tonabas,
Aut centum prope judices, prius quam
Te Germanicus arbitrum ſequenti
Annonae dedit, omniumque late
Praefecit ſtationibus viarum;
Sed Bruti ſenis oſcitationes
De capſa miſeri libellionis,

* Vulg. AD PLOTIUM. ℣. 9. Vulg. DECUSSI. 13. COLUNT.

Emptum

Emptum plus minus aſſe Caïano,
Donas. uſque adeone defuerunt
Sciſſis pilea ſuta de lacernis?
Vel mantilia, luridaeve mappae?
Chartae, Thebaïcaeve, caricaeve?
Nuſquam turbine conditus ruenti
Prunorum globus, atque coctanorum?
Non ellychnia ſicca, non replictae
Bulborum tunicae, nec ova tantum?
Non leves alicae, nec aſperum far?
Nuſquam Cinyphiis vagata campis
Curvarum domus uda cochlearum?
Non lardum breve, debiliſve perna?
Non Lucanica, non graves Phaliſci,
Non ſal, oxygarumve, caſeuſve,
Aut panes viridantis aphronitri,
Vel paſſum pſythiis ſuis recoctum,
Dulci defruta vel lutoſa coeno?
Quantum vel dare cereos olentes,
Cultellum, tenueſve codicillos?
Ollares, rogo, non licebat uvas,
Cumano patinas vel orbe tortas,
Aut unam dare ſyntheſin (quid horres?)
Alborum calicum, atque caccaborum?
Sed certa velut aequus in ſtatera,
Nil mutas, ſed idem mihi rependis.

℣. 24. Vulg. CAESIS. 34. GRAVE. 36. OXIPORUMVE. 40. NITENTES. 43. IN orbe.

Quid? ſi cum bene mane ſemicrudus
Illatam tibi dixero ſalutem,
Et tu me vicibus domi ſalutes?
Aut cum me dape juveris opima,
Expectes ſimiles & ipſe cenas?
Iraſcor tibi, Gryphe. ſed valebis:
Tantum ne mihi, quo ſoles lepore,
Et nunc hendecaſyllabos remittas.

P. PAPINII STATII SILVARUM LIBER QUINTUS.

AD ABASCANTIUM.

OMNIBUS affectibus prosequenda sunt bona exempla cum publice prosint. Pietas, quam Priscillae tuae praestas, & morum tuorum pars est, & nulli non conciliare te, praecipue marito, potest. Uxorem enim vivam amare, voluptas est, defunctam religio. Ego tamen huic operi non ut unus e turba, nec tantum quasi officiosus assilui. amavit enim uxorem meam Priscilla, & amando fecit mihi illam probatiorem. post hoc ingratus sum si lacrimas tuas transeo. Praeterea, latus omne divinae domus semper demereri pro mea mediocritate connitor. nam qui bona fide Deos colit, amat & sacerdotes. Sed quamvis propiorem nexum amicitiae tuae jampridem cuperem, mallem tamen nondum interveniſſe materiam. * * RELIQUA DESUNT.*

Lin. 3. Vulg. PARS, NULLI. 6. SED TAMEN TUM quasi. 13. Forte, mallem TALEM nondum.

I.

Abascantii in Priscillam Pietas.

SI manus aut ſimiles docilis mihi fingere ceras,
Aut ebur, impreſſis aurumve animare figuris;
Hinc, Priſcilla, tuo ſolatia grata marito
Conciperem. namque egregia pietate meretur
Ut vel Apelleo vultus ſignata colore,
Phidiaca vel nata manu, reddare dolenti:
Sic auferre rogis umbram conatur, & ingens
Certamen cum Morte gerit, curaſque fatigat
Artificum, inque omni te quaerit amare metallo.
Sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat.
Nos tibi, laudati juvenis rariſſima conjux,
Longa, nec obſcurum finem latura, perenni
Tentamus dare juſta lyra: modo dexter Apollo,
Quique venit juncto mihi ſemper Apolline Caeſar,
Annuat. haud alio melius condere ſepulchro.
Sera quidem tanto ſtruitur medicina dolori,
Altera cum volucris Phoebi rota torqueat annum:
Sed cum plaga recens, & adhuc in vulnere primo
Aegra domus queſtu, miſeramque acceſſus ad aurem
Conjugis orbati, tunc flere & ſcindere veſtes
Et famulos laſſare greges, & vincere planctus,

ỳ. 19. Vulg. Nigra.

Fataque,

Fataque, & injuſtos rabidis pulſare querelis
Caelicolas, ſolamen erat. licet ipſe levandos
Ad gemitus ſilvis comitatus & amnibus Orpheus
Afforet, atque omnis pariter matertera vatem,
Omnis Apollineus tegeret Bacchique ſacerdos;
Nil cantus, nil fila, deis pallentis Averni
Eumenidumque audita comis, mulcere valerent:
Tantus in attonito regnabat pectore luctus!
Nunc etiam ad planctus refugit jam plana cicatrix
Dum canimus, gravibuſque oculis uxorius inſtat
Imber. habentne pios etiamnum haec lumina fletus?
Mira fides! citius genitrix Sipyleïa fertur
Exhauſiſſe genas; citius Tithonida moeſti
Deficient rores, aut exſiccata fatiſcet
Mater Achilleis hiemes affrangere buſtis.
Macte animi: notat iſta Deus, qui flectit habenas
Orbis, & humanos propior Jove digerit actus;
Moerentemque videt, lectique arcana miniſtri
Hinc etiam documenta capit, quod diligis umbram
Et colis exequias. hic eſt caſtiſſimus ardor;
Hic amor a Domino meritus Cenſore probari.
Nec mirum, ſi vos collato pectore mixtos
Junxit inabrupta Concordia longa catena.
Illa quidem, nuptuque prior, taedaſque marito
Paſſa alio; ſed te ceu virginitate jugatum
Viſceribus totis, animoque amplexa fovebat.
Qualiter aequaevo ſociatam palmite vitem

ℳ. 45. Vulg. NUPTUMQUE.

Ulmus

Ulmus amat, miſcetque nemus, ditemque precatur
Autumnum, & caris gaudet redimita racemis.
Laudentur proavis, ſeu pulchrae munere formae,
Quae morum caruere bonis, falſaque potentes
Laudis egent verae. tibi, quanquam & origo niteret
Et felix ſpecies, multumque optanda maritis,
Ex te major honos, unum noviſſe cubile,
Unum ſecretis agitare ſub oſſibus ignem.
Illum nec Phrygius vitiaſſet raptor amorem,
Dulchiive proci; nec qui fraternus adulter
Caſta Mycenaeo connubia polluit auro.
Si Babylonis opes, Lydae ſi pondera gazae,
Indorumque dares Serumque Arabumque potentes
Divitias, mallet cum paupertate pudica
Intemerata mori, vitamque rependere famae.
Nec frons triſte rigens, nimiuſque in moribus horror:
Sed ſimplex, hilariſque fides, & mixta pudori
Gratia. quod ſi anceps metus ad majora vocaſſet,
Illa vel armiferas pro conjuge laeta catervas,
Fulmineoſque ignes, mediique pericula ponti,
Exciperet. melius, quod non adverſa probarunt
Quae tibi cura tori, quantus pro conjuge pallor.
Sed meliore via dextros tua vota marito
Promeruere Deos; dum nocte dieque fatigas
Numina, dum cunctis ſupplex advolveris aris,
Et mitem Genium Domini praeſentis adoras.
Audita es: venitque gradu Fortuna benigno.

℣. 52. Vulg. FALSOQUE. 63. IMPENDERE.

Vidit

Vidit quippe pii juvenis navamque quietem
Intactamque fidem ſuccinctaque pectora curis,
Et vigiles ſenſus, & digna evolvere tantas
Sobria corda vices; vidit, qui cuncta ſuorum
Novit, & inſpectis ambit latus omne miniſtris.
Nec mirum: videt ille ortus, obituſque; quid Arctos
Quid Boreas hibernus agat; ferrique togaeque
Conſilia; atque ipſam mentem probat. ille ſubactis
Molem immenſam humeris, & vix tractabile pondus
Impoſuit, (nec enim numeroſior altera ſacra
Cura domo) magnum late dimittere in orbem
Romulei mandata Ducis; vireſque modoſque
Imperii tractare manu: quae laurus ab Arcto,
Quid vagus Euphrates, quid ripa binominis Iſtri,
Quid Rheni vexilla ferant: quantum ultimus orbis
Ceſſerit, & refluo circumſona gurgite Thule.
Omnia nam laetas pila attollentia frondes,
Nullaque famoſa ſignatur lancea pinna.
Praeterea, fidos Dominus ſi dividat enſes,
Pandere quis centum valeat frenare maniplis
Intermixtus equos: quis praecepiſſe cohorti:
Quem deceat clari praeſtantior ordo tribuni:
Quiſnam frenigerae ſignum dare dignior alae.
Mille etiam praenoſſe vices: an merſerit agros
Nilus, an imbrifero Libye ſudaverit Auſtro:
Cunctaque ſi numerem, non plura interprete virga
Nuntiat e celſis ales Tegeaticus aſtris;

ỳ. 76. Vulg. RARAMQUE. 93. MULTAQUE FUMOSA. 95, 96. MANIPLOS INTERMISSUS EQUES.

Quaeque cadit liquidas Junonia virgo per auras,
Et picturato pluvium ligat aëra gyro;
Quaeque tuas laurus volucri, Germanice, curru
Fama vehit, praegreſſa diem, tardumque ſub aſtris
Arcada, & in medio linquens Thaumantida caelo.
Qualem te Superi, Priſcilla, homineſque benigno
Aſpexere die cum primum ingentibus actis
Admotus conjux! viciſti gaudia certe
Ipſius, adfuſo dum pectore prona ſacratos
Ante pedes avide Domini tam magna merentis
Volveris. Aonio non ſic in vertice gaudet
Quam pater arcani praefecit hiatibus antri
Delius, aut primi cui jus venerabile thyrſi
Bacchus, & attonitae tribuit vexilla catervae.
Nec tamen hic mutata quies, probitaſve ſecundis
Intumuit: tenor idem animo, moreſque modeſti,
Fortuna creſcente, manent. fovet anxia curas
Conjugis, hortaturque ſimul, flectitque labores.
Ipſa dapes modicas, & ſobria pocula tradit,
Exemplumque ad herile monet. velut Appula conjux
Agricolae parci, vel ſole infecta Sabina,
Quae videt emeriti, jam proſpectantibus aſtris,
Tempus adeſſe viri, propere menſaſque toroſque
Inſtruit, expectatque ſonum redeuntis aratri.
Parva loquor: tecum gelidas comes illa per Arctos,
Sarmaticaſque hiemes, Iſtrumque, & pallida Rheni
Frigora, tecum omnes animo durare per aeſtus,

℣. 105. Vulg. CURSU. 107. LINQUIT. 110. CENAE. 111. EFFUSO. 114. QUEM. 123. SABINO. 129. DURATA.

Et

Et, ſi caſtra darent, vellet geſtare pharetras,
Vellet Amazonia latus intercludere pelta;
Dum te pulverea bellorum in nube videret
Caeſarei prope fulmen equi, divinaque tela
Librantem, & magnae ſparſum ſudoribus haſtae.
Hactenus alma chelys: tempus nunc ponere frondes,
Phoebe, tuas, moeſtaque comam damnare cupreſſo.
Quiſnam impacata conſanguinitate ligavit
Fortunam Invidiamque Deus? quis juſſit iniquas
Aeternum bellare deas? nullamne notavit
Illa domum, torvo quam non haec lumine figat
Protenus, & ſaeva perturbet gaudia dextra?
Florebant hilares inconcuſſique penates;
Nil moeſtum: quid enim, quamvis infida leviſque,
Caeſare tam dextro, poſſet Fortuna timeri?
Invenere viam liventia Fata, piumque
Intravit vis ſaeva larem. ſic plena maligno
Afflantur vineta Noto: ſic alta ſeneſcit
Imbre ſeges nimio: rapidae ſic obvia puppi
Invidet, & velis adnubilat aura ſecundis.
Carpitur eximium fato Priſcilla decorem:
Qualiter alta comam ſilvarum gloria pinus
Seu Jovis igne malo, ſeu jam radice ſoluta,
Deficit, & nulli ſpoliata remurmurat aurae.
Quid probitas, aut caſta fides, quid numina proſunt
Culta Deûm? furvae miſeram circum undique leti
Vallavere plagae. tenuantur dura ſororum

*. 134. Vulg. VIBRANTEM. 149. L. ADSILBIAT.

Licia, & exacti ſupereſt pars ultima fili.
Nil famuli coetus, nil ars operoſa medentum
Auxiliata malis. comites tamen undique ficto
Spem ſimulant vultu: flentem notat illa maritum.
Ille modo infernae nequicquam flumina Lethes
Incorrupta rogat: nunc anxius omnibus aris
Illachrymat, ſignatque fores, & pectore terget
Limina: nunc magni vocat exorabile numen
Caeſaris. Heu durus Fati tenor! eſtne quod illi
Non liceat? quantae poterant mortalibus annis
Acceſſiſſe morae, ſi tu, pater, omne teneres
Arbitrium? caeco gemeret Mors cluſa barathro,
Longius & vacuae poſuiſſent ſtamina Parcae.
Jamque cadunt vultus, oculiſque noviſſimus error,
Obtuſaeque aures, niſi cum vox ſola mariti
Noſcitur. illum unum media de morte reverſa
Mens videt; illum aegris circundat fortiter ulnis
Immotas obverſa genas; nec ſole ſupremo
Lumina, ſed dulci mavult ſatiare marito.
Tunc ſic unanimum moriens ſolatur amantem:
PARS animae victura meae, cui linquere poſſem
O utinam quos dura mihi rapit Atropos annos,
Parce precor lacrimis, ſaevo nec concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem conjugis umbram.
Linquo equidem thalamos (ſalvo tamen ordine) moeſti
Quod prior. exegi longa potiora ſenecta
Tempora; vidi omni te pridem in flore nitentem,

℣. 167. Forte, tu, pater ALME, &c. 170. Vulg. HORROR. 177. POSSIM. 181. MOESTOS. Quod prior exegi &c.

Vidi

Vidi altae propius propiuſque accedere dextrae:
Non in te Fatis, non jam Caeleſtibus ullis
Arbitrium: mecum iſta fero. tu limite coepto
Tende libens, ſacrumque latus, Geniumque potentem
Irrequietus ama. nunc, quod cupis ipſe juberi,
Da Capitolinis aeternum ſedibus aurum,
Quo niteant ſacri centeno pondere vultus
Caeſaris; & propriae ſigna cultricis amorem.
Sic ego nec Furias, nec deteriora videbo
Tartara, & Elyſias felix admittar in oras.
Haec dicit labens, ſocioſque amplectitur artus,
Haerentemque animam non triſtis in ora mariti
Tranſtulit, & cara preſſit ſua lumina dextra.
At juvenis magno flammatus pectora luctu,
Nunc implet ſaevo viduos clamore penates:
Nunc ferrum laxare cupit: nunc ardua tendit
In loca: vix retinent comites. nunc ore ligato
Incubat amiſſae, merſumque in corde dolorem
Saevus agit. qualis conſpecta conjuge ſegnis
Odryſius vates poſitis ad Strymona plectris
Obſtupuit, triſtemque rogum ſine carmine flevit.
Ille etiam certae rupiſſet tempora vitae,
Ne tu Tartareum Chaos incomitata ſubires:
Sed prohibet mens fida Duci, juratаque ſacris
Imperiis, & major amor. Quis carmine digno
Exequias & dona malae feralia pompae

ỽ. 190. Vulg. NITEAT. 191. SIGNET. 193. AD oras. 201, 202. Forte, MUTUMQUE in corde dolorem Saevus ALIT. 205. CERTE. 207. MIRANDAQUE.

Perlegat? omne illic ſtipatum examine longo
Ver Arabum Cilicumque fluit, floreſque Sabaei,
Indorumque arſura ſeges, praereptaque templis
Tura, Palaeſtini ſimul Hebraeique liquores,
Coryciaeque comae, Cynareiaque germina. At altis
Ipſa toris Serûm Tyrioque umbrata recumbit
Tegmine: ſed toto ſpectatur in agmine conjux
Solus; in hunc magnae flectuntur lumina Romae,
Ceu juvenes natos ſuprema ad buſta ferentem:
Is dolor in vultu; tantum crineſque genaeque
Noctis habent. illam tranquillo fine ſolutam,
Felicemque vocant; lacrimas fudere marito.
Eſt locus ante urbem, qua primum naſcitur ingens
Appia; quaque Italo gemitus Almone Cybele
Ponit, & Idaeos jam non reminiſcitur amnes.
Hic te Sidonio velatam molliter oſtro
Eximius conjux (nec enim fumantia buſta
Clamoremque rogi potuit perferre) beato
Compoſuit, Priſcilla, toro. nil longior aetas
Carpere, nil aevi poterunt vitiare labores
Siccatam membris; tantas venerabile marmor
Spirat opes. mox in varias mutata novaris
Effigies: hoc aere Ceres, hoc lucida Gnoſis,
Illo Maja tholo, Venus hoc non improba ſaxo.
Accipiunt vultus, haud indignata, decoros
Numina: circumſtant famuli, conſuetaque turba
Obſequiis. tum rite tori, menſaeque parantur

℣. 214. Vulg. ET altis. 220. Forte, SORDIS. 221. FUNDENTE. 227. ARDOREMQUE. 231. SEPIT.

Aſſiduae.

Aſſiduae. domus iſta, domus; quis triſte ſepulchrum
Dixerit? Hac meritò viſa pietate mariti
Protenus exclames, EST hic, agnoſco, miniſter
Illius, aeternae modo qui ſacraria genti
Condidit, inque alio poſuit ſua ſidera caelo.
Sic ubi magna novum Phario de litore puppis
Solvit iter, jamque innumeros utrinque rudentes
Lataque veliferi porrexit brachia mali
Invaſitque vias, in eodem anguſta phaſelus
Aequore, & immenſi partem ſibi vendicat Auſtri.
Quid nunc immodicos, juvenum lectiſſime, fletus
Corde foves, longumque vetas exire dolorem?
Nempe times, ne Cerbereos Priſcilla tremiſcat
Latratus? tacet ille piis: ne tardior adſit
Navita, proturbetque vadis? vehit ille merentes
Protenus, & Manes placidos locat hoſpite cymba.
Praeterea, ſi quando pio laudata marito
Umbra venit, jubet ire faces Proſerpina laetas,
Egreſſaſque ſacris veteres Heroïdas antris
Lumine pupureo triſtes aperire tenebras,
Sertaque & Elyſios animae praeſternere flores.
Sic Manes Priſcilla ſubit; ubi ſupplice dextra
Pro te Fata rogat, reges tibi triſtis Averni
Placat, ut expletis humani finibus aevi
Pacantem terras Dominum, juvenemque relinquas
Ipſe ſenex: certae jurant in vota Sorores.

V. 237. Vulg. ASSIDUE. 245. Forte, IT eodem. 257. PROSTERNERE. 262. CERTE.

PRO-

II.

PROTREPTICON AD CRISPINUM.

RURA meus Tyrrhena petit, ſaltuſque Tagetis
Criſpinus. nec longa mora eſt, aut avia tellus;
Sed mea ſecreto velluntur pectora morſu,
Udaque turgentes impellunt lumina guttas,
Ceu ſuper Aegeas hiemes abeuntis amici
Vela ſequar, ſpectemque ratem jam feſſus ab altis
Rupibus, atque oculos longo querar aëre vinci.
Quod ſi militiae jam te, puer inclyte, primae
Clara rudimenta, & caſtrorum dulce vocaret
Auſpicium, quanto manarent gaudia fletu,
Quoſve darem amplexus! etiamne optanda propinquant
Triſtia? Et octonos bis jam tibi circuit orbes
Vita; ſed anguſtis animus robuſtior annis,
Succumbitque oneri, & mentem ſua non capit aetas.
Nec mirum: non te ſeries inhonora parentum
Obſcurum proavis, & priſcae lucis egentem,
Plebeia de ſtirpe tulit: non ſanguine cretus
Turmali, trabeaque Remi; nec paupere clavo
Auguſtam ſedem & Latii penetrale Senatus
Advena pulſaſti; ſed praecedente tuorum
Agmine. Romulei qualis per jugera Circi
Cum pulcher viſu & titulis generoſus avitis

v. 3. Vulg. ET. 8. QUID ſi. 21. Forte, per MUNERA Circi. 22. VISU TITULIS.

Expe-

Expectatur equus, cujus de ſtemmate longo
Felix emeritos habet admiſſura parentes;
Illum omnes acuunt plauſus, illum ipſe volantem
Pulvis & incurvae gaudent agnoſcere metae:
Sic te, clare puer, genitum ſibi Curia ſenſit,
Primaque patritia clauſit veſtigia luna.
Mox Tyrios ex more ſinus, tunicamque potentem
Agnovere humeri. Sed enim tibi magna parabat
Ad titulos exempla pater. quippe ille juventam
Protenus ingrediens, pharetratum invaſit Araxem
Belliger, indocilemque fero ſervire Neroni
Armeniam. rigidi ſummam Mavortis agebat
Corbulo; ſed comitem belli ſociumque laborum
Ille quoque egregiis multum miratus in armis
Bolanum; atque illi curarum aſperrima ſuetus
Credere, partirique metus: quod tempus amicum
Fraudibus, exerto quaenam bona tempora bello;
Quae ſuſpecta fides, aut quae fuga vera ferocis
Armenii. Bolanus iter praenoſſe timendum,
Bolanus tutis juga quaerere commoda caſtris,
Metari Bolanus agros, aperire malignas
Tot veprum nemorumque moras, tantamque verendi
Mentem implere ducis, juſſiſque ingentibus unus
Sufficere. ipſa virum norat jam barbara tellus:
Ille ſecundus apex bellorum, & proxima caſſis.
Sic Phryges attoniti, quanquam Nemeaea viderent
Arma, Cleonaeuſque acies impelleret arcus

ỳ. 39. Vulg. EXTORTO.

Pugnante

Pugnante Alcide, tamen & Telamona timebant.
Diſce puer: nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor: cognata miniſtret
Laus animos. aliis Decii reduceſque Camilli
Monſtrentur; tu diſce patrem; quantuſque nigrantem
Fluctibus occiduis feſſoque Hyperione Thulen
Intrarit mandata gerens; quantuſque potentis
Mille urbes Aſiae ſortito rexerit anno,
Imperium mulcente toga. bibe talia pronis
Auribus: haec certent tibi conciliare propinqui:
Haec iterent comites praecepta, ſeneſque paterni.
Jamque adeo moliris iter, nec deſide paſſu
Ire paras: nondum validae tibi ſigna juventae
Irrepſere genis, & adhuc decor integer aevi.
Nec genitor juxta; fatis namque hauſtus iniquis
Occidit heu! geminam prolem ſine praeſide linquens.
Nec ſaltem teneris oſtrum puerile lacertis
Exuit, albentique humeros induxit amictu.
Quem non corrumpit pubes effrena, novaeque
Libertas properata togae? ceu neſcia falcis
Silva comas tollit, fructumque expirat in umbras.
At tibi Pieriae tenero ſub pectore curae,
Et pudor, & docti legem ſibi dicere mores;
Tunc hilaris probitas, & frons tranquilla, nitorque
Luxuriae confine timens, pietaſque per omnes
Diſpenſata modos; aequaevo cedere fratri,
Mirarique patrem, miſeraeque ignoſcere matri.

ỳ. 56. Vulg. POTENTES. 58. TIBI talia. 61. ALIO. 74. TENENS. 75. DOMOS.

Admo-

Admonuit fortuna domus: tibine illa nefanda
Pocula, letaleſque manu componere ſuccos
Evaluit, qui voce potes praevertere morſus
Serpentum, atque omnes vultu placare novercas?
Infeſtare libet Manes, meritoque precatu
Pacem auferre rogis: ſed te, puer optime, cerno
Flectentem juſtis, & talia dicta parantem:
PARCE, precor, cineri: fatum illud, & ira nocentum
Parcarum, crimenque Dei mortalia quiſquis
Pectora ſero videt, nec primo in limine ſiſtit
Conatus ſcelerum, atque animos infanda parantes.
Excidat illa dies aevo, nec poſtera credant
Saecula! nos certe taceamus; & obruta multa
Nocte tegi propriae patiamur crimina gentis.
Exegit poenas, hominum cui cura ſuorum,
Quo Pietas autore redit, terraſque reviſit,
Quem timet omne nefas. ſatis haec, lacrimandaq; nobis
Ultio. quin ſaevas utinam exorare liceret
Eumenidas, timidaeque avertere Cerberon umbrae,
Immemoremque tuis citius dare Manibus amnem.
Macte animo, juvenis! ſic creſcunt crimina matris.
Nec tantum pietas, ſed protenus ardua virtus
Affectata tibi. nuper cum forte ſodalis
Immeritae falſo palleret crimine famae,
Erigeretque forum, ſuccinctaque judice multo
Surgeret & caſtum libraret Julia fulmen;
Tu, quamquam non ante forum legeſque ſeveras

ỳ. 81. Vulg. JUVAT. 83. JUSSIS. 88. NE. 102. VIBRARET.

Paſſus, ſed tacita ſtudiorum occultus in umbra,
Defenſare metus, adverſaque tela ſubiſti
Pellere, inermis adhuc & tiro, paventis amici.
Haud unquam tales aſpexit Romulus annos
Dardaniique ſenes, medii bellare togata
Strage fori. ſtupuere Patres tentamina tanta
Conatuſque tuos; pro te reus ipſe timebat.
Par vigor & membris; promtaeque ad fortia vires
Sufficiunt animo, atque ingentia juſſa ſequuntur.
Ipſe ego te nuper Tiberino ut litore vidi,
Qua Tyrrhena vadis Laurentibus aeſtuat unda,
Pendentem in curſus, vexantemque ilia nudo
Calce ferocis equi, vultu dextraque minacem;
Si qua fides dictis, ſtupui, Martemque putavi.
Getulo ſic pulcher equo, Trojanaque quaſſans
Tela, novercales ibat venator in agros
Aſcanius, miſeramque patri flagrabat Eliſam.
Troïlus haud aliter gyro breviore minantes
Eludebat equos: aut quem de turribus altis
Arcadas Ogygio verſantem in pulvere turmas
Spectabant Tyriae non torvo lumine matres.
Ergo age, nam magni Ducis indulgentia pulſat,
Certaque dat votis hilaris veſtigia frater,
Surge, animo & fortes caſtrorum concipe curas.
Monſtrabunt acies Mavors, Actaeaque virgo;
Flectere Caſtor equos, humeris quatere arma Quirinus,

℣. 108. Vulg. DARDANIUSQUE SENEX. Ibid. Lege, MEDIA bellare TOGATI PACE fori. 110. NEC te. 111. EST. 113. IN litore. 115. TENDENTEM curſus. 117. ARMATUMQUE. 120. Lege, PUER FLAMMABAT. 121. LEVIORE. 122. METAS.

Qui

Qui tibi tam tenero permiſit plaudere collo
Nubigenas clypeos, intactaque caedibus aera.
Quaſnam igitur terras, quem Caeſaris ibis in orbem?
Arctooſne amnes, & Rheni fracta natabis
Flumina? an aeſtiferis Libyae ſudabis in arvis?
An juga Pannoniae, mutatoreſque domorum
Sauromatas quaties? an te ſeptenus habebit
Iſter, & undoſo circunflua conjuge Peuce?
An Solymum cinerem, palmetaque capta ſubibis
Non ſibi felices ſilvas ponentis Idumes?
Quod ſi te magno tellus frenata parenti
Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes!
Quanta Calydonios attollet gloria campos!
Cum tibi longaevus referet trucis incola terrae,
HIC ſuetus dare jura parens; hoc ceſpite turmas
Affari: vigiles ſpeculas, caſtellaque longe
Proſpicis? ille dedit; cinxitque haec moenia foſſa:
Belligeris haec dona Deis, haec tela dicavit;
Cernis adhuc titulos: hunc ipſe, vocantibus armis,
Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.
Qualiter in Teucros victricia bella paranti
Ignotum Pyrrho Phoenix narrabat Achillem.
Felix, qui viridi fidens coeptaque juventa
Durabis quaſcunque vices; vallumque ſubibis
Forſan & enſe latus (ſi numina principis adſint)
Cinctus, & unanimi comes indefeſſus amici;

℣. 130. Vulg. QUIS tibi. 131. NUBIGEROS, &, ARMA. 145. NITIDAS ſpeculas. 146. ASPICIS. 148. VACANTIBUS. 150. PARENTIS. 152. OPTATE. 153. VIAS. 154. IPSE, &, SIC.

Quo Pylades ex more pius, quo Dardana geſſit
Bella Menoetiades. quippe haec concordia vobis,
Hic amor eſt; duretque precor! nos fortior aetas
Jam fugit; hinc votis animum precibuſque juvabo.
Hei mihi, ſed coetus ſolitos ſi forte ciebo,
Et mea Romulei venient ad carmina patres,
Tu deeris, Criſpine, mihi; cuneoſque per omnes
Te meus abſentem circumſpectabit Achilles.
Sed venies melior; (vatum non irrita currunt
Omnia) quique aquilas tibi nunc, & caſtra recludit,
Idem omnes perferre gradus, cingique ſuperbis
Faſcibus, & patrias dabit inſediſſe curules.
Sed quis ab excelſis Trojanae collibus Albae,
(Unde ſuae juxta proſpectat moenia Romae
Proximus ille Deus) Fama velocior intrat
Nuntius, atque tuos implet, Criſpine, penates?
Dicebam certe, Vatum non irrita currunt
Auguria. en! ingens reſerat tibi limen honorum
Caeſar, & Auſonii committit munia ferri.
Vade, puer, tantiſque enixus ſuffice donis.
Felix, qui magno jam nunc ſub praeſide juras,
Cuique ſacer primum tradit Germanicus enſem!
Non minus hoc fortis, quam ſi tibi panderet ipſe
Bellipotens aquilas, torvaque induceret ora
Caſſide. vade alacer, majoraque diſce mereri.

℣. 159. Forte, votis TANTUM. 160. Vulg. QUESTUS. 166. CINGETQUE. 179. TORTAQUE.

EPICE-

III.

EPICEDION IN PATREM *SUUM.

IPSE malas vires, & lamentabile carmen
Elyſio de fonte mihi, pulſumque ſiniſtrae
Da, genitor perdocte, lyrae: neque enim antra movere
Delia, nec ſolitam fas eſt impellere Cyrrham
Te ſine. Corycia quicquid modo Phoebus in umbra
Quicquid ab Iſmariis monſtrabat collibus Evan,
Dedidici. fugere meos Parnaſia crines
Vellera, funeſtamque ederis irrepere taxum
Extimui, trepidamque (nefas) areſcere laurum,
Ille ego, magnanimûm qui facta attollere regum
Ibam altum ſpirans, Martemque aequare canendo.
Quis ſterili mea corda ſitu, quis Apolline verſo
Frigida damnatae praeduxit nubila menti?
Stant circum attonitae vatem, & nil dulce ſonantes
Nec digitis nec voce deae. dux ipſa, ſilenti
Fulta caput cithara; qualis poſt Orphea raptum
Aſtitit, Hebre, tibi, cernens jam ſurda ferarum
Agmina, & immotos ſublato carmine lucos.
At tu, ſeu membris emiſſus in ardua tendis,
Fulgenteſque plagas, rerumque elementa recenſes,
Quis Deus, unde ignes, quae ducat ſemita Solem,
Quae minuat Phoeben, quaeque integrare latentem

* Vulg. deeſt. 3. MOVERI. 10. CERTE ego. 12. MERSO. 13. PRODUXIT. 19. TENDENS.

Cauſa

Cauſa queat, doctique modos extendis Arati:
Seu tu Lethaei ſecreto in gramine campi
Concilia Heröum juxta Maneſque beatos,
Maeonium Aſcreumque ſenem, non ſegnior umbra
Accolis, alternumque ſonas, & carmina miſces;
Da vocem magno, Pater, ingeniumque dolori.
Nam me ter relegens caelum, terque ora retexens
Luna videt reſidem, nullaque Heliconide triſtes
Solantem curas, tuus ut mihi vultibus ignis
Irrubuit, cineremque oculis humentibus hauſi.
Vilis honos ſtudiis: vix haec in munera ſolvo
Primum animum; tacitiſque ſitum depellere curis
Nunc etiam labente manu, nec lumine ſicco
Ordior, acclinis tumulo quo molle quieſcis
Jugera noſtra tenens; ubi poſt Aeneïa fata
Solatus, Latiis ingeſſit montibus Albam
Aſcanius, Phrygio dum pingues ſanguine campos
Odit, & infauſtae regnum dotale novercae.
His ego te (nam Sicanii non mitius halat
Aura croci, dites nec ſicubi rara Sabaei
Cinnama, odoratas nec Arabs decerpſit ariſtas)
Inſertum cum laude locis, te carmine plango
Pierio. ſume hos gemitus, & munera nati,
Et lacrimas, cari quas nunquam habuere parentes.
Atque utinam fortuna mihi dare Manibus aras
Par templis opus, aëriamque educere molem

℣. 23. Vulg. NOTIQUE. 29. CAELO. 35. NUNC lumine. 41. HIC. 42. SIC TIBI. 44. INSERUI cum laude LOCI, SED carmine. 45. SUMAS gemitus & VULNERA. 46. RARI. 47. DARES MIHI.

Cyclopum

Cyclopum ſcopulos ultra, atque audacia ſaxa
Pyramidum, & magno tumulum praetexere luco!
Illic & Siculi ſuperaſſem dona ſepulchri,
Et Nemees ludum, & Pelopis ſolennia trunci.
Illic Oebalio non finderet aëra diſco
Graiorum vis ulla virûm: non arva rigaret
Sudor equûm, aut putri ſonitum daret ungula campo;
Sed Phoebi ſimplex chorus. hic frondentia vatum
Praemia laudato, genitor, tibi rite dicarem.
Ipſe madens lacrimis, umbrarum animaeque ſacerdos
Praeciperem reditum, cui te nec Cerberus omni
Ore, nec Orpheae quirent avertere leges:
Meque habitus moreſque tuos & facta canentem
Fors & magniloquo non poſthabuiſſet Homero,
Tenderet & torvo pietas aequare Maroni.
Cur magis inceſſat Superos, & aëna Sororum
Stamina, quae tepido genitrix ſuper aggere nati
Orba ſedet? vel quae primaevi conjugis ignem
Aſpicit, obſtanteſque manus, turbamque tenentem
Vincit, in ardentem (liceat) moritura maritum?
Major certe illis Superos & Tartara pulſem
Invidia: externis etiam miſerabile viſu
Funus eat. Sed nec modo ſe Natura dolenti,
Nec Pietas injuſta dedit. mihi limine primo
Fatorum, & viridi, genitor, ceu raptus ab aevo,
Tartara dura ſubis. nec enim Marathonia virgo

℣. 52. Vulg. LUCUM. 55. FOSSA. 58. OCULIS. 59. PRAECINEREM GEMITUM. 61. ATQUE TIBI moreſque &c. 63. Forte, DOCTO. 64. SAEVA. 69. ALIIS.

Parcius

Parcius extinctum ſaevorum crimine agreſtum
Fleverit Icarium, Phrygia quàm turre cadentem
Aſtyanacta parens. laqueo quin illa ſupremos
Incluſit gemitus; at te, poſt funera magni
Hectoris, Haemonio pudor eſt ſerviſſe marito.
Non ego quas fati certus ſibi voce canora
Inferias praemittit olor; nec rupe quod atra
Tyrrhenae volucres nautis praedulce minantur
In patrios adhibebo rogos; non murmure trunco
Quod gemit, & dirae queritur Philomela ſorori;
Nota nimis vati. quis non in funera cunctos
Heliadum ramos, lacrimoſaque germina duxit,
Et Phrygium ſilicem, atque auſum contraria Phoebo
Carmina, nec foeda gaviſam Pallada buxo?
Te Pietas oblita virûm, revocataque caelo
Juſtitia, & gemina planget facundia lingua,
Et Pallas, doctique cohors Heliconia Phoebi;
Quîs honor Aonios ſeno pede ducere cantus,
Et quibus Arcadia carmen teſtudine menſis
Cura lyre, nomenque fuit: quoſque orbe ſub omni
Ardua ſeptena numerat Sapientia fama:
Qui furias, regumque dolos, averſaque caelo
Sidera terrifico ſuper intonuere cothurno:
Et quîs laſciva vires tenuare Thalia
Dulce, vel heroos greſſu truncare tenores.
Omnia namque animo complexus, & omnibus auctor
Qua fandi via lata patet: ſive orſa libebat

℣. 84. Vulg. DURAE. 85. FUNERE. 86. DIXIT. 88. FISSA. 90. PLANGAT. 92. LABOR, &, CAMPOS. 94. CYDA LABOR. 96. DOMOS. 101. VIS.

Aoniis

Aoniis vincire modis, ſeu voce ſoluta
Spargere, & effreno nimbos aequare profatu.
Exere ſemirutos ſubito de pulvere vultus,
Parthenope, crinemque afflato monte ſepulti
Pone ſuper tumulos, & magni funus alumni,
Quo non Munychiae quidquam praeſtantius arces,
Doctave Cyrene, Sparteve animoſa creavit.
Si tu ſtirpe vetus, famaeque obſcura jaceres,
Nil gentile tumens, illo te cive probares
Graiam, atque Euboïco majorum ſanguine duci.
Ille tuis toties praeſtrinxit tempora ſertis,
Cum ſtata laudato caneret Quinquennia verſu,
Ora ſupergreſſus Pylii ſenis, oraque regis
Dulichii, ſpecieque comam ſubnexus utraque.
Non tibi deformes obſcuri ſanguinis ortus,
Nec ſine luce genus; (quanquam fortuna parentum
Arctior expenſis) etenim te divite ritu
Ponere purpureos infantia adegit amictus
Stirpis honore datos, & nobile pectoris aurum.
Protenus exorto dextrùm riſere ſorores
Aonides, pueroque chelyn ſummiſit, & ora
Imbuit amne ſacro, jam tum tibi blandus, Apollo.
Nec ſimplex patriae decus; & natalis origo
Pendet ab ambiguo geminae certamine terrae.
Te de gente ſuum Latiis aſcita colonis
Graia refert Selle; (Phrygius quà puppe magiſter

ỳ. 108. Vulg. Doctaque. 110. tenens. 119. Forte, Sumere purp. 125. Pendet, et ambiguo &c. 127. Graius quà.

Excidit, & mediis miſer evigilavit in undis;)
Parthenopeque ſuum longo probat ordine vitae.
* * * * * * * * * * * * * *
Maeoniden, aliaeque aliis natalibus urbes
Diripiunt, cunctaeque probant: non omnibus ille
Verus; alit victos immanis gloria falſi.
Atque ibi dum profers annos, vitamque ſalutas,
Protenus ad patrii raperis certamina luſtri
Vix implenda viris, laudum feſtinus, & audax
Ingenii: ſtupuit primaeva ad carmina plebes
Euboea, & natis te monſtravere parentes.
Inde frequens palmae, nulloque ingloria ſacro
Vox tua. non toties victorem Caſtora gyro,
Nec fratrem caeſtu virides plauſere Therapnae.
Sit pronum viciſſe domi; quid Achaea mereri
Praemia, nunc ramis Phoebi, nunc germine Lernae,
Nunc Athamantea protectum tempora pinu?
Cum toties laſſata, tamen nuſquam avia frondes
Abſtulit, aut alium tetigit Victoria crinem.
Hinc tibi vota patrum credi, generoſaque pubes
Te monitore regi, moreſque & facta priorum
Diſcere: quis caſus Troiae; quam tardus Ulixes;
Quantus equos pugnaſque virûm decurrere verſu
Maeonides; quantumque pios ditarit agreſtes
Aſcraeus, Siculuſque ſenex: qua lege recurrat
Pindaricae vox flexa lyrae, volucrumque precator

℣. 129. Vulg. MAEON ET INDE ſuum. 133. VERSUS. 138. PUGNAE. 147. mores & facta.

Ibycus

Ibycus, & tetricis Alcman cantatus Amyclis,
Steſichoruſque ferox, actuſque egreſſa viriles
Non formidata temeraria Leucade Sappho;
Quoſque alios dignata chelys. tu pandere docti
Carmina Battiadae, latebraſque Lycophronis atri,
Sophronaque implicitum, tenuiſque arcana Corinnae;
(Sed quid parva loquor?) tu par aſſuetus Homero
Ferre jugum, ſenoſque pedes aequare ſolutis
Vocibus, & nunquam paſſu breviore relinqui.
Quid mirum patria ſi te petiere relicta
Quos Lucanus ager, rigidi quos jugera Dauni,
Quos Veneri plorata domus, neglectaque tellus
Alcidae, vel quos e vertice Surrentino
Mittit Tyrrheni ſpeculatrix virgo profundi?
Quos propiore ſinu lituo remoque notatus
Collis, & Auſonii pridem laris hoſpita Cyme:
Quoſque Dicarchei portus, Baianaque mittunt
Litora, qua mediis alte permiſtus anhelat
Ignis aquis, & operta animos incendia ſervant.
Sic ad Avernales ſcopulos, & opaca Sibyllae
Antra, rogaturae veniebant undique gentes:
Illa minas Divûm, Parcarumque acta canebat,
Quamvis decepto vates non irrita Phoebo.
Mox & Romuleam ſtirpem, procereſque futuros
Inſtruis, inque patrum veſtigia ducere perſtas.
Sub te Dardanius facis explorator opertae

ℳ. 154. Vulg. SALTUSQUE INGRESSA. 156. DOCTUS. 161. VERSIBUS. 171. DOMOS.

malim jam, arma volare: ex Vegetij de re milit. II, 14.

Qui Diomedei celat penetralia furti,
Crevit, & inde ſacrum didicit puer. arma probare
Monſtraſti Saliis, praeſagumque aethera certis
Auguribus; cui Chalcidicum fas volvere carmen,
Lanea cui Phrygii eſt coma flaminis, & tua multum
Verbera ſuccincti formidavere Luperci.
Et nunc ex illo forſan grege, gentibus alter
Jura dat Eois, alter compeſcit Iberos,
Alter Achaemenium ſecludit Zeugmate Perſen:
Hi dites Aſiae populos, hi Pontica frenant,
Hi fora pacificis emendant faſcibus, illi
Caſtra piâ ſtatione tenent; tu laudis origo.
Non tibi certaſſet juvenilia fingere corda
Neſtor, & indomiti Phoenix moderator alumni;
Quique tubas acres, lituoſque audire volentem
Aeaciden, alio frangebat carmine Chiron.
Talia dum celebras, ſubitam civilis Erinnys
Tarpeio de monte facem, Phlegraeaque movit
Praelia. ſacrilegis lucent Capitolia taedis,
Et Senonum furias Latiae ſumſere cohortes.
Vix requies flammae, nec dum rogus ille Deorum
Siderat, exciſis cum tu ſolatia templis
Impiger, & multum facibus velocior ipſis,
Concipis ore pio, captivaque fulmina defles.
Mirantur Latii proceres, ultorque Deorum
Caeſar, & e medio Divûm pater annuit igni.

℣. 181. Vulg. MONSTRATIS ALIS. 182. AUGURIIS. 198. SENSERE. 200. SEDERAT. 202. CONCINIS. ibid. NUMINA.

Jamque

Jamque & flere pio Veſuvina incendia cantu
Mens erat, & gemitum patriis impendere damnis;
Cum pater exemptum terris ad ſidera montem
Suſtulit, & late miſeras dejecit in urbes.
Me quoque vocales lucos luſtrataque Tempe
Pulſantem, cum ſtirpe tua deſcendere dixi,
Admiſere Deae: nec enim mihi ſidera tanti
Aequoraque & terras, quam vos debere parenti.
Tu decus hoc quodcunque lyrae, primuſque dediſti
Non vulgare loqui, & famam ſperare ſepulchro.
Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres
Mulcerem, felixque tui ſpectator adeſſes
Muneris! heu quali confuſus gaudia fletu,
Vota pioſque metus inter, laetumque pudorem!
Quam tuus ille dies! quam non mihi gloria major!
Talis Olympiaca juvenem cum ſpectat arena
Qui genuit, plus ipſe ferit, plus corde ſub alto
Caeditur: attendunt cunei; ſpectatur athletes
Ille magis, crebro dum lumina pulveris hauſtu
Obruit, & prenſa vovet expirare corona.
Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes
Solaque Chalcidicae Cerealia dona coronae
Te ſub teſte tuli! qualem te Dardanus Albae
Vix cepiſſet ager, ſi per me ſerta tuliſſes
Caeſarea donata manu! quod ſubdere robur

ℳ. 209. Forte, MONSTRATAQUE Tempe. 211. TANTUM. 212. QUANTUM OSTENDERE. 213. SIC decus. 219. QUALIS ET ILLA dies, QUA non. 222 ATHLETES.

Illa

Illa dies, quantum potuit dempſiſſe ſenectae!
Heu quod me mixta quercus non preſſit oliva,
Et fugit ſperatus honos, cum Luſtra Parentis
Invida Tarpeii canerem! Te noſtra magiſtro
Thebaïs urgebat priſcorum exordia vatum:
Tu cantus ſtimulare meos, tu pandere facta
Heroum; bellique modos, poſituſque locorum
Monſtrabas. labat incerto mihi limite curſus
Te ſine, & orbatae caligant vela carinae.
Nec ſolum larga memet pietate fovebas:
Talis & in thalamos. una tibi cognita taeda
Connubia, unus amor. certe ſejungere matrem
Jam gelidis nequeo buſtis; te ſentit, habetque,
Te videt, & tumulos ortuque obituque ſalutat,
Ut Pharios aliae ficta pietate dolores
Mygdonioſque colunt, & non ſua funera plorant.
Quid referam expoſitos ſervato pondere mores?
Quae pietas? quam vile lucrum? quae cura pudoris?
Quantus amor recti? rurſuſque, ubi dulce remitti,
Gratia quae dictis? animo quam nulla ſenectus?
His tibi pro meritis, famam laudeſque benignas
Index cura Deûm, nulloque e vulnere triſtes
Conceſſit. raperis, genitor, non indigus aevi,
Non nimius; triniſque decem quinquennia luſtris
Juncta ferens. ſed me pietas numerare, dolorque
Non ſinit. ô Pylias aevi tranſcendere metas,

℣. 231. Vulg. NAM quod. 232. DULCE. 233. CANERET. 234. Thebais. URGEBANT priſcorum &c. 251. VINDEX. ibid. TRISTEM.

Et

Et Teucros aequare ſenes, ô digne videre
Me ſimilem! Sed nec leti tibi janua triſtis:
Quippe leves cauſae; nec ſegnis tabe ſenili
Exitus inſtanti praemiſit membra ſepulchro;
Sed te torpor iners, & mors imitata quietem
Explicuit, falſoque tulit ſub Tartara ſomno.
Quos ego tunc gemitus? comitum manus anxia vidit,
Vidit & exemplum genitrix, gaviſaque vovit
Quae lamenta tuli. veniam concedite, Manes,
Fas dixiſſe, Pater; non tu mihi plura dediſſes.
Felix ille patrem vacuis circundedit ulnis,
Vellet &, Elyſia quamvis in ſede locatum
Abripere, & Danaas iterum portare per umbras:
Tentantem & vivos molitum in Tartara greſſus
Detulit infernae vates longaeva Dianae.
Si chelyn Odryſiam pigro tranſmiſit Averno
Cauſa minor; ſi Theſſalicas Admeton in oras,
Si conjunx retro Phylacëida rettulit umbram,
Cur nihil exoret, genitor, chelys aut tua Manes,
Aut mea? fas mihi ſit patrios contingere vultus,
Fas junxiſſe manus, & lex quaecunque ſequatur.
At vos umbrarum reges, Ennaeaque Juno
(Si laudanda precor) taedas auferte, comaſque
Eumenidum: nullo ſonet aſper janitor ore:
Centauroſque, Hydraeque greges, Scyllaeaque monſtra
Averſae celent valles; umbramque ſenilem

ỳ. 258. Vulg. LABE. 263. NOVIT. 272. THESSALICIS ADMETUS in ORIS. 273. SILVA UNA TETRA. 277. AETNAEAQUE.

Invitet

Invitet ripis, diſcuſſa plebe, ſupremis
Vector, & in media componat molliter alga.
Ite, pii Manes, Graiûmque examina vatum,
Illuſtremque animam Lethaeis ſpargite ſertis,
Et monſtrate nemus, quo nulla irrupit Erinnys,
In quo falſa dies, caeloque ſimillimus aër.
Inde tamen venias melior, quà porta malignum
Cornea vincit ebur, ſomnique in imagine monſtra
Quae ſolitus. Sic ſacra Numae, rituſque colendos
Mitis Aricino dictabat Nympha ſub antro:
Scipio ſic plenos Latio Jove ducere ſomnos
Creditur Auſoniis, & non ſine Apolline Sylla.

IV.

AD SOMNUM.

CRIMINE quo merui juvenis, placidiſſime divum,
Quove errore miſer, donis ut ſolus egerem
Somne, tuis? tacet omne pecus, volucreſque, feraeque,
Et ſimulant feſſos curvata cacumina ſomnos:
Nec trucibus fluviis idem ſonus; occidit horror
Aequoris, & terris maria adclinata quieſcunt.
Septima jam rediens Phoebe mihi reſpicit aegras
Stare genas; totidem Oetaeae, Paphiaeque reviſunt
Lampades, & toties noſtros Tithonia queſtus
Praeterit, & gelido ſpargit miſerata flagello.
Unde ego ſufficiam? non ſi mihi lumina mille,
Quae ſacer alterna tantum ſtatione tenebat
Argus, & haud unquam vigilabat corpore toto.
Et nunc fors aliquis longa ſub nocte, puellae
Brachia nexa tenens, ultro te, Somne, repellit.
Inde veni; nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis; (hoc turba precetur
Laetior) extremo me tange cacumine virgae,
(Sufficit) aut leviter ſuſpenſo poplite tranſi.

V. 10. Forte, TANGIT miſ. 14. AT nunc, HEUS, aliquis. 17. PRECATUR.

V.

EPICEDION IN *PUERUM SUUM.

ME miſerum (neque enim verbis ſolennibus ulla
Incipiam nunc, Caſtaliae vocalibus undis
Inviſus, Phoeboque gravis) quae veſtra, ſorores,
Orgia, Pieriae, quas inceſtavimus aras?
Dicite: poſt poenam liceat commiſſa fateri.
Numquid inacceſſo poſui veſtigia luco?
Num vetito de fonte bibi? quae culpa? quis error,
Quem luimus tantis moeroribus? ecce lacertis
Viſcera noſtra tenens animamque, avellitur infans;
Non de ſtirpe quidem, nec qui mea nomina ferret
Oraque; non fueram genitor: ſed cernite fletus,
Liventeſque genas, & credite planctibus, orbi,
Orbus ego. Huc patres, & aperto pectore matres
Conveniant, cinereſque oculis, & munera ferte.
Siqua ſub uberibus plenis ad funera natos
Ipſa gradu labente tulit, madidumque cecîdit
Pectus, & ardentes reſtinxit lacte favillas;
Quiſquis adhuc tenerae ſignatum flore juventae
Immerſit cineri juvenem, primaque jacentis
Serpere crudeles vidit languine flammas,
Adſit, & alterno mecum clamore fatiſcat:

*Vulg. FILIUM. 2. Incipiam, NEC Caſtaliae. 9 ANIMAQUE. 14. Forte, CRINESQUE ROGIS. ibid. Vulg. CARMINA.

Vincetur

Vincetur lacrimis, & te, Natura, pudebit.
Tanta mihi feritas, tanta eſt inſania luctus.
Hoc quoque cum in * * * ter dena luce peracta
Acclinis tumulo, luctus in carmina verto,
Diſcordeſque modos, & ſingultantia verba
Molior. orſa* * * eſt: atque ira tacendi
Impatiens. ſed nec ſolitae mihi vertice laurus,
Nec fronti vittatus honos. en taxea marcet
Silva comis, hilareſque ederas plorata cupreſſus
Excludit ramis. ignavo pollice chordas
Pulſo: ſed incertùm digitis errantibus amens
Tundo chelyn. juvat heu, juvat illaudabile carmen
Fundere, & incompte miſerum laudare dolorem.
Sic merui; ſic me cantuque habituque nefaſtum
Aſpiciant Superi. pudeat Thebaſque novumque
Aeacidem: nil jam placitum manabit ab ore.
Ille ego, qui toties blandus matrumque patrumque
Vulnera, qui vivos potui mulcere dolores;
Ille ego lugentum mitis ſolator, acerbis
Auditus tumulis, & deſcendentibus umbris,
Deficio, medicaſque manus, fomentaque quaero
Vulneribus (ſed ſumma) meis. Nunc tempus, amici,
(Quorum ego manantes oculos & ſaucia terſi
Pectora) reddere opem, ſaevaſque exſolvere grates.
Nimirum tunc veſtra domans ego vulnera, moeſtos

¥. 24. Ita MSS. Vulg. MEDITOR ter dena. 27. Ita MSS. Vulg. DOLOR PROHIBET, atque. 31. Forte, Excludit: TENUES &c. 32. INCERTAM. 33. SCINDO. 34. Forte, NUDARE. 37. PLACIDUM. 4. REDDITE ibid. ſaevas EXSOLVITE. 46. CUM veſtra DOMUS ego FUNERA MOESTUS.

Increpui: nunc damna dolens alterna, repoſco
Infelix lacrimas, & mitia carmina quaero.
Verum erat: abſumtae vires, & copia fandi
Nulla mihi, dignumque nihil mens fulmine tanto
Repperit: inferior vox omnis, & omnia ſordent
Verba. ignoſce, puer; tu me caligine merſum
Obruis ah dira. viſo ſic vulnere carae
Conjugis, invenit caneret quod Thracius Orpheus
Dulce ſibi: ſic buſta Lini complexus Apollo
Non tacuit. Nimius fortaſſe, aviduſque doloris
Dicar, & in lacrimis juſtum exceſſiſſe pudorem.
Quiſnam autem gemitus, lamentaque noſtra reprendit?
O nimium felix, nimium crudelis, & expers
Imperii, Fortuna, tui, qui dicere legem
Fletibus, aut fines audet cenſere dolendi!
Incitat (heu) planctus. potius fugientia ripas
Flumina devincas, rapidis aut ignibus obſtes,
Quam miſeros lugere vetes. tamen ille ſeverus
(Quiſquis is eſt) noſtrae cognoſcat vulnera cauſae.
Non ego mercatus Pharia de pube loquaces
Delicias, doctumve ſui convicia Nili
Infantem, lingua nimium, ſalibuſque protervum
Dilexi: meus ille, meus: tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine fovi;
Pulſantemque novas tremulis ululatibus auras
Inſerui vitae. quid plus tribuere parentes?

℣. 47. Vulg. INCREPITO, TUNC damna dolens ALIENA, REPONO. 48 TRISTIA——SERVO. 52. MOESTUM. 53. Obruis. A DURO viſo. 57. DICOR. 66. PUPPE. 68. linguaque SIMUL. [71. POSCENTEMQUE.

Quin

Quin alios ortus, libertatemque ſub ipſis
Uberibus tibi, parve, dedi : tu munera noſtra
Ridebas, ignarus adhuc. properaverit ille,
Sed merito properabat, amor; ne perderet ullum
Libertas tam parva diem. nonne horridus ipſos
Invidia Superos, injuſtaque Tartara pulſem?
Nonne gemam te, care puer? quo ſoſpite natos
Non cupii: primo gremium cui protenus ortu
Adplicui, fixique meum: cui verba, ſonoſque
Monſtravi, queſtuſque & murmura caeca reſolvens;
Reptantemque ſolo demiſſus ad oſcula dextra
Erexi, blandoque ſinu, jam jamque natantes
*Exercere genas, dulceſque accerſere ſomnos.
Cui nomen vox prima meum, ludûſque tenello
Riſus, & e noſtro veniebant gaudia vultu.
* * * * * * * * * * * *

DESUNT CETERA.

ỳ. 74. Vulg. HEU munera. 75. PROPERAVERAT. 80. GEMITUM QUI. 81. IMPLICUIT FIXIque MIHI. 82. Monſtravi (queſtuſque & VULNERA caeca RESOLVAM).

Silvarum Finis.

IN

P. PAPINII STATII
SILVAS

NOTAE atque EMENDATIONES.

NOTAE
IN EPISTOLAM
AD STELLAM.

Lin. 4. *VOLUPTATE* fluxerant] Obvium erat, *voluptate* effluxerant: ſed ſanum locum praeſtat Auſonius Epiſt. XVI. *Adjuro benevolentiam tuam, verecundiae meae teſtem, eos* (epodos) mihi ſubita *perſuaſione* fluxiſſe: *nam quis hos diu cogitaret? quod ſanè ipſi de ſe probabunt.* Ubi manifeſtò alludit huic Statii loco, & alteri infra, *Quamvis metuo ne verum iſtuc verſus quoque ipſi de ſe probent.* Niſi dicas apud Auſonium quoque legendum eſſe *effluxiſſe.* Sed non opus eſt. *fluxerant* pro *effluxerant*, ſimplex pro compoſito. ita *preſſum* comis cruorem, pro *expreſſum*, Thebaid. XII, 320. *tractas* membris ſpirantibus haſtas, pro *extractas*, Theb. II, 712. ita enim legendum; vulgo *fractas.* Sic etiam *lata* pro *elata* Ovid. Art. Am. III, 20. *Surgere* ponto pro *exſurgere*, Manil. V, 619. *fundere* equitem pro *effundere* apud Nazarium Panegyr. c. 24. & id genus innumera. Paullo ante, *eminentiſſime qua parte voluiſti*; id eſt, *in pöemate Elegiaco:* Elegiacus enim erat Stella. inde eſt quod in Epithalamio ejus v. 252. dicit Statius Philetam, Callimachum, Propertium, Ovidium & Tibullum (omnes pöetas Elegiacos) diem Stellae Nuptialem libenter celebraturos fuiſſe, ſi in vivis eſſent. Peſſime Domitius interpretatus eſt, *in eo de quo voluiſti me deliberare.*

lin. 5. *De ſinu meo* prodiiſſent, *congregatos*, &c.] Ita bene ſupplevit Domitius, cum in codicibus ſuis inveniſſet *de ſinu meo* pro *congregatos*, &c. ſpatio relicto ubi integram dictionem eſſe oportuit. Barthius maluit *proſiluiſſent.* Atqui *liber* non *proſilire*, ſed *prodire* dicitur.

lin. 6. *Quid enim* oportet hujus *quoque*, &c.] Hunc etiam locum ex ingenio ſupplevit idem Domitius, cum in omnibus codicibus deſiderarentur voces *oportet hujus*; quae in Editiones deinceps receptae fuerunt, peſſimo exemplo. Senſus eſt: *Quid enim?* dicet aliquis: *adeone me audacem vel ſtultum eſſe, ut judicia hominum provocem* HIS NUGIS, *cum adhuc de eventu Thebaidos meae,* OPERIS SERII *trepidem?* Reſpondet Statius: *Sed & Culicem legimus & Batrachomyomachiam*, &c. Objecerat aliquis Statio Argumenti humilitatem: hanc ille defendit exemplis Virgilii & Homeri. Nullum alium ſenſum huic loco ſubeſſe poſſe, patet ex reſponſo pöetae: verba autem, *Quid enim quoque*, &c. hunc nullo modo efficiunt: ſcripſiſſe enim debuit ad hanc formam: *Quid enim?* Men' *autoritarite* LEVIS *quoque &* NUGATORIAE *editionis onerari*, quum *adhuc pro Thebaide mea, quamvis me reliquerit, timeo?* Hoc, inquam, vel tale aliquid dixiſſe debuit. locus igitur ſine dubio mutilus eſt; ſed non ullius ingenio abſque codicum MSS. ope ſupplendus. Barthius tentavit, *Quid enim? Editionis quoque autoritate onerari?* multis nominibus refellendus, niſi jam dixeram. Monendus tamen es, pro QUOD *adhuc* omnino legi debere QUOM, id eſt, QUUM: hoc poſtulat ſenſus Simillimus huic locus in praefat. Lib. IV. ubi eandem objectionem diluit.

lin. 11. *Operibus* ſuis *ſtylo remiſſiore praeluſerit*] Vide totum locum: *Nec quiſquam eſt illuſtrium pöetarum qui non aliquid operibus* ſuis *ſtylo remiſſiore praeluſerit.* Clare opponuntur *ſtylus remiſſior* & *opera.* ſi igitur ſic ſcripſerit Statius, hi Silvarum Libri non inter *opera* cenſendi ſunt, ſed tantum

Praeluſiones ſunt *operum: opera* igitur ſignificant *majora* & *graviora opera*, qualia ſunt Thebaïs & Achilleïs. ineptè & falsò. lege, *qui non aliquid operibus* ſeriis *ſtylo remiſſiore* praeluſerit. Jam vides oppoſitionem inter *ſeriis* & *praeluſerit*. notum iſtud Virgilii,

Poſthabui tamen illorum mea ſeria ludo :

quem locum exſcribit Auſonius Moſella v. 206.

Sua ſeria ludo

Poſthabet.

Plinius Epiſt. VII, 9. *Fas eſt & carmine remitti, non dico continuo & longo, id enim perfici niſi in otio non poteſt, ſed hoc arguto & brevi, quod apte quantaſlibet occupationes curaſque diſtinguit*: LUSUS *vocantur*; *ſed hi* LUSUS *non minorem interdum gloriam quàm* SERIA *conſequuntur*. Contracte ſcriptum fuit *ſiis* pro *ſeriis*; unde minima mutatione *ſu.s.* pari ferè modo depravatus locus Autoris de Cauſ. Corrupt. Eloquentiae cap. XX. *traduntque invicem ac ſaepe in colonias ac provincias ſuas ſcribunt, ſive in* ſuis *aliquis argutâ & brevi ſententiâ effulſit, ſive locus exquiſito & poëtico cultu enituit.* ubi Acidalius & Freinſhemius pro *in ſuis* legunt *ſenſus*. atqui hoc non ſatis eſt : quippe deeſt oppoſitio. lege, *ſive in* ſubitis *aliquis*, &c. *ſubita* ſunt extemporanea, quibus opponuntur *meditata* & *exquiſita* & *elaborata*. Plinius Epiſt I, 16. *Audivi cauſas agentem acriter & ardenter, nec minus polite & ornate, ſive* meditata *ſive* ſubita *proferret*. Et ita paſſim in Epiſtolis Plinius & alii. vid. cap. X. iſtius libelli elegantiſſimi.

lin. 22. *Quam* dedicaverat *opus*] Quis *dedicaverat?* non *Imperator*; illi enim dedicabatur. Quis igitur *dedicavit?* diſces hoc e verſu 99.

Utere perpetuùm POPULI *magnique* SENATUS

MUNERE:

Senatus itaque *Populuſq; Romanus* dedicavit hoc opus. reponendum, *poſtero die quam* dedicatum erat *opus, tradere juſſus ſum.* Scriptum fuit *dedicatū erat*, & eliſâ literâ *t, dedicauerat.*

lin. 27. Et *fortaſſe tu pro collega mentieris?*] Lege, At *fortaſſe*, deleta interrogationis nota. Objectionem denotat vox *at*. Cicero de Divinat. II, 21. At *vetus, tum Pinarii Nattae, nobilis; a nobilitate igitur periculum.* ita olim emendavi, pro *ac vetuſtum.* Ovidius Met. VIII, 60.

At, *puto, vincemur.*

ita legendum; vulgo *Ut*. Exempla ubique. Senſus eſt: *At*, objiciet aliquis, *fortaſſe tu, Stella, mentieris pro collega, Poëta pro Poëta.* Reſpondet Statius: *Eſto ut mentiatur Stella in gratiam meam*, a me rogatus: *alterum tamen teſtem habeo, Manlium ſcil. Vopiſcum (at quem virum!) qui non rogatus, ſed* ultro *& ſua ſponte gloriari ſolet ea cauſſa*, ſcil. *Villam ſuam deſcriptum eſſe a me uno die.* Haec explicavi ut intelligeres quam neceſſe ſit pro *meo* nomine legere *eo* nomine, & delere praepoſitionem ET ante verba *Villam Tiburtinam. eo nomine*, id eſt, *ea de cauſa*: vide Not. ad III, 3. v. 87 Paullo ſupra, *ſed tamen* CCLXXVII *hexametros habet.* in Domitii codd. numeri deerant, quos ille ex ſenſu addidit; rectè.

lin. 34 *Nam Claudii Hetruſci teſtimonium* eſt, *qui balneolum*, &c.] Videtur aliquid deeſſe. vide antecedentia: *Sequitur libellus Rutilio Gallico Valenti dedicatus: de quo nihil dico, ne videar* defuncti teſtis *occaſione mentiri: nam Cl. Hetruſci teſtimonium* eſt, *qui* &c. Dixiſſe debuit teſtimonium *ſupereſt*; ut benè interpretatur Calderinus. lege, *teſtimonium* extat; *qui* &c. hoc modo ſenſus expletur. Horatius Serm. I,

Sarmenti domina extat.

Seneca de Benef. I, 12. *Ergo, ſi fieri poteſt, conſumi munus meum nolo*: extet, *haereat amico meo, convivat.* Autor Eleg. de Morte Druſi v. 238.

Autor abit *operis, ſed tamen* extat *opus*: ubi eandem oppoſitionem vides. Noſter Theb. X, 613.

cadat generis quicunque noviſſimus
extat

Viperei:

ubi malè MS Petrenſis *exit*. Benè igitur teſtimonium *extat*; quae vox hoc modo forte ſcripta fuit *ext*: unde minima mutatione abiit in *eſt*. Mox pro *creditur* mallem *credetur* pari ſenſu Seneca in Ludo de Mort. Claudii: *Scitis enim optime; nec periculum eſt ne excidant quae memoriae publicum gaudium impreſſerunt.* Paulo ante, *moram cenae* eſt *tempus* vel *ſpatium* cenae, ut *moras* annorum Eclog. I, 92. & lib. V, 1. v. 167.

quantae poterant mortalibus annis
Acceſſiſſe morae, *ſi tu* &c.

NOTAE AD

ECLOG. I.

Ver. 1. QUAE ſuperimpoſito &c.] Multa ſuper hunc locum fruſtra effuderunt Interpretes, dum alii legunt, *Quae*, Superi, *impoſito* &c. alii, *ſuperimpoſiti coloſſi*; alii, moles *gemmata*, cum nonnullis editionibus: alii denique moles *geniata* fruſtra, inquam, haec omnia: ſana enim & ſola vera eſt vulgata lectio, ut rectè probat Gevartius. Conſtructio eſt: *Quae moles, geminata ſuperimpoſito coloſſo, ſtat complexa Latium forum?* per *molem* intelligit *Equum* inſiſtentem *baſi*; per *ſuperimpoſitum coloſſum*, Domitianum: rectè igitur *geminata* id eſt *duplicata*. *Complexa* Latium forum eſt *ambitu ſuo occupans & implens:* ita Silv. II, 2, v. 1. de Arbore Atedii:

Stat, quae perſpicuas nitidi melioris opacat
Arbor aquas, complexa *lacus.*

Similiter Martialis Epigr. IX, 62. de platano Caeſaris:

Aedibus in mediis totos amplexa *penates*
Stat platanus denſis Caeſariana comis.

Enormiter Stat. Theb. I. 563.

Terrigenam Pythona Deus ſeptem orbibus atris
Amplexum *Delphos*, &c.

Sc. *perculit*. Hanc non adeo tritam vocis ſignificationem adnotare non abs re viſum fuit.

v. 10. *Dindymon & caeſis* &c.] Hunc locum ſublegit Sidonius Apollinaris Carm. IX, 115. vocum Statianarum perpetuus fere captator:

Nec Phryx paſtor erit tibi legendus
Decreſcens *cui* Dindymon reciſo
Fertur vertice *texuiſſe claſſem.*

Supra v. 8 *nomen Dardanii equi*, id eſt, *Dardanium equum:* ut maxima ſceptra ſub *nomine Phoebi*, id eſt ſub *Phoebo*, vel *ſole*, apud Val. Flaccum V. ita *ſapiens nomen hominum* pro *philoſophi*, apud Sulpiciam in Satyra v. 37.

Et ſtudia, & ſapiens hominum nomenque *genuſque*
Omnia abire foras atque Urbe excedere juſſit:

de Domitiano, qui philoſophos Roma expulit. *noſtrum nomen* pro *nos* Arnobio lib. I. p. 5. *Ut ille immanis Xerxes mare terris immitteret & greſſibus maria tranſiret* noſtri nominis *effectum eſt cauſa?* ita legendum; vulgo, effectum eſt *cura. noſtri nominis* cauſa eſt *noſtri* cauſa. ita p. 10. *Si ut inopia magna ſit* meum nomen *in* cauſâ *eſt, cur nihil impedio ut ſit feracitas maxima?* ubi vides *meum nomen* pro *ego*.

v. 11. *Hunc neque* diſciſſis *coepiſſent.*] Alludit ad locum Virgilii Aeneid. II, 234. de equo Trojano:

DIVIDIMUS MUROS *& moenia pandimus urbis:*

quo obſervato colligere potes Statium ſcripſiſſe [muris:

Hunc neque DIVISIS *coepiſſent Pergama*

non DISCISSIS; quae etiam vox ob ſibilum & σιγματισμὸν auribus poëticis merito diſplicebit. Seneca Nat. Quaeſt. VI, 1. de terrae motu qui Pompeios Campaniae urbem peſſum dedit: *Adjiciunt his ſexcentarum ovium gregem exanimatum, &* diviſas *ſtatuas.* & cap. XXIX. *Statuam* diviſam *non miror cum dixerim montes a montibus receſſiſſe, & ipſum diruptum eſſe ab imo ſolum.* quibus locis pro *diviſas* & *diviſam* Gronovius conjicit *diffiſſas* & *diffiſſam*, ut apud Horatium *diffiſſa* rate (voluit, opinor, diffiſſa *nate*, eſt enim Serm. I, 8. v. 47. *Diffiſſa nate ficus)* Sed non opus eſt: aeque enim probum *diviſas*, eodem ſenſu. Idem Horatius Serm. I, 1.

at hunc liberta ſecuri
Diviſit *medium, fortiſſima Tyndaridarum.*

Sil. Italicus II, 96.

Ille vagam caelo diviſit *ſaepe* volucrem.

Noſter Tiburt. Manlii v. 24. [*amnis*
Litus utrumque domi; nec te *mitiſſimus*
Dividit.

Potuit quidem *Diviſa nate* dicere Horatius; ſed noluit propter τὸ αἰσχρὸν quod huic voci ſubeſſe norunt eruditi. Quae ſequuntur apud Statium.

Nec grege permixto pueri innuptaeque puellae,

ex eodem Virgilii loco ſumta ſunt. Sed quid eſt iſtud *coepiſſent?* putarem erratum eſſe typographorum, niſi quòd ita conſtanter Editiones exhibent. lege, *cepiſſent* Pergama: Troja non ſatis ampla fuiſſet hunc equum *capere*, muris diviſis. Satis quidem Hyperbolicè: & ita per totam hanc Eclogam.

v. 21. *Nec* tardo *raptus prope flumina curſu*] Dudum videram legendum eſſe, *nec* tanto *raptus* &c. quod & Gevartio in mentem venerat, Papinian. Lect. cap. VI. Senſus eſt: Martis equus non *amplior* fuit nec *curſu velociori* rapiebatur quam hic equus videtur. Ex verſu 47, apparet hunc equum Domitiani ſpecie currentis effictum eſſe, elatis ſcil. primoribus pedibus:

At ſonipes habitus animoſque imitatus equeſtres
Acrius attollit vultus CURSUMQUE MINATUR.

tanto igitur curſu *raptus*, non *tardo*. Similem harum vocum commutationem habebis infra, Kal. Decembr. ubi pro *tardum* annum probabo ſcribendum eſſe *tantum*. Sed acriter pro *tardo* dimicat Gronovius & capite elegantiſſimo (Diatrib. IV.) tuetur: Eſt, inquit, ſimplex deſcriptio equi Martis, & verba hoc modo diſſolvenda ſunt, ET *ſumat raptus* NON *tardo curſu prope flumina*. At quorſum deſcriptio equi Martis niſi aliquam relationem habeat ad equum hunc Domitiani? certè non tam inepte otioſus fuiſſet Statius ut equum Martis tot verbis deſcriberet niſi ut eum compararet cum equo Imperatoris; niſi ut in priori ſententiae membro *Magnitudo*, ita in poſteriori *Velocitas* hujus equi innuatur & cum *velocitate* equi Martis comparetur. cur non itidem deſcripſit *Strymona* hoc loco? aeque bene, hoc eſt aeque inepte, potuiſſet. Riſiſſemus ſi Statius ſcripſiſſet, Non *amplior* fuit Martis equus, ET NON paſcebatur hordeo & avena, ſed ambroſiae ſucco; & habebat magnas ungulas & longam caudam: riſiſſemus, inquam, & quaeſiſſemus, quid hoc ad equum Domitiani? atqui iſta, *nec tardo raptus* &c. aeque inepta ſunt niſi ad utrumque equum referantur. Maneat itaque Comparatio in utraque ſententiae parte, NON *amplior* fuit Martis equus NEC *velocior*: & vide hos ſimiles poëtarum locos. Noſter Theb. VIII, 406.

At poſtquam rabies & vitae prodiga virtus
Emiſere animos, NON TANTA *cadentibus Hoedis*
Aëriam Rhodopen ſolida nive verberat Arctos;
NEC *fragor Auſoniae* TANTUS *cum Juppiter omni*
Arce tonat, &c.

Et Theb. IX, 435.

NON *Strymonos impia* TANTO
Stagna cruore natant; NON *ſpumifer* ALTIUS *Ebrus*
Gradivo bellante rubet.

Silvarum III, 1. v. 130.

NON TAM GRANDE *ſonat motis incudibus Aetna*
Cum Brontes Steropeſque ferit; NEC MAJOR *ab antris*
Lemniacis fragor eſt, ubi flammeus aegida caelat
Mulciber, & caſtis exornat Pallada donis.

Sidonius Apollinaris Carm. V, 190.

SEGNIUS *inſertae trepidans pro faſce Camillae*
Excuſſit telum Metabus; NEC turbine TANTO
Stridula Pelidae per Troïlon exiit ornus.

Et v. 449.

NON TANTIS *major Atrides*
Carpathium texit ratibus, cum Doricus hoſtis
Sigaeas rapturus opes Rhoeteïa clauſit
Pergama; NEC TANTAE *Seſton junCturus Abydo*
Xerxes claſſis erat, tumidas cum ſterneret undas.

Claudianus de Rapt. Proſerp. II, 238.

Nullum TANTO *ſudore Pyracmon*
Nec Steropes conſtruxit opus; NEC *talibus unquam*
Spiravere notis animae; NEC flumine TANTO
Incoctum maduit laſſa fornace metallum.

Avienus Deſcript. Orb. v. 1178.

NON *alium* TANTUS *rapit impetus*; *haud ita quiſquam*
Spumeſcit fluctus; NEQUE TANTOS *ulla fragores*
Unda ciet.

Seneca Hippolyto v. 1009.

NON

NON TANTUS *Auſter Sicula diſturbat freta,*
NEC TAM FURENTI *pontus exſurgit ſinu*
Regnante Coro.

Claudianus de Bello Get. v. 601.

ALTIUS HAUD *unquam toto deſcendimus enſe*,
In jugulum Scythiae; TANTA NEC clade *ſuperbum*
Contudimus Tanaïn, vel cornua fregimus Iſtri.

Lucanus IX, 798.

Spumeus accenſo NON SIC *exundat aëno*
Undarum cumulus; NEC TANTOS *carbaſa Coro*
Curvavere ſinus.

In omnibus hiſce locis vides *duas* Comparationes; & in priori Sententiae parte NON, in poſteriori NEC, quae vox tranſitionem ab una ad alteram denotat, & duo Comparata a ſe invicem *disjungit*. ita etiam fieri oportuit hoc Statii loco; NON *amplior* eſt Martis equus, NEC *tanto* curſu raptus, ſeu *velocior*. *At*, inquit Gronovius, *equum Biſtonium non ſic currere, non tam rapide promoveri, quam equum* IN AERE *vel* COLORIBUS, *Statius ut dicat, cras credam forte, hodie nihil.* At quare non? nonne in infinitis omnium poëtarum locis *aera* & *ſigna* & *colores* VIVERE & SPIRARE dicuntur quia exprimunt & imitantur *viventes*, & VIDENTUR *vivere?* notum iſtud Virgilii

Excudent alii ſpirantia *mollius* aera,
(Credo equidem) vivos *ducent de marmore* vultus

(ita legendum pro *Credo* aliàs probabo) & Martialis Epigr. III, 41.

Inſerta phialae Mentoris manu doctâ
Lacerta VIVIT, *& timetur argentum:*

nota, inquam, ſunt haec & ſimilia, & nimis otioſi eſſet probare. Cur non eodem jure CURRERE dicatur equi Statua *aënea* quae *currentem* exprimit, & VIDETUR currere? iſtud enim *videtur* ſemper intelligitur in omnibus ejuſmodi deſcriptionibus. lege modo haec ex Thebaid. IV, 131. ubi Hippomedontis clipeus deſcribitur:

humeros ac pectora late
Flammeus orbis habet: perfectaque VIVIT *in auro*
Nox Danaï: fontes furiarum lampade nigra
Quinquaginta ARDENT *thalami: pater ipſe cruentis*
In foribus LAUDAT*que nefas atque* INSPICIT *enſes.*

Vides hic Noctem illam facinoroſam Danaï *ad vivum* expreſſam eſſe; *vivere* IN AURO; *ardent* thalami, *laudat* pater nefas, & enſes *inſpicit*; omnia IN AURO. Quod ſi haec fieri poſſunt *in auro* cur non equus currat *in aëre?* lege deſcriptionem veſtis quam Cereri texebat Proſerpina apud Claudianum de Rap. Proſ. I. 257. ubi poſt alia haec habes:

Addit quinque plagas: mediam ſubtemine rubro
Obſeſſam fervore notat: ſquallebat *aduſtus*
Limes, & aſſiduo SITIEBANT STAMINA *Sole:*

audacter ſane; Stamina SITIUNT in tela. Sed pergit,

Vitales utrinque duas, quas mitis oberrat
Temperies habitanda viris. tum fine ſupremo
Torpentes traxit geminas, brumaque perenni
FOEDAT, *& aeterno* CONTRISTAT FRIGORE TELAS.

Vel hanc IV. Conſ. Honorii v. 589.

Nec rudis in tali ſuffecit gratia textu;
Auget acus meritum, picturatumque metallis
VIVIT *opus, multaque* ANIMANTUR *Iaſpide cultus,*
Et variis SPIRAT *Nereïa bacca figuris:*

ita legendum; vulgo frigide, *ornantur* Iaſpide: atqui iſta *vivit* & *ſpirat* omnino poſtulant *animantur*. Sed ad rem: ex his locis (& alia infinita adduci poſſent) vides morem poëtarum, qui ſuis *fictionibus* rerum *verarum* deſcriptiones accommodant; *fingunt* primum, deinde quaſi *facta* deſcribunt. Quod igitur de equo *vero* & *vivo* dixiſſet Statius, hoc de STATUA equi more poëtis familiariſſimo dicit. ita hic equus *animos imitatur* Domitiani v. 46. *Acrius attollit* vultus v. 47. immo *vivum* huic per armos impetum donat v. 48. & Cyllarus (ipſe etiam *aëneus*) ab aede Caſtoris propinquâ PAVET hunc, quaſi *vivum*; v. 53. recte igitur dicitur *currere*, licet *in aëre*. Innumera huc ſpectantia ex Noſtro & aliis afferre poſſem, ſi meo & lectoris otio abuti vellem.

v. 23. *Qui* feſſus *bellis, adſcitae* &c.] Falſum hoc: non enim *feſſus* erat bellis Caeſar cum interficeretur, utpote qui expeditionem in Dacos & Parthos pararet, ut ex Suetonio bene notat Barthius. Et de Auguſto quidem hoc recte diceretur, ut de eo Autor Octaviae v. 525.

condidit tandem ſuos
Jam FESSUS *enſes victor hebetatos feris*
Vulneribus, & imperium continuit metu;

Sed non de Julio. Inſtituitur tacitè comparatio Divi Julii & Domitiani; & ſenſus eſt: Caeſar qui primus in Divos referebatur, Bellis & Caedibus gaudebat; Tu contra, Pace & Clementia: quanto igitur magis Tu Caelum mereris! Ne dubites quin ſcripſerit Statius

Qui FISUS *bellis.*

Multus in hac voce Sil. Italicus. VII, 667.

Talia dum metuit, nec pugnae FISUS *in hoſte*
Tam rapido, nec deinde fugae, &c.

X, 629. *Quod* FISUS avis, *ſceptriſque ſuperbis*
Laomedontiadum non deſperaverit urbi.

XV, 32. *Occupat inde prior* promiſſis FISA *Voluptas.*

Et 244. *A tergo accelerant quà* FISUS *fluctibus Arris*
Incuſtoditam ſine milite liquerat urbem.

Et ita paſſim. *Armorum* FIDENS Lucanus IX, 373. de Catone. *Sardus generoſo* ſanguine FIDENS *Herculis*, apud Silium XII, 359. *Viridi* FIDENS juventa *Criſpinus* Silv. V, 2. ita πιστεύων apud Graecos poëtas & Homerum paſſim. Tacitus Hiſt. IV, 60 de Civili: *Ceterum neque ſe neque quemquam Batavum in verba Galliarum adegit,* FISUS *Germanorum opibus.* Potes etiam, *Qui* FRETUS *bellis:* eodem ſenſu. Tacitus Ann. VI. de rege Artabano: FRETUS bellis *quae ſecunda adverſum circumjectas nationes exercuerat.* Vel, Qui SUETUS bellis, pro *feſſus* ita *ſuetus* regibus Oriens, Tacit. Hiſt. IV. & *ſuetus* fluminibus, V. *ſuetus* civilibus *armis* Lucanus I, 325. *bellis adſuetus* Opheltes, Virgil. IX, 201. &, *his* ego *ſuetus* ſc. *armis* V, 414. ſed mihi praecipue placet *fiſus*, quia eſt proxima Emendatio; cum parum differentiæ ſit inter *fiſus* & *feſſus*. Pro *adſcitae* plurimæ Editiones habent *adſertae*, ſed illud reſtituit Gronovius, primo conjectura, deinde ex Edit. Venet. An. 1475. recte. notum iſtud Auſonii Caeſar. XV.

Adſciti *quantum praèmineant* genitis,
adſcitae prolis eſt *adoptatae*; *adſertae*, ſi aliquid eſt, alia res eſt. Tollius quidem ad Auſon. Epiſt. XXII.

Philon meis qui villicatus praediis
Ut ipſe vult, epitropos,
Suis querelis adſerit *noſtras preces*, &c.

notat, *adſerit, id eſt, adſciſcit: qua notione etiam in impreſſis aliquot & ſcriptis Statii codicibus invenias Silv. I. in Equum Maximum:* deinde hunc locum citat. Sed fallebatur vir Doctus in vocis ſignificatione: *adſerere* enim *preces* non eſt *adſciſcere, adoptare*, quod nullum ſenſum habet; ſed *adjungere:* meas preces *adjungit* ſuis querelis.

v. 27. *te* ſigna *ferente*
Et minor in leges iret gener, & Cato caſtris] Crux Criticorum fuit hic locus. Gronovio valde arriſit ſcriptura duorum Barthii codicum qui pro SIGNA hic exhibent REGNA; ut ſenſus ſit: " Si tuis au-
" ſpiciis partes quae erant Caeſaris admi-
" niſtratae eſſent, ſi tu REGNUM Romae
" inſtituere voluiſſes, ultro gener Pom-
" peius ille ſolus olim *Magnus* & parem
" ferre indignatus, nunc lubens te *minor*,
" armata manu libertatem adoriretur, in-
" vaderet; nec minus Cato. " Haec Vir Summus: *ferente* regna pro *inferente*, & ire *in* leges, id eſt, *adverſum* leges ſeu *libertatem*; de qua vocis notione doctiſſime agit toto capite ſecundo Diatribes: & ire in leges *caſtris*, id eſt, *aperta vi, armis.* minime tamen audiendus: quippe non de REGNO hic agere poteſt Statius, ſed de BELLO, ut ex ſenſu & priori Sententiae parte perſpicies, ſi prius memineris Julium & Domitianum hoc loco inter ſe comparari, ad hunc ſenſum: *Caeſar* in EXTERNA *bella* facile impellebatur; *Tu* contra das *Pacem* Cattis Daciſque: etiam in *Civilia* & DOMESTICA cum Pompeio & Catone *Ille* prolapſus; quae ſi *Tu* geſſiſſes, ſi *Tu* SIGNA tuliſſes, ultro illi tibi & tuis legibus ſe ſubmiſiſſent. Vides jam, opinor, ſenſui neceſſarium eſſe SIGNA *ferente*, & Statium non *potuiſſe* hoc loco REGNA ſcripſiſſe: oſtendam infra ad IV, 1. *noluiſſe*. Praeterea, diſjunctiva vox NEC clare oſtendit de duobus *bellorum* generibus (non de *regno*) hic loqui Statium; *Externorum* & *Domeſticorum*; & in *utroque* genere mitem Domitiani animum laudare & Caeſari praeferre: quaſi dixiſſet, adeo mitis es bellis ut des pacem & fidem *Externis*, Cattis & Dacis: in hac parte

parte quantum ſupra Caeſarem, qui in *externa* bella facile flammabatur! adeo mitis, ut ſi tibi, quemadmodum illi, res fuiſſet cum *Domeſticis* hoſtibus Pompeio & Catone, illi ultro ſubmiſiſſent ſe legibus & conditionibus aequis & bonis, quas tu illis obtuliſſes: in hac etiam parte quantum ſupra Caeſarem, qui inimicos ſuos ad ultimum obſtinatos expertus eſt! Haec mens eſt Statii, hoc artificium: ut ſane mirari liceat ingenium poëtae qui tam ſubito (quippe poſtero die quam opus dedicatum erat, Imperatori haec tradere juſſus fuit) tam accurate ſcribere potuerit. *ire ſub leges* eſt *conditiones accipere*, & *minorem* ſe fateri. ita, *irent ſub vincula* tigres, apud Claudian. de IV. Conſ. Honorii. *in gyros ire* coactus equus, apud Ovidium. *ſub leges* pacis iniquae *Tradiderit*, Virg. Aen. IV. Lucanus IX, 237.

non Armenium mihi ſaeva minatur
Aut Scythicum fortuna jugum; ſub jura *togati*
Civis eo.

Subire leges vocat Noſter Epithal. v. 28. *Subiit leges* & frena momordit. His ita explicatis vides jam nullum locum eſſe τῷ *caſtris*, de cujus etiam interpretatione magnae ſunt lites. Gevartius, poſt refutatas aliorum ſententias, acquieſcit in conjectura Dan. Heinſii legentis

Et minor in leges iret gener & Cato noſtras:

noſtras leges, Κολακικῶς *Caeſarianas* vocat: nam Domitianus Caeſarianis partibus ſucceſſerat; unde recte illius partes quas Romani tunc temporis omnes ſequebantur, *noſtras* appellavit, in gratiam Imperatoris. Haec Ille. Sed, praeterquam quod iſtud *noſtras* nimis familiare videtur, deeſt τῷ *leges* Epitheton quod *mitem* Domitianum praedicet: in hoc enim totus hic Statii verſatur locus, ut probet quantum *mitior* armis Caeſare Domitianus. lego,

Et minor in leges iret gener & Cato juſtas:

ut ſenſus ſit: Pompeius & Cato ſubmiſiſſent ſe legibus & conditionibus tuis, *aequis* ſcil. *mitibus* & *juſtis*, utpote *tuis*. ita alibi Silv. IV, 3. de Domitiano;

Qui limina bellicoſa Jani
Juſtis legibus *& foro coronat*.

ita etiam conjectantem Cruceum poſtea deprehendi; licet illum hoc nomine ſuggillet Gronovius.

v. 29. *At laterum paſſus hinc Julia templa tuentur*] Supra v. 22 mentionem fecerat *templi* Julii Caeſaris *e regione* hujus Statuae; *hinc* OBVIA *limina pandit Qui fiſus bellis*, &c quomodo igitur idem templum *a latere?* huic difficultati ſuccurrit Codex Lipſii qui habet *hinc Julia* tecta *tuentur: Baſilica* ſcil. *Julia*, quae etiam in foro Romano fuit, ut ex diverſorum autorum locis probant interpretes. & de hac capiendus Martialis Epigr. VI, 38.

Jam clamor, centumque viri, denſumque coronae
Vulgus, & infanti Julia tecta *placent*:

in hac enim Centumviri cauſas agebant. laterum *paſſus* ſunt quos vocat laterum *tractus*, Thebaid. IV, 173. laterum *extentus* Silius Italicus IV, 618. laterum *actus* Priſcianus, Perieg. v. 479 laterum *arcus* Claudianus in Eutrop. II, 361. Voces autem *tecta* & *templa* plus vice ſimplici in his Silvis commutantur.

v. 35. *Atque exploratas jam laudet Veſta miniſtras*] Omnia in his verbis Statii ſana ſunt & intellectu facilia. Sed tam pulchra occaſione non tranſmittendus eſt inſignis Virgilii locus Aeneïd. II, 154. ubi Sinon doloſam ſuam orationem hoc modo orditur:

Vos, aeterni ignes, & non violabile VESTRUM
Teſtor numen, ait; vos, arae, enſeſque nefandi
Quos fugi, vittaeque Deûm quas hoſtia geſſi,
Fas mihi Grajorum ſacrata reſolvere jura,
&c.

ita omnes, opinor, Codices MSS. & Editiones; & ita legit Servius, quantum conjicere poſſumus ex ejus interpretatione. Ipſe tamen Virgilius vix mihi perſuaſerit ſe non ſcripſiſſe,

Vos, aeterni ignes, & non violabile VESTAE
Teſtor numen, ait:

ut infra v. 296.

Sic ait: & manibus vittas VESTAMque *potentem*
AETERNUMQUE *adytis effert penetralibus* IGNEM:

ubi ſimiliter conjungit *ignem aeternum* & *Veſtam:* ex quo etiam loco apparet quantum fallitur Servius, qui ſuperiore loco per *aeternos ignes* intelligit *aut ararum quas fugit, aut certe Solem & Lunam.* neutrum horum, mihi crede, ſignificat Virgilius: ſed

ignes

ignes illos qui in templo Veſtae adſervabantur & *non extinguebantur*; unde Veſtam *aeternam* vocat Horatius. Carm. III, 5. Iterum Virgilius Aen. V, 743.

Haec memorans, cinerem & ſopitos ſuſcitat IGNES,
Pergameumque Larem & canas penetralia VESTAE
Farre pio & plena ſupplex veneratur acerra.

Ovidius Faſtor. III, 421. de his ignibus:

IGNIBUS AETERNIS *aeterni numina praeſunt*
Caeſaris.

& mox v. 26.

cognatum, VESTA, *tuere caput.*
Quos ſancta fovet illa manu, bene vivitis, IGNES.
Vivite inextincti flammaque *Duxque, precor.*

Hinc intelligis qui ſint iſti *aeterni ignes*, non *ararum* nec *Solis* & *Lunae*, ſed *Veſtae* inde *vigil* Veſta Ovidio Art. Amat. III, 463.

Illa poteſt vigilis FLAMMAS *extinguere* VESTAE.

vide Sil. Italicum I, 542. & Ovidium Faſtor. VI, 250. & ſeqq. ubi ſaepe conjunguntur hi *ignes* & *Veſta*, ut in his Virgilii & Statii locis. Juvenalis IV, 60.

Utque lacus ſuperat, ubi quamquam diruta ſervat
IGNEM *Trojanum, &* VESTAM *colit Alba minorem:*

ita legendum; vulgo *ſuberant*, vel *ſuperant*: male, cum de ſolo piſcatore illic loquitur, ut ex verſu proximo apparet, *Obſtitit* intranti *miratrix turba*: non *intrantibus*. Exempla in omnibus poëtis invenies. Vide autem quàm artificioſe Sinonem inducit Virgilius ingredientem orationem ejus a mentione & invocatione *Veſtae*; ut ſcilicet gratiam Trojanorum captaret: *Veſta* enim ab iis maximè colebatur. Nihil dico de ταυτολογία in iſtis, *teſtor* VOS & VESTRUM NUMEN: nemo enim, opinor, de hac reſtitutione dubitabit.

v. 40. *Nec* ſic *pater ipſe teneres*] Omnino legendum *nec* ſi, *Pater*, *ipſe teneres*. Non gratior Deae ſedes foret etiam *ſi* tu, O Jupiter, eam teneres. nihil clarius. Gronovius retinet *ſic*, ad hunc ſenſum: " Et huic ope-
" ri ſeu effigiei Palladis par ſedes: nuſquam
" optabilior, nuſquam gratior Deae aula:
" nec tu ipſe, pater Deae Jupiter, *ſic*, tan-
" ta amplitudine, gratia, lubentiaque eam
" ferres, teneres". Subobſcure. Quamquam & retento *ſi*, inquit ille, non abſurdus ſit ſenſus. To *teneret* Crucei, & alterius quem ille nominat, nec ſi *patris ipſa teneret* Pectora &c. nihili ſunt. De ſequentibus ita Gronovius: " Mirum profecto, integro ſeculo,
" & quod excurrit, hos verſus neminem in-
" tellexiſſe. Et vide quam levi brachio
" tantae tenebrae diſpellantur:

" *Pectora, quae mundi valeant evolvere*
" *curas:*
" *Et cui ſe totis Temeſe dedit hauſta me-*
" *tallis*
" *It tergo demiſſa chlamys*":

Haec ille: mihi tamen hae tenebrae nondum diſpelluntur: quippe valde improprie fecit Statius ſi de *Chlamyde* tam ingentia praedicaret, ſilentio penè tranſmitteret *Pectus*, in cujus *magnitudine* ſeu *latitudine* Excellentioris Naturae notam poſuerunt Veteres. Val. Flaccus II, 489. ubi Heſione mirabunda Herculem ait,

meque, precor, defectaque Pergama monſtris
Eripe, namque potes; neque enim tam lata *videbam*
Pectora, *Neptunus muros cum jungeret aſtris;*
Nec tales humeros pharetramque gerebat Apollo.

Noſter Theb. IV, 173 de Capaneo:

At laterum tractus ſpatioſaque pectora *ſervat*
Nexilis innumero Chalybum ſubtemine thorax.

vide & VII, 311 de Hypſeo. Seneca Hippolyto, v. 805.

Aequas Herculeos jam juvenis toros,
Martis belligeri pectore latior.

Virgilius X, 482 de Pallante:

Dixerat: at clipeum, tot ferri terga, tot aeris,
Quem pellis totiens obeat circumdata tauri,
Vibranti medium cuſpis tranſverberat ictu,
Loricaeque moras & pectus *perforat* ingens:

ita legendum; vulgo *Cum* pellis. MSS. habent *Quom*. Sed haec aliàs. Male Servius ad hunc locum vocem *ingens* non ad *pectus*, ſed ad *cuſpis* refert; ne incongruum ſit, inquit, ſi dixerit de *puero* pectus *ingens*. quaero igitur quid faciet iſtis paulo infra v. 496. rapiens *immania pondera* baltei? nonne hoc quoque incongruum, dare puero

ero *immania* pondera baltei? ſed ne metuat; pectus enim pueri pro modo & aetate recte *ingens* dici poteſt, & hoc inter laudes ponitur. Horum locorum memor ſtatim vidi legendum eſſe & diſtinguendum,

Pectora, quae mundi valeant evolvere curas,
Et queis *ſe totis Temeſe dedit hauſta metallis.*
It tergo demiſſa chlamys. latus &c.

Et ita fere inveni poſtea in Edit. Aldina, niſi quod vulgatam diſtinctionem retineat. mitto quod ſi interpungas poſt τὸ *curas*, multo melius legendum foret AT *cui ſe totis*, non ET. Habeat itaque Domitiani pectus metalla ſua Temeſaea; & elegantiam, ſive mavis adulationem ſuam, Statius.

v. 46. *At ſonipes habitus animoſque imitatus* equeſtres Acrius *attollit vultus*] Non penitus damno hanc lectionem; mallem tamen ſcripſiſſe,

animoſque imitatus eriles,

id eſt *heriles*; animos *heri* ſui, Domitiani. Val. Flaccus VI, 413.

Hinc bijuges, *illinc artus tenduntur* heriles

Et 706.

Subitos ex ore cruores
Saucia tigris *agit, vitamque effundit* herilem.

Noſter Achilleid. I, 246.

Exierantque jugo feſſi delphines herili.

Virgilius Aen. VIII, 461.

Nec non & gemini cuſtodes limine ab arto
Procedunt, greſſumque canes *comitantur* herilem:

ita legendum; vulgo limine ab *alto*, quod abſurdum eſt, cum paulo ante dixerat *humili* tecto v. 455 & tecta *Pauperis* Evandri, v. 360. Ovidius Met. III, 140.

Voſque canes *ſatiatae ſanguine* herili.

Claudianus IV. Conſ. Honor. v. 65.

ſolito cum murmure torvis
Sol occurrit equis: *qui poſtquam rurſus* heriles
Agnovere ſonos, *rediit meliore magiſtro*
Machina, concentuſque poli.

Equus imitatus animos *equeſtres* pro animos *equitis* & inſeſſoris, non valde placet: nihil tamen audeo mutare. Deinde pro *Acrius* optime legere potes *Altius*, ut apud Silium Italicum XV, 508.

Quos Roma, inquit, quos altius, *oro,*
Attollit *muros?*

Et XVII, 398.

fertur ſublime per auras
Altius attollens *cervicem victor ovantem*
Panchates.

Ovidius Halieutic. v. 69.

Nonne vides, victor quanto ſublimius *altum*
Attollat *caput?*

Virgilius Georg III, 552.

Inque dies avidum ſurgens caput altius effert.

Petronius Satyrico: *Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium* altius ſuſtulit. Hae vero voces *acrius* & *altius* interdum inter ſe commutantur in Codicibus MSS. vide Heinſium ad Ovid. Remed. Amor. v. 651. Et ſane vix intelligo quid ſit *acrius* attollere vultus: ſaltem dixiſſe debuit *Acrior* attollit, ut v. 18, non *amplior* armis; ubi pariter editiones occupaverat *amplius*. reſtituit Bernartius, a Cruceo improbatus, qui non neceſſarium ait, quia *amplius* denotat *qualitatem*, non *tempus*. intelligat qui poteſt. Claudianus VI. Conſ. Honor. v. 331.

Acrior *interea viſendi principis* ardor
Accendit *cum plebe patres.*

ita etiam Baln. Etruſci v. ult. pro *melior* vulgo legitur *melius*. Theb. IX, 805.

Acrior *hoc juvenem ſtricto mucrone petebat*
Amphion.

v. 51. Aenea *captivi crinem terit ungula Rheni*] Legendum,

Aerea *captivi* &c.

quippe *aneus* triſſyllabon nunquam occurrit apud poëtas veteres, ſed ubique aut *aëneus* aut *aënus*, ut notat Doctiſſimus Bentleius ad Horat. Serm. II, 3. v. 183. Fallatur igitur neceſſe eſt N. Heinſius qui apud Martialem Spectac. Epigr. 27. pro *ignipedes* tauros conjicit *aenipides*; cum plane legendum ſit *aeripedes*, ut apud Val. Flaccum VII, 545 *daret* aeripedes *in praelia tauros:* immo & ipſum Ovidium Met. VII, 104 de his ipſis tauris:

Ecce adamantëis Vulcanum naribus efflant
Aeripedes tauri:

quod miror Heinſium fugiſſe. *Ignipedes* quidem Solis equi recte dicuntur Ovidio & Statio; ſed non ita hi tauri. vide eum

ad Ovidii Heroid. VI, 32. iterum ad Met. II, 392.

ignipedum *vires experius equorum,*

haec notat: " *ignipedes* equi neſcio an " recte dicantur: quare fuit cum *aenipe-* " *dum* reſcribi debere cenſerem: quale " mendum & ex Martali ſuſtulimus No- " tis ad Epiſt. VI, 32. Sed Statius ini- " tio Thebaïdos de Phoebo,

" ignipedum *frenator equorum.*

" Prudentius tamen lib. I. contra Sym- " mach. v. 350 de Solis equis,

" *Cernuat ore ſenex barbatus, & oſcula* " *figit*

" *Cruribus* aenipedum, *ſi fas eſt credere,* " *equorum.*

" quomodo illic conſtanter editi ac ſcripti " codices: niſi quod *aeripedum* in non- " nullis; quanquam illic de Solis Statua " agitur aenea." Eundem errorem errat Vir Magnus: omnino enim iſto Prudentii loco legendum *aeripedum*, ut *aerea* ungula hoc Statii loco, de re eadem, *aenea* nempe ſtatua equi. Recte tandem idem ad Heroid. XII, 93.

Jungis & aeripedes *inaduſto corpore tauros:*

ubi Gronovii codex omittit *&:* unde legit Jungis *aënipides.* Pro crinem *terit* ungula, in multis editionibus mendoſe legitur *tegit.* Lucretius I.

Quare relligio pedibus ſubjecta *viciſſim* Obteritur.

Prudentius Cathemer. Hymn. ante cibum v. 129.

Autor & ipſe doli coluber
Plectitur improbus, ut mulier
Colla *trilinguia* calce terat.

ſub pede colla *tenere*, eodem ſenſu Ovidius Heroid IX, 12. & ſub pede colla *premere*, Rem. Am. 530. Victorem terris *impoſitura pedem*, de Roma, Faſt IV, 858. Claudianus de VI Conſ. Honorii, ad finem.

Colla *triumphati* proculcat *Honorius* Iſtri.

v. 54. *hic Domini nunquam mutabit habenas:*

Perpetuis *frenis, atque uni ſerviet aſtro*] Qua interpunctione, qua depravatione, nullus huic loco ſenſus relictus: quis enim intelligere poteſt quid ſit ſervire *perpetuis* frenis atque uni aſtro? jam vero intelliges, modo legas & diſtinguas,

hic domini nunquam mutabit habenas

Perpetuus *frenis; atque uni ſerviet aſtro: perpetuus* frenis i. e. tuis frenis, tibi *perpetuo* inſerviturus, *Et ſemel inſertas non mutaturus habenas*, ut de ſe loquitur, Eclog. ad Uxorem. Graeciſmus elegans interpretes fefellit. ita Silv. III, 2. v. 46.

Soli Zephyro ſit copia caeli,
Solus agat puppes, ſummaſque ſupernatet undas

Aſſiduus pelago.

Manilius V, 413.

Ambiguus terrae *partus* pelagoque *creatur.*

Claudianus in Eutrop. II.

Pulcher it, urbanae cupiens exercitus umbrae,

Aſſiduus ludis:

ſcil. *exercitus.* ita legendum; vulgo ſine ſenſu aut exitu, *pulcher* et *urbanae:* vide locum. Noſter Thebaid. I, 702.

aſſiduam pelago *non quaerere Delon.*

Et IV, 751.

neque enim ipſe deorum
Arbiter Argolidum thalamis novus: *novus thalamis* ut *perpetuus frenis.* multus in hac elegantia Tacitus: Annal. II. *Haud magna mole Piſo* promptus ferocibus *in ſententiam trahitur.* ſic *facilis inanibus* eodem libro, de Druſo. ita *crudus* maritis *ignibus*, Thebaid. VII, 298. *novus lacrimis*, Seneca Troad. v. 67. *Surdus timori*, Sil. Italicus XI, 354. *aſper paci*, XII, 348. *difficilis lacrimis* Seneca Herc. Fur. v. 578. *vilis morti*, Florus II, 6. & innumera id genus. *uni aſtro* ſerviet, *tibi* tantum; non *duobus*, uti Cyllarus, qui Caſtori & Polluci inſerviit. imitatur hunc locum Claudianus IV. Conſ. Honorii v. 554.

Si dominus legeretur equis, tua poſceret ultro
Verbera Nereïdum ſtabulis nutritus Arion,
Serviretque *tuis contemto Caſtore* frenis
Cyllarus, *& flavum Xanthus ſpreviſſet Achillem.*

v. 57. pro *laborant* legendum *laborat*, ut *anhelat.* pro *Sed* genio Codex Vetus mendoſe habet *Sub. Subter anhelat humus* eſt ex Homero Il. B. 95. ὑπὸ δ' ἰσοναχίζετο γαῖα.

v. 63. *ſtrepit ardua pulſu*
Machina: continuus *ſeptem per culmina* montes
It fragor.] Vox *montes* ſine dubio depravata: *ſeptem*

enim

enim *culmina* Romam denotant & hic & alibi; adeo ut ſupervacuum ſit iſtud *montes*. Barthius duobus modis tentavit; *ſeptem per culmina montes* Cit *fragor*. atqui hoc eſt, fragor per *ſeptem montes* movet *ſeptem montes*. Vel, *continuos ſeptem*, *par fulmine*, *montes Cit fragor*. atqui hoc modo vox *continuos* abundat, cum ſatis fuerat dixiſſe, fragor par fulmine movet *ſeptem montes*. mitto par *fulmine* pro *fulmini*. Gronovius non dubitat Statium reliquiſſe

ſeptem per culmina Martis
It fragor;

Martis enim *urbs* & *Martia Roma*, ut pueri ſciunt, inquit Ille. Atqui hoc in idem vitium recidere videtur; adhuc enim *ſeptem culmina* Romam denotant ſine additamento *Martis*. Et quidem *culmina Martis* pro *urbe Martis* recte dici non negaverim; ſed vehementer dubito an quiſquam dixerit *ſeptem culmina* ſeu *ſeptem montes* MARTIS; quoniam unuſquiſque fere ex ſeptem collibus ſuum habuit peculiarem Deum, cui ſacer erat. ſic Tarpeius *Jovi*, Palatinus *Apollini*, Aventinus *Dianae*, Quirinalis *Quirino*, Janiculum *Jano* ceſſit. vide Sil. Italicum XII, 718. ubi poſt alios Deos memoratos, addit

Hinc Janus *movet arma manu*, *movet inde* Quirinus,
Quiſque SUO *de* COLLE *Deus:*

ad defendendam nempe Romam contra Hannibalem. Non igitur ſeptem culmina MARTIS recte dici poſſunt: illi enim ſua ſtatio in *Campo* cognomine aſſignata fuit. Statim vidi deeſſe epitheton τῷ *pulſu*,

ſtrepit ardua pulſu
Machina continuo:

non enim ſatis fuit machinam hanc ſeu molem *pulſu* ſtrepere, niſi hic eſſet *continuus*. haec enim mens eſt poëtae in hoc loco, laudare opus ob *celeritatem*; *Nec longae traxere morae*, &, *operi intenta juventus*. recte igitur pulſu *continuo*. prima litera vocis *ſeptem* adhaeſit praecedenti *continuo*; unde *continuos*, & mox *continuus*. Jam de reliquo videamus, *ſeptem per culmina* montes *It fragor*. hic quoque deeſt Epitheton τῷ *fragor*; neque enim *fragor* per ſe ſufficit, & requiritur *ingens* & *vaſtus* & qui poſſit *fingere murmura magnae Romae*. lege,

ſtrepit ardua pulſu
Machina continuo: *ſeptem per culmina* multus
It fragor:

haec eſt ipſa res. ſcriptum fuit *moltus* antiqua ratione ſcribendi pro *multus*: inde frequenti vice literarum N & L, *montus*; dehinc *montes*, vel ut in Rom. Cod. *montis*. *multus* fragor, ut *ingens* fragor, Ovid. Met. XI, 507. *major* fragor, Noſtro Silv. III, 1. v. 131. Si cui magis arrideat *ſeptem per culmina* longus *It fragor*, his ſe exemplis tueri poteſt: Viâ Domitianâ v. 61. loco huic ſimillimo:

Fervent litora nobileſque ſilvae,
It longus *medias* fragor *per urbes*.

Thebaid. VI, 600. de cervis:

rapit attonitos ſuga caeca, *pavorque*
Congregat, & longum *dant cornua mixta* fragorem.

Plinius N. H. XXXIII, 4. *mons fractus cadit a ſeſe* longo fragore *qui concipi humana mente non poteſt*. ita *longus* clamor Theb. IV, 495, & V, 552. & ſane vero non abſimile eſt vocem *montes* deberi Gloſſatori alicui qui eam in margine libri ſui adpinxerat ad explicandum τὸ *culmina*, unde poſtea in textum irrepſit: ut forte ſcripſerit Statius, *longus* It fragor. Sed tutius videtur *multus* propter minorem vocum differentiam. Jam vero quid eſt quod ſequitur,

Et magnae FINGIT *vaga murmura Romae:*

quid eſt *fingere* murmura Romæ? an *imitari*? aut hoc aut nihil. quî vero fieri poteſt ut pulſus aeris *imitetur* varia, diverſa, *vaga* murmura & ſtrepitus Romae? lege certiſſima emendatione,

Et magnae VINCIT *vaga murmura Romae:*

tantus fit fragor ut etiam murmura & ſtrepitus qui in urbe fiunt ab hoc *ſuperentur* & non exaudiantur. *Vincere* hac ſignificatione uſitatiſſimum. Manilius V, 625. de iis quî ſub Andromeda nati ſunt:

Carnificiſque venit mortem vincentis *imago:*

ita optimus Codex Gemblacenſis: Scaliger tamen edidit mortem *ducentis*, ſenſu non ſatis ſalvo. imago carnificis mortem *vincentis*, eſt, carnifex *morte terribilior*; ut in loco Senecae quem Ille adducit,

Et morte triſti triſtior mortis locus:

(quem tamen memoriae nimis fidens male citat; eſt enim Herc Fur. v. 706. *Ipſaque morte pejor eſt mortis locus*) ita Oedipo v. 180.

O dira novi facies leti
Gravior leto,

id eſt, *vincens* letum. putares Scaligerum conjecturam ſuam labefactatum, & lectionem codicis quam ſpernit ſtabilitum ire. Noſter Theb. I, 520. ex Virgil. Aen. I, 730.

Aſt alii tenebras & opacam vincere *noctem*
Aggreſſi, tendunt auratis vincula lychnis.

& II, 77.

tum plurima buxus
Aeraque taurinos ſonitu vincentia *pulſus.*

Exempla ubique. ita etiam Graeci νικᾷν. *vincit* pro *fingit:* V enim & F ſaepe commutantur in MSS. ita apud Virgil. Aen. III, 316.

Ne dubita, nam vera VIDES,

olim conjeceram legi debere *nam vera* FIDES, utpote multo elegantius & phraſi poëtis uſitatiſſima. confirmavit MS. Petrenſis, qui clare exhibuit FIDES. alibi illuſtrabo. interea vix unus & alter accedet; ſcio: mihi tamen perſuaſiſſimum eſt Virgilium ita ſcripſiſſe. ita *viros* pro *feras* apud Manil. V, 181. Vincentemque *feras:* ita enim legendum puto; vulgo *viros.* De G pro C vide Carrionem ad Val. Flaccum. I, 729. & paſſim exempla habebimus in his Silvis.

v. 68. *verbere* CRUDO

Ut ſenſit mugire forum] Quid ſit *verber* CRUDUM non equidem intelligo: hoc tamen ſcio, Statium ſcripſiſſe, *verbere* CREBRO. Thebaid. IX, 352.

Protinus icta malo, vitrea de valle ſolutis
Exiliit furibunda comis; ac verbere CREBRO
Oraq; pectoraq; & viridem ſcidit horrida veſtem.

Thebaid. V, 231.

Ut fera quae placido rabiem deſueta magiſtro
Tardius arma movet, ſtimuliſq; & verbere CREBRO
In mores negat ire ſuos.

Ovidius Halieutic. v. 12.

Averſus CREBRO *vimen ſed* verbere *caudae*
Laxans ſubſequitur.

Lucan. III, 523.

CREBRAQ; *ſublimes convellunt* verbera *puppes.*

Auſonius Idil. II, 91.

Olli purpureum multato corpore rorem
Sutilis expreſſit CREBRO *roſa* verbere.

numeroſa verbera Autor Aetnae v. 37.

Illi his Cyclopas memorant fornacibus uſos
Cum ſuper incudem numeroſa *in* verbera *fortes*
Horrendum magno quaterent ſub pondere fulmen:

ita legendum; vulgo, *Illis* Cyclopas: Scaliger *Illi*: ſed deeſt aliquid ſenſui niſi legas *Illi his.* vide locum poëtae iſtius, quem nemo mihi perſuaſerit eundem eſſe Corn. Severum, cujus fragmentum poëmatis de Morte Ciceronis refert Seneca Suaſoriâ VII. adeo omnia diverſa. ad aevum & ingenium multo inferius detrudendus mihi videtur Autor obſcuri iſtius poëmatis de Aetna. Facile plura exempla congererem; ſed haec ſufficient. has vero voces *crudo* & *crebro* inter ſe aliquando commutari evincit locus Thebaid. II, 709. ubi pro CRUDO *robore cortex* MS. Collegii Petrenſis male habet CREBRO.

v. 82. *tentaſſes, me non* AUDENTE, *profundos*
Ire lacus.] Lipſius olim emendavit *me non* GAUDENTE: bene, ſi Statianum loquendi morem intelligas; ſecundum quem *non gaudente* eſt idem quod *dolente.* Silv. IV, 2. v. 5.

Aſt ego, cui ſacrae Caeſar nova gaudia menſae
Nunc primum, dominaq; dedit non ſurgere *menſa,*
Qua celebrem mea vota lyra?

ita forte legendus locus pro *conſurgere. non ſurgere* menſa, eſt *aſſidere* menſae. paulo infra, v. 16.

datur haec juxta, datur ora tueri
Vina inter menſaſque, & non aſſurgere *fas eſt?*

datur mihi *non aſſurgere*, i. e. *ſedere*, Imperatore praeſente? iterum Silv. II, 6. v. 99.

Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum *caput Orpheos ſequebar:*

non mutum caput eſt *loquax* caput Orpheos, de quo Virgil. Georg. IV. adhuc Thebaïd. VI, 544. de Leandro natante, Chlamydi intexto,

In latus ire manu, mutaturuſque videtur
Brachia; nec ficcum *ſpectes in ſtamine crinem:*

ita legendus locus; vulgo, *manus*, & *ſperes. nec* ſpectes *ſiccum* crinem, id eſt, & ſpectare potes crinem *non ſiccum*, hoc eſt, *humidum.* tanto artificio elaborata fuit chlamys iſta, ut etiam crines natantis Leandri *humidi* viderentur in ſtamine. Tacitus

citus Annal. I. de Sempronio Graccho: *Tunc milites ad caedem miſſi invenerunt in prominenti litoris* nihil laetum *opperientem*: id eſt *omnia triſtia* opperientem ſeu expectantem. Alterum exemplum, ſed luculentum, addam ex Thebaid. IX, 334. ubi deſcribitur caelatura in clipeo Crenaei:

Sidonis hic blandi per candida terga juvenci
Jam ſecura maris, teneris jam cornua palmis

Non tenet:

mira locutio videtur *non tenere* aliquid manibus *teneris*: quid enim manuum *teneritudo* ad *non retentionem* rei alicujus? Sed ſi *non tenere* manibus teneris accipias pro *dimittere* manibus teneris, evaneſcet obſcuritas. ita Silv. V, 3. *nec* fiſſa *gaviſam* Pallada buxo, eſt, & Pallada *non gaviſam* fiſſa buxo, hoc eſt, *abominantem* & *odio habentem*. ita *nec major* ſitis pro *& minor*, Silv. IV, 7. *nec major* fragor pro *& minor*, III, 1. quam *non major* gloria pro quanto *minor*, Epiced. in Patrem. v. 219. ubi male legitur *qua* non. Sic *non magna* ratis pro *parva*, Nemeſiano Cyneg. v. 59. *non tarda* pro *agilis* & *gnava* Virgil. Georg. II, 125.

Et gens illa quidem ſumtis non tarda *phareris.*

pluribus haec adnoto, ne locutionis inſolentia tirones offendat. ad hunc igitur morem me *non gaudente* eſt *me dolente*, utpote cui gloriam ſervandae patriae tu praereptum ires. Cruceus retinet non *audente*, hoc ſenſu: me *non audente*, id eſt, *ſi ego non auſus eſſem*, ut ſupra, *te ſigna ferente, ſi tu ſigna tuliſſes*: Galli dicerent, *au cas que je n'euſſe le courage.* Bene haec Cruceus; & ideo in textu nihil muto. de phraſi vide Gronovium ad Senec. de Benef. I, 10. Sequitur, *profundos* Ire *lacus*: non male: cum quarto enim caſu hoc verbum jungitur, ut Theb. VIII, 513. ubi Hercules Minervam alloquitur:

ipſa & comes, invia mecum
Tartara, *ni Superos Acheron excluderet*, iſſes:

ita legendum puto; vulgo inepte *ipſa* heu *comes*: ſcriptum erat *eu* pro *et*; unde iſtud *heu*. Sed mihi Statianum magis videtur *profundo* Ire *lacu*, id eſt *in lacum*: ita Baln. Etruſci v. 51.

Extra autem niveo qui margine caerulus amnis
Vivit, & in ſummum fundo patet omnis ab imo,
Cui non IRE LACU, *pigroſque exſolvere amictus*
Suadeat?

Supra, hac Eclog. v. 67. *Famoſuſque lacus*, numero ſingulari; licet ibi Vetus Codex habeat *Famoſi*: non male. & v. 72. *terque ardua* merſit *Colla* lacu *trepidus*. mihi placet *profundo lacu* vel ob hanc rationem ut vitetur ſibilus & Sigmatiſmus iſtorum, *profundos Ire lacus, ſed Roma tuas tenuiſſet habenas*. ire *lacu*, id eſt, *in lacum*, ut ire *polo*, Epithal. Stellae, *in polum*. deferre montem *vallibus*, in *valles*, Val. Flacc. II, 523. Notanda vero Ellipſis iſta v. 79.

tu bella Jovis, tu praelia Rheni, &c.
Longo Marte domas:

nemo dicitur *domare bella* & *praelia* longo *bello*. intelligendum quaſi ſcripſiſſet, *tu bella Jovis, tu praelia Rheni* GERIS; tu *domas* civile nefas, &c. Haec loquendi forma optimis ſcriptoribus familiariſſima. Noſter Theb VII, 560.

Hi precibus queſtuque deos; *hi Martia tela*
Belligeroſque hortantur *equos*:

atqui nemo *hortatur* deos *precibus* & *queſtu*: intelligendum igitur *adeunt* vel *fatigant* deos *precibus* & *queſtu*, & equos *hortantur*. tale eſt iſtud Val. Flacci III, 262.

Illi autem neque adhuc gemitus, neque conſcia facti
Ora levant:

ubi ſi κοινῶς ſumas τὸ *levant*, neque *gemitus levant* neque *ora*, ſententiam corrumpes, cum *levare gemitus* menti poëtae omnino contrarium eſt. ſubaudiendum, neque *edunt* vel *emittunt* gemitus, neque *levant* ora.

v. 85. *quem tradere es auſus*] Hos verſus quos uncinis incluſos vides, comparationis ſeriem interrumpentes, ſi ſapias, Lector, tranſmittes: certum enim eſt hos ſpurios & inſititios eſſe. Patet hoc ex verſu 88. *quam longus in* HUNC *deſpectus* ab ILLO: & 89. *qui non ut viderit* AMBOS: e quibus manifeſtum eſt DUOS tantum equos, Julii Caeſaris & Domitiani, in comparationem deductos eſſe; & proinde nullum eſſe locum Bucephalo Alexandri.

andri. Sic igitur hiantem Statium connectas,

Caesarei stat sede fori: vix lumine fesso
Explores, &c.

Et haec opinio fuit Dan. Heinsii & P. Scriverii, a Gevartio etiam approbata Lect. Papin. c. IX. ob hanc inexpugnabilem rationem, quia effigies equi quam statuit Jul. Caesar ante aedem Veneris Genetricis (de qua re videndi Plinius & Suetonius) erat effigies *sui* equi, non Bucephali (quî enim potuit?) quem Lysippus Alexandro fecit. Gronovius, delinitus phrasi *traderis ausus*, quam ex MS° Florentino & Editt. Rom. & Venet. restituerat, non omnino ejiciendos putat, sed de conciliatione ulterius cogitandum. atqui haec conciliatio nunquam eveniet, nisi probari potest Caesaris & Alexandri equos unum & eundem esse.

v. 100. *Apelleae* cuperent *te scribere cerae*,

Optassetque *novo*, &c.] Nemo corrigat, Optaretque *novo*, ut respondeat τῷ *cuperent*, quemadmodum in Consolat. ad Ursum v. 24.

Optarent *multum Graiae* cuperentque *Latinae*
Sic peperisse nurus:

nihil enim frequentius his Temporum mutationibus, ita Glaucia Melioris, v. 140.

Hunc nec saeva viro potuisset *carpere Procne*,
Nec fera crudeles Colchis durasset *in iras*;
Torvus ab hoc Athamas insanos flecteret *arcus*;

non *flexisset*, supra hac Ecloga v. 59.

Quae superingesti portaret *culmina montis*
Caeliferique attrita genu durasset *Atlantis*:

ubi non opus est ut cum Bernartio legas *duraret*. vide & Epiced. in Patr. v. 51. & seqq. & ita passim omnibus poëtis. Constructio hujus loci est: *Atticus senior optasset te similem ponere* in *novo templo Elei Jovis*. Atticus *senior* est Phidias, ut *senior Gargettius*, Epicurus, Tiburt. Manlii v. 94. *senior Thessalus*, Chiron, Achilleid. II, 382. *Coüs senior*, Hippocrates, apud Marcellum Empiricum de Medicina v. 5.

Quodque Coüs *docuit* senior, *quodque Abdera suasit*:

ubi *Abdera* pro *Democrito*. *Te similem* ponere, id est *tuam statuam*, ut *Aristotelem similem* apud Juvenal. Sat. II. init. *imaginem* Aristotelis: & passim his Silvis. *novo templo*, ut innuat indignum vetus aedificium honore excipiendi Domitiani. Haec fere Gronovius. male Lipsius & eum secutus Bernartius legunt Atticus *sector*.

ECLOG. II.

Epithalamion Stellae & VIOLANTILLAE] Tiliobroga vult hoc nomen semper scribi per E, VIOLENTILLA. nescio sane qua auctoritate; Analogia enim videtur reclamare. quippe non a VIOLENTA sed VIOLANTA deducitur haec vox. VIOLA, VIOLANTA, VIOLANTILLA, non VIOLENTILLA: ut a QUADRATA, QUADRATILLA *Numidia*, apud Plinium Epist. VII, 24. non QUADRETILLA. ita a QUARTA, QUARTILLA, apud Petronium, non QUERTILLA. *Violantillam* vero a *viola* deduci non a *violenta*, luculenter probat Martialis Epig. VI, 21 & VII, 50. quibus locis eam vocat *Ianthida*: a Graeco scilicet ἴον, *viola*.

v. 9. *Alternum* factura *pedem*] Primo intuitu adblanditur Gevartii *fractura*, eodem sensu quo *truncare gressu* heroös tenores Epiced. in Patr. v. 99. & *fraudare epos extremo gressu*, infra v. 250. Sed *factura* eruditissime defendit Gronovius Diatr. c. VIII. & Antidiatr. c. II. ubi probat Versus Elegiacos non posse dici *frangi*; & aliud esse *truncare* & *fraudare gressu*, aliud *frangere*. *Pes* est *versus*: Horatius Epist. I, 19.

Temperat Archilochi musam pede *mascula Sappho*:

ad quem locum vide Cl. Bentleium. *facere alternum pedem* est scribere versus Elegiacos, qui absolute *alterna carmina* & *versus alterni* vocantur, & *alterni pedes*. Ovidius Trist. III, 7.

Et tamen ad Musas, quamvis nocuere, reverti,
Aptaque in alternos *cogere verba* pedes.

Idem Heroid. XV, 5. ubi Sappho dicit:

Forsitan & quare mea sint alterna *requiris*
Carmina,

Carmina, *cum lyricis ſim magis apta modis.*

alterno pectine, eodem ſenſu, Faſt. II.

Dum canimus ſacras alterno pectine *Nonas.*

v. 13. Coetu*que Latino*

Diſſimulata deam, crinem, &c.] Bene emendavit Barthius, cinctu*que Latino*: nec opus fuit ut tam dubitanter proferret. Claudianus in Eutrop. I, 28.

Rupta Quirinales *ſumant ergaſtula* cinctus.

& ita paſſim apud hunc & alios. erudite Idem IV. Conſ. Honor. v. 157.

Ipſa Quirinali *parvum te* CINXIT amictu *Mater.*

Veſte in diſſimulationem ſui compoſita, ut de Nerone eleganter Tacitus Annal. XIII. niſi mavis *cultu*que Latino: ut apud Claudian de Laud. Stilic. II.

Tunc habiles armis humeros Dea veſtibus *ambit*

Romuleis; Latii *ſederunt pectore* cultus: ſed mihi magis placet Barthii *cinctu*. potes etiam pro *Diſſimulata* deam, legere *Diſſimulante* deam, ut apud Ovid. Heroid. IV, 55.

Juppiter Europen (prima eſt ea gentis origo) Dilexit, tauro diſſimulante deum:

(ubi pro *Dilexit* ſenſus poſtulare videtur *Deluſit* vel *Eluſit* ut Met. VI, 103.

Maenis eluſam *deſignat imagine tauri* Europen:)

Sed probum etiam *Diſſimulata*. Idem Art. Amat. I, 690.

Turpe, niſi hoc matris precibus tribuiſſet, Achilles

Veſte virum *longa* diſſimulatus erat: id eſt *diſſimulavit, celavit*. Faſtorum VI, 507.

Diſſimulata deam *Latias* Saturnia *Bacchas*

Inſtimulat fictis inſidioſa ſuis

mox, *temperat* crinem, i. e. moderatur divinitati ſuorum crinium ne pulcriores ſint crinibus Violantillae; ut optime & eleganter Domitius. ita Theb. I, 305. de Mercurio, *temperat* aſtra galero, eſt, a calore aſtrorum defendit caput galero. mirifice nugatur Scholiaſtes Vetus iſto loco.

v. 20. *Amplexum* virides *optatae conjugis* artus] Ita Editio Gronovii, & eam ſecutus Veenhuſius. plures tamen exhibeat *niveos:* quod quare mutabant? ita Silv. II, 3.

in fontem, niveos *ne panderet* artus, *Sicut erat cum veſte, ruit:*

Sic enim legendum eſſe ad locum probabo. Sil. Italicus XII, 243.

Solvitur omne decus leto, niveoſque *per* artus

It Stygius color, & formae populatur honores.

Catullus de Nupt. Pel. & Thet. v. 364.

Excipiet niveos *perculſae virginis* artus.

Val. Flaccus, I, 219.

unde urna humeris, niveoſ*que per* artus *Caeruleae veſtes?*

Virgilius Ciri v. 399.

Tyndaridae niveos *mirantur virginis* artus.

Recte ſe haberet *virides* artus ſi de *Juventa* vel *Robore* dicendum foret; hic vero de *Forma* & *Venuſtate* loquitur Statius, quibus congrui ſunt *nivei* potius quam *virides* artus. Barthius Adverſ. XXVIII, 4. ait in vetuſtiſſimo exemplari ſe inveniſſe *annos* pro *artus*; & huic libens adſentitur Gronovius Diatr. c. LIII. Nec dubium eſt quin *virides annos* ſuo loco optimum ſit: hic tamen mihi videtur nimis longe petitum, ſi dicas *virides annos* optatae conjugis, id eſt, *juventam* conjugis, id eſt *juvenem* conjugem. Nec ſane video quare hoc admittatur unius tantum codicis autoritate contra omnes alios tum codices tum editiones, quantum noverim: praeſertim cum non neceſſarium ſit: immo melior, meo judicio, antiqua lectio. Sed, ut ſaepe dicturus ſum, eruditos & minus obvios ſenſus & phraſes maxime appetebat Gronovius. quale eſt quod ſequitur,

& olenti ſpargere Thymbra:

pro qua voce Edit prima Veneta habet *nymbo*, & ita legiſſe Claudianum verosimillimum eſt, qui in Nupt. Honor. & Mar. v. 296. hunc locum imitatur & eadem voce utitur:

nec ſignifer ullus

Nec miles pluviae flores diſpergere *ritu*

Ceſſat, *purpureoque ducem perfundere* nimbo.

ſic *ninguere floribus* Lucretio, & *odorati imbres* Seneca in eadem re, & Martialis IX, 39.

Lubrica

Lubrica Corycio *quamvis ſint pulpita* nimbo,

& multa alia quae adduxit politiſſimus Gevartius (cui haec debentur) Papin. Lect. c. XIII. Haec tamen Gronovio tanti non ſunt, ut non quocunque ſenſu retinendum cenſeat τὸ *Thymbra*, Diatr. c. LIII. videamus quid ſibi velit haec lectio. *Thymbra* locus eſt ſeu ager Trojae vicinus, plenus herba cognomine, quam *Satureiam* vocamus, inquit Servius ad Virg. Aen. III, 85. *Thymbra* igitur olenti ſpargere (ſive pro *loco* ſive pro *herba* ſumas, ad idem recidit) eſt perfundere *ſatureia*. at vide quam inepte fecerit Statius ſi induxerit *Amorem* & *Gratias* ſpargentes non *lilia* & *roſas* & *myrtum* & *violas*, ſed SATUREIAM. Decent Apollinem, inquit, munera ſui campi. Atqui *Apollo* non dicitur ſpargere hanc *thymbram*, ſed *Amor* & *Gratiae*. quin ne ipſum quidem Apollinem decerent haec munera tam feſto tempore, niſi *Medicus* fuiſſet Stella: vel niſi dicas urbanum hoc loco eſſe Statium, & tacite allufiſſe ad notas *Satureiae* virtutes in re Venerea adjuvanda, (de quibus nequitiae magiſter Ovidius & alii Veteres paſſim) & ideo ſparſam eſſe *thymbram* ſeu *Satureiam*. Sed quid nugor? omnino verum puto olenti *nimbo*: quem interpretari potes vel de *floribus* vel de *liquore* aliquo quem ſecum adducebant Amor & Gratiae; qualis eſt *Idalius ſuccus* I, 3. & *arcani liquores* III, 4. vide Claudian. de Nupt. Honor. & Mar. v. 101. & 209. & Epithalam. Palladii & Celerinae v. 116. largoſque *roſarum Imbres*, &c. ubi hunc locum clare imitatur. Mox, pro *fronte* Gronovius Diatr. c. IX. legebat *fronde*: ut enim, inquit, *lilia mixta violis*, ita *roſa fronde*. Antidiatribe tamen cap. II. retinet *fronte*, quia caput potiſſimum in hujuſmodi ἀνθοϛολίαις petitur. Et hoc potius videtur, ſi locus ſanus ſit. pro *violis* Flor. Rom. & Ven. Codices habent *mollis*. Mox, pro *niveis* a vultibus forte legendum *nitidis*, quoniam praeceſſit *niveos* artus. contra apud Senecam Hippol. Act II. v. 375.

non idem vigor,
Non ora *tingens* nitida *purpureus rubor:*
Populatur artus cura: jam greſſus tremunt,
Tenerque nitidi *corporis cecidit decor:*

legendum puto,

Non ora tingens nivea *purpureus rubor:*

voces enim *nitida* & *nitidi* vix eſt ut eo modo collocaret Seneca: & oppoſitio poſtulat *nivea*; *purpureus* rubor tingens *nivea* ora, *Indum ſanguineo veluti violaverit* OSTRO *Si quis* EBUR: verba ſunt Maronis Aen. XII, 67.

v. 27. *Ceſſent* mendaces *obliqui carminis aſtus*] Optime huic loco congrueret *mordaces* pro *mendaces*: niſi quod verſu proximo ſequitur *frena momordit*: quod tamen tanti non eſt ut rejiciamus *mordaces*: ita enim interdum accidit, praeſertim in his quaſi extemporaneis ingenii periculis; in quibus feſtinatio & neceſſitas patrocinantur uſui ejuſdem vocis. ita Herc. Surrent. v. 152.

nudoſque virorum
Certatus, & *parva ſuae ſimulacra coronae.*
Quin age, & ipſe libens proprii certaminis *actus*
Invicta dignare manu.

vides *certatus* & *certaminis*: nec quidquam ibi mutare potes abſque ſumma violentia. Optimum, inquam, *mordaces* aſtus. Ovidius Triſt. II, 563.

Non ego mordaci *deſtrinxi* carmine *quemquam.*

Sidon. Apollinaris Carm. IV, 15.

Non ego mordaci *fodiam modo* dente *Maronem.*

Manilius V, 145.

Et ſale mordaci *dulces quaerentia riſus.*

Eleganter Paulinus Epiſt. III, ad Auſonium. v. 158.

Sed lingua mulcente gravem interlidere dentem,
Ludere blanditiis urentibus, & male dulces
Fermentare jocos ſatirae mordacis *aceto,*
Saepe poëtarum, nunquam decet eſſe parentum.

Invidia *mordax* Phaedro Prolog lib. V. Ridicule hic Domitius, qui *mendaces aſtus* explicat *magicae artes quibus amantes uti ſolent.* Melius Cruceus, qui interpretatur, Ceſſent mordacia & jocoſa carmina & facetiae ſatiricae, quales fere in procos aut ſponſos illuſtriores jactari ſolent, ſub fictis nominibus, non *directe*; unde *obliqui* carminis aſtus dicuntur: *morſus* figuratos vocat Macrobius Saturnal. VI, 3. Martialis VII, 62.

Ne quid liberti narrent ſervique paterni
Aut niger obliqua garrulitate *cliens.*

unde

unde Cato adverſus potentes ſemper *obliquus*, ut de eo Florus IV, 2. Sed Stellae praecipue congruebant hi luſus Satirici; ejus enim vita & mores a rebus amoenis & vagatione juvenili minime abhorrebant. & hoc agnoſcit Statius, *Subiit leges & frena momordit Ille* SOLUTUS AMOR &c. & innuit Venus apud Martialem Epigr. VI, 21. de his nuptiis:

Perpetuam Stellae dum jungit Ianthida vati,
Laeta Venus dixit, Plus dare non potui.
Hoc coram domina; ſecretius illud in aurem,
Tu ne quid pecces, exitioſe, vide &c.

ita legendum puto; vulgo *Haec*, &, *ſed nequius:* niſi mavis *Haec*, &, *ſecretius illa*, & in aurem: omnino enim incongruum eſt *ſed nequius*, cum nihil *nequam* ſit, nulla *laſcivia* in illis quae ſequuntur. Sed hoc obiter. Non igitur *mendaces* erant hi *aſtus* & ſales qui in Stellam componebantur, ſed *mordaces:* & ita omnino legendum, ut vitetur falſum.

v. 31. *Tu tamen attonitus, quamvis data copia tantae*

Noctis, *adhuc optas.*] Quale hoc eſt hyſteron proteron, copia tantae *Noctis?* quippe Stella nondum ſupponi poteſt habuiſſe NOCTEM; cum DIES tantum Nuptialis deſcribitur. Supra v. 24.

Ergo DIES *aderat* &c.

Infra v. 209.

Quis tibi tunc alacri, caeleſtium munere, clare
Stella DIES?

Et mox,

quam longa morantur
Sidera, quam ſegnis votis AURORA *maritis!*

v. 229.

Vix dum emiſſa DIES *& jam ſocialia praeſto*
Omina.

& 241.

Hic fuit ille DIES: NOCTEM *canat ipſe maritus.*

Qui locus luculenter probat quod dixi, *diem* ſcil. nuptialem hic deſcribi; & proinde nihil de *nocte* dici poſſe, cum *nox* nondum aderat. Sed & hoc manifeſto probatur ex Choro Deorum & Dearum, quem ſe *videre* fingit Statius commigrantem ad aedes Stellae, *die* ſcil. nuptiali: & iſtis v. 13.

Ipſa TOROS *& ſacra* PARAT:

Si toros PARAT Venus, nondum in toris convenerant Stella & Violantilla, & conſequenter copia *noctis* nondum data fuerat Stellae. Vide & v. 47. *dum* fervent *agmine poſtes* &c. & v. 16. *Noſco* DIEM *cauſaſque Sacri.* Sentis jam abſurditatem illius *noctis*; pro qua minima mutatione reponendum,

quamvis data copia tantae

Sortis, *adhuc optas:*

Sors proprium in hac re vocabulum, de *Matrimonio* ſcilicet. Noſter Ad Uxorem, v. 22.

etenim tua, (nempe benigna
Quam mihi ſorte *Venus junctam florentibus annis*
Servet & in ſenium) tua &c.

Thebaid. III, 157.

Ah quanto melius dextraque in ſorte *jugatae*
Queis ſteriles thalami!

Ita legendum pro *At* quanto. Achilleid. I, 252. ubi Thetis Achillem alloquitur:

Si mihi, care puer, thalamos ſors *aequa dediſſet* &c.

Inde *conſors* pro *maritus:* Claudianus Laud. Seren. v. 12.

conſorte *redemto*
Caſta maritali ſucceſſit Theſſala fato:

(quod plenius extulit Ovidius Met. X, 246. *conſors thalami:* & alii.) & *conſortium*, proprie de *matrimonio.* Idem de Rapt. Proſ. II, 367.

Noſtra parens Juno, tuque, o germane Tonantis
Et gener, unanimi conſortia *diſcite ſomni:*

Et in Laude Serenae Reginae, v. 82.

alio tum parvus in axe
Creſcebat Stilico, votique ignarus agebat:
Debita cui longe conjux, *penituſque remoto*
Orbe parabantur tanti conſortia *fati:*

Ita legendum; vulgo inepte *parabatur concordia.* Inde *ſortiri* toros apud Auctor. Octaviae v. 536. & alios paſſim. Sequitur, promiſſaque *numine dextro Vota paves:* pro quo N. Heinſius ad Sil. Italicum XVI, 432. legit *permiſſaque:* recte. Vota *permiſſa* ſunt vota quorum jam compotes ſumus. Claudianus de IV. Conſ. Honorii:

In civem rubuere genae, tergoque removit
Verbera permiſſi *felix injuria* voti.

Hoc ſenſu ſumenda vox *permiſſus*, Achilleid. II, 264. ubi Deïdamia queritur quod *eripitur miſerae* permiſſus *Achilles*, id eſt, Achilles quem jam *ſuum* fecerat, cujus compos fuerat. Val. Flaccus VIII, 80.

Nec dare permiſſae, *quamvis juvet, ora* quieti
Suſtinet.

Pulchre hoc loco deſcribitur cunctatio hominis cui aliquid boni voto majus contigit. Imitatur Claudianus de Bel. Gildon. v. 6.

Horret adhuc animus, manifeſtaque gaudia differt,
Dum ſtupet, & tanto cunctatur credere voto.

Mox. v. 36. pro amplexu *petito* conjugis, legendum, *petitae* conjugis. Intelligent hoc qui compoſitionem Statianam intelligunt. Ita ſupra v. 20. niveos *optatae conjugis* artus. Seneca Hippol. v. 862.

O ſocia thalami, ſiccine adventum viri
Et expetiti conjugis *vultum excipis?*

Juvenalis Sat. X, 241.

rogus adſpiciendus amatae
Conjugis *& fratris, plenaeque ſororibus urnae.*

Verſ. 38. *Digna quidem merces* &c. ita Propert. II, 3. Digna quidem facies, *pro qua vel obiret Achilles.*

v. 41. *Hanc propter* tutum *Piſaea lege trementem*
Currere.] Quomodo *tutum*, (inquit Gronovius (Reliq. ad Statii Silv.) ſi *trementem*; ſi *Piſaea lege?* legit igitur, *Hanc propter* juſtum. Bene. Auſonius Epitaph. Her. VII.

Non hic ordo fuit: ſed juſtius *ille ſuperſtes,*
Troja capi ſine quo perfida non potuit.

Sil. Italicus III, 95.

tua juſtior *aetas*
Ultra me improperae ducant cui fila ſorores:

i. e. *dignior:* vide ibi Dan. Heinſium. ad hanc formam eſt iſtud Perſii,

Anticyras melior *ſorbere meracas,*

& Statii Theb. X, 429.

Ego infandos potior *ſatiare volucres,*

id eſt *dignior*. & Propertii Eleg. II, 3.

Pulchrius *hac fuerat, Troja, perire, tibi.*

Sed phraſin Statianam exigenti occurrit ab illo profectum eſſe, Hanc propter *verum* Piſaea *&c.* prima ſyllaba *ver* amiſſa in praecedente *ter. verum* eſt *aequum, juſtum.* Epiced. in Puer. v. 49.

Verum *erat: abſumtae vires & copia fandi*
Nulla mihi.

Plinius Epiſt. VIII, 2. *nequaquam* verum *arbitrabar, quos non aequaſſet fides ſolutionis hos benignitate remiſſionis aequari.* Horatius Epiſt. I.

Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede verum *eſt.*

Sed melius eſt Gronovii *juſtum*, utpote proximius.

v. 45. *Te potius* prenſa *veheret* Tithonia *biga.*] Janus Parrhaſius Epiſt. LVII. legit *prenſum* vel *preſſa*, adſentiente Bernartio. poſterius verum puto. *Preſſa* biga, id eſt, *depreſſa, demiſſa* in terras ut te, quemadmodum Tithonum, exciperet. Noſter Theb. XII, 305.

exere, quaeſo,
Cornua, & adſueto propior premat *orbita terras.*

Lucanus VI, 505. de Luna:

Et patitur tantos cantu depreſſa *labores,*
Donec ſuppoſitas propior *deſpumet in herbas:*

niſi ibi legendum ſit *deprenſa. pronis curribus* eodem ſenſu Theb. X, 370.

incendit pronis *dea* curribus *almum*
Sidus, & admoto *monſtrabat funera* cornu:

ubi tamen tranſponendas voces puto, & legendum pronis *cornibus* & admoto *curru*, ut ſupra citato loco Thebaid. XII, 305. Gronovius Diatr. C. IX. & Elench. Antidiatr. C. II. retinet *prenſa*, alia vocis notione, pro *juncta*, ut apud Virgil Georg. I, 284.

Septima poſt decimam felix & ponere vites
Et prenſos *domitare* boves:

& III, 207.

prenſique *negabunt*
Verbera lenta pati:

Et Ovid. Remed. Amor.

Aſpicis ut prenſos *urant juga prima* juvencos:

Tacitus de Morib. Germ. C X. *publice aluntur iiſdem nemoribus ac lucis, candidi, & nullo mortali opere contacti: quos* prenſos *ſacro* curru *ſacerdos ac rex vel princeps civitatis comitantur, hinnituſque ac fremitus obſervant.* Ita legit pro *preſſos* His locis addere potuiſſet iſtum Ovidii Amor. I, 2. v. 13.

Verbera plura ferunt, quam quos juvat uſus aratri,

Detrectant

Detrectant prenſi *dum juga prima* boves:

Sic enim & ibi legendum forte pro *preſſi*. Subjungit, Eruditionis Statianae ingens argumentum *prenſa* illa *biga*. Sed non recte argumentari videtur Vir Magnus. *Prendere* BOVES eſt *jungere* BOVES; ergo, *prendere* BIGAM eſt *jungere* BIGAM. Nequaquam concedenda Conſequentia: quid enim ſi ego hoc modo argumentarer, *prendre* EQUOS eſt *jungere* EQUOS; ergo, *prendere* FOEDUS eſt *jungere* FOEDUS: concedereſne ideo recte & Latine dici poſſe *prendere foedus* pro *jungere foedus?* non certe, niſi exemplum hujuſmodi locutionis proferrem ex probato aliquo autore. Quippe in his rebus non dominatur Analogia, ſed Uſus; nec a ſimilibus ad ſimilia progredi potes, ſed cedendum Conſuetudini, quam penes arbitrium eſt & jus & norma loquendi; loquendi recte; nam ut *erudite*, nil moror. Si aliquis hoc pacto argumentaretur, *frenare* EQUUM eſt *regere* EQUUM; ergo *frenare* TELLUREM vel PROVINCIAM eſt *regere* TELLUREM vel PROVINCIAM; recte, dicerem: quia haec phraſis occurrit Silv. V, 2.

Quod ſi te magno tellus frenata *parenti*
Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes!

& Val. Flacco I, 22.

Haemoniam *primis Pelias* frenabat *ab annis:*

& aliis. Quod ſi pergeret, ergo *frenare* VALETUDINES *principis* eſt idem quod *regere* VALETUDINES *principis* apud Tacit. Annal. VI, 50. non admitterem, niſi exemplis & autoritatibus confirmaret. At quare non? inquit. Quia non viſum eſt magnae Deae Conſuetudini Metaphoram eo uſque pertingere. Similiter in hac voce *prendere:* cujus notio videtur peti debere a *coactione* quae adhibetur his animalibus natura *feris:* cujus *conſequentia* tantum videtur *Subjugatio*, non ut pro *primaria* ſignificatione ſumi poſſit. Adeo ut ſi recte & ſecundum conſuetudinem dicere poſſis equum vel bovem *prendi* vel *jungi*, utpote *occupatum* ab homine & *coactum* ſubire jugum; cum tamen nihil tale competat *bigae* vel *currui*, nollem affirmare bigam *prendi* dici poſſe, ſine exertis & indubitatis Veterum teſtimoniis: praeſertim cum contrarium potius verum videatur: Si enim *equus* recte dicatur *prenſus*, certe *biga* ſeu *currus* cui equus jungitur non itidem *prenſus* recte dici poteſt: hoc enim tale eſſet quale iſtud Virgilii VII, 778.

Unde etiam templo Triviae luciſque ſacratis
Cornipedes arcentur equi, quod litore currum
Et juvenem *monſtris pavidi* effudere *marinis.*

Ubi quaero ſi recte dicatur *juvenis* effundi curru, quomodo eodem tempore *currus* ipſe dici poteſt *effundi?* ſi enim liquor qui eſt in poculo *effunditur*, poculum ipſum non dici poteſt *effundi*, ſed *everti:* & ita hic oportuit, *evertêre* currum & *effudêre* juvenem Sed de hoc loco alias. Pergit tamen Vir Doctiſſimus; & ad finem Diatribes, in *Omiſſis & Erratis* p 401. duo exempla adducit ex Thebaide. Primum eſt IV, 219. de Amphiarão:

Arma ſimul prenſaſque *jugo moderatur* habenas:

De hoc mox dicam. Alterum eſt Theb. VIII, 563.

ruit primis inmixtus, & agmina Lernae
Nunc pedes enſe vago, prenſis *nunc celſus* habenis,
Ceu ſpectetur, agit:

hoc eſt, inquit Gronovius, nunc pedes, nunc *curru juncto* pugnat. Quid audio? *prenſis habenis* idem quod *juncto curru?* revera non credidiſſem hoc a Gronovio profectum eſſe, ſuo, & vigilanti: & bene quod inter *Errata* ponitur. Vir doctus hoc in animo fixum habuit, τὸ *prenſum* idem eſſe quod *junctum*; unde, quaque occaſione hoc ingerit. Quid ſit *prenſis habenis*, ſi neſcis, diſce ex hoc loco Val. Flacci VI, 209. de Caſtore, poſtquam ex equo Gelam dejecerat:

alipedemque
Conſtitit excuſſo vector duce: riſit ab alta
Nube pater, prenſiſque *equitem cognovit* habenis:

ita reſtituit Celeberr. Burmannus pro *victor*. Riſit, inquit Flaccus, laetatus eſt Juppiter hoc filii ſui praeclarum facinus cernens; & ſtatim cognovit *equitem* eſſe, *Caſtorem*, (non *Pollucem*, ille enim *caeſtu* gaudebat) quia *habenas prehenderat*, frenum *occupaverat* equi: hoc enim eſt *prenſis habenis* & in hoc & in Statii ſupra citato loco, *prenſis nunc celſus habenis:* nunc

pedes, nunc celsus in curru & *frena tenens, prensis habenis*; non *curru junctо.* Nam de Thebaid. IV, 219.

Arma simul prensasque *jugo moderatur* habenas,

impositit viro eximio locus, ut mihi videtur, depravatissimus. Elige enim quam vis verborum Constructionem; sive hanc, moderatur habenas *prensas jugo*, (id est, secundum Gronovium *junctas)* falsum continet: quippe habenae non *junguntur jugo*: sive illam, *jugo* moderatur prensas habenas, absurda est: *jugum* enim non potest moderari *habenas*. Nihil igitur hinc probari potest, nisi locum esse corruptissimum. lege,

Arma simul prensisque jugum *moderatur* habenis.

Dicit Amphiaräum armatum pugnare e curru: sinistra manu *arma*, id est, *clipeum* moderatur, dextra *prensis habenis*, *tenens* habenas, regit & moderatur equos seu currum. Nihil jam intellectu facilius. Et his locis maxime confirmatur quod dixi de notione vocis *prendere* pro *jungere* quando de *equis* vel *bobus* sermo est, aratro vel currui adhibitis: nempe quia *occupantur* & a *feritate* sua in mitiorem habitum rediguntur: cui consequens est ut *jungantur aratro* vel *currui*. Extra hos fines *prendi* pro *jungi* recte dici posse non puto: nec in isto Claudiani loco, *famuli currum* junxere *volantem*, substituere potes *prendêre* vel *prendidêre*, (ut Sil. Italicus effert) nec in isto Ciceronis, a Gronovio citato, *Vedius venit mihi obviam cum duobus essedis & rheda equis* juncta, aeque bene dixisse potuit rheda equis *prensa*. *Prensus* vero pro *occupatus* tralatitium est. Noster Theb. VI, 479.

Mox Chromis Hippodamum metae interioris ad orbem
Axe *tenet* prenso:

& 641.

clamore recurrit
Ante ducem prensaque *levat suspiria* palma.

Habeo & quod opponam emendationi Gronovianae in Tacito, & Ovidio ubi legit *prensos* pro *pressos*. velut hoc Senecae Herc. Fur. 1019.

Jugoque pressum *libera turpi Jovem:*

ubi si legat *prensum*, ingeram illi hoc Autoris Octaviae v. 250. *Orbis tyrannus, quem* premit *turpi* jugo: & 413. premere *subjectos* jugo *Tauros feroces:* & alios aliorum locos. vide Ovid. Met. XII, 77. Quod vero contra Gronovium disputavi nolo ita accipias, Lector, quasi praefracte affirmem; non dico haec ita ESSE, sed VIDERI. Ille enim, si quisquam, linguae Latinae indolem pulchre perspectam habuit, & in penitissima ejus arcana penetravit. Sed nimia *Eruditione* (audebo dicere) in Statio explicando non raro peccavit, dum minus obvias lectiones & interpretationes secutus est, & doctrinam intempestivam impingendo, *eruditum* potius quam *bonum* poëtam Statium esse voluit: quod a me suis locis notatum invenies. Ipse alias harum rerum judex erat & exactor acerrimus. Lege modo hanc ejus observationem Notis in Senecae Controv. XI. p. 412. ubi de phrasi *animam agere*, id est, *animam in discrimine habere* contra Schottum disputat, his verbis: " Observa tamen de-
" licias Veterum: quem *animam agere*
" usitate dixerunt, ejus, ut dicerent, *ani-*
" *ma agitur*, absurdum visum est: cujus
" contra *caput* aut *fortunas agi* dixerunt,
" eum *caput* aut *fortunas agere* ut dicerent
" induci non potuerunt". Humanissime deinde disputationem claudit hoc modo:
" Nos tamen Schotti meritis & hos &
" alios errores facile condonamus; ut
" alios illis depravari & deduci pateremur
" haud visum est faciundum. nam & no-
" stros reprehendi malumus, quam illis &
" nos & alios decipi". Pulchrum hoc & laudabile: & ad hanc regulam exigas peto, Lector, si unquam a Gronovio aut quoquam alio viro docto dissensero. Malo igitur Parrhasii *pressa* biga; & eo magis quia hae voces perpetuo in MSS. commutantur. Ita Virgil. X, 97.

ceu flamina prima
Cum deprensa *fremunt silvis & cacca volutant*
Murmura:

dudum videram legi oportere *depressa*, Comparatione scilicet hoc postulante. *depressa* fremere (more Graeco, participium pro adverbio) est *humili & submisso sono murmurare*, ut apud Lucret IV.

Cum tuba depresso graviter sub murmure mugit.

Ita *rauca* gemere apud Lucan. V, 217.

ut tumidus Boreae post flamina pontus
Rauca gemit:

&

& ita poſtea inveni inter Variantes Lectiones Codicis Markiani: licet Servius agnoſcat *deprenſa*. Pro *fremunt* legendum quoque *gemunt*: praeceſſit enim *cunctique fremebant*. Sed de his alibi fuſius. Vide Cl. Bentleium ad Horat. Carm. I, 14. Deinde pro *Tithonia* N. Heinſius ad Ovid. Faſt. IV, 941. legit *Titania*. Sed, licet non recte, minime tamen reprehendendus, quia Ipſe errorem ſuum agnoſcit Not. ad Val. Flacc. III, 1. his verbis: " Ceterum quod ad Naſonem in Faſtis IV, " 943. monebam, ubicumque apud poëtas *Tithonia* ſimpliciter ponitur pro Aurora, non addito *conjunx* vel quid ſimile, ibi *Titania* videri reponendum, id " nunc aliter videtur, quod frequenter " *Tithonia* in ſcriptis poëtarum Aurora " nuncupetur, nec ſit vero ſimile librarios " tam pertinaciter impegiſſe". Et hoc in univerſum verum puto, ubicumque de *Aurora* ſermo eſt, legendum eſſe *Tithonia*; ubi de *Luna*, *Titania*: licet etiam *Latona* hac appellatione occurrat apud Ovid. Met. VI, 346. ut *Titanius* pro *Sole* apud Avien. Phaenom. Arat. v. 1062. Interpretes hunc locum intelligunt de *Cephalo*, quem, itidem ut *Tithonum*, rapuit Aurora: vide Ovid. Met. VII, 701. & Mythologos. Doctiſſimus vero Bentleius ad Horat. Carm. I, 28. v. 8. *Tithonuſq*; *remotus* in auras, ad hunc refert. Parum intereſt: ſequor tamen Bentleii expoſitionem, quia ad verba Horatii *in auras*, forte reſpiciunt iſta Statii *per auras*. Vide autem Noſtri proprietatem in iſta voce *Sediſſes*, de Paride: *judex* enim dum cauſam cognoſcit proprie *ſedere* dicitur. Plinius Epiſt. V, 1. *Adhibui in conſilium duos quos tunc civitas noſtra ſpectatiſſimos habuit, Corellium & Frontinum. his circumdatus in cubiculo meo* ſedi. Seneca Agamemn. v. 730.

fatalis ſedet
Inter potentes arbiter *paſtor Deas.*

Sil. Italicus VII, 437. loco huic ſimillimo:

Laomedonteus Phrygia *cum* ſedit in Ida
Paſtor &c.

Plene Seneca de Benef. VI, 4. *Non tantum inter creditorem & debitorem* judex ſedet *qui dicat, Pecuniam credidiſti.* Sed nota haec ſunt: fateor; malui tamen decem legere quae ſciebant, quam quinque quae non intelligebant.

v. 49. *vacat apta movere*

Colloquia] Pro *Colloquia* legendum forte *Alloquia*: idem nempe quod *Allocutio* Genethl. Lucani, v. 62.

Tu caſtae titulum decuſque Pollae
Jucunda *dabis* Allocutione.

Et hoc innuit epitheton *jucunda*; *Hic Erato* jucunda *doce*: & vox *apta*; Alloquia *apta* huic tam feſto diei. De *Allocutione* Nuptiali conſulas Salmaſium ad Hiſt. Aug. Scriptores Vol. II. p. 214. Niſi per *Colloquia* hoc loco intelligas *Dialogum* inter Venerem & Natum ejus. Utcunque ſit, pariter depravatus eſt locus Thebaid. V, 82.

ſub nocte dieque
Aſſiduis aegrae lacrimis ſolantia miſcent
Alloquia:

ita legendum; vulgo *Colloquia*. Theb. VI, 46.

ſolatur Adraſtus
Alloquiis *genitorem ultro*:

& XI, 196.

Coeperat & leni ſenior mulcere furentem
Alloquio.

Supra citato Theb. loco pro *ſub nocte dieque* MS. Petrenſis habet *nocteque dieque*; lege, *nocteſque dieſque*, ut Achilleid. I, 637. *Movere colloquia* ſeu *alloquia*, ut *movere* carmen. Supra v. 2. *Cui, Paean, nova* plectra moves?

v. 59. FESSA *jacet ſtratis, ubi quondam*
conſcia culpae
Lemnia repſerunt deprenſo vincula LECTO]

Lege, FUSA *jacet ſtratis* &c. quomodo enim FESSA, quae perpetem noctem quieverat? Silv. II, 1. v. 170.

Tu modo FUSUS *humi lucem averſaris iniquam.*

Theb I, 407.

FUSUS humo *gelida partem prior hoſpes habebat*

mox v. 565. de Pythone ſerpente,

Caſtaliis dum fontibus *ore triſulco*
FUSUS *hiat.*

Claudianus de Bello Gildon. v. 327.

Tyrio qua FUSUS *Honorius* oſtro
Carpebat teneros Maria cum conjuge ſomnos.

Ovidius Pontic. III, 3.

FUSA *que erant toto languida membra* toro.

Virgilius Culice v. 152.

At circa paſſim FUSAE *cubuere capellae:*

ita

ita legendum ; vulgo ibi quoque FESSAE. Exempla ubique. Vide autem quae ſequuntur: Venus jacet fuſa LECTO, in quo LECTO quondam Lemnia vincula repſerunt, deprehenſo LECTO. Nonne hoc mirum eſt? dixiſſe debuit, deprenſo ADULTERIO vel MARTE: ut Auſonius in Cupid. crucifix. v. 84.

quod vincula *caeca mariti*
Deprenſo Mavorte *tulit:*

& Idyll. IV, 27.

Signa canit ſerus deprenſo Marte *ſatelles.*

Ovidius Amor. I, 9.

Mars *quoque* deprenſus *fabrilia vincula ſenſit:*
Non LECTO: *lectum* enim non *deprehendebatur*, ſed Mars & Venus IN LECTO. Vide Ovid. Triſt. II, 377. Scripſit Statius,

deprenſo vincula FURTO:

i. e. *adulterio*, & *furtivo amore*. Infra v. 191.

Quis ſeptemgeminae poſuiſſet moenia Romae
Imperii Latiale caput, niſi Dardana FURTO
Cepiſſet Martem, nec me prohibente, ſacerdos.

Theb. II, 269.

Lemnius haec, ut priſca fides, Mavortia longum
FURTA *dolens*, &c.

Auſonius Idyll. V, 7.

Sol, cui nec FURTO *Veneris latet armipotens Mars.*

Ovid. Met. I, 605.

ut quae
Deprenſi *toties jam noſſet* FURTA *mariti.*

Et III, 6.

quis enim deprendere *poſſit*
FURTA *Jovis?*

Virgilius Georg. IV, 345.

Inter quas curam Clymene narrabat inanem
Vulcani, Martiſq; dolos, & dulcia FURTA.

Sidon. Apollinaris Carm. XI, 32. de Vulcano, huic Statii loco manifeſtò alludens,

Huic operi inſiſtens, quod necdum noverat illa
Quae poſt Lemniacis *damnavit* FURTA catenis.

Suaviſſime Statius, Theb. X, 61.

Ipſa illic magni thalamo deſponſa Tonantis,
Expers connubii, & timide poſitura ſororem,
Lumine demiſſo pueri Jovis oſcula libat
Simplex, & nondum FURTIS *offenſa mariti.*

Silius Italicus XIII, 615.

Aſtabat fecunda Jovis Pomponia FURTO.

Deprenſo furto, ut apud Martial. Epigr. I, 88. licet alio ſenſu,

Notas ergo nimis fraudes deprenſaque furta
Jam tollas, & ſis ebria ſimpliciter.

Ortus vero error ex geminatione ultimae ſyllabae vocis *vincula: la* enim & *lec* ejuſdem ſunt ductus in MSS. Hujus generis mendorum plurima exempla in his Silvis deprehendimus. Adumbratus eſt hic locus ex Val. Flacco IV, 355.

dominam Lyrcëia tellus
Antraque DEPRENSAE *tremuerunt* CONSCIA CULPAE.

Quod Noſter *furtum* vocat, Valerius *culpam*. Haec ſcripſeram cum deprehendi Cruceum in eadem conjectura. Gronovius tamen Diatr. c. IX. & LI. retinet *lecto*, & haec notat: " Offenſus repetitione vocis inter-
" dum ſynonymae Cruceus repoſuit, *vin-*
" *cula furto*. Sed nihil mutandum. *Strata*
" enim *pars* lecti hic ſunt, ſeu ſtragula ve-
" ſtis, quae lecto ingeſta erat ad commo-
" ditatem cubandi". Et verum quidem eſt quod obſervat vir doctus de *τὰ ſtrata* pro *parte* lecti, ſeu quodcunque lecto inſternitur. Ita apud Claudian. in Rufin. I, 210.

fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris:

& de Bel. Get. v. 352.

nec mollia feſſo
Strata *dedere* torum:

& Ovidium Met. V, 34.

Ut ſtetit illa toro, ſtratis *tum denique Perſeus*
Exiluit.

Ita *tectum* pro *parte domus* apud Sil. Italicum VIII, 321.

non hic domus *hoſpita* tecto
Invitat patrio:

& Lucanum VII, 403.

ſtat tecto *putris avito*
In nullos ruitura domus:

ita legendum; vulgo, *tectis putris avitis*: quod aures elegantes ſtatim reſpuent. Nihilominus tamen ſenſus imperfectus eſt ſi retineas LECTO, ob ſupra dictam rationem, quia LECTUM non *deprehendebatur*, ſed *adulterium*. Praeterea, verba *deprehenſo*

lecto

lecto ſuperflua ſunt: priora enim, *ubi quondam Lemnia vincula repſerunt, deprehenſionem lecti* ſatis deſcribunt. Impoſuit Gronovio locus iſte Thebaid. VII, de hac re:

nondum radiis monſtratus adulter
Foeda catenato *luerat connubia* lecto.

Putavit idem eſſe *catenatum* & *deprenſum* lectum. *catenatus* lectus eſt *catenis cinctus, circumdatus*; *deprenſus* lectus quid ſit neſcio. In contextum itaque admiſi LECTO, patrocinante neceſſitate.

v. 67. *at* quondam *lacrimis*] *Quondam* nihil ad rem: lege *tandem*. Deinde, pro *virum* lege *viri*, ita ſenſu poſtulante. ſi enim *virum* ſcripſit, dixiſſe debuit *ſupplicibus dextris*, non *ſupplice dextra*. *Viri*, i. e. *Stellae*, ut v. 196.

Et lacrimae *vigileſque* viri *prope limina queſtus*.

Virgil. Eclog. VI, 66.

Utque viro *Phoebi chorus aſſurrexerit omnis*.

Et ita legit Bernartius.

v. 80 *Et* inermi *ſtrinximus arcu*] N. Heinſius Not. ad Claudian. de Mall. Theod. Conſ. v. 325. legit *inerti* arcu. Non enim, inquit, vult Statius *nulla* ſagitta tactam fuiſſe Violantillam, ſed *levi* ſagitta. Optime quod ad vocem; non adeo exacte in ejus interpretatione. Sumtum enim ex Ovid. Met. I, 468.

Eque ſagittifera promſit duo tela pharetra
Diverſorum operum: fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum eſt, & cuſpide fulget acuta:
Quod fugat obtuſum eſt, *& habet ſub arundine plumbum:*

Hic igitur *iners* arcus (i. e. *ſagitta*) de quo Statius, eſt *plumbeum* telum Ovidii. Non vulneravi illam *acuta* mea cuſpide, ſed altera, *obtuſa* ſcil. & *inerti*. Verba etiam ex Ovidio ſumta Heroid. XVI, 275.

Non mea ſunt ſumma *leviter* deſtricta ſagitta
Pectora: deſcendit vulnus ad oſſa meum.

Seneca Herc. Oet. v. 545.

Intende certa ſpiculum velox manu,
Non e ſagittis levibus: *e nervo, precor,*
Graviore *profer.*

Supra v. 74. pro *quondam* Parrhaſius voluit (*quoniam* tibi dulce) pharetra: ſed non opus eſt: innuit enim *olim* hoc factum eſſe. unde mox v. 78. LONGOS *juſſi ſperare per* annos: & v. 82. EX ILLO *quantos juvenis premat anxius ignes Teſtis ego; attonitus, quantum* &c. ita enim legendum & diſtinguendum: & ita fere Gronovius Diatr. C IX. licet in Reliq. ad Stat. Silv. legat, *Teſtis ego* attonito: quod ſane non capio. v. 89. pro *Praeluxi* Editt. habent *Praeluſi*: male. Reſtituit Bernartius. Pro *laudavique* manus Boxhornius peſſime *laſſantique* manus. v. 91. Editt. habent *ſupereſſe* per aeſtus: ſcripta lectio non male *duraſſe*, inquit Bernartius. immo optime & veriſſime, ut V, 1. *tecum omnes animo* durare per aeſtus. ubi eadem vides omnia.

v. 86. *nec ſic meta pallebat in* ipſa] Diu ſuſpicatus fueram Statium ſcripſiſſe *pallebat in* ima: quippe *extremam metam* hic deſignari manifeſtum eſt; & hoc ſenſus poſtulat, & Gevartius Elect. III, 9. egregie probat contra Cruceum, qui de *prima meta* haec interpretatus erat. Atqui hoc non efficit *ipſa* meta, ſed *ima*. Dum haec meditabar, non parum delectatus incidi in hunc locum Sidonii Apollinaris Praefat. Epithal. Polemii & Araneolae, v. 12.

Non hic Oenomaï cruenta circo
Audit pacta Pelops; nec inſequentem
PALLENS HIPPOMENES *ad* IMA METAE
Tardat Schoenida ter cadente pomo.

Plane exſcripſit Statii verſum

HIPPOMENEM, nec ſic META PALLEBAT IN IMA.

In contextum itaque recipiatur τὸ *ima*, aeque fidenter ac ſi inventum fuiſſet in MSo ſeculi quinti. metam *noviſſimam* dicit Ovidius Met. X, 597. in hac hiſtoria. *ultimam* ſalutis *metam*, Apuleius Miles. IX. primis *meus ecce* metis *Haeret Achilles*, Noſter Silv. IV, 7. *extremam* metam, Propertius.

v. 98. Hinc *tibi plectra dedit*] Bernartius legit, Haec *tibi plectra*. Edit. Parmenſis *Sic*: quod verum eſt. *Sic* eſt *talis*. Mox, *ſuaque haud* externa *revolvit Vulnera*. Editt. habent *heſterna*. Quivis videat legi debere *ſuaque*, *haud* extrema, *revolvit vulnera*: cantat Stella juvenum amores, & quae Ipſe paſſus eſt vulnera, non minima, nec *extremo* loco ponenda. Adumbratum ex Virgil. XI, 700.

Appennimicolae

Appenninicolae bellator filius Auni
Haud *Ligurum* extremus, *dum fallere fata ſinebant.*

Vetus etiam Codex habuit *aut extrema.* Perpetuae vero vices vocum *extremus* & *externus* vel *heſternus.* Ita apud Sil. Italicum V, 273.

Deguſtat cuſpis generoſum externa *cruorem,*

in optima Drakenborchii editione invenies *extrema*; cum tamen vox *extrema* modo praeceſſerat, *Necquidquam* extremae *longinquus cultor arenae*; & ſenſus omnino poſtulet *externa*, ut Val. Flaccus VII, 422.

An jacet externa *quod nunc mihi* cuſpide *Canthus?*

Editiones Parmenſis & Romana habent *ſuaque* aut externa *revolvit.*

v. 105. *Illa refert, vultu non aſpernata* rogari] Nimis ſera haec, nec recte temporibus diviſa, o Stati, ſi nobis narres Venerem non aſpernatam *rogari*, cum *jam rogaſſet* filius: dixiſſe hoc debuiſti antequam rogaretur, vel cum Cupido primum coepit rogare. Lege,

vultu non aſpernata rogantem.

Jam alia res eſt. Hanc mihi emendationem ſuggeſſit Claudianus de Conſ. Mall. Theod. v. 292. ubi verba Statii ſuo more ſublegit:

non aſpernata rogantem
Amphitheatrali faveat Latonia pompae.

Virgilius Georg. III, 392.

Pan, deus Arcadiae, captam te, Luna, feſellit
In nemora alta vocans; nec tu aſpernata vocantem.

Propertius II, 12.

Interea cave ſis nos aſpernata ſepultos.

Scriptum erat *rogate*, omiſſis, ut ſolet, literis *n* & *m*, quae virgulis appingebantur ſupra vocales ductis. ex *rogate* quod non intelligebant, facile erat recurrere ad *rogari.* Deinde, *Grande quidem rarumque viris* &c. ita Propempt. Met. Cel. v. 5. Grande *tuo* rarumque *damus, Neptune, profundo Depoſitum.*

v. 107. *Pierius votum juvenis* cupit] *Votum cupere* nunquam, credo, occurrit. lege, *votum capit:* i. e. *par* eſt huic voto, *non inferior.* Silv. I, 6.

Stat ſexus rudis inſciuſque ferri,
Et pugnas capit *improbus viriles.*

Silv. III, 1.

Nam capit, *& tantum non degener ambit honorem:* id eſt *digna* eſt hoc honore. ita *capax* invidiae arx, Seneca Troad. III, 478. cui jure quis & *merito invideat.* Expreſſit ἐπίφθονος Euripidis Hecuba, de Troja. animae mortis *capaces* Lucan. I, 456. ubi tamen Heinſius ſubſtituit *rapaces.* Noſter Theb. X, 634 de Juſtitia:

Seu pater omnipotens tribuit, ſive ipſa capaces
Elegit penetrare animos:

ita legendum; vulgo *viros.* Mox v. 114. pro *quid* forte legendum *quod*, id eſt, *quantum:* cujus ſignificationis exempla obvia. vide Theb. XI, 81. v. 120. Pro *erraretis*, quod veriſſimum eſt & elegantiſſimum, vir doctus conjicit *arderetis.* Notat etiam, " τὸ *errare* ab ἔρρειν, quod & *depe-*
" *rire* eſt: hinc illud, *Ut vidi, ut* perii! *ut*
" *me malus abſtulit* error!" Mirifice. Sed & ejuſdem eſt hoc ad Cal. Decembr. v. 44. *Plebs*, Eques, Senatus: " τὸ *plebs*
" notationem notionis indicem prae ſe fert,
" a Graeca voce φλὶψ, hoc eſt *vena*,
" quae ſanguinis alveus & canalis eſt, ut
" *plebs* uberior pars atque exundans populi
" fons. proinde Menenius ſtomacho qui
" *venarum* fontem habet, *plebem* compa-
" ravit." Hujuſmodi gemmulis plenae ſunt Notae ejus: quod ſane non referrem niſi putarem e Re Literaria eſſe ut hae nugae deriſui & traductui exponerentur.

v. 123. *Auguſtum* ſpoliare *nemus.*] Senſus poſtulat *ſpoliaſſe:* queritur Violantilla ſericum *jam defeciſſe*, nec adhuc ſupereſſe quo ſe ornet in gratiam Stellae. Supra, *Vincit opes animo:* alludit ad Virgilii *Regum aequabat opes animo.* Infra v. 131. *Erraret Daphne* ſecura: *in litore Naxi* &c. ita Rom. Cod. & Edit. Lindenbrogii. Aldina diſtinguit poſt *Daphne:* unde error optimi Gevartii legentis *Erraret Daphne:* ſi curvo *in litore Naxi:* male, quia non ſatis erat Daphnen *errare* niſi & *ſecura* erraret. Senſus igitur poſtulat *Erraret Daphne ſecura.* Tollius ad Auſon. Epiſt. XX. novam proponit lectionem, & veram putat,

Erraret ſecura Daphne: ſi *litore Naxi* &c.

Non male, ſi conſentirent Editiones: prima enim in *Daphne* corripitur; vide quae notavi ad V, 3. v. 222. Sed ſine his nihil mutandum puto, cum non ſit neceſſe. Hunc locum imitatur Sidonius Apollinaris Carm. XI, 73, & ſeqq. Mox, v. 135.

Falſus

Falſus *huïc pennas*: Priſcianus lib. XIII. p. 961. a Gevartio adductus, citat hunc locum ut probet *huic* eſſe diſſyllabon. non igitur *Falſas*, quod voluit Domitius, ſed *Falſus*, ut apud A. Sabinum Epiſt. III, 41.

Piniferamque Iden falſus *luſtraverat* ales. Licet aliter non inepte (ut dure nimis Gevartius) *Falſas* Domitius. Pariter enim Thebaid. IX, 423 de Jove:

falſa *nunc improba* fronte
Cornua, nunc &c.

Huïc per diaereſin, ut Eq. Max. v. ult.

Laetus huïc *dono videas dare tura nepotes.*

Avienus Deſcr. Orb. 22.

Finis huïc *Gades.*

Sidonius Apollinaris Carm. VII, 145.

Aſſurrexit huïc *cogit quod torridus Auſter.*

v. 136. *in hanc* vero *cecidiſſet Juppiter auro*] Quare *vero* auro, cum *falſus* ſit aethrae rector? immo potius *falſo* auro, ſecundum Phinea apud Ovidium Met. V, 11.

Nec mihi te pennae, nec falſum *verſus in* aurum
Juppiter, eripient.

Conjicio,

in hanc alio *cecidiſſet Juppiter auro:*

praeeunte mihi Sidon. Apollinari, notiſſimo Statii imitatore, Carm. XV, 177.

Jamque opus in turrem Danaae pluviamque metalli
Ibat; & hic alio *ſtillabat Juppiter* auro:

qui verſus ex hoc Statii videtur formatus. *alio auro*, id eſt, *alio aureo imbre*, ut Com. Ear. v. 11.

atque alio *clauſum tibi ponet in* auro, id eſt, *alia aurea pyxide.* Niſi quis *fulvo* malit ex Autore Octaviae v. 772.

Et tibi, quondam cui miranti
Fulvo, *Danäe, fluxit in* auro.

Sed hoc non placet; eſt enim otioſum epitheton. Potes etiam *pluvio* auro ex Ovid. Met. IV, 609.

Perſea, quem pluvio *Danäe conceperat* auro:

Sed hoc etiam eodem vitio tenetur quo *fulvo*. idem de *udo* ſtatuendum eſt. mihi adhuc placet *alio*.

v. 144. *Jam Tibridis arces*
Iliacae: pandit nitidos domus alta *penates*] Nihil deeſt, ut bene notat Gevartius: hac enim βραχυλογίᾳ gaudet Noſter. ita Silv. III, 4. de Venere itidem:

Sic orſa leves ſecum ipſa per auras
Tollit, olorinaque jubet conſidere biga.
Nec mora: jam Latii montes, veteriſque penates
Evandri:

ſcil. *in conſpectu ſunt* vel *apparent.* ita Ovidius Faſt. V, 534.

Jamque decem menſes: & puer ortus erat:

ſcil. *tranſierant* decem menſes. Noſter Theb. X, 685 de Menoeceo:

Jamque iter ad muros curſu feſtinus anhelo
Obtinet & miſeros gaudet vitaſſe parentes;
Cum genitor: *ſteterantque ambo & vox haeſit utrique.*

Cum genitor, ſcil. *occurrebat.* Saepe apud poëtas invenies, ubi deſcribendum eſt aliquid ut *celeriter* factum: ſcilicet ne mora longior ſit in Deſcriptione rei, quam in Re ipſa fuit. Quid vero eſt hoc quod ſequitur?

pandit nitidos domus alta penates:

domus enim & *penates* idem ſunt; adeo ut dicat Statius *domum* pandere *domum*. Nec dicere potes τὸ *penates* hic ſumi pro *parte* domus eodem modo quo *tectum*, de quo ſupra ad v. 59. nec te adjuvabit locus Flori III, 21. ubi *Caeſar & Fimbria in* PENATIBUS domorum *ſuarum trucidari* dicuntur; ibi enim ſine dubio legendum, in PENETRALIBUS *domorum.* Quin & ſi *penates* pro *parte* domus ſumi poſſet, non tamen ullo ſenſu diceretur DOMUS *pandere penates*, cum *atrienſis* vel *ſervorum* hoc officium eſſet, vel ipſius ſi forte Violantillae, ut honorem haberet advenienti Deae. Praeterea, quaenam haec connexio? *domus pandit penates* ET *cycni plauſerunt limina.* Lege fidenter,

pandit nitidos Venus alma *penates,*
Claraque gaudentes plauſerunt limina cycni.

omnia jam facilia. Ita apud Claudian. de Bel. Get. v. 202. *Victoria* dicitur *pandere aedes* Stiliconi:

Quae vero procerum voces, quam certa fuerunt
Gaudia, cum totis exſurgens ardua pennis
Ipſa duci ſacras Victoria panderet aedes!

Hunc locum depravavit repetitio ultimae ſyllabae vocis *nitidos*; *nitiDOS* DOMUS; ut ſaepe factum his Silvis. deinde quia non intelligebant quid eſſet domus *alma*,

Pro ea ſubſtituerunt *alta*. *alma* perpetuum epitheton Veneris: ſupra v. 52. Et mox v. 159. & ita apud Lucretium, Virgilium, Ovidium, Omnes. Nec docendus eſſes *penates* pro *domo* fere ſemper poni, niſi cauſa loci Virgilii Georg. II, 513.

Agricola incurvo terram dimovit aratro:
Hinc anni labor: hinc patriam parvoſque
nepotes
Suſtinet.

Ubi mirari ſubit, quare *nepotes* potius quam *liberos?* Et quid ſi non habeat *nepotes* agricola? non enim cuicunque datum eſt agricolae habere *nepotes*. lege,

hinc patriam parvoſque penates
Suſtinet:

hoc omnibus agricolis commune. *parvos penates* ut apud Sil. Italicum I, 616.

Ad parvos *curru remeabant ſaepe* penates.

Vide affatim exemplorum in Not. Heinſii ad Ovid. Met. VIII, 639. Hae vero voces *penates* & *nepotes* perpetuo commutantur in MSS. de qua re plene Burmannus ad Val. Flacc. VII, 50. ubi *patriam* & *penates* ſimiliter conjunctos reperies ex Ovidio & Lucano. Inſuper moneo pro Hinc *anni labor* in iſto Virgilii loco legendum eſſe Hic *anni labor*; ut Georg. III, 288. Hic labor: hinc *laudem ſortes ſperate coloni*. Hanc digreſſionem facile mihi condonabis, Lector; ſi non mea, ſaltem Virgilii cauſa. Mox v. 147. *nitidis nec ſordet ab aſtris*, id eſt, nec Veneri contemnitur etiam poſt caelum, etiamſi ejus habitatio ſit in caelo. ita Theb. IV, 84.

Ab Jove *primus honos, bellis modo laetus*
ovantes
Accipias.

id eſt, *poſt Jovem tu ſecundus invocaberis*, ut bene Scholiaſtes Vetus. Ovidius Ponticor. IV, 5.

a magnis hunc colit ille deis:

poſt magnos deos. Non autem placet *nitidos* penates, & ſtatim *nitidis* aſtris. ſuſpicor hoc deberi librario, qui oculos conjiciens in praecedens *nitidos*, hic denuo repetivit. Fortean fuerit,

ſummis *nec ſordet ab aſtris:*

ut Com. Earini v. 49.

ſummis *aequat Germanicus* aſtris:

& Theb. XII, 128.

It torvum lacrimans, ſummiſque *iraſcitur* aſtris.

X, 781.

jam ſpiritus olim
Ante Jovem, & ſummis apicem ſibi poſcit in aſtris.

ſed nihil affirmo. Verſ. 148. *hic* dura *Laconum Saxa virent:* otioſum videtur iſtud *dura:* melius forte *clara*, niſi quod praeceſſit v. 146. *Claraque* gaudentes. v. 149 pro *alto* mari non male forte legi poteſt *atro*, ut exprimat Homericum iſtud οἴνοπι πόντῳ. & ſane ſatis fuit dixiſſe vena concolor *mari*, ſine τῷ *alto:* & alibi, Epulo Domit. hoc marmor Caryſtium vocat

glauca *certantia* Doride *ſaxa*,

hoc eſt *atro* mari certantia, potius quam *alto*.

v. 150. *rupeſque nitens, queis purpura* ſaepe
Oebalis & Tyrii moderator livet aheni.]

Recte hunc locum interpretatur Gevartius C. XVIII. Papin. Lect. contra Domitium qui mira commentus erat. *moderator Tyrii aheni* eſt *tinctor purpurae Tyriae: livet* eſt *invidet*. Sed vitium occultiſſimum his verbis ſubeſt, ut mihi videtur. Primum enim vox *ſaepe* abundat: omittas enim & nihil ſenſui deerit. atqui non ſolet Statius vocem ullam adhibere otioſam, & verſui tantum ſupplendo. Deinde, non bene componuntur PURPURA Lacedaemonia & TINCTOR Tyrius, ut vox *livet* utrique applicetur. Porro, etſi ſciam affectus *irae, odii, invidiae* &c. rebus *inanimis* ſaepe attribui a poëtis, non tamen hoc capio, *purpura Oebalis* SAEPE *livet:* quicquid enim SAEPE tantum livet, interdum & NON livet: atqui ridiculum videtur ſupponere hanc purpuram HODIE liventem his rupibus, CRAS *non* liventem, cum *cauſa* invidiae eadem maneat. Quod ſi haec omnia nihili ſint, Aures tamen & mos Statii hanc vocem redarguunt. Ille enim non ſolet verſum claudere tam languido & exili & enervi vocabulo. Haec omnia eo tendunt, ut intelligas Statium, meo judicio, ſcripſiſſe

queis purpura cedit
Oebalis, & Tyrii moderator livet *aheni.*

Minima eſt differentia inter *cedit* & *ſepe*, (hoc enim modo ſcribitur) cum *s* & *c* propter ſimilitudinem ſonus, *p* & *d* propter ſimilitudinem ductuum calami ſaepiſſime confundantur. Ita ſupra v. 139. pro *Saepe* neget, Vetus codex habuit *Sede*. Recte vero *cedit*. Claudianus in Eutrop. II, 272. de Phrygia:

Dives equi, felix pecorum, pretioſaque
picto *Marmore,*

Marmore, purpureis cui cedit *Synnada venis.*

Horatius Serm. II, 4.

Picenis cedunt pomis *Tiburtia ſucco.*

decedere eodem ſenſu Idem Carm. II, 6. Exempla in qualibet pagina Noſtri & aliorum.

v. 152. Pendent *innumeris faſtigia nixa columnis*] Probe ſcio vocem *pendent* defendi poſſe ex Martiale Epigr. II, 14.

Inde petit centum pendentia *tecta* columnis:

Et Seneca Epiſt. XC. *ut ex illa* lacunaria *auro gravia* penderent. & Prudentio Apotheoſi v. 202.

Cujus onus nullis fultum *ſublime* columnis

Fornice curvato tenui ſuper arce pependit. ubi vides *onus fultum columnis pependit*, plane ut hic, *faſtigia nixa columnis pendent.* Haec, inquam, & alia ſcio hujuſmodi: mihi tamen magis placet, Splendent *innumeris* &c. ut reſpondeat *tecta lucent* verſu ſequenti, *Splendent* faſtigia, *lucent* robora. major certe hinc domus commendatio. Ita Theb. I, 145.

Montibus aut alte Graiis effulta nitebant *Atria.*

Catalecta Vet. Pöet.

Aurea quod ſummo ſplendent *laquearia tecto.*

Noſter Baln. Etruſc.

vario faſtigia *vitro*
In ſpecies animoſque nitent. Sequitur,
Excludunt radios ſilvis decuſſa vetuſtis
Frigora:

Ex Virgilio Georg. II, 404.

Frigidus *&* ſilvis *Aquilo* decuſſit *honorem:* ubi notat Servius Varronis hunc eſſe verſum. Sed parum feliciter, ut mihi videtur, hunc locum imitatus eſt Statius: *honores* enim, id eſt, *folia* & *fructus* recte *decuti* ſilvis pöetis paſſim dicuntur: *frigora* vero *decuti* nonne audacter nimis & dure?

v. 155. *Perſpicui vivunt in* marmore *fontes*] Heinſius Not. ad Claudian in Rufin. I, 153. pro *marmore* legit *murmura.* Sed non opus eſt; immo *marmore* huic loco neceſſarium: ab hoc enim pendet laus & lautitia domus, quod fontes in *marmore* vivebant: quippe in pauperum domibus vel ubivis fontes poſſunt vivere in *murmura*, non vero in *marmore* niſi in aedibus divitum. retinui igitur vulgatam. *Vivere* de fluminibus & fontibus etiam pueris notum. infra Ecl. V, 51.

Extra autem niveo *qui* margine *caerulus amnis*

Vivit:

ubi *vivit niveo margine* eodem ſenſu quo hic *vivunt in marmore: niveus* enim margo eſt ex *marmore candido* factus.

v. 158. *tectiſque potentis alumnae*] Forte *tectumque* ſcil. *ſubiit*, ex ſequente *ſubiret* repetendum. ſic *muros* ſubire apud Virgil. VII, 161. ita enim habent multa exemplaria vetuſta; vulgo *muro.* & Claudian. II. in Rufin.

muroſque ſubibant,
Theſſalonica, tuos.

vide Heinſ. ad Ovid. Met. XIII, 611. Mox v. 160. pro *Idaliaſque* legendum *Idaliaſve*, & *Erycinave* non QUE. Eadem depravatio Thebaid. IV, 821.

agmina bellum
Decertare putes, juſtumve in gurgite martem
Perfurere, aut *captam tolli victoribus urbem:*

ita legendum; vulgo, juſtum*que*, & *bello*, & *praefurere*, *& captam.*

v. 162. *Quonam hic uſq; SOPOR vacuiq; modeſtia lecti*] Non video quem locum hic habet *Sopor*; non enim *dormire* dicitur Violantilla quando Venus tectum ſubiit. lego,

Quonam hic uſq; PUDOR vacuique modeſtia lecti:

ita Silv. II, 1. v. 39. *pudor* & *modeſtia* conjunguntur;

Hinc me forma rapit, rapit inde modeſtia *praecox*
Et pudor, *& tenero probitas maturior aevo.*

Lucanus VIII, 155.

tanto devinxit amore
Hos pudor, *hos probitas, caſtiq;* modeſtia *cultus:*

ita legendum; vulgo, modeſtia *vultus.* Tacitus Annal. III. *At poſtquam exui aequalitas, & pro* modeſtia *ac* pudore *ambitio & vis incedebat, provenere dominationes, multoſque apud populos aeternum manſere.* Cic. de Fin. II, 22. *Jam ſi* pudor, *ſi* modeſtia, *ſi pudicitia, ſi, uno verbo, temperantia poenae aut infamiae metu coercebuntur* &c.

v. 183. *Quas ego non GENTES, qua non face* corda *jugavi*] Peſſime hic conjunguntur GENTES & CORDA. Lege,

Quas ego non MENTES &c.

Virgilius V, 643.

arrectae MENTES, *ſtupefactaq;* CORDA *Iliadum.*

Silius III, 5.

Nec vatum MENTES *agitare & praeſcia* CORDA
Ceſſatum ſuper imperio.

I, 63.

Dat MENTEM *Juno ac laudum ſpe* CORDA *fatigat.*

II, 28.

Heu caecae MENTES *tumefactaq;* CORDA *ſecundis?*

Val. Flaccus VI, 475. ubi Venus, poſtquam Ceſtum Junoni commodaverat,

Omne, ait, imperium natorumque arma meorum
Cuncta dedi: quaſcunque libet nunc concute MENTES.

Lucanus V, 727.

Heu quantum MENTES *dominatur in aequas*
Juſta Venus!

Sil. Italicus VIII, 118.

Queis aegram MENTEM *& trepidantia* CORDA *levaret.*

XIII, 90.

Hac avidas MENTES *& barbara* CORDA *rapina*
Polluit.

Hae vero voces ſaepe commutantur: vide Heinſ. ad Ovid. Met. I, 99. Supra v. 180. *Dacas (quae gloria major?) Exuvias* &c. Editiones plures exhibent *quae* eſt *gloria major:* ejecerunt Gevartius & Gronovius, retenta tamen interrogatione, quam retentam non oportuit. diſtingue, *Dacas, quae gloria major, Exuvias, lauroſque dabit celebrare recentes.* ita Soter. Gallici v. 90.

Captivaeque preces Veledae, &, quae maxima *nuper*
Gloria, *depoſitam Dacis pereuntibus urbem,*
Pandere.

Seneca de Benef. IV, 4. *ſecurus & negligens noſtri, averſus a mundo, aliud agit, aut,* quae maxima *Epicuro* felicitas *videtur, nihil agit.* Vide & VI, 31. Editio Parmenſis habet *quae ē gloria:* hoc enim modo ſcribitur *eſt.* unde nil mirum, ſi ſaepe excidat. Supra v. 172. pro *novit* Editt. Parm. & Rom. exhibent *movit.* non bene.

v. 188. *Unde novum Trojae decus ardentumque deorum*
Raptorem, *Phrygio* &c.] Ita ex Rom. & Ven. Codd. & MS. Florent. reſtituit Gronovius pro *Raptor erat.* veriſſime: & ita etiam Parmenſis. Horatius Serm. II, 7.

Unde *mihi* lapidem? *Quorſum eſt opus?*
unde ſagittas?

Lucanus VII, 28.

Unde *pares* ſomnos *populo,* noctemque *beatam?*

ita legend. pro *populi.* Simili modo *quo* cum quarto caſu: Horatius Epiſt. I, 5.

Quo *mihi* fortunam *ſi non conceditur uti?*

quae duo loca adduxit Gronovius. pariter Virgilius Aen. IV, 98.

Sed quis erit modus? aut quo *nunc* certamina *tanta?*

ita recte emendavit Vir Cl. Fr. Hare Epiſt. Critic. p. 23. pro *certamine tanto. Quo* eſt *quorſum, cui bono.* Virgil. Aen. X, 315.

Inde Lichan ferit, exſectum jam matre perempta
Et tibi, Phoebe, ſacrum; caſus evadere ferri
Quod *licuit parvo. Nec longe* &c.

ita vulgo legitur & diſtinguitur: ubi notat Servius: " legitur & CUI. Et reſpexit ad " illud, quod ferrum nunc juvenis vitare " non potuit quod parvus evaſit". Pierius probat *quod.* Vide quam facile elegantiſſimus locus reſtituitur:

Et tibi, Phoebe, ſacrum. caſus evadere ferri
Quo *licuit parvo?*

cui bono fuit illum *parvum* evaſiſſe caſus ferri, ſi jam *juvenis* ferro interiturus eſſet? Val. Flaccus IV, 476.

nam veſtra voluntas
Quo, *juvenes, ſine pace Deum?*

ubi pariter in MSS. erat *Quod.*

v. 193. NEC ME *prohibente*] Forte legendum, ME NON *prohibente:* & ita citatur hic locus a Summo Bentleio Not. ad Horat. Carm. III, 3. Sed non opus eſt: quippe NEC ME *prohibente,* idem eſt ac, ETIAM *me non prohibente;* quod majus eſt & plus continet quam illud ſimplex *me non prohibente.* Verſ. 194. pro *amorem* Parmenſis habet *honorem.*

v. 195. *redeunt animo jam* DONA *preceſq;*] DONA nihil ad rem: non enim Violantilla animo adeo ſordido & minuto fuit,

fuit, ut DONA Stellae acciperet, Stellam rejiceret. non hoc convenit iis quae ſupra dixit, *vincit opes animo*. Lege VOTA *preceſque*. Supra v. 68.

Et VOTIS precibuſq; *viri concede moveri.*

Silv. V, 2. v. 159.

hunc VOTIS *animum* precibuſq; *juvabo.*

Theb. XI, 616.

Heu dolor, heu juſto magis exaudita parentis

VOTA *malaeq*; preces.

Virgilius VI, 51.

Ceſſas in VOTA preceſque

Tros, ait, AEnea, ceſſas?

Silius XII, 327,

Dis VOTA preceſque

Ferte modo, & tepidos aris libate cruores.

Alcimus Avitus IV, 654.

Hoc VOTIS precibuſque *petens, hoc fletibus optans.*

Tacitus Hiſt. I. *utraſque impias* preces, *utraque deteſtanda* vota, *inter duos quorum bello ſolum id ſcires deteriorem fore qui viciſſet.* Martial. Epigram. X, 28.

Publica quem primum VOTA preceſq; *vocant.*

Virgilius XI, 157.

nulli exaudita deorum

VOTA preceſque *meae.*

Seneca Conſol. ad Polyb. c. 36. *Hoc unum obtineamus ab illa (fortuna)* VOTIS ac precibus *publicis* &c. Obiter reſtitue hanc vocem Eumenio Grat. Act. c. 4. *quod ſi* votis *& conatibus Aeduorum fortuna faviſſet* &c. ita, inquam, lege; vulgo male *vobis*. V. 196. *Vigiles queſtus* ut Theb. II, 336.

nil tranſit amantes:

Sentio: pervigiles *acuunt ſuſpiria* queſtus.

v. 197. *Aſteris & VATIS totam cantata per urbem*] Diſplicet repetitio ſyllabae *is:* ſed nec ſenſus recte ſe habet. quem enim hic vult Statius *cantare* Aſterida? *Populum?* Atqui quid *Populo* cum *Dapibus*, quae ad *lautiores* tantum pertinent? Stellam igitur intelligit Statius; & Violantillam miteſcere dicit cum ſecum reputaret quantum pro illa perpeſſus fuerat, & quantum honori ejus adſtruxerat, ſub nomine Aſteridis celebrando illam *omnibus in locis* (totam per urbem) & *omnibus temporibus* (ante dapes, nocte, ortu) legendum igitur VATI *cantata*, i. e. Stellae.

v. 202. Quod *durum permenſus iter* coeptique laboris

Prendiſti portus] *Prendere portum laboris* ineptum & nihili eſt. ſcio Statium ſcripſiſſe *labores*, ut Epiſt. ad Marcell. v. 88.

jam Sidonios emenſa labores

Thebaïs, optato collegit carbaſa portu:

ubi *carbaſa portu colligere* idem vult quod *prendere portus.* Claudianus Epithal. Pall. & Celer. v. 66.

Per cunctos iit ille gradus; aulaeque labores

Emenſus, *tenuit ſummae faſtigia ſedis.*

Seneca Medeâ v. 610.

Quiſquis intravit ſcopulos vagantes
Et tot emenſus *pelagi* labores
Barbara Junem religavit ora.

Hoc igitur ex ſenſu certum eſt. Nihil difficultatis in voce *coepti*, cum obvium ſit *coeptoſque* labores, ut apud Virgil. VIII, 439.

Tollite cuncta, inquit, coeptoſque *auferte* labores

Aetnaei Cyclopes.

Claudianus in Eutrop. II, 396.

faveat tantum Tritonia coeptis,

Inceptum *peragetur* opus:

Ovidius Faſtor. IV, 15.

Mota Cytheriaca leviter mea tempora myrto

Contigit &, Coeptum perfice, *dixit,* opus.

Si quis malit *ſaevoſque* labores, nequaquam refragabor. Juvenalis Sat. X, 360.

& potiores

Herculis aerumnas credat ſaevoſque labores

Et Venere & cenis & pluma Sardanapali.

Plinius Panegyr. *Ille genitus Jove poſt* ſaevos labores duraque *imperia* &c. Val. Flaccus II. 285.

Viſa ratis ſaevae *defecta* laboribus *undae;*
Quam Thetidi longinqua dies Glaucoque repoſtam
Solibus, & canis urebat luna pruinis:

defecta laboribus ſaevae *undae*, i. e. *deficiens* ſaevis *laboribus undae.* Pro *luna* urebat forte ſcripſit Flaccus *bruma.* pene oblitus eram monere pro *Quod* durum, legendum eſſe *Qui* durum, ut IV, 8. v. 14.

macte,

macte, *o Juvenis,* QUI *tanta merenti*
Lumina das patriae:

Et III, 1. v. 166.

Macte animis *opibuſque, meos imitate labores,*
QUI *rigidas rupes* &c.

Non quin *macte* QUOD probum ſit ſuo loco: ſed non macte TORIS *quod*; quia vox TORIS, ſine *τὸ quod*, aſſignat *rationem* quare *mactum* Stellam vult. Verſu proxime ſequenti, pro *tumidae* libri habent *miadae* & *intiadae:* placet Gronovii *nitidae*, propter *palaeſtras.* Ovidius Met. VI, 241.

Tranſierant ad opus nitidae *juvenile* palaeſtrae.

Cicero de Orat. I, 18. Nitidum *quoddam genus eſt verborum & laetum*; *ſed* palaeſtrae *magis &* olei *quam hujus civilis turbae ac fori.* inde Pollux vocatur *nitidus magiſter* Theb. X, 501. nitidi *moriens convexa* magiſtri &c. Sed forte latet proprium nomen. Mox v. 209. pro *claro* olim conjeceram, *clare* Stella: & ita Gevartius. jam vero placet *care* Stella, ut in Epiſt. Praefat. *Reſpondebis illi tu, Stella* cariſſime, *qui* &c. & ita Praefat. lib. IV. *Inveni librum, Marcelle* cariſſime, *quem pietati tuae dedicarem.* & ſupra v. 33. *Pone o* dulcis *ſuſpiria vates.* magna familiaritas huic Stellae cum Statio interceſſit. Cruceus retinet puerile epitheton caeleſtum munere *claro.* Imitatur hunc locum Claudianus III Conſ. Honor. v. 73. Quae tibi tunc *Martis rabies, quantuſque ſequendi Ardor erat?* quanto *flagrabant* pectora voto?

v. 218. *quam ſegnis votis Aurora* mariti!] Lege votis *maritis*, id eſt, *maritalibus:* ſi enim legas *mariti*, falſum erit; quippe nondum *maritus* erat Stella cum haec dici ſupponuntur, & tantum *annuerat* Violantilla v. 212. Praeterea, ſi jam *maritus* eſſet Stella, quare increparet Auroram utpote *ſegnem?* immo Auroram optat proximi diei, ut fieret maritus. vota igitur ejus non erant vota *mariti*, ſed vota *marita*, id eſt, *maritalia.* Noſter Theb. XII, 534.

Hippolyte jam blanda genas, patienſque
mariti
Foederis.

VII, 298.

expertem thalami crudumque maritis
Ignibus, *ante diem cupido violavit amore.*

ita *fluctu marito* Avien. Deſcr. Orb. v. 340. *faces maritas, ſacris maritis,* & innumera ejuſdem formae apud Ovidium & alios. vide Notas ad Sil. Italicum III, 387.

Aſper frena pati & juſſis *parere* magiſtris, i. e. *magiſtralibus.* Haec ſcripſeram cum in eadem conjectura deprehendi N. Heinſium ad Ovid. Heroid. XIV, 19. Nec te terreat ſibilus tot vocum in *is* exeuntium: ita enim fieri interdum neceſſe eſt. Silv. II, 6.

Saeve nimis quiſquis lacrimis diſcrimina ponis.

Val. Flaccus VII, 403.

Ecce autem in mediis noctis nemorisque tenebris.

Thebaid. XI, 19.

jam finis votis finisque ſupremis
Planctibus.

v. 223. *Et* Parnaſſus honos] Reſtitutio hujus loci debetur Heinſio, qui legit, *Et* Parnaſſe ſonas. Vulgatam tamen tuetur Gronovius Diatrib. C. XLIV. his verbis: " Vera eſt vulgaris ſcriptura, ſed difficilior defectu verbi ſubſtantivi, qui frequens Papinio, ad obſcuritatem uſque. Huic Lycii montes, Thymbra, Parnaſſus *ſunt* honos; hic ille praecipue colitur; haec colit, ut Carthaginem Juno fertur". Et haec defendit Elench. Antidiatr. Cap. II. Et verum quidem eſt quod dicit de defectu verbi ſubſtantivi *eſt* vel *ſunt:* aeque vere Parnaſſus dici poteſt eſſe *honos* Apollini, licet non exacte interpretatione Gronoviana. His tamen conceſſis ſenſus & filum narrationis non recte procedunt. Vide enim totum locum: *Ut vero Apollo & Bacchus ſenſere Stellae thalamos parari, Ille ſtatim ciet agmina & comites ſuos a Delo, Hic a Nyſa:* Ille maxime colitur Pataris & Thymbra & Parnaſſo; Hic Pangaea, & Iſmaro & Naxo. *Tunc intravere caras aedes* &c. Sentis jam iſta, *Huic Lycii montes* &c. ſi admittatur lectio & interpretatio Gronovii, plane ſupervacua eſſe: quid enim ad Stellae *nuptias* ſi Apollo & Bacchus praecipue coluntur *Parnaſſo & Iſmaro?* Dicit vero Statius, Parnaſſum Apollini *ſonare, ſtrepitu* ſcil. *Muſarum* parantium ſe profectui ad Stellae aedes, ut his nuptiis honorem haberent: vide initium eclogae. *Pangea* quoque & Iſmarus & Naxos Illi (Baccho) *reſultant, reſiliunt* & *reſonant,* motu & ſtrepitu itidem Maenadum & Bacchi

Bacchi comitum eidem expeditioni ſe accingentium. nihil clarius. Legendum itaque *Parnaſſe ſonas*, quemadmodum emendavit Heinſius; quod idem eſt ac *Parnaſſus ſonat*, apoſtrophe Statio & omnibus poëtis familiariſſima. ita Via Domit. v. 105.

Ceu ſeſſis ubi remigum lacertis
Primae carbaſa ventilatis aurae:

id eſt, primae aurae *ventilant* carbaſa: ubi vide Gronovium, & quae notavi ad v. 137. ejuſdem eclogae. Pari mendo pro *Tegeaee ſonorae* Baln. Etruſc. v. 4. in Edit. Pariſ. legitur *Tegeaeus honore:* in Romana *Tegees honore.* Verba hujus loci mutuatus eſt Sidon. Apollinaris Epiſt. II, 10. *Hinc agger* ſonat, *hinc Arar* reſultat.

v. 227. *Hic thyrſos, hic plectra* ferit] Manifeſte vitioſum iſtud *ferit*: nemo enim ferit *plectrum*, ſed *plectro*. Seneca Troad. 833.

Tinnulas plectro feriente *chordas.*

Lege,

Hic thyrſos, hic plectra, ferunt.

Conſtructio eſt, *tunc iniere caras fores, & ferunt comiti canoro, hic chelyn, hic nebrida, hic thyrſos, hic plectra.* Ita ſupra v. 17.

tibi Phoebus & Evan
Et de Maenalia volucer Tegeaticus *umbra*
Serta ferunt.

Sil. Italicus III, 619. de Domitiano:

huic *ſua Muſae*
Sacra ferent.

Ex quo loco forte ſuſpicari potes in iſto Statii loco pro *Serta* legendum eſſe *Sacra.* Conſtructio vero notiſſima eſt. Tacitus Annal. II. *Namque ei, ut memoravi, avunculus* Auguſtus, *avus* Antonius, ERANT. & Hiſt. II, 30. *Hinc aemulatio ducibus:* Caecina, *ut foedum & maculoſum*; Ille, *ut vanum ac tumidum*, IRRIDEBANT. Mox v. 230. pro *Omina* non invitus legerem *Agmina:* cui favent ſequentia, *iam feſta* fervet *domus utraque* pompa: & ita ſupra v. 47. *hic mecum, dum fervent* agmine *poſtes:* & infra v. 236.

Felices utroſque vocant; ſed in agmine *plures*
Invidere viro.

ita *ſocia agmina* Achilleid. I, 301. & Virgil. Aen. II, 371. Scio quid de *ominibus* nuptialibus dici poteſt: ſed haec non ad *ſocios* ſed *Auſpices* pertinent. pro *votis* vero & *fauſtis precationibus* ſumi poteſt τὸ *Omina:* & ideo nihil muto. Vetus codex habuit *Omnia*, ſolenni errore.

v. 231. & fervent *compita flammis,*
Et pars immenſae] Nequaquam hoc a Statio, cum verſu proxime praecedente dixerat *jam feſta* fervet *domus utraque pompa.* mitto inſcitam repetitionem conjunctionis,

ET fervent *compita flammis*
ET *pars immenſae.*

Lege,

Fronde virent poſtes; effulgent *compita flammis.*

Claudianus VI. Conſ. Honor.

Hoc deus effulgens habitu *proſpectat euntes*
Dejecta cervice Getas.

& eodem poëmate,

altas effulgere matribus *aedes:*

Virgil VIII, 677.

auroque effulgere *fluctus.*

Sil. Italicus III, 695.

ante aras ſtat veſte *ſacerdos*
Effulgens *nivea.*

Virgilius Aen. II, 615.

Jam ſummas arces Tritonia (reſpice) Pallas
Inſedit, nimbo effulgens & Gorgone *ſaeva.*

Sidon. Apollinaris Panegyr. Anthem. v. 2.

effulgens *trabealis* mole metalli
Annum pande novum, conſul vetus.

Tacitus Hiſt. IV, 29. *Romani conſpicuam Barbarorum aciem, & ſi quis audacia &* inſignibus effulgens, *ad ictum deſtinabant.* Error inde ortus, quod librarius oculos conjecerat in verſum praecedentem, unde hanc vocem repetivit. Hoc utriuſque generis ſcriptoribus centies accidiſſe norunt & adnotarunt viri eruditi. ita Silv. V, 5. v. 19.

prima*que jacentis*
Serpere crudeles vidit *lanugine flammas:*

pro *vidit* vetus codex habet *prima*, quoniam *prima* modo praeceſſerat. ita etiam Theb. V, 490.

Quin etiam occultae vulgo increbreſcere voces:
Solane fida ſuis? nos autem increbreſcere voces?

ita habet Codex Petrenſis a manu prima, pro *nos autem* in funera laetae: punctis tamen ſubjectis, ut ſpurium dignoſcas.

Verſum

Verſum proxime ſequentem *Omnis honos* &c. omittit editio Parmenſis: Typographorum, puto, errore. v. 235. *Hic eques, hic juvenum* queſtus. *ſtola mixta laborat.* Ita Editiones ante Bernartium, qui legit, diffidenter tamen,

hic juvenum coetu *ſtola mixta laborat.*

Gronovius Diatr. c. L. vulgatam retinet & interpretatur: " querebantur aut quod " nimis laborarent preſſu multitudinis, aut " quod incommodo loco contemplari ſa- " tis recte novos ſponſos non poſſent". Optimum quidem vatem Gronovium fuiſſe facile concedo: unde tamen mentem horum *juvenum* hariolari potuit non concipio, cum nihil tale innuat Statius. & quare *juvenes* potius quam Equites *quererentur?* Haec me movent ut Bernartii conjecturae aſſentiar, hac tamen differentia,

hic juvenum coetus: *ſtola mixta laborat.*

eo magis quia *queſtus* & *coetus* in his Silvis non ſemel inter ſe commutantur. vide quae adnoto ad Soter. Gallic. v. 115. Per *ſtola* intelligit *Matronas* Romanas, quarum propria *Stola. coetus virorum*, Theb. IX, 827. Sidon. Apollinaris Carm. XXIII, 312.

Tunc coetus juvenum, *ſed aulicorum,*
Elei ſimulacra torva campi
Exercet ſpatiantibus quadrigis.

vide & Livium I, 18. Melius tamen, meo judicio, ſcripſiſſet Statius,

Hic Eques, hic Patrum *coetus:*

quemadmodum eos conjungit Soter. Gallic. v. 39. Vult enim *Nobilitatem* deſignare: atqui hoc non exprimit vox *juvenum*. Potes etiam *procerum* coetus.

v. 240. *Et inſigni geminat Concordia* taeda.] N. Heinſius ad Sil. Italicum VII, 447. pro *taeda* legit *nodo*. Non ſane intelligo quo ſenſu Vir magnus ſumſit vocem *geminat:* ſed quocunque ſumſerit, nihil frigidius eſt iſto epitheto INSIGNI, ſive *taeda* ſive *nodo* legeris: & in hac voce depravationem latere puto. Vide ſi quid effici poteſt ex Claudiano de Nupt. Honor. & Mar. v. 203.

Tu, Gratia, flores
Elige; *tu* geminas, Concordia, *necte* coronas:

qui locus ex hoc Statii videtur expreſſus. ubi tamen quaero cui uſui *coronas* necteret Concordia? Gratiarum hoc fuit, verſu praecedenti: Concordiae eſt nectere *vincula*, ut apud Noſtrum Silv. V, 1.

Junxit inabrupta Concordia *longa* catena.

legendum puto, in loco Claudiani,

tu geminas, Concordia, necte catenas.

Boxhornius Epiſt. ad Gronov. legit

& inſignes *geminat Concordia* taedas;

& nihil difficultatis eſſe putat. Non Illi, forte; alii autem moroſiores erunt. Si enim per *taedas* voluit *faces*, primo, nihil Concordiae cum *facibus*; & quaero quidnam ſit *geminare faces*, praeſertim *inſignes?* ſi vero per *taedas* intelligi voluit *nuptias*, ut Statius dicat, Concordia *geminat* ſeu *jungit* inſignes *taedas*, dico, aliam rem eſſe *jungere taedas*, aliam *geminare taedas*; illud eſt *matrimonium inire*, hoc, BIS *matrimonium inire*. Sed, ut dixi, depravatio videtur latere in voce *inſigni*: & pro *geminat* non dubito quin Statii ſit *geminas* vel *geminos*, ut concordet cum *taedas* vel *nodos* vel quodcunque aliud ſcripſerit poëta: malo enim tacere quam inanibus conjecturis & locum & meipſum fatigare. *geminas* junxit *Concordia* partes, Sidon. Apollinar. Paneg. Anthem. 523.

v. 242. *Sic victa ſopore doloſo*] Ovidius Metam. XI, 238, de Thetide:

Illic te Peleus, ut ſomno vincta *jacebas,*
Occupat:

ita pro *victa* ex MSS. edidit Heinſius, qui ibidem affatim exemplorum adducit ad ſtabiliendam iſtam lectionem. Hoc vero loco *victa* ſopore verum eſt: quippe Ilia non potuit eſſe *vincta* ſopore cum ſe ad fluvium depoſuit: hoc ſibi ipſi contradicit. Recte igitur *victa* ſopore, ut Tibull. I, 2. Propert. III, 15. & paſſim. Editio Parmenſis *juncta:* voluit opinor, *vincta*. Nota vero, Lector accurate, vocem SIC hoc loco poſitam eſſe pro TALIS: *talis* fuit Ilia; non *talis* Lavinia, non *talis* Claudia, id eſt, non *huic comparandae* Lavinia & Claudia. ita Silv. II, 1. de Glaucia Atedii,

TALIS *in Iſthmiacos prolatus ab aequore portus*
Naufragus impoſita jacuit ſub matre Palaemon:
SIC *& in anguiferae ludentem gramine Lernae*

Praeciſum

Praeciſum ſquammis avidus bibit anguis
Ophelten :

id eſt, *talem* Ophelten; aliter enim, ut & ſupra memorato loco, non conſtat comparatio. Eodem libro Eclog. VI. de Urſi puero :

TALEM *Ledaeo gurgite pubem*
Educat Eurotas; teneri SIC *integer aevi*
Elin adit, primoſque Jovi puer approbat annos:

id eſt, *talis* Elin adit. plura exempla non opus eſt exſcribere : vide, ſi velis, Silv. IV, 2. v. 44. Thebaid. IV, 794. & ſeqq. Ovid. Amor. I, 7. v. 13. Virgilium Aen. X, 565. *Aegaeon* QUALIS &c. SIC *toto Aeneas deſaevit in aequore victor:* i. e. *talis* Aeneas. Verſu proximo, *Martia* fluminea *poſuit latus Ilia ripa:* uſitatius eſt dicere *graminea* quam *fluminea* ripa. Theb. IX, 492.

Stabat gramineae *producta crepidine* ripae.

Virgilius Aen. VII, 105.

cum Laömedontia pubes
Gramineo ripae *religavit ab aggere claſſem :*

i. e. ab aggere *gramineae ripae.* Auſonius Moſella v. 26.

Conſite gramineas *amnis viridiſſime* ripas: quippe ſub voce *ripa* continetur plerumque *fluminis* notio ; adeo ut ſupervacuum videatur dicere *fluminea* ripa, cum ſatis ſit *ripa.* Ovidius Faſtor. III, 13. de hac Ilia:

Ventum erat ad molli declivem tramite ripam ;
Ponitur e ſumma fictilis urna coma.

Tibullus II, 5. de eadem :

Concubituſque tuos furtim vittaſque jacentes,
Et cupidi ad ripas *arma relicta dei.*

Nihil tamen mutandum eſſe docet hic locus Ovidii Heroid. V, 25.

Populus eſt, memini, fluviali *conſita* ripa.

v. 250. *Sed praecipue qui nobile greſſu*
Extremo fraudatis opus] Satis intelligitur quid velit per *nobile opus*; poëſin nempe Heroicam : ſed verba iſta per ſe non iſtud denotant : *nobile* enim *opus* recte dicitur de opere quopiam quod ſuo genere excellit ; ut *Libyci* nobile DENTIS opus, apud Martial. Epigr. XIV, 3. & alios paſſim. Diu videram legendum eſſe nobile *epos*, ex Ovidio Remed. Amor. v. 396.

Tantum ſe nobis Elegi *debere fatentur*
Quantum Virgilio nobile *debet* epos.

ubi Heinſium itidem hunc Statii locum ita emendaſſe ſerus deprehendo. Dubitat tamen Vir magnus de *τὸ epos* Ovidiano, & nihil temere mutandum cenſet, quando quidem omes ſcripti codices retineant *opus.* nec ego quidquam temere mutatum velim & abſque ſumma neceſſitate ; quemadmodum in hoc loco, ubi oppoſitio vocum *elegi* & *epos* neceſſario poſtulat ut ita legamus; niſi probari poſſit *nobile opus* abſolute ſumtum, idem eſſe quod *epos*, quod non verum eſſe ſcio. de loco Noſtri Silv. IV, 7. quem ad partes ſuas trahit Heinſius, dicam quando eo deventum eſt. *nobile* hoc *epos* vocat *nobile carmen* Geneth. Lucani v. 114. *forte epos* Horatius. *fortem pedem* Domitius Marſus Epigrammate de Tibulli morte. inde *fortis Erato* Noſtro IV, 7. ob *heröos* ſcil. *labores.* Martialis quidem Epigr. V, 5.

Ad Capitolini cacleſtia carmina belli
Grande *cothurnati pone Maronis* opus :

Sed nec ibi quidem ſimpliciter *grande opus*, ſed *cothurnati* Maronis *grande opus.* Mox, pro *choro* plaudente recte Bernartius *Coo :* & ita editt. vetuſtae, Parmenſis & Romana. Prima autem in *Cöus* recte corripitur, ut apud Marcellum Empiricum de Medicin. v. 5. *Quodque* Cöus *docuit Senior.* vide Stephanum Byzantinum de Urbibus, in voce Κῶς.

v. 264. *Nec* tibi *ſulfureis* &c.] Ita editiones plurimae : & praecipue Parmenſis. Domitius tamen Calderinus & ex eo Bernartius ſubſtituunt *ſibi*, hoc ſenſu : Nec Lucrinus lacus nec Sarnus magis gloriari poſſunt ſuis Nymphis, quam Sebetus (fons apud Neapolim eſt) Violantilla ſua civi ſeu alumna. Optime quidem & elegantiſſime, ſi verba ferrent. Vide enim conſtructionem : *Nec Lucrinae Naïdes magis ſibi placeant antris ſulfureis :* hucuſque recte & ordine omnia : jam pergas ; *nec otia Pompeiani Sarni:* quid tum ? nihil, niſi ἀπὸ κοινοῦ intelligas *magis ſibi placeant. qua re* ſibi placeant? an *ſulfureis antris?* hoc enim ſolum reſtat; quod vides quam abſurdum ſit. Mitto quod verſu priore dixiſſe debuit, nec *Lucrinus* magis ſibi placeat *ſuis nymphis*, quam *Sebetos* ſua *alumna :* non, *nec Lucrinae Naïdes magis ſibi placeant ſulfureis antris.* Omnino verum eſt, Nec *tibi.* Alloquitur Violantillam Statius, v. 260.

At te naſcentem &c. & admonet illam ſe eſſe Neapolitanam & *Sebeti* alumnam: Ne igitur, inquit, *Lucrinus* & *Sarnus* magis *tibi* placeant quam popularis tuus *Sebetus*. quibus clam hortatur eam ut ad gentile ſolum Neapolin redeat; vel certe ut memor ſit illius, nec illi praeferat alia loca, etiamſi amoeniora. *Otia* Sarni, quia in iſta amoena regione, *Campaniam* dico, feceſſus & villas ſuas habuerunt Romani; ubi maxime *otiabantur*. Similis huic locus Surrent. Poll. v. 110.

nec ſaepius iſtis
Blanda Therapnaei placeant *vineta Galeſi:*

vide praecedentia.

v. 267. *Qui leges, qui caſtra* legant] Ita Editiones, Romana, Aldina, Colinei, Gryphiana. Et hanc lectionem amplectitur Gronovius Diatr. c. II. ubi *leges* interpretatur *cuſtodes legum, Senatum*; & *caſtra, milites: legere* vero *Senatum* & *legere milites* recte dicitur. ipſum etiam vocabulum *legis* a *legendo* dictum: quo pulcherrime, inquit, alluſit Statius. Haec vir magnus, ſuo more, hoc eſt, erudite. At quodnam opus tranſlata notione vocis *leges* pro *Senatu*, cum uſitata & primaria aeque commodum vel meliorem ſenſum reddat? nimirum hoc vult Statius: procreate liberos quorum poſteri ſummum locum teneant in *foro* & in *caſtris, pace* & *bello, toga* & *armis:* hoc enim intelligendum eſt iſtis, Qui *leges* qui *caſtra* legant. Simili ſenſu conjungit Surrent. Poll. v. 123.

Quem non ambigui faſces, non mobile vulgus
Non leges, *non* caſtra *tenent:*

Et Epiced. Patr. v. 189.

Hi fora *pacificis emendant faſcibus, illi*
Caſtra *pia ſtatione tenent:*

hoc eſt *leges* & *caſtra*. Et Soter. Gallici v. 71.

Prima togae *virtus; illa quoque clarus, & ingens*
Eloquio: mox innumeris exercita caſtris &c.

nihil hic de *Senatu*; nec Statius eo ſignificatu unquam uſurpavit vocem *leges*. Et forte defendi poteſt phraſis *legere leges* (licet nuſquam alibi, credo, occurrat) loco Virgilii Aen. I, 430.

Jura *magiſtratuſque* legunt, *ſanctumque* Senatum:

mihi tamen minime dubium eſt quin Statius ſcripſerit,

Qui leges, qui caſtra regant:

prout olim conjecerat Bernartius; qui negat τὸ *legere leges* & *caſtra* Latinum eſſe. *regere* leges eſt, principem locum obtinere in jure dicundo; in concionibus, in foro dominari; negotiis civilibus praeeſſe: *regere* caſtra, exercitibus praeeſſe, & munia Imperatoria obire. Noſter Theb. XI, 165.

Ille ego ſum qui te pacem *& pia* jura regentem &c.

Martialis Epigr. X, 37.

Juris & aequarum cultor ſanctiſſime legum,
Veridico Latium qui regis *ore* forum.

Manilius IV, 58. de Julio Caeſare:

Quum bene compoſitis victor civilibus armis
Jura togae regeret.

Sidon. Apollinaris Paneg. Aviti v. 296.

Intemerata mihi Praefectus jura regebat:

& v. 312. Rutilius Itinerar. I, 157.

Si non diſplicui regerem *cum* jura *Quirini.*

regere praetoria Idem v. 273. Claudianus in Rufin II, 82.

Nec pudet Auſonios currus & jura regentem
Sumere deformes ritus veſtemque Getarum.

leges *tenere* vocat hoc lib. I. in Eutrop. v. 497.

Eunuchi ſi jura *dabunt* legeſque tenebunt,
Ducant penſa viri.

jura regere II, 344. Caſtra *regant*, id eſt, exercitus, Sil. Italicus IX, 17.

Ni ſors alterni juris, quo caſtra reguntur
Arbitrium pugnae properanti in fata negaſſet.

Idem VI, 307.

Jam Martem regere, *atque aſtus adjungere ferro.*

VII, 46. de Fabiis:

Tercentum exſiliere duces; quocunque liberet
Uno non pavidus rexiſſes bella *magiſtro.*

Plinius Epiſt. IV, 23. *Ita ſeneſcere oportet virum qui magiſtratus ampliſſimos geſſerit*, exercitus rexerit, *totumque ſe reipublicae, quamdiu decebat, obtulerit.* Et Epiſt. 24. *hic ſponte beatiſſimo otio fruitur; alius exercitum regit; illum civilibus officiis principis*

cipis amicitia exemit. vide & II, 13. ubi eadem locutio. Paſſim apud Tacitum invenies. *rector caſtrorum* alicubi apud eundem, ſi recte memini. *rector reipublicae* apud Cic. de Orat. I, 48. & *regendae reipublicae* ſcientiſſimus. c. 49. Mox v. 276. pro *viridis* legendum *virides:* vultus *virides* flore longae juventae. vel ſi retineas *viridis* legendum *Perduret:* ſed prius verum. Silv. III, 3. v. 124.

Felix ah ſi longa dies, ſi cernere vultus
Natorum virideſque genas *tibi juſta* dediſſent
Stamina!

Vide quae notavi ad IV, 2. v. 41. de τὸ *vultus* in numero plurali. Editt. Parm. & Rom. *longe.*

ECLOG. III.

CORruptiſſima Ecloga. Hoc igitur agamus, Lector. Recte autem omnia procedunt ad v. 8. quippe *noſcere* v. 3. probum eſt, ut Theb. XI, 373.

liceat vultus, *fortaſſe ſupremum,*
Noſcere *dilectos.*

Ita *cognoſcere* eodem ſenſu Salluſtius Bel. Catilin. *Operae pretium eſt cum* domos *atque* villas cognoveris *in urbium modum exaedificatas,* viſere *templa Deorum.* Seneca Herc. Fur. v. 1060.

obitus pariter
Tecum Alcides vidit & ortus,
Novitque *tuas utraſque* domos.

cernere & *cognoſcere* pariter conjungit Propertius I, 6.

An mihi ſit tanti doctas cognoſcere Athenas,
Atque Aſiae veteres cernere *divitias?*

Haec adnoto, ne cui adblandiatur *viſere,* ex Boethii Conſol. lib. IV. Metr. XII.

Felix, qui potuit *boni*
Fontem viſere *lucidum.*

Et Val. Flacc. IV, 210.

Sic ingens Aſiae plaga, quique per Arcton
Dexter, & in laevum Pontus jacet, haec mea viſat
Hoſpitia.

Τὸ *cernere* eodem ſenſu quo hic, utitur Thebaid. I, 386.

actutum regia cernit
Veſtibula.

v. 8. Piſaeumque *domus non aeſtuat* annum] Nullus in his verbis ſenſus. Concipe enim, ſi potes, quomodo domus poteſt *aeſtuare* (i. e. *aeſtuare facere*) *annum Piſaeum* (i. e. *aeſtatem:*) Immo contra, aeſtas domum aeſtuare facit, non domus aeſtatem. Corrigendus igitur locus antequam intelligendus. Lege,

Piſaeoque *domus non aeſtuat* anno:

jam omnia facilia. Senſus eſt: Haec Manlii Villa adeo frigida eſt, & arboribus & fontibus in cubicula admiſſis tam bene temperatur, ut etiam media aeſtas calore nimio illam non gravet; media aeſtate, *Piſaeo anno,* non aeſtuat. Verba jam videamus. *Annus* hoc loco pro *parte anni* ponitur: adeo ut *annus Piſaeus* ſit iſta *pars anni* in qua Ludi Olympici juxta *Piſam* celebrentur, hoc eſt, *media aeſtas.* Ita Thebaid IV, 1. *horrens annus* eſt iſta pars anni qua cuncta *horrent,* id eſt, *hiems:*

Tertius horrentem *Zephyris laxaverat* annum
Phoebus:

tertius Phoebus Zephyris laxaverat *horrentem annum,* ſeu hiemem, quae proprio verbo *horrere* dicitur: Seneca Medea Act. IV. v. 759. ubi Medea de ſe loquitur:

temporum flexi vices:
Aeſtiva tellus horruit *cantu meo,*
Meſſem coacta vidit hibernam Ceres:

ita legendus iſte Senecae locus; vulgo *floruit* cantu meo, quod ex ſenſu & oppoſitione abſurdum eſt. Sed hoc obiter. Ut *horrens annus* Statio, ita *hibernus annus* Horatio Epod. II, 29. pro *hiberna parte anni;* quando nempe *hiems anni* eſt, ut loquitur Apuleius:

At cum tonantis annus hibernus *Jovis*
Imbres niveſque comparat.

frigidum annum eodem ſenſu vocat Virgilius Aen. VI, 311. loco corrupto, de quo alibi. Sic *pomifer annus* pro ea parte anni quae *poma fert,* id eſt, *Autumnus,* apud eundem Hor. Carm. III, 23.

aut dulces alumni
Pomiferi *grave tempus* anni:

ita legendum puto pro *Pomifero anno tempus* pomiferi *anni,* ut tempus *teneri anni*

ſeu *veris* apud Martialem Epigr. IX, 14. de Earino:

Nomen habes teneri *quod* tempora *nuncupat* anni.

Sic *piger annus* Noſtro Silv. IV, 4. pro iſta parte anni in qua a litibus & rebus judicandis *ceſſabatur*, quam nos *Vacationem* dicimus:

Certe jam Latiae non miſcent jurgia legis,
Et pacem piger annus *habet, meſſeſque reverſae*
Dimiſere forum:

id eſt, *Julius* menſis, *quo maxime lites interquieſcunt*, ut ait Plinius Epiſt. VIII, 21. Mira vero locutio eſt quae occurrit Silv. III, 1. v. 135.

vix annus anhelat
Alter, & ingenti dives Tirynthius arce
Deſpectat fluctus:

hoc eſt, vix *anhela pars* anni rediit, ſeu ea pars anni in qua *anhelamus*, id eſt, *aeſtas* vix rediit altera. *Annus* etiam abſolute pro *meſſe* ſeu *proventu anni* apud Tacitum de Morib. Germ. c. 14. *Nec arare terram aut expectare* annum *tam facile perſuaſeris quam vocare hoſtes & vulnera mereri.* Vide quae dico ad Kal. Decembr. v. 42. *Frangunt ſolem*, verſu praecedenti, eſt *minuunt calorem ſolis.* ita Seneca Nat. Qu. V, 10. *Eteſiarum flatus* aeſtatem frangit, *& a menſium ferventiſſimorum gravitate defendit:* quibus verbis intelligis quare v. 7. Nemees alumnus ſeu *Leo* dicitur *gravis.* Calor *ſe frangere* dicitur Ciceroni de Oratore I. ad finem libri. Seneca Herc. Oet. v. 1366. ubi queritur Hercules moriturus,

Non ipſe terris major oceanus meos
Franget vapores:

id eſt, *minuet* vel *extinguet.* Sed ſatis haec. Scio quomodo hunc locum explicant Gevartius & Morellus: Sed durae nimis & coactae mihi videntur eorum Interpretationes. Multa horum quae de voce *Annus* adnotavi, jam video occupata eſſe a Cl. Broukhuſio ad Tibull. Eleg. I, 1. Et potui quidem novis exemplis rem agere: ſed plagii ſuſpicionem nec metuo nec curo.

v. 9 Ipſa *manu tenera tectum ſcripſiſſe Voluptas*] Ita vetuſtae Editiones, teſte Gronovio Diatr. c. X. ubi laudat conjecturam Lindenbrogii legentis, Viſa *manu tenera.* Et hoc omnino verum eſt, & editionibus Gryphiana & Aldina & Colinaei & MS. Senenſi confirmatur: licet Gronovius poſtea mentem mutaſſe videatur; quando quidem Obſerv. II, 14. retinet *Ipſa*; &, mollius, inquit, intellexeris, *videtur*, aut *credi poteſt.* Prius verum eſt; *Viſa ſcripſiſſe* non *Ipſa ſcripſiſſe*; quam Conſtructionem ſeu Ellipſin in ſimplici narratione vix admittendam puto. Noſter Theb. IX, 379.

Mitior unda maris, quae juxta flumina corpus
Rettulit, & miſeram viſa expectaſſe *parentem.*

X, 211.

dixit, meque haec ad limina viſus
Cuſpide ſublata totoque impellere *curru.*

Virgilius Aen. II, 270.

In ſomnis, ecce, ante oculos maeſtiſſimus Hector
Viſus adeſſe *mihi.*

Et VII, 73.

Viſa *(nefas) longis* comprendere *crinibus ignem.*

Quibus omnibus in locis verbum ſubſtantivum *eſt* vel *erat* intelligendum eſt, ut in hoc loco. Hoc non vidit quiſquis primus ſuppoſuit *Ipſa* pro *Viſa.* Domitius, cujus Editio praefert *Ipſa*, mutilatum locum credidit: non ita crediturus, ſi illi in mentem veniſſet *Viſa.*

v. 20. *Ipſe Anien (miranda fides)*] Pro *Anien* Domitius in omnibus ſuis codicibus invenit *amnem.* Et bene quidem emendavit. ſed aliud ſuggerit Editio Parmenſis, quae plane habet *Ipſe amnis.* Ne dubites quin hoc ipſius Statii ſit. *Amnis* hic eſt idem quod *Deus fluvii.* Thebaid. IX, 469.

ſtat pugna impar Amniſque *virique,*
Indignante deo.

Infra hac Eclog. v. 45.

Quique vaporiferis junctus fornacibus Amnis
Ridet *anhelantes vicino flumine Nymphas.*

Ovidius Amor. III, 6.

Suppoſuiſſe manus ad pectora lubricus Amnis
Dicitur, & ſocii jura dediſſe tori.

Paſſim exempla invenies. In Contextum itaque recipiatur *Amnis:* & ita ſane feciſſem, niſi typis excuſa fuiſſet iſta ſcheda antequam in manus meas veniret Editio Parmenſis: quam aut non viderat Domitius, aut diſſimulavit, ut ingenioſae ſuae conjecturae locum faceret. Vide autem totum locum, & attende ſenſui:

Ipſe

Ipſe Anien (miranda fides) infraque ſuperque
Saxeus, *hic tumidam rabiem ſpumoſaque ponit*
Murmura:

Anien infraque ſuperque *Saxeus*, hic, ad Villam Manlii, non eſt *Saxeus* ſed *quietus*. Quid, quaeſo, eſt *Saxeus* fluvius? aut quaenam oppoſitio inter *ſaxeum* & *taciturnum* amnem? *lapidoſas* quidem *Aeſaris undas* habes apud Ovidium Met. XV, 22. & *lapidoſus* rivus Faſtor. III, 273. hoc eſt calculis & *lapidibus* abundantes: ad quam formam Statius dixiſſe debuit Anien *Saxoſus*, ut Euphrates *ſaxoſus* Plin. Nat. Hiſt. V, 24. Atheſis *ſaxis aſper* Incerto Autori Panegyr. dict. Conſtantino c. 8. p. 159. Ovidius Amor. III, 6. de Aniene:

Nec te praetereo qui per cava ſaxa volutus
Tiburis Argei pomifera arva rigas,

ut bene emendavit Bentleius pro *pomifer*. Alia vero res eſt *Saxeus*, nempe *e ſaxis factus* vel *conſtans*. Ita Theb. VII, 408.

nunc ſanguineus, nunc ſaxeus imber:

& ita paſſim apud Noſtrum & alios, neque aliter quiſquam. Bernartius ad explicandum *ſaxeum* hunc Anienem adducit locum Suetonii Claud. c. XX. *ſimulque rivum Anienis novo* (l. *novi*) lapideo opere *in Urbem perduxit, diviſitque in plurimos & ornatiſſimos lacus*. Sed nullo modo hodum ſolvit hic locus: licet enim Claudius Anienem in Urbem perduxerit *lapideo* opere, non tamen ea de cauſa recte dici poteſt *Saxeus* Anio; cum, ut ſupra dixi, aliam rem denotet vox *Saxeus*: & ſi recte dici poſſet *Saxeus*, deeſſet tamen aliquid quod opponeretur τοῖς *hic tumidam rabiem ſpumoſaque ponit Murmura*: dixiſſe enim debuit, Anien infra ſupraque TURBIDUS vel TUMIDUS vel PRAECEPS, (vel quid ejuſmodi; non SAXEUS) hic *quietus* eſt. Hoc modo ſcriptum eſſe oportuit. Sed vocem Statianam aliis indagandam relinquo: mihi enim omnia verſanti nihil occurrit quod teruncio emerim. *Turbidus* quidem optime congrueret; hoc enim epitheton fluviis ſaepe tribuitur. Sed, praeterquam quod ſequitur *turbare* verſu proximo, immanis eſt mutatio, & vix animo concipienda, nedum ſano Critico admittenda. Idem cenſeo de *Praeceps* & *Audax*. e pectanda igitur alia exemplaria. Domitius interpretatur, SAXEUS: *labens alioquin per ſaxa, & ſtrepens*. Concedo hunc ſenſum eſſe debere: ſed quis mihi probabit vel uno exemplo hanc eſſe ſignificationem vocis *Saxeus*? De cataracta Anienis ad urbem Tibur vide Strabonem V. p. 164. ſed nihil inde huic loco reſtituendo colligi poſſe puto. Alicui forte non diſplicebit,

Ipſe Anien (miranda fides) infraque ſuperque
Vix ſuus, *hic tumidam rabiem* &c.

Id eſt, *furens* & vix *ſui compos*: cujus ſignificationis vocis *ſuus* multa exempla adduci poſſent: & bene opponeretur ſequentibus, *tumidam rabiem* &c. Sed alia notione ſumitur vox *ſuus* quando de *fluvio* ſermo eſt, ut perſpicere potes hoc loco Claudiani in Eutrop. II, 266. de Marſya & Maeandro fluviis:

ſed Marſya velox
Dum SUUS *eſt, flexuque carens: jam flumine miſtus*
Mollitur, Maeandre, tuo.

Pomp. Mela de Nilo: *cum diu ſimplex* ſuuſque *deſcendit*. ita optime reſtituit N. Heinſius pro *ſaevus*. Supra v. 16. pro *Arte manus* CONCESSA *locis* Edit. Parm. habet ANTIQUA locis. quod quid ſibi velit neſcio.

v. 24. *Pierioſque dies & aventes carmina ſomnos*] Ita pleraeque editiones, *aventes*. Domitius ita explicat: *Somnos aventes carmina*, i. e. *placidam quietem*. Non intelligo. Alius notat, "Eſt permutatio vicinarum vocum: dicere enim debebat "*carmina ſomnos amantia*." Ille igitur legebat *& amantes carmina ſomnos*. Uterque eorum errabat quod non intellexit ſignificationem vocis SOMNOS, quae hoc loco ponitur pro NOCTES, ut apud Virgilium Georg. I, 208.

Libra die ſomnique *pares ubi fecerit horas*:

ad quae Servius: SOMNI] *id eſt*, NOCTIS: *nam ab officio temporis ipſum tempus oſtendit*. Hunc Virgilii locum imitatur Auſonius Idyll. XI, 31. eodem ſenſu:

Libra die ſomnique *pares determinat horas*:

id eſt, *diei* & *noctis*. Sil. Italicus III, 200.

Miſcuerat lucem ſomno *Deus*:

ad quem locum vide Interpretes. Noſter Silv. III, 2. v. 82.

quos nunc ego pectore ſomnos

Quoſve

Quoſve quoſve perferre dies?

Hoc intellecto, facili negotio prodit Statii manus,

Pierioſque dies, & habentes carmina ſomnos:

id eſt, *noctes* quae *habent* carmina, exercentur carminibus ſcribendis. Thebaid. XI, 608.

En habeo gemitus, *lacrimaeque per arida ſerpunt*
Vulnera.

Martialis Epigr. VIII, 78.

Omnis habet *ſua* dona dies; *nec linea dives*
Ceſſat.

Ovidius Met. I, 558.

ſemper habebunt
Te coma, te citharae, te noſtrae, laure, pharetrae.

Noſter Silv. IV, 4.

Et pacem *piger annus* habet.

Non male quidem *amantes* carmina: ſed verius *habentes*, quia hae voces *habent* & *avent* (quae antiquo more ſcribebatur *havent*, vid. Cl. Daviſium ad Cic. de Nat. Deor. II, 1.) perpetuo inter ſe commutantur. Ita apud Sil. Italicum XV, 577. pro *habet* praecedere, legendum *havet*, id eſt *avet*.

v. 24. *Litus utrumque domi; nec* te *mitiſſimus amnis*
Dividit.] Recte hunc locum & hanc ſcripturam vindicat Gevartius contra Lipſium & eum ſecutum Bernartium, qui ſuppoſuerunt

Litus utrimque, domus: nec ſe *mitiſſimus amnis*
Dividit.

Senſus eſt: Utraque ripa Anienis *domi eſt*, domeſtica, & non externa: nam in utroque litore domus erat quae fornice jungebatur. *nec te mitiſſimus amnis Dividit:* dum in una ripa verſaris, non te impedit amnis intermedius quo minus in alteram tranſire poſſis, nam utraeque domus ponte ſeu fornice conjunguntur, & ita velut una domus ſunt. Haec Gevartius; veriſſime. Sequitur,

alternas ſervant praetoria ripas
Non externa ſibi, fluviumve obſtare queruntur.

Imitatur hunc locum Auſonius Moſella, v. 285.

villae
Quas medius dirimit ſinuoſis flexibus errans
Amnis, & alternas comunt praetoria ripas.

Ubi vides Auſonianum *comunt* pro Statiano *ſervant:* ex quo ſuſpicari forte potes Auſonium legiſſe & Statium ſcripſiſſe

alternas ornant *praetoria ripas,*

non *ſervant:* & ita quidem bene ſcripſiſſe potuit, & minima eſt mutatio ex *ervant* facere *ornant*. Sed non opus eſt: quicquid enim in aliquo loco *poſitum* eſt, dicitur *ſervare* iſtum locum. Noſter Theb. IX, 467.

nec mole liquenti
Contentus, carpit putres ſervantia ripas
Arbuſta.

Virgilius Georg. IV, 458. de Eurydice:

Immanem ante pedes hydrum moritura puella

Servantem ripas *alta non vidit in herba.* & ita paſſim omnibus. Ad verſum proxime ſequentem, *Non externa ſibi* &c. quaerit Bernartius, Cur non audiam Veterem

Non extrema *ſibi* fluviorum *obſtare queruntur?*

Dicam tibi, Vir erudite: quia nullus eſt in eo ſenſus. nonne hoc ſatis cauſae? Edit. Parm. exhibet *Non externa ſibi* fluviorum optare *queruntur:* Romana, *fluviumne obſtare:* quod vero proximum eſt. Pro *junctos* delphinas, Parm. *vinctas:* ſolenni harum vocum commutatione: ut & v. 45. *vinctus* fornacibus amnis, pro *junctus*. Verſ. 29. *Hic aeterna quies* &c. hunc etiam locum exſcribit Auſonius Moſella v. 292.

Non hic dira freti rabies, non ſaeva furentum
Praelia Caurorum: licet hic commercia linguae
Jungere, & alterno ſermonem texere pulſu.
Blanda ſalutiferas permiſcent litora voces,
Et voces & pene manus.

Egregie quidem, ſi ſine mendis. Lege *ſalutigeras* voces, ut Epiſt. XXV. *Salutigeri* libelli. alia res eſt *ſalutiferas*. Deinde, & viſus, *& pene manus:* patet ex ſenſu & locorum comparatione. Nec male ſi pro *permiſcent litora voces*, legas *permittunt*, ex Statiano *datur*.

v. 31. *Sic Chalcida fluctus*
Expellunt fluvii.] Tenebricoſus locus, inquit

inquit Bernartius, & addubito num ſanus. Pergit deinde, & confundit hanc *Chalcida* Euboeae urbem, cum *Chalcedone* ad Boſporum Thracium e regione Byzantii: merito ob hoc notatus a Gevartio Lect. Papin. c. XXV. qui tamen de mendo non ſuſpicari videtur, & explicat, fluctus *expellunt* Chalcida, id eſt, *divellunt* & *disjungunt*: Et, " *fluctus* hic adjective *fluvios* appellat, " id eſt qui ſepties de die ac nocte *fluunt* " *refluuntque*." Sed primum, *expellere* non eſt *divellere* & *disjungere*, ſed *projicere* & *protrudere*. Plinius Nat. Hiſt. IV, 12. de Creta loquens: *ad occidentem Criu metopon* (Κριοῦ μέτωπον) *Cyrenas verſus* expellit: id eſt *projicit*, *emittit*; non *ſeparat*. Et ita paſſim in Geographicis Plinius. *Projicere* vero *Chalcida* non congruenter dici poteſt ſenſui hujus loci, ubi de *ſeparatione* locorum interventu aquarum ſermo eſt. Nec melius Gevartius in altera voce, *fluvii*. quis enim unquam uſurpavit vocem *fluvius* adjective & pro epitheto? & ſi exempla hujuſce uſus proferret, aures tamen eruditae non ferrent iſtam conjunctionem, *fluvii fluctus*. Senſit hoc praeclariſſimus N. Heinſius qui ad Claudian. p. 43. legit,

Sic Chalcida fluctus
Diſpeſcunt reflui:

probum quidem hoc, & nomine Heinſiano dignum; licet ante eum Cruceus conjecerit *reflui*. *Diſpeſcunt* eſt *ſeparant*. Plinius N. H. V, 9 de Nilo: *Inde Africam ab Aethiopia* diſpeſcens &c. Feſtus Avienus Orb. Deſcr. v. 1295 de Indo flumine:

Innumeras idem diſpeſcit *flumine gentes*.

refluis fluctibus: ita Ihebaid. VII, 334.

refluumque *meatu*
Euripum.

Auſonius Epigram. 3.

Quod ſi lege maris refluus *mihi curreret* amnis.

Et tamen, ut verum fatear, de utraque parte Heinſianae emendationis addubito. Primum enim levior mihi videtur medicina, ſi, minori mutatione, legas

ſic Chalcida fluctus
Diſpellunt.

Omiſſa prima verſus litera *D*, ex *iſpellunt* fecerunt *expellunt*. Senſus eſt idem. Priſcianus Perieg. v. 666.

Et qui Trojanae poſt praelia gentis Achaei
Aſcalaphi regis victricia ſigna ſequentes,
Diſpulſi *ventis iſtas venere ſub oras*:

i. e. *ſeparati*. Virgilius Aen. I, 511.

ater quos aequore turbo
Diſpulerat, *penituſque alias avexerat oras*:

turbo diſpulerat, ut *fluctus* diſpellunt. Utcunque ſit, omnino requiritur vox aliqua quae incipit a ſyllaba *dis*, ad denotandam ſcilicet *diviſionem*; ut verſu proxime ſequenti *diſſociata*. Deinde, *fluctus reflui* vix videtur elegantiae Statianae, cum utraque vox ab eodem verbo, quod eſt *fluo*, derivetur: quam compoſitionem maxime vitant ſcriptores eruditi. Lego,

Sic Chalcida fluctus
Diſpellunt refugi.

Lucanus I, 410.

cum funditur ingens
Oceanus, vel cum refugis *ſe* fluctibus *aufert*.

Ovidius Heroid. XVIII, 181.

Velle quid eſt aliud fugientia prendere poma,
Spemque ſuo refugi fluminis *ore ſequi?*

Alcimus Avitus IV, 471. de Diluvio:

Inſequitur tamen oceanus, refugiſque fluentis
Imminet, & falſis impellit molibus amnes.

Idem tamen mox v. 544.

Tunc referat ſummam ſublimi a fronte feneſtram
Emiſſa refluos *exploret ut alite* fluctus.

Sidonius quoque Apollinaris Carm. VII, 393.

jamque ad populos ac rura feroci
Tenta Getae protendit iter, qua pulſus ab aeſtu
Oceanus refluum *ſpargit per culta Garumnam,*
In flumen currente mari: tranſcendit amarus
Blanda fluenta latex, fluviique impacta per alveum
Salſa peregrinum ſibi navigat unda profundum:

ubi tamen non *refluum fluvium*, ſed *Garumnam*. Notanda vero & increpanda Sidonii incuria, qui in eadem ſententia utitur vocibus *refluum*, *flumen*, *fluenta* & *fluvii*, uſque ad nauſeam, & pene Barbariem. *refugae* Tethyos undae, Priſcian. Perieg. v. 689. *refugo* Nilo Lucan. VIII, 526. & Plin. Panegyr. *refugum* mare, Auſonius Epiſt. VII, 42. & Mamertinus Paneg. Maximian. c. XII. *refugus* amnis, Prudentius adv. Symmach. II, 441. *refugis* vadis,

vadis, Auſonius Epiſt. VIII. & ſimilia paſſim. Heinſius quoque conjecerat *refugi*.

v. 36. *An picturata lucentia marmora* vena] " MS. Medicaeus pro *vena* habet *lu-* " quod mihi ſpernere religio: conjungit " enim poſtes e Numidico & Lunenſi " marmore, de quo Strabo." Haec Gronovius Diatr. c. X. adducit deinde locum Strabonis, qui eſt lib. V. p. 153. Edit. Caſaub. & qui lectionem Cod. Medicaei, ut mihi videtur, plane evertit. Dicit enim Geographus tantum eſſe proventum marmoris Lunenſis ut pleraque elegantiorum operum Romae & aliis urbibus ex eo effecta eſſent. Atqui ſi *pleraque* opera, abſurde fecit Statius ſi cum *auratis trabibus* & *Mauris poſtibus*, rebus rariſſimis, conjungeret *marmor Lunenſe*, rem vulgatiſſimi uſus. Et ſane non in maximo pretio fuiſſe hoc marmor evincit locus Noſtri in Euchariſt. ad Domit. v. 29. ubi poſt enumerata alia marmorum pretioſiſſimorum genera, addit

Luna*que portandis tantum ſuffecta columnis:*

id eſt marmor Lunenſe tantum in pedes vel baſes columnarum adhibitum eſſe in Domitiani Palatio, quod ibi deſcribit: licet alicujus eſſet pretii, non tanti tamen ut dignum cenſeretur aliis uſibus inſervire. Non igitur bene conveniunt *auratae trabes* & *Mauri poſtes* cum *Lunenſi marmore*. Latinitas quidem patitur *marmora Luna* pro *a Luna*; & non male diceretur *picturata* Luna propter μίτυλλα λίθυ ποικίλυ γλαυκίζοντος, lapidis VARII *ad caeruleum vergentis*, ut de iis Strabo: ſed nihil mutandum autoritate unius codicis, praeſertim cum potior ſit vulgata lectio. Per *venam* intelligit *fibras* & *lineas* & *ſtrias* quae in marmore reperiuntur. *regulam* vocat Baln. Etruſc. & *gyrum* Silv. II, 2.

ubi marmore picto
Candida purpureo diſtinguitur area gyro:

ubi marmor Synnadicum deſcribit: & idem hoc loco forte innuit. Hinc *vena* pro ipſo *marmore*: ſupra Epithal. Stel. v. 149.

hic concolor alto
Vena *mari.*

& ita paſſim. Vide Plinium Nat. Hiſt. XXXVII, 6. ad finem. Sequitur,

an emiſſas per cuncta cubilia lymphas.

Lectio haec a Joanne Britannico, annotante Gevartio, cum antea fuit *nymphas*, quod veriſſimum eſt & Statianum: & ita inveni in Edit. Parm. & Rom. Vide infra ad v. 64. Mox v. 40. an *ad ſilvas quae reſpicis, aula*, tacentes? Atqui quomodo *tacentes*, cum ſtatim dicat *murmura* invitare ſomnos? Ne dubites quin Statius ſcripſerit *jacentes* ſilvas, id eſt, *ſubjacentes*. Ita Surrent. Pollii v. 74.

tranſque jacentem
Nerea *diverſis ſervit ſua terra feneſtris:*

id eſt, *ſubjacentem* pontum. Avienus Orb. Deſcr. v. 339 de Nilo:

inque jacentem
Aegyptum *fuſus fluctu premit arva marito*
Foecundatque ſolum:

Elegantiſſime. Hae vero voces perpetuo commutantur in MSS. ita Theb. X, 428 pro

rogat, en rogat ipſe jacentis
Vultus,

legendum *tacentis*, eleganti oxymoro, quo etiam utitur Petronius Satyrico: *coeperatque etiam* ſine voce *ſaevientes* rogare.

v. 43. *Et* nigros imitantia *murmura ſomnos*] Gronovius in Reliq. ad Silv. Stat. ſuſpicatur Statium ſcripſiſſe

nigros invitant *murmura ſomnos:*

optime & veriſſime: in altero nullus ſenſus. Ovidius Met. XI, 604.

Invitat ſomnos *crepitantibus* unda *lapillis.*

Horatius Epod. II, 27.

Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus
Somnos *quod* invitet *leves.*

Suadebit inire ſomnum, Virgilius Eclog I, 54.

Hinc tibi quae ſemper vicino ab limite ſepes,
Hyblaeis apibus florem depaſta ſalicti,
Saepe levi ſomnum ſuadebit inire *ſuſurro.*

Quem locum excutiant velim Virgilii amatores; ego enim nec ſenſum nec conſtructionem primi verſus intelligo. Turbat inepta vox *ſemper*, ſub qua latet verbum aliquod ſubſtantivum. Servius notat, SEPES] *ſubaudi*, FIET. Nec adhuc intelligo. Sed pergo. Sine dubio igitur Statius ſcripſit *invitant*. Peſſimum vero & mali ominis epitheton iſtud *nigros* ſomnos: *niger* enim *ſomnus* eſt *mors*. Sil. Italicus VII, 632.

membrisdimiſſa ſolutis
Arma

Arma fluunt, erratque niger *per lumina* ſomnus.

Nec multo melius ſi legas *pigros* cum Heinſio: ſomni enim *pigri* ſunt *deſidioſorum*, & in vitio ponendi. Vere reſtitui,

Et teneros *invitant murmura ſomnos.*

prima ſyllaba in voce TENEROS amiſſa erat in praecedente ET: unde ex *neros* fecerunt *nigros*. Recte vero *teneros* ſomnos, ut Theb. I, 388.

ignotaeque acclinis poſtibus aulae
Invitat teneros *ad dura cubilia* ſomnos:

ita legendum puto, & ita citat Gronovius ad hunc locum de quo agimus; ſive ſic legendum putabat, ſive errore memoriae; vulgo enim *tenues*. Oppoſitio autem videtur poſtulare *teneros*: invitat *teneros* ſomnos ad *dura* cubilia. Claudianus de Bello Gildon. v. 328.

Tyrio qua fuſus Honorius oſtro
Carpebat teneros *Maria cum conjuge* ſomnos.

Ovidius Heroïd. XII, 170.

noctes vigilantur amarae,
Nec tener *ah miſerae pectora* ſomnus *habet.*

Noſter Theb. X, 116.

teneroſque *hortantia* ſomnos
Languida ſucciduis expirant lumina flammis:

ita & ibi legendum credo; vulgo ſine ſenſu *primoſque*. *Teneros* hos ſomnos *faciles* vocat Horatius Carm. III, 21. *molles* Virgilius Georg. II, 470. & alii. Sed adhuc reſtat ſcrupulus de hoc loco: vide enim:

Qua tibi TOTA quies, *offenſaque* turbine NULLO
Nox SILET, *& teneros invitant* MURMURA *ſomnos:*

Ubi egregie Gronovius tuetur *tota* quies contra Behotium & Piccartum ſubſtituentes *tuta*. Jam vero, ſi quies *tota* & *integra* eſt, & NOX SILET, nulla ex parte vel minutiſſimo turbarum ſtrepitu interrupta, prout hanc vocem bene explicat Gronovius, quaero quem locum habere poſſunt MURMURA? haec enim contradictoria videntur, noctem ex *toto* SILERE & ſimul MURMURA ſomnos invitare. Et vel dicendum eſt *murmura* (fluminis puta vel ſilvarum ſubjacentium) non numerari inter res quae quietem turbant, & ideo Statium addere iſta, *offenſaque* TURBINE *nullo Nox ſilet*: vel ſi hoc non admittendum ſit, (& revera quomodo admitti poteſt vix concipio) omnino legendum eſt

& teneros invitant CARMINA *ſomnos:*

ut ſupra v. 23. *&* habentes CARMINA *ſomnos*, ſeu *noctes*.

v. 43. *An quae graminea ſuſcepta crepidine fumant*
Balnea?] Hunc quoque locum exſcribit Auſonius Moſella, v. 337.

Quid quae *ſulphurea ſubſtructa* crepidine fumant
Balnea?

Ubi pro *ſulphurea* editio Ugoleti habet *ſulminea*: unde *fluminea* recte legit Tollius. *Suſcepta* idem eſt quod *ſuſpenſa*, *ſuffulta*, ut ad Senecae Epiſt. XC. optime docet Gronovius. Sequitur, v. 45. *Quaque vaporiferis*: lege, Quique *vaporiferis*, ſc. *amnis*: hoc poſtulat ſenſus. Conſtructio eſt, an dicam ignem impoſitum ripis algentibus, *amnemque* qui amnis *junctus vaporiferis fornacibus ridet nymphas* &c. per *amnem* intelligit Anienem, in cujus margine balnea extruxerat Vopiſcus, ad aquae commoditatem quae balneorum uſibus inſerviret. Hujuſmodi balneorum ſaepe in his Silvis mentio. Dicit Statius, Anienem in cujus ripis fumant balnea ridere *nymphas* (hoc eſt *aquas balneares*) anhelantes, in balneo puta, cum tamen tam vicinum ſit ipſis gelidum flumen: ut bene explicat Gronovius. *Quique*, ut Silv. III, 3. v. 190. & V, 3. v. 193.

v. 50. *Quicquid & argento* primum &c.] Corruptiſſimus locus. totus ſic habet:

Quicquid & argento primum *vel in aere Myronis*
Luſit, & enormes manus eſt experta coloſſos.

Cujus conſtructio haec eſt: *& quicquid* primum *manus Myronis luſit argento vel in aere*. Cui bono iſtud *primum*? aut qua notione ſumendum eſt? Si enim *primum* accipias de *temporis ordine*, hoc incommodi ſequetur, quod *prima* artificum opera *imperfectiſſima* ſunt: ut abſurde fecerit Statius ſi Vopiſcum commendarit ex eo quod poſſederit *prima*, rudia & imperfecta magnorum artificum tentamenta. Si vero pro *praecipuum* ſumas τὸ *primum*, non puto recte dici poſſe *primum* opus Myronis pro *praecipuum*: cum hoc ſit *primarium* non *primum*. Scio quid ex Terentio & Salluſtio opponi poſſit; & ideo huic ſignificationi

cationi non ulterius repugnabo, cum potiora argumenta habeam contra iſtud *primum*. Dicitur enim, manus Myronis lufit *argento*. Atqui Myron non *argento*, ſed *aere* celebris fuit. Noſter Silv. IV, 6.

Hic tibi quae docto multum vigilata Myroni
AERA

ſc. *monſtrabit*. Petronius Satirico: Myron, *qui pene hominum animas ferarumque* AERE *comprehenderat, non invenit heredem.* lege *animos*. Auſonius Epigr. LVIII in buculam *aeream* Myronis:

Bucula ſum caelo genitoris ficta Myronis
AEREA:

ita legit Vinetus pro *facta*. Plinius Nat. Hiſt. XXXIV, 2. de aere Aeginetico & Deliaco: *illoque* AERE MYRON *uſus eſt, hoc Polycletus, aequales atque condiſcipuli.* Caelavit quidem *argentum* Myron, ut ex diverſis Martialis locis apparet: ſed praecipuus illi honor & laus ex alia arte. Plinius Nat. Hiſt. XXXIV, 8. Myronem *Eleutheris natum, & ipſum Ageladae diſcipulum,* BUCULA NOBILITAVIT: *aerea* ſcilicet. Vide locum; ibi enim Myronis opera recenſet. Ovidius Pontic. IV, 1.

Vendicat ut Calamis laudem, quos fecit, equorum,
Ut ſimilis verae VACCA, Myronis *opus*;
Sic ego &c.

Petronius: *Verum ut ad* PLASTAS *convertar: Lyſippum*, ſtatuae *unius lineamentis inhaerentem, inopia extinxit: &* Myron, *qui pene hominum animos* &c. Praeterea, quare unius tantum Myronis opera memorat Statius in amici ſui Manlii χειμηλίοις conſervata? Sine dubio Vopiſcus, ut erat elegans & φιλόκαλος, non Myronis ſolius, ſed & aliorum praeſtantium artificum labores adſervabat. Immo & hoc dicit poëta, verſibus praecedentibus,

Vidi artes VETERUM*que manus, variiſque metalla*
Viva modis: labor eſt auri *memorare figuras,*
Aut ebur *aut dignas digitis contingere* gemmas:

Vides VETERUM (numero multitudinis) *manus*, & *laborem eſſe memorare figuras* propter multitudinem earum in *auro, ebore, gemmis:* addit deinde, *argento* & *aere*; Myronem in *aere*, utpote omnium praeſtantiſſimum; & *in argento*, quem? PRIMUM. Sub hac voce, quae nihili eſt, proculdubio latet magnus aliquis artifex in *argento*, ſive Caelator ſive Statuarius. Et nonnemo forte ſibi placeret cum inveniſſet *Phradmona* inter claros Statuarios memoratum Columellae Lib. X, 30.

Non Polycletea, nec Phradmonis, *aut Ageladae*
Arte laboretur:

Et Pauſaniae, & Plinio N. H. XXXIV, 8. ut eſſet,

Quicquid & argento Phradmon, *vel in aere Myronis*, &c.

Sed hoc infortunio premitur *Phradmon*, quod non compertum habemus Veterum teſtimoniis illum in *argento* potiſſimum praeſtitiſſe: hoc vero loco requiritur aliquis qui in *argento* enituit pariter ac Myron in *aere*. Quaerendus itaque hic artifex: & quaerenti ſtatim occurrit MENTOR, qui in *argento* caelando omnium nobiliſſimus erat; *poculis* praefertim. Martialis Epigr. XIV, 93. cujus lemma POCULA ARCHETYPA:

Non eſt iſta recens, nec noſtri gloria caeli:
Primus in his Mentor, *dum facit illa, bibit.*

Et IX, 60.

Pocula Mentorea *nobilitata* manu.

IV, 39.

Argenti *genus omne comparaſti:*
Et ſolus veteres Myronis *artes,*
Solus Praxitelis manus Scopaeque,
Solus Phidiaci toreuma caeli,
Solus Mentoreos *habes* labores.

ubi vides *Myronem* quoque memorari inter eos qui *argento* caelando claruerunt: & hoc erat quod ſupra dixi, Myronem *argentum* etiam caelaſſe, ſed non inde tam magnum nomen adeptum eſſe quam ex *aere* fundendo. Sic ipſe Mentor interdum *aes* fudit, (vide Sidon. Apollinarem Carm. XXIII, 503. ubi cum Praxitele, Scopa, Polycleto & Phidia Statuariis conjungitur) non tamen ut exinde tantam famam conſecutus ſit quantam ex caelatura *argenti*. Propertius III, 9.

Tu licet abjectus Tiberina molliter unda
Lesbia Mentoreo *vina bibas* opere:

ubi pro *unda* legendum puto *ulva*. Juvenalis Sat. XIII, 102.

Et cum Parrhaſii tabulis ſigniſque Myronis
Phidiacum vivebat ebur; nec non Polycleti

Multus

Multus ubique labor; rarae ſine Mentore menſae.

Sed omnium luculentiſſime Plinius Nat. Hiſt. XXXIII, 12. *Mirum in auro caelando inclaruiſſe neminem,* ARGENTO *multos. maxime tamen laudatus eſt* MENTOR, *de quo ſupra diximus.* Cap. XI. *Lucius vero Craſſus orator duos ſcyphos* MENTORIS *artificis manu caelatos ſeſtertiis C. ſcil. emptos habuit.* Hoc igitur ratum ſit, inquis, Mentorem eſſe aeque clarum in *argento* ac Myronem in *aere:* quaenam vero ſimilitudo inter τὸ *Mentor* & *primum?* Ne minima quidem: ſed curioſis oculis relegamus verſum:

*Quicquid & ar*GENTO *primum vel in aere Myronis.*

Jamne ſuſpicaris aliquid? Nimirum hic eſt, aut nuſquam, quod quaerimus: ſimilitudo concurrentium ſyllabarum extruſit ultimam vocem, & in ſua materia periit artifex. Lege,

*Quicquid & ar*GENTO MENTOR.

Feſtinans librarius ſcripſerat *Quicquid & argento* gentor: quod pro librarii errato accipiens exſcriptor proximus, ex toto ablegavit vocem *gentor*, & pro ea de ſuo ſubſtituit *primum*; quod verſum ſupplevit, & ſpeciem aliquam ſenſus habere videbatur. Vix aliter fieri potuit, & millies hoc accidiſſe Veterum ſcriptis norunt eruditi, & in his Silvis non unum exemplum habebis. Ita apud Ovidium Faſtor I, 287. vulgo legitur,

Jane, face aeternos, pacem, paciſque miniſtros:

Heinſius vero probat hoc abſurdum eſſe, & veriſſime ſubſtituit,

*Jane, face aeternos, pacem, paci*SQUE SEQUEſtrum:

Nimirum primae duae ſyllabae in *ſequeſtrum* amittebantur in praecedente *ſque*. Vide notam ejus, (longior enim eſt quam ut huc totam transferre commodum ſit) ubi multa & praeclara hujuſmodi exempla ex aliis autoribus profert; dignam ſane quae literis aureis ſcribatur. Manilius V, 184. de venatoribus loquens,

ducuntur & ipſi
Retibus, & claudunt campos formidine mortis,
Mendaceſque parant foveas, laqueoſque tenaces,
Currenteſque feras pedicarum compede nectunt.

Miraberis nec unquam intelliges quomodo venatores claudunt campos formidine *mortis.* Lege,

*claudunt campos formi*dine pinnae:

eſt imitatio Virgilii Georg. III, 372.

Puniceaeve agitant pavidos formidine pinnae:

ubi more ſuo nugatur Servius, ſeu quicunque eſt quem ſub Servii nomine legimus. Aeneid. XII, 750.

puniceae ſeptum formidine pinnae.

Lucanus IV, 437.

ſic dum pavidos formidine *cervos*
Claudat, odoratae metuentes aëra pinnae
Venator.

Apuleius Apologia: *verum ego iſta commemoravi, non quod* pinnarum formidines *timerem. pinnae* hoc modo ſcriptum erat in MSS. *pine:* unde ob ſimilitudinem coaluit cum praecedente *dine:* verſus dein ſuppletus ab eruditulo aliquo qui noverat Ovidianum iſtud Met. XV, 153.

O genus attonitum gelidae formidine mortis.

Praeclara in hoc genere reſtitutio Bentleiana loci Virgilii Aen. X, 702. de Mimante,

una quem nocte Theano
In lucem genitori Amyco dedit, & face praegnans
Ciſſëis regina Parim creat: *urbe paterna*
Occubat: ignarum Laurens habet ora Mimanta.

ubi pro *Ciſſëis regina Parim* creat, legit, *Ciſſeis regina* Parim: Paris *urbe paterna Occubat* &c. Nihil verius aut elegantius dici potuit. Iterum Manilius IV, 180. de iis qui ſub Leone nati ſunt:

Hoc habet, hoc ſtudium, poſtes ornare ſuperbos
Pellibus, & captas domibus praefigere praedas,
Et pacare metu *ſilvas, & vivere rapto:*

ubi primum pro *ſuperbos* legendum ex Gemblacenſi *ſuperbis*, quod magis poëticum eſt & Virgilianum. Sed quis mihi explicabit quid ſit pacare ſilvas *metu*, cum de phraſi video dubitantem ſummum Bentleium ad Horat. Art. Poët. v. 197? Intellexiſſem ſi dixiſſet pacare ſilvas *jaculo* vel *ſagitta* vel *cornu*, ut Statius Theb IV, 248 (qui locus a Scaligero citatur) de Atalanta Parthenopaei matre:

tum ſaltus *forte remotos*
Torva parens (neque enim haec juveni foret ire poteſtas)
Pacabat cornu, *gelidique averſa Lycei.*

Lege,

*Et pac*are arcu *ſilvas.*

Vides *arcu* abſorptam a praecedente *are* vel *care*. Pene oblitus eram monere, in primo Manilii verſu, pro *Hoc habet*, hoc ſtudium, legendum videri, *Hic labor*, hoc ſtudium: & verſu ultimo, pro *rapto* Cod. Gemblacenſem habere *victor*; unde bene Scaliger *victo*, ſc. *domitis feris*. Ita apud Martialem Epigr. XII, 91.

Si Stygias aeger non iret miſſus ad undas,
Ut caderet magno victima grata *Jovi:*

Senſus omnino poſtulat victima *magna*; cujus prima ſyllaba amittebatur in praecedente *ma:* deinde ex *gna*, verſui ſupplendo fecerunt *grata*. Vide elegantiſſimum epigramma. Sed nullus eſſet finis ſi ſingulas perſequerer, quotquot obſervavi, hujuſcemodi depravationes in Veterum ſcriptis. Ut igitur ad Statium revertar: *Mentor* (ſi modo hanc lectionem admittas) & *manus Myronis* luſit, recte dicitur, ut apud Horat. Carm. III, 6. licet ſenſu diverſo,

Jam bis Moneſes & Pacori manus
Non auſpicatos contudit *impetus*
Noſtros.

Et Epod. XVI, 3.

Quam neque finitimi valuerunt perdere
Marſi
Minantis aut Etruſca Porſenae manus

Lucanus II, 543.

Lentulus, *exertique* manus *veſana* Cethegi.

v. 51. *Luſit, & enormes manus eſt experta* coloſſos] Nondum dimittendus es, Lector; vix enim ſuperato uno difficili loco, exſurgit alter difficilior: adeo verum eſt quod dixit Politianus, referente Gevartio, *Si quis Papinium pergat excutere, nullum fore inquirendi finem; vixque abſoluto ſuperiore, ſtatim ſcrupum alium occurrere.* Hoc verum eſſe uſu experior: nec tamen abſterrebor, quo minus ſingula excutiam. Conſtructio eſt: Quicquid *Mentor luſit argento; vel* quicquid *manus Myronis* luſit *in aere*; & quicquid *manus experta eſt* enormes coloſſos. Monſtroſa haec, & tam procul a ſenſu quam Latinitate. *Cujus* enim manus *experta eſt* enormes coloſſos? an Myronis? (ad hunc enim ſolum haec referri poſſunt:) atqui non legimus uſpiam Myronem ſolere *coloſſos* effingere: quod ſi concederetur, Latinitas tamen reclamaret: dixiſſe enim debuit, quicquid manus Myronis experta eſt *enormibus coloſſis*, ut luſit *argento* Mentor, luſit *aere* Myron. Et ſane Editio Parmenſis habet *enormi coloſſo.* quin & ſi dixiſſet *enormibus coloſſis* vel *enormi coloſſo*, abſurde tamen dixiſſet: nullus enim locus enormibus coloſſis *intra aedes* Vopiſci, ubi nunc verſatur Statius: liberum hi & apertum aethera poſtulant, in quo enormitatem ſuam explicent. Vides quot abſurditatibus foetus eſt hic locus. Minime dubito quin de *Picturis* hujus Villae aliquid hoc loco dixerit Statius: & hoc neceſſarium videtur. quippe inter *artes* & *manus Veterum*, & *aurem* & *ebur* & *gemmas* & *argentum* Mentoris & *aes* Myronis, non fieri potuit quin locum haberent *Tabulae* Zeuxidis vel Apellis vel Parrhaſii vel alius cujuſpiam praeclari *Pictoris.* Ita Silv. IV, 6. v. 25. loco huic ſimillimo:

Hic tibi quae docto multum vigilata Myroni
AERA; *laboriferi vivant quae* MARMORA *caelo*
Praxitelis; *quod* EBUR Piſaeo *pollice raſum*;
Quod Polycletaeis *juſſum ſpirare caminis*;
LINEA *quae veterem longe fateatur* Apellem,
Monſtrabit.

Et paulo ante v. 20.

Mille ibi tunc ſpecies AERISque EBORISque *vetuſti,*
Atque locuturas mentito corpore CERAS
Edidici:

Ubi per *ceras* intelligit *colores*, ut recte interpretatur Barthius ad Herc. Surrent. v. 95.

tot SAXA *imitantia vultus,*
AERAque, *tot ſcripto viventes lumine* CERAS:

ubi conjungit *marmora, aera*, & *picturam:* & ita Lacrim. Etruſci v. 200.

te lucida SAXA
Te ſimilem doctae referet mihi LINEA CERAE;
Nunc EBUR, *& fulvum vultus imitabitur* AURUM:

Et Pietat. Abaſc. v. 1.

Si

Si manus aut ſimiles docilis mihi fingere CERAS,
Aut EBUR, impreſſis AURUMVE *animare figuris:*

licet ibi forte per *ceras* innuat Plaſticen, ut apud Plinium Epiſt. IV, 7. de Reguli filio: *illum* coloribus, *illum* cera, *illum* aere, *illum* argento, *illum* auro, ebore, marmore, *effingit*. Sed omnium ſimillimus & plane huic geminus locus in Surrentino Pollii v. 63. in pari deſcriptione:

Quid referam veteres CERAE*que* AERIS*que figuras?*
Si quid Apellei *gaudent animaſſe* COLORES;
Si quid adhuc vacua tamen admirabile Piſa
Phidiacae *raſere manus; quod ab arte* Myronis,
Aut Polycleteo *juſſum eſt quod vivere* caelo,
AERA*que ab Iſthmiacis auro potiora favillis.*

Ex his Statii locis (& innumera ex aliis autoribus addi poſſunt) vides cum *Statuis*, & *auro*, *argento*, *ebore*, *aere* ſemper conjunctam eſſe *Picturam:* & ita fieri oportuit, praeſertim in deſcriptione Domini & Villae elegantis (unde *pictam* Villam vocat Martialis IV, 58.) quae ſine optimorum *Pictorum* tabulis nequaquam hoc nomen mereretur, & in potiſſima elegantiarum parte deficeret. Nullus dubito quin ſub voce *coloſſos* (quam multis nominibus abſurdam eſſe probavi) lateat *colore*, quae *picturam* deſignet, & reſpondeat praecedentibus *argento* & *aere*. hoc invento, quaerendus jam *Pictor* celebris. Et nunquam mihi placuit iſtud *luſit*; (ſentis jam, Cl. Vir, Franciſce Hare, quid dicturus ſum) pretium enim & dignitatem operis non ſatis exprimit iſta vox: & dixiſſe potius debuit Statius, *quicquid manus Myronis* LABORAVIT; ut loco ſupra citato, MULTUM VIGILATA *Myroni* AERA, & LABORIFERI *vivunt quae marmora caelo Praxitelis:* quae denotant *curas* & *diligentiam* & *laborem* quem in his operibus perficiendis inſumſerant Myron & Praxiteles. *ludere* vero contrarium ſignificat, ſcil. *leviter* & *ſine cura* effingere. Et ſi ita ſcripſit Statius ſibi ipſi etiam in hoc verſu contradicit: ait enim, *quicquid manus Myronis* LUSIT & EXPERTA EST. Atqui quomodo fieri poteſt ut eadem manus & *luderet* & *experiretur* idem opus? *ludere* opus, ut dixi, eſt quaſi *per ludum* & negligenter & ὡς ἐν παιζοντι *fingere: experiri* contra, multum *experiendo* & tentando & diligentiam adhibendo *perficere:* unde *experientia* docti artificis, Silv. IV, 6. Sunt igitur ἀσύητα *experta eſt* & *luſit*; quae vox deſtruit Statii propoſitum, quod eſt commendare hanc Villam & Vopiſcum ob *rariſſima* & *pretioſiſſima* & *perfectiſſima* opera quae Mentor & manus Myronis, non *luſit*, ſed *experta eſt*. His ita certiſſima, ut opinor, ratiocinatione conſtitutis, & amota inepta voce *luſit*, larvam ponat celeberrimus Pictor, & prodeat *Zeuxis:* lego enim pro *Luſit* &, *Zeuxidꝰ aut:* nimirum ſyllaba *is* apice notabatur; quo amiſſo, pro *Zeuxid* fecerunt *Luſit*; unde ſequebatur, ut metri conſervandi gratia reliquum verſum depravarent. Jam igitur habemus praeclarum Triumviratum, Mentorem, Myronem & Zeuxidem, in ſuo quemque genere excellentiſſimum; & conſtructio eſt; quicquid Mentor *expertus eſt* argento, vel manus Myronis in aere experta eſt, aut Zeuxidis manus *colore*, id eſt, pictura & *coloribus*, ut Silv. V, 1. v. 4.

namque egregia pietate meretur
Ut vel Apelleo *vultus ſignata* colore,
Phidiaca vel nata manu, reddare dolenti:

id eſt, Apelleis *Coloribus*. Reſtat vox *enormes*, quam adeo enormiter depravatam puto, ut de ea nihil probabile habeam dicere, niſi ſub ea latere epitheton τῷ *colore*. totum locum ſic ſoleo legere:

Quicquid & argento Mentor, vel in aere Myronis,
Zeuxidis aut vario *manus eſt experta colore:*

de *Zeuxidis aut* minime dubito. *vario* eſt ex mera conjectura ſine literarum adminiculo; ſenſui tamen aptiſſimum Epitheton.

v. 57. ſuberantque *novis aſarota figuris*] Ita editiones. pro quo alii legunt SUPERANTque; alii, ſuperant*que* NOVAS *aſarota* FIGURAS. Parmenſis, *ſuperatque novas figuras:* Romana, *ſuperantque novis figuris*. Vulgata placet Gevartio, qui explicat, *ſuberant*, id eſt, *ſubſtrata erant* pedibus meis aſarota novis figuris. Dicit Statius, ſe, dum per omnia viſus ferret, necopinum divitias calcare: quippe ſpecula, quibus ornabantur parietes, repraeſentare ſibi ſeipſum

ſeipſum ambulantem ſuper pavimentum dives & teſſellatum. Hic eſt ſenſus hujus loci. Et licet recte dici poſſit *Gaudet* humus, non tamen tam bene & apte connectuntur *gaudet* humus ET *ſuberant* aſarota; & multo melius foret, GAUDET *humus*, SUPERAT*que novis aſarota figuris*. Et hoc in editionem ſuam recepit Veenhuſius poſt Gronovium. Sed aliter ſcripſit Statius, nempe ſic,

varias ubi picta per artes
Gaudet *humus* ſuperare *novis aſarota figuris:*

gaudet ſuperare eſt *ſuperat*; qua phraſi Statius admodum delectabatur. Glaucia Atedii v. 132.

modo puniceo velabat *amictu,*
Nunc herbas imitante ſinu, nunc dulce rubenti
Murice; nunc vivis digitos incendere *gemmis*
Gaudebat:

id eſt, nunc *velabat*, nunc *incendebat*. Propempt. Met. Cel. v. 19.

Quaerentes ubi celſa ratis quam ſcandere gaudet
Nobilis Auſoniae Celer armipotentis alumnus:

id eſt, quam *ſcandit* ſeu *ſcanſurus eſt:* vulgo *qua*. Silv. II, 2.

Si quid Apellei gaudent animaſſe *colores:*

animarunt. infra v. 93.

Et Chios & gaudens *fluctu* certare *Caryſtos:*

id eſt, fluctu *certans*. Lacrim. Etruſc. v. ult.

Hoc etiam gaudens *cinerem* donaſſe *ſepulcro:*

id eſt *donans* hoc honore ſepulcrali: aliter enim non conſtat ſenſus: quippe abſurdum eſt ſupponere Etruſcum *gaudere* donaſſe ſepulcrum parenti. Thebaid. III, 106.

Et nemorum Dodona parens, Cyrrhaeaque virgo
Gaudebit *tacito populos* ſuſpendere *Phoebo:*

id eſt, *ſuſpendet:* vulgo, *Audebit*. & ita paſſim per totum opus. ſic & alii. Martialis Epigr. I, 71.

Nec te detineat miri radiata Coloſſi,
Quae Rhodium moles vincere gaudet *opus:*

id eſt, *vincit*. Sil. Italicus XIV, 498.

Et freta gaudebat *celſa* turbare *Chimaera.*

Propertius I, 3.

Et modo gaudebam *lapſos* formare *capillos,*
Nunc furtiva cavis poma dabam *manibus.*

Lucanus VI, 251. de Scaeva:

labentem turba ſuorum
Excipit, *atque humeris defectum* ponere gaudet.

nimirum a Graecis hanc elegantiam mutuati ſunt Latini: illi enim dicunt τᾶυτα φιλεῖ ὕτως γίνεσθαι, id eſt, τᾶυτα ὕτως γίνονται: unde eruditiſſimus Plinius Nat. Hiſt. III, 1. utitur *naſci gaudens* pro *naſcens*. Simile eſt Horatii iſtud,

Aurum per medios ire *ſatellites*
Et perrumpere AMAT *ſaxa:*

id eſt, *it* & *perrumpit*. Idem:

Spargit *agreſtes tibi ſilva frondes;*
Gaudet *inviſam* pepuliſſe *foſſor*
Ter pede terram.

De *aſarotis* in hoc Statii loco vide Plinium N. H. XXXVI, 25. *aſarotici lapilli* Sidon. Apollinaris Carm. XXIII, 57. Non igitur dicit Statius aſarotica pavimenta ſubeſſe pedibus ſuis, ſed pavimenta quae *vincerent* etiam aſarotica, novis & inuſitatis figuris: picto ſcilicet marmore, vel diſpoſito in varias formas. Apuleius Miles. V. *Pavimenta ipſa lapide pretioſo caeſim diminuto in varia picturae genera diſcriminantur.* Quae Apuleii verba locum hunc egregie explicant & illuſtrant.

v. 57. *Quid nunc ingentia mirer,*
Aut *quid* partitis *diſtantia tecta trichoris*]

Mirer eſt idem quod *mirando* laudem & celebrem, ut bene Domitius. ita Praef. lib. IV. *Tertio Viam Domitianam* miratus ſum, *quae graviſſimam arenarum moram exemit:* ubi plura adnotabo. *Trichora*, τὰ τρίχωρα, Caſaubonus ad Spartiani Peſcenn. Nigrum, interpretatur, *aedes quae tribus partibus conſtant; quarum una ingredientibus obvia eſt, duae ad latera.* nos vocamus *alas*. Salmaſius ad eundem locum Spartiani p. 677. ait *trichora* eſſe *faſtigia:* & erudite probat tecta Veterum pluribus *faſtigiis* fieri ſolere. vide eum explicantem hunc Statii locum. Omnes latuit mendum occultiſſimum. vide enim conſtructionem: *quid nunc mirer* ingentia, AUT *quid tecta diſtantia partitis trichoris?* ubi ſi dicas τὸ *tecta* repetendum eſſe ex verſu ſequenti ut conjungatur

jungatur *ad ingentia*, respondeo, hoc pacto voces *aut quid* abundare. quodnam enim opus dicere, *quid nunc mirer ingentia tecta*, AUT QUID distantia partitis *trichoris*, cum satis sit *ingentia tecta*, *distantia partitis trichoris?* Praeterea, discretiva vox *Aut*, si sana esset, evidenter monstraret de *duobus* rebus sermonem esse: nemo enim dicit *quid nunc mirer* tecta, AUT *quid* tecta? atqui hoc modo loquitur Statius, si haec scripserit. Idem verum est de voce *quid*, quae sententiam & sensum novum & a praecedente diversum fere inchoat & inducit: ut versu proximo,

Quid *te, quae mediis servata penatibus,*
ARBOR.

v. 81.

Quid *bifera Alcinoi laudem* pomaria? & ita semper aut plerumque: vix enim aliter patitur sensus communis. Sine dubio igitur vox *ingentia* ad aliud quippiam referenda est, & sententia nova ordiri debet ab altero *quid:* hoc modo,

quid nunc ingentia *mirer*
Aut? quid *partitis distantia tecta trichoris?*
Quid *te, quae* &c.

hoc percepto, facile fuit restituere,

Quid nunc ingentia *mirer*
Atria? *quid* paribus *distantia tecta trichoris?*
Quid te, quae mediis &c.

vox *atria* compendiose scripta migravit in *aut:* unde sequebatur, ut quod deficeret metro in prima versus parte in reliquo suppleret Librarius: unde pro *paribus* fecit *partitis*, quod proximum erat. Recte vero *ingentia atria*. Prudentius Perist. eph. in Martyr. D. Laurent. v. 174.

Videbis ingens atrium
Fulgere vasis aureis,
Et per patentes porticus
Structos talentis ordines.

Virgilius Aen. I, 725.

Fit strepitus tectis, vocemque per ampla *volutant*
Atria.

Contra, *non ampla* Catonis *Atria* apud Lucan. II, 238. *longa* atria Martial. XII, 50. Seneca Consol. ad Marciam c. X. *Quicquid est hoc, Marcia, quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes,* ampla atria &c. Claudianus in Rufin. II, 135.

Quid nunc *divitiae*, quid *fulvi vasi.*
metalli
Congeries, quid *purpureis effulta columnis*
Atria, *prolataeve juvant ad sidera moles?*

quem locum adduco ut videas verum esse quod dixi de voce *quid* initio sententiae posita. Ausonius, qui plurima loca hujus Eclogae in Mosellam suam transcripsit, hunc quoque videtur ante oculos habuisse v. 335.

ATRIA quid memorem *viridantibus adsita pratis,*
Innumerisque super nutantia tecta *columnis?*

Distantia tecta, paribus trichoris, id est, aedes licet *distantes* & flumine divisas, tamen *paribus trichoris*, paria & similia habentes *trichora* seu fastigia: quibus verbis *τὴν συμμετρίαν* hujus Villae designat Statius. Morellus notat V. C. adscripsisse, *Fortean leg. trigonis.* Pro *tecta* Vet. Cod. habet *testa.* Sequitur, mediis *servata* penatibus Arbor; ex Virgil. Aen. VII, 59.

Laurus erat tecti medio, *in penetralibus altis,*
Sacra comam, multosque metu servata *per annos.*

non igitur opus est ut legamus *mediis* enata *penatibus.* Deinde, Tecta *per & postes.* ita conjungit Ovidius Fastor. III.

Conspicuos postes tectaque *digna Deo.*

Sed non nimis placet hoc loco: praecessit enim *tecta* trichoris, & periculum est ne bis idem dicat; quid te, O Arbor, quae servata mediis *tectis*, in auras emergis per postes & *tecta?* an scripsit,

Saxa *per & postes:*

Suetonius Aug. c. 92. *Enatam inter* juncturas lapidum *ante domum suam palmam in compluvium deorum Penatium transtulit.* Vel potius,

TIGNA *per & postes,*

ut Lucret. II.

Nec cum subsiliunt ignes per tecta domorum,
Et celeri flamma degustant TIGNA trabesque.

Si neutrum placeat, & si nihil mutandum censeas, non contendam. Vide tamen Heinsium ad Ovid. Fast. IV, 233. ubi fuse de commutatione *τῶν* TECTA & TIGNA. Verum puto TIGNA *per & postes.*

v. 62.

v. 62. *Et nunc* ignaro *forſan vel lubrica Naïs*
Vel non abruptos tibi demet *Hamadryas annos*]
Non opus eſt ut aliorum Conjecturas in hunc locum refutemus: hoc pro ſeipſo faciet Statius, quem debes erudito Amico meo Joanni Jortino Coll. Jeſu Cantabr. Socio, qui ita reſtituit,
Et nunc ignarae *forſan vel lubrica Naïs*
Vel non abruptos tibi debet *Hamadryas annos:*
Nihil verius: *Et nunc*, (inquit Statius) *O Arbor, Nais aliqua forte vel Hamadryas Conſervationi tuae* debet *continuationem vitae ſuae, quanquam tu hoc neſcias.* Veteribus enim perſuaſum fuit quod,
Non ſine Hamadryadis fato cadit arborea trabs,
ut loquitur Auſonius Idyll. V, 75. *Non abruptos* annos, id eſt *continuatos:* de quo Statiano loquendi more ſupra fuſius dixi ad Equum Domit. v. 82. *debet* ut infra v. 87. *Sedes Phrygio* quas *miti* alumno
Debet *anus.*
Ovidius Met. VII, 48.
tibi ſe *ſemper* debebit *Iäſon.*
Virgilius Aen. XI, 51.
Nos juvenem exanimum, & nil *jam* caeleſtibus *ullis*
Debentem, *vano maeſti comitamur honore.*
Sil. Italicus XII, 633.
Ventis debebis *nimirum hiemiſque procellis*
Unum, Roma, diem.
Juvenalis VIII, 68.
primum aliquid da
Quod poſſim titulis incidere, praeter honores,
Quos illis damus & dabimus quibus omnia debes.
ita legendum; vulgo abſurde damus & *dedimus.* Mire Gronovium torſit hic locus, Obſervat. I, 5. ubi pro *ignaro* conjicit *intactae*, & pro *demet* annos, *comet.* Vetus editio, Bernartio teſte, habet *ignarae.* Literae *m* & *b* tam Latinis quam Graecis ſcriptoribus perpetuo commutantur. Pro *nunc* Editt. Parm. & Rom. habent *non.* Verſu proximo Parm. omittit *tibi:* & Rom. *demit*, non *demet.* Hunc locum Statii ſimiliter emendat Heinſius ad Ovid. Faſt. IV, 231. Ed. Burman. niſi quod pro *Et nunc* legit *At nunc.* Verius alterum, ut Epiced. Patr. v. 185.

Et nunc *ex illo* forſan *grege gentibus alter*
Jura dat Eöis.
Virgilius XI, 50.
Et nunc *ille quidem ſpe multum captus inani*
Fors *& vota facit.*
v. 64. *Quid referam alternas gemino ſuper aggere* menſas] De *Aquis* hujus Villae iterum dicturus eſt; quem locum partim abſolverat ſupra v. 43. Sed *udum* Tibur, &, *quae Tibur* AQUAE *fertile praefluunt* (ut de iis Horatius) non leviter & ſemel tantum memorandae fuerunt. Mirum vero (ut ſane miraculis refertiſſima eſt tota haec Ecloga) quod initio occurrit de *menſis* in utraque ripa; *alternas gemino ſuper aggere* MENSAS. *Menſae* enim non locari ſolent in *ripis* fluviorum; & ſi ita fieri ſoleret, inepte tamen ponerentur hoc loco ubi de *Aquis* ex toto agit, prout apparet ſequentibus,
Albenteſque LACUS, *altoſque in gurgite* FONTES:
Teque per obliquum penitus quae laberis amnem,
MARCIA, *& audaci tranſcurris* flumina *plumbo?*
Vides nullam eſſe connexionem, nullam ſimilitudinem inter *menſas* & albentes *lacus* & *fontes.* Lege,
Quid referam alternas gemino ſuper aggere ninfas,
Id eſt, *nymphas* ſeu *aquas*; ita enim antique ſcribebatur, *ninfas*, (unde Itali hodie *ninfa)* inter quam & *menſas* minima eſt differentia. Per *nymphas* vero ſeu *aquas* intelligit *Balnea*, quae in *aggeribus* ſeu ripis fluviorum exſtrui ſolere ad commoditatem hauriendae aquae ex diverſis harum Silvarum locis apparet. Supra v. 45.
An quae graminea *ſuſcepta* crepidine *fumant*
Balnea, *& impoſitum* ripis *algentibus* ignem?
Ita Villa Surrent. v. 17.
Gratia prima loci gemina teſtudine fumant
Balnea, *& e terris occurrit dulcis amaro*
Nympha *mari:*
ubi *Nympha*, pariter atque hic, pro *aqua:* & ad *mare* haec vides Balnea. Iterum Herc. Surrent. v. 100.
curvi tu litoris ora
Clauſiſti calidas gemina teſtudine lymphas.
haec

haec loca ſimillima ſunt, & egregie confirmant conjecturam meam; quae tamen ex ſenſu ſolo & minima differentia ſcripturae in vocibus *menſas* & *ninfas* ſeipſam ſuſtentare poſſet. *nymphas* vero pro *aquas* ut ſupra v. 37.

an emiſſas per cuncta cubilia nymphas? ubi male ſubſtituerunt *lymphas*, cum edit. Rom. & Venet. diſertim habeant *nymphas*, Gronovio teſte, Diatr. c. XVIII. & ita inveni in Parmenſi. Iterum v. 46.

Ridet anhelantes vicino flumine nymphas: id eſt, *aquas*. Vide quae ibi notavi. Potes etiam legere, gemino ſuper aggere *lymphas* pro *menſas*: ſed *nymphas* magis figuratum eſt, & mori Statiano congruum: & ita legit Gronovius in ſupra citato loco Herc. Surrentini, ubi vulgo *lymphas*: ſed Parmenſis & Romana clare habent *nymphas*. omnino vide quae de his vocibus annotavit Cl. Bentleius ad Hor. Carm. III, 13. v. 16. & Heinſium ad Ovid. Heroïd. Ep. V, 31. *Xanthe, retro propera; verſaeque recurrite* NYMPHAE. Sed nec adhuc locum ex toto ſanum puto; & legendum,

alterno geminas *ſuper aggere nymphas*:

non, *alternas gemino*. ſuper *alterno aggere* eſt ſuper *utraque ripa*, ut v. 25. alternas *ſervant praetoria* ripas: & Thebaid. II, 182.

quas Doricus alligat undis
Iſthmos, & alterno *quos* margine *ſubmovet infra*:

id eſt, *utroque* margine. *geminas nymphas*, ut *gemina* teſtudine, duobus locis ante citatis. Sed hoc leve eſt, & quibuſdam forte non adeo neceſſarium videbitur. dimitto igitur, cum ſuperſint tot graviora: velut hoc quod ſequitur,

Albenteſque lacus, altoſ*que in gurgite fontes*:

quinam hi *alti* fontes, vel quae inde huic Villae commendatio quod Anio qui illam alluit habet *altos* fontes in gurgite ſuo? *nymphae* quidem, id eſt, *Balnea*, *Voluptati* inſerviunt hujus Villae; *Albentes lacus* (id eſt, aquae *Albulae* quae juxta Tibur & Anienem erant) *Utilitati* & variis morbis medendis, ut ex Strabonis loco mox videbimus: at cui bono *alti* fontes, non intelligo: & ſi dixiſſet *non altos* fontes, aequa fuiſſet, hoc eſt, nulla, commendatio. Nihilo melius eſt Bernartii *alios*, ob eaſdem rationes. Unice nobis hoc loco ſuccurrit Strabo lib. V. p. 164. Ed. Caſaub. ubi poſtquam deſcripſit Tibur & planitiem juxta urbem, ſic pergit: ἐν ᾧ πεδίῳ τούτῳ, ὃ Ἀνίων διίξεισιν, ᾗ τὰ Ἄλβουλα καλούμενα ῥεῖ ὕδατα ψυχρά, ἐκ πολλῶν πηγῶν, πρὸς ποικίλας νόσους ᾗ πίνεσθαι ᾗ ἐγκαθημένοις ὑγιεινά: *Planitiem eam per quam delabi Anienem diximus*, Albulae *etiam perfluunt* aquae FRIGIDAE, *multis e fontibus prolapſae, ad varios morbos, potae, aut pro balneo uſurpatae, remedium praebentes*. Hinc colligo has Albulas (de his enim ſine dubio agit hoc loco Statius, utpote juxta Villam Manlii) *frigidas* fuiſſe, & *multis e fontibus* ſcaturiiſſe, & *juxta Anienem* ſitas eſſe. His notatis, vide quid ſequitur,

Albenteſque lacus, gelidoſ*que in gurgite fontes*:

gelidos fontes in *gurgite*, id eſt, *Aniene*: Anio enim *frigidiſſimus* (unde *Aniena frigora* Silv. IV, 4.) hinc ſine dubio frigoris cauſam habuit, ſcil. ex hujuſmodi fontibus qui in eo erumpebant & oriebantur: nec aliter fieri potuit quum tam vicinae eſſent aquae Albulae, quae ex *multis fontibus* (nonnullis certe in Aniene) ut notat Strabo prolapſae erant. Optime hoc modo Senſus & τὸ πρέπον procedit: jam enim Villam laudat Statius ob rem quae laude digna eſt, *ſalubritatem* ſc. *aquarum*. Quod ſi cui diſpliceat nimia mutatio ex *altos* in *gelidos*, (& ſane difficiles & moroſos Lectores vellem) vide quam facili negotio tota difficultas ſolvitur, hoc modo,

Algenteſ*que lacus*, alboſ*que in gurgite fontes*:

algentes lacus, (ψυχρὰ ὕδατα Strabonis) ut ſupra v. 44. ripis *algentibus*. fontes *albos* ſulphure; ut *Sulphurea Nar* albus *aqua*, apud Virgilium: unde mox v. 75. *ſulphureos* crines donat Albulae:

Illic ſulphureos *cupit* Albula *mergere crines*:

canam vocat Martialis Epigr. I, 13.

Canaque *ſulphureis* Albula *fumat aquis*.

Idem VII, 93.

Narnia ſulphureo *quam gurgite* candidus *amnis*
Circuit.

Hoc, opinor, placebit. Mox. v. 67. pro *Martia* ſcribendum *Marcia*: eſt enim a *Marcio*, non *Marte*; Μάρκιον ὕδωρ, non Μάρτιον: & ita legendum Baln. Etruſc. v. 26.

Marſaſque nives & frigora ducens
Marcia:
ubi vulgo *Martia*. Vide Broukhuſium ad Propert. III, 1. v. 52. Sequitur, verſ. 68.
An *ſolum Ioniis ſub fluctibus Elidis amnem*
Dulcis ad Aetnaeos deducat *ſemita portus?*
Nimis abrupta haec interrogatio & inſuavis & minime pöetica. lege,
Non *ſolum Ioniis* &c.
& *deducit* verſu proximo, deleta interrogatione. Narrat enim Statius, non quaerit. Horatius,
Non ſola *crines arſit adulteros*
ſcil. *Helena*. Petronius Satirico:
Non ſolum me *numen & implacabile Fatum*
Perſequitur: *prius Inachia Tirynthius ira*
Exagitatus onus caeli tulit.
Si malis *Nec* ſolum, vide Pſittac. Ated. v. 10. (ubi tamen Vetus Parmenſis habet *non*) & Auſonium Moſella v. 386. & alios paſſim. Sed *Non* magis placet, quia omiſſa prima litera, utpote verſus initio, ex *on* facilior fuit lapſus in *an:* & ita legiſſe Domitium ex Nota ejus ſuſpicor; quam more ſuo exſcribit Bernartius. Verſ. 70. pro *Anienus* in nonnullis codicibus invenit *Anien in* Domitius; unde legit *Anieni*, nulla ſyntaxeos habita ratione. Politianus Epiſt. VI, 1. *Anien &* fonte; quod ſane vix intelligo. Solus verum vidit Bernartius, *Anienus*, *Deus* fluvii Anionis, ut *Tiberinus* Tiberis. Propertius III, 7.
Acceſſit ripae laus, Aniene, *tuae.*
Mox v. 74. pro *Tiburnus* nonnullae Editiones habent *Tiberinus*, & hoc placet Gevartio & Politiano: Mureto & Calderino *Tiburnus*, *Genius* ſcilicet *Tiburis*: & hoc verum eſt, vel propter illum Horatii locum Carm. I, 7. ex quo ſuum hauſit Noſter,
Et praeceps Anio & Tiburni *lucus:*
Ubi per *Tiburni lucum* idem intelligit quod Statius per iſta, *illa recubat* Tiburnus *in* umbra. Ita *Albulam* & *Anienum* Deos fecit, paulo ante. Parmenſis *Anienis*, & *Tiburnus*; ut & Romana. Vers. 77. pro *algentia* quod recte reſtituit Domitius, in Parmenſi eſt *algeona*.
v. 86. *arceſque* ſuperbae
Anxuris] Lege, *ſuperbi* Anxuris. Virgilius VII, 630.
Atina potens, Tiburque SUPERBUM:
Martialis Epigram. VI, 42.
Non mollis Sinueſſa, ſervidive
Fluctus Paſſeris, aut SUPERBUS *Anxur:*
Superbus nempe ob ſitum excelſiorem, quippe
IMPOSITUM SAXIS *late candentibus*
Anxur,
ut de eo Horatius; qui *Tibur* etiam Epitheto *ſupini* donat i. e. *ſuperbi*. Vide Cl. Bentleium ad Horat. Epod. I. v. 29. ubi forte legendum SUPERBI pro SUPERNI. Paulo ſupra v. 84. pro *Lucrinae* Vet. Cod. habet *Laciniae*, & ita legit & interpretatur Domitius; querente ſuper hac re Politiano Epiſt. VI, 1. Verum eſt *Lucrinae:* alteri Chorographia reclamat.
v. 89. AVIA *nimboſa revocabunt litora bruma*] Quaenam haec AVIA litora ad quae Vopiſcus hiberno tempore ſeceſſit? non certe in Italia; ibi enim nulla *avia* litora; omnia quippe frequentata & bene cognita. Et tamen in Italia & ad mare Tyrrhenum haec litora eſſe oportet ex adjunctis. Vide enim: cedant, inquit Statius, huic Tiburtinae TUSCULUM & ARDEA & Villae ad lacum LUCRINUM, & FORMIAE; cedant etiam CIRCEII, & ANXUR & CAIETA: deinde haec AVIA *litora* cedere jubentur. cedant ſane per me; ſed prius noſcamus quaenam ſint. Nec longa diſquiſitio: nulla enim alia eſſe poſſunt praeter ANTIA *litora*. Haec igitur in ſedem ſuam fidenter repono. Videtur Statius hauſiſſe haec ex Ovidio Metam. XV, 716.
Minturnaeque graves, & quam tumulavit alumnus,
Antiphataeque domus, Trachaſ*que obſeſſa palude*,
Et tellus Circaea, *& ſpiſſi litoris* ANTIUM:
Omnia vides fere eadem: *quam tumulavit alumnus* eſt *Caieta*, Aeneae nutrix: *Trachas* eſt *Tarracina* quae & *Anxur*. Bene vero *Antium litus*, ut *Iſtrum latus* Silv. IV, 4. *Partha manus* Ovid. Faſt. *venena Cholca* Horat. Carm. II, 13. ubi vide Bentleium. Δελφὸς ἀνὴρ apud Æſchylum Eumenid. & Suidam. *Aſtur* equus Martial. XIV. 199. Miror unde Interpretibus in mentem venerit aliquid hoc loco de *Antio* comminiſci: nam apud Domitium haec invenio: CEDANT QUAE TE] *Antium intelligit, quo hieme*

hieme ſecedebant Romani. LITORA AVIA] *Sine portu: nam Antium portu caruit, ut ſcribit Strabo.* Quem ſubſequitur Morellus, & ex Lucretio adducit, AVIA *loca nullius ante trita ſolo: avia* litora, ἀλίμενα. Atqui *avia* litora non magis denotant *Antiana* litora quam *Tarentina*, quam *Aſiatica*, quam *Inda*. Qualis haec eſt Fortuna in Veritatem incidere! qualis, neſcire ubi incideris! Pro *litora* in Parmenſi eſt *frigora*.

v. 90. Scilicet hic ILLI MEDITANTUR PONDERA mores] Quis Interpretum haec intellexit? non Domitius, qui explicat; *Per talem ſeceſſum & amoenitatem componis animum ad gravitatem.* Ceteri tacent. Atqui quomodo *mores meditantur pondera?* num ergo reliqua parte anni LEVIS erat Manlius, GRAVITATEM *meditabatur* aeſtate cum in Tiburtinam ſecederet? hoc enim, ſi aliquid, innuere videntur voces, *meditari pondera*. Deinde, quare ILLI, & non potius TIBI? & infra enim & ſupra Manlium alloquitur: cur non hic? niſi forte vox ILLI cum *mores* conjungenda; quo facto, quaero adhuc QUI MORES? nihil enim, ne verbum quidem, de *moribus*. Inexplicabilia haec ſunt quia corruptiſſima. Ex pulchra ſequentium oppoſitione, *foecunda quies*, virtus *gravis* fronte *ſerena*, *ſanus nitor*, *luxu carentes deliciae*, ſtatim ſuſpicatus ſum ſub his etiam acumen aliquod latere; quod, puto, erui, hoc modo; *Scilicet hic* HILARI MISCENTUR PONDERE *mores:* Elegantiſſima antitheſis, *hilari pondere*, qua alibi utitur II, 3. v. 65.

HILARIS*que*, *tamen cum* PONDERE, *virtus:*

Et V, 2.

Tunc HILARIS probitas *& frons tranquilla:*

Et V, 3. v. 246.

Quid referam expoſitos, *ſervato* pondere, *mores?*

intelligit nempe iſtud quod hoc modo extulit Auſonius Parental. II.

Et gravitas comis, laetaque ſerietas.

Sil. Italicus VIII, 610. de Bruto:

Laeta *viro* gravitas, *& mentis* amabile pondus,

Et ſine triſtitia virtus.

Mores huic noſtro interdum *animi indolem* denotant, aliquando *gravem & compoſitum vitae curſum & tenorem*. Facilis fuit lapſus ex ILARI, i. e. *hilari*, in ILLI; quo ſemel perpetrato pars reliqua verſus periclitabatur. Contra apud Senecam Conſol. ad Marciam c. XIII. pro, *ad Capitolium* HILARI *rediit vultu*, Gronovius ex Codice Jureti reſtituit, *ad Capitolinum* ILLUM *rediit vultum*. Totus hic locus pulcherrimus eſt. Plinius Epiſt. IV, 3. *Nam* ſeveritatem *iſtam pari* jucunditate condire, *ſummaeque* gravitati *tantum* comitatis *adjungere, non minus difficile quam magnum eſt. Miſcentur* pondere: ita Ad uxorem v. 93.

libertatemque Menandri
Quam Romanus honos & Graia licentia miſcent.

Verſ. 92. pro *ſanus* Parmenſis habet *ſatius*.

v. 95. Pliadumque *nivoſum*
Sidus, & Oleniis *dignum petiiſſe ſub* aſtris.]

Heinſius in Adverſar. (ad finem Tibulli Edit. Broukhuſianae) legit *Hyadumque:* prima enim in *Pliadum* ſemper producitur, utpote a Graeco Πλειάδες. Ovidius Met. XIII, 293.

Pleïadaſ*que*, Hyadaſ*que*, *immunemque aequoris Arcton.*

Auſonius Epiſt. XVIII, 24.

Qui numerant Hyadas Pleïadaſ*que ſimul.*

Noſter Kal. Decembr. v. 21.

Non tantis Hyas *inſerena nimbis*
Terras obruit aut ſoluta Pleias.

ſic enim ſcribendum, non *Plias:* vide Celeberr. Burmannum ad Ovid. Faſt. III, 105. Nihil tamen hoc loco mutandum temere. Primum enim, licet obvium eſſet Statio ſcribere *Hyadum*, vix tamen ita ſcripſiſſet, ſed *Pliadum*, ut vitaret κακοφωνίαν iſtam & hiatum concurrentium vocum,

hiemes Hyadum*que nivoſum.*

Deinde, ſolenne illi eſt defraudare dipthongum una litera. Ita Via Domit. v. 59. *Lecheo* pro *Lechaeo*, cum ſit a Graeco λέχαιον. ubi fuſius de hac re agam. Hic igitur *Pliadum* quaſi Graecum eſſet πλιάδες non Πλειάδες. Et ita ſentientem invenio Politianum Epiſt. I, 20. Baptiſto Guarino. Deinde, pro *Oleniis aſtris* Idem (Heinſius) ibidem legit *Olenii aſtri.* Sed ſui certe oblitus erat Vir acutiſſimus cum haec ſcriberet. Vide enim conſtructionem: *per* Aegeas hiemes & ſidus Pliadum, & *ſub* Olenii aſtri ſc. *ſidus*. Atqui primo dixiſſe debuit ſub *ſidere* (non *ſidus*) Olenii aſtri: iſtud enim uſitatius. Deinde quid eſt *ſidus aſtri?* nonne idem quod *ſidus ſideris?* cer-

te : *aſtrum* enim & *ſidus* Poëtis idem ſunt. tolerandum foret ſi dixiſſet ſub *ſidere* Olenii *hoedi* vel *Capellae*; ſed non *aſtri*, cum *ſidus* Olenium ſit *aſtrum* Olenium. nihil igitur mutandum. Totus vero locus ita diſtinguendus eſſe videtur:

Haec (per & Aegaeas hiemes Pliadumque nivoſum
Sidus & Oleniis dignum petiiſſe ſub aſtris,
Si Maleae credenda ratis, Siculoſque per aeſtus
Sit via) cur oculis ſordet vicina voluptas?

uno ſpiritu continuanda ſunt quae in parentheſi poſita vides. *dignum* petiiſſe, Graeciſmo eleganti, pro *cum dignum ſit* petiiſſe: ἄξιον ὄν pro ἀξίου ὄντος. paſſim apud Platonem habes in Libris de Repub. & alibi; ut & apud ceteros ſcriptores Graecos. Si plenam στιγμὴν ponas poſt *via*, reliqua nimis abrupta erunt & non cohaerentia: melius, credo, poſt τὸ *aſtris*: & ita edi curavi. Pro *Pliadum* in Parmenſi invenio *placidum*. Verſu proxime praecedenti *Senior Gargettius* eſt *Epicurus*: vide ad Eq. Max. v. 101. Martialis Epigr. VII, 69. de Theophila:

Hanc ſibi jure petat magni ſenis Atticus hortus:
Nec minus eſſe ſuam Stoica turba velit.

Scaliger ad Cirin Virgilii hunc Statii hemiſtichon ita citat,

cultoque ſenex Gargettius horto:

memoriae errore, cui nimis fidebat Vir maximus.

v. 103. *Liventem Satiram nigra rubigine* turbes] Boxhornius Epiſt. ad Gronov. legit *nigrae* rubigine *turbae*, voce *tollas* ἀπὸ κοινοῦ intellecta, ut ſit, *ſive* tollas *chelyn ad heroa robora*, *ſive* tollas ſatiram *liventem rubigine nigrae turbae*. Male: licet enim recte & proprie dicas TOLLERE chelyn ad *heroa* robora, poëma epicum, *grande* & ſublime opus; non tamen ad *ſatiram* TOLLERE chelyn eadem proprietate potes dicere. Gevartius affirmat certo certius legendum eſſe *turpes*: ego certo certius ſcio non ita eſſe legendum: *turpare* enim Satiram eſt *dedecorare*, ut in iſto loco Thebaid. X. ubi hae voces pariter confuſae erant,

Summumne hoc cladibus, inquit,
Detrat, ut afflictos turparem *ego proditor Argos?*

ita ex MSS. recte emendat Gevartius. Quid vero? an probabile eſt Statium, dum amicum ſuum & Patronum Manlium laudat ob multifarias in ſcribendo dotes, eo inſolentiae proceſſurum eſſe, ut eodem tempore illum Satiram *turpare* & *dedecus eſſe* Satirae diceret? certe politiſſimi ingenii vir Gevartius nunquam tale quicquam admiſiſſet in Patronum ſuum Auberium. Ne tamen fruſtra in hoc loco quaerat harum vocum commutationem, dabo illi illuſtre exemplum ex Apuleio Metam. I. p. 14. Edit. Pricae. *Sic denique eum* vitalis *color* turbaverat, *ut mihi prae metu* &c. Ubi Pricaeus: " De voce " *turbaverat* quaerendum; ego hic me " non expedio." Nec mirum: non enim in ſola voce *turbaverat* latuit hujus loci difficultas. Omnia tibi expedita ſpondeo, modo legas, *Sic denique eum* letalis *color* turpaverat, *ut mihi prae metu* &c. *letalis color* eſt quem paulo ante dixerat *buxeum pallorem*: *mortis colorem* Sil. Italicus VI, 409.

Labitur, & gelidos mortis color *occupat artus.*

Stygium colorem XII, 244. *morti ſimilis color*, apud Senecam Hippol. v. 586. Iterum Silius VII, 631.

Volvitur exanimis, TURPATque *decora juventa*
Ora novus pallor.

vide & Lucan. VII, 129. hujus oppoſitum eſt *vivus color* Claudiano de Bel. Get.

vivuſque *redit* color *urbibus aegris.*

Sed hoc obiter: majore enim molimine nos vocat Gronovius, qui Diatr. c. XI. & L. more ſuo, hoc eſt erudite, defendit & explicat iſtud *turbes*, nempe ex notione vocis *Satirae*, quae nihil aliud eſt, inquit, quam ſcriptum pro arbitrio *varia* complectens: ita *Lex ſatira* vel *ſatura*, quae una rogatione *multa* & *varia* comprehendebat, νόμος πολλὰ περιέχων, ut eſt in Gloſſis. ita *per ſaturam fieri* dicitur fere quicquid *confuſanee*, *inordinate*, *multiplici* rerum & operum *mixtura* conficitur. *Satira* carmen olim rude & hiſtrionium, in quo *multa variaque* riſus excitandi gratia *miſcebantur*: cui primus Lucilius *dentem* addidit & licentiam Veteris Comoediae. Duo igitur ſunt quibus conſtat Satira Luciliana, *Ordo turbatus & confuſaneus*, &, *Inſectatio vitiorum per ſales & jocos acerbos*: quae ſumma cum eruditione & judicio expreſſit hoc verſu Statius,

Liventem

Liventem ſatiram *nigra rubigine* turbes: cum enim Satiram *nigra liventem rubigine* facit, poſterius; cum *turbari* eam, prius innuit: *turbare* enim *miſcere* eſt, *miſcellum opus facere*. adeo ut recte dicatur *turbare* Satiram, quia in Satira *turbatur*, ſeu *turbando*, id eſt, *miſcendo* fit opus *confuſaneum*. Haec eſt Gronovii Argumentatio, haec loci hujus Explicatio; quae, ſive vera ſeu falſa, certe eruditiſſima eſt. Et quid aliis factura ſit neſcio: mihi quidem non placet, niſi probari poſſet Manlium hunc *more Luciliano* Satiram ſcripſiſſe: hoc enim pro conceſſo ſibi ſumit Gronovius. Lucilius forte recte dici potuit *turbare* Satiram, id eſt, *turbando* & *miſcendo* varia, *ſcribere* ſatiram, (licet hoc quoque ſubobſcurum putem;) Satirae vero facies Statii tempore longe diverſa fuit ab illa aevi Luciliani, prout omnibus notum: unde ſequitur, ut, etiamſi Lucilius *turbarit* ſatiram, non tamen quicunque Satiram ſcribit dici poſſit ſatiram *turbare*, niſi ad Exemplar Lucilianum ſe componat: quod de hoc Manlio probatum eſſe oportuit. Mihi multo magis arridet Scriverii *vibres* pro *turbes*, ut *vibrare* iambos apud Catullum. Sed quid moror? verum puto,

Liventem ſatiram nigra rubigine tingas: eo magis quod ſyllabae *tur* & *tin* iiſdem calami ductibus conſtant, & literae *b* & *g* ſaepiſſime commutentur, ut ſupra *albentes* pro *algentes*, *turbidus* & *turgidus* perpetuo in MSS. Proprie vero *tingere* rubigine, de *Satira*, ut *tollere* chelyn de carmine Epico: Martialis Epigr. X, 33.

Ut tu, ſi viridi tinctos aerugine *verſus*
Forte malus livor *dixerit eſſe meos*, &c.

Et VIII, 3.

At tu Romano lepidos ſale tinge *libellos*.

Ovidius Epiſt. ex Pont. III, 3.

Ergo alii noceant miſeris, optentque timeri,
Tinctaque *mordaci ſpicula* felle *gerant*.

ita *malignitas* veneno *tincta* apud Senecam De Vita Beata, c. XVIII. *nec* malignitas *me iſta multo* veneno tincta *deterrebit ab optimis*. Sed quod mihi maxime perſuadet hunc verſum antiquitus ita lectum fuiſſe eſt locus Alcimi Aviti Lib. de Laud. Virginitat. v. 299. ubi Statium videtur exſcripſiſſe,

Livida *ne facies* pulla rubigine tingat.

vide quam ſimilis eſt Aviti verſus, & Statii

Liventem *Satiram* nigra rubigine tingas: cujus conſtructio eſt, *tingas nigra rubigine*, non *liventem nigra rubigine*. *liventem* ſatiram, *malignam* & *invidam*. Si adhuc adhaereas eruditae lectioni *turbes*, ablegandus es ad erudite obſcuros ſcriptores Afros, Tertullianum, Arnobium, Apuleium & ſimiles. Hunc vero locum imitatur Auſonius Profeſſor. I, 13.

Sive *Panegyricis* placeat contendere *libris*
In Panathenaïcis tu numerandus eris;
Seu *libeat fictas ludorum evolvere lites*: &c.

vulgo legitur *Panegyricos libros*: ſed recte emendavit Tollius, cum manifeſta ſit hujus loci Statiani imitatio.

v. 104. *Seu tua non* ALIA *ſplendeſcat epiſtola cura*] Recte Gevartius *non* ALTA cura. Intelligit *ſimplicitatem* ſtyli Epiſtolaris. In hanc rem egregie Seneca Epiſt. LXXV. *Qualis ſermo meus eſſet ſi una ſederemus aut ambularemus, illaboratus & facilis; tales eſſe Epiſtolas meas volo, quae nihil habeant accerſitum aut fictum*. Pro *tua* legendum *tibi* ut in Soter. pro Gallico v. 29.

Seu cum tibi *dulcis in artem*
Frangitur & noſtras curat facundia *leges*.

Ovidius Remed. Amor. v. 403.

Quamlibet invenias, in qua tibi *prima voluptas*
Deſinat:

Ita recte dedit Heinſius pro *tua*.

v. 105. *Digne Midae Croeſiq; BONIS & Perſide gaza*
Macte BONIS *animi!*] Vix fieri poteſt ut bis eadem voce ita utatur Statius, & in diverſa ſignificatione; praeſertim cum nullum acumen ſit, nulla venuſtas in hac repetitione. Aut fallor aut ita ſcripſit,

Digne Midae, Croeſiq; opibus, *& Perſide gaza*,
Macte bonis animi!

Propertius III, 18.

Nirea non facies, non vis exemit Achillem,
Croeſum *aut Pactoli quas parit humor* opes.

Auſonius Epigram. LIV.

Nam quaecunque habui mecum fero: quum nihil ipſe
Ex tantis tecum, Croeſe, *feras* opibus.

Eumenius Orat. Pro Reſt. Schol. c. 16. *Quid (mihi) cum illis* opibus *aut Midae regis aut* Croeſi? &c. Martialis Epigr. XI, 6.

Ardua

Ardua res haec eſt opibus *non tradere mores,*
Et cum tot Croeſos *viceris, eſſe Numam.*
Nec metuas de ultima ſyllaba in voce *opibus*. Virgilius Aen. IV, 64.
Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.
Auctor Conſol. ad Liv. Aug. v. 163.
Miſcebor cinerique cinis atque oſſibus oſſa.
Innumera hujus generis apud poëtas occurrent.

v. 109. *Sic omni* DETECTUS *pectora nube*] Heinſius Not. ad Claudian. Praefat. Lib. I. in Rufinum legit DETERSUS; & ita olim emendaveram. Satis exemplorum ibi habes; quibus tamen hoc addas licet ex Sidonio Apollinari Carm. VII, 134.
Torpentia tolle
Lumina, deterſam mentem *caligo relinquat:*
hoc eſt, Sis *omni deterſus pectora nube*. Eleganter Alcimus Avitus lib. V, 426.
Tertia nocturnos deterſerat *hora liquores,*
Et matutinas ſcandens ſol vicerat umbras.
tergere alicubi eodem ſenſu.

ECLOG. IV.

v. 3. *Conciliata* cadit] Optime Barthius *redit:* nihil verius. notum iſtud Virgilii,
Jam redit *& Virgo*, redeunt *Saturnia regna.*
Noſter Silv. V, 2.
Quo Pietas *autore* redit, *terraſque reviſit.*
Claudianus de Bello Gildon. v. 4.
Concordia fratrum
Plena redit.
Calphurnius Siculus Eclog. I, v. 43.
Et redit *ad terras tandem ſquallore ſituque*
Alma Themis *poſito.*
Claudianus in Rufinum I, 51.
en aurea naſcitur aetas,
En proles antiqua redit!
Sequentia imitatur Auſonius Idyll. XXXIII, 14.
feſtumque diem dubitataque *cernam*
Sidera, *depoſito prope conclamatus in aevo.*

v. 7. *damnoſaque fila* ſenectae
Exuit] Sibi ipſi contradicere videtur: infra enim v. 52. dicit hunc Gallici morbum non *Senectae* deberi, ſed *laboribus* & negotiis civilibus & curis pro Caeſare:
NON *illud* CULPA SENECTAE
(Quippe ea bis ſenis vixdum orſa excedere luſtris)
SED LABOR *intendens* &c.
quomodo ergo haec concilianda? dicam tibi. *Senecta* hoc loco non primaria ſua ſignificatione ponitur pro eo quod in hominibus *Senectutem* dicimus, Graecis τὸ γῆρας; ſed tranſlata, pro membrana illa ſeu *vernatione* (ut eam vocat Plinius) quam ſerpentes quotannis deponunt: ideo dicit *fila* & *exuit*; unde erudite Virgilius Aen. II, 473. Nunc poſitis novus *exuviis:* & Noſter Theb. IV, 97. in eadem comparatione.
ceu lubricus alta
Anguis humo verni blanda ad ſpiramina ſolis
Erigitur, liber ſenio, *& ſquallentibus annis*
Exutus, *laetiſque minax interviret herbis:* ubi vides *ſenium*, idem quod *ſenectam*. Vide & Georg. III, 437. ubi *juventa* nitidum deſcribit poſtquam has *exuvias* depoſuerit. Plinius XXIX, 5. Anguium *adeps aerugini miſtus ruptas oculorum partes ſanat; & membrana* (inde *fila* Statii) *ſive* ſenectus *vernatione* exuta *claritatem facit*. vide & lib. VIII, 31. & IX, 30. & paſſim. Tibullus Eleg. I, 4.
Serpens novus exuit *annos.*
Eadem metaphora Martialis Epigr. V, 7. de Roma:
Taliter exuta *eſt veterem nova Roma* Senectam.
Apuleius Apologia: *Quibus tamen in alio libro quem De Invidentibus Animalibus conſcripſit* (Theophraſtus,) *remedio eſſe ait* exuvias ſtellionum, *quas velut* ſenium, *more ceterorum* ſerpentum, *temporibus ſtatutis* exuant. *Damnoſa* fila Senectae ſunt, fila *damnoſae* ſenectae, ut apud Ovid. Triſt. III, 7.
Injicietque manum formae damnoſa ſenectus:
Et Metam. XIII, 517.
Quidve moror? quo me ſervas, damnoſa ſenectus?
Vide autem proprietatem & eruditionem Statii in voce *melior*, quae denotat idem quod

quod *junior*: *juventam* enim aetatem *bonam* dicebant Antiqui. Ovidius Art. Amat. II, 665.

Praecipue, ſi flore caret, meliuſque *peractum*
Tempus, & *albentes jam legit illa comas.*

Et III, 65. huc alludit,

Utendum eſt aetate: cito pede labitur aetas,
Nec bona *tam ſequitur quam* bona prima *fuit.*

Prudentius Cathemer. in Exeq. Defunct. v. 93.

Sic corpora mortificata
Redeunt melioribus annis:
Nec poſt obitum recaleſcens
Compago fatiſcere novit.

Claudianus De Bel. Gild. v. 208.

Dixit & adflavit Romam meliore juventa.

Et hoc ſenſu intelligendum iſtud Martialis Epigr. IX, 12. de Earino:

Nomen cum violis roſiſque natum,
Quo pars optima *nuncupatur anni:*

Ver ſcilicet, Ἔαρ. *ver* enim anni quaſi *juventus*: ideo *optima*. Seneca Herc. Fur. v. 849.

pars tarda gradiens ſenecta
Triſtis, & longa ſatiata vita:
Pars adhuc currit melioris aevi:
Virgines nondum thalamis jugatae &c.

Ovidius Ibide v. 441.

Dumque redire voles aevi melioris *in annos*
Ut vetus Admeti decipiare ſocer.

Huic contrarium *mala aetas* ſeu Senectus. Afranius Vopiſco apud Nonium in voce *Senium*:

Mala aetas *nulla delinimenta invenit.*

Sed ſatis horum.

v. 10. *fora turbida* queſtu
Confugiunt.] Mallem,
Inque ſinum quae ſaepe tuum fora turbida queſtum
Confugiunt.

confugiunt *queſtum*, ut *dormitum* dimittitur, Horat. Epiſt. I, 7. ire *dejectum* monumenta regis Carm. I, 2. Noſter Theb. VI, 657.

qui Tyrias dejectum vaditis *arces.*

ita *ultum* inſurgunt Theb. IX, 9. Hyginus Fab. LXIII. *Cum Acriſius reſciſſet eos ad Polydectem morari*, repetitum *eos* profectus eſt. *fora turbida* ut *loca turbida* Virgil. VI, 534. ſine ſubſtantivo cauſae, ut loquuntur Grammatici. Sed Pietat. Abaſcant. occurrit, ex Heinſii emendatione,

Aegra *domus* queſtu,

pro *Nigra*: nihil igitur mutandum. Sequitur, v. 13. noſterque *ex ordine collis Confremat*. ita edidit Domitius cum in ſuis Codicibus invenerat *noſſeque*. Male tamen; cum haec de *uno* colle non poſſe intelligi ſatis indicant illa *ex ordine*, quae (ut bene notat Salmaſius Epiſt. Cl. ad Gronovium) " in rebus numeri contiguis & quaſi in " ordine euntibus tantum poni licet. Sic " apud illum (Virgilium) *Septem totos* ex " ordine *menſes*: item, *Quinetiam veterum* " *effigies* ex ordine *avorum*. Legebatur " fortean antiquitus in libro vitioſe de- " ſcripto *ſe noſque*: unde ſequentes per " tranſpoſitionem ſcripſere *nos ſeque* & " *noſſeque*. Omnino a manu pöetae fuiſſe " putem, ſenique *ex ordine collis Confre-* " *mat*, id eſt, *ſeni colles* urbis ex ordine " confremant. Sed quare *ſenus*, inquies, " cum ſint *ſeptem?* immo *ſeni* tantum " erant intra Urbem: nam *Vaticanus* col- " lis trans Tiberim, nec olim habitatus " erat nec ad urbem pertinebat, ut inter " omnes convenit, & clare id docuit " Onuphrius in urbis Romae deſcriptione. " *Senus* ergo *collis confremat*, qui intra ur- " bem ſcilicet: *ex ordine*, id eſt, *contigue* " & ſine ulla *interruptione*. Alias ſi ad- " mittere & illum voluiſſet, poeta potu- " iſſet dicere, *ſeptenuſque ordine* collis." Haec Vir Summus, ingenioſa quidem ſed nequaquam vera: redarguitur enim a perpetuo more Statii & omnium aliorum ſcriptorum, qui nunquam (quod ſciam, & nulla exempla attulit Salmaſius) SEX, ſemper SEPTEM montium ſeu collium mentionem faciunt. Ita Equo Max. ex conjectura mea,

Septem *per* culmina *multus*
It fragor.

Silv. IV, 1.

Et ſeptemgemino *jactantior aethera pulſet*
Roma jugo.

Via Domit. v. 26.

Septem montibus *admovere Baias.*

Geneth. Lucan. v. 45.

Sed ſeptem juga *Martiumque Tibrim:*

Et ita ſemper & hic & alii pöetae, quorum loca adducere non neceſſe eſt. *Septenuſque*

tenuſque ordine tollis huic incommodo mederetur; ſed nimis longe recedit a vulgata ſcriptura, ut ipſe fatetur epiſtola proxima. Nam quod alibi, Epiſt. 96. conjecerat *nos ſeque* ex ordine, mentione dignum non putarem niſi eſſet Salmaſii. Latet aliquid quod conjectura non poſſum aſſequi. Antiquitati autem concedamus, ut ex duobus falſis lectionibus Vetuſtior praeferatur: & ideo in Contextum readmiſi *noſſeque*: quod & habet Edit. Parmenſis. Supra v. 11. pro *urbeſque ubi* cunque *togatae* Gronovius ad Plauti Aulular. II, 2. v. 21. legit, ubi *quaeque*: recte, credo, propter locum Virgilii Aen. VII, 400.

Iö Matres, audite ubi quaeque, *Latinae:*

quem imitatur Statius. Vide Gronovium ad locum Plauti. & ita Theb. XII, 22.

Itur in exſanguem populum bellique jacentis
Relliquias, qua quemque *dolor luctuſque, cruenti*
Exegere duces.

Ubi MS. Petrenſis habet *quacunque*: male. Claudianus de Nupt. Honor. & Mar. v. 204.

Vos, pennata cohors, quo quemque *vocaverit uſus,*
Diviſa properate manu:

ita recte emendat Heinſius pro *quocunque*. Vide eum ad locum.

v. 23. Docto *nec enim ſine* carmine *tantus*] Nonnullae Edit. *numine* pro *carmine*: recte. ſed quid eſt DOCTUM *numen?* Non, inquit Statius, Phoebum aut Muſas invocabo, ſed Te, Gallice: Tu ſis *propitius*: numinis enim inſtar habes; & hoc *propitium* experti ſunt Centumviri. Scripſit Statius,

DEXTRO *nec enim ſine* NUMINE *tantus*:

infra v. 66.

Nam neq; plebeiam aut DEXTRO ſine NUMINE *cretam*
Servo animam:

Silv. I, 2. v. 32.

adhuc optas, permiſſaq; NUMINE DEXTRO
Vota paves:

Thebaid. II, 152.

Egregii juvenum, quos non ſine NUMINE *regnis*
Invexit nox DEXTRA *meis:*

ubi nonnulli Codices pro DEXTRA legunt ATRA & ita Editiones pleraeque; non bene: NOX DEXTRA *invexit non ſine numine*, eſt *nox invexit* DEXTRO *numine*, more Statiano. Iterum Theb. VI, 49.

Nunc aliam prolem manſuraq; numine DEXTRO
Pignora.

Mox, *excludat* ſitim eſt *non admittat* vatis ſitim, vel vatem ſitientem. Pro *potior*, quod verum eſt, olim legebatur *potius*. emendavit Nicolaus Faber. Nugantur qui pro *tantus*, quod & in Parmenſi invenimus, legunt *cantus*. Domitii ſuſpicor hanc eſſe interpolationem.

v. 29. CUM *ſtruis orſa modis ſeu* CUM *tibi*] Heinſius ad Val. Flaccum V, 85. ex vetuſta Parmenſi Edit. legit

QUA *ſtruis orſa modis, ſeu* QUA *tibi* &c.

quam lectionem exemplis abunde confirmat. addas hoc ex Plin. Epiſt. X, 18. *Apud me milites & pagani a quibus juſtitia ejus & humanitas penitus inſpecta eſt, certatim ei,* QUA *privatim,* QUA *publice, teſtimonium retribuerunt.* Sequitur, *&* noſtras curat *facundia* leges: id eſt, ut optime Domitius, *ſervat leges pöetarum.* Non igitur audiendus Tollius, cujus (ut ipſe ait) *nolente fere animo properans lingua legebat,* noſtra currit *facundia* lege:

Not. ad Auſon. Profeſſor. III. licet maxime faveat huic conjecturae Parmenſis Edit. quae habet *noſtra currat* facundia leges.

v. 41. *Non labente Numa*] Quomodo *felicem Curiam* vocat moriente Numa? inquit Gevartius: cui perplacet Heinſii conjectura haec,

Non labente Numa timuit ſic curia, VEL SIC
Pompeio; nec celſus eques nec femina Bruto:

Non recte, opinor. Quippe proculdubio τὸ *celſus eques* referendum eſt non ad Brutum, ſed Pompeium, qui *Equeſtris ordinis* erat, & proinde ab iis ſemper favebatur. Recte ſe habet vulgata lectio: FELIX enim proprium & perpetuum epitheton *Curiae*. Noſter Silv. IV, 4. v. 76.

Jam te blanda ſinu Tyrio ſibi curia FELIX
Educat:

ita enim legendum eſſe pro *gloria* felix, ad locum probabo. *Hoc illud*, v. 43. eſt ex Virgil. Aen. IV. *Hoc illud, germana, fuit?*

v. 49.

v. 49. *Sic mixto reverentia* FIDIT *amori*] Inutilis prorſus & nullius ſenſus ſententia. Hoc voluit: Sic Amor & Reverentia miſcentur. Scripſit igitur,

Sic mixto reverentia SE DAT *amore:*

Se dat, ut in Equo Max. v. 42.

Et queis SE *totis Temeſe* DEDIT *hauſta metallis:*

Silv. II, 2. v. 37.

Et ſuperet Pimplea ſitim, largeq; volantis Ungula SE DET *equi.*

V, 3. v. 71.

Sed nec modo SE *natura dolenti Nec pietas injuſta* DEDIT.

Amat hanc phraſin Statius; a quo eam mutuatus eſt Auſonius Moſella v. 448.

Aſt ego quanta mei DEDERIT SE *vena liquoris.*

Plinius Epiſt. VIII, 20. *Idem lacus in flumen egeritur; quod ubi* SE *pauliſper oculis* DEDIT, *ſpecu mergitur, alteq; conditum meat.* Silius Italicus III, 149.

Te quoque magna manent ſuſcepti praemia belli

DENT *modo* SE *Superi.*

Noſter Silv. IV, 8.

SE *juveni laetam* DAT *virgo parenti.*

Seneca de Ira III, 7. *Ingentia (negotia) & ſupra menſuram agentis nec* DANT SE *facile, & ſi occupata ſunt, premunt atque adducunt adminiſtrantem.* Ex Virgilio ſumſit Noſter, Georg. I, 287.

Multa adeo gelida melius SE *nocte* DEDERE.

Ovidius Faſtor. I.

DA *mihi* TE *placidum, dederis in carmina vires.*

Cicero de Oratore II, 44. *Si* SE DANT, *(judices) &, ut ante dixi, ſua ſponte, quo impellimus, inclinant atque propendent, accipio quod datur, & ad id unde aliquis flatus oſtenditur, vela do.* Reverentia *ſe dat* MIXTO *amore*, eſt *Reverentia* MIXTA *amori ſeipſam praebet:* quam etiam verborum conſtructionem amat Noſter, & ceteri omnes Pöetae. vide Bentleium ad Horat. Carm. IV, 1. Pro *mixto* Rom. habet *miti.* Sequitur, Ipſa *etiam cunctos gravis inclementia fati Terruit.* non video quare *Ipſa*, tam emphatice. forte ſcripſit, Quinetiam *cunctos gravis* &c. Praeceps *juvenile*, hoc eſt, *magnum* praecipitium; a Graecis ſumtum, qui ponunt τὸ νεανικὸν pro τὸ μέγα, ut bene Gevartius. *praeceps immane* Juvenalis Sat. X, 106.

unde altior eſſet
Caſus, & impulſae praeceps immane *ruinae.*

v. 55. vigileſ*que ſuo pro Caeſare curae, Dulce opus*] Ita omnes editiones: recte; nec minimum eſt difficultatis. Quo magis miror quando lego apud Gronovium Diatr. c. XII. "Perſpicuum eſt ſcripſiſſe "pöetam, vigiliſ*que ſuo pro Caeſare* cu*rae* "*Dulce opus*": ut ſit, dulce opus *vigilis curae.* Nihil minus. *Vigiles curae* ſunt caſus recti, *Dulce opus* ejuſdem caſus, per Epexegeſin, ſeu Appoſitionem. Nihil frequentius. Surrentin. Pollii v. 30.

Inde per obliquos erepit porticus *arcus,*
Urbis opus.

Theb. XI, 98.

Sed fratrum (licet alma Fides Pietaſque repugnent,
Vincentur,) fratrum ſtringendi cominus enſes;
Grande opus.

Seneca Conſol. ad Polybium c. XXVII. *Non audeo te uſque eo producere, ut fabellas quoque & Aeſopeos* logos, intentatum *Romanis ingeniis* opus, *ſolita tibi venuſtate connectas.* Plinius Nat. Hiſt. XXXIV, 8. *Hujus ſunt ſaltantes* Lacaenae, emendatum opus. Gratius Cyneget. v. 186.

At clamore citat, quos nondum conſpicit, apros,
Aetola quaecunque canis de ſtirpe; malignum
Officium.

ita legendum; vulgo *clangere.* verum eſt *clamore*, ut ora *clamoſa* Moloſſi, apud Lucan. IV, 440. & Ovid. Halieutico v. 78. Et produnt *clamore* feram: de canibus. Tibullus Eleg. II, 6. v. 25. de praedatore loquens:

Cui lapis externus curae eſt, urbique tumultus
Portatur validis mille columna *jugis:*

Ita legendum: depravavit politiſſimus Broukhuſius legens & edens, Quid *lapis externus curae eſt?* abrupte & nulla connexione. Scriptum erat *Quoi*, antiquo more pro *Cui:* unde fecerunt *Quid.* Vide locum & mecum ſenties. Sed nimius ſum in re clara. Supra, *imperium animi* in membra, ut apud Salluſt. de Bel. Cat. initio: animi imperio, *corporis ſervitio magis utimur.* eleganter M. Seneca Praef. Controv. I. de Porcio Latrone: *Neſciebat*

diſpenſare vires ſuas, ſed immoderati adverſum ſe imperii *fuit.* Verſ. 56. pro *ſubrepſit* N. Heinſius ad Ovid. Met. VII, 155. citat *ſubrepit:* memoriae, opinor, errore. Verſ. 57. pro *pigrae* oblivia vitae, legendum *pigra* oblivia, ut Theb. X, 89.

Limen opaca Quies & pigra Oblivia ſervant.

Vita non erat *pigra*, ſed *oblivia:* & ſi *oblivia* PIGRAE *vitae* in artus ſubrepſiſſent, *ſanus* fuiſſet: adeo ut haec lectio ſenſui contradicat. Sic *jucunda oblivia* vitae Horatio Epiſtolis. *Inertia vitae* pro *ſomno*, apud Virgilium Culice v. 384.

Hunc ubi ſollicitum dimiſit inertia vitae.

v. 59. *Signat* Apollineos ſancto] Hoc omnem ταυτολογίαν ſuperat: ſi enim *Apollinei* ſunt luci, a quo quaeſo niſi ab *Apólline* cognomen iſtud habere potuerunt? idem eſt ac ſi dixiſſet, Deus qui ſignat *Apollineos* lucos cognomine *Apollinis:* quod certus ſum Statium nunquam dicturum fuiſſe. Lege,

Tunc deus Alpini qui juxta culmina dorſi
Signat Apollineo ſanctos *cognomine lucos.*

Jam vero vides neceſſitatem vocis *Apollineo:* ſi enim ſolum dixiſſet *deus qui ſignat lucos* suo *cognomine*, non omnes intellexiſſent quemnam Deorum deſignare voluit: haec vero vox ſignificationem determinat. Apollo Vercellis (ex quo oppido, opinor, ortus Gallicus) colebatur: inde *Apollineae* Vercellae Martial. Epigr. X, 12.

v. 61. Praegreſſuſque moras &c.] In toto Statio vix unus & alter hoc inquinatior locus. Totum adponam, ſicut in vulgatis legitur:

Reſpicit, heu tanti pridem ſecurus alumni,
Praegreſſuſque moras: *huc mecum Epidauria proles*
Hinc alti *gaudens datur adgredienda facultas.*
Ingentem recreare virum tentemus *adorti.*
Tendatis *jam fila colos, nec fulminis atri*
Sit metus: has ultro laudarit *Juppiter artes.*

Editiones multae ita legunt & diſtinguunt hunc locum, niſi quod Aldina & eam ſecutae nonnullae habent *Progreſſus*, & *teneamus* pro *tentemus.* Parmenſis *Progreſſus moras:* Romana, *morans:* &, *hinc* mecum. Multum ſudabit quiſquis haec interpretari conabitur. Alii legunt *Progreſſuſque morans*, alii, *Praegreſſuſque moras*; quod explicant, *ſtatim, ſine mora.* Et hoc retinet Gevartius; non male ad ſenſum, ſed phraſeos deſunt exempla, & deerunt ſi recte auguror. Quid multa? ſcripſit Statius,

Reſpicit, heu pridem tanti ſecurus alumni
Perpeſſuſque *moras: Huc mecum* &c.

pati & *perpeti moras* pro *morari* probum eſt. Noſter Achill. I, 126.

Jamdudum tacito luſtrat Thetis omnia viſu;
Nec perpeſſa moras, *Ubinam mea pignora, Chiron,*
Dic, ait.

Tacitus Annal. II. *Neque tamen mitigatus Piſo & vix diei* moram perpeſſus, *linquit Germanicum, praevenitque.* Plinius Panegyr. Perpeſſus *es longum illud comitiorum carmen, nec jam irridendam* moram. Hunc Statii locum imitatur Claudianus Epithal. Pallad. & Celer. v. 55.

Ille refert: Equidem dudum te, Diva, morantem
Mirabar, quod adhuc tanti ſecura *maneres*
Conjugii.

Deinde legit Gevartius,

Huc mecum, Epidauria proles,
Huc altis *gaudens*; (*datur aggredienda facultas.*)

probum *Huc* pro *Hinc.* Sil. Italicus XV, 359.

Huc *decus*, huc, *noſtrum.*

Et X, 87.

Huc *tela*, huc, *inquit, dextram implorantibus adfer.*

Claudianus in Rufin. II, 498.

Huc, *Superum labes*, huc, *inſatiabilis auri*
Proluvies, pretioque nihil non auſe parato.

Nemeſianus Cyneget. v. 99.

Huc *igitur* mecum, *quiſquis percuſſus amore*
Venandi, damnas lites:

Ubi pariter omnes Codd. habent *Hinc* igitur. Probum etiam *altis* gaudens, id eſt, *magnis* & *arduis*, ut Virgil. Georg. III, 42.

Te ſine, nil altum *mens inchoat.*

Seneca de Provident. c. V. *humilis & inertis eſt tuta ſectari: per* alta *virtus it.* Tacitus Annal. IV. *Optumos quippe mortalium* altiſſima *cupere.* Livius I, 34. *Excelſa & alta ſperare complexa virum jubet.* Ita, *gaudet* patientia *duris* apud Lucan. IX, 403.

fidere

fidere *laetis* Theb. XI, 551. *Aſpera* amans Scaevola, Sil. Italicus IX, 371. aegra *laetis* Invidia, Theb. I, 126. & ubique exempla in utriuſque generis ſcriptoribus. Nec exempla adduxiſſe opus fuiſſet, niſi Gronovius Diatrib. c. II, & XXXVIII. defendiſſet *alti* gaudens: quod quidem Latinum eſt (ſive Graecum mavis) minime tamen huic loco congruum. Deinde diſtinguendum,

datur adgredienda facultas
Ingentem recreare virum:

Per ſe patet: & ſi non pateret, hoc tamen poſtularet vox *facultas*, quae verbum infinitivum poſt ſe fere trahit. ita Silv. II, 1.

ne puero dura adſcendiſſe facultas.

Theb. IV, 513.

& nobis ſaevire facultas.

XII, 36.

nec certa facultas
Noſcere *quem miſeri vitent calcentve cruorem.*

paſſim invenies. Hucuſque progreſſis, facile fuit iſta reſtituere

tentemus *adorti.*
Tendatis *jam fila colos:*

praeſertim cum pro *tentemus* (quod Bernartii eſt) antiquiores Parm. & Rom. habeant *teneamus.* Lege,

teneamus *adorti*
Tendentes *jam fila colos.*

teneamus colos, ut Silv. III, 1. v. 171.

Parcarum fila tenebo,
Extendamque colos:

id eſt, *inhibebo.* Lucanus III, 392.

quantum eſt quod fata tenentur!

Idem II, 299.

juvat ignibus atris
Inſeruiſſe moras, conſtructoque aggere buſti
Funereas tenuiſſe *faces:*

ita legendum puto; vulgo ſine ſenſu, Inſeruiſſe *manus*, & *Ipſum atras* tenuiſſe faces. Vide elegantiſſimum locum. Huic contrarium *praecipitare colos* Theb. V, 150. & Rutilio Itinerar. II, 56. *Tendentes* jam fila, id eſt, dum adhuc *vivit*, dum *ſupereſt Lacheſi quod* torqueat, ut eleganter Juvenalis Sat. III. Si hoc ſenſiſſet ſummus Gronovius, nunquam defendiſſet vulgatam, quemadmodum facit Diatr. c. XXXV. ubi ait, " Statius alloquitur ipſa *fila*, ut " alibi *carinas*. *Fila* autem dicuntur *ten-* " *dere colos*, quamdiu *tenduntur* vel tenſa " ſunt *a colis*, non abrupta." Si hoc admittimus, quidvis defendi poteſt: & expectabo ut pro *Parcae nent fila* aliquis dicat *fila nent Parcas:* aeque probum utrumvis. Sequitur,

has ultro laudarit *Juppiter artes:*

Domitius in ſuis Codicibus invenit *laudavit*, unde fecit *laudarit.* verius erat *laudabit*, cum propter perpetuas vices literarum *v* & *b*, tum quia Apollo, qui Deorum mentes praenoſcit, melius inducitur exerte *affirmans* Jovem laudaturum eſſe has artes. Totum igitur locum ſic lege & diſtingue:

Tunc Deus, Alpini qui juxta culmina dorſi
Signat Apollineo ſanctos *cognomine lacos,*
Reſpicit, heu pridem tanti ſecurus alumni
Perpetuſque *moras: Huc mecum, Epidauria proles,*
Huc, altis *gaudens: datur adgredienda facultas*
Ingentem recreare virum: teneamus *adorti*
Tendentes *jam fila colos: nec fulminis atri*
Sit metus; has ultro laudabit *Juppiter artes.*

Nihil jam quod Momus ipſe queat reprehendere. Nec metuas ab exordio abrupto Orationis Apollineae, *Huc mecum, Epidauria proles*, ſine AIT vel INQUIT: hoc enim omnibus uſitatum. ita Eq. Max. v. 73.

laetus mox praeſide viſo,
SALVE, *magnorum proles genitorque Deorum*, &c.

ſcil. DIXIT *Salve* &c. vide Achilleid. II, 54. Theb. X, 21. 662. 762. 336. Tacit. Annal. I. *Quouſque filium imperatoris obſidebimus?* &c. Virgil. X, 278. Theb. VI, 656. Cruceus hoc loco mire turbat, & pro *aggredienda* legit *aggrediendo*, & pro *Huc* altis, *Haec* altis: & quid non? Mox v. 71.

Prima togae virtus: illa *quoque clarus,*
& ingens
Eloquio.

diſplicet frigidum iſtud *illa.* an ſcripſit Statius, *lingua* quoque? Atqui, inquis, ſequitur, ingens *eloquio.* quis vero neſcit poëtas rem eandem bis vel ſaepius, mutatis tantum verbis, efferre? ita ſupra v. 10.

Inque ſinum quae ſaepe tuum fora *turbida queſtu*
Confugiunt, legeſque.

Immo de hac ipſa re v. 34.

nec tu, quando tibi, Gallice, majus
Eloquium, fandique *opibus ſublimis abundas*
Sperne coli tenuiore lyra.

Et ita Manilius IV, 194.

Illa decus linguae *faciet regnumque* loquendi.

Prudentius adv. Symmach. lib. I. ad finem:

O linguam *miro verborum fonte fluentem, Romani decus* eloquii!

Sidonius Apollinaris Carm. II, 188. de Demoſthene:

Fabro progenitus, ſpreto cui patre polita
Eloquiis *plus* lingua *fuit.*

Sil. Italicus VIII, 410. de Cicerone:

furialia bella
Fulmine compeſcet linguae, *nec deinde relinquet*
Par decus eloquio *cuiquam ſperare nepotum.*

Vide & 262. ejuſdem libri. Paulinus Epiſt. I, 94. Auſonio,

Tibi diſciplinas, dignitatem, literas,
Linguae & togae & *famae decus,*
Provectus, altus, inſtitutus debeo.

ubi *linguae* & *togae* conjungit. In Parmenſi eſt ILLE *quoque clarus.* latet aliquid. Sequitur v. 74. *Permeruit* jurata manus: Domitii Codd. habebant *Permetuit.* legendum *Promeruit*, ut Silv. III, 3. v. 79.

Quis Superos metuens, pariter tot templa, *tot* aras
Promeruiſſe *datur?*

Idem quod *inſervire, adminiſtrare.* Apuleius Miles. V. *Cupidinem deorum maximum percole, &, utpote adoleſcentem delicatum luxurioſumque, blandis obſequiis* promerere. Pro *jurata* ſubſtituunt quidam *durata.* non inepte, inquit Cruceus. immo ineptiſſime, niſi Statium ineptientem facere velis. Ejuſdem farinae eſt Morelli *rigens* Galatia pro *vigens*, quod bene defendit Barthius, & explicat *potens, bellicoſa.* nam pro *retingi* v. 75. ſcribendum eſſe *recingi* quis non videt? Edit. tamen Parm. & Rom. pro *vigens* habent *ingens:* & *tenuit* pro *timuit.*

v. 84. miſſum *media de pace triumphum*] Intelligiſne quid ſit triumphus *miſſus* de media pace? *miſſum* quo? & quomodo *mittitur* triumphus? Conjicio Statium ſcripſiſſe,

juſtum *media de pace triumphum:*

non ſolum *triumphum* de *pace*, quod quidem mirum eſt; ſed etiam *juſtum* triumphum; quod miraculum & laudes Gallici auget. *triumphum* de media *pace*; elegans oppoſitio, qua etiam utitur Juvenalis

referebant navibus altis
Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos:

non vero *juſtos* qualis hic Gallici fuit. *juſtum triumphum*, ut apud Horat. Carm. I, 12.

Ille, ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit juſto *domitos* triumpho.

Eutropius lib. VII. de Ventidio: *Hic primus de Parthis* juſtiſſimum triumphum *Romae egit.* Suetonius Calig. c. 48. *querens inter cetera fraudatum ſe* juſto triumpho. Claudianus de Bel. Gild.

juſto *magnoque* triumpho
Civiles abolete notas:

licet duobus his locis *juſtus* triumphus forte opponatur *Ovationi*, ut *juſtum* flumen, *torrenti*, apud Senec. Nat. Quaeſt. V, 2. *juſta* libertas, *inter amicos datae*, De Beat. Vit. c. 24. *juſta* clementia, *fortuitae facilitati*, apud Eumenium Grat. Act. c. II. ubi vulgo legitur *felicitati.* Potes etiam *juſſum* triumphum de media pace: ut *jubere tributa* apud Florum II, 6. ſed hoc nimis inſolens eſſet in Gallico, cum *jubere* triumphos ſit ſolius Imperatoris. Mihi placet *juſtum*, ſive opponatur *Ovationi* ſive *injuſto*; ſed huic potius. Potes etiam, *meritum* triumphum, ut apud Claudianum III. Conſ. Honor. v. 146. *quem* merui, *te non ſudante*, triumphum?

v. 85. *Et opes* tantas? *nec qui mandaverat auſus*
Expectare fuit.] Abrupta ſententia & in medio tenore conſciſſa. Lege,

& opes, quantas *nec qui mandaverat auſus*
Expectare fuit.

Per ſe patet emendatio. Non intellexit, quiſquis hunc locum primus depravavit, vocem *tantas* eleganter omitti: inde prava lectio & diſtinctio. Noſter Silv. II, 6.

illius unus
Ante decor, quantum *praecedit clara minores*
Luna faces, quantumque *alios premit Heſperus ignes:*

id eſt *tantum* ante *quantum* &c. Avienus Orb. Deſcr. v. 469.

hic

hic & Iäſpis
Fulva micat ſtellis quantum *convexa per aethrae*
Ignea perpetuis ardeſcunt ſidera flammis :
Iaſpis micat *quantum* ſidera, eſt, *tantum* micat *quantum* ſidera. Seneca Controv. III. praefat. de Albucio : *Splendor orationis* quantus *neſcio an in ullo alio fuerit.* Horatius Epod. X.
Inſurgat Aquilo quantus *altis montibus*
Frangit trementes ilices.
Juvenalis Sat. III, 223.
Si potes avelli Circenſibus, optima Sorae
Aut Fabrateriae domus aut Fruſinone paratur,
Quanti *nunc tenebras unum conducis in annum :*
ita diſtinguendum : paratur *tanti quanti* nunc conducis locum aliquem tenebricoſum. Claudianus de Laud. Stilic. II, 305.
Publicus ille furor quantum *tua cura peregit*
Secretum *meruit :*
id eſt, *tantum* ſecretum *quantam* tua cura peregit : vulgo inepte diſtinguitur, *furor (quantum tua cura peregit!) Secretum.* Ita *quot* apud Virgil. Aen. II, 330.
Portis alii bipatentibus adſunt,
Millia quot *magnis unquam venere Mycenis :*
Id eſt, TOT millia QUOT venere. Inſcriptio Vetus apud Reineſium p. 681. EDUCATUS LITERIS GRAECIS QUAM ET LATINIS : id eſt, TAM *Graecis* QUAM *& Latinis.*

v. 88. *Ipſe palam lacera* poſcebat *Regulus umbra*] Quomodo Regulus qui apud inferos erat *poſcebat* tributum ? hoc enim *vivorum* eſt, non *mortuorum.* lege, ex emendatione Amici mei Joannis Jortini,
Ipſe palam lacera plaudebat *Regulus umbra.*
Claudianus de Bello Get.
laetiſq; Quirites
Vocibus auſpicium *certi* plauſere *triumphi :*
Silv. V, 3.
non toties victorem Caſtora *gyro*
Nec fratrem *caeſtu virides* plauſere *Therapnae.*
Claudianus Feſcennino de Nupt. Hon. & Mar. v. 77.
Orienſque regna *fratrum*
Simul Occidenſque plaudat.
Sed mire concipitur totus hic locus in Edit. Parm. & Rom. ad hanc nempe formam :
gaudet Traſimenus & Alpes,
Attollam cantu : gaudet Traſimenus & Alpes
Cannenſeſq; animae : primuſq; inſigne tributum
Ipſe palam LAETA *poſcebat Regulus umbra.*
Romana includit parentheſi verba *Attollam cantu.* melius, ſi ex toto excluſiſſet : non enim Statii eſt verſus, ſed Librarii, qui praecedens hemiſtichion iteravit. Et voluit, opinor, *Attollam cantus :* ſed anne hoc eſt *attollere cantus,* iterare verſum praecedentem ? Mitto quod Apollo hic *narrat* tantum, non *canit :* quod bonus Interpolator non animadvertit. Iſtud autem LAETA Statianum puto. LACERA quidem *umbra* recte diceretur, ut Deiphobum apud Inferos LACERUM *crudeliter ora* agnovit Aeneas : & hae voces pro ſe invicem ſubſtituuntur, ut Silv. V, 1. pro LAETAS *frondes* hae duae Editt. habent LACERAS. Sed aeque probum LAETA ; ut dicat Apollo Regulum plauſiſſe tributum umbra *palam laeta* ; non furtim & diſſimulanter & tacito ſinu condens gaudia, ſed *palam exultans.*

v. 91. *depoſitam Dacis pereuntibus* URBEM] Caſtellum hoc Dacorum URBIS nomine nuſquam alibi inſignitur ; ſed *montis* vel *verticis,* utpote in editiore loco ſitum. Supra in Equo Max. v. 80.
Tu tardum in foedera MONTEM
Longo Marte domas.
Ibidem v. 7.
Rhenus & attoniti vidit DOMUS ARDUA *Daci.*
Silv. III, 3. v. 169.
Quaeque ſuum Dacis donat clementia MONTEM.
Thebaid. I, 17,
quando Itala nondum
Signa, nec Arctoos auſim ſperare triumphos,
Biſq; jugo Rhenum, bis adactum legibus Iſtrum,
Et conjurato dejectos VERTICE *Dacos :*
ubi pro *ſperare* triumphos legendum *ſpirare.* Florus IV, 12. *Daci* MONTIBUS *inhaerent.* Ex his locis patet Statium ſcripſiſſe.
depoſitam, Dacis pereuntibus, ARCEM,
non

non URBEM. Par vitium inſederat Horatium Carm. I, 7.

Sunt quibus unum opus eſt intactae Palladis URBEM
Carmine perpetuo celebrare:

ubi pro URBEM legendum eſſe ARCEM erudite probat R. Bentleius. vide & Heinſ. ad Ovid. Met. V, 644.

v. 93. *Fortuna non* admirante *ſubiſti*] Scio quomodo hunc locum explicat Thomas Stephanus in Editione ſua harum Silvarum Cantabrig. an. 1651. NON ADMIRANTE] *Siquidem pro meritis tuis electus es.* Sed mihi nequaquam ſatisfacit haec interpretatio, & majus aliquid poſtulare videtur ſenſus; quale eſt *conſentiente* & *approbante* Fortuna, *non opponente* ſe huic electioni, non *aſpernante*, non *indignante*, ut Thebaid. II, 741.

Tu bellis, tu pace feres de more frequentes
Primitias operum, non indignante Diana.

Et V, 434.

Cernimus hic, Phoebo non indignante, *priorem*
Admetum.

IX, 469.

Stat pugna impar amniſque virique,
Indignante Deo.

Claudianus de Laud. Stilic. I.

Ut jam trans fluvium, non indignante Cäuco,
Paſcat Belga pecus.

Et III.

Mavortia plebes
Te dominum, Bruto non indignante, *fatetur.*

Noſter Silv. V, 1. v. 234.

Accipiunt vultus haud indignata *decoros*
Numina.

Hoc modo exſurgit ſenſus Statio dignus: nihil enim *Fortunae* cum *admiratione*; nec dicitur haec Dea *admirari* hoc vel illud eveniſſe; ſed vel *comprobare*, vel *ſe opponere* & *indignari*. Et vide quanta ſit vis veritatis & ſenſus communis: haec enim lectio Gronovio aliud agenti ſe obtruſit: ita quippe citari video Diatr. c. XII. ubi aliâ cauſâ hunc locum adfert; nec vel ibi, vel alibi uſpiam, quod ſcio, mentionem facit ſe hunc locum ita legere ſolere: nec aliam cauſam, opinor, habuit ita legendi, (cum editiones & MSS. in hac voce *admirante* conſentiant) niſi quod Senſus ſua ſponte illum eo ducebat: quod & de meipſo affirmare poſſum; omnia enim loca quae citavi adnotaveram antequam in hoc fortuitum Gronovii incidi. Licet vero ad hunc ſenſum ſcripſiſſe Statium minime dubitem, hac tamen voce uſum fuiſſe non credo, cum proximior ſit, & aeque proba,

Fortuna non adverſante, *ſubiſti.*

Notum vero eſt literas *v* & *m*, *i* & *e* perpetuo inter ſe invicem commutari. *non adverſante*, ut Tacitus Annal. XIII. ne *ſeverioribus quidem principis* amicis adverſantibus. Idem Hiſt. III, 42. *Fabius Valens, e ſinu Piſano, ſegnitia maris aut* adverſante vento, *portum Herculis Monoeci depellitur.* Cicero Offic. III, 19. adverſante *& repugnante* natura. ſimiliter de Senect. c. 19. Hoc igitur maxime placet. Eadem diverſitas apud Ovid. Faſt. I, 5. *Officiique levem non* averſatus *honorem:* ubi quatuor Codd. habent *dedignatus*, unus *aſpernatus*, notante Burmanno. Nihil tamen in contextu mutare audeo propter locum Propertii Eleg. II, 13. v. 67.

Quem modo felicem, invidia admirante, *ferebant*,
Nunc decimo admittor vix ego quoque die:

quem tamen locum depravatum eſſe non dubito: certe enim dixiſſe debuit, invidia *ringente*, vel *fremente*, vel tale quidpiam. Verſu proxime praecedente, pro *lectus*, Lipſius & Bernartius legunt *lectu*: male: non enim conſtruenda ſunt verba, *lectu* tanti rectoris, ſed, *habenas* tanti rectoris.

v. 94. rapiemus *iniquo*
Nate Jovi] Nimis audax hoc, *rapiemus*: lege, *rapiamus*, ut ſupra *teneamus* colos, non *tenebimus*. *iniquus Juppiter* hoc loco eſt *Pluto*, non Caeleſtis Juppiter: ſupra enim dixit, v. 65. Jovem hoc factum eorum approbaturum eſſe, *has ultro laudabit* JUPPITER *artes*; Summus ſcilicet & Deûm Rex. *Nigrum* Jovem vocat Theb. II, 49. *infernum Tonantem* XI, 209. Mox, v. 96. conſtructio eſt, *& meruit* herbam *ſi qua herba* ſit *in antro* &c. intermediis in parentheſi incluſis. Lipſii *Herba & holus*, id eſt, *olus*, dudum & merito exploſum fuit.

v. 103. *atq; omne* benigne
Virus] Lege, benignum *Virus*: vox enim *virus* eſt ἡ μίσων, & tam in bonam quam malam partem ſumitur. Inde MALUM virus Virgil. Georg. I, 129.

Ille malum virus *ſerpentibus addidit atris:*

cujus

cujus oppositum est hoc *benignum* virus. Seneca de Benef. I, 13. de Alexandro: *Qui summum bonum duceret terrori esse cunctis mortalibus; oblitus, non ferocissima tantum, sed ignavissima quoque animalia timeri* ob virus malum. Quae tamen ultima verba, si quidquam sapio, Glossa sunt: ineptissimam enim & minime necessariam explicationem continent, & sententiam ultra perfectum trahunt. Idem Nat. Quaest. V, 15. aurum vocat MALUM *virus*. SANCTUM *virus* Epidaurio angui attribuit Sidon. Apollinaris Carm. XXII, 80.

v. 111. *morboq*; valentior *omni*
Occupat auxilium] Lege, *valentius*, sc. *auxilium*: non enim dicere voluit Apollinem omni morbo *valentiorem* fuisse; nihil quippe mirum, quoniam *Deus*: sed hoc vult, *auxilium* seu *remedium* quod Apollo intulit omni morbo *valentius* fuisse. De *metuente* Atrida vide Homer. Il. Δ. 150. Pro *Deus*, versu praecedenti, Parm. & Rom. habent *Deos*: ut τὸ *ipse* non ad Apollinem sed Gallicum referatur. Et sane hoc verum est: de Apolline enim *adjuvante* modo dixerat: jam narrat Gallicum pro sua parte Apollinem & Aesculapium *adjuvasse*, paratum & habilem se praestando, & medicamenta eorum libenter sumendo & *occupando*. In Contextum itaque recipiatur *Adjuvat ipse* DEOS, *morboque* VALENTIUS *omni Occupat auxilium*. Versu proximo, pro *arte* Aemonia, Bernartius sperat placituram esse conjecturam suam, *aere* Aemonio. non mihi: potius enim dixisse debuit *aerugine* quam *aere*. Plinius XXV, 5. de Achille loquens: *Alii primum* aeruginem *invenisse utilissimam emplastris: ideoque pingitur ex cuspide decutiens ea. gladio in vulnus Telephi.*

v. 115. *Quis mihi tot* coetus *inter populique patrumque*
Sit curae votique locus?] Male: dixisse enim debuit *tantos* coetus vel *tantum* coetum populique patrumque, non *tot* coetus: quippe absurdum est supponere *multos* fuisse *coetus* populi, & *multos* patrum, querentium de Rutilii valetudine. Lege,

Quis mihi tot questus *inter:*

quis locus sit sollicitudini & votis meis inter tot *questus* populi & patrum? quis locus meis *questibus* inter tot *questus* aliorum? non *coetus*; cujus absurditatem vides. *questus* ut Theb. III, 704.

nunc qua feritate dolentis
Despiciam questus?

VII, 460.

Hi precibus questuque *Deos*; *hi Martia tela*
Belligerosque hortantur equos.

X, 66.

lacrimis questuque *rogabant.*

Tacitus Annal. I. *At patres, quibus unus metus si intelligere viderentur, in* questus, *lacrimas*, vota *effundi*. Hi *questus* populi & patrum sunt intelligendi querentium *Diis* vel *de Diis*, ob adversam Gallici valetudinem. Ita apud Val. Flaccum II, 167.

tum voce Deos, *tum* questibus *implent.*

Hae vero voces *coetus* & *questus* saepe commutantur. ita Epithal. Stell. v. 235. pro *coetu* vel *coetus* ante Bernartium erat in editionibus *questus*. sic etiam Protrept. ad Crispin. v. 160. pro *questus* solitos, recte Gronovius *coetus*. Causa eruditis nota; nempe quia *c* & *qu* ejusdem potestatis & sonus Veteribus fuerunt, ut in vocibus *quod* & *cod*, *quoque* & *coce*: de quo notus Ciceronis jocus apud Macrobium. Ita CONDAM pro QUONDAM Inscriptione Vet. apud Reinesium p. 543.

v. 119. *nunc lumine cuncta*
AUGUROR] Burmannus ad Val. Flaccum II, 44, legit *Aucupor*: recte. Ovidius Heroid. IX, 41.

Aucupor *infelix incertae murmura famae.*

Et XIII, 107.

Aucupor *in lecto mendaces caelibe somnos;*
Dum careo veris, gaudia falsa juvant.

Seneca Thebaid. v. 361.

Hic aucupabor *verba rumoris vagi.*

quod active protulit Herc. Oet. v. 482.

Circumspice, agedum, nequis arcana aucupet.

Et sane, si non ita legerit Domitius, optime tamen interpretatus est, *subauscultо & colligo omnia*. Scio quomodo hunc Statii locum explicet Neapolis ad Ovid. Fast. I, 180. Sed omnino verum est *Aucupor*. Vers. 123. *Nectite nunc laetae* &c. hunc versum imitatur Prudentius Apotheos. contra Homuncionistas v. 206. *Solvite jam laetae redolentia vincla sorores*. Pro *Nectite* Ed. Rom. *Netite*, a *neo*: & hoc tuetur Domitius: sed sine exemplis.

v. 128. *nec si vacuet Mevania valles,*
Aut *praestent niveos Clitumna novalia tauros*] Vel

Vel legendum *Non* ſi vacuet, vel ſi retineas *Nec*, ſcribendum, *Et* praeſtent: & hoc verum. *Nec* reſolvendum eſt in *& non*, hoc modo: NON ſufficiam ſi ET Mevania vacuet valles, ET Clitumna novalia praeſtent niveos tauros: non AUT. *Nivei* tauri Clitumni fontis omnibus noti; adeo ut nihil forte in hac voce mutandum: non tamen excuſandus Statius; ſcripſiſſe enim debuit *cunctos* vel *omnes* tauros, ſi accurate argumentari voluiſſet: Non ſufficiam ſi Mevania VACUET valles, nec ſi Clitumnus praeſtet OMNES tauros; non NIVEOS tauros. Verſ. ult. pro *farra* Rom. habet *ſacra*: perperam.

ECLOG. V.

BALNEUM Claudii ETRUSCI] Iſtud nomen CLAUDII, quod in editionibus deſiderabatur, ex MSS. recte addidit Gronovius: & hoc confirmat Praefatio libri: *Nam* CLAUDII Etruſci *teſtimonium extat, qui Balneolum* &c. & mos Romanorum: " nam quia Claudius *eum* primus " provexit, nomen ab illo Patrono ac- " cepit" Verba ſunt Gronovii; qui tamen in eo errat quod confundat hunc Etruſcum *filium* cum *Patre*: non *eum* enim ſed *patrem ejus* provexit Claudius. Edit. quoque Parm. clare habet, CLAUDII *Etruſci Balneum*. Non multum vero moleſtiae nobis exhibebit hoc Balneum: & bene ſane; non enim inter Statii optima. Sed non venia tantum, verum etiam laude ignus cenſendus eſt, qui ingenio tam parato fuit, ut *intra cenae tempus* hoc pöema, qualecunque eſt, excudere potuerit. in quo quamquam non *Omnia clara nitent*, tamen gemma unica ineſt, ſplendore & elegantia Statii digniſſima. ea eſt v. 31. de fabrica horum Balneorum:

Ipſa manus tenuit Cytherea mariti
Monſtravitque artes: neu vilis flamma caminos
Ureret, ipſa faces volucrum ſuccendit Amorum.

Non temnendum & iſtud v. 48.

argento felix propellitur unda
Argentoque cadit, labriſque nitentibus inſtat
Delicias mirata ſuas, & abire recuſat.

De reliquo, in hoc peccat pöeta quod dimidium pöematis abſumitur in *Apparatu*. Praefatur enim uſque ad v. 30. Quo pacto, Atrium aequat ipſam Domum.

v. 4. Tuque inimica *ferae, volucer Tegeaee, ſonorae*
Terga premas] Ita Domitii codices. Politianus tamen Epiſt. VI, 1. legit, *Tu* quoque muta *ferae*: & de hac emendatione non eſt dubitandum, inquit Gevartius. Mihi tamen multo magis arridet Morelli, *Tu* quoque amica *ferae*: minor enim eſt mutatio in verbis, ſenſus aeque probus: & multo facilius procedere potuit haec quam altera depravatio. quippe vox *quoque* ita ſcribitur *qq*, virgulis per me diam literam tranſductis. unde, omiſſa altera *q*, facile & obvium erat librario pro *Tuq amica* ſupponere *Tuq inimica*, ut verſum nempe ſuppleret. facilius hoc, inquam, quam ex *Tu quoque muta* facere *Tuque inimica*. Oppoſitio eſt inter *amica* & *ferae*; licet *ferae* terga, tamen *amica*. &, quod non minimum eſt, videtur ſumſiſſe hoc epitheton ex Horatio:

Nec loquax olim neque grata: nunc & Divitum menſis & amica templis:

de *teſtudine*. *premere* idem eſt quod *reprimere, inhibere*, ut ſaepe. In contextum itaque admiſi veterem, licet depravatam lectionem, *Tuque inimica*; ut aliorum conjecturis pateat locus. Politiani quidem lectio non mala eſt: melior tamen, ut mihi videtur, Morelli: & tertius aliquis forte adhuc meliorem inveniet: cur igitur excluderem? Scaliger in ſuo exemplari approbarat conjecturam Politiani: ſed illius auctoritas in Re Poetica tanti mihi non eſt ut ea ſola fretus aliquid in contextu mutare ſuſtineam: praeſertim cum non *Auctoritatibus* magnis, ſed rei *Ratione* gerenda ſit haec πραγματεία. Si quis tamen vocem *muta* omnino retinendam cenſeat, vide quanto melius legetur,

Tuque O, muta *ferae, volucer Tegeaee, ſonorae*
Terga premas:

Hoc enim Poeticum magis, & in Invocationibus ſolenne. Virgilius Georg. I, 12.

Tuque o, *cui prima frementem*
Fudit equum magno tellus percuſſa tridenti, Neptune.

Noſter

Noſter Theb. I, 22. Domitiano,

Tuque o, *Latiae decus addite famae*
Quem nova maturi &c.

Claudianus III. Conſ. Honor. v. 7.

Tuque o, *qui patrium curis aequalibus orbem*
Eoo cum fratre regis.

Val. Flaccus I, 7.

Tuque o, *pelagi cui major aperti*
Gloria.

Sidonius Apollinaris Carm. II, 8.

Tuque o, *cui laurea, Jane,*
Annua debetur, religa torpore ſolutas
Quavis fronde comas:

ita legendum; vulgo, torpore *ſoluto.* conſtructio eſt, religa quavis fronde comas *ſolutas* torpore. Optime igitur ſcripſiſſe potuit *Tuque* o *muta ferae,* ſi vox *muta* neceſſaria ſit huic loco. Sed quid eſt quod invenio in Edit. Parmenſi?

Tu quoque TERGA *ferae, volucer Tegeaee, ſonorae*
TERGA *premas:*

An voluit *Tu quoque* TARDA *ferae,* ut hac naturali nota innuatur *teſtudo* ſeu χελώνη? Quicquid ſit, probabile eſt neque MUTA neque INIMICA Statii eſſe, ſed aliud quid latere.

v. 10. *Junge puer cyathos, & enumerare labora*] Ita Editiones Veteres (& ita inveni in Parm. & Rom.) teſte P. Scriverio ad Martial. IV, 40. unde legit,

Junge, puer, cyathos, ſet ne *numerare labora:*

id eſt, *ſed*; hoc enim modo fere ſcribitur in MSS. & hanc lectionem approbat Gevartius Papin. Lect. c. XXXVI. "Vult "enim, inquit, Pöeta largius ſeſe invi- "tare & numerum cyathorum confun- "dere, ideoque non vult ullum arbitrum "eſſe quam multos exhauriat." Aliter Gronovius Obſerv. II, 3. "Continua, "inquit, cyathos, puer, alioſque ſuper "alios porrige, & ipſe laborem ſume "enumerandi: mihi non vacat, qui inter "bibendum Etruſci cano balnea." Ille igitur vulgatam retinet, *atque* enumerare labora. Mihi verior & elegantior videtur Gevartiana interpretatio: altera frigidior. cui enim bono *numeraret cyathos* puer? Mox v. 15. pro *advertite* quod probum eſt & Politiano debetur, MSS. Domitii habent *a vertice.* Male Cruceus *avertite* tuetur. Si ſenſum ſpectes non aliud quam *advertite* ſcribere potuit Statius. & ita inveni in Parmenſi; quae etiam habet *nitidos* pro *liquidos,* & *Fronde* pro *Fronte.*

v. 27. Martia] Supra monui ſcribendum eſſe *Marcia,* ad Tiburtin. Manlii v. 64. Infra v. 34. *undoſa* Caryſtos. quaerit Morellus quare *undoſa* Caryſtos praecipue, cum omnes inſulae *undoſae* ſint, utpote *ſalo* circundatae: an, inquit, ob *aquas* calentes, quibus mire ſalubribus eam abundare teſtis eſt Solinus? Non: ſed quia *Caryſtos* hoc loco ponitur pro *Marmore Caryſtio,* ut *Thaſos* pro marmore *Thaſio, Synnas* pro *Synnadico, Eurotas* pro *Lacedaemonio* marmore. Notum vero eſt *marmor Caryſtium aquis* marinis eſſe concolor. Martian. Capella lib. VI.

Caryſtos marmore fluctibus concoloro.

unde Epithal. Stell. v. 149. vocatur

concolor altò
Vena mari:

Et II, 2.

gaudens fluctus aequare Caryſtos,

id eſt, *aequans fluctus,* colore ſcilicet. Recte igitur *undoſum* marmor Caryſtium, ſeu *undoſa* Caryſtos. De marmorum ſpeciebus quae hoc loco memorantur vide Sidon. Apollinarem Carm. XXII, 136. Verſ. 38. pro *lucentibus* Cruceus hunc locum citans habet *liventibus:* neſcio an errore memoriae. non male tamen: immo forte rectius; ita enim Sidonius loco ante memorato, v. 137.

Cedat puniceo pretioſus livor *in antro*
Synnados, *&* Nomadum *qui portat eburnea ſaxa*
Collis, & herboſis quae vernant marmora venis:

ubi hunc Statii locum manifeſto imitatur. & ſane verum eſt *liventibus:* guttae enim *ſanguinis* non tam bene dici poſſunt *lucere* quam *livere,* ſeu *purpurei* coloris eſſe, quales erant hae maculae in lapide Synnadico: unde in Surrent. Pollii v. 88. de hoc marmore,

ubi marmore picto
Candida purpureo *diſtinguitur area* gyro:

hoc eſt, *liventi* non *lucenti* gyro. *Liventes racemi* Propert. IV, 2.

Prima mihi variat liventibus *uva racemis.*

quod explicat Horatius Carm. II, 5.

jam tibi lividos
Distinguet Autumnus racemos
Purpureo *varius colore.*

v. 40. *Vix locus Eurotae*, viridis *cum regula longo*
Synnada distinctu variat] Ita recte hunc locum distinxit Gevartius cum antea legeretur, *Vix locus Eurotae viridis: cum* &c. vel *viridi*. Sensus est: Marmor Lacedaemonium viride non adhibetur his Balneis; nec quidem opus est, quandoquidem *regula viridis*, i. e. *crustae marmoris viridis* inferuntur Synnadico. Sed non adhuc pro sanitate hujus loci respondebo. Vetus codex habet *longa* & *distinctum*: & paulo ante *Synnados* mentionem fecerat, v. 37. Utcunque sit, mire dissentit Statius a Plinio de valore Marmoris Lacedaemonii: Noster enim ait vix locum illi esse in his Balneis, propter vilitatem, opinor: Plinius vero Nat. Hist. XXXVI, 7. pretiosissimum facit Lacedaemonium: pretiosissimi *quidem generis* Lacedaemonium, *viride, cunctisque hilarius.* Sequitur, v. 41. *non* limina *cessant.* ita editiones pleraeque, & hanc lectionem sequuntur Domitius & Gevartius. Politianus & Cruceus malunt *lumina*, & ita habet Colinaei editio, & tuetur Gronovius, & interpretatur *fenestras.* Et verum est hoc sensu inveniri apud Ciceronem de Orat. I, 39. & alios. Nihilominus tamen minime pöetica vox videtur, nec apud eos hoc sensu facile reperias. Nam quod Gronovius Elench. Antidatr. c. II. ait " *Lumina* pro *fenestris* " adeo vulgare esse ut etiam translatione " eleganti Val. Flaccus *rimas* navis ita " signaverit, *& tenues subiere latentia cerae Lumina:*" respondeo, ob hanc ipsam rationem rejiciendum esse hoc exemplum; nempe quia non denotat *fenestras*, cujus significationis exemplum ex aliquo pöeta adhuc requiro. Quod si afferretur, retinerem tamen *limina*, si ita haberent plures editiones; cum sensus aeque bonus sit in hoc quam in illo. Et ita quidem habent vetustissimae Editt. Parm. & Romana. Emphatice hic sumendum est τὸ *limina*, quasi dixisset, *etiam vilissimis* partibus horum Balneorum suus splendor inest. Sidon. Apollinaris Carm. XI, 25.

Limina *crassus onyx crustat.*

Plinius XXXVI, 6. a Gevartio citatus: *Numidicum marmor non in columnis tantum crustisve, sed in massa ac* vilissimo liminum *usu.* Ex quo Plinii loco Isidorus XVI, 5. dicit marmor Numidicum *liminum* usui aptum. Prudentius Psychomach. v. 835.

Sed cava per solidum multoque forata dolatu
Gemma relucenti limen *complectitur arcu:*

pulchre describit quod innuit Statius. Mox v. 44. *& parcius imperat ignis:* id est, vires suas temperat & minorem calorem emittit. ex Virgil. Georg. I, 99.

Exercetque frequens tellurem, atque imperat *arvis.*

Quem locum imitatur Seneca de Tranquil. Animi c. XV. *Ut fertilibus* agris *non est* imperandum; *(cito enim exhauriet illos nunquam intermissa fertilitas) ita animorum impetus assiduus labor frangit.* Hinc intelligendum istud Senecae Oedip. 895.

Alta dum demens petit
Artibus fidens novis,
Certat & veras aves
Vincere, ac falsis nimis
Imperat pennis *puer,*
Abstulit nomen freto:

de Icaro: *nimis imperat pennis*, id est, nimis exercet & utitur.

v. 47. *nusquam* Temesea *notabis*
Aera] Ita constanter editiones. Usus tamen postulat *Temesaea.* Ovidius Met. VII, 207.

Te quoque, Luna, traho, quamvis Temesaea *labores*
Aera *tuos minuant.*

Fastor. V, 441.

Rursus aqua tangit Temesaeaque *concrepat* aera.

Stephanus Byzantinus: Τεμέσση πόλις Ἰταλίας. ὁ πολίτης, Τεμισαῖος. Romana Edit. h bet *Temesia.*

v. 63. *mafle, oro, nitenti*
Ingenio, curaque, *puer.*] Ad hunc locum & tres praecedentes versus alludit Ausonius Mosella v. 345.

Quod si Cumanis huc adforet hospes ab oris
Crederet Euboïcas simulacra exilia Baias
His donasse locis: tantus cultusque nitorque
Allicit, & nullum parit oblectatio luxum.

Sed verbis Statii mendum subesse opinor: quippe vox *cura* non satis exprimit Elegantiam illam & Splendorem quem in Etrusco laudat Noster. Lege, ex Ausonii adumbratione,

nitenti

nitenti
Ingenio cultuque, *puer.*
Scilicet hic Auſonii mos eſt, interdum plura Statii verba contexere, interdum unum aliquod vel duo ſublegere; ita tamen ut Statium facillime deprehendas. hoc per totum iſtud pulcherrimum pöema obſervavi. Bene vero *cultu* ut Silv. II, 2.
nec te cultu *Tirynthia vincat*
Aula.
cultus enim non de *veſtibus* ſolum, ſed de omni cujuſcunque generis elegantiore *apparatu.* Eutropius lib. VIII. *Inſtrumentum regii* cultus *diſtraxit, ac per duos continuos menſes venditio habita eſt.* Ovidius Heroid. XVIII, 221.
At fruar Iliacis opibus cultuque *beato.*
& ita paſſim. Iterum Auſonius haec verba reſpicere videtur Moſell. v. 18.
In ſpeciem quum me patriae cultumque nitentis
Burdigalae blando pepulerunt omnia viſu.
v. 65. *Et tua jam* melius *diſcat fortuna renaſci*] Editiones habent *melius:* unde nonnemini forte placeret,
Et tua jam in melius *diſcat fortuna venaſci,*
ut apud Virgil. Aen. I, 285.
Conſilia in melius *referet.*
& X, 426.
Multa diei variuſque labor mutabilis aevi
Rettulit in melius.
Seneca Hippol. v. 408.
Converte triſtes ominum in melius *minas.*
Ubique exempla. & facile excidere potuit *in* inter duo *m.* Mihi tamen non arridet hoc, quia pronuntiationem verſus difficiliorem reddit quam patitur laevitas Statiana. Verum eſt
Et tua jam melior *diſcat fortuna renaſci:*
Et ita citat Gronovius Diatr. c. XII. & Gevartius Papin. Lect. c. XXXIX. cum tamen eorum editiones praeferant *melius,* &uterque fileat de ulla mutatione. *melior* fortuna, ut Seneca Thebaid. v. 25.
felices quibus
Fortuna melior *tam bonas matres dedit.*
Idem Herc. Oet. v. 602.
Nam rara fides ubi jam melior
Fortuna *ruit.*
Ovidius Heroid. XI, 105.
Nubite felices Parca meliore *ſorores.*
Inſcriptio antiqua apud Gruterum. p. CXI.
IOVI. O. M.
FORTUNAEQUE
MELIORI. AUG.
De ſignificatione vocis *diſcat* vide Bentleium ad Horat. Carm. III, 3. v. 34. *jam melior,* ut Epithal. Stell. *mota* jam virgo *carina.*

ECLOG. VI.

CAL. DECEMBRES Saturnales] Neſcio quidem unde ultima vox huic loco irrepſerit: abundare certe videtur. Nec in Praefatione ſeu Epiſt. ad Stellam, ubi titulos ſingularum Eclogarum recenſet, invenitur vox *Saturnales*; & Bernartius teſtatur librum (Lipſii, opinor,) non agnoſcere. Mitto quod *Saturnalia* non incipiebant Cal. Decembribus, ſed XVI. ante Cal. Januarias. Error videtur ortus a male intellecto verſu 82.
Tollunt innumeras ad aſtra voces
SATURNALIA PRINCIPIS *ſonantes:*
ubi non dicit populum clamaſſe *Saturnalia* ſeu *io Saturnalia* (quod iſtis diebus fieri ſolebat) ſed PRINCIPIS *Saturnalia:* quaſi dixiſſent, " Domitianus nobis fecit *altera* Sa" turnalia; haec ſunt Saturnalia *Principis:* " O nos felices quibus *duo* Saturnalia con" tingent; Haec Calendis Decembribus, " *Principis*; Illa, vetere inſtituto, medio " menſis." Hoc male accipiens aliquis, & putans de veris Saturnalibus hic agi, addidiſſe videtur hanc vocem Titulo Eclogae. Certe eam non agnoſcit optima Editio Parmenſis, quae habet *Decembris Calendae* Primus eam forte invexit Domitius: in Romana enim primum, opinor, comparet.
Verſ 7. *Dum refero diem beatam*
Laeti Caeſaris, ebriamque PARTEM.]
Mirum eſt quantum in hoc loco explicando aeſtuarunt Viri Doctiſſimi, & quam varias (ne pejus dicam) lectiones & interpretationes commenti ſunt. & tamen longe meliora eos pridem docuerat Vir Doctus Richardus Thomſonus Noſtras; qui in Literis ad Petrum Scriverium legit *ebriamque* NOCTEM: quod adeo verum eſt

ut non potuerit aliter ſcribere Statius; & ſi aliter ſcripſerit (audacter affirmo) male ſcripſit. Quippe non DIES tantum, ſed etiam Nox in hoc convivio abſumebatur; adeo ut nulla DIEI mentione facta, NOCTIS tantum meminerit in Prologo hujus libri: *In fine* (inquit) *ſunt Cal. Decembr. quibus utique credetur:* NOCTEM *enim* illam *feliciſſimam habent, & voluptatibus publicis inexpertam.* Praeterea, duas partes continet hoc Carmen; deſcriptionem ſcilicet DIEI a verſu 9. *vix dum Aurora novos movebat ortus:* deinde NOCTIS a verſu 85.

Vix dum coerula Nox *ſubibat orbem.*

Porro, Ipſe Statius in hoc ludo *pernoctavit*; dicit enim Verſ. 96.

Jamjam deficio, tuoq; Baccho
In SERUM *trahor* ebrius *ſoporem.*

Vere igitur *ebriam* NOCTEM expertus eſt Statius. In quodam Codice invenit *ebriamq; moeram* idem Vir doctus; quod a vero non multum abludit. In contextum igitur recipiatur NOCTEM; & ſiqua in his rebus exiguis laus ſit, ea tota Thomſono referatur. *ebriam* vero noctem ut apud Martial. Epigr. X, 87.

Pugnorum reus ebriaeque noctis
Cenatoria mittat advocato.

& 47. ejuſdem libri,

Nox *non* ebria, *ſed ſoluta curis.*

Noctem in Contextu editionis Thomae Stephani reperio. Lege tamen eruditi Gronovii Diatr. c. XIII. quod de hac re totum eſt. Illi placet ebriamque *partem:* & ita legit Reliq. ad Stat. Silvas. Non me movet; & adhuc edico verum eſſe, ebriamque *noctem.* Parmenſ. habet *parcam*, Rom. *pando:* quod, opinor, eſt Domitii, qui has Silvas ſuis lectionibus paſſim interpolavit.

v. 10. *Jam* bellaria adorea *pluebant*] In MSo Florent. erat *velaria Borea*, in Senenſi *velaria linea*; quam ſcripturam ſaniorem putat Salmaſius Epiſt. 88. & interpretatur *funem* e quo forte vela ſeu velaria pendebant, quae tegerent & a populi aſpectu arcerent eos qui in populum miſſilia ſpargebant; ut & res ipſas quae ſpargebantur: hinc *divitem* hanc *lineam* appellaſſe Martialem Epigram. VIII, 78. Hunc igitur locum ſic conſtituit:

Vix aurora novos movebat ortus
Jam velaria lineae; & pluebat
(Hunc rorem veniens profudit Eurus)
Quicquid nobile Ponticis nucetis &c.

" Vix, inquit ille, aurora illuceſcebat & " jam *velaria lineae* vel linea cum vela- " ribus praetenta; & pluebat ſtatim quic- " quid nobile &c." Haec Vir Maximus, feſtinanter & minus accurate. Primo enim, ſcio Statium non admiſſurum fuiſſe tam rudem & duram eliſionem in verſu, *lineae*; *& pluebat.* Deinde, quid volunt iſta, *Hunc rorem veniens profudit* Eurus? haec ſignificant, inquit Salmaſius, pleraque eorum quae tunc ſparſa erant ex *Oriente* veniſſe. quid audio? an *Pontus* in Oriente? an *Ebuſus*, inſula in mari Balearico, juxta Hiſpaniam; iſtam Hiſpaniam, quae (ut alibi Statius) Stridorem ROTAE CADENTIS audit? Sed & hoc concedamus, ut porro quaeramus quid ſit *veniens* Eurus. *veniens* quidem *Sol* & *veniens dies*, pro *oriens Sol* & *dies*, paſſim occurrunt apud pöetas: ſed *locus* ipſe *a quo* veniunt ſeu oriuntur non niſi abſurde dici poteſt *venire* ſeu *oriri: Eurus* enim *veniens* eſſet *oriens Oriens.* Tantum contra Salmaſium. Gronovius enim prudenter hunc locum tranſmiſit, ſive quod nihil de eo dicere habuit, ſeu forte veritus offendere amicum Salmaſium, cujus conjecturas ſine dubio approbare non potuit. Et ſane, ut dicam quod ſentio, fruſtra eſt omnis labor in perditiſſimo, &, ut mihi videtur, mutilo loco. Unum hoc tamen poſſum dicere, Statium ſcil. ſcripſiſſe,

Hunc rorem veniens profudit Eos:

ut apud Ovidium Metam. V, 440.

Illam non rutilis veniens Aurora *capillis*
Ceſſantem vidit, non Heſperus.

Virgilius X, 241.

Surge age, & Aurora *ſocios* veniente *vocari*
Primus in arma jube.

Ita *veniens* ſol Horat. Epiſt. I, 16. *veniens* dies Virgilius Georg. de Orpheo,

Te, veniente *die*, te, *decedente, canebat.*

unde erudite Lucanus I, 15.

Unde venit *Titan, & nox ubi ſidera condit:*

id eſt, *Oriente* & *Occidente. Eos*, prima producta, utpote a Graeco Ἠώς: & ita Lucanus IX, 549. Ovidius Heroid. III, 57. & alii. Poſt verſum, *Jam bellaria adorea pluebant*, (quocunque modo iſte ſcribendus ſit, quod ſane juxta cum ignariſſimis ſcio) excidiſſe puto tres vel quatuor,

tuor, quibus enumerabantur miſſilia & bellaria quae prima proluſione ſpargebantur in populum: poſt quos addit, *Hunc rorem veniens profudit Eos,* haec Sparſio erat prima & matutina. atqui abſurdum eſſet dicere HUNC *rorem,* niſi ante narraſſet *quis* vel *qualis* eſſet hic *ros* ſeu nimbus; nec unquam peritiſſimus & decori obſervantiſſimus pöeta tam prope collocaſſet *Vix* AURORA *novos* MOVEBAT ORTUS & *Hunc rorem* VENIENS *profudit* Eos, ſenſu tam ſimili, ſine intermediis quinque vel quatuor ſaltem verſibus. Proculdubio aliquid excidit ante verſum *Hunc rorem* &c. quod & aliis harum Silvarum locis accidit, ut praefat. lib. I. initio: praefat. lib. V. Epiced. in Patr. v. 130. Epiced. in Puerum, ad finem; & alibi forte ubi nunc fruſtra noſmet torquemus: quod ne in poſterum fiat, Aſteriſcis hos locos notavi. In Edit. Parm. pro *bellaria* invenio *velaria.*

v. 15. *Et quas praecoquit Ebuſia cannas*] Totam ſententiam videamus:

Quicquid nobile Ponticis nucetis
Foecundis cadit aut jugis Idumes,
Quod ramis pia germinat Damaſcus,
Et quas praecoquit Ebuſia cannas,
Largis gratuitum cadit rapinis.

ubi omnia facilia ſunt ad verſum quartum; in quo pro *praecoquit* Salmaſius ad Solinum recte legit *percoquit,* & illuſtrat Gronovius Diatr. c. XIV. & pro *Ebuſia* legit *Eboſea* quaſi eſſet Ἠβόσεια νῆσος. Recte etiam hoc: & ita Editiones aliquot. *Ebuſam* vocat Servius ad Virgil. VII, 662. Deinde pro *cannas* erudite probat legendum eſſe *caunas,* id eſt, *ficos ſiccatas:* nam ficut *Caricis,* id eſt, ficis e *Caria* accidit ut nomen fierent generale & commune omnium ficorum ſiccatarum, hoc eſt, ἰχάδων; ita & *Cauneis* ex ejuſdem Cariae oppido *Cauno* allatis poſtea uſuvenit. Unde *caunas Chias* dixit Columella pro *caricis Chiis*; & *caunas* Ebuſi Noſter pro *caricis* vel *ſiccis ficis* Ebuſi, quas commendat Plinius. Unde totum verſum ſic legit,

Et quas percoquit Eboſia caunas:

cui ſuccinit Gronovius " his certiora fru- " ſtra ab ipſo Phoebi operto petas." His igitur tam certo fundamento conſtitutis, jam videamus loci conſtructionem, quae haec eſt: *quicquid nobile cadit nucetis Ponticis aut foecundis jugis Idumes; quod* i. e. quicquid *pia Damaſcus germinat ramis, &* CAUNAE *quas caunas Eboſia percoquit,* CADIT GRATUITUM *largis rapinis.* Quid ſtupes, Lector? quid miraris? expectabas, opinor, Statium ſcripſiſſe GRATUITAE CADUNT *caunae,* non *gratuitum* CADIT *caunae:* & ita ſane mallem: ſed ſummis viris aliter viſum. Vix oculis animoque fides: & omnes ſtrophas verto ſi poſſim invenire quo eorum ἀβλεψίαν excuſem, & ſtuporem meum excutiam: ſed nihil occurrit. Vide, Lector, ſi quid tu potes. Interea, Salmaſii ope, Statium tibi facile reſtituo,

Quod *ramis pia germinat Damaſcus,*
Et quod *percoquit Eboſia* caunis,
Largis gratuitum cadit rapinis:

quod Eboſia percoquit, ut, *quod Damaſcus germinat. cannis* percoquit, ut, *ramis* germinat: omnia ſimilia. Intelligit totum proventum caunarum hujus inſulae: *quod* enim eſt *quicquid* vel *quantum:* & ita plane habet Editio Parmenſis. Gevartius per *cannas* intelligit iſtud quod nos vocamus *Saccharum*; & Veteribus non incognitum eſſe ex hoc loco adſtruit. Periculoſa argumentatio; cum adeo probabile ſit Statium ſcripſiſſe *caunis* non *cannis.* De ſequenti verſu, *Largis gratuitum cadit rapinis,* multa ſuſpicionem mihi movent non Statii eſſe, ſed ludibundi alicujus qui ſententiam nimis longam (a verſu 12. ad verſ. 20.) putabat, & ideo hac mora & reſpiratione interſtinguebat. Primo enim vox *cadit* paulo ante occurrit, & ſtatim ſequitur *cadebant.* Deinde, caunae, pruna, palmae & ſimilia non dici poſſunt cadere largis *rapinis,* ſed *ruinis*; ut *ruina* poli, paſſim apud pöetas. Dices forte *rapinis* cadere ſignificare *in rapinas,* ut v. 63. *Caſuraeque vagis grues* rapinis, id eſt, caſurae *in rapinas.* recte, inquam, *vagis* rapinis; ſed quo ſenſu *largis? vagae* rapinae ſunt quae a *vagis* rapiuntur: an ideo *largae* rapinae quae a *largis* rapiuntur? ineptum hoc. Saltem ſcripſiſſe debuit, Laetis *gratuitum cadit rapinis:* id eſt, quae a *laetis* rapiantur: vel, *Largis gratuitum cadit* ruinis. Sed remove pauliſper verſum hunc & vide quanto melius procedat oratio:

Quicquid nobile Ponticis nucetis
Foecundis cadit aut jugis Idumes;
Quod ramis pia germinat Damaſcus,
Et quod percoquit Eboſia caunis;
Molles caſeoli, lucunculique,
Et maſſis Amerina non peruſtis,

Et

Et muſtaceus, & latente palma
Praegnantes caryotides, cadebant.

Sentis jam nullum opus eſſe verſiculo iſto aut inepto aut depravato: & curſus narrationis hoc pacto non frangitur vel impeditur, ſed ponuntur omnia ſimul & coacervatim & quemadmodum cadebant. Sed haec ſuſpicio tantum eſt: certius iſtud, vel ineptum eſſe verſum vel depravatum: quod & ultra probat Parmenſis, quae habet

Largis gratuitum GALET *rapinis.*

v. 17. *Molles* caïoli lagunculique
Et maſſis *Amerina* non *peruſtis*] Probo *caſeoli* pro *cajoli*, quoniam *caſeus* inter dona Saturnalitia refertur a Noſtro Silv. IV, 9. & ita habuit vetus Codex. Edit. Parm. *gaioli*. Rom. *Caieoli*. Deinde pro *lagunculi* admiſi *lucunculi*, bellariorum ſpeciem ab Apuleio memoratam p. 219. Met. lib. X. vide & Turneb. Adv. XVIII, 20. & ita in ſcripto codice inveniri teſtatur Bernartius. Mox, pro *maſſis non peruſtis* Heinſius legit *paſſis cum peruſtis: uvam* enim *paſſam* veteres *aduſtam* vocant, inquit Gevartius. Sed vulgatam bene tuetur Gronovius Diatr. c. XIV. & interpretatur non *peruſtis*, non in ſole *ſiccatis:* ſolebant enim Veteres ſcindere in maſſas cujuſvis generis pira, & ad ſolem ſiccare. vide Varronem de R. R. I, 59. Plinium XXIII, 7. & Palladium in Februario. Verſ. 20. pro *Praegnantes* MS. Flor. Edit. Rom. & Ven. habent *Praegrandes*, quod forte melius, quoniam ſimplicius, inquit Gronovius. cui aſſentior, non ab hanc ſolum rationem, ſed quia in altero nullum ſenſum invenire poſſum. Si enim *palma* hoc loco ſignificat ſpathalion ſeu *ramum* arboris, caryotides (quae ſunt fructus) non dici poſſunt eſſe praegnantes *palma*, cum palma potius debuit eſſe praegnans *caryotidibus:* Fructus non eſt praegnans *Arbore*, ſed *Arbor* Fructu. niſi ad Hypallagen recurras, omnium abſurditatum Communem Locum. ſed non opus eſt, cum *Praegrandes* optimum ſit. Vult dactylos ita grandes eſſe, ut termites ſeu rami quibus haerebant *laterent* ſub iis & tegerentur.

v. 24. *Plebem grandine concutit* ſerenam] Nic. Heinſius ad Claudian. p. 742. pro *ſerenam* legit *ſerena*, ſc. grandine. Apponamus totum locum:

Non tantis Hyas inſerena *nimbis*
Terras obruit, aut ſoluta Plias,
Qualis per cuneos hiems Latinos
Plebem grandine concutit ſerenam.

ubi primum pro *Plias* ſcribendum eſſe *Pleias* ſupra monui ad Tiburt. Manl. v. 95. Deinde oculis incurrit pauperies ſermonis Hyas *inſerena*, grandine *ſerenam*, ſeu ut mavult Heinſius, *ſerena:* quod quidem ferri poſſet, niſi aliud obſtaret. Vide enim. Infra v. 28. dicit pöeta,

Ecce autem caveas ſubit per omnes
Inſignis ſpecie, decora cultu
Plebes altera, non minor ſedente:

Atqui nulla in praecedentibus mentio plebis *ſedentis*, quod tamen fieri oportet ut haec cohaereant & reſpondeant ſuperioribus. Lege,

Plebem grandine concutit ſedentem.

Jam *ſedentem* habes hanc plebem, & alteram miniſtrantem plebem, non minorem *ſedente*. Et ſane teſtatur Dio Lib. LXXVII. Domitianum ſolere largiri multa ſpectanti populo, & convivia nonnunquam facere eodem loco *ſedentibus*. Originem erroris tetigi in Praefat. nempe ex coalitione τῆ *te* in *a:* unde pro *ſedenam* fecerunt *ſerenam*. Edit. Parm. exhibet *ſeveram*. Senſu reſtituto, laboranti Latinitati ſuccurramus. *Hyas non obruit terras* tantis *nimbis, qualis hiems plebem concutit* grandine. Nulla in his Conſtructio; deeſt enim aliquid quod reſpondeat τοῦ *tantis*. Lege,

QUALI *per cuneos hiems Latinos*
Plebem grandine *concutit ſedentem:*.

non *tantis* nimbis, *quali* grandine. Citius intellexiſſes ſi dixiſſet *quanta* grandine: ſed pöetis ſolenne nomina *quantitatis* & *qualitatis* confundere, & pro ſe invicem uſurpare. Virgilius Cir. v. 21.

Sed magno *intexem (ſi fas eſt dicere)*
peplo,
Qualis *Erecthei olim portatur Athenis,*
Debita cum caſtae ſolvuntur vota Minervae:

ita legendum; vulgo *intexens*, ſine ullo exitu aut Conſtructione. *intexem* pro *intexiſſem*, ut *extinxem* pro *extinxiſſem* Aen. IV, 606. *vixet* pro *vixiſſet* II, 118. & ſimilia paſſim. Dicit igitur Virgilius, ſe, ſi permitterent vires, Meſſallae hiſtoriam & praeclara facta velle intexere TAM MAGNO peplo, QUANTUS (pro quo dicit QUALIS) portatur Athenis in pompa Panathenaïca.

v. 26.

v. 26. *Et* LATIS *pluvias minetur agris*] Legendum LAETIS agris: nisi enim sic legas deficit argumentatio. quippe nullum forte incommodum sequetur si Juppiter minetur pluvias *latis* agris, quoniam *lati* agri possunt esse *vasti* & *inculti:* aliter vero se res habebit si pluvias minetur agris *laetis*, i. e. *foecundis, feracibus.* Nonius Marcellus: LAETUM, *ferax. Virg. Georg.* I. LAETUS AGER. Silius Italicus IV, 39.

Sed Libyae ductor tuto fovet agmina vallo
Fessa gradum, multoq; gelu torpentia nervos:
Solandique genus, laetos *ostentat ad Urbem*
Per campos *supereſſe viam.*

Ita lego: vulgo, *laetis* ostentat; male: milites enim Hannibalis eo tempore non *laeti* erant, sed *fessi* & *gelu torpentes.* Recte igitur *laetos* campos; ut apud Festum Avienum Descr. Orb. v. 998.

LAETIS *adsurgunt gramina* campis.

Ovidius Fast. I, 546,

vagantur
Incustoditae LAETA *per* arva *boves:*

ubi pari errore scriptum erat LATA. Vide Heinsium. Morellus etiam hoc loco legit LAETIS *agris.*

v. 33. *Illi* marcida *vina subministrant*] Ita constanter Editiones: mallem tamen *Massica:* nisi confugias ad Gevartii *Hypallagen*, ut *marcida* vina sint quae homines *marcentes* reddunt. *Marcidus* quidem dicitur *Bacchus* Thebaid. IV. sed ibi *Bacchus* est πρωτότυπον, non *vinum.* nam in altero exemplo quod ex Silv. IV, 6.

tenet haec marcentia *fratris*
Pocula,

adducit Gevartius, *marcentia* pocula fratris sunt pocula *marcentis* fratris seu *Bacchi*, qui *marcidus* dicitur. *Marsica* vina Columellae XII, 10. minus nota sunt. mihi adhuc arridet *Massica.* Atqui, dices, unde tanta vini *Massici* copia ut tanto coetui sufficeret? respondeo verbis Plinii Nat. Hist. XIV, 15. *Quid? non & Caesar Dictator triumphi sui cena vini* Falerni *amphoras*, Chii *cados in convivas distribuit?* vide reliqua.

v. 42. *Nec* TARDUM *seges occupabat annum*] Nullus in his sensus: Vina non adeo libere tunc fluebant nec seges occupabat TARDUM annum: immo TANTUM, i. e. *tam magnum. Magnus* & *Bonus annus* a veteribus dicebatur, quando largus erat frugum proventus: Noster Theb. IX, 404.

At pater arcano residens Ismenos in antro
Unde aurae nubesq; bibunt atq; imbrifer arcus
Pascitur, & Tyrios melior *venit* annus *in agros.*

Suaviter Idem IV, 705.

Sic ubi se magnis refluus suppressit in antris
Nilus, & Eoae liquentia pabula brumae
Ore premit, fumant desertae gurgite valles,
Et patris undosi sonitus expectat hiulca
Ægyptos; donec Phariis alimenta rogatus
Donet agris, MAGNUM*que inducat messibus* ANNUM.

Lucanus III, 70.

Effusis MAGNUM *Libye tulit imbribus* ANNUM.

vide supra ad Eclog. 3. v. 8. Sic MAJOR *autumnus* Martial Epigr. XII, 57.

Nec in Falerno colle major autumnus: *felicior* annus provenit, Ovid. Fast. IV, 671. Sensus est, O Vetustas, compara secula antiqua & aureum tempus cum hoc nostro; non majorem vini copiam aut largiores frugum proventus invenies.

v. 46. *quis* HUC VOCARE] Scaliger ex MS. Senensi legit *quis* HOC ROGARE: recte. & Editt. Parm. & Rom. retinent HOC. mox pro *possit* legendum *posset*, ex sensu & Virgilio IX, 6. ex quo hoc adumbratum est:

Turne, quod optanti Divum promittere *nemo*
Auderet:

auderet promittere; ergo, *posset* promittere. Voces *rogare* & *vocare*, pari quo hic modo, commutantur apud Ovidium Heroid. XX, 193.

v. 51. Hos inter fremitus &c.] Lipsius Saturnal Serm. II, 4. hunc locum citans omittit versum proxime sequentem, *Spectandi levis effugit voluptas:* utrum ex sui codicis auctoritate, an quia non intellexit, nescio. Posterius verum crederem, si de meipso judicium facere liceret. mihi enim ineptissimum videtur hoc loco; utpote narrationem interrumpens; quod facile perspicies si eam omittas. Credo eum vel non esse Statianum, vel certe non hujus loci. Non opus est ut cum eodem Lipsio legamus *lusus* pro *luxus*, cum de convivio Domitiani haec vox bene intelligi possit.

v. 58.

v. 58. *Quos natura* brevi ſtatim peracto &c.] Gronovius legit, *Quos natura* BREVIS *ſtatim* peractos. *Natura brevis*, inquit ille, eſt *haud longius indulgens, non larga*. Et quidem Editt. Parm. & Rom. habent natura *brevis ſtatim*, & *peracta* non *peracto*. Sed, ſi STATIM *peractos*, quare SEMEL *ligavit?* horum enim utrumvis ſupervacuum eſt; prout patebit ſi alterum omittas. Scripſit Statius

Quos natura brevi ſtatu peractos
Nodoſum ſemel in globum ligavit:

peractos brevi ſtatu, id eſt, *abſolutos ſtatura brevi*; in altiorem ſtaturam nunquam evaſuros, quoniam *peracti* ſunt *brevi ſtatu* a natura; ut recte Barthius. Propertius IV, 9.

Nanus *& ipſe ſuos* breviter concretus in artus
Jactabat truncas ad cava buxa manus.

Ovidius Triſt. II, 531. de ſeipſo:

Invida me ſpatio natura cöercuit arto.

Claudianus de Bell. Get. v. 584.

Cui natura breves *animis ingentibus* artus
Finxerat.

Sequitur, v. 61. *Et mortem ſibi* (qua manu!) *minantur:* id eſt, *quali* manu; per parenthesin. Thebaid. IX, 309.

trajectus pectora ferro
Volvitur in fluctus: heu cujus *naufragus* undae!

Auſonius Gratiar. Act. pro Conſulatu: *Ipſa autem ſedes honoris, ſella curulis, glorioſa pompis Imperialis officii, in cujus me faſtigio (ex* qua mediocritate!) *poſuiſti* &c. Mox v. 66. pro *ſparſio* Parm. habet *Spaſſio:* Rom. *ſpaſio*. de quo, ſi ridere velis, lege Domitii annotationem.

v. 71. Illic *cymbala*] Lego, *Illo*, ut reſpondeat praecedenti *hoc*. Lydiae plaudunt *hoc* grege; *illo* Cymbaliſtriae & mulieres Gaditanae. Litera prima in voce *Cymbala* adhaeſit τῷ *illo*; *illoc:* unde *illic* fecerunt. Per *tinnulas* Gades intellige mulieres Gaditanas, quae cum crotalis & cymbalis ſaltabant. Juvenal. XI. *Forſitan expectes ut Gaditana canoro Incipiat prurire choro.* ubi pro *prurire* lego *praeire* ex ſenſu & Arnobio lib II, p. 73. *Cantionibus ut* praeirent *obſcaenis*, &c. vide locum, ex hoc Juvenalis deſumptum. Supra v. 67. pro *Huc* intrant, mallem *Hic*, ut v. 57. Hic *audax* ſubit *ordo pumilonum*, ubi male Bernartius *His*.

NOTAE AD SILVARUM LIB. II.

IN EPIST. AD MELIOREM.

LIN. 7. *Apud te complexus amabam*] Proſam non ſapit hoc; nec ſenſui ſatisfacit. lege, *apud te complexus* admirabar. ſcriptum erat *ammirabar:* quod non intelligentes fecerunt *amabam*. intelligit iſtud quod Plinius vocat *cum admiratione diligere*, Epiſt. III, 11. *ex admiratione diligere* IV, 17.

Lin. 10. Excuſandam habuerim *affectibus tuis celeritatem*] Tacitus Hiſt. I. in Orat. Galbae ad Piſonem: *Ea aetas tua quae cupiditates adoleſcentiae jam effugerit; ea vita, in qua nihil praeteritum* excuſandum habeas. Sic *probandum habeo* praef. lib. III. Silvarum. iterum Tacitus Hiſt. IV, 77. *Nulla hic proditio; neque aliud* excuſandum habeo *quam quod vos*, &c.

Lin. 24. *Quia honorem ejus tibi laturus acceptum*] Excidit verbum ſubſtantivum: repone, *tibi laturus* eſt *acceptum*. Scriptum erat, *tibi laturus* ē *acceptum*, unde facile excidere potuit *eſt*. Sequitur, *Polla Argentaria* cariſſima *uxorum*. Plinius Epiſt. VI, 34. *Inde etiam* uxorem cariſſimam *tibi & probatiſſimam habuiſti*. Sed verius eſt quod in edit. Rom. invenit Lindenbrogius, *clariſſima*

riſſima uxorum: & hoc probat Barthius, & retinet Edit Parmenſis. Vult *exemplo* clariſſima: Aliter poſſes *rariſſima* uxorum, ut Pietat. Abaſcant. *Nos tibi, laudati juvenis* rariſſima conjux: Et IV, 8.

Sed queror haud faciles, juvenum rariſſime, *quæſtus.*

Suſpicor tamen Sidonium Apollinarem legiſſe hoc loco *cariſſima*, & hinc errorem hauſiſſe, quaſi Statius loqueretur de *ſua*, non *Lucani* uxore: Carm. XXIII, 165.

Quid, quos duplicibus jugata taedis
Argentaria Polla dat poëtas?

Et ita fere ſenſiſſe Gronovium jam intelligo, Diatr. c. XXXV. Confundit forte Sidonius *Pollam* hanc cum *Claudia* Statii uxore; cujus priorem maritum *canorum* vocat Noſter Ad uxor. v. 52. & v. 64 loquens de filia ejus quam ex priore marito tulerat, dicit,

Sive chelyn complexa petit, ſeu voce paterna
Diſcendum Muſis ſonat:

Hinc forte colligebat Sidonius illum *poetam* fuiſſe, cum revera eſſet Tibicen. Niſi potius Sidonius Pollam hanc eandem intelligat quae Polla uxor Pollii, qui & ipſe fuit *poeta:* vide II, 2. v. 112. quod ſi verum ſit, ſcil. Lucanum & Pollium eandem uxorem habuiſſe, omnis erroris liberatur Sidonius. Paulo ante, *ſuper ea quae ipſi* de hoc *libro huic inſerui, quia* &c. Ita Parmenſis, non *debeo:* omiſſa etiam πῦ *libenter*, quod & facit Romana. mox pro *conſecraremus*, Parm. *conſideremus:* Rom. *conſideraremus.*

lin. 28. *tanti autoris* habere reverentiam] Phraſis uſitatiſſima iſtius aevi ſcriptoribus. Plinius Epiſt. IV, 17. *Adoleſcentulus eram: & jam mihi ab illo* honor, *atque etiam (audebo dicere)* reverentia, *ut aequali*, habebatur. vide & II, 7. Seneca Conſol. ad Helv. c. XIII. *Ignominia illa praeturae & conſulatus fuit, quibus ex Catone* honor habebatur. ita paſſim Suetonio. vide Calig. c. XXIII, & Neron. c. IX. habere dignitatem *ſapientiae doctoribus* Plin. Panegyrico. *perhibere honorem*, eodem ſenſu, Plinius avunculus Nat. Hiſt. XXXV, 17. *praeſtare honorem* alicui, Juvenalis V.

O nummi, vobis hunc praeſtat honorem,

Vos eſtis Frater:

ita legendum; vulgo, *fratres.* Vide & Tacitum Annal. IV, 44. *Publicum* accipiant, i. e. *prodeant.* Seneca de Ira II, 10. *Democritum contra aiunt, nunquam ſine riſu* in publico *fuiſſe.*

ECLOG. I.

VER. 5. *Et verba medentia* SAEVUS CONSERO] Quomodo *ſaevus*, qui humanitatis officio fungitur in conſolandis amicis, qui verba *medentia* adminiſtrat? lege, *verba medentia* SAEVIS, τοῖς δεινοῖς. ita Theb. IV, 744.

Regales tamen ore notae, nec merſus acerbis
Extat honos.

II, 406. *Pone modum* laetis. Sil. Italicus I, 169.

At Poeni ſuccenſi ira, turbataque luctu
Et ſaevis *gens laeta, ruunt, tormentaque portant.*

Vide quae ſupra notavi ad Soter. Gallici v. 61. Deinde pro *Conſero* plane legendum *Confero.* Lacrim. Etruſc. v. 42.

Et ipſe tuli quos nunc tibi confero *queſtus.*

verbum funebre *confero:* vide ad III, 3. v. 134. ubi fuſius ago. Hos cantus & verba medentia ſaevis, *medicabile carmen* eleganter vocat Val. Flaccus IV, 87. Mox v. 7. pro ſurda*que averteris* aure, mallem *ſurdas aures* vel *ſurdam aurem.* Ovidius Faſt. I, 179.

Ad primam vocem timidas advertimur aures.

ita emendat Heinſius, quem vide & ad Met. VI, 180. & Amor. II, 6. v. 9. Boethius tamen Lib. I. Metr. I. v. 15.

Eheu quam ſurda *miſeros* avertitur aure:

nihil igitur muto. Epigraphen hujus Eclogae edidi quemadmodum Gronovius in duobus Codicibus reperiebat: licet Parmenſis habeat *Epicedium Glauciae Melioris*; quod Statianum eſſe fere perſuadeor. Vide quae notavi ad Eclog. VI. hujus libri.

v. 9. Orbati*que velint audire* leones] Non *leones*; ſed *leaenae* a poetis in hanc com-

parationem adhiberi fere ſolitae. Val. Flaccus III, 737.

Non aliter gemitum quondam LEA prolis ademtae
Aegra dedit:

ita legit Heinſius: vulgo *gemitu*, & *Terga* dedit. Noſter Theb. X, 414.

Ut LEA, *quam ſaevo fetam preſſere cubili Venantes Numidae*, natos *erecta ſuperſtat Mente ſub incerta.*

Ovidius Faſtor. V, 177.

Dumq; petit latebras fetae catuloſq; LEAENAE
Ipſe fuit Libycae praeda cruenta ferae.

Silius Italicus X, 125.

Haud ſecus ac Libyca fetam tellure LEAENAM
Venator premit obſeſſo quum Maurus in antro, &c.

Ex his locis legendum videtur,

orbataeq; *velint audire* leaenae,

nempe *catulis* orbatae, abſolute, ut ap. Val. Flac. VIII, 457. orbatae *traherent ſuſpiria vaccae.* appoſitiſſime Ovidius Met. XIII, 547. *Utque furit* catulo *lactente* orbata leaena. Non tamen in contextum audeo admittere hanc lectionem propter ea quae annotavit Cl. Burmannus ad Val. Flacc. VI, 347. Mox v. 13. pro *latrant* Heinſius ad Ovid. Triſt. II, 459. mavult *latrans:* ſed non opus eſt. Thebaid. II, 337.

quoties haec ora natare
Fletibus, & magnas latrantia pectora *curas*
Admota deprendo manu?

ubi *pectora latrant* ſeu *elatrant*, ut hic, *praecordia latrant.*

v. 17. Lacrimis *en & mea carmina in ipſo Ore* natant] Non opus eſt ut legamus *madent* pro *natant:* tametſi hac phraſi ſaepe utatur Statius: ut Thebaid. XI, 17

Cuncta madent lacrimis *& ab omni plangitur arce.*

Silv V, 3 v. 58.

Ipſe madens lacrimis *umbrarum animaeq;* ſacerdos.

ita legendum eſſe pro madens *oculis*, pluribus ad locum exemplis adſtruam. Recte ſe habet *natant:* Thebaid. II, 337.

quoties haec ora natare
Fletibus, *& magnas latrantia pectora curas*
Admota deprendo manu?

Thebaid. X, 298.

ſtagnant nigrantia tabo
Gramina, ſanguineiſq; natant *tentoria rivis:*

ita legendum; vulgo, ſanguineis *nutant.* Thebaid. V, 255.

Crateras pronos epulaſq; in caede natantes
Cernere erat.

Sidonius Apollinaris Carm. VII, 277.

natat *obruta tellus*
Sanguine.

Claudianus de IV, Conſ. Honorii.

Plauſtra cruore natant.

plura ad manum ſunt; ſed non opus eſt. Verſ. 22. Recte tuetur Gevartius *plorantem* animam, contra Scaligeri & Tiliobrogae *ploratam.* praeter loca ab illo adducta, vide Theb. IX, 299. XII. 56. & ita inveni in Editt. Parm. & Rom. quae ambae pro *ſolennia* paulo ante, habent *ſolatia:* male.

v. 26. *Et nunc heu! vittis*] Totum hunc locum ita legendum & diſtinguendum puto:

Et nunc heu! vittis & frontis honore ſoluto
Infauſtus vates, vexans *mea pectora tecum*
Plango lyra En! *diri* &c.

ſed vitium majus ſubeſſe ſecundo verſui opinor; nec mihimet ſatisfacio. *En* vero pro *et* veriſſimum eſt. *Similis* comes, quoad luctum *ſimilis:* ut eleganter apud Petronium

Grandine quì ſegetes & totum perdidit annum
In ſimili *deflet triſtia fata* ſinu.

Pro DIRI praeſtat DURI ut Virgil. Aen. V, 4. DURI *magno ſed amore* DOLORES, &c. Haec ſcripſeram: poſtea nactus Editt. Parmenſem & Romanam, alia rerum facies ſeſe aperuit. Illae enim habent,

Infauſtus vates VERSO *mea pectora* tecum:

non VEXO. Statim vidi legendum eſſe:

Infauſtus vates VERSO *mea pectora* febo
Plango lyra:

ita enim ſcribere ſolebant quod nos vulgo concipimus *Phoebo. Verſo* Phoebo, i. e. *averſo:* ut Epiced. in Patrem v. 12. in re ſimili:

Quis ſterili mea corda ſitu, quis APOLLINE VERSO
Frigida damnatae praeduxit nubila menti?

uti recte emendavit Heinſius pro *merſo.* Vide eum ad Ovid. Heroid. VII, 4. ubi fuſius agit de hac phraſi *averſo Deo:* & Broukhuſium ad Tibulli III, 3. v. 28. *Audiat* averſa *non meus aure Deus.* Propertius IV, 1.

Averſis Chariſin cantas: AVERSUS APOLLO
Poſcitur invita verba pigenda lyra:

ex optima emendatione ejuſdem Heinſii; qui, ſat ſcio, conjecturam meam approbaſſet ſi in vivis fuiſſet.

v. 41. O *ubi purpureo*] Multo melius ſi ſcribas *Heu! ubi:* ut Theb. V, 613.

Heu! *ubi Siderei vultus, ubi verba ligatis*
Imperfecta ſonis?

Et ita forte infra, v. 52. Heu! *ubi venturae ſpes*, &c. Ovidius Faſt. III, 485.

Heu! ubi *pacta fides?* ubi, *quae jurare ſolebas?*

iterum noſter Theb. V, 350.

Heu! ubi *nunc furiae?*

VIII, 174

Heu! ubi *laurigeri currus ſolenniaque arma?*

Silv. III, 5.

Heu! ubi *nota fides?*

ita apud Val. Flacc. IV, 469. pro

O ubi *nunc regni generiſque* ubi *gloria*,

mavult Heinſius *Heu* ubi.

v. 42. *Sidereique orbes radiataque lumina* caelo] Agnoſco *radiata lumina* ex Ovidii Met. IV, 193.

Forma, calorque tibi, radiataque lumina
proſunt.

ſed quo modo lumina radiantur *caelo*, non intelligo. An voluit *radiataque lumina* luce, vel *ſole?* hae enim voces in MSS. cum *caelo* commutantur. Sed mihi minime placet exilitas iſta in fine verſûs; nec enim Statium ſapit. An denique, *radiataque lumina* Phoebo: quo ſenſu Seneca Hippol. v. 377.

Et qui tenebant ſigna Phoebeae facis
Oculi, *nihil gentile nec patrium micant.*

Et, *facies igne ſidereo nitens*, v. 1265. ſed nec hoc perplacet. Quicquid ſit, *orbes* & *lumina* conjunguntur ut apud Lucanum II, 184. & V, 212. & Sil. Italicum IX, 401.

v. 47. *Et* mixtae *riſu lacrimae, penituſq; loquentis Hyblaeis vox* mixta *favis*] Bene *lacrimae mixtae* riſu. Thebaid. VI, 164. eleganter,

Illa tuos queſtus lacrimoſoſq; *impia* riſus
Audiit, & vocis decerpſit murmura primae:

Et IX, 820.

Audiit, & mixto riſit *Latonia* fletu.

Udum gaudium vocat Martialis Epigr. X, 78. Petronius in Trojae Haloſi:

Fletibus manant genae
Mentiſque pavidae gaudium lacrimas habet.

Claudianus de Bell. Getico:

Singultus varios lacrimoſaque gaudia
miſcent.

Et alibi,

Permiſto tremuerunt gaudia fletu.

Sed quid eſt quod ſequitur, Hyblaeis vox *mixta* favis? lege,

Hyblaeis vox TINCTA *favis:*

Lucret. IV, 9.

Muſeo CONTINGENS *cuncta lepore*

infra v. 22.

Et quaſi muſeo dulci CONTINGERE MELLE:

Vide & VI, 971. Manilius IV, 527.

Nec triſte ingenium: ſed dulci TINCTA lepore
CORDA *creat.*

ubi vides *corda tincta dulci lepore*, ut *vox tincta Hyblaeis favis.* ita *ſales* TINCTI *lepore Attico*, Martial Epig. III, 20. Ovidius Triſt. II, 566.

Nulla venenato littera MISTA *joco:*

ubi pro *miſta* codices habent VINCTA vel JUNCTA: ex quibus optime Heinſius TINCTA *joco. oblita Tulliano* MELLE *feſtivitas*, apud Symmachum Epiſt. I, 25. *Sermonis* MELLA *politi* Claudianus de Mall. Theodoro v. 251. Pleni hac metaphora Antiqui, ex quo Homerus de Neſtore dixerat,

Τῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

MELLEUS *voculae modulator Antigenidas tibicen*, apud Apuleium Floridis. Heinſius in adverſar. ad fin. Tibulli, Edit. Brockhuſ. legit *paſta* favis pro *miſta*. Voces *miſta* & *tincta* confunduntur etiam apud Ovid. Met. IV, 503.

v. 50. HEU *lactea colla*] Legendum affirmo, UBI *lactea colla:* clarum hoc ex iis quae praecedunt & ſequuntur: UBI *candor ſuffuſus purpureo ſanguine?* UBINAM *ora querelis arguta?* UBI *lactea colla?* UBI *ſpes juventae?*

v. 56. Quis *tua colloquiis* hilaris *mulcebit amatis pectora?*] Diſplicet ſyllaba finalis is toties repetita: nec placet vox *hilaris*, inutilis prorſum & ſuperflua. conjicio,

Quis tua colloquiis, Melior, *mulcebit*
amatis
Pectora?

ut verſu primo,

Quod tibi praerepti, Melior, *ſolamen alumni.*

Sed vide porro: TUA *pectora:* CUJUS? *Glauciae?* atqui hoc abſurdum eſt de *mortuo* dicere. ergo *Melioris?* atqui vox *tibi* quae modo praeceſſit ad Glauciam pertinet, ut bene probat Gronovius. Peſſime igitur & more minime ſuo fecit Statius, ſi voces *tibi* & *tua* diverſis Perſonis aſſignaverit, abſque

ulla Tranſitionis nota. Et hinc maxime confirmatur ſuſpicio mea vocem *Melior* latere ſub iſta *hilaris*. nec abludunt literae. pro *amatis* Parm. habet *amati: tua* pectora *amati*, ut, *noſtros* vidiſti *flentis* ocellos.

v. 58. *Accenſum quis bile* feret? *famuliſq; tumentem leniet?*] Peſſima ſive nulla potius connexio: Quis *feret?* famuli *ferent*; ſive juſtis de cauſis ſive inique iratum Dominum, *ferent* tamen. Dixiſſe debuit, quis *mitigabit*, vel quid tale; ſed hoc comprehenditur in ſequenti voce *leniet*. Lege igitur,

Accenſum quis bile fera, *famuliſque tumentem*
Leniet?

natus error ex ſimilitudine ϯ *a* & *et*, quae eodem fere modo ſcribuntur. bile *fera*, ut rabie *fera* Catullo carmine de Aty. v. 57. Sed, quod ſummum eſt, mutuatus eſt hoc epitheton ex Homero Il. Δ. 23.

ΧΟΛΟΣ δέ μιν ΑΓΡΙΟΣ ἵκει,

id eſt, *rabies* ſeu BILIS FERA *eam occupavit*. Hanc emendationem confirmat Parmenſis, quae habet *ferat*.

v. 67. *Muta domus*, fateor, *deſolatique penates*] Inepta & nullius ſenſus vox iſta *fateor*. ſi enim *domus muta eſt & deſolati penates*, quaero a te, Stati, quid ad rem eſt ſive tu hoc *fatearis* ſive *non fatearis?* lege,

Muta domus pariter *deſolatique penates*.

ut infra Arbore Atedii, v. 31.

Illa Deam pariter *ſurgens hoſtem*que *protervum*
Vidit.

Exempla in ſingulis fere paginis infra. v. 171.

Nunc torvus pariter *veſtes & pectora rumpis*.

v. 64. Pro *aque* ipſo, plurimas editiones inſedit *atque* ipſo: parum Latine. emendavit Bernartius. *aque* ut apud Ovid. Heroid. XXI, 180.

Aque *tua eſt noſtra ſpreta parente parens?*

Et Ponticor. I, 9.

Aque *tuis toto dividor orbe rogis*.

Manilius V, 414.

Par ex diverſo ſtudium; & ſociatur utrumque
In genus, aque *uno digeſtus ſemine ſurgit*.

Ita legendum puto; vulgo *ſtudet*; & *atque uno digeſtum*.

v. 72. verna *cataſtae*] Pro *verna*, quod Politiani erat, Gronovius ex Editt. Vett. & MS. Senenſi elegantiſſime reſtituit *turbo* cataſtae: quippe mancipia venalia in cataſta vel foro, dum praeconium fiebat, cogebantur *in orbem ire, currere*, nonnunquam *ſaltare*; ut adſtantes aut emptores accuratius hoc modo ſpecularentur corpora, illique ſanitatem ſuam probarent. Eam circumactionem ſervorum pulchre *turbinem* cataſtae vocat. Vide eum eruditiſſime de hac re differentem Diatr. c. XVI. Et ſane Editt. Parm. & Rom. habent *turba*. *Non* pro *nec*, verſu proxime ſequente, eaedem.

v. 90. Nec SENIOR Peleus] Non aliud verbum comminiſci potes quod argumentationi & ſententiae magis obſtet quam iſtud *ſenior*. Probaturus eſt Statius *parentes* in amore erga natos ſaepe ab *alienis* & ſanguine non junctis ſuperari: ita Peleus a Chirone & Phoenice; quippe, inquit, Peleus *ſenior* filium Achillem non comitabatur ad bellum Trojanum, ſed Phoenix. Et quid mirum ſi Peleus SENIOR non comitabatur? immo ob hanc ipſam rationem non comitabatur quoniam erat SENIOR. hoc eſt excuſare dum accuſat. Achilleid. I, 438. ubi tota Graecia profectionem ad Trojam parat, ait Statius

Hos inter motus pigram gemit ora quietem
Theſſalis, & geminis incuſat fata querelis,
Quod SENIOR *Peleus, nec adhuc maturus Achilles.*

Vides ipſam hanc eſſe rationem quod ad bellum proficiſci non potuit Peleus, quia erat SENIOR. appoſite & quaſi dedita opera locus iſte Achilleidos lectionem hanc refellit. Lege vero,

Nec GENITOR *Peleus* natum *comitatus*, &c.

Jam ſervatur argumentum. Peleus, *quanquam* PATER Achillis, illum non comitabatur, ſed Phoenix *alienus* & *externus*. Hae vero voces GENITOR & SENIOR interdum commutantur, ut Silv. III, 3. v. 208. pro GENITOR *mitiſſime patrum* Codex Florent. recte habet SENIOR. vide Gronov. ad Senec. Herc. Fur. v. 32. Ita Lacrim. Etruſc. v. 77. pro SENIOR, Parmenſis Edit. habet GENITOR.

v. 95. *Fluctivagus volucrem* comebat *Perſea Dictys*] Nota hiſtoria Perſeos, quem cum matre Danae Acriſius in mare projici imperabat. Dictys vero piſcator Seriphius retibus cepit arcam in qua clauſi erant, domumque retulit, & educavit Perſea. Hinc vides quam parum ſenſui ſatisfacit vox *comebat*, quae nihil ſignificat praeter *ornabat*.

Atqui

Atqui parum eſt *ornare* aliquem puerum, niſi *inſtitutioni* vel *educationi* curam ſimul impendas: & hoc ſenſus loci poſtulat & comparatio. dixiſſe debuit

volucrem curabat *Perſea Dictys:*

hoc enim totum exprimit & comprehendit. Claudianus de Conſ. Mall. v. 142.

Humanum curare *genus quis terminus unquam*
Praeſcripſit?

Idem Laud. Stilic, II, 53. appoſite magis,

nec pignora curas
Plus tua, quam natos dederat quos ille monendos
Tutandoſque tibi.

Sed mihi magis adhuc placet altera vox: ea eſt,

Fluctivagus volucrem tollebat *Perſea Dictys:*

ſive de *ſublatione* Perſeos ex arca intelligas, ſeu de *educatione*; utrique enim accommodari poteſt; ſed illi potius. Apollodorus II, 4. in hac hiſtoria: προσενεχθείσης δὲ τῆς λάρνακος Σεριφῳ, Δίκτυς ΑΡΑΣ, ἀνέθρεψε τοῦτον: *arca vero in Seriphum delata, Dictys* TOLLENS *puerum* educavit. Facilis vero lapſus ex *tollebat* in *comebat: c* enim & *t* tam ſimiles ſunt ut vix dignoſci queant: duplex vero *l* ſaepe mutatur in *m* in MSS.

v. 97. *Quid te poſt cineres, deceptaq; funera matris*] De Baccho loquitur, cujus mater Semele, ſuaſu & dolo Junonis, petiit a Jove ut veniret ad ſe eodem modo quo ad Junonem venire ſolitus erat: qua re conflagravit, ut narrat Hyginus Fab. 179. & Mythologi paſſim. funera igitur *decepta* matris, ſunt funera *deceptae* matris, tranſlato epitheto, ut omnibus poetis fieri ſolet, & plenius notavi ad IV, 1. v. 45. Sed aliud ſuadet perpetua tum noſtri tum aliorum conſuetudo in deſcriptione interitus Semeles: nempe ſignantius aliquid, & quod proprius & propius exprimat *cauſam* mortis illius; ſcilicet,

deceptaque fulmina *matris,*

ut Thebaid. IX, 425. de hac re,

Dotaleſque rogos DECEPTAQUE FULMINA *vidi:*

(ubi *decepta* fulmina ſunt *decipientia*, ut apud Ovid. Heroid. IV, 57. *decepto* tauro, *decipienti* vel *ſimulato*, de Paſiphae: & *diſſimulata* deam pro *diſſimulans*: arma *expreſſa* caſus, pro *exprimentia* Val. Flacc. I, 308. & pocula *expreſſa* caſus bellorum, ſimiliter, II, 155. & *defectus* annis pro *deficiens*, paſſim.) Ita & Theb. II, 71.

Et tunc forte dies noto ſignata Tonantis
Fulmine, *praerupti cum te, tener Evie partus,*
Tranſmiſere patri.

X, 888. ubi Bacchus loquitur,

Nunc ubi ſaeva manus, meaque heu cunabula flammae,
Fulmen, *io ubi* fulmen? *ait:*

Sidonius Apollinaris Carm. XXII, 26. de Baccho:

caput aurea rumpunt
Cornua, & indigenam *jaculantur* fulminis *ignem.*

Seneca Herc. Fur. v. 456.

Quam gravia parvus tulerit, ignoras, mala
E matris *utero* fulmine *ejectus puer?*

Auſonius Cupid. Cruc. v. 16.

Fulmineos *Semele* decepta *puerpera partus*
Deflet.

Manilius III, 6.

Fulminis & *flammas, partuſque in matre ſepultos:*

licet hoc de *gigantibus* potius intelligendum, non de Baccho, qui non *ſepultus* fuit in *matre*, ſed *patre* potius; nec in hoc tamen *ſepultus*. Scaliger de Semele interpretatur; quamvis & gigantum mentionem faciat. Arnobius lib. I. p. 20. *Aeſculapius & Liber pater, Coronide ille natus, & ex genitalibus* matris *alter* fulmine *praecipitatus*. Propertius III, 15.

Dicam ego, maternos *Aetnaeo* fulmine *partus.*

ex his locis, & multo plura adferre poſſem, vides perpetuam *fulminis* mentionem in hac hiſtoria. *funera* quidem probum eſt, ſed non ſatis eſt. potes etiam legere *fulgura* matris, eodem ſenſu quo *fulmina*, (vide Bentl. ad Horat. Carm. II, 10.) & propius ad vocem *funera*. Sed praeſtat *fulmina* propter frequentiorem ejus in hac fabula uſum: & unice ob ſupra citatum Thebaidos locum, DECEPTAQUE FULMINA *vidi.*

v. 99. *Jam ſecura* parens *Thuſcis regnabit in undis*
Ilia] Vetus Editio Parmenſis pro *parens* habet *patris*: & ita legi vult Heinſius ad Ovid. Met. VII, 435. Sed aliud agens, & phraſi tantum delinitus. quare enim *ſecura* PATRIS, ſeu *non metuens patrem* dicitur Ilia? a *patre* nihil metuere habebat, ſed a *patruo* Amulio, qui eam indignis modis tractabat, & vinctam

vinctam in carcerem dabat: vide Livium I, 4. Si igitur quicquam mutandum esset, dici oporteret *secura* PATRUI non PATRIS. Verum est *parens*, id est *mater:* & hoc postulat sensus & argumentatio: loquitur enim de *matribus* quae a nutricibus victae fuerunt pietate erga natos ipsarum:

Quid referam altricum victas pietate PARENTES?
Quid te, post cineres deceptaque fulmina MATRIS
Tutius Inoo reptantem pectore, Bacche?
Jam secura PARENS *Thuscis regnabat in undis*
Ilia: portantem lassabat Romulus Accam.

v. 101. *transertos* alieno *in* robore *ramos*] Sensus & Latinitas postulant *aliena* in *robora*. per se patet. vers. 103. *necdum mores've decorve*, sc. *apparuerunt:* non adhuc conjicere potuisti qualibus futurus erat *moribus*, quali *decore*. βραχυλογία Statiana, ut infra v. 146. Septima lux: *& jam frigentia lumina torpent*: sc. *aderat* septima lux. Vide quae notavi ad Epithal. Stell. v. 144. Sequitur, *Tu tamen &* mutas *etiam tum* murmure *voces*. Nullus in his sensus: si enim MUTAS, quomodo MURMURE? Lege,

Tu tamen & motas *etiam tum* in murmura *voces*,
Vagitumque rudem, fletum*que infantis amabas:*

ita Edit. Parm. non *fletus*. Lucanus VIII, 682. de Pompeio:

Dum vivunt vultus, atque os in murmura pulsant
Singultus animae.

Noster Eclog. ad uxorem v. 33.

tu procurrentia primis
Carmina nostra sonis, motasque in murmura voces
Aure rapis vigili.

ita optime emendat Heinsius ad Claudian. in Rufin. I, 152. Plura ad istum locum dicemus.

v. 110. *Sive catenatis* CURVATUS *membra palaestris*] Attende sensui: sive CURVATUS *membra staret, seu* GRAIUS AMICTU *Menandri orsa decurreret*. Quaenam hic Oppositio inter *curvatus* membra & *Graius amictu?* & tamen requiritur. Lege,

Sive catenatis NUDATUS *membra:*

Jam vides, sive NUDUS, seu *Graio more* AMICTUS. Virgilius Georg. II, 531.

Corporaq; agresti NUDAT *praedura* palaestrae.

Aeneid. III, 281.

Exercent patrias oleo labente palaestras
NUDATI *socii.*

Ovidius Heroid. XVI, 149.

More tuae gentis nitida dum NUDA palaestra
Ludis, & es nudis *femina mista viris.*

inde *nudas* palaestras Noster Silv. III, 1. *orsa Menandri*, ut apud Ausonium Protrep. v. 46.

Conditor Iliados & amabilis orsa Menandri
Evolvenda sibi.

v. 115. FREGISSET *rosea lasciva Thalia corona*] Scio quomodo haec explicat Gronovius Observat. IV, 21. cujus verba haec sunt: "*Frangi* vult crinem extructum cum "superimposita corona *deprimitur* & sic "quasi destruitur. Virgilius, *tonsa coma* "*pressa corona:* ut *frangere* toros pro *de*"*primere.*" Haec Vir summus. Sed alio sensu dicitur *frangere toros*, alio *frangere crinem*. ex Virgilii loco citato veram ante oculos habuit lectionem, quam hanc esse autumo:

crinemque decorum
PRESSISSET *rosea lasciva Thalia corona.*

Noster Silv. I, 2.

hic enthea lauro
Tempora, Minoa CRINEM PREMIT *ille* CORONA:

Vides eadem vetba. infra Silv. V, 3.

Heu quod me mixta quercus non PRESSIT *oliva!*

Virgilius (praeter locum a Gronovio adductum) Aen. IV, 147.

Ipse jugis Cynthi graditur, mollique fluentem
Fronde PREMIT CRINEM *fingens:*

ad quae Servius: *Premit crinem: Id est*, comprehenso *crine efficit ne fluat:* lege, compresso *crine efficit* &c. Ovidius Fast. IV, 655.

Bis caput intonsum fontana spargitur unda;
Bis sua faginea tempora fronde PREMIT:

ita ex MSS. edidit Heinsius pro *fronde* TEGIT. Lucanus V, 60.

Cingere Pellaeo PRESSOS *diademate* CRINES.

Seneca Hippol. v. 649.

Quis tum ille fulsit? PRESSERANT *vittae* COMAM,
Et ora flavus tenera tingebat rubor.

plura exempla in promtu habeo: sed haec suffi-

ſufficiunt. Mox, *caſus* tarde remeantis Ulixi: alludit forte ad iſta Horatii Carm. I, 6.

Nec curſus *reducis per mare Ulixei:*

adeo ut hic etiam forte ſcribendum ſit *curſus*. Verſ. 123. pro *refringere* in Parmenſi eſt *inſigere*.

v. 128. *Cum tibi quas* VESTES, *quae non*
geſtamina mitis
Feſtinabat herus?] Praecedentia verba ſunt, *& viſae puero decreſcere* VESTES. Haec pauperies ſermonis non Statiana eſt, ſed alius cujuſpiam, qui in margine libri ſui hanc vocem ſcripſerat ad explicandam aliam quae in contextu erat, & quae difficilior illi videbatur. inde in ipſum corpus poematis adſcita erat haec vox notha, ejecta genuina & Statiana; quae, ut mihi videtur, vix alia eſſe potuit quam *cinctus: Cum tibi* quos cinctus, *quae non* &c. *cultibus* enim & *veſtes* modo praeceſſerunt. Admodum veroſimile eſt ita hic factum fuiſſe; quod & innumeris Veterum Auctorum locis accidiſſe norunt Eruditi. & ita haec quatuor *cinctus, veſtes, cultus*, & *geſtamina* conjunguntur Thebaid. VI, 76. & ſeqq. Quas non *in nomen credula* veſtes urgebat *ſtudio?* ex quo loco, huic ſimillimo, forte retinendum eſt *quas veſtes*, & legendum verſu praecedenti, *& viſi puero decreſcere* cinctus. *Cum tibi* quas veſtes, *quae non* &c. Veriſſimum hoc puto. Sed quid de *verbo* laboramus, cum *ſenſus* tam male affectus ſit? totum locum apponamus:

Cum tibi, quas veſtes, quae non geſtamina
mitis
Feſtinabat herus? brevibus conſtringere
laenis
Pectora, & anguſta telas arctare lacerna.
Enormes non ille ſinus, *ſed ſemper ad an-*
nos
Texta legens, modo puniceo velabat ami-
ctu,
Nunc herbas imitante ſinu, *nunc dulce*
rubenti
Murice.

Ita legunt omnes quotquot vidi editiones: & quaſi omnia facilia eſſent praetereunt Interpretes. Primum igitur quaero, quodnam verbum praecedit infinitivum iſtud *conſtringere?* dicent, opinor, *feſtinabat*; nullum enim aliud eſt. herus igitur *feſtinabat conſtringere* pectora pueri brevibus laenis. nihil minus: nunquam enim hoc faceret ſi ullam ſalutis pueri curam haberet. haec enim *conſtrictio* in morbos pectorales puerum conjiceret & auctum impediret; & hoc in *Nanis* faciebant Veteres γλωττοκόμοις ſuis, ut teſtatur Longinus libro περὶ ὑψ. c. 44. Dixiſſe igitur debuit, NON *conſtringebat* pectora brevibus laenis: & ita ſane dixit, ut mox videbimus. Sed quid eſt quod ſequitur, feſtinabat *arctare telas anguſta lacerna?* quid eſt *arctare telas*, aut qua notione ſumendum? revera non intelligo. & ſi intelligerem quid eſſet *arctare telas*, ſcirem tamen ineptiſſimum eſſe *arctare* telas *anguſta* lacerna. Si enim telae ARCTANTUR mirum ni *lacerna* (ſeu quodcunque texitur) ANGUSTA ſit: adeo ut plane abundet & ſuperfluum ſit iſtud *anguſta*, cum prius dixeris *arctare*. Sequitur porro, *Enormes* non ille *ſinus* legens: atqui hoc ante dixerat, cum nobis narravit herum feſtinaſſe conſtringere pectus pueri *brevibus laenis*. quod nam opus hoc iterum ingerere? mitto *enormes* SINUS, &, *nunc herbas imitante* SINU. Vides quot difficultatibus & abſurditatibus laborat locus: cujus ex parte reſtitutionem tibi ſpondeo ſi amoveas diſtinctionem poſt *lacerna*, & pro *ſinus* legas *ſinens:*

brevibus conſtringere laenis
Pectora, et anguſta telas arctare lacerna
Enormes non ille ſinens, *ſed ſemper ad*
annos
Texta legens, *modo* &c.

hoc modo nova rerum facies naſci incipit. Et jam video legendum eſſe *lacerna enormi*, ut opponatur *brevibus laenis:* nec *brevibus laenis* nec *lacerna enormi*. Hoc, quaſi filo, ad ſenſum loci deducit, qui hic eſt: Nec permittens *laenis* nimium *brevibus* & artis pectus conſtringere, nec contra *lacerna enormi* membra puerilia gravare; ſed prout incrementum pueri & aetas poſtulabat, ita ſemper adaptans & *legens* veſtimenta, interdum puniceo amictu, interdum viridi *ſinu* vel thorace veſtiebat. Haec videtur eſſe mens hujus loci, elegans & concinna. Viam tibi aperui: ſi oculatus ſis, per te videbis quid faciendum ſit iſtis *anguſta telas arctare:* ſi non, dicentem aut irridebis, aut fidem non habebis. Tantum moneo ne legas *aptare*, quod primo intuitu forte adblandietur.

v. 135. *non turba comes, non munera*
ceſſant] Quaenam haec *munera* nemo explicavit, & mirum quidem eſt ſi vox cujus ſignificatio tam late patet, abſolute & per ſe

ſe ponatur, cum ex circumſtantiis non colligi poſſit quo ſenſu intelligi oporteat. Sed & quare *ceſſant* in praeſenti tempore, cum & praecedentia & ſubſequentia in praeterito efferantur, *velabat, gaudebat, deerat?* Lege,

non turba comes non munera cenſus,
Sola verecundo deerat *praetexta decori.*

nihil certius. ante oculos habuit Horatium Serm. I, 6.

veſtem, ſervoſque *ſequentes*
In magno ut populo ſi quis vidiſſet, avita
Ex re *praeberi ſumtus mihi crederet illos.*

Ita & hic Glaucias deſcribitur omnes *Ingenui* notas habens, *Veſtes, gemmas, ſervos ſequentes*, & cetera *cenſus* & patrimonii ſigna & *munera*, praeter *praetextam. munera cenſus*, ut *munera pulveris* Horat. Carm. I, 28. *munera tumuli* Sabinus Epiſt. I, 26. *munere clavi* Propemp. Met. Cel. v. 124. *munera ſcientiae* Arnobius lib. II. p. 55. *munera lucis* Sedulius V, 55. qui multus eſt in hoc vocis uſu. Sympoſius Aenig. XCV. de umbra:

Nam Deus attribuit nobis haec munera formae
Quod me nemo movet niſi qui prius ipſe movetur:

ita legendum: in editione qua utor mendoſe eſt *quod prius. munera dextrae* Daedaleae, Columella X, 29. & ſimilia ubique. Mox. v. 143. *Torvus* ad hunc *Athamas inſanos flecteret arcus.* lege, *ab hoc*, ex ſenſu, & ut vitetur ambiguum. Editt. Parm. & Rom. *adhuc.* Paulo ante, *quo diva, feros gravis exeris* angues. ita Parm. & Rom. Sed verum eſt *ungues.* Theb. VIII, 380. de Morte:

praecipuos annis animiſque cruento
Ungue *notat:*

ita legendum vulgo & ibi quoque *angue.* Tibullus I, 3.

Abſtineas avidas, Mors, precor, atra, manus.

Seneca Hippol. v. 465.

Cum tam rapaces *cernerat Fati* manus:

ita legendum, non *minas.*

v. 148. *Ille tamen, Parcis* fragiles *urgentibus annos*] Anni *fragiles* qui ſint dicet Ovidius Triſt. IV, 8.

Jam ſubeunt anni fragiles & inertior aetas,
Jamque parum firmo me mihi ferre grave eſt:

de ſe *ſeneſcente.* Sil. Italicus XIV, 85. de Hierone:

Verum, ubi fata virum fragili *ſolvere* ſenecta,
Primaevo ceſſit ſceptrum exitiale nepoti.

Ita muri *fragiles aevo* Theb. II, 70.

fragiles aevo *circumſpice muros.*

Niſi multum fallor ſcripſit Statius,

Parcis faciles *urgentibus annos:*

hoc exquiſitam illius elegantiam decet. Thebaid. XII, 736.

taedet fugientibus uti
Theſea, nec facilem *dignatur dextra* cruorem.

ita *faciles* turmas Theb. VIII, 571. quae *faciliter* & nullo labore vincuntur; eadem elegantia. Val. Flaccus I, 151.

Haccine nos animae faciles *rate nubila contra*
Mittimur?

Seneca de Benef. IV, 18. *Fac nos ſingulos: quid ſumus? praeda animalium, ac imbecilliſſimus ac* facillimus ſanguis. Sic *faciles* herbas Theb. IV, 787. *facilis* unda Propertio: quae faciliter cedit & *non reſiſtit.* Quintilianus Declam. I. *illum infelicem, caecum, contumeliae opportunum*, injuriae facilem. Hae vero voces perpetuo commutantur. ita Theb. II, 664. pro *fragiles* thyrſos, MS. Petrenſis habet *faciles.* Mox v. 150. pro *omnis* lege *omnes: relliquias* ſcilicet. hujus non monendus eſſes niſi Editiones plurimae quae ubique alias retinent *omnes* in quarto caſu plurali, hic haberent *omnis*; quaſi eſſet *omnis* in te, pro *totus.*

v. 159. *Quod tibi purpureo triſtis* ROGUS *aggere crevit*] MS. Senenſis & Rom. & Venet. Editt. (& Parmenſis) habent *triſtis* TORUS, notante Gronovio Diatr. c. XVII. & firmante hanc lectionem loco Theb. VI, 54.

Triſtibus interea ramis teneraque cupreſſo
Damnatus flammae TORUS *& puerile ſeretrum*
Texitur.

Et v. 69.

Ceu grande exequiis onus atque immenſa ferantur
Membra TORO.

quibus addas licet hoc ex Pietat. Abaſc. v. 214. de Priſcillae funere,

at altis
Ipſa TORIS *Serum Tyrioque umbrata recumbit*
Tegmine.

Ovidius Met. IX, 502.

Aut,

Aut, hoc ſi nequeo, peream precor ante,
TOROQUE
Mortua componar.

lectum vocat Perſius: *tandemque beatulus alto Compoſitus* LECTO. Martialis VIII, 44. *Fartus papyro dum tibi* TORUS *creſcit. Torus* hic comburebatur cum corpore: unde *damnatum flammae torum* vocat loco ſupra citato. Sequitur, v. 161. *Phariique* (PALAM EST VIDIQUE) *liquores.* Egregia reſtitutio eſt ſummi viri Joan. Seldeni Noſtratis; qui Prolegom. ad Syntagma de Dis Syris p. 7. legit, *Phariique* PALAESTINIQUE *liquores.* Nihil verius: & ita Pietat. Abaſc. v. 212.

praereptaque templis
Tura, Palaeſtini *ſimul Hebraeique* liquores
Arſuram lavere comam.

Vide totum locum, huic ſimillimum. Mox, v. 168. *tunc ille hilaris comiſque* videris. recte Gronovius ex MS. Sen. & Editt. Rom. & Venet. reſtituit *comiſque* videri; ut, *parvuſque* videri, Sentirique *ingens*, Herc. Epitrapez. v. 37. & Theb. VI, 731. *Conſtitit* immanis cerni, immaniſque tueri *Argolicus Capaneus:* ita enim legend. ex MS. Petrenſi & ita ex alio Codice & Vet. Edit. legit Gronovius Diat. c. XVI. Res per ſe clara eſt: ideo exemplis, quae obvia ſunt, non abutar. Ita etiam Parmenſis.

v. 172. *Dilectoſque premis viſus & frigida*
lambis
Oſcula] Veriſſima emendatio magni Bentleii, pro *lambis* legentis *libas.* Noſter Theb. X. 63.

Lumine demiſſo pueri Jovis oſcula libat.

Vide eum Not. ad Horat. Serm. II, 6. ubi plura exempla. Poſſes etiam *frigida* carpis *Oſcula*, ut apud Ovidium Heroid. XI, 117. de re ſimili:

Non ſuperincubui, non oſcula frigida carpſi.

Thebaid. III, 711.

Illius humenti carpens *pater* oſcula *vultu.*

Propertius Eleg. I, 20. de Zethe & Calai:

Oſcula *ſuſpenſis inſtabant* carpere *pennis:*

ita legendum; vulgo *plumis*, inepte. Sed verior eſt emendatio Bentleiana; & hanc in Contextum recepi. Mox, v. 178. *gemitum formaque* aevoque *meretur.* Debetur hoc Jano Gulielmio Quaeſt. Plautinis. Ante fuit *formaque* ac voce *meretur.* Supra notavi literas *c* & *qu* ſaepe confundi, ut in *coetus* pro *queſtus*: ita hic *voce* pro *voque.* immo ſimplex *q* pro *c*: ita PEQUNIA pro PECUNIA, Inſcriptione Vet. apud Reineſium: quam tamen ſcriptionem improbat Soſipater Chariſius p. 83. his verbis: Pecunia *per c non per qu ſcribenda eſt, quoniam a* pecore *dicta: & quoniam q literam nuſquam volunt poni alias niſi ut duae vocales ſequantur, quarum prior ſit u.* Marius Victorinus p. 2459. *Sed nec g quidem nec q Latinus ſermo introduxit: ex quibus q & fuiſſe apud Graecos; & quare deſiderat fungi vice literae c. cognoſcere poteſtis ſi Pontificum libros legeretis.* ita ſcribendum; vulgo, *literae cognoſcere*, omiſſa *c.* Verſu proxime ſequenti:

Talis in Iſthmiacos PROLATUS *ab aequore portus:*

Roman. PLORATUS: Parm. DELATUS: bene. Horatius Epiſt. II, 2. ad finem:

DEFERAR in vicum *vendentem tus & odores.*

v. 181. *Sic & in* anguiferae *ludentem gramine* Lernae
Praeciſum ſquammis avidus bibit anguis *Ophelten.*] Quid narras, Papini? Ophelten occiſum eſſe in gramine LERNAE? adeone oblitus Hiſtoriae veteris, & libri quinti tuae Thebaidos, & quarti etiam & ſexti, ut confunderes *Nemeam* & *Lernam?* cum etiam pueris notum ſit Ophelten periiſſe in *ſilva Nemea* (& inde *Ludos Nemeaeos* in ejus honorem inſtitutos fuiſſe) non in *palude Lerna.* Quid dicemus? feſtinanter & celeritate non excuſanda haec ſcripſiſti: & jam verum eſſe video quod dicis Epiſt. ad Meliorem, hanc *Conſolationem a* CONFUSO *ſcriptam.* Inſpiciamus tamen quid affert. & primum condono illi *gramina Lernae:* cum enim *paludem* pro *ſilva* ſemel poſuiſſet, conſequens erat ut quod pertinet ad *ſilvam* attribueret paludi: & ſic *gramina Lernae* PALUDIS habemus pro *gramina Nemeae* SILVAE: Hoc quidem eſt *Delphinum ſilvis appingere, fluctibus aprum.* licet forte defendi poſſit ſi dicas *gramina Lernae* eſſe quae naſcuntur in *ripis* Lernae paludis; ut *paſcua Lernae* Ovid. Met. I, 597. quae circa Lernam ſunt. Quomodo vero amolieris iſtam ſordem, *anguis* in gramine *anguiferae* Lernae? ſi enim dicas *anguem* eſſe in loco aliquo, cum fatuis rem habeas oportet, vel ipſe ſis fatuus, ſi ſtatim opus ſit ſubdere iſtum locum eſſe *anguiferum.* Lege,

Sic & in umbriferae *ludentem gramine Lernae.*

Memineris tamen, quod de *Lerna* praedicat ad *Nemeam* pertinere: ea vero *umbrosa*, teste ipso Theb. IV, 825.

Silvarum, Nemea, longe regina virentum.

Et Theb. V, 43. ubi Adrastus Hypsipylen alloquitur:

Immo age; dum primi longe damus agmina vulgi
(Nec facilis Nemea *latas evolvere vires*
Quippe obtenta COMIS *& ineluctabilis* UMBRA,)
Pande nefas, laudesque tuas.

Martialis de Spectac. XXVII.

Non Marathon taurum, Nemee FRONDOSA *leonem,*
Arcas Maenalium non timuisset aprum.

Ophelten vero in *gramine (apium* dicit Hyginus Fab. 74.) *Nemeae* deposuit Hypsipyle dum Argivis aquam monstrabat, teste iterum ipso contra seipsum, Theb. IV, 786.

At puer in gremio vernae telluris & alto
Gramine, *nunc faciles sternit procursibus herbas*
In vultum nitens &c.

ubi habes Ophelten *ludentem in gramine Nemeae,* (ibi enim haec facta sunt) atque iterum graviter errantem & sui oblitum Statium. modo enim dixerat ingentem esse *siccitatem,* adeo ut magna flumina *Lyrcius* & *ingens Inachus* & *Erasinus* & *aequus fluctibus* marinis *Asterion* exhaurirentur & *arerent:* & paulo ante v. 702. *Aegra* SOLO *macies; tenerique in origine culmi Inclinata seges.* Atqui quomodo fieri potest ut in tanta *siccitate* & *calore* ALTUM GRAMEN esset; & VERNA *tellus,* quando *aegra* SOLO *macies?* sed hoc obiter. Recte igitur *umbriferae* id est *umbrosae,* ut *nemus umbriferum* Virgil. Aen. VI, 473. ubi notat Servius, UMBRIFERUM] *umbrosum, frondosum. Academia umbrifera* Cic. de Divinat. I, 13. quam *silvas Academi* vocat Horatius. Idem Cicero eodem opere II, 30.

Sub platano umbrifera *fons unde emanat aquai.*

umbriferos lucos Prudentius Hamartig. v. 240. Sequitur, AVIDUS *bibit anguis Ophelten. Avidus* anguis est, *jejunus, impastus:* ut apud Ovidium Ibide v. 287.

Aut velut Euryali, qui sceptrum cepit ab illo,
Sint artus avidis anguibus *esca tui.*

Sic *avidus* leo Martial. Epigr. I, 15. Atqui anguis qui Ophelten interemit, non *fame* percitus hoc facinus patravit, sed *calore* illo nimio efferatus & *furens;* etiam *ignarus* quid fecerat: ita enim Noster Theb. V, 538.

Occidis *extremae destrictus verbere caudae,*
IGNARO SERPENTE, *puer.*

Et ob hanc rationem non stare potest vox *bibit,* quae, opinor, idem denotare vult quod *comedit, hausit.* Falsum hoc: Apollodorus III, 6. Δεικνύσης ὑπὸ τὴν κρήνην, ὁ παῖς ἀπολειφθεὶς ὑπὸ δράκοντος ἀναφθείρεται. τὸ μὲν οὖν δράκοντα ἐπιφανίσας οἱ μὲν Ἀδραστου κτείνουσι, TON ΔΕ ΠΑΙΔΑ ΘΑΠΤΟΥΣΙ: *interea dum Hypsipyle monstrat fontem, relictus puer a dracone occiditur: draconem vero Adrasti apparitores interimunt,* AC PUERUM SEPELIUNT. Nihil hic de *esu* pueri: nec quidem fieri potuit, cum defuncti *corpus* sepulturae mandarent Argivi, & *exequias* fuse describat Statius Theb. VI, 54. & seqq. Hyginus quidem tradit serpentem *exediss*e puerum, Fab. LXXIV. verba sunt: *Illa* (Hypsipyle) *timens puerum in terram deponere, apium altissimum erat ad fontem, in quo puerum deposuit: quae dum aquam eis tradit, draco fontis custos puerum* exedit. Vides ingenium & Latinitatem barbari scriptoris; addo etiam & corrupti; nam sine dubio legendum est, *draco fontis custos puerum* occidit. Vide Servium ad Virgil. Eclog. VI, 68. & totum locum hunc Statii ita lege:

Sic & in umbriferae *ludentem gramine Lernae*
Praecisum squammis rabidus tulit *anguis Olphelten.*

rabidus anguis, optime: describitur enim ut *rabiosus* & caloris impatiens & *furens* a Nostro Theb. V, 505. & seqq & v. 521. *siccique nocens* FURIT *igne veneni.* Voces vero *avidus* & *rabidus* in scriptis codicibus perpetuo commutantur: cujus rei multa exempla proferre possem, si vacaret. vide Lucan. VI, 487. Recte etiam *tulit* pro *bibit;* quarum vocum ductus in MSS. paene iidem sunt, ut in Praefat. dixi. Virgilius Eclog. V, 34.

postquam te fata tulerunt
Ipsa Pales agros atque ipse reliquit Apollo.

Et Aeneid. II, 599.

&, ni mea cura resistat,
Jam flammae tulerint, *inimicus & hauserit ignis.*

Et ita alibi. Noster Silv. III, 3.

ferat

ferat *ignis opes haeredis, & alto*
Aggere miſſuri nitido pia nubila caelo
Stipentur cineres.

Theb. V, 685.

Templa Jovis (quid enim haud licitum?)
ferat *impius ignis.*

Avienus Arateis v. 372.

Caſtora Cecropii tulit *inclementia belli:* id eſt *abſtulit.* Et jam omnia ſana puto praeter inexuperabilem iſtum nodum de *Lerna* pro *Nemea.* cujus vide an aliqua ſolutio duci poteſt ex hac obſervatione. Notat Strabo Geogr. lib. VIII. p. 260. Ed. Caſaub. veteres poetas Tragicos, & nominatim Euripidem in Iphigenia & Oreſte, confudiſſe urbes ARGOS & MYCENAS, propter earum *vicinitatem.* Et hinc obiter explicari poſſunt aliquot loca in Thyeſte Senecae, qui eos imitatus eſt in hac eadem re; & locus iſte Lucani VII, 451. ubi patruum Senecam imitatur:

aſtra Thyeſtae
Abſtulit, & ſubitis damnavit noctibus
ARGOS:

cum tamen *Mycenis* non *Argis* hoc factum eſſe perpetuo poetarum teſtimonio conſtet: unde *caligantes abrupto Sole* MYCENAS vocat Noſter Theb. I, 325. An igitur hac libertate uſus Statius (& plura ejuſmodi exempla forte inveniri poſſent) confundit *gramina Lernae* cum *graminibus Nemeae,* cum *Lerna* & *Nemea* non longe diſſitae eſſent? Diſpice an ferri poteſt: hoc enim ultimum mihi ſuffugium: nec tamen tale ut Statium ſub hoc protegi poſſe exiſtimem. Reſtat ut moneam in Parmenſi pro *anguiferae* legi *auguriferae*: & pro *praeciſum, Reſciſum.*

v. 193. *Et ſimi*[illegible] volventem *pectore curas*] Proba quidem lectio: ita Lucanus I, 272.

Utque ducem [illegible]*rias* volventem pectore curas
Conſpexit, &c.

Et VIII, 621. de Pompeio:

Seque probat moriens, atque haec in pectore volvit.

Lucretius Lib. VI. init.

Volvere curarum *triſtes in* pectore *fluctus.*

Auſonius Periocha Iliad. XIII.

At non pervigilem nox irrequieta Tonantem
Leniit, immodicos volventem corde *paratus.*

Tacitus Hiſt. II, 49. de Othone: *atque illum ſupremas jam* curas animo volutantem *repens tumultus avertit, nuntiata conſternatione ac licentia militum.* Plura exempla in promtu habeo, niſi aliud ſuaderet Edit. Parmenſis, quae habet *ſimiles* tergentem *pectore curas:* & ita invenit Heinſius in MSS. teſte ipſo ad Claudian. Praef. in Rufin. v. 4. ubi hanc vocem illuſtrat. *tergentem* curas pectore eſt *detergentem* & depellentem. Horatius:

Albus ut obſcuro deterget nubila caelo
Saepe Notus.

Poterat, inquit Heinſius, eadem ſignificatione dixiſſe *ſimili tergentem pectora cura.* Verum hoc; & ita dixit Tiburt. Manlii, ad finem:

ſic omni deterſus pectora nube
Finem Neſtoreae precor egrediare ſenectae.

Vide quae ibi notavi. Romana Editio pro *volventem* ſeu *tergentem* habet *regentem.* Suſpicor hoc eſſe a Domitii interpolatione, cum alterum non bene intellexerit. explicat tamen, *ſimilitudine formae* LENIENTEM. locum non recte cepit. Dicit Statius, Atedium de Blaeſi morte *pari dolore* tunc affectum eſſe ac nunc de Glauciae interitu; ac ſolitum eſſe in honorem ejus & ſui ſolatium coronare effigiem ejus floribus. hoc eum facientem ſaepe viderat Glaucias: unde apud inferos a facie Blaeſum agnovit. Gronovium in errorem induxit Domitii *regentem:* unde proculdubio, inquit, ſcribendum *repetentem,* Diatr. c. XXI.

v. 198. *Inde magis ſequitur; neque* enim
magis ille trahentem

Spernit] Vox *enim* huic loco minime accommoda, utpote rationem reddens ſine cauſa. lege, *neque* jam *magis.* Deinde, *ille* trahentem *ſpernit.* trahentem *quid?* utrum *Blaeſum* vel *amictus* ejus? at utrumvis Ruſticitatis eſſet intolerandae. Lege,

Inde magis SEQUITUR; *neque* jam *magis*
ill SEQUENTEM
Spernit:

repetitione eleganti & poetis uſitatiſſima. Virgilius Georg. III, 392.

Pan Deus Arcadiae captam te, Luna, ſefellit
In nemora alta VOCANS; *neque tu aſpernata* VOCANTEM.

Ovidius Met. XV, 143.

Et quoniam Deus ora MOVET, *ſequar ora*
MOVENTEM

Rite Deum.

Faſtor. IV, 269.

Ipſa peti VOLUIT: *nec ſit mora, mitte* VOLENTEM.

Virgilius XI, 695.

Eludit gyro interior, SEQUITURQUE SEQUENTEM.

Manilius I, 303.

utraque caudam
Vergit in alterius roſtrum, SEQUITURQUE SEQUENTEM.

Ovidius Met. VI, 234.

Frena DABAT: DANTEM *non evitabile telum*
CONSEQUITUR.

Idem Amor. III, 9.

Vive pius; moriere pius, COLE *ſacra;* COLENTEM
Mors gravis a templis in cava buſta trahet

Et Art. Amat. II, 509.

Sic MONUIT *Phoebus: Phoebo parete* MONENTI.

Sed nimius ſum. Probabile eſt primam ſyllabam *ſe* amiſſam eſſe in praecedente *le:* unde pro *quentem,* ſupplendo verſui fecerunt tra*hentem.*

v. 205. *Et obtuſo pallentes* GERMINE *flores*] *Obtuſo* eſt *hebete,* minus *excitato:* ut Theb. X, 135.

excedit gravior nigrantibus antris
Iris, & obtuſum *multo jubar excitat imbri.*

obtuſum jubar, *languens* & *marcens. contuſa* eodem ſenſu Claudianus de Bel. Gild.

Et contuſa *vagos jaculantur ſidera crines.*

Et *retuſo* ſole, de Conſ. Prob. & Olybr. v. 21. ubi videndus Heinſius. Bene igitur & proprie haec vox hoc ſenſu uſurpatur quando de *coloribus* aut *luce* aut rebus *lucidis* ſermo fit, ut in hoc loco. longe diverſa res eſt ſi ad alia transferas. non enim potes dicere *ferrum obtuſum* vel *ſalx obtuſa* eodem ſenſu quo *Sol obtuſus* & *jubar obtuſum,* ſeu *parum ſplendens.* Haec adnoto ut videas non recte conjungi *obtuſo germine,* cum de *colore* hoc loco agi appareat ex voce *pallentes.* Lege,

& obtuſo pallentes LUMINE *flores.*

Auſonius Cupid. Crucif. v. 8.

Quorum per ripas nebuloſo LUMINE marcent
Flati olim regum & puerorum nomina flores.

ubi flores marcent *nebuloſo* LUMINE, ut hic flores pallent *obtuſo* LUMINE. Plinius Epiſt. V, 6. *Lectus hic, & undique feneſtrae, & tamen* LUMEN OBSCURUM *umbra premente.* Verſu praecedenti, *ſteriles ramos:* audi Gloſſatorem ad Theb. II, 12. *Tum* STERILES LUCI, *poſſeſſaque manibus arva*] *Apud inferos credibile eſt nihil gigni, quia illic ſunt habitationes vita functorum. Et ſi quid gigneretur, neceſſe eſſet imaginari alios inferos, quo poſt mortem iſtud recideret.* Pro *porxit* Parm. *Carpſit:* Rom. *Porſit.* & pro *ramos* Parm. *campos,* & *multas* pro *mutas,* & *obtunſo* pro *obtuſo.*

v. 205. *Et alternum* pueri *partitur amorem*] Partitur amorem *cum quo?* hoc enim deeſt. Plane legendum,

Et alternum puero *partitur amorem:*

Dividit amorem Blaeſus, & partem tibi, partem *puero* ſeu Glauciae partitur. unde *alternum* amorem vocat. Partitur *puero,* ut Theb. I, 474.

ſiquidem hanc perhibent poſt vulnera junctis
Eſſe fidem, quanta partitum *extrema protervo*
Theſea Pirithoo.

Lacrim. Etruſc. v. 139.

Progeniem claram terris partitus & aſtris.

Ovidius Faſtor. V, 717.

Quod mihi das uni caelum, partire duobus.

Sequitur, v. 210. OBEUNT *nocteſque dieſque Aſtraque.* Recte: ita *mori* dicitur dies, Silv. IV, 6. *Jam* moriente die *rapuit me cena benigni Vindicis.* & ſoles *occidere* apud Catullum: & *obitus* idem quod *occaſus,* eadem de cauſa. etiam *anima* dicitur *obire,* apud Diomedem lib. III, p. 513. *Animula miſerula properiter* OBIIT: ſed legendum puto ABIIT. Cicero Arateis, de Boote:

Quatuor hic obiens *ſecum deducere ſigna*
Signifero ſolet ex orbi.

Et ita paſſim. Nemo igitur legat, ABEUNT *nocteſque dieſque Aſtraque:* licet hoc quoque optimum ſit & uſitatiſſimum. Sed non opus eſt. Parmenſis habet *pereunt* pro *obeunt:* quod ex margine, opinor, in Contextum irrepſit.

v. 214. *His amor exitio, furor his &* SAEVA *cupido.*] Lege, CAECA *cupido.* Lucretius III, 59.

Denique avarities & honorum CAECA cupido.

Ovi-

MVSEVM BRITAN NICVM

Ovidius Met. III, 620.

Praedae tam CAECA cupido *eſt.*

Manilius IV, 1.

Quid tam ſollicitis vitam conſumimus annis
Torquemurque metu CAECAQUE cupidine *rerum?*

Mamertinus Grat. Act. pro Conſulat. c. XIII. *non paucos hujus modi furore vecordes & noſtra aetas tulit, qui propter* CAECAM *imperandi* cupidinem *in ferrum ruerunt.* Juvenalis X, 350.

Nos animorum
Impulſu & magna CAECAQUE cupidine *ducti*
Conjugium petimus.

Idem tamen XIV. 175.

SAEVA cupido
Immodici cenſus:

ubi tamen praeſtare puto CAECA. Verſu proxime ſequente, *hos ora rigentia Brumae:* id eſt, ora *rigentis* Brumae, tranſlato epitheto, ut paſſim. *ora Brumae rigentis,* pro *Bruma rigens,* ut *Caeſaris ora* tetigit jactura leonis, Silv. II, 5. pro *Caeſarem* tetigit. unde redarguitur Domitius, qui dicit *Caeſarem fleſſe:* quod ex hoc loco colligi non poteſt. Lucanus X, 144.

caeſoſque Atlantide ſilva
Impoſuere orbes, quales ad Caeſaris ora
Nec capto venere Juba:

ita legendum; vulgo, *ſecloſque.* Sil. Italicus IX, 130.

Ad vos & carae properabam conjugis ora.

Seneca Oed. Act. II. ad fin.

Candida formoſi venerabimur ora Lyaei:

id eſt *Lyaeum.* Audacter Idem *ora bigae* pro *bigam,* Herc. Oet. v. 518.

O decus mundi, radiate Titan,
Cujus ad primos Hecate vapores
Laſſa nocturnae levat ora bigae.

Etiam ipſe Virgilius Aen. XII, 335. dicit *ora Formidinis* pro *Formido:*

gemit ultima pulſu
Thraca pedum, circumque atrae Formidinis ora,
Iraeque, Inſidiaeque, Dei comitatus, aguntur:

ita enim ſcribendum & intelligendum, ex Lucretio lib. VI.

Impendent atrae formidinis ora *ſuperne.*

Formidinis ora, id eſt, *Formido, Irae,* & *Inſidiaeque* pro *Perſonis* ſumendae ſunt; quod non intellexit Servius, ut ex obſcura ejus annotatione patet. Val. Flaccus V, 388.

Duc, precor, ad veſtri, quicunque eſt, ora tyranni:

id eſt, ad veſtrum *tyrannum* ſeu *regem.*

v. 217. *Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu*] Nemo explicat quare *Autumnus* hic dicitur pallens imbrifero HIATU: *Autumnus* enim non magis *hiat* quam *Ver,* quam *Aeſtas* vel *Hiems.* Et ſciendum eſt, Imaginem hanc deſumtam eſſe ex Tabula aliqua, in qua pingebatur Autumnus ore *hiante* & patulis rictibus, efflans morbos, quibus maxime obnoxia eſt ea anni tempeſtas: unde GRAVIS AUTUMNUS *Libitinae quaeſtus acerbae*; Horatio Epiſtolis, & poetis paſſim. Hinc intelligendus locus Thebaid VIII, 377.

MORS *fruitur caelo, bellatoremque volando*
Campum operit, nigroque viros invitat HIATU:

ore ſcil. *patulo,* ut innuatur capacitas excipiendi totum genus humanum: & hoc ſine dubio ex Pictura aliqua. Silius Italicus II, 548.

MORS *graditur vaſto pandens cava guttura rictu,*
Caſuroque INHIANS *populo.*

Hinc etiam intelliguntur phraſes iſtae *hiatus* & *fauces* Boreae vel Aquilonis. Noſter Theb. VII, 35. de Mercurio deſcendente in terram a caelo:

Atque illum Arctoae labentem cardine portae
Tempeſtas aeterna plagae, praetentaque caelo
Agmina nimbrorum, primique Aquilonis HIATUS
In diverſa ferunt.

ubi Vetus Scholiaſtes Lactantius: HIATUS] *Principum flatus: quia* VENTI PINGUNTUR HIANTES. Arnobius lib. VI. p. 196. *Intelligimus omnes ventos aeris eſſe fluorem pulſi, & mundanis rationibus concitati: per vos* hominum formae *ſunt,* buccinarum animantes tortus *inteſtinis & domeſticis* flatibus. Iterum Statius Theb. I, 346.

jam clauſtra rigentis
Aeoliae percuſſa ſonant, venturaque rauco
ORE *minatur* hiems.

Sidon. Apollinaris Carm. II, 48.

nam Biſtonios Aquilonis HIATUS
Proxima Chalcidici ſenſim tuba temperat Euri.

Marti-

Martialis Epigr. VII, 37.

Cum flaret madida FAUCE DECEMBER *atrox.*

Hinc etiam patet cur ORA *frementum* dixit Val. Flaccus I, 595. de Ventis;

regemque dedit, quem juſſa vereri
Saeva cohors: immenſa chalybs iterataque muris
Saxa domant Euros. cum jam prohibere furentum
ORA *nequit, rex tunc aditus & clauſtra refringit*
Ipſe volens, placatque data fera murmura porta.

ita legendum; vulgo inconcinne, *Saeva cohors: in monte chalybs* &c. Claudianus de Rapt. Proſerp. I, 237. exſcribit hunc Flacci locum:

ſtant ardua ferro
Moenia; ferrati poſtes; immenſaque *nectit*
Clauſtra chalybs.

unde adſtruitur noſtra emendatio. Sed hoc obiter. Hujuſmodi alluſioni referendus eſt iſte Tibulli verſus, El. I, 1. v. 84.

Jam veniet tenebris Mors adoperta caput:

quem cum ſcripſit, ſine dubio obverſabatur aut oculis aut animo Tabula aliqua, in qua *Mortem* ad hunc modum repraeſentatam viderat. Quod etiam affirmare licet de Auctore Elegiae in Mort. Druſi, v. 373. ubi de Fortuna ita loquitur:

Quaque ruit, furibunda ruit, totumque per orbem
Fulminat, & caecis caeca triumphat equis:

Elegantiſſime, hoc aſpectu; ſi aliter ſumas, paene abſurde, & non intelligibile: quid enim *Fortunae* cum *caecis equis?* Sed alludit notae alicui Picturae cujus propoſitum ſive titulus erat FORTUNAE TRIUMPHUS: in quo, opinor, *Dea caeca* vehebatur curru juncto *caecis equis.* Sed ſatis harum Amoenitatum.

v. 219. *Immenſis urnam quatit Aeacus umbris*] Codex MS. quem contulit N. Heinſius, habuit *ulnis*, teſte Burmanno ad Val. Flaccum I, 658.

Et Tethys, & magnis Nereus ſocer erigit ulnis:

ſcil. *navem.* Recte: & ita Parmenſis. *Immenſis ulnis*, id eſt, *magnis brachiis* ſeu *manibus.* Paſſim in his Silvis *immenſus* ponitur pro *magnus.* ita *immenſae* carinae Soter. Gallic. v. 120. *immenſus* Auſter Pietat. Abaſc. v. 246 *ulnis* pro *manibus* apud Ovid. Met. IX, 651. *Saepe etiam Nymphae teneris Lelegeïdes* ulnis *Tollere conantur.* QUATIT idem quod MOVET Horatio, *omne capax* MOVET urna *nomen:* & Virgilio Aen. VI, *Quaeſitor Minos* urnam MOVET. Verſu proximo pro *Aſt* Rom. & Parm. *Eſt.*

Verſ. 222. *Non ille rogavit*

Non timuit, meruitve *mori*] Non optime ſcripſit Statius, ſi ita ſcripſit; quippe pro Hiſtorico ſtatim Judex factus eſt. Narrat quam prudenter in ultima illa valetudine ſe geſſit Glaucias; non, inquit, mori *rogavit* nec *timuit:* recte hucuſque, & ut Narratorem decuit. avertit ſubito orationem & in ſe recipit Judicium ferre audax, ne dicam impium; non *meruit*, inquit, mori. Impudens Vates! Tune igitur Providentiam Divinam incuſare audes? Tu quod Diis placitum eſt improbare? Sed abſolvo te impietatis; ſcripſiſti enim,

Non timuit renuitve *mori.*

Tria hic notat Statius per quae oſtendat Glauciae prudentiam & pudentiam: non *rogavit*, non *metuit*, non *recuſavit.* Non *rogavit*, utpote Diis permittens ſtatuere prout iis viſum eſt. Non *metuit*; hoc enim eſſet animi degeneris & parum virilis. Non *renuit* ſeu *recuſavit*; hoc enim eſſet fruſtra contumacis, & Divinis Legibus & Decretis ſine fructu recalcitrantis. Videtur Statius hoc loco exſcripſiſſe Senecam Nat. Qu. VI, 32. de eadem re, ſc. morte: *Nec* ROGAVERIS, *nec* TIMUERIS, *nec te velut in aliquod malum exiturum* TULERIS RETRO. vides ſenſum eundem & paene verba: parum diſtat inter *retro ferre* & *renuere. renuit mori* ut *renuitis confiteri* apud Arnobium lib. III. init. de ſimulacris Gentilium: *quae intelligitis vos quoque, at recuſatis &* renuitis confiteri, *viliſſimi eſſe formas luti, & fabrorum figmenta puerilia.* Vide Heinſium ad Ovid. Met. IX, 506. ubi pro *timuere* ſcribi vult *renuere:* rectius tamen Burmannus, qui ibi legit *tenuere.*

v. 230. *Nec dirae comes ille ferae*] Mirus eſt hoc in loco Barthius, qui legit, Nec *trinae canis* ille ferae. Si dixiſſet canis trino *capite* vel *ore* intellexiſſem: ſed canis trinae *ferae* tam monſtroſum eſt quam ipſe Cerberus. recte ſe habet vulgata lectio, doctiſſime explicata a Nic. Heinſio ad Sil. Italicum

licum XIII, 845. Operae pretium eſt locum adire. Supra v. 227. *ades huc emiſſus ab atro* Limine. Gronovius ad Senec. Controv. IV, 24. citans hunc locum habet *ab atro* Carcere: memoriae, opinor, errore. Verſ. ult. pro QUA *potes*, Parmenſis habet QUI *potes*. Recte. Val. Flaccus VIII, 279.

primus celebro dotalia ſacra,
Qui potui.

Idem eſt quod ſupra dixit, CUI *ſoli cuncta impetrare* facultas, *Glaucia*: ubi Vetus Parmenſis habet *Glaucias inſontes animas*: quam ſcripturam Heinſius ad dictum Silii locum probare videtur. male: quippe vox *ades* vocandi caſum omnino poſtulat, *Glaucia*, non *Glaucias*.

ECLOG. II.

VERS. 6. *Huc me poſt patrii* laetum *quinquennia luſtri*] Laudanda Statii modeſtia. innuit enim ſe victorem eſſe in agone Neapolitano; ſed noluit plenius efferre ne jactantior videretur. *laetum*, ſcil. victoria: ut apud Val. Flaccum II, 108.

Dux Lemni, puppes tenui contexere canna
Auſus, & inducto cratem defendere tergo,
Laeta *mari tunc ſigna refert:*

laeta, ob victoriam quam de Thracibus obtinuerat. Sed mendum huic loco ſubeſſe puto: non enim ſatis eſt dicere *cratem defendere* TERGO, niſi addas aliquid quo intelligatur *cujus animalis* tergo defenditur. Hoc vero ab antiquis fiebat *taurina pelle*. legendum igitur,

Ei inducto cratem defendere TAURO,

id eſt, *pelle taurina*. Sil. Italicus de Didone, I, 25.

Cingere qua ſecto permiſſum litora TAURO,

hoc eſt, *pelle taurina*: nota hiſtoria. Ipſe Flaccus IV, 250. de caeſtibus:

Adſpice & haec crudis *durata volumina* TAURIS.

juvencis eodem ſenſu Statius Achilleid. I, 417.

Lerna graves clipeos caeſis veſtire JUVENCIS:

Et Lucanus IV, 131. de harum puppium fabrica:

Primum cana ſalix madefacto vimine parvam
Texitur in puppim, caeſoque inducta JUVENCO
Vectoris patiens tumidum ſuperenatat amnem.

Ex quo loco ſua hauſit Val Flaccus, ut notatum ab aliis: & hinc ſtabilitur noſtra emendatio. Plene Ovidius Faſt. IV, 342.

Et feriunt molles TAUREA TERGA *manus.*

V. 7. *Cum ſtadio jam* PIGRA *quies*] Peſſime hic inſeritur VOX PIGRA: quare enim *pigra* potiſſimum, cum *placida* vel *laeta* vel quodvis aliud epitheton melius conveniret? PIGRA *quies* in malam fere partem ſumitur. infra Arbore Atedii:

Cui nec PIGRA quies, *nec iniqua potentia, nec ſpes*
Improba.

ſupra Cal. Decembr. v. 91.

Fugit PIGRA Quies *inerſque Somnus*
Haec cernens alias adivit urbes.

Achilleid. I, 438.

Hos inter motus PIGRAM *gemit ora* quietem
Theſſalis.

Apuleius Miles. XI. *Confeſtimque diſcuſſa* PIGRA quiete, *alacer exurgo.* quare igitur *pigra* de ſtadio? vel denique quodnam opus ullo epitheto, cum ſatis fuiſſet dixiſſe, *cum ſtadio jam quies* eſſet? lege,

Cum ſtadio jam PARTA quies.

Virgilius Aeneid. III, 495.

Vobis PARTA quies; *nullum maris aequor arandum.*

Et VII, 598.

tam diro foederis ictu
PARTA quies.

Et 505.

PARTA quies miſeris *in quorum pectora ſomno*
Dat vires fortuna minor.

Quintilianus Inſtit. I, 1. *Poſt* IMPETRATAM *ſtudiis meis* quietem. Claudianus de Conſ. Mall. Theod. v. 61.

Poſtquam PARTA quies, *& ſummum nacta cacumen*
Jam ſecura petit privatum gloria portum.

Germanicus Arateis:

Si non PARTA quies, *te praeſide, puppibus aequor*
Cultorique daret terras.

Virgi-

Virgilius VII, 598.

Nam mihi PARTA quies, *omniſque in limine portus.*
Funere felici ſpolior:

ubi obiter moneo ineptiſſimum iſtud & ſine ſenſu hemiſtichon, *omniſque in limine portus*, mihi corruptiſſimum videri. Servius tamen, ſuo more, interpretatur, quaſi intellexiſſet: *Securitas omnis*, inquit, *in portu eſt.* Secundum hunc igitur *portus* eſt *ſecuritas*, & *limen* eſt *portus.* quid facias huic interpreti, aut quo nodo teneas? Alibi de hoc loco dicam.

v. 15. *montique intervenit* UNUM *Litus*] Ita plurimae Editiones. Gronovius Diatr. c. XV. frigiditate epitheti UNUM offenſus, primo legebat UNCUM Litus, pro UNUM: quam ſententiam poſtea mutavit; & affirmat Statium ſcripſiſſe IMUM Litus; praeſertim cum ita habeat etiam MS. Senenſis. Sed mihi nequaquam perſuadet: licet hoc quoque ingerat Elench. Antidiatr. c. III. Adhuc enim dico epitheton *imum* frigidum eſſe & otioſum. quippe ſi aliquod eſt *imum* litus, quaero quid ſit *ſummum* litus? ad hoc ille reſpondet, "*ſummum* litus ſunt *ſcopuli pendentes.*" Hoc igitur ſi verum ſit, jam ſenſus ſecundum Gronovium hic eſt: *inferior pars* litoris intervenit monti; *ſuperior pars* litoris (i. e. *ſcopuli*) impendent *litori.* Hinc neceſſario ſequitur, ut aut *duo* litora fingenda ſint, aut ut idem litus impendeat *ſibi ipſi.* quorum utrumvis primo intuitu abſurdum eſt. Iterum dico iſtud *imum* otioſum eſſe: non enim verendum erat ne quis putaret *ſummum* litus interventurum eſſe *monti:* hoc enim eſſet *montem* intervenire ſeu intrare & ſubire *ſibi ipſi*, ſeu *monti.* Voluit Statius dicere *litus* ſimpliciter (ſine diſtinctione minime neceſſaria *ſummi* & *imi*) *ſubire montem.* Noluit vero hanc vocem *litus* epitheto nudam relinquere: ſcripſit,

montique intervenit UDUM *Litus:*

Et hoc non inelegans eſt & pene neceſſarium: affectat enim antitheton, opponendo *montem* & *litus udum*; & recte addit *udum*, ut oſtendat ſpatium iſtud quod fluctus maris interdum occupant: cum vox *litus* aliquando ſignificet ſolum quod *vicinum mari* eſt, non tantum quod a fluctibus alluitur: vide Virgil. Aen. IV, 212. & Servium, & Horatium Carm. III, 4. ARENTES *arenas* LITORIS *Aſyrii:* cum tamen Aſyria non ſit regio *maritima.* vide Bentleium ad locum. Virgil. Aen. III, 135.

Jamque fere ſicco *ſubductae* litore *naves.*

Bene igitur litus UDUM: & hoc perpetuum eſt litoris *marini* epitheton. NoſterSilv. III, 1.

Forte diem Triviae dum litore *ducimus* UDO.

Ovidius Met. VIII, 175.

comitemque ſuam crudelis in UDO Litore *deſeruit:*

ita ex Codice Leidenſi reſtituit Heinſius pro ILLO *Litore.* Horatius Carm. I, 32.

ſive jactatam religarat UDO Litore *navim.*

Nemeſianus Eclog. II, 21.

Et quae marmoreo pede Naïdes UDA *ſecantes*
Litora, *purpureos alitis per gramina flores.*

Prudentius Praefat. lib. I, contra Symmachum, v. 13.

Exponitque ſolo litoris AVIDI
Contractos pluvio frigore remiges.

Paſſim exempla invenies. Hae vero voces UNUS & UDUS ſaepe invicem commutantur. ita via Domit. v. 27. pro *axe veſtus* UNO, Heinſius reſtituit UDO: & UDO *frigore* pro UNO Ovid. Ponticor. II, 9. Vide eum ad Val. Flaccum VII, 229. ſic *Pleias* UDA Ovidio reſtitutum vult Bentleius ad Horat. Carm. I, 10. ubi vulgo legitur UNA.

v. 16. *Et* IN TERRAS *ſcopulis pendentibus exit.*] Gronovius, loco citato, ait hanc eſſe veriſſimam Statii ſcripturam. Et ferri forte poteſt: ſuſpicionem tamen mendi incutit verſus abhinc ſecundus, *&* E TERRIS *occurrit dulcis amaro Nympha mari.* Et ſenſus aliud quid poſtulare videtur. vix enim dici potuit litus exire *in terras*, cum inter terras & litus *ſcopuli* intermedii eſſent; diſtinguit enim Statius *litus* a *terris*; per iſtud *udum* ſolum, per has *ſiccum* intelligens. Voluit poeta dicere *litus intervenire monti*, *&* LONGIUS *exire, ſcopulis impendentibus.* Scripſit, credo,

Et ULTERIUS, *ſcopulis pendentibus, exit: longius excurrere* diceret Cicero, ut de Orat. III, 40. Seneca Nat. Quaeſt. III, 28. *Deinde ubi* LITUS *bis terque* PROLATUM *eſt, & pelagus in alieno conſtitit.* Optime explicat Feſtus Avienus Deſcr. Orb. v. 685.

Laeta dehinc Aradus Phoenicum praejacet oram:

Multus

Multus ubi exesae sinus est telluris ab alto,
Ac latus omne soli procul in dispendia cedit
Litoris, & *curvo praelambitur ora fluento.*

Ita *litora in portum recedentia*, Seneca Consol. ad Marciam, c. XVIII. quando nempe aestus & aquae marinae longius evehuntur, & recedunt terrae. Parum vero differentiae inter scripturam τῦ *ulterius* & *interras*. EXIT *litus*, ut Theb. VI. 256.

hispida circum
Stant juga, & objectus geminis umbonibus agger
Campum EXIRE *vetat.*

Scopulis pendentibus est ex Virgilio Aen. I, 170.

Fronte sub adversa scopulis pendentibus *antrum.*

Parmensis habet *in terris.*

v. 19. *udaque crines*

Cymodoce] Haec est praeclara illa Concionatrix Virgiliana, *fandi* doctissima, ut Ille ait Aeneid. X, 225. ubi loquitur de Nymphis quae e navibus factae fuerant:

Quarum, quae FANDI *doctissima* Cymodocea
Pone sequens dextra puppim tenet, ipsaque dorso
Eminet, ac laeva tacitis subremigat undis.

Sed pace tua, magna Dea Cymodoce, & nisi molestus sim, libenter a te quaererem (ita tamen ut ne Marinam tuam Eloquentiam in me acuam) quid tibi cum FANDO? an ut in *Concionibus Squammeis* domineris, & piscibus silentium indicas, phocarum Cymbalum? Sed serio: scripsit Virgilius,

Quarum, quae NANDI *doctissima Cymodocea.*

Jam vides quare *dextra puppim tenet & dorso eminet, & laeva undis subremigat:* scilicet PERITIA NATANTIS *ostenditur*, ut ait Servius. unde patet, illum quoque ita legisse. Suaviter in hanc rem Sil. Italicus III, 410.

Non aliter, quoties perlabitur aequora curru
Extremamque petit, Phoebea cubilia, Tethyn
Frenatis Neptunus equis, fluit omnis ab antris
Nereïdum *chorus*; *&, spreto certamine* NANDI,
Candida perspicuo connectunt brachia ponto:

Ita legendum puto; vulgo, *sueto:* quod absurdum est: si enim *certant nando* quomodo dici possunt *connectere* brachia? talis enim *Connexio* omne certamen nandi tollit. *spreto* igitur certamine, *omisso, posthabito.*

v. 26. *Mira* QUIES *pelagi*] *Quies pelagi*, & quae sequuntur, *ponunt hic lassa furorem Aequora*, idem sunt. magis poeticum facies, si mecum legas,

Mira FIDES *pelagi:*

ita Silv. III, 1.

laesique FIDES *reditura* sereni:

Virgilius Aeneid. III, 69.

Inde ubi prima FIDES pelago:

Claudianus de Bel. Gildon. v. 499.

Certa FIDES caeli, *sed major Honorius auctor.*

Petronius Arbiter Satyrico: *Substiti ergo tristis, coepique uventibus oculis* maris FIDEM *inspicere.* Non quin probum sit *quies* pelagi, suo loco. Lucanus V, 442.

Saeva QUIES pelagi, *maestoque ignava profundo*
Stagna jacentis aquae.

Praestaret tamen hoc Statii loco *fides*, si Codex aliquis addiceret. Ita commutantur hae voces Theb. V, 320. *ut falsi criminis astu Parta* FIDES: ubi MS. Petrensis habet QUIES. Mox v. 30. *arces* sunt *scopuli, juga*, ut apud Val. Flaccum III, 565.

Jam pater umbrosis Tirynthius arcibus *ornos*
Depulerat:

ubi vide Interpretes.

v. 45. *haec domus ortus*

ASPICIT, *& Phoebi tenerum jubar.*] Legendum, *ortus* PROSPICIT *& Phoebi* &c. haec pars domus *prospectum* habet versus Orientem; illa, versus Occidentem. Alia res est *adspicere*; nempe, aliquid *juxta videre.* Ovidius Met. II, 188. de Phaethonte:

Et modo, quos illi fato contingere non est,
PROSPICIT occasus.

Sidon. Apollinaris Epist. II, 10.

Aedes celsa nitet, nec in sinistrum
Aut dextrum trahitur, sed arce frontis
ORTUM PROSPICIT *aequinoctialem.*

Plinius Epist. II, 17. in descriptione Laurentini sui: *Undique valvas aut fenestras. non minores valvis habet: atque ita a lateribus & a fronte quasi tria maria* PROSPECTAT. Paulo infra: *praeterea cenatio quae latissimum mare, longissimum litus, amoenissimas*

villas PROSPICIT. Claudianus in pr. Conſ. Stilic. lib. II, 255.

Proſpicerem *dubiis venturum Saxona ventis.*

ita bene edidit Heinſius pro *Aſpicerem.* Vide eum. Non male etiam legas *ortus* ACCIPIT *& Phoebi* &c. ex loco ejuſdem epiſtolae Plinianae: *Hujus a laeva retractius paulo cubiculum eſt amplum: deinde aliud minus, quod altera feneſtra* ADMITTIT Orientem, Occidentem *altera* retinet. Qui locus huic Statiano ſimillimus eſt. Sed mihi magis placet *Proſpicit*; quae vox in MSS. ita ſcribitur *pſpicit:* unde, omiſſa prima litera, utpote initio verſus, ex *ſpicit* fecerunt *Aſpicit.* Pariter commutantur hae voces apud Ovid. Faſt. IV, 290. Vide Cl. Burmann. ad Ovid. Heroid. V, 63. ubi probat τὸ *proſpicere* eſſe *ex alto videre.* Hinc emendare potes Tibullum Eleg. III, 4. v. 21.

Tandem quum ſummo Phoebus proſpexit *ab* ortu
Preſſit languentis lumina ſera ſopor.

Intelligit ortum ſolis. Sed quid eſt *ſummus ortus?* ſi enim dicas idem eſſe quod *primus* ortus, falſum continet: Sol enim non *proſpicit* primo ortu, nec antequam in altitudinem aliquam evectus ſit. Lege,

Tandem quum ſummo Phoebus proſpexit ab Oeta.

Hoſpes es in Antiquorum lectione ſi neſcis Veteres credidiſſe aut finxiſſe Solem a monte *Oeta* oriri. *Summo* Oeta ut *auratus Oeta* Virgil. Culice, *gelidus Oeta,* Idem Ciri. Vide Heinſ. ad Ovid. Met. IX, 165. & Burman. ad Met. V, 352. Seneca Herc. Fur. v. 133. *Titan* SUMMO proſpicit OETA: ita enim Codex optimus Moguntinus, teſte Heinſio ad Ovidium & Claudianum: non *ſummam Oetam.* haec eſt ipſa res quam probare volui. Lucanus X, 434. *Lucifer a Caſia* proſpexit *rupe.* Mons enim *Caſius* pariter ac *Oeta,* ob hoc notabilis. Sequentia, *exactamque negat dimittere lucem* &c. mutuatur Claudianus Laud. Serenae, v. 52. de Hiſpania loquens:

Tu feſſos, exacta luce, *jugales*
Proluis.

Verſ. 52. pro HIC *victa* Parm. & Rom. HIS: forte recte. Verſ. 54. pro HAEC *luſtra,* eadem, ET *luſtra.* opinor, AT *luſtra fuerunt Quae nunc tecta ſubis.*

v. 60. *& chelys* una
Thebais.] Otioſa videtur vox UNA. malem, *& chelys* ILLA *Thebais. Chelys* ILLA, emphatice & δεικτικῶς. Paulinus Natali IX.

inter opes inopes, quaſi Tantalus ILLE,
Inter aquas ſitiunt, nec habent quod habere videntur.

Ita paſſim apud omnes. Contra, Lucano IV, 4. ubi vulgo legitur

Jure pari rector caſtris Afranius ILLIS
Ac Petreius erat,

ſcribendum eſt UNIS; approbante ſummo Bentleio: & pro *erat* malim *erant:* vide quae notavi ad Epithal. Stell. v. 227. Mox, v. 65. *adhuc vacua Piſa* &c. i. e. *nondum poſito ſimulacro Jovis Olympii ad Piſam,* ut bene Domitius.

v. 70. *Quos tibi* CURA *ſequi, quos toto pectore ſentis*
Expers CURARUM] Hoſpes eſt in poetarum lectione qui non ſentit quam inſuavis ſit haec repetitio *cura* & *curarum* in eadem ſententia, & diverſa ſignificatione. Abſque dubio ſcripſit Statius, *Expers* TURBARUM. infra Arbore Atedii v. 68.

Incorrupte fidem nulloſq; experte tumultus.

Turbarum eſt τῶν ταραχῶν: ut Silv. III. 5.

Aut intrat ſenſus clamoſi turba *theatri.*

turbellas dare Plautus Pſeudol. I, 1. Sil. Italicus XII, 501.

Non ita me experti Fabius Fabiique magiſter
TURBARUM EXPERTEM.

Auſonius Villula v. 29.

Haec mihi nec procul urbe ſita eſt, nec
prorſus ad urbem;
Ne patiar turbas, *utque bonis potiar.*

Et Epiſt. XXIII, 90. Horatium imitatus,

Me juga Burdigalae, trino me flumina
coetu
Secernunt turbis *popularibus.*

Tacitus Annal. I, *nullis novis cauſis, niſi quod mutatus princeps licentiam* turbarum *& ex civili bello ſpem praemiorum oſtendebat.* Similiter commutantur hae voces apud Ovidium Art. Amand. III, 417. Infra v. 75. ſervit *ſua terra feneſtris.* Plinius Epiſt. V, 6. *piſcinam quae* feneſtris ſervit *ac ſubjacet.* Quem locum Gevartius, ſed depravatiſſime, adducit, Papin. Lect. II, 9. Seneca Herc. Oet. 776. *Phryxeum mare ſcandit Cephareus:* ſervit *hoc* Auſtro *latus.*

v. 77. *Armiger* HAC *magni patet Hectoris*] Lege HINC ut reſpondeat τοῦ INDE.

hinc patet Miſenum, *inde* Neſis. Pro *Euploea* Parm. *Euboia*. & *novalia* pro *Megalia*. & mox, *tuum limen*, pro *tuus Limon*.

v. 81. *Angitur* ET *domino contra recubante procul*QUE] Iterum lege HINC: INDE Euploea, HINC Limon. Sed quid hoc, *Limon angitur ſpectatque Surrentina praetoria?* quaenam haec connexio? Saltem debuit ſcripſiſſe, *Limon* SPECTANS *Surrentina praetoria angitur*; hoc ſenſus poſtulat. Lege,

Angitur HINC *domino contra recubante*
procul QUI
Surrentina tuus ſpectat praetoria Limon:

per ſe patet emendatio. QUI *ſpectat*, ut mox, QUAE *ingerit*. Exempla hujuſmodi terminationis verſus petas ex Bentleio ad Horat. Serm. I, 4. v. 110. ubi pro UTQUE legit UT QUI.

v. 83. Una *tamen* cunctis *procul eminet una* diaetis] Eleganter quidem repetitur vox quando cum Indignatione vel graviori aliquo animi motu quidquam profertur: ut apud Val. Flaccum VIII, 44.

Quinquaginta Aſiam (pudet heu!) penetrarit Iaſon
Exulibus? meque ante alios ſic ſpreverit una,
Una *ratis, ſpolium ut vivo de rege reportet?*

Et noſtrum Theb. II, 620. Sed hoc in loco nullo majore animi affectu opus eſt utpote in ſimplici narratione. Praeterea, Latinitas poſtulat *eminet ante cunctas* non *cunctis eminet*, quod nemo unquam dixit. Thebaid. VII, 690.

EMINET ANTE ALIOS *jam formidantibus arva*
Amphiaraus equis.

Lege igitur,

Ante *tamen* cunctas *procul eminet una* diaetas
Quae tibi &c.

nihil verius. *procul eminet*, ut Theb. IV, 221.

procul *ipſe gravi metuendus in haſta*
Eminet.

Virgilius Aen. III, 321.

O felix una ante alias *Priameia virgo!*

Iterat hoc hemiſtichon Theb. VI, 431.

Ante tamen cunctos *ſequitur, longeque ſecundus*
Amphiaraus agit.

Silv. III, 2.

Tu tamen ante omnes *diva cum matre Palaemon,*
Annue.

Verſ. 85. pro *deſecta* Edit. Parm. & Rom. habent *delecta*: & pro QUOT *Eoae* & QUOT *moeſta* Rom. habet QUOD: recte. ita mox, v. 91. QUOD *viret* id eſt *quicquid, quantum*. Cal. Dec. QUOD *ramis pia germinat Damaſcus*.

v. 93. *Et gaudens fluctus* ſpectare *Caryſtos*] *Caryſtos* hoc loco ponitur pro *marmore Caryſtio*: vide quae notavi ad Baln. Etruſc. v. 34. Sed quomodo Caryſtium marmor gaudet *ſpectare* fluctus? quis in his ſenſus? Diu eſt quod conjeci legendum eſſe, *& gaudens fluctus* aequare *Caryſtos*. *ſubnigrum* enim marmor Caryſtium. Vide ſupra citatum locum Baln. Etruſc. Et ita hunc locum legit Salmaſius ad Capitolinum p. 129. *gaudens aequare* eſt *aequans*, ut fuſius notavi ad Tiburtin. Vopiſc. v. 56. aequans fluctus ſc. *marinos*, ut *aequus fluctibus Aſterion*, Theb. IV, 714. Virgilius X, 248.

Ocior & jaculo & ventos aequante *ſagitta.*

ventos aequante, ſc. *celeritate*. Potes tamen melius legere, *fluctu certare*: & ita ibidem legit idem Salmaſius: ut Silv. IV, 2.

& glauca certantia Doride *ſaxa*,

de hoc marmore. Utrumvis probum eſt, & utriuſque exempla obvia. Mihi tamen magis placet *fluctu certare* quam *fluctus, aequare*, quia minor eſt mutatio in illa quam in hac ſcriptura. Theb. II, 216.

vivis certantia vultibus *aera.*

Silv. IV. 6.

Vinaque centenis aevo certantia faſtis:

ita legendum eſſe, non *perpetuis*, ad locum probabo. Sil. Italicus XVII. 323.

vidi, certantia caelo
Cum juga calcaſtis, ſummas volitare per Alpes.

Exempla ubique. Verſ. 95. *Graia arva*: ita recte reſtituit Gevartius pro *grata*. Neapolim *Graecae* eſſe originis omnibus notum: vide Strabonem lib. V. p. 170. ubi narrat etiam ad ſua tempora duraſſe plurima Graecorum inſtitutorum veſtigia: unde *Graiam Parthenopen* vocat Sil. Italicus VIII, 534. Pari modo depravatum puto Virgilium Culice v. 65.

nec pocula gratum
Alconis referent, Boetique toreuma:

ubi legendum puto *Graium toreuma*: & *referunt*, ut paulo ante *tangit* & *manet*. Sequitur apud Statium, *nec invideant quae te genuere* DICARCHI *Moenia*. Puteolos intelligit, qui olim dicti erant *Dicaearchia*, Graecis Δικαιάρχεια & Δικαιαρχία. Festus: Dicaearchia *vocabatur quae nunc* Puteoli; *quod ea civitas quondam justissime regebatur*. Statius, more poetarum in propriis nominibus locorum, elidit diphthongum *ae*, quasi esset *Dicarchia*. Unde vero DICARCHI? hoc enim omni analogiae repugnat: nisi probari posset a *Dicarcho* aliquo hanc urbem nomen sumsisse: vel nisi haec urbs vocaretur *Dicarchium*; quo pacto *Dicarchi* poni posset pro *Dicarchii*, ut Virgilius dixit *urbem Patavi* pro *Patavii*. Minime dubito quin Statius scripserit DICARCHAE *moenia*, elisis duabus diphthongis, quasi esset *Dicarcha*, Δίκαρχα vel Δικάρχη, non Δικαιάρχεια. Petronius vocat *Dicarchida*, eadem elisione:

Parthenopen inter magnaeque Dicarchidos *arva*,

non *Dicaearchidos*. notum est quantum in his rebus sibi permittant poetae; & plenius de hoc agam ad Viam Domitianam. Lucilius apud Festum Voce *Minor Delos*:

Inde DICAEARCHUM *populos, Delumque minorem*;

ubi plane vides *Dicaearchum* pro *Dicaearchorum*, a voce primaria *Dicaearchà*, hoc est, more Statiano, *Dicarcha*. Vers. 110. *Saepe per autumnum* &c. imitatur seu exscribit potius hunc locum Ausonius Mosell. v. 175.

v. 105. NUDAM*que per undas*
Dorida montani cupierunt prendere Panes] Si propius spectes suborietur mendi suspicio: vox enim NUDAM superflua videtur, cum nemo in animum inducere possit ut credat VESTIBUS *indutam* Dorida *per undas* ludibundam. Videamus quomodo hunc locum expressit Ausonius Mosella v. 182.

Tunc insultantes sua per freta ludere Nymphas
Et Satyros mersare vadis, rudibusque natandi
Per medias exire manus, *dum* lubrica *falsi*
Membra *petunt, liquidosque fovent pro corpore fluctus.*

nihil hic de *nuditate* Nympharum; nec enim opus fuit, utpote quae ex ipsa re intelligi potuit. sine dubio Ausonius legit & Statius scripsit,

UDAM*que per undas*
Dorida montani cupierunt prendere Panes:

udam, id est *lubricam*: unde Ausonii ista, *per medias exire manus*, &, *lubrica membra*. *Lubrica Nais* Silv. I, 3. v. 62. Claudianus de Nupt. Honor. & Mar. v. 136.

Pelagi sub fluctibus ibat
Carpathii Triton, obluctantemque petebat
Cymothoen: timet illa ferum, seseque sequenti
Surripit, & duris elabitur UDA *lacertis.*

Huic Statii loco nihil magis accommodum esse potuit. Ovidius Heroid. XV, 161.

Hic ego cum lassos posuissem fletibus artus
Constitit ante oculos. Naïas UDA *meos.*

Claudianus de Rapt. Proserp. III, 16.

liquidis incumbunt patribus UDAE
Naïdes, *& taciti mirantur sidera Fauni.*

Calpurnius Eccl. II, 14.

Adfuerunt sicco Dryades pede, Naïdes UDO.

v. 107. Dominis ambobus] Culpat Gevartius Domitium qui per ista *dominis ambobus* intelligit *Pollium* & *Julium* quendam *Menecraten*: ipse culpandus, qui *Herculem* & *Neptunum* inducit. Nonne enim absurdus est Statius si precetur ut *domini ambo, Hercules* & *Neptunus, Dii immortales*, vivant in *annos Tithoni* & *Nestoris?* sic enim intelligendus locus: unde etiam patet per *ambos dominos* designari *Pollium* & *Pollam*. absterruit, opinor, Gevartium vox *Domini* de *mare* & *Femina*, sive *Uxore* & *Viro*. Ne metuat; adeat modo Claudianum de Rapt. Pros. II, 314.

DOMINIS *intrantibus ingens*
Assurgit Phlegethon:

id est, Plutone & Proserpina. Noster Theb. IV, 528.

In speculis Mors atra sedet, DOMINIS*que silentes*
Adnumerat populos:

id est *Plutoni* & *Proserpinae*. Servius ad Virgilii Eclog. III, 34. ALTER ET HAEDOS] *mala quidam privignum accipiunt*: ALTER *enim de duobus dicimus, non de tribus: unde* ALTER *de noverca intelligamus. Nec nos moveat quod* ALTER *dixit de* femina; *nam & in subauditione ponuntur ea quae non possumus*

*ſumus dicere, & ſcimus: (*l. *ſentimus:) quia, quoties haec duo genera junguntur*, Maſculinum *praeponderat* Feminino. Ovidius Metam. VIII, 700.

Illa vetus DOMINIS *etiam caſa parva duobus*
Vertitur in templum:

i. e Baucidi & Philemoni. Seneca Herc. Fur. v. 804.

extimuit ſedens
UTERQUE *ſolio* DOMINUS, *& duci jubet.*

de Plutone & Proſerpina.

v. 111. *Blanda Therapnaei placeant vineta* Galeſi] *Therapnaei* Galeſi, id eſt, *Lacedaemonii:* quo epitheto hunc fluvium donat Martialis Epigr. II, 43.

Te Lacedaemonio *velat toga lota* Galeſo:

Et Noſter Silv. III, v. 93. Recte igitur *Therapnaei* GALESI: & ita habent omnes quotquot vidi Editiones, praeter unicam Parmenſem, quae exhibet *vineta* TARENTI. Senſus idem eſt in utroque. Et fieri poteſt ut vox TARENTI Gloſſa ſit ſeu Explicatio Marginalis τῶ GALESI, in Contextum poſtea admiſſa: multum tamen vetuſtiſſimae Editioni deferendum eſt, niſi aliud ſuadeant Codd. MSS. De *Therapnaeo* vero (ita enim ſcribendum, non *Theramnaeo*, monuit Berkelius ad Stephanum) ſeu *Lacedaemonio* Tarento, vide Juſtinum lib. III. Strabonem VI. p. 192. Servium ad Virgil. Georg. IV. 126. Horat. Carm. III, 5. & alios. Pro *iſtis* eadem Parmenſis *iſti*. Mox, v. 118. pro RABIDI *flatus* Parm. & Rom. RAPIDI. Utrumvis probum ſuo loco: ſed hoc loco melius *rabidi*. ita *rabioſa murmura* Anieni attribuit Tiburtin Manl. v. 21. Lucanus X, 211. RABIDOS *qua Sirius* ignes *Exerit*. ubi etiam nonnullae editiones RAPIDOS. Hae voces ſemper commutantur in MSS. Vide Heinſium ad Claudian. Feſcen. in Nupt. Honor & Mar. v. 83. *Rabidi tacete Cori:* ita enim legit ex Codd. pro *Rapidi*. Sil. Italicus XIV, 131.

Sternuntur paſſim; pedibuſq; evadere letum
Eripuit rabidus *Mavors:*

ita legendum puto; vulgo minus concinne, *Eripuit rapidus*. Avienus Arat. Phaenom. v. 675.

Exitiumque ſali rabidique *pericula* ponti
Anteveni.

v. 122. *Troïca* & Euphrate ſupra *diademata felix*] Ita plurimae Editiones; unde Gronovius Diatr. C. XX. minima mutatione legit EUPHRATAEA SUPRA *diademata*. Bene quidem; ſed contra morem Statii. Ille enim primam in *ſupra* ſemel tantum, opinor, corripit, Theb. IX, 114.

corpus ſervans, circumque ſupraque
Vertitur:

Et hoc ex imitatione Virgilii Aen. VII, 32. magis quam judicio ſuo. unde in Tiburtin. Manlii v. 20.

Ipſe Amnis (miranda fides) infraque ſuperque
Saxeus,

cum obvium eſſet & pene neceſſarium ut diceret *infraque ſupraque*, vitavit, & pro eo ſubſtituit *ſuperque*. Legendum,

Troica & Euphrataea ſuper *diademata felix:*

quo pacto vitatur etiam imbecillitas tot vocum in A exeuntium; *Euphrataea ſupra diademata*. Senſus idem eſt. *Super* pro *ultra*, vel *magis quam*; ut Silv. III, 2.

Teque ſuper reliquos, *te noſtri pignus amoris.*

Editio Parmenſis habet *Euphratis ſupra:* non male: ſed verius eſt quod dixi, & magis Statianum, utpote concitatius & Dactylis currens. Saepe commutantur hae voces. Theb. X. 787.

Concinitur vulgo Cadmum atque Amphiona ſupra
Conditor:

Codex Petrenſis male habet *ſuper*. Supra pro *blandi delphines*, Heinſius, referente Burmanno ad Ovid. Heroid XVIII, 131. in ora codicis ſui notarat hoc loco legendum eſſe *pandi delphines*. Verius *blandi*, & multo elegantius. Claudianus de IV Conſ. Honorii: *irent* blandi *ſub vincula tigres*. Dicit Statius Delphinas *blandos* aderrare ſcopulis, delectatos & quaſi Pollio *adulantes*. Ovidius Met. XIV. 254. de lupis & urſis qui erant in domo Circes:

Quinetiam blandas *movere per aera caudas*
Noſtraque adulantes *comitant veſtigia.*

v. 124. *Non leges, non caſtra* tenent] Niſi intelligas ſignificationem vocis *tenent*, miraberis quomodo hoc inter laudes Pollii ponitur, quod illum *leges* non *tenent*. *Tenent* hic idem eſt quod *detinent*, *totum ſibi habent, cum admiratione vel ſtupore defixum & hiantem*. Val. Flaccus I, 260.

Illum

Illum nec valido ſpumantia pocula Baccho
Sollicitant; veteri nec conſpicienda metallo
Signa TENENT: *ſtupet in ducibus, magnumq; ſonantes*
Haurit, & Herculeo ſert cominus ora leoni.

Cicero de Orat. I. 61. *In eloquentia autem multa ſunt quae* teneant. Plinius Nat. Hiſt. XXXV, 9. de Apollodoro pictore: *neque ante eum tabula ullius oſtenditur quae* teneat *oculos.* Paſſim exempla. Verſ. 126. *indignantemque* refellis *Fortunam.* Requiritur participium quod reſpondeat τῷ *Exemptus.* Lege,

Exemptus *ſatis, indignantemque* refellens *Fortunam.*

Per ſe patet. Nonnullae Editt. habent *repellis.* Sed probum alterum: quod & antiquiſſimis Editionibus confirmatur. Virgilius Aen. IV, 380. *neque te teneo, neque dicta* refello. Heinſius ad Claudian. Epithal. Pall. & Celer. v. 79. mavult *repellis:* & favet Statius Silv. V, 4. *ultro te, ſomne,* repellit. Utcunque ſit, requiritur participium.

v. 127. DUBIO *quem non in turbine rerum*
Deprendet ſuprema dies, ſed abire paratum]

Locus mendoſus; attende enim ſenſui & conſtructioni. *quem in dubio rerum turbine ſuprema dies non deprendet,* SED *abire* paratum. deprendet QUALEM? manifeſto deeſt aliquid quod reſpondeat voci *paratum.* Lege,

DUBIUM *quem non in turbine rerum*
Deprendet ſuprema dies, ſed abire paratum:

Non inveniet DUBIUM, ſed PARATUM. Per ſe patet. ſcio vocem *deprendere* abſolute aliquando ſumi pro eo quod eſt *imparatum invenire, inopinanti ſupervenire:* ſed Oppoſitio hic poſtulat ut legamus ita ut edidi.

v. 132. *Humanaque* GAUDIA *rides*] Humana *gaudia,* i. e. res quibus homines delectantur & *gaudent:* ut *timores* III, 2. res pro quibus *timemus: amores* III, 5. res quas *amamus.* Et hoc quidem pacto exſurgit ſenſus optimus: ſed majus aliquid a Papinio expecto, ſcil. *humanaque* GRANDIA *rides:* omne iſtud quod nos MAGNUM vocamus. Egregie Seneca Praef. Nat. Quaeſt. *Tunc juvat inter ſidera ipſa vagantem, divitum pavimenta ridere, & totam cum auro ſuo terram* &c. Vide locum: & Conſol. ad Marciam C. XXIII. Pleni his ſunt Moralium Scriptores. Imitatur Lucretium init. Lib. II.

v. 137. *Plectrique* errore *ſuperbus*] Plectrum eleganter dici poteſt *errare,* cum lyrae chordas percurrit. Eodem ſenſu digitus *errans* apud Claudianum Conſulat. Mall. Theod. v. 327.

Innumeras voces ſegetis moderatus ahenae
Intonet erranti digito.

Et Noſtrum Silv. V, 5.

ignavo pollice chordas
Pulſo: ſed incertum digitis errantibus *amens*
Scindo chelyn.

Si igitur ſic ſcripſerit Statius, dicit Pollium olim ſuperbum fuiſſe *errore* plectri. Atqui primum, licet non negem recte dici poſſe plectrum *errare* quando chordas percurrit, non tamen poſſum concedere hanc *percurſionem* recte dici poſſe *errorem* plectri, niſi exempla hujuſce uſus proferantur. Quippe Analogia non ſatis eſt ſine teſtimoniis & autoritatibus uſum phraſeos confirmantibus. Vide quae dixi ſupra ad Epithal. Stell. v. 45. & quae dico ad Epiced. in Patr. v. 92. Sed & ſi concedamus Phraſin, ſenſui tamen non ſatisfactum erit. Stultum enim & ridiculum faceret Pollium ſi deſcriberet eum ſuperbum *errore plectri* ſimpliciter: *error* enim *plectri* cuivis contigit, etiam ἀμύσῳ, & illi qui lyram in manus primum ſumit, & chordas tentat & percurrit. Atqui ineptus eſſes ſi diceres talem ſuperbum eſſe hoc *plectri errore.* & ob hanc rationem non ſatisfacit Gronovius, qui Elench. Antidiatr. c. II. dicit *errorem* plectri eſſe *motum* plectri. Non enim ſatis eſt *motus plectri:* ſed *decenti* & *artificioſo* & *perito motu* plectri ſuperbus eſſe debuit & ſe jactare Pollius. Miram & enormem hujuſce loci Interpretationem commentus eſt Gevartius Papin. Lect. II, 11. his verbis: "Exiſtimo poetam hic *errorem plectri* dixiſſe ob Lyricorum geſtum "& canendi modum. Nam quemadmodum Errantium vertigo eſt ab Occaſu "in Ortum, ita Lyrici dum a laeva in dextram obvertebantur *Antiſtropha* uti dicebantur; *Stropha* vero, ubi a dextris in "laevam fiebat converſio. Itaque lyram "pulſantes ab uno latere in alterum ſe vertebant & quaſi *errabant:* unde ſuaviſſime poeta *plectri errorem* dixit." Vide quantum fallitur Vir Eruditus dum vagas & avias Explicationes conſectatur. Haec enim *Converſio,* ſeu Strophe & Antiſtrophe, ſeu *plectri error* (ut vult Gevartius) locum tantum habuit in Hymnis Sacris & Choris

Choris Tragoedorum & Odis Ἐπινικίοις; non in quotidiano cantu & vulgari uſu Lyrae, de quo ſolo hic agere poteſt Statius. Marius Victorinus Art. Grammat. Lib. I. p. 2501. *Antiqui Deorum laudes carminibus comprehenſas circum aras eorum euntes canebant. cujus primum ambitum quem ingrediebantur ex parte dextra,* Στροφὴν *vocabant: reverſionem autem ſiniſtrorſum factam, completo priore orbe,* Antiſtrophon *appellabant. Dein in conſpectu Deorum ſoliti conſiſtere, cantici reliqua conſequebantur, appellantes id Epodon.* Jam haec applica ad Gevartii Interpretationem, & videbis quam male cohaereant: licet enim hae Strophae & Antiſtropha obſervarentur in Rebus Sacris, non tamen ſequitur ut quicunque Lyram in manus ſumſerit animi vel exercitationis gratia, illi continuo aſſignetur *plectri error.* Et ſi PLECTRI *error* denotet Lyricum carmen ex eo quod in hoc genere carminis Lyram pulſantes ſe vertebant & QUASI *errabant*, eadem argumentatione dico, PEDUM *errorem* ſignificare poſſe *Lyricum carmen: pedes* enim in Antiſtrophis vertebantur & REVERA *errabant.* Sed nullus hic *error plectri*, ſed Gevartii: aliud enim ſine dubio dixit Statius, ut ex ſenſu patet. Lege,

Ac juvenile calens, plectrique DECORE *ſuperbus:*

Jam aliquid habet ob quod merito ſuperbus eſſe potuit Pollius. Utitur eadem locutione Epiced. in Patr. v. 213.

Tu DECUS *hoc quodcunque* LYRAE, *primuſque dediſti*
Non vulgare loqui.

Potes etiam *plectrique* CANORE *ſuperbus*, ex Ovid. Heroid. XVI, 180.

Ilion adſpicies, firmataque turribus altis
Moenia, Phoebeae ſtructa CANORE *lyrae.*

Tale aliquid deſiderat ſenſus. Mihi placet prior conjectura: niſi forte Depravatio lateat in voce *plectri* non in *errore:* quo caſu non male legas,

Ac juvenile calens, aevique *errore ſuperbus.*

ut apud Auſonium Profeſſor. VIII.

Obſtitit noſtrae quia, credo, mentis
Tardior ſenſus: neque diſciplinis
Appulit Graecis puerilis AEVI
Noxius ERROR.

Sed mihi adhuc placet *plectrique* DECORE, propter ſenſum, & minimam mutationem, & ſimilem alibi locum. Sequitur,

At nunc diſcuſſa rerum *caligine*, verum *Aſpicis.*

Ad quem locum ita Gronovius Diatr. C. XX. " Levis correctio eſt, ſed quam me vix " ſpero magiſtris probaturum, quibus pa- " ronomaſia blandietur: *diſcuſſa* VERUM " *caligine* VERUM *Aſpicis.*" Mihi certe, Vir doctiſſime, nunquam probabis: non quod blandiatur paronomaſia, ſed quod ſcio hanc vocem *rerum* frequentiſſime abundare, pariter ac in hoc loco. Propertius III, 8.

Omnia non pariter rerum *ſunt omnibus apta.*

Noſter Theb. II.

cunctos tamen omina rerum *Dira movent.*

Eclog. VI. hujus libri:

quoniam rerum *omnia caeca*
Sic miſcet Fortuna manu.

Prudentius Cathem. Hymn. Octav. Cal. Jan. v. 57.

O quanta rerum *gaudia*
Alvus pudica continet!

Tertullianus de Judic. Dom. v. 49.

Omnipotens ſolus, cui parent omnia rerum.

Quibus locis, & multo plura poſſem addere, ſi omittas τὸ *rerum*, ſenſus perfectus erit. Nulla igitur mutatione opus.

v. 139. *Illo alii rurſus* jactantur *in alto*
At tua ſecuros &c.] Quivis videt legendum eſſe *jactentur*; & ita Barthius. Seneca Nat. Quaeſt. IV. init. *Turbam rerum hominumque* deſiderent, *qui ſe pati neſciunt:* tibi *tecum optime convenit.* Noſter Geneth. Lucani v. 48.

Nocturnas alii *Phrygum rapinas,*
Trita vatibus orbita, ſequantur:
Tu *carus Iatio* &c.

Juvenalis III, 45.

ferre ad nuptam quae mittit adulter,
Quae mandat, norint alii: me *nemo miniſtro*
Fur erit: atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, & extincta corpus non utile dextra:

Ita legendum; vulgo, *extinctae dextrae.* Martialis Epigr. III, 5.

alios commendet *epiſtola*: *peccat*
Qui commendandum ſe putat eſſe ſuis:

ubi vulgo legitur *commendat.*

v. 142. *Eme-*

v. 142. *Emeritam in noſtras puppem* demitte *procellas.*] *Demittere* aliquid eſt ex *ſuperiore* in *inferiorem* locum *mittere*; ut *demittere* oculos in *terras* ex caelo, Plin. Panegyr. Atqui hoc de Nave dici non poteſt: non enim *demittitur*, ſed *dimittitur* in procellas: *puppem* dimitte *procellas.* & ita Vetus Parmenſis. Silv. V, 1. v. 86.

magnum late dimittere in orbem
Romulei mandata Ducis.

Fuſius agam ad III, 3. v. 77. ubi eadem depravatio. Pro *noſtras procellas* ſenſus videtur poſtulare *notas:* procellas quas *expertus es.* Ita apud Val. Flaccum I, 257. pro *notas voces* Codex Burmanni habuit *nras*, id eſt, *noſtras.* Claudianus de Mall. Theod. Conſ. v. 310.

Nec molles egeant nota *dulcedine ludi:*

ita recte edidit Heinſius pro *noſtra. Emeritam puppem*, ut Martial. Epigr. X, 85.

Emeritam puppim, *ripa quae ſtabat in alta,*
Implevit ſaxis, oppoſuitque vadis:

Et Lucan. III, 515.

Emeritas *repetunt navalibus* alnos.

v. 143. DISCITE *ſecuri.*] Sine ulla haeſitatione lege,

VIVITE *ſecuri.*

Virgil. Aen. III, 493.

VIVITE felices, *quibus eſt fortuna peracta*
Jam ſua.

Supra v. 121. hujus Eclog.

VIVE *Midae gazis & Lydo ditior auro.*

Infra Arb. Ated. v. 43.

VIVE *diu noſtri pignus memorabile voti.*

Claudianus Epithal. Pallad. & Celer. v. 129.

VIVITE concordes *& noſtrum diſcite munus.*

Tibullus III, 5.

VIVITE felices, *memores &* VIVITE *noſtri.*

Ovidius Heroid. VI, 164.

VIVITE *devoto nuptaque virque toro.*

Solennis haec formula in votis: vide Gevartium Elect. III, 8. Nullus in his Silvis locus magis exercuit Gronovium quam hic, ut Ipſe fatetur, Diatr. C. XIX. Ubi tranſpoſitionem verſuum fingit, & pro *Diſcite* legit *Dicite:* quod explicat & defendit Elench. Antidiatr. C. III. prolatis aliquot Ovidii locis: qui tamen, ut mihi videtur, minime huic loco quadrant, nec eodem modo & more dicuntur. Noſtra ſimpliciſſima eſt medicina, & mutatio minima. Optime vero cohaerent haec. Nam initio Eclogae Pollii & Pollae conjunctim mentionem fecerat v. 9. & 107, *Sis felix tellus* DOMINIS AMBOBUS. Jam iterum conjungit, VIVITE *ſecuri* &c. Et mox Pollam ſeparatim laudat, *Tuque nurus inter longe pulcherrima* &c. quoniam nunquam ante fecerat. Pro *pulcherrima* Edit. Parm. habet *praecordia.* unde patet hanc vocem non eſſe figmentum Domitii & nuſquam alibi lectam, quod voluit Gronovius. Totum vero verſum ſic concipit Parmenſis,

Tuque nurus inter longe PRAECORDIA CURAE
Non fontem VISERE *minae:*

Romana, *praecordia cujus.* Heinſius ad Ovidii Heroid. XXI, 165. pro *vertere* ex vetuſto Codice legit *traxere:* bene. Ita Ovidius, loco illic adducto, Amor. II, 2.

Cum bene vir traxit vultum *rugaſque coëgit.*

idem quod *contraxit*; cujus oppoſitum *ſolvere* frontem. Deinde, verſu proxime ſequenti pro *curarum* voluit *rugarum.* Sed nimis ambigua videtur vox *rugarum*; & paulo ante dixerat *non frontem vertere minae:* quae cum idem exprimant, in ταυτολογίαν poetam conjicient. Pro *Gaudia* optime potes legere *Gratia:* & fere perſuadeor Statium ita ſcripſiſſe. Paſſim hac voce de re eadem uſurpat: ut v. 10. *nitidae juvenilis* gratia *Pollae.* Vid. Lacr. Etruſc. v. 114.

ECLOG. III.

VERS. 1. *Stat,* quae *perſpicuas nitidi*
Melioris opacat
Arbor aquas, complexa lacus. QUAE *robore ab imo*
Curvata &c.] Attende Conſtructioni hujus loci: *Arbor* QUAE *opacat perſpicuas aquas nitidi Melioris ſtat complexa lacus.* QUAE *curvata robore ab imo* &c. Quis ferre poteſt hanc incuriam Compoſitionis? Lege & diſtingue,

Stat,

Stat, quae perſpicuas nitidi Melioris opacat
Arbor aquas, complexa lacus: EA *robore ab imo*
Curvata &c.

Jam evaneſcit obſcuritas orta ex duplici QUAE. Ita infra v. 10.

ſilvis EA, *fluminibuſque ſequentis*
Nunc hirtos greſſus, nunc improba cornua vitat:

ita enim legendum ex Edit. Parmenſi, pro *ſilvis* HAEC.

v. 2. *robore ab imo*
Curvata in nodos, *redit inde* &c.] *Robur* hoc loco idem eſt quod *truncus:* ut Glaucia Atedii v. 101.

Vidi ego tranſertos aliena in robora *ramos*
Altius ire ſuis.

Et Theb. IX, 585.

Nota per Arcadias felici robore *ſilvas*
Quercus erat.

Nodi qui ſint in Arboribus quivis intelligat vel ex hoc loco Plinii XVI, 38. *unde deprehenditur an torta ſit materies*, nodiſque *conciſa*. Arbor *curvata in nodos* eſt quae *curvatura nodos efficit*, ut digiti *curvantur in ungues* apud Ovid. Met. X, 699. Luna *curvata in cornua* Plinio Nat. Hiſt. II, 3. & XXXVII, 10. Virgil. Aen. III, 533.

Portus ab Eoo fluctu curvatur in arcum.

Hoc vero pacto abundat aliquid. quippe ſatis erat dixiſſe *quae ab imo trunco* CURVATA, *exinde ſurgit* RECTA. Lege & diſtingue,

Ea robore ab imo
Curvata, ENODIS *redit inde, cacumine recto*
Ardua.

Jam duo vides ob quae hanc Arborem laudat, quod RECTA & quod ENODIS. Clare confirmatur haec reſtitutio verſ. 57.

tandem eluctata ſub auras
Libratur fundo, rurſuſque ENODE cacumen
Ingenioſa levat, *veluti deſcendat in imos*
Stirpe lacus alia.

Quo loco idem dicit quod hic, mutatis tantum verbis. *Rectam* hanc & *ſine nodis* elevationem, *enodem tenorem* eleganter vocat Plinius Nat. Hiſt. V, 1. de monte Atlante: *imas radices denſis altiſque repletas ſilvis, incognito genere arborum: proceritatem ſpectabilem eſſe* ENODI TENORE; *frondes cupreſſis ſimiles.* ita omnino legendum puto pro *enodi* NITORE, quod vulgo obtinet. Claudianus Rapt. Proſ. III, 359.

ſuccidere pinus
Et magis enodes *properat proſternere* cedros,
Exploratque habiles truncos, rectique TENOREM
Stipitis.

Mox, v. 9.

Ille quidem it *cunctas* tanquam *velit, it tamen unam*
In Pholoen.

Olim conjeceram,

Ille quidem, cunctas quamquam *velit, it tamen unam*
In Pholoen.

Atque huic conjecturae maxime favet Edit. Parm. quae omittit vocem *it: Ille quidem cunctas tanquam velit.* Verſ. 6. pro *cauſas* Parmenſis habet *carmen:* perperam.

v. 14. Caelica *tecta ſubit:* ibi *demum victa labore*] Pro *Caelica* tecta N. Heinſius ad Ovid. Faſt. IV, 375. mavult *Caelia* tecta, ut vitetur ambiguitas. Sed ne metuat: primum enim *Caelicus* pro *Caeleſtis* non eſt aevi Statiani, ſed multo inferioris. Deinde Mons *Coelius* per o fere ſcribitur; *caelum* vero per A, quemadmodum in Virgilio ſuo ſemper Heinſius. unde ſequitur has voces *Coelicus* & *caelicus* confundi non potuiſſe. Major mihi videtur difficultas in voce *tecta.* quomodo enim dici potuit Pholoe *ſubiiſſe* TECTA, cum ſtatim ſequatur illam depoſuiſſe ſe MARGINE RIPAE, & eo loco ubi NUNC ſunt aedes Melioris? quin & Diana eam cubantem vidit dum errat per ſeptem juga. Non igitur intra TECTA tunc fuit Pholoe, ſed *ſub dio*, nudoque ſub aetheris axe. Lege,

Coelica TESCA *ſubit.*

Teſca ſeu *teſqua* ſunt *loca aſpera* & *inculta*, qualia fere ſunt *Montes.* Horatius Epiſt. I, 14.

nam quae deſerta & inhoſpita
teſqua
Credis, amoena vocat mecum qui ſentit.

unde *nemoroſa teſqua* Lucanus VI, 40.

ſaltus nemoroſaque teſqua
Et ſilvas, vaſtaque feras indagine claudit.

Gloſſae: *Teſca,* κατάκρημνοι, καὶ ἰάχεις, καὶ ἔρημοι τόποι. Feſtus: Teſca, *loca augurio deſignata. Cicero* aſpera *ait eſſe* & difficilia. Ubi vide Scaligerum & Interpretes. Sequi-

tur, ibi *demum victa labore:* ita Theb. II, 473.

Jam Telamona solo, jam stratum Ixiona linquens
Te, Meleagre, subit. ibi demum *cuspide lata*
Haesit.

Sed aliud suadent Editt. Parm. & Rom. quae exhibent, jam *demum victa labore.* Lege, tum *demum.* Virgilius XII, 6. Tum demum *movet arma leo.* passim exempla.

v. 16. flavos *collegit amictus*

Arctius, & niveae posuit se margine ripae.] Pro *flavos* Editio prima Veneta habuit *fluvidos:* unde Gronovius optime, fluidos *collegit amictus.* Seneca Oedip. v. 422.

Unde tam molles placuere cultus,
Et sinus laxi, fluidumque *syrma?*

Ovidius Art. Amat. III, 301.

Haec movet arte latus, tunicisque fluentibus *auras*
Excipit.

Apuleius Floridis, de Indis loquens: *primi sideribus, ultimi terris, super Aegyptios eruditos, & Judaeos superstitiosos, & Nabathaeos mercatores,* & fluxos vestium *Arsacidas:* ita legendum, vulgo *primis* & *ultimis.* Arnobius lib. III. p. 108. *seminudos, intectos, aut, ne frigus incommodet,* fluidarum vestium *superjectione perfusos.* Tacitus de Morib. Germ. *Locupletissimi* veste *distinguuntur, non* fluitante *sicut Sarmatae ac Parthi, sed stricta, & singulos artus exprimente.* Val. Flaccus III, 157.

Hinc Halyn, hinc rigido transcurrens demetit ense
Prothin, & insignem cithara cinctuque fluenti
Dorcea:

ita omnino legendum puto pro *cantu*que fluenti. Et scio quidem recte dici posse cantus *fluens;* (vide Cl. Drakenborch. ad Sil. Italicum XI, 416.) sed si hoc loco retineas *cantu,* bis idem dicentem poetam facies. *Cinctus fluens* est *Palla,* perpetuum Citharoedorum gestamen. Tibullus III, 4. de Apolline citharoedo:

Ima videbatur talis adludere palla:

ubi vide Broukhusium. Si de hoc Flacci loco aliter sentiant Cl. Viri Burmannus & Drakenborchius, non contendam. Sequitur, & niveae *posuit se margine ripae.* Quid sit *nivea* ripa non intelligo. magis forte placebit *niveo* margine: ut Baln. Etrusc. v. 51.

Extra autem niveo *qui* margine *caerulus amnis*
Vivit.

Sed ibi *niveus* margo est ex marmore *candido* factus: quae interpretatio huic loco non quadrat. Suspicari potes vocem *viridis* vel *viridi* latere sub ista *niveae;* hae enim voces saepe inter se commutantur in MSS. *viridis ripae,* ut Ausonius Mosella v. 141.

Te virides ripae, *te caerula turba natantum,*
Te liquidae mirantur aquae.

Cicero de Legg. I, 5. *Sic nos inter has proceriſſimas populos in* viridi *opacaque* ripa *inambulantes.* Noster Theb. IX, 321.

Crenaeus, cui prima dies in gurgite fido,
Et natale vadum, & virides *cunabula* ripae.

Val. Flaccus V, 217.

virideſque *premunt longo ordine* ripas.

Vel *viridi* margine. Plinius Epist. VIII, 8. de Clitumno: *Ripae fraxino multa, multa populo vestiuntur; quas perspicuus amnis, velut mersas,* viridi margini *adnumerat.* ita legendum alicubi monui; vulgo, viridi *imagini. Margine ripae* probum est, ut apud Ovidium Heroid. V, 27.

Populе, vive precor, quae consita margine ripae
Hoc in rugoso cortice carmen habes.

Et ita Met. I, 729 & V, 598. & Apuleius Miles I. p. 14. & alibi. Aliter non male legere posses,

vitrei *posuit se margine* rivi:

voces enim *vitreus* & *niveus, ripa* & *rivus* pariter in codicibus confunduntur. Silius Italicus IV, 534.

Monte procelloso Murranum miserat Anxur;
Tritonis niveo *te sacra, Phalante, profundo:*

ubi pro *niveo* Heinsius mavult *Libyco:* ego non dubito quin Silius scripserit *vitreo.* Plinius Epist. VIII, 8. de eodem Clitumno: *fons—qui lato gremio patescit purus & vitreus, ut numerare jactas stipes & relucentes calculos possis.* Noster Propempt. Met. Celer. v. 16.

Surgite de vitreis *spumosae Doridos* antris.

Vide Heinsium ad Claudiani Fescennina in Nupt. Honorii & Mariae. De commutatione v. *ripa* & *rivus* vide Bentleium ad Horat.

rat. Carm. III, 25. v. 13. & IV, 2. v. 31. malo tamen *viridis ripae*. Τὸ RIPA absolute, sine *fluvii* vel *aquarum* mentione, ut Tibullo II, 5. de Ilia:

Concubitusque tuos furtim, vittasque jacentes,
Et cupidi ad RIPAS *arma relicta Dei:*

ubi nulla vel in praecedentibus vel subsequentibus aquarum mentio. Ita Manilius lib. IV. vocat Illyricum *vicinum* RIPIS: quod Scaliger interpretatur Ἰλλυρίδα ΠΑΡΑΚΤΙΑΝ: *ripae* enim & de *mari* dicuntur. eodem libro:

Magna jacet tellus, magnis circumdata ripis
Parthis.

Et ita lib. V.

Quisquis erit tali capiens sub tempore vitam
Litoribus RIPISQUE *suos circumferet annos.*

Versu proxime sequenti pro *credit* ratio Constructionis postulat *credens:*

Insequitur *velox pecorum Deus; & sua* credens
Connubia, ardenti jamjam suspiria librat
Pectore, jam praedae levis imminet.

Pro *levis imminet* Domitius notat inemendatos Codices habere *suus invenit*. *Ardenti pectore*, scil. *amore* ardenti. Apuleius Miles V. p. 109. *At illa, Opportune, inquit,* ardenti *prorsus isti meo* pectori *volentiam scilicet perpetraturae venitis.* ita legendum; vulgo inepte *violentiam*. Pricaeus conjecit, *volentia* pectori meo: proxime veritatem. *Volentiam perpetrare* est *facere rem gratam*. Utitur hac voce Solinus. Vide Nonium Marcellum.

v. 22. *Aventinaeque legit vestigia* terrae] Non miror Interpretes hunc locum praeterire. quomodo enim explicarent quod non intellexerunt, nec unquam intellectum erit; nempe, quid sit *legere vestigia* TERRAE? an igitur TERRA *aufugere* solet, & Diana vestigia ejus *legere* seu *sequi?* agnosco quidem magnam venatricem Dianam FERARUM *vestigia legentem*; unde *beluarum agitatrix* dicitur Arnobio lib. IV p. 241. (ubi vulgo male legitur *siluarum agitatrix)* & saevis *inimica* virgo *beluis*, Horatio Carm. I, 12. Sed TERRAE *vestigia* quaenam sint ignoro. Agnosco etiam *Aventinum* MONTEM & COLLEM & SILVAM *Aventinam*; sed de TERRA *Aventina* nunquam ante inaudivi. Quid multa? lege, minima mutatione,

Aventinaeque legit vestigia CERVAE.

Seneca Hippolyto, de Diana v. 160.

tua Gaetulos
Dextra leones, tua Cretaeas
Sequitur CERVAS.

Vestigia cervae, ut Tibullus IV, 3.

Ipse ego velocis quaeram vestigia CERVAE.

Ovidius Trist V, 9.

Utque canem pavidae nactum vestigia CERVAE
Luctantem frustra copula dura tenet.

Catullus de Nupt. Thetid. & Pelei v. 338.

Flammea praevortet celeris vestigia CERVAE.

Gratius Cyneget. v. 201.

Aut versuta sequi leporis vestigia *parvi:* id est *legere* vestigia leporis. *Aventina cerva* ut *Ossaea ursa* Ovidio Metam. XII, 319. *legere vestigia* phrasis bene nota: vide Thebaid. IX, 171. XII, 272. Ovidium Met. III, 17. XII, 34. Lucanum VIII, 210. Recte vero & ex decoro facit Dianam errantem per septem *juga*; illa enim, utpote venatrix, *montibus* maxime gaudebat: (unde *montivaga* Dea appellatur Achilleid. I, 450.) praesertim *Aventino*, ubi templum illi & praecipuus cultus: unde Ovidius Fast. III, 884. *Aventino Luna colenda jugo*. Festus: *Servorum dies festus vulgo existimatur Idibus Augusti, quod eo die Servius Tullius natus serva* aedem Dianae *dedicaverit* in Aventino: *cujus tutelae sunt cervi; a quorum celeritate fugitivos vocant cervos.* ita legendum pro *vocent servos:* quod & partim monuit Dacierius. Hic autem vides *cervos* sub Dianae *tutela*: longe aliter Horatius Carm. IV. 6.

Deliae tutela Deae, fugaces
Lyncas & cervos cohibentis *arcu.*

Mox, v. 24. *numquamne* avidis *arcebo rapinis* &c. Ne dubites de epitheto *avidis* facit locus Propertii I, 20.

Nympharum semper cupidas *defende* rapinas.

Et Nostri Theb. IV, 695.

nocturnaque furta licentum
Cornipedum & cupidas *Faunorum* arcebo rapinas.

Pro *semperne* Editt. Parm. & Rom. habent *semperque*. istud melius.

v. 33. SIC TOTA *tum veste ruit.*] Sic *ruit: quomodo* ruit? nulla enim hic comparatio. Deinde, TOTA *cum veste:* inepte: quis enim supponere potest eam cum PARTE

veſtis in fontem ruituram eſſe? Lege, certiſſima emendatione,

SICUT ERAT *cum veſte, ruit:*

Thebaid. III, 680.

SICUT ERAT *laceris pridem turbata capillis.*

IV, 802.

ibi exultans conclamat ab agmine primo

SICUT ERAT *levibus tollens vexilla maniplis*

Argus, Aquae.

VII, 819. de Amphiarão ad inferos deſcendente,

Non arma manu, non frena remiſit;

SICUT ERAT *rectos defert ad Tartara currus.*

Ovidius Metam. XIII, 584.

ſed crine ſoluto

SICUT ERAT, *magni genibus procumbere non eſt*

Dedignata Jovis.

Sidonius Apollinaris Carm. II, 405.

Ergo SICUT ERAT *liquidam tranſvecta per aethram.*

Noſter Theb. IX, 36.

juvat exhauſtos iterare labores

SICUT ERANT. *pulvis ſudorque cruorque per artus*

Mixtus adhuc. vertere gradum vix &c.

ita legendus & diſtinguendus iſte locus, vulgo peſſime habens. Contrarium paſſa eſt Arethuſa apud Ovid. Met. V.

SICUT ERAM *fugio* ſine veſtibus:

Noſtra, *cum veſte.* Suetonius Claudio c. 34. *induxit & unum ex momenclatoribus ſuis,* SICUT ERAT togatus. Plura exempla ad manum ſunt, ſi haec non ſufficiant.

v. 38. *Immitem* Bromium &c.] Gronovius Diatr. c. XX. "Auctor ſum editu" ris Statium, ut ſine ulla haeſitatione in " textum recipiant palmariam illuſtriſſimi " viri conjecturam, *Invitam Brimo.*" Is eſt Scaliger, Not. ad Propert. II, 2.

Virgineum Brimo *compoſuiſſe latus.*

Quod vero Statius Dianam vocat *Brimo*, in diverſum abeunt ceteri ſcriptores, qui *Cererem*, non Dianam, *Brimo* appellant. cauſam hujuſce appellationis narrat Arnobius lib. V. p. 170. Jupiter enim inceſtis libidinibus in matrem Cererem aeſtuans, cum non auderet vi petere quod procaci appetitione conceperat, fit taurus, & ita cupitâ potitur. *ardeſcit furiis atque indignationibus mater,* (verba ſunt Arnobii) *ſpumat, anhelat, exaeſtuat, nec fremitum continere tempeſtatemque irarum valens, ex continua paſſione* BRIMO *deinceps ut appelletur, aſſumſit.* Et ita quoque Clem. Alexandrinus, Admonit. ad Gentes p. 11. Ed. Paris. Δηῶς δὲ μυστήρια καὶ Διὸς πρὸς μητέρα Δήμητραν ἀφροδίσιοι συμπλοκαὶ, καὶ μῆνις (οὐκ οἶδ' ὅτι φῶ λοιπὸν, μητρὸς ἢ γυναικὸς) τῆ Δηῶς· ἧς δὴ χάριν, BRIMO προσαγορευθῆναι λέγεται: *Cereris vero myſteria, & Jovis cum matre venereae conjunctiones, & ira Cereris, (neſcio an dicam matris vel uxoris:) ob quam* iram BRIMO *appellatam eſſe dicitur.* Eſt enim Βριμὼ idem quod θυμὼ, ὀργίζω, *fremere, iraſci.* Heſychius: Βρίμη, ἀπειλὴ καὶ γυναικεία ἀῤῥητοποιΐα. quae ultima verba explicanda ſunt ex iſtis Heſychii, Βριμάζει, ὀργᾷ εἰς σωφρονίαν, Κύπριοι. Sed haec obiter. Nequaquam igitur Statio & autoribus citatis convenit: niſi dicas Cererem ſeu *Brimo*, & *Dianam* ſeu Lunam eaſdem eſſe: de qua re vide Macrobium Saturnal. I, 18. ad finem. Sed tota Veterum Μυθολογία tenebris & contradictionibus obvoluta. Memoriae vero falſus fuit Gronovius cum *Invitam Brimo* Scaligero imputaret: ille enim non *Invitam* ſed *Immitem Brimo*, ut in vulgatis eſt, legebat.

v. 41. *Depoſuit juxta*] Id eſt *plantavit:* ex Virgil. Georg. II, 23.

Hic plantas tenero abſcindens de corpore matrum

Depoſuit *ſulcis.*

Seneca Conſol. ad Marciam c. XVI. *Agricola, everſis arboribus, quas aut ventus radicitus evulſit, aut contortus repentino impetu turbo perfregit, ſubolem ex illis reſiduam fovet, & amiſſarum ſemina ſtatim plantaſque deponit.* ita legendum; vulgo *diſponit*, male; cum de *plantatione* non *ordinatione* & *diſpoſitione* ex ſenſu liqueat eum agere. Vide Gronovium ad Epiſt. 86. ubi ſimile mendum ſuſtulit. Plinius N. H. XIX, 6. de caepis: *Aſcaloniarum propria natura: etenim velut ſteriles ſunt ab radice; & ob id ſemine ſeri illas, non* deponi, *juſſere Graeci.* Sequitur, v. 45.

Tu ſaltem declivis *ama, preme frondibus undam.*

Primo legendum *declinis*, id eſt *obliquo pendula trunco*, ut mox dicit. & ita conjecerat Tiliobroga. alia res eſt *declivis.* Hae vero voces perpetuo commutantur. Deinde, interpone conjunctionem, quae excidit:

Tu

Tu ſaltem declinis ama, & preme frondibus undam.

Notum hoc iis qui poetas vel minimum intelligunt. Ita Theb. IV, 521.

telluris opertae
Diſſilit umbo capax, ſilvaeque & nigra pateſcunt
Flumina, liventeſque Acheron ejectat arenas:

ita legendum: vulgo omittitur *que* ante *Acheron*; & *umbra* male pro *umbo*. Mox, v. 52. *ſtupeant* tua germina: id eſt *colant*, *venerentur*, cum *ſtupore* quodam ſeu *admiratione*. Achilleid. I, 14. ad Domitianum:

At tu, quem primum longe ſtupet *Itala virtus.*

Claudianus in Prob. & Olybr. Conſ. v. 162.

Mediſque ſubactis
Noſtra Semiramiae ſtupeant *inſignia turres:*

ita invenit Heinſius in Pulmanni Codice: vulgo frigide *timeant*. Ubique exempla.

v. 53. *Illa Dei veteres* animata *calores*] Latinitatem in his quaero: dixiſſe enim debuit vel animata IN *calores*, vel animata *caloribus*. Noſter Theb. VI, 268.

Exin magnanimum ſeries antiqua parentum
Invehitur, miris IN vultum animata *figuris.*

Ovidius Met. IV, 618.

Gorgonei capitis guttae cecidere cruentae,
Quas humus exceptas varios animavit IN angues:

Et XIV, 566.

IN nymphas animata *claſſe marinas.*

Sedulius V, 266.

Corpora Sanctorum fractis abiere ſepulchris,
IN cineres animata *ſuos.*

Vel animata *caloribus*. Claudianus IV, Conſ. Honor. v. 591.

multaque animantur Iaſpide *cultus:*

quem locum adduxi & emendavi ſupra ad Eq. Max. v. 20. quo tempore Editio Heinſii ad manus non erat. hac inſpecta, video eum annotantem "*variantur* unus Me" diceus. *hortatur* in nonnullis. forte *ani*" *matur*" Ne dubites quin ſcripſerit Claudianus ita ut emendavi, *animantur:* quae vox in MSS. hoc modo ſcribitur *aiatur:* unde iſta *variantur* & *hortatur* & vulgata *ornantur*. Noſter Pietat. Abaſc. v. 2.

Aut ebur, impreſſis aurumve animare figuris.

Theb. III, 223.

armaque in auro
Triſtia, terrificis monſtrorum animata figuris.

Plura exempla utriuſque generis vide apud Heinſium ad Claudian. in Rap. Proſ. III, 386. & paſſim in Statio reperies. Jam vero qua Analogia, quo ſenſu interpretabimur iſtud *animata calores?* quippe notus ille Graeciſmus quo ſubintelligitur praepoſitio κατὰ, hic locum non poteſt habere. nec enim potes dicere arbor *animata calores* eo modo quo clipeus *caelatus pugnas* apud Noſtrum Achilleid. II, 178. & arma *expreſſa caſus* Val. Flacc. I, 398. & flores *inſcripti nomina* regum, apud Virgilium. in illis enim locis idem eſt ac ſi dixiſſent, clipeus qui *pugnas caelatas habet*; & arma quae *caſus expreſſos habent* ſeu *exprimunt*; & flores qui *nomina regum inſcripta habent*. nullo vero ſenſu potes dicere arbor quae *calores Dei animatos habet*. Domitius interpretatur, ANIMATA] *Quae concepit:* more ſuo verba detorquendi ad ſenſum quem animo conceperat, ſecurus utrum ea ſit eorum ſignificatio, necne. Lege,

illa Dei veteres imitata *calores:*

Senſu optimo, mutatione minima. De rebus inanimis hanc vocem uſurpari notum eſt Manilius I, 201.

Terra quoque aërias leges imitata *pependit.*

Ovidius Met. IX. 340.

Haud procul a ſtagno, Tyrios imitata *colores,*
In ſpem baccarum florebat aquatica lotos.

Martialis I, 44.

Aut imitata *breves punica mala roſas.*

Horatius Epiſt. II, 1. v. 207.

Laena Tarentino violas imitata *veneno:*

ita legendum puto pro *Lana:* alibi dixi. Plinius N. H. XIV, 3. *caudas vulpium* imitata *alopecis*. vitis ea ſpecies In contextum itaq; admiſi *imitata*. Quod ſi quis audaciam hanc damnet, tantum peto ut exemplo uno hujuſce Conſtructionis me refutet. Aliquis forte conjiciat,

illa Dei in *veteres* animata *calores:*

Sed probe ſcio Statium non ita ſcripturum fuiſſe.

v. 55. *atque umbris* ſcrutatur *amantibus undas.*] Ita invenit in ſcripto Codice Bernartius; a quo in Editiones haec lectio propagata eſt: antiquiores enim Parmenſis

&

& Romana, habent *ſinuatur*, ut & Aldina an. 1502. & aliae quas inſpexi. Domitius notat inemendatos Codices habere *ſervatur*. Omnia aeque mendoſa. *ſinuatur* & *ſervatur* nullum habent ſenſum: *ſcrutatur* malum. quippe *ſcrutari* eſt *penitus* & *ſollicite* excutere & *inquirere*, & in *ſecreta* rei alicujus penetrare. Cenſorinus de Die Natali C. X. *Nunc vero, ut liquido appareat quemadmodum voces nec ſub oculos nec ſub tactum cadentes habere poſſint menſuras, admirabile Pythagorae referam commentum; qui, ſecreta Naturae* ſcrutando, *reperit, phthongos muſicorum convenire ad rationem numerorum.* Ita legendum: vulgo, *aliquid* appareat. Hinc fere haec vox uſurpatur quando de rebus *latentibus* ſermo fit. Curtius III, 4. *Thracas tamen leviter armatos praecedere juſſerat*, ſcrutarique *calles, ne* occultus *hoſtis in ſubeuntes erumperet.* Horatius Epiſt. I.

Arcanum *neque tu* ſcrutaberis *illius unquam.*

Curtius VIII, 3. ſcrutantibus *quid* occuleret *oſtendit.* Manilius IV, 246.

Scrutari caeca *metalla*
Depoſitas & opes, terramque exurere venis,
Materiamque manus certam duplicare per artem:

ita legendum puto; vulgo, *manu certa duplicarier arte:* quod Scaligerum adeo offendit ut proclamet verſum eſſe ab homine Alchymiſta infarctum. *duplicare materiam per artem manus* eleganter dicitur. Salmaſius ad Hiſt. Auguſt. p. 919. legit ut in vulgatis eſt, & Manilio digniſſimum judicat. Nollem factum. Sed pergo. Haec vero τῶ *ſcrutari* ſignificatio *umbrae* non convenit, ſed Piſcatoribus potius, qui *ſcrutari* ſtagna & *ſcrutatores* maris paſſim dicuntur. Vide autem majorem abſurditatem: ſequitur enim,

Sperat & amplexus; ſed aquarum ſpiritus ARCET,
NEC PATITUR TACTUS:

quomodo fieri poteſt ut *ſcrutentur* undas umbrae, & ſimul *non tangant?* ridiculum hoc. Lege,

atque umbris tutatur *amantibus undas.*

defendit nempe ab *igne ſuperno* & *dura grandine*, quemadmodum mandaverat Pan ſupra v. 46. ideo recte dicuntur umbrae *amantes. umbrae* ſunt folia & comae, ut Theb. II, 401.

amiſſae redierunt montibus umbrae.

quod non recte capiens Bernartius ex Lipſii codice male ſubſtituit, *redierunt* vallibus *umbrae:* quî enim, inquit, *umbrae* in *montibus?* Dicam tibi ex Virgilii Georg. I, 342.

Tum ſomni dulces denſaeque in montibus umbrae:

ad quae notat Servius: *Quia tunc incipiunt arbores frondeſcere.* Vide & corruptiſſimum iſtum locum Aeneid. I, 611. *dum* montibus umbrae *Luſtrabunt, convexa* &c. qui ſimiliter intelligendus eſt, quocunque modo legendus ſit: nec audiendi Servius & Donatus nugantes de Solis & Lunae umbra. Seneca Oedipo v. 155.

Non ſilva ſua decorata coma
Fundit opacis montibus umbras.

Pluribus poſſem, ſi opus eſſet. Recte igitur *tutatur* undas: & hoc in Contextum admitti meretur.

v. 62. *Haec tibi, parva quidem,* geniali *luce paramus Dona.*] Ita omnes, quas inſpexi, editiones, praeter unicam Parmenſem, ex optimis Codicibus expreſſam, prout teſtatur N. Heinſius alicubi ad Claudianum. Ea habet *genitali* luce. Nihil verius. *lux genitalis* idem eſt quod *dies natalis*, in qua *genimur* ſeu naſcimur. Ovidius Triſt. III, 13. quae eſt de *Natali* ſuo, vocat *tempus genitale:*

Libaque dem pro me genitale *notantia*
tempus?

quae ibi eſt indubitata ſcriptura. Noſter Genethliaco Lucani, v. 131.

Procul hinc abite, mortes:
Haec vitae genitalis *eſt* origo:

ita enim & illic ex eadem Parmenſi ſcribendum pro *genialis.* alludit ad titulum Eclogae quae eſt *Genethliacon* ſeu *proprius dies* ſeu *natalis* Lucani; & ſimul opponit *mortem* & *genitalem originem* vitae: quaſi dixiſſet, Quid *morti* cum *die natali?* abeas, o Mors; nihil tibi cum hac luce: haec enim eſt *natalis* Lucani. Miror igitur Salmaſium, qui ad Capitolini Pertinacem c. XV. ſcribit *genitales dies* pro *nataliciis* non eſſe ſermonis aut conſuetudinis Latinae. nec audiendus Gronovius, qui legit, HAC *vitae genialis*, pro HAEC. neſciit vir ſummus lectionem Edit. Parm. quam nunquam viderat. Hae vero voces ſaepiſſime commutantur in Codd. MSS. Ovidius, Art. Amat. I, 125. de virginibus Sabinis:

Ducuntur

Ducuntur raptae, genitalis praeda, *puellae:*

quae eſt elegantiſſima & veriſſima Burmanni reſtitutio, pro *genialis*. Sciunt pueri quare *genitalem* praedam vocet Sabinas Ovidius: quia nempe rapiebantur liberorum *gignendorum* & ſuſcipiendorum gratia. In contextum itaque recepi *genitali* luce: idem facturus etiamſi in Parmenſi non inveniſſem. Aliud eſt *genialis* lux; nempe *feſta*, *hilaris*, *laeta*, qua *Genio* indulgemus. Juvenalis Sat. IV.

genialis *agatur*
Iſta dies.

unde *genialis hiems* Virgilio. Optime autem conveniunt *Dona*; ea enim *natalibus* mittebantur amicis, ut ex Martiale & aliis notum. Ita Cenſorinus librum ſuum *de Die Natali* miſit Q. Cerellio, *Natalitii* titulo, ut Ipſe ait cap. I. ubi vide Notas Lindenbrogii. Sic etiam Anthолog. I, 30.

Ἀντίπατρος Πείσωνι ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ἅπασι ΒΙΒΛΟΝ.

v. 68. Et ſecrete *palam*] Domitius: " Inemendati Codices habent, *& ſatiare* " *palam*. nos *ſecrete* legimus, ut dicat, *Qui* " *non minus continenter* ſecretus *viſus* (opi- " nor *vivis) quam ſi publice ageres.*" Hinc apparet, vel Domitium non bona fide & ingenue agere, vel eum non vidiſſe Edit. Parmenſem, quae clare habet *Et ſecrete palam*. Et huic lectioni acquieſcit Gronovius Diatr. C. XX. me non renuente, modo intelligerem quid ſit *vir ſecretus*, aut qua laudis parte afficiendus. *Secretus* quidem *turbis popularibus* aut *negotiis* recte dicitur aliquis: ſed exemplum deſidero ubi laudatur quiſpiam eo quod ſit *ſecretus* abſolute: & magis, quia tam in malam quam bonam partem *ſecretus* quis eſſe poteſt. Multo minus admitto Interpretationem & conjecturam Gevartii, *Exſatiate palam*; hoc eſt, inquit ille, *plenus vita*. Quid? an *exſatiatus* ſignificat *plenus vita?* non certe magis quam *plenus vino*. & quid eſt PALAM *plenus vita?* Quod ſi dicat τὸ *vitae* repetendum eſſe a fine verſus & voce *vitam*, reſpondeo, tunc ſcribi oportuiſſe *Exſatiate palam* quam *digeris ordine vitam:* palam exſatiate vitae *quam* vitam digeris ordine; non *qui*. Hae ſunt allucinationes doctorum Virorum cum fateri nolint ſe non intelligere quod non intelligunt. Sub vocibus *ſatiare palam* latere puto epitheton aliquod τῦ *vitam*. quaerant acutiores: mihi ſimplicius videtur fateri neſcire quod neſcio. Scio quidem voces SECRETE & SECURE a librariis ſaepe confundi: vide Cl. Drakenborch ad Sil. Italicum XI, 326. Sed ſi Statius ſcripſiſſet *Et* SECURE *palam*, vix explicare potuiſſem. Mox v. 71. pro *Condere divitias* MS. Senenſis, Editt. Parm. Rom. & Venet. habent *Comere*, quod Gronovio notatum, & illuſtratum Diatr. C. XXVII. multis exemplis; & inter cetera hoc ex Claudiano de VI. Conſ. Honor. v. 523.

Ac velut officiis trepidantibus ora puellae
Spe propriore tori mater ſollertior ornat
Adveniente proco, veſteſque & cingula comit
Saepe manu, viridique anguſtat Iaſpide pectus &c.

Ubi quaero, quare mater dicitur SAEPE *comere veſtes & cingula*, cum *unus* tantum proci adventus hic deſcribatur? Lege IPSA *manu:* non permittit ancillis & ornatricibus, ſed *Ipſa* ornat & comit veſtes & cingula. quibus cura & ſollicitudo matris optime exprimuntur.

v. 73. *vincere perſta*
Quos pater Elyſio, genetrix quos detulit annos] Id eſt, ſuperes aetate patrem & matrem tuam mortuos: *vincas* annos quos illi ad campos Elyſios detulerunt. Ita Silv. V, 269. de *Aenea*,

Tentantem & vivos molitum in Tartara greſſus
Detulit *infernae vates longaeva Dianae.*

v. 74. *Hoc* ILLI *duras exoravere ſorores*] *Illi*, id eſt *pater* & *mater tua* hoc Parcas tibi exorarunt, hoc impetraverunt a Parcis, ut eorum annos ſuperes; hoc etiam *exoravit* Gloria Blaeſi quam non finis interire. Haec explicanda erant quoniam interpretes non intellexerunt vocem *exoravit* repetendam eſſe in ultima parte ſententiae; ut Theb. VI, 144.

At tua nondum,
Cadme, domus; nullus Tyrio grege plangitur *infans:*

ubi vox *plangitur* ἀπὸ κοινῦ utrique parti ſententiae applicanda eſt. Ovidius Met. XV. 156.

Corpora ſive rogus flamma, ſeu tabe vetuſtas
Abſtulerit, mala poſſe pati non ulla putetis,
Morte carent animae:

ſta

ita distinguendum; vulgo τίλλει στιγμὴ ponitur post τὸ *putetis*; quo pacto pars ultima sententiae, quae pendet a voce *animae*, corrumpitur. Constructio est: *ne putetis* animas *posse pati mala ulla*; quippe *morte carent animae*. Juvenalis VI, 161.

Sit formosa, decens, dives, secunda, vetustos
Porticibus disponat avos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente Sabina,
(Rara avis in terris, nigroque simillima cycno)
Quis ferat uxorem *cui constant omnia?*

ita distinguendum. *Sit* uxor *formosa, decens, dives*, &c. *quis ferat* uxorem *cui omnia constant?* Locum adduxi ut mecum mireris istam vocem *intactior*, quae mihi absurdissima videtur: non enim *uxores* (de quibus hic agit Juvenalis) sed *virgines* dicuntur *intactae*: vide Virgil. Aen. I, 349. & poetas passim. *intactae* quidem recte dicerentur Sabinae antequam a Romanis raperentur; & ita eas appellat Propertius lib. II. sed non ita cum *bellum dirimebant*: tunc enim *matres* erant: vide Livium I, 13. Mitto vocem *intactior*, novam, nec alibi credo inveniendam. Lege,

Porticibus disponat avos, sit castior *omni*
Crinibus effusis bellum dirimente Sabina.

Notabiles *castitate* Sabinae: vide Horat. Epod. II. v. 41. Ita emendaveram: cum inspecto Vetere Scholiaste illum quoque ita legisse deprehendi. Sic enim habet: BELLUM] SIT CASTIOR *Sabinis, quae foedera inter Tatium & Romulum fecerunt*. Vides ipsa verba, hoc est, rem ipsam. Prima litera τῦ *sit* amittebatur in ultima praecedentis *avos*: unde ex *itcastior* fecerunt *intactior*, minima mutatione. *Exoravere* HOC *duras* SORORES, ut Eclog. VII, v. 121.

Unum quaeso DIEM DEOS *silentum*
Exores.

Hoc, Hoc, ut apud Virgil. Georg. II, 352.

Hoc *effusos munimen ad imbres*;
Hoc, *ubi hiulca siti findit canis aestifer arva.*

ECLOG. IV.

VERS. 14. Et querulae jam *sponte fores*] Operae pretium sit exscribere notulam viri de Statio bene meriti. " Ingeniose (inquit ille,) Politianus (Epist. " VI, 1.) hunc locum interpretatus est; " *Querulae*, inquit, jam *sponte fores* videntur, quoniam quidem querulae antea quoque, sed non sponte; quia brutorum voces etiam interdum *querulae* dicuntur. " Ita *questus avium* dixit 4. Silv. ad Sever.

nunc volucrum novi
Questus, inexpertumque carmen
Quod tacita statuere bruma.

" Ait itaque poeta caveam Psittaci jam " conqueri quod desolata sit. Eodem modo 5. Theb. nidum avis quem serpens " rapuerat *querulam domum* vocat:

Illa redit, querulaeque domus mirata quietem.

Revera vix intelligo quid velit Vir Doctus: puto tamen contraria omnia a Statio dici debuisse. quomodo enim *querulae* esse possunt fores cum *tacet* cavea? hoc enim intelligendum est istis, *& angusti nusquam convicia tecti*. Contrarium, inquam, oportuit, hoc modo:

En! mutae non *sponte fores! vacat ille beatus*
Carcer, & angusti nusquam convicia tecti:

jam omnia belle cohaerent: limina olim tuo rostro *stridebant*, nunc *mutae* sunt; sed *non sponte*; invito, & quasi hoc silentium dolentes. Ita Achilleid. I, 237.

Illum non alias rediturum ad Thessala Tempe
Jam tristis Pholöe, jam nubilus ingemit Othrys,
Et tenuis Sperchios aquis, speluncaque docti
MUTA *senis:*

docti senis, Chironis. alibi, Theb. VIII, 196.

MUTISque *diu plorabere Delphis.*

Non sponte ut Virgil. XI, 827.

Simul his dictis linquebat habenas
Ad terram non sponte *fluens.*

alibi,

Italiam non sponte *sequor.*

Tale quippiam sensus videtur requirere: sed multum abest ut affirmem Statium ita scripsisse. Vers. 3. pro *murmura* Parmensis Edit. habet *lumina*: perperam. Vide quae dixi Praefatione, de commutatione vocum trisyllabarum. Vers. 10. Eadem Edit. exhibet *non* pro *nec*: & 15. *angusti*

tecti

tecti, non *anguſti*: & ita in ſua Editione Gronovius. Supra quidem dixerat, v. 11. *At tibi* QUANTA DOMUS *rutila teſtudine fulgens.* Nihilominus tamen vix fieri poteſt ut *anguſtum* tectum diceret quod modo vocaverat *carcer:* vel ut eadem appellatione afficeret *Imperatoris Palatium* & *aviculae caveam:* illud enim *Anguſtum tectum* vocat, Euchariſtico v. 18.

Tectum anguſtum, *ingens, centum ſublime columnis.*

v. 19. *Et Aonio* VERSAE *certamine picae.*] Omnino legendum VICTAE *certamine:* non enim *vertebantur certamine,* ſed *vincebantur.* Ovidius Met. V, 300. de hac re:

Nuper & iſtae
Auxerunt volucrem VICTAE certamine *turbam.*

Idem Met. XIII, 19.

Iſte tulit pretium jam nunc certaminis *hujus,*
Quo cum VICTUS *erit, mecum certaſſe feretur.*

Noſter Theb. VIII, 615.

Nutat utroq; timor; quemnam hoc certamine VICTUM
Quem viciſſe velint: tacite praeponderat exul.

Ovidius Heroid. XVI, 359.

Paene puer vario juvenes certamine VICI.

Idem Met. VI, 91.

hanc Juno VICTAM certamine *juſſit*
Eſſe gruem.

Livius I, 24. *Priuſquam dimicarent, foedus ictum inter Romanos & Albanos eſt his legibus, ut cujuſque populi cives eo* certamine VICISSENT, *is alteri populo cum bona pace imperitaret.* Pro *demittere* multae Editiones perperam habent *dimittere.*

v. 20. *Quique refert jungens iterata vocabula perdix.*] Vir doctus Jacobus Dalechampius Not. ad Plinii Nat. Hiſt. X, 12. citat hunc verſum ut probet CORNICES vocales eſſe:

Quique refert jungens iterata vocabula
CORNIX:

Memoriae errore. Vide tamen erroris inconſtantiam: quippe ad cap. 42. ejuſdem libri, hunc ipſum verſum adducit ut probet PERDICES vocales eſſe:

Quique refert jungens iterata vocabula
PERDIX.

v. 32. *quo tu, Melior dilecte,* recluſo *Nunquam ſolus eras.*] Quaero quo ſenſu Pſittacus *recluſus* dici poteſt, id eſt, *apertus. Cavea* quidem *recluditur,* ſed non *Pſittacus,* niſi cultro Chirurgico. Lege,

quo tu, Melior dilecte, relicto,
Nunquam ſolus eras:

Si omnes alii convivae abierint, hoc tamen *relicto,* non ſolus eras; hic tibi erat pro turba & ſodalibus. Nec metuas a ſono vocum *dilecte relicto:* pariter enim optimi poetae. Ovidius Amor. II, 7. *dicor* AMORE MORI. Et Met. VII, 538.

*Concidere infelix validos mi*RATUR ARATOR
Inter opus tauros.

Virgilius Aen. XI, 552. *Telum im*MANE MANU &c. Manilius II.

*Sic mihi cunc*tanti tantae *ſuccedere moli* &c.

niſi ibi legendum ſit *conanti;* quod verum puto.

v, 35. *Et tenues Arabum reſpirant* germine *plumae*
Sicaniiſque crocis.] Editiones Parm. & Rom. pro *germine* habent *gramine.* Lege,
Et tenues Arabum reſpirant gramina *plumae*
Sicanioſque crocos.

Per *gramina Arabum* intelligit *caſiam,* herbam ſuaviſſimi odoris, ut eam vocat Servius ad Virg. Ecl. II, 49. & quae funeribus adhibebatur. Martialis Epigr. XI, 55.

Unguentum & caſias & olentem funera *myrrham* &c.

Propertius II, 22.

Afflabunt tibi non Arabum *de* gramine *odores,*
Sed quos ipſe ſuis fecit Amor manibus.

Apuleius tamen Miles. XI. *Talis ac tanta, ſpirans* Arabiae *felicis* germina, *divina me voce dignata eſt.* Utroque modo recte dici poteſt: ſequor tamen Vetuſtiſſimas. Bene vero *reſpirant* GRAMINA non GRAMINE. ita II, 2. v. 77.

inde malignum
AERA reſpirat *pelago circumflua Neſis:*

non AERE. *Reſpirant* idem quod *ſpirant, exſpirant.* Sil. Italicus III, 704.

In latus Heſperium flammam exſpirare *furentes*
Cornipedes, multoque fluentia ſanguine lora,

ſc. *cerno. Suſpirare* hoc ſenſu utitur alibi Silius, & Lucanus VI, 369.

Quique nec humentes nebulas, nec rore madentem

O *Aëra,*

Aëra, nec tenues ventos ſuſpirat *Anaurus.*

Inſpirare pro eodem utitur Ammian. Marcellinus; ſed non occurrit locus. ita *ſpirare* cum quarto caſu: de quo vide Heinſium ad Claudian. IV. Conſ. Honor. v. 591. Pro *feſſus ſenio* Parmenſis habet *fuſus*: perperam. Non vero dimittenda haec Ecloga antequam in integrum reſtituamus inſignem locum Ovidii ea Elegia a qua multa mutuatus eſt Statius. Ea eſt Amor. II, 6. ubi mortem Pſittaci deflet, & hoc Elogio decorat:

Raptus es invidia. non tu fera bella movebas;
Garrulus, & placidae pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter ſua praelia vivunt,
Forſitan & fiunt inde frequenter anus.
Plenus eras minimo; nec, prae ſermonis amore,
In multos poterant ora vacare cibos.
Nux erat eſca tibi, cauſaeque papavera ſomni;
Pellebatque ſitim ſimplicis humor aquae.
Vivit edax vultur, ducenſque per aera gyros
Milius, & pluviae graculus auctor aquae:
Vivit &c.

Ita omnes, opinor, Editiones & Codices. Sed parum accuratus Lector eſt qui non ſtatim videt quam inepte inſeratur ſecundum Diſtichon *Ecce coturnices* &c. quod narrationem inopportune admodum abrumpit, cum jam in eo eſſet poeta ut vitam & mores Pſittaci deſcriberet. Detrudendum dico iſtud Diſtichon in quartum locum, & totum ſic legendum:

Raptus es invidia &c
Garrulus & &c
Plenus eras minimo &c
In multos &c
Nux erat eſca &c
Pellebatque &c
Et jam locum habet
Ecce, coturnices inter ſua praelia vivunt
Forſitan & &c
Vivit edax vultur &c.
Res per ſe patet.

ECLOG. V.

VERS. 7. *Vaſtator* DOCTE *ferarum*] Mirum epitheton iſtud DOCTE *vaſtator*: putares leonem hunc ſolitum eſſe feras frangere *ſecundum artem*. Olim conjeceram *vaſtator* TORVE; quod de leonibus hanc vocem uſurpari ex multis poetarum locis obſervaveram. Sed aliud me docuit Parmenſis, quae habet *vaſtator* CAEDE *ferarum*: unde nullo negotio elicitur vera lectio, *vaſtator* SAEVE *ferarum*. & hoc *leonibus* convenientiſſimum & uſitatiſſimum epitheton. Virgilius Georg. II, 151.

At rabidae tigres abſunt, & SAEVA leonum
Semina.

Noſter Theb. IX, 15.

nonne Hyrcanis bellare putatis
Tigribus, aut SAEVOS *Libyae contra ire* leones?

Manilius lib. IV. de Africa:

Et vaſtos elephantas habet, SAEVOSQUE leones
In poenas fecunda ſuas parit horrida tellus.

Ovidius Met. IV, 102.

Ut lea SAEVA *ſitim multa compeſcuit unda.*

Martialis Epigr. II, 75. de Leone:

SAEVUS *& infelix furiali dente peremit,*

ſc. duos pueros. Ubique invenies. " Erunt " fortaſſe, quibus mirum & incredibile vi- " debitur vocabulum tam notum & ob- " vium ſic corrumpi potuiſſe. Verum qui " veteres Codices tractarunt, ſciunt nihil " eſſe tam monſtroſum, ut in illud non " paullatim abeant verba etiam vulgatiſſi- " ma, poſtquam ſemel male legi & reddi " coeperunt:" Verba ſunt Frid. Gronovii ad Plinii Nat. Hiſt. XXXIII, 1. ubi pro *conſertoris*, vel, ut in aliis codicibus legitur *ſartoris*, legit *armorum*. Vide locum.

V. 13. *Hoc licuiſſe neſas* pavidi timuere *leones*] Hanc lectionem falſi arguit ſenſus communis: nemo enim *timere* poteſt aliquid LICUISSE; quippe *timor* locum habet ubi *in incerto* res ſunt, non ubi *praeteriit* quod timuimus; tunc enim ſuccedit *Dolor*, vel *Deſperatio*, vel talis aliquis affectus. Si igitur pro TIMUERE *licuiſſe* ſcripſiſſet DOLUERE *licuiſſe*, recte & ſecundum naturam ſcripſiſſet: ut apud Lucanum IX, 1055.

captique in viſcera magni
Hoc aliis LICUISSE *doles.*

Procul-

Proculdubio a Statio fuit,

Hoc licuiſſe nefas pavidi GEMUERE *leones.*

Ita Theb. I, 814.

jam jamq; animis male debita regna
Concipit, & longum ſignis cunctantibus annum
Stare gemit.

VII, 821. de Amphiarao:

Reſpexitque cadens caelum, campumque coire
Ingemuit:

Sil. Italicus II, 225.

Conſilium damnant, portiſque atque aggere tuto
Erupuiſſe gemunt.

Ovidius Met. III, 94.

Pondere ſerpentis curvata eſt arbor, & imae
Parte flagellari gemuit *ſua robora caudae.*

Horatius Epiſt. I, 15.

ſane murteta relinqui
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni *vicus* gemit.

Sed nec adhuc recte habet ſenſus: non enim leones gemuere hoc licuiſſe, abſolute, ſed

Hoc licuiſſe nefas PAVIDO *gemuere leones:*

Si alius & fortior leo hoc facinus perpetraſſet nihil adeo dolendum foret: cum vero PAVIDO tigridi (quem ſupra vocat *feram* FUGIENTEM) tantum licuit, hoc quidem *gemendum* erat. compar ſententia apud Claudianum in Rufin. II, 198.

ſimul ira virum, ſimul obruit ingens
Moeror, & IGNAVO *tantum* LICUISSE *nocenti*
Miratur.

Sil. Italicus XIV, 97.

Ingemuit, *nimiumque* viris *tantumque* licere
Horruit.

Avienus Fab. II.

Ingemuit *votis haec* LICUISSE *ſuis.*

de Re vide Martialem lib. de Spectac. Epigr. XVIII. *Gemere* vero de Leonibus recte dici notum ex iſto Virgilii Eclog. V, 27.

Daphni, tuum Poenos etiam ingemuiſſe leones
Interitum, monteſque feros ſilvaſque loquuntur:

ita legendus iſte nunquam adhuc intellectus locus, pro *feri* & *ſilvae.* Ortus error ex eo quod non intelligebant τὸ *loquuntur* idem eſſe ac *ferunt, dicunt:* ut Aen I, 735.

Juppiter, (hoſpitibus nam te dare *jura* LOQUUNTUR)
Hunc laetum &c.

id eſt, *dicunt* te dare jura. Horatius Epiſt. I, 20.

Me libertino natum patre, & in tenui re
Majores pennas nido extendiſſe LOQUERIS:

ubi eadem verborum conſtructio, LOQUERIS *me extendiſſe pennas,* ut LOQUUNTUR *leones ingemuiſſe interitum.* Jam vero ſenſu & conſtructione loci Virgiliani nihil facilius: *Daphni,* DICUNT *leones & feros montes & ſilvas ingemuiſſe tuum interitum.* Pro *feros* errore librarii ſcriptum erat *feris*; inde, ultimâ literâ *s* a proxime ſequenti abſorptâ, *feri:* dehinc factum *ſilvae* pro *ſilvas,* ut ejuſdem caſus eſſet ac *feri.* millies hoc Veterum ſcriptis accidit. Verſu praecedente pro *clauſis portis* Editt. Parm. & Rom. habent *clauſas portas.* abrupta haec videntur; & ſuſpicor aliquid deeſſe, niſi ſcribendum & diſtinguendum ſit,

Stat cardine aperto
Infelix cavea, occluſis *circumundique portis.*
Hoc licuiſſe nefas pavido gemuere leones.

Circum undique, ut Silv. V, 1. *miſeram* circum undique *leti Vallavere plagae.* Reſtitue hanc vocem Virgilio Aen. IV, 416.

Anna, vides toto properari litore: circum——
Undique *convenere: vocat jam carbaſus auras:*

Ita diſtinguendum; vulgo male divellitur haec vox, & ponitur diſtinctio poſt *circum: Anna, vides toto properari litore* circum: quae in errorem induxit Servium, ut putaret *circum* eſſe *adverbium loci:* quod quidem interdum verum eſt, ſed non hoc loco.

v. 15. TOTAS *duxere in lumina frontes*] Nullius uſus vox iſta TOTAS; nunquam enim, opinor, *partem* frontis in lumina ducere ſolent leones. Juvenal. Sat. IX, 1.

Scire velim quare totics mihi, Naevole, triſtis
Occurras fronte obducta, *ceu Marſya victus:*

vides FRONTE *obducta,* non TOTA *fronte obducta.* Scripſit Statius,

TORVAS *duxere in lumina frontes:*
Virgilius Aen. III, 635.

Telo lumen terebramus acuto
Ingens, quod torva *ſolum ſub* fronte *latebat.*

Martialis Epigr. IV, 14.

Nec torva *lege* fronte, *ſed remiſſa,*
Laſcivis madidos jocis libellos.

Sil. Italicus III, 75.

Ora parentis
Agnoſco, torva*que oculos ſub* fronte *minaces.*

Et ita paſſim apud poetas.

v. 23. *Firmat hians oculos* animamque] Omnino legendum *animum*que. Thebaid. IV, 494.

Qualis Gaetulae ſtabulantem ad confraga ſilvae
Venator longo motum clamore leonem
Expectat FIRMANS ANIMUM.

Epithal. Stell. & Violant. v. 92.

Firmavique ANIMOS, *blandiſque madentia plumis*
Lumina deterſi.

Tacitus Annal. I. de Poſtumo Agrippa: *quem ignarum inermumque, quamvis* firmatus ANIMO *centurio aegre confecit.* Plinius Epiſt. VII, 27. *Ille non tollere oculos, non remittere ſtylum, ſed* obfirmare ANIMUM, *acriuſque pertendere.* ita legendum puto, vulgo, *auribuſque praetendere*, ſc. *animum*; phraſi vix poetis concedenda, nedum ſcriptori proſaico, & in ſimplici narratione. Tacitus Annal. XV. *Immotus iis & paulum in publico verſatus, poſt domi ſecretus* ANIMUM *adverſum ſuprema* firmabat. Ovidius Met. IX. 744.

Quin ANIMUM firmas, *teque ipſa recolligis, Iphi?*

Paſſim exempla invenies. Mirum vero eſt quod occurrit verſu ultimo hujus Eclogae,

magni quod Caeſaris ora
Unius AMISSI *tetigit* JACTURA *leonis:*

quippe *jactura amiſſi* leonis paene idem eſt ac ſi diceres *amiſſio amiſſi* leonis. non tamen adeo abſimile iſtud Ovidii Metam. IX, 98. de Achelöo amne:

Huic tantum ABLATI *doluit* JACTURA *decoris,*
Cetera ſoſpes erat:

ita enim legendum; vulgo *Hunc tamen ablati domuit* &c. Comparat poeta ſortem Acheloï cum ſorte Neſſi, qui ambo Deïaniram amarunt: Achelöus, inquit, ex amore Deïanirae tantum DOLUIT, nullum aliud malum aſſecutus eſt praeter DOLOREM, (ob amiſſum ſcil. alterum cornu:) At tu, Neſſe, EXITIUM. Auctor tibi ſum Ovidium ita ſcripſiſſe, & tute fateberis ſi locum ſpectes. Naugerius invenit in nonnullis Codicibus *tantum*, & ita Heinſius in quinque. *domuit* pro *doluit*, frequenti vice literarum L & M: de qua ad Silv. V, 3. Pro ſoſpes *erat* Codex unus Heinſii habuit ſoſpes *abit:* quod defendit Vir ſummus.

ECLOG. VI.

CONSOLATIO AD FLAVIUM URSUM &c.] Ita edidi, ſecutus Gronovium qui in duobus Codicibus pari fere modo hanc Epigraphen invenit: niſi quod in uno *Flavium* RUFFUM *de* MORTE pueri. Verum eſt AMISSIONE, ut Epiſt. ad Meliorem, libro huic praefixa: *ſcriptam de pucro* AMISSO *Conſolationem:* ubi Titulo Eclogae hujus alludit; quod & alias facit. Eadem Epiſtola: *Jam vero tibi hujus* AMISSI *recens vulnus, ut ſcis, Epicedio proſecutus ſum:* de Glaucia Melioris. ubi pariter Eclogae Lemmati alludit, quod fuit, EPICEDIUM GLAUCIAE MELIORIS; (non, *in Glauciam Melioris*) & ita ibi habet Vetuſta Parmenſis: hîc vero, AD URSUM JUVENEM AMICISSIMUM. quod etiam habuit ex eadem Epiſtola; licet ibi paullo aliter ſit, *Ad Urſum quoque noſtrum*, juvenem CANDIDISSIMUM, &c. non AMICISSIMUM. Pro PILETUS legendum PHILETUS, a Graeco ΦΙΛΗΤΟΣ: & ita apud Martialem II, 44. & Vet. Inſcript. apud Pineſium p. 239. & 756. ita etiam ſcriptus Codex, notante Gronovio. Vide Marq. Gudium ad Phaedrum V, 10. *Haec cur*, PHILETE, *ſcripſerim, pulcre vides.* Vetus Epitaphium, Romae repertum:

ΦΙΛΗΤΩι τόδε σῆμα, κατοιχομένῳ συνομένιῳ,
Αβασκαντὶς γαμετὰ μνημοσύνης ἕνεκεν.

Citatur in Not. Sirmondi ad Sidon. Apollinarem Epiſt. IX, 16. & a Graevio in Spicileg. Notar. in Rutilii Itinerar. v. 419. ubi

ubi probat primam ſyllabam hujus vocis communem eſſe.

v. 3. *Surgenteſque* (nefas!) *accendere natos:*] Ita diſtinguendum: vulgo omittitur Parentheſis, quaſi Conſtructio eſſet, *nefas eſt accendere ſurgentes natos:* vitioſe. Theb. VI, ad finem:

Monſtratumque (nefas!) *uni remeabile bellum.*

XII, 83.

Meque ſuper, cui vita, (nefas!) *cui ſanguine nati*
Partus honos:

ita optime codex Petrenſis; vulgo, & ſanguine. Virgilius Aen. VIII, 685.

Hinc ope barbarica, variiſque Antonius armis,
Ductor ab Aurorae populis & litore rubro,
Aegyptum, viresque Orientis, & ultima ſecum
Bactra vehit; ſequiturque (nefas!) *Aegyptia conjux:*

ita legendum; vulgo *Victor ab Aurorae populis:* quod multis nominibus iſti loco non convenire facile eſſet probare. *Ducem* vocat Horatius Epod. IX. in eadem deſcriptione: & Ovidius Met. XV, 826.

Romanique DUCIS CONJUX AEGYPTIA, *tedae*
Non bene fiſa, cadet:

ubi hunc Virgilii locum in animo habuit. *Ductor ab Aurorae populis*, ut, *Paſtor ab Amphryſo:* & per contemptum haec dicuntur, & indignationem quod *Ductor ab* imbellis *Aurorae populis* arma adverſus Auguſtum, Agrippam, & nomen Romanum ſumere auderet.

v. 6. arte *tamen, & procul intrat*
Altius in ſenſus &c.] Haec eſt lectio omnium quotquot vidi Editionum praeter Parmenſis, quae habet AD TE *tamen.* an voluit, ALTE *tamen, & procul intrat* Altius *in ſenſus?* Q. Curtius IV, 6. *omnibus territis, quia nunquam tam* alte *penetraſſe telum, lorica obſtante, cognoverant.* ubi pariter in uno Codice ſcriptum erat *ad te* pro *alte.* Domitius explicat, ARCTE] *Quamvis nulla ſit neceſſitudo:* quod ſane non capio. Nec puto plagam recte dici poſſe ARCTE ſeu ARTE *intrare* quae *per artum* ſeu tenue foramen intrat. Latet, opinor, verbum aliquod ſubſtantivum. optime congrueret, pro *arte*, tranſpoſitis literis, *aeret*, id eſt *haeret:*

haeret *tamen, & procul intrat*
Altius in ſenſus, majoraque vulnera vincit
Plaga minor.

Lucanus VIII, 417.

Haereat *Eoae* vulnus *miſerabile ſortis.*

Virgilius Aen. VII, 533.

haeſit *enim ſub gutture* vulnus,
& udae
Vocis iter, tenuemque incluſit ſanguine vitam.

ubi *vulnus* pro *ſagitta* quae infert vulnus; & ita forte capiendum τὸ *Plaga* hoc Statii loco. Auſonius Epitaph. XXVII. de Niobe.

Sed dolor, *obſtructis quamquam vitalibus,*
haeret.

Juvenalis II, 137.

Interea tormentum *ingens nubentibus*
haeret.

Plinius Epiſt. I, 5. *Ait, timere ſe ne animo meo penitus* haereret *quod in Centumvirali judicio aliquando dixiſſet.* ita *gaudium haereat animo* dicit Idem Panegyrico. Sequitur,

Sic miſcet Fortuna manu, nec pectora novit.

ita recte Bernartius & Gevartius pro *movit.* Fortuna non *novit* non inſpicit & recte aeſtimat animos & *pectora* hominum: quod ſi feciſſet, dignus fuiſſet Philetus naſci liber. Pari ſenſu Herc. Epitrap. V, 89. *Si mores humanaque* PECTORA *curae* NOSSE *Deis.* Male Gronovius ſincerum corrumpit legendo & defendendo (Diatr. c. XXI.)

Si *miſcet Fortuna manu, nec pectora* morit.

licet Elench. Antidiatr. c. III. dicat ſe ideo tantum protuliſſe hanc conjecturam, ut ejus occaſione Silium, Statium alibi, Lucanum & Val. Flaccum emendaret & illuſtraret.

v. 11. *cui major* ſtemmate juncto
LIBERTAS *ex mente ſuit.*] Quam male hic argumentatur Statius, & res diverſas & nihil commune habentes conjungit! LIBERTAS, inquit, *major juncto ſtemmate.* quid LIBERTATI cum *juncto*, longo, & continuato *ſtemmate?* dixiſſe debuit *libertas* omni *Vindicta*, omni *Manumiſſione* major; non *juncto ſtemmate* major: quippe *junctum ſtemma* non ad *libertatem* facit, ſed *nobilitatem.* Vides jam Statium ſcripſiſſe

cui major ſtemmate juncto
NOBILITAS *ex mente fuit.*

Ovidius Pontic. I, 2.

Maxime, qui tanti menſuram nominis imples

Et

Et geminas ANIMI NOBILITATE genus:

Noſter Theb. II, 436.

tibi larga (Pelops & Tentalus autor)
Nobilitas, *propiorque fluat de* ſanguine juncto
Juppiter.

IV, 600.

huic ampla quidem de ſanguine priſco Nobilitas.

Vides *Nobilitatem*, non *Libertatem* de *ſanguine priſco* & *genere* acquiri. Juvenalis Sat. VIII, 1.

Stemmata *quid faciunt? quid prodeſt, Pontice*, longo
Sanguine *cenſeri?*

concludit deinde v. 20.

Nobilitas *ſola eſt atq; unica virtus*;

non *Libertas*. Infra, eadem Satira v. 40.

tumes alto *Druſorum* ſtemmate, *tanquam*
Feceris ipſe aliquid propter quod nobilis *eſſes.*

Alcimus Avitus lib. IV. 172. de Noacho:

Stemmatis *hic ſancti*; *nam claro* nobilis *ibat*
A proavo quem priſca fides & conſcia virtus
In caelum ſine morte tulit.

Auſonius Profeſſor. XXIV.

Stemmate nobilium *deductum nomen avorum.*

Seneca de Benef. III, 28. *Qui imagines in atrio exponunt & nomina familiae ſuae longo ordine ac multis* ſtemmatum *illigata flexuris in prima parte aedium collocant, noti magis quam* nobiles *ſunt.* Huic Statii ſententiae ſimilis iſta Autoris Panegyr. ad Piſonem v. 5.

Hinc tua me virtus rapit, & miranda per omnes
Vita modos; quae, ſi deeſſet tibi forte creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuiſſet.

Male vero Gevartius legit *fluit* pro *fuit:* ſi enim quidquam mutandum, ſcripſiſſe debuit *fluxit* non *fluit*. recte habet FUIT, ut mox, Imperioſus ERAT. Et ſi *ſanguis* vel *ſtemma* FLUERE dicitur, non tamen *Libertas*, quemadmodum legebat Gevartius: adeo ut bis peccet. Has vero voces *Libertas* & *Nobilitas* commutatas obſervavi alicubi apud Veterem Horatii Scholiaſtem; ſed locus non nunc memoriae occurrit.

V. 13. *rumpat frenos dolor iſte (Deiſque Si tam dura placent) hominem gemis* &c.] Nihil hic mutant Editiones, praeter Parmenſem, quae pro *deiſque* habet *dieſque*, tranſpoſitis literis. Gevartius Papin. Lect. II, 15. haec notat: " Itaque cum ait *Deiſ-* " *que*, ſubaudi, *convicia inferas*, aut quid " ſimile. Vel lege *Deoſque*,

rumpat fraenos dolor iſte, Deoſque.

" *Deos rumpe*, id eſt, Deorum invidiam " contemne, vel fortiter feras." Quam multipliciter peccat vir politiſſimus! Primum *rumpere Deos* pro invidiam Deorum *contemnere* vel *fortiter ferre*. quod ſi ſenſus & phraſis admitterent, quo tamen referenda eſſent iſta *Si tam dura placent?* Deinde, DEIS, pro *convicia inferas* DEIS. Si hujuſmodi Ellipſes admittantur, quidvis ex quovis probari poteſt. Olim conjeceram,

Deiſne
Hei *tam dura placent?) hominem gemis, (hei mihi! ſubdo*
Ipſe faces) hominem, Urſe, &c.

Non male, opinor, quia idem conjectantem poſtea deprehendi Gronovium Diatr. C. XXI. qui obſervat, " Summa ars ex- " cellentiſſimi poetae eſt quod periodos " breves velut ſingultibus interſtinguit. *Ei* " in Vett. libr. ſcriptum fuerat, ut aſſolet, " pro *Hei:* id in *Si* degeneravit." Et hoc ſane placeret, niſi hunc locum, retenta veteri lectione, explicaret Doctiſſ. Bentleius Not. ad Horat. Serm. II, 7. v. 83. his verbis: " Excuſat Urſum poeta, quod in *fa-* " *muli* morte tam *acerbe* lugeret: *Famu-* " *lum*, inquit, *gemis, ſed pium, ſed mente* " *ingenuum*. Eſto igitur famulus; *(ſi deiſ-* " *que tam dura placent*; hoc eſt, ut tam li- " beralis puer indolis vel naſcendi condi- " tione vel captivitatis ſorte foret ſervus) " *at hominem gemis:* quid hic pudendum? " quanto hoc juſtius quam quod *Perſae e-* " *quum fortem, Moloſſi canem fidum lugent* " *extinctum?*" Haec Vir ſummus; & hoc quidem pacto optimus exſurgit ſenſus. adhuc tamen, ut mihi videtur, turbat iſtud QUE, quod ſuperfluum eſt, nec aliquid connectit; prout videre potes etiam in explicatione Bentleiana: quam etiam ſi admittas, alieno tamen loco ponuntur iſta *Deiſque Si tam dura placent:* debuerunt enim ſequi vocem *famulum: gemis quidem famulum (Si deis tam dura placent) ſed pium* &c. ita paullo ante, *famulum (quoniam rerum omnia caeca Sic miſcet* Fortuna *manu nec pectora*

flora novit) *gemis.* Revera vix aliter ſcribere potuit Statius ac conjecerat Gronovius,

rumpat frenos dolor iſte, (Deiſne
Hei *tam dura placent?) hominem gemis,*
&c.

Omnino huic ſimilis apoſtrophe Thebaid. X, 799. ubi mater Menoecei queritur,

nos ſaeva piacula bello
Demus, ut alternis (placet *hoc tibi*, fulminis auctor?)
Oedipodionii mutent diademata fratres?

Recte vero idem Vir magnus diſtinguit, *tuum ſervitium*, non *tuum hominem*. Sequitur, *qui ſponte, ſibi*que *Imperioſus erat:* iterum videtur abundare QUE: ſatis enim erat dixiſſe, *qui ſponte ſibi imperioſus erat*, omiſſo τὸ QUE. an ſcripſit, *qui ſponte ſibi* QUI *Imperioſus erat?* ut in iſto Horatii, *Sibi* QUI *imperioſus*. Vel, *qui ſponte* SIBIMET *Imperioſus erat*. quaere an haec vox unquam verſum finiat. Mox, v. 21. *vidi ipſe*, HABITUSQUE *notavi* &c. Ita plurimae editiones. Bentleius tamen ad iſtum Horatii locum citat, *vidi ipſe* ANIMOSQUE *notavi:* & ita inveni in Parmenſi; in Romana, ANIMOQUE: & Crucei Editio habet ANIMOSQUE. omnino verum *animos*, id eſt *ſpiritum*, generoſae indolis indicem. Virgilius Aen. VII, 42.

Dicam acies, actoſque animis *in funera*
reges.

Seneca Troad. v. 340. *Hos Scyros* animos? ubi Agamemnon Pyrrhum alloquitur, & illi exprobrat natalis ſoli ignobilitatem. Silvar. IV, 4.

Illic egregium formaque animiſque *videbis*
Marcellum.

v. 22. *Te tantum* CUPIENTIS *herum.*] Quiſquis herum CUPIT neceſſe eſt *ſervili* ſit animo. *ferre* quidem *Dominum* neceſſitate adactus interdum poteſt magnus animus; nunquam vero *cupere*. lege igitur,

Te tantum CAPIENTIS *herum:*

vide annotata ad Silv. I, 2. v. 107. ubi de hac voce fuſius. ſtatim etiam ſequitur, CUPERENT*que Latinae ſic peperiſſe nurus:* quod ultra mendum arguit. Sed contra me movet quod ſummus Bentleius in ſua hujus loci explicatione legit *cupientis:* & huic aliquatenus favent praecedentia, TUUM *cui* DULCE *volenti* SERVITIUM. Melius itaque forte nihil in Contextu mutaſſe.

v. 28. Ruſticus *inviſas dejecit in aequora pinus.*] QUIBUS *inviſas pinus* dicit? non enim abſolute *inviſae* dici poſſunt; quippe Helenae non *inviſae*, Paridi non *inviſae:* non igitur ſimpliciter *inviſae*. Suſpicari poſſes INCESTAS *pinus*, ex loco Achilleid. II, 363.

Nos Phryga ſemivirum portus & litora
circum
Argolica INCESTA *volitantem* puppe *ſeremus?*

Sed majus aliquid latet: quare enim *Ruſticus* Paris? verum quidem eſt olim *Ruſticum* fuiſſe Paridem, quando ſcilicet *paſtorem* ageret, & antequam *Regis filius* agnoſceretur: ſed non *Ruſticus* quando *dejecit in aequora pinus:* quippe in Aulam Trojanam receptus fuerat, & *ruſticitatem* proculdubio exuerat. Audi Ovidium Art. Am. II, 369. de Paride & Helena:

Quid faciat? vir abeſt, & adeſt NON RUSTICUS *hoſpes;*
Et timet in vacuo ſola cubare toro:

Agnoſcis Paridem NON RUSTICUM. Praeterea vix eſt ut *Ruſticum* diceret quando propter *Formam* laudare inſtituiſſet: *nec tam* FORMOSUS *fuit Paris* RUSTICUS: haec enim aliquatenus ſe mutuo tollunt. Satis, opinor, patet depravatio; non adeo facilis medicina. Et dixiſſe quidem potuit MATRIBUS *inviſas pinus:* ut apud Horatium, *bella* MATRIBUS *deteſtata:* &, Hannibal PARENTIBUS *abominatus:* & ita apud Sil. Italicum III, 70. ubi idem Hannibal natum infantem alloquitur,

amplior oro
Sis patrio decore, & fatlis tibi nomina
condas
Queis ſuperes bellator avum: jamque aegra timoris
Roma tuos numeret lacrimandos MATRIBUS annos.

Sed hoc non ſatis fuiſſet: quippe ambiguum foret utrum matribus *Trojanis* an *Lacaenis* has puppes *inviſas deſignare* voluerit, cum ad utraſque ex aequo pertinerent. Sine dubio intelligit *Feminas Trojanas*, quibus merito *inviſae* erant hae puppes, utpote mulierem peregrinam in opprobrium ipſarum invecturae, & fruſtraturae ſpem quam ipſae habere poterant de matrimonio formoſi ſui populatis Paridis; & ob multas alias rationes. Paene certus ſum Statium ſcripſiſſe,

Nec Paris Oebalios talis viſurus amores

Troaſin *inviſas dejecit in aequora pinus:* Senſus, ut mihi videtur, hoc poſtulat; nec aliam comminiſci potes vocem quae per omnia tam bene conveniat. Cauſam immanis hujuſce mutationis in Praefat. aperui: nempe ultima ſyllaba *in* amiſſa erat in ſubſequente *inviſas*, ut ſaepe fit. Deinde pro *troas* fecerunt *ticus*, cum inter hoc & illud parum ſit differentiae in minuto charactere. Et jam obvium erat exſcriptori vel lectori eruditulo addere ſyllabam *rus*, ut integram vocem *ruſticus* faceret; qua pejor, & ſenſui magis oppoſita, vix inveniri potuit. Pariter & in eadem voce depravatum Ovidii locum feliciter reſtituit Salmaſius, teſte Gronovio Obſervat. III, 3. Verba Ovidii ſunt, Heroid. XIII, 137. Epiſt. Laodamiae Proteſilao,

Troadas invideo: *quae ſi lacrimoſa ſuorum*
Funera conſpicient &c.

ubi vulgatam lectionem *Troadas invideo* σολοικίζειν probat Heinſius. in Codice Puteaneo erat *Troas invideo:* unde, *ſ* *in* geminato, Salmaſius reponebat *Troaſin invideo.* Nihil verius, aut magis appoſitum huic meae emendationi eſſe potuit. *Troaſin* vero ut *Dryaſin* & *Hamadryaſin* apud Propert. I, 20. *Lemniaſin* ſeu *Lemniaſi* Ovid. Art. Amat. III, 672. ex emendatione Heinſii pro *Lemnias.* Vide locum: ibi enim plura exempla. Pro *inviſas* nonnullae editiones perperam habent *invitas.*

v. 30. *qualem nec bella* CAVENTEM] Bella *caventem*, id eſt ut bella *caveret*, ſeu *vitaret*, ut recte Domitius: nec audiendus Gevartius qui *canentem* legit. Senſus eſt: non tam formoſus erat Achilles, quem mater inter virgines occultavit, ut bella *vitaret*; non, ut bella *caneret. cavere* in hoc ſenſu Statio familiare: Theb. VI, 769.

Sed providus aſtu
Et patria vigil arte Lacon hos rejicit ictus,
Hos cavet:

ibid. 780.

Illum rigida arma caventem
Avocat:

iterum v. 792.

motu Spartanus acuto
Mille cavet *lapſas circum cava tempora mortes:*

i. e. *vitat.* Verum quidem eſt quod dicit Gevartius, Achillem muſicum fuiſſe & ſolitum eſſe bella *canere*, a Chirone Praeceptore edoctum: ſed hoc non ſatis eſt; requiritur enim *Cauſa* propter quam Mater eum occultavit: haec vero non fuit ut bella *caneret*, ſed *caveret* ſeu vitaret: & ita praeferunt antiquiſſimae Editiones Parmenſis & Romana. Gronovius edidit *caventem:* in Erratis tamen reponi vult *canentem.* Mox, v. 34. *Qualis* ERAT *procul heu cunctis puerisque viriſque Pulchrior!* Parmenſis, *Talis* ERAS *procul En:* Romana, *Qualis* ERAS *procul heu.* & hoc verum, ERAS non ERAT: puerum enim jam alloquitur, ut mox, *Non* TIBI *femineum vultu decus.* Notanda vero vox *procul*, quae cum Comparativo ſignificat *longe: procul pulchrior* pro *longe pulchrior.* ita ſupra v. 6. *arte tamen &* procul *intrat* Altius *in ſenſus:* pro *longe altius.* Etiam ſine Comparativo in Surrent. Pollii v. 83.

Ante tamen cunctas procul *eminet una diaetas:*

id eſt *longe* ante cunctas.

v. 39. *quales dubiae* poſt crimina *formae*
De ſexu tranſire jubent] Nullum ex his ſenſum efficere poſſum. JUBENT *de ſexu tranſire* POST CRIMINA *dubiae formae:* QUI *jubent?* deeſt enim caſus rectus. Sed majus quod ſequitur, POST CRIMINA *dubiae formae:* quaenam haec *crimina* intelligit? quodnam in te *crimen*, ſi

Dum dubitat Natura marem faceretne puellam,
Factus es o pulcher paene puella puer?

ut eleganter Auſonius: non *tuum* hoc, ſed *Naturae*; nec tamen *crimen.* Vide quam levi mutatione evaneſcunt hae abſurditates; lege modo,

quales dubiae DISCRIMINA *formae*
De ſexu tranſire jubent:

diſcrimina dubiae formae de ſexu tranſire jubent: notum enim *pueros formoſiſſimos* in hanc rem eligi ſolitos; quippe

nullum
Deformem *ſaeva caſtravit in arce tyrannus.*

bene vero *diſcrimina:* Horatius Carm. II, 5. de puero formoſo,

Quem ſi puellarum inſereres choro,
Mire ſagaces falleret hoſpites
DISCRIMEN OBSCURUM, *ſolutis*
Crinibus, AMBIGUO*que* vultu:

quem Horatii locum in animo videtur habuiſſe Statius Achilleid. I, 332. ubi deſcribitur Thetis natum cultu muliebri ornans:

deinde

deinde addit elegantiſſima haec,

Qualiter artificis victurae pollice cerae
Accipiunt formas, ignemque manumque ſequuntur;
Talis erat Divae natum mutantis imago.
Nec luctata diu: ſupereſt nam plurimus illi
Invicta virtute decor; fallitque tuentes
AMBIGUUS, tenui*que latens* DISCRIMINE ſexus:

verſu quinto pro INVICTA *virtute* lege INVITA *virtute*; ut apud Sidonium Apollinarem qui hoc mutuatus eſt a Statio, Carm. V, v. 17.

INVITA *ſuperat* virtute *venuſtas.*

Claudianus de Rapt. Proſerp. II, 27.

At Triviae lenis ſpecies, & multus in ore
Frater erat; Phoebique genas & lumina Phoebi
Eſſe putes; ſoluſque dabat DISCRIMINA ſexus.

Ovid. Met. IV, 280.

Ambiguus *fuerit, modo vir, modo femina, Scython.*

Noſter Theb. V.

ambiguo *viſus* errore *lateſſunt*
Oebalidae gemini.

ambigui mares de Eunuchis Claudian. in Eutrop. Auſonius Epigr. 69. Ambiguoque *fuit corpore Tireſias.* Juvenalis XV, 135.

Pupillum ad jura vocantem
Circumſcriptorem: cujus manantia fletum
Ora *puellares faciunt* incerta *capilli.*

Seneca de Provid. c. III. *Exoletus omnia pati doctus, exſectae virilitatis aut* dubiae. Recte vero diſcrimina *jubent*, id eſt *faciunt:* ita apud Juvenal. VI, 620. boletus *juſſit* tremulum Claudii caput in caelum deſcendere; id eſt, *fecit.* Paſſim apud poetas invenies. Verſu proximo pro *parvoque* Parmenſis habet *torvaque*; Romana *torvoque*; perperam. Melius eaedem v. 42. pro *belli* habent *bellis. miſſa* etiam caſſide, pro *viſa*, ex MS. Senenſi reponendum.

v. 48. *Nam pudor* INDE NOVAE *mentis*] Quaenam haec NOVA *mens*, & quem ſenſum habet iſta vox INDE? lege minima mutatione,

Nam pudor INGENUAE *mentis:*

nihil verius. Seneca Hippol. v. 250.

Non omnis ANIMO *ceſſit* INGENUO pudor.

Plinius Epiſt. VIII, 6. *Scio quam ſit tibi vivus &* INGENUUS ANIMUS. Auctor de cauſis corrupt. Eloquentiae, c. 6. *Quid enim dulcius libero &* INGENUO ANIMO *& ad voluptates honeſtas nato, quam videre plenam ſemper & frequentem domum concurſu ſplendidiſſimorum hominum?* obiter emenda Claudianum in hac voce, Nupt. Honor. & Mar. v. 313.

Quis conſilio, quis juris & aequi
Noſſe modum melior? quod ſemper diſſidet, in te
Convenit, ingenuo *robur, prudentia forti:*

vulgo *ingenio* robur; ſine ſenſu: *ingenuus* es, ſed non ſine *robore*; *fortis*, ſed non ſine *prudentia.* Pro *inde novae* Parmenſis habet *unde novae* mentis? Romana, *inde notae.*

v. 50. Carmina quae donaſſe queant?] Difficillimus locus; ad quem haec notat Barthius: " In veteri Lindenbrogiano libro " fuit, *Carmina quae donaſſe queant:* meo " animo reliquit Papinius,

Nam pudor inde novae mentis tranquillaq; morum
Temperies, teneroque animus maturior aevo,
Carmina quae non feſſa premant?

" Recepit Lindenbrogianam ſcripturam in " contextum ſermonis doctiſſimus Gevar- " tius: ſed ea nihil dicit: ſi vero recipienda eſſet, accuſandi caſu priores duo iſti " verſus forent concipiendi, quae abſurda " ſit mutatio: hac autem emendatione " omnia ſuo pede ingrediuntur." Viderint alii quali pede haec ingrediantur; ego quidem nec Senſum nec verborum Conſtructionem intelligo: ſed ſi nihil excidit, ſcio ad hanc formam concipi haec oportere,

Nam pudor ingenuae mentis, tranquillaq; morum
Temperies, teneroq; animus maturior aevo
Carmine quo nota eſſe queant?

ad hanc, inquam, formam; haec enim pro veris Statianis venditare nolo. minima vero differentia inter *nota eſſe* & *donaſſe:* & conjecturae meae favet Parmenſis quae exhibet, *Carmine quo potaſſe queam:* ut jam putem hanc eſſe ſcripturam Statianam, *Carmine quo nota eſſe queant.*

v. 54. *Dignus &* AEMONIUM *Pyladen praecedere fama.*] Heinſius ad Ovidii Triſt. I, 9. v. 27. haec notat: " *Haemonium* Py- " laden facit Statius in Silvis, ſed Librario- " rum, ut opinor, culpa." Quippe Pylades erat *Phoceus.* Idem Ovid. Amor. II, 6.

Quod fuit Argolico juvenis Phoceus *Oreſtae:*

id eſt *Pyladeſ*: & Ponticor. II, 3.

Adfuit inſano juvenis Phoceus *Oreſtae.*

E *Phocide* nempe, Graeciae regione, Boeotiae contigua: ita enim dicit pater ejus *Strophius* apud Senecam Agamemn. Act. V. v. 918.

PHOCIDE *relicta* Strophius, *Elea inclytus*
Palma revertor.

Non igitur *Aemonius* ſeu *Theſſalus* Pylades. An ſcripſit

Dignus & AONIUM *Pyladen praecedere*
fama?

ut contiguas regiones *Boeotiam* ſeu *Aoniam* & *Phocida* forte confuderit: vide quae notavi ad Eclog. I. hujus libri, v. 181. Conjungit alibi has regiones, Achilleid. I.

PHOCIS & AONIAE jaculis rareſcitis umbrae.

v. 58. *Quis Deus aut quiſnam tam triſtia*
vulnera caſus

ELIGIT?] Non optimum videtur iſtud, *Deus* ELIGIT *vulnera:* melius EXIGIT. ita Theb. VIII, 758.

Infelix contentus erat: plus exigit *ultrix*
Tiſiphone,

de Tydeo mandente caput Menalippi. Theb. XI, 167.

Sed exige *tandem*
Supplicia:

Ovidius Met. IV, 190.

Exigit *indicii memorem Cythereïa* poenam.

clare Faſtor. V, 313.

Quid facerem per quod fierem manifeſta
doloris?
EXIGEREM *noſtrae qualia* DAMNA *notae?*

Noſſer Silv. V, 2. v. 91.

Exegit poenas *hominum cui cura ſuorum.*

Lucanus VIII, 701.

Hac Fortuna fide Magni tam proſpera fata
Pertulit; hac illum ſummo de culmine re-
rum
Sorte dedit; cladeſque *omnes* exegit *in*
uno
Saeva die, quibus immunes tot praeſtitit
annos:

ita legendum puto; vulgo *Morte petit.* imitatur Virgilium de Priamo, Aen. II, 554. *expetere poenas* Auſon. Caeſaribus:

Expetiit poenas *de Caio Chaerea mollis:*

ita emendo pro de *Caeſare* Chaerea mollis: in MSo conceptum erat *de C. Chaerea mollis*; quae litera & *Caeſarem* & *Caium* denotat: Caligulam vero vocari *Caium* omnibus notum. *Caeſare* nimis generale eſt. Vide tamen Theb. I, 259.

Facta luant Thebae: cur hoſtes eligis
Argos?

Seneca Medea V, 534.

Nec diligenti *tela librentur* manu:
In me, vel iſtum: quiſquis e nobis ca-
dit,
Nocens peribit.

Et Hippol. v. 208. de amore:

Cur in penates rarius tenues ſubit
Haec delicatas eligens *peſtis* domos?

Oedipo v. 1036.

utrumne pectori infigam meo
Telum, an patenti conditum jugulo impri-
mam?

Eligere *neſcis* vulnus? *hunc, dextra, hunc*
pete
Uterum capacem.

Noſter Theb. VII, 175.

Quinetiam inviſos (ſic hoſtis defuit?) Ar-
gos
Eligis.

ita optime Codex Petrenſis: vulgo *Elicis.* Hinc patet nihil mutandum eſſe loco Curtii IV, 1. *hortum intrant, quem forte ſteriles herbas* eligens *Abdalonymus repurgabat.* ibi enim N. Heinſius maluit *exigens. eligere ſteriles herbas* eſt notare eas quae ſteriles erant, ut evelleret & abjiceret.

v. 62. Ructaſſent *dites Veſuvina incendia* Locros.] Scio quomodo hunc locum explicat Gronovius Diatr. c. L. incendia *ructaſſent* dites Locros, id eſt, inquit, *ructando* ignem Locros *vexaſſent:* ita *nodare palaeſtras* Herc. Surrent. quia in palaeſtris *nodi ligantur: plaudere choreas* Maroni & aliis, quia *ſaltando* terra *plauditur.* vide locum: plurima enim ejuſmodi exempla ibi adducit. Mihi tamen non ſatisfacit, in hac phraſi; nec ſimili modo dici poſſe videntur *nodare palaeſtras, plaudere choreas,* & *ructare Locros,* ſeu *ructando ignem vexare Locros:* quod affectatum, κακόζηλον, & longe accerſitum mihi videtur. Et ſi haec admittatur interpretatio, vide quid ſequitur: *Veſuvina* INCENDIA *ructando* INCENDIA *vexaſſent Locros.* Quid; an *incendia* poſſunt *ructare* ſeu evomere *incendia?* certe non hoc dixiſſet Gronovius, licet ejus Interpretatio hoc dicat. Mihi minime dubium eſt hanc vocem *ructaſſent* depravatam eſſe; & medicinam

dictnam videor inveniſſe,

ſi vel fumante ruina
Undaſſent *dites Veſuvina incendia Locros:*

Ex Achilleid. I, 86.

Cum tuus Aeacides tepido modo ſanguine Teucros
Undabit *campos:*

ubi *undabit campos ſanguine*, ut hoc loco *undaſſent Locros ruina. undare* vero de *flammis* uſitatum poetis. Silius IX, 446.

Undantes *volvit* flammas *ad ſidera vertex.*

Vide Heinſium ad ejuſdem VII, 355. ubi ſatis exemplorum. Conſtructio eſt, *ſi Veſuvina incendia fumante ruina undaſſent (i. e. undare feciſſent) dites Locros*, fundos & praedia tua circa Locros, Bruttiorum urbem. Poſſes etiam, *Nudaſſent* dites &c. ſed iſtud alterum placet magis; & verum puto: niſi malis,

Ructaſſent dites Veſuvina incendia Locri:

quod etiam facile defendi poteſt.

v. 64. *Seu Lucanus ager* &c.] Fidi & boni Interpretis eſſe puto, non ſolum explicare quae alii vel non, vel male, intellexerint; ſed etiam monere ſi quid occurrat quod ipſe non intelligat. Quod mihi hoc loco eveniſſe ultro fateor:

Seu Lucanus ager, ſeu Tibridis impetus altas
In dextrum torſiſſet aquas, paterere ſerena
Fronte Deos: ſive alma &c.

Ubi Conſtructio eſt, *Seu Lucanus ager torſiſſet in dextrum altas aquas, ſeu Tibridis impetus torſiſſet in dextrum altas aquas.* Niſi ita conſtruas, non video quo referri poſſunt verba *Seu Lucanus ager:* per ſe enim nihil efficiunt. Jam vero mirum eſt quod dicit de Lucano AGRO aquas torquente: non enim AGRORUM eſt, ſed FLUVIORUM *aquas torquere*, prout ex innumeris poetarum locis liquet. Nec mutatione diſtinctionis aut alio quopiam pacto poſſum huic loco opitulari. nam quod in mentem veniebat,

Seu Pollentini merſi eſſent flumine *ſaltus,*
Seu Lucanus ager: ſeu Tibridis impetus altas
In dextrum torſiſſet aquas, &c.

pro *Pollentinos merſiſſent flumina*; ſtatim abjeci, gnarus hanc laxam compoſitionem non eſſe Statii. Aut igitur excidiſſe videtur verſus, aut mira eſt Ellipſis, *Seu Lucanus ager* admiſiſſet *aquas, ſeu Tibridis impetus torſiſſet aquas in dextrum.* Sed quid *Tibridi* cum *agro Lucano*, tam longe diſſito? Deſpero igitur, & ſupra captum meum eſſe haec confiteor. Recte vero ex duobus Codicibus edidit Gronovius *In dextrum*, ſc. latus; non *dextram*. ita Theb. II, in laevum *prona jacet Inachus urna.* Et X. *huic languida cervix*, In laevum *cogente Deo* &c. Q. Curtius IV, 13. *interdum haeſitare, an potius* in laevum *torqueret agmen.* Paſſim exempla.

v. 70. *Laedendique vias* &c.] Totus hic locus vulgo ita legitur & diſtinguitur:

Laedendique vias vitae modo carmen *adultae*
Nectere tentabat *juvenum pulcherrimus ille*
Cum tribus Eleis unam trieterida luſtris
Attendit torvo triſtis Rhamnuſia vultu.

Nihil foedius, aut minus intelligibile his verbis. Senſus quidem facile perſpicitur, nempe, Philetum jam annorum eſſe quindecim: quindecim, inquam, non octodecim, ut falſo Bernartius & Gevartius Elect. III, 10. decepti ſignificatione vocum *tribus Eleis luſtris*, quae *duodecim* tantum, non *quindecim* annos efficiunt: cum *luſtra Elea* idem ſint quod *Olympiades*, hoc eſt, τετραετηρίδες, non πενταετηρίδες. Ad ſenſum igitur attendenti ſtatim patebat Statium ſcripſiſſe,

vitae modo limine *adultae:*

id eſt, in ipſo *limine adoleſcentiae*, ubi *conceſſit tempus puerili juventae*, ut eleganter Ovidius Met. VI, 719. *ubi ter quinos adoleverat annos*, ut de Romulo & Remo Idem Faſt III, 59. niſi quod ibi ſit *ter ſenos. Aetatem adultam* vocat Lucretius Lib. II. & *robur adultum*, ibidem. Idem III, 450.

Inde ubi robuſtis adolevit *viribus* aetas.

Et IV, 1032.

adulta aetas *cum primum roborat artus.*

Virgilius Georg. II, 362.

Ac dum prima *novis* adoleſcit *frondibus* aetas
Parcendum teneris.

Et Aen. XII, 438.

Tu facito, mox cum matura adoleverit aetas
Sis memor:

Id eſt, cum *adulta aetas maturaverit*, vel, *adoleſcendo matura eſſe coeperit*, ut bene Servius. Sic *prima vita* pro *pueritia* paſſim apud poetas: *primam aetatem* vocat Noſter Theb. VI, 252.

Quos effoeta *domi, quos* prima *reliquerat* aetas:

Et Achilleid. I, 163.

Nec dum prima *nova lanugine vertitur* aetas.

Sic *puber aevum* pro *pubertas* Auſonius Profeſs. XVII, 10.

pueros grandi mercede docendi
Formaſti rhetor, metam prope puberis aevi:

id eſt, *pueros pubertatem jamjam ingreſſuros.* Idem Protrep. V, 73.

Idem veſticipes motu jam puberis aevi
Ad mores arteſque bonas fandique vigorem
Produxi:

ubi forte praeſtat *fandique decorem. motus puberis aevi* eſt *progreſſus pubertatis:* & ita iterum Genethliaco v. 8.

At modo, quum motu vigeas jam puberis aevi.

Primam hanc *aetatem*, de qua modo dixi, ad annos *quatuordecim* ad minimum pertigiſſe colligo ex loco Senecae Conſolat. ad Marciam c. XX. *Non una hominibus ſenectus eſt, ut ne animalibus quidem. intra* quatuordecim *quaedam* annos *defatigantur: & haec illis* longiſſima aetas *eſt quae hominibus* PRIMA. Appoſitiſſime Varro apud Cenſorinum de Die Natal. c. XIV. *adultam* hanc *vitam* ſeu *Adoleſcentiam* teſtatur initium habere a XV. anno aetatis: *itaque primo gradu uſque ad annum XV,* PUEROS *dictos, quod ſint pueri, id eſt, impubes: ſecundo, ad annum XXX,* ADOLESCENTES, *ab adoleſcendo ſic nominatos.* Recte igitur Philetus dicitur fuiſſe *in limine vitae adultae* ſeu *initio adoleſcentiae*, utpote qui jam *decimum quintum* aetatis annum ingreſſus fuerat. Ut vero *adulta vita* pro *adoleſcentia*, ſeu ea pars vitae in qua *adoleſcimus*, ita *matura vita* Manilio lib. II. quae *ad florem juventae pervenit*, ut ait Florus. *robuſtam aetatem* vocat Idem ibidem, prooem. lib. I. *maturos annos* Horatius Art. Poetica. Sic *anni domiti* Theb. IX, 210.

Unam quippe manum domitis *expertus ab* annis:

de *equo* loquitur: *domitis ab annis*, ab ea parte vitae in qua primum domabatur: *domitam vitam* dixiſſe potuit. Recte etiam *limine vitae*, ut Epiced. Glauc.

hinc anni ſtantes in limine vitae,
Hinc me forma rapit.

Thebaid. V, 535.

tune hoc vix prima ad limina vitae
Hoſte jaces?

Et ſupra v. 260.

Semineces pueri trepidas in limine vitae
Singultant animas.

Noſter Euchariſt. v. 13.

Haec aevi mihi prima dies, haec limina vitae.

Vetus inſcriptio, citata a Joſ. Caſtalione Not. in Rutil. Itiner. p. 28.

Annus erat natae primus; mox deinde ſecundi
Liminibus *rapuit me ſibi Perſephone:*

id eſt *initio ſecundi.* Paſſim occurrit apud Statium & ceteros poetas. Gronovius Reliq. ad Statii Silv. & Elench. Antidiatr. c. III. aliud vult; & notat, "Scimus Statium "reliquiſſe *vitae modo* cardine *adultae Ne-* "*ctere tendebat. Vita adulta* eſt aetas in "qua adoleſcimus aut adulti redditi ſumus: "ut alibi *vita laborata*, in qua laboratum "eſt. merito igitur & *cardines* illas vitae "partes, infantiam, pueritiam, adoleſcentiam &c." Haec Vir ſummus: non recte tamen, opinor, in iſta voce *cardine.* haec enim vox non denotat *initium* rei, (quod ſenſus loci hujus requirit) ſed contra, notionem *extremitatis* fere continet: ſaltem ambiguum eſt, niſi addatur epitheton quod ſignificationem ejus determinet. Sil. Italicus IX, 140. ubi Solimus *moriturus* loquitur:

Sat magnum hoc miſerae fuerit mihi cardine *vitae*
Solamen, caviſſe meis.

Seneca de Benef. IV, 22. *Quid eſt quare grati velimus eſſe cum* morimur? *Nihil jam ſupereſt quo ſpes porrigatur: in illo tamen* cardine *poſiti, abire e rebus humanis quam gratiſſimi volumus.* Ob hanc rationem, nempe quia vox eſt dubiae ſignificationis, ſaepe invenitur additum epitheton *ſummum* vel *extremum.* ita exemplo illo quod Gronovius adducit ex Thebaid. X, v. 853.

Tum vero attoniti fatorum cardine SUMMO.

Seneca Troad. v. 52.

Mortalis aevi cardinem EXTREMUM *premens.*

Lucanus VII, 381.

ultima fata
Deprecor, ac turpes EXTREMI cardinis *annos.*

Si igitur ſcripſit *cardine* hoc loco Statius, addidiſſe debuit vocem PRIMO, ut notum eſſet

eſſet illum innuiſſe *initium* adoleſcentiae Phileti. Rectius Idem Gronovius in voce *tendebat*; quam, praeter ſenſum loci, confirmant MS. Senenſis & Edit. Romana: & ita ex conjectura emendaveram priuſquam ullam variantem lectionem videram. *nectere tendebat* idem eſt quod *pergebat nectere* ſeu *nectebat*. ita Silv. V, 3.

Tenderet & *torvo pietas* aequare *Maroni:*

id eſt, *aequaret* Maroni. ita *tendit divellere nodos* Virgil. Aen. II, 220. *tendit convincere* pro *convincit* Lucretius V. *aqua* tendit rumpere *plumbum*, Horatius Epiſt. I, 10. Tacitus Annal. I. *Si tamen* tenderent *in pace* tentare *quae ne civilium quidem bellorum victores expoſtulaverint* &c. Claudianus in Eutrop. I, 300.

Quam pulchre conſpectus erat, cum tenderet *artus*
Exſangues onerare *toga.*

Eodem libro, v. 14.

Niluſne meatu
Devius, & noſtri tendat *jam transfuga mundi*
Se rubro miſcere *mari?*

ita ex duobus libris MSS. legit Heinſius pro *tentat*. Pari modo depravatum Ovidii locum ex optimis Membranis reſtituit Idem, Metam. XI, 533.

Pars igitur tendebat *adhuc* invadere *pinum:*

vulgo erat *tentabat*. Infeliciter vero Gronovius, cum diſtinguit,

Invidia, infelix, animi vitalia vidit,

et ad Urſum pertinere facit *infelix*, vocandi caſu. Sumptum enim hoc epitheton *Invidiae* ex Virgilio Georg. III, 37.

INVIDIA INFELIX *Furias amnemque ſeverum*
Cocyti metuet.

ubi notat Servius, *Quae invidentes efficit infelices*: cui interpretationi pulchre convenit quod de hac Dea mox dicit poeta, *ſeſeque videndo* TORSIT. Ovidius Met. II, 782. de Invidia:

intabeſcitque videndo
Succeſſus hominum; carpitque, & carpitur una,

Suppliciumque ſuum eſt.

unde pulcherrima Alexandri Magni vox, *invidos homines nihil aliud quam ipſorum eſſe tormenta*; referente Q. Curtio, lib. VIII, c. 12. recte igitur *Invidia* INFELIX. Multa de hoc Statii loco Salmaſius Epiſt. 86. ad Gronovium: quae omnia retexit Epiſt. 88. & demum legit, *vitae modo* limen *adultae Nectere tentabat*, proxime verum. Noſtram correctionem *ἀναμφισβήτητον* puto. *Nectere* vero *trieterida* ut apud Auſonium Epigramm.

Undecies unamque ſuper trieterida necte.

v. 76. *Torſit, &* Invidiam *Mortem*que amplexa] Totum locum libet apponere, ut videas quam negligenter hic egerunt Interpretes:

Attendit torvo triſtis RHAMNUSIA *vultu:*
Ac primum implevitque toros, oculiſque nitorem
Addidit: & ſolito ſublimius ora levavit,
(Heu miſero letale favens!) ſeſeque videndo
Torſit, & INVIDIAM *Mortem*que amplexa *jacenti*
Injecit nexus:

ubi *Rhamnuſia* eadem eſt quae *Nemeſis* ſeu *Invidia*, (ut paullo ante dixit v. 69. *Invidia infelix*) Dea nempe quae nimiis mortalium ſucceſſibus & rebus laetis invidet: unde *aegram laetis* INVIDIAM dicit Theb. I, 126. Quintilianus Prooem. lib. VI. *Obſervatum fere eſt celerius occidere feſtinatam maturitatem; & eſſe neſcio quam, quae ſpes tantas decerpat,* INVIDIAM; *ne videlicet, ultra quam homini datum eſt noſtra provehantur.* Hanc Glauciae Nutricem aſſignat Statius, in ejus Epicedio, v. 120.

Scilicet infauſta Lacheſis cunabula dextra
Attigit, & gremio puerum complexa fovebat
INVIDIA.

quem locum explicans Gevartius Elector. III, 10. haec notat: " *Invidia* hic auferen-
" di caſus non eſt, ſed nominandi. Statius
" enim philoſophice *Invidiam* ſeu *Nemeſin*
" velut altricem & nutricem Glauciae aſſi-
" gnat, quae in primo pueritiae flore, om-
" nia illi elegantiae ac venuſtatis dona, om-
" nes Venerum, Gratiarumque dotes libe-
" raliſſime conceſſerit, ſed ut poſtea gra-
" vius illi noceret, & vita vix ſalutata il-
" lum eriperet. Interpretationem hanc
" meam firmavi ſimillimo loco Statii qui
" extat hoc eodem lib. 2. Silvar. in *Epice-*
" *dio Pileti*, juvenis formoſiſſimi; cui cum
" omnes animi corporiſque dotes etiam-
" num puero a *Nemeſi* Dea, quam ibi
" *Rhamnuſiam* appellat, collatas eſſe poeta
" ceci-

" ceciniſſet, hoc ab illa factum ait, ut de-
" inde acerbius juvenem affligeret; & *In-*
" *vidiam* ac *Mortem*, ſocias ſuas ſecum ad-
" ducens, cum annos vix duodeviginti
" natum e medio tolleret. Locus ita ha-
" bet: *Vitae modo carmen adultae Nectere*
" *tentabat* &c." Errorem Gevartii ſupra notavi, quo Phileton *duodeviginti* annos natum facit, cum *quindecim* tantum Statius voluerit. Sed gravius adhuc errat Vir politus: dicit enim RHAMNUSIAM *ſecum adducere ſocias ſuas* INVIDIAM *ac Mortem*. Quid? an *Rhamnuſia* ſecum adducit ſociam *Rhamnuſiam*, *Invidia Invidiam?* eaſdem enim eſſe *Invidiam* & *Rhamnuſiam*, niſi jam ſcias, diſce ex Claudiano de Bel. Get. v. 631. ubi poſtquam Alarici ſucceſſum & Conjugis ejus faſtum deſcripſit, addit,

Sed Dea quae nimiis obſtat RHAMNUSIA *votis*
Intumuit, flexitque rotam:

ita legendum; vulgo inepte *Ingemuit*. Dea quae *obſtat nimiis votis* quaenam alia eſt praeter *Invidiam?* Apuleius Miles. IV. *Nec ille tam clarus, tamque ſplendidus publicae voluptatis apparatus,* INVIDIAE *noxios* effugit oculos. Ex quo Apuleii loco intelligitur Statii *Attendit*; ſcilicet *conjecit* in eum noxios illos *oculos* ſuos Rhamnuſia: ut Eclog. ad Uxor. init

Audiat infeſto *licet hoc* Rhamnuſia vultu.

Q. Curtius X, 9. *Abſit modo* Invidia, *excipiet hujus ſaeculi tempora, ejuſdem domus utinam perpetua, certe diuturna poſteritas.* Audi Noſtrum ſuaviſſime querentem, Pietat. Abaſc. v. 137.

Quiſnam impacata conſanguinitate ligavit
Fortunam Invidiamque, *Deus? quis juſſit iniquas*
Aeternum bellare Deas? nullamne notavit
Illa domum, torvo *quam non haec* lumine figat
Protenus, & ſaeva perturbet gaudia dextra?

Etiam ipſe Gevartius, loco ſupra citato, *Invidiam* & *Nemeſin* unam eandemq; facit: *Nemeſin* vero & *Rhamnuſiam* eandem eſſe norunt omnes. Heſychius: Ῥαμνουσίαν, Νέμεσιν. Alibi: Νέμεσις, ὕβρις, μεμψις, ΦΘΟΝΟΣ. Mira haec Viri docti oblivio, in eadem ſententia unam Perſonam duas facientis. Sed ſenſui & verborum ſignificationi non ſatis hoc loco attendit Gevartius: quod ſi feciſſet, facile vidiſſet Statium ſcripſiſſe,

et invitam *Mortem* complexa, *jacenti*
Injecit nexus:

Nihil venuſtius dici potuit: Mors, etiamſi blanditiis Deae *Invidiae* allecta, INVITA tamen, praeter morem, opus ſuum peregit: tanta amabilitas Phileti fuit. Mors *invita* aliquid facere eleganter dicitur quando contra leges Naturae vim ſuam exerit: quando rapit *juvenem*, qui ſecundum vitae humanae conditiones diutius vixiſſe ſperare potuit. Lucanus VI, 529. de ſaga Theſſala:

Viventes animas & adhuc ſua membra regentes
Infodit buſto: fatis debentibus annos
MORS INVITA *ſubit:*

invita, utpote *ante tempus*, & cum fata adhuc *annos deberent*. Manilius IV. 86.

Quod Decios non omne tulit, non omne Camillos
Tempus, & invictum *devicta* morte *Catonem,*
Materies in rem ſuperat, ſed lege repugnat.

Ubi neſcio quid ſibi velit Scaliger, qui hos tres verſus ita ut hic vides ex optimo Codice Gemblacenſi adducit, nota tamen proxime ſequente dicit, *Male Gemblacenſis, &* INVICTA *devictum morte Catonem.* Utcunque ſibi contradicat Scaliger, ne dubites quin elegantiſſimi ſcriptoris ſit,

et INVITA *devictum* MORTE *Catonem.*

Qui hiſtoriam lethi Catonis legerunt, facile intelligent quare INVITA MORTE *devictus* ille dicitur. Noſter Thebaid. X, 809. ubi mater Menoecei queritur,

ſponte en utroque peremtus
Irrumpis moeſtas, FATIS NOLENTIBUS, *umbras:*

NOLENTIBUS FATIS] *Quia ante diem periit:* ut bene Lutatius Scholiaſtes. Ita Canthus apud Val. Flaccum VI, 317. tela rapit ab Argûs navis carina *invita*; quia ſc. Argo fatorum praeſcia novit illum periturum eſſe; ideo *invita* adminiſtravit ill' tela:

Te quoque, Canthe, tui non inſcia funeris Argo
Flevit, ab invita *rapientem tela* carina.

Manilius V.

gleba s

glebas inter deprendere gazam,
Invitamque *novo tandem producere caelo.*
Ita *mors juvini accidere* ADVERSANTE *& repugnante* NATURA, alicubi apud Cic. de Senectute dicitur. Pro *que amplexa* edidi *complexa.* supra notavi de *qu* pro *c*, & vice versa. ita apud Manil. V,

Maximus Orion, magnum complexus *Olympum:*

pro *complexus* optimus Gemblacensis habet *que amplexus.* In Contextu nostrae Editionis vox *Morte* litera majuscula exprimi debuit; *Morte*, non *morte.*

v. 80. *jam litora* duri
Saeva, Philete, senis, durumque *Acheronta videbas,*
Quo domini clamante *sono!*] Non ferri potest *duri senis* & statim *durum Acheronta.* lege,

jam litora duri
Saeva, Philete, senis, dirumque *Acheronta videbas.*

duri senis, ut apud Senecam Oedip. v. 166. de Charonte:

Quique capaci turbida cymba
Flumina servat durus *senio*
Navita crudo.

Hercule tamen Furente v. 771.

dirus *exclamat* Charon,
Quo pergis, audax?

Apuleius Apolog. *Igitur agnomenta ei duo indita*; Charon, *ut jam dixi, ob oris & animi* diritatem: *sed alterum, quod libentius audit, ob Deorum contemptum, Mezentius.* Utrovis modo recte dici potest: mihi tamen magis placet *duri senis,* quia *dirum* est perpetuum Acherontis epitheton. *dira Furiarum loca* Seneca Herc. Fur. v. 1221. Charontem *navitam tristem* vocat Virgilius Aen. VI, 315. *tetrum porthmea* Juvenalis: *torvum senem* Propertius III, 18. hoc vero est *durum* potius quam *dirum* senem. Hae autem voces *durus* & *dirus* in MSS. perpetuo confunduntur: vide Bentleium ad Horat. Carm. II, 12. Drakenborch. ad Sil. Italicum XIV, 126. ubi *diro Laestrygone* edidit pro *duro.* Contra *duri Ditis* seu Plutonis apud Virgilium Aen. XII, 199. uti recte ex Codicibus Pierius, pro *diri.* Sequitur, *Quo Domini* CLAMANTE *sono!* pro quo bene Gronovius ex duobus Codicibus CLAMATE. ita Theb. IX, 476.

Unde haec, Ismene, repente
Ira tibi? quove has traxisti gurgite vires
Imbelli FAMULATE *Deo?*

ubi pari errore in nonnullis editionibus legitur FAMULANTE. Thebaid. III, 201.

nec quod te, Delia, castos
Prolapsum ad fontes speculà temerare *profana*
Heu dominum insani non agnovere Molossi
Deflerim magis;

ita legendus iste locus: vulgo *tibi* & *temerante.* Constructio est, *nec magis deflerim quod insani Molossi non agnovere dominum* Actaeonem *prolapsum ad castos fontes* temerare *speculâ profanâ* te, *Delia.* Pro *Saeva* Parmensis habet *Scaeva:* ut & mox, *scaevius,* &, *tibi scaeva.*

v. 82. *non* saevius *atros*
Nigrasset planctu genitrix tibi saeva *lacertos*]

Quaerit Barthius quomodo *Atri* lacerti *nigrari* possunt; & cur *saevius* & *saeva* de eadem re dicuntur? pro *saevius* itaque legit *saepius.* de ceteris, nihil mutat. Ego adhuc quaero quare *saeva* litora & *saeva* genitrix tam prope posita; &, quod majus est, quomodo genitrix *saeva* fuit huic Puero *mortuo,* cum *suos* lacertos nigraret & plangeret? propius ad rem fuisset si dixisset *sibi* saeva, non *tibi.* Sed nec ita dixisse puto: adhuc enim *saeva* & *saeva* nimis vicina sunt; & subfrigidum est istud *sibi saeva: cui* enim nisi *sibi* saeva esse potuit quae *suos* lacertos verberarit? sensum igitur non promovet *sibi saeva.* Ego non dubito a Statio fuisse

non secius *atros*
Nigrasset planctu genitrix insana *lacertos:*

non secius, id est, *pari modo, non aliter.* Sosipater Charisius lib. I. p. 61. *Fit* secus *& adverbium, quod significat* aliter; *unde nascitur* sequius, ἀλλοιοτέρως. Meministi vero quae supra dixi de promiscuo usu literarum *qu* & *c*: unde idem sunt *secius* & *sequius.* Virgilius Georg. III, 367.

Interea toto non secius *aëre ninguit.*

Idem Aen. VII, 781.

Filius ardentes haud secius *aequore campi*
Exercebat equos.

IX, 441.

instat non secius, *ac rotat ensem*
Fulmineum.

Ovidius Metam. II, 809.

Felicisque bonis non secius *uritur Herses* &c.

ita

ita edidit Heinſius, cum in quibuſdam exemplaribus inveniſſet *non laevius*, in aliis, *non lenius*, in quatuor *non aliter*. Vide eum plena manu exempla congerentem. Noſter Theb. V, 261.

gelida non ſaevius *Oſſa*
Luxuriant Lapitharum epulae, ſi quando profundo
Nubigenae caluere mero:

ubi pro *non ſaevius* MS. Petrenſis habet *non ſegnius:* lege, *non ſecius.* Hoc veriſſimum puto. Deinde, *Nigraſſet atros lacertos:* probum hoc: ita apud Lucan. II, 37. *ictu liventes atra lacertos.* Notum vero eſt vocem *inſanus* uſurpari de iis qui magno aliquo luctu afficiuntur. Noſter Silv. V, 5.

Tanta mihi feritas, tanta eſt inſania *luctus:*

II, 1.

Mulceat inſanos *gemitus.*

Theb. VI, 202.

Jam face ſubjecta primis in frondibus ignis
Exclamat: labor inſanos *arcere* parentes.

XII, 274. de Cerere Proſerpinam lugente,

Illius inſanis *ululatibus ipſe remugit*
Enceladus:

Ovid. Met. IV, 690. de Andromeda:

genitor lugubris, & amens
Mater *adeſt; ambo miſeri, ſed juſtius illa.*

Propertius I, 6.

Ut mihi deducta faciat convicia puppi
Cynthia, & inſanis *ora notet manibus:*

Ovidius Amor. III, 57.

Quid fles, & madidos lacrimis corrumpis ocellos
Pectoraq; inſana plangis aperta manu?

Plinius Epiſt. IV, 2. *amiſſum tamen luget* inſane. Potes etiam legere genitrix *veſana*, ex Propertio II, 9.

Nec nen exanimem amplectens Briſeis Achillem
Candida veſana *verberat ora manu:*

Seneca Herc. Oet. v. 1930. ubi Alcmena de ſeipſa loquitur:

Fallor, fallor, veſana parens;
Nec te manes umbraeque timent &c.

Et hoc forte verius, propter perpetuam fere mutationem literarum B & V, *tiviſaeva*, *veſana*. Ita VENE MERENTI pro BENE ap. Reineſ. Inſcript. p. 543. BIXIT & BIGINTI pro VIXIT & VIGINTI p. 901.

v. 89. At *domini fletus, hos tantum hauſiſſe favillae.*] Pro AT, ex Codice Senenſi recte legi ET, notat Gevartius: & ita inveni in Parm. & Rom. quae habent, ET domini flectus, *hos tantum* auſere *favillae.* Deinde, v. 93. *ſed & ipſe juvat.* Haec verba, quorum ſenſum & connexionem cum praecedentibus aut ſubſequentibus nullatenus video, corruptiſſima puto. Fruatur iis Cruceus, qui pro *juvat* legit *juva:* & addit, "Senſus apertus: Nihil quidem "acceptius umbris quam gemitus, ſed tamen tu eas, Urſe, pro virili *juva*, i. e. "ſubleva, dolori reſiſtendo, ne charam "Pileti umbram nimio luctu offendas. "Huic lectioni favent ſequentia, *Quid terga "dolori, Urſe, damus?* &c." Nihilo melius adhuc intelligo. Sequitur, v. 95. *ubi nota reis facundia* raptis? Non explicant Interpretes quinam ſint hi *rei rapti.* intelliges vero ex loco Senecae de Brevitat. Vitae c. VI de Livio Druſo: *Auſus enim & pupillus adhuc & praetextatus judicibus* reos *commendare, & gratiam ſuam ſoro interponere tam efficaciter, ut quaedam* judicia *conſtet ab illo* rapta. Ut *judicia*, ita *rei* RAPI dicuntur qui contra omnium ſpem & expectationem, ſola patroni facundia, cauſa vincunt. *eripere* & *extorquere* hoc ſenſu paſſim utitur Cicero. *cauſam auferre* eleganter L. Seneca Controv. II, 9. p. 130. Audacter Alcimus Avitus Lib. V, 229. de latrone crucifixo:

ABSTULIT *ille ſuis caelorum regna rapinis:*

nempe quia dixerat Evangeliſta Matthaeus XI, 12. ἡ βασιλεια τ̃ ὐρανῶν BIAΣETAI, καὶ βιασταὶ ἁΡΠΑΖΟΥΣΙΝ αὐτήν. nec minus Noſter Pietat. Abaſc. v. 7.

Sic AUFERRE *regis umbram conatur, & ingens*
Certamen cum Morte gerit.

Quintilianus Inſtit. II, 16. *Nam & M. Aquilium defendens Antonius, quum ſciſſa veſte cicatrices, quas is pro patria pectore adverſo ſuſcepiſſet, oſtendit, non orationis habuit fiduciam, ſed oculis populi Romani* VIM ATTULIT: *quem illo ipſo aſpectu maxime motum in hoc, ut* reum abſolveret, *creditum eſt.*

v. 97. *Quid caram crucias tam* ſaevis *luctibus umbram?*] Probum forte ſuo loco epitheton iſtud *ſaevis*; ſed non hic: nihil enim ſenſui addit. Lege,

Quid caram crucias tam ſeris *luctibus umbram?*

luctibus *ſeris*, & nihil profuturis; vel *veteribus*,

ribus, & in longum tempus continuatis: utrovis enim modo optime ſenſui congruit. Pari modo & in eadem voce depravatus Lucanus VII, 430.

Quod ſemper ſeras *debet tibi Parthia poenas:*

ita legendum pro *ſaevas*. Vide Not. ad Val. Flaccum V, 261. ubi idem mendum; & Senec. Medea, v. 686. ubi idem. Verſu proxime ſequenti, *merituſque dolorem*: ita plures editiones; recte. Gronovius edidit *doleri:* & in Parmenſi inveni *dolerri:* ſed alterum verius. Verſ. 99. CARPSITQUE *quietem:* immo jam CARPIT, jam fruitur quiete Elyſia; ut SUBIT *Pios* non SUBIIT, & INVENIT *parentes*, in praeſenti tempore: ita mox *alludunt* & *notat*. & huc facit lectio Edit. Parm. quae habet CAPIT. Pro CAROS *parentes* male Editt. Parm. Rom. & Venet. CLAROS. quomodo enim CLARI parentes Phileti, cum ipſe *famulus* fuerit?

v. 104. *moreſque* habitum*que* decoris

Monſtrabit gaudens.] MS. Flor. Rom. Venetuſque codex habent *decoros*, notante Gronovio: clare legendum, etiam ſine his auctoritatibus, moreſque *habituſque decoros*: vox enim *habitus*, quando de *animo* uſurpatur, numero multitudinis plerumque effertur. ita Silv. V, 3. v. 61.

Meque habitus moreſque *tuos & facta canentem*
Fors & magniloquo non poſthabuiſſet Homero
Tenderet & docto pietas aequare Maroni:

ita legendum eſſe ad locum probabo; vulgo, *Atque tibi moreſque tuos*; & *torvo* Maroni. Theb. VI, 262.

ibi corpore mixto
Metiri numerum vultuſque habituſque *ſuorum*
Dulce viris:

Ovidius Met. IV, 767.

Narrat Lyncides moreſque habituſque *virorum:*

ubi tamen vide Heinſium. Martialis Epigr. IX, 66.

Si tibi tunc iſti vultuſque habituſque *fuiſſent.*

Pro *habituſque* Parmenſis praefert *habitare:* & ita Romana: & *decoros* non *decoris*, eaedem: ut & *amari* pro *amorem*. & iſtud probat Gronovius Diatr. c. XXI. & Elench. Antidiatr. c. 3. Mihi *amorem* & verius & ſimplicius videtur. recepi tamen in Contextum τὸ *amari* propter ſummam Gronovii & Editt. Parm. & Venet. auctoritatem: licet Ipſe in ſua editione praeferat *amorem:* quod omnino verum eſt.

ECLOG. VII.

GENETHLIACON LUCANI.] Editio Parmenſis addit, AD POLLAM: non male, propter ea Praefat. *Excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria, clariſſima uxorum, cum hunc diem forte conſecraremus*, imputari ſibi voluit.

v. 10. *Crinem e mite, candidamque veſtem*

Perfundant *ederae recentiores*] Cujuſnam uſus ſit *edera* in veſtibus PERFUNDENDIS, vel quid ſit PERFUNDERE veſtem *edera* omnino tacent Interpretes; & perdoctus ſit oportet qui haec explicare poſſit. COLLIGERE quidem *ſinus edera* invenio Achilleid. I, 609.

Ut vero a tereti demiſit Nebrida collo
Errante ſque ſinus edera COLLEGIT, &c.

Et LIGARE *ſinus edera* Val. Flacc. II, 268. de Hypſipyle patrem Thoanta ornante in ſpeciem Bacchi:

Ipſa ſinus ederiſque LIGAT *famularibus artus.*

Ex quibus locis primum ſuſpicabar de *cinctu* (non *perfuſione*) *veſtis* haec Statii intelligenda eſſe. omnem mox ſcrupulum removit Sidonius Apollinaris, perpetuus Statii imitator, Epiſt. VIII, 11.

Sparſam ſtringe comam *virente* vitta:
Et rugas *tibi* ſyrmatis *profundi*
SUCCINGANT EDERAE expeditiores.

haec ad verbum Statii quaſi filo ducunt,

Crinem comite, candidamque veſtem
PRAECINGANT ederae *recentiores:*

non PERFUNDANT. *praecingere* pro *vincire* ſeu *ligare* centies occurrit apud Ovidium & alios. Praepoſitiones *per*, *prae*, & *pro*, eodem modo in MSS. ſignantur; unde ſaepiſſime confunduntur.

v. 14. *Et ſi qua patet*, aut *diem recepit Sertis mollibus expleatur umbra*] Nullum

opus disjunctiva particula AUT, cum res eadem exprimatur; quippe *patere* & *diem recipere* idem sunt; cum umbra quae *pateat* necessario etiam *diem recipiat*. melius itaque si dixisset *patet* ET *diem recepit*: quo pacto, τὸ αὐτὸ bis tantum diceretur; quod poetae sibi interdum indulgent. isto vero modo, *patet* AUT *diem recepit*, disjunctivum AUT vitiose usurpatur: nunquam enim disjunguntur nisi verba aut res diversae significationis: ridicule enim diceres, *Non possum aut bibere* AUT *liquorem haurire*. Domitius satis absurde edidit,

Et si qua PATERAM *diem recepit:*

quod tamen magis absurde interpretatur, *Si aliquis se contulit in umbram in diem ut* PATERAM *daret voluptati*. Ex MSS vero hanc lectionem hausisse Domitium hinc colligo, quod editio Parmensis, quae duobus annis editionem Domitii praecessit, habet PATET AUT: quam lectionem si vidisset Domitius, avide, sat scio, arripuisset. & hinc probabile fit illum nunquam inspexisse istam editionem. Quid igitur, inquis, facies isti voci PATERAM? ecce tibi,

Et si qua PATULAM *diem recepit*
Sertis mollibus expleatur umbra.

Jam numeros Statianos agnoscis. Pro *patulam* errore librarii scriptum erat *patelam*: unde, mutata una litera, fecerunt *pateram*. Bene vero *diem patulam*: ita *aer patulus* Avieno Phaenom. Arat. v. 1113.

Aëris & patuli *jam conscia permeet aethram.*

Et v. 1531.

Marcescens tenui sensim caligine, & aethra
Digestus patula, *docet undis adfore pacem.*

apricam diem vocat Val. Flaccus I, 844.

ubi Sol, totumque per annum
Durat aprica dies.

Et Apuleius Mil. XI. *Nam & pruinam pridianam* dies apricus *ac placidus repente fuerat insecutus. Aprica* saxa, Virgilius Georg. II, 522.

Mitis in apricis *coquitur vindemia* saxis:

alibi eodem libro v. 112. *apertos*, eodem sensu:

denique apertos
Bacchus amat colles:

id est *patulos*. Appositissime Ovidius Art. Amat. II, 619.

Et si non tenebras, at quiddam nubis opacae
Quaerimus, atque aliquid luce PATENTE *minus:*

id est *die* PATULA. *Dies* enim hoc Statii loco idem est quod *caelum*, *lux*. Noster Theb. I, 199.

Interiore polo: spatiis huic omnia juxta,
Primaeque occiduaeque domus, & fusa sub omni
Terra atque unda DIE.

ita legendus iste locus: vulgo, *hinc*, & *effusa*. Vetus interpres: *sub omni die*] *id est, sub omni caelo*. Lucanus III, 443. de caesis arboribus loquens:

Tunc primum posuere comas, & fronde carentes
Admisere DIEM:

id est, *lucem recepere*.

v. 24. *Felix* heu! *nimis*] Praestat, *Felix* O, *nimis*. Seneca Herc. Oet. v. 1778.

O nimis felix, nimis,
Thebane conjux!

Quippe *heu* vix locum habe nisi in *re lugubri*; ut in ista Didûs apud Virgil. Aen. IV, 657.

Felix, heu nimium felix, *si litora tantum*
Nunquam Dardaniae tetigissent nostra carinae!

Noster Lacrim. Etrusc. v. 25.

Felix, heu nimium felix, *plorataque nato*
Umbra venit.

Hic vero *exultandi* potius quam *dolendi* datur occasio. Supra Silv. I, 2.

satis O nimium*que priores*
Despexisse procos.

De his vocibus dixi ad Eclogam primam hujus libri v. 41. Thebaid. IV, 761.

tantum reduces det flectere gressus
Jupiter, O quanta belli donabere praeda!

ubi male codex Petrensis habet, *heu* quanta. Lucanus tamen in re simili VIII, 139.

Heu nimium felix *aeterno nomine Lesbos.*

Charisius lib. II. p. 213. notat O etiam dolentis esse: O *dolentis est, ut Maro,* O *terque quaterque beati. Afranius in Emancipato:* O *quid clamas?* & ita Servius ad Aeneid. XI, 415. Infra v. 36. *Natum protenus, atque humum per ipsam* &c. Imitatur Sidon. Apollinaris Carm. XXIII, 204.

Jam primum tenero calentem ab ortu
Excepere sinu novem sorores.

Editio Parmensis omittit versus 40 & 41. *Longos Orpheos* &c. operarum, puto, culpa.

v. 46. *Et*

v. 46. *Et* DOCTOS *Equites*] Quare *Equites* potiſſimum hoc epitheto donat? niſi illi prae *Senatoribus* & caeteris Romanis DOCTI fuerint: quod non memini me legiſſe. & *Senatores* quidem proprio & perpetuo epitheto deſignat, PURPUREUM *trahes Senatum:* eodem modo cum *Equitibus* actum eſſe oportuit, *Et* CELSOS *Equites*; hoc enim *Equitibus* proprium: Silv. III, 3.

laevaeque ignobile ferrum
Exuit & CELSE natorum *aequavit honori:*
celſe nati ſunt *Equites.* Horatius Art. Poet. v. 342.

CELSI *praetereunt auſtera poemata* Rammes.

Noſter Silv. I, 4.

Pompeio nec CELSUS Eques, *nec femina Bruto.*

Potes etiam ad vulgatam propius legere CLAROS Equites; quippe *cl* in *d* ſaepe coaleſcit; ita *dura* pro *clara* Theb. IV, 827. de quo ſupra monui; & *tandem* pro *zanclem* vel *zanclen* apud Sil. Italicum lib. primo. *Coride* apud Martial. Epigr. III, 93. pro quo reſtituit *Coricle* Scaliger Auſon. Lection. II, 4. CLARI vero *Equites* interdum dicuntur: vide Bentleium ad Horat. Carm. I, 20. Sed hoc particulare eſt, nec *omnibus* Equitibus convenit: maneamus itaque in priori conjectura. Mox, pro *tardi* reducis, lege *tarde* reducis, ut in Glaucia Atedii v. 118.

caſus tarde remeantis *Ulixi.*

v. 53. *Carmen fortior* exeris *togatum*] Supra dixit *movebis, trahes*; infra, *ludes, reſerabis* &c. hic itaque reponatur *exeres.* Hoc non advertens Heinſius, hunc locum ita legebat:

Tu par es *Latio, memorque gentis*
Carmen fortius *exſeris* togatae:

male: dixiſſe enim debuit par *eris* non *es*, ut reſpondeat τῷ *exeres*, quod ſine dubio Statianum eſt. Nec opus eſt ut legamus *togatae* pro *togatum. togatum* enim *carmen* eſt carmen argumenti *Romani:* ita pax *togata*, pro *Romana* apud Calphurnium Siculum Eclog. IV, 8.

Qui populos urbeſque regit, pacemque TOGATAM.

Diomedes lib. III. Togatae *fabulae dicuntur quae ſcriptae ſunt ſecundum ritus & habitus hominum* togatorum, *id eſt*, Romanorum. Unde *togatum forum* pro *Romano*, Protrep. ad Criſpin. v. 108.

v. 58. *Ingratus Nero dulcibus theatris*] Profecto pudet me Critices quoties lego ea quae Viri docti effuderunt in explicando ſtultiſſimo hoc verſu: non enim videntur intellexiſſe mentem Statii, cujus propoſitum eſt ſub perſona Calliopes contexere catalogum Operum Lucani. Primum, inquit illa, canes HECTORA & Λύτρα ejus: deinde, noſtrum ORPHEA reduces ex inferis: tertio, deflebis ROMAE INCENDIUM: quarto, ſcribes ALLOCUTIONEM ſeu *Alloquium ad Pollam* Uxorem. Haec paene Puer: mox, coepta juventa, PHARSALIAM. Quid clarius aut facilius eſſe poteſt? ejiciatur itaq; *Ingratus* iſte *Nero* cum DULCIBUS ſuis *theatris:* quod ſolum epitheton ſatis eſſet evincere hunc verſum non a Statio profectum eſſe. Sic igitur lege & connecte totum locum:

Ac primum, teneris adhuc in annis
Laudes Hectora, Theſſaloſque currus,
Et ſupplex Priami potentis aurum.
Tu *ſedes reſerabis Inferorum,*
Et noſter tibi referetur *Orpheus.*

pro ET *ſedes*, lego TU *ſedes*; cum ut vitetur inſuavis repetitio conjunctionis, ET *ſupplex*, ET *ſedes*, ET *noſter*: tum ut ſervetur emphatica iteratio pronominis, TU *carus Latio*, TU *ſedes reſerabis*, TU *caſtae titulum*, TU *Peluſiaci:* ut in Eq. Max. v. 79.

tu *bella Jovis*, tu *praelia Rheni*;
Tu *Civile neſas*, tu *tardum in ſoedera montem*
Longo Marte domas &c.

Et ſaepe hae voces invicem commutantur. Deinde ex ſenſu facile fuit pro *praeferetur* ſubſtituere *referetur*, cujus prima ſyllaba ſaepe producitur, ut apud Virgilium Georg. II, 104. Ovidium Metam. XIII, 268. & alios. *referre* vero proprium in hac re verbum: Noſter Silv. V, 3.

Si conjunx retro Phylaceida rettulit *umbram:*

ita legendum; vulgo corruptiſſime, *Silva una tetra:* ſed de hoc ad locum. Poetae *facere* dicuntur quae facta *deſcribunt:* ita infra, v. 77.

Et qui per freta ducit *Argonautas,*
Et qui corpora prima transfigurat.

Ita Lucanus *retulit* Orphea ex Inferis, quem *relatum* cecinit. Titulus autem hujus Poematii in quo de Orpheos deſcenſu ad Inferos egit Lucanus, fuit, credo, Κατοχθόνιος, *Subterraneus*; ſeu plenius, *Orpheus*

Catacthonius. hoc mihi ſuggeſſit Lutatius vetus Scholiaſtes Statii; qui ad Thebaid. IX, 224. duos verſus citat ex Lucani *Catagonio*; quam vocem intelligere hactenus non valuerunt viri eruditi: ſed ſi legas *Catacthonio*, & de *Orpheo apud Inferos* accipias, evaneſcet obſcuritas. niſi malis *Catonio*; eodem ſenſu: de quo adeundus Salmaſius ad Spartianum Adriano p. 171. & hoc forte verius. Vid. Cic. Epiſt. Famil. VII, 25. Infra, v. 69. *Et gratum popularitate Magnum.* Iterum alludit Sidonius Carm. IX, 297. *Et charus popularitate princeps. Popularitate* gratum, id eſt, *ob popularitatem.* Plinius Epiſt. II, 1. de Virginio Rufo: *Caeſares, quibus ſuſpectius atque etiam* inviſus virtutibus *fuerat, evaſit.* Tacitus Annal. IV. *Erat uxor Silio Soſia Galla,* caritate *Agrippinae* inviſa *principi.* Et Annal. XIV. *Octaviamque conjugem amoliri, quamvis modeſte agat, & nomine patris, & ſtudiis populi* gravem? id eſt, *ob ſtudia* populi inviſam. De *Allocutione* v. 63. conſule Salmaſium ad Trebel. Pollionis Gallienos p. 214. ubi ex vetuſſimo Codice Epigrammatum profert *Allocutionem Sponſalem* Abiti vel Aviti cujuſdam, ad hunc modum:

Linea conſtricto de pectore vincula ſolve,
Et domino te crede tuo: nec candida laedas
In quibus ora vide, vel ne contacta repugnes.
Eſt in nocte timor, non eſt in nocte periclum.
Nec volo contendas: vinces cum vicerit ille.

Ita etiam citantur hi verſus a Theod. Janſ. Almeloveenio in Epigram. & Poem. Vett. Mirum neutri eorum ſuboluiſſe mendum apertiſſimum in verſu tertio: legendum nempe,

nec candida laedas
Unguibus *ora vide:*

non *In quibus:* quod ſenſum nullum habet.

v. 70. *Tu Peluſiaci ſcelus* Canopi.] Quintilianus Inſtit. I, 5. de Barbariſmo: *Sed in proſa quoque eſt quaedam jam recepta immutatio: nam Cicero* CANOPITARUM *exercitum dicit, ipſi* CANOBON *vocant.* Servius ad Virgil. Georg. IV, 285. PELLAEI CANOPI] CANOPUS *autem dicta eſt quaſi* CANOBUS, *a* CANOBO *Menelai gubernatore illic ſepulto.* ΚΑΝΩΒΟΝ etiam non ΚΑΝΩΠΟΝ ſemper appellat Strabo Georg. lib. XVII. p. 550, 551. Sed nihil mutandum.

v. 77. *Et qui per freta* DUXIT *Argonautas.*] Sequitur, *Et qui corpora prima* TRANSFIGURAT: hic igitur lege DUCIT *Argonautas.*

v. 83. *Doctam atque ingenio* TUO *decoram.*] Polla quidem Uxor Lucani *decora* ſeu *decorata* fuit ingenio mariti, utpote qui *titulum decuſque* illi *dediſſet jucunda allocutione,* ut ſupra v. 62. ſed majus quiddam hic voluit Calliope, nempe

Doctam atque ingenio SUO *decoram;*

majoris quippe gloriae eſt ſuo quam alieno ingenio eminere.

v. 85. *Forma, ſimplicitate, comitate,*
Cenſu, ſanguine, gratia, decore.] De verſu priore notat Gevartius: "Verſus hic "trivialis & inſititius e margine videtur "irrepſiſſe, ob ſimilitudinem ſequentis, "qui ſine dubio Statianus eſt." Aſſentior de primo; & idem etiam cenſeo de altero; nempe neutrum Statii eſſe, ſed faceti alicujus, qui per luſum duobus verſiculis ex ſingulis verbis compactis Pollam noſtram omnibus praeclaris dotibus ornare & quaſi cooperire voluit. & de primo quidem certum eſt; ſi enim admittas, cum Gevartio, *cenſu, ſanguine,* GRATIA, DECORE; tum certe FORMA locum habere, niſi ſumma cum ταυτολογίᾳ, non poteſt. ad hunc igitur modum pauliſper cum viro docto locum concipiamus,

Doctam atque ingenio ſuo DECORAM,
Qualem blanda Venus daretque Juno
Cenſu, ſanguine, gratia, DECORE:

ubi primum oculis incurrit inſcita repetitio *decoram* & *decore.* Deinde, Grammaticorum filios interrogarem, quare in Ablativo caſu haec concipiantur, & a quo verbo regantur. Porro, quaero, quaenam ſit differentia inter *gratiam* & *decorem.* Aufer itaque verſus male natos, & ſine quibus optime procedit ſenſus; & Monachus ſuam *Gratiam* ſibi habeat.

v. 88. FESTIS *cantibus ipſa perſonabo.*] Lege FAUSTIS *cantibus*; quippe Statim ſequitus FESTA *longa. fauſtis* vero proprium in hac re verbum. Claudianus Epithal. Pall. & Celer. v. 22.

Cum ſubito varius vicina clamor ab urbe
Et fauſti *juvenum* plauſus, *miſtaeque choreis*
Auditae per rura lyrae.

Idem de Nupt. Honor. & Mar. v. 195.

Tibia pro lituis, & pro clangore tubarum
Molle lyrae fauſtumque canant.

ubi pariter erat *feſtumque*. Vide Heinſium ad locum. Noſter Theb. III, 691.

Ex quo primus Hymen, movitque infauſta *ſiniſtram*
Juno facem.

Ob eandem rationem pro *ſaeva* vice v. 92. mallem *laeva* vice, propter praecedentem O *ſaevae nimium* &c. vide Burmanni Not. ad Val. Flacc. I, 370. ubi pro *face ſaeva* Heinſius in Oxon. Cod. invenit *laeva*. Claudianus Idyll. VI, 91. *nec* ſaevo *Sirius igne nocet:* ubi quatuordecim libri habent *laevo*, teſtante Heinſio. Vide Drakenborch. ad Sil. Italicum V, 660.

v. 96. *Sic fixum Paridis manu* trementis.] Aures exigunt *trementi* manu, id eſt, *trepida:* hoc multo ſuavius quam *Paridis trementis*. Seneca Troad. v. 957.

O manum *Paridis* levem!

Edit. Parm. habet *prementis:* Romana, *potentis*; & *obruit* pro *horruit*. Mox v. 110. *Terras deſpicis & ſepulcra rides:* alludit ad verba ipſius Lucani initio Lib. IX. de Pompeio. Sequitur, *Seu pacis meritum nemus reclusae*. Heinſius malebat *paucis* & *recludi* vulgatam optime tuetur Gronovius Diatr. c. XXII. & explicat, " Seu tenes beatum " in Campis Elyſiis & bene meritum ne- " mus quietis, quam (voluit, opinor, *quod*, " ſc. *nemus)* tu inducto & reducto Orpheo " recluſiſti." Nihil verius.

v. 116. Tu *magna ſacer*.] Senſus & Conſtructio poſtulant SEU *magna ſacer:* hoc ut percipias neceſſe eſt ut recurras ad v. 107. quippe longa eſt periodus, nec finitur ante verſum 120. *At tu* ADSIS *lucidus*, SEU *terras deſpicis*, SEU *pacis nemus tenes*, SEU *neſcis Tartaron*. Uno ſpiritu continua ſententiam a v. 107. ad v. 120. & ſtatim videbis.

v. 129. *Vultus qui ſimili notatus auro*
Stratis praenitet.] Hyginus Fab. CIV. de Laodamia: *itaque fecit ſimulacrum cereum ſimile Proteſilai conjugis, & in thalamis poſuit ſub ſimulatione ſacrorum, & eum colere coepit*. Apuleius Miles. VIII. *Imaginem defuncti, quam ad habitum dei Liberi formaverat, affixo ſervitio divinis percolens honoribus, ipſo ſeſe ſolatio cruciabat*. Hoc exemplum explicat praecedentia, *Falſi numinis induit figuras:* ita enim ex Rom. & Venet. Editt. legit Gronovius Diatr. c. VI. pro *figura:* ubi etiam hunc Apuleii locum adducit. *figuras* Parmenſis quoque.

v. 130. *Stratis praenitet* INCUBATQUE *ſomno*.] Scio quid ſit *incubare ovis* vel *divitiis:* ſed quomodo aliquis *ſomno incubat* non poſſum animo concipere. Lege, certiſſima emendatione, EXCUBATQUE *ſomno Securae:* eleganter; quaſi Bonus Genius *excubias agit* & *ſomnum* tutatur Uxoris, *ſecurae* ideo quia ille *excubat*. Eandem conſtructionem habes apud Lucan. IX, 912. de Pſyllis:

Nec ſolum gens illa ſua contenta ſalute,
Excubat hoſpitibus.

Ita in Surrent. Pollii v. 21. Neptunus *excubare* dicitur,

Ante domum tumidae moderator coerulus undae
Excubat, *innocui cuſtos laris:*

Et Amor *pulchris* EXCUBAT *in genis Chiae* apud Horat. Carm. IV, 13. qui hoc mutuatus eſt ex Sophocle Antig. v. 794. (prout & ab aliis notatum video)

Ὃς ἐν μαλακαῖς παρειαῖς
Νεάνιδος ἐννυχεύεις,

ſc. Ἕω. *ſervare ſomnum* vocat Sidon. Apollinaris Carm. V, 30. Suetonius Claudio c. 37. *Nec dubitavit poſtero die Claudius ordinem rei geſtae perferre ad ſenatum, ac liberto gratias agere quod pro ſalute ſua etiam dormiens* excubaret. Seneca Epiſt. 102. *ubi diſpoſita tot numina in actus ſuos* excubant. Plinius Nat. Hiſt. XXXV. *Nondum libebat parietes totos pingere: omnis eorum ars* urbibus excubabat: *pictorque res communis terrarum erat*. Apuleius Miles. V. *Nos autem quae pervigili cura* rebus *tuis* excubamus, *cladibus tuis miſere cruciamur*. Non igitur audiendus Gevartius legens, *incubatque ſomno Secure:* nec Heinſius, *Sint curae procul: hinc abite mortes*. Pro *genialis* Verſ. 132. Parmenſis habet *genitalis:* recte. Vide quae notavi ad Arb. Ated. v. 62. *genitalis origo* idem eſt quod *initium*. Sumſit Noſter ex Lucretio, *caeli* GENITALIS ORIGO: & alibi, *mundi tempus* GENITALE; id eſt *initium* ſeu *natalem* mundi. DIEM GENITALEM vocat Tacitus Ann. XVI, 14. Mox, *dolorque feſtus:* ita *furor feſtus* Sidon. Apollinari Carm. IX, 205. Qui locus & phraſis egregie refutat Cruceum, qui aliquid mutire voluit contra Gronovianam iſtorum Statii verborum explicationem.

NOTAE

NOTAE AD SILVARUM LIB. III.

IN EPIST. AD POLLIUM.

LIN. 5. *Quoties in illius ſacundiae tuae* penetrale *ſeductus*] Editio Romana pro *penetrale* habet *penetraſti:* a qua lectione merito diſſentit Politianus Epiſt. VI, 1. & legit *penetrale.* Parmenſis exhibet *penetralia*; quod verius puto. Et hinc quoque probabile eſt Domitium nunquam vidiſſe exemplar Parmenſe. melius enim de eo opinor quam ut putem illum recepturum fuiſſe ineptum iſtud *penetraſti*, ſi uſquam inveniſſet *penetralia.*

Lin. 15. *quia ſequi non* poteramus, *ſic proſecutus ſum*] Nihil frequentius hac Numeri mutatione. ita Lacrim. Etruſc. v. 37.

NOS *non arſura feremus*
Munera, venturoſque tuus durabit in annos,
ME *monſtrante, dolor.*

Et ita paſſim. Parmenſis vero praefert, *quia ſequi non* poteram, *ſic proſecutus ſum:* quod quare ſpernerem? praeſertim cum per totam hanc epiſtolam (unico excepto loco in quo *noſtri* pro *mei*) numero ſingulari agat. Hoc igitur in Contextum recipi velim. Lin. 17. pro *amariſſimum* non opus eſt ut legamus *rariſſimum.* Lin. 19. *quamdiu*, id eſt, *quam non diu*, quam brevi tempore Eclogam iſtam ſcripſi. per contraria loquitur: & Earinum teſtem advocat temeritatis iſtius libelli. Ibid. *Germanici* DEI *noſtri libertus.* Vox DEI additamentum eſt Domitii, ut ipſe fatetur: nec agnoſcit Parmenſis: ejeci itaque.

Lin. 24. *Hic, ſi verum dicimus, ſermo eſt* quidem *ſecurus, ut cum uxore.*] Olim emendaveram, *ſermo eſt*, & *quidem ſecurus, ut cum uxore*; & *qui* &c. Confirmat Parm. quae habet, *equidem* pro *& quidem*: & Rom. *ē quidem.* Notum quid ſit *Sermo* ex Horatio. Apuleius Miles. III, de ſimulacro Eponae: *quod accurate corollis roſeis* & quidem *recentibus fuerat ornatum. Tum denique* &c. Ita legendum; vulgo *equidem*: & omittitur *Tum*, a voce praecedente abſorptum: qualiter factum eſt etiam lin. 26. hujus epiſtolae: *Huic praecipue libello favebis*, cum *ſcias* hanc *deſtinationem quietis meae tibi maxime intendere.* ita vulgo legitur. Parmenſis: *cū ſcias* habere *deſtinationem quietis meae tibi maxime intendere.* lege: *Huic praecipue libello favebis* tu, cū *ſcias* habere *deſtinationem quietis meae*, & *tibi maxime intendere.* Duas voces, *tu*, atque *&*, a ſimilibus literis extruſas vides.

ECLOG. I.

VER. 9. *Et parvae cuſtos inglorius aerae*] *Parvae aerae*, ut opponatur *Maximae* illi quae Herculi ſacra erat. Ovidius Faſtor. I, 581.

Conſtituitque ſibi, quae Maxima *dicitur*, aram:

Ubi vide quae collegit de hac re Heinſius in Notis Edit. Burman. Virgilius Aen. III. 271,

Hanc aram *luco ſtatuit, quae* Maxima *ſemper*
Dicetur nobis: & erit quae maxima ſemper.

quod hemiſtichion, *& erit quae maxima ſemper*, qui non odit, neceſſe eſt is amet Ovidianum iſtud

Omnia pontus erat: deerant quoque litora ponto.

Putaſne

Putasne Virgilium ita scribere potuisse? Supra, v. 4. pro *tenes*, quod verum est, nonnullae editiones habent *tenens*. Vers. IO. AGRESTI *Alcidae*: qui & *Rusticus* dicebatur. Lampridius Commodo c. X. *Habuit & hominem quem Onon appellabat, sibi charissimum; quem & ditavit & sacerdotio* HERCULIS RUSTICI *praeposuit*. Ubi vide Salmasium.

v. 15. *quaenam subito fortuna rigentes*
DUCTAVIT *scopulos.*] Diu est quod hanc vocem *Ductavit* suspectam habui, propter ea quae notat Quintilianus Instit. VIII, 3. *Sed quoniam vitia prius demonstrare aggressi sumus, vel hoc vitium sit, quod* Κακόφατον *vocatur: sive mala consuetudine in obscoenum intellectum sermo detortus est, ut* DUCTARE exercitus, & patrare bellum, *apud Sallustium dicta sancte & antique, ridentur a nobis, si diis placet.* Et Sosipater Charisius lib IV. p. 242. Κακόφατον *est compositio verborum obscoenae significationis, aut unius verbi obscoena pronuntiatio. fit & in uno verbo, ut apud Sallustium* DUCTABAT exercitum, *&, arrexit animos militum.* Nimirum *ductare* est verbum lenonium & obscoenum; (vide Cl. Burmannum ad locum Quintiliani: & Muretum Var. Lect. VI, 7.) & in lasciviori sensu eo usi sunt Plautus & Terentius: honestiori demum Sallustius, Catilin. c. XI. tamen propter ambiguitatem vocis derisus & male acceptus. post hunc, opinor, hoc verbum a lingua Latina exulavit; neque alibi, credo, reperies, nisi in unico hoc Statii loco: hinc quoque ejiciendum: nam optima Parmensis editio clare habet

quaenam subito fortuna rigentes
DIVISIT *scopulos:*

hoc est quod mox dicit

obluctantia saxa
Summovit *nitens, & magno pectore* montem
Reppulit:

Et v. 104. *litus* PANDERE. clarius adhuc v. 110.

Nec te quod solidus contra riget umbo maligni
Montis, & immenso non unquam excisus ab aevo
Terreat; ipse adero, & conamina tanta juvabo,
Asperaque invitae perfringam viscera terrae:

hoc est *dividam scopulos.* vide etiam v. 123. & Surrentin. Pollii v. 54.

Mons erat hic, ubi plana vides:

Et 56.

illum
Formantem rupes expugnantemque *secuta*
Gaudet humus. nunc cerne jugum discentia saxa
Intrantesque domos, jussumque recedere montem.

diducere scopulos vocat Juvenalis Sat. X, 153. de Hannibale:

opposuit Natura Alpemque nivemque:
DIDUCIT SCOPULOS & montem rumpit *aceto.*

Sequitur apud Statium,

Tyrione haec moenia plectro
An Getica venere *lyra?*

recte *venere*: ita Theb. VII, 663. ubi Eunaeus Thebanus dicit,

prohibete manus: haec omine dextro
Moenia Cirrhaea monstravit Apollo juvenca:
Parcite: in haec ultro scopuli venere *volentes.*

Versu proxime sequenti pro *labores* Parmensis habet *laborans*: & *angusti bisseno* pro *angusto bisseni*: utrumque perperam: ut & istud quod sequitur, *Deus* adfuit, *arces erexitque suas*: pro quo Parm. & Rom. *attulit*: aliae *affluit*. verum est *adfuit*, ut v. 112. *ipse* adero, & *conanima tanta juvabo.* ita Virgilius Ciri v. 105. in re simili:

Stat Megara, Actaei quondam munita labore
Alcathoi, Phoebique: DEUS *namque* ADFUIT *illi:*
Unde etiam citharae voces imitantur acutas:

lege,

Unde etiam citharae voces mittuntur acutae:

nullus in altero sensus idoneus. *mittuntur* pro *emittuntur*. Val. Flaccus IV. 652.

stetimus tamen, & DEUS ADFUIT *ausis.*

Claudianus Idyll. VII, 35.

Senserunt elementa fidem: pater ADFUIT Aether,
Terraque maternum sedula juvit *onus.*

Livius I, 9. *Satis scire, origini Romanae &*

DEOS

DEOS ADFUISSE, *& non defuturam virtutem.* Verſ. 30. Pro *antraQRE*, legendum *antrave*: ut Pietat. Abaſcant. v. 57.

Illum NEC *Phrygius vitiaſſet raptor amorem*
Dulichijve proci; NEC *qui fraternus adulter*
Caſta Mycenaeo connubia polluit auro.

Et ita paſſim.

v. 36. Inſtratumque *humeris dimitte* gerentibus *hoſtem.*] Editt. Parm. & Rom. pro *Inſtratum* habent *Luſtratum:* quod Domitius ita explicat: *dimitte pellem leonis quo* luſtraſti *&* purgaſti *agrum Nemeum.* feſtinanter, & nulla aut Senſus aut Latinitatis ratione habita: & tamen hanc lectionem multae ſequuntur editiones. optimè vero Codex Senenſis, Inſtratumque *humeris:* & hoc approbat Gevartius Papin. Lect. III, 1. & loco Virgilij confirmat Aen. II, 721.

Haec fatus, latos humeros *ſubjectaque colla*
Veſte ſuper, fulvique inſternor *pelle leonis.*

nihil verius. Deinde, pro *gerentibus* mavult Gevartius, literis tranſpoſitis, *rigentibus*; ante enim omnia ut horrida & aſpera deſcripſit Statius, TRUCES *artus agmenque* IMMITE *pharetrae.* Gronovius Diatr. c. XXIII. pro vulgata contendit: "Et poteſt "& debet, inquit, legi *gerentibus*, non *ri*"*gentibus. gerentibus humeris* eſt non jam "luctantibus, ſed geſtantibus modò, & "jam victoribus humeris." Mihi tamen adhuc ſuperflua videtur haec vox: *dimitte hoſtem inſtratum humeris:* quodnam opus *& gerentibus?* (Gevartij enim *rigentibus* nihil moror) quippe ſi hoſtis (i. e. pellis leonis) *inſtratus* ſit humeris, mirum ni eum *gerant* humeri. abundare igitur videtur vox *gerentibus:* licet ſciam hoc etiam apud alios interdum inveniri: ita Val. Flaccus II, 543.

Emicat Alcides, vincliſque tenentibus *auſert*
Virgineas de rupe manus:

Et VII, 398.

Atque hic ſe profugam volucri Thamantias ala
Suſtulit: inde Venus dextrae dilapſa tenenti:

quibus locis voces *tenentibus* & *tenenti* omitti poſſent abſque ullo incommodo. Hic verò, ut mihi videtur, requiritur aliquid ſignantius & Herculi magis proprium; hoc vero eſt,

Inſtratumque humeris dimitte ingentibus *hoſtem.*

nimirum ante oculos habuit ſupra citatum Virgilii locum, *Haec fatus* LATOS HUMEROS INSTERNOR pelle leonis. ita Theb. IV, 234.

Frena tenent., duplexque inſerto miſſile nodo
Exerti INGENTES humeros.

Val Flaccus IV, 244.

INGENTES humeros *ſpatioſaque pectoris oſſa*
Protulit.

Ovidius Metam. XIII, 962.

INGENTES*que* humeros *& caerula brachia vidi.*

Inter praecipua Herculis γνωρίσματα numerabantur *humeri ingentes:* unde Amphitryon apud Senecam Herc. Fur. poſt filij reditum ex inferis dubius utrum is ipſe eſſet, necne, tandem ex toris & *humeris* agnoſcit:

Teneone in auras editum? an vana fruor
Deceptus umbra? tune es? agnoſco toros
HUMEROS*que.*

Noſter Theb. VI, 836.

levat ardua contra
Membra Cleonaeae *ſtirpis jactator Agylleus,*
Herculea *nec mole minor: ſic* GRANDIBUS *alte*
Inſurgens humeris, *hominem ſuper improbus exit.*

v. 42. *Qualemque vagae poſt crimina noctis*

Theſpius *obſtupuit, toties ſocer.*] Non *Theſpius* ſed *Theſtius* vocatur hic Theſpienſium rex qui tam genialiter Herculem excepſit, Apollodoro Bibliothec. lib. II, 3. ſec. 9. ubi loquitur de leone Cithaeronio: ἔτε ὁρμώμενε ἀπὸ τε Κιθήρωνος, (l. Κιθαιρῶνος,) τὰς Ἀμφιτρύωνος ἔφθειρε βόας, καὶ τὰς ΘΕΣΤΙΟΥ. βασιλεύς ἦν αὐτὸς Θεσπιῶν: *Hic e Cithaerone impetu facto, Amphitryonis &* THESTII *boves occidebat: erat autem Theſtius Rex Theſpiarum.* reliqua vide, de filiabus ejus quinquaginta. & ita vocatur paullo poſt ſec. 12. Arnobius lib. IV, p. 145. *Ille* (Jupiter) *noctibus vix novem unam potuit prolem extundere, concinnare, compingere: at Hercules, ſanctus Deus, natas quinquaginta de* THESTIO *nocte una perdocuit & nomen virginitatis exponere, & genitricum pondera*

pondera ſuſtinere. Hinc intelligis quare *vagam noctem* & *toties ſocerum* Theſtii Herculem vocat elegantiſſimus poeta. Vide Obſervat. Elmenhorſtii ad Arnobii locum: ubi multa Auctorum teſtimonia de hoc *Theſtio* adfert.

v. 44. *Et inſontes juvenum ſine* caeſtibus *irae.*] Domitius invenit in ſuis Codicibus *teſtibus:* unde fecit *caeſtibus*; quod ante illum habuit Editio Parmenſis. Et ferri quidem poteſt haec lectio: mihi tamen ſubfrigidum videtur. quare enim *caeſtibus* potiſſimum? quaſi ideo ſolùm *inſontes* eſſent hae juvenum irae quia *caeſtus* non adhibebantur his ludis! quaſi nullum eſſet aliunde periculum niſi a *caeſtibus!* quaſi non *in lucta* quoque crus aut brachium ſaepe frangeretur, aut talus inverteretur! non igitur ideo *inſontes* irae quia *ſine caeſtibus*, ſed quia *ſine caedibus:*

Et inſontes juvenum, & *ſine* caedibus, *irae,*
Annua veloci peragunt certamina luſtro:

hoc maxime placet. *inermes pugnas* vocat Thebaid. VI, 249. & VII, 90. *inſontes & ſine caedibus*, ut apud Ovidium Amor. I, 7.

Adſtitit illa amens, albo, & ſine ſanguine, *vultu.*

Si quis pro vulgata contendat, facile inveniet ſpecioſa ſatis quibus eam tueatur. Cave vero putes τὸ *irae* hic aliud quid denotare quam *animos*, *ſpiritus*, fortitudinis & virtutis indices. ut Theb. IV, 228. de Laconibus:

Deus ipſe viros in pulvere crudo
Arcas alit; nudaeque modos virtutis, & iras
Ingenerat:

de *palaeſtra* loquitur; ut & VI, 830.

ſic otia Martis
Degere, & armiferas laxare adſueverat iras
Ingentes contra ille viros, Acheloïa circum
Litora, feliceſque deo monſtrante palaeſtras:

paſſim invenies. Per *luſtrum* vero intelligitur aliquod tempus ſeu temporis periodus quae ſtatis vicibus recurrit. ita *Eleum luſtrum* in Phileto Urſi, idem quod *olympias*, quatuor annorum, ſeu quod quinto quoque anno revertebatur. ita Euchariſt. v. 62.

Saepe coronatis iteres Quinquennia luſtris!

Tacitus Annal. XVI, 2. *Ac forte* quinquennale *ludicrum ſecundo* luſtro *celebrabatur.* Seneca Agamemn. v. 42.

Poſt dena Phoebi luſtra, *poſt captum Ilium*
Adeſt daturus conjugi jugulum ſuae:

poſt dena *Phoebi luſtra*, id eſt, *annos decem.* bene igitur *veloci:*

Annua veloci peragunt certamina luſtro.

contra, *ingens luſtrum* vocat Martialis ſpatium *centum annorum*: quo completo exhibebantur Ludi Saeculares:

Hic colat ingenti *redeuntia ſaecula* luſtro.

Sequitur, *Hic templis* inſcriptus, *avo gaudente, ſacerdos.* Minime dubito quin Statii manus fuerit *Hic templis* adſcriptus, *avo gaudente:* niſi probari poteſt nomina Sacerdotum in aliqua templi parte *inſculpi* ſolere: hoc enim vult τὸ *inſcriptus templis.* alia res eſt *adſcriptus templis* ſacerdos; nempe *aſſignatus, numeratus inter ſacerdotes.* Horatius Carm. III, 3.

diſcere nectaris
Succos, & adſcribi *quietis*
Ordinibus patiar Deorum.

Capitolinus in Antonino Philoſopho c. VII. *Ob hanc conjunctionem pueros & puellas novorum hominum frumentariae* perceptioni adſcribi *praeceperunt. adſumi* eodem ſenſu Noſter Thebaid. VIII, 9.

Necdum illum aut trunca luſtraverat obvia taxo
Eumenis, aut ſurvo Proſerpina poſte notarat

Coetibus adſumtum *functis.*

Mox, v. 47. *cum prima novercae Monſtra manu premeres, atque exanimata doleres.* Ex hoc loco ſua hauſit Sidon. Apollinaris Carm. XV, 135,

Amphitryoniadi ſurgebat tertia veſtis.
Parvulus hic gemino cinctus ſerpente novercae
Inſcius arridet monſtris, *ludumque putando*
Inſidias, dum neſcit, amat; vultuque dolentis
Extingui deflet quos ipſe interficit angues.

Si quis haec digna exſcribi non putat, nae illum non amant Muſae.

v. 53. ictuſque *Hyperione multo.*] Recte: Lucretius VI.

Nubila ſolvuntur ſolis ſuper icta *calore.*

Tacitus Annal. II. *Ceterum Germanicus aliis*

quoque miraculis animum intendit; quorum praecipua fuere Memnonis ſaxea effigies, ubi radiis ſolis icta eſt *vocalem ſonum reddens.* Tubero apud Gellium Noct. Attic. VI, 4. *In atras, inquit, & profundas tenebras eum claudebant; at die poſt, ubi erat viſus ſol ardentiſſimus, repente educebant, & adverſus* ictus *ſolis oppoſitum continebant.* ita legendum; vulgo, *diu poſt.* Vide Heinſium ad Ovid. Met. V, 389. & Bentleium ad Horat. Carm. II, 15. Non igitur opus eſt ut legamus

auctuſque *Hyperione multo:*

licet hoc quoque probum ſit. Auſonius Precatione, v. 16.

Sirius ardentem non augeat *igne leonem.*

Seneca Oedip. v. 38.

Non Zephyri leves
Spirant: ſed ignes auget *aeſtiferi Canis*
Titan, Leonis terga Nemeaei premens.

Mox, v. 55. *profugis cum regibus aptum Fumat Aricinum Triviae nemus.* Parmenſis, *Aricinae Triviae.* alterum poetis uſitatius, & auribus gratius. Pro *aptum* neſcio unde in Gronovii editionem irrepſerit *altum:* quam ſequitur Veenhuſius, errorum etiam fidus exſcriptor. ceterae omnes quas vidi habent *aptum.* Verſ. 60. *Hecateias idus,* id eſt, idus Auguſti menſis, quae ſacrae erant *Hecatae* ſeu Dianae. Auſonius Eclogario:

Et medias Idus, *Maii,* Auguſtique *recurſu,*
Quas ſibi Mercurius quaſque Diana *dicat:*

ubi Vinetus dicit ſe non meminiſſe aliud legiſſe de *Dianae ſacris Idibus Auguſti.* Exciderat memoriae hic Statii locus, & Martialis Epigr. XII, 67.

Maiae, Mercurium creaſtis, Idus:
Auguſtis *redit* Idibus Diana.

vide & Feſtum in V. *Servorum dies feſtus.* Hunc Statii locum explicat Ovidius Faſt. III, 269. de hoc ſacro die Dianae:

Saepe potens voti, frontem redimita coronis,
Femina lucentes portat ab Urbe faces.

Vides quare *face multa ſplendet* Hippolyti lacus; & quare *pudici foci* dicuntur; nempe a *Matronis* faces portatae. Verſ. 63. *aeſtuſque levare:* ex Virgilio Aen. VII, 494.

fluvio cum forte ſecundo
Defluеret, ripaque aeſtus *viridante* levaret:

ubi plerique Codd. antiqui habent *lavaret,* notante Pierio. alterum confirmat hic Statii locus.

v. 64. *notas Sirenum nomine rupes*
Facundique larem Polli non hoſpes habebam.] Locus notabilis ob errores Salmaſii in Plinian. Exercitat. p. 58. Edit. optimae. Sed prius videamus de ſitu hujus Villae Pollii. ea locabatur in *montibus Surrentinis.* Noſter ad Uxor. v. 102.

Caraque non molli JUGA SURRENTINA *Lyaeo,*
QUAE *meus ante alios* HABITATOR Pollius *auget.*

inter Surrentum & *promontorium* ſeu templum *Minervae:* ita enim in Surrent. Pollii affirmat, v. 1.

Eſt INTER *notos* Sirenum nomine MUROS
SAXAQUE *Tyrrhenae* TEMPLIS *onerata Minervae,*
Celſa Dicarchei ſpeculatrix VILLA *profundi.*

muri iſti noti *Sirenum nomine* nulli alii eſſe poſſunt praeter *Surrentum:* unde redarguitur Morellus, qui negat *Surrentum* a *Sirenibus* dici poſſe, quia Graecis Σύρρεντον & Σύρειον per *υ* non per *ει* ſcribitur. contrarium plane affirmat hoc loco Statius. utri creditis, Quirites? Niſi per *notos Sirenum nomine* MUROS intelligendum ſit *fanum Sirenum:* quod in iſtis montibus poſitum eſſe narrat Strabo lib. I. p. 15. Porro: ex his Statii locis patet *montes Surrentinos* & *Sirenianos* eoſdem eſſe: quippe in Eclog. ad Uxorem, Villam Pollii in *jugis Surrentinis* locat; hic vero, in *rupibus notis Sirenum nomine:* ut neceſſe ſit eadem eſſe *juga Surrentina* & *rupes notas Sirenum nomine.* nimirum, dicebantur Sirenes tenuiſſe ſcopulos circa Surrentum & Promontorium Minervae: unde utrovis nomine recte dici poſſent, ſive *Surrentinos* ſive *Sirenianos* malles. Plinius N. H. III, 5. *Surrentum cum promontorio Minervae, Sirenum quondam ſede;* vel ut alii legunt, *ſedes.* Frontinus libro de Coloniis: *Surrentum oppidum: ager ejus ex occupatione tenebatur a Graecis ob conſecrationem Minervae: ſed & circa* montes Sirenianos *militibus pro parte Auguſtanis eſt aſſignatus:* ita legendum, non *limitibus.* His ita conſtitutis, jam videamus quid de hoc loco adferat Salmaſius. " *Surrentini mon-*
" *tes* diverſi a *Sirenianis,* quos male quidam
" confundunt, nec quicquam eos juverit
" Mela vel Plinius." Atqui Statius juvabit: ille enim eoſdem facit, ut plane docuimus: & valde ſuffragatur Plinius; ſaltem

tem Salmaſio refragatur. Pergit: " *Sur-*
" *rentini montes* circa Surrentum: at *Sire-*
" *niani ſcopuli* ſive *montes* tres parvae inſu-
" lae deſertae, πετρώδες, quae & Σειρη-
" νῦσαι dicebantur, de quibus Strabo lib.
" I." Immo & *Sireniani montes* erant circa Surrentum, ut ex Frontini loco ſupra adducto clare patet: narrat enim *agrum Surrentinum* qui jacebat circa *montes Sirenianos* militibus Auguſtanis pro parte aſſignatum fuiſſe: & plane docet Strabo lib. I. p. 15. ſi verbis ejus attendas. ſed in hoc totus viri maximi error vertitur, quod non diſtinguit *Sirenuſas* inſulas a *Sirenianis montibus*, qui quidem diverſi erant, ut luculenter ibidem monſtrat Strabo: unde, cum voces *ſcopulos* & *ſaxa* & *rupes Sirenum* tam de *inſulis Sirenuſis* quam de *montibus Sirenianis* uſurpatas obſervaſſet vir doctiſſimus, male confudit; & quod duorum erat, in unum compegit. Sequitur: " Statius Sur-
" rentinam Villam Pollii inter *Sirenum*
" *montes* & promontorium Minervae ſi-
" tam fuiſſe docet, in montibus nimirum
" Surrentinis." Non inter *Sirenum* MONTES & promontorium Minervae ſitam hanc Villam docet Statius, ſed *inter notas Sirenum nomine* MUROS & promontorium Minervae. Pergit: " Sic ille:

" *Eſt inter notos Sirenum nomine muros*
" *Saxaque Tyrrhenae templis onerata Mi-*
" *nervae*
" *Celſa Dicarchei ſpeculatrix villa pro-*
" *fundi:*

" Per MUROS *Sirenum nomine notos* intelligi
" debere certum eſt *Sirenianos* MONTES:
" alibi RUPES vocat in Herc. Surrent. *no-*
" *tas Sirenum nomine* RUPES." Quid audio? per MUROS intelligi debere MONTES? &, quod aeque incommodum eſt, ſi Pollii Villa ſita fuit inter *Sirenianos montes* (hoc eſt ſecundum Salmaſium *Sirenuſas* inſulas) & *promontorium Minervae*, neceſſario ſequitur eam in MARI ſitam fuiſſe: quippe promontorium iſtud ad *mare* pertingebat, ut *inter* illud & Sirenuſas nihil eſſe potuerit praeter *aquas:* quod ſatis mirum eſt, ſive Villae fundamentum, ſive Salmaſii commentum.

v. 69. Auguſtaſque *fores aſſuetaque tecta* gravamus.] Domitius: " Inemendati
" Codd. habent *aſſuetas* & *gravatis:* nos
" vero legimus, *aſſutaque tecta gravamus*
" *Frondibus:* ut ſit ſenſus, dum tegimus
" tecta *aſſuta* maleque haerentia hiantibus
" rimis, atque ita ſolem arcemus." Hanc Domitii interpretationem merito rejicit Gevartius: ipſe tamen errans, cum dicit, Statium hoc loco deſcribere auguſtiſſimum & magnificum templum *Dianae Aricinae.* nihil hic, ne verbum quidem, de templo Dianae *Aricinae:* cum hae *auguſtae fores*, de quibus Statius loquitur, non *Ariciae* eſſent, ſed *Villae Surrentinae* Pollii, ubi tunc verſabatur poeta. Gevartium decepit vox *Triviae*, quae conjungenda erat cum *diem*, non cum *udo litore* aut *auguſtas fores. dies Triviae* eſt *feſtus dies Triviae*, Idus ſcil. Auguſti menſis: ut Theb. VI.

da, parve, tuum *trieteride multa*
Inſtaurare diem.

id eſt tuum *feſtum diem*, de Archemoro. ita *Lucani proprius dies*, Genethl. v. 1. & *Caeſaris alma dies*, apud Martialem. De reliquo, in verbis hujus loci nihil mutat Gevartius, niſi quod pro *Anguſtas*, quod Typographis imputat, vult *Auguſtas:* de quo mox videbimus. Salmaſius Exerc. Plinian. p. 265. legit

Auguſtaſque *fores aſſuetaque tecta* gravamur,
Frondibus & patula deſendimus arbore ſo-
les:

Et hoc verum eſſe pronuntiat Gronovius Diatr. c. XXIII. immemor vocem VERO vel AUTEM hoc pacto deſiderari: dixiſſe enim debuit, *gravamur aſſueta tecta, frondibus* VERO *& arbore deſendimus ſoles:* aliter enim non connectuntur haec. Quemadmodum in ſuis Codicibus invenit Domitius, ita etiam eſt in vetuſta Parmenſi, *gravatis:* unde nullo negotio confici poteſt

Auguſtaſque fores aſſuetaque tecta gravati
Frondibus & patula defendimus *arbore*
ſoles:

conſtructione ita poſtulante: & ita tandem Gronovius in *Errat. & Omiſs.* ad finem Diatr. p. 406. ex MSo Senenſi. *gravari* idem quod *odiſſe*, *averſari*; cum quarto caſu. Lucanus VII, 284.

Romanos odere omnes, dominoſque gravantur,
Quos novere, magis.

Suetonius Auguſto: *ampla & operoſa* praetoria gravabatur. qui locus a Gronovio adducitur. Apuleius Apologia: *recitari ipſa haec jubebo; quoniam oſtendis humaniſſimo vultu* auditionem *te iſtam non* gravari. ita

legendum; vulgo, *auditione iſta.* paſſim exempla. Pro *auguſtas* multae editiones habent *anguſtas*; quod mihi verius videtur: in hac enim voce continetur ratio quare convivae *gravabantur fores* ſeu *domum*, nempe quia *anguſtae* erant; & ideo aperto aethere frigus captabant, frondibus arborum umbram concinnantes. Verum quidem eſt has *fores* ſeu aedes *auguſtas* fuiſſe: ſed non erat hujus loci hoc innuere: non enim gravabantur eas utpote *auguſtas*, ſed *anguſtas*. & ita jam ſentire video Heinſium ad Ovid. Heroid. V, 16. ubi notat " *Angu-* " *ſtas fores*, ob immenſum frigus, non *Au-* " *guſtas.*" Voluit, opinor, *ob immenſum calorem*; non *ob immenſum frigus.* Pro *fores* etiam optime legere potes *lares*. *lares* & *tecta* ſaepe conjunguntur. infra tamen occurrit vox *fores* eodem ſenſu, v. 88.

Non cepere fores, *anguſtaque deficit aedes.*

nihil igitur in hac voce innovandum.

v. 71. *Delituit caelum,* ET *ſubitis lux candida ceſſit*
Nubibus.] In nonnullis editionibus deeſt copula ET: ſed eam retinent Parm. Rom. & Venet. & ita edi curavi. Pro *candida lux* Heinſius ibidem ſcribi vult *condita*; " quo- " niam *candida* lux plerumque *fortunata.*" Non opus eſt: *candida* enim *lux* idem quod *clara:* & *nubilo* opponitur. Ovidius Triſt. II, 142.

Nube ſolet pulſa candidus *ire* dies.

Idem Heroid. XVI, 317. ubi ludit in duplici hujus vocis ſignificatione:

Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant;
Candidior *medio nox erit illa* die.

ita *candidus ſol* Metam. XV, 30. Inde *albae luces* Martial. Epigr. X, 62. Plautus Amphitr. I, 3.

Nunc te, nox, quae me manſiſti, mitto, ut cedas die;
Ut mortalibus illuceſcat luce *clara* & candida.

ita, opinor, legendum; non *illuceſcas:* & pro *Ut* forte legendum *Is*, ſc. *dies, mortalibus illuceſcat.* Lactantius VI, 2. *Ipſe in uſum hominis tam claram, tam* candidam lucem *dedit.* Multo plura colligi poſſunt: ſed haec ſatis ad vulgatam *candida* tuendam. Pro *lux* Parm. habet *nox:* & verſu proxime ſequenti *aſtro* pro *Auſtro.* Verſ. 74. *dives Eliſa:* ex Virgil. Aen. IV, 263. deſumptum epitheton. ut & quae ſequuntur, *teſteſque ululant per devia Nymphae,* ex eodem libro v. 168. *ſummoque ululârunt vertice Nymphae.* Ibidem pro *Attulit* legendum eſſe *Detulit* perſuaſiſſimum habeo:

qualem Libyae Saturnia nimbum
Detulit.

Noſter Theb. XI, 276.

hos ignis egentes
Fert humus, hos pelago *patrius jam* detulit *amnis.*

Val. Flaccus IV, 15.

Dixit, & arcano redolentem nectare rorem,
Quem penes alta quies liquidique potentia ſomni
Detulit, *inque vagi libavit tempora nati:*

ubi Heinſius conjicit *Depluit:* merito reprehenſus a Cl. Burmanno, qui notat proprie *deferri* dici quae *ex alto* feruntur: ut infra v. 80. ejuſd. lib.

Diva volat, defertque viro *celeranda parentis*
Imperia.

Virgilius XII, 416.

Hoc Venus, *obſcuro faciem circumdata nimbo*
Detulit.

Juſtinus XXIX, 3. *videre tonantem ac fulminantem ab occaſu* procellam, *quam in quaſcunque terrarum partes victoriae tempeſtas* detulerit, *magno cruoris imbre omnia foedaturam.* Scio quidem locum iſtum Thebaid. VIII, 411.

Cum Libyae *Boreas Italos niger* ATTULIT
imbres.

Sed diverſa ratio eſt iſtius & hujus loci. quae enim *ex longinquo* veniunt recte *afferri* dicuntur, ut imbres ex Italia in Africam: quae vero *ex alto,* melius *deferri.*

v, 77. nec *quo convivia migrent.*] Ita recte Parm. & Rom. & in Vet. Edit. Pariſ. legi teſtatur Morellus, qui ita interpretatur: " nec tamen locus idoneus oc- " currebat quo transferrent epulas." & ita fere Adr. Behotius & Salmaſius Epiſt. XCII. Aliam viam inſiſtit Gronovius Reliq. ad Stat. Silv. his verbis " *nec quo convivia mi-* " *grent.*] Vere ſic legitur, non tamen eo " ſenſu quem dant Morellus & Behotius, " *nec tamen occurrebat idoneus locus quo* " *transferrent epulas:* ſic enim quidvis in " quovis intelligere poſſes. ſed & occurre- " bat ſatis locorum, ut exponit ipſe ſtatim. " Proximum verbum repetendum intelle- " ctu: *abripiunt,* nec tamen eo *abripium* " quo poſſint aut ſoleant convivia migra- " re;

" re: ſcilicet in ſacellum vel aediculam " Herculis. " Hoc modo pulcher quidem exſurgit ſenſus: ſed verior altera diſtinctio de qua jam dicturus ſum. Adverſativa particula SED in ſequenti ſententiae membro, *inſtantes* SED *proxima quaerere nimbi Suadebant*, neceſſario denotat aliquam oppoſitionem inter hanc & priorem ſententiae partem. ſic igitur conſtruendus locus, voce NEC reſoluta in ET NON, ut paſſim: ET *inſtantes nimbi ſuadebant quaerere* NON *quo convivia migrent*, SED *proxima:* reliquis Parentheſi incluſis: & ita edi curavi. repentinus, inquit, imber famulis non permittebat conſulere τῷ πέλοντι, ſed commoditati: cogebat eos petere non quo epulae in tali caſu transferri ſolent, privatam aliquam domum; ſed proxima: ſc. ſacellum Herculis. In Parm. & Rom. deeſt vox *quo*, eliſa a ſimilitudine ſequentis *co*.

v. 82. *Stabat dicta* ſacri *tenuis caſa, nomine templi.*] Nullus in his ſenſus: lege,

Stabat dicta ſacris *tenuis caſa:*

dicta ſacris, id eſt, *rebus ſacris dicata. dicere* proprium *Conſecrationibus* verbum: Servius ad Virg. Aen. VI, 138.

Junoni *infernae* dictus *ſacer:*

DICTUS] *dicatus.* vide eundem ad Aen. VIII, 344.

Parrhaſio dictum *Panos de more Lycaei.* Noſter Theb. V, 511. plenius,

Inachio ſanctum dixere Tonanti *Agricolae.*

Perſius Sat. II, 63.

Et bona DIS *ex hac ſcelerata* dicere *pulpa:*

ita legendum puto; vulgo, *ducere:* nullo apto ſenſu.

v. 89. *Erubuit* riſitque *Deus*] Non video quam *riſus* cauſam hic habuit Hercules; *irae* potius & *indignationis*, quod tanto numini tam anguſta eſſet aedes. conjicio

Erubuit vidiſſe *Deus*,

id eſt, *viſu:* Ovidius Met. II, 49.

Poenituit juraſſe *patrem:*

id eſt, *juramenti* poenituit; verbum infinitivum pro ſubſtantivo, ut pueri ſciunt. Noſter Silv. II, 6.

& certe qui vidit funera frater

Erubuit vinci.

II, 3.

Poenituit vidiſſe *deam.*

Virgil. Ecl. III, 78.

Phyllida amo ante alias; nam me diſcedere flevit:

i. e. *meo diſceſſu* flevit.

v. 90. *blandiſque* VIRUM *complectitur ulnis*] Quomodo potuit VIRUM complecti? non enim in propria ſpecie apparuit Hercules; ſed CORDA *Pollii ſubiit*, & *menti* has cogitationes infudit. patet hoc ex Verſ. 116. *dixit*, MENTEM*que reliquit.* Lege.

Corda *ſubit, blandiſque* ANIMUM *complectitur ulnis.*

Corda & *animum* paſſim conjuncta reperies. Saepe vero hae voces commutantur. ita Lucanus IV, 372.

mox robora nervis

Et vires rediere animis:

ita legendum ſenſus & oppoſitio poſtulant: vulgo, *viris.* ſic & Thebaid. X, 635. pro *Elegit penetrare* VIROS, ſcribendum eſſe ANIMOS monui ſupra ad Epithal. Stel v. 107. eodem libro v. 937. de Capaneo morituro:

Sed membra VIRUM *terrena relinquunt,*

Exuiturque animus:

pro VIRUM legendum eſſe ANIMAM ex Vet. Scholiaſte putat Cl. Burmannus ad Ovid. Met. II, 312. verba Scholiaſtis ſunt: *Exuiturque animus*] *Mire* exuitur *dixit, quia anima exuitur corpore: ideo Metaphoram a veſtibus poſuit.* ſine ſenſu haec: lege, *quia anima induitur corpore.* potuit aeque bene dixiſſe *quia animus induitur corpore*: quippe *animam* & *animum* pro eodem poſuit. unde patet nihil mutandum eſſe in voce VIRUM; cum verba Scholiaſtis pertineant ad τὸ *Exuiturque animus*, non ad praecedentia, *ſed membra* virum *terrena relinquunt.*

v. 92. *Tecta* Dicarchei *pariter* juvenemque *repleſti*

Parthenopen.] Mendoſe fere haec vox ſcribitur, *Dicarchaei* & *Dicarchei*; cum oporteat *Dicarcheae*, penultimâ productâ: eſt enim a Graeco Δικαιάρχεια vel Δικαιαρχία, non Δικαιαρχεῖα vel Δικαιαρχία. lege igitur, *Tecta* DICARCHEAE *pariter:* & infra, v. 110. *Aula*, DICARCHEI*que ſinus:* non DICARCHAEI*que.* Vide quae ſupra notavi ad II, 2. v. 95. Sed quid ſequentibus faciemus, JUVENEMque *repleſti Parthenopen?* infra enim, Silv. IV, 8. v. 55. hanc eandem *Parthenopen* vocat FESSAM AEVO:

Sint qui feſſam aevo *crebriſque laboribus* urbem

Voce opibuſque juvent.

Quomodo igitur haec concilianda? nullo modo: ſed ſanari poſſunt, ſi legas, MITEM-

que

que repleſti Parthenopen, pro JUVENEMque *repleſti*. Ductus calami in vocibus *mitem* & *juvenem* non adeo diſſident. epitheton vero *mitis* Neapoli optime congruit: ita infra Ecloga V. hujus libri, v. 79.

PARTHENOPE, *cui* MITE *ſolum trans aequora vectae*
Ipſe Dionaea monſtravit Apollo columba.

Silius Italicus XII, 27.

Prima inſtaurantem ſenſit certamina MITIS PARTHENOPE.

Dulcem vocat Virgilius Georg. IV. ad finem: *benignam* Noſter infra hac Ecloga v. 151. *Campaniam*, in qua Neapolis, *mitem* appellat idem Silius VI, 651.

Donec peſtiferos MITIS Campania *curſus*
Tardavit:

Dicarcheam, id eſt Puteolos in Campania, Noſter, IV, 8.

& ſocii portus dilectaque MITIS
Terra Dicarcheae:

ubi etiam male legitur Terra *Dicarchei*. Florus I, 16. *Omnium non modo Italia, ſed toto orbe terrarum pulcherrima* Campaniae *plaga eſt. nihil* MOLLIUS *caelo: denique bis floribus vernat. Mitis Taras*, id eſt *Tarentum*, in Equo Max. v. 102. *mitem Corinthon*, Theb. I. *mitis Hybla*, Achilleid. I, 557. Sil. Italicus VI, 651.

Donec peſtiferos MITIS Campania *curſus*
Tardavit.

Mox, v. 96. *Quid enim iſta domus, quid terra, priuſquam Te gauderet*, erat? Parm. & Rom. *erant*, non *erat*. *Quid erat*: ut apud Propertium IV, 4.

Quid *tum* Roma fuit, *tubicen vicina Curetis*
Cum quateret lento murmure ſaxa Jovis?

Forma loquendi cum comparatur praeteritus ſtatus rei alicujus cum ejuſdem praeſenti ſtatu. Infra, v. 101. *gemina teſtudine* LYMPHAS. Parm. & Rom. diſertim habent NYMPHAS: recte. vide quae notavi ad Tiburtin. Vopiſci v. 64.

v. 109. *& ab excelſo veniat ſoror hoſpita* TEMPLO] Praeceſſit, initio ſententiae, *Da* TEMPLUM *dignaſque tuis conatibus aras.* credat, qui vult, Statium ita ſcripſiſſe: ego non dubitavi in Contextum admittere,

& ab excelſo veniat ſoror hoſpita
TECTO:

ſenſu eodem, voce tantum diverſa: ita ſupra v. 3.

nec litora pauper
Nuda tenes, TECTUMque *vagis habitabile*
nautis:

id eſt *templum*. pariter utrumque conjungit infra v. 137.

& junctae TECTA *novercae*
Provocat & dignis invitat Pallada TEMPLIS.

TECTA *Deûm* pro *templis* ubique occurrit. Hae vero voces *tecta* & *templa* ſaepiſſime a Librariis confunduntur. ita Eq. Max. pro *Julia* TRMPLA Codex Lipſii habuit TECTA; quod verum eſt; & in Contextum meum admiſſum: & jam addo, me ita in Parmenſi quoque inveniſſe. Sic & apud Ovidium Met. I, 170.

Hac iter eſt Superis ad magni TECTA *Tonantis,*

eadem eſt diverſitas in libris ſcriptis: ut & Noſtro Theb. I, 208. *Aurea* TEMPLA *replent:* in nonnullis codicibus TECTA. Verſu praecedente, pro *accita* Heinſius Not. ad Claudian. de Bel. Gild. v. 172. mavult *aſcita* ſeu *adſcita*. bene. ſed vix opus eſt ulla mutatione, propter exemplum quod adducit ex Auſonio Perioch. Odyſſ. VIII. accitoque ad convivium *Ulixe, citharam jubet pulſare Demodocum*. Utrumvis probum eſt, *acciri menſis*, & *adſciſci* ſeu *adſciri*. eadem diverſitas apud Virgilium Aen. XII, 38.

Si Turno extincto ſocios ſum adſcire *paratus:*

ubi nonnulli codices legunt *adcire*, notante Pierio.

v. 110. *Nec te* quod *ſolidus contra riget umbo maligni*
Montis, & immenſo non unquam exeſus *ab aevo.*] Pro *quod* non male legas *qui*: *umbo montis* QUI *ſolidus, & ab immenſo aevo non unquam exeſus, contra riget*. Pro NEC *te* etiam non male NEU *te:* NEVE *te terreat mons rigidus, Ipſe adero.* Sed non opus eſt; ut perſpicere potes ex loco Propertii IV. 6.

NEC TE, QUOD *claſſis centenis remiget alis,*
TERREAT: *invito labitur illa mari.*

Deinde, *non unquam exeſus:* VOX *unquam* nihil ad rem; non enim BIS aut TER *exedi aevo* potuit mons; quare igitur *non* UNQUAM *exeſus?* praeterea, dixiſſe debuit AEVO *exeſus*, non AB *aevo:* diverſas enim notiones exprimunt hae duae phraſes: cum enim dicimus, *Aliquid* AEVO *immenſo non exeditur*, VOX AEVO *Inſtrumentum* ſeu *Cauſam* denotat:

tat: cum vero dicimus, AB AEVO *immenſo non exeditur*, non *Inſtrumentum*, ſed *durationem* longi temporis ex quo aliquid *non exeditur*, exprimimus; ut cum dicimus, A *viginti annis hoc non accidit*. Lucanus III, 399.

Lucus erat longo nunquam violatus AB AEVO:

recte; vult enim dicere, PER *longum aevum ab* HOMINIBUS *non caeſus*; (Ovidius dixiſſet, *Silva frequens trabibus, quam nulla ceciderat aetas)* vitioſe, ſi idem exprimere voluiſſet omiſſa praepoſitione AB; *longo aevo nunquam violatus*: ſaltem, aliam rem dixiſſet. quippe, in priori loquendi modo, *homines* ſunt inſtrumentum per quod lucus *violatur*; in poſteriori, *aevum*: quam diſtinctionem ſervat Achilleid. I. de monte loquens,

Pars exhauſta MANU, *partem ſua ruperat* AETAS.

Hanc obſervationem ad hunc Statii locum applica, & videbis illum ſcripſiſſe,

immenſo non unquam exciſus *ab aevo.*

exſcindere vocat infra v. 123.

Praecipuus ſed enim labor eſt exſcindere *dextra*
Oppoſitas rupes & ſaxa *negantia ferro*:

Virgilius VI, 42.

Exciſum *Euboïcae latus ingens* rupis *in antrum.*

Idem Aen. I, 432.

immaneſque columnas
Rupibus excidunt, *ſcenae decora alta futurae.*

Suetonius Calig. c. 37. exciſae rupes *duriſſimi ſilicis*. & Claudio c. 20. *Per tria autem paſſuum millia, partim effoſſo* monte, *partim* exciſo, *canalem abſolvit, aegre, & poſt undecim annos.* Vocem *umbo* amat Statius. Achilleid. I, 407.

Nec tantum exciti bimari quos Iſthmia vallo
Clauſtra, nec undiſonae quos circuit umbo *Maleae,*
Sed procul amotae &c.

Thebaid. VI, 351.

Metarum inſtar erant hinc nudo robore quercus
Olim omnes exuta comas; hinc ſaxeus umbo,
Arbiter agricolis.

reſtituenda haec vox Thebaid. IV, 520.

Panditur Elyſium chaos, & telluris opertae
Diſſilit UMBRA *capax:*

legendum dico, UMBO *capax diſſilit*, id eſt, *dividitur*: UMBRA *telluris diſſilit* nullum habet ſenſum. Iterum Theb. VII, 15.

omne quod Iſthmius umbo
Diſtinet, & raucae circumtonat ira Maleae.

Notanda vero in hoc Statii loco, quem jam explicamus, VOX *unquam* πλειοάζουσα: quippe NON UNQUAM *exciſus*, idem eſt, nec amplius, quam NON *exciſus*. ita Theb. IV, 240.

Qui te, flave, natant terris Alphee, Sicanis
Advena tam longo NON UNQUAM *infecte profundo:*

id eſt NON *infecte*. Herc. Epitrapez. v. 106.

Nec te regnator Macetûm, nec barbarus unquam
Annibal, aut ſaevi poſſet vox horrida Syllae
His celebrare modis:

ubi aeque bene omitti potuit τὸ *unquam*. in qualibet Statii pagina invenies. Virgilius Aen. II, 331.

Millia quod magnis unquam *venere Mycenis.*

ubi ſi omittas τὸ *unquam*, nihil perdes. Val. Flaccus IV, 167.

Fulminea frontem dextra, diſjectaque ſudit
Lumina, me NUNQUAM *leto dignatus & armis:*

NUNQUAM *dignatus*, id eſt, NON UNQUAM, id eſt, NON *dignatus*.

v. 117. *Nec mora, conſcripta* formatur *imagine* tela.] Domitius: " Statim deſigna-
" tum eſt pictum aedificium in *tela*: ut
" ea ſimilitudine erigeretur." Male: formae enim aedificiorum non in *tela*, ſed *charta* deſcribi ſolent. praeterea, non *formari*, ſed *texi* dicitur *tela*. Cruceus ita:
" Notatur Ἰχνογραφία, id eſt tenuis & pri-
" ma delineatio operis ſeu aedificii extru-
" endi, quam redemptores velut exem-
" plar ſibi proponere ſolent in *tela* vel
" charta expreſſam." Eandem cantilenam de *tela* canit. & ita quoque Buchnerus ad Plinii Epiſt. IX, 39. his verbis: " ſignificat
" Statius ſtruendi templi ſpeciem in *tela*
" ſeu *linteo* picta imagine expreſſam fuiſ-
" ſe." &, quod mireris & indigneris ſimul, in eundem errorem abripuerunt politiſſimum Broukhuſium; qui Not. ad Tibull. II, 5. v. 23. citato hoc Statii loco, addit,

addit, " vides ichnographiam in *linteo* co-
" loribus depictam. " Atqui, o boni, ipsa TELA hoc loco FORMARI dicitur, non *templi species* IN TELA. At cui bono *formaretur* TELA? an tam ineptus fuerit Pollius, ut *formaret telam* seu *linteum* huic tantum fini ut in ea postea formam aedificii describeret, cum ad manum esset *charta* vel *membrana*, quae huic usui melius inserviret? Mitto quod *formare* non est Textorium sed Architectonicum verbum; idem nempe quod *describere*, *delineare*. nec vox *tela* simpliciter & sine adjuncto denotat LINTEAM *telam*; non hercle magis quam LANEAM, aut SERICEAM. Dixisse igitur debuit AEDES *formatur*, NON TELA. & sane ita dixit: scripsit enim,

Nec mora, *conscripta* formātur *imagine*
tēpla.

veritatem & erroris originem simul vides. scriptum erat, ut fere, *formātur* pro *formantur*, & pro *templa*, *tēpla*; (ut supra v. 109. pro *templo* Edit. Parm. habet *tēplo*) unde, omissa *p*, *tela*. Recte vero *templa*, pro *templum*, ut infra v. 138. de hoc templo;

Et dignis invitat Pallada TEMPLIS:

Et 180. de eodem:

Nam TEMPLIS *nunquam statuetur terminus aevi.*

Surrent. Poll. v. 2.

Saxaque Tyrrhenae TEMPLIS *onerata Minervae.*

Ovidius Fast. V, 577.

TEMPLA *feres*, *& me victore vocaberis*
Ultor:

ubi, pariter atque hic, in tredecim MSS. erat TELA *feres*. Bene etiam *imagine*: eadem nempe quam *formam* vocant Architecti; *imitationes aedificiorum* Vitruvius, notante Buchnero; quem vide ad supra memoratam Plinii epistolam. *vestigia* ac *lineamenta* Auctor de Caus. corrupt Eloquentiae. Plinius Nat. Hist. XXVIII, 2. *scipione prius determinatâ* templi IMAGINE &c. vide totum locum. Quintilianus Instit. IV, 2. *Ubi vero major res erit, & atrocia invidiose, & tristia miserabiliter dicere decebit; non ut consumantur affectus, sed ut tantum velut* primis lineis designentur; *ut plane, qualis futura sit* IMAGO *rei, statim appareat.*

v. 119. *Et* relevare *trabes.*] Ita plurimae editiones. Parmensis tamen & Romana *levare*: quod verum est: idem scil. quod *laevare* vel *laevigare*. mutatum ab aliquo qui quantitati primae syllabae τῆ *levare* metuebat. Via Domit. v. 50.

Hi caedunt nemus, exuuntque montes;
Hi ferro scopulos trabesque LEVANT:

ubi iterum ob eandem, opinor, rationem, substituerunt CAEDUNT. Thebaid. I, 512.

Pars teretes levare *manu, ac disponere*
mensas.

Vers. 120. pro *uvida*, Domitius notat inemendatos Codices habere *invida*; se vero fecisse *uvida*. Recte fecit Domitius, & bene interpretatus est. per *partem uvidam terrae* intelligit *arenam*, ex qua fiebant *tegulae*, protecturae hiemes, & pruinas excluſurae.

v. 122. *Indomitusque silex* CURVA fornace liquescit.] Parodia, seu potius hemistichion Virgilianum, ex Aen. VIII. 446.

Vulnificusque chalybs VASTA fornace liquescit.

Hic igitur reponendum videtur VASTA *fornace*: CURVA enim nequaquam convenit *fornaci*. Sumsit forte Virgilius ex Lucretio VI, 680.

Nunc tamen illa modis quibus irritata repente
Flamma foras VASTIS *Aetnae* fornacibus
efflat
Expediam.

Lucanus VI, 404.

Fudit & argentum flammis, aurumque
moneta
Fregit, & IMMENSIS *coxit* fornacibus
aera.

Versu proxime sequenti, pro *exscindere* DEXTRA *Oppositas rupes*, Crucei & Tho. Stephani Editt. exhibent DEXTRAE *Oppositas*: forte non male: *oppositas dextrae*, ut, *negantia ferro*: ita enim in Parmensi & Aldina invenitur, non *rigentia*, & Statio vindicavit Gronovius Diatr. c. XLV. multis exemplis. *saxa negantia ferro* sunt *non cedentia, inexpugnabilia*. Lucanus VIII, 3. de Pompeio:

Cornipedem exhaustum cursu, stimulisque
negantem
Magnus agens, incerta fugae vestigia turbat:

quem locum adduxit Gronovius: ut & hunc ex Nostro Theb. IV.

dexter Iaccho
Collis, at Ennaeae Cereri negat:

id est *non admittit segetem*, non *ferax est segetis.*

ſegetis. Sed nota ſunt haec eruditis; & exempla obvia.

v. 128. *dites Capreae, virideſque reſultant*

Taurubulae.] Domitius notat hoc nomen *Taurubulae* a Coſmographis praetermiſſum eſſe: putat tamen a Papinio fictum eſſe, atque ita appellari Viam Herculeam ſeu aggerem illum quem inter lacum Lucrinum & mare fecit Hercules, ad traducendos boves Geryonis: nempe a ταῦρος & βάλλω *jacio* ſeu *trajicio:* unde *Taurubulae.* Non poteſt vera eſſe haec Domitii fictio: primum enim, dicendus foret hic locus, *Taurobolae* non *Taurubulae:* ταυροβολαὶ, non ταυροβυλαὶ. Deinde, ignobilis haec & perexigua terrae lingua (quippe longitudinis *unius* tantum *milliaris,* latitudinis *plauſtri* erat) non bene cum *ditibus Capreis* componeretur. mitto epitheton *virides,* iſti aggeri minime congruum, prout ex Strabone diſcere potes, Lib. V. p. 169. Alii pro *Taurubulae* legunt *Teleboae:* quae Joan. Scopae, Fr. Tiliobrogae, & Fred. Lindenbrogii erat conjectura: & hanc in Codicem ſuum retulerat Vir ſummus Adr. Turnebus, referente & approbante Morello: & Barthius dicit non dubium eſſe quin *Teleböae* ſit vera lectio. Rem confectam putant loco Virgilii Aen. VII, 734. ubi *Capreas* vocat *Teleböum regna:*

quem generaſſe Telon Sebethide nympha
Fertur, Teleböum Capreas *cum regna teneret.*

Nemo dubitat quin *Capreae* recte appellari poſſint *Teleböum regna:* & ita appellat Sil. Ital. VII, 418. *domos Teleböum* Noſter Eclog. ad Uxor. v. 100.

Teleböumque domos; *trepidis ubi dulcia nautis*
Lumina noctivagae tollit pharos aemula lunae.

Cápreis vero pharon fuiſſe notum ex Suetonio Tiber. c. 74. Addere etiam potuiſſent Tacitum Annal. IV, 67. *Graecos ea tenuiſſe,* Capreaſque Teleboïs habitatas *fama tradit.* ubi pariter errantem video Lipſium, his verbis: " *Theleboïs habitatas*] Ideo *Thele-* " *boae* pro ipſis *Capreis,* Auſonio: *virideſ-* " *que reſultant Theleboae.*" Voluit dicere *Statio,* non *Auſonio*: & locum citat quaſi nulla eſſet de lectione dubitatio. Secundum hos igitur dicit Statius, *dites* CAPREAE *& virides* CAPREAE *reſultant:* quod primo intuitu abſurdum eſt. nec minus iſtud, quod *Teleboas* vocat VIRIDES. an ſi *Capreas* VIRIDES recte dixeris, ideo ſequitur *incolas* quoque Caprearum VIRIDES recte dici poſſe? hoc modo *incolae* Gauri montis vocari poſſunt NEMOROSI; hoc enim epitheto donatur ipſe Gaurus, infra v. 147. niſi probare poſſes *Teleboas* ſolere *viridi* aliquo medicamento cutem pingere: tunc enim *virides* recte dicerentur, ut *virides Britanni* apud Ovid. Amor. II, 17. ob hanc rationem. Cum itaque manifeſto vitioſum ſit τὸ *Teleboae,* nec quidquam mutent editiones, in Contextu retinui *Taurubulae*; de iis prorſum ignarus: cenſeo tamen cum Scaligero πρίδιον aliquod eſſe ignobile iſtius tractûs, ut *Neſis* & *Euploea,* quorum nomina vix alibi extant. *Dites* vero *Capreae* propter aedificia Tiberii Caeſaris, & cetera ornamenta; ut bene Domitius. licet aliter non male legi poſſet *mites Capreae,* ex Tacito Ann. IV, 67. de hac inſula: *caeli temperies hieme* mitis, *objectu montis, quo ſaeva ventorum arcentur.* Verſu proxime ſequenti pro *Aetna* Parm. & Rom. *Aetnae:* forte *Aetne,* terminatione Graeca, ut *Nemee* infra v. 143. pro quo Rom. *Nemeae,* Parm. *Nemees.* Vide quae dico ad V, 3. 93. Verſ. 136. pro *arce* Parm. *arte:* & pro *junctae* Parm. & Rom. *victae:* perperam: ſi enim *victae* quodnam opus *provocare? tecta novercae junctae* ſunt *templa Junonis in proximo, juxta.*

v. 139. *jam* fortibus *ardens*
Fumat arena ſacris.] Juſtus Lipſius Saturnal. Serm. II, 14. pro *fortibus* legit *ſortibus,* aſſentientibus Bernartio & Cruceo, quia *ſorte* utebantur in his certaminibus. Male: praeceſſit enim, *Jam placidae dant ſigna tubae:* ergo ludi commiſſi erant, ut *ſortibus* jam non locus fuerit: nec in his ludis omnino uſurpari *ſortes* putat Gronovius Diatr. c. XXIII. ubi contra Lipſium diſputat, & defendit *fortibus ſacris:* " elegantiſſime, inquit, Statius *fortia ſacra* " dixit certamina haec palaeſtrica, quae in " honorem Herculis exercebantur: quod " nomen dari poteſt omnibus *virilibus ludis,* ut decurſibus equeſtribus &c. Contra, *mollia ſacra* ſunt thiaſi, epulae, ludi " Florales, pervigilia Veneris. Et ſic *cru-* " *delia ſacra,* quae fiebant Dianae Tauri- " cae, Latiari Jovi, Caeleſti Carthaginenſi.

" In Hercule Vindicis ipſum *fortem* Deum " & *fortiſſimum* Divûm appellat; cujus me- " rito *ſacra fortia* Haec ſacra ſunt *palae- " ſtrae*; quae etiam *fortes*: Manilius IV, " 721.

Perque coloratas ſubtilis Graecia gentes
Gymnaſium praefert vultu, forteſque palaeſtras.

" Ita *fortia lamenta* vocat Statius afflictio- " nes corporis in luctu, ut cum plangitur " pectus, ſecantur genae, crines rumpun- " tur." Haec vir doctiſſimus. nec de phraſi *fortia ſacra* dubitandum eſt, nec *palaeſtras* recte dici poſſe *fortes*: tantum reſtat quaeſtio, utrum ſenſui loci conveniat vox *fortibus*. & mihi ſecus videtur: Statii enim propoſitum eſt commendare hos ludos non ex eo quod erant FORTES, ſed quia INNOCENTES: patet hoc ex verbis praecedentibus, *Jam* PLACIDAE *dant ſigna tubae*: non FERALES illae quae in ludis Gladiatoriis ſanguini & morti praecinebant, ſed PLACIDAE *tubae dant ſigna*. & mox,

Nil *his* TRISTE *locis*. *cedat* lacrimabilis *Iſthmos*,
Cedat atrox *Nemee*.

ita ſupra v. 43.

hic tibi feſta
Gymnas & INSONTES *juvenum ſine caeſtibus irae*:

omnia vides non *fortitudinem*, ſed *pacem*, *quietem*, & *innocentiam* exprimentia. Optime igitur ſcripſiſſe potuit,

Jam PLACIDAE *dant ſigna tubae, jam* MITIBUS *ardens*
Fumat arena ſacris.

cui oppoſitum eſſet TRISTE *ſacrum* apud Prudentium contra Symmach. II, 1113. de gladiatoriis muneribus:

Quod genus ut ſceleris jam neſciat aurea Roma,
Te precor, Auſonii Dux auguſtiſſime regni;
Et tam TRISTE ſacrum *jubeas, ut cetera, tolli*.

Hoc modo cogitabam. confirmavit inſpecta vetus editio Parmenſis, quae habet *jam* FRONTIBUS *ardens*. ſtatim vidi legendum eſſe,

Jam PLACIDAE *dant ſigna tubae, jam* INSONTIBUS *ardens*
Fumat arena ſacris:

ut ſupra, INSONTES *juvenum ſine caeſtibus irae*, vel *caedibus*. eleganter Achilleid. I, 112.

hic hominum nullos EXPERTA CRUORES
Spicula, *nec truncae bellis genialibus orni*,
Aut conſanguineos fracti crateres in hoſtes,
Sed pharetrae INSONTES, & *inania terga ferarum*.

Minime dubito quin iſtud FORTIBUS ſit ab interpolatore Domitio, qui has Silvas innumeris locis, ubi non intellexit, ad libitum depravavit: unde in inſequentes editiones propagatae ſunt lectiones non Statii, ſed Domitii. Prima ſyllaba τῦ *inſontibus* abſorpta erat a praecedente *m*: dehinc ex *ſontibus* fecerunt Librarii *frontibus*, Domitius *fortibus*. Verſ. 143. *litat hic felicior infans*. Intelligit nepotem Pollii, filium Julii Menecratis: eundem quem ſupra memoravit v. 46. *templis adſcriptum*, & ſacerdotem Herculis. *felicior* hic puer quem Archemorus, qui in Nemea occiſus ludis Nemeaeis originem dedit.

v. 145. & *ſcopulis* humentibus *haerent*.] Ita editiones pleraeque. antiquiores tamen Rom. & Venet. MS. Flor. & Parm. habent *viventibus*: unde Gronovius Diatr. c. XXIII. fecit *uventibus*, id eſt βρεχομένοις. Recte. ſignificatio utriuſque verbi eadem fere: licet aliquam differentiam ſtatuat Salmaſius Epiſt. LXXXV. Vide Cl. Drakenborch. ad Sil. Italicum IX, 30. & alios ejuſdem poetae locos. Verſ. 149. *Silvaque quae* fixam *pelago Neſida coronat*. Non placet vox *fixam*: & Latinitatem deſidero. niſi dicas *fixam* pelago eſſe *affixam*: quo facto, Senſum deſidero. inſula enim non *affigitur* PELAGO, ſed SOLO. Conjicio, *Silvaque quae* cinctam *pelago Neſida coronat*. Haurio hanc conjecturam ex Surrentin. Pollii v. 78. ubi hic locus dicitur *pelago* CIRCUMFLUA *Neſis*: id eſt CINCTA *pelago*; ut innuatur *inſulam* eſſe τὴν *Neſida*. Scriptum erat *cictam*: unde *fictam*, *fixam*. *Coronat* eſt *claudit*, *cingit*, ut apud Virgilium Aen. IX, 380. *omnemque aditum cuſtode* coronant.

v. 149. NUMEN*que Euploea carinis*.] Supra in Surrentin. Pollii v. 79.

Inde vagis OMEN *felix* Euploea carinis.

Ex quo loco corrigendus hic,

OMEN*que Euploea carinis*:

non enim NUMEN erat carinis *Euploea* (quî potuit?) ſed OMEN, utpote *proſperam navigationem* denotans. Homerus Iliad. Θ.

Εἰ δέ κεν ΕΥΠΛΟΙΗΝ δῴη κλυτὸς Ἐνοσίγαιος.

Ultima

Ultima litera vocis *Limon* adhaesit insequenti *omen*; *Limo nomen:* unde fecerunt *numen:* & ita inveni in Parm. *Et placidum Limo numenque:* Romana *Limen.* Mos hic sive superstitio Veterum ex rebus fortuitis *omina* capiendi, satis notus. Suetonius Aug. c. 94. *Apud Mundam Divus Julius castris locum capiens, cum silvam caederet, arborem* PALMAE *repertam conservari ut* OMEN victoriae *jussit.* Seneca Agamemn. 938.

Et ista donum PALMA *Pisaei Jovis*
Velamen eadem praestet atque OMEN *tibi.*

Tale omen Augusto ante pugnam Actiacam erat asellus cum asinario: EUTYCHUS *homini, bestiae* NICON *erat nomen:* verba sunt Suetonii Aug. c. 96.

v. 50. *Phrygioque e vertice Graias*
Addiscis, *Misene, tubas.*] Immo ad Trojam satis *didicerat* Graias tubas Misenus. non itaque opus erat ut hîc *addisceret*, sed ut *agnosceret:*

Agnoscis, *Misene tubas.*

Thebaid. XI, 220.

Vidimus urgentem nubes, laetique benignum
Fulmen, & auditos proavis agnovimus ignes.

Silius XII, 659.

Audivere lacus Erebi, mersusque profundis
Agnovit *tenebris caelestia* bella *Typhoeus.*

Exempla ubique. Et in hac conjectura acquievi ante inspectam editionem Parmensem: ea vero exhibet

ADSCISES, *Misene, tubas.*

Atque hinc de praestantia istius editionis conjecturam facere licet: haec enim lectio, quamquam depravata, ad veram nullo negotio ducit,

Phrygioque e vertice Graias
ADSCISCIS, *Misene, tubas:*

qua nihil elegantius. *Adsciscere* dicimur quicquid *nativum* & de proprio non habemus. ita cum in PHRYGIO monte GRAIAE tubae naturaliter esse non possint, Misenus dicitur illas *adsciscere*, id est *adoptare*, & *admittere.* in quo etiam haec oppositio & acumen est, quod dicit *Graias* tubas *Phrygio* Miseno gratas esse; cum inter istas gentes, Graios & Phrygios, maximae aliàs essent inimicitiae. *Graias* vero *tubas* dicit, quia omnis juventus & turba quae ad hos ludos confluebat ex oppidis proximis, *Graecae* fere erat originis; cum ista pars Campaniae Graecis coloniis maxime esset refercta. Idem sensus & eadem oppositio Epiced. Patr. v. 126.

Te de gente suum Latiis ADSCITA *colonis*
Graia *refert Selle.*

Ovidius Metam. XV, 622.

Pandite nunc, Musae, praesentia numina vatum,
Unde Coroniden circumflua Thybridis alveo
Insula Romuleae sacris ADSCIVERIT *urbis:*

uti recte emendavit Heinsius pro *adjecerit* vel *accesserit.* Vide eum de hac voce plena manu ibi egentem. Vers. 152. pro *gentile* Parm. *genitale.* Vers. 156. pro *Findere* nonnullae editt. *Fingere:* Rom. *Fidere:* perperam. Epiced. Patr. v. 53.

Illic Oebalio non FINDERET *aëra* disco
Graiorum vis ulla virûm:

Parmensis *Findere.*

v. 157. *Seu tibi dulce manu* LIBYCAS
nudare *palaestras,*
Indulge sacris.] Certissima emendatio Gronovii pro *nudare* legentis *nodare*, Diatr. c. XXIV. & ita postea invenit in prima Venet. & Membranis Salisburgensibus. *Nodare* & *nodus* propria luctae verba. Lucanus IV, 631. de Antaeo:

Intumuere tori, totoque induruit artus,
Herculeoque novo laxavit robore nodos.

Noster Achilleid. II, 439.

Nam procul Oebalios in nubila condere discos,
Et liquidam nodare palen, *& spargere caestus,*
Ludus erat requiesque mihi:

ita recte emendavit idem Gronovius, cum & ibi male esset *nudare.* Vide eum in dicto Diatribes loco. Fallitur vero Vir magnus in eo quod putat emendationem suam confirmari a voce *Libycas*, quia scilicet Hercules Antaeum *Libyn* elisit *nodis* & *manu.* non defensoribus istis eget praeclara emendatio: & si isto tantum fundamento niteretur, falsa esset; omnino enim prava est vox *Libycas.* quomodo enim possunt LIBYCAE *palaestrae* nodari ad SURRENTUM in *Italia?* hoc primo intuitu absurdum. Quod si dicat *Libycas palaestras* denotare non palaestras QUAS exercebat, sed QUALES exercebat Hercules cum Antaeo in *Libya*; (ut apud Sil. Italicum *Vesuvius* mons dicitur contorquere AETNAEOS *ignes*, id est, tales *quales* Aetna contorquere solet; & multa

ejuſmodi exempla adferri poſſent:) reſpondeo, hoc pacto Statium ſibi ipſi contradicere & deſtruere propoſitum ſuum: quippe hae *Libycae* palaeſtrae *ſaevae* erant & *ſanguinolentae*, utpote in quibus occiſus erat Antaeus: hîc vero invitatus eſt Hercules ad INSONTES *juvenum*, & SINE CAEDIBUS *iras*, & *inſontia ſacra*, de quibus ſupra, ad v. 139. Nullo igitur apto ſenſu ſtare poteſt vox LIBYCAS. plane legendum,

Seu tibi dulce manu LIQUIDAS *nodare palaeſtras:*

ut loco Achilleid. ſupra citato,

Et LIQUIDAM nodare palen,

quod eſt *liquidas nodare palaeſtras.* Lucanus IX, 661.

Arcados auctoris citharae LIQUIDAEQUE palaeſtrae.

Claudianus de Mal. Theod. Conſ. v. 287.

Calliope LIQUIDAS Alciden *poſce* palaeſtras.

UNCTAS *luctas* vocat Sidonius Apollinaris Carm. IX, 184. UNCTAM *palen* Noſter Theb. VI, 832. & PINGUES *palaeſtras.* PUTRIS *palaeſtra* Martialis Epigr. VII, 67. & LUBRICUS *palaeſtrita* III, 58. ita Graeci ΥΓΡΑΣ *παλαίϛρας*, & ΛΙΠΑΡΑΣ: propter *oleum* ſcilicet: unde NITIDUS *magiſter* vocatur Pollux, Thebaide: & NITIDIS *palaeſtris* Martialis Epigr. IV, 8. Acumen vero & Oxymoron affectat Noſter in vocibus *liquidas* & *nodare: liquida* enim non poſſunt *nodari.* Pro *Indulge ſacris* Tiliobroga in Obſervationibus ita: "*Indulge* IN *ſacris*] "al. deeſt IN. ſed fors ſit an legendum HIS "*ſacris.*" Sane nullam adhuc vidi editionem quae τὸ IN retineret: Romana tamen plane, *indulge* HIS *ſacris*, prout conjecerat Tiliobroga, & ſenſus poſtulat. ita Thebaid. II, 719. HUIC *annue* ſacro.

v. 160. *Nam capit, & tantum non* dedignatur *honorem.*] Ita editiones. Politianus tamen Epiſt. VI, 1. monuit ſe reſtituiſſe verbum *degeneravit* in ſuum locum, in quem ſubierat *dedignatur:* proculdubio ex MSo, inquit Gronovius, Diatr. c. XXVI. haec enim talia ſunt ut ab ingenio nudo proficiſci non poſſint. Et quidem *degenerare* cum quarto caſu probum eſt: Ovidius Pontic. III, 1.

Magna tibi impoſita eſt noſtris perſona libellis;
Conjugis exemplum diceris eſſe bonae;
Hanc *cave* degeneres.

Et Metam. VII, 542.

Acer equus quondam, magnaeque in pulvere famae,
Degenerat palmas:

ita libri meliores, teſtante Heinſio, non *Degener ad palmas:* licet hoc quoque probum; *ut degener ad pericula* Tacito Annal. I. Noſter Theb. IV, 149. de Tirynthe urbe:

non fortibus illa
Infecunda viris, famamve *immanis alumni*
Degenerat; *ſed lapſa ſitu fortuna:*

ita legendum; vulgo *famaque.* Sed alia ratio hujus & iſtorum locorum: quippe ridiculum eſſet dicere Poliam *non degenerare honorem* quem illi optat poeta; & conſequenter illa nondum accepit. Praeterea, vox *capit* non praeteritum, ſed praeſens tempus ſecum connecti requirit; CAPIT & *non* DEGENERAT. Veriſſima reſtitutio Gronovii, qui putat τὸ *degeneravit* poſitum eſſe pro *degenerabit*; (frequenti vice literarum V & B) hoc vero pro *degener ambit*, literâ M non adſcriptâ, ſed notâ ejus ſuper A poſitâ:

Nam capit, & tantum non degener ambit *honorem.*

Nihil verius: & MS. Flor. habet *degenerabit*; & ita in Parmenſi ego inveni. Boëthius Conſol. Philoſ. III. Metr. 8.

Quid dignum ſtolidis mentibus imprecer?
Opes, honores ambiant.

Recte etiam *non degener:* Auſonius Moſell. v. 355.

Sura tuas properat non degener *ire ſub undas.*

Tacitus Annal. IV, 61. *Fine anni exceſſere inſignes viri, Aſinius Agrippa, claris majoribus quam vetuſtis, vitaque* non degener; & *Q. Haterius familia ſenatoria.* Noſter Theb. IX, 619. de Parthenopaeo:

nec degener *ille*
Sanguinis; inque meos reptavit protenus arcus,
Telaque per lacrimas & prima voce popoſcit:

ita legendum; vulgo ſine ſenſu, *Tela puer lacrimis.* Heinſius ad Ovid. Pontic. III. 1. aſſentitur Gronovio de τὸ *degener ambit:* & locum Thebaidos IV, 149. mecum emendat; niſi quod pro *famamve* citat *famamque:* verius alterum. De ſignificatione verbi *capere* ſupra egi, Epithal. Stellae

v. 107.

v. 107. Quod vero optat Statius ut Hercules POMA ingerat in *gremium* Pollae, pudice innuit Pollam desiderio liberorum teneri: *poma* enim Veteribus credebantur conceptum adjuvare, & erat lascivum aliquod in istius vocis notione: unde istud Propertii, I, 3.

Et modo furtivis POMA dabam *manibus:*

cum Cynthiam inviseret dormientem: & Virgilius Eclog. III. 64.

MALO *me Galatea petit,* LASCIVA *puella.*

Et Eclog. II, 51.

Ipse ego cana legam tenera lanugine MALA:

ad quae Servius: *verecunde rem inhonestam supprimit, quam Theocritus aperte commemorat.* vide praecedentia. Vetus Epigramma a Scaligero editum:

Qualibus Hippomenes rapuit Schoeneïda POMIS,
Qualibus Hesperidum *nobilis hortus erat.*

Hujusmodi igitur poma, inquit Statius, inger in gremium Pollae: *Nam* CAPIT; capax est propter aetatem, non vetula nimis, (unde in Surrentin. v. 10. *nitidae* JUVENILIS *gratia* Pollae) & CUPIT; *tantum ambit honorem*: & MERETUR; *non degener* ambit. Hanc *Pollam* eandem fuisse quae *Polla Argentaria*, Lucani uxor, jam fere persuadeor; & erroris imputatione liberandum esse Sidonium Apollinarem, qui *duobus* poetis jugatam eam facit; scil. *Lucano* & huic *Pollio*, non *Statio*. vide quae notavi ad Praefat. lib. II.

v. 163. *Haec ego nascentes* LAETUS *bacchatus ad aras.*] Quem non offendit sibilus tot syllabarum in *s* exeentium, necesse est duras aures habeat. Hoc modo emollias versum:

Haec ego nascentes LAETUM *bacchatus ad aras:*

Jam nihil est de quo queraris. *laetum bacchatus*, ut Theb. III, 618.

LAETUM fremit, *assensuque furentem*
Implet Achaea manus:

Achilleid. I, 323.

Mulcetur, LAETUM*que* rubet, *visusque superbos*
Obliquat.

Virgilius Culice v. 71.

Atque illum calamo LAETUM recinente *palustri* &c.

Sic *turbidum laetari* Horat. Carm. II, 19. *inexpletum lacrimans* Virgil. Aen. VIII, 559. *querulum spirare* & *acerbum tussire* Martial. Epigr. II, 26. Auctor Aetnae v. 25.

Qui tanto motus operi, quae causa perennes
Explicet immensum *flammas, quae ructet ab imo*
Ingenti sonitu moles &c.

ita legendum puto; vulgo, *in densum flammas, eructet.* sic *longum tenebo* Theb. II, 429. & innumera ejusdem formae. Quae sequuntur, *nunc ipsum in limine cerno* &c. hoc modo citat N. Heinsius ad Sil. Ital. VIII, 266.

nunc ipso *in limine cerno*
Solventem curas, *& talia dicta* ferentem.

memoriae, opinor, culpa. Mox, v. 171. Idem vir eximius Not. ad Eleg. in Mort. Drusi v. 444. dubitat annon legi debeat *fila renebo* pro *tenebo*. Non opus est. *tenebo* est *inhibebo*, ut Soter. Gallic. v. 60. teneamus *adorti Tendentes jam fila* colos: *teneamus colos*, ut hîc, *tenebo fila*. vide quae ibi notavi. Sequitur, *Extendamque colos*. Parm. & Rom. *colus:* & ita Venet. an. 1502. & Rothomagi an. 1613. Parum interest: haec enim vox tam quartae quam secundae declinationis est: vide Priscianum lib. V. p. 654. Noster Theb. IX, 838. de Parthenopaeo:

premit hinc Mavortia cuspis,
Hinc plenae *tibi, parve,* COLUS.

Ex X, 649.

Et turbare COLUS, *& tympana rumpere dextra.*

Sic *laurus* pro *lauros* ex MSS. Claudiano restituit Heinsius, VI Cons. Honor. v. 38. Sequitur, *duram scio vincere Mortem:* cum *Morte* enim luctatus est Hercules & ei eripuit Alcestidem Admeti uxorem: quod ad Medicinae peritiam refert Plutarchus. Noster Herc. Epitrapez. v 104.

Hic penetrata tibi spoliataque limina Mortis
Concinet:

de Hercule loquitur. Sic Abascantius V, 1. dicitur *ingens certamen cum Morte gerere.*

v. 182. *priscumque habitabitur Argos.*] Lege, *priscumve*; & versu proxime seq. *solisve*, non QUE. ita supra v. 30. eadem depravatio:

Nec *formidatus Nemees ager, antrave poscunt*
Thracia, nec *Pharii polluta altaria regis:*

ubi

ubi vulgo *antraque*. Pro *ſoliſve* CUBILIA *Gades*, Parmenſis habet CUNABULA: perperam: & contra legem Pediam. Horatius Carm. IV, 15.

famaque & imperî
Porrecta majeſtas ad ortum
Solis *ab Heſperio* CUBILI.

Val. Flaccus III, 37.

Ipſe diem longe, ſoliſque CUBILIA *Tiphys Conſulit.*

Sil. Italicus III, 411.

Extremamque petit, Phoebea CUBILIA, *Tethyn.*

v. 185. *Populeaque movens albentia tempora ſilva.*] *Populea ſilva* idem quod *populus*, quae *Alcidae gratiſſima*, ut ait Virgilius: & ideo ex hac arbore *coronam* geſtabat. Vide Broukhuiſ. ad Tibull. I, 4. Seneca Herc. Oet. v. 1640.

contexit pyram

Populea ſilva, *frondis Herculeae nemus.* ubi pro *contexit pyram* optimus codex Florent. habet *ſe complet rogo:* unde Gronovius dubitanter, *ſe confert rogo.* Sed quare *nemus*, cum *ſilvam* jam dixerat; & quid eſt NEMUS FRONDIS? lege certiſſima emendatione,

ſe confert rogo

Populea ſilva, *frontis Herculeae decus:* hoc eſt Statii *populeâ albentia tempora ſilvâ. Confert* proprium in *re Funebri* verbum, ut pluribus dicemus ad Lacrim. Etruſc. v. 134. *Honor* & *decus frontis* vocatur *corona* ſeu *ſertum.* Glaucia Melioris v. 26.

Et nunc heu! vittis & frontis honore ſoluto.

Thebaid X, 254.

Ponit adoratas Phoebea inſignia frondes,
Longaevique ducis gremio commendat honorem
Frontis:

id eſt *coronam* lauream. Appoſitiſſime Epiced. in Puer. v. 28.

ſed nec ſolitae mihi vertice laurus
Nec fronti *vittatus* honos. *en* taxea *marcet*
Silva *comis.*

taxea ſilva pro *taxus.* Tres vero ultimi verſus hujus Eclogae Editioni Romanae deſunt; Typothetarum, puto, incuria: nam in commentario eos agnoſcit Domitius.

ECLOG. II.

PROPEMPTICON METIO CELERI.] Ita invenit in Codicibus Rhod. & Saliſb. Gronovius, non METII CELERIS. Et ita Editio Parmenſis; niſi quod pro CELERI habet CELERE. Pro METIO non opus eſt ut legamus METTIO; cum iſtud in Inſcriptionibus antiquis frequenter occurrat, & apud Donatum Vit. Terentii. Vide Gruterum paſſim in magno opere.

v. 6. *juvenis* DUBIO *committitur* ALTO *Metius.*] Hanc lectionem tuetur Gronovius Obſerv. II, 11. contra eos qui *alveo* vel *alno* legunt. Percurramus ſex vel ſeptem verſus, ut melius judicium feramus. "Di "qui gaudetis MARIS pericula mulcere, "ſternite MARE; & MARE non obſtrepat "precanti. Grande depoſitum damus tuo "MARI, O Neptune: quippe Metius com-"mittitur dubio MARI, & partem majo-"rem animae meae ſuper MARE transferre "parat." Dudum, opinor, taedet ingratae repetitionis: levemus igitur aliqua parte, ſcribendo,

DUBIAE *committitur* ALNO:

quamquam ne ſic quidem omnem ταυτολογίας reprehenſionem vitabit. Ludunt quidem & interdum plurimum ſibi permittunt in his repetitionibus poetae: eundem vero ſenſum in ſex verſibus continuis ingerere, omnem omnium morem & licentiam ſuperat. Ita vero noſtrum ſcripſiſſe, non ALTO, clarius patebit ſi conferas hunc locum cum iſto unde haec deſumpſit: is eſt Horat. Carm. I, 3. in Propemptico Virgilii: v. 5.

NAVIS, quae tibi creditum
Debes Virgilium, *finibus Atticis*
Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animae dimidium meae!

idem eſt ac ſi dixiſſet, ALNE *cui* COMMITTITUR *Virgilius* &c. reliqua confer, ſi vacat: per totam enim hanc Eclogam Horatii Oden ante oculos habuit Noſter. Recte vero *dubiae alno.* Juvenalis Sat. XII, 31.

Alternum puppis latus evertentibus undis
ARBORIS INCERTAE,

id

id eſt, *dubiae alni.* Statius Theb. V, 370.

INCERTAE *nec jam prior inpetus* ALNO.

Silv. IV, 3.

Vix paſſus DUBIAS *prius* CARINAS.

Theb. IV, 224.

Quas Pylos & DUBIIS *Malea vitata* CARINIS.

Claudianus Praef. Lib. I. de Rapt. Proſ.

Qui DUBIIS *auſus committere flatibus* ALNUM:

id eſt *dubiam* alnum committere flatibus, tranſlato epitheto, de quo alibi. Ovidius Art. Am. II, 514.

Nec ſemper DUBIAS *adjuvat aura* RATES.

puppem timendam vocat Noſter Eclog. IV. hujus libri.

v. 9. *antennae gemino* conſiſtite *cornu.*] Ita editiones: Romana tamen *conſite:* Parmenſis *conſidite.* recte. Horatius Serm. I, 8.

Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere *in hortis.*

Ovidius Met. II, 632.

Inter aves albas vetuit conſidere *corvum:*

ubi eadem ſcripturae diverſitas in Codicibus. Curtius III, 1. de Marſya amne: *quippe traditum eſt, Nymphas amore amnis retentas in illa* rupe conſidere. Auctor Panegyr. ad Meſſallam v. 151.

Nam circumfuſo conſidit *in aëre tellus:*

ut bene emendat Heinſius pro *conſiſtere.* ita *inſidere ramis* apud Lucan. III, 407. ubi vulgo *inſiſtere.* vide Burman. ad Quintilian. Decl. XIII, 4. *Subſidere* vocat Idem V, 226. de Appio. Verſu ſequenti pro *vobis pontuſque poluſque Luceat,* Tiliobroga notat in Veteri Codice eſſe *fiat pontuſque ſerenus Luceat.* ego in Parm. & Rom. inveni *pontuſque poluſque ſerenus Luceat:* quod iſto altero melius eſt; non tamen Statii: quippe nec ille, nec quiſquam alius, opinor, *pontum* SERENUM dixerit. Optima eſt vulgata: unde vero eam habuimus, neſcio.

v. 15. *Dicere* QUAE *magni fas ſit mihi ſidera ponti.*] *Vos quoque, Nereides,* QUAE *mihi fas ſit dicere ponti ſidera:* immo QUAS; ita enim poſtulat Grammatica: ut & mox v. 19. *ratis* QUA *ſcandere gaudet Celer:* immo QUAM. Horatius Carm II, 16.

Scandit *aeratas vitioſa* NAVES
Cura.

Catullus Carm. CII, *Pimplaeum* ſcandere MONTEM. Virgilius Aen. II, 237.

Scandit *fatalis machina* muros.

Seneca Hippol. v. 7.

Scandite colles
Semper canos nive Riphaea:
ſcandere puppem Idem Herc. Fur. v. 775. Infra, v. 26. pro *Et partite vices,* Parm. & Rom. *Partiteque vices,* id eſt, *Partitaeque.* recte: & ita edidi.

v. 30. *Sint quibus exploret rupes gravis arte molochus.*] Non operae pretium eſt exſcribere quae interpretes in difficillimum hunc locum commenti ſunt: minimo negotio vagae eorum Conjecturae redargui poſſunt; ſed nihil interim de meo afferre valeo. Audiamus tamen quid de eo Summus Gronovius Diatr. c. XXVI. " Scripſit " Statius, inquit ille, *ſint quibus exploret li-* " *no gravis alta molybdis.* dictio *rupes* ſem- " per ſuſpecta fuit; nec enim *rupes* explo- " rantur, ſed fundus maris & ipſius altitu- " do. pro ea in Florentino legitur *primo:* " ſed hanc mutari malim in *lino,* quo ſc. " molybdis in mare demittitur. *Arta* pro " *alta* deinde *arte* correctum eſt. Voca- " runt olim inſtrumentum mari explorando " μολυβδίδα, quia plumbum habebat aſſu- " tum in extremo." Haec Ille ex Salmaſii Epiſt. 88. primo quidem intuitu ſpecioſa, & ceterorum ſomniis longe ſaniora; quae tamen & ipſa examen ferre non valent. elige enim quam vis verborum conſtructionem; ſive hanc, *ſint quibus molybdis, gravis lino, exploret alta,* mendoſa eſt: quippe molybdis non eſt *gravis lino,* ſed contra *linum grave molybdide:* ſive alteram, *ſint quibus molybdis gravis exploret alta lino,* aeque mendoſa eſt: quippe vox *lino* ſuperflua eſt. praeterea, molybdis non explorat alta LINO; *ipſa* enim eſt quae hoc fungitur, non *linum.* Vides quam facile ſit redarguere commenta quibus non ſubeſt Veritas: quis eam in profundo latitantem ex omni parte ſartam tectam eruet? Salmaſius Epiſt. 88. legit

Sint quibus exploret plumbo *gravis* alta *molybdis:*

ſpecioſum quidem & hoc, ſed forte nihilo verius: quippe non opus eſt dicere molybdis *plumbo* gravis; hoc enim continetur ſub notione vocis *molybdis,* quae per ſe ſignificat *linum* ſeu funem *plumbo gravem.* Idem in Plinian. Exercit. p. 712. hunc verſum ita citat, *Sint*

Sint quibus exploret rupes gravitate *molybdus.*

In Parmenſi ita concipitur:

Sint quibus explorēt prīos *gravis arte* molucros:

in Romana *exploret rupes molorchus.* Domitii video manum interpolatricem in vocibus *rupes* & *molorchus*; qui, inquit ille, " eſt inſtrumentum nauticum ad latentia " ſaxa indaganda. quod miror & a noſtris " & a Graecis, Julioque Polluce in primis, " praetermiſſum fuiſſe." Nil mirum praetermiſſum fuiſſe, cum nec Analogiâ, nec Veterum aliorum teſtimoniis appareat hoc verbum uſquam extitiſſe, niſi in Domitii commentariis. Pro eo minime dubium ſcribi oportere *molubdis* ſeu *molybdis.* μολυβδὶς, plumbeum inſtrumentum ad hunc uſum: quod & βολὶς & καταπειρατὴς ſeu καταπειρατηρία vocabatur. De ceteris tacendum puto, donec ex codice aliquo aut felici conjectura liquidius aliquid effulgeat. Verſ. 32. pro *vellant* multae Editt. *velent*, ſine ſenſu. *vellant unca retinacula* eſt *avellant, extrahant ancoram* ex mari: vide Lucan. II, 694. & ita Parmenſis. Sequitur, *pelaguſque inclinet ad ortus.* Parm. *adortus*, una voce: male. *inclinare pelagus ad ortus* eſt *fluxum maris impellere verſus Orientem*, quo navigaturus eſt Celer. Sumſit hoc, ut multa alia in hac Ecloga, ex Ovidio Amor. II, 11. v. 39.

Tum mare in *haec magnus* proclinet litora *Nereus*;
Tunc venti ſpirent; tunc agat aeſtus aquas:

ita legendum puto; non *Huc venti*, & *huc agat.* Idem Metam XI, 207.

Non impune feres, rector maris inquit: & omnes
Inclinavit *aquas* ad *avarae* moenia *Trojae.*

Sequitur, v. 35.

Huic multo Proteus, gemino hinc & *corpore Triton*
Praenatet.

Ita Editiones. Parmenſis, *Hic multo*, & *geminoque hic corpore.* lege,

Huic multo Proteus, geminoque huic *corpore Triton:*

quod multo ſuavius eſt altero. & ita edidit Gronovius.

v. 43. *omniſque per aequora* MUNDI *Spiritus.*] Recte Heinſius ad Val Flaccum I, 501. pro *mundi* legit *ponti.* Lucretius I, 8.

tibi rident aequora PONTI.

Ovidius Met. II, 872.

Inde abit ulterius mediique per aequora PONTI
Fert praedam.

Avienus Orb. Deſcript. v. 78.

Primus in orbe ſinus vaſti MARIS aequora *cingit.*

Idem 964.

Rhoebas cyanei qui diſſicit aequora PONTI.

freta ponti, & *marmora ponti* paſſim apud eundem occurrunt. *aequora maris* Horat. Carm. IV, 5. & ita legendum notiſſimo illo Lucretii verſu, initio lib. II.

Suave MARIS *magni turbantibus* aequora *ventis*
E terra magnum alterius ſpectare laborem:

vulgo *mari magno*; quod redundat: ſatis enim fuerat dixiſſe, *ſuave eſt, ventis turbantibus* AEQUORA, *e terra ſpectare* &c. Mutatum ab aliquo qui neſcivit *aequora maris* recte dici poſſe. Sequitur,

AC *hiemes nimboſaque nubila parent:*

intolerandus hic cultis auribus hiatus. fidenter edidi, contra omnes quas vidi editiones, ATQUE *hiemes.* raro invenies AC, quando ſubſequens vox a vocali incipiat. Noſter Epithal. Stell. v. 248.

eat enthea vittis
ATQUE ederis *redimita cohors:*

non AC *ederis.* Theb. X, 787.

Concinitur vulgo Cadmum ATQUE Amphiona *ſupra*
Conditor:

non AC *Amphiona.* Lyrico ad Maximum, v. 2.

Fortis heroos Erato labores
Differ, ATQUE ingens *opus in minores*
Contrahe gyros:

ubi ſi vulgo lectum fuiſſet AC *ingens*, ſine ulla haeſitatione in contextum admiſiſſem ATQUE. Silius Italicus VIII, 362.

Quos celſo devexa jugo Junonia ſedes
Lanuvium, ATQUE altrix *caſti Collatia Bruti:*

ita ex ſcriptis dedit N. Heinſius pro AC *altrix.* Mox, v. 46. SOLI Zephyro *ſit copia caeli:* ex Ovid. Amor. II, 11.

Ipſa roges Zephyri *veniant in lintea* SOLI:

ita Puteaneus & quatuor alii Codices, non PLENI: quod licet probum ſit, Statium tamen legiſſe SOLI vel ex hac imitatione patet.

v. 51. ecce

v. 51. ecce *meum timido.*] Pro *ecce* MS. Senenſ. Rom. & Venet. Codex habent *inde.* perquam elegans uſus particulae, inquit Gronovius, pro *nunc vero, ab hoc momento, enimvero jam.* ita IV, 4. v. 26.

Certum eſt: inde *ſonus geminas mihi circuit aures.*

Vide Theb. I, 303. Virgil. Aen. III, 663. Val. Flacc. V, 225. & ita Edit. Romana: Parmenſis *unde.* Quod vero Idem verſu ſequenti pro MOVET legit MONET, quoniam *monere* & *monitus* propria ſunt verba de auguriis, oraculis, prodigiis, *ominibus,* ſomniis; parum accurate argumentatur: tam enim *movemur* ominibus quam *monemur:* & hoc loco nullum opus eſt *monitu. movet* idem eſt quod *turbat, terret, anxium reddit.* Lege modo haec ex Thebaid. II, 263.

cunctos tamen OMINA *rerum*
Dira MOVENT, *variiſq;* metum *ſermonibus* augent:

Sil. Italicus IX, 258.

tum triſte MOVEBAT
AUGURIUM, *& ſimiles defuncto in corpore vultus.*

Virgilius IX, 471.

ſimul ora virum praefixa movebant,
Nota nimis miſeris, atroque fluentia tabo.

Ovidius Met. I.

humanas motura *tonitrua mentes.*

Heroid. IX, 39.

Me pecudum fibrae, ſimulacraque inania ſomni,
OMINA*que arcana nocte petita* MOVENT.

paſſim apud Senecam haec vox occurrit hoc ſenſu. Si haec in mentem veniſſent, nihil moviſſet acerrimi judicii Vir. Mox, v. 56. LONGO *clamore* non placet, propter ſequens *Nec* LONGUM *cara:* lege, MAGNO *clamore.* Sil. Italicus XVII, 26.

Tum puppe e media MAGNO clamore *ſacerdos* &c.

tametſi occurrat LONGO *clamore* Theb. V, 552. & alibi paſſim. Eodem Verſu: *Saevus ubi e puppi* &c. Conjeceram, *Saevus & e puppi*, ſenſu ita poſtulante: Rom. & Parm. *Serius e puppi.* Verſ. 58. pro *licet* Parm. *valet:* quod non intelligo.

v. 61. *Quis rude, & abſciſſum miſeris animantibus aequor*
Fecit iter?] Ita omnes quas vidi Editiones. Heinſius vero ad Val. Flacc. I, 827. citat *abſciſum*, abſque ulla diverſitatis nota, & quaſi in omnibus libris ita legeretur. De differentia verborum *abſcindere* & *abſcidere*, (quorum alterum, *abſcindere*, praeteritum facit *abſcīdi*, mediâ brevi, & participium *abſciſſus*; alterum, *abſcidere*, a praepoſitione *abs* & *caedo*; in praeterito *abſcīdi*, mediâ longâ, participio *abſciſus*) & quam frequenter commutentur, vide Cl. Drakenborchium ad Sil. Italicum XV. 473. Hoc tamen loco nihil mutandum eſſe, praeter conſenſum editionum, docet Horatius Carm. I, 3.

Nequicquam Deus abſcidit
Prudens oceano diſſociabiles
Terras, ſi tamen impiae
Non tangenda rates tranſiliunt vada:

cui loco palam alludit Noſter. Claudianus de Rapt. Proſ. I, 142.

rupit confinia Nereus
Victor, & abſciſſos *interluit aequore montes:*

ubi nihil variant Codices. Plinius Nat. Hiſt. IV, 1. *Dein ſinus ac Leucadia: ipſa peninſula, quondam Neritis appellata, opere accolarum* abciſſa *a continenti.* Virgilius Aen. III, 417.

venit medio vi pontus, & undis
Heſperium Siculo latus abſcidit.

Indignandum ſane hanc vocem *abſciſſus* ubique fere a viris doctis repudiatam eſſe, ut locum faciat τῷ *abſciſus*; etiam ſine cauſa, & ubi praeſtaret *abſciſſus*; ut facile poſſem monſtrare: praeſertim in locis ubi requiritur *diviſio*; quam *ſcindo* & compoſita ejus melius certe exprimunt quam *caedo* & ejus compoſita: *ſcindere* enim pro *dividere* tralatitium eſt, & primitivae ſignificationis: *caedere* non niſi in compoſitis, & per conſequens. Sed pergo. Gronovius Diatr. c. XXVII. miratur Eruditionem Statii in voce *animantibus*; & culpat Doctos quod non viderint hanc vocem uſurpari hoc loco pro *terreſtribus* tantum *animalibus*, utpote quae *anima* ſeu *reſpiratione* utantur, quae *piſcibus* ſeu ἐνύδροις ζώοις non competere noverat, inquit, ex Ariſtotele poeta doctiſſimus. Acuta ſane haec obſervatio: & multum in Statio intelligendo profecerit qui talia antitheta notare poterit. ſed nimis acuta hoc loco videtur. quod enim fundamenti loco ex Ariſtotele ſumit, piſces non *ſpirare*, hoc illi negabit Plinius Nat. Hiſt. IX, 7. & quod dicit *terreſtria* tantum *animalia* hac voce deſignari, interdum ve-

rum eſt, interdum non: quod videbis ex loco Ciceronis de Amicit. c. XXI. *Quod ſi hoc apparet in beſtiis, volucribus,* NANTIBUS, *agreſtibus, cicuribus, feris, primum ut ſe diligant ipſae, (id enim pariter cum omni* ANIMANTE *naſcitur) deinde ut requirant atque appetant ad quas ſe applicent ejuſdem generis* ANIMANTES; *quanto id magis in homine ſit naturâ* &c. Vides *nantes* ſeu piſces inter *animantes* plane numerari. Nimirum per iſta *miſeris animantibus* Statius intelligit non omnia *terreſtria animalia*, ſed *homines* ſimpliciter; non ullo pulmonum aut *reſpirationis* reſpectu, ſed quod *anima* id eſt *vita* utuntur. patet hoc ex epitheto *miſeris*, quod cum τοῖς *animantibus* conjunctum ſignificationem ad *homines* reſtringit: *miſera* enim *animantia* κατ' ἐξοχὴν *homines* poetis paſſim dicuntur. Noſter Theb. III, 551.

unde iſte per orbem
Primus venturi miſeris animantibus *aeger*
Crevit amor?

ad quae Vetus Scholiaſtes: MISERIS ANIMANTIBUS] Hominibus, *qui fere miſerrimi inter animalia ſuper terram.* Infinita tum Noſtri tum aliorum loca adduci poſſunt, ubi vox *animantibus* per ſe ſignificat *hominibus*; non ut opponantur *Aquatilibus*, ſed quia *animas habent*, ut bene Lutatius ſcholiaſtes, quem vide ad Theb. XI. 465.

Quid me, ait, ut ſaevis animantum, *ac ſaepe* Deorum
Obſtaturum animis, princeps Natura creabas?

ubi plane opponit ANIMANTUM id eſt *hominum*, & DEORUM. Nihil igitur ex intima philoſophia & de *Reſpiratione* in hoc loco quaeras: ſed ſimpliciter ſume *miſeris animantibus* pro *hominibus*. Sic in eo quod ſequitur, *pelagoque immiſit* HIANTES: "Eadem ratione, inquit Gronovius, *hiantes* "eſt *reſpirantes:* Antecedens poſitum pro "Conſequenti. eſt enim *hiare* proprie re"cludere os ad reſpirandum." iterum nimio acumine peccat Vir eruditiſſimus: quippe *hiare* non magis proprie eſt recludere os ad *reſpirandum* quam ad *edendum* vel *ſorbendum* aliquid. in *reſpirando* quidem interdum *hiamus* ſeu os recludimus: & ita in *edendo* vel *ſorbendo:* male tamen inde concluſeris propriam verbi ſignificationem eſſe *edere* vel *ſorbere*. &, quod ſummum eſt, ſi τὸ *hiantes* denotat *terreſtria* tantum animalia ex eo quod *hiant*, id eſt, ſecundum Gronovium, *reſpirant*; ego dico *piſces* quoque *hiare*, (quod docet ἀντιφία) hoc eſt, ſecundum Conſequentiam Gronovianam, *reſpirare*. lege modo hos elegantiſſimos Auſonii verſus, Moſella v. 263. ubi deſcribuntur piſces capti & in ripa morituri:

Jam piger invalido vibratur corpore plauſus,
Torpida ſupremos patitur jam cauda tremores:
Nec coëunt rictus; hauſtas ſed HIATIBUS auras
Reddit mortiferos exſpirans branchia *flatus:*

ubi malim *hauſtâ aurâ*; licet alterum per Appoſitionem ſtare poſſit. Hinc vides τὸ *hiare* non ſatis eſſe ad *terreſtria* denotanda, niſi ſimul probetur Aquatilia *non hiare:* quod ex hoc Auſonii loco falſum eſſe convincitur: quid enim eſt *reddere hauſtas auras* niſi *reſpirare*, vel remittere auras *hiatibus* acceptas? Quid multa? *hiantes* eſt *cupidos, avaros*, ut recte explicavit Domitius. Tacitus Hiſt. I, 12. *Quippe* hiantes *in magna fortuna amicorum* cupiditates, *ipſa Galbae facilitas intendebat.* Et IV. 42. *libidine ſanguinis & hiatu praemiorum, ignotum adhuc ingenium & nullis defenſionibus expertum, caede nobili imbuiſti.* Arnobius lib. I. p. 39. *non libidinum extinxit flammas? non* hiatum *compreſſit* aviditatis? Appoſite Feſtus Avienus Arat. Phaenom. v. 663. de nautis:

tamen iſti ſaepe malorum
Immemores, agitant totos in fluctibus annos
Mergorum & phocis ſimiles. trahit unda paventes
Ac retrahit: quaerunt oculis diſtantia ſemper
Litora, & in pontum *cogunt* LUCRA *ſemper* HIANTES.

eleganter Lucretius lib. III. ad finem:

Et ſitis aequa tenet vitai ſemper hiantes.

Virgilius Georg. II, 508.

Hic ſtupet attonitus Roſtris: hunc plauſus hiantem
Per cuneos (geminatus enim) plebiſque patrumque
Corripit: hi gaudent perfuſi ſanguine fratrum.

ita ſcripſit Virgilius: vulgo, *Corripuit: gaudent* &c. vide locum & fateberis. Seneca de Benef. VII, 26. *Aſpice quemadmodum immenſae hominum* cupiditates HIENT *ſemper,*

per, & poſcant. Recte igitur *hiantes*, id eſt, *cupidos* ſeu *avaros:* & exprimit Propertianum iſtud Eleg. III, 7.

Natura inſidias pontum *ſubſtravit* AVARIS.

Recte etiam *immiſit pelago*, ut apud Val. Flaccum VII, 53.

Rex ſuus immiſit pelago, *vetuitque reverti:*

ubi male legitur *illiſit pelago*; quod alia res eſt. *miſit in aequora*, eodem ſenſu, Idem I, 815. Haec ad explicationem hujuſce loci Statiani. & fateor quidem plus Acuminis ſubeſſe interpretationi Gronovianae: compertum tamen habeo plus Veritatis alteri.

v. 66. *anhelantemque jugis* bis preſſit *Olympum.*] Quare BIS *preſſit?* nuſquam enim alibi legitur, nec quidem opus fuit ut Olympus Pelio & Oſſae BIS imponeretur. Mira comminiſcitur Vir doctus, qui ad iſta *bis preſſit Olympum*, haec notat: " quia " mons ille altiſſimus, duplicibus eum aliis " cumulatum dicit, ut eo nempe citius ſic " in caelum penetraretur." Quaſi non eodem recideret, utrum Pelion & Oſſa imponerentur Olympo, ſive Olympus Pelio & Oſſae! BIS igitur *jugis* pro BINIS *jugis* accepit. Quid multa? corruptus eſt locus, ſic reſtituendus,

anhelantemque jugis impreſſit *Olympum.*

Exprimit Virgilianum iſtud,

Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam
Scilicet, atque Oſſae frondoſum involvere Olympum.

paullo aliter Ovidius Amor. II, 1.

Cum male ſe tellus ulta eſt, ingeſtaq; Olympo
Ardua devexum Pelion Oſſa tulit:

Ex quo loco optime legeres *ingeſſit Olympum:* Vide Cl. Burmannum ad Ovid. Met. V, 346. Sed mihi magis placet *impreſſit*, tum quia vulgatae lectioni propius eſt, tum etiam quia Statius alibi hac voce utitur eodem ſenſu, Theb. XI, 8. ubi poſt fulminatum Capanea, Jovi

Gratantur Superi, Phlegrae ceu feſſus anhelet
Praelia, & Encelado fumantem impreſſerit *Aetnam.*

Seneca Agamemn. v. 337.

ſtetit impoſita
Pelion Oſſa: pinifer ambos
Preſſit Olympus.

Alio ordine Idem Herc. Oet. v. 1152.

Jam Theſſalicam Pelion Oſſam
Premet; *& Pindo congeſtus Athos*
Nemus aethereis inſeret aſtris.

Pro *bis preſſit* Parm. *bis preſit.* Infra, v. 71. pro *indignataeque* mallem *indignanteſque*, ex Virgil. Aen. I, 55. de ventis:

Illi indignantes *magno cum murmure montis*
Circum clauſtra fremunt.

Ovidius Met. XII, 353.

Tereaque, Haemoniis qui prenſos montibus urſos
Ferre domum vivos, indignanteſque *ſolebat.*

Supra, v. 69. *gentiles terras* non ſunt *natale ſolum*, ſed terras quae proprie pertinent ad GENTEM noſtram, id eſt *homines*, ſeu *humanum genus.* optime explicat Lucanus VI, 400.

Prima fretum ſcindens Pagaſaeo litore pinus
Terrenum *ignotas* hominem *projecit in undas.*

inde *hominem* TERRENUM ANIMAL vocat Columella Praefat. lib. I. R. R.

v. 74. *Nec ſpumare Thetis, nec ſpargere nubila fluctus*
AUDEBANT.] Quare vero non AUDEBAT *ſpumare Thetis ante rates* inventas? an viſae puppes *audaciam* illi indiderunt? non certe, ſed *iram* potius & *tumorem*; *viſis* TUMUERUNT *puppibus undae*, non *audaciores erant.* Lege omnino, GAUDEBANT *ſpargere*, id eſt, *ſpargebant:* ante rates aequora *torpebant*, nec *ſpumabat* Thetis, nec fluctus *ſpargebant* nubila: nihil verius. *Gaudebant ſpargere* eſt *ſpargebant*; ut ſupra v. 19. *ratis quam* Scandere gaudet *Celer:* i. e. *ſcandit*, ſeu ſcanſurus eſt. Fuſius dixi ad Tiburtin. Vopiſc. v. 57. Infra v. 80. *tot* gracili *ligno complexa timores.* Heinſius ad Ovid Pontic. I, 10. v. 39. poſt citatum hunc locum, " praeſtiterit fortaſſe, inquit, *fragili* quam *gracili*, " quod nunc circumfertur: cum hae duae " voces promiſcue in vetuſtis codicibus " confundantur. quamquam & ſcriptura " vulgata ſatis commode ſe habet." Hui conjecturae favere videbitur forte Horatianum iſtud,

Illi robur & aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem *truci*
Commiſit pelago ratem
Primus.

Sed nihil mutandum. Recte enim Horatius FRAGILEM *ratem* opponit TRUCI & *navifrago pelago*; & aeque recte Statius TOT *timores* gracili *ligno*, tam MULTOS. *timores* tam PARVO *navigio:* quam Oppositionem Statio amatam perdideris si admiseris *fragili. Gracili ligno* pro *parvo*, ut *gracilis lar* seu *parva domus*, Apuleio Apolog. *gracilis libellus* Martial. Epigr. VIII, 24.

v. 81. QUAEque *super reliquos, te* &c.] *Timores* versu praecedenti sunt *amici pro quibus timemus:* hoc intellecto, jam scies Statium scripsisse,

TEque *super reliquos, te, nostri pignus amoris,*
Portatura, Celer;

eleganti & affectuosa iteratione: ita Silv. I, 2.

TE *concinit iste*
(Pande fores) TE, *Stella, chorus.*

IV, 2.

TENE *ego, regnator terrarum, orbisq; subacti*
Magne parens, TE, *spes hominum,* TE, *cura Deorum,*
Cerno jacens?

Virgilius VII, 596.

TE, *Turne, nefas,* TE *triste manebit*
Supplicium.

Noster Thebaid. IX, 160.

ipse manu Tyria tibi captus Adrastus
Raptatur, TEque ante alios, TE *voce manuque*
Invocat.

Virgilius Eclog. IV, 11.

TEque *adeo decus hoc aevi,* TE *Consule, inibit*
Pollio.

Idem Aen. X, 81.

TU *potes Aeneam manibus subducere Graiûm,*
Proque viro nebulam & ventos obtendere inanes:
TU *potes in totidem classem convertere Nymphas:*
Nos aliquid Rutulos contra juvisse, nefandum est.

ita legendum; vulgo frigide, ET *potes in totidem.* Hunc vero Statii versum in suis codicibus ita conceptum invenit Domitius.

QUAMQUE *super reliquos* ET *nostri pignus amoris:*

unde vulgatam fecit QUAEQUE, & TE. Parmensis QUAQUE, & TE, non ET.

v. 83. *quis cuncta paventi*
Nunciet, *an facili* &c.] Ita plures Editiones: vetustiores vero Rom. & Venet. & MS. Flor. habent *Nuncius*; quod impendio elegantius & Statio dignius judicat Gronovius Diatr. c. XXIX. Verissime. Ita Theb. III, 590.

Caedere nec validas sanctis e stirpibus hastas,
Nec pudor *emerito clipeum vestisse juvenco:*

Sic potius dicit quam *pudet.* IV, 263. de Parthenopaeo:

taedet nemorum, titulumque nocentem
Sanguinis humani pudor, *& nescire sagittas:*

ita legendum; vulgo sine sensu, *pudor est nescire sagittas.* constructio est; *pudorque* est (i. e. *pudet*) se *nescire titulum nocentem humani sanguinis, & sagittas:* hoc est, se humanam caedem nondum perpetrasse, ista aetate adolescentem. Iterum VIII, 522.

Tunc magis atque magis vires animusque recedunt,
Nec pudor *ire retro:*

ubi MS. Petrensis *pudet:* sed alterum elegantius. Vide Gronovium ad Livium XXXVII, 10. Pro *facili* Parm. *facilis:* perperam. Versu proxime sequenti pro TORVA *Charybdis* Heinsius ad Ovid. Amor. II, 16. v. 26. legit TORTA, ex eo, opinor, quod ita in Edit. Parm. invenerat. & ita quidem recte dici potuisse nemo neget: rectius tamen hoc loco, ut mihi videtur, TORVA *Charybdis:* quippe *Charybdis* hîc pro *Dea* seu *Persona* accipienda est, ut *Scylla* versu proximo, *Siculi populatrix* VIRGO *profundi:* huic vero epitheton TORVA magis convenit quam TORTA. Per totam hanc sententiam affectat Opposita Statius: Quis mihi nuncius erit an Lucanum mare, aliàs RABIDUM, praetermiserit te FACILI unda: an Deae illae Scylla & Charybdis, aliàs TORVAE, tui gratia FLUCTUENT tantum, hoc est moveant modo fluctus, flustris temperatae sint: an mare Adriaticum, aliàs PRAECEPS, tibi currenti FERAT MORES, hoc est gratiâ tui navigantis componat se, legem patiatur, modeste & tranquille se gerat. hoc enim est *ferre mores:* Plinius eodem sensu *pati mores: quid ferri duritia pugnacius? sed cedit, &* PATITUR MORES. *accipere*

mores

mores Noſter Achilleid. II, 183.

Ut leo materno cum raptus ab ubere MORES
Accepit, *pectique jubas, hominemque vereri*
Edidicit.

In Parmenſi & Romana pro FERAT *mores* invenio GERAT: ſed fruſtra. mutatum, opinor, ab aliquo qui novit *morem gerere* idem eſſe quod *obſequi:* quod tamen hujus loci Conſtructio non admittet. verum eſt *ferat* & recte a Gronovio explicatum Diatr. c. XXIX.

v. 96. SIC *quondam magno.*] Totum hunc locum ita lege & diſtingue:

SI *quondam magno Phoenix reverendus Achilli*
Litus ad Iliacum Tymbraeaque Pergama venit
Imbellis, tumidoq; nihil juratus Atridae,
CUR *nobis ignavus amor?*

ante plena στιγμὴ poſita erat poſt vocem *Atridae*; quo pacto ſententia nova abrupte ordiebatur ab iſtis, *Cur nobis* &c. Claudianus de Nupt. Honor. & Mar. v. 271.

SI *Bacchus amator*
Dotali potuit caelum ſignare Corona,
CUR *nullis virgo redimitur pulchrior aſtris?*

Silv. V, 3.

SI *chelyn Odryſiam pigro tranſmiſit Averno*
Cauſa minor; SI *Theſſalicas Admeton in oras*
SI *conjunx retro Phylaceida rettulit umbram*;
CUR *nihil exoret, genitor, chelys aut tua manes*
Aut mea?

ita legendum eſſe corruptiſſimum iſtum locum probabo. Valer. Flaccus VII, 276.

SI *Pelopis duros prior Hippodamia labores*
Expediit ——
SI *dedit ipſa neci fratrem Minoïa virgo,*
CUR *non hoſpitibus fas ſit ſuccurrere dignis*
Te quoque?

Sil. Italicus XII, 674.

pugnat pro moenibus, inquit,
SI *rector Superûm tot jactis fulmine telis,*
Inter tot motus CUR *me contra arma ferentem*
Adflixiſſe piget?

Ut conjeceram ita in Editt. Parm. & Rom. inveni: illae enim plane habent, SI *quondam magno* &c.

v. 109. *Cur vada deſidant, & ripa coërceat undas*
Cecropio ſtagnata luto.] Intelligendus hic locus ex Plinio Nat. Hiſt. X, 33. de hirundinibus loquente: *In Aegypti Heracleotico oſtio, molem continuatione nidorum evaganti Nilo inexpugnabilem opponunt, ſtadii fere unius ſpatio: quod humano opere perfici non poſſet. In eadem Aegypto juxta oppidum Copton inſula eſt ſacra Iſidi, quam ne laceret amnis iidem muniunt opere, incipientibus vernis diebus, palea & ſtramento roſtrum ejus firmantes, continuatis per triduum noctibus; tanto labore, ut multas in opere emori conſtet. Ea militia illis cum anno redit ſemper.* Paria refert Plutarchus libro de Fluviis. *Cecropio luto*, quia Procne quae in *hirundinem* verſa fuit, *Athenienſis* ſeu *Cecropia* erat. " Ergo *ripa ſtagnata coërcet undas Cecropio luto*, eſt vel, " quae modo turbida & limoſa aqua ſuperfuſa fuerat, jam coërcet ripas hirundineo opere; vel, *ſtagnata ripa* eſt quam " ſtagnando fecit, induxit, limo auxit Nilus." Sic Vir Clariſſimus, Diatr. c. XXVIII. quaſi Conſtructio eſſet, *ripa ſtagnata coërceat undas Cecropio luto:* a qua merito diſſentit Salmaſius Epiſt. CVIII. & oſtendit *ſtagnatam ripam* ſenſu Gronoviano dici non poſſe. Conſtructio eſt: *ripa ſtagnata Cecropio luto coërceat undas*, id eſt, *firmata, munita* Cecropio luto. a Graeca voce στιγανῶσαι fit Latina *ſtagnare*, idem quod *munire*. Juſtinus XXXVII, 2. de Mithridate: *Quod metuens, antidota ſaepius bibit, & ita ſe adverſus inſidias exquiſitioribus remediis* ſtagnavit, *ut ne volens quidem ſenex veneno mori potuerit.* Et XXXVI, 3. de lacu Aſphaltite: *nam neque ventis movetur, reſiſtente turbinibus bitumine, quo aqua omnis* ſtagnatur; *neque navigationis patiens eſt:* id eſt, *denſatur, firmatur, ſolidatur.* Haec fere Salmaſius; quae veriſſima ſunt. & his addas licet locum Vegetii Art. Veterin. lib. III. c. 2. *Quod ſi toto anno adverſus omnes aegritudines deſperatas* boves ſtagnare *volueris, incipiente vere, id eſt, ab idibus Februarii, quindecim diebus continuis hanc potionem dabis.* ubi inter variantes Lectiones in margine Edit. Joan. Sambuci legitur *praeſervare*; quod Gloſſatoris eſt; Vegetii *ſtagnare*. Sequitur,

Cur invida *Memphis,*
Curve Therapnaei laſciviat ora Canopi.

Non ſatis explicatur quare Memphis *invida* dicitur.

dicitur. Domitii ratio adeo obſcura eſt, ut vix intelligi queat, nedum ut memorari mereatur. Beroaldus exiſtimat cauſam eſſe, quod Sacerdotes Aegyptii, tanquam livore & invidia agitati, nollent rerum caeleſtium ſcientiam ac dogmata ſua cum externis gentibus communicari. Hanc rationem non omnino rejiciendam putat Gevartius Papin. Lect. III, 7. Exiſtimat tamen Memphin hic *invidam* dici propter ſummum odium ac ſimultatem quam Aegyptii inter ſeſe mutuo exercebant, ortam ob diverſitatem Deorum quos quiſque locus colebat. & huc trahit notiſſimam illam hiſtoriam Ombitarum ac Tentyritarum, quam narrat Juvenalis Sat. XV. Non poteſt vera eſſe haec ratio. quippe non INVIDIA erat, ſed *Immortale* ODIUM inter hos populos, prout refert Idem Juvenalis. &, quod praecipuum eſt, & a Gevartio non animadverſum, *Memphis* hoc loco non pro *tota Aegypto* ponitur, ſed pro *uno* tantum *oppido*: cur CANOPUS *laſciva*, cur MEMPHIS *invida*. jam vero quî fieri poteſt ut MEMPHIS *invida* dicatur propter ridiculum praelium inter OMBITAS & TENTYRITAS? Aliam igitur hujuſce vocis (ſi ſana ſit) rationem expecto: haec enim nequaquam ſatisfacit. quaerite, Studioſi, ſi quibus tanti videbitur: ut & de hoc quod ſequitur,

Cur ſervet Pharias Lethaeus janitor aras.

Lethaeus janitor eſt *Cerberus*: quo igitur ſenſu dicitur Cerberus *ſervare Pharias aras?* Gronovius Diatr. c. XXIX. poſt rejectas aliorum ſententias, ſic rem ſolvit: " Papi-
" nius hic παραλογίζεται. quia enim *Anu-*
" *bis* erat facie canina, canis autem Roma-
" norum vulgo inter Deos nullus niſi *Cer-*
" *berus*, *Lethaeus* ſeu Orci *janitor*, ideo
" calumniatur Aegyptios *Cerberum* colere,
" & Deum illum latratorem (Anubin)
" *Cerberum* appellat." Et mox: " Anubis
" aris colitur, Anubis facie canina: canum
" proprium *ſervare*; hinc Anubis *ſervat a-*
" *ras*, id eſt, aris, quibus colitur, ut canis
" obſervans impoſitus eſt, aras Pharias cu-
" ſtodis ritu obſidet." Haec vir eruditiſſimus. Atqui ſi Cerberus inter *Deos* Romanorum vulgo coleretur, (quod tamen ibi non probatur) quaenam *calumnia*, qui παραλογισμὸς, ſi idem facientes Aegyptii inducuntur? Mitto quod *Cerberum* ponere pro *Anubide* duriſſimum videtur, & nullo παραλογισμῷ excuſandum. Latet aliud quid, de quo quaerant eruditiores.

v. 119. *Anguiferamque domum, blando*
quà merſa VENENO
Actias Auſonias fugit Cleopatra catenas.]

Loquitur de Sepulcro & morte Cleopatrae, quae morſu Aſpidum abſumta fuit, ſecundum plures. *Aſpidum* vero venenum torpore & *ſomno* conficiebat: unde *blandum*, utpote *ſomnum* inducens, non male dici potuit, niſi obſtaret vox *merſa*. *Somno* quidem (qui *liquidus* & *irriguus* poetis paſſim dicitur) Cleopatra *merſa*, id eſt *obruta*, per Metaphoram dici potuit: & *merſa veneno* LUXURIAE vel DESIDIAE &c. per eandem Metaphoram: ſed non ſimpliciter *merſa veneno*, ubi de morte ejus agitur, niſi in dolium vel lacum vel tale aliquod veneni receptaculum conjecta fuiſſet: non enim *merſa* fuit, ſed *abſumta* & occiſa *veneno*. ita qui *gladio* ſeipſum interficit, non dici poteſt MERGI *gladio*, ſed OCCIDI. Hinc intelliges Statium ſcripſiſſe,

blando quà merſa VETERNO
Actias Auſonias fugit Cleopatra catenas.

veternus vel *veternum* eſt *torpor*, *pigritia*, *ſomnus*. Virgilius Georg. I, 124.

Nec torpere *gravi paſſus ſua regna* VETERNO:

ubi vide Servium. Plinius Nat. Hiſt. VIII, 36. de urſis loquens: *Primis diebus bis ſeptenis tam gravi* ſomno *premuntur, ut ne vulneribus quidem excitari queant. tunc mirum in modum* VETERNO *pingueſcunt*. Exempla ubique. Bene vero *blando* veterno: *blandus* veternus eſt *torpor iners & mors imitata quietem*, ut Noſter Epiced. Patr. v. 269. ubi mortem quietam *falſum ſomnum* vocat. Optime explicat Florus IV, 11. de morte Cleopatrae: *in Mauſoleum ſe (ſepulcra regum ſic vocant) recipit. ibi maximos, ut ſolebat, induta cultus, in differto odoribus ſolio, juxta ſuum ſe collocavit Antonium: admotiſque ad venas ſerpentibus, ſic* MORTE quaſi SOMNO ſoluta. Nimirum iſtud Ciceronis de Senect. c. 22. *nihil eſt morti tam ſimile quam ſomnus*, invertere potuit Cleopatra, *nihil eſt ſomno tam ſimile quam mors.* Corn. Nepos Dion. c. 2. *Quo ille commotus, ne agendi cum eo eſſet Dioni poteſtas, patri* ſoporem *medicos dare coëgit. hoc aeger ſumto,* SOMNO ſopitus, *diem obiit ſupremum.* Talem *ſomnum* ſeu *veternum* inducebat morſus Aſpidis; unde *Aſpida ſomniferam* Lucan. IX, 704. Plinius N. H. XXI. 31.

Nec

Nec illud praeteribo, aſpidum *naturae halicacabum in tantum adverſam, ut radice ejus propius admotâ ſoporetur illa* SOPORE enecans vis *earum*. Propertius III, 9. v. 53. de Cleopatra:

Brachia ſpectavi ſacris admorſa colubris;
Et trahere occultum membra SOPORIS *iter.*

Recte etiam *merſa veterno* ſeu *ſomno*; ut apud Val. Flaccum VIII, 64.

Dic age nunc, utrum vigilanti hoſtemque videnti
Exuvias auferre velis; an lumina ſomno
Mergimus, *& domitum potius tibi tradimus anguem?*

quae vera ibi ſcriptura eſt; non Heinſii *Vergitur*. eleganter *ſomno mergimus*, quia *ſomnus* poetis *liquidus* appellatur, ut ſupra notavi: unde intelligitur iſtud Lucretii Lib. III. de Anima loquentis:

Adde quod in pigras Lethargi MERGITUR undas:

ita legendum puto pro *nigras*. Pro QUA *merſa* plurimas editiones inſedit QUAE: peſſime. Parmenſis habet QUA: & ita ediderat Gronovius. Nihil autem huic loco attinet quaeſtio, quo genere veneni perierit Cleopatra; utrum delibutorio, an puncto acûs comatoriae veneno infectae; cum vox *anguiferam* plane oſtendat Statium imputaſſe mortem ejus morſui *Aſpidum* ſomniferarum: unde Hypotheſi ſuae ſerviens recte addidit *merſa* VETERNO. quod, ut certiſſimum, in Contextum admitti velim. Verſ. proxime ſeq. pro *Uſque* ET IN ASSYRIAS *ſedes*, quod verum eſt, Domitii Codices habebant *Uſque* AD MASURIAS *ſedes*: unde fecit ille, *Uſque* IN ASSYRIAS. Parmenſis, *Uſque* AD MASSYRIAS *ſedes*. obvium erat, *Uſque* ET IN ASSYRIAS *ſedes*. Mox, verſ. 126. *Eoas jaculo* damnare *ſagittas*, id eſt, *ſuperare*: per conſequentiam: qui enim *ſuperatur* ſeu *vincitur*, *damno* afficitur. alibi hac voce eodem ſignificatu utitur Noſter. Pro *praevertere* Parm. *pervertere*: male.

v. 129. AT *nos hoc iterum ſtantes in litore*, VASTOS
Cernemus fluctus, aliaſque *rogabimus auras*.] Pro AT editio Parm. habet AC: Romana, HOC: quod verum puto. Hoc *nos*, HOC *iterum ſtantes in litore*: quo pacto augetur affectus. Virgilius XII, 259.

Hoc *erat*, HOC *votis, inquit, quod ſaepe petivi.*

Claudianus in Rufinum II, 402.

HAC *petit*, HAC *Stilico, quem jactas pellere, dextra*
Te ferit.

ubi vide Heinſium. Val. Flaccus V, 17.

Arcipotens adverte, precor, nunc denique, Apollo;
HOC, *pater*, HOC *nobis reſove caput.*

Sequitur, VASTOS *Cernemus fluctus*. ineptiſſimum huic loco epitheton: quippe VASTI *fluctus* tempeſtatem efficiunt: & ſi non effecerint tempeſtatem, tamen tam contra Metium in Italiam navigantem, quam pro illo eſſe poſſunt. Dixiſſe debuit, Cernemus fluctus *in Italiam qui bene vela ferant*, ut Propertius IV, 3. Nimirum cum in Syriam navigaturus eſſet Metius, oravit Nereïdas Statius ut *inclinarent fluctus ad Ortus*, v. 33. jam in Italiam redeunti optat ALIOS *fluctus* & ALIAS *auras*, diverſas a prioribus. Scripſit Statius,

HOC *nos, hoc iterum ſtantes in litore*, VERSOS
Cernemus fluctus, ALIASQUE *rogabimus auras?*

nihil certius: & hoc quoque in Contextum ex ima pagina admittas velim, Lector. ita *verſo velo* Ovidius Heroid. X, 149.

Flecte ratem, Theſeu, VERSOQUE *relabere* velo:

ita optime Cl. Burmannus pro *vento*: niſi dicas *verſo vento* eſſe, *quando ventus vertit*. Adumbrata ſunt haec Statii ex Ovid. Amor. II, 11. in Propemptico Corinnae, v. 37.

Vade memor noſtri, vento reditura ſecundo;
Impleat illa tuos fortior aura ſinus!
Tum mare in haec magnus proclinet litora Nereus:
Tunc venti ſpirent, tunc agat aeſtus aquas!

Deinde, v. 43.

Primus ego aſpiciam notam de litore pinum,
Et dicam, Noſtros advehit illa Deos:
Excipiamque humeris, & multa ſine ordine carpam
Oſcula. pro reditu victima vacca cadet:

ita legendum: vulgo, *victima vota*: pro quo Francofurt. habet *vaca*: proxime verum. Horatius Epiſt. I, 3.

Paſcitur in veſtrum REDITUM *votiva* JUVENCA.

Sed hoc obiter. Confer totam Ovidii Elegiam cum hoc Propemptico. Infra, v. 135.

inque

inque vicem medios narrabimus annos. Tres ultimas voces omittunt Editt. Parm. & Rom. Prior hoc modo: *inque vicem Euphraten & batra ſacraque*: Romana ſic: *Euphraten bactra ſacraſque.* Neſcio quidem in qua Editione primum comparuerint illa *medios narrabimus annos:* ſed optima ſunt & Statiana. Pro *Zeugma* Parm. *Zeuma* Rom. *Zaugma.*

v. 139. Quo *pretioſa Tyros rubeat*, quo
purpura fuco
Sidoniis iterata cadis.] Ita legendum eſſe dudum videram; non *Qua* & *ſucco.* & ita Gronovius Diatr. c. XXXIV. ubi tamen citat *ſucco*; poſtea vero edidit *fuco.* ita etiam Heinſius ad Claudian. in Rufin. I, 208. *rapiunt* Tyrios *ibi vellera* fucos: ubi pariter ac hic erat *ſuccos.* vide illic multa exempla ejuſdem mutationis. Tibullus IV, 2.

Sola puellarum digna eſt, cui mollia caris
Vellera det fucis *bis madefacta* Tyros:

ita recte edidit Broukhuſius pro *ſuccis.* Plinius Nat. Hiſt. XXXIII. 5. *natura eſt quae lino lanaeve ad* ſuccum *bibendum:* ubi pro *ſuccum* Cod. Voſſian. habuit *ſucum:* unde recte Gronovius *fucum.* Prudentius Hamartig. v. 114. *anguino medicans nova ſemina* fuco. ſic Heinſius ex MS. Thuaneo, pro *ſucco.* Seneca Hippol. v. 1045. *Longum rubenti ſpargitur* fuco *latus:* ita recte Lipſius, & Gronovius ex Cod. Medicaeo: vulgo & ibi *ſucco.* Multo plura ejuſdem diverſitatis exempla proferre poſſem: ſed haec ſatis docent vices vocum *ſuccus* & *fucus* in MSS. Pro *cadis* aliquot editiones, & eae plures, ineptae habent *vadis. Tyrii cadi* ſunt quos Epithal. Stell. vocat *Tyrium ahenum*: & ita paſſim poetae. Sidonia vero & Tyria purpura dibapha omnibus nota. Petronius Satirico: *Veſtimenta mea accubitoria perdidit, quae mihi natali meo cliens quidam donaverat,* Tyria *ſane* dibapha, *ſed jam ſemel lota.* ita legendum puto; vulgo inepte, *Tyria ſine dubio, ſed jam* &c. Tyriam & Sidoniam purpuram dibapham ſimiliter conjungit Alcimus Avitus de Laud. Virginitat. v. 38.

Nec te Sidonium bis cocti muricis oſtrum
Induit, aut rutilo perlucens purpura fuco:

ubi pro *aut rutilo* legendum *aut turio* id eſt *Tyrio:* ſi enim retineas *rutilo,* bis idem dixeris: quippe *Sidonium oſtrum bis cocti muricis* quid aliud eſt niſi *purpura perlucens rutilo fuco?* omnino verum eſt *Tyrio* fuco. Sequitur in Statio,

UBI *germine primum*
Candida *felices ſudent opobalſama virgae:*

legendum QUO *germine:* per ſe patet: & in altero nullus ſenſus. Plinius Nat. Hiſt. XII, 25. de Balſami arbore: *Succus e plaga manat, quem* opobalſanum *vocant, ſuavitatis eximiae, ſed tenui guttae ploratu: lanis parva colligitur in cornua. ex iis novo fictili conditur, craſſiori ſimilis oleo, & in muſto* CANDIDA. Vides quare *candida opobalſama:* & hinc redarguitur Heinſius, qui, referente Burmanno ad Ovid. Faſt. I, 186. pro *Candida* malebat *Condita* opobalſama: quod ſane Heinſio indignum eſt. in hac voce pariter erravit vir praeſtantiſſimus ſupra Herc. Surrent. v. 71. ubi pro CANDIDA *lux* voluit CONDITA. QUO *germine* eſt QUALI *germine:* Tu, inquit Statius, narrabis mihi *qualis* ſit arbor Balſami, ex qua fluunt *opobalſama.* Quare vero hoc narraret Statio Metius? quia diſſenſus erat inter Scriptores de hac arbore. diſco hoc ex eodem Plinii loco: *Servit nunc haec* (arbor,) *& tributa pendit cum ſua gente: in totum alia natura quam noſtri externique prodiderant. quippe viti ſimilior eſt quam myrto.* Vides quam nihil otioſum ſit in Statio. Pro *ſudent* Parm. & Rom. *ſudant:* perperam. *ſudent,* ut *rubeat, dederim,* & *claudat*; pro quo Parm. *claudit:* Rom. *claudet.*

v. 142. *Aſt ego, devictis dederim quae* buſta *Pelaſgis.*] N. Heinſius ad Ovid. Triſt. IV, 10. v. 80. *matri proxima* juſta *tuli,* pro *buſta Pelaſgis* legit *juſta.* nihil verius. *juſta dare* frequens phraſis. Noſter Theb. IX, 518.

certe tumulos ſupremaque victis
Juſta dabas:

ubi male *Buſta* nunc legitur. Lucanus IX, 67. ubi queritur Cornelia Pompeii:

nunquam dare juſta *licebit*
Conjugibus?

ita veterrimus cod. Voſſianus; non *buſta.* Vide plura exempla ibidem. *juſta ſolvere* & *perſolvere* & *praeſtare* idem Q. Curtio. Florus IV, 2. de Julio Caeſare: *Tandem receptus a claſſicis ſuis, undique ſimul hoſtes adortus, debellata perfida gente,* juſta *generi manibus* dedit. Verſ. ult. pro QUAEVE legendum QUAEQUE: & ita Parm & Rom. editiones.

ECLOG. III.

LACRIMAE ETRUSCI.] Notat Gronovius in MSS. Rhod. & Saltzburg. titulum hujus Eclogae concipi, CONSOLATIO AD CLAUDIUM ETRUSCUM. & ita ſane inveni in Editione principe (ſive temporis ſive bonitatis ordinem ſpectes) Parmenſi: & verum puto, propter ea Praefat. *Merebatur & Claudii Etruſci mei pietas aliquod ex ſtudiis noſtris* SOLATIUM; *cum lugeret veris (quod amariſſimum eſt) lacrimis ſenem patrem.* Scio alteram Epigraphen ex hoc loco aeque defendi poſſe: ſed mihi non ſpernendus videtur librorum conſenſus. Utcunque ſit, certe vox CLAUDII addenda eſt titulo Eclogae: & ita edidi, *Lacrimae* CLAUDII *Etruſci.*

v. 3. Huc *vittata* comam.] Parmenſis: Nunc *vittata* comas: Romana: Nunc *vittata* coma. verum eſt *Huc*, ut Herc. Surrent. Huc ades, *& genium templis naſcentibus infer.* Parum intereſt utrum *comas* vel *comam* legas, cum utroque modo Noſter efferre ſoleat. Infra, v. 14. feſſique *ſenectus Longa patris.* eleganter & proprie: ſenectutem enim *ſeſſam aetatem* vocabant. Tacitus Hiſt. I, 12. *Non ſane crebrior tota civitate ſermo per illos menſes fuerat; primum licentia ac libidine talia loquendi: dein* feſſa *jam* aetate *Galbae.* ubi ſi quid mutandum, potius eſſet, *feſſo jam aetate Galbâ*: ut apud Senecam Herc. Fur. v. 1308.

hanc animam levem
Feſſamque ſenio, *nec minus quaſſam malis,*
In ore primo teneo.

Ovidius Met IX, 439.

Cum videant feſſos *Rhadamanthon & Aeacon* annis.

Et ita paſſim Ovidius & alii.

v. 15. *ſi quis pulſatae conſcius* UNQUAM
Matris, & inferna rigidum timet Aeacon urna.] Ita omnes quas vidi editiones. Et ſupra ad Herc. Surrent. notavi vocem *unquam* ſaepe otioſum eſſe, & παρέλκειν. removeamus igitur eam parumper; & Conſtructio erit, *Si quis conſcius pulſatae matris* ET timet *Aeacon rigidum inferna urna.* Quare ET *timet?* oportuit, *ſi quis* conſcius *pulſatae matris* timet *Aeacon*, non ET *timet.* niſi dicas verbum ſubſtantivum intelligi in priori membro, *Si quis conſcius* EST *pulſatae matris,* ET timet *Aeacon.* Sed omnino frigidum eſt iſtud UNQUAM. ſcripſit Statius,

ſi quis pulſatae conſcius UMBRAM
Matris, & inferna rigidum timet Aeacon urna.

quanto elegantius hoc? ut de ejus γνησιότητι dubitare paene malignum foret. *umbram pulſatae matris*, vel *conſcius pulſatae matris*; utrovis enim modo ad idem fere recidit. Hujuſmodi conſcii fuerunt Νέρωνι, Ὀρέστης, Ἀλκμαίων, MHTPOKTONOI. Suetonius Nerone c. XXXIV. *Saepe confeſſus exagitari ſe* materna ſpecie, *verberibus Furiarum, ac taedis ardentibus. quin & facto per Magos ſacro evocare* MANES, *& exorare tentavit.* Noſter Geneth. Lucani v. 118.

pallidumque viſa
Matris *lampade reſpicis Neronem.*

Ovidius Met. IX, 409. de Alcmaeone:

Attonituſque malis, exul mentiſque domûſque,
Vultibus Eumenidum, MATRISque *agitabitur* UMBRIS.

Virgilius Aen. IV, 471.

Aut Agamemnonius Poenis agitatus Oreſtes,
Armatam facibus matrem *& ſerpentibus atris*
Cum fugit, ultriceſque ſedent in limine Diraе:

ita legendum eſſe alio opuſculo docui, Epiſt. Critic. p. 123. & firmavi imitatione Val. Flacci VII, 147.

Turbidus *ut* Poenis *caeciſque pavoribus,*
enſem
Corripit, & ſaevae ſerit agmina matris
Oreſtes.

Poenae ſunt *Furiae.* vulgo legitur *ſcenis agitatus Oreſtes. Pulſatae matris* ex Virgil. VI, 609.

Pulſatuſve parens, *aut fraus innexa clienti:* ita lege; non, *& fraus.* Pro *rigidum:* Parmenſis *regidum:* Romana, *regimen.*

v. 17. *tenet ecce ſeniles*
Leniter implicitos *vultus.*] Quinam ſunt hi *impliciti vultus?* QUOMODO aut CUI *impliciti?* Lege,

Leniter adplicitos *vultus:*

id eſt, *admotos, appoſitos:* leniter tenet ſeniles

niles vultus ſuis *admotos.* Ovidius Faſtor. IV, 851.

Oſculaque adplicuit *poſito ſuprema feretro:*

ubi in tribus Codicibus pari errore ſcriptum erat *implicuit.* Virgilius Aen. I, 619.

Quis te, nate Dea, per tanta pericula caſus
Inſequitur? quae vis immanibus applicat *auſis?*

ita legendum puto; vulgo frigidiſſime, *immanibus oris:* ad quae verba vide Servium palantem. pro *auſis* ſcriptum erat *oſis*, antiquo more; ut *aula* & *olla*, *aura* & *ora* (unde *luminis auras* paſſim Virgilio pro *oras*) *Paulla* & *Pollæ*. ex *oſis*, quod non intelligebant, fecerunt *oris*, & Didonem induxerunt vocantem ſua regna *immanes oras:* ineptiſſime, & contra decorum. dixit illa, *quae vis major* admovet *te tam* immanibus auſis, *tam ingentibus coeptis?* nihil facilius, aut magis proprium.

v. 21. nigraſque *putat properaſſe ſorores.*] Nic. Heinſius ad Sil. Ital. III, 96. & Ovid. Met. IV, 470. pro *nigras* legit *pigras:* ut ſenſus ſit, quamvis *pigrae* fuerint Parcae, tamen ea eſt filii pietas ut eas *properaſſe* putet. Recte: acumen enim captat Statius ut ex antithetis potes videre, FILIUS *putat annos* GENITORIS *celeres*, & PIGRAS ſorores PROPERASSE. Nihil eximium eſſet ſi *nigrae* ſorores *properaſſe* viderentur; hoc enim & aliis accidit qui amicos caros perdiderunt: ſed quando, licet *pigrae* fuerint, tamen videntur *properaſſe*; nec hoc ſolum, ſed & FILIO videntur *properaſſe*; ea demum eſt *Mira fides.* De his Martialis Epigr. VII, 40.

Hic prope ter ſenas vixit Olympiadas:
Sed feſtinatis raptum tibi credidit annis
Aſpexit lacrimas quiſquis, Etruſce, tuas.

Mox, V. 25. pro ET *nimium felix*, lege, HEU *nimium felix:* ſupra monui. Scriptum erat *eu* pro *heu*, ut *ei* pro *hei* paſſim in MSS. unde nihil proclivius quam ex *eu* facere *et:* qui error frequentiſſimus eſt, & inſignem Virgilii locum inſedit Aen. VII, 778. de Hippolyto ab equis diſtracto:

Unde etiam templo Triviae luciſque ſacratis
Cornipedes arcentur equi, quod litore currum
Et *juvenem monſtris pavidi effudere marinis.*

Supra ad Epithal. Stell. v. 20. p. 19. notavi hunc locum corruptum eſſe: ſi enim *effundere juvenem* recte dicas, certe *currus* qui continet juvenem non *effundi*, ſed *everti* dici oportuit. Lege,

quod litora circum
Heu! *juvenem monſtris pavidi effudere marinis.*

circum litora ut v. 763. *humentia circum Litora.* Aen. I, 667.

Frater ut Aeneas pelago tuus omnia circum
Litora *jactetur.*

III, 75.

Quam pius arcitenens oras & litora circum
Errantem, Gyaro celſa Myconoque revinxit.

VI, 329.

Centum errant annos, volitantque haec litora circum.

amat hanc verborum poſitionem Virgilius. ſic *tempora circum, altaria circum, flumina circum, compita circum, ovilia circum*; & innumera ejuſmodi. Vox *circum* minima mutatione abiit in *currum.* deinde pro *Heu* ſive *Eu* fecerunt *Et: currum Et juvenem.* & jam neceſſe erat ut *litora* mutaretur in *litore:* & ſic unus error duos alios, ut fit, procreavit. V. 32. pro *aeternaſque* recte Gronovius ex libris *Aoniaſque*: & *tuo ſacrabimus ultro ſeni*, pro *ultro ſacrabimus umbris ſenis*, ex Codicibus Idem: recte. in Parmenſi eſt, *aeternaſque ultro ſaerabimus umbras Inferias, Hetruſce, ſeni.* & ita Romana. *Aoniae inferiae* ſunt *carmina exequialia, Epicedia. Aonides* ſorores, *Muſae:* ab *Aonia* ſeu *Boeotia.* V. 31. pro DIGNIS *luctibus* mallem MAGNIS, ut Silv. V, 3.

Da vocem magno, *pater, ingeniumq;* dolori.

ſaepe commutantur hae voces: vide Heinſ. ad Ovid. Faſt. III, 9. Sed forte nihil mutandum. Verſ. 30. pro *Perferat* Parm. & Rom. *Praeferat.*

v. 39. *neque enim mihi flere parentem*
Ignotum. ſimilis *gemui projectus ad* ignem]

Ex aure & Statianis numeris & ſcribendi more certus ſum eum hoc loco dediſſe,

Ignotum: & ſimiles *gemui projectus ad* ignes:

ita in Glaucia Melioris v. 33.

cum proprios *gemerem defectus ad* ignes

Quem,

Quem, Natura, patrem!

Thebaid. III, 193. de Niobe:

Tantalis, innumeris cum circumfuſa ruinis
Corpora quot raperet terra tot quaereret ignes:

ita legendum; vulgo, *tot raperet.* XII, 378.

proles ego regis Adraſti
(Hei mihi! numquis adeſt!) cari Polynicis ad ignes,
Etſi regna vetant.

eodem libro v. 779.

Jamne dare extinctis juſtos, ait, hoſtibus ignes,
Jam victos operire placet?

Potes etiam legere *ſimilem ignem:* hac enim voce, hoc ſenſu, in ſingulari numero interdum utitur. ſed melius alterum; & eo ducit vox *ſimilis*, id eſt, *ſimiles.* Hinc patet Eclogam hanc ſcriptam fuiſſe poſt mortem Statii Patris; & conſequenter poſt Eclog. III. lib. V. Silvarum: ſiquidem tres tantum menſes interceſſerunt inter mortem Patris & ſcriptionem iſtius Epicedii. Pro *gemui* Parm. *geminum:* Rom *geminumque.* & mox pro *ſtemma* Parm. *ſtegma.*

v. 49. *vice cuncta* REGUNTUR
Alterniſque PREMUNT.] Quis non ſtatim videt Papinium ſcripſiſſe *Alterniſque* REGUNT? Librarius conjecerat oculos in verſum proxime ſequentem, PREMIT *felix* &c. unde hanc vocem repetivit. Seneca Medea v. 218.

petebant *tunc meos thalamos viri*
Qui nunc petuntur.

Idem Thyeſt. v. 1051.

genitor en gnatos premo
Premorque *gnatis.*

Lucretius II.

Nunc hic, nunc illic ſuperant *vitalia rerum,*
Et ſuperantur *item.*

Laberius apud Senec. de Ira II, 11.

Neceſſe eſt multos timeat *quem multi* timent:

id eſt vice *timetur* alterniſque *timet.* Auctor Panegyr. ad Piſonem. v. 112.

Nec quiſquam vero pretium largitur amico
Quem REGAT *ex aequo* vicibuſque REGATUR *ab illo.*

Martian. Capella lib. IX.

Alterniſque REGIT & REGITUR *polis.*

Gronovius ad Livium XXXIV, 31. nihil hoc loco mutatum vult: & explicat PREMUNT, *potentiora & ſuperiora ſunt, incumbunt, urgent.* Non de ſenſu verbi *premunt* (is enim obvius eſt) ſed de ipſo verbo dubitamus. & ſi quid elegantiae ſermonis & nitori dictionis concedendum eſt poetis, affirmamus Statium ſcripſiſſe REGUNT, non PREMUNT: quod verbum prae altero languidum eſt, torpens, &, ut ait Martialis, *Vatreno Eridanoque pigrius.*

v. 55. *nec* injuſſae *toties redit orbita* lucis.] Notabilis hujus ſententiae Climax: Omnia alternis *reguntur* & *regunt.* totus terrarum orbis eſt ſub propriis REGIBUS: *reges* ſub ROMA: *Roma* ſub DUCIBUS ſeu IMPERATORIBUS: *Imperatores* ſub NUMINIBUS: ipſa *numina* ſub LEGIBUS ſuis: quippe *Aſtra, Luna,* & *Lux* ſerviunt, & non niſi praeſcripto agunt. etiam ipſe *Hercules* & *Apollo* Dominos pertulerunt. Hoc eſt artificium Papinii in elevanda Etruſci ſorte; ne cuiquam pudenda videretur. Unde vero Lux inter *numina? Aſtra* quidem & *Luna* innumeris Veterum teſtimoniis locum ſuum facile tuebuntur; ſed de *Luce*, vereor ne Statio dicam ſcribat Areopagus, ut olim Socrati, ob introductos Καινὰς Θεούς. Sed ſcripſit Statius,

nec injuſſi *toties redit orbita* Solis.

orbita Solis eſt *orbis Solis* ſeu *Sol.* Val Flaccus VI, 441.

Illius ad fremitus ſparſoſque per avia ſuccos
Sidera fixa pavent, & aviſtupet orbita Solis.

Prudentius Cathemer. III, 86.

Te, pater optime, mane novo
Solis & orbita *cum media eſt;*
Te quoque luce ſub occidua
Sumere cum monet hora cibum,
Noſtra, Deus, canet harmonia.

Rotam ſolis vocant alii: de quo vide Broukhuſium ad Tibull. I, 10. v. 62. & *rotam* ſimpliciter. ſic *orbita Titania* pro *Luna* Sil. Italicus X, 539.

fugienſque polo Titania *caecam*
Orbita *nigranti traxit caligine noctem.*

Auctor Aetnae v. 229.

Solis ſcire modum, & quanto minor orbita Lunae *eſt:*

licet ibi ſumi poſſit pro *circulo* quem Luna conficit: ut *orbita ſolis* paſſim pro *Ecliptica.* Plinius N. H. II, 68. *Media vero terrarum, quà* ſolis orbita *eſt, exuſta flammis & cremata, cominus vapore torretur.* Avienus Phaenom. Arat. v. 649.

Imus ubi Auſtrali deſcendit circulus axe

Signifer, inque Notum rutili cadit orbita
ſolis,
Hiſpida ſetoſi marcet ſpecies Capricorni.

Lucanus IX, 693.

Itque ſuper Libyen, quae nullo conſita cultu
Sideribus Phoeboque vacat: premit orbita
ſolis
Exuritque ſolum.

Claudianus in Rufin. II, 155.

Hiſpanis Galliſque jubet. non orbita ſolis,
Non illum Natura capit.

Multo plura proferre poſſem: ſed ex his vides legendum eſſe *orbita ſolis*, non *lucis:* quae voces a Librariis ſaepe in MSS. confunduntur. Claudianus de Rapt. Proſ. I, 115.

Obducam tenebris LUCEM:

ita edidit ex ſcriptis Heinſius, non SOLEM. Eodem opere, lib. II, 263.

Eripitur cum SOLE *pudor:*

ubi quoque ex conjectura Idem edidit LUCE, quia SOLE modo praeceſſerat. Noſter Theb. II, 120.

Dixit, & abſcedens (etenim jam pallida turbant
Sidera LUCIS *equi.) ramos ac vellera fronti*
Deripuit:

pro LUCIS *equi* Codex Petrenſis habet SOLIS. Auctor Octaviae v. 385. ubi loquitur Seneca:

O quam juvabat (quo nihil majus parens
Natura genuit, operis immenſi artifex)
Caelum intueri, SOLIS *& curſus ſacros,*
Mundique motus, SOLIS *alternas vices,*
Orbemque Phoebes, aſtra quem cingunt vaga.

ubi pro SOLIS *alternas vices*, ſine dubio legendum, LUCIS *alternas vices*; quia SOLIS *curſus* praecedebat. Manilius V, 456.

Ructantemque patrem natos, SOLEMque *reverſum,*
Et caecum ſine SOLE *diem.*

quis ferre poteſt? iterum lege, *Et caecum ſine* LUCE *diem.* Auſonius Ephemer. v. 10.

Et locum mentis ſopor altus urget,
Nec coruſcantis oculos laceſſunt
Fulgura LUCIS:

ſcribendum ibi quoque *Fulgura* SOLIS; ſequitur enim verſu abhinc ſecundo, *Noctis & lucis vicibus manentem.* Bene vero *Aſtra, Lunam,* & *Solem* conjungit Statius, & eo ordine ponit ut ſervetur gradatio & progreſſus a minoribus ad majora; quem perdidiſſet ſi *Aſtra, Lunam,* & *Lucem* dixiſſet. ſimiliter Lucretius lib. II.

Quemque in ſe cohibent palantia ſidera
paſſim,
Lunaeque & Solis *praeclara luce nitorem:*

Et paſſim invenies. Obiter *Solem* reſtituam obſcuriſſimo loco Claudii Mamertini Genethliac. Maximian. c. VI. *Vobis Rhenus & Iſter & Nilus, & cum gemino Tigris Euphrate, & uterque* qualem accepit *& reddit Oceanus, & quicquid eſt inter iſta terrarum & fluminum & litorum tam facili ſunt aequanimitate communia, quantum ſibi gaudent eſſe communem oculi diem.* ubi pro *qualem accepit* Livineius legit, *quam late cedit:* Gruterus, veritatem propius, *quà lucem accipit.* verum erat, *uterque qua* (vel *qui*) *ſolem accipit & reddit Oceanus.* manifeſta imitatio Virgilii Aen. VII, 100

Omnia ſub pedibus, QUA SOL UTRUMQUE
recurrens
Aſpicit OCEANUM, *vertique regique videbunt.*

Pro *injuſſae* Parm. *inviſſae.*

v. 56. ET *(modo ſi fas eſt aequare jacentia ſummis)*

Pertulit ET ſaevi *Tirynthius horrida regis*

Pacta.] Notanda primum geminatio conjunctionis ET minime neceſſaria: ET ET *Tirynthius pertulit* &c. Deinde, *ſaevi* regis pacta: quiſnam hic *rex ſaevus? Euryſtheus,* opinor: ſed & Laomedontis *pacta* pertulit Hercules; & ille quoque *rex ſaevus* dici poteſt. Non igitur ſatis exprimit, & nimis ambiguum eſt iſtud *ſaevi regis.* Depravatio latet ſub τοῖς *& ſaevi.* forte ſcripſit,

Pertulit Euryſthei *Tirynthius horrida* regis,

Ex Virgilio VIII, 251.

ut duros mille labores
REGE *ſub* EURYSTHEO, *fatis Junonis iniquae,*
PERTULERIT.

Placet hoc, & verum puto; eſt enim manifeſta alluſio ad locum Virgilii. Hyginus Fab. XXX. de Hercule: *Cervum velocem in Arcadia cum cornibus aureis vivum in conſpectum* EURYSTHEI REGIS *adduxit.* Et mox: EURYSTHEO REGI *mala attulit.* Poſſes etiam legere & facile defendere *Argivi* pro *& ſaevi:* ſed mihi alterum multo impenſius placet, propter locum Virgilii. Scio Gronovium Diatr. c. XX. defendere repetitio-

titionem conjunctionis in hoc loco. Sed ſi hoc admittatur, quomodo defendetur ambiguum iſtud *ſaevi regis?* niſi probari poſſit τὸ *ſaevi regis* neceſſario deſignare *Euryſthea:* quod quis dixerit? Sed falſum videtur quod ſequitur, *horrida regis* PACTA: non enim Euryſtheus ad *pacta* deſcendebat; non tam bene cum Hercule actum fuit: ſed merus Rex fuit, & JUBEBAT. Valer. Flaccus I, 113. ubi Juno hoc modo queritur:

O utinam Graiae rueret non omne juventae
In nova fata decus: noſtriq; EURYSTHEOS *haec nunc*
JUSSA *forent!*

Seneca Herc. Furente v. 40. Juno dicit,

monſtra jam deſunt mihi,
Minorque labor eſt Herculi JUSSA *exequi*
Quam mihi jubere. *laetus imperia excipit.*
Quae fera tyranni JUSSA *violento queant*
Nocere juveni?

ubi tamen alteram ex iſtis vocibus utpote tam juxta ſe collocatis merito ſuſpicari potes. ibidem infra v. 78.

Ipſe IMPERANDO *feſſus* EURYSTHEUS *vacet:*

Et 479.

Hoc nulla Juno, nullus EURYSTHEUS JUBET.

Juſtinus II, 4. de Orithia Amazonum regina: *Hujus virtute tantum additum gloriae & famae Amazonum eſt, ut Herculi* Rex, *cui XII. ſtipendia debebat, quaſi impoſſibile* IMPERAVERIT, *ut arma reginae Amazonum ſibi afferret.* Claudianus de Bello Get. v. 377.

Qualis in Herculeo, quoties infanda JUBEBAT
EURYSTHEUS, *fuit ore dolor.*

Martialis Epigr. IX, 66. ad Herculem de Statua Domitiani:

Si tibi tunc iſti vultus habituſq; fuiſſent
Ceſſerunt manibus cum fera monſtra tuis,
Argolico famulum non te ſervire tyranno
Vidiſſent gentes, ſaevaque regna pati;
Sed tu JUSSISSES EURYSTHEA.

Ex his locis non *pacta*, ſed *juſſa* Euryſtheos agnoſcis. Totum igitur locum ſic lege,

Et (*modo ſi fas eſt aequare jacentia ſummis*)
Pertulit EURYSTHEI *Tirynthius horrida regis*
JUSSA.

Nihil tamen in Contextu muto propter iſtud initio Thebaidos,

Sidonios raptus, & inexorabile pactum
Legis *Agenoreae:*

Et Val. Flac. VI, 4.

Sternere ſi Minyas, magnoque rependere luctu
Regis pacta *queat:*

licet ibi quidem proprie *pactum* eſſet: non ita in Hercule. Recte vero *horrida juſſa* ut Silv. IV, 2.

Sic gravis Alcides poſt horrida juſſa *novercae*
Gaudebat ſtrato latus adclinare leoni:

ita legendum eſſe locum docebo: vulgo, poſt horrida juſſa *reverſus.* Mox, v. 61. pro *vadum* QUO *Lydius intrat*, opinor, QUOD *Lydius intrat.* QUO enim eſt *ad quem locum:* nemo vero, opinor, dicit, *ad quod* ſtagnum intrat Bacchus, ſed *quod* ſtagnum. Scio quidem iſtud Val. Flacci I, 590. *mediis* intrarent MONTIBUS *undae*; ad quam formam Noſter dixiſſe debuit CUI *Lydius intrat*: ſed omnino aſſentior Cl. Burmanno legenti *mediis* LATRARENT *montibus undae.* vide eum. Noſter Theb. VIII, 96.

Nec Venerem illicitam (crede his inſignibus) auſi
Intramus Lethen.

Achilleid. I, 180.

Eurotae qualis vada *Caſtor anhelo*
Intrat *equo.*

pro *Hermi* Parm. *heremi.* Tandem video Heinſium Curis ſecundis ad Ovid. Met. II, 247. citantem QUOD *Lydius intrat.* Mox, v. 64. pro *gradus* Parm. & Rom. *gradu.*

v. 68. *hic amnis* MULTA *ſuper indole victis.*] Sed QUALI *indole?* MULTA enim *indoles* tam *mala* quam *bona* eſſe poteſt: quippe *indoles* eſt τὸ μέσον, & ex adjunctis in hanc vel illam partem determinatur: unde *dubia indoles* Senec. de Clem. I, 14. Lege,

MAGNA *ſuper indole victis:*

Achilleid. I, 276.

Nutritorque ingens, & cruda exordia MAGNAE
Indolis.

Sil. Italicus XI, 308.

Quamquam imperfectis, MAGNAE *tamen* indolis, *auſis.*

Florus IV, 8. *niſi quod* MAGNAE indolis *ſignum eſt ſperare ſemper.* Claudianus IV. Conſ. Honor. v. 372.

necdum decimas emenſus ariſtas
Aggrederis metuenda viris. veſtigia MAGNAE
Indolis *agnoſco.*

Ita

Ita *recta indoles* Seneca Hippol. v. 453. *felix* Troad v. 702. *plena* Auſon. Parental. X. *bona* Senec. Epiſt. XI. *ſegnis* Sil. Ital. II, 347. & innumera ejuſmodi. Potes etiam, PULCHRA *ſuper indole victis*. Sed mihi magis placet MAGNA, propter frequentes vices vocum MULTUS & MAGNUS. Ovidius Amor. I, 15. verſ. ult.

parſque mei MULTA *ſuperſtes erit:*

ubi nonnulla exemplaria habent MAGNA: vide Cl. Burmannum. Ita Metam. V, 81. pro MULTAE *maſſae* Thuaneus Codex habet MAGNAE. Tibullus Eleg. I, 1. v. 2.

Et teneat culti jugera MULTA *ſoli:*

libri ſcripti, monente Broukhuſio, fere habuerunt MAGNA. Lucanus III, 448. ſatis irreligioſe:

ſervat MULTOS *fortuna nocentes,*
Et tantum miſeris iraſci numina poſſunt:

ſenſus omnino poſtulat MAGNOS *nocentes:* patet hoc ex oppoſito *miſeris*. *Iraſci poſſunt* eſt *iraſcuntur*; ut ſaepe Propertio & eruditioribus poetis. Mox, v. 71. *Hunc & in Arctoas* &c. Difficiliorem ſententiam ita conſtruas: *tenuis comes uſque & in Arctoas pruinas paſſus* es *hunc tyrannum terribilem affatu viſuque*; paſſus es, inquam, UT QUI (id eſt, *eodem modo quo illi qui*) *domant metuenda corda ferarum, jubentque* &c. Per quae oſtendit Statius quanta auctoritate apud Caligulam fuerit Etruſcus. Pro *Hunc* Parm. & Rom. *Hinc*. & pro *affatu* Rom. *effatu*.

v. 76. ſubrexit *in actus*.] Heinſius ad Claudian. Epithal. Pall. & Celer. v. 83. legit *ſubvexit*. Recte: idem ac *evehere*. Eutropius lib. VII. de Auguſto loquens: *in cunctos liberaliſſimus, in amicos fideliſſimus; quos tantis* evexit *opibus, ut paene aequaret faſtigio ſuo*. Juvenalis Sat. I.

in caelum quos evehit *optima ſummi*
Nunc via proceſſus.

Exempla ubique. Nec me movet Gronovius Diatr. c. XXXVIII. ubi hanc vocem defendit ex eo quod Lucilius, Virgilius, Livius, Seneca, Plinius ſaepe, aliique uſi fuerint. Verum quidem eſt eos hanc vocem uſurpaſſe, ſed nunquam eo ſenſu quem poſtulat hic locus, pro *evehere*. *Subrigi mons* vel *inſula* dicitur cum e plano *exſtat, eminet, ſurgit*. *Homines* vero *ſubrigi in honores* vel *actus* dici poſſe, non credam antequam exempla invenero. Parm. tamen & Rom. retinent *ſurrexit*. & pro *actus* Rom. *arcus*.

v. 77. *Nondum ſtelligerum ſenior* demiſſus *in axem*

Claudius.] Recte Gronovius *dimiſſus*. nec te moveat notiſſimus ille Juvenalis locus Sat. VI, 621. ubi Claudius dicitur *deſcendere* in caelum: Juvenalis enim ibi ridet & ſatirice agit: Noſter hîc ſerius eſt, & narrat tantum: ut bene obſervat Idem vir clariſſimus. Quid igitur paſſus eſt, quando poſtea Reliq. ad Silv. ſuſpicaretur Statium ſcripſiſſe *ſenior emiſſus?* Veriſſimum eſt *dimiſſus*: Juvenalis VI, 469.

Exul Hyperboreum ſi dimittatur ad axem.

Lucanus I, 443.

Laudibus in *longum vates* dimittitis aevum.

ubi eadem diverſitas ſcripturae. Noſter, Surrentin. Poll. v. 142.

Emeritam in *notas puppem* dimitte procellas:

ita reſtitui pro *demitte*. iterum Pietat. Abaſc. v. 86.

magnum late dimittere in orbem
Romulei mandata Ducis.

Val. Flaccus VII, 446.

teque iterum Pelias ſi perdere quaeret,
Inque alios caſus, alias dimittet ad urbes,
Heu formae ne crede tuae:

ita legendum; non *aliaſque immittet*. Seneca Conſol. ad Helv. c. VI. *mobilis enim & inquieta mens homini data eſt: nunquam ſe tenet: ſpargitur, & cogitationes ſuas* in omnia *nota atque ignota* dimittit. Idem de Benef. V, 16. *Ingratus Antonius in dictatorem ſuum, quem jure caeſum pronuntiavit, interfectoreſque ejus* in provincias *& imperia* dimiſit. Sed ſatis haec.

v. 78. *Et* longo tranſmittit *habere* nepoti.] Pro *tranſmittit* primo legendum eſt *tranſmiſit*, ut ſupra *ſubvexit*. ſumptum nempe ex Virgil. Aen. III, 329.

Me famulo famulamq; Heleno tranſmiſit *habendam.*

Sed quis eſt hic *longus nepos* Claudii, cui tranſmittebatur Etruſcus? nullos enim, quos ſcio, *nepotes* habuit Claudius; niſi ſi filia Antonia quae Cn. Pompeio, deinde Fauſto Syllae nupta erat, aliquos tulerit: Octavia enim, quam Nero in matrimonio habuit, ab eodem ut *ſterilis* dimittebatur, de quo vide Sueton. Ner. c. 35. & Tacit. An. XIV, 60. Lege,

Et

Et longo tranſmiſit habere Neroni:
& de *Nerone* quidem certi ſumus ex ſenſu & ordine narrationis: primum, inquit, TIBERII aula tibi patuit: nec abegit CALIGULA proximus heres: ſed in actus praecipuos ſubvexit CLAUDIUS, & tranſmiſit te ſucceſſori NERONI. Nihil certius: & eodem ordine eos recenſet Tacit. Ann. I, init. TIBERII, CAII*que &* CLAUDII *&* NERONIS *res, florentibus ipſis, ob metum falſae* &c. Sidonius Apollinaris Carm. V, 322.

Poſt Capreas TIBERÎ, *poſt turpia numina*
CAII,
Cenſuram CLAUDÎ, *citharam thalamoſque*
NERONIS &c.

quem ordinem ſervat Carm. VII, 104.

Capreaſque TIBERÎ
Et caligas CAII, CLAUDÎ *cenſura ſecuta*
eſt,
Et vir morte NERO.

Ne igitur ſatagant poſthac oſtendere quomodo Nero dici potuit *nepos* Claudii, cum nepos fuerit Germanici, fratris Claudii: nunquam aſſentiar. ſi enim hoc admittatur, perierunt conſanguinitatis nomina, & nihil certi habebimus. *Nepos* Claudii debuit eſſe filius filii vel filiae Claudii: pro quo filius filiae Germanici, fratris Claudii, hic dicitur *nepos* Claudii. cujus rei abſurditatem multis nominibus oſtendere poſſem, ſi opus eſſet. Sed pergo. Hinc patet epitheton *longo* depravatum eſſe. Gevartius Elect. III, 9. voluit, longùm *tranſmiſit habere nepoti*, " eò quod Nero diu ac longo " temporis ſpatio (annis enim quindecim " imperavit) Hetruſcum hunc in famulatu " habuerit." dixiſſe debuit *quatuordecim* paullo minus, non *quindecim*. Gronovius Diat. c. XXX. tutius putat retinere vulgatam, eodem ſenſu quo Gevartius: *nepos habet longus* idem eſt, inquit, quod *nepos habet longum*, uſitatiſſimo Graeciſmo: & hoc tuetur Elench. Antidiatr. c. IV. contra ineptientem Cruceum, & exemplis illuſtrat & confirmat. Sed ut ferri poſſet hoc ſenſu LONGO *nepoti*, minime tamen epitheton *longo* convenit *Neroni*, quae vera eſt Statii ſcriptura. Latet aliquod *Neroni* proprium, & quod mores ejus exprimit; *torvo*, vel tale quidpiam: de quo tacendum uſque dum exemplaria aliquid ſubminiſtrent. *fero Neroni* Protrep. Criſp. v. 33.

v. 79. *Quis* Superos METUENS *pariter*
tot templa tot aras
Promeruiſſe datur?] Comparatur hic ſors Etruſci cum ſorte Miniſtrorum Caeleſtium, & praefertur: Quis, inquit, qui Diis miniſtrat fertur inſerviiſſe tot heris quot Tu, Etruſce, inſerviiſti? non Mercurius, non Iris, non Triton. illi enim *ſingulis* tantum inſerviebant, Tu *quatuor* dominis. Hic eſt ſenſus hujus loci; nec alius eſſe poteſt. *datur* eſt *dicitur*, *fertur*, ut Theb. VII, 315. de Hypſeo:

Aſopos genuiſſe DATUR.

Claudianus de Rapt. Proſ. III, 335.

illic poſuiſſe cruentam
Aegida, captivamque pater poſt praelia
praedam
Advexiſſe DATUR:

id eſt *narratur*. exempla obvia. Jam vero METUERE *Superos* pro INSERVIRE *Superis* quemadmodum famulus hero inſervit, quis unquam dixit? alia res eſt *metuere* Superos; ſcil. *colere, venerari:* unde *metuens Deorum* pro *religioſo* Ovid. Met. I, 322. de Deucalione & Pyrrha:

Non illo melior quiſquam, nec amantior
aequi
Vir fuit, aut illa metuentior *ulla* Deorum.

& *metus* pro *religione* Virgil. Aen. VII, 60.

Sacra comam, multoſque METU *ſervata*
per annos:

Et ita aliis. Hic igitur verbi ſenſus huic loco non competit, (non enim de *religione*, ſed de *miniſterio* agitur) & neceſſario requiritur *ſerviens* vel *miniſtrans* vel aliquod ejuſmodi. Conjicio,

Quis Superom FAMULUS *pariter tot templa, tot aras*
Promeruiſſe datur?

Pro *Superûm* ſcriptum erat *Superom*, antiqua ſcribendi ratione: inde iſtud *Superos*. Potes etiam, *Quis* Superis FAMULANS &c. ſed hoc, neſcio qui, minus Statianum videtur. omnium optime hoc modo ſcripſiſſet,

Cui Superûm FAMULO *pariter tot templa,*
tot aras
Promeruiſſe datur?

ubi τὸ *datur* poneretur pro *conceſſum eſt*, ut ſaepe. Hoc modo, inquam, ſcriptum eſſe oportuit, & aliquid ejuſmodi ſine dubio ſcripſit Statius. Sed quia nil mutant Codices, quantum novi, meo periculo non placet mihi tam ingenioſo eſſe ut in Contextu quidquam mutem. meliora exemplaria hunc nodum

nodum olim forte ſolvent: meum erat monere. De verbo *promereo* dixi aliquid ad Soter. Gallici p. 60.

v. 87. PARTAE*que per omnes*
Divitiae populos.] *Divitiae partae per omnes populos* ſunt Divitiae quas omnes populi pepererunt; ut apud Ovid. Amor. III, 8. *partus* PER VULNERA *cenſus*, eſt cenſus quem *vulnera* pepererunt. ita *partum* PER SCELUS *regnum* eſt *regnum quod ſcelus peperit* ſeu acquiſivit, apud Curtium VII, 4. Quibus in locis denotatur *Inſtrumentum* ſeu *Cauſa* harum acquiſitionum. Hic vero ſenſus huic loco non congruit: non enim vult Statius Etruſco mandatas eſſe divitias quas *omnes populi* acquiſiverant, (quomodo enim fieri potuit?) ſed quas *Romani* per omnes terras poſſidebant. Scripſit igitur

SPARSAE*que per omnes*
Divitiae populos:

Ovidius Faſt. II, 209.

Non aliter quam cum Libyca de rupe leones
Invadunt SPARSOS *lata* per arva *greges:*

Idem Faſt. IV, 759.

Tu, Dea, pro nobis Fontes fontanaq; placa
Numina; tu SPARSOS per nemus *omne Deos.*

Val. Flaccus I, 293.

Extremaſque manus SPARSOSq; per aequora *crines.*

Hyginus Fab. 123. *cujus oſſa* per fines *Ambraciae* SPARSA *ſunt.* Lucanus VII, 649.

ſtetit aggere campi
Eminus unde omnes SPARSAS per *Theſſala* rura
Aſpiceret clades, quae bello ſtante latebant:

ita legendum; vulgo bello *obſtante*, minus recte ſi locum curioſius inſpicias. Virgilius Georg. IV, 520. de caede Orphei:

Spretae Ciconum quo munere matres
Inter ſacra Deûm nocturnique orgia Bacchi
Diſcerptum latos juvenem SPARSERE per agros:

in quibus verbis fruſtra ſenſum quaeſiveris: nihil enim eſt ad quod referas iſta *quo munere.* Deinde, quid eſt *munere?* NUPTIALI, inquit Servius: euge, grammatice, agnoſco tuum judicium: aeque vere dixiſſe potuiſſes *munere* ibi eſſe *munere* CENTUMVIRALI. Aliquot antiqui codices, teſtante Pierio, legunt *ſpreto quo munere:* aeque mendoſe: adhuc enim turbat *quo* relativum ſine relatione, & *munere* pro *munere nuptiali.* Solus ſenſum vidit Aſper grammaticus, qui ut ait Philargyrius, *quo munere,* OB QUAM REM, vult accipi. nihil verius: *ob quam rem* (ſcilicet quia *Nulla Venus, non ulli animum flexere Hymenaei,* & quia SOLUS *Hyperboreas glacies luſtrabat, raptam Eurydicen querens) ſpretae Ciconum matres illum diſcerpſerunt.* Sed hoc non efficit *quo* MUNERE, ſed *quo* NOMINE.

Spretae Ciconum quo NOMINE *matres,*

i. e. *qua cauſa, quam ob rem.* Catullus Carm. XXVII, 11. de Mamurra:

Eo *ne* nomine, *Imperator unice,*
Fuiſti in ultima Occidentis Inſula
Ut &c.

Varro de R. R. I, 2. Hoc nomine *etiam Athenis* &c. id eſt, *hac cauſa.* vide Plin. N. H. II, 25. & exempla ubique. Vide autem originem erroris: prima ſyllaba in *nomine* abſorpta erat in ultimis duobus literis vocis praecedentis *quo,* ut eſſet *quo mine:* hoc non intellecto addebant ſyllabam *re* verſui ſupplendo, ſenſûs ſecuri. ſexcenties hoc accidiſſe, facile probare poſſem, niſi eruditis notum eſſet. In ſyllabis *uomune* vocem *nomine* quivis videat. Confunduntur vero hae voces *munera* & *nomina* in MSS: vide Scaligerum ad Manil. IV, 207. ita apud Ovid. Met. XV, 819. pro NOMINIS *heres* codex Zinzerling. & Leidenſis habent MUNERIS, teſte Heinſio. Claudianus de VI. Conſ. Honor. v. 17. *Urbis & Auguſti geminato* NOMINE *felix.* & ibi Codices nonnulli habuerunt MUNERE. In ſcriptis Criticorum paſſim invenies. Propertius II. 11. *Taleque ſub noſtro* NOMINE *carmen erit:* in ſuo libro invenit Scaliger MUNERE; quod probat.

v. 98 Vigilis te animique ſagacis
Exitus evolvit *quantum Romana.*] Salmaſius Epiſtola LXXXVI. quae eſt ad Gronovium, hunc locum ita legit:

Silvarumque comas, vel aquas quot in amne ſequaces
Exitus evolvit:

" Scis, inquit ille, *exitus amnium* dici oſtia
" eorum, quibus in mare ſe exonerant.
" *Evolvi* etiam in mare dicuntur cum in
" mare exeunt per iſta oſtia. memini ita
" locutum

" locutum̃ politum ſcriptorem Curtium; " ſed nunc locus ad manum non eſt. *A-* " *quas ſequaces in amne* eleganter appellat, " quia unda ſequitur undam. Poſſet tamen " etiam legi *fugaces:* lympham *fugere* dixit " Horatius." Non exagitanda haec Salmaſii conjectura, (licet longe infra Salmaſium ſit) quia Ipſe alibi eam damnat, Epiſtolâ quae praefigitur Gronovianae Elencho Antidiatr. p. 27. ubi demum legit,

Vigil uſque, *animique ſagacis*
Et citus evolvis *quantum* &c.

Tria, inquit, in eo commendat, Vigilantiam, Sagacitatem, & Celeritatem in illis evolvendis & expediendis de quibus ſequitur. Haec quidem ſuperioribus longe praeſtantiora: ſed adhuc Statium quaero, & ſpiritum illum & majeſtatem quae nunquam ſerpit humi. *Evolvis* vero, non *evolvit*, certiſſimum eſt: Etruſcum enim alloquitur poeta, ut ſupra v. 83. & infra v. 106. Pro *vigilis te* Parmenſis aliter diſpeſcit voces, *vigil iſte:* quod admiſi in Contextum, non quia intelligerem, ſed quod aliquid neceſſario eſſet admittendum. Poſſem infinitas Conjecturas diſperdere in hunc locum: ſed nullâ earum mihimet ſatisfacio; nedum ut aliis ſperem. *Animi* vero *ſagacis* proba eſt & uſitata phraſis. Lucretius I, 403.

Verum animo *ſatis haec veſtigia parva* ſagaci
Sunt, per quae poſſis cognoſcere cetera tute.

Idem II, 839.

Nec minus haec animum *cognoſcere poſſe* ſagacem,
Quam quae ſunt aliis rebus privata, notiſque.

Plinius Nat. Hiſt. II, 21. *Pythagoras vero, vir* ſagacis animi, *a terra ad Lunam centum XXVI. M. ſtad. eſſe collegit.* Manilius II, 156.

Quin jam ſignanda ſagaci
Singula ſunt animo, *propria quae ſorte ſeruntur.*

Idem III, 275.

Nunc age, quot ſtadiis & quanto tempore ſurgant
Sidera, quotque cadant, animo *cognoſce* ſagaci.

Plura exempla poſſem proferre: ſed quorſum haec, inquies? Ut mecum mireris quid ſibi velit Cicero, qui ob uſurpatam hanc phraſin veniam petit, De Fin. Bon. & Mal. II. 14. ubi de *mente* ſeu *animo* loquitur: *Homines enim, etſi aliis multis, tamen hoc uno a beſtiis differunt, quod rationem habeant a natura datam,* MENTEM*que & acrem & vigentem, celerrimeque multa ſimul agitantem, &,* ut ita dicam, SAGACEM: *quae & cauſas rerum & conſecutiones videat, & ſimilitudines transferat, & disjuncta conjungat, & cum praeſentibus futura copulet, omnemque complectatur vitae conſequentis ſtatum.* Notabis iſta, *mentem, ut ita dicam,* SAGACEM: quae verba, *ut ita dicam,* Ipſe De Oratore III, 41. uſurpanda eſſe docet quando Tranſlatio durior videtur: *Si vereare ne paullo durior* Tranſlatio *eſſe videatur, mollienda eſt praepoſito ſaepe verbo: ut ſi olim, M. Catone mortuo,* Pupillum Senatum *quis relictum diceret, paullo durius; ſin,* UT ITA DICAM, Pupillum, *aliquanto mitius.* Jam vero *mens* ſeu *animus ſagax* non eſt durior Tranſlatio, ſed uſitata locutio; ut ex Lucretio & exemplis allatis vides: & proinde non opus fuit ut hac Excuſationis formula uteretur Cicero. Sed aliud latet; & ſcripſit Tullius, *celerrimeque multa ſimul agitantem, &,* ut ita dicam, SATAGACEM. En tibi novam vocem caelo Latino donatam: quam introducturus Cicero praefatione ſe munit. *Satagax* eſt quicquid multo diſcurſu, & anxietate, & omnes ſtrophas vertens, aliquid agit: eleganter & analogice formata vox: ut enim a *ſperno, nis,* fit *ſpernax,* a *ſterno, nis, ſternax,* ab *emo, emax,* a *vendo vendax,* a *tago* (antique pro *tango*) *tagax,* a *fallo, fallax,* & ſimilia; ita a *ſatago, gis, ſatagax.* Notus ille Domitii Afri in hac voce jocus, quem refert Quintilianus Inſtit. VI, 3. *Afer enim venuſte Manlium Suram, multum in agendo diſcurſantem, ſalientem, manus jactantem, togam dejicientem & reponentem,* non AGERE *dixit,* ſed SATAGERE. *eſt enim dictum per ſe urbanum,* SATAGERE, *etiam ſi nulla ſubſit alterius verbi ſimilitudo.* Ciceronis ſenſum in nova hac voce nihil melius explicare potuit quam iſte Quintiliani locus.

v. 105. *Quae Divûm in vultus* igni *formanda liqueſcat*
Maſſa:, quid Auſoniae ſcriptum crepet igne *monetae.*] In priore verſu *igni* ponitur pro *igne,* antiquorum more. Sumſit Noſter ex Virgil. Eclog. VIII, 80.

Limus ut hic dureſcit, & haec ut cera liqueſcit

Uno eodemque igni; *ſic noſtro Daphnis amore:*

Virgilius ex Lucretio VI, 514.

Mittunt humorem pluvium, ſtillantque quaſi igni
Cera ſuper calido tabeſcens multa liqueſcat.

Recte igitur *igni liqueſcat* in primo Statii verſu: unde magis ſuſpecta redditur vox *igne*, in ſequenti. abundat etiam τὸ *igne:* ſatis enim erat dixiſſe, *quid* (i. e. *quantum) Auſoniae monetae ſcriptum crepet*, non *igne ſcriptum: ſcriptum* enim eſt *ſignatum, inſcriptione notatum.* Prudentius Peri Steph. II, 117.

Is ipſe tantum non habet
Argenteorum aenigmatum
Auguſtus, arcem poſſidens,
Cui nummus *omnis* ſcribitur:

i. e. *ſignatur*, χαράσσεται. Scripſit, opinor, Statius

quid Auſoniae ſcriptum crepet ore *Monetae:*

quid ſcriptum ore Auſoniae Monetae crepet, id eſt, quantum nummorum, Romanâ notâ ſignatorum, in monetis & officinis Imperatoris percuſſum ſit. *Moneta* eſt *Dea nummorum:* unde bene, ut de Perſona, addit *ore.* Inſignis de hac Dea locus Martialis, qui Criticorum ingenia ſummopere exercuit, Epigr. I, 77. ubi Val. Flaccum a ſtudio poetices dehortatur:

Pierios differ cantuſque choroſque ſororum;
Aes dabit ex illis nulla puella tibi.
Quid petis a Phoebo? nummos habet arca Minervae:
Haec ſapit, haec omnes foenerat *una Deos.*

Haec omnium MSS. & Editt. lectio, teſtante Scriverio. &, quaſi ſatis ſalva omnia, *arcam Minervae* aut praetereunt Interpretes, aut *Juriſprudentiam* intelligendam eſſe dicunt. Atqui primum, quis eos docuit *Minervam* eſſe peculiarem *Juriſconſultorum* Praeſidem? omnium quidem liberalium & ingenioſarum artium fautrix illa Dea; ſed non inde ſequitur *arcam Minervae* denotare *Juriſprudentiam* magis quam *Textrinam.* & quare ARCA *Minervae*, ſi de *Juriſperitis* ſermo ſit? ſed, quod praecipuum eſt, quomodo Minerva *foenerat omnes Deos?* hoc βαρβαρίζει, inquit Scaliger, & legit *Deis*, mirante Scriverio, qui vulgatae adhaeret & explicat *foenerat* pro *defoenerat* ſive *foenore exhaurit Deos.* Iterum quaero, quo ſenſu Minerva, *Juriſprudentiae* ſecundum eos Dea, *foenore exhaurit* omnes Deos? ineptiſſima haec mihi videntur. Tu lege,

Quid petis a Phoebo? nummos habet arca Monetae;
Haec ſapit, haec omnes temperat *una Deos:*

Senſu perſpicuo: " Quare petis a Phoebo? " *Moneta* potius tibi roganda fuit: haec e- " nim, non Phoebus, ſapientiam donat: " haec, licet UNA tantum ſit, tamen OM- " NES Deos moderatur & *regit:* " hoc enim eſt *temperat*, ut ſaepe. Scriptum erat *tẽperat:* unde, frequenti vice literarum *t* & *f*, *p* & *n*, *fenerat*; quod Latinum non eſt, cum τοῖς *Deos* conjunctum. Sed haec obiter; licet non prorſus aliena huic Statii loco. Heinſius ad Claudian. Rapt. Prof. III, 386. ita citat:

Quae Divûm in vultus igni formata *liqueſcat*

Machina:

memoriae lapſu. Supra, v. 104. pro *Quod domini celſis niteat laquearibus aurum*, Parmenſis habet, *Quodque bonum celſis nitet* &c. Romana, *Quod domuum:* & ita Aldina 1502. Graſſeri, Crucei, & aliae. Verum eſt *domini*, ſcil. Domitiani, qui paſſim *Dominus* vocatur. Ductus calami in *domini* & *domuum* fere iidem ſunt.

v. 107. *& nunquam* LAESA *profundo Cura mero.*] Merum profundum non dici poteſt *laedere* curas; quippe *Diſſipat Evius curas edaces*; &, *Cura fugit multo diluiturque mero*, ut canit Ovidius Art. Amat. I, 238. Conjeceram, *nunquam* LAETA *profundo Cura mero*, id eſt, *laetata* & *laeta facta*; ut apud Petronium Carm. de Bell. Civ. v. 156.

Juppiter omnipotens, & tu, Saturnia tellus,
Armis LAETA *meis, olimque onerata triumphis.*

Sed *cura* hic non pro *angore* & *ſollicitudine* animi, ſed pro ἐπιμελείᾳ & fide quam Domino & Imperatori debebat; ut alibi, *vigileſque ſuo pro Caeſare* CURAE: & ita paſſim. recte igitur *nunquam laeſa* nimio mero haec *cura* dicitur: & nihil mutandum.

v. 109. *Et mentem* vincire *toris.*] Scio quidem iſtud Propertii Eleg. III, 4.

Me juvat & multo mentem vincire *Lyaeo:*

Sed

Sed hoc loco, ſi quid video, ſcripſit Statius

Et mentem mulcere *toris:*

i. e. *ſolari*, & *delectare*. Supra Silv. II, 1.

Quis tua colloquiis *hilaris* mulcebit *amatis*
Pectora?

infra V, 3.

Qualis eras Latios quoties ego carmine *Patres*
Mulcerem!

Val. Flaccus II, 139.

longo mulcens *inſomnia penſo.*

Idem IV, 442.

Senſi & Bebrycio ſupremam in litore pugnam
Jam propius, jamq; hoc animum ſolamine mulcens.

Et ita paſſim apud eundem. Ovidius Remed. Amor. v. 197.

Cum ſemel haec animum *coepit* mulcere *voluptas.*

Idem Metam. X, 301.

Aut, mea ſi veſtras mulcebunt *carmina* MENTES,
Deſit in hac mihi parte fides.

Arnobius VII. p. 240. *putant & caelitum* mentes *ludorum* delectatione mulceri. *levamen mentis* appellat Vitellius apud Tacitum Annal. XII. *Quid porro honeſtius cenſoriae* mentis levamen *quam* aſſumere conjugem *proſperis dubiiſque ſociam? mulcere* etiam abſolute Noſter Eclog. V, 15. ad Uxorem,

certe laſcivia cordi
Nulla; nec aut rapidi mulcent *te praelia Circi,*
Aut intrat ſenſus &c.

Pro *jura genialia*, verſu praecedente, quaere an non ſcribendum ſit *genitalia:* ut per *jura genitalia* deſignet *matrimonium*. Vide quae de his vocibus dixi ad Arb. Ated. v. 62. *carmen genitale* idem quod *genethliacon*, Epiced. Pueri v. 70.

v. 111. *Quis ſublime* GENUS *formamq; inſignis Etruſcae*

Neſciat?] Hic *formam* Etruſcae praedicaturus eſt Statius: ſed quid ad hanc facit GENUS? praeſertim cum de *genere* ſigillatim dicturus eſt mox v. 115. In ſedem igitur non ſuam irrepſit haec vox. Conjicio,

Quis ſublime DECUS *formamq;* &c.

Sil. Ital. XIII, 436.

In decus *egregium vultus intenta juventae:*

ſublimem formam vocat Autor Elegiar. ſub nomine Maximiani. Claudianus de Nupt. Honor. & Mar. v. 39.

o patrui germen, cui nominis heres
Succeſſi, SUBLIME DECUS *torrentis Iberi.*

Verum, inquies, ſtatim ſequitur *Sed* DECUS *eximium formae.* ita quidem eſt; haereo igitur. interim pro certo habe vocem *genus* in mendo eſſe: ſi enim nemo neſciit SUBLIME *genus* Etruſcae, quam inepta erat ταυτολογία ſtatim ſubnectere *Nec* VULGARE *genus?* placeat igitur ſublime *decus*; & verum eſt: Theb. VI, 563.

Quis *Maenaliae Atalantes*
Neſciat *egregium* DECUS?

decus hoc ſenſu Statio familiare: Silv. III, 1.

Quod ſi dulce decus *virideſque reſumeret annos.*

Et ita paſſim. Pro *formamque* potes etiam *famamque*: & hoc verius puto, propter ſequens *formae*. Vide ad Val. Flacc. II, 148. ubi eadem diverſitas. Mox, pro *haudquaquam* bene Gronovius *haudquamquam*; & ita Parmenſis: Romana, *haud nunquam*. *Sed* pro *tamen* ut apud Ovid. Met. V, 54.

Ille quidem jaculo quamvis *diſtantia miſſo*
Figere doctius erat, ſed *tendere doctior arcus:*

& alios paſſim. Horatius Carm. II, 19.

Quamquam *choreis aptior & jocis*
Ludoque dictus, non ſat idoneus
Pugnae ferebaris, ſed *idem*
Pacis eras mediuſque belli.

Noſter Achill. I, init.

Quanquam *acta viri multum inclyta cantu*
Maeonio, ſed *plura vacant.*

Sympoſius Aenigm. XCIV. cujus lemma FUNAMBULUS:

Semita ſi brevis eſt, pedibus ſed *ſufficit ipſis:*

ita legendum; vulgo, *ſed brevis eſt, pedibus nec ſufficit:* inepte & contra mentem aenigmatis: *licet* ſemita ſit brevis, *tamen* pedibus ſufficit. Juvenalis Sat. I, 103.

quamvis
Natus ad Euphratem (molles quod in aure feneſtrae
Arguerint, licet ipſe negem) SED *quinque tabernae*
Quadringenta parant.

Voces vero DECUS & GENUS in MSS. commutantur. Ita apud Ovidium Heroid. XVII, 54. pro

Tantalidae Pelopis Tyndareique genus, Codex Puteanus habet *decus:* recte; nam *genus* paulo ante praeceſſerat, notante Heinſio. Vide Cl. Burmannum ad Val. Flaccum VI, 594. Male autem Gronovius, qui monet diſtinctionem ponendam eſſe poſt *imago*, non poſt *vultibus*. conſtructio eſt, *ſed par vultibus imago reddit eximium decus formae*. Pro *decus* Rom. *deus*. Verſ. 119. pro *ceſſatum* eſt *ſanguine* Parm. *ceſſatum a ſanguine:* non male: mater explevit quicquid deerat a parte patris: alterum defenditur loco Virgilii Aen. XI, 288.

Quicquid apud duras ceſſatum eſt *moenia Trojae.*

Verſ. 122 pro *manuque* Rom. *manuſque:* & 129. pro *Pubenteſque, Rubenteſque:* verum erat *Pubenteſve*, non *que*. Et hic imitatur Virgil. Aen. XII, 68.

aut *mixta rubent ubi lilia multa*
Alba roſâ.

Verſ. 132. pro *maternoque*, quod probum eſt, Parm. & Rom. minus bene *maternoſque.*

v. 134. Collectaeque *rogum ſtruxere pharetrae.*] Olim emendaveram *Collataeque:* jam video Gronovium occupaſſe, Diatr. c. 32. *Conferre* verbum funebre: Lucanus VIII, 754. de Codro combuſturo truncum Pompeii:

ſummas dimovit arenas,
Et collata *rogo lacerae fragmenta carinae*
Exigua trepidus poſuit ſcrobe:

ita legendum puto; vulgo *collecta procul lacerae* &c. collata *rogo* i. e. *in rogum*. locum imitatur Manilii IV, 55. de eodem Pompeio:

Ejectaeque rogum *facerent* fragmenta carinae:

Utrumque ſimul exhibet Seneca Hippol. v. 1111.

Paſſim ad ſupremos ille colligitur *rogos*
Et funeri confertur.

Idem Conſol. ad Helv. c. XII. *Menenius Agrippa, qui inter patres ac plebem publicae gratiae ſequeſter fuit, aere* collato *funeratus eſt.* Aurelius Victor de eodem: *Menenius autem tanta paupertate deceſſit, ut eum populus* collatis *quadrantibus* ſepeliret. Similiter depravatus Idem hac voce in M. Valerio Poplicola: *Qui cum quater Conſul diem obiiſſet, adeo pauper exſtitit, ut* collatis *a populo nummis publice* ſepultus ſit: vulgo *collectis.* Cauſa omnium horum errorum quod litterae *a* & *ec* iiſdem calami ductibus conſtant. Lucanus IX, 62.

ſine funeris ullo
Ardet honore rogus: *manus hoc Aegyptia forſan*
Contulit *officium grave manibus:*

ita legendum pro *Obtulit officium.* Plinius N. H. XXXIII, 10. *Nam quod Agrippae Menenio ſextantes aeris in funus* contulit, *honoris neceſſitatiſq; propter paupertatem Agrippae, non largitionis eſſe dixerim.* Seneca Herc. Oet v. 1640.

ſe confert rogo
Populea ſilva, frontis Herculeae decus:

De quo loco ſupra dixi. *Ferre* eodem ſenſu Pedo Albinovanus De Mort. Druſi v. 188. & Noſter ſupra v. 37. & Val. Flaccus V, 31. & alii. Mox, v. 143.

Atque idem in cuneos populos cum duxit *Equeſtres:*

pro *cum duxit* Parm. *deduxit:* & ita Codices Domitii, qui primus fecit *cum duxit:* recte: & ita poſtulat ſenſus. POPULOS etiam omnes Editt. praeter Parmenſem, quae habet POPULUS. verum eſt POPULUM: & ita edidit Gronovius, qui tamen nullam diverſae ſcripturae mentionem facit. Alia res eſſet ſi ſcripſiſſet *populos:* hoc enim *gentes, nationes*, denotaſſet: quod fieri non poteſt.

v. 145. celſo *natorum aequavit* honore.] Recte Salmaſius *celſo* natorum, id eſt *Equitum*, quibus epitheton *Celſus* eſt proprium & perpetuum. Vide quae notavi ad Silv. II, 7. v. 46. & Heinſium Not. in Eleg. in Mort. Druſi v. 111. & 379. Ita *clare natus* apud Eutropium lib. VII, de Vitellio Imp. *Nam pater ejus non admodum* clare natus, *tres tamen ordinarios geſſerat Conſulatus.* cujus contrarium *obſcure natus*, paulo infra de Veſpaſiano: & *obſcuriſme natum* lib. IX. de Diocletiano: & *viliſſime natus*, de Carauſio. Seneca Epiſt. 47. *Mariana clade quam multos* ſplendidiſſime natos, *Senatorium per militiam auſpicantes gradum, Fortuna depreſſit?* Ita *ſordide* & *abjecte nati* apud Autorem Dialogi de Oratoribus. Plinius Epiſt. VI, 33. *Nam femina* ſplendide nata, *nupta Praetorio viro —— quadruplici judicio bona paterna repetebat. feliciter natus* Seneca de Benef. III, 22. ubi opponit *ſervum* & *felicius natum.* Recte etiam *honori*, non *honore* legit Idem Salmaſius ibidem,

ibidem, Not. ad Hiſt. Aug. Script. p. 751. Vol. I. *Aequavit honori celſe natorum*, eſt ex *Libertino Equitem* fecit: pro ferreis annulis quales libertini generis homines gerebant, aureos dedit, qui Equitum proprii. Huic emendationi fruſtra oblatrat Cruceus: eſt enim certiſſima. Pro *Exuit* Parm. *Exivit*. Verſ. 150. pro *Cui*, quod probum eſt, multae editt. habent *Cum*: Parm. *Cui*. Verſ. 151. pro *Hunc* Parm. *Nunc*. Atque hic rem miram tibi narro, Lector: per verſus continuos triginta quatuor, a v. 145. ad 180. Statium integrum te habere puto, & nullo mendo foedatum; quod alibi in his Silvis, niſi unico tantum loco, Lyric. ad Max. Junium, a v. 11. ad 51. fruſtra, opinor, quaeſiveris. de hoc & tibi & mihi gratulor. Variantes quidem lectiones ſunt tres vel quatuor in Parmenſi, ſed non magni momenti.

v. 79. *haud aliter* gemuit *perjuria Theſeus*
Litore, QUI *falſis deceperat Aegea velis.*

Tunc immane gemens &c.] Primo legendum *Litore* QUO *falſis*, non QUI. Deinde diſplicet *gemuit* & *gemens*. Lego, *Tunc immane* FREMENS. Thebaid. XII, 684.

Grande FREMENS, *nimiumque memor mandantis:*

VII, 584.

Non aliter curſu rapidae atq; immane FREMENTES,
Tranſiliunt campos:

Claudianus de Conſ. Mallii v. 237.

Torrentes immane FREMANT, *laſſiſque minentur*
Pontibus.

Sil. Italicus XI, 146.

victorque immane *ſub ira*
Infremuit *leo:*

Virgilius XII. 535.

Ille ruenti Hyllo animiſque immane FREMENTI
Occurrit.

Saepe vero hae voces confunduntur. ita apud Juvenal. VI, 260. pro *fremitu* ſenſus poſtulat *gemitu*. vide Cl. Drakenborchium ad Sil. Italicum I, 425. Sed forte nihil hoc loco mutandum: *fremere* enim *iratorum* potius quam *moeſtorum*, qualis hîc erat Etruſcus. Pro *Littore* Parm. & Rom. *Littora*.

v. 184. *atque breves Superûm* placavimus *iras.*] Ita omnes quas vidi Editiones: parum tamen accurate Statius, ſi ſic ſcripſerit: ſequitur enim verſu abhinc tertio,

Aut placare *malae datur aſpera numina Lethes.*

Edidi igitur *pacavimus iras* pro *placavimus*, ſenſu eodem, verbo tantum mutato; quod in ſecundo loco, ſi malis, facere potes; & retento *placavimus*, legere,

Aut pacare *malae* &c.

Parum intereſt, cum utrumvis probum ſit. Hae vero voces *placare* & *pacare* adeo ſaepe in Codicibus commutantur, ut vix locum inveneris in quo hoc ſit, quin illud quoque pro varia lectione repereris. Ita Theb. IV, 250. pro *Pacabat cornu* codex Petr. habet *Placabat*. Pietat. Abaſc. ad fin. pro *Pacantem terras* Editt. Parm. & Rom. *Placantem*; male, quia praecedebat *Placat. pacavimus iras*, ut Horat. Art. Poet. v. 197.

Et regat iratos, & amet pacare tumentes:

ubi vide Cl. Bentleium: & Drakenborch. ad Sil. Ital. II, 483. *Placare iras* quoque paſſim occurrit. Mox, v. 186. pro *ignare* legendum *ingrate*; quod & monuit Gronovius Diatr. c. XXXIII. ex MS. Senenſ. Editt. Rom. & Ven. Et ita quoque Parmenſis. altera lectio *ignare* falſa eſt. Etruſcus enim filius patri relegato reſtitutionem ab Imper. Domitiano impetravit; (unde iſta, *modo numina magni Praeſidis* &c.) atqui quomodo hujus rei *ignarus* eſſe potuit Etruſcus pater? *ingratus* igitur, qui non uſus eſt hoc beneficio Caeſaris & filii ſui.

v. 192. *Ergo Theſſalici* &c.] Parmenſis auctius, *Ergo* ET *Theſſalici* &c. quod verum eſt: ET *conjux Theſſalici mariti* ET *ſupplex Thracius*, ſeu *Orpheus*. ET *conjux* eſt ETIAM *conjux*, per μείωσιν: Potuitne MULIER penſare funus MARITI; EGO non poſſim PATRIS? ita in altero exemplo: Potuitne ſupplex THRACIUS exorare Styga pro CONJUGE; ego ROMANUS non poſſim pro PATRE? Similiter conjunguntur *Orpheus* & *Alceſtis* in re ſimili, Epiced. Patr. v. 271. Pro *Phryga*, verſu proxime ſequenti, optime Cruceus *Styga*. *vincere Styga* eſt impetrare a Styge, exorare Styga, ut tranſmitteret & remitteret Orphea. Hanc Crucei conjecturam probant Gronovius Diatr. c. XXXIII. & Heinſius ad Ovid. Heroid. XVIII,

XVIII, 21. ubi pro AH *quanto melius pro patre liceret*, mavult AT *quanto melius* &c. Non opus eſt: & alterum tuetur locus Thebaid. III, 286.

AH *mea* quanto
Sithonia mallem *nupſiſſet virgo ſub Arcto!*

Parmenſis tamen, ut verum fateamur, habet AT *quanto melius*. Mox, v. 198. *Ego rite* minor, *ſemperque ſecundus* &c. *minor*, id eſt, ut *miniſtrum* decet, *inferiorem* ſe ferendo & fatendo: Horatius:

Diis te MINOREM *quod geris, imperas.*

Tacitus de Morib. Germ. *Nemo niſi vinculo ligatus ingreditur, ut* MINOR, *& poteſtatem numinis prae ſe ferens.* Parmenſis pro *minor* habet *memor:* perperam.

v. 199. Aſſidue *libabo dapes.*] Melius Parmenſis, Aſſiduas *libabo dapes.* Similis locus Piet. Abaſc. v. 235.

circumſtant famuli, conſuetaque turba
Obſequiis. tum rite tori menſaeque *parantur*

Aſſiduae:

ita & ibi Parmenſis, non *Aſſidue.* Verſ. 200. pro *lucida ſaxa* Rom. *dulcia*, literis tranſpoſitis: perperam. *lucida ſaxa* ſunt *gemmae.* Sequitur,

Te ſimilem doctae *referet mihi linea cerae*:

Heinſius in ora ſui exemplaris corrigebat *ductae* pro *doctae*, referente Cl. Burmanno ad Ovid. Heroid. XX, 210. ubi recte putat nihil hoc loco innovandum eſſe. *Doctum* bene dicitur quicquid ſuo modo *ingenioſum* eſt, & id quod velit efficit. Propertius II, 15.

Illic aſſidue tauros ſpectabis arantes,
Et vitem docta *ponere* falce *comas:*

docta falx, ut *docta cera.* Vide eruditiſſimum Burmannum ad Val. Flaccum I, 122. & ad memoratum Ovidii locum. Sequitur,

Inde viam morum, LONGAEQUE *examina vitae,*
Affatuſque pios, monituraque ſomnia poſcam.

multo melius feciſſet Etruſcus ſi a patre poposciſſet *viam morum* SANCTAEQUE *examina* vitae, potius quam LONGAE. *Examina vitae*, ut *legum examina* Ovidio Met. IX, 550.

Jura ſenes norint, &, quid liceatque, nefaſque,
Faſque ſit, inquirant; legumque examina *ſervent.*

Pro *monitura ſomnia* Romana & Bernartii Editt. perperam *moritura.*

v. 208. GENITOR *mitiſſime patrum.*] Gronovius Diatr. c. XXXIII. conjecerat SENIOR *mitiſſime patrum:* recte: Statius enim jam loquitur, non Etruſcus. & in MS. Florent. invenit SENIOR. Hae voces ſaepe commutantur. ita ſupra v. 77. pro SENIOR *dimiſſus in axem* Parm. habet GENITOR. Dixi ſupra ad Glauc. Atedii v. 90. ubi pro SENIOR *Peleus* probavi legendum eſſe GENITOR *Peleus.* Pro *moeſtis ſepulchris*, v. 210. Gronovius Reliq. ad Silv. notat in MSS. Rhod. & Saliſb. & Edit. Venet. eſſe *moeſti ſepulchri.* & ita Parmenſis quoque: omnino vere.

v. 213. *hic ſacra litabit*
Manibus; EQUE *tua tumulum tellure levabit.*] Lege, INQUE *tua tumulum* &c. Senſus eſt: hîc, in Italia, litabit manibus tuis; & Cenotaphium tibi extruet IN *tua tellure*, Smyrna, tuo gentili ſolo. Notus Veterum mos Cenotaphia conſtituendi amicis defunctis: ita Aeneas Deiphobo Virgil. Aen. VI, 505.

Tunc egomet tumulum *Rhoeteo* IN *litore* inanem
Conſtitui:

Andromache Hectori Aen. III, 304. Procne Philomelae Ovid. Met. VI, 568.

Ut lacrimae fecere fidem, velamina Procne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato,
Induiturque atras veſtes, & inane ſepulcrum
Conſtituit, *falſiſque piacula manibus infert:*

ita legend. & diſtinguendum; vulgo, *Et lacrimae fecere fidem. velamina* &c. Sed jam video Heinſium Curis Secundis hoc occupaſſe. Priamus Aeſaco Met. XII, 2. vide Noſtrum Theb. XII, 160. Elegans in hanc rem Epigramma extat Anthologia III, 12. Ναὶ λίτομαι παροδῖτα, &c. Pro EQUE Parm. & Rom. ATQUE. verum puto INQUE. Sequitur,

Noſtra quoque exemplo meritis *tibi carmina* ſancit.

nullus in his ſenſus. Gronovius Diatr. c. XXXIII. conjecerat, *exemplo meritus*, id eſt, carmina quae exemplo pietatis ſuae meruit, a nobis elicuit. recte: & ita inveni in Parmenſi. ſic in Phileto Urſi v. 97.

Eximius licet ille animi, merituſque dolorem,
Solviſti.

Solviſti.

Pro *ſancit* ego conjeceram *ſanxit*, ut ejuſdem ſit temporis quo τὸ *donaſſe* verſu ſequenti. & hoc quoque confirmat Parmenſis, quae clare habet *ſanxit*. ſi ſcripſiſſet *ſancit*, debuit etiam *donare*, non *donaſſe*. *Hoc ſepulcro*, id eſt *hoc honore ſepulcrali*. *Sepulcrum* vocat Statius quicquid in honorem Mortui perficitur: ita Theb. IX, 563.

veniet cineri decus, & ſuus ordo
Manibus. interea juſtos dum reddimus ignes,
Hoc *ultor Capaneus operit tua membra* ſepulcro:

ubi hoc *ſepulcrum* nihil aliud fuit quam Arma Hypſeos quae Capaneus tenebat ſuper occiſum Hippomedonta. ſic Geneth. Lucan. v. 70.

Tu Peluſiaci ſcelus Canopi
Deflebis pius, & Pharo cruenta
Pompeio dabis altius ſepulcrum:

Lucani *Pharſaliam* vocat *ſepulcrum* Pompeii. Claudianus Epiſt. ad Adrian. v. 17. de Alexandro:

Darium famulis manibus doluiſſe peremtum
Fertur, & ingenti *ſolatus fata* ſepulcro.

ECLOG. IV.

COMA EARINI.] Suſpicatus eram Epigraphen hujus Eclogae fuiſſe CAPILLI EARINI, ut Praefat. ſeu Epiſt. ad Pollium: *Earinus praeterea, Germanici noſtri libertus, ſcit quamdiu deſiderium ejus moratus ſim, cum petiiſſet ut* CAPILLOS ſuos—*verſibus dedicarem:* ſolet enim Statius in Epiſtolis Praefatoriis alludere Titulis cujuſque Eclogae. Et ita in MSS. invenit Gronovius: Codex enim Rhodianus habuit, CAPILLI FLAVII IERINI: Saltzburgenſis, CAPILLI FLAVI IERINI. In Parmenſi ego inveni aliquanto auctius, CAPILLI FLAVII EARINI DOMITIANI LIBERTI. Edidi igitur, CAPILLI FLAVII EARINI. Nec me movet locus Sidon. Apollinaris, ubi titulos nonnullarum Eclogarum recenſens, ait, *iſtum liquido patet neque Balneum Etruſci, neque Herculem Surrentinum, neque* COMAS FLAVII EARINI, *neque Tibur Vopiſci*—*lectitaſſe:* (ita enim recte emendant viri docti pro CUNAS FL. SABINI) quippe Sidonius ſenſum potius tituli quam verba reſpexit. ita TIBUR VOPISCI vocat, quod eſſe debuit TIBURTINUM ſeu VILLA TIBURTINA MANLII VOPISCI: ſic enim omnia exemplaria, & ipſe Statius Epiſt. ad Stellam. ſed Sidonius alluſit primo verſui iſtius Eclogae,

Cernere facundi TIBUR *glaciale* VOPISCI &c.

Auſon. Parental. 22. v. 4.

v. 13. *ſacrae placeat ſibi* nube *rapinae.*] Quis mihi explicabit quid ſit *nubes rapinae?* & ſcio quidem hunc locum adduci a doctiſſimo Heinſio ad Val. Flacci I, 706. NUBE *nova linquente domos.* ſed alia ratio iſtius ac hujus loci: ut enim Daedalus & Icarus poetice vocari poſſent *Nubes*, non tamen explicari poteſt ex ſenſu communi quomodo Ida *ſibi placere* potuit NUBE *rapinae.* Ne dubites quin ſcripſerit Statius,

ſacrae placeat ſibi laude *rapinae:*

Val. Flaccus II, 148.

Non forma, non arte colus, non laude pudoris
Par tibi.

Noſter Theb. IX, 704. de Parthenopaeo,

Nec formae SIBI LAUDE PLACET, *multumque ſeveris*
Aſperat ora minis.

Et VI, 574. de eodem:

Ipſe tamen formae laudem *aſpernatur, & arcet*
Mirantes

Mamertinus Grat. Act. pro Conſulatu cap. XXV. *Si quis praeſtat virtutibus bellicis &* laude militiae, *in amicis habetur.* Arnobius III. *Cum enim in ſingulis ſingulos anteire interioris contenditis* ſcientiae laude; *& Deos ipſos, quos opinamini, tollitis, & reponitis alios quos manifeſtum eſt non eſſe.* Thebaid. II, 203.

Egregiam Argiam, nec formae laude *ſecundam*
Deïphilen.

Priſcianus Perieg. 446.

Aetolae gentis ſunt belli laude *potentis*
Campi.

Eutropius lib. IX. de Quintilio Imperatore: *Vir unica* moderationis & civilitatis laude *aequandus fratri vel praeponendus.* Aurelius Victor in Cicerone: *poſt, Rhodum petiit, ubi Molonem Graecum, rhetorum tum diſertiſſimum,*

mum, magiſtrum habuit: qui fleſſe dicitur quod per hunc Graecia eloquentiae laude *privaretur:* quo loco mallem, *ubi Molonem, Graecorum rhetorum tum diſertiſſimum* &c. quod verum eſt. Val. Flaccus VI, 594.

Nec nunc laude *prior* generis, *nec ſangui-*
nis uſquam.

laude ingenii, laude eloquentiae florere paſſim apud Ciceronem. Nemo conjiciat LABE *rapinae* pro NUBE: LABE enim verum eſt.

v. 27. *Ipſius ante Dei ludentem conſpicit* ARAM.] Ita omnes quas vidi Editiones praeter Parmenſem, quae ARAS habet, non ARAM: recte. ſic infra v. 81.

patrias nunc vertex ſolus ad ARAS
Naviget.

Et 95.

patriis nec gratius ullum
Munus erit TEMPLIS.

Majus & auguſtius aliquid in Plurali numero: & hoc pacto vitatur ambiguitas Compoſitionis in τοῖς *ludentem aram.* Infra, v. 39. *toto* JAM *dulce ſub orbe.* Hic quoque optima Parmenſis TAM *dulce*, non JAM: vere. Perperam eadem *cedet* pro *cedat*, verſu proxime ſequenti. verum eſt *cedat*, ut v. 84.

Huic & purpurei cedat *coma ſaucia Niſi.*

Et Eq. Max. v. 84.

Cedat *equus, Latiae qui contra templa*
Dionis
Caeſarei ſtat ſede fori.

Et ita paſſim.

v. 47, VETERES*que Penates*
Evandri, quos mole nova pater inclytus
urbis
Excolit.] Lege VETERIS*que Penates Evandri:* ſuavius hoc, & magis poeticum, & uſitatius. Horatius Carm. II, 12.

unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni VETERIS.

Virgilius VII, 254.

Et VETERIS Fauni *volvit ſub pectore ſor-*
tem

Val. Flaccus II, 473.

Nos Ili VETERIS *quondam genus.*

Et v. 581.

Litoraque & VETERIS *tumulos praelabitur*
Ili.

Hoc etiam modo vitatur concurſus trium vocum in ES exeuntium, *montes veteres penates.* Pro *pater* URBIS Parm. habet ORBIS, ut lib. IV, 1. *Salve, magne* PARENS MUNDI. & Euchariſt. v. 14.

Te ne ego, regnator terrarum, ORBIS*que*
ſubacti
Magne PARENS.

Et ita paſſim poetis. Sed verius hoc loco URBIS, id eſt, *Romae:* agit enim Statius de Aedificiis quibus Romam excoluerat Domitianus; & *Palatium* intelligit. Notum iſtud Horatii Carm. III, 24.

Si quaeret PATER URBIUM
Subſcribi ſtatuis.

Pro *Evandri, quos* &c. Parm. habet *Evandris quo.*

v. 53. *Norat caeleſtes oculos Ducis.*] Id eſt, *Judicium* & ἀκρίβειαν Domitiani novit, & quam elegans formarum ſpectator ille eſſet: hoc enim vult per *oculos.* ita Herc. Epitrap. v. 22.

quis namque oculis *certaverit uſ-*
quam
Vindicis, artificum veteres cognoſcere du-
ctus?

Et eadem Eclog. verſ. ult.

certe tu muneris auctor
Non aliis malles oculis, *Lyſippe, probari.*

inde *judicium oculorum* Plinio Epiſt. I, 21. *Ut animi tui* judicio, *ſic* oculorum *plurimum tribuo.* Et III, 6. *Talia denique omnia, ut poſſint artificum etiam* oculos *tenere, delectare imperitorum* Quae praecedunt in Statio, *quae veſtis roſeos accendere vultus Apta* &c. ex Ovidio ſumta ſunt Heroid. XXI, 89.

Ipſa dedit gemmas digitis, *&* crinibus
aurum,
Et veſtes *humeris induit ipſa meis.*

Pro *dignius* Rom. *pinguius*: male. *dignius* eſt *aptius, convenientius.* Auctor Aetnae v. 261.

Fertilis haec, ſegetique feracior, altera viti;
Haec platanis humus, haec herbis digniſ-
ſima *tellus:*

quem locum non nunc vocat excutere. Parm. omittit *in* ante *digitis. Plena dextra,* ut apud Sil. Italicum XV, 56. plena*que dedit bona gaudia* dextra. Val. Flaccus VII, 608.

Plena *ſic ſemina* dextra
Spargere gaudet agris.

Vide Broukhuſium ad Tibull. I, 6. v. 32. Sed ut verum fatear, non recte capio quo ſenſu *connubia* dici poſſint dari *plena dextra:* & aliquid ὕπαλλον ſuſpicor latere.

v. 58. myr-

v. 58. myrrhaſque GRAVES *cryſtallaque portat.*] Pro *myrrhas* Salmaſius Plinian. Exercit. p. 143. probat ſcribendum eſſe *murras*, a Graeca voce μύρρα; ea erat lapis ex quo vaſa *murrina* conficiebantur: & ita ſemper ſcribi vult hanc vocem, *murra*, non *myrrha*. Verum videtur quod dicit Vir maximus, & ideo in contextu meo ſecutus ſum. Sed parum apte *puero* dantur GRAVES *murrae*, quae robuſtiori aetati magis convenirent. Huic incommodo ſubveniunt Parm. & Rom. quae habent,

myrrhaſque PUER *cryſtallaque*:

quod cum expreſſum fuerit ex diverſis & nonnullis eorum optimis codicibus, neſcio ſane quare mutarint in GRAVES. forte ex eo quod verſu abhinc ſecundo ſequitur *Care* PUER, *Superis* &c. quod quidem me moveret niſi ſcirem hanc Eclogam paene extemporaneam fuiſſe, & minimum temporis ei impenſum eſſe, prout ipſe Praefat. teſtatur. praeterea, etiam exactiſſimi poëtae interdum hoc ſibi permittunt, ut eadem voce utantur non longe diſſitâ, quando ſenſus & ſententia nova orditur, ut in hoc loco: quod pluribus teſtimoniis, ſi opus eſſet, probare poſſem. In contextum itaque recipiatur *murraſque* PUER *cryſtallaque portat.* male Parm *portet.*

v. 60 CARE *puer, Superis* &c.] Immo potius CLARE *puer*, utpote cui permiſſum eſt *praelibare nectar Superis*, & *dextram Domini contingere.* ita Silv. V, 2.

Sic te, clare puer, *genitum ſibi curia ſenſit.*

ſupra, eadem Eclog. v. 8.

Quod ſi militiae jam te, puer inclyte, *primae*
Clara rudimenta &c.

Recte igitur CLARE: iſtud alterum nimis familiare. Hae vero voces perpetuo confunduntur. Vide Bentleium ad Horat. Carm. III, 14. v. 7. Per *Superis* intelligit Domitianum & Domitiam.

v. 65. *Olim etiam ne prima genas lanugo nitentes* Carperet.] Non intelligo quo ſenſu lanugo *carpit* genas: *veſtit* quidem & *obumbrat* genas; ſed *carpere genas* alia omnino res eſt, & *febris* vel *pthiſios* potius quam *lanuginis* Noſter II, 6.

jacenti
Injecit nexus, CARPSIT*que immitis adunca*
ORA *verenda manu:*

Lucanus IX, 744.

Ecce ſubit virus tacitum carpit*que* medullas
Ignis edax.

Prudentius Hymn. in exeq. defunct. v. 101.

Nam nulla deinde ſenectus
Frontis decus *invida* carpet.

ſic *carpere vires* pro *imminuere* & *exhaurire* apud Virgilium Georg. III. & alios. Scripſit Statius,

ne prima genas lanugo nitentes
SPARGERET:

Nihil certius. Sil. Italicus VII, 691.

At Cato tum prima SPARSUS lanugine malas;

& XVI, 469.

ASPERSUS prima LANUGINE malas
Baeticus.

Spargere proprium in hac re verbum: Propertius III, 5.

Atque ubi jam Venerem gravis interceperit aetas,
Sparſerit *& nigras alba ſenecta comas*:

Ovidius Metam. VII, 567.

Lelex raris jam ſparſus *tempora canis.*

Art. Amat III, 75.

Quaſque fuiſſe tibi canas a virgine jures,
Spargentur *ſubitae per caput omne comae*

Epiſt. ex Ponto, I. 4.

Jam mihi deterior canis aſpergitur *aetas.*

Val. Flaccus IV, 233.

Vixdum etiam primae ſpargentem *ſigna juventae.*

pingere malas eodem ſenſu Auctor Panegyrici ad Calp. Piſonem, v. 248. & Auſonius in Epitaph. Glauciae:

Laeta bis octono tibi jam ſub conſule pubes
Pingebat *teneras, Glaucia adulte*, genas:

ita legendum; vulgo *cingebat*: licet alibi eandem vocem uſurpet eodem ſenſu, nempe Parental. XXIII.

Tu tener & primo, nove flos, decerperis aevo,
Nondum purpureas cinctus, *Ephebe, genas:*

ubi vulgo, *Quam tener*; ſine ſenſu. Apuleius Miles. V. *Jam medium curſum aetatis agere*, interſperſum *rara* canitie. Mox pro *fuſcaret* GRATIA *formae* Gronovius mavult GAUDIA *formae*: bene. Ovidius Met. XIV, 652.

Denique per multas aditum ſibi ſaepe figuras
Repperit, ut caperet ſperatae GAUDIA formae.

Noſter Theb. X, 628.

Nunc age quis ſtimulos & pulchrae GAUDIA MORTIS
Addiderit juveni &c.

Silv. IV, 7.

Tentat audaci *fide Mantuanae*
GAUDIA famae:

Et Eclog. IV, ejusd. lib.

ventosaque GAUDIA famae
Quaerimus.

fuscaret gaudia Symmachus Epistola edita a Lud. Carrione Emendat. lib. I. cap. 11. *Baiis remotus ab arbitris otiabar. Eo postquam rumor allatus est terrae filios convenire, oppido cavemus ne sobriam* solitudinem *nostram solitas plebeia* fuscaret: ubi pro *solitas* Carrio conjicit *ebrietas*, longe nimis a vulgatae scriptura. legendum clare, *sodalitas plebeia*; ut opponatur *solitudini*. Lucanus X, 134.

stat contra fortior aetas
Vix ulla fuscante *tamen* lanugine malas.

Quomodo huic hirsutiae obviam ibant mangones disce ex Plinio Nat. Hist. XXX, 5. *Ne sint malae hirsutae, formicarum ova pueris insricata praestant. item mangonibus, ut lanugo tardior sit pubescentium, sanguis e testiculis agnorum qui castrantur.* Recte vero *pulcrae formae* ut Via Domit. v. 15.

Pulcrae *supplicium timere* formae.

Suetonius Vita Persii poëtae: *Fuit morum leniissimorum, verecundiae virginalis*, formae pulcrae. Vers. 74. pro *frangere* SEXUM omnes Domitii codices habebant SAXO: perperam. Nimirum in auribus Librarii qui primus corrupit, tinniebat istud Virgilii Aen. I, 183.

Et torrere parant flammis, & FRANGERE
SAXO.

Parmensis quoque SAXO. Supra v. 70. pro *corpus* Rom. *torpens:* quod Domitius interpretatur satis ridicule Ista, *nunc frangere sexum* &c. pulcherrima sunt: nemo poëtarum potuit melius.

v. 83. *Hunc nova tergemina* pectebat *Gratia dextra.*] Rom. & Venet. Editiones *repetebat*, probante Gronovio, Diatrib. c. XXXIV. recte. Ovidius Met. VI, 19.

Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes,
Seu digitis subigebat opus; repetitaque *longo*
Vellera *mollibat nebulas aequantia tractu.*

Noster Thebaid. VI, 540.

At tibi Maeonio fertur circumflua limbo
Pro meritis, Admete, chlamys, repetitaque *multo*
Murice.

Ovidius Met. V, 473.

Et repetita *suis percussit* pectora *palmis.*

eleganter Idem Amor. III, 5. de tauro,

Dum jacet & lente revocatas *ruminat herbas,*

Atque iterum pasto pascitur ante cibo: revocatas ibi idem quod *repetitas:* quem locum imitatur Calpurnius Eclog. III, 17. de tauro:

gelidaque jacet spatiatus in umbra,
Et matutinas revocat *palearibus herbas.*

Probum quidem suo loco *pectebat*; sed hic multo elegantius & magis poëticum *repetebat*, vel propter ista *tergemina dextra.* Supra v. 81. pro *vertex solus* in omnibus Domitii codd. erat *solus victor:* unde ille gloriatur se vulgatam fecisse *vertex solus.* Parmensis quoque *solus victor ad oras.* Bernartius notat in MS. fuisse *nunc crinis:* quod glossa seu explicatio videtur ꝛ̃ *vertex.* Veram puto Domitii emendationem *vertex solus.* certe magis figuratum & poëticum est *vertex* quam *crinis:* licet hoc malit Politianus Epist. VI, 1. forte ex scriptis.

v. 87. *humerosque* modo *nudare nitentes.*] Dan. Heinsius Crepundiis Silianis ad XV, 674 ex eo quod erat in editionibus *humerosque* MODO *nudare nitentes*, transponit & legit NODOque *humeros nudare nitentes.* Sed non opus est: veram enim lectionem servant Parm. Rom. & Venet Editt. *humerosque* MANU *nudare.* ita Ecloga praecedente v. 126.

sed media cecidere abrupta juventa
Gaudia, florentesque manu *scidit Atropos annos:*

Silv. IV, 3.

Hi siccant bibulas manu *lacunas:*

Theb. IV, 189.

Ipsa manu *cunctanti injecerat arma Atropos.*

III, 248.

Ipse manu *Thebas correptaque moenia fundo*
Excutiam, versasque solo super Inacha tecta
Effundam turres, ac stagna in coerula vertam
Imbre superjecto:

ubi displicet *versas* & *vertam*; lege, *stagna in coerula mergam*, ut infra eodem libro v. 302.

prius in *patrui deus infera* mergar
Stagna.

XI, 628.

occulte telum, nisi nata vetaret,
Quaerebat: sed cauta manu *subduxerat enses*
Antigone: ita

ita legendum; vulgo, *caſta* Antigone, epitheto huic loco alieno. Claudianus de Bell. Getic. v. 274.

Nunc inſtare manu, *toto nunc robore nit i*
Communi pro puppe decet:

ita legendum eſſe apparet ex praecedentibus & ſequentibus: vulgo, *communi pro luce*, frigide. vide locum. *Niveam frontem* ut apud Sil. Italicum VII, 446.

Aſt alius nivea *comebat* fronte *capillos:*

ubi tamen, niſi omnia me fallunt, ſcripſit Silius *niveo dente.* Supra v. 84.

Huic & purpurei cedat coma ſaucia Niſi.

Gronovius Diatr. c. XXXIV. "*Sauciam comam* interpretatur Domitius quae decerpta a filia erat. Sed *ſaucia* nihil aliud eſt quam *purpurea*, *ſanguinea*, *ſaucii colorem referens.*" Hanc Gronovii explicationem merito rejicit Salmaſius Epiſt. CVIII. cum ob alias rationes, tum quia ſi *ſaucia* accipiamus pro *purpurea*, erit *purpurea* coma Niſi *purpurei.* Ipſe nihil ſtatuit, ſed aliam interpretationem quaerendam putat. Et quaerenti in promptu eſt: quippe *coma ſaucia purpurei Niſi* eſt *coma purpurea ſaucii Niſi*; qua Hypallage nihil frequentius omnibus poëtis, & exempla dabimus ad Silv. IV, 1. v. 45. *Coma purpurea*, ut Virgil. Geor. I, 405.

Et pro purpureo *poenas dat Scylla* capillo.

Hyginus Fab. 198. *Niſus Martis filius, ſive ut alii dicunt Deionis filius, rex Megarenſium, in capite* crinem purpureum *habuiſſe dicitur.* unde *purpureus ſenex* dicitur Noſtro Theb. I, 334. Pro *cedat* iterum Parm. *cedet*: mendoſe.

v. 88. *Accurrunt* teneri *Paphia cum matre* volucres] Per *teneros volucres* intelligit *Cupidines.* ſed mihi vix credibile eſt Statium duo Adjectiva ſine Subſtantivo adhibuiſſe. Vide quibus rationibus inductus lego *pueri*, non *teneri* volucres. Ovidius Epiſt. ex Pont. III, 3.

Haec ego viſus eram puero *dixiſſe* volucri.

Amor. II, 7.

Per Venerem juro puerique volatilis *arcus.*

i. e. *volucris.* Idem Metam. V, 364.

videt hunc Erycina vagantem
Monte ſuo reſidens; natumque *amplexa*
volucrem:

Claudianus Epithal. Pallad. & Celer. v. 9.

Pennati *paſſim* pueri, *quo quemque vocavit*
Umbra, jacent.

Noſter infra Eclog. V, 68.

Nonne leves pueros, *non te, Cytherea, pudebat*
Hoc ceſſare deos?

i. e. *pueros volucres.* Thebaid. IV, 794.

Sic tener Odryſia Mavors nive, ſic puer ales
Vertice Maenalio &c.

Dudum, opinor, agnoſcis *pueros* volucres. ales *puer* Horat. Carm. III, 12. pro *ſagittis* verſ. 90. Parm. *lacertis*: & pro *tunc, cum.* verior vulgata.

v. 94. *Nobile gemmato ſpeculum portaverat* AURO.] Modo dixerat, *Atque* AURO *gemmiſque locant*; ſtatim dicturus eſt, *ipſoque potentius* AURO: haec mendi ſuſpicionem incutiunt. Lego,

Nobile gemmato ſpeculum portaverat ORBE:
ſpeculum nobile gemmato ORBE. Martialis Epigr. IX, 18. de hac re:

Hos tibi laudatos domino, ſua vota, capillos
Ille tuus Latia miſit ab urbe puer;
Addidit & nitidum ſacratis crinibus ORBEM,
Quo felix facies judice culta fuit:

ita legit Heinſ. ad Ovid. Amor. I, 14. pro *tota* fuit. Vide plura ejuſdem argumenti apud Martialem loco indicato. ORBIS *gemmatus* eſt περιφέρεια ſpeculi, *gemmis* interſtincta. Senec. Nat. Qu. I, 17. *& mox proprius huic miniſterio praeparatus eſt* ORBIS. de ſpeculis. Mox, v 98. pro *recluſit* recte Gronovius *ſecluſit*: *recludere* enim eſt *aperire*; quod ſenſui hujus loci contrarium eſt. Deinde pro *egregius*, aures poëticae exigunt *egregias*, ut Virgil. Aen. II.

geminas *tendens ad ſidera* palmas.

Supra, v. 97.

Et vultus HUC *uſque relinque.*

Barthius gloriatur neminem ante ſe vidiſſe legendum eſſe HIC *uſque.* Ego lippus video Statium ſcripſiſſe,

Et vultus HOS *uſque relinque:*

dicit Cupido: Speculum quoque una cum Comis demus: nec ullum munus gratius erit Aeſculapio; immo gratius erit aurea pyxide, modo tu in illo figas aciem, & relinquas illic in perpetuum HOS vultus, TALES vultus, talem formam qualem nunc habes. Elegantiſſime. Scriptum erat pro *hos*, *hoc*: unde fecerunt *huc.* *Hos* eſt *tales*, ut Herc. Surrent. v. 140.

HOS *nec Piſaeus honores*
Juppiter, aut Cirrhae pater aſpernetur opacae.

Herc. Epitrep. v. 106.

nec barbarus unquam
Annibal, aut ſaevi poſſet vox horrida Sullae
His *celebrare modis:*

id eſt *tales* honores, *talibus* modis. Theb. III, 229.

talis mihi, nate, per Argos
Talis abi; ſic enſe madens, HAC *nubilus ira:*

ita legendum; vulgo AC *nubilus. hac* ira eſt *tali* ira. Epithal. Stellae, v. 162.

Quonam HIC uſque *ſopor, vacuique modeſtia lecti?*

Venus Violantillam alloquitur: Quouſque *talis* ſopor, *viduus* & ſine conjuge? ubi male conjectabam *pudor* pro *ſopor*, non tunc percipiens ſignificationem τῦ *hic* in iſto loco. dele igitur PUDOR in ima pagina, & totam Notam p. 27. niſi ſi ob levem Lucani emendationem ſervari velis.

v. 103. *Eat, oro, per annos*
Iliacos Pylioſque SIMUL.] Stultum nimis & puerile hoc votum tuum, O Earine; ſi enim aliquis eat per *annos Iliacos* ſeu aetatem Tithoni, quodnam opus ut SIMUL eat per annos Neſtoris? voluiſti, opinor, dicere, jungat aetatem Neſtoris aetati Tithoni: ut apud Martialem Epigr. VIII, 2. in reſimili,

Terrarum Domino Deoque noſtro
Promiſit Pyliam quater ſenectam:
ADDAS, *Jane pater,* tuam *rogamus.*

Sed hoc non eſt SIMUL ire per annos Pylios, ſed POSTEA: eat primum per annos Tithoni, DEINDE vel POSTEA (non SIMUL) per annos Neſtoris: ſi enim SIMUL eat, nihil annis Domitiani per hoc votum tuum addetur. Hoc modo optaſti,

eat, oro, per annos
Iliacos Pylioſque SITUS,

i. e. *ſenectutem:* probo hoc ex Silv. I, 4. v. 125.

Tu Troïca *dignus*
Saecula, *& Euboïci tranſcendere pulveris annos,*
NESTOREOSque SITUS:

Haec eſt res ipſa. Virgilius Aen. VII, 440.

Sed te victa SITU *verique effoeta ſenectus:*

ad quae Servius: *Victa* SITU *ſenectus*] *Temporis longinquitate, ex qua naſcitur* SITUS. Hunc locum imitatur Statius Silv. III, 3.

Tu, ſeu tarda SITU, *rebuſque exhauſta ſenectus*
Erravit, ſeu &c.

Thebaid. VII, 744.

Sic ubi nubiferi montis latus aut nova ventis
Solvit hiems, aut victa SITU *non pertulit aetas.*

ita legendum: vulgo, *nubiferum.* Seneca Oedipo v. 818.

prima langueſcit ſenum
Memoria, longo laſſa ſublabens SITU.

Ovidius Metam. VII, 283. de Aeſone recocto,

barba comaeque
Canitie poſita nigrum rapuere colorem:
Pulſa fugit macies, abeunt pallorque SITUSque.

Et mox v. 302.

Dumque refert inter meritorum maxima demtos
Aeſonis eſſe SITUS.

Pylios dies Ovidius Triſt. V, 5. Virgilius Catalectis:

Carmina, quae Pylium, *ſaeclis accepta futuris,*
Carmina, quae Pylium *vincere digna* ſenem:

quis ferre poteſt *Pylium* & *Pylium ſenem?* lege,

Carmina quae Phrygium, *ſaeclis accepta futuris:*

Phrygius ſenex ſeu *Priamus*, & *Pylius*, ſaepiſſime conjunguntur, ut in loco Statii jam citando, & paſſim his Silvis, & alibi. *Pyliae ſenectae* noſter Theb. V, 751.

Pyliae *nec fata* ſenectae
Maluerit, Phrygiis *aut degere longius* annis:

ad quae Lutatius vetus Scholiaſtes: *Pylias ſenex, jam annos Neſtoris dicit*; lege, *Pyliam ſenectam annos Neſtoris dicit.* Pari modo depravatus forte Ovidii locus Metam. IX, 253.

aeternum eſt a me quod traxit, & expers
Atque immune NECIS, *nullique domabile flammae:*

ubi pro NECIS codex habet SIMUL, notante Heinſio; qui conjicit, *Atque immune* SITUS: bene. *verborum ſitus* Seneca Epiſt. LVIII. *veterem aetatem* verborum vocat Horatius Art. Poet. Eſt vero SITUS *proprie lanugo quaedam ex humore procreata*, ut ait Servius ad Virg. Aen. VI, 462. pro *aetate* ſimpliciter eam uſurpat Serenus Sammonicus lib. de Medicina, cap. XXXVI.

Prae-

Praeterea quaſcunque voles avertere ſetas,
Atque in perpetuum redivivâ occludere telâ,
Corporibus vulſis ſaniem perducite ranae,
Sed quae parva SITU *eſt, & rauco garrula queſtu.*

De Neſtoris *ſitu* ſeu aetate inſignis eſt Propertii locus Eleg. II, 10. inſigniter depravatus. loquitur poëta de incommodis longae vitae, & quanto melius Neſtori fuiſſet ſi communem & uſitatum vivendi terminum non exceſſiſſet:

Nam quo tam dubiae ſervetur ſpiritus horae?
Neſtoris eſt viſus poſt tria ſaecla cinis.
Quis *tam* longaevae meminiſſet *fata ſenectae*
Gallicus *Iliacis miles in aggeribus?*
Non ille Antilochi vidiſſet corpus humati:
Diceret aut, O Mors, cur mihi ſera venis?

Ita ediderunt Scaliger & Broukhuſius. & piget ſane referre eorum explicationes falſas, cum adeo in propinquo ſit veritas:

Neſtoris eſt viſus poſt tria ſaecla cinis;
Qui ſi *tam* longae minuiſſet *fata ſenectae*
Gallicus Iliacis miles in aggeribus,
Non ille Antilochi vidiſſet corpus humati.

explicatione non eget locus jam facillimus. Simile eſt iſtud Vell. Paterculi II, 48. de Pompeio; QUI SI *ante biennium quam ad arma itum eſt, graviſſima tentatus valetudine* deceſſiſſet *in Campania*, defuiſſet *Fortunae deſtruendi* (f. *deſtituendi*) *ejus locus; & quam apud ſuperos habuerat magnitudinem, inlibatam* detuliſſet *ad inferos.* Et eod. lib. c. VII. de Gracchis: QUI SI *civilem dignitatis* concupiſſent *modum, quicquid tumultuando adipiſci geſtierunt, quietis* obtuliſſet *reſpublica.* reſtat ſcrupulus quare Neſtor vocatur *Gallicus miles.* Audi Scaligerum: " *Gallicus* " *miles* proverbialiter dicitur *temerarius.* " Quibus, inquit, potuiſſet Neſtor narrare " vitam ſuam longam, ut facit apud Ho- " merum, ſi *Gallicus miles*, & non prudens " fuiſſet? nam nota prudentia eſt Neſtoris." Quiſquis es qui hac explicatione contentus fueris, jam hinc te moneo quamprimum poëtas veteres abjicias; nunquam enim intelliges. Melius aliquanto Broukhuſius: " *Gallicus miles* dicitur Neſtor, quia tende- " bat juxta Phrygiae fluvium Gallum." Sed & haec interpretatio hoc incommodi habet, quod bis τὸ αὐτὸ dicit; & idem eſt ac ſi diceres, *Iliacus miles in Iliacis aggeribus:* ne omnia referam quae illi objici poſſint. Conjicio,

Qui ſi tam longae minuiſſet fata ſenectae
Saucius *Iliacis miles in aggeribus,*
Non ille Antilochi &c.

Si vitam, inquit, finiſſet eo tempore quo vulneratus erat pugnans ad Trojam, non vidiſſet funus Antilochi. Haurio hoc ex ſenſu, & ſimili loco lib. I, 21.

MILES *ab Etruſcis* SAUCIUS AGGERIBUS.

Poſſem tibi dicere parum differentiae eſſe in ſcriptura vocum *Saucius* & *Gallicus* in minuto charactere; ſed ſatis haec.

ECLOG. V.

AD CLAUDIAM UXOREM.] Parmenſis addit, UT SECUM NEAPOLIM SECEDAT. Iterum ex Praefat. *ſumma eſt Ecloga, qua* mecum SECEDERE NEAPOLIM Claudiam *meam exhortor.*

v. 7. *Quattuor* emeritis *per bella, per aequora luſtris.*] Ita Editiones: & forte defendi poteſt. mihi tamen verius videtur, *Quattuor* emenſis *per bella:* certe multo uſitatius eſt. Ovidius Met. XV, 226.

&, emeritis *medii quoque temporis* annis,
Labitur occiduae per iter declive ſenectae:

ubi in tribus exemplaribus Heinſius invenit *emenſis*; quod illi placuit: & ita edit Burmannus. Eodem libro v. 186.

Cernis & emenſas *in lucem tendere* noctes: quo tamen loco major eſt diverſitas: viginti enim circiter libri habent *emeritas*, octo *immenſas:* ut difficile ſit aliquid certi ſtatuere. Heinſio placuit *emerſas*, & ita edidit; non probante Cl. Burmanno, qui videtur maluiſſe *emeritas.* Videamus igitur an aliis exemplis rem conficere poſſimus. Virgilius Georg. I, 449. de ſole:

Hoc etiam emenſo *cum jam decedet* Olympo
Profuerit magis.

Claudianus Laud. Serenae v. 26. de Ulixe

terra-

terrae pelagique labores,
Et totidem saevi *bellis quot fluctibus* anni
Conjugii docuere fidem :
ubi *anni* SAEVI *bellis* frigidum est, & longe infra Claudianum: dixisse debuit *anni* EXACTI vel EXHAUSTI *bellis*. ex syllabis *em saevi* lego,
Et totidem emensi *bellis quot fluctibus* anni.
Sil. Italicus III, 397. de Arganthonio:
Rex proavis fuit humani ditissimus aevi,
Ter denos decies emensus *belliger* annos.
Tibullus III, 4.
Jam nox aetherium nigris emensa *quadrigis*
Mundum, *caeruleas laverat amne rotas.*
Claudianus IV. Cons. Honor. v. 372.
necdum decimas emensus aristas
Aggrederis metuenda viris.
licet tribus his exemplis active, non passive sumatur vox: ut & hoc Sabini Epist. I. v. 95. Ulixis Penelopae:
Et terra & pelago, quicquid mihi triste canebat,
Emensus, *fato jam meliore vagor.*
Alcimus Avitus IV, 585.
Integer emensum *vertebat circinus* annum.
Manilius IV, 51. de Pompeio:
Post victas Mithridatis opes, pelagusque receptum,
Et tres emenso *meritos ex* orbe *triumphos.*
Sed nimius sum.

v. 9. *Non* intertextas *commenta retexere telas.*] Ita omnes editiones, vetustissimis exceptis: perperam: quippe deest aliquid cui *intertextae* sint hae telae, *auro* puta vel *argento*, vel tale quidpiam: τὸ *intertextas* enim *duas* res postulat: nec potes dicere *tela intertextitur*, sensu salvo, nisi simul dicas rem *cui* intertextatur tela. Et vide quam facile sit Criticum agere, & quam multis conjecturis pateat hic locus. Potes enim legere,
Non imperfectas *commenta retexere telas,*
ex Claudiano de Rapt. Pros. I, 269. in re simili:
Sensit adesse Deas, imperfectumque *laborem*
Deserit.
potes quoque *interceptas*, ex eodem, lib. II, 156. & ibi quoque in re simili:
Atque interceptas *agnoscit* pectinis *artes.*
potes etiam *impertextas* telas, *non pertextas*, non ad finem perductas: & hoc Barthio placuit. potes adhuc *intercisas*: ut Theb. II, 184. *lux intercisa*:
Non fugeret diras lux intercisa *Mycenas:*
ne quidquam dicam de τῷ Beroaldi *intersectas*. Sed bene quod nulla harum egemus: quippe Parmensis & Romana Editt. clare habent,
Non intersectas *commenta retexere telas:*
non commenta retexere intersectas telas, sed &c.
retexere hoc loco est *iterum texere*, ut Ovidio Met. X, 31.
Eurydices, oro, properata retexite *fila:*
ubi Heinsius memoriae lapsu hunc Statii locum de *Parcis* interpretatur. *retexere intersectas telas* est *iterum nere, redordiri telas* quas noctu *intersecasset*. Elegantissime Propertius II, 7. de Penelope;
Conjugium falsa *poterat differre* Minerva,
Nocturno solvens texta diurna dolo.
Telam hanc *fallacem* vocat Sil. Italicus II, 181. *tardam* Sidon. Apollinaris Carm. XV, 160. *mendacem* Sabinus Epist. I, v. 63. Si τὸ *retexere* sumas pro *dissolvere*, ἀναλύειν, omnino legendum est *imperfectas* pro *intersectas*: sed vetustissimarum lectioni tutius est adhaerere. Atque hinc de misera Statii in his Silvis sorte aestimationem facere potes. quippe ex quatuor vel quinque vocibus, quarum quaevis si ex conjectura Librarii Contextui inserta fuisset, ferri posset; sola locum obtinuit pessima, & nullo modo toleranda. Vers. 11. pro *alia fronte* Parm. *alta*. & pro *vultu* Rom. *vultus*: bene; ut *mitis vultus* Herc. Epitrap. v. 55. ubi intelligitur *quoad*; ut & Eucharist. v. 41.
Tranquillum vultus *& majestate serena,*
Mulcentem radios.
ubi pariter erat *vultu, sed.*

v. 10. thalamosque armata *negasses.*] Non video quem locum hic habere potest vox *armata*; nisi virtutis adeo Amazonicae fuerit Claudia ut ad depellendos procos *arma* sumeret: certe hoc non voluit Statius. lege *orbata*: etiamsi marito *orbata* & desolata esses, tamen tantae es fidei & probitatis, ut nullos procos, nullas novas conditiones admitteres. Bene vero *orbata*, ut apud Claudian. de Bello Gildon.
Orbatas *jubet ire* nurus, *nuperque peremtis*
Arridere viris.
Noster Glauc. Melior. v. 8.
citius me tigris abactis
Foetibus, orbataeque *velint audire* leaenae:
ubi vide quae notavi. Est autem Graecae elegantiae quod verbum *nego* Dativum casum post se trahit. Noster Silv. III, 1.

Praeci-

Praecipuus ſed enim labor eſt exſcindere dextra
Oppoſitas rupes, & ſaxa negantia ferro, id eſt *non admittentia* ferrum. ſic Theb. IV, 124. *Cereri negat Dyme*, id eſt *infoecunda eſt frugibus*, ut bene Scholiaſtes. Theb. III, 69.

jamque ut mihi prodiga vitae
Pectora & extremam nihil horreſcentia ſortem
Aſpicias, bellum infandum, ominibuſque negantem
Moviſti, funeſte, aciem:

ita legendum; vulgo, *extremam mortem & ominibus negatam.* IV, 457.

jam tum pavidis *maculoſa bidentum*
Corda negant, *diraque nefas minitantia vena*:

ita etiam paſſim apud hunc & alios: vide ad Herc. Surr. v. 123. Lege igitur,

thalamiſque *orbata negaſſes*:

non admitteres novas nuptias.

v. 22. HAEC MENS *tua nempe benigna*
Quam mihi ſorte Venus junctam florentibus annis.

Servat *& in ſenium*] Haec eſt Editionum plerarumque lectio & diſtinctio, ſine ſenſu aut exitu. Gronovius vero Reliq. ad Silv. monet ſe in membranis Saliſburg. inveniſſe AT ENIM *tua:* in MS. Rhod. & Editt. Venet. ETENIM *tua:* & ita ego in Editt. Parmenſi: Romana enim, EST MENS *tua:* quam lectionem a mala manu Domitii eſſe opinor, & inde in ſequentes editiones propagatam, mutata voce EST in HAEC. Omnino verum eſt ETENIM *tua* &c. cum interpunctione quam in Contextu meo habes; ſine qua nullus eſſet ſenſus. Politianus quoque Epiſt. VI, 1. ſi verba ejus recte capio, legit ETENIM *tua*, non EST MENS *tua*. Pro *ſorte* nonnullae Editiones, & inter eas Parmenſis, habent *forte:* perperam. *ſors* proprium in hac re verbum: vide quae dixi ad Epithal. Stell. v. 32. Deinde, SERVAT *& in ſenium:* ita Parm. Rom. & Venet. non SERVET. ſed SERVET verius eſt & elegantius: certe enim tenerioris eſt affectûs *optare* ut Venus iſtud conjugium ſervaret in ſenium utriuſque, quàm *narrare* tantum hoc ita eſſe: praeſertim cum iſta *narratio* non adeo vera ſit; quippe Statius non erat *ſenex* quando haec ſcripſit, prout diſcere poſſis ſi inſpicias Cl. Dodwelli Annal. Statian. cap. XLVII. Alibi quidem dicit, *Nos fortior aetas jam fugit:* & alibi, *Nos facta aliena canendo vergimur in ſenium.* ſed non *in ſenium ſervatus* fuit qui *vergit in ſenium* tantum. Et quod ſummum eſt, probabile admodum eſt Statium non exceſſiſſe triceſimum ſextum vitae annum: quomodo igitur dicere potuit Venerem illum *ſervare in ſenium?* Fallatur igitur neceſſe eſt ſummus Gronovius, qui Diatr. c. XXXV. praefert SERVAT, & Statium jam *ſenem* facit ex eo quod verſ. 12. dixerat,

Anne quod Euboïcos ſeſſus remeare penates
Auguror, & patria ſenium *componere terra?*

Atqui Statius non ibi dicit ſe JAM compoſiturum eſſe ſenium patria terra, ſed *auguratur* ſe OLIM facturum eſſe. aliter ſi ſumas, ineptum erit iſtud *Auguror:* non enim de *praeſentibus*, ſed *futuris* ſolemus *augurari.* Recte igitur SERVET, ut ſit optantis. & ita poſtea edidit Gronovius. Gevartius & Iſaacus Pontanus hunc locum infeliciter tentarunt, ut neceſſe erat neſcientibus antiquam & veram lectionem ET ENIM pro HAEC MENS.

v. 28. *ter me* vidiſti *Albana ferentem*
Dona comes.] N. Heinſius Not. ad Claudian. in Rufin. I, 37. haec habet; " Apud " Statium Silv. libro III. ad uxorem,

ter me victrici *Albana ferentem*
Serta coma, *ſanctoque indutum Caeſaris auro*
Viſceribus complexa tuis.

" quomodo reſtituendus ille locus. vulgo " ſcribitur, *ter me* vidiſti *Albana ferentem* " *ſerta* comes. in aliis codicibus eſt *nitidis* " *comes.* ſed *victrici coma* Statium ſcripſiſſe " ſum certus." Huic Heinſii conjecturae favet Noſter Epiced. Patr. v. 144.

Cum toties laſſata, tamen nuſquam avia frondes
Abſtulit, aut alium tetigit Victoria crinem:

& plura hujuſmodi colligi poſſent. Sed prima Editio Parmenſis habet *nitidas comas:* Romana *nitidis comis* quae cum MSS. ſint lectiones, nec abſurdi aliquid aut falſi in ſe habeant, non audeo mutare. *nitidae comae* ſatis uſitata locutio. Ovidius Faſtor. III, 2.

Mars ades, & nitidas *caſſide ſolve* comas.

& Heroïd. XXI, 166.

Spiſſaque de nitidis *tergit amoma* comis.

Tibullus I, 8. v. 51.

Illius e nitido *ſtillent unguenta* capillo.

Hora-

Horatius Epiſt. I, 14.

Quem tenues decuere togae, nitidi*que* capilli.

Et ita paſſim poëtae, ne omnia exempla corradam. Retineo igitur,

ter me nitidis *Albana ferentem*
Dona comis, *ſanctoque indutum Caeſaris auro*
Viſceribus complexa tuis; ſertiſque dediſti
Oſcula anhela meis.

Quicunque primus mutavit *nitidis* in *vidiſti*, non intellexit, opinor, verbum ſubſtantivum ſubaudiri, *complexa* ES; cui reſpondet *dediſti*. Scio quidem *nitidas comas* plerumque ſignificare *unguento delibutas:* ſed non ſemper ita eſſe evincit primus ex Ovidio citatus locus. Faveo quidem conjecturae Heinſianae, & vulgatâ elegantiorem puto: ſed non audeo in Contextum recipere. Quod vero pro *dona* citat *ſerta*, labili memoriae imputo.

v. 34. totaſ*que in* murmure noctes *Aure rapis vigili.*] Idem Vir magnus ad Claudian. in Rufin. I, 152. legit *motaſque in murmura voces*. Veriſſime. alterum abſurdum eſt. quid enim eſt *rapere noctes aure?* "Sciolus aliquis, inquit Heinſius, qui ignorabat *aurem vigilem* poëtis pro *attenta* "frequenter poni, illic loci reſinxit, *totaſque in carmine noctes*; quomodo nunc legitur: quaſi Statius totis noctibus aliud "nihil egiſſet." Iterum mala memoria viro eximio imponit: non enim vulgo legitur, *totaſque in* CARMINE *noctes*, ſed *in* MURMURE; quod omnes quas ego vidi editiones habent. Sed hoc nihil eſt. Similiter depravatum locum reſtitui ſupra, Glauciâ Melior. v. 104.

Tu tamen & MOTAS etiam tum IN MURMURA VOCES,
Vagitumque rudem, fletumque infantis amabas.

ubi ante erat, MUTAS *etiam tum* MURMURE voces: quod miror effugiſſe Heinſium, vel ab eo ferri potuiſſe; ita enim citantem video ad dictum Claudiani locum; quem omnino adeas; ibi enim multa invenies hunc Statii locum illuſtrantia: & ego aliquid dixi ad locum Glauciae: cui addas licet hoc Auctor. Conſol. ad Liviam v. 307.

Te moriens per verba noviſſima queſtus abeſſe;
Et MOTA IN NOMEN *frigida* lingua *tuum eſt.*

Sabinus Epiſt. II, v. 37.

Saepe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gaviſum IN FLUCTUS aequora MOTA *truces.*

Propertius I, 10.

Quum te complexâ morientem, Galle, puellâ
Vidimus IN *longam* DUCERE verba MORAM:

ita omnino legendum, vel *longas moras*; non, ut edidit Broukhuſius, *& longa ducere verba mora:* quod prae altero inficetum puto. *Nox* vero & *vox* in libris ſaepe commutantur: ita Sil. Ital. VIII, 210.

Anxia ducebat vigili ſuſpiria voce,

Heinſius maluit *nocte*; quod verum videtur. vide Cl. Drakenborch. ad locum. Val. Flaccus II, 216. ubi narraturus eſt ſcelus Lemniadum:

Unde ego tot ſcelerum facies, tot fata jacentum
Exſequar? heu vatem monſtris quibus intulit ordo!
Quae ſe aperit ſeries! o qui me vera canentem
Siſtat, & hac noſtras exſolvat imagine voces!

ita omnino legendum; vulgo *noctes. quis*, inquit Flaccus, *exſolvat noſtras voces hac imagine*, id eſt, excuſabit me a neceſſitate narrandi hoc crudele facinus, *liberabit vocem meam ab hac deſcriptione*. Nihil certius. Supra, v. 32. pro *ſaevum* & *dolebas* Parm. *ſaeum* & *dolores:* Rom. *ſcaevum*.

v. 37. *Qualem te* nuper *Stygias* MODO *raptus ad undas.*] Quid eſt hoc, NUPER MODO *raptus?* nonne NUPER & MODO idem ſunt? ſupra Lacrim Etruſc. v. 170.

Quae MODO *Marcomanos poſt horrida bella, vagoſque*
Sauromatas Latio non eſt dignata triumpho.

Et mox, v. 183.

MODO *numina magni*
Praeſidis, atque breves Superum pacavimus iras.

id eſt, NUPER *pacavimus*. Sed pudet hoc probare velle. Bene notat Bernartius veterem codicem pro MODO habere PROPE:

Qualem te nuper Stygias PROPE *raptus ad undas:*

quod veriſſimum eſt. Horatius III, 8.

Voveram dulces epulas, & album
Libero caprum, PROPE funeratus
Arboris ictu.

v. 39. *tenuique oculos jam morte* cadentes.] Usitatius est, *oculos morte natantes* quam *cadentes:* Auctor Consolat. ad Liv. Aug. v. 92.

Et tenuit *vultu* lumina *fixa tuo*,
Lumina *coerulea jam jamque* natantia morte.

Ovidius Metam. V, 70.

at ille
Jam moriens, oculis *sub* nocte natantibus *atra*
Circumspexit Athin:

Noster Theb. II, 638.

ille oculos *etiamnum* luce natantes
Sistit:

ubi forte scripsit *extrema luce natantes*, i. e. *morte*; ut *parva luce natantes* apud Sil. Italicum II, 122.

Membra levat parvaq; oculos *jam* luce natantes
Irrorat lacrimis:

Et sane oculi *luce natantes* sine ullo epitheto vix *mortem* denotant. Noster Theb. XI, 557.

Cerno graves oculos atque ora natantia leto:

alibi Theb VIII, 757. vocat *lumina dubitantia figi*, id est *natantia*, & *trahi oculos*, de re eadem Theb. VIII, ad finem. Plura e poetis possem afferre, nisi sanam putarem vulgatam lectionem. Virgilius Aen. XI, 818.

Labitur exsanguis, labuntur *frigida* leto
Lumina:

Ovidius Trist. III, 3.

Labentes oculos *condet amica manus:*

ita pro *languentes* ex MSS. edidit Heinsius, qui hunc Statii locum adducit: eum vide. Seneca Epist. VIII. *oculos vigilia fatigatos* cadentesque. Lucanus II, 25.

Vultusque exanimes oculosq; in morte jacentes:

ubi tamen dubito an non scripserit Lucanus *cadentes*. Haec igitur adnoto ne quis diligentiam meam desideret, aut putet se veram lectionem inveniisse, his & aliis poetarum locis inductus. Ob hanc rationem porro moneo versum proximum,

Scilicet exhausti *Lachesis mihi tempora* fati

mihi sanum videri: argutari enim potes *exacto filo*, ut Silv. V, 1. *exacti supersit pars ultima fili:* vel, *exhaustae tempora vitae*; quae phrasis saepe numero apud poetas occurrit. Sed *tempora fati* praestat Val. Flaccus III, 379.

Sortitusque breves, & parvi tempora fati
Perpetimur.

Vers. 43 pro *optatos sinus* quanto melius (inquit Bernartius) scriptus, *optandos?* Non melius, sed pejus. verum est *optatos sinus*. ut *optata conjux*, non *optanda*, Epithal. Stellae & *petita conjux*, ibidem, non *petenda*.

v. 49. *Et quanquam saevi fecerunt Maenada planctus.*] Hic est unus ex locis de quibus in Praefat. questus sum; adeo immaniter, si quid video, depravatus, ut sine Codicis alicujus vel variantis Lectionis adminiculo impossibile sit eum in sanitatem asserere. Loquitur Statius de fidis uxoribus, & quae conjuges suos per omnes casus comitari vellent: Aegiale, inquit, *quesita est relinqui*, mallet comitari maritum suum Diomedem ad bellum Trojanum: & ita Meliboea Philoctetem: *& planctus, quanquam saevi, fecerunt Maenada. Quam* fecerunt Maenada? & *quare?* & *quomodo?* & *quando?* Et si haec omnia probaveris, quaenam connexio inter hunc & praecedentem versum? quid enim *Maenas* aliqua Bacchi furiosa cum *Uxoribus* Aegiale & Meliboea? quare tam emphatice *planctus* QUANQUAM *saevi?* quasi haec, quaecunque sit, de qua sermo est, *magis Maenas* facta fuisset, si planctus ejus *minus saevi* fuissent. Sed tempus est audire Gronovium Diatr. c. XXXV. ubi post citatos duos hos versus, ita loquitur: " Varie posteriorem versum " torserunt interpretes. Gevartius disjun- " git τὸ *quamquam: Et quam quam saevi:* " uti & Domitius, quando notat inusitate " τὸ *quam* cum positivo junctum; fre- " quentius addi particulam *per*, ut sit *per-* " *quam saevi.* Quem merito reprehendit " ille, quod haec ad Laodamiam referat. " Cruceus supponit: *Et quam tam saevi.* " Nugae. Vera est vulgata, & ita explicanda: Aegiale relinqui se questa est: " questa est etiam Meliboea: & *planctus* " ob desertionem, *quamquam* tristes *saevi-* " que (quia illa impia, immerita, iniqua; " non quales istae quas causa publica & " dignitas Graeciae decusque regium imperabat, juncta spe reditûs) *fecerunt Mae-* " *nada* aliquam, nempe Ariadnen. Inter " planctus & lugubrem ejulatum depre- " hensa a Libero patre Cnossis *Maenas fa-* " *cta est*, hoc est, in comitatum & torum " Liberi adscita. hoc evenit inter istiusmodi flebiles ritus & doloris insaniam: ideo

" *planctus id feciſſe* dicuntur, more familia-
" riſſimo poetis fingendi αἴτιον τὸ μὴ αἴτιον.
Hucuſque Gronovius: & defendit hanc explicationem Elench. Antidiatr. c. V. ubi dicit de nulla alia quam de Ariadne Statium capi poſſe. Neſcio quomodo tecum agatur, Lector; ego quidem nihilo magis adhuc video quo ſenſu haec connecti poſſint. quid enim ſi Ariadne *inter planctus* recepta fuerit in torum & comitatum Bacchi? quid hoc ad exempla uxorum quae conjuges amarunt, & pro illis & cum illis quidvis perpeti paratae fuerunt; de talibus enim agit Statius; non ex Fabulis, ſed Hiſtoria. Mitto quod Ariadne non dici potuit *facta eſſe Maenas* ex eo quod in *torum* Bacchi (illudit enim vir doctus addendo, *& comitatum*) recepta fuit: alia enim res eſt *Maenas*. Sed ut compendii faciam, (multo enim plura contra hanc interpretationem adferri poſſunt) corruptiſſimus eſt locus, & forte mutilus: ſupra enim v. 45. dixit,

Qua veteres LATIAS GRAIASQUE *Heroïdas aequas:*

& de GRAIIS tribus exemplis abſolvit: aequum erat ut uno ſaltem LATIAS demereretur. Utcunque ſit, ſine dubio ſcripſit *Et* QUAM: *Aegiale, Meliboea, &* illa QUAM &c. ut Capill. Ear. *cedat coma ſaucia Niſi Et* QUAM *Sperchio tumidus ſervabat Achilles:* & ita paſſim: ſed ultra non poſſum. Editiones Vetuſtae nihil mutant hoc loco: niſi quod pro *ſaevi* Rom. *ſcaevi*. Verſ. 50. pro *firmam* Parm. *fictam*: & pro *Reddere, Dedere*.

v. 52. *ſic* exequias *amplexa canori*
Conjugis, ingentes iteraſti *pectore planctus,*
Jam mea.] Ita diſtinxi: male τίλεια ſiſtunt in Vulgatis ponitur poſt *planctus*, & ſententia nova orditur ab iſtis: *Jam mea, nec pietas* &c. qua re oppoſitionis elegantia perditur. Nemo vero mutet vocem *exequias* in *relliquias*, utcunque adblandiatur. *exequias amplecti* eſt idem quod alibi vocat *colere exequias*, Pietat. Abaſc. v. 39.

lectique arcana miniſtri
Hinc etiam documenta capit, quod diligis umbram
Et COLIS EXEQUIAS.

funus amare Theb. XII, 193. de Argia, Polynicis uxore:

his anxia mentem
Aegreſcit curis, &, qui caſtiſſimus ardor,
FUNUS AMAT.

Herc. Epitrep. v. 94. de Vindice colente amicum ſuum Veſtinum, etiam poſt mortem:

ſcit adhuc, florente ſub aevo
Par magnis Veſtinus avis; quem nocte dieque
Spirat, & in carae vivit COMPLEXIBUS UMBRAE.

Similis hujus vocis ſignificatio apud Eutropium lib. VII. de Vitellio: *Hic cum Neroni ſimilis eſſe vellet, atque id adeo prae ſe ferret, ut etiam* EXEQUIAS *Neronis, quae humiliter* SEPULTAE *fuerant*, honoraret, *a Veſpaſiani ducibus occiſus eſt*. Et ita loquitur lib. IX. de Gordiano: *miles ei tumulum XX. milliario a Circeſſo, quod caſtrum nunc Romanorum eſt Euphrati imminens, aedificavit*; EXEQUIAS *Romam revexit*; *ipſum Divum appellavit*. Quibus in locis Tan. Faber, nova vocis notione offenſus, utrobique errorem eſſe arbitratur, & pro *exequias* reponi vult *reliquias*; quae, inquit, ſunt oſſa ſeu cineres; at *exequiae* longe aliud; neque ita loqui mos eſt. Atqui Statius ita loquitur, *Et colis* EXEQUIAS: ubi nihil mutari patitur verſus. immo ipſe Eutropius pariter loquitur lib. VII. ad fin. de Domitiano: FUNUS *ejus cum ingenti dedecore per veſpillones* exportatum, *& ignobiliter eſt* SEPULTUM. Eodem ſenſu vocem *funus* uſurpat Auſonius Epitaph. de Priamo: nempe pro *corpore defuncti*. *Buſtum* vocat Noſter Theb. XII, 248. *egena ſepulcri* BUSTA. Nihil igitur aut in Eutropio aut Statio mutandum. Sequitur,

ingentes ITERASTI *pectore planctus.*

Ante dixit QUAERIS & ADHUC; infra, AMAS & TENES, in praeſenti tempore: quare igitur ITERASTI? mitto quod parum Latine dictum videtur *iteraſti pectore*. Lege,

ingentes ITERAS DE pectore *planctus*

Jam mea.
adhuc, jam mea, tamen fidem ſervas memoriae prioris mariti, & quando ille in mentem venit *repetis* planctus, non fictos, ſed ex animo, *de pectore*: ut Surrent. Poll. v. 143.

Vivite ſecuri! quorum DE PECTORE *mixtae*
In longum coïere faces.

Herc. Epitrep. v. 55.

Sic mitis vultus veluti DE PECTORE *gaudens*
Hortetur menſas.

de

de pectore gaudens, non *simulato*, sed *vero* & *ex imo corde* gaudio. Eleganter vero vers. 52. QUAERIS *adhuc*: *quaerere* enim dicimur defunctos quorum *desiderio* tenemur. Noster Theb. XI, 263.

Ecce aderat, luctu dicturusque omnia belli
Libertate, Creon: urit fera corda Menoeceus:
Nulla patri requies: illum QUAERIT*que tenetque:*

Menoeceus enim Creontis filius seipsum occiderat. Martialis X, 71. de Rabirio qui parentes composuerat:

Hos tamen ut primis raptos sibi QUAERIT *in annis.*
Improbius nihil his fletibus esse potest.

Distinguit Plinius Epist. VI, 2. *Soleo nonnunquam in judiciis* QUAERERE *M. Regulum*; *nolo enim dicere* DESIDERARE. *Cur ergo* QUAERO? *Habebat studiis honorem, timebat, pallebat, scribebat.*

v. 56. NATA *tuo*.] Totus locus sic habet:

Nec pietas alia est tibi curaque NATAE:
Sic ut mater amas, sic nunquam corde recedit
NATA *tuo.*

Sed quis ferre potest hanc barbaram positionem vocum NATAE & NATA? Conjicio,

sic nunquam corde recedit
ILLA *tuo.*

τὸ NATA videtur esse explicatio marginalis τοῦ ILLA, in Contextum, ut saepe fit, postea admissum. nisi sub voce *Nata* lateat proprium nomen hujus puellae, *Caia*, vel tale quidpiam. sed hoc incertissimum est: certius illud, hanc *natam* non esse ipsius Claudiae filiam, sed filiam prioris mariti Claudiae ex priore uxore: adeo ut Claudia *Noverca* tantum huic puellae fuerit. Cum igitur Statius dicit, *Nec pietas alia est tibi curaque* NATAE, intellige natae ILLIUS, seu *prioris mariti*, de quo loquebatur verbis praecedentibus. patet hoc ex istis, *Sic* UT MATER *amas*; quidnam enim eximium esset si Claudia amaret SUAM filiam UT MATER? nonne omnes matres hoc faciunt? Sed dicit Statius, Tu, licet *Noverca* tantum, amas filiam prioris mariti UT MATER, quasi MATER esses, non NOVERCA. ita Plinius Epist. IV, 19. *Cum sis* pietatis *exemplum, fratremque optimum & amantissimum tui pari caritate dilexeris*, filiamque *ejus* UT TUAM diligas, &c. Clarius hoc apparebit ex Nota subsequente: & notandum erat, quia a nemine adhuc observatum aut intellectum. Pro *ut* Parm. & Rom. &.

v. 57. *non sic Trachinia nidos*
Alcyone VERNOS &c.] Quinam hi VERNI Halcyones nidi? Plinius N. H. X, 32. de halcyonibus: *faciunt autem septem* ante brumam *diebus* nidos, *& totidem sequentibus pariunt.* Ovidius Met. XI, 745. de iisdem:

Perque dies placidos hiberno tempore *septem*
Incubat Halcyone pendentibus aequore nidis.

Lactantius Vetus Scholiastes ad Stat. Theb. IX, 361. *aves marinae quae* hieme *in mari nidificant, & pullos nutrire dicuntur qui dies septem tranquillissimum faciunt pelagus.* vide & Hyginum Fab LXV. & Servium ad Virgil. Georg. I, 399. Non igitur VERNI Halcyones nidi: & si essent, nihil hoc ad rem, nisi probari posset Halcyonen VERNOS magis quam BRUMALES nidos diligere & amplecti solere. Lege,

non sic Trachinia nidos
Halcyone VEROS, *non sic* &c.

nidi sunt *pulli*: Claudianus de III. Cons. Hon. v. 5. de aquila:

Protenus implumes *convertit ad aethera* nidos
Et recto flammas imperat ore pati.

Virgilius Aen. XII, 473.

Nigra velut magnas domini cum divitis aedes
Pervolat, & pennis alta atria lustrat hirundo,
Pabula parva legens nidisque loquacibus *escas:*

Georg. IV, 17.

Ore ferunt dulcem nidis *immitibus escam*: & ita passim apud poetas. Hoc non intellectum errori ansam dedit. Vides jam quamobrem VEROS *pullos* seu *nidos*; quasi dixisset, Alcyone non magis fovet *suos, proprios*, & VEROS *pullos*, quam tu hanc defuncti mariti filiam; quae quidem sanguine non VERE tua est, *inductitia* scilicet, & ab aliena quasi manu: tu tamen, qua es pietate, eam velut VERAM tuam sobolem amore & cura prosequeris. Bene autem VEROS *nidos*: Ovidius Met. II, 38.

Pignora da, genitor, per quae tua VERA *propago*
Credar:

Et mox,

nec tu meus esse negari
Dignus es, & Clymene VEROS, *ait, edidit* ortus.

Virgilius Aen. VIII.

Salve, VERA *Jovis* proles.

Hujus contrarium DUBIUS *partus* Lucan. IX, 901. de Psyllis,

Ne qua sit externae Veneris mistura timentes
Letifica DUBIOS *explorant aspide* partus.

DUBIA *soboles* Sil. Ital I, 413. de iisdem: & infinita ejusmodi. Pro *amplectens* Parm. *amplectensque.* an voluit, *amplexusque animamque in pignora transfert?*

v. 60. *Heu nunc illa* terit *video quod sola cubili*

Otia, jam *pulcrae* terit *infecunda juventae!*] Mendosissimus locus, quem Gevartius Papin. Lection. III, 14. ita refingebat,

Heu nunc illa terit *viduum quod sola cubile!*
Otia tam pulcrae terit *infecunda juventae.*

Gruterus in Scedis, quibus utebatur Gronovius,

terit *viduo quod sola cubili*
Otia tam *pulcrae* vere *infecunda juventae.*

Gronovius Diatr. c. XXXV. & Elench Antidiatr. c. V. legit,

Heu! nunc illa terit *viduo quod sola cubili*
Otia! tam *pulcrae* perit *infecunda juventae.*

& non dubitat Papinium ita reliquisse. Postquam tamen inspexisset Codd. Rhod. & Salisb. & Edit. Venet. qui omnes in priori versu pro *terit* habent *tenet,* (& ita Parmensis quoque) in Reliq. ad Silv. ambigit an fuerit,

Heu nunc illa tenens viduum *quod sola* cubile
Otia tam *pulcrae* terit *infecunda juventae!*

Et sane hoc speciosum satis videtur: & secundus versus

Otia tam pulcrae terit infecunda juventae,

sine dubio ita a Statio profectus est: licet ibi quoque Parmensis habeat *tenet*; quod Librarius a priore versu, ut saepe fit, repetivit. *tam pulcrae juventae* ut *tam tenero collo* Protrept. Crispini v. 130. *Otia terit,* ut Herc. Epitrap. v. 2.

cum patulis tererem *vagus* otia *Septis.*

Virgilius Aen. IV, 271.

Quid struis? aut qua spe Libycis teris otia *terris?*

Tacitus Hist. II, 34. *transitum Padi simulantes, adversus oppositam gladiatorum manum, ac ne ipsorum miles segne* otium tereret. Seneca Epist. CXIII. *Hac subtilitate efficimus, Lucili carissime, ut exercere ingenium inter irrita videamur, & disputationibus nihil profuturis* otium terere. Lucanus I, 487.

hoc limite bellum
Haereat, hac hostis lenta terat otia *ripa.*

Recte igitur *terit otia:* & *otia pulcrae juventae* ut infra v. 85. *otia desidis vitae.* In priore versu paullum addubito an *tenere cubile* bene dici posset haec Claudiae filia quae *sola* cubabat, & munia comparis nondum sustinuerat: aliam enim notionem Veteribus videtur expressisse haec phrasis *tenere thalamum* seu *cubile,* nempe de ea quae, aliâ expulsâ, ipsa in locum ejus successerat. Ovidius Metam. IX, 145.

Quae quoniam adventat, properandum, aliquidque novandum est,
Dum licet, & nondum THALAMOS TENET *altera nostros.*

Val. Flaccus II, 159.

sed me quoque pulsam
Fama viro: nostrosque TOROS *virgata* TENEBIT
Et plaustro derepta nurus.

Nescio an suspicionibus nimium inquieter, cum credam a Statio fuisse,

Heu nunc illa JACENS *viduo quod sola cubili*
Otia tam pulcrae terit infecunda juventae!

Vide tamen quibus auctoritatibus me defendam. Ovidius Heroïd. III, 117.

Tutius est JACUISSE toro, *tenuisse puellam.*

V. 106.

Nunc JACET *in* viduo *credulus ille* toro.

XVI, 315. ex quo loco hic Statii forte expressus,

SOLA JACES VIDUO *tam longa nocte* CUBILI
In viduo JACEO solus & *ipse* toro.

Art. Amat. II, 370.

Et timet in vacuo sola CUBARE toro.

Remed. Amor. v. 770.

Inque suo solam *crede* JACERE toro.

Martialis XI, 82.

Et JACET *in medio sicca puella* toro.

Lucanus VIII, 404. de Parthis:

JACUERE *sorores*
In fratrum thalamis, *sacrataque pectora matrum:*

ita

ta legendum pro *pignora matrum*: patet ex ensu & sequentibus. Seneca Hippol.v.447.

cur toro viduo JACES?

Noster Epithal. Stell. v. 59.

Fusa JACET stratis *ubi quondam* &c.

Pluribus possem: sed haec satis de suspicione tantum. Pro *heu* Parm. & Rom. *o*: & ita edidi.

v. 62. *Sed venient*, plenis *venient connubia taedis.*] Non intelligo has *plenas taedas.* forte scriptum erat *phestis*, id est *festis*, *ph* pro *f*, ut in libris MSS. millies fit: hoc non intellectum in *plenis* degeneravit. Ita apud Symposium Aenigm. LXXXIII. MALUM:

Est mihi nomen ovis, contentio magna Dearum,
Fraus juvenis Phrygii, *pulcrarum cura sororum,*
Excidium Trojae:

vulgo legitur *juvenis functi* pro *Phrygii*; quae vox in libris MSS. scribitur *frigii*; inde *functi:* & pro *pulcrarum* vulgo male *multarum. juvenis Phrygius* est *Paris:* nota historia aurei *mali. pulcrae sorores*, Juno, Venus, Minerva. Bene autem *festis taedis*, ut mox v. 70.

festasque *accendere* taedas:

Claudianus de Rapt. Pros. II, 347.

Ac festas *alio succendunt lumine* taedas:

Idem de Nupt. Hon. & Mar.

Tu festas, *Hymenaee* faces, *Tu, Gratia, flores*
Elige.

& IV. Cons. Honor.

Cum tibi prodiderit festas *nox pronuba* taedas.

v. 64. *Sive chelyn complexa* PETIT, *seu voce* paterna

Discendum *Musis sonat.*] Suspectum mihi istud *petit.* Si enim *complexa* est chelyn, jam *in manibus* habet; ergo quodnam opus est ut *petat?* nisi dicatur *petere* idem esse quod *pulsare*; quod, opinor, vix concedetur. lege,

Sive chelyn complexa FERIT:

Vides jam statum τῆ κιθαριζούσης. *ferire* & *pulsare chelyn* tralaticium. Sil. Italicus V, 463.

quo non alius, quum bella silerent,
Dulcius Oeagrios pulsabat *pectine* nervos.

Juvenalis Sat. VI, 381.

crispo pulsantur *pectine* chordae
Quo tener Hedymeles operam dedit:

ita legendum puto istum locum; vulgo *numerantur*, sine sensu: & *operas.* nisi mavis *vibrantur*, propter cognationem literarum *m* & *b.* Seneca Herc. Oet. v. 1061. de Orpheo:

Quin per Taenarias fores
Manes cum tacitos adiit
Moerentem FERIENS chelyn.

Propert. II, 1.

Sive lyrae carmen digitis percussit *eburnis:*

Catalecta Scaligeri:

melius personet icta chelys:

Virgilius VI, 647.

Jamque FIDEM *digitis jam pectine* pulsat *eburno:*

ita legendum; vulgo sine sensu, EADEM *digitis.* Hunc Virgilii locum exscribit Auctor Panegyr. ad Pisonem v. 154.

Sive chelyn digitis & eburno verbere pulsas:

unde adstruitur nostra emendatio, per se satis manifesta. Auctor Eleg. in obit Maecenatis v. 51.

Actius ipse lyram *plectro* percussit *eburno.*

Seneca Troad. v. 834.

Tinnulas plectro FERIENTE chordas.

Ovidius Trist. II, de Horatio:

Dum FERIT *Ausonia carmina culta* lyra:

i. e. dum *feriendo lyram* exprimit carmina. Exempla ubique. Iterum forte scriptum fuit *pherit* pro *ferit*; inde *petit.* Ita apud Val. Flacc. II, 272. pro *scyphus* codex Burmanni habet *scysus.* Vide Lucan. IX, 865. ubi voces *ferit* & *petit* commutantur. Sequitur, *seu voce paterna sonat: vox paterna* est *vox patris*, ut *virtus paterna* apud Horat. Art. Poet. v. 366. sic Silv. IV, 4. & *monita paterna* Ovid. Met. II, sunt *virtus* & *monita patris:* hoc vero subabsurdum videtur; non enim *patris* voce, sed *sua* cantavit. Suspicor Statium scripsisse

seu voce canora

ut Epiced. patris v. 80.

Non ego quas fati certus sibi voce canora
Inferias praemittit olor.

Petronius Satyrico: *Ipse Trimalchio in pulvino consedit: & cum Homeristae Graecis versibus colloquerentur, ut insolenter solent, ille* canora voce *Latine legebat librum.* Idem: *servus qui ad pedes Habinnae sedebat, jussus, credo, a domino suo, proclamavit subito* canora voce &c. Plinius N. H. XXXIV. ad fin. de Sandaracha: vocem *limpidam & canoram*

noram *facit*. Ovidius Art. Amat. III, 311.

Monſtra maris Sirenes erant, quae voce canora
Quamlibet admiſſas detinuere rates.

Plautus Prolog. Poenul. v. 33.

Matronae tacitae ſpectent, tacitae rideant,
Canora *hic* voce *ſua tinnire temperent.*

Sed nihil temere mutandum: *vox* enim *paterna* eſt *quam a patre habuit:* ita *anguſtiae paternae* apud Tacit. An. I. & *ſpiritus paterni* Ann. II. ſimiles iis quos pater habuit. Sequitur, DISCENDUM *Muſis ſonat:* fieri poteſt ut ita ſcripſerit Statius; ſed non credo: eſt enim nimis frigidum, & humile, & genio Statiano inferius. erigo hoc modo,

LIVENDUM *Muſis ſonat:*

id eſt *invidendum:* Horatius Serm. I, 9.

INVIDEAT *quod &* Hermogenes *ego* canto:

Phoebo MIRANDA *loquetur* Silius Italicus III, 621. de Domitiano. *livere* pro *invidere* Statio familiare. Epithal. Stell. & Violant. v. 149.

hic flexus onyx & concolor alto
Vena mari, rupeſque nitent queis purpura cedit
Oebalis & Tyrii moderator LIVET *aheni.*

Theb. XI, 210.

Summe Deûm, tibi namque meae primordia Thebae
(LIVEAT *infandum licet Argos, & aſpera Juno)*
Debent.

Tacitus Ann. XIII. *Simul ſtudiis inertibus & juvenum imperitiae ſuetum,* livere iis *qui vividam & incorruptam eloquentiam tuendis civibus exercerent.* niſi mavis, DICENDUM *Muſis ſonat:* ex Horatio Carm. IV, 9.

non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve ſolus
DICENDA Muſis *praelia.*

Sed hoc nequaquam placet. omnino verum puto LIVENDUM *Muſis*, quod elegantiſſimum eſt. Mox pro *diducit* brachia, Heinſius ad Ovid. Rem. Amor. v. 334. legit *deducit*, quod idem eſſe ait ac movet: & ita Parm. Male: quippe *diſpanſio* illa brachiorum quae in ſaltatione fit non eſt *deductio* brachiorum, ſed *diductio:* & ita legendum iſto quem adducit loco Propert. II, 18. ex quo hoc Statius mutuatus eſt,

Sive aliquis molli diducit *candida geſtu*
Brachia, ſeu varios incinit ore modos.

ita *diducet palmas* de natatore, apud Manil. V, 422. ubi vulgo male legitur *deducet.* Nollem Broukhuſius defendiſſet *τὸ deducet* in loco Propertii. Pro *Candida* Parm. *Grandia:* abſurde.

v. 68. *Nonne leves pueros, non te, Cytherea, pudebat*
Hoc ceſſare decus?] Elegans exclamatio ad Amores & Venerem: Nonne vos pudet, O Venus & Amores, tam formoſam & decoram virginem otioſam eſſe & florem aetatis perdere? Simili expoſtulatione Virgilius Georg. I, 491.

Nec fuit indignum, Superi, *bis ſanguine noſtro*
Aemathiam, & latos Haemi pingueſcere campos?

ita legendum & diſtinguendum; vulgo, *Nec fuit indignum Superis* &c. ſine interrogatione: quo nihil frigidius. Ita etiam legebat Servius, ut ex Annotatione ejus patet: NEC FUIT INDIGNUM SUPERIS] QUASI *exclamatio eſt ad Deos.* Atqui nulla, ne quidem quaſi-exclamatio eſt in vulgata. lege verba Servii hoc modo: NEC FUIT INDIGNUM SUPERI BIS] *Exclamatio eſt ad Deos.* Utcunque verba Servii diſponenda ſint, patet illum legiſſe *Superi* vel ex ſola mentione *exclamationis.* Pariter Lucanus VII, 58.

Hoc placet, O Superi, *cum vobis vertere cuncta*
Propoſitum, noſtris erroribus addere crimen?

vulgo & ibi deeſt interrogationis nota. Infra v. 301.

Quone poli motu, quo caeli ſidere verſo
Theſſalicae tantum, Superi, *permittitis orae?*

Tibullus I, 4. v. 31.

Crudeles Divi! *ſerpens novus exuat annos,*
Formae non ullam Fata dedere moram?

aequumne eſt, O Dii, ſerpentes quotannis exuere ſenectam, Formoſis pejorem eſſe conditionem?

v. 75. *Dicarchei portus, & litora* MUNDI *Hoſpita.*] Noſter potius ſcripſiſſet MUNDO, ut vitaret ambiguitatem conſtructionis; MUNDO *hoſpita*, quae excipiunt totum mundum; potius quam *litora* MUNDI. ita Theb. XII, 618.

Mittit in arma manus genialibus hoſpita DIVIS
Icarei, Celeique domus, virideſque Melaenae.

Achil-

Achilleid. I, 206.

Et Lemnos non aequa viris, atque hoſpita *Delos*

GENTIBUS.

Val. Flaccus IV, 145.

Ille manum tendens, Non haec, ait, hoſpita VOBIS *Terra, viri.*

Propertius III, 21.

Arboreaſque cruces Sinis, & non hoſpita GRAIIS *Saxa, & curvatas in ſua fata trabes.*

Bene igitur & melius MUNDO *hoſpita* quam MUNDI. praeterea *mundo hoſpita* eſt quae *recipit mundum:* at *mundi hoſpita* eſſet quae *recipitur a mundo*; quod priori contrarium eſt, & hoc loco abſurdum. Prudentius Apotheoſ. de Natur. Animae v. 47.

LIMI*que recentis*

Hoſpita:

id eſt, *quae excipitur limo recente:* de Anima loquitur. Martialis Epigr. X, 25.

At nunc, Auſonio fuſtra promiſſe Quirino, Hoſpita *Lagaei* LITORIS *umbra jaces.*

Ovidius Faſt. VI, 529.

Hoſpita CARMENTIS *fidos intraſſe penates Diceris:*

licet ibi conſtruere poſſis *penates Carmentis* non *Hoſpita Carmentis.* Noſter Epiced. Patr. v. 168.

Auſonii pridem laris hoſpita *Cyme:*

id eſt, Cyme quae *excipiebatur Auſonio lare.* Si haec obſervatio vera ſit (& vera mihi adhuc videtur) non potuit ſcribere MUNDI *hoſpita.* Sed vide porro: quippe lector ſuſpicioſus & ſagax turbatum aliquid hic odorabit. inſpice enim totam Χωρογραφίαν hujus loci: Veſuvius, inquit Statius, licet plurimum damni nobis intulerit, non tamen exhauſit URBES civibus ſuis; ſtant enim adhuc, florent, & populis vigent. hîc enim ſunt URBES florentes & populo refertae, CUMAE, & PUTEOLI, & *litora* MUNDO *hoſpita*, & CAPUA & noſtra NEAPOLIS. Vides, opinor, quam parum apte *litora* MUNDO *hoſpita* inſerantur inter tot propria nomina locorum: quippe LITORA, utcunque *mundo hoſpita*, nullo pacto referri poſſunt inter URBES; de quibus hoc loco agit Statius. Diu itaque ſuſpicatus ſum proprium *urbis* alicujus nomen hic delitescere: & Campaniae oram & urbes peragranti occurrebat, vix fieri poſſe quin BAIAE ſit locus quem quaerimus, ita appellatae a *Baio* Ulixis gubernatore illic ſepulto: unde Βαΐη τάφος *Baiae* vocat Lycophron Caſſandra v. 694.

Βαΐη δ' ἀμείψας τῆ κυβερνήτη τάφον.

Praetereuns vero Baii *gubernatoris* ſepulcrum.

comitem Ulixis vocat Servius ad Aen. III, 441. & IX, 710. & Silius Italicus XII, 114. Idem VIII, 540.

Miſenus, & ardens
Ore giganteo ſedes *Ithaceſia* BAII:

id eſt *ſepulcrum* BAII, i. e. BAIAE. Strabo lib. V, p. 169. Τὰς δ' Βαΐας ἐπωνύμους εἶναι λέγεται Βαΐη τοῦ Ὀδυσσέως ἑταίρου τινός· ὡς καὶ Μισηνὸν τὸ Μισηνόν· *Baias nomen habere perhibent a* BAIO *quodam, uno ex Ulixis ſociis; ſicut Miſenum a Miſeno.* ita legendus iſte Strabonis locus: vulgo, τινός· καὶ ..... τοῦ Μισηνῶν: unde male ſupplet Caſaubonus, καὶ τὸ Μισηνὸν ἀπὸ Μισηνοῦ: quippe ἐπώνυμος ἀπὸ Μισηνοῦ non Graecum eſt, ſed ἐπώνυμον Μισηνοῦ. excidit particula ὡς, quam repoſui, abſorpta a praecedenti ſyllaba ον. Sed hoc obiter. Hunc igitur Statii locum ſic lego;

hic auſpice condita Phoebo
Tecta, Dicarchei portus, & litora BAII *Hoſpita.*

Pro BAII ſcriptum erat MAII, perpetua vice literarum B & M: unde ex MAII fecerunt MUNDI, quod ſenſum aliquem habere videbatur. Huic ſimillimus locus Epiced. Patr. v. 167.

Quos propiore ſinu lituo remoque notatus
Collis, & Auſonii pridem laris hoſpita CYME:
Quoſque DICARCHEI PORTUS, BAIANA*que mittunt*
LITORA.

vides eundem locorum ordinem, & eadem verba in utroque loco: & nobilitas *Baiarum* facit ut in recenſendis celebribus Campaniae urbibus, hae omitti non poſſint. Bene autem *hoſpita litora* propter concurſum hominum qui voluptatis & valetudinis cauſa illuc confluebat. Neſcio quomodo hanc Conjecturam excepturi ſint Viri Eruditi: mihi quidem, forte utpote mea, maxime placet. hoc ſaltem, opinor, obtinebo, Statium non ſcripſiſſe *mundi hoſpita*, ſed *mundo*; quam differentiam non ante obſervatam memini. Sequitur, AT *hic magnae* &c. nulla oppoſitio inter hanc & priorem ſententiae partem: quare igitur Adverſativa AT? lege, ET *hic magnae* &c. ſed conſtante:

constanter retinent AT Editiones; ut forte scripserit Statius: HINC *auspice condita Phoebo tecta* — AT HINC *magnae* &c. non HIC *auspice*, &, HIC *magnae*.

v. 78. *Nostra quoque* ET *propriis tenuis, nec rara colonis*

Parthenope.] Absurdum hoc; si enim Parthenope seu Neapolis esset *tenuis* seu angusta *propriis* incolis, quomodo potuit eadem esse *non rara* seu frequens *colonis*& advenis? Dices forte Statium voluisse, paucos esse indigenas, multos advenas. Atqui hoc contrariatur proposito ejus, quod fuit laudare Neapolim ob *frequentiam* civium: *Stat,* POPULISQUE VIGET. ut inscitissime fecerit si *paucitatem* indigenarum memorat, ubi ob contrarium urbem laudare voluerit. Quo magis miror quando video Gronovium Elench. Antidiatr. c. III. culpantem Cruceum quod hunc locum (quem *elegantem* vocat) depravarat; & vulgatam *Nostra quoque* ET *propriis* &c. sic explicantem: " Hoc " est, & nostra Neapolis quae ET indigenis " angusta est, & non paucos habet advenas " seu colonos: ubi iste (Cruceus) absur- " dissime, *& propriis tenuit quae rura*; vel, " *tenuit nec rara colonis.*" Verum, ut ante dixi, si *angusta* esset *indigenis*, unde locus esse potuit *alienigenis?* si *civibus refercta*, quod voluit Statius, unde *propriis tenuis?* mollire quidem potuisset, si dixisset,

Nostra quoque UT *propriis tenuis,* NON *rara colonis*
Parthenope:

LICET propriis tenuis sit, TAMEN *multos* habet advenas: sed utroque genere abundantem monstrare debuit & voluit Statius; & scripsit,

Nostra quoque HAUD *propriis tenuis, nec rara colonis*
Parthenope:

quod explicatione non indiget. Apuleius Floridis, de Samo insula: *Ceterum & incolis frequens, & hospitibus celebrata.* Scriptum erat AUT pro HAUT vel HAUD: unde istud ET. Omnes fere Editiones ita distinguunt,

Nostra quoque & propriis, tenuis nec rara colonis
Parthenope:

quod altero, si fieri potest, absurdius est. Vers. 80. pro *Dionaeae columbae*, quae est omnium editionum inepta lectio, recte Gevartius *Dionaea columba:* quod confirmavit simili loco ex Theb. VII, 663.

haec omine dextro
Moenia CIRRHAEA monstravit Apollo JUVENCA.

Addas locum Vell. Paterculi I, 4. *Hujus classis cursum esse directum alii* COLUMBAE *antecedentis volatu ferunt; alii nocturno aeris sono, qualis Cerealibus sacris cieri solet. pars horum civium magno post intervallo* NEAPOLIM *condidit.*

v. 88. *Morum* jura *viris: solum & sine fascibus aequum.*] Tuam opem, O Grammatica, ut haec intelligam! Sensum quidem teneo, nempe, bonos mores pro legibus esse: sed eo casu scribi oportet *Mores jura viris*, non *Morum: jura* enim *morum* absurdum est. Putavi aliquando verum esse *morum cura viris*, ut *cura pudoris* apud Ausonium Idyll. VII, 25. *cura juris* Senec. Thyest. v. 216. *cura legum* Lucan. VIII, 75. ubi pari modo corrupte legitur *jura legum.* Sed nec hoc satisfacit: quippe sequentia, *solum & sine fascibus aequum*, postulant aliquid cui adjungantur, utpote per se sententiam non efficientia. His omnibus incommodis tandem subvenio mutatione unius literulae & distinctionis: ecce,

Nulla foro rabies, aut strictae jurgia leges
Norunt: *jura viris solum & sine fascibus aequum.*

egregiâ & perspicuâ sententiâ: *leges non* NORUNT *jurgia*, ut Silv. IV, 4.

Certae jam Latiae non miscent jurgia leges.

noscere hoc sensu perquam vulgare: Noster Silv. IV, 4.

fluctus an sueta minores
Nosse *ratis, nondum Ioniis credenda periclis?*

Seneca Thyeste v. 394. ubi chorus senum Mycenaeorum loquitur:

Obscuro positus loco
Leni perfruar otio;
Nullis notaque *litibus*
Aetas per tacitum fluat!

ita legendum; vulgo absurde, *nota Quiritibus.* Propertius I, 6.

Non ego nunc Adriae verear mare noscere *tecum,*
Tulle, neque Aegaeo ducere vela salo.

Theb. VII, 168.

Adde quod imbellis rarisque exercita castris
Turba meas acies, mea tantum praelia norunt.

Virgilius Ciri:

Nulla colum novit, *carum nec reſpicit aurum:*

fruſtra eſt N. Heinſius, qui ad Claudian. in Eutrop. I, 274. voluit *nevit*. Sic alibi paſſim. *Strictae leges*, metaphora a *gladiis* ſumta. Deinde, *jura viris ſolum & ſine faſcibus aequum*, id eſt, *aequitas nuda & ſola ſine ope fori & tribunalis eſt idem quod jura & leges alibi*; ut de ſuis praedicat Latinus ap. Virgil. VII, 202.

Ne fugite hoſpitium, neve ignorate Latinos
Saturni gentem, haud vinclo nec legibus aequam,
Sponte ſua, *veteriſque Dei ſe more tenentem:*

ubi Servius haec interpretatur quaſi legiſſet *veteriſque aevi* pro *dei*. Auſonius Epiced. v. 34.

Atque bonos mores legibus *antetuli*.

Curtius IX, 1. *Gens, ut barbari, ſapientia excellit*, boniſque moribus regitur. *Aequum eſt jura*, hoc eſt, *idem quod jura*; ut apud Plinium Epiſt.

Unus Plinius *eſt mihi* priores;

id eſt, *idem quod* priores, ſeu *pro prioribus*. Antholog. III.

Εἰς ἐμοὶ ἄνθρωπος τρισμύριοι:

id eſt ἀντὶ τρισμυρίων. In Edit. Parmenſi pro *ſtrictae jurgia* invenio *ſcita Lycurgia:* & *leges* non *legis*. & ita ſe inveniſſe teſtatur Heinſius ad Claudian. p. 552. niſi quod pro *aut* citat *nec*, memoriae culpa. Rom. *ſcita Licugia*. Verſ 86. pro *peracti* Rom. *parati:* non male; ſed alterum melius.

v. 93. *Quid laudem* riſus *libertatemque* Menandri.] N. Heinſius ad Sil. Italicum XII, 31. pro *riſus* legit *ritus*; & ita editiones nonnullae: bene: licet alterum defendi poſſit. Parm. & Rom. *littus:* unde Heinſii *ritus*. Silius, loco notato, de Neapoli loquens:

Nunc molles urbi ritus, *atque hoſpita Muſis*
Otia, & exemtum curis gravioribus aevum.

Tacitus Hiſt. V, 5. *Quippe liber feſtos laetoſque* ritus *poſuit; Judaeorum mos abſurdus ſordiduſque*. Deinde pro *Menandri* legit *theatri*; & ita olim ego conjeceram: non bene: quippe praecedit vox *theatri* v. 91. praeterea, non adeo ſui oblitus eſſe potuit Statius ut uxorem ad Neapolin allicere tentaret mentione facta *libertatis theatralis*; quandoquidem ipſe ſupra v. 16. ait illam ex his ludicris nullam capere voluptatem:

certe laſcivia cordi
Nulla; nec aut rapidi mulcent te praelia Circi,
Aut intrat ſenſus clamoſi turba theatri;
Sed probitas &c.

nam quod memorat *geminam molem nudi tectique theatri*, non iſtud facit *ludorum* qui in iis fiebant, ſed ſolummodo *aedificiorum* causâ, & ut Neapolin commendaret ob *magnificas ſpecies cultuſque locorum*; ut ex ſenſu patet. Non igitur *theatri* huic loco convenit; multo minus *Menandri*, ob eaſdem & alias rationes. Latet Gerundium aliquod, ut dicunt Grammatici; quale eſt, *libertatemque* JOCANDI, vel tale aliquid. Statianum hoc eſſe non puto, vel potius ſcio: placuit tamen ideo proferre ut ad hanc formam acutiores vocem veram eruant ſub τῷ *Menandri* latentem. Verſ. 94. pro *grata licentia* bene Bernartius *Graia:* patet ex oppoſitione. Similiter Sidon. Apollinaris Carm. XXIII, 99.

rigorque
Romanus *fuit* Attico *in lepore.*

de commutatione harum vocum dixi aliquid ad Silv. II, 2. v. 93. ubi par error.

v. 102. *Caraque non* molli *juga Surrentina Lyaeo.*] Idem Heinſius ad Sil Ital. VIII, 380. pro *molli* legit *ſoli*. *Cara non ſoli Lyaeo*, quia illic Minerva & Hercules & Neptunus (addere etiam ex Strabone potuiſſet *Sirenes*) colebantur. Non ſine ratione de voce *molli* dubitat Vir acutiſſimus: quippe *non mollia* vina ſunt *auſtera, fortia*. atqui Surrentinum erat *tenue* & *lene*, & *convaleſcentibus maxime probatum propter tenuitatem ſalubritatemque*, ut ait Plinius Nat Hiſt. XIV, 6. unde ille apud Perſium Sat. III, 93.

poſtquam
Tertia compoſitas vidit nox currere venas,
LENIA *loturo ſibi* Surrentina *rogavit.*

Tiberius quidem Caeſar, referente Plinio ibidem, vocare conſuevit *generoſum acetum*; & Caligula *nobilem vappam:* ſed haec illi non quia *auſterum* erat, ſed quia *tenue*, & conſequenter cito *aceſcebat* & *evaneſcebat:* licet hoc vinum aetatem quoque ferre, & id nuper experimentis inventum ſcribat Strabo lib. V. p. 168. Sil. Italicus V, 465.

felicia Baccho
Aequana, & Zephyro Surrentum MOLLE *ſalubri.*

Ovidius Met. XV, 710.

Et Surrentino generoſos *palmite colles*
Vides *Surrentum* MOLLE *Zephyro ſalubri*, & *generoſos* colles: *generoſum* vero & *lene* conjungit Horatius Epiſt. I. de vino loquens:

Ad mare cum venio generoſum *&* lene *requiro.*

ex his apparet verius fore ſi Statius dixiſſet, *juga Surrentina cara* MOLLI *Lyaeo* potius quam NON MOLLI. Et, quod praecipuum eſt, ſi legas *non molli* neceſſe eſt ut *τῷ Lyaeo* ſumas non pro *Deo Baccho*, ſed pro *vino*: & tunc erit, *juga Surrentina* CARA non molli VINO. quod abſurdum erit: quo enim ſenſu dici poſſunt juga eſſe *cara vino*, & *non molli* vino? Adhaereo igitur Heinſianae conjecturae donec melius aliquid contingat & auctius. Similis eſt locus Silv. IV, 8.

necnon plaga cara madenti
Surrentina Deo, *ſertis altaria cingat.*

madenti Deo, Baccho; ut hic, *cara Lyaeo*; *Baccho*, non *vino*. Verſ. 104. pro *Aenariaeque* Domitii Codices habebant *Tanarumque*: Parm *Denarumque*. Emendationem Domitii confirmat Plinius Nat. Hiſt. XXX, 2. *In Aenaria inſula calculoſis mederi* produntur aquae. bene igitur *lacus medicos*. Auctor tamen Aetnae v. 428. producit ſecundam *Aenariae* ſyllabam:

Dicitur indiciis flagrans Aenaria *quondam.*

Verſ. 106. *Sed ſatis* HOC, *conjux*, *ſatis* HOC *dixiſſe*. Ita vulgo legitur. Parm. *ſed ſatis* HAEC *conjux ſatis* EST *dixiſſe*. Rom. *ſed ſatis* HOC *conjux ſatis dixiſſe*. Vulgata optima eſt. ita Propemp. Celer. v. 129.

HOC *nos*, HOC *iterum ſtantes in litore verſos*
Cernemus fluctus

ubi vide quae notavi. Verſ. 111. pro *praevenieſque etiam*; *ſine me* &c. Parm. *pervenies & ſine me*: Rom. *pervenies*.

NOTAE AD SILVARUM LIB. IV.

IN EPIST. AD MARCELLUM.

LIN. 2. *Reor* QUIDEM *aliter quam* &c.] Parmenſis, *Reor* EQUIDEM *aliter* &c. quod admiſi. Sequitur, *nullum opuſculum* MEUM *coepiſſe*. Ita omnes Editt. praeter Parm. & Rom. quae habent, *opuſculum* INVENIRI *coepiſſe*. Atqui utrumvis falſum continet: quippe nec liber ſecundus nec tertius nec quintus Silvarum *incipiunt* ab invocatione numinis Imperatorii. niſi per *opuſculum* intelligat totum ſyſtema librorum quinque Silvarum: quo quidem ſenſu verum eſt; incipit enim ab Equo Max. Domitiani. & ita in Thebaide & Achilleide. Sed vix eſt ut hos Silvarum libros, nedum Thebaida & Achilleida, *opuſculi* nomine diminutum iret. Latet aliquid quod non poſſum eruere. Sic in eo quod ſequitur: *Sed hic liber* TRES *habet*. *tres* QUAS? nihil enim praecedit cui jungi poſſit vox *tres*. patet quid velit Statius, nempe *tres* ECLOGAS. Sed quis hoc audebit ſubſtituere ſine libris? Barthius aliquid notat in hunc locum: ſed obſcure & minus vere, ut facile poſſem oſtendere, ſi vacaret. Deinde lin. 5. PRIMO *autem ſeptimum decimum* &c. immo PRIMA, ſc. *Ecloga*; & praeceſſit, QUARTA, QUAE *ad honorem tuum pertinet*. Eodem modo SECUNDA & TERTIA, non SECUNDO & TERTIO: niſi aliud quid lateat. Pro EPULIS Domitius notat in omnibus aliis codicibus legi EPISTOLIS: perperam. Parmenſis clare EPULIS: unde patet Domitium non vidiſſe iſtam editionem.

Lin. 7. *Tertio Viam Domitianam* miratus *ſum*, *qua graviſſimam arenarum* moram *exemit.*] Nemo legat *veneratus ſum*, inductus iſto Virgilii Aen. III.

Templa Dei ſaxo venerabar *ſtructa vetuſto*,

& ſimilibus; verum enim eſt *miratus*. *mirari* eſt *cum admiratione canere*, vel *admiratione*

tione prosequi. Tiburtin. Vopisc. v. 57.

Quid nunc ingentia MIRER
Atria?

Achilleid. II, 441.

nec major in istis
Sudor, Apollineo quam fila sonantia plectro
Cum quaterem, priscosque virûm MIRARER
honores.

Virgilius:

Quamvis Elysios MIRETUR *Graecia* campos.

Auctor Aetnae v. 638. de piis fratribus:

Incolumes abeunt tandem, & sua numina secum
Salva ferunt: illos MIRANTUR *carmina vatum.*

Ausonius Mosella v. 51. *Naturae* MIRABOR *opus.* conjungit Plinius Panegyrico: *Qua si vero jam satis* veneratus MIRATUSque *sim quod tantam pecuniam profudisti!* Pro MORAM *arenarum* Rom. MOLEM. Justinus I, 9. *Ad Ammonis quoque nobilissimum templum expugnandum exercitum mittit; qui tempestatibus &* arenarum MOLIBUS *oppressus interiit.* Et IV, 1. *ubi acrior per spiramenta cavernarum ventus incubuit,* arenarum MOLES *egeruntur.* Et ita alibi Idem, & alii. Sed perperam istud MOLEM: dixisse enim debuit MOLES *arenarum:* non enim *unus* erat arenae cumulus, sed per totam viam continuatus. Recte MORAM *arenarum*, id est *arenas* quae *morabantur* & impediebant iter facientes. ita *veprum nemorumque* MORAS, Protrep. Crispin. v. 44 *portarum* MORAS Theb. XI. *fossarum* MORAS Virgilius. Vers. 10. *epistolam* MEAM *accipies* &c *epistola mea quam tibi scribo* ineptum est: scribe *epistolam* EAM *accipies.* per te vides causam mendi, & lectionis veritatem.

Lin. 14. JAM *Herculis vindicis nostri Herculem* &c.] Domitius notat inemendatos codices habere NAM: sed male, inquit. immo optime: & ita Parmensis. quis vero nescit hanc particulam res dissimillimas saepe connectere? Ita Praef. lib. I. *De quo nihil dico, ne videar defuncti testis occasione mentiri.* NAM *Cl. Etrusci testimonium extat.* Epithal. Stell. v. 171.

unam omnes inter miratur amatque
Nec formae nec stirpis egens. NAM *docta per urbem*
Carmina qui juvenes, quae non didicere puellae?

Plinius Nat. Hist. XIV, 1. ad fin. *Necnon vineae oppugnationum dedere rationem.* NAM *in medicaminibus adeo magnum obtinent locum ut per se vina ipsa remedia sint.* in quibus locis τὸ NAM non est *causale*, nec rationem reddit praecedentium; sed orationem transfert ad rem omnino diversam. O quantas turbas dedit commutatio harum vocum in loco Flori IV, 3. *Quippe dum Sextus paterna repetit, trepidatum toto mari. dum Octavius mortem patris ulciscitur, iterum fuit movenda Thessalia. dum Antonius varius ingenio, aut successorem Caesaris indignatur Octavium, aut amore Cleopatrae desciscit in regem.* NAM *aliter salvus esse non potuit, nisi confugisset ad servitutem.* Ita edidit doctissimus Dukerus in nitida editione Lugd. Bat. 1722. Freinshemius mancum locum putat, & quatuor verba inserit. Graevius ejicit NAM; & ita Lipsius & Gronovius. Anna Fabri pro NAM legit P. ROM. Rupertus & Boeclerus cum Freinshemio sentiunt. Salmasius, Ryckius & Perizonius delent NAM; & huc propendet ipse Cl. Dukerus. Vides quanti fluctus in hoc simpulo excitentur: simul vide quam facile sit hos sedare: *dum Antonius varius ingenio, aut successorem Caesaris indignatur Octavium, aut amore Cleopatra desciscit in regem,* JAM *aliter salvus esse non potuit nisi confugisset ad servitutem.* Per se patet. *jam salvus esse non potuit,* scil. *Pop. Romanus,* ab initio sententiae repetendus; ut bene vidit Graevius. Lin. 15. pro *quem de me & de ipsis studiis meretur* Parm. *quum me & ipsis studiis miratur.* Rom. omittit ultimum *de.* Lin. 17. pro *Maximum Junium* &c. Parm. *Maximum virum* ET *dignitatis eloquentiae nomine:* lege, ET *dignitatis* ET *eloquentiae nomine.* Lin. 20. pro *maturius* &c. Parm. *maturim e Dalmatia:* voluit, opinor, *maturrime.* Lin. 24. pro *dignius* Parm. *dignum.* Lin. 28. pro *qui reprehenderunt* Parm. *aut reprehēderē.* Lin. 31. pro ET *quanto,* potes legere AT.

Lin. 32. *Exercere autem jocos non licet? sic secreto, inquit.*] In priore sententiae parte loquitur Statius: in posteriore respondet Maevius, vel Titius, vel quemcunque alium velis. Pro SIC legendum est SI: immo licet, inquit adversarius, modo id secreto fiat: cur enim res ludicras & leves orbi exhiberes? Atqui, pergit Statius, refellens hanc objectionem, non pudet nos in publico spectare etiam levissimos lusus.

Lin. 34. *noviſſime, quiſquis ex meis* INVITUS *aliquid legit* &c.] Quare INVITUS? quis enim eos *cogeret?* lege, INVIDUS. per ſe patet. Pro *profitetur* Parm. *profiteatur*: quod ferri forte poteſt. Sequentia, *itaque conſilio ejus accedam* interrogationis nota animavi: Parm. & Rom. *ita quare*, eodem ſenſu.

Lin. 36. *In ſumma, nempe ego ſum qui traducor: taceat, & gaudeat.*] Ita diſtinxi, & ſic interpretor: *Denique*, ſi reprehenſione dignus ſum ob hoc leve genus ſcriptionis, quid hoc ad illum? cum *ego ſim qui traducor*, non ille; cum hoc periculo meo fiat, non illius: itaque ille *taceat*, utpote in re quae ad eum minime pertineat; & *gaudeat* meo dedecore, ſi ita velit. Hic eſt ſenſus hujus loci. *In ſumma* eſt *denique* Manilius IV.

Italia in ſumma, *quam rerum maxima Roma*

Impoſuit terris, coeloque adjungitur ipſa.

Calpurnius Flaccus Declam XI. p. 805. edit. Burman. In ſumma, *pernicies, vel velle ad me redire, vel nolle.* Vide Juſtin. XXXVI, 1. Sequitur, *Et, ſi videtur, hactenus: ſin minus*, reprehendemur. Senſus eſt: *Et, ſi* ita tibi *videbitur*, *hactenus*, nec ultra hujuſmodi ſcripta edam: *ſin minus*, id eſt, ſi volueris me pergere, *reprehendamur*, (ita enim legendum, non *reprehendemur)* non ego invidos & malevolos curabo; reprehendant, ſi velint; ego pergam. Vide Praefat. lib. II. ad finem.

ECLOG. I.

XVII. CONSULATUS IMP.] Ita Vulgatae. Gronovius ex MSS. plenius: XVII. CONSULATUS IMP. AUG. GERMANI CI. Cui ex Parm. addidi DOMITIANI.

v. 9. *Et* REQUIEM *bis ſextus honos; precibuſque receptis*

Curia Caeſareum gaudet viciſſe pudorem.] Conſtructio eſt: *Et bis ſextus honos gaudet viciſſe* REQUIEM; *& Curia, precibus receptis, gaudet viciſſe Caeſareum pudorem. Bis ſextus honos gaudet viciſſe requiem*, eſt, *conſulatus vicit requiem.* ſed CUJUS *requiem* vicit? *Caeſaream*, opinor, dicent, repetendam ex verſu proximo. Durum quidem hoc, nec tolerabile iis qui numeros & compoſitionem Statianam callent; ſecundum quam ſententia perfecta eſſe debet poſt vocem *honos*. & ita quidem eſt: auſim enim polliceri Statium ſcripſiſſe,

ſubiere novi palatia faſces,
Et REDIIT *bis ſextus honos: precibuſque receptis*
Curia Caeſareum gaudet viciſſe pudorem:

Vides quam plena & rotunda omnia, & quam emphaticum iſtud *rediit*; quaſi dixiſſet, prioris quidem anni Conſulatus vix *Conſulatus* dici meruit; jam vero poſtquam Caeſar faſces ſucepit, REDIIT tibi, O Roma, *verus Conſulatus*. Martialis Epigr. VIII, de Conſulatu filii Sil. Italici:

Biſſenos *jubet en* REDIRE faſces,
Nato Conſule, nobilique virga
Vatis Caſtaliam domum ſonare.

Hunc Statii locum ſublegit Claudianus de IV. Conſulatu Honorii v. 4.

Exultant REDUCES *Auguſto conſule* faſces.

literae *d* & *q* ſaepe inter ſe commutantur: quippe *q* eſt *d* inverſa: hinc natus error; *requiē* pro *rediit*: ut apud Val. Flaccum IV, 525. *quaerent* pro *deerunt*:

Harpyiis *nunquam nova pabula* deerunt:

ita legendum (non *Harpyiae quaerent)* ex Ovidio Met. VIII, 875. de Eriſichthone:

Vis tamen illa mali poſtquam conſumſerat omnem
Materiam, deerantque *gravi* nova pabula *morbo*:

ſic & ibi legendum; vulgo ineptiſſime, *dederatque*. ſed hoc a Cl. Burmanno jam video occupatum. Multa de hoc Statii loco Gronovius Diatr. c. XXXVI. ut probet a manu poetae fuiſſe *bis textus honos*, id eſt, *toga praetexta*, Conſulum indumentum: *bis textus*, quia duplicem texturam habuit, *lanae* qua *toga*, *purpurae* qua praetexta. is *honos bis textus* gaudet, inquit, quod *requiem vicerit*, quod de Palatinis preſſoriis prolatus & Caeſari injectus ſit. Et hanc interpretationem multis defendit & nimis acriter Elench. Antidiatr. c. V. Poſtea tamen, in Reliquiis ad Stat. Silvas, quas una cum Statio edidit circiter quatuordecim annis poſt, reſipuit, & errorem ſuum agnovit his verbis: " Pudet in re facili tantopere " ſudaſſe. *Bis ſextus honos* eſt duodecim " faſcium

" faſcium & lictorum honos; proprium " Conſulatûs inſigne. ut cum Juvenalis: " *cum jam ſexta cervice feratur*, i. e. ſex " lecticariorum cervicibus. Is honos re- " quievit Imperatori quamdiu eum non " uſurpavit, admiſſo conſulatu. *requiem* " apud illum *vicit*, poſtquam adhhibitus " eſt ſuſcepto conſulatu.

v. 14. Omnia *juſſiſti componere bella.*] Inutile & nullius pretii iſtud *omnia:* dubito etiam an verum: non enim legimus Domitianum clauſiſſe templum Jani: quo ſolo ſenſu vere dici poſſet *compoſuiſſe* OMNIA *bella*. Lego,

Orrida *juſſiſti* &c.

i. e. *horrida*. Vides cauſam erroris, omiſſa ſcil. prima litera. *horrida* perpetuum *bellorum* epitheton: vix opus eſt poëtarum loca exſcribere: vide, ſi velis, Noſtrum Silv. III, 3. v. 170. Thebaid. VI, 457 & 865. Virgil. VII, 41. Sil. Italicum I, 630. & XIII, 451. Auctorem Octaviae v. 776. Auſonium Epigram. I. Juvenalem XIV, 242. & alios paſſim. Commutantur interdum hae voces: Noſter Thebaid. X, 94. de antro Somni:

non hic pelagi, licet omnia *clament*
Litora, non illic caeli fragor:

pro *omnia* MS. Petrenſis habet *horrida*. pro *non illic caeli*, lege, *non ullus caeli*. Iterum Theb. VIII, 44. ubi Pluto poſt obitum Amphiarai, de Jove ita queritur & minatur,

quid me otia moeſta
Saevus, & implacidam prohibet perſerre quietem,
Amiſſumque odiſſe diem? pandam omnia *regna,*
Si placet, & Stygio praetexam Hyperiona caelo:

quaenam haec *omnia regna?* ex ſenſu manifeſtum eſt Plutona de *Tartaro* hic loqui: lege igitur *orrida* i. e. *horrida* regna: *pallida regna* vocat Virgil. VIII, 245. *regna opaca* Noſter Theb. I, 294. *horrifera regna* Seneca Hippol. v. 932. vel ſaltem *invia* regna pro *omnia*. Hunc Statii locum *Omnia juſſiſti* &c. peſſime interpretatur Gronovius Diatr. c. 37. poſt lectam illius expoſitionem vide hujus libri Eclog. III, v. 9, 10, & 17. Hunc etiam locum tacite ſublegit Claudianus in pr. Conſ. Stilich. II, 186.

cecidit Maurus, Germania ceſſit,
Et JANUM PAX *alta* LIGAT.

v. 19. *talem te cernere ſemper*
Menſe MEO *tua Roma cupit.*] PRO MEO MS Flor. Editt. Rom. & Venet. habent NOVO: quod non improbat Gronovius Diatr. c. XXXVI. prolato hoc Claudiani loco,

Annum *pande* NOVUM, *Conſul vetus.*

Judicio tamen cujuſque liberum relinquit. Utor permiſſo, & hoc fretus dico Statium ſcripſiſſe,

Menſe MEO *tua Roma cupit:*

non NOVO. *menſe meo* id eſt *Januario*, qui Jano ſacer, ut pueris notum. Martialis Epigr. VIII, 8. de reditu Caeſaris, ad Janum:

Tu tamen hoc mavis, Latiae quod contigit urbi,
Menſe TUO *reducem*, JANE, *videre Deum.*

qui locus movit Gronovium ut de *novo* dubitaret. magis moviſſet virum egregium ſi conſideraſſet *menſem novum* nihil eſſe praeter *initium menſis*, & de *quovis* menſe dici poſſe: hoc vero loco requiritur menſis *Januarius:* ut jam omnino falſum ſit *Menſe* NOVO. Martialis Epigr. X, 41.

Menſe NOVO Jani *veterem, Proculeia, maritum*
Deſeris, atque jubes res ſibi habere ſuas.

clare vides *Menſem* NOVUM *Jani* denotare *initium Januarii*. ita *annus* NOVUS, *initium anni*, ſeu Calendae Januariae, in iſto loco Claudiani a Gronovio citato, & Suetonio Tiber. c. 61. & alibi paſſim Recte igitur *Menſe* MEO: & ita Parmenſis, & plurimae aliae.

v. 25. Moribus atque *tuis gaudent turmaeque, tribuſque.*] Corruptus locus, quicquid contra dicat Gronovius Diatr. c. XXXVII. Quid enim eſt iſtud ATQUE; *Moribus* ATQUE *tuis?* quis unquam hoc modo collocavit ATQUE? praeſertim cum nulla ſit connexio inter hanc & praecedentem ſententiam, neque haec ab illa aliquatenus pendeat. Pro ATQUE non dubito quin Statius ſcripſerit ECCE: *Moribus* ECCE *tuis.* & hae voces aliàs a Librariis commutatae fuerunt. Sed nec *Moribus* ſanior videtur: nullus enim hîc *Moribus* locus, cum per totam Eclogam de *Conſulatu* tantum, non de *vita privata*, aut *Cenſorio officio* Domitiani agat Statius. Dixiſſe potius debuit *Honoribus* tuis, ſi per verſum licuiſſet, quam *Moribus*. Verum puto,

Faſcibus

Faſcibus ecce *tuis gaudent turmaeque, tribuſque.*

Senſus hoc poſtulat; & evincunt ſequentia,

lucemque a Conſule *ducit*
Omnis honos.

Faſces pro *Conſulatu* poni omnibus notum, & bis in hac Ecloga occurrit. Natus error ex omiſſa prima verſûs litera, *aſcibus, oribus.* Nec melius explicat Gronovius iſta *lucem ducit*, per, *omnes Magiſtratus vivunt ſanctis moribus principis.* Non iſtud voluit Statius, ſed hoc: *Omnes magiſtratus & honores* ILLUSTRANTUR *a Conſulatu tuo:* hoc enim eſt *lucem ducere* ſeu accipere ab aliquo; nempe *illuſtrari* ab illo, quemadmodum Luna & ſtellae minores a Sole. haec eſt Statii metaphora, hoc artificium in adulando.

v. 28. *Dic age, Roma* POTENS, *& mecum longa Vetuſtas*
Dinumera faſtos.] Probum ſuo loco *Roma* POTENS: Horatius Epiſt. II, 1. v. 60.

Hos ediſcit, & hos arto ſtipata theatro
Spectat Roma POTENS.

Auſonius Moſella v. 378.

Da veniam mihi, Roma POTENS: *pulſa, oro, faceſſat*
Invidia.

Sic de Atina Virgilius VII, 630.

Tela novant, Atina POTENS, *Tiburque ſuperbum:*

& aliis urbibus donatum hoc epitheton invenias. non igitur de Verbo, ſed de ſenſu Verbi quaerendum; utrum ſcil. huic loco aptus ſit: quod negamus. nihil enim facit *potentia* Romae ad iſtud de quo hoc loco agit poëta, ſcil. ad recenſionem Faſtorum ut inde repetantur exempla eorum qui multos Conſulatus geſſerunt, & qui cum Domitiano in hac re comparentur: Nihil, inquam, huc facit *Roma* POTENS, ſed *Roma* ANTIQUA, & LONGA VETUSTAS. non enim ex eo quod POTENS ſit, proferre apta exempla poteſt, ſed quod ANTIQUA & LONGAEVA & multorum ſaeculorum exemplis & experimentis erudita & inſtructa. Lege,

Dic age, Roma PARENS, *& mecum* longa Vetuſtas
Dinumera faſtos:

quae vox honorem & reverentiam & Antiquitatem ſimul denotat; adeo ut bene conjungatur cum *longa Vetuſtas.* Quintilianus Declam. III, 2. *Sed neque hoc* Roma PARENS, *nec ſigna militaria aquilaeque victrices, nec tua, ſumme Imperator, divina virtus ſinat.* Sidonius Apollinaris Carm. VII, 594.

Laetior at tanto modo principe, priſca *Deorum*
Roma PARENS, *attolle genas.*

Sil. Italicus IV, 811.

Quid tibi pro tanto non impar munere ſolvat
Hannibal aequatus Superis? quae praemia digna
Inveniam, Karthago PARENS?

voces vero *potens* & *parens* commutantur a Librariis. ita Seneca Herc. Fur. v. 300. pro *frugum* PARENS optimi codices habent POTENS: quod admiſit Gronovius. ſic Claudian. in pr. Conſ. Stilich. lib. II, 442.

Occurrit Natura POTENS, ſeniorque *ſuperbis*
Canitiem inclinat radiis:

pro POTENS Moreti codex PARENS. Vide autem in quantam ſui oblivionem induxerit Statium calor ejus extemporaneus. invocat enim *longam Vetuſtatem* ut Faſtos excutiat & exempla digna proferat: putares ſtatim cum Fabriciis & Coruncaniis te rem habiturum eſſe. horum oblitus, immani ſaltu deſcendit ad *Auguſtum*, qui mentibus hominum paene recens, & memoria nonnullorum haerere potuit: & poſt tantam invocationis pompam, & petitionem ut recenſeret Vetuſtas *non parva* EXEMPLA, UNIUS tantum mentionem facit. O Judicium, quale te dicam bonum!

v. 31. *Ter* LATIO *decieſque tulit, labentibus annis,*
Auguſtus faſces.] Haec eſt omnium Editionum lectio: prava, quacunque conſtructione ponas. Gronovius quaerit, *quidni* LATIOS? non aliter ſcribere potuit Statius. Lucanus VII, 427. de die Pharſalico:

hac luce cruenta
Effectum, ut LATIOS *non horreat India* faſces.

Verſ. 38. pro TERENTI Edit. PARENTIS: perperam. Emendavit primus Turnebus in ora Codicis ſui: deinde delevit, & aliter hunc locum explicavit, dubitante Morello cui lectioni adhaereat. omnem ſcrupulum adimit Gevartius Papin. Lect. IV, 2. ubi optime explicat, & probat ex ſimili loco Soter. Gall. v. 18.

Aut inſtaurati peccaverit ARA TERENTI:

ita

ita enim ſcribenda haec vox, non TARENTI: vide Heinſium ad Ovid. Faſtor. I, 501. ubi etiam notat lectionem Edit. Parmenſis, quae pro *revocabitur* habet *renovabitur*; quod defendi poteſt ex voce *inſtaurati* in loco modo citato, & multis aliis exemplis. Verſ. 35. pro *permittes* Parm. *promittes*. Verſ. 40. pro *Reſtat Bactra* Parm. & Rom. *Reſtät*. Verſ. 41. pro *nondum gremio Jovis* recte Livineius & Barthius *nondum* in *gremio Jovis*. Supra v. 33.

Tu juvenis praegreſſus avos. En! *quanta recuſas,*
Quanta vetas! flectere tamen, precibuſque &c.

ita legendum & diſtinguendum; non, ET *quanta recuſas.*

v. 45. *Tunc* omnes patuere *fores*, laeto*que dederunt*
Signa polo.] Non intelligo quaenam fuerint hae *fores* quae *patuere*: non *Jani*; ille enim CLAUSO *ſe poſte recepit*. *Deorum fores*, inquiunt, *quae in ſingulas Deorum domos ducebant*. Atqui OMNES *fores* ſunt tam *hominum* quam *Deorum* fores. Praeterea, quomodo *omnes* fores *patent* cum Jani *clauſae* ſint? Deinde, CUI BONO patuerunt? quippe fores ſua ſponte patere *mali* erat & infauſti *ominis*, ut ex pluribus Antiquorum locis quos ante oculos jam habeo, probare poſſem: vide Sueton. Jul. c. 81. Ner. c. 46. Tit. c. 24. Tacitum Hiſt. V, 13. Vopiſcum in Floriano c. 4. Piget his abſurditatibus immorari. Bonis avibus Criticae litavi cum hunc locum ita reſtitui:

Tunc omen plauſere *fores*, laeti*que dederunt*
Signa poli:

dicit Jani fores *plangore* dediſſe ſignum & *omen* haec quae praedixerat eventura eſſe. Claudianus de Rapt. Pros.

ter cardine verſo
PRAESAGUM *cecinere* FORES:

Ovidius Metam. IX. 781.

Viſa dea eſt moviſſe ſuas (& moverat) aras,
Et templi TREMUERE FORES:

praeſentis ſcilicet numinis ſignum. Virgilius Aen. III, 90.

Vix ea fatus eram; tremere *omnia viſa repente,*
Liminaque *lauruſque Dei, totuſque* moveri
Mons circum.

vide Illuſtr. Ezech. Spanhemium ad Callimach. Hymn. in Apollinem. Bene vero *omen plauſere*, id eſt *plaudendo dedere*: Thebaid. III, 502.

Nonne ſub excelſo ſpirantis limite caeli,
Amphiarae, vides, curſus ut nulla ſerenos
Ales agat, liquidove polum complexa meatu
Pendeat, aut fugiens placabile PLAUSERIT OMEN:

ubi tamen codices habent *planxerit omen*; quod eodem recidit. Claudianus de Bello Getic

Ipſo Roma die, nec adhuc oſtenditur auctor,
Perſonuit, Veniſſe ducem; *laetiſque Quirites*
Vocibus AUSPICIUM *certi* PLAUSERE *triumphi.*

Noſter Theb. III, 493.

tunc omnis in aſtris
Conſonet *arcana volucris* bona murmura *lingua*:

id eſt *conſonando* & plaudendo *det* bona murmura ſeu *omina*. Sic *ſternuit omen* Amor, &, *dextram ſternuit approbationem*, apud Propertium & Catullum, eſt *ſternuendo dedit* omen & approbationem. Claudianus de Conſ. Prob & Olyb. v. 207.

Proſpera vibrati tonuerunt omina *nimbi.*

Vide praecedentia. Propertius III.

Et manibus fauſtos ter crepuere ſonos.

Sed jam video alium eſſe & elegantiorem in his Statii verbis ſenſum. Verſu praecedenti dixerat,

Sic Janus: CLAUSO*que libens ſe* POSTE *recepit:*

Haec dixit Janus, & finita oratione receſſit & FORES CLAUSIT. Scis vero quid denotent *clauſae* Jani *fores*, ſcil. *pacem*. addit igitur,

Tunc OMEN PLAUSERE *fores:*

Hoc Jani factum, utpote *omen* pacis, comprobarunt fores, ingenti plauſu verberantes poſtes, & ut ait Claudianus (ex hoc forte Statii loco) *praeſagum canentes*. Vides proprietatem verbi *plaudere*, quod eſt *comprobantium*. ex *ſonitu* vero omina captandi mos notior quam ut exemplis adſtrui neceſſe ſit. Elegantiſſimus eſt hic locus, & verba ſenſibus refercta. Deinde, *laetique dederunt Signa poli*. Ovidius Faſtor. IV, 833.

Ille precabatur: tonitru dedit omina laevo
Juppiter, & laevo fulmina miſſa polo.

Statius

Statius loco ſupra citato,

Si datur & duris ſedet haec ſententia Parcis
Solvere Echionias Lernaea cuſpide portas,
Signa *feras*, *laevuſque* tones:

Sed haec nota ſatis; ut & iſtud, *laeti poli dederunt ſigna*, pro, *poli dederunt laeta ſigna*; qua epitheti tranſpoſitione nihil frequentius. Horatius Epiſt. I, 1.

cui ſi vitioſa *libido*
Fecerit auſpicium:

id eſt, ſi libido fecerit *vitioſum auſpicium*: nec enim opus eſt ut legamus *ventoſa libido*, prout ego alio Opuſculo legendum olim putavi. ita Noſter Silv. IV, 6. *pocula marcentia fratris* pro *pocula marcentis fratris* id eſt *Bacchi*, qui proprie *marcidus* dicitur: Theb. IV.

Marcidus *Edono bellum referebat ab Aemo*
Liber:

ita legendum pro *edomito*. Sic Capill. Earin.

Huic & purpurei, *cedat coma* ſaucia Niſi,

pro *purpurea coma ſaucii Niſi*, ſeu Niſi qui a filia ſauciabatur & capillo ſpoliabatur. Virgilius VIII, 526.

Tyrrhenuſ*que tubae mugire per aethera*
clangor,

i. e. clangor *Tyrrhenae tubae*. ſic & *veteres ductus artificum*, pro *veterum artificum*, Eclog. VI. hujus libri. Stare tamen poteſt *laeto polo*: ut dicat, fores dediſſe ſigna *polo*, quae *polus* ſequeretur, & *fulmine* comprobaret: unde ſtatim ſequitur, *Jovem annuiſſe* & hoc Jani votum & omen confirmaſſe & ſanxiſſe. & verum eſt *laeto polo*. *Dederunt ſigna polo* ut apud Virgilium Culice v. 344.

Nerëides undis
Signa dabant:

quae eſt veriſſima emendatio magni Scaligeri, pro *Nereis ad undas*. Ovidius Heroïd. VII, 95.

Audieram vocem: Nymphas ululaſſe putavi:
Eumenides fatis ſigna dedere *meis:*

ſi ea vera ſcriptura ſit.

v. 46. *longamque tibi*, REX *magne*, *juventam*
Annuit, atque ſuos promiſit Juppiter annos.] Notabilis hic locus, utpote ex quo, ſi ſana ſit vulgata lectio, pendeat inſignis Innovatio in Conſuetudine Romana. Quid enim audimus? Domitianus REX *Magnus?* certe hoc non paterentur Romani, quibus *nomen* REGIUM poſt exactos Tarquinios odioſum & abominandum ſemper fuit: *Regium nomen, alibi magnum, Romae intolerandum eſt*, inquit Scipio apud Livium XXVII, 19. Nec quiſquam eorum qui Imperatoribus maxime adulati ſunt hoc nomen iis unquam ſerio impegit: unde Quintilianus Inſtit. III, 7. ubi ſatis artificioſe & adulatorie Domitiani gratiam captat, non REGEM eum audet vocare, ſed PRINCIPEM. Nam quod de Tiberio praedictum fuit,

REGNABIT *ſanguine multo*
Ad REGNUM *qui ſquis venit ab exilio*,

non de *regno* aut *regio nomine* proprie dicto intelligendum eſt, ſed de *ſumma poteſtate*, quocunque nomine diſtinctâ: plane ut apud Suetonium in Vita ejus c. 14. *Ac de infante Scribonius mathematicus praeclara ſpopondit*; *etiam* REGNATURUM *quandoque*, *ſed ſine* regio inſigni: *ignota ſcilicet tunc adhuc Caeſarum poteſtate*. Ita Caeſarem & Pompeium REGES vocat Val. Flaccus VI, 402.

Romanas veluti ſaeviſſima cum legiones
Tiſiphone REGES*que movet:*

licet alii de *Regibus auxiliaribus* hoc capiant. Et hoc ſenſu abuſivo frequenter occurrit VOX REGNUM, tam ante, quam ſub Imperatoribus; ut de Syllae imperio Martialis IX, 44.

Juſſerat hic Syllam ponere REGNA *trucem.*

Salluſtius Catilin. *At Lentulum diſſimulantem coarguunt praeter literas, ſermonibus, quos ille habere ſolitus erat ex Libris Sibyllinis,* REGNUM Romae *tribus Corneliis portendi: Cinnam atque Syllam antea; ſe tertium eſſe cui fatum foret urbis potiri.* notum vero eſt nec Cinnam nec Syllam REGES Romae fuiſſe: unde non REGNUM, ſed DOMINATIONEM poteſtatem hanc vocat Quintilianus V, 10. de his tribus Corneliis loquens. Ita Caeſar apud Lucanum I, 334.

ex hoc jam te, improbe, REGNO
Ille tuus ſaltem doceat decedere Sylla:

artificioſe ambigua voce utitur Caeſar ad invidiam Pompeio faciendam. Auſonius de XII. Caeſaribus:

Caeſareos proceres, *in quorum* REGNA, *ſecundis*
Conſulibus, dudum Romana potentia ceſſit,
Accipe bis ſenos.

Hinc Eutropius lib. I. affirmat *Julium & Octavianum Caeſares ſub Dictaturae nomine*

&

& honore REGNASSE: falso, nisi de *Potestate summa* tantùm accipias; cum Ipse lib. VI. clare dicat hanc necis Julio causam fuisse quod REGIA *& paene tyrannica faceret*, unde lib. IX. de Diocletiano distinguit inter REGIAM *consuetudinem* & *Romanam libertatem: Diligentissimus tamen & solertissimus* PRINCEPS; *& qui in Imperio Romano primus* REGIAE *consuetudinis formam, magis quam* Romanae libertatis, *invexit; adorarique se jussit, cum ante eum cuncti salutarentur.* Quam distinctionem servat Plinius Epist. X, 50. Trajano: *Sed hoc ipso (feres enim me ambitiosum pro tua gloria) incitor & accendor, ut cupiam peragi a* TE *quae tantùm coeperant* REGES. Idem Panegyrico: *Visuntur eadem e materia Caesaris statuae, qua Brutorum, qua Camillorum. nec discrepat causa. illi enim* REGES *hostemque victorem moenibus depulerunt: hic* REGNUM *ipsum, quaeque alia* captivitas *gignit, arcet ac submovet, sedemque obtinet* PRINCIPIS, *ne sit* DOMINO *locus.* Vides quam cautus sit Plinius in amoliendo invidioso nomine REGIS a Trajano suo, & assignando PRINCIPIS: quo titulo gaudebant Imperatores usque ab Augusto, *qui cuncta discordiis civilibus fessa nomine* PRINCIPIS *sub imperium accepit*, ut de eo Tacitus, initio Annal. primi. Marullus quidem Epidius & Flavus Caesetius tribuni plebis in eo arguebant REGNI voluntatem, ut narrat Vell. Paterculus II, 68. sed immerito, ut videtur; & hac tantum causa ut invidiam illi conflarent. Nec quidquam, quod ad nomen REGIUM attinet, in hac parte innovatum, ante insanum Caligulae conatum, de quo Suetonius c. XXII. *Cum audiret forte* reges, *qui officii causa in urbem advenerant, concertantes apud se super cenam de nobilitate generis, exclamavit,* Εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς. *nec multum abfuit quin statim* diadema sumeret, *speciemque* PRINCIPATUS *in* REGNI *formam converteret. verùm admonitus &* PRINCIPUM *&* REGUM *se excessisse fastigium, divinam ex eo majestatem asserere sibi coepit.* Nec ab insequentibus Imperatoribus quidquam mutatum fuit usque ad Domitianum; nec ab ipso Domitiano; qui licet DOMINUS ET DEUS NOSTER appellari voluerit, nusquam tamen legimus eum REGIS nomen affectasse: nec in tota Antiquitate testimonium aliud hujusce appellationis Domitianeae inveniri posse puto, praeter hunc Statii locum; hunc quoque corruptum: scripsit enim Statius,

longamque tibi, DUX magne, *juventam*
Annuit.

Familiaris haec & frequens Romanis Imperatoribus appellatio. Horatius, ad Augustum:

Lucem redde tuae, DUX *bone, patriae.*

luculenter Noster Lacrim. Etrus. v. 50.

propriis sub REGIBUS *omnis*
Terra; premit REGUM *felix diademata*
Roma;
Hanc DUCIBUS *frenare datum.*

Vides quam clare distinguat inter REGES aliarum gentium, & DUCES Romae. Phaedrus Fab. II, 5. de Tiberio:

Tunc sic jocata est tanti majestas DUCIS.

Magnus vero Dux Domitianus in his Silvis non semel vocatur. Herc. Surrent. v. 61.

Ast ego, Dardaniae quamvis sub collibus
Albae
Rus proprium, MAGNIque DUCIS *mihi*
munere currens
Unda domi &c.

Capill. Earin. v. 57.

hic pocula MAGNO
Prima DUCI, *murrasque puer, crystallaque portat.*

Protrept. Crispini v. 125.

Ergo age, nam MAGNI DUCIS *indulgentia pulsat.*

Ita Juvenalis IV, 145. de Domitiano, ironice illudens huic titulo:

quos Albanam DUX MAGNUS *in*
arcem
Traxerat attonitos & festinare coactos.

SUMMUS DUX, Idem. Martialis Epigr. I, 71.

Inde sacro veneranda petes palatia clivo,
Plurima qua SUMMI *fulget imago* DUCIS.

Et VI, 91.

Sancta DUCIS SUMMI *prohibet censura vetatque*
Moechari.

Ita *sanctus Dux*, de eodem, IV, 2. *Ausonius Dux* VIII, 21. & alibi. Non igitur REX *Magnus* Domitianus, sed Dux *Magnus:* quorum nominum differentiam scire potes ex Justino II, 15. Ducem *suo suorumque exercitui deligunt Pausaniam; qui pro* DUCATU REGNUM *Graeciae affectans, proditionis praemium cum Xerxe nuptias filiae ejus pacisci tur.* Corn. Nepos: *Hi fere fuerunt Graeciae gentis* DUCES *qui memoria digni videantur,*

tur, praeter REGES. Clare & appoſite Tacitus Annal. XII, 23. de augendo pomoerio urbis loquens: *Nec tamen* DUCES *Romani, quanquam magnis nationibus ſubactis, uſurpaverant, niſi L. Sulla, &* DIVUS AUGUSTUS: REGUM *in eo ambitio vel gloria varie vulgata.* Saepe vero voces REX & DUX a Librariis invicem commutatae fuerunt. ita Ovid. Faſtor IV, 884. pro DUX *Thuſcus* Moreti codex habuit REX. Contra, Horat. Carm. IV, 5. v. 37. pro

Longas o utinam, DUX *bone, ferias*
Praeſtes Heſperiae,

nonnulli Codices optimae notae habent REX *bone.* quod tamen ſi admittatur, non *potentiae,* ſed *familiaritatis* eſſe appellationem cenſet ſummus Bentleius; quemadmodum Maecenatem alibi REGEM vocat Flaccus. ſed omnino non admittendum videtur. non enim fieri poteſt ut tam ambigua & ſuſpicionibus obnoxia voce uteretur Horatius; nec permitteret Auguſtus, memor ſcilicet offenſionum in hac re & necis Divi Julii. Ex his exemplis & rationibus cuivis, opinor, patet legendum eſſe DUX *magne* in hoc Statii loco; & conſequenter falſum eſſe Gronovium, qui *Oratione de Lege Regia,* habitâ Lugd. Batav. A. D 1671. ſic loquitur: " Et initium quidem Impe- " ratores numero *Regum* habendi facile " crediderim a Graecis manâſſe: mox ad- " ſueverunt & Latini; quorum primus " P. Papinius Statius in carmine quo ſep- " timum decimum Conſulatum Domitiani " decoravit, honoris eum cauſa *Regem* " *Magnum* ſalutat." Et Diatr. c. III. " Nec " puduit eum (Statium) in XVII. Conſu- " latu Domitiani, Caeſarem titulo *regis* " *magni* incidere: in invidiam ſcilicet " Barbarorum regum, qui proprie *reges* " *magni* & *reges regum* ſalutabantur." Atqui, praeter rationes modo adductas, quare aliis in locis ſemper DUCEM & MAGNUM DUCEM, nunquam REGEM appellat? praeſertim cum ibi multo aptius facere potuiſſet quam hic: certe enim incongruum eſt vocare aliquem REGEM eo loco ubi illum laudare inſtitueris ex eo quod ſit CONSUL. Et, quod non minimum eſt, *reges* & *regium nomen* paſſim in Thebaide perſtringit. ita II, 486. de Eteocle ni ſ Tydei inſidiaturo:

ſanctum populis per ſaecula nomen
Legatum inſidiis tacitoque invadere ferro
(Quid REGNIS *non vile!) cupit:*

id eſt, REGIBUS. vide & Theb. XII, 505, & 591. Non igitur auſus eſſet REGEM Domitianum appellare, cum de *Regio nomine* tam libere ſentiret & locutus eſſet. quod & faciunt ceteri iſtius aevi ſcriptores, Sil. Italicus, Tacitus, Suetonius & alii: minime auſuri hoc facere, ſi ſenſiſſent Imperatores hoc nomen affectaſſe. Notabilis eſt locus Silii, XVI, 534.

Hos inter gemini (quid jam non REGIBUS
auſum?
Aut quod jam REGNIS *reſtat ſcelus?) impia Circo*
Innumero fratres, cavea damnante furorem,
Pro ſceptro armatis inierunt praelia dextris.

Hic tamen Silius inter Domitiani adulatores erat; iſtius Domitiani, quem REGEM vocat Statius.

ECLOG. II.

EPULUM DOMITIANI EUCHARISTICON.] Ita Editiones; duplici Lemmate; quorum utrumvis ſatis eſſet. Sed verum eſt EUCHARISTICON: quippe materia hujus Eclogae non eſt *Epulum Domitiani,* ſed ſua *Gratiarum Actio,* ut ex Praefat. diſcimus: ſecundâ GRATIAS EGI, *ſacratiſſimis ejus epulis honoratus.* Bene igitur Gronovius, & ex libris, opinor, edidit EUCHARISTICON AD IMP. AUG. GERMANICUM DOMITIANUM. inParmenſi erat anguſtius: EUCHARISTICON AD DOMITIANUM: nimis familiariter & ſine honore verborum.

v. 4. *Aequore qui* MULTO *reducem conſumſit Ulixem.*] Id eſt, Homerus, qui *conſumſit* vel *exhauſit* vel *fatigavit* Ulixem (hoc eſt *conſumtum* & *exhauſtum deſcripſit*) *reducem multo aequore, per multum aequor.* Poëtae *facere* dicuntur quae *facta deſcribunt,* ut alibi notavi. ita Virgilius *intulit Aeneam Laurentibus arvis,* hoc eſt, *illatum arvis Laurentibus deſcripſit* vel *cecinit.* Exempla obvia. Potes etiam conſtruere, *qui multo aequore conſumſit reducem Ulixem.* Utcunque ſumas, haec lectio eſt omnium Editionum praeter Romanam, quae pro MULTO habet LENTO, Hypallage forte non contemnendâ, ut LENTUM *aequor* vocetur in quo

quo *Ulixes* LENTUS vagabatur. notus ille Ovidii verſus

Hanc tua Penelope LENTO *tibi mittit, Ulixe;*

Et huic forte alludit Statius, ut & Sabinus Epiſt. I. ſeu Ulixis Penelopae:

Arguis ut LENTUM: *mallem quoque forſitan eſſe.*

Ovid. Rem. Amor. v. 773.

Quid, Menelāe, doles? ibas ſine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ LENTUS *abeſſe tuâ.*

Potes etiam legere, LENTE *reducem conſumſit Ulixem*, ut Glauc. Melior. v. 118. *caſus* TARDE remeantis *Ulixei*: & Genethl. Lucan. v. 49. *Et* TARDE reducis *vias Ulixis*. Sed hoc non placet quia deerit epitheton τῷ *aequore*. Niſi ferri poſſet MULTO, in Contextum admiſiſſem LENTO, quod admodum arridet, & Statianum eſſe fere perſuadeor.

v. 6. *dominaque dedit* CONSURGERE *menſa.*] Supra ad Eq. Max. v. 82. monui forte legendum eſſe NON SURGERE *menſa*, id eſt, *aſſidere menſae*, ut mox v. 17.

datur haec juxta, datur ora tueri
Vina inter menſaſque, & non aſſurgere fas eſt?

datur mihi ſedere, *praeſente Imperatore?* Vide quae annotavi ad iſtum locum Eq. Max. ubi exemplis hoc loquendi genus illuſtravi. Eodem modo NON TACTA Bentleius reſtituit Horatio Epiſt. II, 2. v. 80. pro CONTACTA. Sed verius forte eſt

dominaque dedit CONSIDERE *menſa:*

ut apud Virgil. Aen. VII, 176.

Perpetuis ſoliti patres CONSIDERE menſis.

ſic *conſidere ſcamnis* Ovidius Faſt. VI, 305. Verſ. 9. pro *adoratas* Parm. *odoratas:* & 13. pro *haec limina* Parm. & Rom. *hic limina*. Verſ. 15. *te, ſpes* hominum, *te, cura Deorum:* Parm. omittit vocem *hominum:* Rom. *te ſpes* & *te cura Deorum*. latetne aliquid? non, opinor: vix enim aliter ſcribere potuit quam vulgo legitur. *hominum* & *Deorum* millies opponuntur: Theb. I, 230.

Erroreſque feros hominum, *& reticenda* Deorum
Crimina:

ubi vulgo inepte legitur *nemorum* pro *hominum*. Theb. III, 641.

Vidi hominum, Divûm*que nefas, triſtemque Megaeram:*

qui locus emendationem meam in altero confirmat. Verſ. 19. pro *quantae* Rom. *quam te*. 20. pro *ſtupet* Parm. & Rom. *ſuper:* perperam. *ſtupet* eſt *miratur, veneratur:* vide ad Arb. Ated. v. 41.

v. 22. *ne magnum properes* aſcendere *caelum.*] Gronovius Reliq. ad Stat. Silv. notat MSS. Rhod. & Saliſb. habere *excedere:* ergo, inquit, *eſcendere*. Veriſſime: & ita Parm. & Rom. quae etiam *nec* pro *ne* exhibent. Cicero Tuſculan. Diſput. I, 29. de Socrate: *Et cum paene in manu jam mortiferum illud teneret poculum, locutus ita eſt, ut non ad mortem trudi, verum* in caelum *videretur* eſcendere. Seneca Herc. Fur. v. 21.

eſcendat *licet*
Meumque victrix teneat Alcmene locum:

ita optimus Codex Etruſcus, non *aſcendat*. Idem Phoeniſſ. v. 111.

in altos ipſe me immittam rogos,
Erepam ad ignes, funebrem eſcendam *ſtruem:*

ut bene conjicit Gronovius pro *erectam:* quem vide ad Livium II, 28. de voce *eſcendere* fuſe agentem: & Muret. Var. Lect. XIV, 3. ubi Ciceronis locum in hac voce depravatum emendat. *Magnum* vero *caelum* adulatorie: innuit enim hac oppoſitione Domitiani palatium eſſe alterum & *parvum quaſi caelum*; quomodo vocat Templum Flaviae gentis a Domitiano conditum, Pietat Abaſc.

aeternae modo qui ſacraria genti
Condidit, inque alio *poſuit ſua ſidera* caelo.

Nimirum,

Invicta quicquid condidit manus, caelum *eſt:*

ut de hoc Templo Martialis IX, 2.

v. 23. *effuſaeque impetus aulae.*] Gronovius Diatr. c. XXXVIII. "Scribe, *effu-*
"*ſae* quà *impetus aulae*. notandus ἰδιωτισ-
"μὸς Statii, qui molem illam aedificii
"Caeſarei alte aſſurgentem, lateque ſe
"efferentem extendentemque, *impetum*
"dixit." Sed primum, quare mutandum eſt τὸ *que* in *qua*, cum *que* multo praeſtet, ſive ſenſui ſive numeris conſulas? QUA eſt UBI: dicit igitur Statius, ſecundum Gronovium, *tanta patet moles* UBI *aula eſt*. Quonam alio, quaeſo, loco patere potuit niſi eo UBI eſſet? *moles* enim & *aula* idem exprimunt, diverſis tantùm verbis: adeo ut haec emendatio dicat, *tanta patet* AULA ubi AULA *eſt*. Deinde: nullus hic ἰδιωτισμὸς Statii: habuit enim ex Lucretio lib. V.

quantum CAELI *tegit* IMPETUS *ingens:*

ubi *impetus caeli* eſt *caelum*, ut hic, *impetus aulae* eſt *aula*; cum tacita ſignificatione *magnitudinis* vel *immanitatis*.

v. 24. *Liberior* campi, *multumque amplexus* aperti,

Aethereo *& tantum domino minor.*] Iterum Gronovius: " Non praetereundum, " Rom. & Venet. Editt. legere & diſtin- " guere,

Liberior campi, multumque amplexus operti,

" pro *aperti:* & ſane ita ſcripſit Statius. " *Liberior campi*, id eſt, *quod ad campum.* " Dicit domum Domitiani cinctam eſſe " longo aequore ſeu capaciſſimo atrio, & " vaſtum tectum continere. *opertum*, quod " tecto incluſum eſt." Haec nihilo ſaniora: primùm enim, quis unquam dixit *campum* pro *atrio?* praeſertim ubi de aedificio *urbano*, non *ruſtico* ſermo fit. unde *campus* in urbe? *Martius* enim *campus* locum hic nullum habet, ubi de *Palatio* loquitur. Martialis Epigr. III, 58.

Baiana noſtri villa, *Baſſe, Fauſtini*
Ingrata lati ſpatia *detinet* campi.

an ibi quoque *campi* explicabis *atrii?* ne feceris: non enim ita voluit Martialis: ſed ſpatia *campi* dicit quia de *villa*, non de aedificio *urbano* loquitur. Deinde, ſi recte dici poſſet *campi* pro *atrii*, non tamen ſenſui ſatisfactum eſſet. quippe quaelibet, etiam *parva* domus, habere poteſt liberum & magnum *campum*, id eſt, ſenſu Gronoviano *atrium:* Statius vero domum hanc a *magnitudine* commendat, & dicit eam in liberam & magnam *laxitudinem* porrectam eſſe, & multum ſoli ſtructionibus ſuis detinere: hoc vero non eſt *Liberior* CAMPI, ſed *Liberior* SPATII; & ita Statium ſcripſiſſe minime dubito:

Tanta patet moles, effuſaeque impetus aulae
Liberior SPATII.

Q. Curtius VII, 4. *protenus certe receſſerunt dato* LIBERO SPATIO. Seneca Nat. Quaeſt. V, 15. *deinde longa via fatigatos, vidiſſe flumina ingentia & conceptus aquarum inertium vaſtos, pares noſtris; nec compreſſos quidem terra ſupereminente* (l. *ſuperimminente*) *ſed* LIBERAE LAXITATIS. Quintilianus Inſtit. II, 6. de avibus loquens: *tum expertas vires* LIBERO caelo, *ſuaeque ipſorum fiduciae permittunt.* Lucanus IX, 452. de vento:

Nec ruit in ſilvas, annoſaque robora torquens
Laſſatur; petit omne ſolum; LIBERque meatu
Aeoliam rabiem totis exercet arenis:

ita legendum; vulgo, *patet omne ſolum:* perperam. Notus vero Graeciſmus *Liberior ſpatii.* ita *liber terrae hoſtis* apud Lucan. VI, 106.

At liber terrae *ſpatioſis collibus hoſtis*
Aëre non pigro nec inertibus angitur undis:

licet Gronovius Diatr. c. 2. τὸ *terrae* non ad *liber*, ſed ad *collibus* pertinere dicat: *hoſtis liber, collibus ſpatioſis terrae:* & hoc perſuaſit Cl. Drakenborchio, (ad Sil. Italicum II, 441.) mihi nunquam, modo ſuum cuique in his rebus ſit judicium. Silius eo loco:

It liber campi *paſtor, cui fine ſine ullo*
Invetitum ſaltus penetrat pecus.

liber campi paſtor eſt qui libertatem habet quoquò velit per campum evagandi. Nec Statii *Liberior campi* ex hoc Silii loco defendi poteſt: immo evertitur: Silius enim de *rure* loquitur, *It liber campi* PASTOR: Statius in media *urbe* verſatur. differentia inter ſcripturam *cãpi* & *ſpacii* non adeo magna eſt, literis tranſpoſitis. Sequitur,

Aetherio *& tantum domino minor.*

Male Domitianus dicitur *aetherius* dominus; hoc enim eſt epitheton *Jovis*, quem ſupra Herc. Surrent. v. 108. vocat *aetherium* patrem:

Quo pater aetherius, *menſiſque accita Deorum*
Turba, & ab excelſo veniat ſoror hoſpita tecto.

Et ita Martialis Epigr. IX, 36 & 37. & Noſter Theb. XI, 207. Recte quidem Triptolemus infra v. 35. dicitur *aetherius* ob notam ejus per aethera expeditionem: hoc vero nullo modo congruit Domitiano. Mutatione unius literae tota haec res expeditur: lege modo,

Liberior ſpatii, multumque amplexus aperti

AETHEROS, *& tantum Domino minor:* ita ex auribus & intellectis numeris Statianis olim emendaveram; memor etiam iſtius loci in Phileto Urſi v. 34.

Qualis eras procul (heu) cunctis pueriſque viriſque
Pulchrior, & tantum domino minor:

ubi idem hemiſtichion, & eadem verſûs modulatio: confirmat Edit. Parm. quae vocem AETHEROS clare exhibet: Rom. AETHEREOS. Bene vero *aperti aetheros:* Virgilius Aen. I, 590. *Vix*

Vix ea fatus erat, cum circumfuſa repente
Scindit ſe nubes, & in aethera *purgat*
apertum.

Seneca Hippol. v. 499.

Sed rure vacuo potitur, & aperto aethere
Innocuus errat.

Noſter Theb. II, 403.

& te jam tempus aperto
Sub Jove *ferre dies:*

id eſt *aethere aperto. Aetheros* vero (non *Aetheris)* terminatione Graeca, quam, utpote ſonantiorem, amat Statius. ſic Theb. II, 692.

Ille haec praeviderat, omina doctus
AETHEROS, *& nulla deceptus ab alite.*

Et III, 524.

clara regione profundi
AETHEROS *innumeri ſtatuerunt agmina cycni.*

IV, 389.

Et jam ſortitus Prothoos *verſarat aëna*
Caſſide:

ita legendum pro *Prothöus*, quod ingratum auribus accidit propter praecedens *ſortitus:* auribus, inquam, quarum in his rebus magna habenda eſt ratio. Et jam tandem Domitiani domum habes *latam* & *altam*, quod voluit Statius: *latam*, utpote quae *Liberior ſpatii: altam*, & *magnam* ſimul, quia *multum aperti aetheros complexa*, hoc eſt *implens, ambitu ſuo occupans*, ut ad Eq. Max. v. 2. annotavi. N. Heinſius ad Claudian. Rapt. Proſ. I, 172. legit *operti Aetheros* ex Edit. Parmenſi; & ex conjectura *campis* pro *campi:* quae, quando intelligo, facile poſſum refutare. Verum eſt *aperti Aetheros* contra centum Codices: & ita conjeciſſe jam video eruditiſſimum Petrum Scriverium. Verſ. 27. *multa Syene:* non admodum placet τὸ *multa:* & latere ſub ea voce puto epitheton aliquod marmori Syeniti proprium, & quod colorem ejus denotet; ut verſu proxime ſeq. *glauca certantia Doride ſaxa*, de Caryſtio marmore. De Syenite lapide vide Plin. XXXVI, 8. pro *nitent* Parm. *nitet.* Verſ. 30. pro *Longa ſuper* Parm. *Longaque ſuper.*

v. 31. *auratique putes laquearia caeli.*] Recte omnia: nec quidquam mutandum. *aurati caeli*, ut apud Claudian. III. Conſ. Honor.

auratas aſtrorum *panderet arces.*

Manilius V.

Crater auratis *ſurgit caelatus ab* aſtris.

Laquearia caeli, bene: unde Manilius lib. I.

Haec igitur texunt aequali ſidera tractu
Ignibus in varias caelum LAQUEANTIA *formas.*

cenacula maxima caeli vocat Ennius in Fragm. p. 146. *caeli ingentes fornices*, alibi, (quam metaphoram exagitat Cicero de Orator. III, 40.) & *caeli palatum* p. 327. convexitatem ſcilicet reſpiciens. De hac voce *laquearia* inſignis eſt locus Servii ad Virgil. Aen. VIII, 25.

ſummique ferit laquearia *tecti.*

LAQUEARIA] *Multi* LACUNARIA *legunt: nam* lacus *dicuntur: unde eſt in Horatio*, Nec mea renidet in domo LACUNAR. *Non enim a* LAQUEIS *dicitur, ſed ab eo quod ſunt* LACUS. Ubi miratur Pierius Servium non neglexiſſe eos qui *lacunaria* legunt, quum vel ex Horatii exemplo, quod appoſuit, ſyllabae repugnantiam viderit. Recte haec Pierius, ſi ita ſcripſerit Servius: ſed aliter ſcripſit, nempe, *Multi* LACUARIA *legunt.* Dicit Servius multos legere *lacuaria* hoc loco, a *lacu*; unde & *lacunar.* clarum hoc ex alio loco Aen. I, 730.

dependent lychni LAQUEARIBUS *aureis:*

ad quem Servius: *Legitur &* LACUARIBUS. Tota annotatio ſic habet: *Principaliter* LACUS *dicitur, ut Lucilius:* reſultant aedeſque LACUSQUE. *Diminutio* LACUNAR *facit: Horatius:* Nec mea renidet in domo LACUNAR. *Inde fit alia diminutio* LACUNARIUM, *& per Antiſtoechon* LAQUEARIUM. *Legitur &* LACUARIBUS. Fallitur vero Grammaticus: non enim per Antiſtoechon fit *laquearium* pro *lacunarium*, ſed *laquearium* ponitur pro *lacuarium*, hoc pro *lacunarium*, eliſâ literâ *n*, & promiſcuo uſu literarum *qu* & *c*, de quo plus ſemel monui. progreſſus hoc modo fit; *lacus, lacunar, lacunarium, lacuarium, laquearium.* Hanc vero domum Domitiani ſtruxit Rabirius quidam, ut ex Martiali diſco, Epigr. VII, 56.

Aſtra polumque tua cepiſti mente, Rabiri,
Parrhaſiam mira qui ſtruis arte domum.

qui locus egregie illuſtrat hunc Papinii: & pro *tua mente* legendum forte *pia mente.*

v. 35. aetherii *felix ſic orbita fluxit*
Triptolemi.] N. Heinſius ad Val. Flaccum IV, 654. pro *aetherii* vult *Actaei* Triptolemi; ſine cauſa: immo perperam: *aetherii* enim hoc loco neceſſariò requiri-

tur;

tur: talis, inquit Statius, fuit Triptolemus; qui *per aethera volans* orbem terrarum frugibus obſeruit, ut ait Servius ad Georg. I, 19. Vides quare *fluxit:* niſi enim *aetherius* fuiſſet Triptolemus, orbita ejus *fluere* non adeo recte dici potuit: *fluere* enim de rebus quae a loco *ſuperiore* veniunt, ut Eq. Max. v. 2. *caelone peractum* FLUXIT *opus?* hic verò vox *fluxit* alludit ad ſparſionem ſeminis quod e curru aetherio in terras ſubjacentes dejecit Triptolemus: & verba hoc ordine ponenda ſunt, *ſic orbita aetherii Triptolemi fluxit felix. Felix* eſt *frugifera*; ut *felix annus*, qui *largos frugum proventus adſert*, poëtis paſſim. Nihil igitur mutandum. Eodem modo Perſeus *aërius* vocatur Val. Flacco, I, 67.

nunc aërii *plantaria vellet*
Perſeos:

ob eandem fere rationem. Sic Plato *aetherius* apud Manilium I, 771. utpote qui *aërias* tentavit *domos* animoque rotundum percucurrit polum:

Aetheriuſque *Platon, & qui fabricaverat illum:*

qui fabricaverat illum eſt Socrates, ex cujus quaſi *officina* prodiit Plato: unde intelligitur iſtud D. Pauli, ad Epheſ. ii. 10. Αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ΠΟΙΗΜΑ. Pari ſenſu Plautus *parentes* vocat *liberorum* FABROS.

v. 38. *Indiſque innixa columnis.*] Clare legendum *Indiſve*: *epulae* enim & *robora Maurorum innixa Indis columnis* nihil ſimile habent: disjungenda igitur, non conjungenda. Sic Lacrim. Etruſc. v. 129. reſtitui *pubenteſve roſae* pro *pubenteſque*. & Herc. Surrent. ad fin. *priſcumve* & *Soliſve* pro *priſcumque* & *Soliſque*. Juvenalis Sat. XV, 124.

Qua nec *terribiles Cimbri*, nec *Britones unquam*,
Sauromataeve truces, aut *immanes Agathyrſi:*

ita legendum pro *Sauromataeque*: & verſu primo pro *Britones* lege *Teutones*. *Cimbri* & *Teutones* perpetuò conjunguntur: vide Vell. Paterculum II, 8. & 12. Florum III, 3. & alios paſſim.

v. 41. *Tranquillum* VULTU, SED *majeſtate ſerena*
Mulcentem radios.] Olim emendaveram *Tranquillum* VULTUS ET *majeſtate* &c. & ita Behotius, teſtante Gronovio, Diatr. c. XXXVIII. *vultus* verò eſt accuſativus pluralis; quo numero fere utitur Statius quando de Numine aliquo aut illuſtriori perſona ſermo fit: ita mox v. 52.

Nec dum aequo tuos, *Germanice*, vultus:

Eclog. VI, v. 55. de Hercule:

Sic mitis vultus, *veluti de pectore gaudens*
Hortetur menſas:

Silv. III, 3.

Sed decus eximium formae par reddit imago
Vultibus:

V, 1. v. 189.

Da Capitolinis aeternum ſedibus aurum
Quo niteant ſacri *centeno pondere* vultus
Caeſaris:

ita legendum puto; vulgo *niteat*. Vide quae mox annotabimus ad verſ. 54. Claudianus Laud. Stilic. II, 135. *Blanda quidem* vultus; *ſed qua non tetrius ulla:* ita bene ex libb. edidit Heinſius pro *vultu*. vide eum ad locum. Verſ. 43. pro *tamen* Parm. *tătŭ*, id eſt, *tantum:* perperam.

v. 50. *Sic gravis Alcides poſt horrida juſſa* REVERSUS
Gaudebat ſtrato latus acclinare leoni.] *Reverſus* QUO? aut *poſt* CUJUS *horrida juſſa?* haec enim dicta fuiſſe oportuit; multorum quippe *juſſa* patiebatur Hercules. Lege, ut ſupra monui ad III, 3. v. 56.

poſt horrida juſſa NOVERCAE:

nihil verius: Noſter Achilleid. I, 188.

canit ille libens immania laudum
Semina; quî tumidae ſuperarit JUSSA NOVERCAE
Amphitryoniades.

Silv. III, 1. de Hercule:

immitem credas JUSSISSE NOVERCAM.

Ovidius Metam. IX, 15.

Et ſuperata ſuae referebat JUSSA NOVERCAE.

Sil. Italicus II, 478.

Ne ſaevae tendat contra decreta NOVERCAE.

Auctor Octaviae v. 22.

Tulimus ſaevae JUSSA NOVERCAE.

Sed haec ſatis; quippe pueri ſciunt *Junonem* Alcidis *novercam*. *Gaudebat acclinare* latus eſt *acclinabat* latus; de qua phraſi plenius in ſuperioribus. Notandum verò vocem *ſic* in his comparationibus idem eſſe ac *talis:* de quo etiam ſupra. Verſ. 50.

pro

pro *gravis* Parm. *graius*. Verſ. 52. pro *necdum*, eadem *nondum*.

v. 53. *Talis ubi oceani finem, menſaſque* REVISIT *Aethiopum*, &c.] Nihil hoc loco ſollicitandum eſſet, niſi novam lectionem praebuiſſet Parmenſis, *menſaſque* RELIQUIT *Aethiopum*: cui favet ſimillimus locus Achilleid. I, 52. de Neptuno:

Oceano VENIEBAT *ab hoſpite*, menſis
Laetus, & aequoreo diffuſus nectare vultus.

De hac igitur cogitandum cenſeo: lectiones enim primae editionis non temerè abjiciendae ſunt, niſi manifeſto vitioſae & abſurdae: ut v. 55. ubi pro *Dux* eadem habet *Dum*. eodem verſu pro *Muſas* Rom. *menſis*. De Jove ad ἀμύμονας Aethiopas proficiſcente videndus Homerus Iliad. A. 423. & Arnobius VI. p. 192. ubi conſulas Obſervat. Elmenhorſtii.

v. 54. ſacro *diffuſus nectare vultus*.] Modò praeceſſit, *nec dum aequo tuos, Germanice* vultus: nec tamen quidquam mutare audeo: optimè enim utrique loco convenit *vultus*, nec in melius reformare potes: niſi mavis in loco ſuperiore, *necdum aequo tuos, Germanice*, viſus: ut Thebaid. IX, 879. de Parthenopaeo:

cecidit laxata caſſide vultus,
Aegraque per trepidos expirat gratia viſus.

& hoc verum puto. *viſus* eſt *ſpecies*, & de *toto homine*, non *facie* ſolum, ſumendus. Vell Paterculus II, 94. de Tiberio: *qui protenus quantus eſt ſperari potuerat*, viſuque *praetulerit principem*. ita legendum; non *viſuſque*. Porro, ſcribendum hoc loco *ſacros vultus*, non *ſacro nectare*. Martialis Epigr. VIII, 24.

Qui fingit ſacros *auro vel marmore* vultus,
Non facit ille Deos: qui rogat, ille facit.

Nemeſianus Cyneget. v. 76.

Cum primùm vultus ſacros, *bona numina terris*,
Contigerit vidiſſe mihi:

Lucanus VIII, 669.

Ac retegit ſacros, *ſciſſo velamine*, vultus
Semianimis Magni.

Mamertinus Geneth. Maxim. c. XI. *quale pietas veſtra ſpectaculum dedit, cùm in Mediolanenſi palatio, admiſſis qui* ſacros vultus *adoraturi erant, conſpecti eſtis ambo!* &c. & ita paſſim. *Diffuſus vultus nectare*, ut Achilleid. I, 52.

aequoreo diffuſus nectare vultus.

Ovidius Metam. III, 318.

Forte Jovem memorant diffuſum nectare, *curas*
Sepoſuiſſe graves.

oceani finem eſt ex Virgil. Aen. IV, 480. Mox, *ſecreta carmina* ſunt *carmina reconditiora*, non quotidiani cantus; ut *veſtis ſepoſita* apud Tibullum. Deinde pro *laudare triumphos* potes legere *cantare*, ut Theb. VI, 358. de Apolline:

nam ſaepe Jovem Phlaegramque ſuique
Anguis opus fratrumque pios cantarat *honores:*

Horatius Carm. II, 9.

Cantemus *Auguſti* tropaea
Caeſaris.

Sed *laudare* recte habet: idem enim eſt quod *cum laude cantare*. Theb. VIII, 234. de Thebanis feſtam noctem ducentibus:

Hi gravidam Semelen, illi Cythereïa laudant
Connubia.

Silv. IV, 2.

Regia Sidoniae convivia laudat *Eliſae* &c.

Calpurnius Eclog. VI, 74.

Nam vicibus teneros malim cantetis amores;
Aſtile, tu Petalen, Licyda, tu Phyllida lauda.

Sidon. Apollinaris Carm. IV. de Virgilio & Auguſto:

Sed rus conceſſum dum largo in principe laudat,
Caelum pro terris ruſtica muſa dedit.

v. 58. patriae *bis terque exire ſenectae*
Annuerint fines.] Nihil audeo mutare, licet mirè adblandiatur *Pyliae ſenectae* pro *patriae*: ad hanc enim formam fere ſemper vota ſua concipit quando longaevitatem cuipiam optat: ut III, 4.

eat, oro, per annos
Iliacos Pylioſque ſitus:

I, 4.

Euboici tranſcendere pulveris annos
Neſtoreoſque ſitus:

& ita alibi his Silvis. *Pyliae ſenectae* ut Theb. V, 751. Martial. Epigr. VIII, 2. Sil. Ital. XV, 456. & alios. Ita apud Ovidium Met. XV, 836. pro eo quod erat in MSS. *patrios annos*, reſtituit Heinſius *Pylios*. Sed hoc loco

loco nihil mutare audeo : Veſpaſianus enim, Domitiani pater, vixit annis ſexaginta novem. Mox, v. 60. pro *habiteſque domos* recte Barthius *habileſque*. Nemeſianus Cyneget. v. 148.

Quin & flammato ducatur linea longè
Circuitu, ſignetque habilem *vapor igneus*
orbem.

Verſ. 61. pro *Limina* Parm. *Lumina* : & pro *lictore* Rom. *littore*. Verſ. 63. pro *Qua* Parm. *Quas* : male. Conſtructio eſt : *Lux ea, quâ dediſti mihi felices epulas & ſacra menſae tuae, talis mihi longo poſt tempore venit, qualis* ea fuit *cum tua manus induit Palladio auro me ſonantem modò Germanas acies, modò Daca praelia.* Verſ. 65. pro *Trojanae Albae* nonnulli *Romanae*; perperam.

ECLOG. III.

V. 5. *NEC dux advena* pejerante *bello*
Campanos quatit *inquietus agros.*] Quid eſt *pejerante bello ?* an bellum *pejerare* dicitur ? Non certe ; ſed *Dux*, qui contra foedera & pacem juratam bellum infert, *pejerat* ſeu *pejeratus eſt*. Lege & diſtingue,

Nec dux advena, pejerate *bello*,
Campanos quatis *inquietus agros :*

apoſtrophe poëtis uſitatiſſima ; ut infra v. 137.

Largis, India, *nubibus* maderes :

ubi plura exempla proferam. Domitius *ducem* hunc *advenam* Spartacum interpretatur, qui erat, inquit, Thracius. Sed non dicit quo ſenſu bellum Spartaci *pejerans* dici potuit. Cruceus de *Annibale* haec capit, non obſtante mentione *Libycarum catervarum* verſu ſuperiore ; eſt enim, inquit, dilatatio poetis & oratoribus uſitatiſſima. Certe notiſſimum eſt Annibalis *perjurium* : unde Noſter Herc. Epitrapez.

perjuro*que* enſe *ſuperbus*
Annibal :

Et Martialis Epigr. VI, 19.

Tu Cannas, Mithridaticumque bellum,
Et perjuria Punici *furoris*
Magna voce ſonas.

Sed diſjunctivum *nec* aliam interpretationem videtur poſtulare, & diverſum a priore bellum innuere. Quicquid ſit, certiſſima puto *pejerate*, & *quatis*, quod abſolute ponitur, ut Protr. Criſpin. v. 135.

An juga Pannoniae, mutatoreſque domorum
Sauromatas QUATIES ?

id eſt *bello quaties, turbabis.* exempla obvia. Verſ. 2. pro *Immanis* Parm. *Immani :* & pro *aequori* Parm. & Rom *aequoris :* fruſtra.

v. 16. *Qui reddit* Capitolio Tonantem.] Idem ſe e eſt ac *Capitolium Tonanti* ; nec opus eſt mutatione : qui enim reddit Capitolium *Jovi*, ille reddit *Jovem* Capitolio : ut apud Aurel. Victorem in Camillo : *ſic & oppidum civibus, & cives oppido reddidit.* Ita verſu prox. ſeq. *Pacem propria domo reponit.* Uſitatior forte altera loquendi forma : Tacitus Hiſt. III, 84. *Urbem Senatui ac Populo Romano*, templa Diis reddita. licet alterius non deſint exempla : Annal. I. *multas illic utrinque lacrimas & ſigna caritatis, ſpemque ex eo, fore, ut* juvenis penatibus *avi* redderetur ; de Agrippa Auguſti nepote. Noſter Theb. XI, 280.

Redde arvis *domibuſque* viros.

Et ſane majus eſt reddere *Jovem Capitolio* quam *Capitolium Jovi*, ſi propius inſpicias : in priore enim caſu, *Jupiter* eſt, Deorum Pater, de quo deliberatur ſeu ſtatuitur : in altero, *templum* tantum praedicatur : tanto igitur iſtud majus hoc, quanto *Jupiter* major eſt *templo*. Sequitur,

Et Pacem propria domo reponit.

Veſpaſianus exſtruxit Templum *Pacis*, teſtibus Suetonio Veſp. c. 9. Plinio Nat. Hiſt. XXXIV, 8. & aliis. Quaeritur itaque quid Domitiano cum hoc templo ? Ego cenſeo per *Pacem* hic intelligi debere *ſtatuam* hujus Deae, quam in templo a patre exſtructo forte repoſuit Domitianus.

v. 19. *Sancit limina, Flaviumque* CULMEN.] Haec per Editiones regnat lectio. & quaſi nulla eſſet diverſitas in libris, ab omnibus tranſmittitur hic locus. Atqui Domitius in codicibus ſuis invenit & edidit,

Sancit limina, Flaviumque CALVUM :

quod ita exponit, " Alludit ad Domitia-
" num qui CALVUS erat : immo & calvitio
" offendebatur, quamvis librum ſcripſit de
" Cura Capillorum ad amicum. Illum ſe-
" que conſolans Juvenalis :

" *Et* CALVO *ſerviret Roma Neroni.*"

Vix

Vix vidi quidquam magis ridiculum. Hanc etiam lectionem in prima Edit. Parm. inveni, CALVUM, non CULMEN: unde patet diverſorum codicum hanc eſſe ſcripturam; unde etiam patet Statium ſcripſiſſe,

Qui genti patriae futura ſemper
Sancit limina, Flaviumque CAELUM:

ita alibi vocat hoc Templum Flaviae gentis, Pietat. Abaſc.

eſt hic, agnoſco, miniſter
Illius, aeternae modo qui ſacraria genti
Condidit, inque alio *poſuit ſua ſidera* CAELO.

& ita Martialis Epigr. IX, 2. de eodem templo:

Manebit altum Flaviae decus gentis
Cum Sole & aſtris cumque luce Romana.
Invicta quicquid condidit manus, CAELUM *eſt.*

& 4. ejuſd. lib. de operibus Domitiani:

Quid loquar Alciden, Phoebumque, pioſque
Laconas?
Addita quid Latio Flavia templa POLO?

& ita forte capiendum iſtud Eq. Max. v. 94.

huc & ſub nocte ſilenti
Cum Superis terrena placent, tua turba
relicto
Labetur CAELO:

nempe *relicto* SUO CAELO, ſeu iſto quod tu illis feciſti. Ne dubites de hac reſtitutione. & ita in Turnebi exemplari adnotatum erat, Morello teſte.

v. 20. *Hic* ſcenis populi vias gravatas
Et campis iter omne detinentes
Longos eximit ambitus.] In ſcriptis Veterum vix locum vidi hoc inquinatiorem: ex *decem* enim vocibus quae duos priores verſiculos efficiunt, *ſex*, & in nonnullis editionibus *ſeptem* depravatas puto. Hiſtoriam & rationem hujus Eclogae paucis habe, ut de ἰπαινοξθώσει noſtra melius judicium feras. *Via publica* ad Cumas, ſinum Gauranum, & Baias, peſſime affecta erat; quippe obſeſſa profunda & gravi arena; adeo ut *piger axe vectus udo nutaret cruce pendula viator; ſorberetque rotas maligna tellus.* Nec quidquam proficeres ſi *viam publicam* evitare velles, & per *campos* circumjacentes iter facere: quippe Vulturnus amnis eos tenebat; adeo ut *plebs in mediis Latina* CAMPIS *horreret mala navigationis.* Duplici huic incommodo occurrebat Domitianus: namque, effoſſa veteri materia, caementis & *novo injectu* VIAM *ſolidabat*; CAMPOS vero reſtituit *ſiccando lacunas*, &, *ponte* facto, Vulturnum in ordinem & alveum ſuum redigendo. Haec eſt hiſtoriola hujus Eclogae, ex Statii verbis collecta: jam vero verba ipſa videamus, quibus (quod poſt Gevartii & Gronovii conatus mireris) ſenſus nullus ſubeſt. Et primò, (tranſeo enim Domitii *coeno hic populeo*, & Crucei, *Hic coeno populi vias gravatas*) Gevartius Papin. Lect. IV, 5. non dubitat quin rem ipſam repererit (verba ipſius ſunt) legendo,

Hic ſcoenis *populi vias gravatas* &c.

ſcoenis id eſt *juncis*, a Graeco χοῖνος: & hac voce utuntur Plautus, Cato, & Columella. Quomodo vero *junci* in *via publica?* hac praeſertim, quae *gravi arena* oppleta fuit: in qua ſi *junci* omnino naſcuntur, certe non poſſunt *viam gravare* in tantum ut opus ſit *novo injectu* & *penitus cavare terras.* Sed & ſi admittas Gevartii *ſcoenis*, quid fiet de hujus loci conſtructione? quae aut nulla eſt, aut ſenſum nullum reddit; prout mox dicemus contra Gronovium; qui Diatr. c. xl. legit

Hic ſcenis *populi vias gravatas*
Et campis iter omne detinentes
Longos eximit ambitus.

ubi *ſcenae*, inquit, *ſunt arbuſta implicata immiſſis in alios ramis.* Et hoc defendit Elench. Antidiatr. c. v. ita tamen quaſi eruditioni potius quam veritati iſtius explicationis confideret. nam Reliq. ad Silv. quas longo poſt tempore edidit, legit,

Hic coenis *populi vias gravatas* &c.

ex eo quod Edit. Venet. & MS. Rhod. habuerunt *ſaevis* & *ſenis*; quod & ego in Parmenſi invenio. De his igitur διστέρας φροντίσι jam videamus. Et primùm, Conſtructio haec eſt: *Hic* (Domitianus) *eximit vias populi, gravatas* COENIS; & eximit *longos ambitus detinentes iter omne campis*, ſeu *per campos.* Atqui Domitianus non *exemit vias:* immo contrarium, *redonavit* & *reſtituit*; tantum abeſt ut *exemerit.* Nec melius procedit alterum ſententiae membrum, *& eximit longos ambitus detinentes iter omne campis*, ſi iſtud quoque examini ſubjicere velis. Sed quare VIAS, in plurali? *una* enim tantum erat, & ita ſemper dicitur, VIA DOMITIANA, non VIAE DOMITIANAE; ut in praefat. hujus libri: *Tertio* VIAM DOMITIANAM *miratus ſum:* & ita quinquies in hac Ecloga, v. 37. 114. 122. 127. 162. nunquam vero VIAS. Deinde, quaenam ſunt hae *viae* POPULI? anne alia eſt *via* POPULI,

alia PECORIS & JUMENTORUM? inepta haec distinctio, & superflua vox POPULI: omnis enim *via* est via *populi*, sine *populi* mentione facta; ut omnes *urbes* sunt HOMINUM, licet non opus sit ut dicamus *urbes* HOMINUM: nam locus ille Sulpitiae in Satyra v. 39. ubi haec locutio occurrit,

Quid facimus? Graios, HOMINUMQUE *reliquimus* URBES,

corruptissimus est. Gronovius quidem veterem lapidem ad partes suas vocat; in quo erat, REDONATORI VIAE POPULI: & ita citat Cl. Salmasius, Epist. de Region. & Eccles. Suburbicariis, p. 4. & ita apud Gruterum invenio p. MXCV, 8. Sed exscriptorem hujus inscriptionis minime dubito erasse, & pro POPULO legisse POPULI: *redonatori viae populo*, est, *qui redonavit viam populo*. Sed & hoc Gronovio donabimus: quid vero faciet τῷ COENIS? *coenum* enim plurali numero caret. Phocas Arte p. 1708. *praeter haec alia sunt quae plurali numero deficiunt? generis neutri, hoc* COENUM, *foenum, jus, lutum* &c. Adeo ut vera esse non possit haec Gronovii emendatio: nec Gevartii, ob easdem fere rationes. Pro *gravatas* MSS. habuerunt *gravantes*: ita enim Editt. Parm. & Rom. ex MSS. expressae: & ita ediderunt Bernartius, Aldus, Grasserus, & alii. Attende igitur sensui, & verba facili negotio ad veritatem ducent; memineris modò, *duo* fuisse incommoda quae sustulit Domitianus, nempe, profundam *arenam* ex *via* publica, & *inundationem* Vulturni *amnis* ex *campis* circumjacentibus. Haec duo hoc modo extulit Statius:

Hic, coeno bibulo viam gravante,
Et campis iter amne detinente,
Longos eximit ambitus:

Hic, (Domitianus,) *cum arena viam gravaret, & Vulturnus detineret iter per campos, eximit longos ambitus.* nihil facilius, aut verius puto: & hanc restitutionem confirmat totius Eclogae tenor, & verba. Eleganter vero *arena* dicitur *coenum bibulum*: cui diversum est *coenum tenax* seu *lutum*, apud Claudian. in Eutrop. II, 443. *Bibula arena* poëtis frequentissimum est. Minimum mihi permisi pro *populi* scribens *bibulo*, cum sensus & literae eò ducerent: *b* enim & *p* saepissime invicem commutantur in libris. *Iter campis* est *per campos*: Noster Achilleid. I, 154.

campis *semet fluviisque fugari*:

id est *per campos & fluvios*. Sil. Italicus XV, 562.

Tellurem Noctemque, & caelo sparsa precatur
Astra.

Ovidius Amor. III, 6.

Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadiae certus adegit amor?

licet ibi quidem legendum sit, *diversas quaerere terras*, ex sensu, & Virgilio Aen. III, 4.

Diversa exilia, & diversas quaerere terras.

Servius ad Aeneid. XI, 142. post alia, sic scribit: *It nigrum* CAMPIS *agmen, pro,* PER CAMPOS: *&, It* PORTIS *jubare, pro* PER PORTAS. *Amne* vero pro *omne*, certissimum est. Pariter in his vocibus peccatum apud Sil. Italicum III, 42. ubi pro *omnis Axarnan* recte Heinsius *amnis* substituit. Vide Val. Flaccum I, 23. ubi idem mendum. Contra Ovid. Pontic. IV, 10. v. 57. pro *omnes*, Mureti codex habet *amnes*. *Amnis* est *Vulturnus*: & ita v. 80. & 95. & 125. *Via* vero *Domitiana* (de qua re oblitus eram supra monere) recte dicitur: licet, si Analogiam spectes, dicendum esset *Domitianea*: sed aliter usus obtinuit. Sic *Via Appia*, *Via Trajana*, *aqua Marcia*, & similia: de quibus vide Heinsium ad Ovid. Fast. II, 491.

v. 22. *novoque*
Injectu solidat GRAVES *arenas.*] Theod. Gorallus, seu Joannes Clericus Not. ad Auctorem Aetnae v. 206.

Congeries operis saxorum & PUTRIS arenae,

citat hunc Statii locum; & pro GRAVES *arenas* ex antiquis editionibus reponit PUTRES *arenas*. Sane omnes quas ego inspexi retinent GRAVES; neque hanc discrepantiam a quoquam alio notatam invenio: ex quacunque vero Editione hauserit vir doctus, verissimam puto, & sensui necessariam. quippe si GRAVES sint *arenae*, parum opus est ut SOLIDENTUR, *gravitate* sua paene jam *solidae*: Ovidius Metam. XI, 232.

Litus *habet* SOLIDUM, *quod nec* vestigia
servet,
Nec remoretur iter.

& contrarium dixisse debuit Statius,

novoque
Injectu solidat LEVES *arenas*,

hoc est *molles*, PUTRES, ἀδιαλύτους· ut infra v. 126.

Qui

Qui ſoedum nemus, & PUTRES arenas
Celſis pontibus, & via levabit.

Auctor Aetnae v. 423.

In cinerem, PUTRES*que jacet dilapſus* arenas.

Vides quid ſit *putris arena*, nempe *cedens, ſorbens rotas*, ut mox dicit. Hanc lectionem clare confirmat locus Eclog. proxime ſequentis, v. 2.

Hac ingreſſa vias, qua nobilis Appia creſcit
In latus, & MOLLES SOLIDUS *premit agger* ARENAS:

agger SOLIDUS *premit* MOLLES *arenas*, non GRAVES *arenas*. Scio quid objici poſſit ex Epiſt. Praefat. hujus libri: *Tertio viam Domitianam miratus ſum, quae* GRAVISSIMAM arenarum *moram exemit.* Illic vero *graviſſimam* eſt *moleſtiſſimam*. Pro *injectu* optime legi poſſet *ingeſtu*; cui contrarium *egeſtus* v. 42.

& alto
Egeſtu *penitus cavare terras:*

& ita Theb. VI, 873.

aegroque effoetus hiatu
Exuit ingeſtas *fluvio ſudoris* arenas.

& ſic poetae paſſim. Sed nihil mutandum contra editiones: praeſertim cum Livius VII, 16. dixerit *conjectus terrae*, eodem ſenſu. Verſu prox. ſeq. *gaudens admovere* eſt *admovens*; de quo alibi dixi.

v. 27. *axe vectus* UNO] N. Heinſius ad Val. Flaccum VII, 229. pro UNO recte legit UDO. Vide quae notavi ad II, 2. v. 15. ubi pro UNUM *litus* reſtitui UDUM. Mox, v. 29. pro *ſorbebat* multae editiones *rodebat*: inepte. reſtituit Bernartius ex libris, ut ille ait. ita certe inveni in Parm. & Rom. vere ſine dubio. Verſ. 31. *Horrebat mala navigationis:* ita Seneca Epiſt. LVII. initio: *Cum Baiis deberem Neapolim repetere, facile credidi tempeſtatem eſſe, ne iterum navem experirer. Sed* tantum luti *totâ viâ fuit, ut poſſem videri nihilominus* navigaſſe.

v. 32. *Nec curſus agiles,* SED *impeditum*
Tardabant iter orbitae TACENTES]

Primo legendum: Nec *curſus agiles*; ET *impeditum* &c. ita I, 4.

Reddere jura foro; NEC *proturbare curules,*
ET *ferrum mulcere toga.*

Infra hoc libr. Ecl. VII. v. 10.

Nunc ab intonſa capienda myrto
Serta: NEC *major ſitis*; ET *bibendus*
Caſtior amnis:

ita legendum eſſe ad locum probabo; ubi fuſius agam. Deinde, pro *orbitae* TACENTES malim JACENTES, id eſt *depreſſae* & *profundae*. Martialis quidem Epigr. IV, 64.

eſſedo TACENTE
Ne blando rota ſit moleſta ſomno:

nihilominus tamen verius puto *jacentes:* alterum enim *cauſam* hujus tarditatis non exprimit: quippe *orbitae* non *tardabant iter* ex eo quod *tacentes* erant, ſed quia *jacentes*, & *depreſſae*. De commutatione harum vocum dixi ſupra I, 3. v. 40. ubi vide. Verſ. 36. pro *At* Parm. *Et:* male. *diem terebat:* recte. Apuleius Apolog. *Sed non eſt operae in iſtis* diem terere, *ut ſit mihi tempus aggredi ad cetera.* Sic *otium* & *tempus terere*, paſſim. Haec noto, ne cui adblandiatur *diem tenebat*. Verſ. 48. pro *crebris* Rom. *cribris.*

v. 50. *Hi caedunt nemus,* exuunt*que*
montes;
Hi ferro ſcopulos trabeſque CAEDUNT.]

Heinſius ad Ovid. Faſt. IV, 912. pro *exuunt* reſcribi vult *eruunt*, quia agitur de ſaxis ad viam ſternendam effoſſis. Non opus eſt: agit enim Statius de *ſilva* ſeu *materia* & *trabibus*, quae deciſae & levigatae & in terram depactae continebant caementum, & firmitatem operi addebant; prout quotidie factum videmus. Recte igitur *exuunt*, id eſt *nudant*. Noſter Achill. I, 426.

Nuſquam umbrae veteres: minor Othrys,
& ardua ſidunt
Taygeta: EXUTI *viderunt aera* MONTES.

Huic contrarium *amicire* & *induere* & *veſtire colles* ſeu *agros*, paſſim poetis. Rectius idem pro *trabeſque* CAEDUNT ex Parmenſi monet legendum eſſe LEVANT; (ita enim ſcribendam eſſe hanc vocem, non *laevant*, cum ſit a Graeca λαῶ, docet Burmannus) quod & ex Romana Edit. ante notaverat Gronovius Diatr. c. xl. Noſter Herc. Surrent. v. 118. loco ſimillimo:

his caedere ſilvas
Et LEVARE trabes; *illis immergere curae*
Fundamenta ſolo:

ubi vide notas.

v. 53. *Cocto pulvere,* SORDIDO*que topho*] Idem Heinſius ad Ovid. Faſt. II, 24. pro SORDIDO *topho* legit TORRIDO. admodum probabile hoc, ſive pro *arido* ſive pro *toſto* ſumas: ſed de hoc potius, propter τὸ COCTO *pulvere*. Hujus ſignificationis vocis TORRIDUS vide multa exempla iſto loco.

Certe SORDIDO *topho* nihili est. Verissimam puto hanc Heinsii emendationem, & quae in contextum tuto recipi possit. Nam quod mox dicit posse etiam legi LURIDO *topho*, cum Vitruvius tria tophi genera recenseat, album, rubrum, & nigrum; possemus hac conjectura carere. Vers. 56. pro *possent* Parm. *possunt*: & pro *Athon* Parm. & Rom. *aton*.

v. 59. *His parvus* (Lechiae nisi vetarent)
Inous freta miscuisset Isthmos.] Lectio vetustissimorum codicum, testante Domitio, erat

His parvus (nisi deviae vetarent)

unde ille fecit, *nisi Lechiae vetarent*. Hoc Hermolao & Politiano improbatum, & pro eo lectum Scaligero, *nisi Cenchreae vetarent*. Sed & hoc spongiae incubuit, & successit M. Musuri, *nisi res novae vetassent*. Caelius Rhodiginus scriptam lectionem retinuit, & per *devias* intelligi voluit *ambages*, quibus nautae necessario circumagi debuerunt ad rapidum illum maris fluxum vitandum. Deinde Alciatus legit, *nisi Deliae vetarent*, subintellecta voce *sortes*. Turnebus, *His palmis, nisi Delius vetaret*: Gevartius, trajectis verbis, *Lechiae nisi vetarent*. Tandem Gronovius cum maxima omnium verisimilitudine, *His parvus (Lechiae nihil vetarent)* &c. Heinsius enim Adversar. in Tibull. Edit. Broukhus. infeliciter tentaverat,

His par vix (Lechiae nihil vetarent)

vel, *His impar*; vel, *Vix par his*: omnia longe infra genium Heinsianum. Tentemus & nos. Primùm igitur, HIS PARVUS *Inous Isthmos* probum est. Claudianus IV. Cons. Honor. v. 474.

Gens, qua non Scythicos diffusior ulla Triones
Incoluit, CUI PARVUS *Athos*, *angustaque Thrace.*

Ovidius Met. VIII, 699.

Illa vetus DOMINIS *etiam casa* PARVA *duobus*
Vertitur in templum.

sic, *locus* EXIGUUS POPULO Metam. IV, 441. ARCTAM CIVIBUS *urbem*, Noster Theb. XI, 273. ANGUSTUM TIBI *nemus*, IX, 718. ANGUSTA *Tartara* POENIS, I, 56. TITYO *jugera* PAUCA *novem*, Propertius III, 3. *numerus* ANGUSTUS DOLORI, Seneca Medea v. 1011. HERCULI ANGUSTUM *regum*, idem Herc. Oet. v. 1638. Nihil igitur hic mutandum. Jam ad alterum membrum, *Lechiae nisi vetarent*. Hoc placuit Gevartio Papin. Lect. IV, 6. Sed absurditatem bene monstravit Gronovius Diatr. c. XL. " Quid enim? inquit: hae tot manus perfodissent Isthmon, nisi illis obstaret idem " quod anterioribus qui eandem rem tentarunt? Quid ergo magnum hîc de Domitiani manibus dicitur, si nihil eas supra priores potuisse audio? A page tam " ineptum sensum. majus dici debuit. Scripsit Papinius, si quid video:

His parvus (Lechiae nihil vetarent)
Inous freta miscuisset Isthmos.

" hoc est, si tu velles, Caesar, hae manus " facile Isthmum, parvum jam, nec magni operis censendum, perfoderent: nec " obstarent ipsis Lechiae, quae ceteris in- " expugnabiles fuere, aut quae maximum " negotium facerent. Ortum vitium ex " scribendi compendio, quod saepissime " in vett. libb. *nisi* & *nihil* confudisse ipsi " observavimus." Optima quidem haec, & Statio & Gronovio digna: nec dubito quin ad hunc sensum scripserit Noster. restat tamen mihi scrupulus non parvi momenti in voce LECHIAE: in qua retinenda video omnes consentire praeter unicum Marcum Musurum; qui in Orthographiâ Statianâ, " Notandum, inquit, *Lechaeae* " esse non posse propter metrum: *Le* e- " nim brevis, & *chae* longa, repugnant: " tum non *Lechaeae* sed *Lechaea* neutro " genere dicendum." Et sane verum dicit: Graecis enim perpetuo vocatur hic portus sive promontorium, Λέχαιον, non Λέχαιαι: ita Strabo, Ptolemaeus, Philostratus, Lucianus, omnes. Sic etiam Latini *Lechaeum*, non *Lechaeae*, excepto Plinio, qui Nat. Hist. IV, 4. LECHEAE *hinc, Cenchreae illinc, angustiarum termini.* Et c. V. *primae ibi quas diximus* LECHEAE, *Corinthiorum portus.* quibus tamen in locis LECHAEUM est in margine editionis qua utor; nescio an ex libris. Ceteri omnes, opinor, constanter *Lechaeum*: ita certe Noster Theb. II, 380.

irataque terrae
Curva Palaemonio secluditur unda LECHAEO:

ne referam innumeros Poetarum & Historicorum locos in quibus haec vox *Lechaeum* invenitur. Minime dubito quin Statius

tius ſcripſerit,

His parvus, LECHEO *nihil* VETANTE,
Inöus freta miſcuiſſet Iſthmos:

Lecheo ſeu *Lechio*, (parum enim intereſt) quaſi Graecum eſſet Λίχιον ſeu Λέχιον. Notum eſt quantum in his vocabulis Graecis ſibi indulgeant poetae Latini, elidendo literam vel ſyllabam, longam corripiendo, brevem producendo. Ita Cal. Decemb. v. 15. *Ebŏſea*, cum Graece ſit Ἐβῆσος vel Ἥβησος. Contra I, 4. v. 75.

Hunc Galatia *vigens auſa eſt inceſſere bello*;

quaſi eſſet Γαλάτεια, non Γαλατία. Iterum Achilleid. I, 408.

undiſonae quos continet umbo
Maleae:

at Silv. I, 3. v. 97. dicit,

Si Maleae *credenda ratis, Siculoſque per aeſtus*,
Sit via:

quaſi utroque modo Graeci dicerent Μαλία & Μάλεια. Sic apud Val. Flaccum III, 36. Heinſius legit

fracta Scylaceon *unda*,

cum Graecum ſit Σκυλακῆον. Et hac libertate excuſari poteſt Noſter Silv. I, 3. v. 95.

Haec per & Aegaeas hiemes Pliadumque
nivoſum
Sidus &c.

quaſi eſſet Πλιάδες vel Πλειάδες, non Πλειάδες: vide quae ibi annotavi. Ita Τείχιλω Homerus Iliad. δ. v. 202. quam tamen Catalogo navium v. 236. vocat Τείχλω. Contra Θεώφιλε pro Θεόφιλε Antholog. I, 25. p. 23. ubi vulgo male legitur θεῷ φίλε, voce diviſa. *Marcomani* Noſtro ſunt Lacrim. Etruſc. v. 170. qui aliis *Marcomanni*: vide Strabon. lib. VII. initio. *Maeander* primâ correptâ apud Prudentium Cathem. VII, 124. & *Polyclitus* pro *Polycletus* idem Peri Steph. X, 269. quibus locis vide Heinſium. Ovidius Met. VIII, 324.

Hunc pariter vidit, pariter Calydonius
heros
Optavit:

recte: a Καλυδών enim fit Καλυδώνιος. at hoc non obſtitit quo minus Manilius lib. V, 180. diceret,

Et Calydonea *bellantem rupe puellam.*

Sil. Italicus VIII, 580.

Leucoſiae *e ſcopulis* &c.

cum Graecis ſit Λευκωσία, non Λευκοσία: vide Cl. Drakenborchium. *Iona* pro *Ionia* Propertius II, 21. *Polymeſtor* pro *Polymneſtor* idem III, 11. & Ovidius Met. XIII, 430. ubi videndus Heinſius. *Syracŏſius* pro Συρακόσιος, Virgilius. *Theudoſius* pro *Theodoſius* Claudian. in Rufin. I, 51. *Cheragra*, prima correpta, Horatius & alii, cum Graecis ſit χειράγρα. Ad hanc igitur formam Noſter dixit vel *Lechio*, Λιχίῳ, pro Λιχαίῳ, eliſa alpha; vel *Lecheo* pro *Lechaeo*, eliſa litera Latina *a*; eodem prorſus modo quo Seneca Troad. v. 932.

Altum vadoſos Sigeon *ſpectans ſinus:*

pro *Sigaeon*; cum Graece ſit Σίγαιον. Contextus itaque erraticus & fluctuans & ventis Criticis huc illuc diſpulſus, hoc modo tandem ſiſtatur:

His parvus, Lecheo nihil vetante,
Inöus freta miſcuiſſet Iſthmos:

ubi NIHIL *vetante* eſt NON *vetante*, ut Lacrim. Etruſc. v. 142.

tenueſque NIHIL *minuere parentes.*

Pietat. Abaſc. v. 229.

NIL *longior aetas*
Carpere, NIL *aevi poterunt vitiare labores*
Siccatam membris:

id eſt NON *poterunt carpere*, NON *vitiare*. in quavis pagina occurrent exempla. Paene exciderat monere, in Parmenſi pro VETARENT me inveniſſe NATARENT.

v. 61. *Fervent litora* NOBILES*que ſilvae*] Horatius Carm. I, 14.

Quamvis Pontica pinus
Silvae *filia* NOBILIS
Jactes & genus & nomen inutile.

recte ibi *Silva* NOBILIS: ſed hoc loco ridiculum eſt epitheton. quid enim Silvae *nobilitas* ad *Echo* quam remittit? quaſi *nobiles* tantum Silvae, non *ignobiles* etiam (ſi quae ſint,) ſonitum remittunt. pronum erat,

Fervent litora MOBILES*que ſilvae.*

Et ita poſtea inveni in Parmenſi; & ex ea Heinſius ad Ovid. Faſt. II, 24. ubi ait, MOBILES *quia loco moventur inciſae*. Ego non hoc ſenſu capio hunc locum: ſed puto τὸ *mobiles* eſſe generale epitheton omnium nemorum & *ſilvarum* (non harum tantùm quae Domitiani manus caedebant) quae magno quopiam *fragore*, vel etiam *vento* concuſſae, agitantur & *moventur*. Virgilius Aen. V, 148.

Tum plauſu fremituque virûm, ſtudiiſque
faventum
Conſonat *omne* NEMUS, *vocemque incluſa*
volutant

LITORA. Auſo-

Auſonius Moſel. v. 167.

adſtrepit *ollis*
Et rupes, & ſilva TREMENS, *& concavus amnis.*

Seneca Troad. v. 173.

MOVERE ſilvae *capita, & excelſum* nemus
Fragore *vaſto tonuit, & lucus ſacer.*

Et Hippolyto v. 507.

Ramique ventis lene percuſſi TREMUNT.

Auſonius Epiſt. XXIV, 93.

tum nemus umbris
MOBILIBUS, *celerique frequens eccleſia vico.*

Ovidius Amor. III, 5.

Quem tu MOBILIBUS foliis *vitare volebas.*

ſic *tremulae arundines* idem Met. XI, 190. & paſſim. Verſ. 62. pro *It.* Parm. *Et.*

v. 63. *Atque* ECHO *ſimul hinc & inde fractam*] Pro ECHO in Parmenſi eſt ECHON. Sic Ovid. Amor. II, 16. v. 31.

Saepe petens HERO *juvenis tranaverat undas:*

Codex Puteanus & omnes fere ſcripti, cum prima Edit. habent HERON, monente Cl. Burmanno. Sic & Heroïd. VII, 133.

Forſitan & gravidam DIDO, *ſcelerate, relinquas:*

in multis codicibus erat DIDON: ut & ARGON, non ARGO, Epiſt. XII, 9.

v. 66. *Et* LINTERNA *palus, pigerque* Savo] Nic. Heinſius ad Sil. Ital. VI, 654. & ad Ovid. Met. XV, 714. legendum eſſe docet LITERNA non LINTERNA; quia Graecis eſt Λίτερνον, non Λίντερνον. Et ita Cluver. Italiâ, lib. IV, 2. Silius VII, 277.

A tergo rupes, undoſis ſqualida terris
Hinc LITERNA PALUS;

ubi pro *undoſis* forte legend. *ulvoſis.* Pro *Savo* Domitius in ſuis codicibus invenit *Saſon:* unde vulgatam fecit, *Savo.* Bene. Plinius N. H. III, 5. de Campania loquens: *In ora* Savo *fluvius; Vulturnum oppidum cum amne;* Liternum; *Cumae Chalcidenſium.* Verſ. 65. pro *Cyme* Domitii codd. *Grine:* Parm. *cyrne.* Verum eſt *Cyme,* (id eſt *Cumae)* ut Epiced. Patr. v. 168.

& Auſonii pridem laris hoſpita Cyme.

v. 67. *Crinem mollibus impeditus* ULMIS] Euſt. Swartius Analect. II, 2. recte legit ULVIS. alterum abſurdum. Noſter Theb. IX, 419. de Iſmeno flumine:

nexa virentibus ULVIS
Cornua concutiens:

ubi codex Petrenſis habet ULMIS. *Ulva* proprie fluviorum. Propertius I, 14.

Tu licet abjectus Tiberina *molliter* ULVA:

ita legendum eſſe, non UNDA, ſupra, ni fallor, monui. Pro *mollibus* Parm. *collibus.*

v. 71. PANDIS *talia faucibus redundat*] Olim conjeceram, BLANDIS *faucibus,* quod optime convenit Vulturno *adblandienti,* adulanti, & gratiam Imperatoris captanti. Sed Parmenſis habet PAUCIS: unde Heinſius ad Ovid. Met. XV, 397. conjicit RAUCIS: ne dubites quin vere. haec enim vox *aquis & Diis fluvialibus* optime convenit. Virgilius Aen. IX, 124.

cunctatur & amnis
RAUCA ſonans, *revocatque pedem* Tiberinus *ab alto.*

Ovidius Met. VI, 599.

Quo properas, Arethuſa? ſuis Alpheus *ab undis,*
Quo properas? iterum RAUCO *mihi dixerat* ore.

Idem Faſt. V, 637.

Thybris *arundiferum medio caput extulit alveo,*
RAUCA*que dimovit talibus* ora *ſonis.*

Amor. III, 6.

Hunc Amnis *rapidis animoſus vidit ab undis,*
RAUCA*que de mediis ſuſtulit* ora *vadis.*

plura exempla in re clara tranſcribere ſupersedeo: ubique occurrunt. Elegans iſtud *redundat,* de *Amne* locuturo. Ut vero *raucas fauces* Vulturno attribuit Noſter, ita *ſiccam faucem* Terrae Ovidius Met. II, 278. in incendio Phaëthonteo:

ſiccaque *ita* fauce *locuta eſt:*

ubi vulgo perperam *ſicca voce.* Mox, v. 74. pro *Et ripas* Parm. *In ripis:* & ita Romana. Verſ. 76. pro *turbidus minaxque* Heinſ. alicubi ad Faſt. I. citat *turbidus minarum:* memoriae, opinor, errore. Pro ET *nunc ille ego* &c. Turnebus in ora codicis ſui adnotarat AT *nunc,* vel EN *nunc;* quod ultimum approbat Morellus. Et ſane niſi ita legas vix video quomodo ſententiae ultima pars cohaereat priori. Alio ordine hos quinque verſus exhibet edit. Rom. ſed mendoſe.

v. 81. Sed *grates ago* STRICTUS, ATQVE *tanti eſt*
Quod ſub te duce, te jubente, ceſſi] Ita Edit. Romana. Parmenſis, *Sed grates ago* STRUCTUS QUIA *tanti eſt.* Veneta, STRICTUS

TUS ATQVE: quod Gronovio placuit Diatr. c. XL. & firmat ex verſu 75. *Recti legibus alvei* LIGASTI. Lege primum, *Et grates ago.* Deinde, mihi nunquam arriſit ſcabrities iſta verſûs, STRICTUS ATQUE. Et bene quod in ſuis exemplaribus Politianus invenit,

Sed grates ago, SERVITUS*que tanti eſt.*

humillime & ſerviliter adulatur Vulturnus, & quaſi BELLO captus Domitiano ſe ſubmittit. clare confirmant hoc iſta,

Quod ſub te DUCE;

Et, VICTOR *perpetuus legere ripae*; ſumta a *re bellica.* Ipſi numeri & modulatio verſûs probant hanc eſſe manum Statii. Deinde, verſu prox. ſeq. Parmenſis omittit priorem TE. Romana, *Quod ſub te duce* JAM *jubente ceſſit:* non NUNC *jubente*, quemadmodum ſcribi voluit Gronovius; minus concinne. Verum eſt:

Quod ſub te duce, te jubente, ceſſi.

v. 87. *Sterilis ſoli* PUTOREM] Ita Romana, Aldi, Bernartii, & aliae editiones: perperam. In Parmenſi inveni PUDOREM: & ita edidit Gevartius, & poſt eum Gronovius: cui lectioni commentarii vicem praeſtabit locus Noſtri Herc. Surrent. v. 167.

Qui rigidas rupes, infecundaeque PUDENDA
Naturae deſerta *domas; & vertis in uſum*
Luſtra habitata feris.

v. 88. NE *me pulvereum* &c.] Lege, poſita τελείᾳ ϛιγμῇ poſt *pudorem*,

NEC *me pulvereum gravemque coeno*
Tyrrheni ſinus OBRUET *profundi*, &c.
SED *talis* ferar, *ut* &c.

Et hoc ſenſus poſtulat, & adverſativum SED. De Bagrade *tacente ripa* luculenter Silius Italicus VI, 140.

Turbidus arentes lento pede ſulcat arenas
Bagrada; non ullo Libycis in finibus amne
Victus limoſas extendere latius undas,
Et ſtagnante vado patulos involvere campos.

tacente ripa, quieta; utpote qui *lento pede* ſulcat arenas, & *cum pace*, ut de flumine Horatius. Non opus igitur ut legamus *jacente ripa.* Verſ. 94. pro *Puro* Parm. *Duro.*

v. 95. *pariterque ſe* LEVARAT] In Parm. & Rom. invenio LEVABAT: quod quare mutarunt? Ita etiam edidit Cruceus.

v. 99. *Et totis Ligurum* NITENS *metallis*] Hunc & duos ſequentes verſus ita legit Heinſius, Not. in Auctor. carminis de Phoenice, qui Claudiano ſubjungitur, p. 913.

Et totis Ligurum NITET *metallis:*
Quantus nubila QVO *coronat* IRIS.
Illic flectitur EXITUS VIARUM:

vulgo legitur NITENS, & QUI *coronat* IMBRI, & EXITUS VIATOR. in primo verſu nihil mutandum, modo praecedentes recte diſtinguas, hoc modo:

Hujus janua proſperumque limen
Arcus, belligeri Ducis tropaeis
Et totis Ligurum NITENS metallis:

Arcus NITENS *tropaeis* EST *janua & limen hujus plagae* ſeu *viae*, &c. id eſt, per arcum triumphalem haec via intratur. In ſecundo, omnino aſſentior Heinſianae emendationi: Et ita ego conjeceram longe priuſquam notam Heinſii videram. Senſum quidem efficit, *tantus arcus quantus ille eſt* QUI *coronat nubila* IMBRI, ſeu, *cum pluit*; ſed ſenſum tantùm, & frigidiſſimum, & poeta indignum, propter τὸ IMBRI, quod imbecillimum eſt. Multo elegantius inducitur *Dea Iris* cingens & *coronans* nubila, ſolito ſuo officio. Manilius lib. I.

Utque ſuos arcus *per* nubila *circinat* IRIS.

Vulgatam IMBRI ex multis poetarum locis defendere poteſt, ſi quis torpore delectatur. Memoriae vero falſus fuit Heinſius cum exiſtimaret vulgatam Statii lectionem fuiſſe

Quantus nubila qui coronat ARCUS:

ita enim illum exiſtimaſſe ex Nota ejus video. *Exitus* vero *viarum* pro *excitus viator* certiſſimum puto: patet ex ſequenti verſu,

Illic Appia ſe dolet relinqui:

Et Epiſt. ad Marcell. v. 2.

Hac ingreſſa vias quà nobilis Appia *creſcit*

In latus:

Et init. hujus Eclog. v. 3.

Saxoſae latus Appiae *replevit.*

Dicit igitur ab iſto arcu initium ſumpſiſſe *Viam Domitianam:* quae per aliquod ſpatium continuabatur juxta *latus* viae Appiae.

v. 106. PRIMA *carbaſa* VENTILANTUR AURA] Ita edidit ſeu corrupit Domitius, cum in ſuis codicibus inveniſſet PRIMAE *carbaſa* VENTILANTIS AURAE. Et ita eſt in Parmenſi, & in MS. Rhod. vidit Gronovius: unde Reliq. ad Stat. Silv. legit,

PRIMAE, *carbaſa* VENTILATIS, AURAE:

ut plane cod. Saliſb. & excerpta Lindenbrogii. Nihil verius. Et de hac Apoſtrophe ſtatim dicemus. Senſus idem eſt, ſed verſus multo melior, quàm ſi tot voces in A exiſſent.

v. 112. Qui primo Tiberim &c.] Hunc & ſequentem verſum uncinis incluſi, certus eos non eſſe hujuſce loci, aut ullo modo cum praecedentibus aut ſubſequentibus connectendos. Quid enim? anne haec eſt ratio quare ultimi Orientis gentes venirent Romam & ſe Domitiano ſubmitterent, QUIA *aliquis qui Romam reliquit mane, veſperi navigat Lucrinum lacum?* Invitat eos ab *Oriente* ad *Romam*; deinde illis narrat omnia jam facilia eſſe a *Roma* ad *lacum Lucrinum:* contrario modo dictum oportuit, nempe, Omnia jam facilia eſſe a *Lucrino* ad *Romam*. Sed quid moramur? non ſunt Statii, ſed ludibundae manûs: ejuſdem forte quae ſemel in Cal. Decembr. v. 16. Et bis in Genethliaco Lucani v. 58. & 85. 86. nobis palpum obtruſit. Neve hoc gratis dictum putes, recurras ad v. 36. hujus Eclogae,

At NUNC, *quae ſolidum diem terebat*
HORARUM *via facta* VIX DUARUM.

Jam igitur nebulonem oblivioſum tenemus. ſi enim *duabus horis* hoc iter perfici poſſet, quodnam opus ut *totum diem* huic aſſignaret, a *primo ortu* ad *primum veſperem*.

v. 137, *Largis India nubibus* maderet] Gronovius Reliq. ad Silv. monet ſe in MSS. Rhod. & Saliſb. inveniſſe

Largis, India, nubibus maderes:

Et ita in Parmenſi concipitur. veriſſime, & elegantius quam ut a librario indocto proficiſceretur. Hae Apoſtrophae poëtis uſitatiſſimae. Val. Flaccus V, 78. de Baccho:

hic reſides thiaſos, hîc aera moventem,
Udaque pampinea nectentem cornua mitra
Nunc etiam meminiſtis, aquae:

ita legendum; vulgo, *cornua vitta*. Noſter Theb. IX, 818. qui locus a Gronovio quoque adducitur:

Frena regam; cultus *Triviae* pendebitis *alto*
Limine; *captivis matrem donabo pharetris:*

ubi pro *Limine* mallem *Culmine*, ut eodem lib. v. 194. *culmine* eſt *tholo*. Rutilius Itinerar. I, 281.

Inde Graviſcarum faſtigia rara videmus,
Quas premis *aeſtivae ſaeve paludis* odor:

ita legendum; vulgo, *premit ſaepe:* frigidiſſime. Obſervavi autem has Apoſtrophas frequentiſſimas eſſe ubi de *Fluviis* ſermo eſt: & ob hanc, opinor, rationem, quia pro *Numinibus* ſive *Perſonis* ii ſumendi ſunt; unde hae προσωποποιίαι illis aptiſſimae ſunt. Lucanus IV, 20.

campoſque cöerces,
Cinga *rapax, vetitus fluctus & litora curſu*
Oceani pepuliſſe tuo: *nam gurgite mixto*
Qui praeſtat terris auſert tibi *nomen Iberus:*

ita legendum; vulgo *coercet* & *ſuo*. Virgilius Aen. VII, 684.

quos divus Anagnia paſcis,
Quos, Amaſene *pater*.

Ovidius Pontic. IV, 10. v. 51.

Et tu, ſemineae, Thermodon, *cognite turmae,*
Et quondam Graiis, Phaſi, *petita viris.*

Plurimus in hujuſmodi Appellationibus Ovidius: ſed & omnes pariter poetae. utuntur hac figura etiam Oratores: vide Quintilian. Declam. II, 17. Mox, v. 139. mallem,

Salve Dux hominum, parens Deorum,

omiſſa conjunctione ET, quae ingratam verſui moram injicit. Verſ. 145. pro *morantis* Parm. *merentis*; & v. 146. pro *pronectant, provectant:* utrumque perperam.

v. 150. Quos *fertur placidos obiſſe Neſtor*] Plane legendum, QUOT *fertur*: *Quos* eſt *quales*, ut ſaepe: cum igitur jam dixerit *geres annos* QUALES *Neſtor geſſiſſe dicitur*, non opus eſt ut addatur, immo abſurde adderetur *placidos:* hoc enim pacto *qualitas* annorum *bis* exprimeretur; quam ſatis denotat vox *placidos*. Sic & verſu proxime ſequenti, QUOT *Tithonia computat ſenectus*, non QUOS. Pariter commutabantur hae voces apud Ovid. Amor I, 13. v. 43.

Adſpice QUOT *ſomnos juveni donarit amico*
Luna:

ita ex libris Heinſius pro QUOS: & apud Propertium I, 2. QUOT *colores* Idem reſtituit pro QUOS. Conjunguntur vero QUOT & QUANTA, ut Val. Flacc. II, 563.

QUOT *mihi poſt lacrimas, poſt* QUANTA *piacula patrum*
Serus ades!

Et alibi paſſim. Pro *placidos obiſſe* Parm. *placidus odiſſe:* Et pro *computat, competat* Rom.

v. 159. *Scandes belliger* OBVIOSQUE *currus*] Ita plures Editiones. Parmenſis tamen OBVIUSQUE: Codex Saliſb. ABIMESQUE: Edit. Venet. ANNUESQUE: quod amplexus

plexus est Heinsius ad Sil. Ital. VI, 545. Mihi magis placet, cum Gronovio, ABNUESQUE; propter loca quae ille adduxit ex Nostro Lacrim. Etrusc. v. 170.

Quae modò Marcomanos post horrida bella, vagosque
Sauromatas Latio *non est* dignata triumpho:

sc. *clementia*. Et in XVII. Consulat. v. 39.

Mille tropaea feres, tantùm permitte triumphos.

Nam, ut notat Gronovius, & hoc in laudem trahebat Domitianus, fastidisse, cùm posset jure triumphare: unde istud Martialis Epigr. IX, 103.

Saepe RECUSATOS *parcus duxisse* triumphos
Victor Hyperboreo nomen ab orbe tulit.

Currus vero pro *Triumphis* poni notum est: vide Graevium ad Cic. Epist. Fam. XV, 6. & Heinsium ad dictum Silii locum.

v. 163. ANNOSA *magis* Appia *senescat.*] Hinc explicandus Propertii locus lib. II, 23. v. 43.

Curve te in Herculeum deportant essseda Tibur?
Appia *cur toties te via ducit* ANUM?

Ubi intoleranda esset rusticitas Propertii si amicam suam Cynthiam ANUM vocaret. Et hoc adeo offendebat politissimum Broukhusium, ut locum mendosum esse non sine ratione crederet. In libris omnibus invenitur vel ANUM vel ANUS. nimirum hic est quod quaerimus:

Appia cur toties te via ducit ANUS?

Appia via ANUS Propertii, est *Appia* ANNOSA Statii. *anus* pro *annosa*, ut *fama* ANUS apud Catullum; *testa* ANUS apud Martialem. sic ANTIQUA *Latina via*, Eclog. proxime sequenti v. 60. ubi vulgo legitur OBLIQUA.

ECLOG. IV.

AD MARCELLUM.] Ita Editiones. Gronovius in Codd. Rhod. & Salisb. invenit AD VICTORIUM MARCELLUM: quod & ego in Parmensi. Rhod. addit vocem EPISTOLA: sine dubio recte: ita enim voluit Noster; & ita dixit Epist ipsa, *Cujus beneficio tu quoque maturiùs* EPISTOLAM *eam accipies, quam tibi in hoc libro a Neapoli scribo.* Edidi igitur AD VICTORIUM MARCELLUM EPISTOLA. Hic est ille Victorius Marcellus cui Institutiones suas inscripsit Quintilianus, ut bene observat Gronovius.

v. 10. Cui primum *solito.*] Pro CUI Parmensis QUOI, antiquo more: Catullus:

QUOI *dono lepidum novum libellum? primam* eadem & Rom. non *primum:* sed verius hoc, propter sequens *mox.*

v. 21. *dubium, morumne probandus*
Ingeniive bonis.] Parvum hic mendum, emaculandum tamen. Lege, *Ingeniine bonis.* Ovidius Metam. XV, 500.

Indiciine metu magis offensane repulsae.

ubi eleganter reticetur vox *dubium.* Virgilius Aen II, 738.

Heu misero conjux fatone erepta Creüsa
Substitit. erravitne via, seu lassa resedit
Incertum.

V, 95.

Incertus Geniumne loci famulumne parentis
Esse putet.

Lucanus VII, 172.

Jam, dubium monstrisne Deûm, nimione pavori
Crediderint, multis concurrere visus Olympo
Pindus.

Incertus apud Charisium lib. IV. p. 241.

Horum aliquis mavis stultusne malusne videri.

v. 31. *Et* ELEIS *auriga laboribus* ACTOS *Alpheo permulcet equos*] Constructio est, *Et auriga Alpheo permulcet equos* ACTOS *Eleis laboribus.* Intelligisne quid sit *equus* ACTUS *laboribus?* Lege,

Et ELEOS *auriga, laboribus* ACTIS,
Alpheo permulcet equos:

Eleos equos, ut Lucanus I, 293.

quantum clamore juvatur
Eleus sonipes.

laboribus actis, ut Virgil. Georg. I, 413.

juvat, imbribus actis,
Progeniem parvam dulcesque revisere nidos:

vel, *Eleis laboribus actis*, ut Ovid. Metam. XIII, 753.

Octonis *iterum* natalibus actis
Signârat dubia teneras lanugine malas.

Sed prius verum eſt. Tacitus Annal. III. *ſeſſamque aetatem & ACTOS LABORES praetenderet.* Pro *Alpheo* Parm. *Alpheos.*

v. 37. *Te quoque flammabit* tacite *repetita parumper*

Deſidia, & SOLIDOS novus exultabis in actus.] Fieri poteſt ut ita ſcripſerit Statius; non tamen video cujus usûs ſit iſtud *tacitè*, & valde ſuſpicor *Marcelli* nomen latere ſub iſtis ſyllabis *mabit tacite re :*

Te quoque flammabit, Marcelle, *petita parumper*

Deſidia :

ut infra v. 78.

Haec ego Chalcidicis ad te, Marcelle, *ſonabam*

Litoribus.

Et 99.

Dic, Marcelle, *feram?*

Sed hoc, utpote ſuſpicionem tantùm, dimitto; de illo certus, Statium ſcripſiſſe SOLITOS *in actus*, non SOLIDOS: *novus* accedes ad *ſolita* munia. Seneca Conſol. ad Marciam c. 14. *Bibulus tamen, qui toto honoris ſui anno ob invidiam collegae domi latuerat, poſtero die quàm geminum funus renuntiatum eſt proceſſit ad* SOLITA *& publica* officia. *ſolitos* hos actus *aſſiduum laborem* ſupra vocavit. Gratius Cyneget. v. 286.

Da requiem *gravidae*, SOLITOSQUE *remitte* labores.

Noſter Silv. V, 2. v. 160.

Hei mihi! ſed coetus SOLITOS *ſi forte ciebo.*

Commutantur hae voces in ſcriptis Codicibus. ita Seneca Medea v. 97. pro *ſolitum orbem* optimus Florentinus habet *ſolidum.* Vide ad Ovid. Faſt. III, 442. & Triſt. I, 2. v. 54. Gevartius quoque conjecerat *ſolitos.* Pro *novus* Parm. *vomis.*

v. 49. *nos otia* VITAE

Solamur cantu.] Ita omnes, opinor, editiones. Et haec lectio forte ſe tueri poſſit loco Eclog. ad Ux. v. 85.

Pax ſecura locis, & deſidis OTIA VITAE,
Et nunquam turbata quies, ſomnique peracti.

ubi tamen non ſimpliciter *otia vitae*, ſed *otia deſidis vitae*, hoc eſt, *deſidioſa vita.* ſic, *otium temporis oblectamus* Plin. Epiſt. IV, 14. *otia Martis* Noſter Theb. IV. pro, *tempus in quo a bello ceſſabatur :* quo ſenſu Claudianus quoque in Eutrop. II, 121. dixit *otia ferri. Otia ſomni* Idem Laud. Seren. v. 145. & Noſter Theb. III, 3. *otia juventae* Ad Uxor. v. 61. His, inquam, forte ſe tueri poſſet *otia vitae.* Aliud tamen ſuadet poëtarum mos fere perpetuus, qui OTIA ſimpliciter ponunt ſine τῆ *vitae*, minime neceſſario. notum iſtud Virgilii,

O Meliboee, Deus nobis haec OTIA *fecit.*

Ovidius Triſt. IV, 10. v. 39.

Et petere Aoniae ſuadebant tuta Sorores
OTIA.

Et I, 1. v. 41.

Carmina ſeceſſum ſcribentis, & OTIA quaerunt.

Horatius Serm. II, 8.

Non horam tecum eſſe potes, non OTIA *recte*

Ponere.

Et I, 4. v. 138.

ubi quid datur OTÎ

Illudo chartis.

Non dicit *ubi quid datur* OTII VITAE, ſed ſimpliciter OTII. Sil. Italicus XII, 31. de Neapoli:

Nunc molles urbi ritus, atque hoſpita Muſis
OTIA, *& exemtum curis gravioribus aevum.*

Vitae igitur minime neceſſarium. Sed nec artificii Statiani erat relinquere τὸ *cantu* ſine epitheto. Scripſit:

nos otia MITI

Solamur cantu.

Mitis proprium *Poetis.* Noſter Epithal. Stell. v. 98.

Sic tibi plectra dedit : MITISque *incedere* VATES

Maluit.

Epiced. in Puer. v. 40.

Ille ego lugentum MITIS *ſolator, acerbis*
Auditus tumulis & deſcendentibus umbris.

Manilius V, 465.

At ſi quis ſtudio ſcribendi MITIOR *ibit,*
Comica componet laetis ſpectacula ludis.

Claudianus Nupt. Hon. & Mar. v. 236.

Sic Triviam Latona monet : ſic MITIS *in antro*
Mnemoſyne *docili tradit praecepta Thaliae.*

Noſter Theb. V, 340. de Orpheo cantante:

Aſt ubi ſuſpenſis ſiluerunt aequora tonſis,
MITIOR *& ſenibus cycnis & pectine Phoebi*
Vox *media de puppe venit.*

Ovi-

Ovidius Pontic. II, 9. Cotyi Regi:

Nec regum quiſquam magis eſt inſtructus ab illis,
MITIBUS *aut* ſtudiis *tempora plura dedit:*
CARMINA *teſtantur, quae* &c.

molle carmen, Noſter Baln. Etruſc. v. 29. eodem ſenſu. Scriptum erat *viti* pro *miti:* inde iſtud *vitae.* Sic *vilis* pro *mollis* Propert. III, 5.

Reddite corpus humo; poſitumque in margine ripae
Paetum ſponte tua, mollis *arena, tegas:*

ita legendum eſſe pro *poſitaque in gurgite vita*, & *vilis arena*, in Notis ad iſtum auctorem brevi probabo. Mox v. 51. pro *ſomnum &*, Rom. *ſomno.* Paulo ſupra v. 48. pro *accinctus in uſus* Parm. *accingit in viſus. Somnum ſecutus* eſt ex Tibull. I, 1.

Securum ſomnos *imbre juvante* ſequi.

v. 57. *Latiique ducis* SIC *numina* PERGANT.] Praeceſſit,

At tu, SI *longi curſum* DABIT *Atropos aevi;*

unde patet hic quoque legendum,

(Detque precor!) Latiique Ducis SI *numina* PERGENT,
Forſitan Auſonias ibis frenare cohortes:

tribus mediis verſibus parentheſi incluſis. *Si pergent* ut reſpondeat τοῖς *ſi dabit.* Ita Eclog. VIII, 61.

Si *modo prona bonis invicti Caeſaris* adſint
Numina.

Scio quid objici poſſit ex Epithal. Stell. v. 174.

SIC *indulgentia* PERGAT
Praeſidis Auſonii:

ſed ſenſus hujus loci poſtulat has duas conditiones, SI VIVAS, & SI CAESAR FAVEAT, *ibis frenare* &c.

v. 58. *Quem tibi poſthabito ſtudium eſt coluiſſe Tonante.*] Notabilis haec erga Jovem libertas, quam etiam apud alios obſervare licet. Ovidius Pontic. II, 2.

Verbaque noſtra favens Romana ad numina perfer,
Non tibi Tarpeio culta Tonante minus.

Plautus Pſeudolo I, 3.

Pſeudole, arceſſe hoſtias,
Victimas, lanios, ut ego huic ſacrificem ſummo Jovi;
Nam hic mihi nunc eſt multo potior Juppiter, quam Juppiter.

Hic tamen *ſummus Juppiter* erat Ballio, *leno.*

v. 60. *Et ſpatia* OBLIQUAE *mandat renovare Latinae.*] Ita omnes praeter Rom. quae pro OBLIQUAE habet ANTIQUAE: & hoc in Notis agnoſcit Domitius. non dubito quin haec ſit vera Statii manus: unde enim librario tam elegans lectio? quam etiam confirmat oppoſitio inter ANTIQUAE & RENOVARE: qualia antitheta perpetuo captat Statius. ita Conſulat. Domit. v. 38.

Et tibi LONGAEVI RENOVABITUR *ara Terenti.*

quae eſt lectio Edit. Parm. non *revocabitur:* & veram puto. *Obliquae Latinae* frigidum eſt. Eadem oppoſitio Propertio III, 10. de Ulixe:

Et VETERES *arcus leto* RENOVASSE *procorum:*

& aliis paſſim. *Antiqua Latina*, ut *annoſa Appia* Eclog. praeced. ubi vide. ſic *antiqua Calydon* & *antiqua Tyros* Virgilio, *antiquus Jupiter* Noſtro Cal. Dec. *antiquam Tiryntha* Theb. IV. lucus *antiqui Helerni* Ovid. Faſt. VI, 105. & ſimilia innumera. Verſ. 62. pro *Thules* Parm. *tiles.*

v. 66. *Quique gravem* TARDI *ſubeant thoraca lacerti.*] Mirum TARDOS lacertos cenſeri inter membra *accommoda bellis.* Lege,

Quique gravem VALIDI *ſubeant thoraca lacerti.*

multi ſunt in hoc epitheto poëtae: Ovidius Heroid. III, 125.

Di melius: VALIDOque, *precor, vibrata* lacerto
Tranſeat Hectoreum Pelias haſta latus!

IV, 81.

Seu lentum VALIDO *torques haſtile* lacerto.

Sil. Italicus X, 532.

Populus alba comas VALIDIS *acciſa* lacertis
Scinditur.

Noſter Thebaid V, 141.

en VALIDIS *ſpumant everſa* lacertis
Aequora.

multo plura exempla in parato habeo, ſi cui haec non ſatisfaciant. Non audiendus Barthius cum ſuo *haud tardè ſubeant*, vel *intardeſcant. ſubeant.* Parm. & Rom. habent *tarde.* Potes etiam *fortes* pro *tardi*; ut Theb. VI, 708. Lucan. I, 364. & aliis. Sed alterum praeſtare puto.

v. 70. *propriis tu pulcher in armis*
Ipſe canenda GERES, *patriaeque exempla*
parabis.
Magna GERES, *dignoſque etiamnum bel-*
liger actus
Poſcit avus.] Cum dixerat, *Ipſe canenda* GERES, cur ſtatim idem ingerit, *Magna* GERES? Deinde qualiſnam haec connexio, *Magna geres*, ET *avus etiamnum poſcit dignos actus?* Parmenſis habet:

Magna GETAE *dignos* QUEM JAM *nunc*
belliger actus
NOSCIT AVOS.

Romana:

Magna GENTE ES dignus QUEM JAM
belliger actus
NOSCIT *avus.*

monſtroſa haec. Lege ex ſenſu & veſtigiis Parmenſis,

Magna PATER, *dignoſque etiamnum bel-*
liger actus
Poſcit avus:

prima ſyllaba in *pater* abſorpta erat in ultima vocis praecedentis, hoc modo, *magna ter* pro *magna pater:* hoc non intellecto, librarii arceſſerunt vocem *geres* ex verſu praecedenti. Nihil verius puto hac emendatione. Ita infra Eclog. VII. v. 41.

Duret in longum generoſus infans:
Perque non multis iter expeditum
Creſcat in mores PATRIOS, AVUMQUE
Provocet actis.

Et VIII. v. 57.

His placidos GENITOR *mores largumque*
nitorem
Monſtret AVUS.

Sil. Italicus III, 70.

amplior, oro,
Sis PATRIO decore, *& factis tibi nomina*
condas
Queis ſuperes bellator AVUM.

Seneca Troad. v. 703.

Aetate AVUM *tranſcendat, ingenio* PATREM.

mallem etiam *magnoſque actus* pro *dignoſque:* has enim voces ſaepe confundi ſcio. Hunc locum videtur Statius expreſſiſſe ex Val. Flacco I, 769.

magnos obitus natumque, domumque,
Et genus Aeolium, pugnataque poſcere bella.

Sequitur in Statio,

praeſtatque domi noviſſe triumphos:

quae equidem non intelligo. an ſcripſit,

veteriſque domûs renovare trium-
phos:

id eſt, *avus te poſcit renovare triumphos antiquae veſtrae familiae.* Sed hoc non placet: & tamen tale aliquid latere ſuſpicor. Deinde: *juvenemque puer deprende parentem.* ita Theb. XI, 35. *juvenemque patrem puer aequat Alatreus.*

v. 76. *Jam te blanda ſinu Tyrio ſibi*
GLORIA *felix*
Educat.] Probum quidem & uſitatum *gloriae* epitheton *felix:* ſed huic loco non congruit: ut enim ſatis poëtice dicere poſſis *Gloria aliquem ſibi educat*, vix tamen *felix* ob hoc *gloria*; ſed ille potiùs quem educat Gloria, *felix* dici meretur. Sed & ſi hoc concedatur, tamen quod ſequitur non verum eſt

& cunctas gaudet ſpondere curules,

(i. e. *ſpondet curules:*) quippe *ſpondere curules* non eſt *Gloriae*, ſed *Fortunae* potius vel *Imperatoris:* & hoc ſequitur Gloria, non antecedit. Verba iſta *ſinu Tyrio*, quae ad *Gloriam* non poſſunt pertinere, veram indigitant hujus loci lectionem:

Jam te blanda ſinu Tyrio ſibi CURIA *fe-*
lix
Educat:

curiam pro *ſummo ordine* ſive *ſenatu* poni, nemo, qui aliquem ex veteribus ſemel legerit, eſt docendus. Dicit igitur Marcellum *curiae alumnum* eſſe, ut de Criſpino infra V, 2.

Sic te, clare puer, genitum ſibi CURIA
ſenſit
Primaque patricia clauſit veſtigia Luna:
Mox TYRIOS *ex more* SINUS *tunicamque*
potentem
Agnovere humeri:

Vides omnia eadem. ita Ecloga proxime ſequenti, ad Sept. Severum, v. 41.

Hic parvus inter pignora CURIAE
Contentus ario lumine PURPURAE
Creſcis.

Claudianus de VI. Conſ. Honor. ad fin.

cujus cunabula fovit
CURIA.

Recte vero FELIX *curia:* hoc enim videtur perpetuum *curiae* epitheton: unde explicandus locus ille Silv. I, 4. v. 41.

Non labente Numa timuit ſic CURIA FE-
LIX,
Pompeio nec celſus Eques, nec femina Bruto:

qui torſit Gevartium: quomodo enim, quaerit ille, FELIX *curia, labente Numa?* & ego itidem quaero, quomodo CELSUS *Eques,*
labente

labente Pompeio? Nimirum epithetorum alia (ut ait Servius) ſunt *perpetua*, alia *ad tempus*: prioris generis eſt iſtud FELIX: nec ſi *curia* amittat egregium aliquem ſenatorem, ideo non eſt FELIX, non magis quam ſi Eques aliquis *exiguae* ſit *ſtaturae* ideo non eſt CELSUS. ita FELIX *purpura*, *conſulatus*, apud Martialem Epigr. VIII, 66. licet fieri poſſit ut ille qui hanc *felicem purpuram* nactus eſt, *infelicem* annum agat; non minus tamen FELIX *purpura*. Huic *curiae* epitheto alludere puto Senecam de Tranquil. An. c. 3. de triginta tyrannis Athenien. *coibat quotidie carnificum triſte collegium, &* INFELIX CURIA *tyrannis anguſta*. Et Calpurnium Ecl. I, 61.

nec carcere pleno
INFELIX *raros numerabit* CURIA *patres.*

v. 79. *fractas ubi Veſbius* EGERIT *iras.*] Gronovius Diatr. c.xli. ex Rom. Venetoque Codd. legit ERIGIT *iras*, ut Epiced. in patrem v. 207.

exemptum terris ad ſidera montem
Suſtulit.

Virgilius Aen. III, 575.

Interdum ſcopulos avulſaque viſcera montis
ERIGIT *eructans.*

Et IX, 240.

Interrupti ignes, aterque ad ſidera fumus
Erigitur:

Silius Italicus II, 658.

ERIGIT *atro*
Nigrantem fumo rogus alta ad ſidera nubem.

Et XIII, 198.

Erigit *undantem glomerato pulvere nubem.*

Auctor Aetnae v. 208.

orbis

Erigitur, *verrit ſaxa obvia vortice ſaevo.* ita legendum puto: vulgo, *omnis Exigitur, vertit vaſa omnia.* vide praecedentia. Lucanus VI, 293.

Non ſic Hennaeis habitans in vallibus horret
Enceladum, ſpirante noto, cum tota cavernas
ERIGIT, *& torrens in campos defluit Aetna.*

Probum etiam *egerit:* Silius Italicus XIII, 837.

Fons rapidus furit, atque uſtas ſub gurgite cautes
EGERIT.

Vide & XV, 225. Plinius N. H. II, 106. *maximo tamen ardet incendio Theôn Ochima dictum, Aethiopum jugum; torrenteſque ſolis ardoribus* flammas EGERIT. Sed retinendum ERIGIT: quod & in Parmenſi inveni.

v. 83. *proavitaqae* TOTO
Rura abiiſſe MARI.] Gronovius Diatr. c. xli. notat in MS. Flor. pro *abiiſſe* inveniri *deeſſe:* " quod, inquit, ſive quis proba-
" bit, ſive retinebit vulgatum (ut facien-
" dum putamus) hic ſenſus eſt: mirabitur
" poſteritas & vix credet omnia illa proa-
" vita rura, quae tunc forte reſtituta erunt
" & arabuntur, mari Veſuvioque adjacen-
" tia, periiſſe, abiiſſe, inviſa noſtro aevo
" facta eſſe. Quomodo? nempe quae
" cineribus lapidibuſque & aliis reliquiis
" incendii obtecta, latiſſimum veluti &
" perpetuum buſtum erant, non rura." Et hic quidem eſt ſenſus verborum *proavita rura abiiſſe:* ſed quis explicabit iſta, TOTO MARI? quod enim ait Gronovius, *mari Veſuvioque adjacentia*, ex his verbis nunquam effici poteſt. Hoc monere non neglexi; nihil enim aliud potui. Corruptiſſima eſſe ſuſpicor.

v. 85. *procul iſta* tuis, Tifata, *Teate,*
Nec Marrucinos agat haec inſania montes.]
Ita pleraeque editiones: nec quidquam mutandum cenſet Gevartius, Pap. Lect. IV, 7. Videamus quo jure haec ſe tueantur. *Iſta tam gravia procul ſint* TUIS, *O Tifata, O Teate.* Quid? TUIS? immo certe VESTRIS: ita enim poſtulant duo nomina *Tifata* & *Teate.* Ob hanc, opinor, rationem alii legunt,

procul iſta tuis ſint fata, *Teate*;

melius hoc quam illud; nec tamen ex toto probum: quippe τὸ αὐτὸ bis dicit: *iſta inſania ſit procul a tuis montibus,* O TEATE; *nec agat* MARRUCINOS *montes.* atqui *Teate* erat oppidum *Marrucinorum:* Sil. Italicus VIII, 521.

Marrucina *ſimul Frentanis aemula pubes*
Corſini populos magnumque Teate *trahebat:*

adeo ut nihil promoveat ſenſum duplex ejuſdem rei mentio. in Domitii codicibus erat *tumfata*, unde ille fecit *Tifata:* in Parmenſi eſt, *tuos infata theane.* Lege,

procul iſta tibi ſint fata, *Teate.*

Procul tibi ut Theb. III, 666.

procul

procul *haec* tibi *mollis*
Insula, terrificique aberit dementia Phoebi.
Ausonius Epist. XXIV, 60.
Romana procul tibi *nomina* sunto.
Bene autem observat Gevartius, Statium optare ut a *Marrucinis* potissimum campis haec pestis avertatur, quia ibi Marcellus possessiones habuit. colligit hoc ex Plinio Nat. Hist. XVII, 25. ubi miram historiam refert: quam etiam narrat lib. II, c. 83. his verbis: *Non minus mirum ostentum & nostra cognovit aetas, anno Neronis principis supremo, (sicut in rebus ejus exposuimus,) pratis oleisque, intercedente via publica, in contrarias sedes transgressis, in agro* Marrucino, *praediis* Vectii Marcelli, *Equitis Romani, res Neronis procurantis.* Jam alterum locum videamus lib. XVII, 25. *Super omnia quae unquam audita sunt erit prodigium in nostro aevo Neronis principis ruina factum in agro* Marrucino; Vectii Marcelli *e primis equestris ordinis oliveto universo viam publicam transgresso, arvisque inde e contrario in locum oliveti profectis.* Utrumque locum adduxi, ut alter inquinatissimus ex altero emendetur: quippe pro, *in nostro* aevo *Neronis principis* ruina *factum*, quod nihili est, plane legendum, *in nostro* aevo, anno *Neronis principis* supremo, *factum in agro Marrucino.* Patet hoc ex sensu, & loco prius adducto. nimirum vox *anno* exciderat vel absorpta erat in praecedente *aevo:* & prima litera τῦ *supremo* amittebatur in praecedente *principis:* unde ex *upremo* fecerunt absurdum istud *ruina.* Non bene vero, opinor, hunc Vectium Marcellum *patrem* Victorii Marcelli nostri facit Gevartius: quippe pater Victorii Marcelli JUVENIS erat quando haec Ecloga scripta fuit; v. 74.

Surge agedum, JUVENEMQUE *puer deprende* PARENTEM:

Atqui si Neronis procurator fuisset, temporis ratio non patitur ut ille jam juvenis diceretur. Verosimilius est *avum* fuisse Victorii Marcelli.

v. 99. *Dic, Marcelle,* FERAT, *fluctus* ADSUETA *minores*
Nosse ratis, nondum Ioniis credenda PERICLIS?] Ita plurimae editiones: Parm. tamen & Rom. pro FERAT, FERAM: & ita conjecerat Gruterus in schedis: ego mallem, FERET; sc. *ratis.* Idem Gruterus AN SUETA pro ADSUETA: vere; & ita edidi, sensu postulante. Similiter fere Propertius II, 11. v. 29.

Nunc ad te, mea lux: VENIET *mea litore navis*
Servata, an mediis SIDET *onusta vadis?*
ita legendum & distinguendum puto; vulgo *veniat* & *sidat*, sine interrogatione. Pro *Ioniis* PERICLIS fere persuadeor Statium scripsisse *Ioniis procellis*, ut Theb. II, 728.
Aurea tunc mediis urbis tibi templa dicabo
Collibus, IONIAS *quà despectare* PROCELLAS
Dulce sit.
Claudianus Praef. Rapt. Prof. v. 11.
Jam vagus exsultat pelago, caelumque secutus
Aegaeas HIEMES IONIASQUE *domat:*
sic PROCELLAE *vexant Caspium mare,* Horat. Carm. I, 9. & *Africis* PROCELLIS III, 29. *Aegaeis* PROCELLIS Nost. Achill. I. Sed omnium maxime movet me locus Nemesiani Cyneg. v. 59. ex hoc plane desumtus:
Dum non magna ratis vicinis SUETA *moveri*
Litoribus, tutosque sinus percurrere remis,
Nunc primum dat vela notis, portusque fideles
Linquit, & ADRIACAS *audet* tentare PROCELLAS.
Scio *periclis* ferri posse; ut Pietat. Abasc. v. 68.
Fulmineosque ignes, mediique PERICULA ponti.
Et Propert. IV, 1. v. 72.
Et maris, *& terrae longa* PERICLA *canam:*
quemadmodum nos istum locum edituri sumus; cum sit manifesta imitatio Virgilii Aen. X, 57. sed nunc vulgo ineptissime legitur *longa* SEPULCRA *canam.* Haec, inquam, scio: nihilominus tamen non dubito quin Statius scripserit *Ioniis* PROCELLIS. Supra, v. 92. pro *Votifera* inepte legebatur *Pomifera.* Restituit ex MS. Bernartius, & illustravit Gevartius Papin. Lect IV, 7. Vers. 94. pro *tentatur* Rom. *cantatur*; frustra. *tentare* proprium proludentibus & experientibus. Theb. I, 33. *nunc* TENTO *chelyn:* ut bene Gronovius pro TENDO: vide eum. Recte vero *Nosse.* Propertius I, 6.
Non ego nunc Adriae vereor mare noscere *tecum.*
quod & *videre* dicebant Antiqui: etiam de rebus quibus fuberat *periculum* aliquod; ut fusius docebimus ad istud Propertii I, 1.
Ibat & hirsutas ille videre feras:

ubi Broukhuſius edidit in Contextu Heinſii conjecturam *ferire feras*.

V. 101. *& penitus* NOTI *tibi vatis amorem.*] Ita invenio in omnibus, ante Gronovii, editionibus; NOTI non VOTI. nec uſpiam, quod ſcio, monet ille quare mutaverit. Putarem eſſe errorem operarum; niſi quod in Erratis de hoc ſiletur. & tamen ſic quoque inter Errata forte reponendum fuit. NOTI probum eſt. Horatius Epiſt. I, 18.

At PENITUS NOTUM *ſi tentent crimina, ſerves.*

Alibi Idem:

Si BENE *te* NOVI, *metues, liberrime Lolli.*

Catullus:

Cujus ſit PENITUS NOTA *fides animi.*

Et ita paſſim alii. pro *amorem* Parm. *honorem*, ſolenni harum vocum mutatione.

V. 102. *nec enim* Tirynthius *almae Pectus amicitiae: cedit tibi gloria fidi Theſeos*, &c.] Nihil mutant libri: & tamen, ſi recte auguror, aliquid mutandum eſt antequam ad ſenſum hujus loci per haec verba poſſimus venire. Aliter tamen ſentit Gevartius Papin. Lect. IV, 8. ubi haec notat: " plane abrupta ſunt: & ſuſpica-" rer aliquid hic deeſſe, niſi morem Papi-" nii obſervaſſem exilire aliquando, &, " ubi minime quis expectet, lectorem re-" linquere." Refert deinde conjecturam viri ampliſſimi qui pro *almae* legebat *ad me:* & ingenioſiſſimam Hug. Grotii,

nec enim retinentius *almae Pectus amicitiae:*

cui inquit ſe acceſſurum eſſe, niſi vulgata lectio commode explicari poſſet. Et ita etiam ſenſit Gronovius Diatr. c. XLI." Vul-" gata ſaniſſima eſt, tantum obſcurior de-" fectu verbi ſubſtantivi: quem frequen-" tem Noſtro alibi quoque notamus. Sum-" mos viros impedivit, quòd non vide-" bant cur Statius Herculem a *pectore ami-" citiae* excluderet, cum intelligerent *ab-" ſolute* dicta verba illa, *nec enim Tirynthi-" us almae pectus amicitiae*, quae *comparate* " accipienda ſunt." Et mox: " Optime " omnia ſibi reſpondent: Vale, & noſtri " amorem corde exire veta; neque enim " Tirynthius jam fama amicitiae eſt, poſt-" quam tecum comparari coepit: The-" os quoque cedit tibi gloria &c." Si ita ſcripſiſſet Statius nihil haererem: ſed ubinam eſt in Statii verbis *fama amicitiae*, &, *poſtquam tecum comparari coepit?* video quidem *pectus amicitiae*; ſed de ceteris, nec vola nec veſtigium: ut de ſuo nimis liberalis fuiſſe videatur vir magnus. Si enim hoc, quia ſenſui neceſſarium eſt, intelligi poſſit; quidvis ubivis intelligi poteſt. Variis conjecturis hunc locum poſſem ſollicitare: veluti hac,

MIHI *enim Tirynthius, almae Pectus amicitiae, cedit*; TIBI, *gloria fidi Theſeos*, &c.

& hoc verum eſſet niſi nimis arrogans videretur ſeipſum comparare Herculi, Marcellum minori, Theſeo: minima enim eſt differentia inter *michi* (ſic enim in MSS. ſaepiſſime concipitur) & *nec*. Si minus placet *almae pectus amicitiae*, nulla paene mutatione legere potes *alma Victus amicitia:*

MIHI *enim Tirynthius alma Victus amicitia cedit*; TIBI, *gloria* &c.

Sed omnino optime procederet ſenſus ſi pro NEC codex aliquis exhiberet TIBI: quod ſi faceret, ſtatim in Contextum admitterem

TIBI *enim Tirynthius, almae Pectus amicitiae, cedit; tibi, gloria fidi Theſeos*, &c.

Interea mutilum locum puto, & verſu uno defectum; & ideo Aſteriſcum apposui: quem libenter tollam quando aliquis certiora docuerit. De hoc loco video Heinſium dubitantem, Not. ad Ovid. Heroid. III, 60. ubi poſt citata verba *Tirynthius almae pectus amicitiae*, addit, *ſi locus ſanus eſt. Pectus* vero *amicitiae* eſt idem quod *amicus*, ut ex locis Martialis & Manilii monuit Gevartius. Idem Manilius lib. II.

Haec ad amicitias *imitantes jura gradumque*
Sanguinis, atque animis haerentia pectora *ducunt:*

ubi tamen opinor Manilium ſcripſiſſe *foedera* non *pectora*. *foedus* de *amicitia* uſitatiſſimum eſt. Crucei conjectura,

nec enim te rectius *almae* &c.

oblivione tantùm digna eſt.

ECLOG. V.

LYRICUM AD SEPT. SEVERUM.] Sic omnes editiones. & ita hac voce LYRICUM utitur Plinius in epiſtolis, & alii. Parmenſis tamen habet CARMEN LYRICUM, quod confirmat Præfat. hujus libri: *Proximum eſt* LYRICUM CARMEN AD SEPTIMIUM SEVERUM, *juvenem* &c. & ita edidi.

v. 9. *Nunc cuncta* VERIS *frondibus annuis Crinitur arbos.*] *Frondibus annuis veris* ferri non poteſt; cum ſatis fuiſſet dixiſſe *frondibus annuis crinitur arbos*, omiſſo τῷ *veris*. VERNIS *frondibus* optimum eſſet: ut *vernae roſae* Ovid. Faſt. V, 194. *verna ſilva* Val. Flaccus IV, 403. ſed quid tunc fieret τῷ *annuis*? ita hàc urget lupus, hàc canis. Lege:

Nunc cuncta VERNANS *frondibus annuis Crinitur arbos.*

Scſiptum erat per compendium *verãs:* inde, amiſſo apice, *veris*. Prudentius Pſychom. v. 355.

Et ferrugineo vernantes flore *coronas.*

Ovidius Met. X, 166.

Tu toties oreris, viridique in ceſpite vernas.

Seneca Herc. Oet. v. 454.

Vernare *juſſi frigore in medio* nemus.

Florus I, 16. de Campania: *Denique, bis* floribus vernat. Verſ. 8. pro *Zephyris Aquilo refractus* Parm. & Rom. *Zephyrus Aquilone fractus.*

v. 18. *Nec vacca dulci* MUGIT *adultero.*] Heinſius ad Ovid. Faſt. V, 400.

ADGEMIT *Alcides, Haemoniuſque puer,*

vult hic quoque legi ADMUGIT *adultero:* ut alibi apud Noſtrum *adſtridere, adſtupere, adſibilare, adtremere, adcantare,* &c. cum caſu Dativo. Et quidem optime ita ſcribi potuiſſe, & licentiam hanc caeſurae excuſari potuiſſe nemo neget, propter iſtud Horatii Carm. II, 12.

Dum flagrantia de | torquet *ad oſcula:*

de quo vide egregie docentem Bentleium ad Carm. IV, 8. v. 17. Sed non opus eſt ulla mutatione: *mugit* enim idem eſt quod *admugit*, ſimplex pro compoſito. Ovidius Art. Am. III, 513.

Spectantem ſpecta; ridenti *mollia* RIDE: quod plane eſt *adride*. Propertius I, 12. v. 15.

Felix qui potuit praeſenti FLERE puellae!

id eſt *adflere*. Idem II, 11.

Nec mihi jam faſtus opponere quaerit iniquos,

Nec mihi *ploranti lenta* SEDERE *poteſt:*

id eſt, lenta *adſidere* mihi ploranti. ita alicubi Thebaïde, *gremioque Palaemona preſſit:* pro *adpreſſit gremio*. Sic *laturus* pro *adlaturus* Claudianus in Rufin. I, 323. ubi vide Heinſium: &, *laturae proſpera catenae* pro *adlaturae*, de IV. Conſ. Honor. v. 117. ubi iterum videndus Heinſius. Apuleius Apolog. *meminerat Homerum — vim omnem medicaminum non* mari, *ſed* terrae SCRIPSISSE. Nihil igitur invitis libris mutandum. verſ. 16. pro *Qua modo ferbuerat* Parm. *Quomodo ferverit:* Rom. *Qui modo ferverat.* & verſ. 17. pro *lanigeri* Parm. & Rom. *lapigeri.* pro *dulci* Rom. *dulce:* & pro *canenti, camenti:* quae omnia nihili ſunt.

v. 24. *Caeſareo* PERARAVIT *auro.*] Venimus ad locum notabilem, & qui viros eruditos inſigniter exercuit. Totus ſic habet:

Sed terra primis poſt patriam mihi
Dilecta curis: HUIC *mea carmina*
Regina bellorum virago
Caeſareo PERARAVIT *auro.*

Loquitur de Alba, in qua ter coronatus fuerat, victor in certamine quod in honorem Palladis Domitianus illic inſtituerat. Turbat autem vox *peraravit*, quae nihil aliud eſſe poteſt quam *ſcripſit:* quo ſenſu ea utuntur Ovidius non ſemel, & Sidon. Apollinaris Carm. V, 243. & VII, 234. Jam vero, quomodo haec carmina *ſcripta* eſſent *Caeſareo auro*, aut quo ſenſu Pallas *ſcribere* haec carmina Caeſareo auro dicatur, nunquam concipi potuit. Bernartius quidem & Morellus deſperant: Barthius vero Adverſar. XXVII, 7. autumat legendum eſſe, HINC *mea carmina*, id eſt, *ab hac terra:* &, *Caeſareae* PENETRAVIT *auri*; ex eo quod in libro ſuo invenerat PANETRABIT *auro*. Sed, ut bene notat Gronovius Diatr, c. xlii. antequam juvare locum aggrederetur Barthius, ſententiam ſibi finxit a mente poëtae alieniſſimam, & ad eam poſtea verba contorſit. Videamus quid ipſe adferat Gronovius: " Sarta tecta, in-
" quit, habenda eſt vulgaris lectio. hoc
" dixit Statius: Huic Albae Pallas carmi-
" na

" na mea auro, corona oleagina aurea " *ſcripſit, pinxit, exornavit.* in verbo *peraravit* metalepſis difficilior eſt. *ſcribere* " ſolenne eſt poni pro *pingere.* quia ergo " *perarare* ſaepe uſurpatur pro *ſcribere* in " ſignificatione ſimplici, uſus libertate ſua " Statius poſuit *perarare* pro *ſcribere* quod " eſt *pingere: pingere* autem *ornare* eſt. er- " go, *huic* Albae *carmina mea Pallas Cae-* " *ſareo auro ſcripſit* ſeu *peraravit*, eſt, in " hac, quinquatribus me propter victoriam " in certamine poëtarum Caeſar aurea co- " rona induit." Dolet ſane hanc argumentationem a tanto viro profectam: *peraravit* eſt *ſcripſit*; *ſcripſit* eſt *pinxit*; *pinxit* eſt *ornavit:* ergo, *peraravit* eſt *ornavit.* Si mihi hanc licentiam parumper concedas, totam rem Latinam turbabo, & probabo *pingere* eſſe *foedare*, (ex Petronio: *ancilla totam faciem ejus* fuligine *longa perfricuit, & non ſentientis labra humeroſque*---PINXIT) & ideo Statium dixiſſe, *In hac Alba Minerva mea carmina* dedecoravit, dehoneſtavit *Caeſareo auro.* quod propoſito ejus ex diametro oppoſitum eſt. Non dico hanc meam interpretationem verbi *pingere* veram eſſe: ſed aeque vera eſt ac Gronovii interpretatio & argumentatio. Sed manedum, Lector, & majora miracula tecum habe: ea ſunt viri docti, qui Annal. Statian. c. XLIX. haec notat: " Pro voce *peraravit* reponunt " MSS. *peramavit*, nullo ſenſu. Credide- " rim ego Statium ſcripſiſſe *perarrhavit:* " quòd auro Caeſareo quaſi *arrha* quadam " *Nuptiali* vel *lege pignoratitia*, loco illi " devinctus fuerit: admodum eleganter. " *carmina* ſua, cum primò poëticam pro- " fiteretur, pro *ſponſa* habet, cujus illa " *arrha* fuerit: vel carminum nomine ip- " ſam potius carminum conditricem Poë- " ticam." Haec ſane ſunt mirabilia. lege cetera, his ſimilia; in quibus contra leges Metri, Senſus, & Latinitatis, ſimul peccatur. Quid igitur faciendum? breviter dicam. Primo legendum, HIC *mea carmina*, id eſt, *in hac terra*, ut ſaepe. Lacrim. Etruſc. ad fin. HIC *ſacra litabit Manibus:* id eſt, *hac terra.* Propempt. Met. Cel. v. 123. *puer* HIC *ſudavit in armis:* & ita paſſim: ut mirer hoc tam parvum & obvium viros perſpicaces fugiſſe; praeſertim cum in altero HINC vel HUIC nullus eſſet idoneus ſenſus. Deinde, pro *peraravit* ſenſus neceſſario poſtulat aliquid quod idem ſit quod *honoravit, ornavit*; ut bene vidit Gronovius, ſed ex voce *peraravit* fruſtra efficere voluit. Literae autem *d* & *p* infinitis numero locis commutantur, ſeu invertuntur: ita *poma* pro *dona* ſaepe apud Ovidium: *pecus* & *decus: donat* pro *ponit* apud Horat. Epiſt. I, 18. *pingtius* pro *dignius* Noſtro Capill. Ear. v. 52. *duello defunctum* Ovid. Amor. II, 9, v. 23, ubi nunc vulgo legitur *puellae:*

Me quoque qui toties merui ſub Amore,
duello
Defunctum placide vivere tempus erat:

ita ſcribendum, non, *ſub amore puellae:* & innumera ejuſmodi quae ubique occurrent. Ita & hic factum pro *decoravit, pecoravit*; inde, *peraravit, peramavit*, quae proxima erant, & ſenſum habere videbantur: mox *peramnavit, peramanit, panetrabit*, & cetera monſtra quae abunde pullulant ubi a recto ſemel deerratum eſt. Ne dubites igitur quin Statius ſcripſerit,

HIC *mea carmina*
Regina bellorum virago
Caeſareo DECORAVIT *auro:*

qua voce nihil aptius eſſe potuit. Ovidius Amor. III, 1.

Altera me ſceptro DECORAS, *altoque cothurno.*

Auſonius Moſella v. 451.

Faſcibus *Auſoniis* DECORATUM & honore *curuli.*

Sil. Italicus XVII, 650.

Ipſe adſtans curru atque AURO DECORATUS *& oſtro*
Martia praebebat ſpectanda Quiritibus ora.

Priſcianus Perieg. 934.

Quam ſimul argentum *varie* DECORAVIT *eburque.*

Et v. 1034.

Pſittacus hic viridis DECORATUS torque *rubenti*
Naſcitur, humanae ſimulat qui murmura linguae:

ita legendum; non *verbera linguae*, quae aliud denotant. Plautus Trinummo I, 2.

Larem corona *noſtrum* DECORARI *volo.*

Plinius Nat. Hiſt. XXXIII, 1. *Necnon & ſervitia jam ferrum auro cingunt: alia per ſeſe mero* AURO DECORANT. Et XXXVII, 8. de Callaïdibus, gemmae ſpecie: *incluſae* DECORANTUR AURO, *aurumque nullae magis decent.* Pluribus poſſem: ſed haec ſatis ſint in re, ut mihi videtur, certiſſima.

Mox, v. 26. pro *Conniſus* Parm. *Connixus. Dulce periculum* eſt ex Horat. Carm. III, 25.

v. 35. *relictis Uberibus.*] *Lacte depulſum* vocat Horatius Carm. IV, 4. & Suetonius Tiber. c. 43. & Prudentius Peri Steph. martyrio Romani, v. 664. *lacte relicto* Sidon. Apollinaris Carm. II, 39. *matre relicta* Calpurnius Eclog. VI, 51. De *fonte Juturnae* vide Servium ad Virgil. Aen. XII, 139. Sequitur, v. 37. HAEC *mira virtus.* hoc connectendum antecedentibus: *Quis neget Septimium eſſe vere Romanum?* TALIS *eſt mira ejus virtus.* ita Protrept. Criſp. v. 157.

quippe HAEC concordia *vobis*
Hic amor *eſt:*

id eſt *talis.* Aliter legere poſſes, NEC *mira virtus: protenus Auſonum Portus* &c. *Nec* eſt quod miremur hanc in te virtutem: quippe *protenus, ſtatim* ab infantia Italiam intraſti, & Thuſcis gurgitibus *puer* innataſti. Sed nihil variant editiones: & tamen omnino verum puto NEC. *Paſtum,* ut de Maſſico Silius IV, 350.

Vitiferi ſacro generatus vertice montis
Et Liris NUTRITUS aquis.

v. 38. VADOSAE *neſcius Africae.*] Quid eſt VADOSA *Africa? vadoſas* quidem SYRTES & MARE *vadoſum* apud Lucanum, Senecam & Tacitum invenio: ſed quid ſit REGIO *vadoſa* nunquam concipiam. Morellus haec notat: " VADOSA AFRICA, " quia, ut Salluſtius in Jugurth. de Syrti- " bus notat, *ubi mare magnum eſſe & ſaevi-* " *re ventus coepit, limum arenamque & ſa-* " *xa ingentia fluctus trahunt.*" Atqui, O bone, hic *limus* & *ſaxa* faciunt forte MARE Africum *vadoſum,* ſed non faciunt ipſam AFRICAM *vadoſam:* niſi *Africum* MARE & *Africa* TERRA idem ſint. Sed & ſi ita recte dici potuerit, (quod certus ſum non poſſe) quid hoc ad *Virtutem* Septimii, quòd neſcius erat Africae *vadoſae?* quid *vadis* cum *virtute?* aeque bene dixiſſe potuit, neſcius Africae *quae eſt tertia pars mundi,* vel *quae ſerpentibus abundat,* vel quid aliud quod aeque nihil eſt ad rem. Lege,

protenus Auſonum
Portus, DOLOSAE *neſcius Africae*
Intras.

Jam intelligis quare tam magna virtus in Septimio fuerit, utpote qui *Romam* in puericia profectus eſſet, antequam *artes* & *aſtutias* & *doloſos* Africae *mores* imbibiſſet. Nota omnibus *fides Punica.* Sil. Italicus I, 219. de Africa:

Altrix bellorum bellatorumque virorum
Tellus, nec fidens nudo ſine FRAUDIBUS *enſi.*

Idem III, 231.

Princeps ſigna tulit Tyria Carthagine *pubes*
Membra levis, celſique decus fraudata ſuperbum
Corporis; at docilis FALLENDI, *& nectere tectos*
Nunquam tarda DOLOS.

Lucanus IV, 735.

multùm fruſtraque rogatus
Ut Libycas *metuat* FRAUDES, *infectaque ſemper*
Punica *bella* DOLIS.

Exempla ubique. Appoſitiſſime ad ſenſum hujus loci Auſonius in Tetraſt. de altero *Severo,* Pertinace:

PUNICA origo *illi: ſed qui* VIRTUTE *probaret*
Non obſtare locum cum valet ingenium.

ubi malim *cui valet.* Pro *neſcius* Parm *neſciet:* Rom. *neſciit.* Pro *Intras* quod erat in omnibus codicibus, Domitius fatetur ſe feciſſe *Lutras;* ut *neſciit Lutras* ſit, *oblitus erat immundarum aquarum Libyae, & innatavit Tiberi.* Nihil vidi magis ridiculum aut ſpurcum.

v. 42. *Contentus* ALTO *lumine purpurae.*] Ita pleraeque editiones: pro quo recte Turnebus & Lipſius repoſuerunt ARTO *lumine:* id eſt *anguſto clavo: pauperem clavum* vocat Protrept. ad Criſp. v. 18. clavus nempe qui filiis Equitum qui non erant Splendidi & Illuſtres competebat. Vide Cl. Maſſonum Vit. Ovid. p. 40, 41. Ed. Burm. Parmenſis omittit vocem ARTO vel ALTO: Romana, RARO. & pro HIC *parvus* Parm. HINC: male. HIC eſt *hoc loco, Romae:* ut ſupra, HIC *mea carmina* &c.

v. 47. *Sunt urbe Romaniſque turmis*
Qui Libyam DECEANT *alumni.*] Frigidum hoc: erigo,

Sunt Urbe Romaniſque turmis
Qui Libyam DECORANT *alumni.*

Nonne hoc mirum eſt inter Equites *Romanos* inventum eſſe aliquem qui *decori* & honori ſit Africae, illi veteri & perpetuo hoſti Romani nominis; quis hoc unquam eventurum eſſe putaret? De verbo *decora-*

re ſupra v. 22. Sidonius Apollinaris Carm. XV, 46.

Tu meditans totum DECORAS, *Periandre,*
Corinthon.

pleraeque recentiores Editt. habent DECEANT, & ita voluit Politianus Epiſt. VI, 1. Parm. vero & Rom. DOCEANT, quod τῷ DECORANT propius eſt: & hoc ſenſus omnino poſtulat. Pro *urbe* Rom. *turbae.*

v. 49. *Eſt & frementi vox* HILARIS *foro.*] Hic etiam peccatum: primo enim pro FREMENTI *foro* legendum FREQUENTI: PLENUM *forum* vocat Ovidius Ponticor. III, 5.

Legimus, O juvenis, patrii non degener oris,
Dicta tibi PLENO *verba diſerta* foro.

De harum vocum commutatione vide Bentleium ad Horat. Carm. I, 35. Peſſima vero hoc loco VOX HILARIS, praeſertim foro *frementi:* quidvis enim tunc temporis magis convenit quam vox *hilaris.* Hoc voluit Statius: *Apta* etiam eſt vox tua *foro* & cauſis agendis; non tamen ideo Deorum munera corrumpis & vendis eloquentiam; non *clamoſi rabioſa fori jurgia vendens improbus iras & verba locas,* ut eleganter Seneca Herc. Fur. v. 172. Clare ſcribendum,

Eſt & frequenti vox HABILIS *foro:*

habilis foro ut Theb. VII, 366.

Donec te thalamis habilem *integramque reſignem.*

Virgilius Georg. II, 91.

Sunt Thaſiae vites, ſunt & Mareotides albae,
Pinguibus hae terris habiles, *levioribus illae.*

ſi ſenſum & oppoſitionem propius ſpectes, fateberis Statium non aliud ſcribere potuiſſe quam *frequenti* & *habilis.*

v. 67. *Hic plura pones vocibus & modis*
PASSIM *ſolutis.*] Senſus eſt: *Quando in rure fueris, panges, ſat ſcio, multa* PROSA *oratione; interim vero, memor ſodalis & amici tui Statii, ſume* LYRAM, *& mihi in hoc genere reſcribas.* Hinc patet pro PASSIM, quod nihili eſt, legendum eſſe PASSU. *Modi paſſu ſoluti* ſunt *proſa* oratio: qui & abſolute dicuntur *modi ſoluti* & *voces ſolutae.* Noſter Soter. Gall. v. 28. elegantiſſime:

ſeu plana ſolutis
Qua ſtruis orſa modis, *ſeu qua tibi dulcis in artem*
Frangitur, ea noſtras curat facundia leges.

Geneth. Lucan. v. 21.

Dum qui vos geminas tulit per artes
Et vinctae PEDE VOCIS, *&* ſolutae,
Romani colitur chori ſacerdos:

vox ſoluta PEDE eſt *ſoluta* PASSU. Ovidius Triſt. IV, 10.

Motus eram dictis, totoque Helicone relicto,
Scribere conabar verba ſoluta MODIS:

quibus contraria *incluſa modis:* ad Marcell. v. 11.

Mox incluſa modis *haec reddere verba memento.*

Epiced. Patr. v. 101.

ſive orſa libebat
Aoniis vincire modis, *ſeu* voce ſoluta
Spargere.

Unde patet in alio loco Epicedii iſtius v. 161. legendum eſſe,

tu par aſſuetus Homero
Ferre jugum, ſenoſque pedes aequare ſolutis
Vocibus, *& nunquam* PASSU *breviore relinqui:*

vulgo, *ſolutis Verſibus.* Has PASSU *ſolutas voces,* Apuleius vocat PASSA *verba,* Floridis p. 231. ed. Colv. *Quinetiam Pherecydes, Syro ex inſula oriundus, qui primus, verſuum nexu repudiato, conſcribere auſus eſt* PASSIS verbis, ſoluto loquutu, *libera oratione.* ubi in MS. pro *paſſis,* erat, pariter ac in hoc Statii loco, *paſſim.* Tibullus, (ſeu quiſquis eſt Auctor Carm. ad Meſſallam) IV, 1.

Undique, quique canent vincto pede, *quique* ſoluto.

Perſius Sat. I, 13.

Scribimus, incluſus numeris *ille, hic* pede liber,
Grande aliquid:

ita certiſſime legendum, non *incluſi,* quod cum vulgatis voluit Gronovius Diatr. c. XXVII. hoc modo diſtinguens,

Scribimus incluſi numeros ille, hic pede liber:

quo pacto nihil eſt quod reſpondeat τῷ *ille,* eo modo quo *liber* reſpondet τῷ *hic.* ILLE igitur *incluſus numeris,* HIC *liber pede.* Pro *pones* Rom. *ponis.* Forte ſcripſit Statius *ponas. Ponere* vero idem quod *condere: ſtruere* vocat Soter Gall. v. 29. *ſtatuere,* ſupra v. 12. In pleriſque editionibus pro *ingemina,* verſ. ult. perperam legitur *ingeminas.* litera prima vocis inſequentis *ſub* male adhaeſerat praecedenti.

ECLOG. VI.

VINDICIS HERCULES EPITRAPEZIOS.] Sic editiones. Gronovius vero monet in Cod. Saliſb. fuiſſe, *Herculis ep. novi vindicis:* in Rhod. *Herc. Epitr. Nonii vindicis.* & ita edidi, illum ſecutus: licet in Praefat. Epiſt. ſit tantum *Vindicis* ſine τῆς Nonii: *Nam* vindicis *noſtri Herculem Epitrapezion* &c. Parmenſis, *Epitrapeſion.*

v. 7. *Vinaque* PERPETUIS *aevo certantia faſtis.*] Probum quidem ſuo loco epitheton *perpetuis:* ut apud Sidon. Apollinarem Carm. XIII.

Quod ſi contuleris tuo poetae
Mandem PERPETUIS *legenda* FASTIS
Quaecunque egregiis geris triumphis.

Et Claudianum de Conſ. Prob. & Olybr. v. ult.

Te variis ſcribent in floribus Horrae,
Longaque PERPETUI *ducent in ſaecula* FASTI.

aeternis faſtis Idem Auſonius. Rectè haec, inquam, quando de *aeternitate* vel *perpetuitate* factorum laudabilium vel Gloriae ſermo fit; ridiculè verò ſi ad *vinum* transferas. MULTIS quidem *faſtis* (id eſt *conſulatibus* ſeu *annis*) vina certare poſſunt; *centum* puta, vel etiam *ducenis*, ut de vino Opimiano refert Plinius Nat. Hiſt. XIV, 4. Sed nimis abſurdum eſt & falſum dicere ea *certare poſſe* PERPETUIS *faſtis.* Lege,

Vinaque CENTENIS *aevo certantia faſtis.*

centenis faſtis eſt *centum faſtis:* ita *centeno vulnere* Theb. V, 533. *centenas manus* X, 295. *centena moenia* XII, 667. *centena voce* v. 797. *centena arbore* Virgil. X, 207. *centenas voces* Sil. Italicus IV, 528. & innumera ejuſmodi. Bene vero *Faſtis*, id eſt *Conſulatibus*, ſeu *annis:* a *conſulibus* enim aetatem vinorum numerabant Romani, addito amphorae Conſulis nomine, ut pueris notum ex Juvenale Sat. V, 30.

Ipſe capillato diffuſum Conſule *potat,*

ſc. *vinum:* & Horatio,

Vina *bibes iterum* Tauro *diffuſa:*

unde iſtud Petronii in convivio Trimalchionis: FALERNUM OPIMIANUM CENTUM ANNORUM: de quo vide obſervationem Vell. Paterculi lib. II, 7. Martialis Epigr. VIII, 45.

Amphora CENTENO CONSULE *facta minor:*

id eſt CENTENIS FASTIS. Jamne placet haec conjectura?

v. 16. *riſit* TITONIA *menſas.*] Ita omnes, excepta Parmenſi, pertinaci errore pro TITHONIA ſeu *Aurora:* vide quae notavi ad Epithal. Stell. v. 45. Parmenſis vero habet TRITONIA; quale mendum inſedit Auſonium Perioch. XVII. Odyſſ.

Jam caelum roſeis rutilat TRITONIA *bigis:*

cum legendum ſit TITHONIA, ſeu *Aurora*; quemadmodum dixerat ſupra Perioch. VIII. Odyſſ.

Jam caelum rutilat roſeis Aurora *quadrigis:*

Et Perioch. Iliad. XI.

Tithoni *croceum linquens* Aurora *cubile:*

unde patet *Tithonia* ſemper legendum eſſe ubi de *Aurora* ſermo eſt; non *Titonia*, vel *Titania*, quae eſt *Luna.* Verſ. 13. pro *abſumere* Parm. *aſſumere.*

v. 18. *Nox & Erythraeis Thetidis ſignanda lapillis.*] Parvum mendum, & quod ſibilus etiam prodit: legendum nempe,

Nox & Erythraeae Thetidis ſignanda lapillis:

Erythraeae Thetidis non *Erythraeis lapillis.* Avienus Deſcr. Orb. 782.

fervent Erythraei *marmora* ponti
Tota feris.

Noſter Theb. IV, 387.

Aut tumidum Gangen, aut clauſtra noviſſima rubrae
Tethyos.

Sic *Erythraeae nebridis* Sid. Apoll. c. V, 498. Propertius III, 11.

Et venit e rubro *concha Erycina* ſalo:

ubi nemo conjiciat *Erythraea.* Parmenſis habet *heritreis tethidis.* Immerito vero, ut mihi videtur, Gronovius Diatr. c. XLIII. culpat Cruceum qui verſu antecedente τὸ *juncta luna* explicat *triplicata:* Ipſe voluit *duplicata*, quemadmodum etiam interpretatur hunc locum Not. ad Senec. Thyeſt. v. 467 *Bacchoque nox* jungenda *pervigili datur.* Rectius hoc loco Cruceus, utpote ſecundùm ipſius Statii ſententiam Thebaid. VI, 289. & XII, 301. a qua non opus eſt recedere, praeſertim cum

cum hanc explicationem paſſura ſit vox *junĉta*, quae ſignificat *continuata*, in *quamvis longitudinem provecta:* ita II, 6. *junctum ſtemma*, longum, continuatum, *a proavis demiſſum*, ut alibi loquitur. vide ipſum Gronov ad Senecae locum. Et inde haec nox Herculi impenſa a quodam dicitur τεσσάλων νὺξ. *novem noctes* huic operi aſſignat Arnobius lib. IV. p. 145. Verſ. 19. pro *habitura* Parm. & Rom. *habitumque.*

v. 20. *Mille* UBI *tunc ſpecies.*] Ita omnes editiones: perperam. plane enim legendum, *Mille* IBI *tunc ſpecies*, ut Baln. Etruſc. v. 47.

Nil IBI *plebeium: nuſquam Temeſaea notabis*
Aera, ſed &c.

inepte dixiſſet *Nil* UBI *plebeium*; niſi immediate praeceſſerat *locus* de quo agit: & ita hic. Pro *tunc* Rom. *nunc.*

v. 23. *veteres* agnoſcere *ductus.*] Parum differentiae in ſenſu; ſed tamen Parm. & Rom. habent *cognoſcere*; quod admiſi. *cognoſcere* pro *agnoſcere* uſitatiſſimum eſt. Sil. Italicus IX, 161.

Aſt ego, Sidoniis imperditus, ecce, parentem
Vulnere cognoſco.

Plautus Pſeudolo:

Cedo mihi epiſtolam. accipe, cognoſce *ſignum.*

Ovidius Faſt. IV, 371.

Candidus eliſae miſcetur caſeus herbae,

Cognoſcat *priſcos ut Dea priſca cibos*: id eſt, *agnoſcat*, quod & in multis exemplaribus invenitur: & ita Faſt. III, 795. pro *ſi vis cognoſcere* tres libri habent *agnoſcere:* & ita centies Ovidio & aliis. Vide Gronov. Diatr. c. 1. Mox v. 25. *Hic tibi quae docto multum vigilata Myroni* &c. parodia eſt versûs Cinnae poetae, *Haec tibi Arateis multum vigilata lucernis Carmina* &c. Citatur a Scaligero Caſtig. in Catull. p. 14. Ed. Patiſſon.

v. 28 *Quod Polycleteis* VISUM *eſt ſpirare caminis.*] Gevartius Papin. Lect. IV, 9. pro VISUM legit JUSSUM; ut ex MS. Senenſi adnotarat in ſuo codice Scaliger. Recte: & hoc confirmat loco Surrent. Poll. v. 67. prorſus ſimili,

Aut Polycleteo JUSSUM *eſt quod vivere caelo:*

ſic ſemper ſcribendum, non *Polycletaeo.* Hoc etiam probat Gronovius Diatr. c. XLIII. & ita ille invenerat in Rom. & Venet. & ego in Parmenſi. Contra, apud Auctor. Conſolat. ad Liviam Auguſt. v. 304. pro, *conjuge* JUSSA *Jovis*, viri docti reponunt VISA. & hae voces ſaepiſſime commutantur. Gevartius tamen in ſua editione retinuit VISUM: Gronovius in ſua omiſit EST. neutrum factum oportuit. Supra, v. 25. pro *Hic* Parm. *Haec:* & pro *vigilata, laborata*; quod Gloſſatoris eſt, in contextum poſtea admiſſum, metro reclamante. Verſ. 26. pro *vivant* Parm. *juvant?* & pro *caelo* Parm. & Rom. *caeli.*

v. 30. *namque haec, quoties chelyn exuit* ille,
Deſidia eſt.] Gevartius mavult legi & diſtingui,

namque haec, quoties chelyn exuit,
illi
Deſidia eſt, hic Aoniis &c.

namque haec ILLI *deſidia eſt, quoties chelyn exuit* ſeu *deponit.* parum intereſt; ſed tamen Gevartianam lectionem elegantiorem puto. Notabis vero vocem *Deſidia* ſenſu bono, pro eo quod *requiem* dicit Horatius Epiſt. 1, 7.

Ac ſibi dum requiem, *dum* riſus *undique quaerit.*

& ita Claudianus Rapt. Proſ. III, 205. & Sil. Italicus III, 349.

Haec requies luduſque *viris; ea ſacra voluptas.*

& ita Cicero de ſenect. c. XV. Galli dicerent *diverſion.* Alibi Noſter hac voce *deſidia* ſenſu paullum diverſo utitur pro *quiete*, Praef. lib II. *Ad Urſum quoque noſtrum, juvenem candidiſſimum, & ſine jactura* deſidiae *doctiſſimum* &c. & ita ad Marcellum, v. 38.

Te quoque flammabit, Marcelle, petita parumper
Deſidia:

ita enim omnino puto Noſtrum ſcripſiſſe, non *flammabit tacite repetita.* Plinius Epiſt. VII, 13. *aut es tu ſuper omnes beatus ſi talia per* deſidiam *&* otium *perficis.* Priore ſenſu vocis *deſidia* ſumenda eſt etiam *morâ* apud Ovid. Amor. II, 11. v. 13.

Nec medius tenues conchas, pictoſve lapillos
Pontus habet: bibuli litoris illa mora *eſt:*

id eſt *ludus* & *requies*; nempe in colligendo iſtas conchas & lapillos literales. & ita Propertius IV, 8. v. 3.

Lanu-

Lanuvium annoſi vetus eſt tutela draconis,
Hic ubi tam rarae non perit hora moraе :

ubi vide Broukhuſium. Haec noto, quia non alibi obſervata memini : & exempla hujus ſignificationis τῦ *mora* rariora eſſe credo. Verſ. 29. pro *veterem* Apellem, non male legi poſſet *verum :* ſed vix opus. Verſ. 30. pro *monſtrabit* Parm. & Rom. *monſtravit*, & ita omnes editiones : perperam. Gevartius, opinor, primus mutavit ; ſed monuiſſe oportuit.

v. 32. *Haec inter*, caſtae *Genius tutelaque menſae*
Amphitryoniades.] Parmenſis, *caſtaeque genus tutelaque menſae.* Nimirum ſcriptum erat *caſtae genus tutelaque* pro *genius :* unde aliquis metro metuens intruſit *que.* hoc aliis poëtis accidiſſe monſtrare poſſem ; & ex inſigni loco Virgilii aliàs docebo. Sed nunc vocat Statius. Et valde mihi ſuſpecta eſt vox *caſtae. caſta* quidem *conjux*, & *caſtum cubile* & *caſta domus* & ſimilia ubique occurrunt, & bene intelliguntur : ſed non video quid ſit *caſta menſa*, aut quid *menſae* cum *caſtitate. caſta* pro *religioſa* interdum ponitur ; (vide Graevium ad Cic. Epiſt. Fam. XIV, 4.) menſa autem *religioſa* habebatur : ſed haec interpretatio non congruit huic loco : quippe hic Hercules non erat genius *menſae* quatenus *religioſa* erat ; ſed *lautae* & *epulis abundantis*, & *ferculis inſtructae :* & ita deſcribitur per totam Eclogam. infra v. 50.

Nec torva effigies, EPULISVE aliena REMISSIS :

vide ſequentes ſeptem verſus, in quibus dicitur eo eſſe vultu quo fuit cum BIBEBAT *Nectar :* & ſtatim,

Sic mitis vultus veluti DE PECTORE GAUDENS
HORTETUR MENSAS : *tenet haec marcentia* fratris
POCULA &c.

Et v. 59.

Pellaeus habebat
Regnator LAETIS *numen venerabile* MENSIS.

Haec omnia non depingunt Genium *caſtae* menſae, ſed *feſtae :*

Haec inter, feſtae *Genius tutelaque menſae*
Amphitryoniades.

Nota vero Herculis ἀδδηφαγίαν, & quantus erat βώφαγος. Bene autem *feſtas menſas :* Noſter Theb. IV, 839.

tu pace mihi, tu nube ſub ipſa
Armorum, feſtaſque *ſuper celebrabere* menſas.

Et II, 88.

Inſtaurare diem feſtaſque *reponere* menſas.

Martialis Epigr. XI, 66.

Poſtera ſed feſtae *reddes ſolennia* menſae.

Val. Flaccus III, 159.

qui dulci feſtis *adſiſtere* menſis
Pectine Biſtoniae magnum poſt auſus alumnum.

Auſonius Epiſt. IX, 43.

Ut ſolitum, quoties feſtae *invitatio* menſae
Sollicitat lenem comi ſermone Lyaeum :

ita legendum puto pro *dextrae menſae.* ne omnia tranſcribam, vide plura exempla ſi velis apud Sil. Ital. VII, 198. VIII, 137. Ovid. Pontic. I, 2. Tibullum non ſemel, & Propertium. Confirmat hanc mihi conjecturam quod ſaepiſſime obſervavi literas *c* & *f* inter ſe commutatas. Ita Ovid. Faſt. V, 525.

Cara fuit conjux, primae mihi cura *juventae*
Cognita :

pro *cura* Cl. Burmannus conjicit *flore :* nec dubito quin ita ſcripſerit Ovidius. Ecce aliud exemplum ex eodem Triſt. IV, 10. v. 19. ubi Naſo loquitur de ſua ad ſtudium poëtices, etiam a pueritia, propenſitate :

At mihi jam puero coeleſtia *ſacra placebant,*
Inque ſuum furtim Muſa trahebat opus.

Vidit acutiſſimus Heinſius *coeleſtia* illa *ſacra* non convenire huic loco ubi de Poetica agitur : ideo notat, " An, *Permeſſia ſacra?* " tale aliquid latet." Lege,

At mihi jam puero Phoebeïa *ſacra placebant :*

ſcriptum erat, ut ſaepe in libris, *foebeia :* unde *f* in *c* mutata, *coebeia :* ex quo fecerunt *coeleſtia.*

v. 35. FIRMOS*que incluſa per* ARTUS *Majeſtas.*] Ita editiones ante Gronovium : qui Reliq. ad Silv. notat in cod. Saliſb. eſſe FINES*que incluſa per* ARTUS : in Excerpt. Lindenbrog. & prima Venet. FINES*que incluſa* PERACTOS. Sed ſi iſta Excerpta ſint tantum varietates editionis Romanae, ut alibi monet Gronovius, vereor ut Lindenbrogium oculi deceperint : quippe in Rom.

clare

clare legitur FIRMOS *incluſa per* ARCTUS, omiſſo τῆ *que:* Parm. FIRMOS*que incluſa per* ARCTUS. Veriſſima tamen & elegantiſſima Gronovii emendatio,

FINES*que incluſa per* ARCTOS
Majeſtas :

anguſti illi *fines*, pes unus: unde mox,

& cum mirabilis intra
Stet menſura pedem, *tamen* &c.

(ubi Parm. *pedum:* & ita legebat Domitius, & ſatis male explicabat) & v. 43.

Hoc ſpatio *tam magna* brevi *mendacia formae!*

& v. 49. *exigua maſſa.* Verſ. 40. pro *feras* Parm. *fores.* 42. pro *frangebant* Parm. *frangebat.* 43. pro Hoc *ſpatio* Parm. Ac: Rom. AN. omnia male.

v. 45. *Artificis* curis.] Totus locus ita habet :

Quis modus in dextra, quanta experientia docti
Artificis CURIS, *pariter geſtamina menſae*
Fingere, & ingentes animo verſare coloſſos?

ubi *artificis curis* ut Pietat. Abaſc. v. 8.

CURAS*que fatigat*
Artificum, *inque omni te quaerit amare metallo:*

& Plin. Nat. Hiſt. XXXVI, 3. *quo majus periculum* CURAE artificum *denuntiaret.* Nihilominus tamen vix fieri poteſt ut ita ſcripſerit Statius; quippe deeſt epitheton τῷ *menſae* quod reſpondeat & opponatur τῷ INGENTES *coloſſos* in altero ſententiae membro: hoc modo, *pariter fingere geſtamina* PARVAE menſae, *& verſare animo* INGENTES coloſſos: ita poſtulat elegantia, & mos perpetuus Statii. Lege:

quanta experientia docti
Artificis, CURTAE *pariter geſtamina* menſae
Fingere, & INGENTES *animo verſare* coloſſos?

ita ſupra v. 37. PARVUS*que videri ſentirique* INGENS: & Martialis IX, 44. de hac Statua.

EXIGUO MAGNUS *in aere Deus.*

curta menſa eſt *parva menſa:* ut *curta ſupellex* Perſio: *curta tabella* Ovid. Faſt. II, 408. ubi vide Heinſium: *curta peculia* Amor. II, 2. haec enim vox non ſemper denotat rem *quae aliqua parte deficit*; ſed ſimpliciter *parvam:* ut *curtus mulus*, & *curtus lar* ſeu *parva domus* Horat Epiſt. I, 7. ubi videndus Bentleius. Licet tamen certiſſimam puto hanc emendationem, in Contextum non admiſi quia ſenſus ſine illa conſtat. Verſ. 48. pro *ſolidus* Parm. & Rom. *ſtolidus. ſolidus* eſt *fortis, robuſtus*, ut *ſolidi tori* ſeu *lacerti* poëtis paſſim.

v. 52. *Aut Aleae.*] Domitius invenit in omnibus ſuis *Ut Tiliae:* unde edidit, *Aut Eleae* reclamante Politiano Epiſt. VI, 1. propter metrum violatum. in Parm. eſt, *Aut telae:* verum eſt, *Aut Aleae lucis.* intelligit *Augen, Alei* filiam, ab Hercule compreſſam: vide Hyginum Fab. XCIX. tangit hanc fabulam Noſter Herc. Surrent. v. 40. & hunc locum explicat alter, Theb. IV, 287.

Non Tegea, *non ipſa Deo vacat alite felix*
Cyllene, templumque Aleae nemorale *Minervae :*

Hinc vides quare *Tegea ſacerdos* Auge', nempe quia *Arcadica* erat, & *ſacerdos* Minervae *Aleae:* vides etiam quare *lucis*, quia templum hoc erat *nemorale. Maenalis Auge* vocatur Herc. Surrent. v. 40. id eſt *Arcadica.* Haec praetermiſerunt interpretes.

v. 53. *Qualis* ET *Oeteis.*] Senſus requirit, *Qualis* AB *Oeteis*, id eſt, POST *Oeteas favillas:* ut Theb. IV, 841. AB *Jove primus honos*; POST *Jovem:* & ita paſſim. vel ſimpliciter *emiſſus a favillis* ut Epiced. Glauc. A. 227.

ades huc emiſſus AB *atro*
Limine :

ita enim legendum, non *Limite.* In animo videtur habuiſſe Propertium I, 13.

Non ſic caeleſti flagrans amor Herculis Hebe
Senſit AB Oeteis *gaudia prima* jugis;

ita legendum eſſe aliàs probabo, non *caeleſtem Heben.* gaudia prima AB *Oeteis jugis*, ſunt, POST *Oetea juga*, poſtquam arſiſſet in monte Oeta. ita optime correxit Scaliger pro IN *Oeteis.* Pro *Oeteis* Parm. *Oetheis:* Rom. *Otheis*, Verſ. 56. pro *Hortetur* Parm. *Hortatur.*

v. 56. *tenet haec marcentia fratris*
Pocula, adhuc ſaevae meminit *manus* altera caedis.] Diu hunc locum ſuſpectum habui: quippe *caedes* quas Hercules perpetrabat non *ſaevae* fuerunt, ſed generi humano *utiles* pleraeque & *neceſſariae* & quidvis potius quam *ſaevae.* Praeterea, ex iſtis verbis *adhuc ſaevae meminit manus altera caedis*, non colligere potes quodnam

quodnam fuit quod in altera manu tenebat haec ſtatua; verba enim *gladio* vel *ſagittae* vel cuivis alii mortis inſtrumento conveniunt: Dextra, inquit, tenet *poculum*; laeva *inſtrumentum aliquod letale.* magis ſignatè loqui oportuit quando deſcripturus erat Herculem iſtum

Cujus laeva *calet* ROBORE, dextra MERO,

ut de eo Martialis IX, 44. In codicibus antiquis invenit Domitius

Et *haec* leve meruit *manus aſpera* ſedis;

pro qua, ut ipſe fatetur, vulgatam dedit

adhuc ſaevae meminit *manus* altera caedis:

ingenioſe quidem, ſi quadraret cum veritate; quam trium literarum mutatione en tibi, Lector, exhibeo,

at haec clavae *meminit manus: aſpera* ſedes

Suſtinet, occultum Nemeaeo tegmine ſaxum.

prima litera in *clave* coaluit cum ultima vocis praecedentis: inde *lave*, & quia hoc non intelligebatur, *leve*; ad ultimum Domitii *ſaevae:* vides erroris originem & progreſſum. Eleganter vero *meminit clavae*, id eſt *tenet, in parato habet* clavam. Val. Flaccus V, 583.

Quem rogitas, Carmeius, ait: mos comminus arma
Semper habere viro, ſemper MEMINISSE PHARETRAE.

ubi vide doctiſſimum Burmannum hanc phraſin explicantem, & exempla proferentem. Noſter Theb. VI, 710. de diſco in ſublime magnis viribus miſſo:

fugit horrendo per inania ſaltu;
Jamque procul MEMINIT DEXTRAE:

quod explicat verbis proxime ſequentibus,

ſervatque tenorem
Diſcus.

Manilius V, 31.

Heniochuſque MEMOR CURRUS, *plauſtrique Boötes.* +

+ gta et Graeci: vid. Homer. Il. A. v. 71.

Recte etiam & neceſſario *ſedes:* habitu enim *ſedentis* fingebatur haec icuncula, prout illam deſcribit Martialis IX, 44.

Hic qui dura SEDENS *porrecto ſaxa leone*
Mitigat, exiguo magnus in aere deus,
Non eſt fama recens, nec noſtri gloria caeli:
Nobile Lyſippi munus opuſque vides.

Vide reliqua hujus epigrammatis, & cum Noſtro confer; omnia eadem in utroque invenies; ut neceſſe ſit aut Statium ex Martiale, vel Martialem ex Statio mutuo ſumſiſſe. Pro *& haec* feci *at haec*, ut denotetur oppoſitio. Thebaid. I, 112.

haec *igne rogali*
Fulgurat, haec *vivo* manus *aëra verberat hydro.*

Auſonius Cupid. cruc. v. 39.

Conjugis haec, *patris*, AT haec *gerit hoſpitis enſem:*

ita legendum pro ET *haec gerit*, ſimili planè depravatione. Propertius III, 2, v. 35.

Haec *hederas legit in thyrſos*, haec *carmina nervis*
Aptat, AT illa *manu texit utraque roſam:*

vulgo etiam ibi ET *illa manu. Aſpera ſedes*; *ſaxo* enim ſedebat: unde Martial. DURA SEDENS SAXA *mitigat.* Parmenſis habet:

at haec laevae *meminit manus*
aſpa ſetis,

virgula per caudam *rũ p* ducta. Certiſſima haec emendatio. Mox, v. 60. pro *venerabile* Parm. *memorabile*, frequenti errore. Verſ. 62. pro *prenſabat* Parm. *praeſtabat:* & 64. pro AB *hoc*, AD *hoc.*

v. 61. *Et comitem* OCCASUS *ſecum portabat* ET ORTUS.] Sagax lector interpolatricem manum hic deprehendet: vide enim conſtructionem: *Alexander ſecum portabat hanc ſtatuam* COMITEM OCCASUS & ORTUS. ergo haec ſtatua *comes* erat non *Alexandri* ſed OCCASUS & ORTUS: ergo BRUNDISIUM COMES *aut* SURRENTUM *ductus amoenum*, ut loquitur Horatius, non eſt TUUS *comes* licet tu iſtuc illum ducas, ſed *comes* BRUNDISII vel SURRENTI; eodem prorſus loquendi genere quo haec ſtatua *comes* erat OCCASUS, quia Alexandrum ad vel per OCCASUM *comitabatur.* dixiſſe debuit *comitem* PER *occaſum & ortum* ut V, 1. *tecum gelidas comes illa* PER *Arctos.* vel AD *occaſum*, ut Sueton. Neron. c. 5. *comes* AD orientem *C. Caeſaris juvenis.* Diverſa ratio eſt Silv. V, 2. v. 35. ubi Bolanus dicitur *comes* BELLI Corbuloni, id eſt IN *bello:* ibi enim *actio* denotatur; hîc *locus* tantùm. Ita *comes Rhodii* SECESSUS apud Tacit. An. IV. id eſt IN *Rhodio ſeceſſu:* de Lucillio Longo. *comes omnium* EXPEDITIONUM, Suetonius de Illuſtr. Grammat. de Lenaeo Pompeii liberto. Suſpicor a Statio fuiſſe,

Et comitem CASUS *ſecum portabat* IN OMNES.

ex

ex Virgilii IX, 277.

Et COMITEM CASUS *complector* IN OMNES.

• quem imitatur Sil. Italicus I, 76.

Et ſe participem CASUS *ſociarat* IN OMNES,

Et V, 137.

Nobile Gargeni ſpolium, quod rege ſuperbus
Boiorum caeſo capiti illacerabile victor
Aptârat, pugnaſque *decus portabat* IN OMNES.

errore librarii ſcriptum erat, *Et comitem occaſus ſecum* &c. deinde, quia non intelligebatur *occaſus* IN OMNES pronum fuit facere *occaſus* ET ORTUS. Quemadmodum vero Alexander hunc Herculem, ita Nero Amazonem circumtulit: Plinius N. H. XXXIV, 8. *circumtulit & Nero princeps Amazonem de qua dicemus, & paulo ante C. Ceſtius conſularis ſignum, quod ſecum etiam in praelio habuit. Alexandri quoque Magni tabernaculum ſuſtinere traduntur ſolitae ſtatuae.* Heinſius Not. ad Ovid. Met. IV, 762. totum locum ſic legit,

Pellaeus habebat
Regnator LAUTIS *numen venerabile menſis*,
Et comitem OCCASU *ſecum portabat &* ORTU.

ſed LAETIS retineri poteſt ex loco Sil. Italici X, 376.

Huic ductor LAETAS *Tarpeio in vertice* MENSAS
Spondenti &c.

laetae menſae ſunt quae celebrantur *poſt victoriam*: vide quae notavi ad Surrent. Poll. v. 6. quibus addere poſſem innumera exempla hujus usûs vocis *laetus*. Alteri parti Heinſianae emendationis aſſentior: ut *ortu* & *occaſu* ſit PER *ortum* & *occaſum*: de quo dixi ad viam Domit. v. 20.

v. 65. *Huic acies victor ſemper* NARRABAT *opimas.*] Finge Alexandrum Magnum ſtatuae hujus auriculis inſuſurrantem, *Ego detraxi Indos, Ego haſta refregi Babylona* &c. Quam ridicula haec repraeſentatio Alexandri, ſurdo fabulam *narrantis!* Lege:

Huic acies ſemper victor REFEREBAT *opimas*:

ſemper victor, ita enim exhibet Parmenſis. ſenſus eſt; *Ab hoc petebat animos in bella; & victor, huic* REFEREBAT *victorias*, huic imputabat quod vicerat. Mamertinus Paneg. Maxim. c. IX. *adeo* numini *illius ſimpliciter amanterque quicquid pro hiſce terris feceras* RETULISTI: ita bene emendavit Puteanus pro *his ceteris*. Eumenius Orat. pro Reſtaur. Schol. c. IV. *Divinae Imperatorum Caeſarumque noſtrorum* providentiae, *ſingularique in nos* benevolentiae, *hujus quoque operis inſtauratio* REFERENDA *eſt.* ita legendum; vulgo, *inſtauratione parendum eſt*, ſine ſenſu. Exciderat, opinor, huic Statii loco prima ſyllaba *re:* deinde pro *ferebat*, quod metrum non pateretur, peritior aliquis intruſit *narrabat*, quod proximum erat. Bene vero *opimas acies*; ut *opima pax* Sil. Ital XVII, 683. *opima caedes* IX, 531. *triumphus opimus* Horat. Carm. IV, 4. & *ſegetes opimas* I, 31. ubi minus concinne vulgo legitur *opimae*, & ad *rō Sardiniae* refertur. *victimae opimae* Seneca de Benef. I, 6. ubi male legitur *optimae: ſpolia opima* Virgilio & aliis. Si tamen codex aliquis addiceret, libenter hunc verſum ita legerem:

Huic epulas *ſemper victor* ſacrabat *opimas:*

ut infra v. 80.

& cum epulas, *& cum Lenaea* dicaret
Dona.

ſic *ſacrare laribus diem* Val. Flaccus III, 175. *ſacrare honorem* Virgil. XII, 140. & Prudentius Pſychom. v. 891. Sed cum haec conjectura a vulgatis nimis longe abeat, retineo in Contextu *acies narrabat:* ita tamen ut maxime placeat *referebat.*

v. 66. *Sive catenatos Bromio* DETRAXERAT *Indos.*] Neſcio quid ſit *detrahere Indos.* UNDE *detraxit?* hoc enim dictum fuiſſe oportuit. Conjicio:

Sive catenatos Bromio DEVICERAT *Indos.*

Auctor Eleg. in obit. Maecen. v. 57.

Bacche, coloratos poſtquam DEVICIMUS INDOS.

Ovidius Faſt. III, 465.

Interea Liber depexos crinibus Indos
VINCIT, *& Eoo dives ab orbe redit.*

Idem Metam. IV, 20. de Baccho:

Oriens tibi VICTUS *aduſque*
Decolor extremo quae cingitur India *Gange.*

Juſtinus XXVIII, 2. de Aetolis: *qui* Alexandri Magni *poſt Perſas* INDOS*que* DEVICTOS, *cum omnes nomen ejus horrerent, edicta ſpreverint.* Vide & Ovid. Art. Am. I, 189. & Ponticor. IV, 8. v. 61. Potes etiam legere *dejecerat*, ex Claudiano de

Bell. Get. v. 164.

qualem Stilicho DEJECERIT *hostem,*
Thraces & Haemonii poterunt Moesique fateri.

Tale aliquod verbum requiritur; nisi proferri possint exempla hujusce significationis τῦ *detrahere*: qualia non adhuc inveni.

v. 69. MAGNO*que ex agmine laudum.*] Praecessit v. 63. MAGNAS *verterat urbes*, v. 67. MAGNA *Babylona refregerat hasta*, v. 71. MAGNOS *satis rumpentibus actus*. Haec omnia tam brevi intervallo locata nauseam movent. Optime conveniret TANTO*que ex agmine*, ut Theb. XI, 720.

hic quondam solio sublimis & armis
Septus opem miseris & jura, potentibus aequus
Supplicibusque, dabat; *cui nunc* ex agmine TANTO
Una comes:

ita legendum; vulgo, *petentibus aequus*. optime, inquam, conveniret *tanto*, nisi quod vox *tantum* sequitur versu proximo. Dispiciant acuti quid reponendum sit pro *magno*; ibi enim latet depravatio. TOTO nimis longe recedit a vulgata. propius est & meo judicio verius LONGO*que ex agmine laudum*. Tacitus Annal. II. *fessas Gallias ministrandis equis*: LONGUM *impedimentorum* agmen, *opportunum ad insidias, defensantibus iniquum. Occupationum agmen* apud Plinium Epist. II, 8. Ovidius Met. VII, 624.

Hic nos frugilegas adspeximus agmine LONGO
Grande onus exiguo formicas ore gerentes.

Commutantur hae voces apud eundem Met. XIV, 808. ubi pro *fundamine* MAGNO duo libri habent LONGO. Vers. 70. *excusasse triumphos*, id est *deprecari, veniam petere* ob victoriam Thebanam: quia Hercules Thebanus fuit. Hanc phrasin unice illustrat Ovid. Heroid. II, 77. ubi Phyllis Demophoonti dicit,

Quod solum excusat, *solum miraris in illo:*

quod solum pater tuus Theseus culpabile ducit, & ob quod *veniam petit*, (sc. perfidiam) tu miraris & imitaris.

v. 74. *Aeraque supremis* TIMUIT *sudantia mensis.*] Quid ais, Papini? TIMUITne Alexander Magnus? at hoc negabunt quotquot de eo scripserunt. Curtius (ne referam ceteros) X, 5. MORTIS, *cujus metus ceteros exanimat*, PERPETUA CONTEMPTIO. Quod si aliàs *timere* potuit, certe *timori* locus non fuit eo tempore cum *jam mortis opaca nube gravis* fuit. Lege,

Aeraque supremis TENUIT *sudantia mensis:*

Exprimit istud Tibulli I, 1.

Te TENEAM moriens *deficiente manu.*

quod imitatur Ovidius in Epicedio Tibulli,

Me TENUIT *moriens deficiente manu.*

Noster Lacrim. Etrusc. v. 17.

TENET *ecce seniles*
Leniter adplicitos vultus.

Perpetuo confunduntur hae voces. Vide Protrep. Crisp. v. 74.

v. 82. sacrilegus *face.*] In MS. Salisb. & Excerpt. Linden. erat *sacrilegas*: unde Gronovius Reliq. ad Silv. legit *sacrilega*: verissime. ita Epiced. Patr. v. 197.

sacrilegis *lucent Capitolia* taedis.

Sil. Italicus III, 610. de Domitiano:

Sacrilegas *inter* flammas *servabere terris.*

Tibullus III, 5.

Nec nos sacrilegos *templis admovimus* ignes.

Mire vero concipitur hic & antecedens versus in Parmensi:

Dona decus *moerens comes* esse *nefandis.*
Praecipue castris sacrilegas *face miscuit* artes.

vox *castris* e versu suo mota extrusit *cum*. Rom. pro *esse* habet *isse*. potes legere *ire*, ut apud Horat. Serm. II, 5.

ne tamen illi
Tu COMES *exterior, si postulet,* IRE *recusses.*

Sed non opus est.

v. 83. *Ipsius*, immeritaſque *domos ac templa* Sagunti.] Idem codex Salisburgensis & Excerpt. Lindenbrog. & edit. Ven. pro *immeritaſque* habent *meritaeque*, notante ibid. Gronovio: (& ita Parmensis quoque) unde legit *immeritae Sagunti*, non *immeritas*. & hoc recte, & pro more poetarum. *immeritae Sagunti*, ut *Graia Saguntos* Sil. Italico:

Quod tanto cecidit molimine Graia Saguntos.

Pro *Sagunti* Parm. & Rom. *tonantis*: cum tamen Domitius in Notis agnoscat *Sagunti*.

v. 86. *convivia Sullae*

Ornabat.] In Parmensi est, *conviva sibyllae coenabit*: & ita in suis invenerat Domitius, qui nugatur nescio quid de τῦ *Sibylla* pro *Sylla*; & gloriatur se feciſſe *coenabat*

nabat pro *coenabit:* quasi ullo tolerabili sensu haec icuncula dici posset *coenare.* Gronovius Diatr. c. XXVII. notat in MS. Senensi legi *canebat:* unde Scaliger fecit *comebat:* quod ille probat, & exemplis confirmat; quibus addas haec. Ausonius Precat. v 34.

Jam venit Augustus nostros ut comat *honores.*

Prudentius Peri Steph. II, 307.

Hoc est monile Ecclesiae;
His illa gemmis comitur.

Noster Theb. VIII, 165.

nec quisquam spicula tersit,
Nec laudavit equum, nitidae nec cassidis altam
Comsit *adornavitque jubam.*

Gronovius dicit τὸ *ornabat* esse Aldi Glossam: non mala illa quidem. notum istud Juvenalis III, 203.

Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
Ornamentum *abaci:*

& Horatii,

Et nux ornabat mensas *cum duplice ficu.*

Retineo tamen *comebat* quia Statio in deliciis ea vox. Vers. 85. pro *potita* Parm. *petita:* & v. 86. *egregias domos* pro *egregio domus.* v. 90. pro *Tirynthie* eadem *Tirynthia.* v. 93. pro *scit* Parm. *sit.* v. 94. pro *par magnis avis* Parm. *permagnis aquis.* Domitii libri, *per magnis aquas:* unde ille fecit *par magnis aquis;* quod explicat, *qui quamvis mergeretur, moriturus non cessit, nec victus est ut ullam vocem emiserit indignam viro.* Mirifice.

v. 91. *sed casta ignaraque culpae*
Mens DOMINI *cui* &c.] Putavi aliquando Statium scripsisse *Mens* NONII *cui* &c. quia, in recensendis hujus statuae possessoribus, vel certa descriptione vel propriis eorum nominibus utitur. Primùm, inquit, *Pellaeus regnator* hanc habuit; deinde *Rex Nasamoniacus, Annibal:* post ejus letum ornabat *Sullae* convivia: nunc eam habet DOMINUS *cui fides prisca* &c. Nimis vaga esset haec descriptio, nisi ex supradictis sciremus quemnam intelligit per hunc DOMINUM, quem nunquam *Nonium,* sed *Vindicem* appellat, ut v. 4. & 23. & ita Martialis IX, 44. & 45. Utcunque sit hoc, *mens Domini,* est, *dominus.* Thebaid. I, 85.

da, Tartarei regina barathri
Quod cupiam vidisse nefas: nec tarda sequetur
Mens juvenum; *modo digna veni, mea pignora noscas.*

mens juvenum id est *juvenes.* Horatius Carm. III, 5.

Hoc caverat mens *provida Reguli:*

id est, *Regulus.* Claudianus Laud. Serenae v. 19.

Anne aliud toto molitur carminis actu
Maeonii mens *alta* senis?

id est *Maeonius senex, Homerus.* Ausonius Epigr. 129.

Medeam vellet quum pingere Timomachi mens.

id est *Timomachus.* Virgilius Aen. VIII, 205.

At furis Caci mens *effera, ne quid inausum*
Aut intentatum scelerisve dolive fuisset,
Quatuor a stabulis praestanti corpore tauros
Avertit:

ita legendum, non *furiis. mens Caci furis* avertit, id est, *Cacus fur* avertit. *Mens Caesarea* pro *Caesar* Ovid. Pontic. II, 1. v. 17. ita *quorum menti* pro *quibus* apud Virgilium Aen. II, 35.

At Capys & quorum melior sententia menti,

id est *quibus* melior sententia. ita *illorum mentes* pro *illi* ap. Manilium II, 626. *quibus mentibus* pro *quibus* ap. Val. Flaccum VI, 181.

Necdum clara quibus *sese fuga* mentibus *addat.*

Mens enim simpliciter pro *persona:* Gratius Cyneg. v. 96.

Deus ille, an proxima Divis
Mens *fuit, in caecas aciem quae magna tenebras*
Egit, & ignarum perfudit lumine vulgus?

Juvenalis VI, 316.

O quantus tunc illis mentibus *ardor*
Concubitus! quae vox saliente libidine!

ita legendum; vulgo, *saltante libidine.* Manilius II.

Aut quae fessa sedent pigras *referentia* mentes:

ita legendum, non *Ut.* signa referentia *pigras mentes,* id est, quae similia sunt desidiosis & *pigris hominibus,* quatenus *sedent.* Ovidius Art. Am. III, 25.

Nec tamen hae mentes *nostra poscuntur ab arte.*

Mens igitur *domini* pro *dominus*, ut *caeli lumen* pro *caelum*, *Phoebi nomen* pro *Phoebus*.

v. 98. *vittas, & amantes* CARMINA *laurus.*

Hic tibi ſolenni memorabit CARMINE, *quantus* &c.] Inſcita haec repetitio vocum CARMINA & CARMINE, tam nullo intervallo, vix potuit a Statio proficiſci. in ſecundo vero loco τὸ CARMINE recte habere evincit locus Thebaid. VII, 289.

Bellaque *perpetuo* MEMORABUNT CARMINE *Muſae.*

Mihi non dubium eſt Statium ſcripſiſſe,

vittas, & amantes TEMPORA laurus.

vide quae dixi Praefat. de commutatione vocum triſyllabarum. ita Ovid. Art. Amat. II, 3.

Laetus amans donet viridi mea CARMINA *palma:*

in quatuordecim MSS. erat TEMPORA: & in octo *lauro* pro *palma*. *Laurus* vero & *tempora* perpetuo conjunguntur. Auctor. Eleg. in mort. Druſi v. 459.

Cingor Apollinea victricia TEMPORA lauro.

Anonymus in Laud. Herculis:

Linque nemus, mollique exutus TEMPORA lauro

Populea mecum carmen luctare ſub umbra.

Val. Flaccus IV, 334.

viridi connectit TEMPORA lauro.

Tibullus III, 4.

Hic juvenis caſta redimitus TEMPORA lauro.

Ovidius Amor. II, 12.

Ite triumphales circum mea TEMPORA lauri.

Virgilius V, 539.

Sic fatus cingit viridanti TEMPORA lauro.

Noſter Epithal. Stell.

hic enthea lauro

TEMPORA, *Minoa crinem premit ille corona.*

Sed nullus eſſet exemplorum finis. Poſſet quidem in ſecundo verſu legi *ſolenni* PECTINE; ſed alterum multo magis mihi placet. Verſ. 97. pro *Alcide* Parm. *Alcides*. V. 101. pro *Stymphalon* eadem *Stymphalion*. V. 105. pro *concinet, concitet*: & pro *Scythiaeve, Scythiaeque*; quod verum eſt: & ita edidi. ut & *Macetûm* non *Macedûm* v. 106. de quo vide Cl. Drakenborch. ad Sil. Ital. XVII, 633. ubi invenies quos ſuper hac re conſulas.

ECLOG. VII.

V. 1. *Jamdudum lato* SATIATA *campo.*] Ita omnes vetuſtiores. Optime vero reſtituit Morellus SPATIATA: quod confirmat ſenſus, & VOX LATO, & MINORES *gyros*. In Epigraphe hujus Eclog. pro LYRICUM Parm. ODE LYRICA. Verſ. 2. pro *heroos* pleraeque editt. *herois*. male. Ovidius Amor. II, 17.

Jungitur Heröus *cum breviore* modo.

& ita alibi ille, & alii.

v. 3. *atque ingens* OPUS *in minores contrahe gyros.*] Non male hic legas *ingens* EPOS, ut Epithal. Stell. v. 251. *nobile* EPOS, ubi vide quae notavi. non tamen omnino neceſſarium eſt EPOS huic loco, quia praeceſſit *heröos labores*; adeo ut quivis intelligat quid velit per *ingens* OPUS. aliter iſto loco Epithal. Stell. ubi ſenſus & oppoſitio poſtulant *nobile* EPOS, quia *nobile* OPUS non neceſſario denotat *poema Epicum*, cum de aliis quoque rebus dicatur, ut ibi dixi: unde patet legendum apud Ovid. Rem. Amor. v. 396.

Quantum Virgilio nobile *debet* EPOS, non OPUS: & Ciofanus in vet. lib. invenit OPOS. & facile ſane fuit librariis indoctis, qui non intelligebant vocem *epos*, mutare illam in *opus*. Heinſius tamen & Cl. Burmannus nihil mutandum cenſent iſto Ovidii loco, quia *opus* ſaepe dicitur de *poemate epico*. Sed hoc argumentum nihil probat, quia OPUS etiam de *Elegis* & ſcriptis levioribus uſurpatur paſſim apud Ovidium: ut Heroid. XV, 3. de carmine Sapphico:

An, niſi legiſſes auctoris nomina Sapphûs,

Hoc breve *neſcires unde veniſſet* OPUS?

Faſtor. II, 3.

Nunc primum velis, Elegi, *majoribus itis:*

Exiguum *(memini) nuper eratis* OPUS.

Triſt. II, 436.

Et leve *cornifici, parque Catonis* OPUS.

Nihil igitur ex hac voce, ut mihi videtur, concludi poteſt: & probandum erat NOBILE OPUS abſolute & per ſe poſitum denotare *poema Epicum*. non dubito quin & *Elegi* recte dici poſſint NOBILE OPUS ſi ſuo genere

nere praeſtantes ſint: & ita urbem Cyzicon vocat Ovidius Triſt. I, 10.

Cyzicon, *Haemoniae* NOBILE *gentis* OPUS.

& *valvas* Propertius II, 23.

Et valvae, *Libyci* NOBILE *dentis* OPUS.

Si Statius, eo epithalamii loco, uti voluiſſet voce *opus*, dixiſſet, opinor, FORTE OPUS: hoc enim proprium eſt *epicae poëſi*, ut GRANDE OPUS *Tragoediae*. NOBILE OPUS nimis ambiguum videtur.

v. 11. NUNC major *ſitis & bibendus Caſtior amnis.*] Si Maximo carmen TENUARE tentat, quodnam opus, quaeſo, *ſiti* MAJORI? ſi per verſum licuiſſet dixiſſe potius debuit MINOR *ſitis*, ut *caſtior amnis: Nunc opus eſt* leviore *lyra*, Ovid. Met. X, 152. Martialis Epigr. VIII, 70. de Nervâ:

Cum ſiccare ſacram largo Permeſſida poſſet
Ore, verecundam *maluit eſſe* ſitim.

magna enim *ſitis* locum habet ubi de rebus *magnis* agendum eſt, non ubi carmen *tenuandum*. ita Theb. VIII, 373. bella dicturus & praelia *majorem* Apollinem optat:

Sed jam bella *vocant: alias nova ſuggere vires*
Calliope, majorque *chelyn mihi tendat* Apollo.

Propertius II, 10.

Surge, anime, ex humili *jam carmine: ſumite vires,*
Pierides, magni *nunc erit* oris *opus:*

& ita millies apud omnes poëtas. Lege,

Nunc ab intonſa capienda myrto
Serta: NEC *major ſitis; & bibendus Caſtior amnis:*

quaſi dixiſſet, NEC *opus eſt majori ſiti*, ET *modicus hauſtus ſufficiet*. ita Silv. I, 4.

NEC *proturbare curules,*
ET *ferrum mulcere toga.*

ſic & ecloga proxima ad Menecr. v. 6.

NEC *ſolum feſtas ſecreta Neapolis aras*
Ambiat; ET *ſocii portus* &c.

Martialis Epigr. X, 2.

Marmora Meſſalae findit caprificus, & audax
Dimidios Criſpi mulio ridet avos:
At chartis NEC *furta nocent*, ET *ſecula proſunt.*

Idem X, 19.

NEC *doctum ſatis*, ET *parum Severum,*
Sed non ruſticulam nimis libellum &c.

Noſter Epiced. in patrem:

NEC *ſimplex patriae decus*; ET *natalis origo*
Pendet.

tenuare carmen eſt ex Propertio III, 1.

Dicite quo pariter carmen tenuaſtis *in antro.*

Verſ. 9. pro *Maximo* Parm. *Maximum.*

v. 15. *Pallidus foſſor redit, erutoque Concolor auro.*] Hunc locum expreſſit Sil. Italicus I, 231.

Aſtur avarus
Viſceribus lacerae telluris mergitur imis,
Et redit *infelix* effoſſo concolor auro.

Notaverat hoc Nic. Heinſius ad Claudian. p. 9. & Dan. Heinſius ad Silium. Notabilis vero & Statio inuſitata ſanitas in hac Ecloga, a Verſ. 11. ad Verſ. 51. de qua monui ad Lacrim. Etruſ. v. 145. Variantes Lectiones Editt. Parm & Rom. hinc pergam exequi. Verſ. 17. pro *natum* Parm. *vatum*. V. 19. pro *liticen notus* Parm. *laticen motus:* Rom. *laticem motus*. In Gronovii editione male eſt *liricen*; & hoc, ut ſemper, ſequitur Veenhuſius. V. 20. pro *armis* Parm. & Rom. *amnis*. V. 22. pro *Thymbrae* Parm. *tymbrae*. Verſ. 35. pro *propinquum* Parm. & Rom. *propinqui:* & pro *amico* Parm. *amici*. V. 37. pro *tumulata* Parm. *cumulata:* Rom. *timulata*. V. 44. pro *actis* Parm. *artis*. V. 46. pro *tuleris* Parm. & Rom. *tuleras:* perperam. metuebant, opinor, metro. ſed non opus erat: vide Ovid. Faſt. I, 17. & paſſim. V. 47. pro *alae* Parm. & Rom. *aulae*. Sed taedet harum ineptiarum.

v. 51 *ſub* IMO *vivere caelo.*] Gronovius Reliq. ad Silv. notat Petr. Scriverium legere *ſub* UNO *caelo:* quod veriſſimum eſt & Parmenſi confirmatum. Ante hanc legem erant *mutatores domorum*, ut de iis Noſter Protrept. Criſpini v. 135.

An juga Pannoniae, mutatoreſque domorum
Sauromatas *quaties?*

vagos Sauromatas vocat Lacrim. Etruſc. v. 170. & Seneca Hippol. v. 72.

Vacuiſque vagus Sarmata *campis.*

Idem Troad. v. 12.

Et quae vagos *vicina proſpiciens* Scythas
Ripam cateruis Ponticam viduis terit:

ita legendum; vulgo *ferit*. Voces *imus* & *unus* perpetuo commutantur, cum calami ductus in utraque iidem ſint.

v. 55.

v. 55. *Et* Timavi *reddis alumnum.*] Ita recte pleraeque editiones: & intelligitur T. Livius, Patavinus. Parm. tamen *torani*: Rom. *Trojani*: quod satis obscure explicat Domitius. *Timavi* quoque Politianus legit Epist. VI, 1.

ECLOG. VIII.

V. 6. *NEc solum festas* SECRETA *Neapolis aras*
Ambiat.] Quis mihi dicet quare Neapolis hoc loco SECRETA dicitur? Ego nihil hoc loco possum: nisi Statius scripserit LAETATA *Neapolis*; idem quod LAETA *facta*; ut apud Claudianum in Sec. Cons. Stilich. v. 177. de re simili:

puerumque furens hic regia mater
Augusto monstravit avo: LAETATUS *at ille*
Sustulit in Tyria reptantem veste nepotem.

& hoc sensu passim occurrit haec vox. Sed hoc non admodum placet. In Parmensi Epigraphe hujus Eclogae est, JULIO MENECRATI CONGRATULATIO. forte verius: vide Praefat. hujus libri. Vers. 1. pro *vittata* Parm. *vitata*. Vers. 7. pro *mitis* Parm. *miti*; & v. 8. *Dicarchei*, ut semper: ego edidi *Dicarcheae*, & de ea dixi ad II, 2. v. 93. & III, 1. v. 92. Vers. 10. pro *quem* Parm. & Rom. *qua*.

v. 15. *dulci* TREMIT *ecce tumultu*
Tot dominis clamata domus.] Quomodo TREMIT? *tremit* est *quatitur*: atqui *clamor infantium* non potest *quatere* domum. unde patet verissimam esse emendationem Heinsii, qui ad Ovid. Met IX, 207. legit,

dulci FREMIT *ecce tumultu*
Tot dominis clamata domus.

Fremit est *strepit, resonat*: & hoc confirmat vox *clamata*. Noster Surrent. Poll. v. 50.

Haec pelagi clamore FREMUNT, *haec* TECTA &c.

Seneca Thyest. 180.

FREMERE *jam totus tuis*
Debebat armis *orbis.*

Noster Theb. V, 691.

Respicit, atque illic alio certamine belli
TECTA FREMUNT.

Virgilius Culic. v. 151.

Argutis & cuncta FREMUNT *ardore cicadis*;

ubi pro *ardore* mallem *arbusta*, ut Eclog. II, 13.

Sole sub ardenti resonant ARBUSTA CICADIS:

Et Georg. III, 328.

Et cantu querulae rumpent ARBUSTA CICADAE.

Recte vero *Tot dominis clamata domus*, id est, *in qua tot domini clamant*: ut Theb. V, 581. *Nemees reptatus ager* est *ager Nemeae in quo reptavit*, sc. *serpens*. Pro *dulci tumultu* Parm. *dulcis tumultus*. Ex hoc vero loco & his exemplis patet *τὸ fremere* non semper esse *iratorum* & *indignantium* (quod & ad Ovidii locum notaverat Heinsius) & ideo me recte restituisse Lacrim. Etrusc. v. 181. *Tunc immane* FREMENS, pro GEMENS: de quo tunc dubitavi.

v. 16. *procul atra recedat*
Invidia, atque alio liventia PECTORA *flectat.*] Nihil mutant editiones: & tamen, nisi omnia me fallunt, insignis hoc in loco est depravatio. quippe apud poetas & alios ubi inducitur Dea Invidia alicui nocitura, non dicitur nocere PECTORE, sed OCULIS & *obtutu* & *vultum figendo* in illam rem: ut mihi non dubium sit Statium hoc loco scripsisse,

atque alio liventia LUMINA *flectat.*

Et vide quare ita putem. Infra Pietat. Abasc. v. 138. de Fortuna & Invidia:

quis jussit iniquas
Aeternùm bellare Deas? nullamne notavit
Illa domum, torvo quam non haec LUMINE figat
Protenus, & saeva perturbet gaudia dextra?

Epiced. Phileti v. 72.

Attendit torvo *tristis Rhamnusia* VULTU:

ubi vide quae notavi. Apuleius Miles IV, p. 73. *Nec ille tam clarus tamque splendidus publicae voluptatis apparatus* INVIDIAE noxios *effugit* OCULOS. Ovidius Metam. II, 777.

Illa Deam OBLIQUO *fugientem* LUMINE *cernens*
Murmura parva dedit:

loquitur de *Invidia* vidente Minervam abeuntem. Et huc referendum istud Virgil. Ecl. III, 303.

Nescio

Neſcio quis teneros OCULUS *mihi* faſcinat *agnos.*

credebant nimirum veteres in *oculis invidentium* aliquid eſſe *nocivum:* unde iſtud Horatii Epiſt. I, 14.

Non iſtic obliquo OCULO *mea commoda quiſquam*

Limat:

& Virgilii *obliqua invidia* Aen. XI. Anthol. l, 84. p. 116.

Ὁ ΦΘΟΝΟΣ *iſὶ κάκιſον. ἔχει δί τι καλὸν ὁ αὐτός,*

Τήκει γὰ φθονερῶν ΟΜΜΑΤΑ κ᾽ κραδίλυ.

Facile vero fieri potuit ut vox *liventia* propter ſimilitudinem ductuum calami extruderet ſequentem *lumina:* cujus rei exempla aliquot dedi ad Tiburtin. Vopiſc. v. 50. Et hae voces PECTORA & LUMINA alibi commutatae fuerunt. memini hoc ex libris annotaſſe Cl. Burmannum ad Ovid. Triſt. II. ſed verſus non nunc occurrit. Clarum tamen exemplum habes ap. Senec. Herc. Fur. v. 219. ubi pro *remiſſo* LUMINE ſubſtituerunt PECTORE: quod merito damnavit Gronovius.

v. 19. *&* PATRIUS *lauros* promiſit *Apollo.*] Ita recte editiones, PATRIUS, non PATRIAS *lauros*, quemadmodum edidit Gronovius. *Patrius* Apollo eſt πατρῷος. patet ex v. 45. & ſeqq.

Dii PATRII, *quos auguriis* &c,
Tu ductor populi longe emigrantis APOLLO,
Tuque Actaea Ceres &c.
Hos cum plebe ſua PATRII *ſervate Penates!*

unde etiam patet legendum eſſe *promittit*, non *promiſit:* ſi enim JAM PROMISIT Apollo *ſenium* & *decus virtutis*, quodnam opus hac precatione ut *ſervaret?* Mamertinus Geneth. Maxim. c. xix. *naſcentes vos ad opem generis humani bona ſidera & amica viderunt, quae vobis concordiam ſempiternam, & veſtrorum generum caritatem, & ſovendae reipublicae ſtudia conciliant; itemque, praeter victorias toto orbe terrarum partas, etiam navalia tropaea* PROMITTUNT. Tibullus III, 4.

Hoc tibi conjugium PROMITTIT Delius *ipſe.*

Recte vero LONGAE *decus virtutis*, ut Lucan. II, 258.

Hoc ſolum LONGAE *pretium* virtutis *habebis.*

Hoc moneo, ne quis LONGUM conjiciat.

v. 24. *& donis nunquam* mutata *ſacratis.*] *Sacrata* haec *dona* ſunt *jus trium liberorum*, quod Menecrati indulſerat Caeſar antequam ex uxore liberos ſuſceperat: bono omine, inquit Statius; nam ſtatim totidem ſuſcepiſti, O Menecrates: & ſic utinam maneat tua domus, *fertilis*, & nunquam MUTATA *donis ſacratis.* Sed nullus in hac voce MUTATA ſenſus; ſaltem huic loco non congruus. quomodo enim haec dona *mutarent* Menecratis domum? tolerabili forte ſenſu dici poſſet haec domus *mutari*, ſi antea *ſterili* & *ſine liberis* domino Caeſar conceſſiſſet *jus trium liberorum*; tunc enim ex *ſterili* in *fertilem* quodam modo eſſet *mutata:* ſed quando haec optat Statius, Menecrates habet *tres liberos*, & *ex ſuo*, non indulgentia tantum Imperatoris. haec cum ita ſint, optat, ut domus maneat quemadmodum nunc eſt, *fertilis*, & nunquam MUTATA *donis ſacratis.* Inepta dico haec, & Statium ſcripſiſſe,

ſic fertilis, oro,
Stet domus, & donis nunquam NUDATA *ſacratis:*

Stet fertilis, & non NUDATA *donis ſacratis*, id eſt, *viduata, vacua, ſine donis ſacratis*, ſeu *tribus liberis*, quos adulatorie vocat *donum* Imperatoris, quia ſtatim ſequebantur *jus trium liberorum* Menecrati conceſſum. *nudata donis*, ut Ovidius Met. XII, 439.

dum parat hunc armis NUDARE *jacentem.*

Prudentius Pſychom. 579.

Omne onus ex humeris rejecerat; omnibus ibat
NUDATA induviis, *multo & ſe faſce levarat.*

Cicero Arateis:

DENUDAT foliis *ramos, & cortice truncos.*

Caeſar. Bell. Gall. lib. II. *Hi, ubi circumjecta multitudine hominum totis moenibus, undique in murum lapides jaci coepti ſunt, muruſque* defenſoribus NUDATUS eſt, *teſtudine facta, portis ſuccedunt, murumque ſubruunt.* Et lib. III. *Ut quaeque pars caſtrorum* NUDATA defenſoribus *premi videbatur, eò occurrere & auxilium ferre.* Vide & Ciceronem de Orator. I, 38. & Cl. Bentleium ad Horat. Art. Poët. v. 60. ubi pro *mutantur* primo conjicit *nudantur*, quod exemplis adſtruit; vel *viduantur:* quod & in hoc Statii loco ego dudum conjeceram, *donis* VIDUATA *ſacratis:* ſed praeſtat NUDATA, quia vox aeque

aeque proba, minor mutatio; cum notum ſit literas *d* & *t* paene ejuſdem eſſe ſonûs & poteſtatis: unde pro *nudata* ſcriptum erat *nutata*, & deinde *mutata*. quale mendum, ut mihi videtur, adhuc inſidet eundem Horatium Art. Poet. v. 40.

Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, aequam
Viribus; & verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri. cui lecta POTENTER *erit res,*
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.

niſi fallor ſcripſit Flaccus,

cui lecta PUDENTER *erit res:*

id eſt *modeſte*, & ratione habitâ virium ſuarum, & *quid ferre recuſent, quid valeant humeri.* ita v. 51.

dabiturque licentia ſumta PUDENTER.

Et Epiſt. I, 17.

diſtat, ſumaſne PUDENTER
An rapias.

pro *pudenter* ſcriptum forte fuit *putenter*, mutata *d* in *t*: undę nullo negotio fecerunt *potenter*. Confirmat hanc emendationem Ipſe Epiſt. I, 1.

nec meus audet
REM *tentare* PUDOR, quam vires ferre recuſent.

v. 27. *Aptior his Virtus, citius dabit illa nepotes.*] Vereor ne & hic quoque manus liberalis nobis illuſerit, & pro theſauro carbonem obtruſerit. Totum locum videamus.

Macte, quòd & proles tibi ſaepius aucta virili
Robore. ſe juveni laetam dat virgo parenti:
Aptior his virtus, citius dabit illa nepotes.
Qualis maternis Helene jam digna palaeſtris
Inter Amyclaeos reptabat candida fratres:
Vel qualis caeli facies, ubi nocte ſerena
Admovere jubar mediae duo ſidera Lunae.

ubi primum, conſentiunt interpretes hanc gratulationem Menecrati ſcriptam eſſe ob natam FILIAM: & patere videtur ex verſu ſecundo hujus loci, *ſe juveni laetam* DAT VIRGO *parenti:* poſt *duos filios*; unde,

Macte quod & proles tibi SAEPIUS *aucta*
VIRILI
Robore. *ſe juveni* &c.

Jam ergo, ſi haec puella JUNIOR eſſet ceteris, & *tertio* loco nata, quomodo quaeſo verum eſſe poteſt quod dicit, CITIUS *dabit illa nepotes?* quomodo CITIUS, ſi NATU MINOR? ut bene quaerit Cruceus; quem hic locus adeo movit, ut putaret non de *Filia*, ſed *Filio* hanc ſcriptam gratulationem: cui & alio argumento propugnare nititur, ex verſu 35. *cumque tibi vagiret* TERTIUS INFANS; ubi ſi *puella* edita fuiſſet, longe magis, inquit, decuiſſet Statium ſcribere, *vagiret* TERTIA PROLES. Futile hoc argumentum: & quid reſpondebit Cruceus ad hunc locum Glauc. Melior. v. 96.

Quid referam altricum VICTOS *pietate* PARENTES?

ubi iſti VICTI *parentes* ſunt MATRES, ſenſu & ſequentibus exemplis ita poſtulantibus. Adhuc igitur verum eſſe poteſt *tertiam* hanc *ſobolem* fuiſſe *puellam*; & tandem concedit ipſe Cruceus. Sed fruſtra: quippe ſupra in Herc. Surrent. locus eſt qui clare probat *duos* priores Menecratis liberos fuiſſe *filium* & *filiam*: & conſequenter *tertiam* hanc *ſobolem*, quae cauſam dedit huic Eclogae, fuiſſe itidem *filium*. Locus eſt v. 173. ubi Hercules grates agit Pollio ob extructum templum, & haec illi pollicetur,

Avertam luctus & triſtia damna vetabo,
Teque nihil laeſum viridi renovabo ſenecta,
Concedamque diu juvenes ſpectare NEPOTES,
Donec & HIC ſponſae *maturus, &* ILLA
marito,
Rurſus & ex illis ſoboles nova.

HIC & ILLA, *nepotes* Pollii, liberi erant Julii hujus Menecratis, *filius* & *filia*: tertia igitur proles erat *filius*. Hoc certum eſt. Reſtat difficultas de τῷ CITIUS; quod Cl. Dodwellus explicat, propter pubertatem in *femellis* quam in *maribus* maturiorem, cum mares matrimonium inirent anno aetatis XIV, feminae XII. unde colligit duobus annis minorem *filiam* non eſſe potuiſſe *filio* Menecratis primogenito. Sed non recte argumentari videtur Vir Clariſſimus; ſumit enim pro conceſſo quod erat probandum. Mihi omnino ſpurius & inſititius videtur hic verſus,

Aptior his Virtus, citius dabit illa nepotes.

quod & clarius patebit ſi ſpectes totius ſententiae connexionem, quam hic verſus foede interrumpit; *Fortunate quoque* (vel *ſis*
ſalve)

felix) quod duos virilis ſexus habes, & quod tibi edita eſt filia; pulchra illa, & talis *qualis Helene inter duos fratres, vel qualis nocte ſerena Luna inter duo minora ſidera*. Omnia hic plena vides; nec interſeri aliquid poteſt niſi ut nexum disjungat. Uncinis igitur excipiatur iſte verſus, *Aptior his Virtus* &c. Mihi quidem ita videtur. De phraſi *ſe dat* dixi ad Soter. Gallic. v. 49. *Laetam parenti* eſt *quae facit laetitiam* ſeu gaudium *parenti*: ut Theb. V, 656.

Illa autem ubinam, CUI *parva cruoris*
LAETA*ve damna mei?*

ubinam autem illa eſt CUI *damna mei cruoris parva ſunt aut* LAETA, i. e. *cui laetitiam faciunt* damna mei cruoris. dixiſſe potuit *grata*. Tacitus Annal. II. ad fin. *Ceterum recenti adhuc moeſtitia, ſoror Germanici Livia, nupta Druſo, duos virilis ſexus ſimul enixa eſt. quod rarum,* LAETUMque *etiam* modicis PENATIBUS, *tanto gaudio principem adfecit, ut* &c. Idem Annal. III. *aberat quippe adulatio, gnaris omnibus* LAETAM TIBERIO *Germanici mortem male diſſimulari.* & ita alibi. Pro SE *juveni* Parm. & Rom. SED. Mox, v. 36. *Protenus ingenti* &c. Ex Ovidio Heroïd. VI, 9.

Cur mihi fama *prior quam* nuncia litera venit?

Verſ. 35. pro *vagiret* nonnullae editt. *vagitet*: male: dixiſſe enim debuit *vagitaret*. Recte Morellus reſtituit *vagiret*.

v. 40. *Et* CANTU *ſignare diem*] Recte Bentleius Not. in Horat. Carm. I, 36. *Et* CRETA *ſignare diem*: quippe praeceſſit *chelyn*, & ſequitur *vota* CANO. Vide eum. Nec me movet iſtud Ovidii Amor. III, 10.

Feſta DIES *Veneremque vocat* CANTUSque *merumque*:

quippe vox *ſignare* abſurditatem alterius lectionis plane demonſtrat: nemo enim SIGNARE poteſt diem *cantu*, ſed *creta*, candida & laeta nota: cujus contrarium *maeſta nota* apud Lucanum V, 389. de Caeſare:

& nomen inane
Imperii rapiens, SIGNAVIT *tempora digna*
Maeſta NOTA.

Catullus:

Quem LAPIDE *illa* diem CANDIDIORE NOTAT.

Pro *promere* Rom *premere*. Verſ. 44. pro *defenſat* Rom. *Defenſas*. Verſ. 47. pro *longe emigrantis* Parm. & Rom. *longe migrantis*: ſuavius alterum. V. 48. pro *ſedentem* Rom. *ſerentem*: eodem errore quo Cal. Decembr. v. 24. ubi pro *ſerenam* reſtitui *ſedentem*. Verſ. 50. pro *Actaea* Parm. *acea*. 51. pro *taciti myſtae* Parm. *tanti mixtae*, ſolenni errore in utraque voce: Rom. *meſtae*, & *lampade* pro *lampada*. Verſ. 53. pro *umbroſaeque* opinor ſcribendum eſſe *umbroſaeve*.

v. 55. *Sint qui feſſam aevo* crebriſque laboribus *urbem*
Voce opibuſque juvent.] Nic. Heinſius ad Silium Italicum XIV, 583. pro CREBRISQUE LABORIBUS legit VESBIQUE VAPORIBUS: vel, *crebriſque* VAPORIBUS. Ingenioſe quidem: ſed nihil mutandum puto. Τὸ *labores* optime denotat *incommoda* cujuſcunque generis, *pericula*, & *damna*. Sidonius Apollinaris Paneg. ad Majorian. Aug. v. 577.

Lugdunumque tuam dum praeteris aſpice victor;
Otia poſt NIMIOS *poſcit te fracta* LABORES.

Virgilius Aen. II, 283.

ut te poſt multa tuorum
Funera, poſt varios *hominumque* URBISque LABORES
Defeſſi *aſpicimus!*

Verſu praecedenti, pro PATRII *ſervate penates* Gronovius Diatr. c. XLIV. dicit aliquem ſuſpicari poſſe Statium ſcripſiſſe PATRIAE *ſervate penates*, ad evitandam τωτολογίαν, cum ſupra v. 45. dixerit *Dii Patrii, quos* &c. Acute quidem &, credo, vere. *Servate hos patriae* id eſt, *in bonum patriae*, ſeu Neapoleos.

v. 59. HAC *lampade prima*
Patricias intrare fores, HOC *pube* &c.] Nihil verius emendatione Gevartiana hujus loci, Papin. Lect. IV, 11.

Quippe & opes & origo ſinunt, HANC, *lampade prima*
Patricias intrare fores: HOS, *pube ſub ipſa*
—— *Romulei limen pulſare Senatus.*

& hoc probavit Gronovius Diatr. c. XLIV. & ego nunc primus firmo auctoritate edit. Parm. in qua clare legitur *hac* in priore verſu, & *hos* in altero. HANC, ſcil. *puellam*. De *lampade prima* vide Gronovium, memorato loco: ubi putat Statium ſimpliciter dicere lampade *prima*, ſine reſpectu ad *ſecundas* nuptias: quod veriſſimum eſt, & exemplis aptiſſimis ibi illuſtratum. Verſ. 58. pro *monſtret* Parm. & Rom. *monſtrat*. Verſ. 61. pro *prona* Parm. & Rom. *plena*;

qualis diverſitas eſt Propert. I, 16. v. 23. ubi pro *ſidera* PRONA multa exemplaria habent PLENA: quod placuit Gronovio Obſervat. III, 3. ſed non perſuadere potuit Broukhuſio; nec cuiquam alii, opinor.

ECLOG. IX.

RISUS SATURNALITIUS AD PLOTIUM.] Ita concipitur epigraphe hujus eclogae in editionibus. ſed ſemper ſuſpicatus ſum deeſſe cognomen hujus PLOTII: & confirmavit Parmenſis, illa enim habet PLOTIO GRIPPO: hoc tantum. ceteram vero partem tituli recte habere non dubito, propter iſta Praefat. PLOTIO GRYPHO *majoris gradus juveni dignius opuſculum reddam: ſed interim Hendecaſyllabos, quos* SATURNALIBUS *una* RISIMUS, *huic volumini inſerui.* Nic. Heinſius ad Ovid. Triſt. I, 1. v. 5. & ad Prudentium Cathemer. V, 22. & alibi, citat Statium Lusu *Saturnalitio.* neſcio culpâ memoriae, an ſimilitudine vocum & ſenſûs. Hic vero *Plotius Gryphus* (ſeu *Grippus*, ſeu *Griphus*, ſeu quocunque cognomine gaudet) vix idem eſſe poteſt qui apud Tacitum Hiſt. III. & IV. occurrit. quippe iſte Gryphus honores ſub Veſpaſiano geſſerat; hic vero *juvenis* erat quando Hendecaſyllabos cum Statio riſit. Noſter forte erat filius iſtius. & ita ſentire jam video Cl. Dodwellum Annal. Stat. c. LIV.

v. 9. *mihi conſtitit* DECUSSI.] Gronovius de Pecun. Vet. I, 8. probat legendum eſſe DECUSSIS. vix opus erat: nam & ita habent pleraeque editiones ante Gevartianam & ſuam.

v. 13. *Aut Byzantiacos* COLUNT *lacertos.*] Quomodo *libelli* vel *chartae* dici poſſunt COLERE Byzantiacos lacertos? Domitius notat, *colunt, regunt:* non intelligo, niſi voluit *tegunt*; quod aeque verum eſt, hoc eſt, aeque falſum. Lege,

Aut Byzantiacos OLENT *lacertos:*

clarum hoc primo intuitu. Horatius Epiſt. II, 1. ad fin.

Cum ſcriptore meo capſa porrectus aperta
Deferar in vicum vendentem tus, & odores,
Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

Et alibi:

Nec ſcombros *metuentia carmina, nec* tus:

quem imitatur Sidon. Apollinaris Carm. X, 315.

Nos valde ſterilis modos Camoenae
Rarae credimus hos brevique chartae
Quae ſcombros merito piperque portet.

pergit facete,

Nam quiſnam Deus hoc dabit rejectae,
Ut vel ſuſcipiens bonos ODORES,
Nardum, ac pinguia Nicerotianis,
Quae fragrant alabaſtra tincta ſuccis,
Indo cinnamon ex rogo petitum,
Quo Phoenix juveneſcit occidendo,
Coſtum, malobathrum, roſas, amomum,
Myrrham, tus, opobalſamumque ſervet?

Martialis Epigr. III, 50.

Quod ſi non ſcombris *ſcelerata poëmata*
dones.

Et IV, 87.

Nec ronchos metues maligniorum
Nec ſcombris tunicas dabis moleſtas.

Catullus:

At Voluſi Annales apuam porgentur ad imam,
Et laxas ſcombris ſaepe dabunt tunicas.

Bene vero OLENT *Byzantiacos lacertos.* Horatius Serm. II, 4.

At pingui miſcere mero muriaque decebit
Non alia quàm qua BYZANTIA PETUIT orca.

Athenaeus III, 32.

ΒΥΖΑΝΤΙΑΣ ὄθνιδος ὈΣΜΑΙΣΙ χαίρει.

Verſ. 15 pro *juvenis foro* Parm. *niveus ore.*

v. 17. *arbitrum* ſequenti *Annonae dedit.*] Parm. & Rom. *ſequentis:* fruſtra. *rò dedit* poſtulat *ſequenti*, hoc eſt, *facili, obſequenti, obedienti* Plotio procuratori; ut bene Gronovius Diatr. c. XLV. ubi refellit eos qui voluerunt *frequenti*, & erudite & copioſe hanc vocem illuſtrat. Inter alia exempla hoc Manilii profert lib. V, 658.

Hoc trahit in pelagi caedes & vulnera natos
Squammigeri gregis; extentis laqueare profundum
Retibus, & pontum vinclis armare ſequentem.

quod ita explicat: " *ſequentem* pontum eſt " *cedentem, patientem, non reluctantem*, nec " dedig-

" dedignantem piſcatoria arma. *Pontum* " *armare vinclis*, eſt, retibus ac ceteris ar- " mis piſcatoriis velut induere pontum, " piſcibuſque infeſtum reddere." At quis unquam ita locutus eſt, *armare pontum vinclis* pro *induere pontum retibus?* anne aliquid ARMARI poteſt VINCLIS? feſtinanter nimis ſcripſit vir magnus. Lege,

& pontum vinclis artare frequentem:

hoc eſt totum mare occupare & anguſtum reddere, oppletum retibus & vinclis ejus. *frequentem vinclis* eſt *denſum, plenum vinclis:* ut *ſilva frequens trabibus*, Ovidio: *frequens arboribus lucus* Senec. Epiſt. 41. *ſcopulos frequentes exſulibus* Juvenal. XIII, 246. & innumera ejuſmodi. *artare* ſeu *arctare pontum* ut apud Lucan. IX, 35. & Senec. Herc. Fur. v. 1210. Sed jam video Scaligerum conjeciſſe *arctare*. In MS. Gemblacenſi pro *ſequentem* eſt *furentem:* unde aſtruitur aliquatenus mea conjectura. niſi malis *frementem*, id eſt *indignantem*. Hunc Manilii locum, ita ut hic, explicat alibi Gronovius, ad Plauti Perſ. I, 2.

v. 24. CAESIS *pilea ſuta de lacernis.*] Scripſit Statius, SCISSIS *pilea ſuta* &c. Virgilius VIII, 702.

Et SCISSA *gaudens vadit Diſcordia* palla: Juvenal III, 148.

ſi foeda & SCISSA lacerna:

& 354.

SCINDUNTUR tunicae *ſartae:* Virgil. XII, 609.

it SCISSA veſte *Latinus:*

Prudentius Pſychom. v. 685.

SCISSA *procul* palla *ſtrictum & ſerpente flagellum*
Multiplici, media camporum in ſtrage jacebat.

Apuleius Miles IX. p. 185. ed Pricae. *Dii boni! quales illi homunculi vibicibus lividulis totam cutem depicti, dorſumque plagoſum* SCISSILI centunculo *magis inumbrati quam obtecti:* ita legendum; vulgo ſine ſenſu, *vibicibus livedinis.* Plinius Epiſt. IV, 16. *Ad hoc quidam ornatus adoleſcens* SCISSIS tunicis, *ut in frequentia ſolet, ſola velatus toga perſtitit, & quidem horis ſeptem.* Ubi mirari ſoleo quomodo ſcinderentur *tunicae*, toga *integra: tunica* enim *togâ* eſt propior. Conciliate haec, O iſti, qui de Re Veſtiaria ſcripſiſtis: ſi enim quidquam intelligo, ſcripſiſſe debuit Plinius, *ſciſſa* toga *ſola velatus* tunica *perſtitit.* Voces *ſcindunt* & *caedunt* commutantur ap. Ovid. Faſt. IV, 273. Pro *ſuta* Parm. *ſupta.* Verſ. 22. pro *aſſe Caïano* Domitius ad Cal. Decembr. v. 17. legit *aſſe Gaiolo:* & notat, *Gaiorum numiſmata in arte erant*; & deinde citat hunc verſum. non intelligo. Verſ. 28. *Prunorum globus*, &c. omittit hunc verſum Romana editio. Verſ. 29. pro *Ellychnia* Parm. *Eulichnia.* Verſ. 30. pro *ova tantum*, Turnebus conjecerat *ova tota:* quod probare videtur Morellus. non opus ulla mutatione.

v. 34. *Non lardum* GRAVE *debiliſve perna, Non lucanica, non* GRAVES *phaliſci?*] Non ferri poteſt *grave* & *graves*. Lege,

Non lardum BREVE, *debiliſve perna.*

Probat hoc vox *debilis*, ejuſdem fere hoc loco ſenſûs. Per *lardum* BREVE intelligit minutam lardi portionem; & bene exprimit exiguitatem muneris. *lardum breve* pro *fruſtum lardi*, ut *minor altilis* Juvenal. V, 168. pro *pars altilis, non tota altilis:*

Ad vos jam veniet minor altilis:

ita legendum, non *Ad nos:* de *clientibus* enim, non de *ſeipſo* agit ſic *debilis boletus* apud Martial. VII, 20.

Et lippa ficus, debiliſque boletus.

curtus centuſſis Perſio Sat. V. *non totus centuſſis, cui aliquid frangitur*, ut loquitur Juvenalis. Pariter commutantur hae voces *brevis* & *gravis* Claudiano IV. Conſ. Honor. v. 510.

Quae ſub te vel cauſſa BREVIS, *vel judicis error*
Negligitur?

ita recte edidit Heinſius pro *cauſſa* GRAVIS. Vide locum.

v. 36 *Non ſal*, OXIPORUMVE.] Ita editiones: Parmenſis tamen OXIGARUMVE: quod admiſi, propter auctoritatem iſtius editionis; ſenſu aeque commodo. Differentiam inter *oxyporon* & *oxygarum* petere potes ex Apicio I, 32. & 34. ubi eorum compoſitionem habes: & vide Columellam de re Ruſt. XII, 57. & doctiſſimum Liſterum ad locum Apicii.

v. 40. cereos NITENTES.] Heinſius ad Prudentium Cathemer. V, 22. ex Parmenſi reſtituit GLENTES. Domitius in ſuis invenit AVENTES: unde ille fecit ARENTES; *nam*, inquit, *ab arido & paupere cliente mittuntur: Martialis: Ceſſet cereus aridi clientis.* An vero ſi *clions* ARIDUS ſit, ideo

cereus recte dicatur ARIDUS? nugae. Verum est OLENTES. cerei enim ex cera *odorata* fiebant: Vide Gronov. Observ. in Script. Eccleſiast. c. V, & Heinſium ad Prudentii locum. Turnebus legebat *cereos* ERAT TRES: Morellus, ARATOS: fruſtra. Vers. 42. *Ollares uvas:* harum meminit Martialis VII, 20.

Illic & uvae *collocantur* ollares.

v. 43. *Cumano patinas* IN *orbe tortas.*] Recte ſcribendi ratio poſtulat *patinas* VEL *orbe tortas:* non enim IN *orbe torti* dicuntur, ſed *orbe*, id eſt *rota*. Apuleius Apolog. *Etiam* ORBIS a figulo *circumactus, non difficile ejuſdem valetudinis hominem vertigine ſua corripit.* Tibullus II, 6.

Fictaque Cumana *lubrica terra* ROTA,

non IN *rota*. Plinius Nat. Hiſt. XXXV, 12. *vel ad tecta coctilibus laterculis frontatiſque, aut quae* ROTA *fiunt*. Petronius Satirico:

& nova terrae
Pocula, quae facili vilis ROTA *finxerat actu.*

Nec metuas a poſitione τῦ VEL: ita enim locatur v. 39.

Dulci defruta VEL *lutoſa coeno.*

v. 44. *Aut unam dare ſyntheſin (quid horres?)*
Alborum *calicum, atque caccaborum.*] Recte haec capiunt Interpretes: & eſt παρὰ προσδοκίαν, quando ſcilicet aliud expectatur, aliud dicitur. Similiter Martialis II, 46. in re ſimili:

Quantum erat infelix pannis fraudare duobus
(Quid renuis?) *non te Naevole, ſed tineas.*

Seneca de Vit. Beat. c. xxiii. *Donabit* (quid erexiſtis aures? quid expeditis ſinum?) *donabit — aut bonis, aut eis quos facere poterit bonos.* Suſpendenda eſt oratio poſt ſecundum *donabit.* ita in iſto Horatii:

Dii te, Damaſippe, Deaeque
Verum ob conſilium donent — TONSORE.

expectare potuit Damaſippus ut diceret Flaccus, *Dii Deaeque donent te* OMNIBUS BONIS ET OPTATIS: pro quo ille facete ſubſtituit TONSORE. Torſit vero eruditos viros iſtud ALBORUM: pro quo Salmaſius ad Hiſt. Auguſt. Script Voll. II. p. 773. legit, ALVORUM, *calicum, atque caccaborum.* & hoc comprobare videtur Marq. Gudius ad Phaedr. III, 13. Heinſius vero ad Ovid. Art. Am. III, 244. vult, OBBARUM, *calicum:* quod ſane probabile videtur ex loco Varronis quem ibi adducit: *Dolia atque apothecas tricliniares, Melicas, Calenas,* OBBAS & Cumanos CALICES. Vide locum, ubi plura & erudita de hoc vaſe.

v. 47. Nil MUTAS, *ſed idem* MIHI *rependis.*] Diverſam lectionem exhibet Parmenſis:

Nihil MITTIS, *ſed idem* NIHIL *rependis:*

Romana quoque *idem* NIHIL *rependis.* Acute: *ego tibi* NIHIL *miſi; tu* IDEM NIHIL *mihi remittis.* Neſcio an ita ſcripſerit Statius, ſed defendi poſſet ex loco Perſii I, 122.

Hoc ridere meum, tam NIL, *nulla tibi vendo*
Iliade.

& Juvenalis Sat. III, 208.

Nil *habuit Codrus: quis enim negat? & tamen* ILLUD
Perdidit infelix TOTUM NIHIL.

MITTIS vero pro MUTAS nihili eſt.

v. 48. *Quid ſi cum bene mane ſemicrudus*
Illatam *tibi dixero ſalutem.*] P. Scriverius legit ILLOTAM *ſalutem*, id eſt *illoto gutture* & *ſemicrudus.* & ita Turnebus. magis hoc ingenioſum quam neceſſarium puto: Statius enim hoc vult, *Si ego tibi porto matutinum* AVE, *aequumne eſt te, tanto ſuperiorem, ſalutationis vicem mihi reddere? abſurda haec eſſet talio.* Extra propoſitum igitur videtur *Illotum.* Mihi magis placet *Allatam:* licet *Illatam* defendat Gronovius Diatr. c. xlv. & ferri poteſt. *Bene mane*, hoc eſt *valde mane:* ita Cic. ad Atticum: *bene mane haec ſcripſi. bene naviter* Seneca de Otio Sapient. c. I. Vide Inſcript. veterem apud Reineſium p. 340.

NOTAE

NOTAE AD SILVARUM LIB. V.

IN EPIST. AD ABASCANTIUM.

AD ABASCANTIUM.] Parmensis addit, PRISCILLAE VIRUM.

Lin. 3. *& morum tuorum* pars, *nulli non*, &c.] Ita editiones. unde Gronovius Diatr. c. xlvi. miratur tam parvum vitium tot sagaces oculos fefelliſſe, & legit *morum tuorum* PAX, *nulli non* &c. Postea tamen, Reliq. ad Silv. notat MS. Salisb. & primam Venet. habere, *morum tuorum* PARS ET *nulli non*. unde scribit, *morum tuorum* PARS EST, ET *nulli non :* quod verissimum est. & ita citat hunc locum Not. ad Senec. de Benef. I, 8. Sensus est: pietas, quam Priscillae uxori tuae mortuae exhibes, ad mores & naturam & indolem tuam bonam pertinet, est quod a te & moribus tuis expectaremus: & ideo scriptionem hanc, & comprobationem meam publicam meruit, duas ob causas; primùm, quia publice prodest hoc pietatis exemplum: deinde, quia ego quoque maritus sum, & proinde maritalis pietatis exemplum in alio suspicere debeo. Haec est Statii mens. *Pars morum*, ut Virgil. Aen. VII, 266.

Pars *mihi* pacis *erit dextram tetigisse tyranni.*

& XI, 213.

Jam vero in tectis praedivitis urbe Latini
Praecipuus fragor, *& longi* pars *maxima* luctus.

qui locus magno mendo laborat. Ovidius Met. XIII, 204.

Primaque pars *nostri tecum fuit illa* pericli:

ita legendum puto; vel *laus*; vulgo, *primaque lux :* quod sane non intelligo. Idem Heroid. XII, 91.

Vidi etiam lacrimas: an pars *&* fraudis *in illis ?*

Auctor Eleg. ad Liv. August. v. 267.

Pars *eris* historiae, *totoque legeris in aevo,*
Teque opus ingeniis carminibusque dabis:

ita legendum opinor; vulgo, *erit*, & *legetur*, & *Seque dabit :* sed sequitur, *Stabis & in rostris :* unde conjicio haec quoque in secunda persona concipienda esse. Seneca Phoeniss. v. 229.

jam sensum tui
Quae pars *meorum es* criminum, *infelix pater*
Fugissem.

Amat hanc locutionem Tacitus. Hist. III *additis copiis e Vitelliano exercitu; quem spargi per provincias & externo bello illigari*, pars consilii pacisque *erat*. Alibi: *praecipua sub Domitiano* miseriarum pars *erat videre & aspici*. Et ita passim. De *πῶς publice* vide Gronovium ad Liv. IV, 13. quod moneo, ne quis legat *publico*.

Lin. 6. SED TAMEN TUM *quasi officiosus assilui.*] Ita plures. Parm. NEC TAMEN *quasi officiosus :* Rom. NEC TANTUM *quasi officiosus*. & hoc verum est: & ita habet MS. Florent. & edit. Venet. & Lindenbrog. testante Gronovio Diatr. c. XLVII. nec audiendus Bernartius, qui audet praestare, veram esse scriptam lectionem, NEC TANTUM OCIOSUS. non dicit in quo libro ita scriptum sit: nec si dixisset, quidquam dixisset. *Officiosi* dicebantur Magnatum & Divitum assectae vel clientes, qui per plateas eos comitabantur honoris causa, domum deducebant, egressum matutinum opperiebantur, & cetera praestabant Officia ad speciem & cultum pertinentia. hinc intelligitur istud Ovidii Heroid XVIII, 59.

Luna fere tremulum lumen praebebat *eunti,*
Ut comes *in nostras* OFFICIOSA *vias.*

Idem

Idem Nuce v. 121.

Omnia cum faciam, cum praeſtem ſedula *cunctis*
Officium, *ſaxis* OFFICIOSA *petor* :

Horatius Epiſt. I, 7.

OFFICIOSA*que* ſedulitas,*& opella forenſis*
Adducit febres.

& Serm. II, 5. *leniter in ſpem Adrepe* OFFICIOSUS: de heredipeta loquitur. & ita Martialis, & omnes. Dicit igitur Statius, ſe hoc epicedion compoſuiſſe non iis tantum cauſis quibus alius quivis e vulgo, & qui *merus* eſt *officioſus*, feciſſet: ſed & alias privatas habuiſſe; nempe quia Priſcilla conjugem ſuam Claudiam amavit. *Aſſilui huic operi* ut apud Ciceronem de Orator. II, 53. cum quarto caſu Sil. Italicus X, 3.

Aſſilit in ferrum, *& per vulnera colligit*
hoſtem :

de *fera* loquitur. ſed quid eſt COLLIGERE *hoſtem per vulnera?* Lege,

& per vulnera corripit *hoſtem* :

ut Statius Theb. VII, 585. de *tigribus* rabidis :

Tranſiliunt campos, aurigamque impete
vaſto
Corripiunt.

Lin. 8. *amando fecit* mihi illam *probatiorem.*] Parmenſis alio & meliore ordine, *fecit* illam mihi *probatiorem*. Lin. 9. pro *ſum* Gronovii editio *ſim*: non opus eſt. lin. 10. pro *divinae* Parm. *divitiae*: & *demeriti* pro *demereri*.

Lin. 13. *mallem* TAMEN *nondum interveniſſe materiam.*] Stultum hoc: in priori parte ſententiae dixerat Statius, ſe dudum cupiſſe propiorem nexum amicitiae Abaſcantii; hic vero, mallet nondum interveniſſe materiam huic amicitiae. hoc eſt, *cupiit* & NON *cupiit*. Lege, *mallem* TALEM *nondum interveniſſe materiam*: id eſt, *tam luctuoſam*. mutarunt, opinor, qui neſciebant vocem *tamen* ſaepe reticeri, licet praeceſſerit *quamvis*: vide Virgil. Aen. XI, 2. & Servium. Pro *interveniſſe* Parm. *inveniſſe*; & *viſum* pro *nexum*. Hactenus Praefat. ad Abaſcantium. Sed ubi ſunt argumenta reliquarum quatuor hujus libri Eclogarum? hoc enim unius tantum eſt, ut bene monuit Petr. Scriverius. Hinc mihi probabile admodum videtur Statium emiſiſſe Quatuor tantum libros Silvarum una editione: hunc Quintum vel eſſe ſecundae ἐκδόσεως, vel potius per ſingulas Eclogas lucem vidiſſe. Ni enim ita foret, quare non hunc librum, pariter ac ceteros omnes, Praefatione munit? certe Ecloga IV. hujus libri (quae Epigramma eſt potius quam Ecloga) *Ad Somnum*, & V. *In Puerum*, poſcunt, ut magis particulariter ſciremus cauſam ſcriptionis iſtarum Eclogarum: quam non omiſiſſet Statius, ſi iſtas, pariter ac ceteras priorum quatuor librorum, deſtinata editione publico dediſſet. Nonnulli putant hunc quem nos vocamus Quintum, particulam eſſe Quarti, disjunctam tantum interventu Epiſtolae ad Abaſcantium. Sed mihi nunquam perſuadebunt. ſi enim ita conjunctim edidiſſet Statius, certe non magis omiſiſſet *Argumenta* quatuor ultimarum eclogarum, quam in ceteris decem fecit. Mihi ita videtur: Statium edidiſſe Quatuor tantum libros Silvarum: hunc Quintum, partim conſtare ex Eclogis quae in amicorum manibus erant, (ut 1. 2. 3.) partim quae nondum lucem aſpexerant & in ſcriniis ejus inveniebantur, (4. & 5.) & poſt mortem ejus quatuor libris addebantur. Et hoc mihi confirmat Epiced. in Puer. cui paene certus ſum Statium non admoviſſe ultimam manum, ante abſolutionem iſtius morte abreptum. Hoc mihi, ut in re incerta, admodum veroſimile videtur.

ECLOG. I.

ABASCANTII IN PRISCILLAM PIETAS.] Ita omnes praeter Parmenſem, quae habet, EPICEDION IN PRISCILLAM ABASCANTII UXOREM. Alterum confirmat Praefatio: PIETAS *quam* PRISCILLAE *tuae praeſtas*, &c. Tiliobroga hoc nomen ſcribi vult ABASCANTUM (non ABASCANTIUM) ex ratione & fide vett. Inſcriptionum. Sane Analogia pro illo facit. Sed aliud dicunt Inſcriptiones; vide Reineſium p. 879. & 599. & Gruterum p. 962. num. 9. Non quin ABASCANTUS pluries occurrat; ſed ABASCANTIUS aliquoties; quod huic loco ſatis eſt.

v. 9. *inque omni te quaerit* amare *metallo.*] Vix audeo movere controverſiam huic loco;

loco; adeo elegans videtur: ſed ſi propius ſpectes ſuborietur forte ſuſpicio. dicit enim *te* QUAERIT *amare*: atqui *te quaerit* dicitur de rebus quae cum *difficultate* aliqua & *moleſtia* efficiuntur, ut Theb. XII. de Argia noctu errante:

QUAERIT *inops Argia vias.*

Et ita paſſim ſaltem ſi hoc ſenſu non ſumendum ſit hoc loco, at ſumi potuit. unde mihi non diſplicet,

inque omni te quaerit habere *metallo:*

hae enim voces in libris millies confunduntur. *habere* vero de ſtatuis & hujuſmodi poſſeſſionibus ſaepe uſurpatur. Noſter Herc. Epitrep. v. 59.

Pellaeus habebat
Regnator laetis numen venerabile menſis.

Martialis IX, 44. de eadem icuncula:

Hoc habuit *numen Pellaei menſa tyranni.*

Plinius Epiſt. III, 7. de Sil. Italico: *Multum ubique librorum, multum* ſtatuarum, *multum* imaginum; *quas non* habebat *modo, verum etiam venerabatur.* Sed nihil forte mutandum. Verſ. 14. *Quique venit junctо mihi ſemper Apolline Caeſar:* Heinſius ad Ovid. Heroid. IV, 113. ita citat hunc verſum, *Quicunque venit mihi dexter Apolline Caeſar:* memoriae, opinor, errore. Verſ. 15. pro *haud* Parm. *aut.*

v. 17. *Altera cum* VOLUCRIS *Phoebi rota torqueat annum.*] Nihil mutant editiones. nihilominus tamen ſcripſit Statius,

Altera cum VOLUCREM *Phoebi rota torqueat annum:*

non *altera volucris rota*, nec *volucris Phoebi*, quorum utrumvis Statio indignum. *volucrem annum* ut *volucris dies* Horatio Carm. III, 28. & IV, 13. *praecipitem annum* Seneca Herc. Fur. 180.

volucrique pede
Rota praecipitis *volvitur* anni:

ita legendum; vulgo *volucrique die.* niſi malis *vice* pro *die.* Ovidius Met. X, 520.

Labitur occulte, fallitque volatilis aetas,
Et nihil eſt annis velocius.

Noſter Lacrim. Etruſc. v. 20.

celeres *genitoris filius* annos
(Mira fides!) pigraſque putat properaſſe ſorores:

ut ibi legendum pro *nigras.* Martialis VIII, 7.

Principium des, Jane, licet velocibus annis.

v. 18. *Sed cum plaga recens & adhuc in* vulnere *primo*

NIGRA *domus queſtu.*] Nic. Heinſius Not. ad Val. Flaccum I, 147. pro NIGRA legit AEGRA, ut AEGRA *lacrimis Thetis* Achilleid. II, 1. Bene. Thebaid. V, 83.

Aſſiduis AEGRAE lacrimis *ſolantia miſcent*
Alloquia:

ita legendum pro *Colloquia* alibi monui. Seneca Thyeſt. v. 240.

DOMUS AEGRA, *dubius ſanguis: eſt certi nihil.*

Pro VULNERE *primo* optime legere potes FUNERE *primo.* ita Lucanus II, 21.

ſic FUNERE PRIMO
Attonitae tacuere domus.

Noſter Theb. V, 593.

non verba in FUNERE PRIMO
Non lacrimas habet.

hanc conjecturam adjuvat vox praecedens *plaga:* quippe *plaga recens* & *vulnus primum* idem ſunt. Hae vero voces perpetuo commutantur: ita Lucanus IV, 542. de Vulteio,

Ecquis, ait, juvenum eſt cujus ſit dextra cruore
Digna meo, certaque fide per VULNERA *noſtra*
Teſtetur ſe velle mori?

ubi certus ſum legi deberi *per* FUNERA *noſtra*, tum ex ſenſu, tum quia ſtatim ſequitur, *ſed eum cui* VULNERA *prima debebat:* Noſter Theb IX, 566.

Sic anceps dura belli vice mutua Graiis
Sidoniiſque ſimul nectebat VULNERA *Mavors:*

legendum FUNERA; ut apud Val. Flaccum VI, 427.

Talia certatim Minyae ſparſique Cytaei
FUNERA *miſcebant campis:*

Et 631.

Ille volat campis immenſaque FUNERA *miſcet:*

ſed quod ſummum eſt, ex Virgilio hic locus Statii deſumptus, Aen. X, 755.

Jam gravis aequabat luctus & mutua Mavors
FUNERA.

Sequitur, *miſeramque acceſſus ad aurem*, ut Thebaid. V, 73.

Tunc pius Oeclides, ut prima ſilentia vulgi
Mollior ira dedit, placidaſque acceſſit *ad aures;*

ubi

ubi pro *acceſſit* MS. Petrenſis habet *accenſus*, poſitis punctis ſub litera *n*; qui mos eſt literas ſpurias notandi. Lege, *placidaſque* acceſſus *ad aures*. Hoc autem & tibi & mihi debeo, Lector, ut fatear me non intelligere hunc Statii locum, *miſeramque acceſſus ad aurem Conjugis orbati*. verba quidem omnes intelligimus; ſed quo ſenſu huic loco conveniant, id adhuc quaero: & ſuſpicor male affecta eſſe. Verſ. 20. pro *tunc* Parm. *nunc*. Verſ. 26. *Omnis Apollineus* TEGERET *Bacchique ſacerdos*: TEGERET eſt *comitaretur* ut Theb. II, 219.

Hunc TEGIT *Iäſiuſque ſenex, placiduſque Phoroneus.*

hujus ſensùs notio eſt in phraſi *latus* TEGERE, qua Horatius & alii utuntur. Cicero Arateis:

Hanc Aries TEGIT, *& ſquammoſo corpore piſces.*

Verſ. 28. pro *Eumenidum* COMIS, Tilioßroga conjicit CHORIS: male. oblitus erat Epiced. Patr. v. 278.

Si laudanda precor, taedas auferte, COMASque
Eumenidum.

Verſ. 32. pro *etiamnum haec lumina* Parm. & Rom. *etiamnunc lumina*. Scriptum erat *etiamnum ec*, pro *hec* ſeu *haec*: inde iſtud *etiamnunc*.

v. 33. *citius genitrix* SIPYLEIA FERTUR
Exhauſiſſe genas.] Ita omnes, opinor, editiones poſt Domitium, qui ita repoſuit pro SIPELLEA FERTUR, quod in ſuis omnibus invenit: & ita ego in Parm. SI PELLEA FERTUR. Heinſius vero ad Ovid Faſt. IV, 943 emendavit,

citius genitrix SIPYLEA FERETUR
Exhauſiſſe genas:

quo nihil unquam verius fuit: ſequitur enim,

citius Tithonida moeſti
DEFICIENT *rores, aut exſiccata* FATISCET:

ergo FERETUR *exhauſiſſe*; quod tantundem eſt, nec plus quàm *exhauriet*: nulla ratione habitâ *famae* vel *rumoris* in voce *feretur*; ſed ſimpliciter *exhauriet*. Id ego exemplis aliquot (quia neſcio an hactenus obſervata fuerit poëtica haec elegantia) illuſtratum dabo. Ovidius Faſtor II, 289.

Ante Jovem genitum terras HABUISSE FERUNTUR
Arcades: & Luna gens prior iſta FUIT:

ubi *habuiſſe feruntur* ſimpliciter eſt *habuerunt*; ut mox *fuit*. ſi enim dixiſſe voluerit Ovidius, FAMA EST *Arcadas* HABUISSE *terras*, dixiſſe etiam debuit, *& gentem iſtam* FUISSE *priorem Luna*, cum utraque propoſitio ejuſdem ſit *certitudinis*. Jam vero cum *affirmet*, & dicat FUIT, neceſſe etiam eſt ut dicat HABUERUNT. Et ad hanc regulam exige exempla ſequentia. Idem eodem libro v. 255. in fabula Corvi:

Immemor imperii SEDISSE *ſub arbore* FERTUR
Dum fierent tarda dulcia poma mora:
Inde ſatur nigris longum RAPIT *unguibus hydrum,*
Ad dominumque REDIT, *fictaque verba* REFERT.

ſediſſe fertur eſt *ſedit*, ut *rapit, redit, refert*; pro quibus dixiſſe debuit *rapuit, rediit, retulit*; ſed hanc Temporum mutationem ſaepiſſime negligunt poëtae. Tibullus II, 1. v. 39. de Diis ruris:

Illi compoſitis primum DOCUERE *tigillis*
Exiguam viridi fronde operire caſam:
Illi etiam tauros primum DOCUISSE FERUNTUR
Servitium, & plauſtro SUPPOSUISSE *rotam.*
Tunc victus ABIERE *feri*, &c.

docuiſſe feruntur eſt nihil praeter *docuere*: nec *fama* aliquem locum in hoc negotio habet; cum aeque *certum* ſit Deos ruris *docuiſſe* tauros ferre jugum, ac *docuiſſe* homines operire caſas viridi fronde. Ex his exemplis (& centum alia ejuſdem generis facile proferre poſſem) reſtituere forte poſſimus locum Noſtri in Tiburt. Manl. Vopiſci v. 9. ad hunc modum:

Ipſa manu FERTUR *tectum* SCRIPSISSE *Voluptas:*
Tunc Venus Idaliis UNXIT *faſtigia ſuccis,*
PERMULSITque *comis, blandumque* RELIQUIT *honorem*
Sedibus, & volucres VETUIT *diſcedere natos:*

ubi *fertur ſcripſiſſe* erit *ſcripſit*, ut *unxit, permulſit, reliquit, vetuit* vulgo legitur, *Ipſa manu* TENERA *tectum ſcripſiſſe*: in hac editione, *Viſa manu tenera*, quia in MS. Senenſi & nonnullis editt. ita erat: Vetuſtiores tamen magno conſenſu *Ipſa manu tenera* omnino otioſum eſt, cum ſatis fuerit dixiſſe MANU *ſcripſiſſe*: vide ad Capill. Earini v 87. Unde dudum conjeceram ſub

voce

voce TENERA latere verbum FERTUR, cui jungeretur τὸ *scripsisse*; sed & in hanc rem exempla aliquot notaveram: quia tamen audacior videbatur conjectura, nec vim phraseos *fertur scripsisse* satis tunc temporis perspectam habui, monere omisi. mihi jam verissima videtur. ita Arb. Ated v. 27.

sed una
EMISIT *contenta manu, laevumque soporem*
Naidos aversa FERTUR TETIGISSE *sagitta:*

ubi *fertur tetigisse* plane est *tetigit*, ut *emisit*. sic & Ovidius Art. Am. II, 277.

Blanda truces animos FERTUR MOLLISSE voluptas;
CONSTITERUNT *uno femina virque loco:*

ita malim, quam *Constiterant*. *fertur molliisse* est *molliit*, ut *constiterunt*. Hinc *feror esse* pro *sum*; & simpliciter *feror* pro *sum*, ita tamen ut verbum *esse* intelligatur. Ovidius Met. VII, 61.

quo conjuge felix
Et Diis cara FERAR, *& vertice sidera* TANGAM:

ubi *ferar* est *ferar esse*, hoc est, *ero*; ut *tangam*. Idem Heroïd. VI, 113.

Si te nobilitas generosaque nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante FEROR:

hoc est, *feror esse*, id est SUM *nata*. Iterum Met. VIII, 486.

An felix Oeneus nato victore FERETUR,
Thestius orbus erit?

ita omnino legendum, non *fruetur*, cum vulgatis. *feretur esse felix*, id est, *erit felix*, ut loco modo citato. Sic DICOR pro SUM: Propertius I, 9.

Atque utinam posito DICAR *amore rudis!*

ubi eadem ellipsis verbi substantivi. plene effert Idem II, 9.

Una aut altera nox nondum est in amore peracta,
Et DICOR *lecto jam gravis* ESSE *tuo:*

id est *sum gravis*. III, 4.

Ille potest uno miseram me linquere facto?
Rivalem ex illa DICOR HABERE *domo?*

ita enim scribendos esse depravatissimos versus olim docebo: *dicor habere* est *habeo*. Phaedrus Fab. I, 27.

Haec res avaris esse conveniens potest
Et qui humiles nati DICI *locupletes student:*

i. e. ESSE *locupletes*. His intellectis, nulla erit difficultas in isto Auctor. Consolat. ad Liv. Aug. v. 151. ubi Livia loquitur:

Ultima contigimus: jus matris habemus ab uno:
Unius est munus quod tamen orba NEGOR:

ubi *negor* plane est *non sum*: quod hoc modo resolvendum est: NEGOR est DICOR NON; DICOR NON *orba*, seu DICOR NON ESSE *orba*, est, *non* SUM *orba*. Eadem est ratio in vocibus TRADOR, NOMINOR, VOCOR. Ovidius Fast. III, 361. de Julio Caesare:

Ille moras Solis, quibus in sua signa rediret,
TRADITUR *exactis* DISPOSUISSE *notis:*

id est *disposuit*, ut *junxit* paulo post. Sic *nominor* pro *sum* apud Phaedrum I, 5.

Ego primam tollo, NOMINOR *quia leo:*

hoc est, quia SUM leo: si locus recte habeat. *Vocor* pro *sum* Ovidio Heroïd. IV, 149.

Non ego dedignor supplex humilisque VOCARI:

sic enim legendum, non PRECARI, quod frigidum est cum praecesserit *supplex: vocari supplex* est *esse supplex*, ut Metam. XII. de Achille:

qui fortibus actis
Acta patris vincet, majorque VOCABITUR *illo:*

id est ERIT. Haec omnia ejusdem sunt rationis. Recte igitur *feretur exhausisse*, id est, *exhauriet*; ut *deficient*, & *fatiscet*. Et hoc in contextum admisissem, nisi Typis excusa fuisset ista Scheda antequam in hanc Heinsii emendationem incidissem.

v. 35. *aut* exsiccata *fatiscet*
Mater Achilleis hiemes affranzere bustis.]

Heinsius ad Ovid. Trist. I, 10. v. 8. pro *exsiccata* ex veteri codice vult *exsatiata*. parum recte, opinor: deest enim quo *exsatiata* sit. *Luctu*, vel *lacrimis*, puto, dicet. Atqui vox *exsatiata*, per se posita, hoc non denotat. Parem Gevartii errorem, & in eadem voce, notavi ad Arb. Ated. v. 68. ubi *exsatiate* interpretatur *plenus vita*. Recte habet *exsiccata*, id est, *exhausta*, *sicca facta*; ut verbis praecedentibus, *Deficient rores*. *Achilleis bustis*, ut Propertius II, 10.

Nec minus haec nostri notescet fama sepulcri,
Quam fuerant Phthii busta *cruenta* viri.

ex quo loco forte emendandus Ovidius Met. XIII, 452. de Polyxena:

Ducitur ad tumulos, diroque sit hostia busto:

forte legendum, Phthio*que fit hoſtia* buſto. Sed praeceſſit v. 448. *Achilleos manes :* ut nihil mutandum. Pro *Mater* Rom. *Manet.*

v. 38. *humanos propior Jove* DIGERIT *actus.*] Ita omnes editiones: elegantiſſime. *digerit* eſt *diſponit*, & *ordinat*, ſuum cuique locum & officium aſſignans: cujus ſignificationis obvia ſunt exempla. Heinſius vero Not. ad Claudian. VI. Conſ. Honor. v. 590.

veterumque exempla ſecutus
DIGERIT *imperii ſub judice fata Senatu,*

notat in Quatuor libris fuiſſe DIRIGIT, ut apud Statium, inquit, Pietate Abaſc.

& humanos propior Jove DIRIGIT *actus.*

Impoſuit, opinor, viro optimo memoria. nec verum eſt Imperatorem humanos actus *dirigere :* hoc enim Dei ſolius: licet hunc quoque *Deum* appellet Statius. Sed omnino verum eſt *digerit.* Hae voces ſexcenties confunduntur in vett. libris.

v. 45. *Illa quidem* NUPTUMque *prior taedaſque marito*
Paſſa alio.] Legendum NUPTUque *prior*, ut *natu prior* Auſon. Epitaph. 37. *aevo juxta prior* Noſter Theb. VI, 584. id eſt, *qui prior quidem fuit aevo, ſed juxta, non longe*, ut bene Scholiaſt. Vetus. *Nuptum prior* forte defendi poſſit, ut ſit Graeciſmus: ſed verius *nuptu*; & ita conjecerat Turnebus, Morello teſte. Videtur autem Statius ſibi ipſi contradicere, quando infra v. 55. haec habeat,

Ex te major honos, UNUM *noviſſe* CUBILE,
UNUM *ſecretis agitare ſub oſſibus* ignem:

ſi enim Priſcilla paſſa erat taedas *marito alio*, quomodo dici poteſt UNUM noviſſe *cubile ?* hoc enim non niſi de μονογάμοις verè & ſtrictè praedicari poteſt; ut de patre ſuo Statius Epiced. v. 240.

UNA *tibi cognita taeda*
Connubia, UNUS *amor,*

utpote qui *unam* tantùm uxorem duxerat. Sed lenienda interpretatio eſt; & intelligendus Statius quaſi dixiſſet, *poſtquam uxor tua facta eſt*, TUI UNIUS novit cubile, TUI UNIUS amore ardebat. Hunc locum videtur exſcripſiſſe Alcimus Avitus de Laude Virginitat. v. 624.

Aſſervaſſe toros, atque unum nôſſe cubile.

vide autem proprietatem Statii in voce *probari* v. 42. Cenſorum enim erat *probare :* vide Gronovium ad Senec. Nat. Qu. VII, 16. & Quintilian. Proem. lib. IV. Inſtitut. ubi de Domitiano loquitur. verſ. 47. pro *fovebat* Rom. *favebat.*

v. 49. *miſcetque* NEMUS.] In Romana, *miſcetque* VENUS: qualis diverſitas & Ovidio Met. II, 438. ubi PRO NEMUS *eſt*, duo libri VENUS *eſt.* Vide Cl. Burmannum, qui eandem & in Virgilio notat. Sequitur; *&* CARIS *gaudet redimita racemis.* Non accurate ſcripſit ſi ita ſcripſerit Statius. quid enim eximium ſi aliquid GAUDET rebus CARIS ? Suſpicor ab illo fuiſſe,

DITEMque *precatur*
Autumnum, & CREBRIS *gaudet redimita racemis.*

hoc videtur poſtulare argumentatio, & vox DITEM. Eodem modo corruptum puto Ovidium Pontic. I, 4. v. 49. ubi uxori dicit :

O ego, Dii faciant, talem te cernere poſſim,
CREBRAque *mutatis oſcula ferre genis!*

ita legendum puto, non CARAque. *crebris* autem *racemis* ut *creber locus* Ovid. Met. XI. *crebri amplexus* Met. IX. *crebri horti* Propert. II, 23. v. 47.

Et *crebri* platanis pariter ſurgentibus *horti :*

ſic enim legendum; vulgo *creber ordo.* intelligit platanos *ſativas*; quae in hortis erant Romanorum veterum.

v. 52. FALSOque *potentes*
Laudis egent verae.] Oppoſitio planè indicat legendum eſſe, FALSAQUE *potentes Laudis egent* VERAE. ſimiliter Seneca Thyeſt. v. 211.

LAUS VERA *& humili ſaepe contingit viro,*
Non niſi potenti FALSA.

Ovidius Heroid. XIII, 108.

Dum careo VERIS, *gaudia* FALSA *juvant :*

Seneca Controv. II, 10. *paene dum* FALSAE *mortis nuntium miſit,* VERAE *recepit :* ita legendum, pro *verè recipit.* Conſtructio eſt: *qui potentes falſa* laude, *egent verae laudis. Potentes laude*, ut *natis potens* Ovid. Met. XIII, 509. *auro potens* Plautus Epidic. I, 2. *voluptatibus gaudiiſque antepotens*, Idem Trinum. V, 1. Pro *Laudentur*, & *pulcrae*, Parm. & Rom. *Laudatur* & *pulcro :* perperam. Pro *caruere* Parm. *cavere.*

v. 55. *Ex te major honos.*] Rom. *E & te. Major honos*, ut Theb. II, 240.

Tunc,

Tunc, ſi fas oculis, non unquam longa tuendo
Expedias cui major honos.

Auctor Conſol. ad Liv. Aug. v. 454. ubi inducitur Druſus matrem conſolans:

Exitus hic, mater, debuit eſſe meus.
Nec meritis (quanquam illa juvant magis) adfuit illis

Major honos. *titulis omnia plena vides:* Ita legendus locus iſte qui fefellit Heinſium & Gronovium: vulgo, *abfuit*, &, *Mater, honos*, & *nomina.* Paulo ante dixerat Druſus de bellica virtute majorum ſuorum: Hæc, inquit, poſtulat ut pro patria pugnando oppeterem; *exitus meus talis eſſe debuit.* Nec tamen (licet acta mea minoris ſint momenti Reipublicae quam illorum fuerunt) minor honor exhibitus fuit mihi poſt mortem quam illis: *(nec meritis adfuit illis major honos)* circumſpice enim, & videbis omnia loca plena titulis & honoribus meis: *Conſul & ignoti victor Germanicus orbis legor. Omnia* vero pro *nomina* Cl. Burmanno debemus.

v. 63. *vitamque* IMPENDERE *famae.*] Ita editiones. Parmenſis vero & Romana, *vitamque* REPENDERE *famae*: quod genuinum eſt Statii, & elegantiſſimum. metaphora ducta eſt à rebus quae *penſione* aeſtimantur: quaſi dixiſſet, *Fama tibi* PENDITUR; *tu pro illa vitam* REPENDIS, ſeu *ſolvis.* ita Theb. IX, 49.

Haſne tibi, *armorum ſpes O ſuprema meorum*
Oenide, grates, haec praemia digna REPENDI?

Ovidius Met. II, 693.

neu gratia facto
Nulla REPENDATUR, *nitidam cape praemia vaccam.*

Propertius IV, 7.

At graviora REPENDIT *iniquis penſa* quasillis

Garrula de facie ſi qua locuta mea eſt:

ita legendum, non *Et.* ſic Eleg. XI, ejuſd. lib. v. 120.

Dum pretium vitae *grata* rependit *humus:*

ubi *rependit vitae*, non *pretium vitae*, quod voluit cultiſſimus Broukhuſius. Paſſim exempla invenies. *Impendere vitam famae* probum eſt, ut Juvenal. IV, 90.

nec civis erat qui libera poſſet
Verba animi proferre & vitam IMPENDERE VERO;

ſed *rependere* multo elegantius eſt.

v. 76. *pii juvenis* RARAMque *quietem*
Intactamque fidem.] Sic ediderunt: utinam ſimul & explicaſſent quid ſit RARA *quies* hoc loco, aut qua laudis parte ponendum: nam alia ratione dicitur de Etruſco, Lacrim. Etruſc. v. 106.

Hinc tibi RARA QUIES, *animoque excluſa voluptas:*

ibi enim loquitur de illo in mediis rerum & negotiorum civilium fluctibus; hic vero de Abaſcantio antequam ad rerum actus admoveretur. Corruperunt qui non intelligebant quo tenderet lectio antiquorum codicum, quae eſt VANAM*que quietem:* unde facillime efficitur, NAVAM*que quietem.* Pulcherrima antitheſis *nava quies*, & qua alibi utitur, Tiburt. Manl. v. 91.

Hic premitur FECUNDA QUIES;

quies, quae tamen aliquid *parit* & profert, *non torpida.* ita Praef. lib. II. Urſus dicitur *ſine jactura deſidiae doctiſſimus:* licet *quietem* amaverit, tamen *navam* quietem, & quae aliquid ageret, & doctrinae *laborem* impenderet. *Quies* vero hoc loco ponitur pro *modeſtia:* & ita Noſter ſaepe: infra v. 117.

Nec tamen hic mutata quies, probitaſve *ſecundis*
Intumuit: tenor idem animo, moreſque modeſti:

& ad Uxor. v. 17.

Sed probitas, *& opaca* quies, *& ſordida nunquam*
Gaudia.

& ita alibi. *quies* igitur *nava*, eſt *modeſtia* quae tamen *rebus gerendis* apta eſt, *modeſtia actuoſa.* Multus in hac voce Silius Italicus I, 549.

NAVA *rudimenta, & primos in Marte labores:*

ubi pariter in libris erat VANA. IV, 487.

Jamque dies rapti curſu NAVOque *labore:*

& ibi quoque erat VANO. V, 412.

Laurigeris decus illud avis NAVAque *juventa*
Florebat:

iterum in codd. erat VANA. Utroque autem modo haec vox ſcribitur, NAVUS & GNAVUS: unde reſtitui poteſt alter locus ejuſdem Silii III, 239.

His rector fulgens oſtro ſuper altior omnes

Germanus nitet Hannibalis, GNAVOque *tumultu*
Mago quatit currus, & fratrem ſpirat in armis :

vulgo legitur GRATO*que tumultu*, quod defendit Cl. Drakenborchius: Heinſius conjecerat PATRIO*que tumultu:* GNAVO vel NAVO verius puto. Reſtituenda haec vox & Ovidio Faſt. V, 401.

Ipſe tamen lectas Pagaſeis collibus herbas
Temperat, & NAVA *vulnera mulcet ope:*

vulgo, VANA vel VARIA: & Vell. Paterculo forte, Hiſt. II, 24. de Cinna: *de quo vere dici poteſt, auſum eum quae nemo auderet bonus, perfeciſſe quae a nullo niſi fortiſſimo perfici poſſent: & fuiſſe eum in conſultando temerarium, in exſequendo* NAVUM: ita legendum puto; vulgo, *in exſequendo* VIRUM: quo pacto non ſatis ſervatur oppoſitio quae poſtulatur inter *temerarium* & *navum*. Utitur hac voce Velleius c. CXX. NAVA *virilique opera*. Calpurnius Eclog. V, 11.

Jam pro me NAVAM *potes exercere juventam.*

v. 77. SUCCINCTA*que pectora curis.*] Id eſt *parata, apta:* tranſlatum ab iis qui veſtes *ſuccingunt* opus aliquod aggreſſuri. Sil. Italicus X, 190.

SUCCINCTI*que* dolis, *fugerent ceu Punica caſtra,*
Dediderant dextras.

Petronius:

His animum SUCCINGE bonis:

id eſt *inſtrue*. Ovidius Triſt. I, 11.

Barbara pars laeva eſt, avidae SUCCINCTA *rapinae:*

ita bene edidit Burmannus. paullo eruditiore & obſcuriore ſenſu hac voce utitur Auſonius Grat. Act. p. 709. ed. Toll. *ut eſſet, quem tu matura jam* aetate SUBCINCTUM, *per omnes honorum gradus feſtinata bonitate proveheres.* ubi *ſubcinctum* eſt *inſtructum*, ut apud eruditionis Latinae promum Apuleium Miles. V. p. 98. *Tunc adoleſcens, modo florenti lanugine* barbam INSTRUENS: hoc eſt *ſubeingens*. quo ſenſu ſumendum iſtud Auſonii Epitaph. Glauciae:

Laetas bis octono tibi jam ſub Conſule pubes
CINGEBAT *teneras, Glaucia adulte, genas:*

Apuleius dixiſſet INSTRUEBAT *genas:* & ita alibi Idem Auſonius, Parental. XXIII.

Nondum purpureas CINCTUS, *ephebe, genas.*

Non igitur opus ut legamus *pingebat genas*, quod ego alibi putavi, p. 169. Sed haec eruditioris ſunt diſquiſitionis. *Accinctus* eodem ſenſu frequentiſſime occurrit.

v. 83. *ille* SUBACTIS
Molem immenſam humeris, &c.] Haec eſt lectio omnium ſequiorum editionum: & vera, ut mox dicemus. Editt. Parm. & Rom. habent JUBATIS *humeris*, ad quae haec notat Domitius: " JUBATIS HUMERIS, *fortiſſimis*; a *jubatis leonibus* epitheton: nam leonum generoſitas *juba* ſpectatur, ut ait Plinius." Satis ridicule: & tamen haec Domitii explicatio induxit Bernartium ut illi non diſpliceret *ni jubatis*. Sed pejus adhuc Politianus Epiſt. VI, 1. ubi cenſorem hujuſce interpretationis Domitianae agit: Ipſe explicat, PUERILIBUS *humeris*. Dii boni! an veroſimile eſt Imperatorem PUERO permiſſurum eſſe *vireſque modoſque Imperii tractare manu*, & obire omnia magna officia quae mox recenſet Statius? Nihil magis puerile dici potuit. Neſcio in qua editione primum comparuerit SUBACTIS: ego in Aldina 1502. ita invenio: ſed veriſſimum eſt undecunque venerit. Tranſlata vox eſt e re ruſtica: in qua *terra* ſeu *ſolum* dicitur *ſubigi* cum aratro frangitur & uſibus agricolae habilis redditur: *domare tellurem* vocat Virgilius: vide Varronem de R. R. I, 20. & ejuſmodi ſcriptores paſſim. Hinc ad alias res tranſfertur quae uſui & propoſito noſtro aptae redduntur. Horatius Carm. II, 5.

Nondum SUBACTA *ferre jugum valet*
Cervice,

ſcil. *juvenca*. Quintilianus Declam. III, 3. *Pater huic, emeritis bello ſtipendiis, tum cum tota ſubnixum Numidia fregimus Jugurtham, exauctoratas bello* MANUS *agreſti labore* SUBEGIT. Ut igitur *cervix* & *manus ſubactae*, ita *humeri ſubacti*. Verſ. 84. pro PONDUS Parm. & Rom. TEMPUS. Verſ. 89. *binominis Iſtri:* hinc ſumſit Auſonius Moſell. v. 106. *ſtagna binominis Iſtri. Iri binominis* Ovid. Ibide, v. 419. Verſ. 91. pro *refluo* Burmannus ad Ovid. Heroïd. XVIII, 182. notat in codd. eſſe *refugo*. Utrumvis probum.

v. 93. NULI*aque* FAMOSA *ſignatur lancea* PINNA.] Ita hunc locum reſtituit Salmaſius, teſtante Gronovio Diatr. c. XLVII. Vide Ipſum Not. ad Hiſt. Aug. Script. Vol. I. p. 1023.

1023. Antea legebatur, MULTAque FUMOSA & PENNA. Res laetae ſignificabantur Senatui non ſolum per *literas*, ſed etiam per haſtas *lauro* veſtitas; res adverſae per *pinnas* in ſummo lancearum fixas. De *laureatis* haſtis Martial. Epigr. VII, 6.

Publica victrices teſtantur gaudia chartae;
Martia laurigero *cuſpide* pila *virent.*

Plinius Nat. Hiſt. XV, 30. de lauro: *Romanis praecipue laetitiae victoriarumque nuntia additur literis & militum* lanceis *piliſque.* unde Seneca Agamemn. v. 388.

Sed ecce vaſto concitus miles *gradu*
Manifeſta properat ſigna laetitiae *gerens:*
Namque haſta *ſummo* lauream *ferro gerit:*

ubi Chorus *Argivarum* loquitur quaſi in media Roma verſaretur: ſed frequens hoc Senecae. Ex his locis vides verſu praecedenti legendum eſſe LAETAS *frondes* non LACERAS cum Parm. & Romana. hae voces pariter commutabantur Soter. Gallic v. 88. De *pinna*, vetus interpres Juvenalis ad Sat. IV, 149. *Antea*, inquit, *ſi quid nunciabant conſules in urbem, per epiſtolas nunciabant: ſi victoriae nunciabantur, laurus in Epiſtola figebatur: ſi autem aliquid adverſi,* PINNA *figebatur.* Vide Gronovium loco citato. Valde tamen dubito de FAMOSA; & credo Statium ſcripſiſſe DAMNOSA *pinna*, utpote quae *damni* alicujus nuncium attulerit: ſignantius hoc quàm FAMOSA, quae ambiguae ſignificationis vox eſt. Ita *damnoſa dies* Horatio, & *damnoſa Venus*, quae *damnum* fert. Suetonius Tiberio c. 52. *Germanico uſque adeo obtrectavit ut & praeclare facta ejus pro ſupervacuis elevaret; & glorioſiſſimas victorias ceu* damnoſas *Reipub. increparet.* Propertius IV, 8.

Semper damnoſi *ſubſiluere* canes:

& ita Ovidius Triſt. II. *damnoſos effugiaſque canes:* de luſu aleae loquuntur. Et ſane verum eſt DAMNOSA: quippe VOX FAMOSUS aevo Statii non ſemper denotabat INFAMIS (quod ſenſus hujus loci poſtulat) ſed CELEBRIS, & qui multùm *in fama* erat. Ita Eq. Max. v. 66. de lacu Curtio:

ipſe loci cuſtos, cujus ſacrata *vorago*
FAMOSIque lacus *nomen memorabile ſervant:*

ita enim legendum, non *Famoſus ſervat*, cum Parm. & Rom. habeant *Famoſi*. Vides ibi FAMOSI ſenſu bono. Tacitus Hiſt. V. init. de Hieroſolymis: *Sed quia* FAMOSAE urbis *ſupremum diem traditurі ſumus, congruens videtur primordia ejus aperire.* ubi iterum ſenſu non malo *famoſa urbs*, πολυθρύλλητος. Et ita Plinius Epiſtolis, *cauſam* PULCRAM *alioquin & famosam.* Hac ratione inductus omnino credo a Statio fuiſſe,

Nullaque DAMNOSA *ſignatur lancea pinna.*

Verſu praecedente pro *Ceſſerit*, & *refluo* Parm. *Ceſſet & e refugo:* & *tile* pro *Thule.* Rom. *Ceſſet & e refluo.* PRO *nam* Rom. *jam. Attollentia* ſc. *ſunt*, hoc eſt *attollunt*; more Graeco: quo gaudet Propertius maxime.

v. 95. *Pandere quis centum valeat frenare* MANIPLOS
INTERMISSUS EQUES.] Ita omnes editiones, ſine ſenſu. Salmaſius verò ap. Gronov. Diatr. c. XLVII. & Epiſtolâ quae praefigitur Elench. Antidiatr. p. 28. ita reſtituit

quis centum valeat frenare MANIPLIS
INTERMIXTUS EQUOS,

vel EQUES: *quis, intermixtus maniplis, valeat frenare centum equos.* De illo loquitur Statius qui praeerat centum equitibus legionariis. *frenare centum equos* eſt *ducere* vel *praeeſſe centum equitibus. intermixtus maniplis*, quia hi equites per *manipulos* (qui erant *legionis)* erant diſtributi ita ut quæque cohors ſuos equites haberet. Eo vero tempore cohortes ſingulae legionariae equites habuere adjunctos legionarios CXX. (tamen Epiſt. LXXXIX. dicit CXXX.) Centum vero rotundo numero dixit Statius: de quo genere loquendi plura exempla ibi profert Gronovius. Haec veriſſima fere videntur. Salmaſius retinet *eques*, quia hujuſmodi praefecti ſaepe erant *Equites* Romani. Sed verius puto *equos.* Verſ. 98. pro *frenigerae* Parm. *fremigere.*

v. 105. *Quaeque tuas laurus volucri, Germanice,* CURSU
Fama vehit.] Optimè Barthius CURRU pro CURSU. notum iſtud Horatii,

Sed fulgente trahit conſtrictos Gloria CURRU
Non minus ignotos generoſis.

Noſter Silv. III, 4.

Vade puer, ducam VOLUCRI *per ſidera* CURRU.

Noſter Silv. II, 7.

Famae CURRIBUS *arduis levatus.*

Horatius Carm. I, 34.

per

per purum tonantes
Egit equos VOLUCREMque CURRUM.
Claudianus Rap. Prof. II, 247.
Interea VOLUCRI *fertur Proſerpina* CURRU.
Virgilius X, 440.
Turnum, qui VOLUCRI CURRU *medium ſecat aëmen.*

Mox, pro LINQUIT conſtructio poſtulat LINQUENS, ut PRAEGRESSA. *praegreſſa diem:* Auſonius Grat. Act. ad fin. *ut illam ipſam quae* auras praecedere *ſolet*, Famam, *facias tardiorem:* imitatus forte Mamertin. Genethl. Maximiani c. VIII. *Ipſos ſiquidem quos praemiſeratis nuncios, reliquiſtis*: ipſam, *quae vos conata eſt praevenire*, Famam praevertiſtis. Noſter Ecl. prox. ſeq. ad fin. Fama velocior *intrat Nuncius.* Curtius VII, 2. *velocitate opus eſt, qua* celeritatem famae *antecedas.* Verſ. 104. pro *pluvium aëra* Parm. *liquidum :* librarius conjecerat oculos in verſum praecedentem ubi eſt *liquidas:* inde repetivit vocem. ſic ſupra Herc. Epitrap. v. 98. *carmina* & *carmine:* & ita paſſim.

v. 110. *viciſti gaudia* cenae
Ipſius, effuſo dum pectore prona ſacratos
Ante pedes avide *domini tam magna merentis*
Volveris.] Quare IPSIUS *cenae*, tam emphaticè, & quaſi tam magnum gaudium eſſet in *cena* ut difficile foret rem ullam aliam ſuperare poſſe & tranſcendere & *vincere* hoc gaudium? Praeterea, CUJUS *cenae gaudia?* nulla enim in praecedentibus vel ſequentibus *cenae* mentio. fieri quidem potuit ut his honoribus auctus Abaſcantius *cenam* celebraret: ſed non neceſſariò ſequitur, nec ex adjunctis colligere potes quicquam huc ſpectans. Porro, quomodo Priſcilla *vincebat gaudia cenae ipſius?* an *volvendo ſe ante pedes Domitiani?* haec enim ſola ratio redditur. Mitto quod haec CENA celebrata erat eo DIE quo primum ingentibus actis admotus fuit Abaſcantius: atqui NOCTI magis conveniret CENA. Haec omnia concoquunt interpretes, praeter Heinſium, cujus acumen raro fallunt depravati poëtarum loci. Ille igitur cum abſurditatem videret τῦ IPSIUS *cenae*, pro eo legebat DAPSILIS *cenae:* & pro VICISTI *gaudia*, quod nullo ſenſu huic loco dici potuit, ACUISTI *gaudia*, Not. ad Sil. Italicum VIII, 378. ut mens Statii eſſet, "Advolvendo te genibus Caeſaris ut gratias agere, auxiſti & *acuiſti* gaudia & voluptatem quam e cena dapſili habuerunt convivae tui." Ingenioſa quidem haec, utpote Heinſii, ſenſui tamen minime ſatisfaciunt: non enim res eſt *gaudii* videre aliquem genibus Imperatoris advolutam & gratias agentem: hoc non *acuit* & auget laetitiam & hilaritatem convivii: res ſeria eſt *gratiarum actio*, & animum & vultum compoſitum quam maxime & modeſtum poſtulat. Mitto quod adhuc reſtat idem ſcrupulus de DIE & CENA, in qua voce latet tota hujus loci depravatio: licet interdum *diem* & *cenam* junctim invenias, ut apud Eutropium lib. VIII. de Tito Imp. *Propterea cum* quadam DIE in CENA *recordatus fuiſſet nihil ſe* illo DIE *cuiquam praeſtitiſſe, dixit, O Amici,* HODIE DIEM *perdidi.* quo loco vix vidi quidquam magis barbarè aut incuriosè compoſitum. Tota res haec eſt: commendat Priſcillam Statius ob curam & ſollicitudinem erga maritum & res ejus. "Quam "laeta, inquit, fuiſti eo die quo rebus ad- "miniſtrandis admotus fuit conjux tuus! "nimirum, *viciſti gaudia ipſius*, plus gaudii "& voluptatis, quam conjux ipſe, oſten- "diſti, dum genibus Imperatoris gratias "actura teipſam advolveres." Evaneſcit jam fictitia iſta *cena*, quae Cl. Dodwello tantum negotii faceſſit Annal. Stat. c. 55. ejus loco repono, *viciſti gaudia* CERTE *Ipſius. Certe* eſt *nimirum, hoc certum eſt*, δηλονότι. Ita Silv. IV, 6. ad fin.

certe *tu muneris auctor*
Non aliis malles oculis, Lyſippe, probari.
Thebaid. V, 64.
erant certe *media quae noctis in umbra*
Divam alios ignes majoraque tela gerentem, &c.
Ovidius Met. X, 488.
Numen confeſſis aliquod patet: ultima certe
Vota ſuos habuere Deos.
Claudianus in Rufinum II, 94.
tandem ſuccurre ruenti
Heu! patriae Stilico: dilecta hic pignora certe,
Hic domus.
Suetonius Jul. c. 50. *Nam* certe *Pompeio, & a Curionibus patre & filio, & a multis exprobratum eſt*, &c. Horatius Carm. II, 4.
Neſcias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes:
Regium

Regium certe *genus, & penates*
Moeret iniquos:

ubi pro NESCIAS *an te*, mallem QUI SCIAS *an te* cum interrogatione, ut Art. Poet. v. 462. QUI SCIS an *prudens*, &c. error natus ex omissa prima versus litera: unde *uiscias*, & mox *neścias*. Sed hoc obiter. In hisce omnibus locis resolve vocem *certe* in *hoc certum est* vel *constat*, & sensum auctorum habebis. *certe* degeneravit in *cene* (hoc enim modo in MSS. scribitur) facili mutatione; quippe *n* & *rt* iisdem calami ductibus constant. Hoc adeo certum & sensui necessarium puto ut in contextum admiserim. Pari plane modo peccatum puto apud Horatium Epist. II, 1. v. 110.

Mutavit mentem populus levis, & calet uno
Scribendi studio: puerique patresque severi
Fronde comas vincti cenant, *& carmina dictant:*

Certe parum commode patres *severi* inducuntur *cenantes:* hoc enim *lautis* melius convenit quam *severis*. Sed quid ad rem utrum *cenent* vel *non cenent?* nihil hoc ad *studium scribendi*, de quo hic agit Horatius: & aeque bene dixisse potuit *non cenant*. Mihi videtur scripsisse,

Fronde comas vincti certant, *& carmina dictant.*

Jam vero ridicula satis imago, *severi* patres *certantes* in re tam *levi* & ludicra. Apuleius Floridis, de Philemone poeta; fabulas *cum Menandro in scena* dictavit, certavitque *cum eo*. Literae *rt* coaluerunt in *n* hoc loco: contra videtur factum alio ejusdem poëtae Carm. I, 15. in vaticinio Nerei:

Post certas *hiemes uret Achaicus*
Ignis Iliacas domos.

Obscure admodum & incerte hic agit Nereus, *post* certas *hiemes:* cur non dicit *quot* hiemes, eodem modo quo supra nominavit *Nestora, Teucrum, Sthenelum*, & ceteros, non ambagibus, sed clare, & ut falli non posset Paris? *certae* vero *hiemes* possunt esse *centum* vel *ducentae* hiemes. Fallor an scripsit,

Post denas *hiemes uret Achaïcus*
Ignis Iliacas domos:

id est *decem hiemes*, ut pueris notum. Nimirum dispescebatur litera *n* in *rt*, ut pro *denas* fieret *dertas:* unde quivis faceret *certas*, sono inducente.

v. 111. EFFUSO *dum pectore.*] Idem Heinsius ad Val. Flaccum I, 762. legit AD-FUSO pectore: verissime. Ovidius Met. IX, 605.

Amplectique pedes ADFUSAque *poscere vitam:*

Noster Theb. III, 686.

Utque fores iniit, magnoque ADFUSA *parenti est:*

ubi codex Petrensis habet EFFUSA: mendose. vide satis exemplorum dicto Flacci loco. Vox *avide*, vers. proxime sequenti, etsi satis inconcinna, & versûs potius quam sensûs causâ ingesta videatur, recte tamen habet. Sil. Italicus XII, 713.

viden' ut Latonia virgo
Accensas quatiat Phlegethontis gurgite tadas,
Exsertos avide *pugnae* nudata *lacertos?*

Lucanus IV, 445.

Nec mora, complentur moles, avideque *petitis*
Insula deseritur *ratibus.*

Noster Silv IV, 3.

Aeneas avide *futura quaerens.*

Thebaid. IV, 519.

avide *subicit Phoebeia Manto,*
Audiris, genitor.

Seneca Oedipo 608.

Avide *latebras nemoris umbrosi petunt*
Umbrae trementes:

ita legendum; vulgo *Pavidae*, quod ferri non potest, cum statim sequatur *trementes* eodem sensu.

v. 114. QUEM *pater arcani praefecit hiatibus antri.*] Narrat poëta quantum gaudium conceperit Priscilla ex hoc mariti sui provectu; & comparat eam *praefecto* oraculi Delphici. ita interpretantur. Sed certe magis appositum fuisset comparare illam *feminae* quam *viro*, ut in exemplo subsequenti,

aut primi cui jus venerabile thyrsi
Bacchus, & attonitae tribuit vexilla catervae:

ubi intelligit *feminam*, Archi-Maenada, si ita loqui liceat. Lego igitur, QUAM *pater arcani.* hoc vero officium *mulieri* assignatum fuisse multis exemplis doceri potest. Pro *cui jus* Parm. *cujus*; & ita codices Domitii, quem hic locus diu torsit: tandem verum vidit, *cui jus*. Vers. 117. pro *mutata* Parm. & Rom. *cunctata:* perperam.

v. 123. *vel sole infecta* SABINO.] Heinsius ad Ovid. Amor. II, 4. 15. pro SABINO reponit SABINA: verissime. *Sabina*, scil. *mulier*,

mulier, vel *conjux*, ut paulo ante *Appula conjux*. Ovidius Medicam. Faciei v. 13. de *Sabinis* loquens:

Cum matrona, premens altum RUBICUNDA *ſedile,*
Aſſiduo durum pollice nebat opus.

rubicunda, id eſt, *ſola infecta*. Iterum Art. Am. III, 303.

Illa, velut conjux *Umbri* RUBICUNDA *mariti,*
Ambulat, ingentes varica ſertque gradus.

Sed rem extra omne dubium ponit Horatius Epod. II, 41.

SABINA *qualis, aut* PERUSTA SOLIBUS
Pernicis uxor *Appuli.*

Hinc ſumſit Statius. Verſ. 124. pro *aſtris* Parm. *auſtris:* male. *proſpectantibus aſtris* eſt *jam apparere incipientibus*. Verſ. 22. pro *monet* legere potes *movet*. ſed vix opus eſt.

V. 129. *tecum omnes animo* DURATA *per* aeſtus.] Vide totius loci conſtructionem: *Illa tecum comes per Arctos Sarmaticaſque hiemes, tecum* durata *animo per omnes aeſtus,* ET vellet *geſtare pharetras*. Ubi primum nihil eſt cui jungi poſſunt voces *tecum*. Deinde abundat copulativum ET; dixiſſe enim debuit *durata animo vellet geſtare,* non, ET *vellet geſtare*. Lege:

tecum omnes animo durare *per aeſtus,*
Et, ſi caſtra darent, vellet geſtare *pharetras,*

Vellet *Amazonia latus* intercludere *pelta: vellet durare tecum, vellet geſtare pharetras,* ſi mos militaris permitteret. Virgilius VIII, 577.

patiar quemvis durare *laborem:*

ad quae Servius: DURARE *autem eſt* ſuſtinere. *Horatius: ac ſine funibus vix* durare *carinae poſſunt* (l. *poſſint*) *imperioſius aequor. Et Virgilius:* Durate, *& voſmet rebus ſervate ſecundis.* Alibi Horatius, Serm. II, 3. v. 234.

Tu nive Lucana DURAS *ocreatus, ut aprum*
Cenem ego:

ita legendum puto; vulgo, DORMIS *ocreatus:* quod certe abſurdum eſt. venatores enim non ſolent *dormire* in nive, ſed *vigilare*, & pernoctare: quod *manere* vocat Horatius Od. I. MANET *ſub Jove frigido venator*. clare Ovidius Faſt. III, 527.

Sub Jove *pars* DURAT; *pauci tentoria ponunt,*

& IV, 505.

Sub Jove DURAVIT *multis immota diebus.* & ita alibi. Pro *aeſtus* non male legere poſſes *actus:* ſed *aeſtus* praeſtat locus Epithal. Stell. v. 91.

Ipſe ego te tantos ſtupui duraſſe per AESTUS.

Vide autem, Lector, quam neceſſarium fuit haec intelligi: ex hac enim lectione, *durata* pro *durare*, in errorem graviſſimum lapſus eſt Vir Doctus, qui Annal. Statian. c. LV. ſcribit *Priſcillam comitem fuiſſe Abaſcantii in Expeditione Sarmatica*. Oblitus erat Vir doctus militaris diſciplinae, quae non permittebat mulierem *caſtra ingredi*, multo minus comitari maritum per totam expeditionem. Ni hoc ita foret, quorſum iſta, *Et, ſi* CASTRA DARENT, &c. i. e. *permitterent?* Immo Auguſtus diſciplinam tam ſevere rexit, ut ne legatorum quidem cuiquam niſi gravate, hiberniſque demum menſibus, permitteret *uxorem interviſere*, referente Suetonio Aug. c. 24. Nec dicit Statius Abaſcantium fuiſſe in expeditione Sarmatica; innuit forte: tantum dicit, Priſcillam animo paratam fuiſſe ſuſcipere quodvis periculum cum marito, *ſi opus foret*. Aeque bene ex hoc loco concludere potuiſſet vir eruditus, Priſcillam *geſtaſſe pharetras* & *peltam Amazoniam*.

V. 133. *divinaque tela*
VIBRANTEM.] Loquitur de Abaſcantio juxta latus Imperatoris, ſeu, ut mavult Statius, *Caeſarei prope fulmen equi. Divina tela* ſunt Caeſaris tela: quomodo vero potuit illa VIBRARE Abaſcantius? Hoc certe eſt Caeſaris ſolius, VIBRARE tela Caeſaris. Lege,

divinaque tela
LIBRANTEM.

nimirum magni bellatores (qualis hic fingitur Domitianus) habebant *miniſtros* & *armigeros* qui ad latus ſemper eſſent, & tela *ſuggererent*. talis eſt hoc loco Abaſcantius, LIBRANS & *praetentans* tela antequam in dextram Domini traderet: ſcilicet ut non niſi *ponderoſa* in manus tanti heroïs (ſi Diis placet) daret: ut ſtatim, MAGNAE *ſparſum ſudoribus haſtae*. haec tacite ſublecta ſunt ex Virgilio Aen. X, 333. ubi Achates ſuggerit tela Aeneae, qui ſtatim *corripit* MAGNAM HASTAM. De his vocibus fuſius ad Protrept. Criſpin. v. 102. ubi pariter commutantur. Verſ. 132. pro *bellorum* in *nube*, antiquae editt. pleraeque omittunt praepo-

praepositionem, a praecedente litera absorptam. Vers. 141. pro *saeva* Parm. *scaeva*, ut saepe. Vers. 147. pro *vineta* Parm. & Rom. *jumenta*.

v. 148. *rapidae sic obvia puppi*
Invidet, & velis ADNUBILAT *aura secundis.*] Id est, *nubila velis objicit*, inquit Barthius. Et quid si NUBILA *objiciat?* NUBILA non possunt remorari navem in pleno cursu, *velis secundis*: hoc enim est *ventorum*, non *nubilorum*. mitto quod falsum est: quippe *tunc interim* MINIME VENTUS EST *cum aër* NUBILO *gravis est*, ut ait Seneca Nat. Qu. V, 3. & mox, *nullum tempus magis quam nebulosum vento caret*. *Nubilare* est *nubilum esse* vel *nubilum inducere*; ut *nubilat aër* passim poëtis. *Adnubilare alicui rei* est *nubilum inducere* JUXTA *illam rem*, vel forte, ADVERSUS *illam rem*. Jam vero sume hanc vocem utro velis significatu, *nubila* non valent remoram injicere *velis secundis*, sive JUXTA sint, sive ADVERSUS. Dixisse debuit Statius, *aura* SEIPSAM *objicit*, non NUBILA *objicit*. nisi fallor scripsit,
& velis OBSIBILAT *aura secundis:*
non ADNUBILAT. *Sibilare* de *vento*, etiam *vehementi*, notum ex Quintiliano Declam. XII. p. 213. *scissis rudentibus* tempestas SIBILAT: & aliis poetarum locis. *Aura* etiam pro *vento magno* poëtis usitatissimum, ut ad Ovidium alicubi docuit Cl. Burmannus. Jam igitur dicit Statius: sic ventus obvius puppi rapidae, (i. e. *celeriter provectae* & *in cursu*) invidet, & OBSIBILAT, *obstrepit, obmurmurat, objicit sibila sua velis secundis*. Eodem sensu *obmurmurare* Ovidius Heroïd. XVIII, 47. ubi de Borea loquitur:

Vana peto, precibusque *meis* OBMURMURAT *ipse:*

& hic sensus hujus compositionis frequentissimus est, & *oppositionem* denotat: quae non tam bene procedit si legas ADSIBILAT: haec enim vox *lenioris* significationis. Ausonius Mosell. v. 256.

excipit ictum
Spiritus; ut fractis quondam per inane flagellis
Aura crepat, motoque ADSIBILAT *aëre ventus.*

Claudianus de Nupt. Hon. & Mar. v. 67.

populeo suspirat populus ictu,
Et platani platanis, alnoque ADSIBILAT *alnus.*

nimis igitur molle id ADSIBILAT hoc loco. Meursii ADJUBILAT rusticum nimis; & *canibus* potius quam *ventis* convenit. Certe si compositum a verbo *nubilo* retinere velis, praestat OBNUBILAT. Sed mihi adhuc placet OBSIBILAT. Recte autem *velis secundis*, ut Herc. Surrent. v. 107. *Sinus secundos* dicit Virgilius. Nemo igitur conjiciat *ventis secundis*.

v. 158. *nil ars operosa medentum*
Auxiliata malis.] Propriè, ut semper, loquitur Statius in voce *Auxiliata*: *auxilium* enim *Medicorum* vox. Soter. Gallic. v. 111.

Adjuvat ipse Deos, morboque valentius omni
Occupat auxilium.

Ovidius Heroïd. V, 154.

Quod neque graminibus tellus fecunda creandis
Nec Deus, auxilium *tu mihi ferre potes.*

Idem Rem. Amor. v. 48.

Vulneris auxilium *Pelias hasta tulit.*

Propertius I, 1. v. 25.

Et vos qui sero lapsum revocatis, amici,
Quaerite non sani pectoris auxilia.

Val. Maximus I, 8. de cervis Cretensibus: *quas sagittis confixas ad salutare* auxilium *herbae dictamni tantum non suis manibus deducit*, sc. Natura. Celsus praef. lib. 1. initio: *siquidem etiam imperitissimae gentes herbas aliaque promta in* auxilium *vulnerum morborumque noverunt*. & ita alibi passim.

v. 167. *si tu, pater,* OMNE *teneres*
Arbitrium.] Nihil audeo mutare, utcunque arrideat, *si tu, pater* ALME, *teneres Arbitrium*. Ausonius Idyll. I, 16.

Tu verbum, pater ALME, *tuum, natumque Deumque*
Concedis terris totum.

Prudentius Hamartig. v. 652.

Damna aures, pater ALME, *meas, & claude meatus*
Obbrutescentis capitis.

Paulinus de Sto Joanne Baptista, v. 299.

Panditur immensum, si demus vela, profundum,
In laudes, pater ALME, *tuas.*

Ausonius Mosell. v. 445.

sunt tibi multi,
ALME Amnis, *sacros qui sollicitare fluores*
Aonidum, doctamque solent haurire Aganippen:

ita legendum; vulgo, *totamque solent:* quod absurdum videtur: nemo enim dici potest

SOLERE *haurire* TOTUM aliquod; quippe, qui *ſemel* hauſit *totum*, non poteſt *iterum* haurire iſtud *totum*; & conſequenter non *ſolet* haurire *totum*. Sed nihil audeo mutare propter iſtud Virgilii, *Tu* decus OMNE *tuis*: & Propert. III, 21.

Tu licet aſpicias caelum OMNE *Atlanta gerentem*:

& ſimilia paſſim. Verſ. 164. pro *terget Limina* Parm. & Rom. *Lumina*: perperam. *pectora adſtigere* SOLO vocat Lucanus I.

v. 170. — *oculiſque noviſſimus* HORROR.] Ita editiones. Senenſis vero codex habet ERROR: quod probabat Euſt. Swarthius in Analectis, Gronovio referente, Diatr. c. XLVII. *Errare* oculi jamjam morituorum dicuntur: Virgilius Aen. IV, 691. de Didone:

Ter revoluta toro eſt, oculiſque ERRANTIBUS *alto*
Quaeſivit caelo lucem:

ad quae Servius: ERRANTIBUS.] *Vicinitate mortis.* Noſter Thebaid.

ille oculis *extremo* ERRORE *ſolutis*
Labitur.

quae loca adduxit Gronovius. Val. Flaccus VI, 277.

Dixerat: *extremus cum* lumina *corripit* ERROR:

ubi pariter erat HORROR: vide Heinſium. *trepidos viſus* vocat Noſter Theb. IX, 880. de re eadem: & *lumina dubitantia figi*, eleganter, Theb. VIII, 757. Sequentem locum,

Obtuſaeque aures, niſi cum vox ſola mariti
Noſcitur,

laudat Jul. Caeſar Scaliger, Poet. VI. p. 777. Mox, v. 177. pro *linquere* POSSIM lege POSSEM; ſenſu poſtulante. Verſ. 179. pro *ſaevo* Parm. *ſcaevo*, ut ſaepe.

v. 181. *Linquo equidem*, &c.] Vide totum locum:

Linquo equidem thalamos (ſalvo tamen ordine) MOESTOS
Quod prior exegi longa potiora ſenecta
Tempora. vidi omni, &c.

Priſcilla dicit, *ſe linquere Abaſcantium moeſtum quod illa prior exegiſſet tempora potiora longa ſenecta*. Quid vero? anne hoc eſt boni mariti *dolere* & *moeſtum* eſſe quod uxor in rebus laetis aetatem exegit? nonne invidi & maligni potius? Deinde, quare *prior* exegi? Ecce, diſtinctione totum locum ſano, repoſito πῦ MOESTI pro MOESTOS, cum in Parm. ſit MOESTIS:

Linquo equidem thalamos (ſalvo tamen ordine) MOESTI
Quod prior. Exegi *longa potiora ſenecta*
Tempora; vidi *omni te pridem in flore nitentem*,
Vidi *altae propius*, &c.

linquo thalamos tui, O conjux, *moeſti* quod PRIOR, id eſt, quod *prior linquo*; cum tu malles *prior* iſſe, & me ſuperſtitem liquiſſe. Auſonius Epitaph. 37.

Jamque diu monumenta vacant: ſitque iſta querela
Longior, & veniat ordine quiſque ſuo
Naſcendi qui lege datus: placidumque per aevum
Condatur, natu qui prior, ille prior:

ubi pro *veniat* lege *veniant*. Hinc intelligis iſta *ſalvo tamen ordine*, ſcil *aetatis*; quia Priſcilla natu prior fuit Abaſcantio. Contrarium eſſet INVERSUS ORDO MORTALITATIS; ut eleganter vetus inſcriptio apud Reineſium p. 376. Seneca Oedipo v. 71.

Affuſus aris ſupplices tendo manus
Matura poſcens fata, praecurram ut prior
Patriam ruentem.

Martialis Epigr. I, 115.

Ad Stygias aequum fuerat prior *iſſet ut umbras*:

ut recte emendavit N. Heinſius ad Ovid. Heroid. I, 101. ubi vide eum fuſe agentem. Idem Epigr. IX, 52.

Invidet ille tibi: Stygias nam Tellus ad undas
Optabat, quamvis ſit minor, ire prior.

Noſter Theb. IX, 634.

miſerae ſine funera matris
Audiat ille prior.

Ita ex MSS. emendat Burmannus ad Ovid. Met. VIII, 499. pro *precor*: quod & monuerat Bernartius. Cicero de Amicit. c. IV. *Quamobrem cum illo quidem, ut ſupra dixi, actum optime eſt; mecum incommodius; quem fuerat aequius, ut* prius introïeram, *ſic* prius exire *de vita.*

v. 158. *Non in te Fatis, non jam caeleſtibus ullis*
Arbitrium: mecum iſta fero.] Recte haec interpretantur Gevartius Elect. III, 9. & Barthius. Senſus eſt: nulla Fata invida, nulli Dii, poſthac tibi nocebunt: conſumtae enim & exhauſtae ſunt eorum vires hac

hac tanta plaga quam tibi per interitum meum intulerunt: Ego omnia infortunia tua mecum aufero. Simili ſenſu Quintilianus Prooem. lib. VI. ubi mortem filii deflet, & de Fortuna ita loquitur: *Sed vel propter hoc nos contumacius erigamus, quod illam* (Fortunam) *ut perferre nobis difficile eſt, ita facile contemnere.* Nihil enim ſibi adverſus me reliquit; *& infelicem quidem, ſed certiſſimam tamen attulit mihi ex his malis,* ſecuritatem. Ita Seneca Conſol. ad Helv. c. XVI. optat ut omnia Fatorum tela in ſe conſumantur: *In me omnis Fatorum crudelitas laſſata conſiſtat: quicquid matri dolendum fuit, in me tranſierit; quicquid aviae, in me. floreat reliqua in ſuo ſtatu turba, nihil de orbitate, nihil de conditione mea querar. fuerim tantum nihil amplius doliturae domus piamentum.* Vide Vell. Paterculum I, 10. de Lucio Paulo.

v. 187. *Geniumque potentem*
Irrequietus *ama.*] Ovidius Triſt. II, 541.
Carminaque ediderам, cum te delicta notantem
Praeterii toties inrequietus *Eques:*
ubi pro *inrequietus* Heinſius ex tribus libris edidit *jure quietus*: & ita hoc Statii loco ſcribi voluit, referente Burmanno; *Jure quietus ama* Sed diverſa ratio eſt horum locorum. licet enim Ovidius recte dici potuerit Cenſorem JURE, hoc eſt, *merito ſuo*, & nullius noxae conſcius, *praeteriiſſe* QUIETUS, & *ſine nota Cenſoria*; cum tamen non de *Tranſvectione* agatur hoc Statii loco, verba iſta *Jure quietus ama* ad hunc ſenſum trahi non debent, nec poſſunt: & quocunque ſenſu ſumſeris, iſtud *Jure* erit frigidiſſimum. Verum eſt *Irrequietus*, & optime defendi & explicari poteſt ex loco Silii Italici III, 350. de feminis Callaecis:
Cetera femineas peragit labor: addere ſulco
Semina, & impreſſo tellurem vertere aratro,
Segne viris. quicquid duro ſine Marte gerendum
Callaici conjunx obit IRREQUIETA *mariti:*
hoc eſt *induſtria & ſatagens*; ſenſu bono. nec opus eſt ut exempla plura quaeramus. Per *Genium potentem* intellige *Imperatorem.* Parm *geminumque*, pro *geniumque.*

v. 188. *quod cupis ipſe* VIDERI.] Dudum monuerunt viri eruditi pro VIDERI reponendum eſſe JUBERI. Recte: & hoc poſtulabat ſenſus, & minima mutatio, & proprietas verbi *jubere*, quae eſt *morientium*, & *ultimae voluntatis* vox: unde *juſſa* & *mandata* paſſim dicuntur ea quae ſupremo teſtamento fieri voluerunt defuncti. Contrario modo in hac voce peccatum eſt Ovid. Amor. I, II. v. 19. ubi pro *reſcribat multa* JUBETO, legendum VIDETO. quod jam deprehendo Heinſium occupaſſe.

v. 190 *Quo* NITEAT *ſacri centeno pondere vultus*
Caeſaris, & propriae SIGNET *cultricis amorem.*] Supra ad IV, 2. v. 54. legendum monui NITEANT: quippe vox *ſacri* non ad *Caeſaris*, ſed *vultus* referenda eſt: *ſacri vultus* Caeſaris *nitcant*; non, vultus *ſacri Caeſaris niteat.* vide exempla quae ibi protuli. Ita hac Ecloga v. 111. *Sacratos pedes* Domini, non pedes *Sacrati Domini.* infra v. 234. *vultus decoros. Sanctos vultus* apud Autor. Octaviae v. 840. Sed & ſi retineas *niteat* non fieri poteſt ut *ſignet* rectè ſe habeat: vide enim conſtructionem: *Da aurum* QUO *vultus Caeſaris* NITEAT & SIGNET *amorem cultricis:* deeſt aliquid, dixiſſe enim debuit hoc modo, *Da aurum* QUO *vultus Caeſaris* NITEAT, & QUOD *ſignet amorem:* aliter enim manca eſt ſententia. Scripſit,
Quo NITEANT *ſacri centeno pondere vultus*
Caeſaris; & propriae SIGNA *cultricis amorem.*
DA *aurum &* SIGNA *amorem*, id eſt, in baſi ſtatuae mentionem fac amoris mei erga Caeſarem: hoc enim eſt *ſignare.* Ovidius Met. II. 325. de Phaëthonte,
Naides Heſperiae triſida ſumantia flamma
Corpora dant tumulo, SIGNANTque *hoc carmine ſaxum;*
HIC SITUS EST PHAETHON, &c.
Hunc vero Statii locum egregie illuſtrat Suetonius Domitian. c. 13. Statuas *ſibi* in Capitolio *non niſi* aureas & *argenteas poni permiſit, ac* ponderis certi. Mox, v. 193. pro *admittar* AD *oras* Parm. IN *oras*, quod verum eſt, & plus quam AD *oras*: admittitur enim AD *oras* qui *extra* eſt & ad limen ſtat: admittitur IN *oras* non niſi qui *intrat*; quod hoc loco voluit Statius. Exempla ubique. De mutatione IN & AD vide Heinſium ad Ovid. Heroid. II, 136.

v. 201. MERSUMque *in corde dolorem*
Saevus AGIT.] Loquitur hic Statius de iſta

illa ſpecie doloris quae per *ſilentium* indicatur: patet hoc ex verbis *ore ligato*, & ex comparatione Orpheos qui *ſegnis* OBSTUPUIT, *triſtemque rogum* SINE CARMINE *flevit*. Senſus igitur hoc poſtulat, ſed verba non efficiunt: quivis enim, etiam *clamoſiſſimus*, *agere* poteſt *dolorem merſum in corde*: hoc vero loco requiritur *mutus*. Lege igitur,

MUTUMque *in corde dolorem.*

Ovidius Art. Am. III, 701.

Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis, Aurae,
Excidit, & ſubito MUTA dolore *fuit:*

Metam. XIII, 538. de Hecuba,

Troades exclamant: OBMUTUIT *illa* dolore.

Noſter Theb. XI, 632.

Dicentem comes aegra levat, MUTUMque DOLOREM
Ipſa premit.

Virgilius culice v. 267.

Quin miſera Eurydice TACITO moerore *receſſit:*

ita legendum; vulgo, TANTO. Sed nec recte intelligo quid ſit hoc loco *agere dolorem*. Non dubito quin pro AGIT legendum ſit ALIT, id eſt *fovet, creſcere ſinit*, & *amat pro conjuge luctum*, ut de Cornelia Lucanus IX, 112. Ita Virgil. Aen. IV, 2.

Vulnus ALIT *venis & caeco carpitur igni*:

Seneca de Vit. Beat. c. 27. *invicem mutuum* ALENTES *ſtuporem*. Val. Flaccus VI, 660.

Caſtigatque metus & quas ALIT *inſcia curas.*

Petronius:

Cor grave vulnus ALIT, *nulli ſanabile ferro.*

agere quidem *dolorem* ſignificare poteſt *dolere*, ut *agere iras* pro *iraſci* Senec. Thyeſt. v. 179. *agere motus* pro *moveri* Herc. Oet. v. 737. *agere poenitentiam* pro *poenitere* Plin. Epiſt. VII, 10. *agere excubias* pro *excubare* Sueton. Galba c. X. & multa ejuſmodi: mihi tamen magis placet ALIT. Eadem diverſitas apud Cicer. Orat pro Archia: *haec ſtudia adoleſcentiam* ALUNT: pro quo codex Fulv. Urſini habuit AGUNT: vide Muret Var. Lect. XII, 15. MUTUM vero paene neceſſarium puto propter comparationem Orphei *ſilentis*: unde patet falſum eſſe N. Heinſium, qui ad Ovid. Met. I, 548. pro *ore* LIGATO voluit *ore* GELATO, hoc Statii loco: inductus, opinor, eo quod haec phraſis *ore* GELATO frequentiſſime occurrit. hic vero nihil mutandum eſſe plane poſtulat comparatio, quam perdideris ſi admiſeris GELATO. LIGARE *os* eſt *claudere*; cujus oppoſitum SOLVERE OS, id eſt *aperire*. ſic *ſopor* dicitur ALLIGARE *artus* paſſim. Noſter Theb. X, 274.

ut quemque LIGATUM
Obruerat tellure ſopor.

Vide Heinſium ad Ovidii locum & Gronovium Diatr. c. xlvi. potes etiam hoc loco legere PRESSUM pro MERSUM, ex Virgil. Aen. X, 465. *magnumque ſub imo* corde PREMIT *gemitum*

v. 205. CERTE *rupiſſet tempora vitae.*] Ita pleraeque editiones. Parm. tamen & Rom. RECTE, pro CERTE, tranſpoſitis literis. Vera eſt emendatio Gronovii Diatr. c. xlvii. " CERTAE *vitae*, id eſt, *haud ambiguae*: adludit fabulam Admeti & Alceſtidis: nempe, cum non dubium eſſet utrum ipſi an uxori vita eſſet deferenda. Sic Martialis:

Tu melius CERTAE *meruiſti pignore* vitae,
Ut tibi non eſſet morte probanda fides:

" hoc eſt, cum non dubia eſſent ſtamina vitae tuae. eandem enim hiſtoriam reſpexit. Aut *certa vita* cui opponitur ex morbo aliquo *ambigua*, aut periculo." Haec vir magnus: veriſſime. CERTAE *vitae* eſt *incolumis*, & *nullis periculis obnoxiae*, in tuto poſitae. quo ſenſu reſtituenda haec vox Sabino Epiſt. I. ad fin. ubi Ulixes Penelopae dicit,

Et tandem incipias conjuge CERTA *frui:*

elegantiſſime: *certa*, quia adhuc *incerta* fuiſſet Penelope, propter abſentiam & errores Ulixis: *certa* igitur, extra metum poſita. Vulgo legitur, *conjuge* CARA *frui:* frigide.

v. 207. MIRANDAque *ſacris Imperiis.*] Nullus in his ſenſus, facilis vero reſtitutio:

Sed prohibet mens fida duci, JURATAque *ſacris*
Imperiis, & major amor.

jurata imperiis, ut Theb. II, 489.

O caeca nocentum
Conſilia! O ſemper timidum ſcelus! exit in unum
Plebs ferro JURATA *caput.*

IV, 305.

Hos belli coetus JURATAque *pectora* Marti
Milite vicinae nullo juvere Mycenae.

Sil.

Sil. Italicus I, 8.

ter Marte ſiniſtro
JURATUMque Jovi *foedus, conventaque patrum*
Sidonii fregere duces.

Florus II, 6. *Hinc ultionem puer Annibal ad aram* patri JURAVERAT. Manilius I, 904.

nec plura alias incendia mundus
Suſtinuit, quam cum ducibus JURATA *cruentis*
Arma Philippeos implerunt ſanguine campos:

ita legendum pro *agmine campos:* ut paulo ante, *Inſecitque trium legionum ſanguine campos.* Exempla ubique Error natus ex eo quod ſyllabae *mi* & *iu* iiſdem paene ductibus conſtant. inde primo *mirata* pro *jurata:* poſtea, ut ſpecies aliqua ſensûs eſſet, *miranda.* MOX v. 213. pro PALAESTINI *ſimul Hebraeique liquores* Gronovius ex editt. legit PALAESTINIS *ſimul:* recte. Horat. Serm. I, 10. ſimul HIS *te, candide Furni.* Nemeſianus Cyneget. v. 158. de catulis:

Hos igitur, GENETRICE ſimul, *jam vere ſereno,*
Molli paſce ſero.

paſſim exempla invenias. Sed nihil muto in Contextu, quia non neceſſarium eſt: & facile fieri potuit ut litera *s* ſequentis vocis adhaereret τῆ *Palaeſtini.* mitto poſitionem τῆ *que* in Gronovii emendatione non optimam. Verſ. 214. ita legit & diſtinguit idem Gronovius:

Coryciaeque comae Cinyreaque germina.
AT *altis*
Ipſa toris, &c.

& hoc itidem recte. prius fuit, ET *altis.* pro *germina* Parm. *gramina:* & mox, pro *Tegmine, Agmine.*

v. 219. *tantum crineſque genaeque*
NOCTIS *habent*] Scio *noctem* ſaepe ad *animum* transferri, ut Theb. IX, 39.

Sed poſtquam haud dubio clades autore reperta eſt,
Nox *oculos* mentemque *rapit.*

Ovidius Art. Am. II, 88.

Nox *oculis pavido venit oborta* metu:

Idem Metam. VI, 652.

Tantaque nox animi *eſt, Ityn huc arceſſite, dixit.*

& 472.

Pro Superi, quantum mortalia pectora *caecae*
Noctis habent!

& Triſt. I, 3.

illa dolore mei tenebris *narratur obortis*
Semianimis media procubuiſſe domo:

ſed non intelligo quid ſit NOX in *crinibus.* Lego,

tantum crineſque genaeque
SORDIS *habent:*

Horatius Epiſt. I, 2.

Auriculas citharae collecta SORDE *dolentes.*

Lucretius VI. ad fin.

Ulceribus taetris prope jam, SORDIQUE *ſepulta:*

antique pro *ſorde.* Macrobius V, 13. *Ille fluctus incremento ſuo ait in ſublime curvatos litoribus illidi, & aſperginem collectae* ſordis *exſpuere: quod nulla expreſſius pictura ſignaret.* Notus mos veterum in rebus lugubribus deturpandi capita *pulvere,* & permittendi *ſqualorem* & *illuviem* per *faciem* & totum corpus ſerpere. hoc vult Statius per *ſordem* in *crinibus* & *genis.* Ipſe Thebaid. V, 635. de Hypſipyle:

ſimul haec, terraque *& ſanguine* vultum
Sordida, *magnorum circa veſtigia regum*
Vertitur.

VII, 474.

Ecce truces oculos ſordentibus *obſita canis,*
Exangueſque Jocaſta genas, &c.

VIII, 442.

vultuque ſereno
Canitiem *nigram* ſqualore *&* ſordida *fuſis*
Ora *comis laxâſſe manu:*

Thebaid. XI, 582.

veteri ſtat ſordida *tabo*
Utraque canities, *& durus ſanguine crinis*
Obnubit ſerale caput:

ita legendum; vulgo, *furiale caput.* Virgilius Ciri v. 282.

Vix haec ediderat, cum clade exterrita triſti
Intonſos multo deturpat pulvere crines.

Aen XII, 611.

Canitiem immundo *perfuſam* pulvere *turpans:*

ex Catullo de Nupt. Pel. & Thet. v. 224.

Canitiem *terra atque infuſo* pulvere turpans.

Ovidius Triſt. I, 3.

Utque

Utque reſurrexit, ſoedatis pulvere *turpi*
Crinibus, *& gelida membra levavit humo.*

in Lacr. Etruſc. v. 181.

Tunc immane fremens, foedatuſque ora, *tepentes*
Affatur cineres.

Homerus Iliad. Σ. de Achille poſtquam mortem Patrocli audiſſet,

Ἀμφοτέρῃσι δ' χειρσὶν ἑλὼν KONIN αἰθαλόεσσαν
Χεύατο κακκεφαλῆς, χαρίσιν δ' ΗΣΧΥΝΕ ΠΡΟΣΩΠΟΝ.

Claudianus in Eutrop. Praefat. lib. II. v. 25.

Canitiem *largo raram de* pulvere turpat.

inde *cinerea canities* Apuleio lib. VII. & *cinere* ſordentem *canitiem* lib. X.

v. 221. *lacrimas* FUNDENTE *marito.*] In Codice Florent. & Edit. Venet. & Rom. eſt, *lacrimas* FUDERE *marito*, notante Gronovii Diatr. c. xlvii. & huc alludit Parmenſis, *lacrimas* FUNDERE *marito:* Sed niſi oculi me fefellerint Rom. retinet FUNDENTE. Nihilominus, ſola vera eſt lectio FUDERE, optime a Gronovio explicata. Priſcillam felicem vocabant, utpote tranquilla morte ſolutam: Lacrimas *fudere* Abaſcantio, qui tam bona conjuge viduatus erat. inverſo igitur lugendi ordine, mortuae gratulabantur, vivum deflebant.

v. 222. *Eſt locus ante Urbem qua primum* NASCITUR *ingens*
Appia.] Sic omnes quas ego vidi Editiones: Et facile defendi poteſt *naſcitur* pro *incipit*; ut NASCITUR *amnis* Ovid. Art. Am. II, 343. *Sic tempora* NASCI, *Sic annos intrare decet*, Noſter Conſulat. Domitian. v. 19. & ſimilia ubique. Heinſius vero ad Ovid. Met. IV, 556. & Gronovius Diatr. c. xxxviii. ex Cod. Mediceo proferunt, *qua primum* SURGITUR *ingens Appia*, pro SURRIGITUR; ut PORXIT pro PORREXIT Glauc. Ated. v. 205. PORGI pro PORRIGI Theb. VIII, 755. SURGITE pro SURRIGITE Plaut. Epidico: & talia innumera. Et ſane vera haec videntur; & bene dici poſſet *via* SURRIGI vel SUBRIGI quae in aliquam eminentiam ſurgit: Sed quia nihil mutant editiones, nec ſenſus abſolute poſtulat hanc mutationem, ego nihil mutavi; libenter facturus ſi aliquid abſurdi in vulgata fuiſſet. De hac voce *Subrigere* dixi aliquid ad Lacrim. Etruſc. v. 76.

Praecipuos ſedenim merito SUBVEXIT *in actus*;

ubi ſi quis me culpat quod hanc Heinſii conjecturam in contextum admiſerim contra SUBREXIT, vel Gronovii SURREXIT, tantum peto ut unum exemplum proferat in quo *homines* dicuntur SUBRIGI *in honores* vel *actus*.

v. 227. ARDOREM*que rogi potuit perſerre.*] Sequiores editiones ita legunt. Vetuſtiores vero Parm. Rom. Venet. & MS. Florent. CLAMOREM*que rogi*, notante & probante Gronovio Diatr. c. xlviii. veriſſime, intelligit *complorationem* quae ad rogum fiebat. Nec aliud eſt, inquit Gronovius, quam quod Virgilius notat, *moeſta ſupremum voce ciemus:* (voluit, opinor, *magna*; ita enim eſt Aen. III, 68.) Sed falli videtur in explicatione loci Virgiliani: quod ut pateat, ſciendum eſt (& neſcio an alibi inveneris) *Tres* fuiſſe *Conclamationes* Mortuorum: Prima erat, ſtatim poſt exceſſum defuncti, & ubi *palam factum eſt*; de qua Gronovius iſto capite, & ubique exempla. Secunda, *ad rogum:* de qua hoc loco Statius. Tertia, poſt peracta TUMULI ſolennia. Colligo hoc ex Servio ad Aen. VI, 231. *dixitque noviſſima verba.*] Id eſt, ILICET: *nam* VALE *dicebatur poſt* TUMULI quoque *peracta ſolennia.* Igitur iſtud, *magna ſupremum voce ciemus*, erat *Tertiae* & *Supremae* Complorationis, non *ad rogum.* Et hoc patet verbis praecedentibus, *animamque* SEPULCRO *Condimus.*

v. 230. *tantas venerabile marmor*
SEPIT *opes.*] Aliam lectionem ſervat Parmenſis, SPIRAT *opes.* Et hanc profert & comprobat Heinſius ad Claudian. IV. Conſ. Honor. v. 591. & ad Ovid. Met. I, 69. ubi pro *marmor* citat *nomen*, errore memoriae. Romana SAEPIT *opes.* Verum eſt SPIRAT: hoc enim proprium *odoribus* & *aromatis* quibus Priſcillae corpus differtum erat, & in ſolio ſeu *venerabili marmore* ſeu ſepulcro reconditum. Perſius VI, 34.

urnae
Oſſa inodora dabit; ſeu SPIRENT cinnama *ſurdum,*
Seu ceraſo peccent caſiae neſcire paratus.

τὸ *ſpirare* de odoribus & unguentis ubique occurrit. Ejuſdem generis ſepulturam habuit Poppaea Neronis Imp. uxor: Tacitus Annal. XVI. *Corpus non igni abolitum, ut Romanus mos; ſed regum externorum conſuetudine*

dine differtum odoribus *conditur, tumuloque Juliorum infertur.* Liceat addere obſervationem Plinii de hoc funere Poppaeae, Nat. Hiſt. XII, 18. ubi de Arabia felice loquitur: *Periti rerum aſſeverant, non ferre tantum* (odorum) *annuo fetu, quantum Nero Princeps noviſſimo Poppaeae ſuae die concremaverit.* Memorabile vero quod de hac Priſcilla narrat Morellus in Notis ad hunc locum: nempe, inventam eſſe in eodem monumento viae Appiae conditam & ſiccatam membris integris A. D. 1471. ſub Sixto IV. Pontif. Romano.

v. 233 *Illa Maia* THOLO.] De Materia ex qua effigies Priſcillae conſtabant hic agit Statius: *hoc* AERE *Ceres, hoc* SAXO *Venus, illo* THOLO *Maia.* Vides quam inepte *tholus* inferatur inter *aes* & *ſaxum*, quaſi *tholus* materies eſſet ex qua ſtatuae & effigies fieri ſolerent. Servius ad Virgil. IX, 408. *Suſpendive* THOLO.] Tholus *proprie eſt veluti ſcutum breve quod in medio tecto eſt, in quo trabes coëunt: ad quod dona ſuſpendi conſueverunt. Alii* tholum *aedium ſacrarum dicunt genus fabricae Veſtae & Pantheon.* ubi ex *fabricae veſt*, ſcribo, *quale eſt Veſtae*, & Pantheon. ita certe ſcripſiſſe debuit. Hanc diſtinctionem *tholi* & *templi* ſervat Arnobius lib. VI. *Quid? quod multa ex his* TEMPLA *quae* THOLIS *ſunt aureis & ſublimibus elata faſtigiis auctorum conſcriptionibus comprobatur contegere cineres atque oſſa, & functorum eſſe corporum ſepulturas.* Pro *templo* uſurpat noſter Silv. I, 4. & III, 1. Quocunque ſenſu accipias, huic loco minime convenit; niſi negligenter & parum accurate ſcripſerit Statius; quo vitio minime tenetur. Deſideratur igitur materies aliqua: & ſenſus quidem admittit *ebur* vel *argentum*, vel quid ſimile; verſus autem nihil aliud praeter

Illo Maia AURO, *Venus hoc non improba*
SAXO:

vox *auro*, ut mihi videtur, abſorpta erat in praecedente *aia*; deinde ſuppletus verſus ab aliquo qui ſciebat effigies in *tholis* poni ſolere. Optime vero congruit *auro*: ita ſupra v. 1.

Si manus aut ſimiles docilis mihi fingere
ceras
Aut ebur, impreſſis AURUMVE *animare figuris.*

III, 3. v. 200.

effigieſque colam: te lucida ſaxa
Te ſimilem doctae referet mihi linea ceraе.
Nunc ebur, *& fulvum vultus imitabitur*
AURUM.

omnia coacervatim ponit Plinius Epiſt. IV, 7. in facetiſſima epiſtola de dolore Reguli ob amiſſum filium; *placuit ei lugere filium; luget ut nemo. placuit ſtatuas ei & imagines quam plurimas facere; hoc omnibus officinis agit: illum coloribus, illum cera, illum aere, illum argento, illum* AURO, *ebore, marmore, effingit.* Similiter Arnobius VI, p. 200. de materia ſimulacrorum: *Simulacra iſta quae vos terrent, quaeque templis in omnibus proſtrati atque humiles adoratis, oſſa, lapides, aera ſunt, argentum,* AURUM, *teſta, lignum ſumptum ex arbore, aut commixtum glutinum gypſo.* Et mox, *Nemo eſt in rebus humanis tam ſtolide caecus qui argentum, aes,* AURUM, *gypſum, ebur, argillam, Deorum in numerum referat.* Claudianus de Laud. Stilic. III, 11.

Os ſacrum quod in aere *colis, miraris in*
AURO,
Cerne libens.

Gnoſſis vero eſt *Ariadne*, dicta *lucida* propter *Gnoſſiacae facem coronae.*

v. 236. *menſaeque parantur*

ASSIDUE.] Melius Parmenſis ASSIDUAE *menſae:* ita ASSIDUAS *dapes* de eadem re Lacrim. Etruſc. v. 199. ubi erat ASSIDUE pariter atque hic. Sic *aſſiduae nubes* Ovid, Met I, 66. *aſſiduae querelae* Propert. II, 14. & infinita ejuſmodi. *Domus* vero ſaepe ponitur pro *ſepulcro:* vide Burman. ad Petron. c. lxxi. hic vero diſtinguit Statius, propoſito ſuo inſerviens.

v. 245. IN *eodem anguſta phaſelus*
Aequore, & immenſi partem ſibi vendicat
auſtri.] Optime Gevartius, IT *eodem anguſta*, &c. hoc poſtulat conjunctio ET, IT & VENDICAT. Gronovius tamen vulgatam mavult, Diatr. c. xli. ut ſubintelligatur EST. Retinui igitur IN *eodem:* licet minime dubitem quin Statius ſcripſerit IT. Similiter depravatum Virgilium puto Aeneid. VIII, 588.

Ipſe agmine Pallas
IT *medio, chlamyde & pictis conſpectus*
in armis:

ita legendum puto, cum ut vitetur repetitio praepoſitionis *in*, tum quia ipſe alibi hac voce eodem ſenſu & modo utitur, ut XI, 90.

Post bellator equus positis insignibus Aethon
IT *lacrimans :*

& XII, 164.

bigis IT *Turnus in albis*
Bina manu lato crispans hastilia ferro.

Utcunque hoc, restitue hanc vocem nostro Theb. VIII, 617.

Sic Pandioniae repetunt ubi fida volucres
Hospitia, atque larem bruma pulsante relictum,
Stantque super nidos veterisque exordia fati
Enarrant tectis, IT *truncum ac flebile murmur :*
Verba putant, voxque illa tamen non dissona verbis.

ita legendum & distinguendum; vulgo, ET *truncum ac flebile murmur verba putant.* & Val. Flacco IV, 266. de Polluce pugnante cum Amyco Bebrycio:

Huc alternus & huc, semper cervice reducta,
Semper & in digitis, ET *summi pulvere campi,*
Projectusque redit.

ubi nihil mutandum esse in vocibus *digitis* & *projectus* recte vidit Gronovius in Errat. & Omiss. Diatr. p. 411. Sed occultius mendum latet. si enim legas, *semper & in digitis & summi pulvere campi*, quid facies TUSQUE? hoc enim abundabit : cum dixisse oportuerit *projectus redit*, non *projectusque redit*. Lege :

semper cervice reducta
Semper & in digitis, IT *summi pulvere campi*

Projectusque REDIT. *Spumanti qualis* &c. per se, opinor, patet. Pro *veliferi porrexit* Parm. *velliferi prorexit*. Supra, v. 241. pro *inque* Rom. *atque*. v. 246. pro *vendicat* Parm. *vindicat :* frustra. Vers. 252. pro *placidos* omnes editt. *placidus*. Sed vix opus erat dicere Charonta *placidum*, cum hoc satis exprimatur in *hospite cymba :* sed dicit *merentes* & *placidos manes*, quietos, qualis est Priscillae. Gevartius primus, quod sciam, edidit *placidos :* & hunc sequebatur Gronovius : recte, si monuissent. Alterum tamen defendi potest.

v. 252. *& manes placidos locat hospite* CYMBA.] Suspicor Statium scripsisse *hospite* RIPA, propter praecedentia, *vehit ille merentes protenus :* si enim jam *vehit*, quodnam opus istis *cymba locat?* cum non potuisset *vehere*, nisi prius *in cymba locasset*. Nisi dicas esse hysteron proteron. Sed praestat *hospite* RIPA; scilicet *ulteriore ripa* Stygis, ubi purgationis locus fuit; & quam votis maxime appetebant Animae. Virgilius Aen. VI, 313.

Stabant orantes primi transmittere cursum
Tendebantque manus RIPAE *ulterioris amore :*

& paulo post v. 374.

Unde haec, O Palinure, tibi tam dira cupido?
Tu Stygias inhumatus aquas amnemque severum
Eumenidum aspicies, RIPAMVE *injussus adibis?*

ubi vides vocari RIPAM κατ' ἐξοχὴν. *supremas* RIPAS vocat noster Epiced. Patris v. 282. Thebaid. I, 295.

superas senior se tollat ad auras
Laius ; extinctum nati quem vulnere, nondum
Ulterior Lethes accepit RIPA *profundi*
Lege Erebi.

Minimum vero differentiae inter voces *ripa & cĭba :* hoc enim modo scribi potuit. Nihil tamen muto.

v. 253. *si quando pio* LAUDATA *marito*
Umbra venit.] Non satisfaci: *laudata* & scio quidem vocem ad Rem Funebrem pertinere; Seneca Consol. ad Marc. c. 7. *Nihil vetat illos* liberos *tibi suprema praestare, &* LAUDARI *te a liberis tuis* · & ita usquequaque. Sed nimis angusta mihi videtur vox LAUDATA, nec satis exprimere. Melius, meo judicio, si scripsisset, *pio* PLORATA *marito*. Ita Ovid. Art. Am. I, 75.

Nec te praetereat Veneri PLORATUS *Adonis.*

Sed quid est quod video in Lacrim. Etrusc. v. 25.

Felix, heu nimium felix, PLORATA*que* nato
UMBRA VENIT.

Haec sunt ipsa verba. Sed melius tacere: paucis enim hoc persuadebo.

v. 256. *tristes* APERIRE *tenebras.*] Proba haec lectio; & innumeris Veterum locis se tueri posset. Petronius, a Gronovio adductus: *neque* fax *ulla in praesidio erat quae iter* APERIRET *errantibus*. Hinc *dies apricus* & *Sol apricus* & *dies patula* ex resti-

restitutione mea, Genethl. Lucan v. 14. Corn. Celsus I, 2. ubi de imbecillis loquitur: *minimeque nubilo caelo, aut* Soli APERIENTI *se committere; ne modò frigus, modò calor moveat:* ita legendum; vulgo deest *aut*, quod tamen sensus & sequentia postulant. *reserata dies* Val. Flaccus I, 655. idem quod *aperta*. Vide plura apud Gronovium Diatr. c. XLVIII. ubi defendit APERIRE contra eos qui voluerunt OPERIRE *tenebras:* quod contrarium est, & sensum loci plane perdit. Ibi etiam monet in codice Mediceo reperiri aliam lectionem, *tristes* LASSARE *tenebras*, id est, LAXARE, quod forte, inquit, genuinum est, ejusque interpretamentum APERIRE. Ne dubites quin ita sit: & sic ego inveni in Parmensi. *Laxare* est *aperire:* ad Marcellum v. 12.

Jam terras *volucremque polum fuga veris aquosi*
LAXAT:

quae vera est ibi scriptura, a Burmanno vindicata ad Ovid. Heroïd. II, 123. contra Behotium qui voluit LASSAT. Locus Ovidii est,

Sive die LAXATUR *humus, seu frigida lucent*
Sidera:

ubi multi codices LASSATUR. Vide Heinsium ad locum; ubi satis exemplorum; ne actum agam. *relevare noctem igne praelato* Senec. Herc. Fur. 856. Ovid. Art. Am. I.

Luce *Paris*, caeloque *Deas spectavit* APERTO.

solvere noctem facibus eodem sensu Plinius Epist. VI, 16.

v. 257. *animae* PROSTERNERE flores.] Cuivis patet legendum PRAESTERNERE: ut Propempt. Met. Celer. v. 114.

Quae sibi PRAESTERNAT *vivax altaria Phoenix.*

& ita conjecerant Bernartius & Heinsius ad Ovid. Amor. III, 13. v. 24. ubi etiam pro *aperire tenebras* ex Parmensi reponit *laxare*. Totus vero hic Statii locus sumtus est ex Virgilii Culice v. 260.

Obvia Persephone comites Heroidas urget
Adversas praeferre faces:

ita legendum; vulgo *perferre*. nisi malis *proferre*. Mox, isto poemate v. 265. pro ET *procul illam*, lege, IT *procul illa:* quod per se patebit si locum inspicias. ibi quoque ET confunditur cum IT: de quo paullo ante dixi.

v. 262. CERTE *jurant in vota sorores.*] Et hic quoque reponendum CERTAE: vidit Gronovius Diatr. p. 415. & Heinsius ad Claudian. in Eutrop. II, 2. quo tamen loco pro CERTAE *prodigii patuere minae*, legendum puto SERAE: vide sequentia, quae hoc postulare videntur. *Sorores* (id est *Parcae) jurant in vota* CERTAE, *fixae* & *determinatae* haec eventura esse quae rogavit pro Domitiano Priscilla. Vers. 261. pro *pacantem* Parm. *placantem:* frustra.

ECLOG. II.

PROTREPTICON AD CRISPINUM.] Ita omnes praeter Parmensem: ea habet, LAUDES CRISPINI VEC. quod olim fuit, opinor, LAUDES CRISPINI, VECTII *Bolani filii*. Scribendum vero VETTII, non VECTII.

v. 2. *nec longa* mora *est, aut avia tellus*

ET *mea secreto*, &c.] Gronovius Diatr. p. 410. citans hunc locum habet, *nec longa* via *est:* errore, opinor, memoriae: nisi sic legi voluerit; de quo tamen non monet. Hae sane voces saepe in codicibus confunduntur; ut Theb. I, 359. pro *Aggeribus tenuere* MORAE, MS. Petrensis habet VIAE: & ita depravatam hanc vocem Ovidio me restituisse memini, Rem. Am. 214. ubi Heinsium ex MSS. hoc occupasse jam video. Hic tamen nihil mutandum. Recte vero Idem ibid. pro ET *mea*, quae est omnium editt. lectio, restituit, SET *mea*, hoc est SED, vel *tamen:* vide ad Lacrim. Etrusc. v. 111. Pro *turgentes guttas* vers. 4. potes legere *turgentes guttae:* Val. Flaccus II, 464.

Cernit et ad primos turgentia lumina *fluctus:*

ubi vide Heinsium & Burmannum: vel *surgentes guttae*. & omnino verum est *guttae*, non *guttas*. oculi enim non impellunt *guttas*; sed *guttae impellunt* & feriunt *oculos*. Si retineas *guttas*, dicendum foret *expellunt*, non *impellunt:* pro quo Parm. *impellant:* & *vellantur* pro *velluntur:* & pro

Tagetis verſ. 1. Parm. & Rom. *Tageni:* licet Domitius in Notis agnoſcat *Tagetis*, quod verum eſt. Verſ. 6. pro *feſſus* Heinſius ad Claudian. p. 459. citat *laſſus*. Verſ. 7. pro *oculos*, quod aperte verum eſt & obvium, miror omnes praeter Parm. habere *oculis*. Recte edidit Gevartius *oculos*; ſed oblitus erat monere: & ita Gronovius. pro *querar* Rom. *queat*.

v. 8. QUID *ſi militiae*, &c.] Reſtitui QUOD *ſi*; alterum abruptius. Infra, v. 140. loco ſimillimo:

QUOD SI *te magno tellus frenata parenti*
Accipiet, QUANTUM *ferus exultabit Araxes!*

Herc. Surrent. v. 161.

QUOD SI *dulce decus virideſque reſumeret annos,*
Da veniam, Alcide, fors huic & penſa tuliſſes.

& ita paſſim. Juvenalis Sat. XIII, 208.

Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum
Facti crimen habet. QUOD SI *conata peregit,*
Perpetua anxietas, nec menſae tempore ceſſat:

ita legendum, vel, SED *ſi conata:* vulgo, CEDO *ſi conata peregit?* Verſ. 9. pro CLARA *rudimenta* potes legere GNAVA *rudimenta*, ut apud Sil. Italicum I, 549.

NAVA rudimenta, *& primos in Marte calores.*

Verſ. 10. imitatur Claudianus Bell. Get.

permiſto tremuerunt gaudia fletu.

v. 11. *etiamne optanda* propinquant
Triſtia? & octonos bis jam tibi circuit orbes

Vita.] Ita edunt. & Morellus ſuo more Graecum nugatur: " Perſtat in eodem " ὀξυμώρῳ ἀλληγορίᾳ. *Rudimenta militiae*, " quia *clara*, etiam OPTANDA, quippe " quae parentes & amici ΄ΟΠΤΕΣΘΑΙ, " *ſpectare* percupiunt: qua vero *periculoſae* " *plena res eſt aleae*, TRISTIA, ut *honores* " *oneroſi.*" Mihi nequaquam haec ſatisfaciunt: & ulcus ſubeſſe clamant veteres Parm. & Rom. quae pro PROPINQUANT habent PROPINQUI; pro ET *octonos*, UT. Iſta interrogatio *etiamne optanda propinquant Triſtia*, plane abrupta eſt: & ſuſpicor excidiſſe verſum ante τὰ *Triſtia*. Si *propinquant* genuinum ſit Statii, multo melius ſcripſiſſe potuit,

ET NUNC *optanda propinquant*
Triſtia, ET *octonos bis* JAM *tibi circuit orbes*
Vita:

ut ad Somn. v. 14. ET NUNC *fors aliquis*, &c. & alibi. hoc pacto omnia cohaererent. *Vita circuit bis octonos orbes*, hoc eſt, *annum vitae decimum ſextum ingreſſus es.* ita Achilleid. II, 395.

Vix mihi biſſenos annorum torſerat orbes
Vita *rudis.*

Pietat. Abaſc. v. 17.

Altera cum volucrem Phoebi rota torqueat annum.

Alcimus Avitus IV, 585.

Integer emenſum vertebat circinus annum.

Idem ſupra, v. 79.

Centenos novies crebro cum duceret annos
Vita *tenax.*

Cicer. Somn. Scip. c. 2. *Nam cum* aetas tua *ſeptenos octies* ſolis anfractus *redituſque* converterit,—— *in te unum atque in tuum nomen ſe tota convertet civitas.* Elegantiſſimum vero iſtud v. 14 *& mentem ſua non capit aetas:* id eſt, mens & ſapientia excedunt, majores ſunt, annis. Pari fere modo de Auguſto Vell. Paterculus II, 61. *Cum C. Caeſar, XVIIII annum ingreſſus, mira auſus ac ſumma conſecutus, privato conſilio*, majorem AETATE *pro Repub.* animum *habuit.* ita legendum puto; vulgo, *majorem* SENATU. Virgilius Aen. IX, 311.

Ante annos *curamque gerens animumque virilem:*

id eſt *majorem aetate.* Vide Gronov. Diatr. c. XLVIII. explicantem hunc Statii locum & τὸ *ſua aetas.*

v. 18. TRABEAQUE REMI, NEC *paupere clavo.*] Domitius ita invenit in ſuis codicibus: quod non intelligens fecit, TRABEQUE ET REMIS ET *paupere clavo:* & de altero Criſpino (de quo Juvenalis Sat. I. & IV.) interpretatur, " qui *cymba* & *remo*, quo uſus fuerat piſ" cator, fores Senatus pulſaſſe videtur, " intra quas fuerat admiſſus." Riſum teneatis? Vera eſt vulgata, TRABEAQUE REMI, NEC. Dicit Criſpinum non *Equeſtri*, ſed *Patricio* genere ortum. *Trabea* erat *Equitum*, in tranſvectione: notum ex Perſio Sat. III, 29.

Cenſoremne tuum vel quod trabeate *ſalutas.*

Trabae

Trabea Remi pro *Romana*, ut *Turba Remi* Juvenal. X, 73. *Remi nepotes* Catullus, pro *Romanis:* & ſimilia ubique. Parm. habet TRABEAEQUE ET REMIS AC *paupere clavo.*

v 21. *Romulei qualis per* JUGERA *Circi.*] Dudum quaero anne alibi haec vox *jugera* uſurpetur abſolute pro *ſpatia* ut in hoc loco: nec quidem invenio niſi de *dimenſo* agro, & ad certam menſuram definito: quo ſenſu Juvenal. Sat. IV, 7.

JUGERA *quot vicina foro, quas emerit aedes:*

& omnes. *Jugera* CAMPI & AGRI *jugera* ubique occurrunt; ſed *jugera* CIRCI ſolus, credo, dixit Statius. Virgilius Georg. III, 202. de equo curſore:

Hic vel ad Elei metas, & maxima CAMPI *Sudabit* ſpatia:

ubi potes ſuſpicari Virgilium ſcripſiſſe *maxima* CIRCI *ſpatia:* & hoc confirmare videtur Philargyrius, & Servius, qui notat, *ad fines* CIRCI. Sed utcunque hoc ſit, quaero an aeque bene Virgilius dixiſſe potuerit *maxima campi* JUGERA pro SPATIA. certe ſi ita dixiſſet, non *curſorem* ſed *aratorem* equum deſcripſiſſet: ut Horatius Carm. II, 15.

Jam pauca ARATRO jugera *regiae Moles relinquent.*

Quid multa? Scripſit Statius, duabus literis mutatis,

Romulei qualis per MUNERA *Circi:*

id eſt *in muneribus* vel *ludis Circenſibus.* Ovidius Faſtor. V, 190.

Circus in hoc exit, clamataque palma theatris:
Hoc quoque cum CIRCI MUNERE *carmen eat.*

Lucanus IV, 708.

veluti fatalis ARENAE
MUNERIBUS, *non ira vetus concurrere cogit*
Productos: odere pares.

Claudianus in Ruffin. II, 394.

Ut fera, quae montes nuper dimiſit avitos,
Alterumque exul nemorum damnatur ARENAE.
MUNERIBUS, *commota ruit.*

Manilius IV, 225.

Nunc caput in mortem vendunt & MUNUS ARENAE:

ita legendum pro *funus:* quod & occupavit Heinſius ad Claudiani locum; ubi etiam pro *mortem* legit *Martem.* Sic *munera pugnae* Virgilius Aen. VII, 542.

Atque ea per campos ſaevo dum Martegeruntur,
Promiſſi Dea facta potens, ubi ſanguine bellum
Imbuit, & primae commiſit MUNERA *pugnae:*

ita ſcribendus iſte locus; vulgo, *aequo Marte* & *funera:* ſed primum, *aequo Marte* manifeſto falſum eſt, *cum ſoli interemti eſſent Itali,* ut notat Servius; & ideo interpretatur *aperta contentione, bello manifeſto:* quod Servii ſolius auctoritate, & ſine exemplis hujuſce usûs vocis *aequus,* nunquam credam: cum ſciam *aequo Marte* eſſe *aequali:* ut Aen. X, 755.

Jam gravis aequabat *luctus & mutua* Mavors
Funera.

Verum puto *ſaevo,* ut infra, v. 608.

Relligione ſacri, & SAEVI *formidine* MARTIS.

prima litera vocis *ſaevo* adhaeſit praecedenti *campos:* unde pro *aevo* fecerunt *aequo.* Deinde pro *funera* obvium eſt *munera,* quae *committi* recte dicuntur & proprie: non item *funera.* Verſu proxime ſequenti pro *viſu, titulis,* adjeci conjunctionem, omiſſam propter ſequens *t*; *pulcer viſu,* ET *titulis generoſus avitis:* de cujus veritate nemo, opinor, dubitabit.

v. 24. *Felix* demeritos *habet.*] Ita omnes ante Gevartianam & Gronov. editiones: male: & verum eſt *emeritos,* hoc eſt functos Circi laboribus, & jam *in ſpem gregis ſepoſitos,* ut ait Virgilius. Ovidius Faſt. IV, 688.

Demſerat emeritis *jam juga Phoebus* equis.

Tranſlatio eſt a *Militia,* ut pueris notum; conſtructio, *cujus parentes, de ſtemmate longo, felix admiſſura* jam *habet emeritos.* Mox, v. 27. pro *genitum* SIBI *Curia ſenſit,* Parm. & Rom. TE: de qua repetitione vide ad Propempt. Celer. v. 129. Sed verius SIBI, ut Ad Marcell. v. 76 loco ſimillimo:

Jam te blanda ſinu Tyrio SIBI Curia *felix*
Educat.

Verſ. 27. pro *tunicam* POTENTEM Bernartius mavult PATENTEM, hoc eſt tunicam *laticlaviam:* & huic ſuccinit Cruceus. Infeliciter. Clavus forte dici potuit PATENS; ſed hic non efficit *tunicam,* cui clavus aſſuebatur, PATENTEM, ſeu *latam.*

sic *bulla* SCORTEA praependebat collis puerorum inferioris sortis: non tamen ideo dixeris *colla* eorum SCORTEA. Tarti est cogitare antequam loquaris, nec emendationes aucupari ex similitudine vocum. Si omnes editiones habuissent *patentem*, hi opinor feciſſent *potentem*.

v. 38. *quod tempus amicum*
Fraudibus, EXTORTO *quaenam bona tempora bello.*] Pleraeque sic habent: & ita edidit Gevartius. Grasseri Edit. EXORTO, & ita fere Parm. EX ORTO. Nescio cui debeamus pulcerrimam lectionem Edit. Gronov. EXERTO *quaenam bona tempora bello:* nisi ipsi Gronovio: de qua tamen non monuit, quod sciam. *Exertum bellum* est *apertum*, & opponitur praecedenti *Fraudibus*. Theb. XI, 376.

& exertum *dimittere dicitur* ensem: id est *nudum*, e vagina eductum. Exempla ubivis: vide Heins. ad Claudian. in Ruffin. II, 401. Bernartius & Morellus circa τὸ *exorto* morantur. Vers. 40. pro *suspecta* Parm. & Rom. *suscepta*; quam Domitius interpretatur, *quid esset credendum*. Taedet harum Interpretationum & Interpretum. De hoc autem Bello de quo hic loquitur Statius, vide Tacitum Annal. XV, init. qui perfunctorie tantum Bolani meminit. nimirum gloria ejus obscurabatur a majore duce Corbulone. clarius de eo elogium in Vita Jul. Agricolae. Mox, v. 44. pro *veprum* Parm *rerum*. suspicor aliquid latere: quare enim TOT? & *veprum* nimis humile videtur.

v. 48. *Sic Phryges attoniti quamquam* NEMEAEA *viderent Arma:*] Ita edidit Domitius, cum omnes codices, ut ipse fatetur, VECTITA haberent. Hoc improbat Salmasius Epist. 88. ad Gronov. & pro VECTITA reponit JOVE PICTA *arma:* "Arma "illa Herculis, inquit ille, Jovem pictum "pro insigni habuere, qui mos fuit ve"terum Heröum, ut ex Aeschyli ἐπὶ "Θήβαις constat." Poterat etiam ad hanc rem adduxisse Servium ad Virg. Aen. VII, 796. *Et* PICTI SCUTA *Labici.* Sed viro magno infeliciter cessit haec conjectura: quippe si quisquam alius praeter Herculem gestare potuit scutum vel arma *picta Jove*, nihil dicit haec descriptio, & nimis vaga est; hoc enim loco requiritur aliquid quod Herculi *soli*, nec cuipiam alii, proprium est. Ecce verò, appositè ad refellendam Salmasii conjecturam, Hyperbius unus e Thebanis ducibus clypeum gestabat *Jove pictum*, ap. Aeschyl. Ἑπτ. ἐπὶ Θήβ.

Ὑπερβίῳ ϝ ΖΕΥ̓Σ πατὴρ ἘΠ̓ ἈΣΠἸΔΟΣ
Σταδαῖος ἹΣΤΑΙ, λιγὺ χερὸς βέλος φλέγων.

& paulo infra,

Ὑπερβίῳ γε, πρὸς λόγον δ' σήματος,
Σωτὴρ γένοιτ' ἂν ΖΕΥ̓Σ ἘΠ̓ ἈΣΠἸΔΟΣ ΤΥΧΏΝ.

Non igitur *soli* Herculi convenit arma habere *Jove picta*; quod tamen hoc loco oportuit, ut ex comparatione patet. Mitto quòd nihil fuit eximiè formidandum in armis *Jove pictis* solummodo, nisi & aliae causae accessissent: hoc autem loco requiruntur arma *bene nota* & *probata*, & quae ex ipso visu terrorem incuterent. Non igitur recte *Jove picta* arma: multo minus *Nemeaea:* bis enim idem diceret: quippe *Nemeaea arma* & *Cleonaeus arcus* idem fere sunt, cum idem sit *Nemeaeus* & *Cleonaeus* leo. Martialis Epigr. V, 72.

Rura Cleonaeo *nunquam temerata leone:*

Eundem *Nemeaeum* vocat Lucanus I, 650.

Si saevum radiis Nemeaeum, *Phoebe*, *leonem*
Nunc premeres, toto fluerent incendia mundo.

Idem IV, 612 de pugna Herculis & Antaei:

Ille Cleonaei *projecit terga* Leonis;

atqui pellem *Nemeaei* leonis pro tegumento Herculem habuisse disertim narrat Hyginus Fab. XXX. vide Burman. ad Ovid. Met. VI, 417. plura possem adducere: sed ex his patet non benè dici *Nemeaea Arma* & *arcus Cleonaeus* quasi diversa, cum idem penè sint. Hinc etiam patet error Servii qui ad Virgil. VIII, 295. *duos* facit, *Nemeaeum* & *Cleonaeum*, leones: confundit enim *Cithaeronium* cum *Nemeaeo* seu *Cleonaeo*, de quibus distinctè Apollodorus Lib. 2. cap. 4. §. 9. de *Cithaeronio*; & cap. 5. §. 1. de *Nemeaeo:* a quo etiam colligas quare idem *Cleonaeus* dicitur, nempe quòd *Cleonae* vicinae erant *Nemeae*. Hanc distinctionem novit eruditissimus Statius Theb. I, 483.

tergo videt hujus inanem
Impexis utrinque jubis horrere leonem,

Illius

Illius in ſpeciem quem per Theumeſia Tempe
Amphitryoniades fractum juvenilibus armis
ANTE CLEONAEI *veſtitur praelia* MONSTRI:

Vides alia pelle leonina ſcil. *Theumeſia* ſeu *Cithaeronia* veſtitum Herculem ante quàm *Cleonaea*. Hos etiam confundit Morellus notis ad Silv. III, 1. v. 29. Quaerendum porro, quaenam eſſe poſſint haec *arma Nemeaea*. Domitius dicit, *pellem leonis Nemeaei*. At quis unquam dixit pellem leonis, *arma? ungues* forte dici poſſent *arma*, ſed non *pellis*: vel Statius dixiſſe potuiſſet, *Sic Phryges quamquam vidiſſent* SPOLIA *Nemeaea*, &c. ſi *pellem* innuere voluiſſet: ſed *arma Nemeaea* pro *pelle* nunquam ſtabit. Dici forte poteſt *arma Nemeaea* eſſe quibus uſus Hercules in occidendo *leone Nemeaeo*. Atqui nullis *armis* in hoc negotio utebatur Hercules; quippe *brachiis* illum ſtrangulavit. Seneca Agamemn. v. 829.

Te ſenſit Nemeaeus arto
PRESSUS LACERTO *fulmineus leo.*

vide plura in hanc rem apud Cl. Drakenborchium ad Sil. Italicum III, 33. ubi ſatis teſtimoniorum. Ut igitur hactenus videtur nihil ſunt, nec in rerum natura *arma Nemeaea*. Parmenſis editio habet *vetiea*. Lege,

Sic Phryges, attoniti quamquam Lernaea *viderent*
Arma.

Lernaea arma ſunt ſpicula Herculis, Hydrae Lernaeae veneno tincta, & maxime metuenda; nam *quicquid iſtis ſagittis fixerat, mortem non effugiebat*, ut narrat Hyginus Fab. XXX. Hanc emendationem firmat Noſter Theb. V, 441.

Audet iter, magnique ſequens veſtigia mutat
Herculis, & tarda quamvis ſe mole ſerentem
Vix curſu tener aequat Hylas; LERNAEAque tollens
ARMA, *ſub ingenti gaudet ſudare* pharetra.

tela Lernaea vocant alii. Seneca Herc. Fur. v. 1233.

ipſa LERNAEIS *frequens*
Pharetra telis in tuos ibit rogos.

& Herc. Oet. v. 905.

LERNAEA *figens* tela *furibundâ manu.*

Medea v. 783.

His adice pennas ſauciae Stymphalidos
LERNAEA *paſſae* ſpicula.

Virgilius Aen. VI, 803.

Fixerit aeripedem cervam licet, atque Erymanthi
Pacarit nemora, & LERNAM tremefecerit arcu:

ita legendum, non *aut Erymanthi*: vel certe, ſi retineas *aut*, legendum *aut Lernam* verſu proxime ſequenti. Abeant igitur in nihilum Domitii *Nemeaea arma*, & repone *Lernaea*; quae vox ita ſcribitur, *lernea*: unde, divisâ litera *n* in *ti*, *lertiea*: inde Parmenſis *vetiea*, Domitii Codices *vectita*.

v. 49. *Cleonaeuſque acies impelleret arcus.*] Parm. & Rom. *Cleonaeos arctus*: male. Et hic alia ſuboritur difficultas, & ejuſdem fere generis quo prior. quid enim eſt *arcus Cleonaeus?* quid *Cleonis* cum *arcu?* quippe, ut ante dixi, non *arcu* nec armis leonem Cleonaeum letavit Hercules, ſed nudis manibus & eliſu. Aeque bene videtur dici potuiſſe *Aventinus* arcus, quia Hercules Cacum in *Aventino* monte animae eliſu interemit, vel *Lybicus* quia ita Antaeum in *Libya*. Et ſane ita eſt, & proprietas in utrovis aequa: Sed ſolitum hoc poëtis, qui ſaepiſſime arceſſunt Epitheta a cauſa remotiori; deinde ita arceſſita, interventu Medii alicujus conjungunt cum re de qua loquuntur, quaſi proxima eſſent & nativa. Innumera hujus rei exempla ſunt: unum tantum dabo ex noſtro Epiced. Patr. v. 225.

Hei mihi, quod tantum patrias ego vertice frondes
Solaque Chalcidicae *Cerealia dona* coronae
Te ſub teſte tuli!

corona Chalcidica eſt *Neapolitana*, hoc modo: *Neapolis* condita erat a *Cumanis*, ut refert Vell. Paterculus I, 4. *Cumani* vero colonia erant *Chalcidenſium* in Euboea; ergo *Chalcidica* pro *Neapolitana*. Vide plura apud Broukhuſium ad Propert. III, 11. v. 6. Sic in hoc Statii loco, *Cleonaeus arcus* eſt ſimpliciter *Herculeus*, hoc modo: Hercules *Cleonis* leonem occidit, & inde vocari meruit *Cleonaeus*: ergo quicquid ad Herculem pertinet erit *Cleonaeum*,

ab

ab hoc illuſtri facinore: ergo *arcus*. Ita *Apollo* vocatur *Amphryſius*: ergo quicquid ad Apollinem pertinet eſt *Amphryſium*: ergo *vates Amphryſia*, *Apollinea*, Virg. Aen. VI, 398 de *Sibylla Cumaea*. Et in his rebus ad veritatem nullo alio modo pervenire poſſumus quam hac Reſolutione: ſed cave ab Analyſi Gronoviana, de qua monui ad Lyric. ad Sept. Sever. v. 22.

v. 54. *quantuſque* nigrantem
Fluctibus occiduis, feſſoque *Hyperione Thulen*.] Non litem moveo de quantitate primae ſyllabae in τῷ *nigrantem*, cum eam corripuerit Virgilius Aen. VIII, 353.

cum ſaepe nigrantem
Aegida concuteret dextra, nimboſque cieret:

& alii. *nigrantem* quoque *fluctibus occiduis*, ut Theb. I, 686.

Quique bibit Gangen, aut nigrum occaſibus *intrat*
Oceanum:

id eſt *oceanum Occidentalem*. ſed ſcrupulum injiciunt Parm. & Rom. quarum illa habet NEGANTEM, haec NATANTEM. Videntur voluiſſe, VACANTEM *Fluctibus occiduis*. Elegantiſſimum hoc: Lucanus IX, 693.

Itque ſuper Libyen, quae nullo conſita cultu
Sideribus Phoeboque VACAT:

id eſt, occupatur & uſurpatur a nulla alia re quam ſideribus & ſole, ut hic Thule *fluctibus*. Sed vide porro: ſi enim retineas *nigrantem*, quid facies iſtis *feſſo ſole?* quippe Thule vix dici poteſt *nigrare ſole*, cum minimum ardoris ſolaris habeat: *nigrare* enim dicuntur qui *nimium* ſolem, non qui *parvum* aut nullum habent. Sil. Italicus IX, 224.

Vulgus Adyrmachidae pariter, gens accola Nili,
Corpora ab IMMODICO *ſervans* NIGRANTIA *Phoebo*.

Ovidius Art. Am. I, 723.

Candidus in nauta turpis color: aequoris unda
Debet & a radiis SIDERIS *eſſe* NIGER.

Quid dicemus? aut quo pacto conciliabimus haec cum ſenſu & more aliorum auctorum? Parmenſis quoque auget depravationis ſuſpicionem; illa enim pro FESSO habet FESSUS. Conjicio,

quantuſque VACANTEM
Fluctibus occiduis, CASSAMQUE *Hyperione Thulen*
Intrarit.

caſſam Hyperione, id eſt, *viduatam ſole, ſine ſole*, ut apud Virgil. Aen. II, *nunc* CASSUM lumine *lugent*: & alibi paſſim. Potes etiam REFUGOque *Hyperione* pro FESSO, ex loco Theb. II, 421, huic non abſimili:

Biſtonas, aut REFUGO PALLENTES SOLE *Gelonos*:

ubi *pallentes refugo ſole*, paene ut hic *nigrantem feſſo Hyperione*: licet aliqua quidem ſit differentia. In tanta obſcuritate praeſtare puto locum relinquere quemadmodum inveni. *Thulen feſſo Hyperione*, ut *domus ſanie dapibuſque cruentis*, Virgilio: & ſimilia paſſim.

v. 56. *quantuſque* POTENTES
Mille urbes Aſiae] Legendum POTENTIS *Aſiae*, non POTENTES *urbes*; ex conſuetudine bonorum autorum. Lucanus IX, 1005.

Aſiam*que* POTENTEM
Praevehitur, pelagoque Rhodon ſpumante relinquit:

Seneca Troad. v. 7.

columen everſum occidit
POLLENTIS Aſiae, *caelitum egregius labor*:

Agamemnone, v. 784.

tibi felix diu
POTENTIS Aſiae *Troja ſubmiſit manus*.

Manilius IV, 680.

Hic Aſiae *metam poſuit Natura* POTENTIIS.

& 753.

Taurus habet Scythiae montes Aſiam*que* POTENTEM.

Noſter Achilleid. I, 112.

omne ſimul roburque decuſque POTENTIS
Europae *meritos ultro juravit in enſes*.

vide & II, 348. & I, 402. Priſcianus Perieg. v. 952.

Rupibus haec celſis Aſiae *ſunt clauſtra* POTENTIS.

Si retineas *potentes* erit ambiguum: quippe τὸ *urbes* POTENTES ASIAE ſignificare poteſt *urbes quae imperium & juriſdictionem habent in Aſiam*. Ita Pompon. Mela I, 17. *quod Amazones*, ASIAE POTENTES, *conſecraſſe*

evaſſe dicuntur. Vide Gronov. ad Liv. XXIII, 16.

v 58. TIBI *talia pronis*

Auribus, haec certent tibi conciliare propinqui.] Nullus in his ſenſus: vide enim Conſtructionem: *propinqui certent conciliare talia tibi pronis auribus*, certent conciliare *tibi haec.* Vides quàm ridiculo in circulo haec volvantur. Mitto quòd propinqui Criſpini admonentur conciliare illi talia *pronis auribus.* Quid? anne damus praecepta *auribus?* nonne *ore* & *ſermone* vel *ſcriptis?* nonne hoc eſt rerum officia invertere, & *auribus loquentem* introducere, *ore audientem?* Atqui Criſpini fuit, non propinquorum, *audire* iſta *pronis auribus.* Jam veritas in proximo eſt,

BIBE *talia pronis*
Auribus, haec certent tibi conciliare propinqui:

bibere auribus nota phraſis. Horatius Carm. II, 13.

Denſum humeris BIBIT aure *vulgus.*

Noſter Achilleid. II, 119.

Aſpicit intentum vigilique haec aure BIBENTEM.

Sidonius Apollinaris Carm. XVI, 126.

Expoſitae legis BIBAT auribus *ut medicinam.*

Ovid. Triſt. III, 5.

Et lacrimas cernens in ſingula verba cadentes
Ore meo lacrimas, auribus *illa* BIBI.

unde SITIS *audiendi* apud Quintilian. Inſt. VI, 3. & alios. *bibulae aures* Perſio Sat. IV, 50. & hinc intelligitur iſtud Horatii

Praeceptum auriculis *hoc* INSTILLARE *memento.*

Abſolute videtur uſurpaſſe Virgilius Aen. I, 752.

Nec non & vario noctem ſermone trahebat
Infelix Dido, longumque BIBEBAT *amorem.*

adbibere pectore Horatius Epiſt. I, 2. ad finem:

nunc adbibe *puro*
Pectore *verba, puer.*

Haec & multo plura exempla adnotaveram, cum in hanc Notulam Heinſii incidi, ad Val. Flaccum V, 247.

Haec tibi, ſatorum genitor tutela meorum
Omnituens:

" *Hei mihi* Aldus. locus corruptus. puta-
" rem, *Eja age,* niſi longius abiret a vul-
" gata ſcriptura. forte, *Haec bibe,* ſcilicet
" auribus. ſimilem locum libro V. Silva-
" rum Statii Propemptico Criſpini reſti-
" tuimus." Non dubito quin hunc locum alludat Heinſius, licet hanc emendationem in ſcriptis ejus nondum invenerim: & ſanctiſſime affirmo me pleraque horum exemplorum adſcripſiſſe antequam hoc Heinſii obſervaſſem: quod & de multis aliis reſtitutis harum Silvarum locis pari integritate affirmare poſſem, ſi tanti putarem. Dolet paene unum videre praereptum, in quo mihi maxime placueram, Epiced. Patr. v. 127. licet poſtea repererim Cruceum quoque vel Avantium ita conjectaſſe. Pro *pronis* Parm. *promis.* Sequitur:

Haec iterent comites praecepta, ſeneſque paterni.

comites paterni ſunt *comites patris*; ſed quinam ſint *ſenes patris* non intelligo. niſi diſtinguendus ſit locus ut τὸ *paterni* ad *comites* tantùm, non ad *ſenes* referatur:

Haec iterent comites praecepta, ſeneſque,
paterni.

Sed haec ambiguitas non Statium decet.

v. 61. *Jamque* ALIO *moliris iter.*] Hui! tam cito? modo admonebatur juvenis ut paternis veſtigiis inſiſteret, & iter ad veram gloriam capeſſeret; *Jamque* ALIO *molitur iter?* male factum, O Criſpine, vel Vos potius, O Librarii, qui tam negligenter exſcripſiſtis Statianum

Jamque ADEO *moliris iter:*

quo nihil verius. Virgilius Aen. V, 864.

Jamque ADEO *ſcopulos Sirenum advecta ſubibat.*

VIII, 585.

Jamque ADEO *exierat portis equitatus apertis:*

ubi Servius: ADEO *ad ornatum pertinet tantum.* Sil. Italicus XII, 534.

Jamque ADEO *eſt campos ingreſſus & arva Labici.*

I, 20.

Jamque ADEO *magni repetam primordia motus.*

exempla

exempla ubique occurrent. *Moliris iter* eſt ex Virgil. Aen. VI, 477.

Inde datum molitur iter: *jamque arva tenebat*
Ultima, &c.

ita legendum, non *tenebant*: de ſolo enim Aenea loquitur; ut ſtatim, *Hic* ILLI *occurrit Tydeus*, non ILLIS.

v. 63. *& adhuc* DECOR *integer aevi.*] Aliam lectionem offert Parmenſis, *adhuc* TENOR *integer aevi.* Ita Lacrim. Etruſc. v. 147.

Dextra bis octonis fluxerunt ſaecula luſtris,
Atque AEVI *ſine nube* TENOR.

Ovidius Heroid. XVII, 14.

Dumque TENOR vitae *ſit ſine labe meae.*

& ita alii: vide Burman. ad Triſt. III, 1. v. 59. Sed nihil hoc loco mutandum: non enim hic agitur de longa *continuatione* & *vitae curſu*, ut in iis locis ubi *tenor vitae* occurrit, ſed de *forma* & *puerili decore*, quod nondum fuſcaverat barba:

nondum validae tibi ſigna juventae
Irrepſere genis, & adhuc DECOR *integer* aevi.

Simile iſtud in Glauc. Melior. v. 154.

Gratum eſt, Fata, tamen, quod non mors lenta jacentis
Exedit puerile DECUS, *maneſque ſubivit* Integer.

Nihil igitur mutandum. Verſ. 65. pro *heu* Parm. *&*, frequenti errore, de quo ſupra: & pro SINE *praeſide* multae editt. SUB *praeſide*; & ita edidit Gevartius, & Cruceus: male. Veram ſcripturam revocavit ex MS. Bernartius. Eadem diverſitas apud Propert. III, 1. ubi pro *Polydamanta* SINE *armis*, ut edidit Broukhuſius, legendum eſſe SUB *armis*, id eſt IN *armis*, olim docebo. Mox, v. 70. pro *fructumque exſpirat in* UMBRAS Morellus voluit *in* AURAS, ſcilicet quia Lucretius dixerat lib. VI.

Et ſimul exſpirare *foras, exireque in* AURAS.

Atqui Lucretius non loquitur de *fructu* qui exſpiratur in AURAS, ſed de *exhalationibus* quae ab *aquis* emittuntur: ut nihil ad Statium ſit iſte locus. Vanus emendandi pruritus elegantiſſimum locum corrumpere voluit. Dicit Statius quod centum alii auctores dixerunt, Arbores, niſi luxuria earum compeſcatur falce, pro FRUCTU nihil daturas eſſe praeter *frondes* & UMBRAS.

v. 74. *nitorque*
Luxuriae confine TENENS.] Optime Barthius pro TENENS legit TIMENS: per ſe patet; & in altero nullus eſt idoneus ſenſus. nitorem hunc *luxuriae confine timentem* vocat *ſanum decorem* Tiburtin. Vopiſc. v. 92. Hae voces perpetuò a Librariis commutatae fuerunt. Sic infra v. 110. pro TIMEBAT Romana Edit. TENEBAT: & in Herc. Epitr. Vindicis v. 74. pro TIMUIT reſtitui TENUIT. Mox, v. 76. *Mirarique patrem:* id eſt, *imitari.* Virgilius Aen. VIII, 516.

tua cernere facta
Adſueſcat, primis & te miretur *ab annis:*

ad quae Servius: MIRETUR] *imitetur. Lucanus: miratoremque Catonis, id eſt, imitatorem: optima enim ingenia neceſſe eſt ut ea quae mirantur, imitentur.* Lege, *miratorique Catonis, id eſt, imitatori.* Sumtum ex Lucano IX, 810. Martialis Egigr. I, 40.

Si quis erit recti cuſtos, MIRATOR *honeſti:*

ita legendum, non IMITATOR. pro *confine* Parm. *cum fine.*

v. 74. *pietaſque per omnes*
Diſpenſata DOMOS.] Ita editiones ante Gronovianam, quae recte admiſit MODOS. Debetur hoc Adr. Behotio Apophoret. lib. 2. Vulgata DOMOS ineptiſſima eſt. Contra apud Horat. Epiſt. I, 4. ex eo quod erat *&* MODUS *&* *victus*, Cl. Bentleius fecit, *&* DOMUS *&* *victus*. Sic *variis modis* Val. Flaccus III, 393. Auctor Panegr. ad Piſon. v. 5

Hic tua me virtus rapit, & miranda PER OMNES
Vita MODOS.

v. 76. *Admonuit fortuna domûs*] Erudite hunc locum explicat Gronovius Diatr. c 49. his verbis: " Hei mihi! hic fatum " domus veſtrae, matris mentione facta, " animum meum ulcerat, pungitque: ti- " bine illa temperare manu ſua venenum " ſuſtinuit? &c. *Admonere* non protrita " notione dicitur, quicquid aliquo cum " aculeo teloque in memoriam redit, & " ut Tullius ait, *animum memoria refricat.*" Recte. Simillimum iſtud Philotae apud Q. Curtium VI, 10. Admonuit patris mei mentio, *quàm timide & contanter quae Cebalinus detulerat ad me, indicare debuerim.*

rim. Non abſimile & Virgilii iſtud Ecl. VI, 2.

Cum canerem reges & praelia, Cynthius aurem
Vellit, & admonuit.

Seneca de Benef. VII, 24. *Socrates, amicis audientibus, Emiſſem, inquit, pallium, ſi nummos haberem. Neminem popoſcit, omnes* admonuit. Exempla paſſim in Suetonio, & aliis. Sit tanti reſtituere hanc vocem eidem Senecae de Clementia I, 3. loco notiſſimo: *Nunc in tres partes omnem hanc materiam dividam: prima erit* MANUMISSIONIS: *ſecunda, quae naturam Clementia habitumque demonſtret:* &c. Lege: *prima erit* MONITIONIS: vel ADMONITIONIS. Nihil verius puto; & mecum ſenties, ſi librum legeris: per totum enim *monitis* & exemplis agit. cap. 9. *Hoc quàm verum ſit,* ADMONERE *te* exemplo *domeſtico volo. Divus Auguſtus fuit mitis princeps,* &c. cap. 20. *Supervacuum eſt hoc loco* ADMONERE, *ne facile credat; ut verum excutiat,* &c. Longe infra ſe Gronovius, qui conjicit *mappaemiſſionis*, vel *commiſſionis*. melius Lipſius, *manuductionis*. Sidon. Apollinaris, de Seneca, Carm. IX, 230.

Incaſsúmque ſuum MONET *Neronem.*

Juvenalis Sat. VIII, 39.

His ego quem MONUI? *Tecum eſt mihi* ſermo, *Rubelli*
Blande.

Simile iſtud Plinii Epiſt. VIII, 24. ubi *monitis* inſtruit Maximum ſuum, ad regendam provinciam Achaiam profecturum: *Haec velim credas (quod initio dixi) ſcripſiſſe me* ADMONENTEM, *non praecipientem; quamquam praecipientem quoque: quippe non vereor in amore ne modum excedam.* Recte igitur & molliter MONITIONIS dicit Seneca: PRAECEPTIONIS nimis durum & magiſtrale fuiſſet. *Fortuna* vero *domûs*, ut Glauc. Ated. v. 137.

Haec fortuna domûs: *ſubitas inimica levavit*
Parca manus.

Ovidius Met. XIII, 525.

Non haec eſt fortuna domûs.

Virgilius Georg. IV, 209.

Stat *fortuna domûs*, & avi numerantur avorum.

v. 81. *Infeſtare* JUVAT *manes, meritoque precatu Pacem auferre rogis*] Ita Veteres Editiones, praeter Parmenſem, quae habet *Infeſtare* LIBET *manes*: & ita edidit Gronovius, oblitus tamen monere unde habuerit; nam Parmenſem non viderat. Omnino verum eſt LIBET, & hoc ſenſus poſtulat: *Alius*, inquit Statius, LIBENTER & ultro *infeſtaret manes & umbram matris tam male de ſe meritae; Sed tu, O Criſpine, ea es pietate, ut* JUSTIS *& ſolennibus funebribus eam colas & flectas*: ita enim legendum, non JUSSIS, quod ineptum eſt; licet in pleriſque Editt. ita invenias: Parmenſis tamen & Rom. JUSTIS, ut & Gronovius edidit, iterum oblitus monere. LIBET & JUVAT ſaepe in libris MSS confunduntur. ita Ovid. Rem. Amor. v. 542.

Et faſtidita non LIBET *iſſe domo*;

plerique meliores codices habent *non* JUVAT, monente Heinſio: & alibi mutatas has voces me inveniſſe memini. *Precatu* vero pro *imprecatu, exſecratione, diris*. Horatius Serm. II, 6.

Quid tibi vis, inſane, & quam rem agis? improbus urget
Iratis precibus.

& VII, 36.

Mulvius & ſcurrae tibi non referenda precati
Diſcedunt.

Sic *Thyeſteae preces*, eidem, ſunt *imprecationes* quales Thyeſtes in fratrem Atrea effudit. *malae preces* Noſter Theb. XI, 617. Ovidius Ibide, v. 95.

Illum ego devoveo, *quem mens intelligit, Ibin,*
Qui ſe ſcit factis has meruiſſe preces.

& 415.

Haec tibi, quem meritis precibus *mea devovet ira,*
Eveniant.

Metam. XV, 505.

Hoſtilique caput prece *deteſtatur euntis.*

Seneca Medea v. 19.

Majuſne aliquid quod precer *ſponſo* malum?
Vivat: per urbes erret ignotas egens:

ita legendum puto; vulgo, *Mihi pejus aliquid:* pro quo Gronovius conjicit, *Me pejus*, vel, *Niſi pejus*. utcunque hoc, certus ſum pro *pejus* ſcribendum eſſe *majus*, ut Troad. 427. Phoeniſſ. 286. Thyeſt. 259. de Ira II, 5 & alibi paſſim. Hae *preces* dicuntur etiam *vota*: unde Virgilius (ſeu quicunque alius) Ciri:

Regis Iolciacis animum defigere votis:

pro *devovere*, ex ritu magico desumta phrasi; de quo vide Heinsium ad Ovid. Amor. III, 7. Idem Art. Amat. III, 375. de rixis *aleatorum* loquens:

Crimina dicuntur: resonat clamoribus aether:
Invocat iratos & sibi quisque Deos.
Nulla fides; tabulaeque novae per vota *petuntur:*
Et lacrimis vidi saepe madere genas.

ubi primùm mirari subit quare dicat *aethera resonare* clamoribus: non enim *sub dio* ludebant alea. lege, *resonant clamoribus aedes.* hoc certum puto. Deinde, *Nulla fides*, &c. Haec ita explicat doctissimus Burmannus: "Lusor, qui omnia perdidit, & plus debet quàm solvere potest, "optat *novas tabulas*, ut non cogatur nomen suum expedire; sed remisso debito omni, iterum integrare possit lusum." Sed hoc non videtur congruere praecedentibus & subsequenti versui, in quibus agit Ovidius non de *tacitis* aleatorum *votis*, sed de *externa* eorum specie & αἰσχημοσύνῃ, & quàm turpiter & indecore se gerant in *propatulo*, & coram omnibus. Regius codex pro diversa lectione habet *talis* pro *tabulae*. Lege:

Nulla quies: talique novi per vota petuntur:

Nulla quies, in perpetuo angoris & sollicitudinis aestu sunt; & *votis*, diris, & exsecrationibus *petunt novos talos.* per quod impietatem simul & stultitiam eorum tangit poëta, quasi *mutatis talis* Fortuna quoque mutaretur: quam persuasionem in Nostris aleatoribus saepe observare licet. *tali novi*, sunt *alii*, *diversi* a prioribus. *fides* & *quies* frequentissime commutantur in libris. Potes tamen retinere *tabulae novae*, eodem sensu. *Vota* sunt *imprecationes.* Pro *flectentem justis* optime legi posset *placantem*, nisi paulo ante praecessisset *placare novercas.* Livius I, 20. *Nec coelestes modò caeremonias, sed* JUSTA *quoque* funebria, PLACANDOSQUE MANES, *ut idem Pontifex edoceret.* & ita passim.

v. 88. NE *postera credant*] Lege:

Excidat *illa dies aevo*, NEC *postea* credant
Saecula.

Supra, Pietat. Abascant. v. 179.

Parce *precor lacrimis, saevo* NEC concute *planctu*
Pectora, NEC crucia *fugientem conjugis umbram.*

Virgilius Aen. VIII, 581.

Dum te, care puer, mea sera & sola voluptas
Complexu teneo, *gravior* NEC *nuncius aures*
Vulnerat:

ita legendum pro *ne vulneret.* Vers. 87. pro *parantes* Parm. *parentes:* Rom. *paratos.* Vers. 88. pro *Excidat illa dies aevo*, Parm. & Rom. *Excitat illa die saevo:* & 90. pro *patiamur* Parm. *patiātur.* Vers. 95. pro sic *crescunt* Parm. & Rom. SED *crescunt:* male: nec audiendus Domitius.

v. 102. *& casum* VIBRARET *Julia fulmen.*] *Vibrare* fulmen est *quatere, excutere*; & exempla ubique. Julia vero Lex non adhuc *miserat*, sed *missura erat* fulmen in hunc Crispini sodalem: hoc autem non est *vibrare*, sed *librare* fulmen:

Et casum LIBRARET *Julia fulmen.*

VIBRARE est *mittentis*; LIBRARE, *jamjam missuri.* Sil. Italicus XII, 623.

sublata fulmina *dextra*
LIBRAVIT.

Seneca Phoeniss. v. 435.

jamque in alternam necem
Illinc & hinc miscere cupientes manum,
LIBRATA *dextra* tela *suspensa tenent:*

ita legendum; vulgo VIBRATA, quod absurdum est. Alcimus Avitus lib. IV. 388.

At pius ex alto contemplans talia rector
Exertas revocat sedatis motibus iras,
LIBRATUM*que tenens restinxit missile* fulmen:

ubi pari absurditate in Editione qua ego utor est VIBRATUM. Ovidius Met. II, 311.

dextra LIBRATUM fulmen *ab aure*
Misit in aurigam.

Seneca Agamemn. v. 535.

LIBRATUR *aliud* fulmen: *hoc toto impetu*
Certum reducta Pallas excussit manu,
Imitata patrem:

ubi pro *Certum* Pontanus & Fabricius substituunt *Tortum*, sine causa. *certa fulmina* sunt quae in aliquam rem *librantur.* & scopo destinantur. Noster Theb. VII, 200.

videt axis & ista per aevum
Mecum aeterna domus, quoties jam CERTA

TA *reponam*
Fulmina:

vulgo legitur TORTA *reponam*; inepte: quomodo enim *reponi* poſſunt fulmina *jam* TORTA ſeu miſſa? Hae voces *librare* & *vibrare* ſaepiſſime commutantur: vide Gronov. ad Senec. Conſol. ad Marc. c. IX. & Drakenborch. ad Sil. Ital. XIII, 165. & ſupra ad Pietat. Abaſc. v. 133. ubi pro VIBRANTEM reſtitui LIBRANTEM. Sic apud Apuleium Miles IV. ad finem pro VIBRATIS *laciniis*, legendum forte LIBRATIS: vide locum.

v. 108. DARDANIUSQUE SENEX medii
bellare togata

STRAGE *fori.*] Mendoſiſſimus locus, & minime intelligendus: quis enim iſte *Dardanius ſenex? Tithonus* vel *Priamus* ita ſaepe vocantur poëtis: ſed nullus iſtis hîc locus. Barthius igitur legit,

Haud unquam tales aſpexit Romulus annos

DARDANIUSVE, SENES, *medii*, &c.

prope veritatem; quae eſt, DARDANIIVE SENES: per quos intelligit *Majores* Romanorum, a *Dardanis* ſeu Trojanis oriundos: *Albanos Patres* vocat Virgilius, initio Aeneïdos. & ſane Edit. Ald. habet SENES. Sed hoc facile fuit: quis vero explicavit quid ſit STRAGE *fori?* Non Barthius, qui interpretatur, *reis hinc inde corruentibus.* non intelligo. & quare MEDII *fori?* cum ſatis fuiſſet *bellare togata ſtrage fori*, ſine ullo MEDII, quod nihil ad rem, & otioſum eſt. melius potuiſſet,

MEDIA *bellare* TOGATI
Strage fori:

ut apud Prudentium Pſychom. 687.

Sciſſa procul palla, ſtructum & ſerpente flagellum
Multiplici, MEDIA camporum *in* STRAGE *jacebant.*

Hoc aliquanto tolerabilius fuiſſet: ſed adhuc maneret eadem quaeſtio de voce STRAGE: nullam enim STRAGEM efficere potuit Criſpinus, cum DEFENSARE tantùm metus, & *repellere* adverſa tela ſubierit. Mihi omnino verum videtur,

Haud unquam tales adſpexit Romulus annos
Dardaniive ſenes, media *bellare togati*
PACE *fori:*

Romulus & Majores noſtri numquam viderunt quemquam, ea aetate qua tu tunc fuiſti, PUGNAS *tam ſtrenue obeuntem in media* PACE *fori, quod* togae & *quieti, non bellis adſuetum eſt.* Optimus hinc exſurgit ſenſus. *Media pace*, ut Soter. Gallici v. 84.

Et juſtum MEDIA *de* PACE *triumphum:*

Seneca de Ira II, 2. *Sic etiam militaris viri in* MEDIA PACE *jam* TOGATI *aures tuba ſuſcitat.* BELLARE verò PACE, per Antitheſin, & ut ſervetur ad imum Metaphora, in qua coepit per iſta, DEFENSARE, TELA, PELLERE, INERMIS, TIRO; omnia a graviore militia deſumta. Has concertationes & litigationes BELLA PACIS eleganter vocat Manilius V, 124. Auctor Panegyr. ad Piſonem, v. 26.

licet exercere TOGATAE
Munera MILITIAE; *licet & ſine ſanguinis hauſtu*
MITIA *legitimo ſub judice* BELLA *movere.*

Quintilianus V, 12, *inituruſque frequenter* FORENSIUM certaminum FUGNAM, *jam in ſchola victoriam ſpectet, & ferire vitalia ac tueri ſciat.* Et VI, 3. *In hac quidem* PUGNA FORENSI *malim mihi lenibus interdicere.* Ovidius Rem. Amor. 152.

Vade per urbanae candida CASTRA TOGAE.

Idem Faſtor. IV, 188.

Et FORA MARTE *ſuo litigioſa vacent.*

BELLA FORI vocat Triſt. III, 12. & MARTEM FORENSEM Pontic. IV, 6. Juvenalis XVI, 47.

Digredimur, lentaque FORI PUGNAMUS *arena.*

Alcimus Avitus III, 349.

Legibus armatas *furere in certamina* lites,
Jus anceps PUGNARE FORO.

Eumenius pro Reſtaurand. Schol. c. 2. *Neque enim tanta me aut negligentia aut confidentia tenet, ut neſciam quanta ſit inter hanc* ACIEM FORI, *& noſtra illa ſecreta ſtudiorum exercitia diverſitas. ibi armantur ingenia, hic* proeliantur. *ibi praeluſio, hic* PUGNA *committitur. hic ſudore & quaſi pulvere ſordidus; illic, inſignis ornatu laudatur orator.* ita legendum pro *ſordibus*, & *laudatur ornatior.* Infinita hujuſce generis afferri poſſent; ſed ex his vides Metaphoram & Oppoſitionem. Recte etiam *togati fori*; fori quod paci & *togae*, non *bellis* aptum eſt. Notum iſtud Ciceronis, *Cedant* ARMA TOGAE. Livius III. *Non pudet*

det Lictorum *veſtrorum majorem prope numerum in* FORO *conſpici, quàm* TOGATORUM, *aliorumque?* Seneca de Ira II, 7. eleganter: *Inter iſtos quos* TOGATOS *vides, nulla* PAX *eſt.* Idem de Benef. III, 26. *Sub Tib. Caeſare fuit accuſandi frequens & paene publica rabies, quae omni civili* BELLO *gravius* TOGATAM *civitatem confecit.* Plinius Panegyrico: *hoſtilemque terrorem non* ARMORUM *magis, quàm* TOGARUM *oſtentatione compeſcere.* Nihil video quod huic emendationi opponi poſſit. Notum eſt literas C & G propter ſimilitudinem ſaepiſſime mutatas eſſe: unde pro PACE ſcriptum videtur PAGE; ex quo fecerunt STRAGE. *Tales annos*, id eſt, aliquem qui erat iis annis ſeu aetate qua tu eras *anni* pro perſona qui habet eos annos; ut apud Terentium *mores*, pro eo qui habet eos mores: *Uxorem his* MORIBUS *dabit nemo.* Sic Lacrim. Etruſc. v. 136.

qui funera patris
Haud matura putas, atque hos *pius ingemis* ANNOS.

v. 110. NEC *te reus ipſe timebat*] Quid mirum ſi *reus* non timeret *patronum?* immo mirum foret ſi *timeret* eum qui *defenſare metus*, & pellere adverſa tela ſubiiſſet. Clare legendum,

PRO *te reus ipſe timebat.*

ipſe reus PRO *te timebat*, quaſi mutatis vicibus tu *reus*, ille *patronus* fuiſſet. non aliter ſcribere potuit Statius. Ipſe Achilleïd. I, 73.

fas ſit
PRO NATO TIMUISSE *mihi.*

& II, 198.

pudeatque doloſam
Sic PRO TE TIMUISSE *Thetin.*

Manilius V, 606. de Andromeda:

Jamque oblita ſui METUIT PRO VINDICE *tali*
Suſpirans, animoque magis quam corpore pendet.

Claudianus Gigantomach. v. 62.

PRO DOMINO *Natura* TIMET.

Seneca Epiſt. XC. *Haec erat ſecundum naturam domus; in qua libebat habitare, nec ipſam, nec* PRO IPSA TIMENTEM. *nunc magna pars noſtri metus, tecta ſunt.* Appoſite ad rem Quintilianus Inſt. X, 1. *Nec fortuna modo judicii, ſed etiam* IPSORUM QUI ORANT *periculo afficimur.* Pro *timebat* Rom. *tenebat.* Sequitur; *Par vigor* EST *membris:* pro quo Parm. & Rom. *Par vigor* ET *membris:* multo elegantius. Emphaticum iſtud ET: non ſolum *animo* magnus vigor, ſed par ETIAM *corpori.*

v. 113. *Tiberino* IN *litore vidi.*] Totus locus ſic habet in omnibus fere editionibus:

Ipſe ego te nuper Tiberino IN *litore vidi,*
Qua Tyrrhena vadis Laurentibus aeſtuat unda,
Tendentem curſus, vexantemque ilia nudo
Calce ferocis equi, vultu dextraque minacem.
Si qua fides dictis, ſtupui, armatumque putavi.

Non cohaerent haec, & abrumpitur redditio ſententiae. Lege:

Ipſe ego te nuper Tiberino UT *litore* VIDI, &c.
Si qua fides dictis, ſtupui:

UT *vidi, ſtupui.* Notum iſtud Virgilii, UT vidi, *ut* perii! Sil. Italicus IX, 419.

Iſque UT *Varronem procul inter praelia* vidit.

& X, 251.

Obrutus hic telis ferri per corpora Piſo
Rectorem UT vidit *Libyae, conniſus in haſtam*
Ilia cornipedis ſubrecta cuſpide tranſit.

Ovidius Metam. VII, 727.

UT vidi, obſtupui, *meditataque pene* reliqui
Tentamenta fide.

Amor. II, 5.

UT *faciem* vidi, *fortes cecidere lacerti.*

& ita paſſim. Virgilius Aen. I, 129.

Emiſſamque hiemem UT ſenſit *Neptunus*, &c.

ita legendum eſſe aliàs probabo: vulgo *hiemem ſenſit.* Voces *in* & *ut* totidem ductibus calami conſtant: unde ſaepe confunduntur. Ovidius Art. Amat. III, 155.

ſic capta vidit UT *urbe*
Alcides Iolen, Hanc ego, dixit, amo:

ita ex tribus codicibus recte reſtituit Heinſius, cum in ceteris fere omnibus eſſet, *vidit* IN *urbe.* Sic Propert. III, 18.

Durus qui potuit lucro mutare puellam!
Tantine IN *lucris Africa tota fuit?*

Ita edidit Broukhuſius, ex conjectura Gronovii Obſerv. III, 17. cum ſcriptura optimorum codicum eſſet *Tantis ne lacrimis.*

Legendum

Legendum verò,

Tantine, UT lacrimes, *Africa tota fuit?*

prout Broukhuſius quoque, veritati parum fiſus, olim propoſuerat. optime tamen explicat: An tanti erant omnes reditus provinciae Africae, ut tu vel unam lacrimulam profunderes? Nihil verius: & ita olim editurus ſum.

v. 115. TENDENTEM *curſus.*] Ita plures editiones: non male. Val. Flaccus I,483.

Et dedit aequoreos, caelo duce, tendere curſus.

Nemeſianus Cyneget. v. 197.

Seu curſus revocet, jubeat ſeu tendere curſus.

Claudianus de IV. Conſ. Honorii v. 540.

Quis molles ſinuare fugas, quis tendere curſum

Acrior, aut ſubitos melior flexiſſe recurſus?

ita legendum; vulgo inconcinne, *tendere contum.* vide & Sil. Italicum X, 73. & Claudianum non ſemel. ſic *tendere vias* Noſtro, *tendere iter* Virgilio, *intendere iter* Senecae de Conſtant. Sapient. c. 14. Romana tamen & Veneta habent PENDENTEM *curſus:* quod, utpote eruditius, avide arripuit Gronovius Diatr. c. L. pro *pendere in curſibus*, vel *pendentem facere curſus.* vide locum; ubi multa & docta ſane hujuſmodi locutionum exempla. MS. Mediceus PRENDENTEM. Sed veritatis palmam aufert Parmenſis, quae habet PENDENTEM IN *curſus:* & hoc probat Heinſius ad Sil. Ital. IV, 179. Virgilius Aen. X, 586.

Leucagus ut pronus PENDENS IN verbera *telo*
Admonuit bijuges.

& V, 148.

Conceſſere jugis, pronique IN verbera PENDENT.

Sil. Italicus VIII, 283.

Et, praeceps trepida PENDENS IN verbera *planta.*

ubi video haec Virgilii loca a diligentiſſimo Drakenborchio adducta. Pro *nudo calce* Heinſius conjicit *crudo.* ſi aliquid mutandum, mallem *duro.* Pro *minacem* Rom. *minantem.*

v. 117. *Si qua fides dictis, ſtupui,* ARMATUM*que putavi.*] Saepe miratus ſum unde Criſpinum ARMATUM *putaret* Statius: nihil enim eſt in hac deſcriptione quod tale aliquid innuit: niſi ridens dicas inde ARMATUM putaſſe quod erat NUDO *calce.* Excute totum locum:

Pendentem in curſus, vexantemque ilia nudo
Calce ferocis equi, vultu dextraque minacem;
Si qua fides dictis, ſtupui, ARMATUM*que putavi.*

anne ARMATUM putavit quod *pendebat in curſus?* an quod *vexabat ilia ferocis equi?* an quod erat *vultu dextraque minax?* Hae ſolae redduntur rationes quare *armatum* putaret: & tamen haec omnia *inermibus* aeque bene ac *armatis* competunt. Vere reſtitui:

Si qua fides dictis, ſtupui, MARTEM*que putavi:*

adeo bellicoſa imago fuiſti, O Criſpine, ut te pro Ipſo MARTE caperem. Ita de Getis Ovidius Triſt. V, 7.

Vox fera, trux vultus, *veriſſima* MARTIS imago.

Calpurnius Siculus Eclog. VII, 82.

utcunque tamen conſpeximus ipſum
Longius: ac niſi me decepit viſus, in uno
Et MARTIS vultus, *& Apollinis eſſe* PUTAVI.

Homerus de Leonteo:

Τὸν δ' Λεοντῆα βϱοτολοιγῷ ΙΣΟΝ ΑΡΗΙ.

& ita paſſim. Sil. Italicus IV, 461. de Scipione:

fertur per tela, per hoſtes
Intrepidus puer, & GRADIVUM paſſibus AEQUAT.

Noſter Theb. XII, 730.

Ut vero aequoreus quercum Marathonida Theſeus
Extulit, ——
Ceu pater Edonos Haemi de vertice MAVORS
Impulerit currus, rapido Morteraque Fugamque
Axe vehens, ſic exanimes in terga reducit
Pallor Agenoridas.

Pro *Martem*, litera una tranſpoſita, ſcriptum fuit *armtem:* unde fecerunt *armatum.*

v. 118. *Getulo ſic pulcer equo,* TROJANA*que quaſſans*
Tela.] Pro *Getulo* Rom. *Cetuleo:* & pro *quaſſans* Parm. *caſſans*, promiſcuo uſu literarum *q* &c. Sed haec parva ſunt: ma-

jus

jus iſtud, quomodo Aſcanius dici potuerit quaſſare TROJANA *tela* in hac venatione. niſi dicas *tela* TROJANA eſſe quae ille a Troja ſecum avexerat: quod huic loco non optime congruet: quippe *tela* hoc loco ſunt *venabula* ſeu *arma venatoria*, quae non verosimile eſt illum a Troja aſportaſſe. immo Virgilius (a quo haec deſumta ſunt) dicit Didonem, quemadmodum *(Getulos) equos*, ita *venabula* quoque ſuppeditaſſe, Aen. I, 131.

Retia rara, plagas, lato VENABULA *ferro.*

Melius igitur, ut mihi videtur, dixiſſet Statius,

GETULO *ſic pulcer equo*, SARRANA*que quaſſans*
Tela:

id eſt *Tyria, Carthaginienſia:* quo ſenſu ſaepe hac voce utitur Sil. Italicus, ut VII, 432.

aut hos SARRANUS *habebit*
Navita jam portus?

& VIII, 46.

Cur SARRANA *dicent Oenotri numina templo.*

& alibi paſſim. Sidon. Apollinaris Carm. II, 5.

humeroſque ex more priorum
Includat SARRANA *chlamys:*

id eſt *Tyrio* murice tincta. *Carthaginienſes* autem a *Tyriis*. Virgilius Georg. II, 506.

Ut gemma bibat, & SARRANO in dormiat oſtro.

& alibi puto hac voce uteretur, ſi per Librarios licuiſſet, Aeneid. I, 329.

Virginis os habitumque gerens, & virginis arma
SARRANAE:

id eſt *Tyriae, Carthaginienſis.* vulgo legitur SPARTANAE. & ſcio quid dici poſſit de *venatricibus* puellis *Spartanis:* ſed certe aequum erat ut Venus, cum inter *Tyrios* eſſet, geſtaret os & habitum & arma virginis TYRIAE, (hoc eſt SARRANAE) non SPARTANAE. Immo ipſa litem hanc ſolvit mox, v. 339.

Tum Venus: haud equidem tali me dignor honore:
VIRGINIBUS TYRIIS *mos eſt geſtare* PHARETRAM,
Purpureoque alte ſuras vincire cothurno:

Virginibus TYRIIS, id eſt, SARRANIS. ideo puto me recte emendaſſe. Vocem *Sarranae* paullo rariorem, in magis familiarem, *Spartanae*, videntur vertiſſe Librarii, ſuo more. Servius quidem legit *Spartanae:* ſed hoc nihil probat praeter mendi vetuſtatem.

v. 120. *miſeramque* PATRI flagrabat *Eliſam.*] Difficillimus locus; ad quem Barthius: "Dura locutio; ſententiam videmus eſſe hanc: *incendebat Eliſam ut ſimilem puerum ex Aenea gignere cuperet.*" FLAGRABAT igitur accepit pro *flagare faciebat*; quod ferri quidem poteſt. Sed quid fiet de iſto PATRI? quippe Latinè dici *flagrare faciebat Eliſam* PATRI, nemo mihi perſuaſerit, ſuâ tantùm, & ſine Veterum autoritate. Ex comparatione manifeſtum eſt Statium alludere iſti loco Virgilii ubi Aſcanius inter venandum dicitur *acri* gaudere *equo:* is eſt Aen. IV, 156.

At PUER *Aſcanius mediis in vallibus* acri
Gaudet equo:

hoc reperto, facile eſt Statium eruere,

nevercales ibat venator in agros
Aſcanius, *miſeramque* PUER flammabat *Eliſam:*

Vix aliter ſcribere potuit, ſi rem ſpectes; & amat Statius omni occaſione ſublegere verba Magiſtri ſui Virgilii. Potes quidem retinere *flagrabat* pro *flagrare faciebat*; ſed non opus eſt figurata locutione cum in proximo ſit vox *flammabat*, quae, minima mutatione, melius convenit. Claudianus de Nupt. Hon. & Mar. v. 16.

Scyria ſic tenerum virgo flammabat Achillem.

Seneca Troad. v. 303.

Regum tyranne, jamne flammatum *geris*
Amore *ſubito pectus?*

Val. Flaccus VIII, 300.

Conjugio atque iterum ſponſae flammatus amore.

Flammatus eſt *incenſus*, ut Noſtro Theb. VIII, 606.

inſurgunt juſto flammata *pudore*
Agmina:

ita legendum; vulgo, *firmata pudore.* Achilleïd. I, 398.

Dulcibus armorum furiis & ſupplice regum
Conqueſtu flammata *movet.*

Claudi-

Claudianus VI. Conſ. Honor. v. 467.

Flammatus virtute *pia*, *propriaeque ſalutis*
Immemor.

Catalecta Pithoei, p. 3.

Igne *ſalutifero Veneris puer omnia* flammans.

Potes etiam, minori mutatione, legere

miſeramque PATRIS *flagrabat*
Eliſam:

miſeram patris, Graeciſmo noto, *ob patrem.* Vel,

miſeramque MAGIS *flagrabat*
Eliſam:

magis incendebat Eliſam, ante ſatis miſeram. Mihi adhuc placet prima conjectura.

V. 121. *gyro* LEVIORE *minantes*
Eludebat equos.] Gronovius Reliq. ad Silv. notat: "Vide an ſit potius BREVIO-"RE." Non ſolum potius eſt BREVIORE, ſed unice verum: primum, quia τὸ LEVIS *gyrus* nihili eſt; cum non *gyrus*, ſed *equus* qui in gyro flectitur, *levis* dici oportuerit. Val. Flaccus VI, 239.

mollique per aequora Caſtor
Anfractu LEVIORIS EQUI deludit *anhelos:*

id eſt, *agilioris.* Deinde, quia hoc item, ut ſuperiora, ex Virgilio ſunt Aen. XI, 694.

Orſilochum fugiens magnum*que agitata*
per orbem
ELUDIT GYRO INTERIOR

ad quae Servius: INTERIOR] *Sinisterior*, BREVIORE *ſcilicet* CIRCULO. Seneca Hippol. v. 311.

Ille nocturnas agitare bigas
Diſcit, & GYRO BREVIORE *flecti.*

Horatius:

INTERIORE *diem* GYRO *trahit:*

id eſt BREVIORE. Lucanus III, 549.

Et tentare fugam, nec LONGO *frangere*
GYRO
Curſum.

Idem VI, 288.

Agminaque interius GYRO BREVIORE *recepit:*

ita legendum puto; vulgo, MURO *breviore.* natus error ex eo quod GYRUS antique ſcribebatur GURUS, ut teſtatur Salmaſius ad Hiſt. Aug. Scriptores Vol. I. p. 909. Sil. Italicus XIII, 25. loco ſuaviſſimo:

EXIGUOS *format per prima volumina*
GYROS.

Tibullus IV, 1.

Seu libeat curvo BREVIUS *compellere* GYRO.

Verſu proxime ſequenti pro *aut* Rom. *haud.*

V. 123. *Arcadas Ogygio verſantem in pulvere* METAS.] Loquitur Statius de Parthenopaeo Arcade, notiſſimae pulcritudinis juveni; & huic comparat Criſpinum, *equo* ſe exercentem; quemadmodum Troilo & Aſcanio *equitibus*, paulo ante. Comparatio igitur poſtulat aliquid de Parthenopaeo *equitante*; quod in his verbis fruſtra quaeſiveris. quippe METAE ad certamina *currunm* pertinent, ut Horatius

META*que fervidis*
Evitata ROTIS:

vel ad *curſores*, ut Sidon. Apollinaris Praefat. Epithal. Polemii & Araneolae, de Hippomene *currente*,

Pallens Hippomenes ad ima METAE
Tardat Schoenida ter cadente pomo.

Quod ſi ad certamina *equeſtria* referri poſſent METAE, (& forte poſſunt,) tamen VERSARE *metas* nullum habet ſenſum aut notionem verbis ſubjectam. quin & ſi haberet aliquam ſignificationem *Ludorum* & *Certaminum equeſtrium* (& nullam aliam habere debet) huic tamen loco aliena eſſet: agit enim poëta de Parthenopaeo in *obſidione Thebana* occupato, *Ogygio in pulvere*, ante muros Thebarum; quo tempore inanibus *ludis* mentem oblectare illi non vacabat. Nihil verius quam Statium ſcripſiſſe,

Arcadas Ogygio verſantem in pulvere
TURMAS:

TURMAE ſunt *equitum*, ut pueris notum. Noſter Propempt. Celer. v. 125.

Jam tamen & TURMAS *facili praevertere* gyro
Fortis.

Claudianus in Pr. Conſ. Stilich. I, 102.

TURMAS equitum, *peditumque*
catervas:

ex Horatio Epiſt. II, 1. v. 190.

Dum fugiunt equitum TURMAE, *peditumque catervae.*

has igitur TURMAS Parthenopaeus in *pulvere Ogygio*, circa moenia Thebana, VERSABAT, id eſt, *exercebat*, artem tractandi equos, & cetera ad equitatum pertinentia docebat. Ovidius Heroid. IV, 45.

Saepe

Saepe juvat VERSARE *leves* IN PULVERE currus,
Torquentem frenis ora ſequacis equi.
Art. Amat. I. 725.
qui vomere ſemper adunco
Et gravibus raſtris ſub Jove VERSAT humum:
quod *exercere tellurem* vocat Virgilius. Idem Aen. XII, 664.
tu currum *deſerto in gramine* VERSAS:
id eſt, huc illuc vertis & torques & quaſi *exerces*. Omnia jam facilia. Parthenopaeus *equo inſidens* TURMAS verſabat, & pugnas obibat; unde vocatur *Arcas eques* Theb. V, 555.
extemplo, monitu ducis, advolat ardens
ARCAS EQUES.
Scriptum fuiſſe videtur pro TURMAS, literis tranſpoſitis, MURTAS; unde factum METAS: qualia multa Librariorum errata in his Silvis, & aliis auctoribus antiquis, deprehendi. Ita infra v. 128. pro *Mavors* Rom. *Mauros*. Sic apud Ciceronem Paradox. I. ipſo initio, pro *Stoicorum hominum diſputationibus* plane legendum *otioſorum hominum*, literis tranſpoſitis. Pro *verſantem* Rom. *vexantem*, quod retinet Domitius, ſed ſine ullo ſenſu. *Tyriae matres* ſunt *Thebanae*. *Non torvo lumine*, propter pulcritudinem Parthenopaei.

v. 125. *nam magni Ducis indulgentia* PULSAT.] Neſcio quidem quomodo *Indulgentia* Domitiani dici potuerit PULSARE Criſpinum. Explicant quidem, *propellit & pectus inflammat*. Sed hoc non in ſe continet notio verbi *pulſare*, quod *vim* & *violentiam* denotat: adeo ut nequaquam jungi poſſit cum *Indulgentia*. Noſter Theb. I, 368. de Polynice per tenebras iter faciente:
Incertuſque viae, per nigra ſilentia vaſtum
Haurit iter: PULSAT METUS *undique, & undique frater:*
elegantiſſime. Notum iſtud Virgilii,
Corda PAVOR PULSANS, *laudumque arrecta cupido.*
Alcimus Avitus II, 317.
Nec minus his PULSAT *contraria* CURA *ſalutis.*
Sidon. Apollinaris Carm. II, 416.
necnon, PULSANTE ſenecta,
Hinc rediviva petit vicinus cinnama Phoenix.
Si quid video ſcripſit Statius,
nam magni Ducis indulgentia POSCIT:
id eſt, *ultro & prior te provocat & hortatur*: elegantiſſima vox. Noſter Theb. II, 399.
Sed quia dulcis amor regni, blandumque poteſtas,
POSCERIS.
Ovidius Faſt. IV, 721.
Nox abiit, oriturque Aurora. Palilia POSCOR.
Non POSCOR *fruſtra, ſi favet alma Pales.*
vide Cl. Bentleium ad Horat. Carm. I, 32. Val. Flaccus I, 769.
magnos obitus natumque, domumque,
Et genus Aeolium, pugnataque POSCERE *bella:*
ex quo loco Noſter ad Marcell. v. 72. ut illic notavi,
Magna pater, dignoſque etiamnum belliger actus
POSCIT avus.
Indulgentia igitur Imperatoris hoc POSCIT, *poſtulat, flagitat*, ut ſurgas & animo concipias caſtrorum curam. Hae voces interdum commutantur: ſic Epiced. in Puer. v. 71. pro
POSCENTEMque *novas tremulis ululatibus auras,*
probabo legendum eſſe PULSANTEMque. Pro *magni Ducis* Parm. *magno:* male. Potes etiam legere *indulgentia* PERGIT, ex Epithal. Stell. v. 174.
Hunc & biſſenos (ſic INDULGENTIA PERGAT
Praeſidis Auſonii!) cernes attollere faſces.
& ad Marcell. v. 57.
Latiique Ducis ſi numina PERGENT.
Sed verius & elegantius mihi videtur POSCIT; & mutatio minor eſt. In iis quae ſequuntur,
Certaque dat votis HILARIS *veſtigia frater,*
plane caecutio; prorſum ignarus quid ſibi velit HILARIS *frater. fratrem* quidem aequaevum Criſpinus habuit, ſupra v. 75.

& 65. Sed nihil praeterea de eo compertum habeo. Latet tamen ſub voce HILARIS *Dignitas* aliqua ſeu *Honor* quo auctus fuit hic *frater* a Domitiano: unde de Criſpino quoque paria ominatur Statius. Potes legere,

Certaque dat votis LAETIS *veſtigia frater.*

ſed multum abeſt ut Statium ita ſcripſiſſe affirmaverim.

v. 129. *Flectere Caſtor equos, humeris quatere arma Quirinus.*] In priore membro hujus verſus aliquid deſiderari videtur; in poſteriore aliquid abundare. Primò enim, parum eſt *flectere equos*, niſi accedat *ars* & *peritia* quaedam in hoc faciendo. quippe quivis poteſt *equum flectere*; arte verò & ſcientiâ iſtud facere, non niſi qui a peritioribus acceperit: & hoc Criſpinum docere, Caſtoris munus fuit. Deinde, non video cujuſnam usûs in Re Bellica ſit *quatere arma* HUMERIS: non enim ex eo quod aliquis *quatit arma* HUMERIS, ideo eſt melior bellator: nec ſi Romulus Acronis regis Caeninenſium arma HUMERIS portavit & Jovi Feretrio conſecravit, hoc pertinet ad belli & *armorum tractandorum peritiam*; ſed ad pompam & victoriae oſtentationem: vide Liv. I, 10. Hunc imitatus poſtea Marcellus, occiſo manu ſua Viridomaro, *ſpolia Galli, ſtipiti impoſita*, HUMERIS *ſuis vexit*, ut de eo refert Eutropius lib. 3. *tropaeum* ſcilicet, de quo videndus Gronovius ad Senec. Troad. v. 151. Haec, inquam, & talia exempla non attingunt hunc locum, in quo agitur de *peritia armorum tractandorum*; quò nihil facit HUMERORUM mentio. ARMA quidem & HUMERI ſaepe conjunguntur, ut Virgil. Aen. X, 700.

ARMA*que Lauſo*
Donat habere HUMERIS, *& vertice figere criſtas.*

Claudianus Laud. Stilich II.

Tunc habiles ARMIS HUMEROS *Dea veſtibus ambit*
Romuleis.

Noſter Achilleid. I, 352.

ARMA HUMERIS, *arcumque animoſa petebat*
Ferre.

Val. Flaccus II, 544.

aptatque ſuperbis
ARMA HUMERIS.

Propertius IV, 10.

Seu quia victa ſuis HUMERIS *huc* ARMA *ferebat,*
Hinc Feretrî dicta eſt ara ſuperba Jovis.

Sil. Italicus II, 453.

Tali ſublimis dono, nova TEGMINA *latis*
Aptat CONCUTIENS HUMERIS, *celſuſque profatur.*

qui locus non me laedit: conſtructio enim eſt, *aptat humeris*, non *concutiens humeris*. quod ſi conſtructio eſſet *concutiens humeris*, nihil tamen adjuvaret hunc Statii locum, qui *peritiam* poſtulat, quam ex iſtis verbis efficere non potes; cum etiam *imperitiſſimus* armorum poſſit ea *concutere* HUMERIS. Ita Tacitus Hiſt. II, 22. *temere ſubeuntes cohortes Germanorum, cantu truci, & patrio more nudis corporibus*, SUPER HUMEROS ARMA QUATIENTIUM. Vides Germanos *quatientes arma ſuper* HUMEROS: an ideo dixeris eos eſſe militaris diſciplinae *gnaros*, quatenus hoc faciebant? Non certe, ſed contra: & hoc voluit Tacitus, qui TEMERE *ſubeuntes* eos dicit. *Humeris* igitur circumſtantia eſt minime neceſſaria: nec opus fuit ut Quirinus doceret Criſpinum *quatere arma* HUMERIS, ſed ſimpliciter *quatere arma*, quod mox explicabimus. Depravatio latere videtur in ea voce, quae ad priorem verſus partem reducenda eſt, hoc modo,

Flectere Caſtor equos GYRIS, *quatere arma Quirinus.*

parum differentiae eſt inter τὸ *huĕris* & *guris* vel *goeris*; ita enim ſcribebant. Auſonius Eclogario p. 560.

Octo & octoginta goeris, *& ſuper trihorio.*

Recte verò *Flectere equos* GYRIS: hoc enim Artis & Scientiae equeſtris erat: unde paulo ſupra laudatur Troïlus quòd

GYRO *breviore minantes*
Eludebat equos:

& Ipſe Caſtor Epiced. Patr. v. 130.

Non toties victorem CASTORA GYRO
Nec fratrem caeſtu virides plauſere Therapnae.

Virgilius Georg. III, 115.

Frena Velethronii Lapithae GYROSque *dedere*

Impoſiti dorſo, atque equitem docuere *ſub armis*
Inſultare ſolo, & greſſus glomerare ſuperbos:

ubi notat Servius, *ut cum* DISCIPLINA *incedant. Equitem* ibi eſt *equum.* Hunc Virgilii locum imitatur Manilius V, 636.

Hic glomerabit equo GYROS.

Ovidius Met. VI, 224. de filiis Niobae:

E quibus Iſmenos, qui matri farcina quondam
Prima ſuae fuerat, dum certum FLECTIT *in* ORBEM
Quadrupedes curſus, *&c.*

id eſt, dum *gyro flectit equum.* Lucanus I, 425.

Optima gens FLEXIS *in* GYRUM *Sequana frenis.*

Tibullus IV, 1. v. 91.

Aut quis equum *celerem artato compeſcere freno*
Par ſit, & effuſas tardo permittere habenas?
Inque vicem modò directo contendere curſu,
Seu libeat curvo brevius compellere GYRO.

& v. 206.

mutata figura
Seu me finget equum GYRO *percurrere campos*
Doctum, ſeu, &c.

ita optime emendavit Heinſius pro *rigidos percurrere.* vide ibi politiſſimum Broukhuſium affatim exemplorum ſuggerentem. Ovidius Heroïd. IV, 79.

Sive ferocis equi *luctantia colla recurvas,*
Exiguo FLEXOS *miror in* ORBE *pedes:*

in *orbe*, id eſt, *gyro.* Manilius V, 73.

Stare levi curru moderantem quatuor ora
Spumigeris frenata lupis, & FLECTERE equorum
Praevalidas vires, & torto ſtringere GYRO.

Tacitus de Mor. Germ. c. VI. Equi *non forma, non velocitate conſpicui: ſed nec variare* GYROS *in morem noſtrum* DOCENTUR. Recte igitur *flectere equos* GYRIS: in hoc enim conſtat peritia ἡ Ἱππαδικὴ, non ſimpliciter in *flectendo equos.* Dicit Statius: Mars & Minerva monſtrabunt tibi τὰ Τακτικὰ, ſeu *rationem diſponendi exercitus*, ut loquitur Nazarius Panegr. c. 28. Caſtor, *equitandi artem* & ſcientiam: Romulus, *arma* cum agilitate *vibrare*, & dexteritate quadam & decore tractare: hoc enim vult per *quatere arma. Arma tractare* Horatius Epiſt. I, 18.

adde, virilia quod SPECIOSIUS ARMA
Non eſt qui TRACTET.

& Seneca Epiſt. 88. *An liberale ſtudium iſtud eſſe juventuti noſtrae credimus, quam majores noſtri rectam exercuerunt, haſtilia jacere, ſudem torquere,* equum agitare, arma tractare? Vegetius de Re Militar. lib. I. Tractare ſcutum, *& obliquis ictibus* (f. *actibus*) *venientia tela deflectere, plagam prudenter vitare, audacter inferre.* vide Cic. de Orat. III, 52 & 54. Ovidius Met. XII, 498.

ARMAque CONCUSSIT, *certumque equitavit in orbem.*

Petronius:

Mox & Socratico plenus grege, mutet habenas
Liber & ingentis QUATIAT *Demoſthenis* ARMA.

Utcunque tamen mihi adblandiatur haec conjectura, nihil in Contextu mutare ſuſtinui, quia aliter Eruditioribus forte viſum erit. Pro *Flectere* & *quatere* Parm. & Rom. *Flectet* & *quatet*, quod in Editionem ſuam admiſit Cruceus, ſatis poenarum hoc nomine daturus Gronovio Elench. Antidiatr. c. VI. cum *quatet* ſumſerit pro *quatiet.*

v. 130. Quis *tibi tam tenero*, &c?] Ita omnes Editiones: ſed extra dubium poſita eſt emendatio Dan. Heinſii, legentis & diſtinguentis,

humeris quatere arma Quirinus,
Qui *tibi tam tenero*, &c.

quae tamen Cruceo non placere potuit, quia *Quirinus* ſeu *Romulus* non tam apte diceretur permittere ancilia Saliis, quàm *Mavors*, cujus illi erant Sacerdotes. Hunc refutat Gronovius Diatr. c. L. & docet elegantiſſime dici de Romulo, quòd honores conferat Patri ſuo Marti ſacratos: & hoc exemplis inſtruit. Veriſſimum eſt Qui.

v. 131. NUBIGENAS *clipeos*] Hoc etiam debetur eidem Dan. Heinſio, cum ante legeretur NUBIGEROS, de qua voce miras nugas agunt Morellus & Cruceus poſt Domitium, qui etiam conjicit NUBIGENUM *clipeos,*

clipeos, id eſt, inquit, *ingentes, quales geſtarunt Centauri nubigenae.* Nihil verius Heinſii emendatione; cui adludit Parmenſis, quae habet NUBIGERAS. *nubigenae clipei* ſunt *ancilia* Διοπετῆ, *lapſa ancilia coelo*, ut eos vocat Virgilius, citatus a Gevartio ad hunc locum. ſic *nubigenae amnes* Theb. I, 365. *nubigenae Centauri* Theb. V. ex Virgil. Aen. VIII, 293. *Tu* nubigenas, *invicte, bimembres*, &c. *nubigenae biformes*, iidem, Claudiano lib. I. in Rufinum. Sic *Phoebigena Auguſtus* Sidon. Apollinar. Carm. II, 125. *Martigena* ibid. v. 396. *aurigena* de Perſeo, Praefat. Carm. VI.

Cum matrem impleret filius aurigena. *flammigena fur*, Cacus, Carm. XIII. *nubigenas nimbos* Prudentius Hamartig. v. 486. Apuleius de Mundo: *Sed caelum ipſum, ſtellaeque* caeligenae, *omniſque ſiderea compago, Aether vocatur*: ita legendum; vulgo *caeligerae*. ſic *venti terrigenae*, eodem libro.

ibid. *intactaque caedibus* ARMA.] Nondum ex toto cum ſanitate & elegantia convenit hic verſus. Vide enim praecedentia: *Quirinus monſtrabit tibi quatere* ARMA, *utpote qui jam tibi permiſerit geſtare clipeos &* ARMA *intacta caedibus*. Amove hanc a Statio pauperiem non ſuam, & repone,

Nubigenas clipeos, intactaque caedibus AERA:

ex Virgilio nempe Aen. II, 734.

Ardentes CLIPEOS, *atque* AERA *micantia cerno.*

aera & *clipei* paene idem ſunt hoc Statii loco. Lucretius II, 635.

Cum pueri circum puerum pernice chorea
Armati in numerum pulſarent aeribus AERA,
Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus:

de Curetibus loquitur: haec autem *aera* quae illi pulſabant, *clipeos* diſertim vocat Ovidius Faſt. IV, 209. de iiſdem:

Pars CLIPEOS *ſudibus, galeas pars tundit inanes:*
Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.

Horatius Carm. I, 16.

non acuta
Si geminant Corybantes AERA.

Diomedes lib. III. p. 474. *Hi namque in inſula Creta Jovem cuſtodiendo ne vagitu ſe parvulus proderet, lusûs excogitato genere* clipeolis AENEIS *inter ſe concurrentes, tinnitu* aeris *illiſi, rythmica etiam pedis dactyli compoſitione, celavere vocem infantis.* Recte igitur *aere* pro *clipeis:* praeſertim vero de his *Ancilibus*, quae ex AERE facta erant; unde Dion. Halicarnaſſ. Antiq. II, 8. ΧΑΛΚΗΝ πέλτην AEREAM *peltam* vocat eam quam caelitùs delapſam fingebat Numa: ad cujus figuram reliquae factae erant. Propertius IV, 2. clare:

At tibi, Mamuri, formae *caelator* AENAE
Tellus artifices ne terat Oſca manus!

Recte igitur AERA haec *Ancilia.* Mirus de his *Armis* error Caſſiodori Praefat. Libr. de Orthographia, inter Vet. Grammat. Putſchii, p. 2279. his verbis:

Arma virumque cano:

ubi totius operis ſumma concluſa eſt: Arma enim ANCILIA, *Virumque Virgilius dicturus eſt.* Confundit *arma Aeneae* cum *Ancilibus.*

v. 134. *an aeſtiferis Libyae* SUDABIS IN ARVIS?] Ex hoc loco corrigendus alter Propempt. Celer. v. 123. de quo monere oblitus ſum:

Nec novus hoſpes erit: puer HIS SUDAVIT IN ARVIS
Notus adhuc tantum majoris munere clavi:

ita legendum; vulgo, *puer* HIC *ſudavit i* ARMIS.

v. 137. *&* UNDOSO *circumflua conjuge Peuce.*] N. Heinſius ad Val. Flaccu IV, 729. hunc locum ita citat:

Et UMBROSO *circumflua conjuge Peuce:*

& ſane Edit. Parm. habet UMBROSA: Ron UMBROSO: ſed perperam. *undoſus conj* eſt *Iſter*, qui circumfluit Peucen: el gantiſſime dictum. Noſter Theb. IV 708.

Et PATRIS UNDOSI *ſonitus expectat hiulca*
Aegyptos:

id eſt *Nili.* Sidonius Apollinaris Carm. V, 29. de Ilia & Tibride:

Liquenti quae juncta toro, vult murmura lymphis
Tollere, & UNDOSI *ſomnum ſervare* MARITI.

UNDOSUS *hoſtis Herculis*, de *Acheloo*, Idem

Carm. XIV. Sic *undoſi Dii* Propertius III, 20.

Ergo ego nunc rudis Adriaci vehar aequoris hoſpes,
Cogar & UNDOSOS nunc prece adire Deos:

ita legendum; vulgo UNDISONOS: male. *undiſonum* eſt ἀλίκλυτον, quod *undis ſtrepit & ſonat*, ut SAXUM *undiſonum* Val. Flacco IV, 44. *Pſamathe undiſona* I, 364. MALEA *undiſona* Noſtro Achilleid. I, 408. quod Diis non adeo commodum videtur. Sic Thetis *mater* AQUOSA Achillis, Ovid. Heroïd. III, 53.

Tu mihi juratus per numina MATRIS AQUOSAE
Utile dicebas ipſe fuiſſe capi.

Claudianus de Rapt. Proſ. III, 15.

LIQUIDIS *incumbunt* PATRIBUS *udae*
Naïdes.

Lucanus VI, 362.

nec fortior UDUS
Labitur avectae PATER *Iſidis:*

ita legendum; vulgo, *nec fortior* UNDIS: vide locum. Verſ. 138. pro SOLYMUM Domitii Codices habuerunt SOLIDUM: & ita Parmenſis. recte reſtituit Domitius, adducto loco Val. Flacci init. lib. I.

SOLYMO *nigrantem* pulvere *fratrem.*

v. 145 NITIDAS *ſpeculas, caſtellaque longe*

ASPICIS? ille dedit; *cinxitque haec moenia foſſa.*] Ita Editiones, NITIDAS *ſpeculas*, epitheto parum apto. Vetuſta verò Parmenſis habet VIDES *ſpeculas:* unde N. Heinſius ad Val. Flaccum V, 536. elicit, VIDEN' HAS *ſpeculas:* quod mihi quoque in mentem venerat. Uterque fruſtra: ſi enim VIDES *has ſpeculas*, quare τὸ αὐτὸ, ASPICIS *caſtella*, id eſt, VIDES *caſtella?* Non ita ſcriberet Statius; nec τὸ *ſpeculas* relinqueret ſine Epitheto, quod latet ſub voce VIDES. Recte emendavi,

VIGILES *ſpeculas, caſtellaque longe*
Aſpicis?

VIGILES vocat *ſpeculas*, vel quia in iis *vigilabant* & *excubabant* ſpeculatores, qui rerum novarum vel tumultûs alicujus vel hoſtilis adventûs ſignum darent, ut Ovid. Triſt. IV, 1.

Nam dedit e SPECULA cuſtos *ubi ſigna tumultus*
Induimur trepida protenus arma manu.

quo alludit Auct. Conſol. ad Liv. Auguſtam, v. 61. de Auguſto:

Ille VIGIL, ſumma *ſacer ille locatus in* arce
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.

Noſter Theb. X, 491.

Ni Megareus SPECULA *citus exclamaſſet ab alta,*
Claude, Vigil; ſubeunt hoſtes.

Q. Curtius IX, 9. *Non tamen invictum animum curae obruunt, quin* TOTA NOCTE *praeſideret in* SPECULIS. Apuleius Miles IV. *Nec juxta quidquam quam parva caſula cannulis temere contecta: quo* SPECULATORES *e numero latronum, ut poſtea comperi, ſorte ducti* NOCTIBUS EXCUBABANT. Clare vides VIGILES *ſpeculas.* Vel quia *ignibus perpetuis* nocturnis inſtructae erant hae *ſpeculae:* qui ignes *vigiles* dicuntur, utpote qui nunquam *ſopiuntur* ſeu extinguuntur. Ovidius Faſt. VI, 267.

Veſta eadem eſt, quae Terra: ſubeſt VIGIL IGNIS *utrique:*

id eſt *nunquam extinctus.* Statius Theb. VIII, 266.

Incertaeque faces, & jam male PERVIGIL IGNIS:

id eſt *paene extinctus.* Sic *vigil cuſtodia* Claudian. IV. Conſ. Honor. & Ovid. Met. XII, 148. *perpetua*, quae *non ceſſat:* & ſimilia multa. *Ignes* vero e *ſpeculis* elatos eſſe, notiſſimum. Noſter Theb. XII, 251.

Cernis, ut ingentes murorum porrigat umbras
Campus, & e SPECULIS *moriens intermicet* IGNIS.

Lucanus VI, 278.

vix praelia Caeſar
Senſerat, elatus SPECULA *quae prodidit* IGNIS

utrovis igitur ſenſu ſumas, veriſſimum eſt VIGILES *ſpeculas.* Quod vero ſequitur, *caſtellaque* LONGE ASPICIS, ſatis ridiculum. non enim LONGE aliquid ASPICIMUS, ſed PROSPICIMUS: *caſtellaque longe Proſpicis:* ex ſenſu ſcilicet communi, & Virgilio Aen. XI, 909.

Ac ſimul Aeneas fumantes pulvere campos
PROSPEXIT LONGE, *Laurentiaque agmina vidit.*

Noſter

Noſter Theb. V, 589.

modico ſuper aggere LONGE
Pallida ſanguineis infectas roribus herbas
PROSPICIT.

Horatius:

Laudaturque domus longos *quae* PROSPICIT *agros:*

Tacitus Hiſt. V, 6. *Ab occaſu, Phoenices & mare: Septentrionem e latere Syriae* LONGE PROSPECTANT. De commutatione harum vocum dixi fuſius ad II, 2. v. 45. & vide Heinſium ad Claudian Pr. Conſ. Stilich. II, 253. Potes etiam legere LONGA pro LONGE. Sequitur: ILLE DEDIT: Pro quo Heinſius ad dictum Val. Flacci locum reponit, INSEDIT, *cinxitque haec moenia foſſa:* cum, inquit, nihili ſit *ille dedit.* Immo vero optimum, & ſenſui neceſſarium. Monſtrator Britannus Criſpino enumerat beneficia patris ejus Bolani in eos: Videſne, inquit, iſtas ſpeculas, iſta caſtella? ILLE, pater tuus, nobis iſta DEDIT; & cinxit noſtra haec moenia foſſa, quò ab incurſu hoſtium tuti eſſemus. Nihil planius. *Dedit caſtella,* ut Virgilius Aen. X, 200.

Qui MUROS *matriſque* DEDIT *tibi, Mantua, nomen.*

Ovidius Met XIV, 172.

Quod loquor, & ſpiro, caelumque & ſidera ſolis
Reſpicio, (poſſimne ingratus & immemor eſſe?)
ILLE DEDIT.

Martialis IX, 103.

TEMPLA *Deis, mores populis* DEDIT, *otia ferro.*

Nihil igitur mutandum.

v. 148. *hunc ipſe* VACANTIBUS *armis*
Induit.] Idem Heinſius ad eundem locum Val. Flacci V, 536. legit,

hunc ipſe, VOCANTIBUS *armis,*
Induit.

Recte: quare enim *indueret thoraca* Bolanus, VACANTIBUS *armis,* cum nullum eſſet bellum? Hanc etiam emendationem repetit Heinſius ad Sil. Italicum X, 112. & ad Claudianum de IV. Conſ. Honor. v. 318. Nec de ea dubitandum eſt. Val. Flaccus III, 341.

Quas rapuit telis feſtina, VOCANTIBUS auſtris,
Hypſipyle.

Claudianus Laud. Seren. v. 214.

ſaeva VOCANTIBUS *arma*
Jam lituis.

Prudentius in Symmach. I.

Nec tremulis, cum bella VOCANT, *capit arma lacertis.*

Sil. Italicus XVI, 699.

Talibus accenſi Patres, fato*que* VOCANTE,
Conſulis annuerunt dictis.

ita *ventus* VOCARE *rates* poëtis paſſim dicitur. Pro *thoraca* Parm *tribracta.* Domitius in ſuis invenit *thoraca* & *tributa*; unde peſſime fecit & edidit *vibrata,* ut ad praecedens *tela* referretur haec vox. Quid vero fecerit τὸ *hunc?* Verum eſt *thoraca:* niſi ſub Parmenſis lectione lateat aliquid. Recte vero & proprie RAPUIT *thoraca regi Britanno:* unde emendandus Virgilius Aen. VI, 860. de Marcello:

Tertiaque arma *patri ſuſpendet* RAPTA *Quirino:*

ita enim legendum, non CAPTA. Et ſcio quid dicat Servius more & judicio ſuo, CAPTA Quirino.] *Qualia & Quirinus* CEPERAT, *id eſt, Romulus.* Sed aliud eſt CAPERE *arma ab aliquo,* aliud, RAPERE *alicui.* Ipſe Virgilius litem hanc diſcernet, Aen. X, 449.

Aut ſpoliis *ego jam* RAPTIS *laudabor* opimis
Aut leto inſigni.

& mox, v. 462.

Cernat ſemineci ſibi me RAPERE arma *cruenta.*

& ſic ceteri poetae paſſim. Scio etiam quid objici poſſit ex Livio XXIII, 46. Sed ibi Antitheſis poſtulat *caperet,* ut reſpondeat τὸ *daret.* Noſter Theb. X.

Iſmenos RAPTIS *tumet Hippomedontis* opimis.

v. 150. victricia bella PARENTIS.] Sic omnes editiones. Sed extra ordinem laudanda eſt & admittenda praeclara Morelli emendatio:

Qualiter in Teucros victricia bella PARANTI
Ignotum Pyrrho *Phoenix narrabat Achillem.*

Sine hac nec ſenſus nec conſtructio conſtat: unde miror Gronovium in Diatribe & in editione ſua nullam hujus rationem habuiſſe. Certe meruit. Sil. Italicus XVI, 9.

tremit omnis ab alto
Proſpectans ſcopulo paſtor nova bella PARANTEM.

Noſter

Noſter Theb. II, 546.

nec tanta putat ſibi bella PARARI.

v. 152. *Felix, qui viridi fidens* OPTATA *juventa*

Durabis quaſcunque VIAS.] Ita nonnullae editiones, plures OPTATE: aeque mendoſe, quippe aeque ſine ſenſu. Lege,

Felix, qui viridi fidens COEPTAQUE *juventa:*

ut Genethliaco Lucani v. 64.

Mox COEPTA *generoſior* juventa
Albos oſſibus Italis Philippos
Et Pharſalica bella detonabis.

Propertius III, 7. v. 57.

Mollia tu COEPTAE *fautor cape lora* juventae,
Dexteraque immiſſis da mihi ſigna rotis.

Catalecta Pithoei:

Occidit infelix COEPTAE *modo flore* juventae:

ita legendum pro *coepto:* flore *juventae* modo COEPTAE. & ita hunc Statii locum emendaſſe ſero video N. Heinſium ad Sil. Ital. II, 463. Sed nec adhuc ex toto ſanus eſt locus. Stulte enim dixeris VIRIDI COEPTAQUE *juventa*, cum ille qui VIRIDI ſit *juventâ* neceſſario non ſolum fuerit COEPTA, ſed etiam aliquatenus PROVECTA *juventa*. Dixiſſe debuit, ſi per verſum licuiſſet, *Felix, qui* VIRIBUS *fidens*, COEPTA*que juventa:* vel, MERITIS *fidens*, vel tale quidpiam. niſi malis, *Felix qui viridi fidens*, CRISPINE, *juventa:* vel, *viridi fidens* NAVA*que juventa*. Sed hoc eſt nugari; & adhuc mendoſum puto locum. Quænam vero ſunt hae VIAE quas duraturus erat Criſpinus? an *itinera?* minime vero invidenda ſors, nec adeo *felix* Criſpinus, ſi *viridis* juventa VIIS & *itineribus* impendenda erat. Lege,

Durabis quaſcunque VICES:

id eſt, quaecunque negotia, quamcunque *ſortem*, quamcunque *fortunam*. Ita Epiſt. ad Marcellum v. 48.

Sed viget ingenium & magnos accinctus in uſus
FERT *animus* QUASCUNQUE VICES:

Claudianus dixiſſet,

Novi conſilium, novi Stiliconis in omnes
Aequalem CASUS *animum.*

Pietat. Abaſcant. v. 78.

digna evolvere tantas
Sobria corda VICES:

& v. 99.

Mille etiam praenoſſe VICES.

Tibullus I, 9.

Aut operum varias diſpoſuiſſe VICES.

Virgilius Aen. II, 432.

Teſtor in occaſu veſtro nec tela nec ullas
Vitaviſſe VICES *Danaum:*

ex quo loco reſtituendus forte aliter ejuſdem libri v. 730.

Jamque propinquabam portis, omnemque videbar
Evaſiſſe VICEM:

ita, inquam, mihi videtur legendum pro VIAM: omnem *vicem*, id eſt, omnem *caſum*, omne *periculum*, ut bene Servius explicat ad locum modo adductum. Solennis vero harum vocum commutatio, cum nulla ſit differentia in libris MSS. inter *a* & *ce*. Inde eſt quod Georg. I, 417. adhuc in omnibus editionibus legatur *Mutavere vias*, cum plane legendum ſit *Mutavere vices:*

Verum ubi tempeſtas & caeli mobilis humor
Mutavere VICES,

ut apud Horatium *mutat terra* VICES, & alios paſſim: ſenſu, inquam, hoc poſtulante. Inde idem mendum apud Tibullum II, 6. v. 35.

Illa gerat veſtes tenues quas ſemina Coa
Texuit, auratas diſpoſuitque VIAS:

ubi Broukhuſius ad ſenſum optime interpretatur, *veſtem auro variegatam, virgis aureis inter telas procurrentibus.* hoc verò non eſt *auratas vias*, ſed *vices*. Citat quidem Servium ad Virgil. Aen. VIII, 660. VIRGATIS LUCENT SAGULIS. *Quae habebant in virgarum morem deductas* VIAS. Neſcio quâ Servii editione uſus fuerit Vir elegantiſſimus; ſed in optimis non *vias*, ſed *ſtrias* legitur; & haec eſt vera & indubitata lectio. Eleganter igitur *auratas vices* appellat Tibullus virgas & ſtrias aureas telis intertextas, & *vicibus* interpoſitas. hoc eruditis evincet ſola vox *diſpoſuit*. Virgilius dixiſſet,

tenui telas diſcreverat auro.

Statius Theb. XI.

Stamina purpureae ſociaverat aurea telae.

Claudianus de Hyſtrice:

alternanteſque *colorum*
Tincta vices.

Lucanus II, 354.

gradi-

gradibuſque acclinis eburnis
Stat torus, & picto veſtes diſcriminat auro.

alternum textum vocat Plinius N. H. IX, 35. Val. Flaccus III, 10.

conjux Percoſia veſtes
Quas dabat, & picto Clite variaverat auro.

De commutatione harum vocum vide Burman. ad Val. Flaccum I, 283. & in ſcriptis Criticorum ſaepe inveneris. Pro *vallumque ſubibis* Parm. *vellamque ſub illis*: Rom. *veniamque ſub illis*.

v. 154. *Forſan & IPSE latus* (SIC *numina principis adſint) Cinctus.*] *Cinctus latus* Quo? nemo enim abſolutè dici poteſt *Cinctus latus*, niſi ſimul denotetur *inſtrumentum* QUO cingitur. Lege,

Forſan & ENSE latus:

nihil certius. Seneca Hippol. v. 544.

Non erat gracili levis
Armata ferro cornus, aut longo latus
Mucrone cingens ENSIS:

Noſter Thebaid. I, 428.

Forſan & accinctos lateri *(ſic ira ferebat)*
Nudaſſent ENSES: IV, 40.
Inter adhortantes vix ſponte incedit Adraſtus
Contentus FERRO cingi latus: *arma miniſtri*
Pone ferunt:

ita legendum puto; vulgo, *arma manipli*. Ovidius Amor. III, 8.

ENSE latus cinctum, *quod tibi ſervit, erat.*

Idem Faſt. II, 784.

ENSE latus cingit, *tergaque preſſit equi.*

Sil. Italicus IX, 296.

Contra cincta latus FERRO *Saturnia Juno.*

Propertius III, 12.

Gyrum pulſat equis, niveum latus ENSE revincit,
Virgineumque cavo praetegit aere caput.

Petronius Satyrico c. 82. *Haec locutus* GLADIO latus cingor, *&, ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires.* Satis haec exemplorum. Prima ſyllaba EN amiſſa erat in praecedente ET. Deinde, pro SIC legendum SI: *ſi adſint* numina principis, id eſt, *Si faveant*; ut IV, 8. loco huic ſimillimo,

SI *modò prona bonis invicti* Caeſaris ADSINT
NUMINA:

& hoc itidem ex Virgilio Aen. III, 116.

modò Juppiter adſit
Tertia lux claſſem Cretaeis ſiſtet in oris.

Val. Flaccus II, 377. ubi Hercules Jaſonem objurgat,

Quid? & ipſe viris cunctantibus adſis?
O miſeri quicunque tuis acceſſimus actis!

ita diſtinguendum & legendum; vulgo, *Quid & ipſe* ADSIT. Quiſnam verò fuit *unanimus amicus*, cujus *comes* futurus erat Criſpinus, neſcius ſum. Verſ. 156. pro *Quo* Parm. *Quae*. & 157. pro *haec* eadem *&*.

v. 159. HINC *votis* ANIMUM *precibuſque* JUVABO.] Nullum commodum ſenſum extrahere poſſum ex his verbis. Pronum fuit, HUNC *votis animum:* ſed nec hoc perſpicuitate Statiana dignum. Tentabam etiam, Hoc *votis* OMEN. Sed & hoc ſpongiae incubuit. Tandem mihi ſatisfacio:

nos fortior aetas
Jam fugit; hinc votis TANTUM *precibuſque* JUVARO:

reſpondent haec ſuperioribus: Tu fidens viridi juventa durabis quamcunque ſortem; Nos fortior aetas jam fugit; & *hinc* eſt quòd votis *tantùm* precibuſque *juvare poſſum*, cum *corpore* non poſſim. Si haec non placeant, deſpero. Ne verò te terreat *nos* & *juvaro*: his enim ſubitis perſonarum mutationibus nihil frequentius. Ita Lacrim. Etruſc. v. 37.

Nos *non arſura* feremus
Munera; venturoſque tuus durabit in annos,
ME *monſtrante, dolor.*

Calpurnius Eclog. VII, 79.

O *utinam* NOBIS *non ruſtica veſtis ineſſet,*
VIDISSEM *propius* MEA *numina!*

Ovidius Heroïd. III, 11.

Alter in alterius jactantes lumina vultum
Quaerebant taciti VESTER *ubi eſſet amor:*

ita legendum ex ſenſu; vulgo, NOSTER. *veſter* id eſt *tuus*: ſupra dixerat TE & TUA, numero ſingulari: jam perſonam mutat, ut Heroid. IX, 1. Deianira Herculi,

Gratulor

Gratulor Oechaliam titulis accedere VESTRIS ;

ſtatim ſubjicit, *fama Decolor, & factis inficianda* TUIS. pro *votis* Parm. *notis.*

v. 160. *Hei mihi, ſed* QUAESTUS *ſolitos ſi forte ciebo.*] Domitius explicabat *lucra*, quia Statius ex recitationibus *victum quaerebat*. Gronovius Diatr. c. 50. mavult QUESTUS, ut per modeſtiam carmina ſua *queſtus* appellet Papinius ; ut *queſtus avium*, alibi. Damnat tamen hanc conjecturam in Reliq. ad Silv. & reponit COETUS *ſolitos:* & hoc verum. Suetonius Auguſt. c. 85. quo nos relegat Gronovius : *Multa varii generis proſa oratione compoſuit ; ex quibus nonnulla in* COETU *familiarium, velut in auditorio* recitavit. Apuleius in Floridis: *imber repentinò coortus, ita ut mihi ad vos venit uſu nuperrimè, differtum* auditorii COETUM *diſtulit. Ciere* COETUS eſt *convocare auditores.* Supra Epithal. Stell. & Violant. v. 235. hae voces pariter commutatae. Adhuc tamen hunc locum turbant duae Adverſativae, SED *coetus ſolitos*, & quae ſtatim ſequitur SED *venies melior.* Forte :

Hei mihi, QUOD, *coetus ſolitos ſi forte ciebo,*
Tu deeris, Criſpine, mihi :

ita Epiced. in Patr. v. 225.

Hei mihi QUOD *tantùm patrias ego vertice frondes*
Te ſub teſte tuli:

Ad uxorem v. 60. loco ſimillimo.

Heu *nunc illa tenens viduum* QUOD *ſola cubile*
Otia tam pulcrae tetit *infoecunda juventae!*
SED *venient, plenis venient connubia taedis.*

Thebaïd. tamen XII, 340.

Hei mihi, SED *quanto deſcendit vulnus hiatu!*

Nihil igitur mutandum. Pro *Hei* Parm. *Et*, id eſt *Ei*, vel *Hei*. Rom. *Heu*. & pro *carmina* v. 161. Parm. *crimina*. Verſ. 162. pro *deeris* Parm. *dederis.*

v. 166. CINGET*que ſuperbis Faſcibus.*] Ita Editiones. Codex vero Sanſb. CINGIT*que* : unde Gronovius Reliq. ad Silv. legit,

Idem omnes perferre *gradus*, CINGI*que ſuperbis*
Faſcibus, & patrias dabit inſediſſe *curules.*

Quod manifeſto verum eſt, cum in altera lectione nulla ſit conſtructio. Parmenſis plane habet CINGI*que*. Verſ. 170. pro *Proximus ille* DEUS, potes legere DEIS. ita Gratius Cynegetico :

Deus ille, an PROXIMA DIVIS
Mens fuit ?

& videtur imitari hunc locum Claudianus in Sec. Conſ. Stilich. v. 130.

PROXIME DIS *Conſul, qui tantae* proſpicis *Urbi.*

Eutropius lib. VIII. de Trajano: *Ob haec per orbem terrarum* DEO PROXIMUS *nihil non venerationis meruit & vivus & mortuus.* Juſtinus VIII, 2. *Dignum itaque qui* DIIS PROXIMUS *haberetur, per quem Deorum majeſtas vindicata ſit :* de Philippo Macedone. Vell. Paterculus II, 35. de M. Catone : *Homo virtuti ſimillimus, & per omnia ingenio* DIIS *quam* hominibus PROPIOR. Sed nihil muto : Statius enim *Diis* tantum non conceſſiſſet, ut Domitiano *ſuperiores* eſſent. unde Pietat. Abaſc. v. 38. de eo : *humanos* PROPIOR JOVE *digerit actus.*

v. 175. + *tantiſque* ENIXUS *ſuffice donis*] Si vox *enixus* recte habet, conſtructio eſt, *enixus tantis donis, ſuffice* tantis donis. Quod neſcio an defendi poſſit. *enixus* eſt *fretus, fiſus*, ut apud Tacit. Annal. XIV, 28. *fratris opibus* ENIXUS. Sed mihi multo magis placet

tantiſque ELECTUS *ſuffice donis:*

quaſi dixiſſet, Hoc maxime induſtriam tuam accendat quod ELECTUS es, non FORTUITO Fortunae favore provectus. Alterum prae hoc friget. Ita Achill. I, 365.

ultro etiam veneratur ſupplice dextra
Et grates ELECTUS *agit:*

ſcil. Chiron, quod eum praecipue *elegerat* Thetis cui Achillem mandaret. Ita etiam Achill. II, 336. Paris dicitur

ELECTUS *formae certamina ſolvere paſtor.*

Sidonius Apollinaris Carm. VII, 554.

Cannas celebres Varrone fugato
Scipiadumque etiam turgentem funere Poenum
Livius ELECTUS *fregit.*

Plinius Epiſt. II, 13. de jure trium liberorum loquens : *quod quanquam parce & cum delectu daret, mihi tamen, tanquam* ELIGERET,

RET, *indulſit*. Eleganter Trajanus Plinio X, 29. *Provinciales, credo, proſpectum ſibi a me intelligent: nam & tu dabis operam ut manifeſtum ſit illis,* ELECTUM *te eſſe qui ad eoſdem mei loco mittereris.* Ex ſupra citato loco Achilleid. II, 336. de Paride, reſtitui poteſt alter ejuſdem argumenti, Sil. Italici VII, 440. ex eo deſumtus:

Audivit ſacrae LECTUS certamina formae:

ubi vulgo legitur LENTUS. Mox v. 178. ita diſtingue:

Non minus hoc fortis, quam ſi tibi &c.

vulgo,

Non minus hoc, fortis quam ſi &c.

vitioſe: quippe frigide dicitur *ipſe fortis Bellipotens.* Senſus eſt, hoc *fortitudinis* & virtutis tuae non minus indicium eſt, quam ſi Ipſe Mars tibi caſtra recluderet & Ipſe manibus ſuis tibi arma indueret. Verſ. 179. pro TORVA *caſſide*, quod verum eſt, omnes ante Gronov. editiones habent TORTA: niſi quod Parm. TORTIVA: Rom. TORVI. Verſ. 77. *primum enſem* optime explicat Dodwellus Annal. Stat. c. LIX.

ECLOG. III.

EPICEDION IN PATREM.] Ita editiones. Sed hoc nimis generale eſt, & *cuivis* Patri convenit: unde Parmenſis bene addit SUUM, *Epicedion in Patrem* SUUM: & ita edidi.

v. 3. *Da, genitor* PERDOCTE, *lyrae.*] Non inter optima epitheta iſtud *perdocte.* Mallem,

Da, genitor PRAECLARE, *lyrae.*

ut apud Horatium Serm. I, 6.

Non patre PRAECLARO, *ſed vita ac pectore puro.*

& infra, v. 110.

Hoc ego commodius quàm tu, PRAECLARE Senator.

Claudianus in Sec. Conſ. Stilich. v. 174.

Hanc tu cum Superis, Stilicho PRAECLARE, *tueris.*

Parmenſis habet *pdocte*, virgulâ per caudam ꝑ *p* ductâ; quo modo voces *per, prae,* & *pro* in antiquis libris concipiuntur. *docte* & *clare* facile mutari potuerunt propter coalitionem literarum *cl* in *d*, ut ſaepe fit. Certius iſtud quod ſequitur, nempe pro MOVERI legendum MOVERE: *neque enim fas eſt mihi antra Delia* movere *aut Cyrrham* impellere *ſine te.* hoc Conſtructio poſtulat: ſi enim retineas *moveri*, dicendum quoque foret *impelli.* Pro *Te ſine* Parm. *Deſine:* & ita Codd. Domitii, qui recte emendavit *Te ſine.*

v. 8. *funeſtamque ederis irrepere taxum*
EXTIMUI, trepidam*que nefas areſcere laurum.*] Vide an non legendum ſit,

funeſtamque ederis irrepere taxum
SUSTINUI:

id eſt, *paſſus ſum, permiſi.* Ovidius Amor. I, 7.

At nunc SUSTINUI, *raptis a fronte capillis,*
Ferreus ingenuas ungue notare *genas.*

Heroid. V, 32.

SUSTINET *Oenonen* deſeruiſſe *Paris.*

Auctor Conſolat. ad Liv. Aug. v. 393.

Adde quod eſt abſens functus: nec cernere *nati*
Semineces oculos SUSTINUERE *tui:*

Phaedrus IV, 15.

Hoc argumentum monet, ut SUSTINEAS *tibi*
Habitu eſſe *ſimiles, qui ſunt virtute impares.*

ubi vide Schefferum & Burmannum. Nec placet iſtud TREPIDAM *laurum:* & multo melius ſcripſiſſet PARTAM *laurum:* quod verum puto. Monſtrum plane eſt quod ſequitur,

CERTE *ego magnanimûm* &c.

in quo & ſenſum & latinitatem fruſtra quaeſiveris. Ne longum faciam, ſic lege & diſtingue totum locum:

funeſtamque ederis irrepere taxum
Suſtinui, partamque (neſas) areſcere laurum
ILLE *ego magnanimûm qui facta attollere regum*
Ibam altum ſpirans, Martemque aequare canendo.

Audaculus affirmo non aliud ſcribere potuiſſe Statium, quam *Ille.* Emphaticum quiddam eſt in iſto *Ille ego*, & quod indignationem exprimit. *Ille ego qui*, ut Epiced. in Puer. v. 38.

Ille ego qui *toties blandus matrumque patrumque*
Vulnera, qui *vivos* potui *mulcere dolores*,
Deficio.

Thebaid. IX, 434.

Ille ego *clamatus ſacris ululatibus amnis*
Qui *molles thyrſos Baccheaque cornua puro*
Fonte lavare feror, *ſtipatus caedibus artas*
In freta quaero *vias.*

Ovidius Heroid. XII, 105.

Illa ego, quae *tibi* ſum *nunc denique barbara* facta,
Nunc tibi ſum pauper, nunc tibi viſa nocens,
Flammea ſubduxi *medicato lumina ſomno,*
Et tibi, quae raperes, vellera tuta dedi.

Epitaphium vetus apud Reineſium Inſcr. p. 854.

Ille ego qui vixi *bis deno circine ſolis*
Ore genas tenero vernans, *& robore pollens,*
Miles eram, *ſum deinde civis ex milite factus.*

Plinius Epiſt. I, 6. *Ridebis, & licet rideas.* Ego *Plinius* ILLE, *quem noſti, apros tres, & quidem pulcherrimos*, cepi. Sil. Italicus XI, 177.

Ille
Dardanius cui *ſacra pater*, cui *nomina liquit*
Ab Jove ducta Capys, magno cognatus Iulo,
Ille ego *ſemihomines inter Naſamonas & inter*
Saevum atque aequantem ritus Garamanta ferarum
Marmarico ponam *tentoria mixtus alumno?*

Nota iſta,

Ille ego, qui *quendam gracili* modulatus *avena*
Carmen, & egreſſus *ſilvis vicina* coëgi
Ut quamvis avido parerent arva colono,
(Gratum opus agricolis) at nunc *horrentia Martis*
Arma virumque cano.

Quos ego verſus non teſtimonii cauſa adduco, ſed ut Virgilio abjudicem foetum non ſuum. praeter enim quod in MSS. pleriſque vetuſtioribus non inveniantur, teſtante Pierio, eſt & alia ratio quâ patet ignari cujuſdam & barbari interpolatoris eſſe, nedum Virgilii; ex conſtructione ſcilicet, quae haec eſſe debuit, prout exemplis adductis liquet: ILLE EGO QUI *quondam* MODULATUS *carmen avena, & egreſſus ſilvis* COEGI *arva ut parerent colono*, NUNC *arma virumque* CANO: non AT *nunc*: hoc enim modo tota ſententia perturbatur. Mitto ineptum epitheton *vicina*: CUI enim *vicina* arva intelligit? an vicina *ſilvis?* ridiculum: quaſi ad arva tantum *ſilvis vicina* pertinerent Virgilii Georgica! an *Mantuae* vicina arva voluit? ſed & hoc aequè ridiculum, & ob eandem rati nem. Scio quid de his verſibus dicant Pierius, & Jul. Scaliger Poëtices lib. V. ad finem: ſed nullae, quantumvis magnae, auctoritates, ſenſui communi praeponderare debent. Sed ad penſum: a quo me abduxit amor Vatum Principis. Veriſſimum eſt ILLE *ego* pro CERTE *ego*: & pari fere modo commutantur voces CERTE & IPSE apud Ovidium Faſt. II, 5. ubi pro

IPSE *ego vos habui faciles in amore miniſtros,*

duo codices habent CERTE *ego*. Verſ. 11. pro *Martem* Parm. *Matrem*.

v. 12. *quis Apolline* MERSO
Frigida damnatae PRODUXIT *nubila menti?*] Nic. Heinſius ad Sil. Italicum X, 411. pro MERSO legit VERSO, id eſt *averſo*: optime. Noſter Theb. X, 70.

Quid faciat? ſcit fata ſuis contraria fatis,
AVERSUM*que* Jovem.

Ovidius Amor. III, 12.

AVERSIS *utinam tetigiſſem carmina* Musis,
PHOEBUS *& incoeptum deſtituiſſet opus.*

qui locus firmat emendationem meam ſupra Glauc. Melior. v. 26.

Infauſtus vates, VERSO *mea pectora* PHOEBO
Plango lyra:

vulgo legitur, VEXO *mea pectora* TECUM: pro quo Parm. & Rom. VERSO. vide quae ibi notavi. *Diverſus Apollo* eodem ſenſu apud Calpurnium Siculum Eclog. IV, 9.

Dulce quidem reſonas, nec te DIVERSUS APOLLO
Reſpicit, o juvenis.

Deinde, pro *produxit*, idem ibidem legit *praeduxit*: & hoc itidem recte. Metaphora

taphora ſumta eſt a Re Militari ſeu Obſidionali, in qua muri & foſſae & lineae *praeduci* dicuntur. Lucanus IV, 45.

Munitumque latus laevo praeducere *gyro.*

& v. 264.

Tunc inopes undae praeducta *cingere foſſa*
Caeſar avet:

ita legendum; vulgo *praerupta foſſa*. Seneca de Ira II, 8. praeductam *obſeſſis parentibus foſſam*. & ita paſſim. Verſ. 14. pro *ſonantes*, Domitii codices *ſonantem*; & ita Parmenſis: ſed male. Verſ. 17. pro SURDA *ferarum agmina*, mallem, TARDA *agmina*; ut *immotos lucos. Tarda, non mota, non ſequentia*, ut prius fecerunt. Sic apud Ovidium Heroïd. VII, 27.

Ille quidem male gratus, & ad mea munera SURDUS:

tres libri habent TARDUS, quod praetulit Burmannus, quem vide. Mox, v. 19. pro TENDENS Conſtructio poſtulat TENDIS. ſi enim retineas *tendens*, dixiſſe debuit Statius *membris* EMISSUS ET *in ardua* TENDENS. Videtur ante oculos habuiſſe Lucanum, initio Lib. IX. de anima Pompeii.

v. 23. NOTI*que modos extendis Arati.*] Humile nimis, nec Arato dignum epitheton. Lege, ut poſtea in Rom. inveni,

DOCTI*que modos extendis Arati,*

ita infra, *doctus Battiades*, Callimachus. Recte vero *extendis*. Plinius Epiſt. IX, 10. *In via plane* nonnulla *leviora ſtatimque delenda, ea garrulitate qua ſermones in vehiculo ſeruntur*, EXTENDI. Nemo igitur legat *intendis*, inductus loco Virgilii Aen. IX, 776.

numeroſque intendere *nervis:*

nec *expendis*; quemadmodum citat Broukhuſius ad Propert. III, 3. v. 48. Mox, v. 25. *Concilia Heroum juxta*, &c. imitatur Auſonius Parental. IV.

Et modo conciliis animarum mixte piarum:

ita legendum, pro *piorum*, ſc. hominum; quod Graevio placuit.

v. 29. *Nam me ter relegens* CAELO, *terque ora retexens*
Luna videt reſidem] Conſtructio eſt: *Nam Luna* CAELO *ter relegens ora, terque retexens, videt me reſidem*. quo pacto abundat VOX CAELO: ubi enim niſi *caelo* potuit Luna relegere & retexere ora? Lege:

Nam me ter relegens CAELUM, *terque ora retexens.*

Avienus Phaenom. Arat. v. 971.

Sol iſtinc flammiger aethram
Jam relegit.

Prudentius Hamartig v. 849. de Anima:

Concretum celeri relegens *ſecat aëra lapſu,*
Exſuperatque polum *fervens ſcintilla remenſum.*

ſic *relegere pontum* Sil. Italicus II, 20. *relegere litora* Virgil. Aen. III. Vide Heinſium ad Ovid. Met. VIII, 173. ubi jam video illum ita emendaſſe hunc Statii locum. Virgilius Culice, v. 283. de Luna:

& tu currentes, menſtrua virgo,
Auditura lyram tenuiſti, nocte relecta:

ita legendum; vulgo *relicta*. *relegere noctem* elegantiſſime dicit pro *remetiri*. tale mendum ex Horatio ſuſtulerunt Heinſius & Bentleius, Carm. I, 34. *curſus relectos:* ubi ante legebatur *relictos*. Quid ſit *ora retexens* diſces ex Ovidio Met. VII, 530.

Dumque quater junctis implevit cornibus orbem
Luna, quater plenum TENUATA RETEXUIT orbem.

Eodem ſenſu *deducere orbitam* Luna dicitur Propertio II, 16.

Septima jam plenae deducitur *orbita* Lunae:

verbo itidem *Textorio*. Tibullus II, 4.

Nec refero Soliſque vias, & qualis, ubi orbem
Complevit, verſis Luna recurrit *equis.*

Huic contrarium *reſumere orbem* Thebaïd. I, 576. & *recolligere ignes* Seneca Oedipo v. 505. Plene hac Metaphora poetae. inde etiam Apuleius Lib. de Mundo: *Dierum etiam noctiumque curriculis* ORDIUNTUR *menſes; menſes* TEXUNT *annos; anni ſeriem conficiunt ſaeculorum*. Nota omnibus proprietas vocis *ordiri*. Verſ. 32. pro *hauſi* Parm. *hauſit:* Rom. *auſi. Haurire cineres* idem quod *legere*. Ovidius Met. VIII, 538.

Poſt cinerem, cineres hauſtos *ad pectora preſſant.*

Ubique exempla. Verſ. 33, pro IN *munera* Rom. MIHI *munera. Primum animum* ponit pro *redeuntem a ſtupore*, quo nimius dolor mentem ejus obnubilaverat, ut bene explicat

explicat Gronovius Diatr. c. LI. pro *tacitis* Parm. *tacitus*.

v. 35. *Nunc etiam* LABENTE *manu*, NUNC *lumine ſicco*] Sic vulgo editur, LABENTE *manu*. Parmenſis vero, *Nunc etiam* HEBETANT *manu*: Rom. HEBETANTE *manu*. Scripſit Statius,

Nunc etiam TREPIDANTE *manu*.

Nimirum literae *tr* coaluerunt in *h*, quae ejuſdem eſt ductus: unde pro *trepidante* factum primò *hepidante*, mox *hebetante*. Deinde, pro NUNC *lumine ſicco*, quod in omnibus eſt, recte Gronovius Diatr. c. LI. NEC *lumine ſicco*: & hoc poſtulat ſenſus: *manu trepidante* & *oculis* non *ſiccis*, id eſt, *humidis*. Ita ſupra Lyric. ad Junium v. 11. pro NUNC *major ſitis*, reſtitui, NEC. Contra Theb. IX, 370. de Nympha Iſmenide, occiſum in fluvio Crenaeum filium quaerentis:

Scrutaturque manu galeas, & prona reclinat
Corpora: NUNC *ponto ſubmerſa intrabat amaram*
Dorida:

ita legendum; vulgo, NEC *ponto ſubmota*, ſine ſenſu. Sic & apud Virgilium Aen. IX, 140. loco ad intelligendum difficillimo:

Sed periiſſe ſemel ſatis eſt. Peccare fuiſſet
Ante ſatis, penitus modo NON *genus omne peroſos*
Femineum:

Pierius teſtatur in nonnullis antiquiſſimis Codicibus pro NON legi NEC. Scribe,

penitus modo NUNC *genus omne peroſos*
Femineum.

Objectio eſt a parte Trojanorum, & Reſponſio ad Objectionem: " Dicet forte " aliquis, Sed ſatis eſt Trojanos SEMEL " periiſſe. Immo (inquit Turnus) non " ad *poenam* ſolùm ſed etiam ad *peccatum* debes reſpicere, & dicere, ſatis fuiſſe Trojanis ſemel peccaſſe OLIM, dummodo NUNC non itidem peccent, modò NUNC penitus peroſi ſint omne genus femineum." Infert ergo: " Atqui non NUNC peroſi ſunt genus omne " femineum; quippe bellum gerunt pro " Lavinia: ideo nec peccaſſe OLIM in " hoc genere ſatis illis fuit; quippe & " NUNC peccant: Ergo, nec periiſſe SEL ſatis eſt, ſed & ITERUM debent " perire, & quoties peccant." Haec eſt Argumentatio Turni: cujus ſenſum partim vidit Servius, qui haec notat: AT PERIISSE SEMEL] *Quaſi objectio eſt, ut ſi dicatur, Sed periiſſe ſemel ſatis eſt: immo vero ſemel ſatis fuit eos peccaſſe. ex quo colligitur, quoties peccaverint, toties eos perire debere.* In verbis Servii ad v. 141. legitur NON: quod tamen corrigendum puto, NUNC; aliter non video quomodo huic loco conſtet ſenſus. Verſ. 36. pro *molle quieſcis* Parm. *mole.* & v. 38. pro *Solatus* Parm. & Rom. *Stellatus:* & *Phrygios* Rom. pro *Phrygio:* omnia perperam.

v. 41. HIC *ego te, (nam Sicanii non mitius* &c.)
INSERUI *cum laude* LOCI: SED *carmine plango*
Pierio.] Inopportuna admodum Adverſativa iſta particula SED, cum nulla ſit Oppoſitio inter hanc & priorem ſententiae partem. Antiqua hujus vocis ſcriptura eſt SET: unde facile fuit, LOCIS, ET *carmine*. ET verò, literâ tranſpoſitâ, pro TE: *locis*, TE *carmine plango Pierio*. Et jam Veritatis facies naſci incipit, & appareret legendum eſſe pro HIC, HIS ſc. *locis*; (quod & voluit Bernartius, fruſtra refragante Gronovio Elench. Antidiatr. c. VII.) & pro *Inſerui*, *Inſertū*, ſc. *te*. Unde, vix uno apice mutato, totus locus ſic refingendus eſt:

His ego te (nam Sicanii non mitius &c.)
Inſertū *cum laude* locis, te *carmine plango*
Pierio:

intermediis iſtis, *nam Sicanii*, &c. uſque ad *ariſtas*, in parentheſi incluſis, quemadmodum edidi. *Inſertum his locis*, id eſt, *impoſitum, additum*. Sidon. Apollinaris Carm. XI, 12.

tenuique inſerta fluento
Perforat arenti radio lux ſicca liquorem.

Martialis Epigr. III, 41.

Inſerta phialae *Mentoris manu docta*
Lacerta vivit, & timetur argentum.

Paſſim exempla. *Te, te*; ut Horat. Carm. IV, 13.

& refugit TE, *quia luridi*
Dentes, TE *quia rugae*
Turpant & capitis nives.

ſupra dixi de hac affectuoſa vocis ejuſdem iteratione *Cum laude*, id eſt, cum *laudatione*,

datione, ſc. funebri. *Primùm*, inquit Statius, *in hoc loco te ſepelivi cum Laudatione: nunc hoc Epicedio te plango.* per quae, gradus & continuationem pietatis ſuae in Patrem oſtendit. Pro *Inſerui* Parm. *Inferni.* Verſ. 42. pro SIC TIBI *rara*, quod plures Editt. habent, Graſſerus edidit SI TIBI *rara*; & ita Parm. & Rom. Gronovius vero Elench. Antidiatr. c. VII. monet legendum eſſe SICUBI *rara*; quod verum eſt: non ita ejus interpretatio. Dicit Statius: Hoc loco ego te ſepelivi: & ſane cauſam habui: quippe crocus, cinnamon, & ceteri pretioſi odores qui divitum funeribus incendi ſolent, non mitius halant, non dulcius ſpirant, & conſequenter non eſſent tibi gratiores quàm hic locus. *Sicubi* eſt idem quod *ſi forte*, ut ſaepe: vide Val. Flaccum IV, 105. Aliter legere poſſes, *ſic tibi grata*, vel *cara*: ſed non opus eſt. Pro *dites* Parm. *ditis.*

V. 45. SUMAS *gemitus* & VULNERA *nati*, ET *lacrimas.*] Ita conſtanter editiones: ut mirer unde Gronovius ediderit SUME ET *gemitus.* verius erat, SUME HOS *gemitus.* Quomodo vero accipere potuit pater nati VULNERA? Lege,

SUME HOS *gemitus*, & MUNERA *nati*,
HAS *lacrimas.*

Ita Theb. XII, 88. Creon ad buſtum filii Menoeceos:

ACCIPE, *nate*, *tui nova libamenta triumphi*,
ACCIPE.

Auctor Ciris, v. 44.

ACCIPE dona *meo multùm vigilata labore.*

Virgilius Aen. III.

ACCIPE & haec, *manuum tibi quae monumenta mearum*
Sint, puer.

Seneca Troad. v. 806

SUME *nunc iterum comas*,
Et SUME lacrimas; *quicquid e miſero viri*
Funere relictum eſt.

Idem Herc. Oet. v. 1648.

ACCIPE HAEC, *inquit*, *ſate*
Paeante DONA; munus *Alcidae cape.*

Recte VETO MUNERA: Val. Flaccus V, 29.

vix membra rigentia tandem
Impoſuere rogo, lacrimaſque & MUNERA *flammis*
Vana ferunt.

Auſonius Parental. VIII, 17.

Caelebs namque gener nunc haec *pia* MUNERA *ſolvo.*

Ovidius Met. II, 340.

Nec minus Heliades fletus & *inania morti*
MUNERA *dant* lacrimas.

Idem Pontic. I, 8.

Cui nos & lacrimas, *ſupremum in funere* MUNUS,
Et dedimus medio ſcripta canenda toro.

Manilius I, de peſte Athenienſi:

Ceſſerat officium morbis, & MUNERA *deerant*
Mortibus, & lacrimae:

ita legendum puto, non *funera*. *Mortibus* ibi eſt *mortuis*. Val. Flaccus V, 13.

Ecce inter lacrimas, *interque extrema virorum*
MUNERA, &c.

Ovidius Triſt. III, v. 81.

Tu tamen extincto feralia MUNERA *ferto*,
Deque tuis lacrimis *humida ſerta dato.*

Ex his locis vides *lacrimas* & *munera* ad amicorum buſta conjungi ſolere. Voces autem *munera* & *vulnera* ſaepe commutantur. ita apud Ovid. Eleg. de Nuce v. 131. pro *vulnera* quod erat in libris, viri docti reponunt *munera*. In ſcriptis Criticorum paſſim exempla invenies. Retineri tamen poteſt ET *lacrimas*: & ita edidi.

V. 46. RARI *quas nunquam habuere parentes.*] Sic habent exemplaria. Morellus pro *nunquam* conjecit *unquam*; & ita Parmenſis. Gevartius edidit CARI. Uterque reprehenſus Gronovio Diatr. c. LI. ubi haec notat: " Grandius multo No-
" ſter, RARI *nunquam*. RARI parentes
" propter ſcelus hominum habuerunt ve-
" ras lacrimas a natis: ſed & pauci qui
" habuerunt, non tamen tantas, tamque
" acerbas, quantas ego tibi confero." Vide, Lector, quid ſit nimium acumen, & quam facile fallamur in his Studiis, niſi ſpectemus ἅμα πρόσω καὶ ὀπίσω. Quippe *lacrimae quas* RARI *parentes habuere*, ſunt *lacrimae quas parentes* RARO *habuere*: & eò uſque ſenſus optimus eſt. Jam vero ſi interſeras NUNQUAM, vide quàm abſurdum feceris: tunc enim erit, *lacrimae quas parentes* RARO NUNQUAM *habuere*. Vel ſi τὸ

RARI

RARI *parentes*, per PAUCI explices, eodem res recidet: *lacrimae quas* PAUCI *parentes habuere*, recte dixeris: *lacrimae vero quas* PAUCI *parentes* NUNQUAM *habuere*, absurde. Idem periculum facias istis Martialis verbis Epigr. I, 2.

decus quod
RARI *post cineres habent poetae*,

eundem exitum deprehendes. Sensit hoc, opinor, Gronovius Elench. Antidiatr. c. VII. ubi aliter interpretatur; nempe, RARI parentes, *ii qui veros gemitus orborum meruerunt*. Melius hoc, utpote nihil absurdi in se habens. Sed omnino recte edidit Gevartius, CARI *quas nunquam habuere parentes*: ut Ovid. Amor. I, 7.

Tunc ego vel CAROS *potui violare* parentes.

& Heroïd. XXI, 43.

Cumque dies CARIS *optata* parentibus *instat*.

Lucretius lib. III.

Nam jam saepe homines patriam CAROSque parentes
Prodiderunt, vitare Acherusia templa petentes:

ubi tamen forte praestat, *carosque penates*, seu domos. Exempla sunt obvia. Dicit igitur Statius: Nulli parentes, licet filiis carissimi, habuerunt tales lacrimas quales ego tibi collaturus sum. Nisi malis CLARI *parentes*, id est *nobiles* & genere illustres, ut apud Horatium,

Non ego me CLARO *natum* patre, &c.

quod huic loco & sententiae optime congruit. Nam SERI *parentes*, (i. e. *longaevi*) quae erat conjectura Hieron. Bignonii, referente Gronovio & probante, ad fin. Elench. Antidiatribes, non ex toto sensui satisfacit. *Quas* vero est *quales*, ut Glauc. Melior. v. 33.

cum proprios gemerem defectus ad ignes
Quem, *Natura, patrem!*

id est *Qualem patrem*. Virgilius Aen. IV, 11.

Quem *sese ore ferens! quem forti pectore, & armis!*

ita legendum; vulgo *quàm forti*: male. si enim retineas *quàm*, constructio haec erit, QUAM *forti pectore*, & QUAM *armis*. Quid vero est QUAM *armis?* arena sine calce. nisi vox *fortibus* intelligenda sit, hoc modo, *quam forti pectore & quam fortibus armis*. Sed alterum multo elegantius, & repetitio παθητικωτέρα: *qualem* vultu, *qualem* forti pectore seu patientia, *qualem* armis!

v. 47. *Atque utinam, Fortuna,* DARES *mihi manibus* aras.] Usitatius est in hac re *aram* quàm *aras*. Virgilius VI, 177.

aramque *sepulcri*
Congerere arboribus caeloque educere *certant*:

hinc sua habuit noster, & Sil. Italicus XV, 387.

alta sepulcri
Protenus extruitur, caeloque educitur ara.

Val. Flaccus V, 9.

robora caedunt
Pars silvis, portantque aras:

ubi vide Cl. Burmanni notam. Non nescio plures interdum extrui solere, ut Aen. III, 63. *stant manibus* ARAE. Sed & alia ratio est quare *aram* hoc loco legerem: ea est ut vitetur ingratum ὁμοιοτέλευτον DARES *mihi manibus* ARAS. Sed alium ordinem verborum offerunt Parm. & Rom.

Atque utinam fortuna mihi DARE *Manibus aras*:

qui unice verus est. *fortuna* est *opes*, οὐσία. Horatius:

Quo mihi fortunam, *si non conceditur uti?*

Symmachus Epist. I, 37. *Nunquam in mercedem ornamenta linguae corrupit.* fortunae *tenuis, opulentiam fide, quaestum laude mutavit*. Exempla ubique.

v. 52. *Et Nemees* LUCUM] Vide praecedentia & sequentia: *superâssem* DONA *siculi sepulcri, & Nemees* LUCUM, & SOLENNIA *Pelopis*. ineptè LUCUM interseritur inter *dona* & *solennia*: mitto quod versu abhinc altero dixerat *praetexere* LUCO. Lege,

Et Nemees LUDUM:

jam omnia cohaerent. Hyginus Fab. LXXXV. *Laius Labdaci filius Chrysippum Pelopis filium nothum propter formae dignitatem* NEMEAE LUDIS *rapuit*. Florus II, 7. *Quae gaudia, quae vociferationes fuerunt, quum hoc forte* NEMEAE *in theatro quinquennalibus* LUDIS *a praecone caneretur?* Plautus Casina IV, 1.

Nec pol ego NEMEAE *credo, neque ego Olympiae,*
Neque usquam, LUDOS *tam festivos fieri.*

v. 55

v. 55. *aut putri ſonitum daret ungula* FOSSA.] Altum de hac *foſſa* inter Commentatores ſilentium; niſi quòd Thomas Stephanus in ſua harum Silvarum editione *foſſam* interpretatur *ſeptum* vel *carcer*, quo continebantur equi priuſquam ad curſum emittebantur. Neſcio quidem unde hanc hauſerit vocis ſignificationem: nec ſane multum refert, cum Statius non aliud ſcribere potuerit quàm,

aut putri ſonitum daret ungula CAMPO.

Immanis, inquies, mutatio. vide tamen quibus autoritatibus eam defendam. Virgilius VIII, 595.

it clamor, & agmine facto
Quadrupedante PUTREM SONITU *quatit* UNGULA CAMPUM:

quem verſum penè repetit XI, 875.

Quadrupedumque PUTREM *curſu quatit* UNGULA CAMPUM.

planè vides Statianum hoc parodiam eſſe verſus Virgiliani: Virgilius vero ſumſit ex Ennio Annal. VI. citato a Macrobio Saturn. VI, 1. Noſter Theb. VI, 401.

pereunt veſtigia mille
Ante fugam, abſentemque ferit gravis UNGULA CAMPUM.

& 459.

Multaque tranſverſis praeſtringitur UNGULA CAMPIS.

XII, 656.

Icta gemit tellus: virides gravis UNGULA CAMPOS
Mutat, & innumeris peditumque equitumque catervis
Expirat protritus ager.

Achilleid. I, 123. de Chirone:

Motaque deſueto crepuit *ſenis* UNGULA CAMPO.

Sil. Italicus VI, 217.

Cornea gramineum perſultans UNGULA CAMPUM.

& II, 174.

Incita pulveream CAMPO *trahit* UNGULA *nubem.*

Lucanus VI, 82.

gradibuſque citatis
UNGULA *frondentem diſcuſſit cornea* CAMPUM.

Noſter Theb. IX, 250.

conſuetaque CAMPO
Fluctuat, & merſas levis UNGULA *quaerit arenas.*

Ovid. Halieutic. v. 73. de equis loquens:

Compeſcatque SOLUM *generoſo concita pulſu*
UNGULA *ſub ſpoliis graviter redeuntis opimis.*

Idem. Met. VI, 218.

Duraque mollierat ſubjectas UNGULA GLEBAS.

Calpurnius Eclog. VI, 56.

UNGULA *quae viridi ſic exultavit in* ARVO,
Tangeret ut fragiles, ſed non curvaret, ariſtas.

Videor etiam inveniſſe originem erroris. Vox *campo* ita ſcribitur in MSS, *cãpo:* unde, tranſpoſitis ſyllabis, *poca:* mox, *poſa, foſa, foſſa.* Scient harum rerum periti quàm facilè hoc evenire potuit, & quàm millies evenit. *Foſſa* huic loco omnino aliena eſt: *campo* propria & appoſita. Verſ. 56. pro *hic* Parm. & Rom. *&.* pro *dicarem* Parm. *ligarem.*

v. 58. *Ipſe madens* OCULIS.] Uſitatius eſt *madens* OCULOS quàm OCULIS; ut ſit Graeciſmus. Sed & in hoc loco graſſata eſt eadem manus quae modò ſuppoſuit *foſſa* pro *campo:* ſi quid enim video ſcripſit Satius,

Ipſe madens LACRIMIS.

Thebaid. XI, 417.

Cuncta madent LACRIMIS *& ab omni*
plangitur arce.

IX, 41.

madet *ardua* FLETU
Jam galea atque ocreae clipeum excepere cadentem.

Ovidius Metam. VI, 628.

Invitique oculi LACRIMIS maduere *coactis*

X, 45.

Tum primùm LACRIMIS *victarum carmine fama eſt*
Eumenidum maduiſſe *genas.*

Apuleius Met. V. *Lugubres voces deſinite, & diutinis* LACRIMIS madentes *genas ſiccate.*

Ovidius Met. XI,

LACRIMISque *genae* maduere *profuſis.*

Heroid. VI, 70.

Huc feror; & LACRIMIS *oſque ſinuſque* madent.

Art. Amator. III, 378.

Et LACRIMIS *vidi ſaepe* madere *genas.*

Tibullus

Tibullus I, 9.

LACRIMIS *omnia plena* madent

Martialis Epigr. X, 13.

Et madet *heu!* LACRIMIS *janua ſurda tuis.*

Seneca Hippol. V, 1119.

Et ſi odia ſervas cur madent FLETU *genae?*

Plura habeo ὅσα κόνις ſi cui haec non ſatisfaciant. Hae voces commutantur apud Ovidium Pontic. I, 9.

Quae mihi de rapto tua venit epiſtola Celſo
Protenus eſt LACRIMIS *humida facta meis:*

pro LACRIMIS excerpta Voſſii habent ocuLIS. Recte vero *umbrarum animaeque ſacerdos.* ita *ſacerdos arboris* Juvenal. Sat. VI. *arcis ſacerdos* Virgil Aen. II, 319. Niſi malis, *umbrarum araeque ſacerdos:* quod verius videtur, cum ut vitetur repetitio ejuſdem ſenſûs, *umbrarum animaeque*; tum ut ſit imitatio Virgilii Aen. VIII, 179.

Tum lecti juvenes certatim araeque ſacerdos
Viſcera toſta ferunt taurorum.

unde Sil. Italicus II, 150.

Alcidae templi cuſtos, araeque ſacerdos.

Minima eſt differentia ſcripturae inter *aĩae* (hoc enim modo concipitur vox *animae* in Libris) & *arae.* Sed nihil temere mutandum.

v. 59. PRAECINEREM GEMITUM *cui te nec Cerberus omni*
Ore, nec Orpheae quirent avertere leges.] Ita omnes quas mihi videre contigit editiones: nec quiſquam interpretum de mendo ſuſpicatus eſt. Non tamen ideo mendo caret: explica enim, ſi potes, quid ſit *praecinere* GEMITUM. Domitius ait, *tanquam praefica:* & hoc ſatis commodum ad τὸ *praecinerem*; ſed quid facies cum iſto GEMITUM? nec enim *praefica* nec quiſquam alius *praecinere* poteſt GEMITUM, ſi modò ego & vos ſcimus quid ſit ſenſus communis. Sed & hoc demus: vide ſequentia: *praecinerem gemitum* A QUO (gemitu) *nec Cerberus nec leges Orpheae poſſent te avertere.* Quid vult? an *Cerberus* & *leges Orpheae* ſolent umbras avertere a *gemitu?* nugae: & piget immorari. Ecce trium tantùm literarum mutatione omnia ſano,

PRAECIPEREM REDITUM, *cui te nec Cerberus omni*
Ore, nec Orpheae quirent avertere leges:

" *monſtrarem*, &, utpote *ſacerdos*, PRAE-
" CIPEREM tibi REDITUM a quo nec Cer-
" berus, qui ſolet umbris *redeuntibus* ſae-
" vire, nec conditiones ullae ſeverae,
" quales datae ſunt Orpheo cum *reditum*
" uxoris impetravit, poſſent te arcere."

Nihil verius aut facilius. Rectè verò *praeciperem*, utpote *ſacerdos* & *potens* umbrarum: verbum hoc *magiſtrale*; & *authoritatem* denotat. Benè etiam *reditum*, proprium de hac re verbum: Ovidius Metam. V, 542. de Aſcalapho:

Vidit, & indicio REDITUM *crudelis ademit:*

reditum ſcil Proſerpinae ab inferis. *Leges* vero *Orpheae*, ut apud Ovidium Met. X, 50.

Hanc ſimul & legem *Rhodopeïus accipit* Orpheus.

Noſter infra v. 275.

ſas mihi ſit patrios contingere vultus,
Fas junxiſſe manus, & lex *quaecunque ſequatur!*

Propertius II, 20.

Si modo clamantis revocârint ora puellae,
Conceſſum nulla lege *redibit iter:*

ita legendum puto, non *revocaverit aura*; quod ob foeditatis ſuſpicionem nimis ambiguum foret. vides etiam *redibit.* Quare verò *praeciperet reditum* Statius umbrae paternae? Nempe ut videret filii pietatem, & his parentalibus & ſolemnibus in ejus honorem inſtitutis intereſſet: manes enim credebantur his ſpectaculis libenter adeſſe: unde apud Sil. Italicum XII, 239. Pedianus interfecturus Cinybem qui Pauli conſulis occiſi galeam portavit, prius invocat umbram Pauli, ut hoſtis caedem ſpectaret:

vocat *inde viri ad ſpectacula* manes,
Et fugientis agit coſtis penetrabile telum.

Ita etiam apud Val. Flaccum V, 82. poſtquam fama expeditionis Argonauticae Manes pervagata eſſet, narrat poëta umbras accenſas eſſe viſendi cupidine:

ardent avidos attollere vultus
Quos pietas vel tangit adhuc quos aemula virtus.
Fata immota manent: unum, *qui litore in illo*
Conditus

Conditus, ad carae mittunt ſpectacula
turbae:
It Sthenelus:

ſcil. *Stheneli umbra.* vide Thebaid. XI, 420. ubi Pluto emittit umbras Thebanas ut interſint μονομαχίᾳ Eteoclis & Polynicis. Ita apud Lucan. III, 30. umbra Juliae minatur Pompeio,

veniam, te bella gerente,
In medias acies.

v. 61. ATQUE TIBI *moreſque tuos & facta canentem,* &c.] In toto Statio vix unus & alter inquinatior hoc aut difficilior locus: nullus enim ad conſtructionem evolvendam aditus eſt; & ſi aliquà intrare tentes, ſtatim occurrit mora inſuperabilis. Silent etiam interpretes, niſi quod Stephanus notat, TIBI] *In exequiis tuis, & ad tumulum tuum.* Tentandum tamen: & primò, quaerendum nomen ſubſtantivum quod jungatur cum τῷ *canentem:* hoc verò nullum aliud eſſe poteſt praeter *Me;* de *ſeipſo* enim loquitur per totam hanc παραγματείαν. Ubi igitur, inquis, hoc inveniemus? ecce ad manum,

MEQUE *tibi moreſque tuos & facta* canentem:

In MSS. codicibus, ſi neſcis, prima litera cujuſlibet verſus ſpatio aliquo & forma a ceteris diſtat: inde innumeri errores provenerunt, dum exſcriptor indoctus aut eam omiſit aut in aliam mutavit; ut in hoc loco, A pro M ſubſtitutâ. Ita apud Propertium IV, 2. ubi Vertumnunus loquitur:

Indue me Coïs; fiam non dura puella;
ATQUE *uirum ſumta quis neget eſſe toga?*

ubi pro ATQUE quinque codices habent MEQUE: idque omnino verum; & ita editurus ſum. Jam opinor, crepuſculum ſentis, conſtructione aliquatenus faciliore, hoc modo: *Pietaſque fortè non poſthabuiſſet etiam magniloque Homero, & tenderet aequare torvo Maroni* ME canentem *moreſque tuos & facta.* Hoc igitur intelligis: anne iſtud item, quare TIBI *canentem?* non, opinor: omnino enim contrarium dixiſſe debuit, ALIIS *canentem mores tuos & facta,* non TIBI: parum etenim laudis acceſſurum erat Patri, ſi *illi* tantùm, non & *aliis* mores illius cantaturus fuit filius. Si uſquam in hoc opere Εὐσοχίᾳ litavi, hîc factum eſt:

Meque HABITUS *moreſque tuos & facta canentem:*

vox *habitus* hoc modo ſcripta erat in MSS, *abit9:* hoc non intelligentes Librarii in *tibi* mutarunt. *habitus moreſque* ut Silv. II, 6. ad fin.

moreſque habituſque *decoros*
Monſtrabit gaudens.

Similiter Auſonius & in re ſimili, Epicecedio nempe in Patrem, v. 8. ubi Pater loquitur,

Victum, habitum, mores, *ſemper eâdem habui.*

Silius Italicus XV, 171.

Antiquae morem *patriae cultumque* habitumque
Phocäis armiſonas inter tenet hoſpita gentes.

vide quae notavi ad Silv. II, 6. v. 104. *tenderet aequare Maroni* eſt *aequaret Maroni:* vide ſatis exemplorum ad II, 6. v. 71. Quare autem appelletur TORVUS *Maro,* cui MOLLE *atque* FACETUM *annuerunt* Muſae, non intelligo. Ego potius putarem DOCTO *Maroni.* Verſus ſub nomine Auguſti Caeſ. in vita Virgilii:

Magnaque DOCTILOQUI *morietur Muſa* Maronis?

Incertus Autor in Catalect. Scalig. p. 181.

Triſtia fata tui dum flet in Daphnide Flacci
DOCTE Maro, *fratrem Dis immortalibus aequas.*

pro *facta canentem* Parm. *fata:* male.

v. 68. *in ardentem, liceat,* MORITURA *maritum*] Ita Editiones: rectè. nec opus eſt Scriverii & Crucei *liceat* MODO, ITURA *maritum:* quanquam ſi ex MSo hanc lectionem hauſiſſent, defendere potuiſſent loco Ovidii Triſt. V, 14.

Cernis ut Admeti cantetur, ut Hectoris uxor,
Auſaque IN *accenſos Iphias* IRE *rogos?*

Et *liceat modo,* ut Met. VIII, 38.

Impetus eſt illi (LICEAT MODO) *ferre per agmen*
Virgineos hoſtile gradus.

& Propert. II, 23. v. 27

Mi nemo objiciat, LICEAT MODO, *Cynthia, tecum*
Roſcida muſcoſis antra tenere jugis:

ita legendum pro *libeat tibi Cynthia mecum,* prout edidit Broukhuſius. Sed non opus eſt ulla mutatione in hoc Statii loco. *Moritura* IN *ardentem maritum* eſt SUPER

maritum, ut benè explicat Gronovius Diatr. c. LI. & defendit hanc explicationem Elench. Antidiatr. c. VII. licet exempla quae utroque loco adfert mihi non videantur rem tangere. Optimum adducere potuiſſet ex Lucano IX, 160.

Et ſacer IN *Magni* tumulos maſtabitur *Apis:*

ubi *in* planè eſt *ſuper*. Si quicquam novandum eſſet, mihi placeret,

in ardentem, liceat, RUITURA *maritum:*

ut apud Ovidium Art. Amat. III, 21.

Accipe me, Capaneu; cineres miſcebimus, inquit
Iphias; in *medios* deſiluit*que rogos.*

& Claudianum Laud. Serenae, v. 151.

prona RUENS *Capaneïa conjunx*
Communes ardente viro *miſtura favillas.*

Sed, ut ante dixi, non opus eſt. *Liceat*, abſolutè, id eſt, *ſi liceat*, ut *libeat* apud Senecam Conſol. ad Marciam c. 16. *Par illis, mihi crede, vigor; par ad honeſta* (libeat) *facultas eſt*. De feminis. Supra v. 64. in Gronovii editione legitur AENA *ſororum Stamina*, in caeteris SAEVA: melius iſtud. Claudianus Rapt. Proſ. I, 53. de Parcis:

Longaque ferratis *evolvunt ſaecula* penſis:

id eſt, *aënis ſtaminibus*. Ovidius Met. XV, 781. vocat *ferrea decreta ſororum. ferrea jura fatorum* Quintilian. Decl. X, c. 8. & ſimilia paſſim. In MS. Rhod. Gronovius invenit AEQUAEVA: in Venet. AENA: quod merito admiſit. *ferrea Clotho* Theb. III.

v. 69. *Majori certè* ALIIS *ſuperos*, &c. Lege, *Major certè* ILLIS, id eſt *genetrice* & *conjuge*, de quibus paulò ante dixerat. *Major invidiâ pulſem*, id eſt, *majori invidia:* major & juſtior mihi cauſa invidiam faciendi Dis ſuperis & inferis. ita Theb. VI, 517. *Archemori* major *colerere ſepulchro:* id eſt *majori ſepulcro, majoribus* funereis *honoribus* quàm Archemorus. Pergit: Sed objiciat aliquis, Quare Tu tam immaniter doles, quandoquidem neque *Natura* neque *Pietas* injuſtè in hac re fecit? *Natura* non fecit injuſtè, non *injuſtam ſe dedit*, quia naturalis ordo eſt ut *Pater* praecedat *Filium*. *Pietas* (quae eſt officium liberorum erga parentes & parentum erga liberos) non injuſtam ſe dedit, quia tu *piè* luges parentis obitum: quod ſi injuſtam ſe dediſſet, Ille contra tuum obitum *piè* luxiſſet: & haec quidem fuiſſet *Pietas injuſta*. Reſpondet Statius: Vera quidem dicis; ſed ego patrem optimum ita amavi, ut mihi praematuro obitu raptus videatur. nec abſurde hoc facio, aut ſine exemplo; quippe & Erigone non minùs flebat *ſenem parentem* extinctum, quàm Andromache *puerum filium:* immo & Erigones pietas in hoc laudatur, quòd prae doloris impatientia laqueo ſe interfecit; cum contra, Andromache malè audiat quòd non idem fecerit, quòd poſt Hectora alium maritum ferre potuerit; nec ſolum ferre, ſed & inſervire. Jam totum hunc locum relege, & intelliges. *Se dedit injuſta*, pro *injuſtam*, ut Ovidius Met. XIII, 141.

ſed enim quia rettulit Ajax
Eſſe Jovis pronepos, *noſtri quoque ſanguinis autor*
Juppiter eſt:

pro *ſe eſſe pronepotem*. Noſter Theb. VII, 791.

Non aliter caeco nocturni turbine cori
Scit peritura *ratis:*

id eſt ſcit *ſe perituram*. Apuleius Miles. VII. *recens nupta gratias ſummas apud ſuos parentes ac maritum mihi meminiſſe non deſtitit, quoad ſummos illi promitterent honores* habituri *mihi:* id eſt, *ſe habituros eſſe mihi*. Perſius Sat. VI. *poſtquam deſtertuit eſſe Maeonides quintus:* id eſt, *ſe eſſe Maeonidem quintum*. apud Chariſium p. 75. vulgo male legitur *pavus quum deſtitit eſſe:* ſive ipſius Chariſii, ſive librariorum errore. Ita & Graeci. Anthol. I, 22.

Θάναζον μὴ ἄλυπον
Νῦν ἔφυγες· σωζῷ ὃ' ἴδι ΦΥΛΑΤΤΟΜΕΝΟΣ:

id eſt *σέ φυλαττόμβρον*. Verſ. 71. pro MODO *ſe Natura*, vetus codex habet MIHI *ſe Natura:* & quidem vox MODO nullius eſt uſus hoc loco: forte legendum,

Sed nec TIBI *ſe Natura dolenti:*

ut haec loqui putetur Ille qui Objectionem facit. MIHI & TIBI ſaepe inter ſe commutantur: ut apud Martial. Epigr. X, 29.

Quam TIBI *mittebam Saturni tempore lancem*

Miſiſti

Miſiſti dominae, Sextiliane, tuae:
ubi vulgo ineptè legitur MIHI *mittebas*, cum ſenſus omnino contrarium poſtulet. Deinde, v. 72. *mihi limine primo Fatorum*, &c. Non placet *Fatorum*, vox tam dubiae ſignificationis: intelligit *limine primo vitae:* atqui hoc certiùs expreſſiſſet ſi dixiſſet *limine primo Annorum:* ita Theb. VI, 139. de Opheltе infante, a ſerpente occiſo:

nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa *tuorum:*

Silv. II, 1.

hinc anni *ſtantes in* limine vitae,
Hinc me forma rapit.

ita Rabirius apud Martialem X, 71.

Hos tamen ut primis *raptos ſibi quaerit in* annis,

mortuos ſc. *parentes.* Verum tamen puto,

mihi ſtamine *primo*
Fatorum.

Fata ſunt *Parcae*, ut Theb. VIII, 11. de Amphiarao:

quin cominus ipſa
Fatorum *deprenſa volus; viſoque paventes*
Angure, tunc demum rumpebant ſtamina Parcae:

Claudianus in Rufinum I, 176.

ductuſque maligno
Stamine fatorum *claram ſubrepſit in aulam.*

Juvenalis Sat. X, 250. de Neſtore:

oro, parumper
Attendas quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, & *nimio de* ſtamine, *cum videt acris*
Antilochi barbam ardentem.

Propertius IV, 7.

Juro ego Fatorum *nulli revolubile* ſtamen.

Iſcanus Lib. VI. citatus a Broukhuſio:

Venerat extremi revoluto ſtamine *penſi*
Fatorum *promiſſa dies.*

Ovidius Triſt. V, 13 v. 24.

Non ita ſunt fati ſtamina *nigra mei.*

ſic *juſta ſtamina* Lacrim. Etruſc. v. 125. *Stamine primo Ablatum tellure mori* Theb. IX. Verſ 77. pro *ſupremos*, prout ediderunt Gevartius & Gronovius, omnes habent *ſupremo.* ſed melius *ſupremos.* Verſ. 78. pro AT *te*, omnes Editt. ET *te:* male.

v. 85. *Quis non in* FUNERE *cunctos*
Heliadum ramos lacrimoſaque germina
DIXIT] Frigidè: ita erigo:
Quis non in FUNERA *cunctos*
Heliadum ramos lacrimoſaque germina
DUXIT?

Manilius V, 463.

Mille alias rerum ſpecies in CARMINA DUCENT:

ubi pari modo mendoſe legitur in CARMINE. *carmina* verum eſſe evincit verſus proximè ſequens,

Forſitan ipſe etiam geſtus referetur IN ACTUS.

Idem III, 3.

veſtros extendere fines
Conor, & inriguos IN CARMINA DUCERE *cantus:*

ita edidit Scaliger, pro *indignos cantus. irriguos cantus*, inquit ille, metaphora a fontibus & rivis quos ſpecu & incili per arva deducunt. Pergit: "Scribimus haec doctis & veris Criticis, quos ſtatim veritatis lumen afflabit." Revera doleo me non eſſe in horum numero; & penè pudet fateri ne crepuſculum quidem veritatis hîc me afflare: non enim poſſum capere quomodo CANTUS *duci* poſſint in CARMINA. Vos O, mihi, Manes viri maximi, eſte boni, ſi veritatem alibi quaero; nempe hîc,

Et inriguos in carmina ducere fontes.

Notum iſtud Virgilii Georg. IV, 32.

inriguum*que bibant violaria* fontem.

Conor, inquit Manilius, veſtros fines extendere, & in *carmina* mea *deducere* veſtros *fontes.* Calpurnius Ecl. II, 49.

Irriguo *perfunditur area* fonte.

Sidonius Apollinaris Epiſt. VIII, 9.

Quid doctos Heliconidum LIQUORES
Nunc IN CARMINA COMMOVERE *tentas?*

Manilius II, 8. de Homero:

cujuſque ex ore profuſos
Omnis poſteritas latices IN CARMINA DUXIT,
Amnemque in tenues auſa eſt diducere rivos:

ita legendum; vulgo *deducere.* Recte vero *duxit in carmina lacrimas Heliadum*

Poetae enim dituntur *facere* ea quae *describunt facta:* ita Virgilius Eclog. VI, 62. de his Heliadibus:

Tum Phaethontiadas muſco circumdat *amarae*
Corticis:

circumdat, id eſt *circumdatas canit:* vide Gronov. Diatr. c. XXII.

v. 84. *& DURAE queritur Philomela ſorori.*] Molle nimis tanto facinori epitheton iſtud DURAE. Lege DIRAE: & ita vult Gronovius Diatr. c. LXI. Atrocius hoc: vox enim *dirus* notionem *ſanguinis* continet. Ovidius Art. Am. II, 383. de hac re:

Altera DIRA *parens, (haec eſt, quam cernis, hirundo)*
Adſpice, ſignatum ſanguine pectus habet:

quem locum adducit Gronovius, & pro *haec* legit *hic*. Ex hoc Ovidii loco emendari forte poteſt Virgilius Georg. IV, 15. in eadem hiſtoria:

Et maculis Procne pectus ſignata cruentis:

ita forte legendum; vulgo, *manibus*. Sic DIRUS *Thyeſtes* Martial. X, 35. DIRA *ſoror*, de Medea, quae fratrem Abſyrtum dilaceravit, Seneca Herc. Oet. v. 952. Manilius V, 540. de Andromeda:

Hanc quondam poenae DIRORUM *culpa* parentum
Prodidit.

Supra, v. 80. pro VOCE *canora* Parm. & Rom. MORTE *canora:* perperam.

v. 88. *nec* FISSA *gaviſam Pallada buxo.*] Scio quid dici poſſit pro FISSA *buxo* ſeu *tibia*, quae ex arbore buxo *ſciſſa* ſeu *fiſſa* compingebatur. Vel ſi τὸ *fiſſa* ſumere mavis pro *forata:* unde ΠΟΛΥΤΡΗΤΑΝ λωτῶν, & ΤΡΗΤΑΪ δόναξις, Antholog. I, 11. *Multiforam buxum* dicit Seneca Agamemn. v. 348. *multiforatiles tibias* Apuleius Floridis. Sed neutra harum interpretationum facit ſatis: requiritur enim aliquid quod exprimat *Cauſam* propter quam Pallas *non gaviſa* erat hoc *buxo* ſeu tibia. Unde, cum in Parm. & Rom. inveniſſem FIDA pro FISSA, ſtatim reſtitui,

nec FOEDA *gaviſam Pallada buxo:*

de quo non dubitandum. NEC reſolvendum eſt in ET NON: ET *Pallada* NONGA*viſam buxo ſoeda*, ſeu *quae eam ſoedavit.* Claudianus in Eutrop. II, 254.

Hic cecidit Libycis jactata paludibus olim
Tibia, FOEDATAM *cum reddidit unda* Minervam:

ita legendum eſſe conjeceram ex ſenſu, pro *umbra:* & firmat Moreti Codex, qui habet *unda*. Propertius II, 23. de *tibia* loquens:

Quae non jure vado Maeandri jacta nataſti,
TURPIA *cum faceret* Palladis ora *tumor:*

ubi locum Gellii XV, 17. adducit Broukhuſius: *traditas ſibi tibias quum ad os adhibuiſſet inflaſſetque, pudefactus* oris deformitate *abjecit infregitque*. Hyginus Fab. CLXV. de Minerva: *Juno & Venus cum eam irriderent quòd & caeſia erat & buccas inflaret,* FOEDA *viſa, & in cantu irriſa, in Idam ſilvam ad fontem venit.* vide cetera. Αἶχε ΔΥΣΟΦΘΑΛΜΟΝ φοδηθῆσαι Minervam dicit tibias abjeciſſe Teleſtes Selinuſius, citatus Scaligero ad Propertium, p. 204. Apollodorus Bibliothec. I, 4. de Marſya: ἀτὰρ ἡδὺ, ἀέξων αὐλὸς ἐς ἔριψιν Ἀθλῶ ἀφ᾽ τὸ τὴν ΟΨΙΝ αὐτῆς ποιεῖν ΑΜΟΡΦΟΝ, ἦλθεν εἰς ἔριν ἀοιδῆς μουσικῆς Ἀπόλλωνι. Recte igitur FOEDA *buxus* quae *foedam* Minervam fecit, ut *pallida mors*, quae *pallidos* facit; *turpis podagra*; & ſimilia innumera.

v. 90. *& gemina* PLANGAT *Facundia lingua.*] Omnes Editt. PLANGAT. nihilominus ſcripſit Statius PLANGET: non enim optat, ſed affirmat. ſic ſupra, *In patrios* ADHIBEBO *rogos. Gemina lingua*, Graeca & Latina. *utramque linguam* vocat Horatius Carm. III, 8 ubi vide Bentleium.

v. 91. *Et* PALLAS, *doctique cohors Heliconia Phoebi.*] *Te, O Pater*, inquit Statius, *plangent* PIETAS *&* JUSTITIA *&* FACUNDIA & PALLAS, & PHOEBI COHORS, ſeu poëtae. Unde verò huic loco PALLAS? aut quod illius negotium in hac re? praeſertim cum praeceſſerit, verſu abhinc tertio, *gaviſam* PALLADA *buxo*. Vide an non ſcripſerit Noſter,

Et PHOEBUS, *doctique cohors Heliconia Phoebi.*

certe non *Palladis*, ſed *Phoebi* erat *Vatem* & cultorem ſuum celebrare.

v. 92.

v. 92. *Queis* LABOR *Aonios ſeno pede ducere* CAMPOS.] Pro LABOR Romana & Veneta editiones habent HONOR. Rectè: ita Geneth. Lucani:

Ipſi quos penes eſt HONOR canendi.

Parm. DOLOR. Magis difficile quod ſequitur, *ducere campos*. Gronovius explicat: " *duces eſſe in campis Aoniis*, primarios prin- " cipes in campis Aoniis: ſeu metonymicè " *campos* proiis qui ſunt *in campis*; ut apud " Silium, *valles* pro *feris* aut *pecudibus* qui " paſcuntur *in vallibus*: *Turbatae exemplo* " *valles*. Sic *naves* pro *vectoribus* ſeu iis qui " ſunt *in navibus*; *nemus* pro *Faunis* & *Ha-* " *madryadibus*; *nidi* pro *pullis*, & ſimilia." Haec Ille, Datrib. c. L. & Elench. Antidiatrib. c. VII. Et quidem nemo poteſt negare quin vox *campos* eo ſenſu ſumi poſſit quo vult vir doctiſſimus, pro iis qui *in campis* ſunt: nec inficias eo vocem *ducere* ſaepe ſignificare idem quod *ducem eſſe*, ut in notis phraſibus *ducere exercitum*, *claſſem*, *familiam*, (de laniſtis) *chorum*, & ſimilia: valdè tamen dubito utrùm hae voces conjunctae ſumi poſſint ſenſu Gronoviano: ſaltem ſine exemplo phraſeos non admittendum hoc puto. Analogia enim res eſt incertiſſima, nec ab hac ſolâ quidquam tutò concludendum. Sed & ſi hoc concedamus, quomodo, quaeſo, *duci* poſſunt *campi* SENO PEDE? Caute tamen haec dicta velim, utpote contra ſententiam Viri Linguae Latinae ſcientiſſimi. & tamen eſt quod Illi opponam a Viro magno adnotatum ad Horat. Carm. III, 3. v. 66. in re ferè ſimili: " neque enim ſequitur quia " *ducere muros* rectè dixeris, ideo te & " *ductor murorum* rectè dicturum; non " magis quàm *dux murorum*. Uſus & " conſuetudo, non Analogia, loquendi " normam faciunt." Haec Ille veriſſima, & in Re Poëticâ maximè obſervanda: his enim neglectis paſſim lapſus eſt Gronovius. Egregie de hac re Quintilianus Inſtit. Orat. I, 6. *Non enim cum primum fingerentur homines* Analogia *demiſſa caelo formam loquendi dedit: ſed inventa eſt poſtquam loquebantur, & notatum in ſermone quid quo modo caderet. itaque non ratione nititur, ſed exemplo: nec lex eſt loquendi, ſed obſervatio: ut ipſam* Analogiam *nulla alia res fecerit, quàm* Conſuetudo. Ne dubites quin Statius ſcripſerit,

Queis honor Aonios ſeno pede ducere CANTUS;

ut viſum fuit Gronovii Amico. *Ducere cantus* eſt *canere*, ut *ducere bellum* apud Virgilium VIII, 55. *bellare*; *ducere dolorem*, *dolere* apud Sil. Ital. VIII, 212. *ducere volatus* apud eundem XII, 101. *volare*; *ducere ſuſpiria* apud Noſtrum Theb. IX, 711. *ſuſpirare*; *ducere virides annos* pro *in juventa eſſe* apud Ovidium Art. Amator. III, 61.

Dum licet & virides *etiamnunc* ducitis annos,

Ludite:

ita legendum; vulgo, *veros editis annos:* pro quo MS. Regius habet *riceditis*, alter *ediditis*. *ducere juventam* vocat Manilius V, 111. ut *ducere ſenectam* Paulinus & Lucanus III. *ducere gyros* pro *gyrare* Ovid. Amor. I, 6.

ducenſque *per aera* gyros

Miliius:

& ita legendum puto apud Manilium V.

Et ſinubus gyros ducit, *fluctumque figurat:*

vulgo ſine ſenſu *vires ſumit*. certè vox *gyros* latet ſub iſta *vires*. *educere annos* Propertius II, 7. ad cujus Elegiae verſ. 57. Broukhuſius defendit ſcripturam loci Ovidiani, *veros editis annos*. Nollem ita feciſſet. Nemeſianus Eclog. IV, 13.

Inque vicem dulces cantu duxere querelas:

i. e. *querebantur:* vulgo male *dixere*. *ducere carmen*, Ovidius Triſt. III, 14.

Inque tot adverſis carmen *mirabitur ullum*

Ducere *me triſti ſuſtinuiſſe manu:*

& Epiſt. ex Ponto I, 5. v. 7. *Ducere cantus ſeno pede*, eſt *canere ſeno pede* ſeu *verſu Heroico*. *Aonios* hos *cantus* infra vocat *modos Aonios*, & *inferias Aonias* Lacrim. Etruſc. ut non opus ſit hanc vocem in *Andinos* vel *Auſonios* cum Gronovii Amico depravare. ſic *ducere cantica* Alcimus Avitus libr. de Laud. Virginitat. v. 15. Nemeſianus Bucol. Ecl. I, 63.

Laetus Phoebea duxiſti carmen *avena:*

ubi vulgo malè *dixiſti*. Idem Ecl. II, 60.

Munera namque dedi, noſter quae non dedit Idas,

Vocalem longos quae ducit *aëdona* cantus.

Et ex hac phraſi intelligendus locus Virgilii Aen. IX, 267.

Si vero capere Italiam ſceptriſque potiri
Contigerit victori, & praedae ducere ſortem:

id eſt *ſortiri* praedam. *ducere remos* pro *remigare* Ovid. Pontic. I, 5. Pro *ſeno pede* Parm. *ſaevo*: & ita Codd. Domitii, qui recte emendavit.

v. 93. *Et quibus Arcadia carmen teſtudine menſis*

Cyda labor *nomenque fuit.*] Maximè omnium notabilis hic locus propter varias conjecturas quibus eum ſollicitarunt viri docti. Lectio quam in ſuis codicibus invenit Domitius, fuit, CYDA LIBEM *nomenque fuit*: ex qua vulgatam fecit, & eo modo explicavit ut non operae pretium ſit explicationem illius exſcribere. Vir Illuſtris apud Gevartium Papin. Lect. V, 6. legebat, Oda labor *nomenque fuit*; applaudente Gevartio fruſtra: quippe *Lyrici* poetae, de quibus hic agit Statius, non dicti fuerint, ᾠδικοὶ, ut ab *Oda* nomen meruerunt ut benè obſervat Salmaſius. ob quam rationem explodenda eſt etiam Crucei *Chorda labor*; & neſcio cujus *Lydia*, & *Sido* & *Ludus*, quae omnia memorat Gronovius c. L. Diatribes. Ipſe legit,

Cura lyrae *nomenque fuit*:

ex ſcriptura Codicis Medicei quae fuit *cicla liben.* pro *cura* ſcriptum fuit *cula*, dehinc *cicla*, diviſa minuta vocali *u*: & *liben* pro *lirae*, ſolenni confuſione literarum *l* & *r*. Conſuluit deinde de hoc loco & ſua conjectura Salmaſium, qui Epiſt. LXXXVII reſcripſit, ſibi non placere *cura lyrae*; quia hoc, *quibus carmen Arcadia* TESTUDINE *modulatis*, LYRAE *cura & nomen ſuit*, idem eſſet ac ſi dixiſſet, *quibus* LYRA *carmen canentibus* LYRAE *cura fuit ac nomen*. Ipſe non dubitat quin vox *cura* a Statio ſit, & pro *liben* hariolatur *melῶn*: *cura melon nomenque fuit*: ut pro *melon* vitioſè ſcriptum fuerit *melen*, deinde tranſpoſitione literarum *lemen*, *leben*, *liben*. *Melos* verò latinè uſurpavit Horatius, & Lucretius *mele*; τὰ μέλη: inde Μελικοὶ poetae *Lyrici*. Haec Salmaſius: quibus tamen Gronovius non de ſtatu & conjectura priori movetur. nam quod Ille objecerat de Synonymis *teſtudine* & *lyra*, id eruditè & verè refutat Gronovius, oſtendens ex diverſis poëtarum locis *teſtudinem* interdum tantùm eſſe *lyrae partem*, & ideo hoc loco recte ſtare poſſe τὸ *lyrae*. quibus locis ab illo adductis adde hunc clarum Feſti Avieni in Arati Phaenom. v. 617. in Lyra:

Eſt CHELYS *illa dehinc, tenero qua luſit in aevo*
Mercurius, curva religans TESTUDINE *chordas.*

& Autoris Panegyrici ad Piſonem. v. 154.

Sive CHELYN *digitis & eburno verbere pulſas*
Dulcis Apollinea ſequitur TESTUDINE *cantus.*

Habes, Lector, elenchum totius negotii: utrum mavis elige. mihi quidem conjectura Salmaſii ingenioſior videtur, Gronovii verior; nec tamen ex toto vera: quippe, niſi fallor, ſimplicius ſcripſit Statius,

Cura lyre *nomenque fuit*:

minima eſt differentia inter LIRE & LIBE; nam litera *n* in *liben* ſine dubio ableganda eſt ad vocem ſequentem, *nomen*; ut ſcriptum fuerit, *cura liben omenque fuit*: ut in Herc. Surrentino v. 149.

Et placidus Limon numen*que Euploea carinis*:

pro *omenque Euploea*. Jam verò *lyre* eſt idem quod *lyra*, utpote a Graeco λύρη. ita *Creten* pro *Cretam* apud Ovidium Metam. XIII, 706. & *Aetne* pro *Aetna* ibid. v. 877. Idem Met. IV, 347.

Flagrant quoque lumina nymphes,

ut recte ex veteribus libris edidit Heinſius pro *nymphae*: & XIV, 332.

ſpretis tamen omnibus unam
Ille fovet nymphen *quam*, &c.

pro *nympham*, ex libris melioribus. XV, 409.

quae modo femina tergo
Paſſa marem eſt, nunc eſſe marem miremur hyaenam:

ubi duo Codices habent *hyaenem*, unus *hyaenen*: de quo tamen meritò dubitat Heinſius, cum Graecis ſit ὕαινα non ὑαίνη. Idem Met. VIII, 605.

Extimuit nymphe; *nabat tamen.*

& ita IX, 347. Noſter Silv. IV, 8.

Qualis maternis Helene *jam digna palaeſtris.*

Theb. VI, 830. hujuſmodi voce Graeca ſermonem patrium ditavit: de Tydeo:

Ille quidem & diſco bonus, & contendere curſu,

Nec

Nec caeſtu bellare minor ; ſed cara labores
Ante alios erat uncta pale:
ita legendum; vulgo, *corde labores.* Πάλη, *pale. nodare palen*, Ach. II, 440. Jam verò conſtructio eſt, *& quibus menſis carmen Aonia teſtudine* lyre *fuit cura & nomen. Cura* eſt *amor*, ut in iſto,
Lydia doctorum maxima cura *liber:*
& Virgilio Aen. IV.
Huic uni potui forſan ſuccumbere curae, id eſt, *huic uni amori.* Noſter Propempt. Met. Cel.
Annue, ſi veſtras amor *eſt mihi pandere Thebas:*
ubi aequè benè dixiſſe potuit, *cura eſt mihi.* Propertius I, 1.
ſua quemque moretur
Cura, *neque aſſueto mutet amore novum:*
ita legendum; vulgo, *amore locum.* In Parmenſi invenio, *Cidalyben nomenque fuit:* unde minime dubito me recte emendaſſe *Cura lyre, nomenque fuit. Lyre fuit* NOMEN, id eſt *fama, gloria*; ut *Pergama* NOMEN *Homeri* Propert. II, 1. Sic Martialis VIII, 73.
FAMA *eſt arguti* Nemeſis *formoſa Tibulli.*
v. 25. *Qui furias regumque* DOMOS *averſaque caelo*
Sidera, &c.] Scio quidem *Tragoediam* plerumque verſari in *magnis domibus:* ſed non ſemper infelices ſunt *Regum domus*, ut neceſſariò materiam Tragoediae deſignent, & jungantur cum *furiis* & *ſideribus caelo averſis.* Lege,
Qui furias regumque DOLOS.
ſpecialiter tangit notum Tragoediae argumentum, hiſtoriam Atrei & Thyeſtis. Ipſe Atreus apud Senecam Thyeſte, Act. II. init. ſeipſum excitans,
poſt tot ſcelera, poſt fratris DOLOS
Faſque omne ruptum, queſtibus vanis agis
Iras?
Potes etiam in genere ſumere *regum dolos*, regum quorumcunque: ſed verior mihi videtur prior interpretatio. Val. Flaccus I, 244.
Non mihi Theſſalici pietas culpanda tyranni,
Suſpective DOLI.
Florus I, 6. de Servio Tullio: regnum DOLO *partum ſic egit induſtrie, ut jure adeptus videretur.* Ennius ap. Priſcian. de Verſibus Comicis:
Argo, qua vecti Argivi, delecti viri,
Petebant illam pellem inauratam Arietis,
Cholcis, imperio REGIS *Peliae*, per DOLUM.
De hoc argumento praeclarè Manilius V, 455. de iis qui ſub Cepheo nati ſunt:
Quinetiam tragico praeſtabunt verba cothurno,
Cujus erit quanquam in chartis ſtylus ipſe cruentus.
Nec minus & ſcelerum facie rerumque tumultu
Gaudebunt: atri luctum memorare ſepulcri
Ructantemque patrem natos, ſolemque reverſum
Et caecum ſine ſole diem; Thebana juvabit
Dicere bella uteri, &c.
ubi *luctum* ATRI *ſepulcri* Scaliger interpretatur *luctum Antigonae*, fratrem Polynicem ſepelientis, de quo Statius Theb. XII. Atqui *luctus* ATRI *ſepulcri* cuivis alii lugenti aeque ac *Antigonae* convenit; & ſi hoc voluit Manilius, dixiſſet *luctum* TYRII *memorare ſepulcri:* & ita forte legendum, niſi aliam aliquam hiſtoriam voluerit poëta. Pro *ſine ſole* legendum *ſine luce* ſupra monui in Lacrim. Etruſc. v. 55. Verſu 98. pro *Et quis* Parm. *At qui:* & *tenuere* pro *tenuare.*
v. 99. *vel* HEROOS *greſſu truncare* TENORES.] Optima haec emendatio a Domitio eſt, qui in ſuis libris invenit,
vel OROOS *greſſu truncare* SENONES.
In Parmenſi eſt, ſatis ridicule,
vel OROOS *greſſu* TENTARE LEONES.
Optime etiam explicavit Domitius: *Qui auſertis pedem, nec alterum verſum permittitis ſubſequi integrum.*
v. 101. *Quà fandi* VIS *lata patet.*] Epitheton LATA, ſi ad τὸ *vis* referatur, peſſimum eſt: nemo enim *vim* fandi LATAM dixerit, ſed *viam:*
Qua fandi VIA *lata patet:*
Ita Silv. II, 1.
magnaeque patet VIA *lubrica plagae.*
Gratius Cyneg. v. 217. de Hagnone:
Hic trepidas artes & vix novitate ſedentes
Hic

Vidit quà *propior* patuit VIA:
& 357.
Mortis enim patuere VIAE.
Seneca Hippol. v. 1209.
In hoc redimus? patuit *ad caelum* VIA
Bina ut viderem funera & geminam necem?
Sedulius lib. III, 228. de Pharaone:
Miratur ſtupefacta cohors ſub calle pedeſtri
Navigeras patuiſſe VIAS.
Avienus orâ Maritimâ, v. 697.
Pro fonte litus praejacet; tenuis VIA
Patet *inter undas; latera gurges adluit.*
Seneca de Ira III, 35. Iter *anguſtum rixas tranſeuntium concitat: diffuſa &* latè patens VIA *ne populos quidem collidit.* paſſim exempla invenies. *Quà patet* ut apud Auſonium Epigr. 128.
Mediumque A *rima foſſae* quà patet, *callem,*
† *dicit eſſe; nam triſiſſilis forma eſt:*
ita legendum; vulgò, *fiſſi rima.* Silius Italicus X, 413.
Quà*que* patet *campus planis ingreſſibus hoſti.*
Q. Curtius III, 11. *Tum vero ceteri diſſipantur metu; &* quà *cuique* patebat *ad fugam* VIA, *erumpunt.* Similiter depravata haec vox *via* apud Ciceronem libro I, 2. de Oratore; ubi pro VI *ac ratione dicendi* legendum, VIA *ac ratione*, ut paſſim in iſtis libris, ac caeteris Tullii operibus. Pro *vis lata* Rom. *jus.*

v. 104. *Exſere* ſemirutos ſubito de pulvere *vultus*
Parthenope.] Difficillimus locus, & qui magna ingenia exercuit. Conſtructio eſt: *Parthenope, exſere de ſubito pulvere ſemirutos vultus.* Ubi primùm, *exſere* DE *pulvere* ſuſpicionibus obnoxium videtur, cum uſitatius ſit dicere *exſere pulvere*, ſine praepoſitione. Sed defendi forte poteſt loco Ovidii Triſt. III, 12.
Herbaque quae latuit Cerealibus obruta ſulcis,
Exſerit E *tepida molle cacumen* humo:
quo tamen loco magna eſt in Codicibus diverſitas. Difficilius iſtud, SUBITO *de pulvere:* quid enim eſt pulvis *ſubitus?* an *inſpectatus, inopinus?* frigidiſſimum. Senſit haec incommoda acutiſſimus N. Heinſius, qui ad Sil. Italicum XIV, 583. legebat,
Exſere ſemirutos Veſuvino *pulvere vultus*
Parthenope:
qua Conjectura nihil vidi ingenioſius, aut auctore ſuo dignius. nec quidquam facilius quàm, retractâ in ſedem ſuam ſyllabâ *de*, ex *deſubito* facere *Veſubino* hoc eſt *Veſuvino* vel *Veſuino*; utroque enim modo dici poſſit, cum *Veſbius* & *Veſvius* poëtis paſſim appelletur hic mons. nec dubito quin Statius ſcripſerit *Veſuvino.* Gronovius Elench. Antidiatr. c. VII aliter hunc locum emendare voluit:
Exſere ſemiruto ſubitos *de pulvere vultus:*
" *ſemirutus pulvis*, inquit, eſt quod alter, " (Val. Flaccus II, 30.) *ejectat adeſi Fun-* " *damenta jugi.*" Sane nimium teſtinanter videtur haec ſcripſiſſe Vir Magnus. Quid enim ſit *pulvis* SEMIRUTUS adhuc non intelligo, nec me hilum juvat iſte Val. Flacci locus. nec melius capio SUBITOS *vultus*; quod utinam latius explicaſſet & illuſtraſſet: nam ut mihi videtur aeque bene ſcripſiſſe potuit Statius *non ſubitos vultus.* Sed altius latet ulcus in vocibus *ſemirutos*, & *pulvere.* quippe *vultus ſemiruti*, vel *pulvis ſemirutus*, nihili ſunt. *Caſtella* quidem, & *vallum*, & *tecta*, & *muros ſemirutos* legimus in Tacito, Lucano, & aliis. unde apparet, de rebus majoribus, & in quibus diruendis aliquid laboris vel temporis exhauriendum eſt, hanc vocem uſurpari; non de *pulvere* vel *vultu.* Lege, nulla paene mutatione,
Exſere ſemiuſtos Veſuvino fulgure *vultus*
Parthenope:
ex Virgilio Aen. III, 578. de Aetna:
Fama eſt, Enceladi SEMIUSTUM FULMINE *corpus*
Urgeri mole hac:
ubi vide Pierium diſputantem utrùm *ſemuſta* vel *ſemiuſta* ſcribendum ſit. Sic *buſta ſemuſta* Idem Aen. XI, 200. *dona ſemuſta* Sil. Italicus III, 16. *cineres ſemiuſti* Tacitus Ann. II. & ejuſmodi innumera. Recte autem *Veſuvino fulgure:* quippe hi montes igniferi, quaſi *fulminantes* & *tonantes* a poëtis deſcribuntur. unde de Aetna Virgilius Aen. III, 571.
Sed horrificis juxta TONAT Aetna *ruinis.*

Noſter

Noſter infra, v. 207.

Cum Pater exemtum terris ad ſidera montem
Suſtulit, & miſeras late dejecit in urbes;

fulminis ſcilicet more *dejecit* montis *flammas* Jupiter. Val. Flaccus IV, 507.

Sic ubi prorupti TONUIT *cum ſorte* Veſevi
Heſperiae letalis apex, vix dum ignea montem
TORSIT *hiems, jamque Eoas cinis induit urbes.*

Ovidius Art. Am. III, 490.

Sed tamen Aetnaei FULMINIS *inſtar habet:*

licet hoc referendum ſit ad *verum* fulmen, quod in *Aetna* Cyclopes fingebantur procudere. Clare Auctor Aetnae, v. 361. de eo monte loquens:

Ardenteſque ſimul flammas & FULMINA *rumpit.*

& paulo ante, v. 343.

Qui rupes terramque vorat, qui FULMINAT ignes.

Infra v. 555. comparat hos ignes Jovis igni, ſeu fulmini:

Sed non qui noſtro ſervet moderatior uſu,
Sed caelo propior, vel quali Juppiter ipſe
Armatus flamma eſt:

quemadmodum Plinius Epiſt. VI, 20. *fulgoribus* adſimilat vibrationes & coruſcationes flammarum ex monte Veſuvio: *Ab altero latere nubes atra & horrenda ignei ſpiritûs tortis vibratiſque diſcurſibus rupta, in longas flammarum figuras dehiſcebat:* FULGORIBUS *illae & ſimiles & majores erant.* Rectè verò *fulgure*; quod poëtis idem eſſe ac *fulmine* norunt omnes. Non dubito quin haec ſit Statii manus, & mens.

v. 105. *crinemque* afflato monte ſepulti
Pone ſuper tumulos & magni funus alumni.]

Difficilior adhuc priore locus. Lipſius Elect. II, 14. legit, *afflata mente*; quod meritò non probant viri eruditi prae iſto Dan. Heinſii, *crinemque adflatum monte, ſepulti* &c. ut ſenſus ſit: *Pone, o Parthenope, crines tuos, ut ſunt etiamnum ambuſti & adflati incendio Veſuvino, ſuper tumulum parentis mei.* Et ſane hoc verum eſſet, niſi ſequentia demonſtrarent majus aliquid hic deliteſcere; quod illi non ſatis attendebant. Vide enim Conſtructionem: *Pone crinem, adflatum monte, ſuper* TUMULOS & FUNUS *magni* SEPULTI *alumni.* Ubi primùm, quis ferre poteſt ineptam iſtam ταυτολογίαν, ſuper *tumulos* & *funus* alumni *ſepulti?* Si enim *tumulos* & *funus* habeat, mirum ni SEPULTUS ſit. adeo ut plane abundet vox *ſepulti.* Deinde, nemo peritior poeta duo epitheta MAGNI SEPULTI *alumni* iſto modo conjunxiſſet: dixiſſet potius, *ſuper tumulos* & MAGNUM *funus alumni*; quod tolerabile aliquatenus foret. Sed omnino abundat vox *ſepulti*, in qua latet hujus loci depravatio. Senſit hoc quoque perſpicaciſſimus N. Heinſius, qui cum in Parmenſi inveniſſet SEPULTUM non SEPULTI, locum ſic refinxit:

crinemque adflatu MONTIS ADUSTUM
Pone ſuper tumulos & magni funus alumni.

Sanius hoc quàm ceterorum omnium conjecturae & interpretationes. Literae *p* & *d*, ut ſupra notavi, ſaepe invicem commutantur; adeo ut non ſit magna mutatio ex *montes edultum* in *montis aduſtum.* Sidon. Apollinaris Carm. V, 523.

quondam mihi corpus ADUSTUM
Frigoris IGNE *perit.*

Plinius N. H. XVII, 24. de vitibus: ADURUNT & FLATUS *quidam eas maxime.* Cum verò praeceſſerit, ex emendatione mea, quam certiſſimam puto, *Exſere* SEMIUSTOS &c. cogor dubitare de τῷ ADUSTUM Heinſii: unde mihi magis placeret,

crinemque adflatu montis ADESUM,

eodem ſenſu. Propertius IV, 7.

Et ſolitum digito beryllon ADEDERAT IGNIS.

Val. Flaccus II, 30.

trux ille ejectat ADESI
Fundamenta jugi.

Virgilius Aen. IX, 536.

Et flammam adfixit lateri; quae plurima vento
Corripuit tabulas, & poſtibus haeſit ADESIS.

Utcunque haec ceſſerit conjectura, certiſſimum eſt ſub voce SEPULTUM aliquid hujuſce ſenſûs deliteſcere. Pro *crinem* Parm. & Rom. *cinerem*, ſolenni errore. Gronovius Diatr. c. LIII. defendit vulgatam lectionem *afflato monte*; quam hoc modo explicat: "*crines* Parthenopes, utpote "in capite Veſuvii, finguntur flammae

" ex Veſuvio emicantes. Quomodo po-
" neret illos ſuper tumulum Papinii pa-
" tris? *adflato monte*, hoc eſt, ſi adflaret
" tumulo incendium montis Veſevi *Mons*
" pro quacunque ejus parte, aut quod-
" cunque in monte." Fruſtra haec Vir ſummus. quippe vox *crinis*, etſi ſaepe de *rebus flammeis* uſurpetur, nunquam tamen abſolute, (ut in hoc loco ſecundùm Gronovium) pro *flamma* ponitur. neque enim dicere potes *accende crinem* pro *accende ignem*; neque Terentianum iſtud, *In crinem poſita eſt*; *fietur*; pro *in ignem*, efferre licet: quod quidem liceret, ſi vera eſſet annotatio Gronoviana. Vox *crinis* vel *coma*, quando de *flamma* dicitur, ſemper adjunctam habet aliam vocem, *ignis* puta, vel *faces*, vel *aſtrum* vel *cometes*, vel aliam quampiam ejuſmodi, quae denotet *Rem* quae emittit hos *crines*. Ita in exemplis quae Ille adduxit: Catullus,

viden', ut FACES
Splendidas quatiunt COMAS?

Val. Flaccus,

Protulit ut CRINEM *denſis luctatus in extis*
IGNIS.

Seneca Oedipo:

Utrumne clarus IGNIS *& viridis ſtetit*
Rectuſque purum verticem caelo tulit,
Et ſummam in auras fuſus explicuit COMAM?

ita legit ex MS. ſuo Voſſius ad Val. Flacc. I, 205. pro *nitidus ſtetit*. Vides verum eſſe quod dixi. ita Virgilius Aen. V, 528.

Tranſcurrunt, CRINEM*que volantia* SIDERA *ducunt.*

Claudianus Bell. Gild. v. 496.

Et contuſa vagos jaculantur SIDERA CRINES.

Plinius N. H. II, 25. COMETAS *Graeci vocant, Noſtri crinitas, horrentes* CRINE *ſanguineo, &* COMARUM *nodo in vertice hiſpidas.* Et MOX: *Fit & candidus* COMETES, *argenteo* CRINE. Avienus Arateis v. 1686.

rutilarum ſpargere CRINES
FLAMMARUM, *& longos a tergo ducere tractus.*

Et in univerſum, hoc ita eſſe deprehendes. nec aliter fieri poteſt; cum hi *crines* nihil ſint praeter *irradiationes* ſeu *emiſſiones* a corporibus iſtis igneis (non ipſa corpora) de quibus ſermo fit. Non igitur *crinis* abſolute pro *igne*. Hoc primum. Deinde: *adflato monte*, hoc eſt, inquit, ſi adflaret tumulo incendium montis. Cui Bono, vir maxime? & quare adflaret *incendium* montis ſuper tumulum, cum jam ante poſuiſſet *crinem*, hoc eſt ſecundùm Te, *ignem*? Mitto, *adflare montem* pro *adflando ponere montem*; cum longe alia ſignificatio ſit vocis *adflare*. mitto etiam a Te introductum novum morem ponendi *ignes* ſuper amicorum tumulos, cum notiſſimum ſit (& a ſe doctiſſimè iſto Capite explicatum) *crines* poni ſolere. Quin & ſi haec omnia admittamus, eadem manebit difficultas de voce *ſepulti*; quam, poſt *tumulos* & *funus* nunquam admiſiſſet cultiſſimus & minime omnium otioſus poëta Statius. Haec ideo fuſius adnotaſſe viſum eſt, ne Magno Nomine in errorem inducantur tirones, quique tironum claſſe ponendi ſunt, ii qui pro ſeipſis judicare non audent. Donec melius aliquid ex libris contingat, *το afflatu montis* ADESUM, vel Heinſii ADUSTUM, ſenſu optimo, mutatione non magna, libenter ſequor.

V. 107. *Quo non* MUNICHIAE *quidquam praeſtantius arces.*] Ovidius Metam. II, 709.

MUNICHIOSque *volans agros, gratamque Minervae*
Deſpectabat humum.

Ad quem locum notat Heinſius in quibuſdam codicibus eſſe MONICHIOS: & ita apud Noſtrum Theb. II, 252.

MONICHIIS *cui non Argiva per urbes*
Poſthabita eſt Lariſſa jugis,

inveniri in veterrimo Codice Anglicano: & ſic etiam legebat Lutatius, Vetus Scholiaſtes. Stephanus Byzantinus utrumque Μωνυχία & Μουνυχία agnoſcit: unde ſcimus utrovis modo recte dici. Vide Scholiaſtem veterem ad Thebaïd. XII, 616. Citat hunc quoque locum Heinſius, & ſcribi vult MONICHIAE *arces*, non MUNICHIAE: cui ſcripturae favet Parmenſis, quae habet MODICAE; & *artes* pro *arces*. Verſ. 108. pro *DoctaQUE* plane legendum *DoctaVE*, ut *SparteVE*. *Docta* vero *Cyrene* propter Callimachum & alios.

V. 110. *Nil gentile* TENENS.] Non intelligo quid ſit TENERE *nil gentile*. Admitte in contextum, me auctore,

Nil gentile TUMENS.

Ecce rem ipſam Thebaid. VIII, 428.

Principium pugnae turmas Aſopius Hyp-
ſeus

Oeba-

Oebalias (namquae hae magnum & GENTILE TUMENTES
Euböicum duris rumpunt umbonibus agmen)
Reppulit.

Nil gentile tumens, id eſt, non efferens te, non jactans originem & *gentem* tuam. *Gentile tumens*, ut *turmale fremit*, Thebaide; *famulare timens* Herc. Surrent. *immortale tumens* Theb. IV, 833. *gentile micantes oculi* Senec. Hippol. v. 378. Ἡρᾶον βαδίζειν, apud Graecos: & innumera ejuſmodi in utraque lingua. Rectè vero *tumere* de iis qui ſtirpe & origine ſuperbiunt. Multus in hac voce Sil. Italicus, ut IV, 150.

Ipſe TUMENS *atavi Brenni ſe* ſtirpe *ferebat*
Chryxus, & in titulos Capitolia capta trahebat.

X, 177. de Phorco:

Hunc objectantem ſeſe atque antiqua TUMENTEM
Nomina, *ſaxificae monſtroſa e* ſtirpe *Medusae*, &c.

tumentem antiqua nomina, id eſt, cum *tumore* & faſtu jactantem & proferentem majorum ſuorum nomina. Iterum XV, 291.

His gente *egregius veteriſque ab origine regni*
Aeacidum ſceptris proavoque tumebat *Achille.*

Auctor Octaviae, v. 496.

Servare cives principi & patriae graves
Claro TUMENTES genere, *quae dementia eſt?*

A. Sabinus Epiſt. Demoph. Phyllidi v. 5.

Theſea quo ſocero *nequicquam, Phylli,* TUMEBAS, &c.

ita rectè emendavit Heinſius pro TIMEBAS. Claudianus in Rufinum, II, 343.

Ipſe ſalutatum reduces poſt praelia turmas
Jam regale TUMENS *& principe celſior ibat.*

Saepe autem commutantur hae voces; ita apud Ovidium Heroid. VI, 65.

Ultimus e ſociis ſacram conſcendis in Argo:
Illa velat: ventis concava vela TUMENT:

ita legendum pro *ventus tenet*: ut Art. Am. II, 432.

Saepe TUMENT Zephyro *lintea, ſaepe Noto.*
vela tenet ventus, eſſet, *detinet, remoratur*, ut Faſt. V, 307. & Met. VII, 664. & ita partim conjectaſſe Francium jam video. Pro *probares* Parm. & Rom. *probabas*: fortè rectè. Pro ATQUE *Euboïco* legendum puto AQUE: *duci* A *ſanguine*, non *duci ſanguine*. Mox, v. 112. *praeſtrinxit temporа ſertis*: uſitatius eſt *praecinxit*; ſed probum etiam alterum: *aſtringere*, eodem ſenſu apud Ovidium Pontic. III, 3. v. 51.

Scripſimus haec iſtis, quorum nec vitta pudicos
Aſtrinxit crines, *nec ſtola longa pedes.*

& *ſtringere* Claudiano in Gigantomach.

Te Delphica laurus
Stringat, *Porphyrion.*

Pro *praeſtrinxit* Parm. *praeſtat ſed.* forte latet aliquid. Pro *ſertis* eadem *ſeris.* Verſ. 109. pro FAMA rectè Gronovius ex edit. Ven. & cod. Sal. FAMAE; ut *incognitum famae* apud Livium lib. 42. Propertius I, 11.

Non quia perſpectae non es mihi cognita famae:

ita legendum puto: vulgo, *perſpecta fama*: ſed alterum Graeca Propertii eruditione dignius. Noſter Theb. II, 274.

Cyclopes notique operum *Telchines amica*
Certatim juvere manu.

Propertius iterum, II, 22 v. 37.

Adſpice ut in toto nullus mihi corpore ſurgat
Spiritus, admiſſi notus adulterii:

ita & ibi cum Broukhuſio legerem, pro *admiſſo adulterio.* & pro *in toto corpore*, praeſtaret *immoto pectore*: ſpiritus enim *in toto corpore* non adeo aptum videtur. Sed de his aliàs. In Parm. plane legitur FAMASque *obſcura.* Sic *nuda* FAMAE *mors*, apud Sil. Italicum IV, 608.

v. 114 ORA *ſupergreſſus Pylii ſenis*, ORA*que regis*
Dulichii.] Defendi forte poteſt haec vocis repetitio ex Surrent. Poll. v. 69.

ORA *ducum & vatum, ſapientumque* ORA *priorum.*

Sed mihi multo magis placet

ORA *ſupergreſſus Pylii ſenis*, ORSA*que regis*
Dulichii:

id eſt *verba*. Theb. III, 87.

& jam media ORSA loquentis

Abſtulerat plenum capulo latus.

Exempla ubique: vide ad Epiced. Puer. v. 24.

v. 115. *Specieque comam* SUBNEXUS *utraque.*] Cum ita habeant omnes libri, non immiſcebo me controverſiae inter Gronovium & Gevartium, utrùm ſcribi debeat SUBNEXUS an SUBNIXUS. Pro priore ſtat Gevartius Elect. I, 7. & huc trahit Virgilium Aen. IV, 215.

Et nunc ille Paris cum ſemiviro comitatu
Maconia mentum *mitra* crinem*que madentem*
Subnixus, *rapto potitur:*

ubi pro *ſubnixus* legit *ſubnexus*, ut Aen. X, 137.

ſuſos cervix cui lactea crines
Accipit, & molli ſubnectens *circulus auro.*

Innumera ex Autoribus antiquis huc facientia addi poſſunt. Gronovius Diatr. c. LIV. pro *ſubnixus* acriter & docte contendit; quod nihil aliud eſt, inquit, quam *ſuppoſitus, indutus, circumamictus:* hoc probat ex Sil. Italico, Virgilio III. Aeneid. & Claudiano de Conſ. Mallii, ubi hunc Statii locum imitatur:

Conſul per populos, idemque graviſſimus autor
Eloquii, duplici vitta ſubnixus *in aevum*
Procedit, libris pariter faſtiſque legendus.

Elevat etiam Gevartianam in Virgilium conjecturam, & defendit antiquam lectionem *ſubnixus*. Mihi verior in hoc Statii loco videtur Gevartius, eruditior Gronovius. Nihil frequentius occurrit quàm *nectere, innectere, ſubnectere*, pro *vincire, praeligare*. Virgilius Aen. VII, 668.

ſic regia tecta ſubibat
Horridus, Herculeoque humeros innexus *amictu.*

Exempla ubique. Utrovis modo recte dici poſſe videtur, *ſubnexus comam* & *ſubnixus comam:* ut nihil adverſus exemplaria mutandum ſit. Pro *ſpecie* Parm. *ſpeciem:* & *utroque* pro *utraque.*

v. 119. PONERE *purpureos infantia adegit amictus.*] Omnino contrarium, ſi quid video, dixiſſe debuit. An ſcripſit,

SUMERE *purpureos*, &c.

Prudentius contra Symmach. I.

Candidiore toga nivеum pietatis amictum
SUMERE.

Juvenalis Sat. II.

Damnetur ſi vis etiam Carfinia; talem
Non SUMET *damnata* togam.

Et ſane, omiſsâ primâ verſus literâ, ut in MSS. ſolet fieri, non multum differentiae eſt inter *onere* & *umere*. Pro *infantia* Cruceus legit *infantis*, ut conſtructio ſit, *genus te adegit ponere purpureos amictus* INFANTIS: non malè; ut in iſto, *noſtros vidiſti* FLENTIS *ocellos:* & Horat. *cum mea nemo ſcripta legat vulgo recitare* TIMENTIS. Malè verò Idem, cum *ponere* interpretatur *ſumere*, & probare nititur ex iſto Ovidii,

poſuit*que ad tempora canos*
Sulcavitque cutem rugis:

quippe alia res eſt *ponere amictus*, alia *ponere canos ad tempora*, hoc eſt, *adponere canos temporibus:* & ſi Statius dixiſſet *ponere amictus ad corpus*, ferri poſſet, & intellexiſſem; non autem cum ſimpliciter dicat *ponere*, hoc efficit. Pro *adegit* Parm. *legit.* Mihi ſuſpectus eſt hic locus. Verſu praecedenti pro *expenſis* Parm. & Rom. *extenſis*. Verſ. 123. pro *tum tibi* Parm. *tum mihi:* Rom. *tu mihi.*

v. 124. *& natalis origo*
Pendet, ET *ambiguo geminae certamine terrae.*] Miror Gronovium hoc loco parum vidiſſe, cum vulgaribus oculis incurrat legendum,

& natalis origo
Pendet AB *ambiguo*, &c.

Illud ET debetur geminationi ultimae ſyllabae vocis praecedentis. Pendet AB, ut Lucan. V, 769.

caſu pendemus AB *uno.*

Manilius IV, init.

finiſque AB *origine* pendet.

Senſu Simili locus in Surrent. Pollii, v. 133.

Tempus erat cum te geminae *ſuffragia* terrae
Diriperent, *celſuſque* duas *veherere per* urbes, &c.

Ita Anthолog. III, 25. de Alcmane:

Κεῖται δ' ἀπείρων ΔΙΔΥΜΑΙΣ ἴεμις, εἰθ' ὄγε Λυδὸς,
Εἴτε Λάκων. πολλαὶ παρθενίδες ὑμνοπόλων.

Romana Edit. *Pendet* IN *ambiguo:* & ita Venet. teſte Gronovio, Diatr. c. LV. qui eam lectionem probat: fruſtra. Sic Surrent. Poll. v. 131. pro *mentis* AB *arce* Parm. IN *arce.*

v. 126.

v. 126. *Te* degente *ſuum Latiis aſcita colonis*
Graia refert Selle.] Recte Cruceus diſcerpſit vocem *degente*, (ita enim erat in editionibus) & fecit *de gente*. Virgilius Aen. IX, 284.

genetrix Priami de gente *vetuſta*
Eſt mihi.

& X, 350.

Tres quoque Threïcios Boreae de gente *ſuprema.*

& ita alibi. *Graia* vero *Selle* eſt *Velia*, Lucaniae oppidum; dicta *Graia* quoniam a Phocaeenſibus condita, teſte Strabone lib. VI. initio. *Latiis adſcita colonis*, propter Antitheton Statio adamatum: quaſi dixiſſet, Selle a *Graecis* condita, a *Latinis* habitata. Qui de *Selle* in Epiro haec interpretantur, & inde accerſunt genus Papinii Patris, nugantur. primùm, quia nulla fuit urbs eo nomine in Epiro. *Sellae* quidem populi, qui & *Selli* & *Helli* dicuntur, occurrunt apud Plinium & Strabonem: Sed nulla urbs *Selle*. Deinde, quomodo eſſe potuit *Sellius* ſeu *Epirota* Statii pater, cum ſupra v. 119. dixerit filius, illum ſumſiſſe *togam praetextam* & *Bullam auream?* quae certè *Nobilitatis Romanae*, non *Epiroticae* inſignia fuerunt. Haec adeo clara ſunt, ut de iis verbum non amplius addendum ſit. Proinde neceſſe eſt falli Lilium Gyraldum Dialog. IV. & Domitium, & ceteros viros doctos qui *Sellen* vel *Sellas Epirotarum* patriam Papinii Patris ſtatuerunt: cum plane *Velinus* fuerit de gente. Notat autem Strabo lib. VI. urbem hanc *Veliam* a Graecis tripliciter appellatam eſſe, Ἑλεα, Ὑέλη, Ὕελλη. unde, aſpiratione in S mutatâ, *Selle*, ut ab Ἑξ *Sex*, ab Ἑπτὰ *Septem*, ab Ἕρπω *Serpo*, & ejuſmodi multis vocabulis. proinde non opus eſt ut legamus *Graia refert* HYELE, cum Heinſio ad Ovid. Metam. XV, 626. Si aliquid mutandum, potius eſſet, *Graia refert* HELLE, quemadmodum Graeci eam vocabant; unde Plinius N. H. III, 5. *Heliam* eam dixit. Male etiam Gronovius & ſine cauſa *π adſcita* mutatum voluit in *adſcripta*, Diatr. c. LV. *Adſciſcere* dicimur quicquid ab origine noſtrum non fuit, quicquid adventitium *adſumimus:* ita Latii coloni *adſciverunt* Graiam Sellen. vide quae de hoc verbo notavi ad Herc. Surrent. v. 151. Ex hoc loco probabile eſt, immo hic locus probat, Gentem *Papiniam* aut oriundam eſſe ex *Velia*, vel ibi maxime viguiſſe.

v. 127. GRAIUS *quà puppe magiſter*
Excidit, & mediis miſer evigilavit in undis.] Miras turbas dedit ignorantia hiſtoriae hujus GRAII *magiſtri*. Gronovius Diatr. c. LV. "*Graius magiſter* inepte dicitur Palinurus, qui Phrygius erat. ſed *gratum* dixit Papinius, ſive Aenae, ſive Teucris, ſive ipſi denique pupi." Haec ſunt mera frigiditas: & aeque bene Palinurus dici potuit *non gratus magiſter*, quia *non gratus* erat Deo *Somno*, qui eum *liquidas projecit in undas praecipitem*. In praecedenti nota probavi *Graiam Sellen* eſſe *Veliam:* jam vero pueris notum ex Virgil. VI, 350. & ſeqq. Palinurum circa *Veliam* puppi excidiſſe & demerſum fuiſſe. Statius manifeſtò alludit iſti loco Virgilii,

Ecce gubernator ſeſe Palinurus *agebat,*
Qui Libyco nuper curſu, dum ſidera ſervat,
EXCIDERAT PUPPI, MEDIIS demerſus IN UNDIS:

vides ipſa Statii verba,

quà PUPPE *magiſter*
EXCIDIT, & MEDIIS miſer evigilavit IN UNDIS.

& mox, v. 365. orat Aeneam Palinuri Umbra,

aut tu mihi terram
Injice, namque potes, portuſque *require*
VELINOS:

ubi ſcilicet corpus meum jacet. Etiam Statii MAGISTER a Virgilio eſt, v. 353.

Quàm tua ne ſpoliata armis, excuſſa MAGISTRO
Deficeret tantis navis ſurgentibus undis.

Hoc igitur certiſſimum eſt, *Graiam Sellen* eſſe *Veliam*, *magiſtrum* hunc *Graium*, Palinurum. quaeritur tantùm, quomodo *Graius* dici potuerit cum *Trojanus* fuerit. Cruceus ait, Sive quia *nomen* habet *Graium*; ſive quia *forte* erat *Graius*. Peſſimè: hoc enim modo *Aſtyanax*, & *Alexander* ſeu Paris, *Graeci* forent, ſi *nomen* ſolum faceret Graecum. & de altero membro Annotationis Cruceanae, cum de patria Palinuri inter Auctores ſileatur, non magis *Graius* haberi poteſt quàm *Aegyptius*, quàm *Colchus*, quàm *Aſſyrius*. Dudum videram Statium ſcripſiſſe,

PERYGIUS

PHRYGIUS *quà puppe magiſter*
Excidit :

Ex Lucano IX, 41.

hinc placidis alto delabitur auris
In litus, Palinure, *tuum : neque enim aequore tantùm*
Auſonio monumenta tenes ; portuſque que quietos
Teſtatur Libye PHRYGIO *placuiſſe* MAGISTRO

& Pomp. Mela II, 4. *Blanda, Buxentum, Velia*, PALINURUS, *olim* PHRYGII GUBERNATORIS, *nunc loci nomen.* Ita, inquam, in libri margine emendaveram. ſed ſerò : poſtea enim vidi Cruceum quoque vel Avantium ita conjectaſſe : & tandem ex vetuſto codice hanc emendationem profert Nic. Heinſius ad Ovid. Met. XV, 626. Recte autem *Velia quà Palinurus puppe excidit* ; quippe *Palinuri promontorium* erat juxta *Veliam* : unde Geographi illa conjungunt. Strabo lib. VI. poſt deſcriptionem Veliae : Μετὰ δ' ταύτην (Ἐλέαν) ἈΚΡΩΤΗΡΙΟΝ ΠΑΛΙΝΟΥΡΟΣ. Vell. Paterculus II, 79. *quippe longe majorem partem claſſis circa* VELIAM PALINURIQUE PROMONTORIUM *adorta vis Africi laceravit ac diſtulit.* Plinius Nat. Hiſt. III, 5. *Oppidum Helia, quae nunc* VELIA : PROMONTORIUM PALINURUM. Servius ad Virgil. Aen. VI, 378. *Lucanis enim peſtilentia laborantibus reſpondit oraculum, manes* Palinuri *eſſe placandos. ob quam rem non longe à* Velia *& lucum & Cenotaphion ei dederunt.* Virgilii locus ſic habet :

Nam tua finitimi, longe lateque per urbes,
Prodigiis acti caeleſtibus, oſſa piabunt.

Qui locus, niſi omnia me fallunt, inſigni abſurditate foetus eſt. ſi enim FINITIMI, quomodo LONGE LATE*que per urbes?* idem eſt ac ſi dixiſſet FINITIMI LONGINQUI *piabunt tua oſſa* : quod ſane mirum ducerem, niſi quod nihil mirum habendum eſt in poëmate tam imperfecto. Sed ad Statium. Edidi igitur PHRYGIUS *magiſter*, ita editurus etiamſi MS. auctoritatem non habuiſſem. nec dubito, quin multa ex his, quae jam conjecturarum nomine veniunt, ab exemplaribus melioribus olim firmabuntur. velut hoc quod ſequitur :

v. 129. MAEON ET INDE *ſuum longo probat ordine vitae*
Maeoniden, aliaeque aliis natalibus urbes
Diripiunt.] Omnium locorum in Statio difficilium hic eſt difficillimus. operae pretium ſit totum apponere & perpendere :

Nec ſimplex patriae decus, & natalis origo
Pendet ab ambiguo geminae certamine terrae
Te de gente ſuum Latiis adſcita colonis
Graia refert Selle ; (Phrygius quà puppe magiſter
Excidit, & mediis miſer evigilavit in undis ;)
MAEON ET INDE *ſuum longo probat ordine vitae*
Maeoniden, aliaeque aliis natalibus urbes
Diripiunt, cunctaeque probant. non omnibus ille
Verus ; alit victos immanis gloria falſi.

Admodum infeliciter hîc rem geſſit Gronovius Diatr. c. LV. ex ſex enim vel ſeptem Conjecturis quas huic loco dedit, ne in una quidem ſtetit. Verſu ſecundo voluit IN *ambiguo* ; verum erat AB. tertio legit *adſcripta* ; non opus erat, & elegantius *adſcita*. quarto vult *gratus* pro *Graius* : probavi legendum eſſe *Phrygius*. Jam ad ſextum venimus, MAEON ET INDE *ſuum*, &c. quem ita explicat : " Nunc ut pateat " mens Statii : ait ille, Maeonem e quo " Homerus genitus, & unde a Poëtis patronymica appellatione *Maeonides* vocatur, nunc ſerò decidere controverſiam, " quae de Maeonide ſui patria fuerit tot " inter urbes ; & vel hoc exemplo probare Sellen ipſi patriam : quippe cum " tantus poeta, quantus Papinius pater exſtitit, non ab alia produci terra, alia " urbe, alio caelo, potuerit quàm quae " ipſum Homerum omnium principem " dedit. *Longo ordine vitae*, eſt, poſt multas hominum aetates." Haec igitur jam excutiamus. Senſus eſt : GEMINAE *urbes certant de tuis natalibus* ; primùm VELIA, (ſupra enim probavi *Sellen* non aliam eſſe poſſe quàm *Veliam*, Lucaniae oppidum) *ubi Palinurus puppe excidit*, & UNDE (ita enim legit Gronovius pro INDE) MAEON *probat ſuum Maeoniden*. Sed quomodo fieri poteſt, ut *Maeon* ſeu *Smyrnaeus* probet ſuum Maeoniden ex *Velia*, Italiae urbe? hoc prima fronte ſibi ipſi contradicit, & aequè abſurdum eſt ac ſi dicas Nicandrum *Colophonium* natum eſſe *Londini*, Britanniae urbe. Vel ſi *Maeon* cum Gronovio accipias

pias pro *patre Homeri*, quaero quid illi cum *Lucaniae* urbe, aut quo sensu *ille* dici possit probare filium suum Maeoniden ortum esse ex *Velia?* Mitto quòd verba illa *longo ordine vitae* falsum continent, nisi probari possit *Maeoniden* seu Homerum ex maxima parte commoratum esse *Veliae:* pessimè enim Gronovius interpretatur haec verba, *post multas hominum aetates*; cum nemo unquam in hoc sensu ea usurparit; & si ferri posset haec interpretatio, abundarent tamen haec verba, cum satis esset dixisse, *& unde Maeon probat suum Maeoniden*; sine istis, *longo ordine vitae*, quae sententiae & sensui nihil addunt. At quid si tota haec de *Maeone* explicatio nullum habeat fundamentum? Et sane ita est. Lege modo hanc Domitii notam: MAEON.) *mendosus Codex* habet MAJOR. *nos* MAEON *legimus: quod insequens versus probat.* Vides vocem MAEON Domitii figmentum esse, pro MAJOR; quam etiam planè habet Parmensis, MAJOR *& inde suum.* Sed, quod majoris est momenti, deest alterum sententiae membrum. Vide enim: GEMINAE TERRAE *certant, Velia,* & *altera* quaepiam. Atqui *Velia* tantùm comparet: ubi est altera, sc. *Neapolis?* Jam non adeo difficilis est aditus ad hujus loci sensum, qui hic est: *Duae terrae certant de honore natalium tuorum,* VELIA & NEAPOLIS: VELIA *dicit te* SUUM *esse de gente*; NEAPOLIS *probat te* SUUM *esse longo ordine vitae,* ex mora quam ibi plerumque fecisti, & habitatione tua illic: unde *alumnum Parthenopes,* & *civem,* paullo supra eum vocavit. Nihil evidentius quàm ita voluisse Papinium; & vox *suum* in isto versu, *Maeon & inde* SUUM, &c. clarè monstrat se respondere praecedenti alicui, nempe τῷ *suum* in superiori versu, *Te de gente* SUUM, &c Haec est ipsa veritas; adeo ut nihil restet nisi ut *Neapolin* quaeramus sub istis MAJOR ET INDE. Ecce tibi eam.

PARTHENOPEQUE *suum longo probat ordine vitae:*

Jam totum locum relege:

Te de gente suum *Latiis adscita colonis*
Graia refert SELLE;
PARTHENOPEQUE suum *longo probat ordine vitae.*

Mihi tam certum est Statium ita olim scripsisse, quàm me nunc haec scribere: omnino enim necessaria est *Parthenope,* ut respondeat τῇ *Veliae,* & GEMINAM *terram* efficiat. Ita Surrentin. Pollii Felicis, v. 133.

Tempus erat cum te GEMINAE *suffragia* TERRAE
DIRIPERENT, *celsusque* DUAS *veherere per* URBES;
Inde DICARCHEIS *multum venerande* colonis,
Hinc adscite MEIS; *pariterque his largus & illis,* &c.

id est *Puteolanis* & meis *Neapolitanis.* Hucusque igitur mihi ad plenum satisfacio: sed quid fiet de sequentibus, *Maeoniden, aliaeque aliis,* &c? De iis desperandum est, donec inveniatur codex aliquis qui locum supplent: mihi enim minimè dubium est unum versum excidisse, cujus sensus hic esse debet: ITA SMYRNA ET ATHENAE (vel duae aliae quaevis urbium contendentium) SIBI VENDICANT *Maeoniden; aliaeque urbes eum diripiunt aliis natalibus; & omnes proferunt sua argumenta quibus hoc probent. Atqui non fieri potest ut ille in iis omnibus natus sit: interea, illi qui hoc certamine exciderunt, sibi placent, quòd magnis tamen exciderunt ausis; quòd, licet falsitatis convicti sint, tamen est aliquid* GRANDE *etiam in ipsa falsitate, cum quaestio tam magni momenti pendeat.* Optimus hoc modo exsurgit sensus. Asteriscis igitur locum, utpote mutilum, notavi: quod jam cuivis patet. Gronovius ita concipit:

Maeon & UNDE *suum longo probat ordine vitae*
Maeoniden, aliae QUEM *aliis* CERTANTIBUS *urbes*
DERIPIUNT, *cunctaeque probant.*

Infeliciter: nec enim Statius scripsisset *aliae* QUEM *aliis,* tam dura elisione, & perpetuae carminum ejus suavitati contrariâ: & *natalibus* sine dubio est vera & necessaria hujus loci lectio. Neque τὸ Deripiunt stare potest, sensu salvo: quippe *deripere* est ex *altiore loco* aliquid *rapere*; quod sensui hujus loci non congruit. Porro, nescio an satis Latinè dici possit *deripere* aliquem *aliis certantibus,* pro *abripere:* & puto non posse. Tandem concedit Vir magnus tolerare posse illud *Diripiunt*; ut illa, *aliis certantibus* sint auferendi casûs, pro, *cum aliae interea etiamnum certent.* Jam ad se & veritatem redit; ut mirer ab illa unquam aberrasse. *Diripi* dicitur quicquid

magna

magna contentione & ſtudio *expetitur*: Suetonius Vita Perſii poëtae: *editum librum continuò mirari homines & diripere coeperunt.* Noſter Theb. V, 720. de filiis Hypſipyles poſtquam matrem invenerant:

per tela manuſque
Irruerunt, matremque avidis amplexibus ambo
Diripiunt.

Juvenalis Sat. VI, 403.

quis amet, quis diripiatur *adulter,*

ut legendum eſſe dudum annotarunt viri docti, pro *decipiatur.* Sidon. Apollinaris Carm. II, 420.

Diripiunt *diverſa* oculos, *& ab arte magiſtrâ*
Hoc vincit quodcunque vides.

Verſ. 132. pro VERSUS recte reſtituit VERUS Andr. Schottus Obſervat. Human. II, 3. Pro *immanis* Parm. *& inanis:* quod nonnullis forte non diſplicebit. *inanis falſi,* (non *inanis gloria*) ut *praeceps juvenile* Soter. Gallic. v. 51. ubi vide. *Alit victos,* id eſt, *inflat, tumidos* & ſuperbos reddit: quo ſenſu hac voce utitur Sedulius Carm. lib. II, 224. ubi hunc Statii locum fortè ante oculos habuit:

Diſcipulos jubet eſſe ſuos, taleſque ſupernae
Conciliat vitae, quos non ventoſa loquendi
GLORIA, *nec vana de nobilitate ſuperbus*
Sanguis ALAT; *ſed forma tacens, humilique refulgens*
Mente nitor, caelo faciat de plebe propinquos.

Sequitur:

Atque IBI *dum proſers annos, vitamque* ſalutas.

IBI, id eſt, *Neapoli.* At cur non *Veliae?* inquies. Dicam tibi. Infra, v. 162. narrat Statius, juvenes ex Daunia & *Lucania* & aliis regionibus commetare ſolere ad Papinium patrem, eruditionis gratiâ: hi illum petierunt, inquit, PATRIA RELICTA. Atqui *Velia* erat in *Lucania: Lucani* igitur juvenes dici non poſſunt *patria relicta* ire ad *Veliam,* quia *Velia* erat in eorum patria. Haec obſervatio totum nodum ſemel ſolvit, & demonſtrat quàm verè emendavi *Parthenopeque* pro *Maeon & inde.* Vide etiam verſ. 167. *Quos propiore ſinu,* &c. i. e. *Neapoli* propiore, vel propinquo: & v. 141. *Sit pronum viciſſe* DOMI, i. e. *Neapoli,* quam *patriam terram* vocat Ad Uxor. v. 13. Pro *vitamque ſalutas,* Heinſius ad Ovid. Rem. Amor. v. 93. legit *vitamque ſolutam,* quam interpretatur *otioſam, nullis occupationibus adſtrictam.* Sed ſi hoc voluiſſet Statius, opinor dixiſſet *occupationibus* vel *curis ſolutam*; non ſimpliciter *ſolutam:* quae ſi aliquid eſt, alia res eſt, nempe *mollis, luxurioſa.* Recte *vitam ſalutas.* vult, *initio vitae, in ipſo limine vitae:* & Tranſlatio eſt a Locis ſeu Perſonis quas *primùm* adimus & videmus, & quas primo ſtatim congreſſu *ſalutare* ſolemus. ſic Epiced. Glauc. v. 80. de infante recens nato:

raptum te protenus alvo
Suſtulit exultans, ac prima lucida voce
Aſtra SALUTANTEM, *dominus ſibi mente dicavit:*

ubi *ſalutare aſtra,* ut hic, *ſalutare vitam.* vide & Claudian. in Pr. Conſ. Stilich. I, 118. Elegantiſſimum quoque iſtud *proſers annos,* & Statii eruditione dignum: ſumta vox ab *Artificibus,* qui *proferre* opera ſua dicuntur cum primùm exhibent. Horatius:

Quam ſi proferres *ignota indictaque* primus.

Noſter Theb. II, 215.

ſpecies eſt cernere avorum
Cominus, & vivis certantia vultibus ora;
Tantum auſae proferre *manus:*

ita legendum, non *perferre.* Dicit igitur Statius, Dum ſpecimen tantùm annorum tuorum das, ante *veros annos,* & in ipſo limine vitae & paene puer, protenus raperis ad certamina quae viri vix implere valent. Haec notanda duxi, quia Heinſius ad iſtum Ovidii locum *ni proſers* interpretatur *differs:* non bene. Mox, pro *laudum feſtinus & AUDAX Ingenii,* antiqua lectio erat *laudum feſtina* SED UT DUX *Ingenii.* Optimè reſtituit Lipſius, Elector. I, 9.

v. 138. *Inde frequens* PUGNAE, *nulloque,* &c.] Nimis plebeium ſapit vox PUGNAE pro honeſta illa contentione ex qua tanta laus & gloria victori contingebat. Lege,

Inde frequens PALMAE; *nulloque* &c.

Saepe monui voces diſſimillimas genuinis, pari numero ſyllabarum, & quae ab eadem litera inciperent, his Silvis irrepſiſſe.

Ita

Ita *turbes* pro *tingas*, *cantu* pro *creta*, *crudo* pro *crebro*, *docto* pro *dextro*, & similia. Ita Theb. V, 346.

Illis in Scythicum Borean iter, oraque PONTI
Cyaneis arctata vadis:

ubi vulgo sine sensu legitur *oraque* PRIMUM. *ostia ponti* vocat Theb. VI, 328. Eadem commutatio harum vocum *palma* & *pugna* Virgilio Aen. V, 380.

Ergo alacris cunctosque putans excedere PUGNA:

ubi pro *pugna* Pierius in Rom. & Longobard. Codd. invenit *palma:* & ita edidit Heinsius. *Palmae* verò est *victoriae:* quod non monendus esses, Lector, nisi causâ loci Virgilii Georg. III, 102. de equis:

ergo animos aevumque notabis
Praecipuè: hinc alias artes prolemque parentum,
Et quis cuique dolor victo, quae gloria palmae:

id est *victoriae.* Sed diu quaesivi quid sit istud, *artes* PROLEMQUE *parentum*: primo enim, ineptissime conjunguntur *artes* & *prolem:* deinde, non de *prole* ibi agit Virgilius, sed de *Equis Admissariis*, seu iis qui in spem gentis submittendi sunt, a versu 73 ad v. 138. deinde de *Matribus* ad Vers. 146. Nihil igitur ad rem istud *prolem*, cum sensus hujusmodi esse debuerit: Ergo praecipuè notabis animos & aevum *parentum* seu *eorum qui generaturi sunt*; deinde alias virtutes HABITUSque, & quis dolor cuique victo, &c. Ne dubites quin Virgilius scripserit,

hinc alias artes MOREMQUE *parentum:*

ita de apibus initio Georg. IV.

totiusque ordine gentis
MORES, *& studia, & populos, & praelia dicam.*

Lucretius I.

Nec toties possent generatim secla referre
Naturam, motus, victum, MORESQUE parentum:

& II.

retinentque parentum
Naturam, & MORES *generatim quaeque imitantur.*

morem verò non *mores*, propter sonum: ut Georg. I.

Ventos & varium caeli *praedicere* MOREM.

Servius reliquit aliquid in hunc locum; sed verba ejus adeo corrupta sunt ut nihil inde colligere possimus, nisi prius corrigantur. Sic igitur scribit: ANIMOS AEVUMQUE NOTABIS PRAECIPUE] *Ante omnia aetatem & magnanimitatem requires.* POST CAETERA] *id est, parentes & studium.* Ubi primò culpandus est Servius qui interpretatur τὸ *notabis* per *requires*; cum verum sit *observabis.* Deinde, verba ista POST CAETERA non comparent in contextu Virgilii; & si comparerent, non tamen explicari possent per ista *parentes & studium.* Sed hic Librariorum error est, non Servii; ille enim ita scripsit: *Ante omnia aetatem & magnanimitatem requires; post, caetera, id est, parentes* (f. *artes*) *& studium.* Jam forte tibi videbitur Servium legisse MOREM, quod explicat per *studium.* Philargyrii observationem vide; sed vide tantum ut rideas: PROLEM PARENTUM *novè posuit: est enim propriè liberarum,* (l. *liberorum*) ut, *Geminam partu dabit Ilia prolem.* Mirus magister hic. Sed ad Statium. Mox v. 141.

SIT *pronum vicisse domi:*

rectè haec explicat Gronovius: " Dicat " sanè aliquis, pronum esse, facile esse " sub domesticis judicibus coronas mere- " ri: quid verò habebit invidia quo ad- " mordeat Achaicas victorias tuas?" *Sit* est concedentis: ita apud Propertium Eleg. II, 7. v. 5.

At magnus Caesar: SIT *magnus Caesar in armis;*
Devictae gentes nil in amore valent:

ita legendum; vulgo, SED *magnus Caesar.* Sensus est: At, dicet aliquis, Caesar est magnus, O Properti, & te cogere potest relinquere Cynthiam. Respondet Ille: SIT Caesar quantumvis magnus in *armis*; haec nihil ad amorem. Vide locum suavissimum. Mox, v. 144. *toties lassata:* rectè: ut Silv. I, 5.

Nec lassata *voco* toties *mihi numina Musas.*

v. 147. *mores & facta priorum Discere:* excidit conjunctio QUE: *moresque & facta priorum*, ut v. 61. *moresque & facta canentem.* Virgilius Aen. VIII. ad fin.

Attollens humero famamque & fata nepotum.

Ita apud Nostrum Theb. II, 519.

horrent vicina juvenci
Gramina, damnatisque avidum pecus abstinet herbis:

ſic legendum puto, pro *damnatis avidum*, &c. Vide quae ſupra notavi ad II, 3. v. 45. Deinde, v. 150. *pios agreſtes*, quos *ſimplices* vocat Manilius IV, 140. *extrema per illos Juſtitia excedens terris veſtigia fecit*, ut de iis Virgilius. v. 151. *Siculuſque ſenex*, Theocritus; quem tamen *Trinacriae juvenem* vocat Virgilius in Catalectis:

Dulcia jactantes alterno carmina verſu,
Qualia Trinacriae *doctus amat* juvenis.

Haec omnia, utpote parva, εἰς μίαν Μύωνος congeſſi. Supra, v. 140. pro *plauſere* Parm. *clauſere:* & *Sin* pro *Sit*. Verſ. 150. pro *ditarit* Parm. *dictarit*.

v. 152. *volucrumque precator* OBSITUS.] Ita pleraeque editiones. & Domitius interpretatur *volucrum, Amorum*; & *Obſitus, obſcurus*. Parm. habet OBSONUS. Non dubitandum eſt de emendatione Gul. Canteri Nov. Lect. lib. II. ubi legit, *volucrumque precator* IBYCUS. Nota hiſtoria Ibyci poetae Lyrici, & *gruum:* Auſonius Technopaegnio, p. 483. Ed. Toll.

Ibycus *ut periit index ſuit altivolans*
grus:

ubi vide Accurſium & Vinetum. pro *Alcman* Parm. *alcinam*.

v. 154. SALTUSque INGRESSA
viriles
Haud formidata temeraria Leucade Sappho.] Locus minimè ſuſpectus; immo, hac ipſa parte quâ mendoſum puto, laudatus a ſummo Viro Joſ. Scaligero Lection. Auſonianis: qui haec notat, ad Cupidinem Crucifixum v. 24.

Et de nimboſo ſaltum *Leucate minatur*
Maſcula Leſbiacis Sappho peritura ſagittis:

" Maſculam vocat, quia, cum foemina " eſſet praecipitem ſe dedit ex illo *ſaltu* " ex quo *tantum ſolebant viri* ſeſe impa- " tientiâ amoris jaculari. Nam propterea " dicebatur locus ille ἅλμα τῆ ἐρώντων, non " ἅλμα τῆ ἐρωτῶν. unde *ſaltus viriles* vocat " Statius; & Horatius & Auſonius noſter " vocant eam *maſculam.*" Haec Scaliger; qui tamen quaſi ſui oblitus ſtatim ſubjicit ex Ptolemaeo Hephaeſt. Catalogum ex Leucade ſe praecipitantium, in qua duae *Foeminae* comparent, *Artemiſia* Mauſoli regis uxor, & *Rhodope* quaedam Emiſſena: quibus ex Athenaeo Deipnoſ. XIV, 3. *Calycen* quandam addit Tollius. Si igitur *foeminae* aequè ac *viri* ex hac petra ſe praecipitarunt, & Autores qui hoc produnt nihil notant quaſi *novè* aut inuſitatè factum, quaero quare hi *ſaltus* appellentur *viriles*, cum *foeminini* aequè verè audire poſſint. Immo Menander ap. Strabonem lib. X. p. 311. Ed. Caſaub. dicit Sappho *primam* fuiſſe quae ex Leucade ſe praecipitaret. Neceſſe igitur eſt Statium ſcripſiſſe,

ACTUSque EGRESSA *viriles,*

id eſt, *ſuperans fortitudinem virorum:* cui conjecturae anſam dedit locus Thebaid. VI, 33.

Aſperior contra, planctuſque EGRESSA
VIRILES
Exemplo famulas premit horſtaturque volentes
Orba parens:

egreſſa eſt *ſuperans, praeſtans, excedens.* Thebaid. X, 834.

Seu virtus egreſſa modum, *ſeu gloria praeceps.*

XI, 34.

Pan illi genitor: tener hinc conatibus annos
Egreditur:

quod *relinquere annos* vocat in Glaucia Melioris v. 109. Juvenalis VI, 634.

& finem egreſſi *legemque priorum*
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu.

Lucanus VII, 593.

nondum attigit arcem
Juris, & humanum culmen *quo cuncta premuntur*
Egreſſus, *meruit fatis tam nobile letum:*

& IX, 797.

Humanumque egreſſa modum *ſuper omnia membra*
Efflatur ſanies.

tranſire mentes viriles ſimili ſenſu Alcimus Avitus de Laud. Virginitat. v. 257.

Foemineo ſexu mentes tranſite viriles.

Seneca de Ira I, 1. *Non vides ut omnium animalium, ſimul ad nocendum inſurrexerunt, procurrant notae, ac tota corpora ſolitum quietumque* egrediantur habitum, *& feritatem ſuam exaſperent?* & de Brevitate Vitae c. XIV. *nullo nobis ſaeculo interdictum eſt: in omnia admittimur: & ſi magnitudine animi* egredi *humanae imbecillitatis* anguſtias *libet, multum per quod ſpatiemur temporis eſt.* Ita Epiſt. 41. *vetuſtis arboribus*

bus & ſolitam altitudinem egreſſis *frequens lucus.* Sic *menſuram umbrarum egreſſae Pyramides*, Solinus c. 45. Tacitus Ann. XVI. *modò muliebri ejulatu, aliquando* SEXUM EGRESSA, *voce infenſa clamitabat.* Mirus eſt hoc in loco Domitius, qui interpretatur *ſaltus viriles, carmen poeticum: quod virorum eſt.* & graviter eos inſectatur qui pro *Chalcide* (quae erat antiqua & depravata lectio) ſubſtituunt *Leucade.* Non opus eſt hoc commentum refutare. Olim reſtituam hanc vocem Propertio IV, 6. v. 17.

Actia Iuleae LEUCAS *monumenta carinae:*

ubi vulgo legitur PELAGUS *monumenta*; ſine ſenſu.

v. 156. *tu pandere* DOCTUS *Carmina Battiadae.*] Legendum, *tu pandere* DOCTI *Carmina Battiadae.* Singulos hos poëtas ſuo epitheto donatos vides, ATRI *Lycophronis*, *Sophrona* IMPLICITUM, TENUIS *Corinnae:* quare non DOCTI *Battiadae?* corruperunt locum qui neſciebant vocem *aſſuetus* infra poſitam huc accerſendam eſſe; ut conſtructio ſit, Tu *aſſuetus pandere carmina* DOCTI *Battiadae*, &c. *Sed quid parva loquor? tu aſſuetus ferre jugum par Homero.* Nihil verius. Similiter in hoc loco Manilii V, 163.

Ille cito motu rigidos eludere *caeſtus,*
Nunc exire *levis miſſas, nunc* mittere *palmas,*
Ille pilam celeri fugientem reddere *planta,*
Et pedibus penſare *manus, &* ludere *ſaltu,*
Mobilibuſque citos ictus glomerare *lacertis;*
Ille POTENS *turbam* perfundere *membra pilarum:*

vides omnia iſta infinitiva pendere a participio *potens* longe diſſito. *Docti Battiadae*; propter quem *Cyrenen* DOCTAM vocat ſupra v. 108. Pro *atri* Parm. *acri:* & pro *Corinnae* eadem *Cornnaae.*

v. 160. *ſenoſque pedes aequare ſolutis*
VERSIBUS.] Non de *ſcriptore* Patre hic agit Statius, ſed veterum poëtarum *Enarratore* & *Interprete:* malè igitur qui explicant haec verba *reſolvere Hexametra Homeri in alia genera carminum.* Sed decepit eos vox *Verſibus*, pro qua clarè legendum *Vocibus:* quod ille *ſenis pedibus* (carmine heroico) ſcribebat, tu *ſolutis vocibus* (proſâ) aequabas, & *paſſibus aequis* comitabaris, nec proſâ tuâ majeſtatem carminis Homerici minuebas. Optimè haec explicat Ruffinus, Carmine de Compoſitione & Metris Oratorum, v. 9.

Optimus Orator ſequitur ratione poëtas,
Cognatus virtute ſua; metrumque recuſans
Hic quoque vult numeris voces *ſraenare* vagantes:

voces vagantes ſunt quas noſter *ſolutas* appellat. Supra, v. 101.

ſive orſa libebat
Aoniis vincire modis, ſeu voce ſolutâ
Spargere.

Ita Geneth. Lucani, v. 22.

Et vinctae pede vocis, *&* ſolutae.

His contrariae *voces in nodum adſtrictae*, apud Autorem Paneg. ad Piſonem, v. 59.

Seu juvat adſtrictas in nodum *cogere* voces.

Rem optimè exprimit Seneca Conſol. ad Polybium c. XXX. *Agedum, illa quae multo ingenii tui labore celebrata ſunt in manus ſume, utriuſlibet autoris carmina: quae tu ita* reſolviſti, *ut quamvis ſtructura illorum receſſerit, permaneat tamen gratia. Sic enim illa ex alia lingua in aliam* tranſtuliſti *ut (quod difficillimum erat) omnes virtutes in alienam te orationem ſecutae ſint.* Vide ad Lyric. ad Sever. v. 67. ubi fuſius dixi. Potes etiam legere *ſolutis Greſſibus.* Mox, v. 164. NEGLECTA*que tellus Alcidae.* ita Editiones: & Domitius explicat: " Eum tractum Campaniae intelligit qui " eſt inter Miſenum & Puteolos, terra " continenti. nam illac traducturus boves " Hercules, terram continentem neglexit, " ſtructo aggere in exteriore pelago." Non mihi ſatisfacit haec interpretatio, quia non verosimile videtur Statium deſcripturum fuiſſe hunc locum (quicunque eſt) ex notis quae *vituperium* potius quàm laudem illi adderent. Mihi videtur ſcripſiſſe, DILECTA*que tellus Alcidae*, & intellexiſſe *Baulos*, quos *Herculeos* vocat Sil. Italicus XII, 156. vide Symmachum Epiſt. I, 1. Illic *boum ſtabula* habuit Hercules: unde *Boaulia*, & poſtea *Bauli.* Niſi potius voluerit *Herculaneum*, urbem Veſuvio monti vicinam, ab Hercule ita dictam.

v. 171. *& operta* DOMOS *incendia ſervant.*] Miraberis, Lector, quo ſenſu *incendia* dici poſſunt *ſervare domos:* magis forte miraberis hanc lectionem defenſam eſſe duobus magnis viris Gronovio & Gevartio; quorum Ille ita ſcribit Diatr. c. 35. " *incendia* non proprie *ſervant do-* " *mos* aut faciunt ut illae illaeſae mane- " ant: ſed *inter* incendia continua domus " illaeſae manent & ſervantur: ideo *in-* " *cendiis* aſcribit poëta quod *exiſlit unà* " & conjunctum eſt *cum incendiis*, nimi- " rum durationem & conſervationem ae- " dium: more familiariſſimo poëtis fin- " gendi αἴτιον τὸ μὴ αἴτιον." Eruditè ſanè: & ita ſaepe factum poëtis negari non poteſt. Vide tamen quanto praeſtet

& operta ANIMOS *incendia ſervant:*

quà *ignis* vivit *ſub terris*, & incendia, licet *operta*, tamen *vigent* & *animos ſervant*. Ita ſcripſiſſe Statium evincit vox *operta*, quae miraculum auget: quippe *operta* incendia *extingui* ſolent; hic vero, Baiis, quanquam *operta*, & ſub *aquis*, aquis permiſta, tamen ſervant *animos* & vires ſuas. Si retineas *domos* vox *operta* minimè neceſſaria eſt; immo propoſitum poëtae deſtruit, & τὸ Θαυμαστὸν penitus tollit: quid enim mirum ſi DOMUS SERVANTUR cum *incendia* OPERTA ſint? Scripſit ergo ANIMOS. Simili ſenſu de Aetna Juſtinus IV, 1. *Accedunt vicini & perpetui Aetnae montis ignes, & inſularum Aeolidum*, veluti ipſis undis alatur incendium. *Neque enim in tam anguſtis terminis aliter durare tot ſaeculis tantum ignis potuiſſet, niſi & humoris nutrimentis aleretur.* Natus error ex eo quod prima litera S ANIMOS amiſſa erat in ultima praecedentis vocis: inde ex NIMOS, quod non intelligendum erat, fecerunt DOMOS. Contrario modo peccatum apud Vel. Paterculum II, 27. ubi pro *vir* ANIMI *bellique fortiſſimus*, ſine dubio legendum eſt, *vir* DOMI *bellique fortiſſimus:* quae phraſis ſaepiſſime apud bonos ſcriptores occurrit. In hac voce, pariter ac Statius, depravatus eſt Propertius III, 18.

Fortunata NIMIS, *modò ſit tibi fidus amicus.*
Fidus EGO: *in noſtros curre, puella, ſinus:*

ita legendum; vulgo, *Fortunata* DOMUS, & *Fidus* ERO. Sed de his aliàs. *Animos* vero rebus inanimis ſaepe attribui notum iis qui poëtas etiam leviter attigerunt. Corn. Severus Aetna, v. 280.

Unde repente quies & multo foedere pax ſit,
Cur creſcant animi *penitus, ſeu forte cavernae*
Introituſque ipſi fervent, ſeu, &c.

ſupra v. 275. numero ſingulari:

Nullum fallere opus, non mutos cernere ſacros
Aetnaei montis fremitus, animumque *furentis:*

ubi pro *mutos* Vetus Editio habuit *multis*, pro quo ſubſtituit *mutos* Scaliger, & eum ſecutus Gorallus, quoniam, inquit, *metu & admiratione obmuteſcimus.* Atqui hoc non efficit vox *mutos* niſi ſimul addatur *cauſa* quae mutos reddit: non enim dicere potes *mutus ſum* ſimpliciter, pro *dolore mutus ſum* vel *metu mutus ſum* vel *admiratione.* peſſimè etiam Scaliger qui conjungit duo epitheta *non mutos ſacros* fremitus Aetnae. pro *multis* non dubito quin legendum ſit *vultu:* ſed vocem *ſacros* quam pariter corruptam puto, aliis relinquo qui huic poemati obſcuriſſimo & depravatiſſimo manus admoturi ſint. Idem ſupra v. 145.

Nam quo liberior, quoque eſt animoſior ignis, *&c.*

animos FLUVIIS paſſim aſſignat Noſter: ita Theb. VII, 426. de Aſopo flumine:

forte & trepidantibus ingens
Deſcendebat agris: animos *ſive imbrifer arcus,*
Seu montana dedit nubes, ſeu fluminis illa
Mens fuit, objectuſque vado Pater arma vetabat:

ubi pro *nubes* ſcribendum puto *tabes*, ut *nivem* intelligat Statius ex montium verticibus reſolutam: & pro *fluminis* clarè legendum *numinis*; modò enim praeceſſit *flumina*, & *fluvium.* Similiter Thebaid. III, 671.

Ut rapidus torrens animos *cui verna miniſtrant*
Flumina & exuti concreto frigore montes:

ubi eleganter *nives* vocat *concretum frigus:* hic locus confirmat meam conjecturam de τῷ *tabes* pro *nubes.* De HYEME Noſter Theb. XII, 652.

longam

longam indignata quietem
Tollit hyems animos, *ventoſaque ſibilat Arctos.*

de VENTIS Virgilius X, 356.

magno diſcordes aethere venti
Praelia ceu tollunt animis *& viribus aequis.*

etiam TROCHO *animos* donat Idem Aen. VII, 383.

Dant animos *plagae.*

ſervant animos ut Theb. VI, 711.

Jamque procul meminit dextrae ſervatque tenorem
Diſcus.

Sil. Italicus II, 287.

ſuper inſtrepit acer,
Et ſervat curſum *perfractis oſſibus axis.*

Verſ. 167. pro *Quos* Parm. *Quis:* & *Cyrne* pro *Cyme:* & *Ignis aquas* pro *aquis.* Pro *permiſtus* Editt. antiquae habent *permiſſus:* quod ſi retinendum ſit, legendum, *quà medias alte permiſſus anhelat Ignis aquas:* ut *anhelat aquas* ſit *anhelare facit aquas.* Sed verius puto alterum.

v. 174. *Illa* MINAS *Divûm, Parcarumque acta canebat.*] Suſpicari poſſes Statium ſcripſiſſe, *Illa* ANIMOS *Divum,* &c. ut apud Val. Flaccum III, 16.

tibi enim Superûm *data, Virgo, facultas*
Noſſe ANIMOS.

& alios paſſim; (vid. Cl. Drakenborch. ad Sil. Ital. I, 124.) quippe tam *bona* quàm *mala* canebat Sibylla, non *minas* ſolùm. Similes quidem locutiones apud Noſtrum & alios. Thebaid. II, 348.

Me quoque nunc vates, nunc exta minantia Divos,
Aut avium lapſus, aut turbida noctis imago
Territat.

Val. Flaccus I, 26.

Sed non ulla quies animo fratriſque paventi
Progeniem Divûmque minas:

& III, 354.

Hoc volucrumque minae *praeſagaque fulmina longo*
Acta mari tulerant.

C. Severus Aetna v. 278.

Non ſubito pallere ſono, nec credere ſubter
Caeleſtes *migraſſe* minas *ad Tartara mundi.*

Claudianus in Eutrop. II. init.

Serae, non augure falſo,
Prodigii patuere minae:

ita legendum alibi monui; vulgo *certae.* Apuleius Miles. IX. numinum *caeleſtium leniendis* minis. Sed ſenſus loci videtur poſtulare ANIMOS *Divûm.* Niſi malis, *Illa Deûm mentes,* ut apud Ovid. Met. XV, 137. & alios paſſim.

v. 180. *arma probare*
MONSTRASTI SALIIS, *praeſagumque aethera certis*
AUGURIIS.] Ita optimè emendavit Lipſius Elect. I, 9. ante erat MONSTRATIS ALIIS vel *alis,* Rom. *halis,* ſine ſenſu aut conſtructione: & tamen explicare conatur Domitius, & tueri Cruceus; minimè refellendi. Deinde pro *Auguriis* credo legendum eſſe *Auguribus,* quia in tota hac catalogo non *officia,* ſed *perſonas* nominat. Ita *Salii, Quindecemviri, Flamines, Luperci:* ad quam formam etiam *Augures,* non *Auguria,* dicendum eſſet. & forte totus locus ita legendus,

praeſagiſque *aethera* certum
Auguribus:

certum aethera monſtraſti praeſagis Auguribus, id eſt, *non fallacem aethera:* Thebaid. VIII, 118.

Nam tibi praeſagi *quiſnam ſuper* auguris *uſus,*
Cum Parcae tua juſſa trahant?

& 204.

Ipſe nihil certum *ſagis clangoribus* aether
Praecinet.

Ita *certis pennis* de re eadem Val. Flaccus I, 233. Si retineas *Auguriis,* non ſatis patebit cui monſtravit certum aethera Papinius pater. voluit verò *Auguribus.* ita certè legendum: & poſtquam haec ſcripſiſſem ita in Parmenſi inveni. Vide ſimiles depravationes apud Gronovium ad Liv. XXI, 60. Pro *probare* Parm. *probatque.* Verſ. 183. *Lanea cui Phrygii eſt coma Flaminis.* Parmenſis ita: *Cur Phrygii lateat coma Flaminis:* Romana, *Cui Phrygii lanea eſt coma Flaminis,* contra metrum. Vera eſt vulgata, *Lanea cui Phrygii eſt coma Flaminis;* & ita habet Aldina an. 1502. Mox, v. 184. pro *ſuccincti* Heinſius ad Ovid. Faſt. V, 102. conjicit *cinctuti Luperci,* ut ibi,

Semicaper coleris cinctutis, *Faune,* Lupercis.

Sed

Sed non opus eſt ulla mutatione: *ſuccincti* enim idem quod *cincti*. Ita *ſuccincta Hebe* Silv. III, 1. *ſuccinctis Laribus* Perſius Sat. V, 31. & alii paſſim.

v. 188. *hi* PONTICA *frenant.*] Parmenſis habet CONDITA. Et ſane ultra quaerendum puto de *πῦ* PONTICA: hujuſmodi enim nomina ſolent denotare *Res ad Statum Civilem & Hiſtoriam nationum pertinentes*; non *ipſa Loca*. Sic Καρχηδόνια & Τυρρηνικὰ apud Athenaeum & alios ſignificant *Hiſtoriam Carthaginis* & *Tyrrhenorum*, non *Carthaginem*, & *Etruriam*. *negotia Theſpiaca* dixit Arnobius lib. VI. p. 198. Τὰ Θεσπιακὰ: *qui negotia Theſpiaca ſcriptitarunt*, οἱ τὰ Θεσπιακὰ γεγράψαντες. Juvenalis VIII, 220.

in ſcena nunquam cantavit
Oreſtes;

TROICA *non* ſcripſit.

Sic *Punica* ſuos libros inſcripſit Sil. Italicus. Ad hanc igitur formam PONTICA eſſet Τὰ Ποντικὰ, res ad Ponti ſtatum & Hiſtoriam ſpectantes, non *ipſe Pontus*; quod tamen ſenſus loci hujus poſtulat. Quaerendum igitur puto. Verſ. 187. pro *Zeugmate* Parm. *Zeumate:* & 189. pro *emendant*, *emendat.*

v. 194. *alio* frangebat *carmine Chiron.*] Pro *frangebat* Parm. *flagrabat*, quod eſſet *incendebat*, ut Protr. Criſp. v. 120.

miſeramque patri flagrabat
Eliſam:

ubi vide quae notavi. Sed multo elegantius *frangebat*, id eſt, *molliebat:* quod & Oppoſitio poſtulat. Sil. Italicus XI, 483.

Sic tum Pierius bellis durata *virorum*
Pectora Caſtalio FRANGEBAT CARMINE
Teuthras.

Pro *Phlegraeaque* Parm. *Phlaegeaque.*

v. 198. *Et Senonum furias Latiae* SENSERE *cohortes.*] Ita vulgo editur. Vetuſtiores tamen Rom. & Venet. habent SUMSERE, notante & probante Gronovio Diatr. c. LVII. & ita ego in Parmenſi inveni. Optime & elegantiſſime. Noſter Theb. XI, 627.

Talia dequeſtus, paulatim ſumſerat *iras*
Mortis.

Sil. Italicus X, 45.

neque enim, certamine ſumto,
Tempeſtas tanta, & rabies impune fuiſſent.

Arnobius lib. VI. initio: *Quae quidem nos ceſſamus non ideo vel exaedificare vel facere tanquam impias geramus & ſceleroſas mentes, aut aliquem* ſumſerimus *temeraria in Deos deſperatione* contemtum; *ſed quod* &c. Multus in uſu hujus vocis Tacitus. Annal. II, 66, *occidi Cotyn jubet*, mortem*que ſponte* ſumtam *ementitur.* & ita paſſim. Annal. III, 7. *ſumti exitii ſigna.* Annal. VI, 31. de Artabano rege Parthorum: *Is metu Germanici fidus Romanis, aequabilis in ſuos, mox* ſuperbiam *in nos*, ſaevitiam *in populares* ſumſit. Hiſtor. III, 69. *Sed, quod in ejuſmodi rebus accidit, conſilium ab omnibus datum eſt*, periculum *pauci* ſumſere. Optime igitur *ſumſere furias.* Hae voces pariter commutantur apud Ovid. Amor. II, 5. v. 53.

Torqueor infelix, ne tam bona SENSERIT
alter:

ubi in aliis libris erat SUMSERIT; quod admiſit Heinſius.

v. 199. *necdum rogus ille Deorum* SEDERAT.] Parmenſis & Romana multo elegantiorem lectionem ſervarunt, *necdum rogus ille Deorum* SIDERAT. Proprie. Sidon. Apollinaris Epiſt. III, 13. *Moxque* SIDENTE ſtrue, *torrem devolutum reddere pyrae faſtidioſus pollinctor exhorret.* Propertius III, 7.

Non flebo in cineres *arcem* SIDISSE *paternos*
Cadmi, nec fratrum praelia clade pari:

ita legendum aliàs probabo, pro *ſemper praelia.* In vulgatis erat SEDISSE *paternos*; ſed alterum recte vindicavit Broukhuſius, quem vide, & Gronovium Obſerv. IV, 16.

v. 200. *exciſis cum tu ſolatia templis*
CONCINIS *ore pio.*] CONCINERE *ſolatia* nihili eſt: lege, CONCIPIS *ore pio.* Ita Pietat. Abaſcant init.

Hinc, Priſcilla, tuo SOLATIA *grata marito*
CONCIPEREM.

concipere ſolatia eſt *ſolari*, ut *concipere fugas, fugere* ap. Ovid. Faſt. II, 286. *ſpem concipere, ſperare*, Sabinus Epiſt. III, 79. & Lucanus III, 134. *concipere bella, bellare*, Sil. Ital. XIII, 745. *concipere preces, precari*, Ovidius Met. VIII.

Concipiunt

Concipiunt *Bauciſque* preces *trepiduſque Philemon.*

& innumera ejuſmodi, quae non exſcribo. *n* & *p* in MSS. ſaepe commutantur: ita ſupra v. 59. *praecinerem* pro *praeciperem*. Sic *onus* pro *opus* apud Ovid. Met. I, 47.

Sic opus *incluſum numero diſtinxit eodem Cura Dei:*

vulgo *onus*, ſine ſenſu. *opus* eſt *orbis, mundus*, quem infra v. 258. vocat *mundi molem operoſam*. Lucanus VI, 483.

Tantae molis opus *percuſſum voce receſſit:*

id eſt, *mundus*; ita enim & ibi legendum, pro *onus*. Idem X, 197.

Aſt ego Caelicolis gratum reor, ire per omnes
Hoc opus:

id eſt, omnes notitiam habere *mundi* & *Naturae*. Vide Senecam de Provid. c. 1. ubi *mundum* vocat *tantum opus*. pariter depravatus Idem Ovidius Met. XI, 257.

Pronus erat Titan, inclinatoque tenebat
Heſperium temone fretum:

atqui quomodo Titan *tenere* potuit Heſperium fretum cum *pronus* tantùm erat, non adhuc *occiderat?* Lege, *tepebat*; ut Met. I, 63.

Veſper, & occiduo quae litora ſole tepeſcunt.

Sed hoc in Notis ſuis jam video occupaſſe Cl. Burmannum.

v. 202. *captivaque* NUMINA *deſles.*] Tolerari poteſt: cum vero Gronovius Reliq. ad Silv. teſtetur in MS. Flor. eſſe FLUMINA, (quod & in Rom. legi,) in Cod. Saliſb. & Edit. Venet. FULMINA, (& ita Parmenſis,) nemini dubium eſſe poteſt quin Statius ſcripſerit,

captivaque FULMINA *deſles:*

quemadmodum etiam edidit Gronovius. De incendio Capitolii, Jovis ſedis, agit. *Fulmina* pro *Jove* qui ea jacit: exempla ubique. Soter. Gallic. v. 64.

nec FULMINIS *atri*
Sit metus: has ultro laudabit Juppiter *artes.*

v. 209. luſtrataque *Tempe*
Pulſantem.] *Tempe* ſunt loca quaevis amoena: inde *tempe Theumeſia* Theb. I, 485. *Heloria tempe* Ovid. Faſtor. IV, 477. Nonnus Dionyſiac. II.

Διλρι῾ ωὐδηέντ῾ μετέϱχετο ΤΕΜΠΕΑ Πυθῆς.

Etiam abſolutè pro *nemora*: Theb. X, 119. in antro Somni:

effulgent ſilvae, tenebroſaque Tempe
Adriſere deae:

unde Heſychius Τίμπη explicat τὰ σωδινδεᾶ χωρία. Propriè, de *Theſſalicis* ſcilicet, Virgilius Georg. II, 486.

O *ubi* Tempe
Spercheoſque & virginibus bacchata Lacaenis
Taygeta:

ita enim legendum pro *campi* (praeter elegantiam lectionis & propria nomina *Spercheos* & *Taygeta*) evincit Claudianus de Bello Getico v. 181. ubi hunc locum alludit:

gemit irrita Tempe
Theſſalus, & *domitis irriſam cautibus Oeten:*
SPERCHEOSQUE ET VIRGINIBUS *dilectus Enipeus*
Barbaricas lavere comas.

Pariter corruptus Lucanus VI, 618. ubi pro *campi Rhodopaeaque ſaxa*, legendum eſſe *Tempe*, probabit Magnus Bentleius. Quis verò explicabit quaenam ſint haec Statii *Tempe* LUSTRATA, aut quo ſenſu ſumenda iſta vox *luſtrata?* mihi omnino non liquet. Intelligit proculdubio poëta *lucos* & *nemora* Muſis & Apollini dicata. ſed quare haec praeter caetera *luſtrata* dicuntur, aut quibus Ritibus & Ceremoniis *luſtrabantur* haec nemora nunquam legi. Placebitne haec conjectura?

Me quoque vocales lucos monſtrataque *Tempe*
Pulſantem:

monſtrata Tempe, a te ſcil. *monſtrata. Monſtrare* proprium in hac re verbum. Supra, *Monſtraſti Saliis* &c. Ita infra v. 235.

Tu cantus ſtimulare meos, Tu pandere facta
Heroum, bellique modos poſituſque locorum
Monſtrabas:

Protrept. ad Criſpinum v. 125.

Monſtrabunt *acies Mavors Actiaeaque virgo.*

Ita paſſim apud Noſtrum & alios. *pulſantem Tempe* ut Achilleid. I, 10.

neque enim Aonium nemus *advena* pulſo,
Nec mea nunc primis albeſcunt tempora vittis.

Non

Non displicet haec conjectura: & eò magis quòd facile est investigare causam depravationis: scriptum erat nempe *mõstrata*; inde *mustrata*, & ex eo non intellecto *lustrata*. Nihil in hoc mirum, cum frequentes sint vices literarum M & L in libris antiquis. Ita supra v. 96. *domos* pro *dolos*. Sic apud Juvenalem Sat. VI, 604.

stat Fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus: hos fovet ULNIS
Involvitque sinu: domibus tunc porrigit altis,
Secretumque sibi mimum parat:

ita legendum: vulgo, falsò & sine sensu, *hos fovet* OMNES. scriptum erat OLNIS pro ULNIS: inde in OMNIS, id est OMNES, demigravit lectio. Plinius Epist. IX, 12. *Castigabat quidam filium suum quòd paullo sumtuosius equos & canes* EMERET. Sic vulgo legitur; sed proculdubio scripsit Plinius *equos & canes* ALERET. Ita *summa* pro *Sulla* apud Senecam Controv. II, 12. ut rectè restituit Gulielmius. Sensum loci Statiani egregie illustrat Ovidius Trist. III, 7. de Perillae ingenio:

Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas,
Ne male secundae vena periret aquae.

Atque haec olim commentatus eram. Jam vero incidi in Conjecturam quae impense placet; nempe *Ascraea* pro *lustrata:*

Me quoque vocales lucos Ascraeaque *Tempe*
Pulsantem:

ex Propertio II, 10.

Hic me tam graciles vetuit contemnere Musas,
Jussit & ASCRAEUM *sic habitare* NEMUS:

Ascra erat oppidum Boeotiae, patria Hesiodi, qui supra v. 151. vocatur *Ascraeus senex*, ex Virgil. Ecl. VI, 70. Juxta hanc erat Helicon, & fons Aganippe, & *luci* Musis sacri: quos *vocales lucos* & *Ascraea Tempe* vocat Noster. *Ascraeos fontes* Propertius II, 8. Symmachus Epist. I, 47. *Nisi forte in* SILVIS *Apollinem continuaris, ut ille pastor* Hesiodus, *quem poëtica lauru Camoenalis familia coronavit.* Vides quaenam fuerint hae *Silvae* & *Tempe Ascraea*; nempe quae olim incoluit Hesiodus *Ascraeus*, Musis & Apollini sacra: haec dicit Statius se pulsasse, & admissum fuisse. Optime omnia conveniunt: & unius tantum literae *l* differentia est inter scripturam vocum *lustrata* & *ascraea*, in Charactere Longobardico; ex quo transcripta esse omnia quae nunc habemus harum Silvarum exemplaria, nullus dubitõ. Vers. 208. pro LATE *dejecit*, posses conjicere, *miseras* LATII *dejecit in urbes.* Sed non opus est.

v. 211. *neque enim mihi sidera*
TANTUM
Aequoraque & terras QUAM VOS DEBERE *parenti.*] Ita libri vetusti: quae Domitius, cum non intellexit, depravavit hoc modo, QUANTUM OSTENDERE *parenti.* Et hunc secutae sunt multae editiones, & inter eas Gevartiana. Antiquam & veram lectionem restituit Gronovius Diatr. c. 57. & benè explicavit. Constructio est: *neque enim tantum* est *mihi debere parenti sidera aequoraque & terras, quàm illi debere vos,* O musae: id est, non tanti existimo debere patri meo hanc lucem & caetera vitae beneficia, quanti quod ille Vos mihi primus monstravit: plus illi obligatus sum propter hoc quàm propter vitam. De voce *debere* in hoc sensu dixi supra ad II, 3. *tibi debet Hamadryas annos.* Sed multo melius, si quid video, legetur,

neque enim mihi sidera TANTI
Aequoraque & terras, quàm vos debere, parenti:

neque enim TANTI *est mihi* (id est, *non tanti duco) debere parenti sidera & aequora & terras,* QUAM (id est QUANTI) *debere illi Vos,* o Musae. facilius hoc & usitatius; & Latinitas videtur hoc postulare. Juvenalis Sat. III, 54.

TANTI tibi *non* sit *opaci*
Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum:

& VI.

TANTI *vocat ille pudicam.*

Ovidius Rem. Amor. v. 751. exemplo appositissimo:

At tibi sit TANTI *non* INDULGERE *theatris.*

quàm pro *quantùm* vel *quanti*; omnibus enim casibus & numeris servire potest. Petronius in Catalectis, de Neptuno marmoreo aquas fundente:

QUAM *melior, Neptune, tuo sors ista tridente!*

Poſt pelagus dulces hic tibi dantur aquae.

QUANTO *melior eſt ſors iſta ſorte tui tridentis!* Mirae brevitatis locutio eſt apud Manilium V, 466. de iis qui ſub Aquilâ nati ſunt:

Illius in terris orientis tempore natus
Ad ſpolia & partas ſurget vel caede rapinas:
QUAM*que hominum dederit ſtrages, dabit ille ferarum:*

ita legendum pro QUUM*que: quàm* i.e. *quantum: quantum hominum ſtrages ille dederit, tantum dabit ferarum.* Soſipater Chariſius lib. I, p. 66. *Hoc femur, hujus femoris: ſed frequenter hujus feminis, huic femini dictum eſt; & pluraliter femina* QUAM *femora.* id eſt, TAM *femina* QUAM *femora.*

v. 213. Sic *decus hoc quodcunque lyrae* &c.] *Sic* dediſti decus hoc: *quomodo?* nulla enim comparatio. Lege,

Tu *decus hoc,* &c.

Omiſſâ primâ litera T initio verſus, vocalis *u* facilè dividebatur in *ic*, cum inter has & illam nulla ſit ductuum calami differentia. Pariter depravatus decantatiſſimus Tibulli locus lib. IV, 13.

Sic *ego ſecretis poſſem bene vivere ſilvis*
Quà nulla humano ſit via trita pede.
Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atra
Lumen, & in ſolis tu mihi turba locis.

Ineptum iſtud *Sic*, & ſine ulla ſenſûs connexione. Lege,

Tecum *ego ſecretis,* &c.

ut apud Horatium Carm. III, 9. Tecum *vivere amem, tecum obeam libens:* & Martial. X, 20.

Tecum ego *vel ſicci Gaetula mapalia Poeni,*
Et poteram Scythicas hoſpes amare caſas.

Scriptum erat, omiſſa prima litera, *ecũ:* ex quo fecerunt *ſic.* Editiones habent *poſſum benè*; ſed legendum *poſſem*, ut paulo ante, *Atque utinam* poſſes *uni mihi bella videri.* Locus jam ſuaviſſimus eſt. Pro *primuſque* Parm. *primumque:* & pro *Sic*, *Sed.*

v. 219. QUAM TUUS ILLE *dies*, quâ *non mihi gloria major!*] Ita hunc locum verè reſtituit Politianus Epiſt. VI, 1. Ante fuit, QUALIS ET ILLA *dies.* Sed non ex toto reſtituit; repetendum enim erat τὸ *quàm:*

Quàm tuus ille dies! quàm *non mihi gloria major!*

elegans uſus particulae *quàm. quàm non major* ut *quàm nullus* i. e. *quam non ullus,* Kalend. Decemb. v. 98.

Quos ibit procul hic dies per annos!
Quam nullo *ſacer exoleſcet aevo!*

& Ovidio Amor. II, 11.

Quid ſi concuſſas Triton exaſperet undas!
Quàm tibi tunc toto nullus *in ore color?*

vulgo *nunc* toto. Martial. Epigr. VI, 10.

At quàm non *tetricus,* quàm nullâ *nubilus irâ,*
Quàm placido noſtras legerat ore preces!

Seneca de Benef. VI. 23. *Vide quantum nobis permiſerit*; quàm non *intra homines humani imperii conditio ſit.* Sed verior eſt interpretatio, QUAM *non major,* id eſt, QUANTO *minor:* vide notam praecedentem, & ad Equ. Max. v. 82. Calpurnius Flaccus Declam. XLV. QUAM PLUS *ad veſtra judicia cujuſque, Judices, proficiunt merita privata quam publica!* ubi τὸ *quam* non mutandum eſſe in *quanto* recte admonet Clariſſ. Burmannus. Dicit igitur Statius, *quanto minor fuit in iſtis Recitationibus mea quàm tua gloria! tua ſcilicet, utpote qui talem filium genueras.* Pro *illa dies* Parm. *ille:* & pro *qua, quo.*

v. 222. *Spectatur* ACETES *Ille magis.*] Immo ATHLETES, ut optime emendavit Salmaſius. Taedet errores & commenta Domitii tranſcribere, qui tuebatur *Aceſtes:* quem e veſtigio ſubſequitur Cruceus; niſi quòd legit *Acetes,* & pro *quovis patre* ſumit: meritò ob hoc Gronovio notatus, Elench. Antidiatr. c. VII. Nec te terreat prima in *athletis* correpta: ita enim fieri ſolet. Ovidius Met. VI, 467.

Jamque moras malè fert; cupidoque revertitur ore
Ad mandata Procnes.

ubi vide N. Heinſium. Petronius Satyrico:

Et baccis redimita Daphne, *tremulaeque cupreſſus:*

& ſtatim,

Atque urbana Procne.

Sed haec a me notata prior occupavit Heinſius; qui ex Horatio addit *cycnus* prima brevi; & *Therapnaeus* ſecundâ, ex Sil. Italico XIII. vide Salmaſium Epiſt. 92.

& ex eo Gronovium Diatr. c. 57. Martialis Epigr. V, 11.

Sardonychas, ſmaragdos, *adamantas*,
iäſpidas uno
Verſat in articulo Stella, Severe, meus.

Ita *Procneſſon*, primâ brevi, apud Val. Flaccum III, 34. *Cycnus* apud Auſon. Epiſt. XX. *& magnetis*, Moſel. v. 316. *Atlanta* apud Sil. Italicum. Senſus verò eſt, pater qui ludis Olympicis filium *athletem* ſpectat, magis eſt *athletes* quàm ipſe filius; magis athletes *ſpectatur*, ſc. *ab aliis*; quippe eum *attendunt cunei*. Ita Pietat. Abaſcant. v. 216.

ſed toto ſpectatur *in agmine*
conjunx
Solus; *in hunc magnae flectuntur lumina*
Romae.

Et in Glaucia Atedii, v. 173.

erant illic genitor materque
jacentis
Moeſta; *ſed attoniti te* ſpectavere *parentes.*

Theb. VIII, 564.

Nunc pedes enſe vago, prenſis nunc celſus
habenis
Ceu ſpectetur, *agit:*

ubi Vetus Scholiaſtes: CEU SPECTETUR: *ſic pugnabat quaſi virtutis ſuae judice* ſpectante. ita legendum: vulgo implicatur haec nota cum altera, & pro *ſpectante* legitur *ſpectare*. Ovidius Pontic. III, 1.

Quicquid ages igitur ſcena ſpectabere
magna.

Sil. Italicus IX, 453.

laetus uterque
Spectari *Superis, acuebant mentibus iras.*

ita forte legendum pro *addebant*. Haec adnoto quoniam Salmaſius & eum ſecutus Gronovius legunt, SPECTATOR *athletes*. Non rectè: praeceſſit enim *ſpectator* initio ſententiae,

Talis Olympiaca juvenem cum ſpectat
arena
Qui genuit:

cum *ſpectat* juvenem, id eſt, cum *ſpectator* eſt juvenis. aequumne erat ut *ſpectator* iterum ingereretur idem pater, & in eadem ſententia? Seneca de Providentia c. IV. *Militares viri gloriantur vulneribus, laeti fluentem meliori cauſa ſanguinem oſtentant. idem licet fecerint qui integri revertuntur ex acie*, MAGIS SPECTATUR *qui ſaucius redit.* Nihil magis appoſitum eſſe potuit. Gravia iis denuntiat qui hanc emendationem reſpuunt Salmaſiús, Epiſtola quae praefigitur Elench. Antidiatrib. Gronovianae his verbis: " De emendatione mea, SPECTATOR *athletes Ille magis*, nec tu dubitaſti, nec dubitari poſſe ſcio, niſi a ſimilibus illius hominis, cui neminem imperitiâ & *ἀκεφαλίᾳ* ſimilem eſſe judico." Cruceum intelligit. Et quidem nollem me Crucei eſſe ſimilem; nec tamen Salmaſii minas metuo, cum optimè ſciam Statium ſcripſiſſe *ſpectatur* non *ſpectator*. Pro *genuit* Parm. *geniũ*: & *Creditur* pro *Caeditur*: & *Acates* pro *Acetes*. Verſ. 223. pro *hauſtu* Parm *hauſti*.

v. 231. *Nam quòd me mixta quercus non*
preſſit oliva,
Et fugit ſperatus honos, cum dulce *parentis*
Invida Tarpeii caneret *te noſtra magiſtro*
Thebais. Urgebant *priſcorum exordia vatum,*
Tu cantus ſtimulare meos, tu, &c.] Locus notabilis ob errores doctorum virorum, quos (Scaligerum ſcilicet, Caſaubonum, Petavium & Domitium) redarguit Gronovius Diatribe c. 58. Ipſe in iis quae eo loci adfert (alibi enim melius) non minus redarguendus. Scribit igitur totum locum ſic:

cum dulce parenti
Invida Tarpeio *caneret te noſtra magiſtro*
Thebais, (urgebant priſcorum exordia vatum)
Tu cantus ſtimulare meos:

quorum verborum conſtructio haec eſt: *cum, te magiſtro, Thebais noſtra invida (exordia priſcorum vatum urgebant) caneret dulce Tarpeio parenti.* Ubi quaero, quare Thebais *invida* vocatur, & CUI *invida? Veterum poetarum gloriae*, inquit ille; " atque hoc " explicat Statius in parentheſi illâ, *urgebant priſcorum exordia vatum*, id eſt, " exagitabant Thebaida fama ſua, quam " illa parem ſperabat, & apta eſt. Addit " *dulce* poëta propterea, quia conſcius ſuae " virtutis glorioſiſſimus vates, damnabat " ſuos judices, eorumque cenſuram de" dignabatur, & vel invitis illis bene ſe & " ſcripſiſſe & recitaſſe confirmat." Atqui primum, ſi hoc voluit Statius, parentheſis illa ponî debuit poſt vocem *Invida*; non media

media illa (*Tarpeio caneret te noſtra magiſtro Thebais)* quae totam ſententiam pendentem, turbatam, & confuſam reddunt, interpoſita admittere. Nec melior interpres Gronovius in iſtis, *dulce parenti Tarpeio:* impoſſibile enim eſt Statium dicturum fuiſſe, ſe, vel Thebaida ſuam *cecinisse* DULCE *parenti Tarpeio*, cum in iſto agone *victus* fuerit, & propterea Jovem vocet *ſaevum* & *ingratum*, Ad Uxor. v. 31. de hac re:

Tu, cum Capitolia noſtrae
Inficiata lyrae, ſaevum ingratumque dolebas

Mecum VICTA, Jovem.

Non igitur DULCE *Jovi cecinit*, ſed omnia contra: nec tam abſurdus fuerit Statius ut hoc affirmaret. Mitto quòd vocem *invida* (quae *malitiam* & *vitium* plerunque, Statio ſemper denotat) accepit Gronovius de *honeſta* illa *aemulatione* quae alit ingenia. Sed & Ipſe, credo, ſententiam de hoc loco mutavit: quippe in Reliquis ad Silvas haec invenio: " *Cum dulce parentis*]" Potuit ſcripſiſſe:

Nam quid *me mixta quercus non preſſit oliva*
Et fugit ſperatus honos, cum luce *parentis*
Irrita *Tarpeii* canerem? *Te noſtra magiſtro*
Thebais urgebat *priſcorum exordia vatum*;
Tu cantus ſtimulare meos, Tu pandere facta, &c.

" *luce parentis Tarpeii*, die qui feſtus erat " Jovi Capitolino, quoque agon ei com- " mittebatur. *irrita* canerem, quia, ut ait " ad Uxorem, *Capitolia noſtrae Inficiata ly-* " *rae. urgebat* autem Saliſb. non *urgebant*. " & foret ſenſus: Cur enim tam infelix " fùi, quam dicam fuiſſe cauſam, ut in " agone Capitolino victus non exhilerare " te potuerim hac quoque palmâ occu- " patâ? Quae ſequuntur nihil huc perti- " nent: ſed pergit enarrare pietatem & " officia parentis erga ſe, &c." Optima ſane haec & Gronovio digniora: & licet ex omni parte vera non putem, tamen ea ſunt ut neminem illorum pudeat. Dudum videram legendum eſſe *canerem*; & ſententiam novam incipere debere ab iſtis, *Te noſtra magiſtro*, & explicari eo modo quo eam explicavit Gronovius. *Thebais noſtra urgebat exordia priſcorum vatum*, id eſt *ſequebatur, imitabatur* ſcripta & argumenta veterum poetarum; ad eorum exemplar exigebatur. *te magiſtro*, te monſtrante. Hoc certiſſimum eſt: ſed de priore ſententiae parte & conjectura Gronovii *Nam* QUID *me mixta* &c. meritò potes dubitare. non enim adeo inſolens eſſe auderet Statius, ut cum Fortuna, ſeu Imperatore potiùs, diſceptaret, & quereretur de malo eventu poematum ſuorum. deflere infortunium ſuum aequius & modeſtius erat, quàm arroganti ſuperbia palmam poëticam ſibi vindicare contra judicium Domitiani, qui in eo agone a ſeipſo inſtituto aut Ipſe praeſidebat, aut, quod idem eſt, Judices conſtituebat, a quibus ad publicum provocare maximae eſſet & ſtultitiae & impudentiae argumentum. Iſtud igitur *quid* pro *cur* locum non poteſt habere niſi ſummam arrogantiam & petulantiam Statio adfigas. Supra querebatur,

Hei mihi quòd *tantùm patrias ego vertice frondes*
Solaque Chalcidicae Cerealia dona coronae
Te ſub teſte tuli!

jam pergit, in eadem querela,

Heu *quòd me mixta quercus non preſſit oliva,*
Et fugit ſperatus honos, &c.

pauliſper hoc admittas & ſana omnia & optimè hucuſque cohaerentia praeſtabo. & quidem facile fuit ut vox *Heu* mutaretur in *Nam* initio verſus, & literis minutis conſcripta. *Heu quòd* ut ad Uxorem, v. 60.

Heu *nunc illa tenet viduum* quòd *ſola cubile.*

Et niſi ita legas ſenſus imperfectus erit; cum nulla ſit redditio, nihil quòd reſpondeat τοῖς *Nam quod*, & ſententiam concludat. Deinde legit Gronovius,

cùm LUCE *parentis*
IRRITA *Tarpeii canerem.*

ſpecioſa ſane haec: LUX *parentis Tarpeii*, id eſt *dies feſtus*, ut DIES *Triviae* Silv. III, 1. Theb. VII, 93. ad Archemorum,

Da, parve, tuum trieteride multa
Inſtaurare DIEM:

id eſt *feſtum tuum diem. Irrita canerem*, id eſt *fruſtra*, ut Theb. VI, 768. *irrita frendit*. Stare igitur poſſet haec conjectura

ſi a MSo aut Varia Lectione faveretur, aut niſi aliunde ſubverteretur. Vide enim: ſi retineas *irrita canerem*, bis idem dicentem feceris Statium: quippe ſi *fugit ſperatus honos*, non opus eſt ut dicat ſe *irrita ceciniſſe*; cum ob hanc ipſam rationem *irrita cecinit* quòd *fugit ſperatus honos*, vel *fugit ſperatus honos* quòd *irrita cecinit*. Si dixiſſet poëta, *Irritus fui ſperati honoris cùm irrita canerem*, non ferres: atqui eò recidit Gronoviana lectio. Retinendum igitur τὸ *Invida*, & alibi quaerenda hujus loci depravatio, nempe in voce DULCE. Feliciter emendavi:

cum LUSTRA *parentis*
Invida Tarpeii canerem:

luſtra parentis Tarpeii ſunt quae ſupra Ad Uxorem v. 92. vocat *Capitolina luſtra*,

Et Capitolinis *quinquennia proxima* LUSTRIS:

Surrentin. Pollii v. 6.

Huc me poſt patrii laetum quinquennia LUSTRI, &c.

& in Euchariſt. ad Domitian. v. 62.

Saepe coronatis iteres quinquennia LUSTRIS.

Thebaid. I, 421.

Non aliter quam Piſaeo *ſua* LUSTRA Tonanti
Cum redeunt.

Ignotior paullo VOX LUSTRA a Librariis in DULCE mutata fuit. ita Lacrim. Etruſc. v. 200. pro LUCIDA *ſaxa* Rom. Edit. habet DULCIA. Minime dubito quin veritatem eruerim: & mecum ſentient aequi & boni harum rerum judices. *Luſtra canerem*, ut ſupra v. 113.

Cum ſtata laudato CANERET QUINQUENNIA *verſu:*

idem eſt *canere luſtra* & *quinquennia*. & hoc emendationem meam confirmat. Recte etiam *invida: invidere* & *invidum* poëtis dicitur quicquid rei alicui *contrariatur*, aut *votis non reſpondet*. in Arb. Ated.

Immitem Brimo, ſtagna invida *&* invida *tela.*

Thebaid, X, 384.

Invida *ſata piis, & Fors ingentibus auſis*
Rara comes.

Seren. Sammonicus libr. de Medicina, c. XII.

Invida *ſi maculat faciem lentigo decoram.*

Val. Flaccus IV, 100.

Pingue ſolum, & duris regio non invida *tauris:*

id eſt, quae taurorum laboribus *reſpondet*. *Fugit* igitur Statium ſperatus honos cum caneret LUSTRA *Capitolina* votis non reſpondentia, INVIDA: ob quod Jovem vocat *ſaevum* & *ingratum*, Eclog. ad Uxor. v. 31. ut ſupra notavi. Nihil video quod huic emendationi opponi poſſit.

Et jam patet quantum ii fallantur qui hinc colligunt Statium commiſiſſe ſuam *Thebaida* in Agone Capitolino: inter quos ſunt Caſaubonus ad Suetonium, Gronovius in Diatribe, & Scaliger De Emend. Temp. & ad Auſonii Profeſſor. V. ubi haec leguntur: " In eo agone Statius poſt incre-
" dibilem totius Urbis expectationem tan-
" dem Thebaidem ſuam recitavit. Sed
" non placuit, & contra eum alii coro-
" nati fuerunt: id quod ipſe non uno
" loco in Silvis conqueritur, ſed impri-
" mis in Epicedio Patris. unde locus Ju-
" venalis Grammaticis non bene perpen-
" ſus explicatur:

ſed cum fregit ſubſellia *verſu,*
Eſurit, intactam Paridi niſi vendat Agaven:

" Nam Satyricè dicit eum *fregiſſe ſubſellia*
" *verſu*, quod, ut Comici loquuntur, *re-*
" *citans non ſtetit*, ſed *excidit*, hoc eſt *non*
" *placuit*." Hic cogor queri de negligentia ſummi viri, & feſtinatione in ſcribendo: ſi enim rejeciſſet oculos ad verſum Juvenalis abhinc ſecundum, certè vidiſſet ea verba *Promiſitque diem* nihil minus quàm de *Agone Capitolino* intelligi poſſe. iſte enim Agon *ſtato* & fixo *die* celebrabatur: atqui Statius eo Juvenalis loco dicitur *promittere diem* urbi quo recitaret: quae verba demonſtrant rem eſſe arbitrii ſui ſive eo die recitaret ſive non: quod in die Agonis Capitolini locum habere non potuit. Deinde iſta explicatio verborum *fregit ſubſellia verſu* per *recitans non ſtetit*, omnes Comicos ſuperat: & miror unde in mentem viro maximo venire potuit ex iſtis verbis aliquid colligere de Statii infortunio in committenda *Thebaide* ſua Ludis Capitolinis: aut quomodo potuit eſſe tam ſecurus ſenſûs, qui, ſecundùm interpretationem ejus, hic eſt, *Cùm* NON PLACUIT, *eſurit niſi Paridi vendat intactam Agaven.* Atqui Juvenalis omnia contraria dicit, ſcilicet,

licet, *Cum* MAXIME PLACUIT *esurit, nisi*, &c. adeo ut, si Scaliger ex isto Juvenalis loco aggressus fuisset probare Statium in Agone Capitolino *coronatum esse*, multo feliciùs ei cessisset. Et victum quidem esse Nostrum in eo agone Ipse testatur Silv. III, 5. ad Uxorem: sed in *committenda Thebaide* victum, id verò ex hoc aut alio quovis loco quem adducit Scaliger, aut quisquam alius, colligi posse pernego. Sed nec ex rei Naturâ verosimile est Ludis Capitolinis, commissam esse Thebaida, utpote argumenti tam alieni, nec quidquam facientis aut ad Laudes *Institutoris* aut *Numinis* cui instituebantur; cujus rei in hujusmodi negotiis ratio praecipuè habebatur: unde Delphidius apud Ausonium loco supra memorato dicitur, *puer celebrasse* JOVEM, in his ludis: unde etiam magis probabile est Statium hoc loco scripsisse LUSTRA, ut simul forte adludat ad poëmatis sui titulum, qui foret, LUSTRA seu LUSTRUM JOVIS CAPITOLINI, vel LUSTRUM CAPITOLINUM: in quo tam *Domitiani* institutoris, quàm *Jovis Laudes* optimè conjungere potuit poëta. & *Jovem* quidem in eo poëmate quod Ludis Capitolinis committebat, Statium celebrasse inde probari potest, quòd, cum exciderat, vocat Jovem *saevum* & *ingratum*, Ecl. ad uxorem, prout supra monuimus. quare vero *ingratum*, nisi quod successum non attribuit poëtae *Laudes* ejus canenti? *Imperatorem* quoque suas laudis partes in hujusmodi ludicris habuisse patet ab exemplo illo apud Tacitum Annal. XVI, initio. *Ac forte quinquennale ludicrum secundo* LUSTRO *celebrabatur: oratoribusque praecipua materia* in LAUDEM PRINCIPIS *adsumta est*. Et ex Plinii Panegyrico: *Et quis jam locus miserae adulationis manebat, quum* LAUDES IMPERATORUM LUDIS *etiam & comessationibus celebrarentur?* Sed clare probat Quintilianus Instit. III, 7. *Laudes Jovis* PERPETUAM fuisse hujus Capitolini certaminis materiam: *An laudes Capitolini Jovis, perpetua sacri certaminis materia, vel dubiae sunt, vel non oratorio genere tractantur? Thebaïs* igitur non committi potuit hoc Agone, in quo *Jovis Laudes* erant *perpetua* vatum materia. Sed aliud argumentum verissimum & firmissimum contra eos qui hoc de *Thebaide* statuunt, duci potest ex Ipsa, lib. XII. ad finem, ubi opus suum ita alloquitur Statius:

Durabisne, precor, dominoque legere superstes,
O mihi bissenos multùm vigilata per annos
Thebai? JAM *certè* PRAESENS *tibi* FAMA *benignum*
Stravit iter, coepitque novam monstrare futuris.

At qua fronte, quaeso, dicere potuit Statius *famam* JAM *straviisse benignum iter* huic poëmati, si in Commissione ejus excidisset, & *non placuisset?* Sed haec satis. Obiter tamen monendus es pro *coepitque* NOVAM *monstrare futuris*, legi debere, *coepitque* VIAM *monstrare futuris:* patet hoc tum ex sensu, (qui in altera lectione nullus est) tum ex istis *Stravit iter*. Scis, opinor, *pressit* in istis, *Heu quod me mixta quercus non* PRESSIT *oliva*, idem esse ac *cinxit, coronavit*; de qua voce plenius ad Silv. II, 1. v. 116. Et *quercum* seu *coronam quernam* praemium esse victoris in hoc agone, utpote Jovi sacro, cujus arbor est *quercus*. Haec corona ab ipso Imperatore iis imponi solita: unde Poetarum *Laureatorum* morem manasse putat Scaliger ad locum Ausonii. Enormem hujusce loci interpretationem commentus est Vir Doctus Annal. Statian. c. XVI. servatâ vulgari lectione. Parmensis & Rom. pro *cum dulce* habet *qua dulce:* & pro *Invida Tarpeii caneret* Parm. *Invidia tarpei caperet.*

v. 51. VINDEX *cura Deûm.*] Romana & Veneta Editt. habent INDEX *cura:* & ita citat Heinsius ad Ovid. Fast. IV, 393. Recte. Ovidius ibi:

Hi Cereris Ludi: non est opus indice causa:

ubi habes satis exemplorum ab Heinsio congestorum. Ita etiam Parmensis. Deinde nescio quàm transpositionem hemistichiorum in duobus his versibus fingit Gronovius Diatrib. c. 59. ad hunc modum:

His tibi pro meritis nulloque e vulnere tristem
Index cura Deûm famam laudesque benignas
Concessit.

Atqui haec non est Compositio Statiana; nec tam operosa medicina indiget hic locus. Virum summum induxit in errorem vox *tristem*, quam ille quoque modo putavit

tavit conjungendam esse cum *famam*: non opus fuit; ecce enim verum:

His tibi pro meritis famam laudesque benignas
Index cura Deûm, nulloque e vulnere TRISTES
Concessit:

index cura Deûm concessit tibi famam laudesque BENIGNAS, & TRISTES *nullo e vulnere.* Nihil simplicius aut usitatius.

v. 258. *nec segnis* LABE *senili*
Exitus instanti praemisit *membra sepulcro.*] Recte Gronovius Elench. Antidiatr. c. VII. pro LABE legit TABE. Arnobius lib. II. p. 54. *Nos immunes malis ab his sumus, & non eadem ratione morborum incommoditatibus frangimur, & senectutis destruimur* TABE? Plinius N. H. II, 63. *ne nnors* lenta *nos consumeret* TABE. Sophocles Antigone v. 834.

Οὔτε ΦΘΙΝΑΣΙ πληγᾶσα ΝΟΣΟΙΣ:
Neque tabidis *percussa* morbis

Elegia Scriptoris Antiqui, edita Barthio Adversar. XL, 18.

Nos voluit lenta TABE *perire Deus.*

Ovidius Heroïd. XXI, 59.

Aut tibi jam nulla est speratae cura puellae,
Quam ferus indigna TABE *perire sinis.*

Ita recte emendarunt Scip. Gentilis & Heinsius, pro LABE. Auctor Ciris v. 253.

Dulcia deinde genis rorantibus oscula figens
Persequitur miserae causas exquirere TABIS:

ita legendum; vulgo, *causas exquirere* TALIS. Supra dixerat, *amor noto te* MACERAT *igne:* &, *Nec levis hanc faciem (neque enim pote)* cura SUBEDIT: ubi quoque vulgo inepte SUBEGIT. & versu proxime sequenti pro *Rhamnusia fallit*, legendum, *Amathusia fallar. Amathusia* est *Venus.* Deinde, pro *praemisit membra* Gronovius vult *promisit*, metaphora a *debitoribus* sumta, qui *instantibus* creditoribus *promittunt.* Acute & ingeniose. Sic Phaedrus IV, 25.

Et mors vicina flagitabit debitum.

Sed nihil mutandum puto. Eleganter dicuntur membra *praemitti*, quando aegrotus lento & diuturno morbo gradatim evanescit, & *nil praeter cutem morti relinquit*, ut de Tithono Horatius: cum *consumta membra Ad minimum redigantur o-*

nus, secundùm Ovidium Met. XIV, 149. Pro *segnis* Parm. *segnes.* Mox, v. 263. pro NOVIT Idem legit VOVIT: optime: & ita plane Parmensis. *Vovit* est *optavit.* Mater mea cernens *qualia* lamenta tibi contuli, *optavit* ut talia illi mortuae olim conferrem.

v. 270. Detulit *infernae vates longaeva Dianae.*] Immo *Rettulit*; agere enim videtur de iis qui ab inferis *reversi sunt*, non *descenderunt* tantùm. *Descensus* Aeneae satis notatur istis *vivos molitum in Tartara gressus:* deest *Ascensus* nisi legas *Rettulit:* ut mox, *rettulit* umbram. Sed *Rettulit* verum esse mox probabo. Miror verò Gronovium legere *Depulit*, Elench. Antidiatr. c. VII. nec satis perspicio quo sensu hunc locum aut hanc vocem intellexerit. *Vates longaeva infernae Dianae* est Sibylla, *quam lucis Hecate praefecit Avernis*, ut de eâ Virgilius.

v. 272. *si* Thessalicis Admetus *in* oris
Silva una retro *Phylaceida rettulit umbram.*] Ita in antiquis editionibus legitur hic locus, quem per se satis depravatum, depravatiorem primus reddidit Domitius, (quem secutae sunt plures editiones, & inter ceteras Gevartiana) pro Silva *una retro*, substituens *silva una tetra*, & novo commento inducens umbram Admeti *referentem* umbram *Phylaceida* i. e. *Protesilai*, ex inferis. Omnia falsa; & si vera essent, sensum Statio dignum non efficientia. Nihil igitur hunc moramur: ecce enim adest Heinsius, qui ad Ovid. Fast. I, 287. pro *Thessalicis Admetus in oris* legit *Thessalicas Alcestin in oras*, voce *Alcestin* absorptâ in praecedente *alicis*, propter similitudinem literarum; cujus rei multa ibi & praeclara sane exempla profert: & pro *Silva una*, ad Ovid. Heroid. XIII, 35. legit, literâ mutatâ, *Si lux una*, quoniam *unus dies* Protesilao impetratus est quo ad superos rediret, narrante Luciano in Dialogis Mortuorum: ut totus locus hoc modo constituatur,

si Thessalicas Alcestin *in* oras,
Si lux *una retro Phylaceida rettulit umbram.*

Velles haec tam vera esse quàm sunt ingeniosa & Heinsiana. Primùm enim, Etsi Protesilaus *unum diem* impetraverit quo uxorem Laodamiam reviseret, tamen cum nihil

nihil tale de *Alceſtide* memoriae mandetur, fieri non poteſt ut verba *lux una* utrique, Proteſilao & Alceſtidi, ex aequo conveniant: quod tamen poſtulat Conſtructio, Si *lux una* rettulit Alceſtin, ſi *lux una* rettulit Proteſilaum. Deinde, ſi utrique haec verba *lux una* aeque applicari poſſent, non tamen ſenſui ſatisfacerent, utpote *Cauſam* hujus *reditûs* non deſignantia, quod factum eſt in prioribus exemplis deſcensûs Aeneae & Orphei, illius ob *Patrem*, hujus ob *Uxorem*: ita etiam in his fieri oportuit, Alceſtidis propter *maritum* Admetum, Proteſilai propter *uxorem* Laodamiam. Stare igitur non poteſt *Alceſtin*, & ad Umbras iterum detrudenda eſt Heröis rari exempli. Latet aliquid aliud, quod Gronovius hoc modo expedire conatur, Diatr. c. LIX.

ſi Theſſalicis Admetus in oris,
Si laſciva *retro* Phylaceïa *rettulit Umbram:*

" Ex *ſilva una* fecimus, inquit Vir Doctiſ-
" ſimus, *Si laſciva*, non ſane diſtorta api-
" cum mutatione, & ſenſu exigente. *Phy-*
" *laceïa* eſt ipſa Laodamia, quam *laſci-*
" *vam* vocat quippe cujus amor & deſi-
" derium conjugialia gaudia nimis remi-
" niſcebatur." Sed nec haec poſſunt ſubſiſtere: quippe Admetus non *rettulit* umbram uxoris Alceſtidis, ſed Ipſe ab ea *referebatur*, cum ea ſeipſam interfecerit ut ille ad vitam & ſuperos remitteretur. Deinde vide verba: Admetus *Theſſalicis in oris* rettulit umbram. quid ad rem quâ *regione* id fecerit Admetus, modò fecerit? ſatis fuiſſet dixiſſe, Si Admetus, ſi Laodamia umbram rettulit, Cur non mihi idem liceat? *locus* inepta & ſuperflua circumſtantia eſt, cum nihil ſenſui addat: ut mirer Gronovium non vidiſſe obvium hoc, ſi THESSALICAS *Admetus in* ORAS *rettulit Umbram*. Et ſane ſcripſit Statius *Theſſalicas* in *oras*, & ab hoc invento reſtitutionem hujus loci auſpicabar: cujus reſtitutionis progreſſum vide: Cum notum ſit *Admetum* ex inferis ab Alceſtide *reductum* eſſe, non illam ab illo, patet legendum eſſe, *ſi Theſſalicas* Admeton *in oras* rettulit. *Quaenam* verò rettulit *Admetum? uxor, Alceſtis.* atqui nulla in hoc loco vel *uxoris* vel *Alceſtidis* veſtigia. quaeramus igitur porrò, *quaenam* rettulit *umbram Phylaceida* ſeu *Proteſilaum*. hunc quoque rettulit *uxor, Laodamia*. Uterque igitur, Admetus & Proteſilaus hoc commune habent, quòd uterque ab *uxore* ex inferis reducti fuerint. Jam ergo analyſi certiſſimâ pervenimus ad ſenſum loci: Si *uxor* rettulit Admetum in oras Theſſalicas, ſi *uxor* retro rettulit Proteſilaum, cur &c. Nihil ex his negari poteſt, omnia firmiſſima. Provisâ re, verba minimum negotii tibi exhibebunt: ecce

ſi Theſſalicas Admeton in oras,
Si conjunx *retro Phylaceida rettulit umbram,*
Cur nihil exoret, genitor, chelys aut tua, manes,
Aut mea?

in voce *una* vides *unx*, ultimam partem *& conjunx*: *l* verò & *c* ſaepiſſime commutantur. Sententiam ſenſu & comparatione ſimilem habes in Lacrim. Etruſc. v. 192.

Ergo & Theſſalici CONJUNX *penſare* mariti
Funus, & immitem potuit Styga vincere ſupplex
Thracius? *ah quanto melius pro patre liceret!*

Omnia eadem ſunt. Ovidius Art. Amat. III, 19.

Fata Pheretiadae CONJUNX *Pagaſaca redemit.*

Si hoc in loco falſus ſum, de Certitudine poſthac deſperabo. *Admeton* verò pro *Admetum*, terminatione Graecâ; ut *Cyllaron* apud Virgil. *Maenalon* Noſtro Theb. IX. *Menelaön* Ovidio, pro *Cyllarum*, *Maenalum*, *Menelaüm*. innumera exempla, & ubique invenies. Ovidius Amor. III, 6.

Quid? non Alpheon *diverſas quaereret terras*
Virginis Arcadiae certus adegit amor?

In eadem Elegia habes *Aſopon*, *Inachon*, *Acheloon*. Sic vocem *Hymenaeon* Claudiano reſtituit Heinſius, Rapt. Proſerp. II, 230. ubi ante erat *Hymenaeus*. *Umbram Phylaceida*, *Proteſilaum*, quem *Phyllacidem Heröa* vocat Propertius Eleg. I, 19. in hac hiſtoria:

Illic Phyllacides *jucundae* CONJUGIS *heros*
Non potuit caecis immemor eſſe locis:
Sed cupidus falſis attingere gaudia palmis
Theſſalis antiquam venerat umbra domum.

conjugem Phylaceiam Laodamiam vocat Ovidius, Triſt. V, 14. Vide autem artificium

&

& ἓ ἀκρίβειαν Papinii in hac argumentatione: Si duo *Viri*, Aeneas & Orpheus, Ille ob *patrem*, Hic ob *minorem causam*, scil. *uxorem*, potuerunt vivi *descendere* ad Inferos, quare non mihi quoque hoc permissum sit, cum Aeneam causâ aequem, Orphea superem? Cur non ad te, O pater, ego descendam? Hucusque ex *sua* parte. Jam ad *Patrem:* Si duae etiam *mulieres* (& quanto hoc minus quam *viri!*) potuerunt *referre* ex Inferis *maritos* suos, quanto justior est causa ut tu veniam *redeundi* obtineres, *Pater* nempe ad revisendum *filium?* Cur non ad me, O Pater, tu ascendas? Ex priore parte hujus argumentationis patet retinendum esse *Detulit* supra v. 270. cum de *Descensu* tantùm agat. *Retro rettulit* ut apud Phaedrum II, 1. *retro pedem retulit:* ubi vide Notas. Ita *retro redire* apud Ovid. Met. XV, 249. *retro se recipere* Eutrop. II. Mox, v. 277. pro *Aetnaeaque* rectè Gronovius *Ennaeaque*. Perpetuò hae voces commutantur. Vide Heinsium ad Claudian. de Rapt. Pros. I, 122. ubi hunc Statii locum pariter emendat, & docet scribendum esse *Hennaea* non *Ennaea*. Vers. 278. pro *laudanda* Parm. *blanda*. 280. pro *Centauros* Parm. & Rom. *Centaurus:* & pro *greges* Rom. *graves*. Pro *Aversae celent* Parm. *Aversaeque cedăt:* Rom. *Aversae cedăt*. Sumta haec ex Virgil. VI, 286.

v. 283. *& in media componat molliter* ALGA.] Servius ad Virgilii Aen. VI, 416.

Informi limo glaucaque exponit in ULVA, haec habet: ULVA] *Herba palustri; cum marina dicatur alga; ut illisae cautibus algae.* Si haec observatio vera sit, & perpetuò vera, pro ALGA hoc loco legendum est ULVA. Et sanè haec vox de *fluviali* herba saepenumero occurrit, ut Via Domitiana, de Vulturno:

Crinem mollibus impeditus ulvis:

& Theb. IX, 418. de Ismeno, ut legendum esse locum supra monui,

stetit arduus alto
Amne, simulque genas & nexa virentibus ulvis
Cornua concutiens, &c.

& ita passim apud omnes, (non enim opus est exscribere quae ubique occurrunt.) Sed aliud suadet usus, qui potior est cetum Grammaticorum autoritatibus. Noster Arb. Ated. v. 33.

stagnisque sub altis,
Pana sequi credens, ima latus implicat alga:

Theb. IX.

ruit omnis in imos
Turba lacus, virideque metu stipantur in algas:

de *fluviis*, non *mari*, utroque loco agitur. Rutilius Itinerario I, 385. loco notissimo de Judaeis:

Vexatos frutices pulsatas imputat algas,
Damnaque libatae grandia clamat aquae:

de *fluvio* loquitur. Rectè igitur *alga* hoc loco.

v. 285. *Illustremque animam Lethaeis* SPARGITE *sertis.*] Recte: nec quidquam mutandum. Epithal. Stell. v. 21.

Floribus *innumeris & olenti* SPARGERE *nimbo.*

Apuleius Miles. X. p. 234. *Hinc Gratiae gratissimae, inde Horae pulcerrimae: quae* jaculis floris serti *& soluti Deam suam propitiantes, scitissimum construxerunt chorum, dominae voluptatum Veneris coma blandientes.* Ita vulgo editur: & pro *Veneris coma* reponunt *veris coma*, & interpretantur *flores:* sed hoc ante dixerat Apuleius. Codex Bertin. habet *corno*. lege: *dominae voluptatum Veneri* como *blandientes. como, κώμῳ, comessatione.* Graecis vocibus libenter utitur Apuleius: ita paulo ante, *bellicosum hormum*. Vers. 288. pro *porta* Parm. *parte:* & pro *monstra, monstrat:* & ita Domitii Codices: perperam.

v. 287. *In quo* FALSA *dies, caeloque simillimus aër.*] Atqui Pluto, postquam Proserpinam rapuisset, illam solatur promissione *purioris* luminis, apud Claudian. de Rap. Pros. lib. II.

Amissum ne crede diem: sunt altera nobis
Sidera, sunt orbes alii, lumenque *videbis*
Purius, Elysiumque *magis mirabere* solem:

& Val. Flaccus in descriptione sedis Beatorum I, 844.

ubi Sol totumque per annum
Durat aprica dies, *thiasique chorique virorum.*

non

non haec benè conveniunt cum epitheto *falsa*: nisi per *falsam diem* intelligat lucem quae *simulat* & imitatur hanc nostram superam; ut, *caelo simillimus aer*, *huic nostro caelo* simillimus. & hoc verum est: ita supra v. 261. *falso sompo*, qui *similitudinem* habuit *somni*. Mox, *Scipio sic plenos*, &c. de eo, & hac opinione, Eutropius lib. III. *Cui viro divinum quiddam inesse existimabatur: adeo ut putaretur etiam* cum Numinibus habere sermonem. Aurelius Victor: *in Capitolium intempesta nocte eunti nunquam canes allatraverunt: nec hic quidquam coepit quam in* cella Jovis *diutissime sedisset, quasi divinam mentem acciperet.* Ridiculum illud Caligulae, de quo Suetonius c. 22. *Et noctibus quidem plenam fulgentemque Lunam invitabat assiduè in amplexus atque concubitum: interdiu verò cum* Capitolino Jove secretò fabulabatur, *modò insusurrans ac praebens invicem aures; modò clarius, nec sine jurgiis.*

ECLOG. IV.

v. 10. *& gelido* SPARGIT *miserata flagello.*] Nescio quo sensu aliquis dici possit SPARGI *flagello*. Voluit, opinor,

& gelido TANGIT *miserata flagello.*

Sic infra, v. 18.

extremo me TANGE *cacumine* virgae.

Thebaïd. IX, 150.

cum vero Acherontis operti
Diva ter admoto TETIGIT *thoraca* FLAGELLO,
Ardet inops animi.

VII, 579.

Has ubi vipereo TACTAS *ter utramque* FLAGELLO
Eumenis in furias, &c.

Horatius Carm. III, 26.

Regina, sublimi FLAGELLO
TANGE *Chloën semel arrogantem.*

Vers. 8. pro *Oetaeae* Parm. *Aetheae* & *revisēt* pro *revisunt*. De his *Oetaeis* & *Paphiis lampadibus* vide Gronov. ad Senec. Herc. Fur. v. 132. & Gevartium Papin. Lect. V, 8.

v. 14. AT *nunc*, HEUS, *aliquis longa sub nocte*, &c.] Insciti ssimè fecit Statius si huic loco inseruit interjectionem vocantis HEUS, quae nullae venustatis, nullius usûs est, nisi ut versum impleat: & ideo si eam omittas melius procedet sensus. Servius ad Virgil. Aen. I, 325. HEUS, *inquit, juvenes*, &c. haec notat: HEUS *nunc adverbium vocantis est: aliàs interjectio dolentis est, ut* HEUS *etiam mensas consumimus! inquit Iulus.* Atqui fallitur Servius: quippe HEUS eo loco (qui est Aen. VII, 116.) non *dolentis* est Iüli, sed *ludentis* & *faceti* & rem insolitam *cum joco* notantis: statim enim sequitur *Nec plura* ADLUDENS. Sed & si *dolentis* aliquando sit *heus*, huic tamen loco non congruit. Statii enim non erat *dolere* quòd aliquis tenens brachia nexa puellae ultro somnum repelleret: hoc omnem *invidiam* & *malignitatem* superaret, sine ullo inde fructu: unde Bernartii HEU *aliquis* refellitur. Nec si haec omnia concedamus, sanus adhuc erit locus. Unde enim scire potuit Statius, unde tam praefractè affirmare, aliquem tenentem puellam in brachiis ultrò somnum repellere? *Conjicere* quidem hoc potuit, sed non pro comperto *affirmare*. Ergo scripsisse debuit, ET *nunc* FORTE *aliquis tenens*, &c. & sanè ita scripsit:

ET *nunc* FORS *aliquis longa sub nocte*, &c.

est enim imitatio Virgilii Aen. XI, 50.

ET NUNC *ille quidem spe multùm captus inani*
FORS *& vota facit.*

Ita in Tiburtino Vopisci v. 62.

ET NUNC *ignarae* FORSAN *vel lubrica Naïs*
Vel non abruptos tibi debet Hamadryas annos.

Quibus in locis si ejicias *fors* & *forsan*, facis Virgilium & Statium *affirmantes* res *incertas*, & de quibus *conjectari* tantùm licuit; planè ut in hoc negotio. FORS, ut Coma Ear. v. 5.

FORS *& de puppe timenda*
Transferet:

& Herc. Surrent. v. 162.

(Da veniam, Alcide) FORS *huic* ET *pensa tulisses.*

Pro *nexa* forte legendum *nixa*. Propertius I, 16.

Nunc jacet alterius felici NIXA lacerto:

ubi tamen Codex Palat. habet NEXA. Versu proxime sequenti, pro TOTAS PENNAS

Barthius Adverſ. XVIII, 17. proponit TOTIS PENNIS. Fruſtra: vide enim Theb. II, 208. de Fama:

Nec minus Ogygias eadem Dea turbida Thebas
Inſilit, & TOTIS *perfundit moenia* PENNIS:

ubi *perfundere moenia* TOTIS PENNIS, eſt *infundere* TOTAS PENNAS *moenibus*. ita *infundere* PENNAS TOTAS *luminibus*, eſt idem quod *perfundere lumina* TOTIS PENNIS. Rectè itaque PENNAS TOTAS. Deinde, v. 17. *hoc turba* PRECATUR *Laetior: extremo*, &c. Immo PRECETUR, ex ſenſu. Ita II, 2. v. 139.

illo alii rurſus JACTENTUR *in alto:*

ubi malè erat JACTANTUR: vide quae ibi adnotavi. Supra v. 13. pro *alterna* TANTUM *ſtatione* Barthius mavult *alterna* TAMEN IN *ſtatione*. Iterum fruſtra: non enim opus eſt, cum conſtructio ſit, *ſtatione tantùm alternâ; non continuâ, vicibus ſuis*, ut de iis Ovidius, qui CENTUM tantùm refert non MILLE. Heinſius ad Ovidii Heroïd. XVI, 314. hunc locum ita legit:

Quae VAFER *alterna* CAUTE IN *ſtatione tenebat*
Argus.

Et de priore parte emendationis VAFER pro SACER facile concedo: vide exempla quae ibi adducit: & ita profectò ego conjeceram antequam hoc Heinſii videram. De cetero, non opus eſt ulla mutatione; cum, ut dixi ante, Conſtructio ſit, ſtatione *tantùm alterna*. Forte tamen inſerenda praepoſitio,

alterna tantùm in *ſtatione tenebat*,

eliſa a praecedente litera *m*: quia Ovidius, quem Noſter imitatur, dixit,

Cetera ſervabant, atque IN ſtatione *manebant?*

ob quam rationem ſuſpicor quoque Statium ſcripſiſſe *lumina* CENTUM, non MILLE. Ille Met. I, 625.

CENTUM luminibus *cinctum caput Argus habebat.*

licet numerum augeat Amor. III, 4.

CENTUM *fronte* oculos, CENTUM *cervice gerebat*
Argus.

Claudianus in Pr. Conſ. Stilich. I, 311.

Argum fama canit centeno LUMINE, CENTUM
Corporis excubiis unam ſervaſſe juvencam.

Huic numero alludit Phaedrus Fab. II, 8. Apollodorus, Hyginus, & Val. Flaccus numerum non determinant. Imitatio tamen Ovidiana ſuſpicioni meae favet. Vox *mille* forte debetur repetitioni ſimilium ſyllabarum *mina* vocis praecedentis. Verſ. 19. pro *leviter* Parm. & Rom. *levior:* & puto rectius. ſi enim retineas *leviter*, dictum fuiſſe oportuit *leviter* ET *ſuſpenſo poplite.*

ECLOG. V.

EPICEDION IN FILIUM.] Ita vulgo editur Inſcriptio miſellae hujus Eclogae, ultimae inter Statiana tam Ordine quam Genio. Quomodo vero FILIUS? quum ipſe dicat v. 10.

Non de ſtirpe quidem, nec qui mea nomina ferret
Oraque: NON FUERAM GENITOR.

Recte igitur conjeci PUERUM: cui addit Parmenſis SUUM; & ita edidi. Sic v. 52.

ignoſce, PUER; *tu me caligine merſum*
Obruis.

& 79.

Nonne gemam te, care PUER? *quo ſoſpite, natos*
Non cupi.

Et ita lib. II, Eclog. VI. *Conſolatio ad Fl. Urſum de amiſſione* PUERI *delicati.* Tota haec Ecloga corruptiſſima eſt: quamobrem pluſculum mihi in illam permiſi libertatis; quam tamen Eruditis me approbaturum eſſe ſpero. Mihi videtur Statius imperfectam reliquiſſe.

v. 1. *neque enim verbis ſolennibus ulla Incipiam,* NEC *Caſtaliae,* &c.] Recte monuerunt viri doctiſſimi Petr. Scriverius & Iſacius Pontanus ſcribendum eſſe,

neque enim verbis ſolennibus ulla
Incipiam NUNC, *Caſtaliae,* &c.

referente Gronovio, Diatr. c LX. ubi etiam notat artificium Papinii, quod in graviſſimo

viſſimo luctu ſuſpendit verſum illo, *Incipiam nunc*, quaſi ſingultu interſtinguat. Veriſſimum hoc: & ſimilis ars eſt lib. II, 6. v. 12. ubi verſus etiam ſingultit & frangitur:

ne comprime fletus,
Ne pudeat: rumpat frenos dolor iſte; (Deiſne
Hei! tam dura placent?) hominem gemis, (hei mihi! ſubdo
Ipſe faces) hominem, Urſe, tuum cui dulce volenti
Servitium.

In his Affectibus exprimendis, nemini poëtarum, ut mihi videtur, cedit Statius. Pro *ulla* Barthius voluit *ultra:* ſed refellitur a voce *nunc*. Verſ. 8. pro *moeroribus* Parm. *morientibus:* & pro *lacertis* eadem *laceſſis:* Rom. *laceſſit*; quod placuit Barthio Adverſar. XIII, 10. Sed *lacertis* bene defendit Gronovius, Diatr. c. 60. Primus ita emendavit Politianus Epiſt. VI, 1.

v. 9. *Viſcera noſtra tenens* ANIMAque *avellitur infans.*] Ferri poteſt; ut Conſtructio ſit: *Ecce infans, tenens viſcera noſtra, avellitur lacertis* ANIMAque: & ita vult Heinſius ad Claudian. p. 37. qui ibidem teſtatur editiones quaſdam vetuſtas habere ANIMAMque, quemadmodum ego conjeceram. & unice verum eſt *viſcera* ANIMAMque *tenens*, propter conjunctionem QUE; quae ad proximum *viſcera*, non ad remotius *lacertis*, referenda eſt. Ita Piet. Abaſc. v. 47. loco ſimili:

VISCERIBUS *totis* ANIMOque *amplexa fovebat.*

v. 11. pro *Oraque* legendum *Orave*: *nec qui mea nomina ferret Orave.*

v. 13. *huc patres & aperto pectore matres*
Conveniant, CINERESque OCULIS & CARMINA *ferte.*] Corruptiſſimus locus. Et primùm, pro *aperto pectore* forte legendum *apertae pectora*, ut apud Ovidium a quo haec ſumta ſunt, Met. XIII, 687.

Ante urbem exſequiae, tumulique, igneſque, rogique,
Effuſaeque comas, & APERTAE PECTORA MATRES.

licet *aperto pectore* Idem dixerit Faſt. III, 15.

Feſſa reſedit humi, ventoſque accepit APERTO
PECTORE:

& ita alibi ſaepe. Nihil igitur hic mutandum, contra omnia exemplaria. Monſtra autem ſunt quae ſequuntur, *cinereſque oculis & carmina ferte.* Quomodo enim *ferrent cineres* OCULIS? an *excaecare* eos voluit Statius? *cineres* quidem *genis* & *capitibus* geſtare ſolitos Veteres in rebus luctuoſis notiſſimum eſt; vide quae notavi ad Piet. Abaſc. v. 219. ſed quis unquam *tulit cineres* OCULIS hac occaſione? Nec melius iſtud CARMINA. *Poëtae* quidem dici poſſent *ferre* vel *inferre* vel *conferre* CARMINA amicorum tumulis & Manibus: ſed nihil hoc ad *Matres*, quae COMAS ſuas & DONA *ferre*, & injicere ſolebant PYRIS ardentibus, non CARMINA. Habes jam veritatem,

CRINESque ROGIS & MUNERA *ferte.*

Nihil certius puto hac emendatione. Et de CRINIBUS injectis ROGO ſeu ROGIS norunt pueri. Noſter Theb. VI, 193. in funere Opheltis:

At genitor ſceptrique decus, cultuſque Tonantis
Injicit ipſe ROGIS, *tergoque & pectore fuſam*
Caeſariem ferro minuit, ſectiſque jacentis
Obnubit tenuia ora COMIS.

Ovidius Met. XIII, 427.

Hectoris in tumulo *canum de vertice* CRINEM,
Inferias inopes CRINEM *lacrimaſque reliquit.*

Martialis Epigr. X, 50.

Mutet Honor cultus, & iniquis MUNERA FLAMMIS
Mitte coronatas, Gloria moeſta, COMAS.

Recte etiam & propriè *ferre munera rogis.* Ovidius Faſt. II, 534.

Parvaque in exſtinctas MUNERA FERTE PYRAS.

Noſter Theb. VI, 168.

quid DONA, *duces, quid inania* FERTIS
Juſta ROGIS?

Lacrim. Etruſc. v. 34.

Tu meſſes Cilicumque Arabumque ſuperbis
Merge ROGIS: —— *nos non arſura* FEREMUS
MUNERA.

Ovidius Triſt. III, 3.

Tu tamen exſtincto feralia MUNERA FERTO.

Innumera huc pertinentia ex utriuſque linguae Auctoribus exſcribere poſſem, niſi rem per ſe ſatis claram putarem, etiam ſine ullis exemplis. Voces autem *crines* & *cineres* perpetuò commutantur in MSS. Sic Epiced. Patr. v. 105. pro *crinemque* Parm. & Rom. ex MSS. expreſſae habent *cinerem:* & ita alibi non ſemel in his Silvis, & multis aliis aliorum Auctorum locis. PRO ROGIS ſcriptum fuiſſe videtur ROCIS, propter ſimilitudinem literarum G & C: inde OCIS, OCLIS, OCULIS: quali fere errore ROGO & LOCO commutantur apud Propert. I, 19. v. 20. MUNERA vero & CARMINA ſaepe ſubierunt vices. ſic Tibull. IV, 1, v. 7. pro MUNERA *parva* Ach. Statii Codd. habuerunt CARMINA. Paſſim in Criticorum ſcriptis & Variis Lectionibus invenies. Verſ. 17. pro *reſtinxit favillas* Parm. *reſtrinxit papillas:* & ita Domitii Codd. qui primus recte fecit *favillas.* Retinuit tamen *reſtrinxit:* & ita Edit. Gronovii. male: niſi ſit operarum culpa. Sequitur, v. 19.

primâque jacentis
Serpere crudeles vidit lanugine MALAS:

ita Parm. & ſic Domitii Codices, ſine ſenſu. Eidem debetur hujus quoque loci reſtitutio, *lanugine* FLAMMAS: de qua non eſt dubitandum.

v. 24. *Hoc quoque cum* meditor *ter dena luce peracta.*] Sic vulgo editur. Domitius vero fatetur ſe in ſuis Libris inveniſſe,

*Hoc quoque cum ** in terdena luce peracta,*

unde ſe ſuggeſſiſſe dictionem *meditor.* In Parmenſi plane eſt ut in Domitii exemplaribus, ſpatio relicto inter voces *cum* & *in:* unde Gronovius Diatr. c. LX. (culpata hac ſiniſtra Domitii liberalitate) ita ſcribit: " Si conjectura res expediri poteſt, ſcripſit Statius, *Hoc quoque dum-nitor.* nam poſtrema ſyllaba in ſequentem vocem ſubſedit. *Niti carmen* dicitur, qui magno labore velut e quercu exſculpit. Atque hoc ſi non placet, malo haec & quarti verſûs verba *(orſa & atque ira tacendi)* cum lacunis ponere, ut in MSS. codicibus habebantur, quàm pati, ut Domitius pro Papinio legatur. " Quod & ipſi facturi ſumus cum edituri " hunc poëtam; & qui nos occupabunt " aut ſecuturi ſunt, eis idem ut faciant, " conſilium damus." Pareo monitis tuis, Vir doctiſſime: & ita edidi. Placet etiam conjectura tua, *Hoc quoque cum* NITOR: quae *laboris* eſt vox: Ovidius Met. II.

NITOR *in adverſum; nec me qui cetera vincit*
Impetus:

Corn. Nepos Attico c. XV. *Idem in* nitendo quod *ſemel admiſiſſet tantâ erat curâ, ut non mandatam, ſed ſuam rem videretur agere.* & huic bene reſpondet *ni Mollior,* v. 27. pro quo Parm. *Mollior:* &, *orſa *** eſt: atque ira tacendi impatiens;* quemadmodum edidi, rejecto Domitii figmento, *orſa* DOLOR PROHIBET, *atque ira:* licet ita citantem videam Heinſium ad Auctor. Conſol. ad Liv. Aug. v. 210.

Triſtia cum medius rumperet ORSA DOLOR:

quemadmodum recte emendat pro *oſſa dolor;* adducto hoc Statii, ſeu potius Domitii loco ad confirmandam emendationem. *Orſa* ſunt *verba,* ut Thebaïd. II, 451.

Non ultra paſſus, & ORSA
Injecit Tydeus ſermonibus obvia: Reddes, Ingeminans, Reddes:

ita legendum; vulgo *Injecit mediis,* & *Ingeminat.*

v. 30. *hilareſque ederas plorata cupreſſus*
Excludit ramis.] Totus locus in omnibus quas vidi ita habetur:

en taxea marcet
Silva comis, hilareſque ederas plorata cupreſſus
Excludit RAMIS. *ignavo pollice chordas*
Pulſo; ſed incertam digitis errantibus amens
Scindo chelyn.

Statium vero non ita ſcripſiſſe ſum certus; quippe plane inepta eſt poſitio vocis RAMIS, *cupreſſus excludit ederas* RAMIS. Quid ad rem quo pacto *excludat ederas cupreſſus,* utùm *ramis,* vel *foliis,* vel quo alio modo, dummodò *excludat?* in Epiced. Patr. v. 8.

funeſtamque ederis irrepere taxum
Extimui, trepidamque (neſas!) areſcere laurum:

non

non dicit, *extimui taxum* RAMIS *irrepere ederis*, & *laurum* RAMIS *arescere:* quippe otiosa & puerilis foret ea ingestio vocis RAMIS; quemadmodum in hoc loco. Scio istud Horatii Carm. II, 15.

Tum spissa RAMIS *laurea fervidos*
EXCLUDET *ictus.*

sed ibi constructio est *spissa ramis*, non *excludet ramis.* Imperitiae quoque argui potest Statius insequenti parte sententiae, *ignavo pollice chordas Pulso:* deest enim epitheton & *chordas*, quod sensum adaugeat & diffundat; quale esset *moestas* vel *tacitas*, vel quid ejusmodi. Certum igitur est a Statio fuisse hanc distinctionem,

hilaresque ederas plorata cupressus
Excludit. ramis *ignavo pollice chordas*
Pulso.

Sub voce *ramis* latet epitheton & *chordas*; quod jam quaerendum. Et Parmensis pro *Excludit* habet *Excludi:* unde verosimillimum est vocem proxime sequentem a litera *t* incipere debere, TRAMIS *ignavo pollice chordas:* unde exit,

TRENULAS *ignavo pollice chordas*
Pulso:

quod optime quidem huic loco convenit, & poëtis usitatissimum est. Cum vero Noster alibi, Epist. ad Marcell. v. 52. haec habeat,

ubi Ausonio se condidit hospita portu
Parthenope, TENUES IGNAVO POLLICE CHORDAS
PULSO;

& hic quoque puto illum scripsisse,

hilaresque ederas plorata cupressus
Excludit. TENUES IGNAVO POLLICE CHORDAS
PULSO: *sed* &c.

De quo judicent alii. hoc certum est, Statium saepe repetere solere sua hemistichia.

v. 32. *sed* INCERTAM *digitis errantibus amens*

SCINDO *chelyn.*] Dudum quaero quo sensu dicat Statius se *chelyn* SCINDERE: & nullus occurrit praeter *dilacerare, divellere*; qui hoc loco ferri non potest: statim enim sequitur, *juvat, heu juvat illaudabile carmen Fundere:* atqui si chelyn SCIDISSET, *nullum* carmen fundere potuit. Lege:

sed INCERTUM *digitis errantibus, amens*
TUNDO *chelyn.*

Digitis incertùm errantibus, ut Thebaïd. V.

Turbidus, INCERTUMque *oculis vigilantibus:*

quod alibi vocat *dubium mixtumque sopori* Ovidius Heroïd. X, 9.

INCERTUM *vigilans, a somno languida, movi*
Thesea pressuras semisupina manus.

Horatius:

Et CERTUM *vigilans, Quartae sit partis Ulixes,*
Audieris, haeres.

Noster Herc. Surrent. v. 163.

Haec ego nascentes LAETUM *bacchatus ad aras:*

ubi vide quae notavi. Potes etiam legere & facile defendere INSERTAM *digitis errantibus:* sed verissimum puto *incertùm errantibus:* per quod ostendit se huic uni cogitationi defixum esse; & digitos quidem habere in cithara, animum vero in Puero defuncto. Ob quod etiam dicit *amens* TUNDO *chelyn:* sine mente & proposito ullo *digitos infringo citharae*, ut loquitur alibi, Achilleïd. I, 575. Propertius III, 15.

Vertice turrigero juxta Dea magna Cybebe
TUNDET *ad Idaeos* cymbala *rauca choros.*

Prima litera vocis *Tundo*, utpote initio versûs, omittebatur. Deinde ex *undo* fecerunt *cindo*, cùm *u* & *ci* vel *ic* ejusdem sint ductûs, ut Epiced. Patr. v. 94. pro *cura* scriptum erat *cicla.* addiderunt tandem literam *S*, & sic exiit *Scindo chelyn.*

v. 33. *juvat heu, juvat* ILLAUDABILE *carmen*
Fundere, & incomte miserum LAUDARE *dolorem.*] Vides *illaudabile carmen*, & statim *laudare dolorem:* quod per se suspicionem movet. Sed magis movebit si quaeras quid sit *laudare dolorem*, aut quomodo in idioma linguae tuae vertenda sit haec locutio, ut sensus constet. Gronovius ita, Diatr. c. L. " Epicedio in " puerum vernam *laudare dolorem* dixit, " quia nimirum in dolore seu luctu laudabatur

" dabatur defunctus. *Laudare* verbum " funebre. Gloſſarium: Ἐπιτάφιος, *epi-* " *taphium, naenia, laudatio.* Inde Statius: " *incomte miſerum laudare dolorem*, id eſt, " incomte laudare defunctum in dolore, " vel per dolorem miſerum. Quare er- " rat Vir Nobiliſſimus, (Barthius,) qui " corrigit *lacerare dolorem*, aut *laudare* " compellare explicat lib. XIV. adverſar. " c. VII. Nec placet quod P. Scriverius " noſter volebat, *cantare.*" Non ſtare poteſt haec Gronovii explicatio. Primùm enim, *laudare dolorem* non eſt *laudare* PER *dolorem* vel IN *dolore*; quod ſi voluiſſet Statius, dixiſſet INCOMTO *miſerum laudare* DOLORE, NON DOLOREM. Nec de *Defuncto* hic loquitur Statius, ſed de *Seipſo* per totum locum: *laudare* ergo *dolorem* eſt SUUM *dolorem*; quod tamen ſenſum nullum habet. proinde depravata eſt VOX LAUDARE. Omnia ſana tibi ſpondeo ſi minima mutatione legas,

juvat heu, juvat illaudabile carmen
Fundere, & incomte miſerum NUDARE *dolorem:*

id eſt, ultro *oſtendere*, & *profiteri, & cunctis notum facere* dolorem meum duobus modis, *illaudabili carmine* & *ſqualore*; unde ſequitur

Sic merui; ſic me CANTU*que* HABITU*que nefaſtum*
Aſpiciant Superi:

nefaſtum CANTU propter *illaudabile carmen*, HABITU propter τὸ INCOMTE. Haec interpretatio veriſſima eſt; conjectura veroſimillima. *Nudare* eſt *oſtendere, notum facere.* Ovidius Amor. II, 5.

Non mihi delatae NUDANT *tua* facta *tabellae.*

Phaedrus Prolog. lib. III. v. 45.

Suſpicione ſi quis errabit ſua,
Et rapiet ad ſe, quod erit commune omnium,
Stulte NUDABIT *animi conſcientiam:*

Ubi vide Burmannum. Nemeſianus Eclog. IV, 11.

Tum tandem ſeſſi, quos luſus adederat ignis,
Sic ſua deſertis NUDARUNT vulnera *ſilvis.*

Contrario modo errarunt Librarii Capill. Earin. v. 13. ubi pro NUBE *rapinae* repoſui LAUDE *rapinae*. Pro *incomte* Parm. *incomite*. Si novam vocem fingere liceret, optime hoc loco ſcripſiſſet Statius,

& INCOMTU miſerum nudare dolorem.

comtus, tûs, vel *comptus*, (de qua ſcriptura vide Priſcianum lib. X. p. 897.) eſſet *ornatus:* cujus contrarium eſſet *incomtus*. Sed nihil ſine exemplis admittendum.

v. 37. *nil jam* PLACIDUM *manabit ab ore.*] Immo PLACITUM: nil quod ante *placuit*, poſthac manabit ab ore. unde modò dixit, *pudeat Thebaſque novumque Aeacidem.* Ita Theb. VII, 190.

PLACITUS*que vagae Nycteïdos ardor:*

ut recte ex Scriptis Gronovius, quem vide. Ovidius Heroïd. XIX, 208.

Tum PLACITAS *tuto pectore finde vias:*

ita Heinſius ex Cod. Scriver. pro PLACIDAS. vide eum fuſe agentem ibi, & ad Art. Amat. I, 37. & alibi. & Cl. Drakenborch. ad Sil. Italici I, 11.

v. 39. *qui* VIVOS *potui mulcere dolores.*] Nihil mutant editiones: & tamen, niſi fallor, ſcripſit Statius,

qui VEROS *potui mulcere dolores:*

non *fictos*, non *ſimulatos* dolores, ſed VEROS, qui maximi ſunt, & amariſſimi, & mulceri difficillimi. Sic Praefat. lib. III. *cum lugeret* VERIS *(quod amariſſimum eſt)* LACRIMIS *ſenem patrem.* Ita *veros timores* Val. Flaccus VI, 459. & alibi: & Horat. Carm. I, 37. & Epiſt. I, 16.

Nulla fides lacrimis, VERISQUE DOLORIBUS *adſit.*

veros fletus Ovid. Met. XI, 673. *vera gaudia* Heroïd. XIII, 108. *verus ignis* Propertius I, 9. Vide Burmannum ad Ovid. Art. Amat. I, 62. Contra apud Horat. Art. Poet. v. 318. pro VIVAS *voces* ſuppoſuerunt VERAS. Vide ad Val. Flaccum V, 395. Verſ. 38. pro *blandus* Parm. *blando.*

v. 42. *fomentaque quaero*
Vulneribus (SED SUMMA) *meis*] Sumtum forte ex Ovidio Ponticor. II, 3. v. 94.

FOMENTIS*que juvas* VULNERA *noſtra tuis.*

Cujuſnam autem usûs ſunt iſtae voces SED SUMMA? ego quidem neſcio. Corruptas eſſe ſcio, ſed non poſſum in praeſens mederi. Video eas tentaſſe Heinſium ad Ovid. Pontic. IV, 11. v. 20. hoc modo:

fomen-

fomentaque quaero
Vulneribus, sed VANA, *meis*:
infeliciter: nemo enim *quaerit* VANA *fomenta vulneribus suis*. Nisi τὸ *vana* adverbialiter & Graeco more pro *frustra*, sumi voluerit Vir summus: quo modo tamen Statius non scripsisset, propter Ambiguum. Latet epitheton *& fomenta*.

v. 45. reddite *opem*, *saevas* exsolvite *grates*.] Dudum emendaveram:

nunc tempus, amici,
(Quorum ego manantes oculos & saucia terfi
Pectora) reddere *opem*, *saevas*que exsolvere *grates*:

ut apud Horatium,

nunc *Saliaribus*
Ornare *pulvinar Deorum*
Tempus *erat dapibus*, sodales:

& exempla ubique. Sed serò video Heinsium quoque ita castigasse hunc locum, ad Claudian. Praefat. lib. I. in Rufin. v. 4. Sensus quidem est in altera lectione; sed hanc postulat Poëtica. Pro *amici* Parm. *amicam*.

v. 46. *Nimirum* cum *vestra* domus *ego* funera moestus
Increpito, tunc *damna dolens* aliena, repono
Infelix lacrimas, & tristia *carmina* servo.] Corruptissimus locus. Et sensus facile perspicitur: Ego, inquit poëta, qui olim medebar vestris vulneribus, nunc invicem vestras manus posco: qui olim scriptis meis vos consolabar, nunc carmina consolatoria a vobis postulo. Gronovius Diatr. c. LXI. ex Rom. Edit. quae pro *domus* habet *domans*, rescribit cum Lindenbrogio,

cum vestra domans *ego funera* moestos
Increpito.

Verissimum istud *domans*, & *moestos*: pro quo Rom. *questus*: non male. Sed quomodo *cum* INCREPITO? dixisse debuit in Subjunctivo, *cum* INCREPITEM, vel INCREPITARIM in praeterito, ut supra *tersi*. Et quid est *domare funera*? vel quis hujus loci sensus, si in prosam orationem resolvas verba, *cum vestra domans ego funera moestos Increpito*? Lege minima mutatione:

Nimirum tunc *vestra* domans *ego* vulnera, moestos
Increpui.
Tunc, eo tempore, cum vos doluistis. *Domans vulnera*, id est, *superans*, *vincens* dolorem vestrorum vulnerum carminibus. Sic Glauc. Melior. v. 14.

satiare malis, *aegrumque* dolorem
Libertate DOMA.

Thebaïd. II, 176.

O quàm te parcum in praeconia famae
Mens agitat matura tuae! quantúmque ferentem
Fortunam *virtute* DOMAS!

id est, *superes Fortunam virtute*. Seneca Troad. v. 350.

Compescere equidem verba, & audacem malo
Poteram DOMARE; *sed meus captis quoque*
Scit parcere ensis.

Idem Hippol. v. 438.

Namque anxiam me cura sollicitat tui,
Quod te ipse gravibus poenis infestus DOMAS.

Et Medea v. 506.

Quin potius irâ concitum pectus DOMA.

Phoeniss. v. 77.

pectus antiquum advoca,
Victasque *magno robore* aerumnas DOMA.

ubi *aerumnas doma*, ut hic *vulnera domans*, & *dolorem doma*, loco Statii supra citato. *Vulnera* vero pro *funera*, quod sensum nullum habet. De commutatione harum vocum in MSS. vide Drakenborchium ad Sil. Italicum I, 399. & Heinsium ad Ovidium passim. Dixi aliquid ad Pietat. Abasc. v. 18. Deinde, *moestos Increpui*, id est *corripui*, & monui vos non nimium indulgere dolori vestro. Ovidius Fast. VI, 305.

Jam ducibus somnum dederat labor. increpat *illos*
Juppiter, *& sacro, quid velit, ore docet.*

Tacitus Annal. II. *Neque tamen ob ea Parentis Patriae delatum & antea vocabulum adsumpsit*; acerbeque increpuit *eos, qui Divinas Occupationes, ipsumque Dominum dixerant* sic *vehementer increpare* apud Plin. Epist. VI, 5. τὸ *Increpare* simpliciter, *leniοris* est notionis, ut in hoc loco. Sequitur:

tunc *damna dolens* aliena, repono
Infelix

Infelix lacrimas, & triſtia carmina ſervo:

in quibus fruſtra ſenſum quaeſiveris. Totum locum ita ex conjectura conſtitui:

Nimirum tunc *veſtra* domans *ego* vulnera, moeſtos
Increpui; nunc *damna dolens* alterna, repoſco
Infelix lacrimas, & mitia carmina quaero.

Omnia jam cohaerent & ſibi reſpondent, minima & uſitatiſſima mutatione. *Alterna damna dolens*, id eſt, *alternis, viciſſim, mea vice* NUNC, ut veſtrâ TUNC, ſeu olim. Supra v. 21. *alterno mecum clamore fatiſcat.* Sic *alterna pectora* Theb. V, 721.

matremque avidis complexibus ambo
Diripiunt flentes, alterna*que* pectora *mutant:*

id eſt *alternatim*, modò hic, modo ille, pectora matri applicant. Thebaid. XI, 454.

alterna*que* murmura *volvunt*
Muſſantes.

Exempla obvia tam apud Noſtrum quam alios: vide Gronov. ad Thebaid. XI. 43. Frequentes vices literarum *i* & *t*. Sic *alia* pro *alta* Tiburtin. Vopiſc. v. 104. *ſaltante* pro *ſaliente* Juvenal. Sat. VI. & innumera ejuſmodi quae ubique occurrunt. Deinde pro *repono* reſtitui *repoſco*, ſenſu poſtulante. Martialis Epigr. VIII, 38.

Qui praeſtat pietate pertinaci
Senſuro bona liberalitatis,
Captet forſitan, aut vicem REPOSCAT.

Plinius Epiſt. II, 9. *Te quoque obſecro ut aliquam oneris mei partem ſuſcipere tanti putes. reddam* vicem, *ſi* REPOSCES; *reddam, & ſi non* REPOSCES. Noſter Theb. V, 488.

fremit impia plebes
Sontibus accenſae ſtimulis, ſacinuſque REPOSCUNT.

Ovidius Metam. XIII, 178. in oratione Ulixis:

per me jacet inclytus Hector
Illis his armis quibus eſt inventus Achilles.
Arma peto: vivo dederam, *poſt fata* REPOSCO.

Ita legendum & diſtinguendum. Vulgo ponitur τέλεια ſιγμὴ poſt *Hector*; & ſequens verſus ſic legitur,

Illis haec *armis, quibus eſt inventus Achilles,*
Arma peto. vivo &c.

ſine ſenſu. Infra eod. libr. v. 235.

Amiſſamque mea virtutem voce REPOSCO:

ubi nonnulli codices habent REPONO, pariter ac in hoc Statii loco. Deinde, & TRISTIA *carmina* SERVO. Nullus in his ſenſus. quid enim eſt SERVARE TRISTIA *carmina?* Recte puto me emendaſſe, & MITIA *carmina* QUAERO. Ipſe in veſtro dolore vos INCREPUI, fortis & animoſus: ſed nunc in propriis damnis, repoſco LACRIMAS mollis, & MITIA *carmina requiro.* Curtius IV, 10. *Crederes Alexandrum inter ſuas neceſſitudines flere, & ſolatia non adhibere, ſed* QUAERERE. Sumtum videtur ex Horatio Carm. I, 16.

NUNC ego MITIBUS
Mutare QUAERO *triſtia.*

Sic ſupra v. 40. *lugentum* MITIS *ſolator.* De hac voce vide quae notavi in Epiſt. ad Marcell. v. 49. *nos otia* MITI *Solamur* CANTU. Pariter commutari videntur *mitis* & *triſtis* apud Lucanum IX, 1062.

quàm magna remiſit
Crimina Romano MITIS *Fortuna pudori,*
Quod te non paſſa eſt miſereri, perfide,
Magni
Viventis?

vulgo legitur TRISTIS *fortuna*, ſenſu aliter poſtulante. Pro *Increpito*, *tunc* Parm. *Increpitans, qui.* Scriptum nempe erat *Increpui*, cujus ultimam partem *pui* repetierunt in voce *qui*, ejecto τῷ *nunc*. Sequitur, *Verum erat:* id eſt *aequum, juſtum erat* vos mihi conferre talia carmina, quia ego ante vobis dedi, & quia nunc meae vires abſumtae ſunt: ut recte Gronovius Diatr. c. LXI. ubi hanc ſignificationem illuſtrat exemplis. Unde patet fruſtra eſſe Heinſium, qui ad Claudian. in Eutrop. II, 155. voluit, *Verum eat:* & *Verum* accepit pro *Sed.* Mox, v. 50. pro *flumine*, quod habent plures editiones, recte Scriverius *fulmine*, ut Epiced. Glauc. v. 30.

me fulmine *in ipſo*
Audivere patres.

& ita ſaepe.

v. 52. *tu me caligine* MOESTUM
Obruis. A DURO *viſo ſic vulnere* &c.] Legendum, *tu me caligine* MERSUM *Obruis.* Thebaid. VI, 510.

tandem

tandem caligine MERSUM
Erigit accurſu comitum caput.
X, 735.
illi atra MERSUM caligine *pectus*
Confudit ſenſus.
Sil. Italicus VIII, 45.
Obtegitur denſa caligine MERSA *vetuſtas.*
XI, 122.
Tantane, Omnipotens, caligine MERSA *latere*
Fata placet?
Virgilius Aen. VI, 267.
Pandere res alta nocte & caligine MERSAS.
Manilius IV, 396.
Rurſus & in magna MERGIS caligine *mentem.*
Claudianus in Eutrop. I, 492.
tanta caligine MERGI
Calcarique ſinas.
Plinius N. H. IV, 12. *denſa* MERSA caligine. Sed nimius ſum. *Merſum obruis*, ut Ovid. Met. XI, 569.
& rupta MERSUM *caput* OBRUIT *unda.*
Similiter hae voces *moeſtus* & *merſus* a Librariis confuſae ſunt Ovid. Met. I, 380. ubi vide Burmannum. Hoc igitur certiſſimum ſit. Sequitur difficillimus locus:
A DURO *viſo ſic vulnere carae*
Conjugis, invenit caneret quod Thracius Orpheus
Dulce ſibi: ſic buſta Lini complexus Apollo
Non tacuit.
Ita omnia exemplaria. Et Barthius Adverſar. XIX, 7. tentabat, referente Gronovio,
tu me caligine moeſtum
Obruis, adjuro. *viſo ſic* &c.
frigidiſſime: Vel,
tu me caligine moeſtum
Obruis ah dura! *viſo* &c.
melius hoc. Alius Gronovii amicus voluit,
tu mi caligine merſo
Obvius adfer opem. *viſo* &c.
admodum improbabiliter & vage. Dan. Heinſius apud Gronov. Diatr. c. LI. corrigebat,
tu me caligine moeſtum
Obruis arſurus. *viſo* &c.

Non bene. non enim ex eo quod *arſurus* erat puer caligine obruebatur Statius, ſed quia *mortuus* erat. & ſi ex eo tantùm quod *arſurus* erat, doluit Statius, facile poterat huic dolori occurrere *condiendo* illum odoribus & aromatibus, & non permittendo illum *comburi:* quemadmodum Priſcillae faciebat Abaſcantius, Eclog. I. hujus libri. Non igitur verum eſt *arſurus*. Gruterus in Schedis voluit, *Obruis*, ah durus! *viſo* SI *vulnere:* & mox quoque, SI *buſta Lini:* quod explicatione & Oedipo indiget. Videamus jam quid adferat Ipſe Gronovius Diatr. c. LXI. " Apparet hoc maxime " queri Statium, venam & verba ſe defi- " cere. In quo ſe cum Orpheo & Apol- " line comparat. Quid eſt ergo: *Orpheus* " *invenit, quod caneret. non invenit*, erat " dicendum. ut in Pietate Abaſcantii:
qualis conſpecta conjuge ſegnis
Odryſius vates poſitis ad Strymona plectris
Obſtupuit, triſtemque rogum ſine carmine flevit.
" Qui unicus locus docet quomodo hic " ſcribendum ſit. nempe: *haud diro viſo* " *ſic vulnere*. Sic Orpheus viſo diro vul- " nere carae conjugis, quod ſerpens talo " ejus inflixerat, haud invenit dulce ſibi, " quod caneret. Et mox: *ſic buſta Lini* " *complexus Apollo Conticuit*. Eſtque ſi- " mile vitium a librariis commiſſum in- " fra: *quo ſoſpite Natos Non cupii*. nam " ita recte Domitius, cum MSS. haberent, " *Concupii*. Totus ergo locus ſic ſcriba- " tur:
ignoſce puer; tu me caligine moeſtum
Obruis. Haud, diro viſo ſic vulnere carae
Conjugis, invenit caneret quod Thracius Orpheus
Dulce ſibi: ſic buſta Lini complexus Apollo
Conticuit.
Haec Vir ſummus, ceterorum conjecturis forte meliora, ſed nequaquam Statiana, ſi modò ego Genium & manum poëtae aliquatenus valeam diſtinguere. Certe ſi in omnibus exemplaribus ita ſcriptum hunc locum inveniſſem, non dubitaſſem corruptum pronuntiare. Primo enim, Statius non admiſiſſet iſtum ordinem vel potius turbam & confuſionem verborum,

HAUD, *diro visi* SIC *vulnere carae*
Conjugis, INVENIT *caneret quod Thracius Orpheus.*

Nec dixisset DIRO *viso vulnere*, sed *viso vulnere*, quod satis est sine *diro*. Nec verum est quod dicit Gronovius de Orpheo *non inveniente* quod caneret post visum vulnus conjugis: certe aliter Virgilius (quem Noster sequi solet) Georg. IV, 464. ubi inducitur *solans aegrum* TESTUDINE *amorem*: &, *Te veniente die, te decedente* CANEBAT. quod & de *Apolline* post mortem *Lini* affirmat Ovidius Amor. III, 9. v. 23. Sed (quod praecipuum est contra Gronovium) quomodo se comparare potuit Statius Apollini & Orpheo *silentibus*, quando ipse NON *sileat?* nonne enim *canit* hoc Epicedion? nonne dicit de Seipso, supra, v. 33.

juvat *heu*, juvat *illaudabile* CARMEN
FUNDERE?

Ergo, necesse est ut comparet seipsum, *canentem* hoc Epicedion post mortem Pueri, Apollini & Orpheo *canentibus*; huic, post mortem Eurydices; illi, post mortem Lini. & proinde, omnino jam falsum est Gronovii HAUD *invenit quod caneret*, &, CONTICUIT. Dicit Statius: Quemadmodum Orpheus, viso vulnere Eurydices, INVENIT quod caneret, solito quidem carmine longe inferius, tamen DULCE SIBI saltem, utpote quod solaretur aegrum amorem: & quemadmodum Apollo post funus Lini NON TACUIT, id est, *cecinit* aliquid: sic ego, defuncto hoc Puero, *luctus in carmina verto, Discordesque modos & singultantia verba Molior*, & *voluptatem* quandam *capio* in fundendo ignobili & ILLAUDABILI carmine; JUVAT *heu, juvat* ILLAUDABILE *carmen Fundere*: hoc me consolor, illorum exemplo: meliora non possum, cum abierint usitata *Copia* & *Inventio*, & nihil animo occurrat nisi humiles conceptiones & verba sordida & vulgaria. Hic est sensus, satis jam apertus: & hinc patet retinendum esse *Non tacuit*, & non verum esse HAUD *invenit*. Depravatio plane latet in vocibus A DURO, quae ad praecedentem sententiam reducendae sunt, cum sub illis occultetur epitheton *& caligine: tu me caligine mersam Obruis* INDIGNA, vel INSOLITA, vel quidpiam ejus sensûs. Proximum erat AH DIRA: & ideo ita edidi, licet vix putem esse Statii. nec placet OBSCURA, quod obvium erat conjectanti. Viam aperui: ingrediatur aliquis felicius. caveat tamen: non enim cujusvis est Statium corrigere, prout summorum Virorum exemplis vides.

v. 56. *Nimius fortasse, avidusque doloris* DICOR.] Statim repone, DICAR, id est, *dici possim*. Hoc sensus postulat. Ovidius Art. Amat. III, 115.

Adspice, quae nunc sunt Capitolia, quaeque fuerunt;
Alterius DICAS *illa fuisse Jovis:*

id est *dicere possis*. Sic. Cal. Dec. v. 55. prout legendum:

CREDAS *ad Tanaïm ferumve Phasin*
Thermodontiacas calere turmas.

Exempla ubique. Sic *devincas* infra v. 63. ubi male Parm. *devinces*.

v. 56. *Non ego mercatus Pharia de* PUPPE *loquaces*
Delicias.] N. Heinsius ad Ovid. Met. VII, 56. pro PUPPE legit PUBE: verissime. *Pharia pubes* est *Aegyptia juventus*. sic *pubes Achiva* isto Ovidii loco. *Graiam pubem*, Val. Flaccus VI, 5. ubi pariter erat *puppim*. Cicero de Finib. II, 6. *aut, si magis placeret suo more loqui, quam*
Omnes Danai,
Mycenenses, Attica pubes,
reliquique Graeci, qui hoc anapaesto citantur.

ita legendum; vulgo, *quam*, ut *Omnes Danai* &c. *quam* sc. *voluptatem*: vide praecedentia. *Germana pubes* Persius Sat. VI, 44. & similia apud omnes. Pro *Delicias* Palm. & Rom. *Aedituas*: quod explicat Domitius: Aedituas *picas* appellat, quo- " niam in fastigio templorum frequenter " insidere solent: *Aeditui* autem dicuntur " templorum custodes." Ridiculam hanc interpretationem dudum notavit Gevartius Papin. Lect. V, 9. ubi defendit & explicat *Delicias*. quod confirmat Quintilianus Instit. I, 2. *Verba, ne* Alexandrinis *quidem permittenda* DELICIIS, *risu & osculo excipimus*. ubi *deliciae* sunt *Pueri, delicati*. De his Martialis Epigr. IV, 42.

Si quis forte mihi posset praestare roganti,
Audi, quem puerum, *Flacce, rogare velim.*
Niliacis *primùm puer is nascatur in* oris:

Nequi-

Nequitias tellus ſcit dare nulla magis. Ex quo loco aeque bene legere poſſes in Statio, *loquaces* NEQUITIAS, quod a τῆς ΑΕΔΙΤΥΑΣ non longius abeſt quàm τὸ DELICIAS. Pro *doctumve* Parm. & Rom. *doctumque*: quod omnino verum eſt. *Vulnera noſtrae cauſae*, verſu praecedenti, ſunt *noſtra vulnera*, ſi locus recte habeat. *noſtra cauſa* pro *nos*, ut *cauſa veneni* pro *venenum* apud Ovid. Met. IV, 19. & innumera ejus formae. Sed de loci ſanitate dubito.

v. 68. *Infantem, linguaque simul, ſalibuſque protervum.*] In MSS. eſt *lingua* SIMIUM: & ita Editt. Parm. & Rom. Quod cum non intellexerint, fecerunt primo *lingua* SIMUL. deinde ad ſupplendum verſum addiderunt QUE: *linguaque* SIMUL. quod & aliis Auctoribus ſaepe factum eſt. Domitius legebat *Simium*, & intelligebat animal iſtud quod Graeci πίθηκον vocant: " Ego, inquit, non habebam puerum " emptum ex grege & Cataſta Aegyptiorum; qui a mangone eruditi loquaces ſunt tanquam picae, aut geſtibus " *ſimium* imitantur; ſed natum apud me " adoptavi." Euge bone Interpres, ad Phaedri Fabulas ablegande, ubi *arbores loquuntur, non tantùm ferae.* T. Demſterus ad lib. V. Roſini Antiquitat. probat conjecturam viri docti legentis *lingua* SAMIUM, quod accepit pro *acuto*, ex Nonio Marcello. Sed hunc refutat Gronovius Diatr. c. LXI. & legit *lingua* SIMILI; & fuſe & erudite explicat de puero pantomimo, quem, inquit, *protervum lingua ſimili* dicit, quà nimirum ſenſus ſermonemque aliorum comoedice refert. Optime ſane; niſi quod propius eſt ſcripturae Codicum, unâ tantum literâ mutatâ,

Infantem, lingua NIMIUM, *ſalibuſque protervum:*

nimium lingua; ob quod ſupra vocat LOQUACES *Delicias.* Horatius Carm. II, 12.

Nec ſaevos Lapithas, & NIMIUM MERO Hylaeum.

Sic *immodicae* MERO *rixae* Carm. I, 13. *immodicum* DICTIS *Iäxarten* Val. Flaccus V, 597. ubi vide Burmannum, qui ex Tacito locum adducit Hiſt. I, 35. *ignaviſſimus quiſque, &, ut res docuit, in periculo non auſurus,* NIMII VERBIS, *linguae feroces.* Sic *multus ſile* Plinius N. H. XXXV, 11. de Mecophane pictore: *aliàs durus in coloribus, &* SILE MULTUS. ita recte emendaverunt Gronovius & Pintianus. *Sil* eſt pigmenti genus. *multus ſile* qui eo pigmento multo utitur. Potes etiam legere *linguae nimium*, ut apud Sil. Italicum V, 232. *nimium pugnae, nimiumque cruoris.* Sed non opus eſt, cum *lingua nimium* ſit aeque probum. Vide Burmannum ad locum Val. Flacci. Pro *Infantem* Parm. monſtroſe, *Infaſtate.* Verſ. 70. Pro *Excepi, & vinctum* Parm. & Rom. *Aſpexi: atque unctum.* Fruſtra. Epithal. Stell. v. 109.

tellure cadentem
Excepi, *fovique ſinu.*

recipere ſinu dicit Geneth. Lucan. v. 38. *ſuſcipere gremio* Claudianus in Rufin. I, 94. Recte quoque *& vinctum.* Ovidius Ibide, de illo recens nato, v. 235.

Membra*que* VINXERUNT *tinctis ferrugine pannis:*

ubi vide Notas Burmanni. Plinius Proem. lib. VII. Nat. Hiſt. de Homine: *Ab hoc lucis rudimento, quae ne feras quidem inter nos genitas,* VINCULA *excipiunt, & omnium membrorum* nexus: *itáque feliciter natus jacet, manibus pedibuſque* DEVINCTIS, *flens animal ceteris imperaturum.* Argute & eleganter.

v. 71. POSCENTEM*que novas tremulis ululatibus auras.*] Nullus in his ſenſus. Infans enim modò natus non POSCIT *novas auras ululatibus*, cum certe plus *aurae* jam habeat quam cum in matris utero incluſus fuit. Quare igitur *poſceret auras*, cum jam in *auram apertam* editus ſit? aequius erat ut diceretur *poſcere novum nutrimentum* vel *mammam* matris, quàm *auras.* Scripſit Statius,

PULSANTEM*que novas tremulis ululatibus auras*
Inſerui vitae.

Auſonius Epigr. 108.

Principio tremulis gannitibus aëra PULSAT.

Lucanus VI, 225.

laetus fragor aethera PULSAT *Victorum.*

Sil. Italicus XVII, 136.

Quadrupedem elatis PULSANTEM *calcibus* AURAS.

Claudianus Praef. Lib. II. in Eutrop. v. 51.

Improbe, quid PULSAS *muliebribus* aſtra querelis?

Ovidius Met. III, 706.

Penthea ſic ICTUS *longis* ululatibus aether
Movit.

Avienus Deſcr. Orb. v. 753.

Producit noctem ludus ſacer: aëra PULSANT
Vocibus, *& crebris late ſola calcibus urgent.*

Idem v. 842. de Tauro monte:

nunc autem ſubrigit idem
Obliquas arces, & flexilis aëra PULSAT:

ubi forte ſcribendum *flexibus. Impellere auras* eodem ſenſu Ovidius Met. III, 20. *mugitibus* IMPULIT AURAS. Contrario modo mutatam a Librariis hanc vocem credo Protrept. Criſpin. v. 125. ubi pro PULSAT puto Statium ſcripſiſſe POSCIT. Pro *Inſerui* Parm. *Inferni.* Verſ. 73. pro *ortus* Parm. *artus:* Rom. *arctus.*

v. 74. *Uberibus tibi, parve, dedi.* HEU
munera noſtra
Ridebas IGNARUS *adhuc.*] Scio quid dici poſſit pro hac licentia poëtica *dedi heu*, ubi vocalis ante vocalem non eliditur. Sed Statius non tantum ſibi permiſit in his Silvis; vix in Thebaïde, niſi ubi turbate & praecipitanter oratio concipitur; vel ante nomina locorum aut Hominum, Graeco more. Unde recte emendavi, Tu *munera noſtra Ridebas:* quod ſermonis elegantia poſtulabat. Deinde, pro IGNARUS *adhuc* Parm. & Rom. INGRATUS: quemadmodum etiam habere MS. Senenſ. & Venet. Edit. notat Gronovius Diatr. c. XXXIII. quod comprobat hac explicatione, "beneficium meum nondum intelligebas, nec gratus eſſe poteras." Mihi multo potius videtur IGNARUS: Tu, inquit, riſu excipiebas meum munus, *ignarus adhuc* quantum beneficium tibi contuleram. Sic de Glaucia Meliboris Martial. Epigr. VI, 29.

Munera cum poſſet nondum ſentire patroni,
Glaucia libertus jam Melioris erat:

hoc eſt, *ignarus adhuc* Glaucia libertus erat Melioris; non *ingratus.* Claudianus Laude Serenae Reginae, v. 82.

alio tum parvus *in axe*
Creſcebat Stilicho, votique ignarus *agebat.*

De commutatione vocum *ignarus* & *ingratus* conſulas Heinſium ad Ovid. Met. VII, 711.

v. 75. PROPERAVERAT *ille*
Sed merito properabat, amor.] Parmenſis habet PROPERAVERIT: quod unice verum eſt. Objectio eſt, & objectionis ſolutio. Dicet aliquis, Satis feſtinus fuiſti, O Stati, in amore tuo erga hunc puerum, donando illi libertatem adhuc infanti. Reſpondet Statius: Sed meritò properavi & feſtinus fui in donando libertatem quae tam brevis futura fuit. *Properaverit* eſt *ſit ut properaverit*, vel *licet properaverit*, concedo ut properaverit; *tamen* merito properavit. Horatius Serm. I, 10. v. 64.

FUERIT *Lucilius, inquam,*
Comis & urbanus; FUERIT *limatior idem*
Quam rudis & Graecis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum ſeniorum turba; SED *ille,*
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in aevum
Detereret ſibi multa.

id eſt, *Sit ut* Lucilius *fuerit* comis & urbanus, *tamen* &c. Ovidius Art. Am. I, 53.

Andromedan Perſeus nigris PORTARIT *ab Indis* &c.

Verſ. 80. pro *Non cupii* Parm. & Domitii codices *Concupii:* unde ille bene emendavit.

v. 80. *primo* gemitum qui *protenus ortu*
Implicuit, fixitque mihi.] Mendoſiſſimus locus: nec a Libris, aut Interpretibus quicquam auxilii. Vox GEMITUM ſine dubio corrupta eſt: praeceſſit enim, *Nonne* GEMAM *te, care puer?* nec ſenſum ullum habet *gemitum implicare alicui.* Pro illa igitur primò ſubſtitui GREMIUM, memor ſimilis harum vocum mutationis in Eleg. ad Liv. Auguſt. v. 115. Et pro QUI, CUI, ut mox, CUI *verba ſonoſque Monſtravi:* unde etiam apparet legi oportere, *Implicui* vel *Adplicui fixique:* de *Seipſo* enim & ſuo affectu loquitur; ſic *cupii, Monſtravi, Erexi:* & pro *mihi, meum,* ſcil. *gremium.* Hae omnes ſunt parvae mutationes, & quae a cautiſſimo Critico admitti poſſunt in loco deſperato. Jam igitur exit,

primo gremium cui *protenus* ortu
Adplicui fixique meum; *cui verba, ſonoſque*
Monſtravi.

ſenſu optimo, & ſententia cohaerenti.

Adplicui

Adplicui gremium eſt *admovi*, in caritate exprimendâ uſitata vox. Lacrim. Etruſc. v. 17.

tenet ecce ſeniles
Leniter adplicitos *vultus:*

quemadmodum illic reſtitui pro *implicitos:* vide quae ibi notavi. Petronius Satirico: *Ego Gitoni* adplicitus *cum clamore flevi.* Recte etiam *cui fixi gremium meum* pro *adfixi*, (vide Lyric. ad Sever. v. 18.) quod teneriorem quoque affectum exprimit. Auctor Conſolat. ad Liv. Aug. v. 91.

Adfigique ſuis *moriens tua* pectora *ſenſit:*

ubi tamen Heinſius maluit *Adfligi*, quia ſequitur, *vultu lumina fixa tuo.* Ego potius mutandam putarem vocem *fixa*, quia *Adfligi* violentius eſt quàm ut conveniat *morienti.* Ibidem v. 95.

At miſeranda parens ſuprema neque oſcula fixit,
Frigida nec fovit membra tepente ſinu:

ita legendum; vulgo, *tremente ſinu.* verum & elegans eſſe *tepente* oſtendit Antitheton *Frigida. Fixit* ibi eſt *adfixit*; licet in ea quoque voce varient Codices. Si quis magis verosimilia proferre poſſit, vel haec verè refutare, libens ego vineta caedam mea.

v. 82. & VULNERA *caeca* RESOLVAM.] Totus locus in omnibus Editionibus ita legitur & diſtinguitur:

cui verba ſonoſque
Monſtravi, (queſtuſque & VULNERA caeca RESOLVAM)
Reptantemque ſolo demiſſus ad oſcula dextra
Erexi.

Numquam intellexi ſenſum iſtius parentheſeos, *queſtuſque & vulnera caeca reſolvam.* CUJUS *queſtus reſolves*, O Papini? *Tuos* an *Infantis?* ſi *Tuos*, jam *reſolviſti* per totum hoc Epicedion, quod vix aliquid habet praeter *queſtus:* ſi *Pueri*, dicere debuiſti RESOLVI, ut *monſtravi, erexi.* Atque hinc ad ſenſum loci aditus fiebat:

cui verba ſonoſque
Monſtravi, *queſtuſque & vulnera caeca*
reſolvi:

loquitur de affectu ſuo & officiis erga Puerum: Monſtravi illi, inquit, verba ſonoſque; & *reſolvi* ſeu *explicavi* queſtus ejus, quos ego ſolus intellexi. Quaenam vero VULNERA *caeca* quae reſolvit Noſter? Facilis jam emendatio, percepto ſenſu,

cui verba ſonoſque
Monſtravi, queſtuſque & MURMURA *caeca* RESOLVENS;
Reptantemque ſolo demiſſus ad oſcula dextrâ
Erexi.

Murmura caeca: antequam loqui poterat & ſonos articulatos proferre, ego queſtus ejus & ejulatus intellexi & aliis explicavi. *Reſolvere* eſt *explicare, aperire.* Virgilius Aen. VI, 29.

ipſe dolos tecti ambageſque RESOLVIT,
CAECA *regens filo veſtigia.*

quem locum non dubito quin Statius in animo habuerit, & alium Aeneïd. X, 97.

ceu flamina prima
Cum depreſſa gemunt ſilvis, & CAECA *volutant*
MURMURA:

ita legendum eſſe alibi monui, pro *deprenſa fremunt.* Recte vero *murmura.* Theb. V, 613.

Heu ubi ſiderei vultus? ubi verba ligatis
Imperfecta ſonis? riſuſque & MURMURA ſoli
Intellecta mihi?

qui locus hunc egregie illuſtrat. Glaucia Melior. v. 104.

Tu tamen & motas etiam tum in MURMURA *voces,*
Vagitumque rudem, fletumque infantis *amabas.*

Clare confirmat hanc emendationem Auſonius Protreptico v. 67.

Multos lactantibus annis
Ipſe alui: GREMIOque fovens, & MURMURA SOLVENS,
Eripui tenerum blandis nutricibus aevum.

palam imitatur hunc Statii locum, quemadmodum ſaepe alibi facit: & hinc etiam ſtabilitur GREMIUM PRO GEMITUM. Paulinus lib. de Sto Joanne Bapt. v. 207. de puerili aetate loquens:

Blanditiae riſuſque ſilent, INCERTAque *ceſſant*
MURMURA.

Eumenius Grat. Act. Conſtantino, c. X. *Diu venturi hominis partus optatur; diu* vagitus inconditi *locuturam differunt vocem.* Noſter Theb. VI, 164.

Illa tuos queſtus, *lacrimoſoſque impia riſus*
Audit,

Audiit, & vocis *decerpſit* MURMURA *primae.*

Crebro commutantur hae voces a Librariis. Ita Theb. X, 440. pro *ſupremaque* MURMURA *volvens*, Codex Petrenſis habet VULNERA. Et alibi paſſim invenies.

v. 84. blando*que* ſinu *jamjamque* natantes

Exercere *genas, dulceſque accerſere ſomnos.*] In Parmenſi & Romana Editionibus ita concipitur hic locus difficillimus:

blandoque SINUS *jam jamque* NITENTES

EXCEPERE *genas* &c.

niſi quod pro *nitentes* Rom. habet *nitantes*, quod ita explicat Domitius: " *nitare* " eſt oculo & aliorum membrorum niſu " conari: unde *nictus* dicitur. Papinius " *nitantes* dixit primâ quidem brevi. *Si-* " *nus* (inquit) meus *excepit* genas pueri " *nitantes*, hoc eſt palpitantes propter " ſomnum quem ei accerſebam." Legebat igitur *ſinus excepêre.* ſed tunc oportuit *blandi ſinus*; & *accersêre*, penultimâ productâ; quod non admittit metrum. Tho. Reineſius Epiſt. ad Daumium legebat, (prout me monuit Amicus, liber enim non eſt ad manum)

blanduſ*que* fui *jam jamque* natantes

Exercere *genas.*

Sed haec conjectura difficultatem unam tollit, majorem relinquit; nempe quid ſit *Exercere genas.* Omnia tentanti diu mihi videbatur locus mutilus; quod facile accidere potuit ad finem Carminis imperfecti: & ideo Aſteriſco locum inſignivi in Contextu meo, moeſtus quod in ultima operis parte tam male mihi ceſſiſſet. Jam verò, perpenſo ſenſu & MSS. lectione, nulla paene mutatione Statium ſibi reſtitui:

Reptantemque ſolo demiſſus ad oſcula dextra
Erexi; BLANDI*que* SINUS *jam jamque* NATANTES
EXCEPISSE *genas, dulceſque accerſere ſomnos.*

& blandi fuerunt *ſinus excepiſſe oculos jam jamque natantes; & accerſere dulces ſomnos.* Tota hujus loci difficultas erat in defectu verbi Subſtantivi *fuerunt:* quae Ellipſis frequens Papinio, ad obſcuritatem uſque; ut alibi notat Gronovius: & exempla in qualibet pagina. *Blandi excepiſſe*, ut apud Horat. Carm. I, 12.

BLANDUM *& auritas fidibus canoris* DUCERE *quercus.*

Vide exempla hujus Graeciſmi apud Bentleium ad Carm. I, 1. *Natantes genas* ſeu *oculos:* quae indubitata eſt lectio. Auctor Conſol. ad Liv. Aug. v. 93.

Lumina *caerulea* JAM JAMQUE NATANTIA *morte.*

Ovidius Met. V, 71.

Jam moriens, oculis *ſub nocte* NATANTIBUS *atra.*

plura notavi ad Uxor. v. 39. Blandi EXCEPISSE *&* ACCERSERE: qua Temporum mutatione nihil frequentius. Eq. Max. v. 100.

Apelleae CUPERENT *te ſcribere cerae,*
OPTASSET*que novo ſimilem te ponere templo.*

Excepere pro *Excepiſſe*, ut Theb. III, 355. pro *Exploraſſe* Cod. Petrenſis *Explorare.* Tolle igitur Aſteriſcum ex Contextu, & in ejus locum admitte,

blandique ſinus jam jamque natantes
Excepiſſe genas:

&, ſiquid de Statio bene meruerim, Κρῆτες δόες.

ADDENDA

ADDENDA & MUTANDA.

Notae in duas priores Libri Primi Eclogas paene abſolvebantur antequam in manus meas venerunt Editiones Parmenſis & Romana: univerſae autem, antequam nactus eram praeſtantiſſimam Editionem Venetam. Libuit igitur hic adjicere notabiliores varietates iſtarum editionum; & praeterea, ſi quid ab aliis adnotatum, aut a meipſo Omiſſum vel Erratum, poſtea deprehenderim.

LIB. I.

AD EPIST. AD STELLAM.

LIN. 4. *fluxerant*] Parm. & Ven *fluxerunt*: forte rectius.

Lin. 5. *de ſinu meo pro *** congregatos*] Ita Parmenſis. ſuppletum in margine PRODIISSENT. Et mox: *Quid enim **** quoque autoritate*: ſuppletum eadem manu, OPORTET HUJUS *quoque autoritate*. Eadem lacuna in Ven.

Lin. 16. *quaedam & ſingulis diebus*] Parm. Ven. & Rom. & IN *ſingulis*: recte.

Ibidem: *quamvis metuò ne verum*: Parm. *quamvis me ore verum* in margine, *metuo ne*.

Lin. 25. *ſcis biduo ſcriptum*] Parm. *triduo*: male. Ibidem: *ſed tamen* CCLXXII *hexametros habet*. Parm. & Ven. *Sed tantum tamen exhametros habet*.

Lin. 30. *nomine meo gloriari,* ET *villam Tiburtinam*] Parm. omittit ET. unde recte puto me emendaſſe, *nomine eo gloriari, villam Tiburtinam* &c. id eſt, *eâ causâ*.

AD ECLOG. I.

v. 1. *geminata*] Ita Parmenſis & Ven. Rom. *gemmata*: male.

v. 18. *non amplius*] Parm. *non altius*: & ita Lipſii codex, teſte Bernartio, cui placuit *altius*: & verum puto. niſi malis *altior*. ita etiam Veneta, *altius*.

v. 29. *Julia templa*] Recte admiſi in Contextum *tecta*: & ita Parmenſis, & Veneta.

v. 35. *Troïcus ignis*] Venet. *troius ignis*. & ita Eclog. IV, 125. pro *Troica ſaecula*, eadem habet *troia ſaecula*. Vide Cl. Bentleium ad Horat. Carm. III, 3. v. 32.

v. 41. *evolvere*] Venet. *deducere*.

v. 42. *Et quis*] Parm. & Ven. *quae*.

v. 46. *habitus*] Ven. *initus*. v. 48. pro *vivus* Ven. *nimius*.

v. 56. *tanto*] Parm. *toto*: & ita Ven.

v. 57. *laborant*] Parm. & Ven. *laborăt*.

v. 67. *Famoſuſque lacus*] Parm. & Rom. *Famoſique*: quod verum eſt, ut infra, v. 82. *profundos lacus*. & hoc pacto vitatur ſibilus. Legendum quoque *ſervant*. Et hoc in Contextum recipi velim. ita etiam Veneta.

v. 85. *tradere es auſus*] Parm. & Rom. & Venet. *traderis*. Vide notas meas.

v. 91. *hiemes opus*] Omittit τὸ *opus* Rom. & Venet.

v. 96 *juxta*] Parm. & Ven. *junctа*.

v. 100. *Munere: Apelleae*] Parm. *Munera pelleae*: quod fruſtra probat Politianus Epiſt. VI, 1.

v. 102. *Atticus*] Venet. *Actius*.

v. 103. *Taras*] Parm. & Rom. & Ven. *Tonans*. emendavit Politianus.

v. 107. *Laetus huic*] Rom. *Laetius hnic*: male. pro *tura* Ven. *jura*.

A D

AD ECLOG. II.

Lemma hujus Eclogae in Parm & Ven. ita concipitur : *Epithalamion in Stellam poëtam & Violentillam Stellae conjugem.*

v. 14. *vultumque*] Parm. & Ven. *vultusque :* recte : Vide ad IV, 2. v. 41.

v. 21. *nimbo*] Parm & Rom. *tymbra.* & ita Ven.

v. 22. *violis*] Parm. & Rom. & Ven. *mollis.*

v. 23. *dominae*] Parm. & Ven. *dominis.* latet aliquid.

Pag. 17. lin. 24. adde Notae: Hae voces *mendax* & *mordax* commutantur apud Ovidium Art. Amat. I, 431. & alibi.

v. 41. *Hanc propter* JUSTUM *Pisaea lege trementem*
Currere] Ita edidi ex Conjectura Gronovii, pro TUTUM, quod absurdum erat. & hae voces *tutum* & *justum* pariter confunduntur apud Ovidium Met. XV, 588. ubi pro JUSTIUS tres Libri habent TUTIUS. Cl. verò Burmannus ad Ovid. Amor. II, 14. v. 43. monet Heinsium legisse,

Hanc propter VOTUM *Pisaea lege :*
votum est *res optanda*, ut Lucan. VII, 63.
Jam Pompeianis VOTUM *est Pharsalia castris.*

Parmensis vero habet,

Hanc propter LICUIT *Pisaea* &c.

unde nullo negotio efficitur

Hanc propter LIBUIT *Pisaea lege trementem*
Currere :

Propter hanc VOLUPTATI ESSET etiam *trementem* currere. & videtur exscribere hunc locum, suo more, Claudianus de Nupt. Hon. & Mar. v. 255.

Te propter LIBUIT *tantos explere labores :*

id est, *voluptati erat.* Sed veritatem unice servat Venet. quae habet,

Hanc propter TANTI *Pisaea lege* &c.

propter hanc TANTI *fuit, operae pretium fuit, etiam* TREMENTEM *currere.* Nihil certius. Sic Via Domit. v. 81.

Et grates ago, servitusque TANTI
Quod sub te duce, te jubente, cessi :

ubi Ven. & Parm. omittunt verbum substantivum *est* post *tanti*, ut in hoc loco. Vers. 44. pro *Sedisses* Parm. & Rom. *Venisses :* Ven. *Dixisses :* male. Vers. 91. pro *supereſſe* Parm. *durasse*, quemadmodum edideram : & ita Venet. Vers. 98. pro HINC *tibi*, Ven. & Parm. SIC : recte : & ita edidi. Vers. 100. conjeceram *haud extrema:* confirmat Ven. quae habet *aut extrema.*

v. 152. *Pendent* innumeris *fastigia nixa columnis*] Ferri potest. sic Ausonius Mosell. v. 336.

Innumerisque *super nutantia tecta* columnis.

Sed melius respondisset sequens versus, si in hoc scripsisset,

Splendent Taenariis *fastigia nixa columnis.*

fastigia splendent columnis TAENARIIS, *robora lucent* DALMATICO *auro.* Propertius III, 1.

Quod non TAENARIIS *domus est mihi fulta* columnis.

Tibullus III, 3.

Quidve domus prodest Phrygiis innixa columnis,
TAENARE, *sive tuis, sive Carystie, tuis ?*

Vers. 146. pro *Clara* Heins. ad Ovid. Met. II, 867. mavult *Cara.* Sed non opus est ; immo verius *Clara limina*, utpote de domo *magnifica*, & *nitidis penatibus*, quos hic describit poëta. Vers. 145. pro *nitidos penates*, Ven. *rutilos :* & mox pro *nitidis astris* eadem *viridis.*

v. 194. *tacitumque inspirat amorem Connubii*] Pro *amorem* Venet. quoque *honorem :* forte rectius. *tacito* quoque, non *tacitum*, eadem ; sed non tam bene.

v. 203. *portus tumidae sic transfuga Pisae*] Heinsius ad Ovid. Met. V, 576. legit, *portum Eliacae* &c. vel *Eliadis Pisae.* Certe late proprium nomen. Veneta habet, *mie sic transfuga Pisae.*

v. 227. *Hic thyrsos, hic plectra* FERIT] Edidi ex conjectura FERUNT : & ita plane Veneta.

v. 231. ET FERVENT *compita flammis*] Divinaculus fui hoc loco. pro ET FERVENT edidi EFFULGENT : ecce Venet. ET FULGENT. Vers. 240. pro *geminat Concordia* Ven. *geniat :* quod Barthio, opinor, placeret.

v. 251.

v. 251. FESTIS *Digna toris*] Mallem, FAUSTIS *toris*. Vide ad Geneth. Lucan. v. 88. Ovidius Ponticor. I, 2. v. 133.

Ille ego, qui duxi veſtros Hymenaeon ad ignes,

Et cecini FAUSTO CARMINA DIGNA TORO.

En ipſiſſima verba; ut de hac emendatione non ſit dubitandum. Et ſanè vix plura ex Virgilio quàm ex Ovidio ſumſit Statius.

AD ECLOG. III.

v. 3. pro *noſcere* Ven. *ponere*.

v. 16. *Arte manus* CONCESSA *locis*] Suſpicor hanc vocem deberi Domitio: Ven. enim habet, *Arte manus* ARTEMQUE *locis*: Parm. *Arte manus* ANTIQUA *locis*. Nec quidem tam recte dici poteſt *forma* CONCEDI *alicui loco per artem manus*: potius eſſet, *addita*, *impoſita*. tale aliquid latere videtur. Verſ. 20. pro *Anien* Ven. *autem*: Parm. *Amnis*. Verius jam videtur *Anien*.

v. 22. *& habentes carmina ſomnos*] Recte edidi *habentes*; & ita Venet. non *aventes*, nec *amantes*.

v. 36. Pro *vena* Venet. *luna*, quod probavit Gronovius. vide Notas.

v. 42. ET *teneros invitant murmura ſomnos*] Si legas AUT pro ET, evaneſcet omnis hujus loci difficultas. hoc in Contextum tutò admittas.

v. 65. *in gurgite ſontes*] Ven. *immergite fontes*: voluit, opinor, *in margine*, quod verum puto.

v. 78. pro *ſilvis Lycaeis* Ven. *beatis*. ortus error ex charactere Longobardico, in quo non multum differentiae eſt inter ſcripturam harum vocum.

AD ECLOG. IV.

v. 11. *legeſque*, *urbeſque ubicunque togatae*] Vetuſtae Ven. Parm. & Rom. omittunt prius QUE: ut jam videam veriſſimum eſſe quod olim ſuſpicabar, nempe pro *queſtu* verſu praecedente legendum eſſe *queſtum*:

Inque ſinum quae ſaepe tuum fora turpida queſtum
Confugiunt leges; *urbeſque ubicumque togatae* &c.

leges, *quae in ſinum tuum confugiunt queſtum* (ut querantur) *fora* eſſe *turbida*, & ideo locum & honorem illis non eſſe. Tacitus Annal. I, 2. *invalido* legum *auxilio*, *quae vi*, *ambitu*, *poſtremo pecunia* TURBABANTUR. Mox, v. 13. pro *noſſeque* Ven. *nos teque*. deſperatiſſimus adhuc locus.

v. 26. *Excludat Pimplea ſitim*] Heinſ. ad Ovid. Met. I, 504. ſcribi vult, *Excludas*, *Pimplei*, *ſitim*. & ita Surrent. Poll. v. 37. pro *Et ſuperet Pimplea ſitim*, *ſuperes Pimplei*. Sed non opus eſt. *Pimplea* enim, Πιμπλεια, *fons* eſt hoc loco, non *Muſa*. Vide ſatis exemplorum hujus vocis apud Cl. Bentleium ad Horat. Carm. I, 26. v. 9. Veneta autem Edit. non *Pimplea*, ſed *Piplea* habet: ut & in ſupra citato loco Surrent. Poll. *Et ſuperet Piplea ſitim*, non *Pimplea*. Sic in Epigram. Catulli:

Mentula conatur Pimplaeum *ſcandere montem*:

eadem Edit. habet *pipellum*, pro *Piplaeum*. vide Varronem & Heſychium, citatos a Bentleio. & huic forte ſcripturae alludit locus ille Apulei Metam. II. *Sic in modum ſuperbi juvenis Adoni*, *vel muſteluatis* pipletis *laceratus atque diſcerptus*, *domo proturbor*. haec eſt lectio antiquiſſimorum librorum. Heinſius vero ad Ovid. Met. I, 504. legit, *juvenis Aonii vel Muſae nati Pimpleidis*, & interpretatur de Pentheo & Orpheo diſcerptis a Bacchis. Legendum puto *juvenis Edoni*, i. e. Orpheos: & ſub voce *pipletis* forte latet nomen *Eupolidis*: *miſelli vatis Eupolidis*, pro *muſteluatis pipletis*: vel tale aliquid. nota mors Eupolidis.

v. 71. ILLA *quoque clarus*] Veneta quoque ILLI. neſcio quid velint. Verſ. 76. pro *vigens* Ven. etiam *igens*. Verſ. 86. Poſt hunc verſum, ſicut in Parm. & Rom. ita in Venet. inſeritur iſte,

Attollam cantu gaudet traſimenus & alpes.

Vide Notas. Verſ. 111. pro *Deus* Ven. quoque *Deos*: rectè. Verſ. 118. pro *timor* Ven. *tenor*.

AD ECLOG. V.

v. 4. *Tuque inimica ferae*] Politianus emendaverat, *Tu quoque muta ferae*. neſcivi tunc temporis unde hanc lectionem habuerit, & ideo ex contextu ejeci: ſed cum jam videam Venetam quoque hanc ſervare, rogo ut in Textum recipias *Tu quoque muta ferae*.

v. 27. *praecelſis quarum vaga molibus unda* CRESCIT] Diu ſuſpectam habueram ultimam vocem. gratias ago optimae Venet. quae hunc mihi ſcrupulum exemit, ſuppeditando

quarum vaga molibus unda
CESSIT:

unda antea vaga nunc CESSIT molibus, in ordinem & modum redacta: elegantiſſime. Sic Via Domit. v. 81. ubi Vulturnus *amnis* loquitur,

Sed grates ago, ſervituſque tanti,
Quid ſub te duce, te jubente, CESSI.

Sic etiam Surrent. Poll. v. 52.

His favit Natura locis; his victa, colenti
CESSIT:

ita ex antiquiſſimis Editt. legendum, pro *hic victa*. Verſ. 36. pro *Nomadum metallis* Venet. *nomaſis*; quod, opinor, vult *Nomaſin*: & hoc forte nonnullis non diſplicebit.

v. 43. *In ſpecies* ANIMOSQUE *nitent*] Venet. ANIMOQUE: forte,

vario faſtigia vitro
In ſpecies ANIMATA *nitent.*

Noſter Theb. VI, 268.

Exin magnanimûm ſeries antiqua parentum
Invehitur, miris in vultum ANIMATA *figuris.*

Vide Not. ad Arb. Ated. v. 53.

AD ECLOG. VI.

Pag. 68. col. 2. lin. 34, adde poſt vocem, Eos: Ex Ovidio Faſt. III, 877.

Tres ubi Luciferos VENIENS *praemiſerit*
Eos.

Idem Metam. V, 440.

v. 15. *& quas percoquit Eboſea cannas*] Venet. quoque habet *quod*, quemadmodum conjeceram. Sed jam dubito de *cannis*, poſtquam legi ea quae contra hanc Salmaſii conjecturam diſputat Palmerius Exercitat. in Graec. Auctor. p. 491. & in contextum reponas volo *cannis*.

v. 43. *Una* VESCITUR *omnis ordo menſa*] Venet. NASCIMUR: unde conficitur certiſſima emendatio, VESCIMUR. *omnis ordo* VESCIMUR, ut Herc Surrent. v. 85. *huc omnis turba* COIMUS. Exempla ubique. Verſ. 46. pro *huc* Ven. Parm. Rom. *hoc*. Verſ. 58. nondum mihi ad plenum ſatisfacio de hoc loco: & ſuſpicor ſub voce *peractos* latere *per artus*, ut alibi in his Silvis depravatae fuerunt hae voces. *Quos Natura breves ſtatim per artus Nodoſo ſimiles globo ligavit*: vel quid tale. Verſ. 60. pro *conſerunt* Ven. *conſerunt*: utrumvis probum, *conſerere manus* vel *conſerre*. Verſ. 74. pro *Permutat* Parm. & Ven. *Permutant*: rectè. Verſ. 81. pro *comparantur* Ven. *temperantur*. Verſ. 91. pro *licere* Parm. *nocere*.

v. 93. *alias adivit urbes*] Ven. & Parm. *abit in urbes*: quod veriſſimum eſt. mutatum ab aliquo qui metro timebat.

v. 96. *Jamjam deficio*] Heinſius ad Ovid. Heroid. V, 150. ex Parmenſi vult, *Jamjam deficior*. Recte quidem dicimus *deficior viribus*, vel *animo*, vel *pecuniâ*. Sed adhuc quaero exemplum ubi τὸ *deficior*,

cior, ſine Ablativo, ponitur pro *deficio*: quae enim ibi attulit Heinſius non probant hoc. Noſter Epiced. Puer. v. 42.

Deficio, *medicaſque manus fomentaque quaero.*

Nihil igitur muto. Vide Marq. Gudium ad Phaedr. I, 21. In Notis p. 70. col. 2. lin. 41. lege *intexens*: & dele quatuor lineas, a voce *ita* ad τὸ *Dici.*

LIB. II.

IN EPIST. AD MELIOREM.

Lin. 8. *apud te complexus amabam*] Conjeceram *ammirabar*, id eſt, *admirabar*: favet Venet. quae habet *amabare*. Lin. 24. vocem *libenter* neſciunt Veteres Editt. ideo excludatur L. 26. pro *cariſſima* vel *clariſſima uxorum* Venet. *cariſſima uxor.*

AD ECLOG. I.

v. 5. *& verba medentia ſaevus Conſero*] Edideram ex conjectura, *ſaevis Conſero*: & ita totidem literis Veneta. Verſ. 13. pro *latrant* Ven. *lucrant*: an voluit *lacerat?* ſcil. *luctus.*

v. 96. *victos pietate parentes*] De *Matribus* loquitur: unde, opinor, Venet. habet *victas*. Sed non opus eſt. Soſipater Chariſius Inſtit. Gram. lib. 1. p. 79. *Haeres*, PARENS, *homo, etſi in communi ſexu intelligantur, tamen maſculino genere ſemper dicuntur.* citat deinde Virgil. Aen. III, 341. ubi Andromache de *Creüſa* loquiquitur:

Ecqua tamen puero eſt AMISSI *cura* PARENTIS?

ubi tamen vide Pierium.

v. 125. SED *adhuc infantia* MIXTA] Primo legendum ET *adhuc*, propter ſequens, *Jam* TAMEN *& validi greſſus.* Deinde, quid eſt *mixta infantia?* lege, *& adhuc infantia juxta*, ſc. erat. Thebaïd. VI, 382.

tibi nulla ſuperſunt
Gaudia; jam Thebae juxta, *& tenebroſa vorago.*

v. 130. *& anguſta telas artare lacerna*] Meritò locum hunc pro corruptiſſimo notavi. Veneta habet *telas jactare*, pro *artare*. unde mihi confirmatur quod dudum ſuſpicatus eram, nempe vocem *artare* huic loco irrepſiſſe formatam ex alia ſimili voce; nempe ex voce *artus*:

brevibus conſtringere laenis
Pectora, & anguſtos artus jactare lacerna
Enormi non ille ſinens, ſed ſemper ad annos
Texta legens, modò puniceo velabat amictu.

Vide Notas, ubi partim emendavi & explicavi. *Jactare anguſtos artus enormi lacerna*, eſt, imponendo laxas & enormes veſtes anguſtis artubus facere ut artus majores appareant quàm revera ſunt: & hoc opponitur praecedenti, *brevibus conſtringere laenis pectora.* Neutrum horum, inquit Statius, fecit Melior; *ſed ſemper ad annos texta* legebat. Supra v. 123. pro *refringere* Ven. & Parm. *infigere*: forte *infringere.*

v. 164. *Deſertas* EXOSUS *opes*] Ven. & Rom. EXUTUS: forte rectius. ita Eclog. VI. hujus libri, v. 60. in re ſimili,

O quam divitiis cenſuque EXUTUS *opimo*
Fortior, Urſe, fores!

verbum utrique caſui inſervit prout omnibus notum eſt. Verſ. 81. *ludentem gramine* LERNAE. Non opus erat ut tantopere aeſtuarem: & verum eſt quod ſuſpicabar, nempe τὸ *Lernam* poſitum eſſe pro *Nemea*, propter *vicinitatem* locorum. Sic Epiced. Patr. v. 142. *germine Lernae* pro *Nemeae*, ſeu corona quae Ludis Nemeaeis conferebatur victori. Et ita alibi factum. Verſ 198. pro *enim* Ven. *eum*. Verſ. 218. pro *finem timet* Ven. *finem dabit*. Verſ. ult. pro *Qua potes* Ven. *Qui* quemadmodum edideram.

AD ECLOG. II.

Pag. 90. Col. 2. lin. 16. poſt vocem *Domitius*, adde: Sed tamen corruptus eſt locus, & valde ſuſpicor ſub vocibus *adhuc vacua* latere *olüpiaca*, id eſt, *Olympiaca*:

Si quid Olympiaca famae *admirabile Piſa*
Phidiacae raſere manus:

pro *adhuc vacua tamen*. Piſa *Olympiaca*, propter certamen Olympium: vide Apuleium initio Florid. II. *Famae admirabile*, ut *famae obſcura* Epiced. Patr. v. 109. ubi vide quae notavi.

v. 80. *Quaeque ferit curvos exerta Megalia fluctus*] Corruptus locus. Dixiſſe debuit Megaliam *feriri* a fluctibus, non *ipſam* ferire fluctus. Veneta habet:

Quaeque ſerit curvos exerta Megalia fluctus.

Forte:

Quaeque premit curvos exſerta Megalia fluctus.

Rutilius Itiner. I, 315.

Tenditur in medias mons Argentarius undas
Ancipitique jugo caerula rura PREMIT.

Verſ. 60. pro *Methymnaei* Ven. *Mytilinei:* de qua ſcriptura vide Voſſium ad Melae II, 7. p. 201.

v. 118. *maria ipſa* VETANTUR *Obſtrepere*] Non male legas VERENTUR *Obſtrepere:* quod majorem *reverentiam* monſtrat cum *timore* junctam: ſic Theb. VIII, 291.

Sumere tunc arcus, ipſumque onerare VERETUR
Patris equum.

v. 121. *Vive Midae gazis & Lydo* DITIOR *auro*] Forte legendum DIGNIOR: ut Tiburtin. Manl. v. 105. DIGNE Midae, Craeſique opibus, & *Perſide* gaza: ubi eadem omnia vides.

v. 126. *indignantemque reſellis Fortunam*] Edidi *refellens:* Venet. *reſelles*, amiſſo apice qui ſuper *e* appingebatur.

AD ECLOG. III.

v. 3. *Curvata in nodos*] Edidi ex conjectura, *Curvata, enodis redit inde*, &c. firmat Veneta quae habet *in nodis*.

v. 19. *ardenti jamjam* SUSPIRIA *librat Pectore*] Barthius interpretatur, *anhelitum ex curſu vehementem compeſcere nititur*. Sed hoc non videtur eſſe *librare ſuſpiria:* & potius videretur *ſuſpiria vibrat*, id eſt, *emittit*, ut apud Gratium Cyneget. v. 388. de cane rabido:

Aeſtivis vibrans *accenſos febribus* ignes:

ita legendum; vulgo *Aeſtivos*, & *accenſis*. Prudentius Apotheoſ. v. 49.

Hoc Verbum *eſt quod* vibratum *patris ore benigno*
Sumſit virgineo fragilem de corpore formam.

Sed vide quid ſequatur, *jam praedae* LEVIS *imminet*. Oppoſitio videtur poſtulare,

ardenti jamjam VESTIGIA LIBRAT
Pectore; jam praedae LEVIS *imminet.*

ſua credens connubia, hoc eſt *certus amorum*, negligentius interdum agit, & *veſtigia librat, ſiſtit ſe*, curſum ſuſtinet: ſtatim tamen *praedae* LEVIS *imminet*, curſum repetit. Sic *librare curſus* Ovid. Amor. II, 6. *librare pennas* Quintil. Declam. XIII. de apibus. *librare volatum* Silius XV, 425. *librare brachia* Apuleius Miles. III. Recte vero *librat veſtigia* Pan, curſum ſuſtenturus: niſi enim ita feciſſet, aut procidiſſet, aut in tergum lapſus fuiſſet; cum ſuperiora corporis adeo graviora eſſent inferioribus. *librat* igitur in *aequilibrio tenet*.

v. 62. *geniali luce*] Veneta quoque *genitali*: vide Notas.

AD ECLOG. IV.

v. 4. *Heſternas miſerande dapes*] Ven. & Rom. *externas:* forte *extremas:* & hoc verum puto. Hae tres voces perpetuò confunduntur in Libris.

v. 8. *at nunc aeterna ſilentia Lethes*
Ille canorus HABES] Heinſius ad Ovid. Heroid. XIV, 95. *pro* HABES, *forte*, inquit, *reponendum* OBIS. Non opus eſt. Noſter Protrept. Criſp. v. 136.

an te ſeptenus HABEBIT
Iſter?

Ovidius Rem. Amor. v. 629.

Quid juvat admonitu tepidam recaleſcere mentem?
Alter, ſi poſſis, orbis HABENDUS *erit.*

ubi *habere alterum orbem* ut *habere ſilentia Lethes.* Genethl. Lucan. v. 111.

Seu pacis meritum nemus *recluſae*
Felix Elyſiis TENES *in oris.*

Idem ergo *Tu habes ſilentia Lethes*, & *ſilentia Lethes te habent:* & proinde nihil mutandum. Verſu penult. pro *feſſus* Ven. *fuſus.* Ult. pro *phoenix* Ven. *felix.* Supra pro *germine* eadem *gramine.* In Notis p. 105. ad verſ. 35. dixi, per *gramina* Arabum intelligi *caſiam* quae funeribus adhibebatur. Falſus fui: quippe iſta *caſia* quae funeribus adhibebatur erat *Aroma*, non *herba*, prout alicubi docet Salmaſius, (opinor in libro de Homonym. Hyl. Iatr. nam memoriâ deficior, nec ad manum liber) & clare Apuleius Apolog. *Ut ſi tus & CASIAM & myrrham ceteroſque id genus* ODORES funeti *tantùm emptos arbitreris.* Rogo igitur ut inducas ſex lineas a verbis per gramina uſque ad π Propertius.

AD ECLOG. V.

v. 22. *Sic pizer ille gradu, ſolitoque exutus honore*] Sono & elegantiae conſulueris, ſi legas,

ſolitoſque exutus honores:

non quin alterum probum ſit, ſed hoc magis Statianum videtur. Verſ. 26. pro *gladiator* Ven. *Germanus:* quod Gloſſatoris eſt.

v. 33. *deprendit lancea*] Venet. *trajecit lancea.* alterum multo elegantius.

v. 50. *Carmina quae donaſſe queant*] Venet. *Carmine quo potaſſe queam.* Verum puto, *Carmine quo nota eſſe queant?* ut olim conjeceram. Vide Notas.

v. 72. *Eleis unam trieterida* LUSTRIS] Heinſius ad Ovidii Met. XIV, 325. pro LUSTRIS conjicit LUCTIS. Nihil mutandum. *Elea luſtra*, ut *Capitolina luſtra* Ad Uxor. v. 92. *patrium* ſeu *Neapolitanum luſtrum* Surrent. Poll. v. 6. & ſimilia paſſim.

v. 88. *Cinnama, & Aſſyrio manantes* gramine *ſuccos*] Idem ad Ovid. Heroid. XV. 76. ita citat hunc verſum:

Balſama, *& Aſſyrio manantes* germine ſucci:

" Non *gramine* quod nunc legitur. *myrrham* enim innuit, quae arbor." Memoriae nimis fidebat vir ſummus. Verum autem videtur quod dicit de *germine* pro *gramine:* licet in hoc conſentiant Editiones. Vide eum ibi fuſe agentem.

v. 93. *Quam gemitus. ſed & ipſe juvat. quid terga* &c.] Diu me torſit hic locus; & deſperaveram: ſed jam verum inveni, ut opinor. Praecedit

Et domini fletus: hos tantum hauſere favillae,
Hos bibit uſque rogus. nec quod tibi ſetia canos
Reſtinxit cineres gremio, nec lubricus oſſa
Quod vallavit onyx, miſeris acceptius umbris.

Huc uſque luctum & lacrimas Urſi deſcribit: hortatur dehinc illum ut ſeipſum erigat & dolorem excutiat:

Quin gemitus ſedaſſe (vel *ſedare*) *juvat? quid terga dolori,*
Urſe, damus? quid damna foves? & pectore iniquo
Vulnus amas?

Quin eſt *hortantis*, cum interrogatione: idem quod *at cur non*, vel *cur non.* Virgilius Eclog. II, 71.

QUIN *tu aliquid ſaltem, potior quorum indiget uſus,*

Hinc

Viminibus mollique paras *detexere junco?* ita legendum puto pro *potius*. Gellius N. A. II, 21. *Hic ego ad nostros juvenes convertor, &*, QUIN, *inquam, vos Opici* dicitis *mihi, quare quod ἄμαξαν Graeci vocant, nos Septemtriones vocamus?* ita legendum, vulgo; QUID, *inquam, vos Opici dicitis mihi? quare* &c. QUIN *dicitis* est CUR NON *dicitis*, exprobratorie. Sed admodum probabilem facit hanc Conjecturam locus similis in Glaucia Melior. v. 208. in re nempe simili:

Hic finis rapto. QUIN *tu jam vulnera* SEDAS,
Et tollis mersum luctu caput?

omnia fere eadem vides.

AD ECLOG. VII.

v. 58. *Ingratus Nero dulcibus theatris*
Et noster tibi proferetur Orpheus] Vera est lectio quam hic posui; & ita censuit Gronovius Diatr. c. XXIX. Constructio est, *proferetur dulcibus theatris*, non *ingratus dulcibus theatris*: id est, *tu proferes, exhibebis theatro* poemata *Neronem & Orphea*. De verbo *proferre* dixi aliquid in Not. p. 304. ubi monui verbum esse *artificum*. Cicero Academic. II, 1. de Themistocle: *Qui quidem etiam pollicenti cuidam se* artem *ei memoriae quae tum primum* proferebatur, *traditurum, respondisse dicitur, oblivisci se malle discere*. Stare igitur potest versus ille *Ingratus Nero dulcibus theatris*; licet epitheton *dulcibus* non adhuc nimis arrideat. Auctor Vitae Lucani: PRIMA *ingenii experimenta in* Neronis laudibus *dedit, quinquennali certamine*. hic *tertio* loco ponitur *Nero*.

v. 67. ET *fulmen ducis inter arma Divi*] Venet. & Parm. QUO *fulmen*. Scripsit: QUOD *fulmen ducis inter arma Divi*: id est, *quale* vel *quantum fulmen*; ut passim his Silvis. *Dux Divus*, emphaticè, est Julius Caesar, utpote qui

Primus iter nostris ostendit in aethera Divis;

ut de eo Statius Eq. Max. v. 24. Infra, vers. 82. pro *taedis genialibus* Ven. *genitalibus*; & ita ad finem Eclogae, pro *genialis origo* eadem *genitalis*; recte: & ita edideram.

v. 111. *Seu pacis meritum nemus recluſae*] Acquieveram in Gronovii explicatione. Sed jam cum videam antiquiores Ven. Parm. & Rom. uno consensu (& ita MS. Florent. teste eodem) habere *merito*, cur dubitem quin Statius ita scripserit? *seu tenes nemus pacis, recluſum merito tibi*, vel *merito tuo*.

LIB. III.

AD ECLOG. I.

97. *Te gauderet*, ERAT] Ven. Parm. & Rom. ERANT: quod verum est vide ad Epithal. Stell. v. 227.

v. 135. *vix annus* ANHELAT *Alter, &* &c.] Parmensis, ut notavi, habet ANHELANS: quod non est de nihilo. immo Statianum hoc esse persuadeor. *Annus* ponitur pro *pars anni*. *annus* igitur *anhelans* est ea pars anni in qua *anhelamus* seu *aestuamus*; hoc est, *aestas*. vix rediit *aestas* altera, & Hercules templum habuit. Sic *horrens annus* Theb. IV, 1. ea pars anni in qua *horremus*, id est, *hiems*. Ita *vernantia tempora* pro *vere* Virgilius Culice, v. 409.

Et quoscunque novant vernantia tempora *flores*:

ubi aeque bene dixisse poterat *vernans annus*. Vide quae notavi ad Tiburt. Manlii v. 8. *Vix annus anhelans alter*, sc. *aderat*: ut Ovid. Fast. V, 524.

Vixque decem menses; & *puer ortus erat*.

Vide ad Epithal. Stell. v. 144.

Pag 138. lin. 42. post vocem *fixam*, adde: Ovidius Heroïd. XX, 221.

Insula, Coryciis quondam celeberrima Nymphis

CINGITUR

CINGITUR *Aegeo, nomine Cea,* mari. Met. X, 530.

non alto repetit Paphon aequore CINCTAM.

& ita alibi paſſim. Hunc vero locum videtur Statius hauſiſſe ex Metam. V, 388.

SILVA CORONAT *aquas,* CINGENS *latus omne.*

Hujus *Neſidos* mentionem facit Seneca Epiſt. LIII. Ut verò *coronare* pro *cingere* Latinis, ſic στεφειν Graecis. vide Callimach. Hymn. in Del. v. 93.

AD ECLOG. II.

v. 10. *vobis pontuſque poluſque Luceat*] Ita Venet. recte. Vide Notas p. 143. col. 1. ubi deleas rogo haec decem verba: quippe nec ille, nec quiſquam alius, opinor, *pontum* SERENUM dixerit. Falſus fui: Virgilius enim Aeneïd. V. ad fin. habet *pelago ſereno.* adeo labilis res es, Memoria. Eadem pag. col. 2. lin. 34. licet verum ſit quod diſputo contra Gronovium, non tamen Argumentationem recte inſtitui. Sic igitur refinge: elige enim quam vis verborum conſtructionem, vox LINO abundat. Salmaſius Epiſt. 88. legit &c. intermediis deletis.

v. 66. *anhelantemque jugis bis preſſit Olympum*] Ferri poteſt, ſi conſtructio ſit, *bis preſſit Olympum anhelantem jugis.* Bis, ſc. Pelio & Oſſa.

v. 103. *Excipe* multiſono *puppem Mareotida ſiſtro*] Auream lectionem ſervat Veneta; nempe *mulciſono ſiſtro:* de qua non eſt dubitandum quin Statii ſit. quippe non ſatis erat precari Iſidem ut exciperet puppem *multiſono* ſiſtro, quia *multiſonum ſiſtrum* potuit eſſe ſignum Iſidis fremebundae & *iratae:* ſed optat poëta ut illa excipiat puppem *placido* & *mulcente* ſiſtri *ſono,* σείσρῳ ἱλαῳ καὶ δόμβῳ. A *mulceo* & *ſonus* ſit *mulciſonus;* ut ab *horreo* & *ſonus, horriſonus.* Verſ. 100. pro *Nuſquam* Ven. & Parm. *Nunquam.*

v. 120. *Cecropio* STAGNATA *luto*] De hac lectione jam dubito, poſtquam in Venet. comperi, *Cecropio* SIGNATA *luto:* quod omnino verum puto. Duobus vel tribus modis explicari poteſt vox *ſignata;* & omnibus eleganter. Verſ. 129. pro AT *nos hoc iterum* &c. Ven. HAC *nos hoc iterum:* Rom. HOC: quod verum eſt. Vide Notas.

AD ECLOG. III.

v. 35. MERGE *rogis*] Heinſius ad Ovid. Ponticor. I, 9. v. 52. legit VERGE *rogis.* & ita ego dudum conjeceram; ſed monere inſuper habui, propter locum Thebaïd. VI, 225.

ſeu frena libet, ſeu cingula flammis

MERGERE.

& Epiced. Puer v. 19.

IMMERSIT cineri *juvenem.*

Nihil igitur muto. Supra, Verſ. 21. pro *putat* Ven. *ferat.*

v. 61. QUO *Lydius intrat Bacchus*] Edidi QUOD: ſed probum eſt QUO *intrat:* Ovidius Met. IV, 448. QUO *ſimul* INTRAVIT, *ſacroque a corpore preſſum Ingemuit limen* &c. Juſtinus I, 2. *Sed & Indiae bellum intulit;* QUO, *praeter illam & Alexandrum Magnum, nemo* INTRAVIT. Repone igitur in Contextum QUO.

Pag. 161. col. 2. lin. 46. poſt vocem *locus,* adde: Tandem in Conjecturam incidi, quam pro manu Statii paene auſim venditare. Ea eſt:

Vigil ipſe, animoque ſagaci
Excitus, evolvis quantum &c.

vulgata eſt,

Vigil iſte animique ſagacis
Exitus evolvit quantum &c.

quae eſt Parmenſis lectio. *Tu Etruſce* (inquit Statius; ſenem enim alloquitur & ſupra & infra) *vigil & excitus ſagaci animo, evolvis quantum* &c. *Ipſe* pro *iſte,* quae minima eſt mutatio. *Excitus animo ſagaci,* ut apud Senecam Hippol. v. 1082.

Tum vero pavidâ *ſonipedes* MENTE EXCITI
Imperia ſolvunt:

qui locus mihi hanc correctionem primus firmavit, licet dudum ita conjeciſſem

Statius

Statius Theb. III, 598.

Atque hic ingenti *Capaneus Mavortis* AMORE
Excitus, &c.

Ovidius Met. II, 779.

Nec fruitur somno, vigilacibus EXCITA CURIS.

Ex hoc versu sensum suum Noster videtur sumsisse. Potes etiam, *vigilans*, vel *vigilax animoque sagaci Excitus*: sed magis placet prior conjectura. Et sane Venet. habet *Excitus*: & *vigil ite*. Supra, Vers. 87. pro *partae* Ven. *parce*: unde confirmatur conjectura mea *sparsae*.

v. 112. *haud quamquam proprio*] Venet. *aut unquam*, id est, *haud unquam*: recte. Τὸ *unquam* παρέλκει, ut saepe. Deinde, v. 112. pro *decus eximium formae* Venet. *decus exiguum famae*. Vers. 119. pro *cessatum* EST *sanguine*, Ven. A *sanguine*: vide Notas.

v. 143. *Atque idem in cuneos populum cum duxit equestres*] Mirâ pertinaciâ Vetustae Ven. Parm. & Domitii Codd. habent *deduxit* pro *cum duxit*, quod Domitii est. Latet aliquid. Forte, *Utque idem—— deduxit*, idem quod *Cumque idem deduxit*: nisi sic potius legendum. Potest etiam servari Vetustarum lectio, & per *populum* intelligi Etruscus. *deduxit populum*, pro Etruscum qui ante erat *e populo*: ut apud Horatium, *Plebs eris*, pro *e plebe*: & multa hujusmodi sunt exempla. Sed nihil affirmo.

AD ECLOG. IV.

v. 55. *Tyrios sic fundit amictus*] Veneta *fugit amictus*: an voluit *fingit amictus*? Supra, pro *plena dextra*, forte *prona*, id est facili, favente.

v. 70. HAUD ULLO *concussum*] Ven. AUT NULLO. Scribe: *Leniter*, ET NULLO *concussum vulnere corpus* In Notis p. 169. col. 1. lin. 42. dele haec sex verba: per *Superis* intelligit Domitianum & Domitiam. Constructio est, *nectar verendum Superis*, non *praelibare Superis*.

AD ECLOG. V.

v. 16. *clamosi* TURBA *theatri*] Suspicor Statium scripsisse CURA *theatri*: ex Propertio II, 13.

Tot jam abiere dies, quum me nec CURA theatri
Nec tetigit *Campi*; *nec mea Musa juvat.*

Vide ad II, 2. v. 70. ubi hae voces commutantur.

v. 45. *Qua veteres Latias Graiasque Heroïdas aequas*] Suspectus mendi versus propter tot voces in *as* exeuntes, quae vitiosum ac ingratum sonant, ut bene notat Heinsius ad Ovid. Trist. V, 5. v. 43. Unde, inquit, Statius reliquisse possit videri,

Qua veteris Latii, Graiisque Heroïsin aequa es:

Satis caute agit vir magnus. Singula videamus. Probum est *Veteres Heroidas*, ut Pietat. Abasc. v. 255. & Ovid. Art. Am. 713. *Veteres Heroidas aequas* est ex Ovidio Amor. II, 4. v. 33.

Tu, quia tam longa es, veteres Heroïdas aequas.

Nihil igitur in his vocibus innovandum, cum satis clara sit Ovidii imitatio. De ceteris, mihi videtur legendum,

Qua veteres Latias, Graiûm*que Heroidas aequas.*

Graiûm Heroïdas ut *Graiûm murus Achilles* Ovid. Met. XIII, 282. *Graiûm poëtae* Lucretius II, 600. *Latias Graiûmque Heroïdas* pro *Graias*, ut Noster Theb. X, 838.

exhaustis olim Graiûm*que* suisque
Missilibus,

pro *Graiis*: & similia passim. Sic *puellas Libyae* pro *Libycas*, Herc. Epitrap. v. 105. Jam vero tres voces in *as* desinentes ferri possunt, ex his exemplis. Propemp. Met. Celer. v. 120.

Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas.

Propertius II, 2.

Aut quum Munichias Pallas spatiatur ad aras:

ita

ita omnino legendum puto pro *Dulichias*. Auctor Consolat. ad Liv. Aug. v. 419.

Vix etiam fueras paucas vitalis in horas.

& plura talia inveniri possunt. Insignis hujusmodi terminatio per quinque voces continuas, in Epigrammate Antipatri, citato ab Heins. ad Amor. II, 18. v. 26. de Sapphone:

τλῶ μ' ΜΗΤΑΝ
Ἀθανάταν θνατὰν Μῆτραν ἀειδομέναν.

sed ibi omnino scribendum, τλῶ μετὰ Μῆτρας Ἀθανάτας, ex sensu.

v. 49. *Et* QUAMQUAM *saevi* FECERUNT MAENADA *planctus*] Diu suspicatus eram partem hujus versus formatam esse ex Seneca Herc. Oet. v. 1886.

FERIANTque graves MAENALA PLANCTUS.

Obstupui cum in Venet. pro MAENADA inveni plane MENALA: unde pronum fuit facere,

questa est Meliboea relinqui,
Et CUJUS *saevi* FERIERUNT MAENALA *planctus:*
Aegiale, Meliboea, & illa *cujus planctus ferierunt Maenala.* Quaenam fuerit haec Heroïs Arcadica memoriae non nunc occurrit, nec vacat disquirere: non tamen dubito quin aliqua sit cujus maritus ad bellum Trojanum profectus est. Vers. 54. pro *natae* Ven. *note:* & mox *Nota* pro *Nata.*

v. 59. *amplectens, animamque in pignora transfert*] Parm. *amplectensque animam*que: Ven. *amplexuque animam in pignora.* Certissima emendatio, *amplexusque animamque in pignora transfert.* Vers. 60. pro *Heu terit* Ven. & Parm. *Et tenet.* Lege, nulla paene mutatione,

Et nunc illa, tenet viduum quòd sola cubile,
Otia tam pulcrae terit infecunda juventae:
Sed venient &c.

& sic clarescit locus ante obscurissimus.

LIB. IV.

AD ECLOG. I.

v. 5. *gaudete* CURULES] Nihil muto. legi tamen posset *gaudete* QUIRITES, ut in Vet. Lapide Albae Juliae reperto: *Aspice. Romule. pater.* GAUDETE. QUIRITES. *vestra. ista. est. gloria.* Citatur a Joan. Livineio Not. ad Mamertini Panegyr. Maximiano Aug. c. XIII.

AD ECLOG. II.

v. 4. *Aequore qui* MULTO] Quemadmodum Rom. ita Venet. habet LENTO pro MULTO: quod in Contextum statim admittatur. Vers. 12. pro *transmisimus* Ven. *transivimus.* Vers. 13. pro *haec* Ven. Parm. Rom. *hic.*

pag. 196. col. 2. lin. 5. post τὸ *perperam*, adde: Livius XXIII, 47. *Dein* LIBERO SPATIO *inter se ludificantes, sine vulnere pugnam extrahebant.*

AD ECLOG. III.

v. 88. NE *me pulvereum*] Conjeceram NEC, & OBRUET, versu sequenti: Veneta habet, NEC OBRUIT. Vers. 101. pro *excitus viator* Heinsius *exitus viarum:* Veneta, *exitus viator.* Pag. 206. col. 1. lin. 39. sic lege: ubi pro *undosis terris* forte legend. *ulvosis ripis.*

AD ECLOG. IV.

v. 10. *Cui primum ſolito*] Ven. Parm. Rom. *primam* ſc. *ſalutem*. Verſ. 84. pro *abiiſſe* Ven. *deeſſe*: & verſu ſequenti, *procul iſta tuos infata reate*. Verſ. 92. pro *Pomiſera* Ven. *Votiſera*. 93. pro *vacuos crines* eadem *alios cineres*. Verſ. 99. pro *ferat* Ven. Parm. Rom. *feram*: quod in Contextum reſumatur. Verſ. 101. pro *noti tibi vatis amorem*, Ven. *voti tibi vatis honorem*.

AD ECLOG. V.

v. 37. HAEC *mira virtus*] Conjeceram, NEC *mira virtus*: ita etiam Veneta. Verſ. 41. pro HIC *parvus*, Ven. & Parm. HINC, id eſt, poſtea, mox.

AD ECLOG. VI.

v. 9. *Diſtet ab hiberna Rhodopes grue*] Pro *hiberna* Venet. *hiſterica*. forte, *Diſtet ab harctoa Rhodopes grue*, id eſt, *Arctoa*.

AD ECLOG. VIII.

v. 6. *ſecreta Neapolis*] Ven. *ſecrata Neapolis*. quidnam eſt monſtri quod ſub hac voce latet?

v. 26. *ſe juveni* LAETAM *dat virgo parenti*] Ven. Parm. Rom. *ſed juveni*. In Notis explicavi phraſin *laetam parenti*. Sed niſi valde fallor ſcripſit Statius,

Se juveni MEDIAM *dat virgo parenti.*

Supra probavi hanc filiam natam eſſe *ſecundo* loco, & hanc Gratulationem ſcriptam eſſe Menecrati ob nuper natum *filium*, qui erat *tertius infans*. Jam igitur totum locum relegamus:

Matre quòd & proles tibi SAEPIUS *aucta* virili
Robore! ſe juveni mediam dat virgo parenti,
[Aptior his virtus, citius dabit illa nepotes]
Qualis maternis Helene jam digna palaeſtris
INTER *Amyclaeos reptabat candida fratres:*
Vel qualis caeli facies, ubi nocte ſerena
Admovere jubar MEDIAE *duo ſidera Lunae.*

Vides hanc filiam, quae MEDIAM *ſe dedit*, comparari *Helenae* INTER duos fratres, & *Lunae* INTER duo ſidera. quae comparatio ineptiſſima eſt niſi legas MEDIAM. non enim ſimilis erat Helenae INTER Caſtorem & Pollucem ex eo quod dedit ſe LAETAM parenti, ſed ex eo quod dedit ſe MEDIAM. Certiſſimum hoc videtur. De verſu illo, *Aptior his virtus* &c. dixi in Notis. ſi Statii ſit, de quo tamen jure dubites, ponendus videtur poſt iſtum, *Admovere jubar* &c.

AD ECLOG. IX.

v. 17. *arbitrum ſequenti Annonae dedit*] Ven. Parm. Rom. *ſequentis*: ut conſtructio ſit, *dedit te arbitrum ſequentis annonae*, id eſt: *fecit*, *conſtituit* te arbitrum. Verſ. 40. pro *nitentes* Ven. *alentes*; id eſſet *olentes*.

v. 47. *ſed idem* MIHI *rependis*] Veneta quoque *idem* NIHIL *rependis*: & verum eſt; vide Notas. Verſ. 48. Ven. omittit vocem *mane*.

AD

LIB. V.

AD EPIST. AD ABASCANTIUM.

Titulus hujus Epiſt. in Veneta eſt, *Epiſtola ad Virum Priſcillae*, ſine ulla mentione *Quinti* libri. Et hinc confirmatur ſuſpicio mea, Statium emiſiſſe *Quatuor* tantum Libros Silvarum; & titulum *Quinti* additum eſſe ab aliis, non ex ipſius Auctoris diviſione. quippe haec Veneta Editio ſtatim expreſſa fuit ex Libris Manuſcriptis, in quibus abſque dubio nulla fuit mentio *Quinti* Libri. Vide quae de hac re dixi ad Praefat. Lib. IV.

Lin. 12. *Sed quamvis propiorem* NEXUM *amicitiae tuae*] Ven. & Parm. *propiorem* VISUM. voluerunt, opinor, *propiorem* USUM *amicitiae tuae*. quod verum videtur.

AD ECLOG. I.

v. 63. *vitamque impendere ſamae*] Venet. quoque *rependere*. vide Notas. & mox, v. 76. pro *raram quietem* Venet. quoque *vanam*, i. e. *navam*.

v. 81. *quid* ARCTOS,
Quid Boreas hibernus agat] Manifeſta τωθολογία: quis enim neſcit *Arcton* & *Borean* eundem mundi cardinem deſignare? Scribe, certiſſima emendatione,
Net mirum: videt ille ORTUS, OBITUS*que; quid* AUSTER,
Quid BOREAS *hibernus agat.*
Habes jam *Quatuor* cardines: quod voluit Statius. Deeſt unus in Lacrim. Etruſc. v. 96.
Quae BOREAS, *quaeque* EURUS *atrox*,
quae nubilus AUSTER
Invehit.
Venet. hoc loco habet *pactos*, virgulâ per anſam P *p* ductâ: quod ſignificat *per Arctos*. Noſtram correctionem veriſſimam puto. Verſu proxime ſequenti pro *togaeque* Ven. *rogate*. Verſ. 103. pro *virgo* Ven. *jura*.

v. 122. *Exemplumque ad herile monet*] Ven. *movet*, quemadmodum conjeceram. Utrumvis defendi poteſt. Verſ. 133. pro *divina tela* Ven. *damnata*.

v. 170. *oculiſque noviſſimus horror*] Ven. *error*, quemadmodum ex aliis libris monuerunt viri docti. Verſ. 174. pro *obverſa* Ven. *obtuſa*. Mox, v. 181. pro *moeſtos* Ven. *noctis*: verum eſt *moeſti*. Verſ. 188. pro *videri* Ven. *juberi*: recte. Deinde pro *Da Capitolinis*, Ven. Parm. Rom. *De Capitolinis*: forte, *Des Capitolinis*, & mox *ſignes*, non *ſignet* cum vulgatis. Cupis quidem, inquit Priſcilla, *juberi* hoc; ego vero *rogo*, DES, non impero. Pro *centeno pondere* eadem Ven. *contento*.

v. 222. *qua primum* NASCITUR *ingens Appia*] Veneta quoque SURGITUR: quod jam in Contextum admittatur. Verſ. 227. pro *Ardorem* Ven. *Clamorem*: recte.

v. 223. *Illo Maia tholo*] Venet. *loco* pro *tholo*. Supra, v. 229. pro *vitiare* Ven. *intrare*.

v. 246. *immenſi partem ſibi vindicat Auſtri*] Acumen Venetae nonnullis forte non diſplicebit, *partem ſubvindicat Auſtri*. Nihil tamen mutandum.

v. 252. *manes placidos locat*] Ven. Parm. Rom. *placidus*: qui conſenſus praegravare debet. Verſ. 254. pro *venit* & *faces*, Ven. *vetat*, & *fores*: & mox pro *aperire* eadem *laſſare*, id eſt, *laxare*: & *praeſternere*, non *proſternere*: recte.

AD ECLOG. II.

v. 8. QUID *ſi militiae*] Edideram ex conjectura QUOD *ſi*: & ita Veneta.

v. 11. *etiamne optanda propinquant Triſtia?*] Conjeceram, & *nunc optanda propinquant Triſtia*,

Triſtia, & octonos &c. Ecce Veneta, *& ne optanda*; hoc eſt *& nc optanda:* ita enim ſcribi ſolet vox *nunc.* unde, amiſſo apice, *ne.* Ven. tamen habet *propinqui*, & *ut octonos*, non *&*. Verſ. 21. pro *Agmine* Ven. *Sanguine.* Verſ. 44. pro *Tot veprum nemorumque* Ven. *Tot rerum.* Verſ. 48. pro *Nemeaea* Ven. *vectita.* Verſ. 54. pro *nigrantem* Ven. quoque *negantem.*

v. 60. *ſeneſque* PATERNI] Scripſit, opinor,

Haec iterent comites praecepta ſeneſque
PETENTI.

Comites & ſenes iterent talia *praecepta* t bi *petenti* hujuſmodi praecepta. innuit Criſpino, illum *petere* debere haec praecepta & exempla Patris a comitibus ejus & ſenibus qui illum norunt: Tu *petas*, Illi iterent haec praecepta. Perſius Sat. V. 64.

PETITE *hinc juveneſque ſeneſque*
Finem animo certum, ſeriſque viatica canis:

ita legendum puto pro *miſeris canis.*

v. 30. *Quis tibi tam tenero*] Veneta *Qui tibi*, quemadmodum conjecerat Dan. Heinſius.

v. 145. *nitidas ſpeculas*] Ven. *vitae ſpecula.* Non muto conjecturam, *vigiles ſpeculas.* Verſ. 149. pro *thoraca* Ven. *tributa.*

AD ECLOG. III.

v. 3. *genitor perdocte*] Ven. *praedocte*: quod iſto melius eſt; licet neutrum valde placeat. Verſ. 12. pro *corda* Ven. *vota.* Verſ. 17. pro *ſurda ſerarum Agmina*, Ven. *dura ſororum Agmina.* Verſ. 23. pro *noti Arati* Ven. *docti:* & ita conjeceram. Verſ. 35. pro *labente* Ven. *hebente.* Verſ. 54. pro *vis ulla* Ven. *vis uda.* Verſ 57. pro *dicarem* Ven. *ligarem.*

Pag. 289. col. 2. lin. 16. poſt vocem *gentes*, adde: Pomp. Mela III, 7. de India loquens: *Cultorum* HABITUS MORESQUE *diſſimiles: lino alii veſtiuntur*, &c.

v. 64. *& ſaeva ſororum Stamina*] Ven. *aequeva.* vide Notas.

v. 69. *Major certe aliis ſuperos*] Ven. *Major alis forſan Superos & Tartara pulſem.* Parm. *Major certe aliis forſan Superos & Tartara pulſem. Invidia quae externis* &c. & Ven. inſerit vocem *quae* eodem loco quo Parmenſis. Quid hoc eſt?

v. 75. *laqueo quin illa ſupremos Incluſit gemitus*] Ven. Parm. Rom. *ſupremo:* quod defendi facile poteſt; licet iſtud malim. Verſ. 76. pro AT *te*, hae tres Editt. ET *te.* & mox, v. 78. pro *voce canora*, Eaedem *morte canora.* Verſ. 88. pro *fiſſa buxo* Ven. *fido.* Verſ. 92. pro *Queis honor* Ven. & Parm. *dolor.* & 94. *Ciclalyben nomenque fuit.*

v. 104. *Exere ſemirutos ſubito de pulvere vultus*] Ven. *Extra ſemiuiros ſubito de vulnere.* Pro *extra* forte legend. *Extrahe.* Iſtud verò *ſemiuiros* confirmat emendationem meam *ſemiuſtos.* Pro *ſepulti*, verſu prox. ſequenti, Ven. *ſepultum*; & *cinerem* pro *crinem.* Verſ. 106. pro *Munichiae* Ven. *Moniciae:* verum eſt *Monychiae.* Verſ. 109. pro *famaque* Ven. *famaeque:* recte. & 110. pro *probares* eadem *probabas.*

v. 112. *Ille tuis toties* PRAESTRINXIT *tempora ſertis*] Recte dubitavi de hoc loco poſtquam in Parmenſi inveneram PRAESTAT SED pro PRAESTRINXIT. Veneta quoque PRAESTAT SED *tempora.* Scripſit Statius,

Ille tuis toties PRESSIT SUA *tempora ſertis.*

De τῷ *premere* hoc ſenſu dixi ad Glauc. Melior. v. 116.

crinemque decorum
PRESSISSET *roſea laſciva Thalia* corona.

Sua tempora ut Pietat. Abaſc. v. 196.

& cara preſſit ſua lumina *dextra.*

Species quoque Antitheti eſt inter TUIS *ſertis* & SUA *tempora:* quod Statio valde adamatum eſt. Verſ. 119. pro *adegit* Ven. quoque *legit:* & *extenſis* non *expenſis.*

v. 129. *Maeon & inde ſuum*] Ven. *Major & inde ſuum.* Verſ. 132. pro *immanis* Ven. *& inanis.* vide Notas. Verſ. 156. pro *Leucade* Ven. *Calchide.*

v. 181. *certis Auguriis*] Ven. quoque *Auguribus*, quemadmodum conjectaveram. Verſ. 189. pro *Pontica* Ven. *condita.* Verſ. 192. pro *certaſſet* Ven. *certaſſent:* bene.

v. 209. *luſtrataque Tempe*] Ven. *luctataque templa.* non mihi adhuc ſatisfacio de hoc loco.

v. 213. PRIMUS*que dediſti Non vulgare loqui*] Ven. FUNUS*que*. forte, MUNUS*que dediſti*; ut mox, *felixque tui ſpectatator adeſſes* MUNERIS.

v. 219. *Qualis & illa dies*, QUA *non mihi gloria major!*] Emendavit Politianus, *Quam tuus ille dies:* rectè; & huc adludit Ven. *Quamvis ille dies.* Ego addidi, QUAM *non mihi gloria major:* & ita Veneta. Verſ. 233. pro *caneret* Ven. *raperes:* & *qua dulce* pro *cum dulce.*

v. 274. *Silva una tetra*] Ven. *Silva una retro philacridis attulit umbram.* Verſ. 275. pro *exoret* Ven. & Parm. *exhorret.*

v. 280. *Centauroſque, hydraeque greges*] Ven. & Parm. *Centauruſque.* & pro *greges* Ven. & Rom. *graves:* forte rectè, modò legas, *Centauroſque hydraſque graves.* Verſ. 282. pro *ſupremis* conjeceram *ſupremus* ſc. *Vector*, id eſt, *Charon:* & ita Venet. non ineleganter. Verſ. 288. pro *porta* Ven. *parte.*

AD ECLOG. IV.

v. 8. *totidem Oetaeae Paphiaeque* REVISUNT *Lampades*] Ven. *Otheae:* & pro REVISUNT, RECUSENT. Non dubito quin Statius ſcripſerit,

totidem Oetaeae Paphiaeque RECURSANT
Lampades:

id eſt *redeunt.* Virgilius Aen. I, 662.

Urit atrox Juno, & ſub noctem cura RECURSAT.

Et ita alibi Ille, & alii. Verſu ultimo pro *leviter* Ven. Parm. Rom. *levior:* quod verum puto.

AD ECLOG. V.

Titulus hujus Eclogae in Venet. eſt, *Ad Muſas.* ineptè.

v. 24. *Hoc quoque cum* meditor *ter dena*] Vox *meditor* deeſt Venetae quoque, quae, ut Parmenſis, habet, *cum in ter dena*; ſpatio relicto. Verſ. 26. pro *Diſcordeſque* modos & *ſingultantia verba*, Ven. *Diſcordeſque* in *ſingultantia verba*; ſpatio iterum relicto: ut & verſu proxime ſequenti, *Mollior orſa eſt atque ira tacendi Impatiens.* Verſ. 46. pro *cum veſtra* Ven. *cur.* Verſ. 47. pro *Increpito tunc* Ven. *Increpitans qui:* & *repone*, non *repono:* & *ſerva* pro *ſervo.* Corruptiſſima haec ſunt: vide Notas.

v. 58. *lamentaque noſtra reprendit*] Ven. *reprendis* pro *reprendit*; quod verum eſſe poteſt; ut Philet. Urſi v. 1.

Saeve nimis, lacrimis quiſquis diſcrimina PONIS.

Verſ. 67. pro *Delicias* Ven. *Ede tuas.* 68. pro *linguaque ſimul* Ven. *lingua ſummum.* Verſ. 83. pro *dextra* Ven. *noſtra.*

v. 84. *blandoque ſinu jamjamque natantes*
Exercere genas] Ven. quoque *ſinus*, & *Excepere*, ſed deeſt vox *natantes.* & ſtatim, *areſcere* pro *accerſere*, & *tenebo* pro *tenello.* Plures ſunt hic illic Varietates, ex quibus tamen nihil bonae frugis exſculpi poſſe puto: & taedet in hoc luto diutius haerere.

ADDENDUM.

Lib. I, 4. v. 83. *Nec* PROMISSA SEMEL] Ven. PRAEMISSA. Omnino verum eſt,

ſed revocant faſti, majorque Curulis
Nec PERMISSA *ſemel.*

Tò NEC, ut ſaepe dixi, reſolvendum eſt in ET NON: major curulis *permiſſa*, ET NON ſemel, id eſt, ETIAM plus quàm ſemel, BIS puta, vel pluries *permiſſus Conſulatus*; hoc enim vult per *majorem Curulem.* Rectè vero *permiſſa*, ſc. ab Imperatore. DONARE *ſummas curules* eodem ſenſu Juvenalis Sat. X, 91. Noſter Epithal. Stell. v. 32.

adhuc optas, PERMISSA*que*
numine dextro
Vota paves:

ubi ſimiliter erat PROMISSA: vide Notas.

ERRATA

ERRATA

Haec, ſive Calami praefeſtinantis, ſive Oculorum, ſic corrigas.

Pag.	Col.	Lin.	Errat.	Corrig.
3.	1.	25.	*orbius*	*orbibus.*
8.	1.	16.	*munu*	*manu*
10.	1.	7.	Martali	Martiali.
11.	2.	49.	ſidens	fidens.
14.	2.	33.	Antidiatr.	Elench. Antidiatr.
15.	1.	44.	*fictis*	*factis*
		ult.	exhibeat	exhibent.
	2.	41.	prima	dele.
16.	1.	40.	Antidiatr.	Elench. Antidiatr.
19.	1.	11.	*prendre*	*prendere*
23.	1.	10.	LECTO	FURTO
33.	1.	30.	plerumque	ſaepe
40.	1.	4.	*lu-*	*luna*
43.	2.	29.	*genitori*	*genitore*
44.	1.	12.	bene	deleatur.
	2.	19.	*aurem*	*aurum*
54.	1.	47.	γίεας	γῆρας
55.	2.	21.	ſenique	ſenuſque
60.	1.	28.	ILLE	ILLI
61.	1.	23.	*quantam*	*quantum*
63.	2.	26.	Macrobium	Quintilianum VI, 3.
64.	1.	26.	ignus	dignus
70.	1.	42.	debuit	debuerit
74.	2.	ult.	fuiſſet	eſſet
78.	2.	32.	vetba	verba
88.	2.	23.	AVIDI	UVIDI
90.	1.	50.	eadem	eaedem
92.	1.	19.	duabus	duobus
96.	2.	41.	hac voce	hanc vocem
100.	1.	36.	togatus.	togatum.
102.	1.	46.	*ſcrutentur* undas umbrae	*ſcrutetur* undas arbor
	2.	47.	*tangant*	*tangat*
116.	1.	33.	*pueri*	*puri*
122.	2.	22.	habe	habet
124.	1.	24.	vetuſſimo	vetuſtiſſimo
	2.	47.	ſequitus	ſequitur
133.	1.	15.	περίεργῆ	περίπονῆ
135.	2.	25.	*quod*	*quot*
136.	1.	15.	SERICEAM	SERICAM
143.	1.	34.	*conſiſtere.*	*conſiſtit.*
147.	2.	48.	Hui	Huic
152.	2.	8.	opobalſanum	opobalſamum
158.	2.	52.	dimittebatut,	dimittebatur
167.	1.	44.	Auſon. Parental &c.	del.
168.	1.	10.	LABE enim	LAUDE enim
	2.	43.	vocat	vacat
185.	1.	46.	*liber*	*Liber*
187.	1.	31.	continuatus.	continuata.
205.	2.	39.	remittunt	remittant.
221.	2.	penult.	literales	litorales.
224.	2.	8.	haec, *patris,*	haec, haec *patris,*
234.	2.	28.	PETUIT	PUTUIT
241.	1.	47.	*uno*	*nullo.*
250.	2.	35.	*Tellus*	*Tullus*
253.	1.	42.	ad*animum* transferri,	ad *animum* vel *oculos* transferri,
289.	1.	34.	Vertumunnus	Vertumnus
	1.	43.	*magniloque*	*magniloquo*
292.	1.	47.	hoc	hac
294.		22.	fuerint	fuerunt
		ib.	meruerunt	meruerint
		34.	ſuit	fuit
296.	1.	20.	*que A rima*	*que foſſae rima*
			foſſae	
298	2.	11.	a ſe	a te
299.	2.	40.	FAMAsque	FAMAEque
303.	2.	50.	tolerare	tolerari
306	1.	49.	qua	quo
309	2.	18.	tota hac	toto hoc
315	1.	43.	exhilerare	exhilarare
317.	2.	ult.	quoque	quoquo

INDEX

AUCTORUM qui in NOTIS obiter emendantur.

A.

Alcimus Avitus. 152, 266
Anthologia Epigram. 205
Antipater. 345
Apollodorus. 128
Apuleius. 52. 98. 99. 126. 131. 235. 267. 275. 320 337
Arnobius. 3. 99
Auctor Aetnae. 12. 141. 213. 308
Auctor de Cauſ. Corrupt. Eloq. 2
Auctor Conſol. ad Liv. Aug. 237. 242. 333
Auctor Octaviae. 156
Avienus. 332
Auſonius. 38. 41. 42. 114. 116. 156. 169 bis. 218. 220. 222. 224. 249. 250. 283. 296

C.

Caſſiodorus notatus. 275
Catalecta Pithoei. 278
Celſus Corn. 257
Cenſorinus. 102
Chariſius. 290
Cicero De Divinat. II. 2
De Finib. 161. 330
De Orator. 296
Paradox I. 272
Claudianus. 5. 10. 17. 61. 101. 103. 113. 118. 171. 174. 257. 269. 292
Curtius defenſ. 114

D.

Diomedes. 84

E.

Eumenius. 29. 60. 225. 267
Eutropius defenſ. 178
notatus. 246

F.

Feſtus Pompeius. 99
Florus. 25. 187

G.

Gellius. 130. 342
Gratius Cyneget. 57. 340

H.

Habitus, vel Avitus. 124
Horatius. 35. 50. 101. 225. 232. 247 bis. 248
Hyginus. 82
notatus. ibid.

I.

Juvenalis. 8. 48. 72. 73. 85. 95. 104. 165. 181. 198. 227. 235. 258. 304, 312.

L.

Lucanus 22. 27. 28. 59. 82. 85. 90. 114. 133. 152. 158 bis. 160. 164 bis. 181. 184. 196. 208. 239. 271. 276. 283. 311 bis. 328.
Lucretius. 144. 151. 286
Lutatius vel Lactantius, Scholiaſt. Statii, 124. 172. 314

M.

Mamertinus. 156
Manilius 12. 43. 44. 76. 102. 105. 118. 156. 182. 215. 227. 235. 253. 259. 285. 191 ter. 293. 295. 313.
defenſ. 11
Marius Victorinus. 81
Martialis. 9. 17. 44. 95. 162. 197. 291

N.

Nemeſianus. 58, 293

O.

Ovidius. 2. 19. 43. 86. 102. 103. 104. 106. 108. 144. 151. 166. 172. 188. 202. 206. 217. 222 bis. 237. 241 ter. 242. 244. 251. 257. 266. 279. 293. 299. 311. bis. 313. 328.
defenſ. 144

P.

Perſius. 133. 219. 248
Petronius. 42. 152. 206
Philargyrius. em. & notat. 305
Plautus. 132
Plinius. Nat. Hiſt. 97. 214
Plinius junior. 98. 108. 312
Priſcianus perieg. 217
Propertius. Praef. 42. 81. 173. 182. 209 211. 214 bis. 223. 224. 241. 242. 243 264. 269. 276. 299. 305. 307. 308. 310 345
Prudentius. 10

R.

Rutilius Itiner. Praef. 208

S.

Sabinus. 252
Seneca.

Seneca. 16 35. 63. 80. 90. 100. 142. 184. 196. 225. 229. 239. 242. 247. 265 bis 266.
defenſ. 3. 266
notatus. 245
Servius. 78. 93. 197. 255. 264. 284. 305
notatus paſſim.
Sidonius Apollinaris. 65
notatus. 39
Silius Italicus. Praef. 24. 38. 71. 89. 93. 98. 171. 206. 238. 244. 281
Statius Thebaïd. I. 61. 195
II. 1. 304. 305. defenſ. 102
III. 46. 119. 155. 170. 172. 175
IV. 20. 27. 101. 123. 135. 140. 148. 192. 197. 279
V. 21. 120. 240. 305.
VI. 12. 81. 295.
VII. 114. 172. 267. 308
VIII. 13. 80. 256. 270
IX. 100. 119. 140. 152. 208. 284
X. 18. 24. 41. 74. 189 bis. defenſ. 133
XI. 171. 226. 253.
XII. 109. 317.
Achilleïd. I. 113.
notatus 27. 82. 190.
Strabo. 183
Suetonius. 37
Symmachus. 170
Sympoſius. 80. 163. 181

T.

Tacitus. 18. 153
Tibullus. 57. 90. 313

V.

Valerius Flaccus Praef. 19. 29. 86. 87. 147. 158. 176. 208. 256. 279
defenſ. 151
Vegetius. 274
Velleius Paterculus. 173. 199. 244. 258. 308
Victor Aurelius. 164. 168
Virgilius. Bucolic. 107. 342
Georg. 26. 146. 160. 182. 259 278. 292. 305. 311
Aeneïd. Praef. 5. 7. 8. 9. 12. 20. 28. 43. 89. 107. 109. 126. 148. 153 bis. 181. 227. 255. 259. 261. 264. 266. 268. 270. 277. 278. 284. 286
Culice. 22. 92. 230. 257 bis. 283
Ciri. 127. 318. ter.
Defenſus. 185
Explicatus. 85. 294
Spurii verſus. 282

FINIS.

MVSEVM BRITAN NICVM